

TNÚHU NÍ CÁHÁⁿ YĂ NDIŎXÍ XITO CÙU UÚ

El Nuevo Testamento

Mixteco de Peñoles

La Liga Bíblica

Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en el mixteco de Peñoles

La Liga Bíblica 5C primera edición 1979 [mil]

La Liga Bíblica 1M segunda edición 2002

La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por

© La Liga Bíblica 2002

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.
- Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

Prólogo

El Nuevo Testamento forma parte de las Sagradas Escrituras, mejor conocidas como la Biblia. Consta de veintisiete libros distintos, cada uno de los cuales es proveedor de ricas bendiciones al que lo lee. Fue escrito originalmente en el idioma griego, pero a través de casi dos mil años se ha traducido en más de mil doscientos idiomas. En la actualidad, millones de personas de miles de pueblos pueden leerlo en su propio idioma.

El vocabulario y la gramática del idioma mixteco son muy distintos a los del griego, y también a los del español; sin embargo, el mixteco posee abundantes formas gramaticales y retóricas que pueden expresar a fondo el significado del griego original.

ACLARACIONES DE LAS LETRAS DEL ALFABETO MIXTECO DE PEÑOLES

Muchas de las letras del alfabeto mixteco tienen los mismos sonidos que las letras del alfabeto español. Sin embargo, hay otras letras o combinaciones de letras en el alfabeto mixteco que representan sonidos que no existen en el alfabeto español, y otras que se usan de una manera diferente. Por ejemplo:

La **i** latina con una raya en medio representa la sexta vocal del mixteco que se pronuncia como en **qiti** ‘animal’.

La letra **x** en mixteco no tiene tantos sonidos como en español. En todos los casos se pronuncia igual, como en **xiti** ‘estómago, adentro’. La **y** del mixteco es el equivalente sonoro de la **x**. Se pronuncia como en **yaxi** ‘jícara’.

La letra **h** entre vocales representa el saltillo que es un breve corte de voz entre vocales. Compare la diferencia entre palabras con o sin el saltillo como en **coho** ‘plato’ y **cóó** ‘culebra’.

El mixteco se usa un símbolo especial para diferenciar claramente entre palabras con o sin nasalización, es decir, pronunciadas dejando o no pasar el aire por la nariz. El símbolo ⁿ (n volante) representa el sonido de nasalización de vocales. Compare la diferencia entre palabras con o sin nasalización, como en **caáⁿ** ‘abrir’ y **caá** ‘hacha’.

En mixteco, las combinaciones de letras **mb**, **nch**, **nd**, **ng**, **ngü** se encuentran al principio o en medio de palabras y ocupan el lugar de una sola consonante en una sílaba, como en **mbëé** ‘oveja’, **nchícanchii** ‘sol’, **ndaha** ‘mano’, **ngúxí** ‘higo’, **ngüita** ‘comienzo’.

Algunas palabras se distinguen solamente por sus tonos. Hay tres tonos: alto, medio y bajo. Se representa el tono alto con acento agudo, como en **ííⁿ** ‘nueve’. El tono medio no tiene representación escrita, como en **iiⁿ** ‘uno’. El tono bajo se representa con acento grave, como en **ndèti** ‘sombra’. Generalmente hay un tono en cada sílaba, y las sílabas de una sola palabra pueden tener diferentes tonos, como en **dícu** ‘leche’, **itá** ‘flor’, **sàhmi** ‘quema’, **yàhnchi** ‘brillante’. Sin embargo, a veces el tono bajo seguido por el tono alto se presentan en combinación en una sola sílaba, como en **lihli** ‘pequeño’, **căni** ‘anteayer’, **cõhyo** ‘húmedo’.

Índice

de los libros del Nuevo Testamento

SAN MATEO.....	1
SAN MARCOS.....	94
SAN LUCAS.....	151
SAN JUAN.....	240
LOS HECHOS.....	300
ROMANOS.....	381
1 CORINTIOS.....	419
2 CORINTIOS.....	457
GÁLATAS.....	481
EFESIOS.....	495
FILIPENSES.....	509
COLOSENSES.....	518
1 TESALONICENSES.....	527
2 TESALONICENSES.....	534
1 TIMOTEO.....	539
2 TIMOTEO.....	550
TITO.....	557
FILEMÓN.....	562
HEBREOS.....	564
SANTIAGO.....	594
1 PEDRO.....	602
2 PEDRO.....	613
1 JUAN.....	620
2 JUAN.....	628
3 JUAN.....	630
JUDAS.....	632
APOCALIPSIS.....	635

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÚNÍ TÉ MÀTEÚ

Nchaa cue téé ní xíndecu ndéé
sanaha cùtnàhá vátá quíxí-gã Xítóhó
Jesucristú
(Lc. 3:23-38)

1 Te ñaní tnáhá Xítóhó
Jesucristú ní cuu ndíi Dàvíi
ndíhi ndíi Àbrahám, cue téé ní
xíndecu ndéé sanaha vîhi-gá
ñuyú-a. Te duha ndùu cuendá
dava-gá cue téé ní cuu ñaní
tnáhá-gã ní xíndecu ndéé sanaha.
2Ndíi Àbrahám ní xóo ìⁿ déhe
ndíi, te ndíi-áⁿ nî xínani ndíi Isàác.
Te déhe ndíi Isàác-áⁿ nî cuu ndíi
Jàcób, te déhe ndíi Jàcób-áⁿ nî cuu
ndíi Jùdá, te diu-ni ndíi Jàcób-áⁿ
nî cuu tâtá dava-gá cue ñaní ndíi
Jùdá-áⁿ. 3Te déhe ndíi Jùdá-áⁿ ndíhi
ñadìhí ndíi, ndíi Tàmár ní cuu
ndíi Fàrés ndíhi ndíi Zàrá. Te déhe
ndíi Fàrés-áⁿ nî cuu ndíi Èsróm,
te déhe ndíi Èsróm-áⁿ nî cuu ndíi
Àrám. 4Te déhe ndíi Àrám-áⁿ nî
cuu ndíi Aminàdáb, te déhe ndíi
Aminàdáb-áⁿ nî cuu ndíi Nàsón,
te déhe ndíi Nàsón-áⁿ nî cuu ndíi
Sàlmón. 5Te ñadìhí ndíi Sàlmón-áⁿ
nî xínani-aⁿ Ràháb, te ní xóo ìⁿ
déhe-yu ní xínani-dě Bòóz. Te
ñadìhí ndíi Bòóz-áⁿ nî xínani-aⁿ Rût,
te ní xóo ìⁿ déhe-yu ní xínani-dě

Òbéd, te déhe ndíi Òbéd-áⁿ nî cuu
ndíi Isàí. 6Te déhe ndíi Isàí-áⁿ nî
cuu ndíi Dàvíi téé ní xíndaha ñàha
xii cue ñáyiú isràél. Te déhe ndíi
Dàvíi-áⁿ ndíhi ñadìhí ndíi ní cuu
ndíi Salòmón. Te díhna-gá ndíi
Ùriás ní cándeca ndíi ñadìhí-áⁿ te
dãtnùnî ní naqueheⁿ ñaha ndíi
Dàvíi-áⁿ.

7Te déhe ndíi Salòmón ní cuu ndíi
Ròboám, te déhe ndíi Ròboám-áⁿ nî
cuu ndíi Àbíás, te déhe ndíi Àbíás-áⁿ
nî cuu ndíi Àsá. 8Te déhe ndíi Àsá-áⁿ
nî cuu ndíi Josàfát, te déhe ndíi
Josàfát-áⁿ nî cuu ndíi Jòrám, te déhe
ndíi Jòrám-áⁿ nî cuu ndíi Ùziás.
9Te déhe ndíi Ùziás-áⁿ nî cuu ndíi
Jòtám, te déhe ndíi Jòtám-áⁿ nî cuu
ndíi Àcáz, te déhe ndíi Àcáz-áⁿ nî
cuu ndíi Ezèquiás. 10Te déhe ndíi
Ezèquiás-áⁿ nî cuu ndíi Manàsés, te
déhe ndíi Manàsés-áⁿ nî cuu ndíi
Àmón, te déhe ndíi Àmón-áⁿ nî cuu
ndíi Jòsiás. 11Te déhe ndíi Jòsiás-áⁿ
nî cuu ndíi Jecòniás. Te diu-ni ndíi
Jòsiás-áⁿ nî cuu tâtá nchaa dava-gá
cue ñaní ndíi Jecòniás-áⁿ. Te dàvá-áⁿ
nî quide yica cuè téé ñuú Babiloniá
ndécá-güedě ñáyiú isràél cuáháⁿ
ñuú-güedě cuendá yàcáⁿ cundecú-yu.
12Te sátá nî yáha ducaⁿ nî cuu,
te ndíi Jecòniás ní xóo ìⁿ déhe

ndíi ndíhi ñadìhí ndíi, te tée-áⁿ nǐ xínani-dě Salàtiél. Te déhe ndíi Salàtiél-áⁿ nǐ cuu ndíi Zorobàbél. ¹³Te déhe ndíi Zorobàbél-áⁿ nǐ cuu ndíi Àbiúd, te déhe ndíi Àbiúd-áⁿ nǐ cuu ndíi Eliàquím, te déhe ndíi Eliàquím-áⁿ nǐ cuu ndíi Àzór. ¹⁴Te déhe ndíi Àzór-áⁿ nǐ cuu ndíi Sàdóc, te déhe ndíi Sàdóc-áⁿ nǐ cuu ndíi Àquím, te déhe ndíi Àquím-áⁿ nǐ cuu ndíi Èliúd. ¹⁵Te déhe ndíi Èliúd-áⁿ nǐ cuu ndíi Eleàzár, te déhe ndíi Eleàzár-áⁿ nǐ cuu ndíi Mátán, te déhe ndíi Mátán-áⁿ nǐ cuu ndíi Jàcób. ¹⁶Te déhe ndíi Jàcób-áⁿ nǐ cuu ndíi Chèé tée ní cuu yíi tá Màriá xíchí nǐ cuu ñàná Jèsús Yaá ní tendaha Dütú Ndiöxí ní quixi ñuyú-a.

¹⁷Te sa ní cuu úxúú tnàhá cue tée cùu ñaní tnàhá ndíi Àbrahám ndécú dàvá-áⁿ, te dàtnùní ní cacu ndíi Dàvíí diu-ni ñaní tnàhá ndíi. Te núú tnàhá méé ndíi Àbrahám ndíhi ndíi Dàvíí ní cuu úxícúmí tnàhá-güedé. Te ducaⁿ te sa ní xínu úxícúmí-gǎ tucu-güedé ní cacu, te dàtnùní ní tñii ñaha cuè tée ñuú Babiloniá xii ñáyiú isràèl ndécá ñàha-güedé xíí-yu cuáháⁿ ñuú-güedé cuèndá yàcáⁿ cundecú-yu. Te sàtá nǐ yáha sá dúcáⁿ nǐ cuu, te ní cacu úxúú tucu cue tée ní cuu ñaní tnàhá ndíi Àbrahám ndíhi ndíi Dàvíí, te dàtnùní ní cacu Xítóhó Jesucristú ñuyú-a. Te núú tnàhá méé-gǎ ní cuu úxícúmí tnàhá-güedé.

Ní cacu Jèsús

(Lc. 2:1-7)

¹⁸Te duha ní cuu cùtnàhá ní cacu Xítóhó Jesucristú, chi dàvá-áⁿ nǐ xíndecu ìíⁿ xíchí cuéchí nǐ xínani

Màriá. Te xíchí-ǎⁿ sa ní cundáá tnúhu sá tnàndaha-xi ndíhi ìíⁿ tée ñani Cheé. Te cùmání-gǎ tnàndaha-xi ndíhi tée-áⁿ te Espíritú Yǎ Ndiöxí ní quide ní ngúhuⁿ déhe-xi. ¹⁹Te té Chèé tée cuíni candeca ñaha xii xíchí-ǎⁿ nǐ cutnùní iní-dé sá ñúhú dèhe-xi. Te cùu-dé ìíⁿ tée quide ndáá, núu xíǎⁿ duuⁿ duuⁿ ní sani iní-dé sá vǎ tnàndaha-gǎ-dé ndíhi-xi, te dicó-ni sá ñà túú ní cǎháⁿ-dé chi ní cuíni-dé sá vǎ cǎháⁿ cuèhé cǎháⁿ duha ñáyiú cuèndá-xi. ²⁰Te sàtá dúcáⁿ nǐ sani iní-dé te ní ngáva-dé ní xídí-dé, te núú sàní-dé ní sáháⁿ ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Yòhó té Chèé tée cùu ñaní tnàhá ndíi Dàvíí, yúhú cǎchí tnúhu-í xii-n sǎ ñà túú nǎ cani iní-n, tnàndaha nahi-ni-n ndíhi tá Màriá cuèi ñúhu déhe-xi, chi mee Espíritú Yǎ Ndiöxí ní quide-xi ducaⁿ nǐ ngúhuⁿ déhe-xi. ²¹Te na càcu déhe-xi-áⁿ te danàni-n-dé Jèsús. Te ducaⁿ cùnani-dé, chi tée-áⁿ cada-dé cuèndá sá vǎ cùndècu-gǎ cue ñaní tnàhá-dé ñáyiú isràèl ichi cuèhé ichi duha —duha ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii té Chèé-áⁿ núú sàní-dé.

²²Te ducaⁿ nǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ìíⁿ tée ní cǎháⁿ tnúhu-gǎ ndéé sanaha. Te tée-áⁿ nǐ chídó tnùnì-dé núú tütù-gǎ nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé, te duha ní xáhaⁿ-gǎ:

²³Cundecu ìíⁿ xíchí cuéchí ndèé cuèé-gǎ.

Te òré ndécú íí-xi vátá ñihí-gǎ yíi-xi te ngúhuⁿ déhe-xi.

Te òré ná cǎcú dèhe-xi te danàni ñàhá-yu Emànuél.

Duha ní xáhaⁿ-gǎ xii téé-áⁿ ní chídó tñuní-dé núú tütú-gá. Te tnúhu Emànuél-áⁿ quée-xí: Yá Ndiöxí ndécú ndìhi-o. Núú xíáⁿ ducaⁿ ní cuu vitna.

²⁴Te òré ní ndiquúú ìní té Chèé-áⁿ te ní quide-dé nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii-dé chi ní tnándaha-dé ndìhi tá Màriá. ²⁵Dico ndi dííⁿ ní xíndecú-yu ndéé ní sáá nduu ní cacu déhe-xi. Te òré ní cacu déhe-xi-áⁿ te ní dánání ñaha-dé Jèsús.

Cue téé cuángoto ñaha xii Jesús

2 Te Jèsús ní cacu-gá ìíⁿ ñuú nání Bèlén, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Jùdeá. Te dàvá-áⁿ cúnùu té Hèrodés yíndàha-dé ñáyiu. Te ñuú Jerusàlén ní quexio cue téé véxi ndàa xio nacuáa quène nchíanchii, cue téé túha dàcuaha cuendá nchaa sá ndéé andíu. ²Te ndùcu tnúhu-güedé núú ñáyiu ñuú-áⁿ, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Vá cündèe iní-ndó càchí tnúhu-ndo ndèé ndécú tèe quindaha ñaha xii ñáyiu isràèl-áⁿ? Chi ní xiní-ndí ní quene chódíní-dé ndàa xio nacuáa quène nchíanchii, núú xíáⁿ véxi-ndí chi cuíní-ndí quiní-ndí-dé te chiñuhu-ndí-dé — càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-yu.

³Te òré ní níhí tèe cúnuu nani Herodés tnúhu sá ndúcú tnúhu cue téé-áⁿ ndèé ndécú tèe quindaha ñaha xii ñáyiu isràèl, te ñá túú tnàhí ni cùu váha iní-dé, te diu-ni ducaⁿ ñà túú ní cùu váha iní tnàhá nchaa ñáyiu ñuú-áⁿ. ⁴Te ní cana-dé cue téé cùu dútú cúnùu, ndìhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés,

te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-güedé ñuu xiní-güedé ndèé cacu Cristú téé tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyíú-a.

⁵Te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Ííⁿ ñuú yíndèhu distritú Jùdeá cacu-dé, te ñuú-áⁿ nání-xí Bèlén, chi quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha. Te duha nduu tnúhu ní chídó tñuní-dé núú tütú-gá:

⁶Ñuú Bèlén cúú-xí ìíⁿ ñuú líhli yíndèhu distritú Jùdeá, te ío-gá cúnùu-xi dacúúxí dáva-gá ñuú cúnùu yíndèhu distritú-áⁿ, chi diu ñuú-áⁿ quee ìíⁿ téé ío cúnuu.

Te téé cunuu-áⁿ quindaha-dě ñáyiu cùu cuendá-í ñáyiu isràèl.

Duha ní xáhaⁿ-gǎ xii téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá, te ducaⁿ ní chídó tñuní-dé núú tütú-gá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii té Hèrodés.

⁷Te sátá dúcáⁿ te té Hèrodés dayuhu ní cana-dé cue téé ndùcu tnúhu núu ndèé ní cacu téé quindaha ñaha xii ñáyiu isràèl, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-güedé ná nduu cùu-xi nduu díhna nuu ní xiní-güedé chódíní. ⁸Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Chí cuaháⁿ ñuú Bèlén te nducu tnúhu váha-ndo ñuu ndèé ní cacu téé ducaⁿ quindaha ñaha xii ñáyiu isràèl. Te òré ná nàníhí-ndó-dě te quixi-ndo càchí tnúhu-ndo cuendá quíhíⁿ-í tnàhá-í chiñuhu-í-dé — càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁹Te sátá dúcáⁿ ní xáhaⁿ té Hèrodés-áⁿ te ní xica-güedé cuaháⁿ-güedé. Te chódíní ní

xiní-güedé ní quene ndàa xio nacuáa quène nchíanchii-áⁿ yòdo nuu-di núú-güedé cuáháⁿ. Te ní ngüíñí chódíní-áⁿ, te núú ní ngüíñí-di-áⁿ yíndáá núú ndécú Jèsús. ¹⁰Te òré ní xiní cue téé-áⁿ ní ngüíñí chódíní-áⁿ núú yíndáá ndécú-gá, te ní cudíí víhí ìní-güedé. ¹¹Te ducaⁿ te ní quexìo-güedé ndéé núú cáá vèhe ndecu Jesús. Te òré cuánguihu-güedé xítí vehe te ní xiní-güedé Jèsús ndécú-gá ndíhi náná-gá Màriá. Te ní ngüíñí xítí-güedé, te ní ngüíta-güedé ní cachí-güedé sá ìo càhnu cuu Jesús. Te dàtnùní ní nacaáⁿ-güedé càjà xínehe-güedé, te ní tava-güedé díhúⁿ cuàáⁿ, ndíhi dúsa sá ìo váha sàháⁿ tnámí nàni insiensú, ndíhi yúcu sá nání mìrrá ní taxi ndecu-güedé núú Jèsús cuendá cuu-xi ìíⁿ táhú sá cúú-xí-gá. ¹²Te Yá Ndiòxí ní cáháⁿ-gá núú sàní-güedé, te xáhaⁿ-gá xii-güedé sá vǎ náyáha-gá-güedé cáháⁿ ndíhi-güedé té Hèrodés. Núú xíáⁿ cue téé-áⁿ cuánuhú-güedé ìngá ichi, te ñǎ túú-gá ní náyáha-güedé núú ndécú té Hèrodés.

Cuáháⁿ-yu ndíhi Jèsús nàcióⁿ Ègiptú

¹³Te sátá ní yáha cuánuhú cue téé ní sǎngoto ñaha xii Jesús, te ní quexìo ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí núú sàní té Chèé, te xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Véxi-í càhí tnúhu-í xii-n sǎ ndàcòo-n, te ndee-n ñùú-a ndíhi Jèsús, ndíhi náná-gá cunu-ndo quíhíⁿ-ndó nàcióⁿ Ègiptú, chi té Hèrodés tendaha-dě cue téé quixi nanducu ñaha xii Jesús cuendá cahni ñaha-güedé. Te yàcáⁿ

cundecu-ndo ndéé cachí tnúhu-í xii-n ndùu ndixi-ndo —cachí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii té Chèé núú sàní-dé.

¹⁴Te té Chèé-áⁿ ní ndacòo-dé, te niú ní xica-dé ndíhi tá Màriá ndécá-yu Jèsús cuáháⁿ nàcióⁿ Ègiptú. ¹⁵Te nàcióⁿ Ègiptú-áⁿ ndécú-yu ní xíhí té Hèrodés. Te ducaⁿ ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ní quide-dé núú-gá ní cáháⁿ-dé yuhu-gá, te duha ní xáhaⁿ-gá ní cáháⁿ-dé: “Nàcióⁿ Ègiptú ndécú Dèhe-í ní cùu, te ní xáhaⁿ-í xii-dé sá ndéé-dě ñuú-áⁿ vǎ cùndecu-gá-dé”, duha ní xáhaⁿ-gá xii téé ní cáháⁿ tnúhu-gá ní quide-dé núú-gá.

Té Hèrodés ní táúchíúⁿ-dě cahni-güedé cue landú

¹⁶Te cue téé ní sǎngoto ñaha xii Jesús ní dándàhú-güedé té Hèrodés, chi ñǎ túú ní náyáha-güedé cúñaha-güedé sá ní naníhí-güedé Jèsús. Te sátá ní cutnùní iní té Hèrodés sá ní dándàhú ñáhá-güedé xii-dé te ní cudééⁿ víhí-dé, te ní tendaha-dě cue téé cuáháⁿ ñuú Bèlén, ndíhi nchaa dava-gá ñuú cáá yàtni xíáⁿ cuendá cahni-güedé mee-ni cuè landú téé. Te ndéé cue landú íchí ní cacu, ndíhi ndéé cue landú sa ní nútnahá úú cuíá-xi nchaa-güexi cahni-güedé ní xáhaⁿ-dě. Te ducaⁿ ní quide-dé chi ní quide cuendá-dé nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ cuè téé ní sǎngoto ñaha xii Jesús nduu ní xiní-güedé chódíní, núú xíáⁿ ducaⁿ ní táúchíúⁿ-dě ní quide cue téé-áⁿ. ¹⁷Te ducaⁿ ní cuu chi ní

quee ndáá-xi nàcuáa ní cachí ndíi Jeremiás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxi ndéé sanaha, te duha ní cachí ndíi:

¹⁸ Ní tecú ndàhí víhí ñáyiú ñuú Ràmá sá ndìhú iní-yu, te ñáyiú xíndáhyú-áⁿ cúú-yu ñaní tnáhá tã Ràquél, te ndàhyú-yu cuèndá sá ñí xíhí déhe-yu.

Te ñáyiú-áⁿ ñà túú ní cuíní-yu dàñá-yu sá ndìhú iní-yu cuèndá sá ñí xíhí déhe-yu.

Duha ní cachí ndíi Jeremiás.

¹⁹ Te sáta ñí xíhí té Hèrodés te ní sáháⁿ tucu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxi núú sàni té Chèè òré ndécú-dě nàcióⁿ Ègíptú, te ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

²⁰ —Véxi tucu-í càchí tnúhu-í xii-n sã ndácõo-n, te núhú-n ndìhi Jesús ndìhi nãná-gã ñuú cue ñaní tnáhá-n ñáyiú isràél cundecu-ndo, chi sa ní xíhí cue tée cuíní cahni ñaha xii Jesús ní cùu —cachí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii té Chèè núú sàni-dé.

²¹ Te té Chèè-áⁿ ñí ndacóo-dé, te ní ndee-dé ndìhi Jèsús ndìhi nãná-gã cuánuhú-yu ñuú cue ñáyiú isràél ñáyiú cùu ñaní tnáhá-yu.

²² Te té Chèè ní níhí-dě tnúhu sá tẽ Arquèlaú ní nucúnutnái-dé núú tãtã-dě té Hèrodés distritú Jùdeá yíndaha-dé ñáyiú. Te ní yùhú té Chèè-áⁿ, te ñà túú ní cuíní-dé quíhíⁿ-dé cundecu-dé distritú-áⁿ. Te Yá Ndiöxi ní cáháⁿ-gá núú sàni-dé, te ní xáhaⁿ-gã xii-dé sá quíhíⁿ-dé distritú Galileá, núú xíáⁿ yàcáⁿ cuáháⁿ-yu. ²³ Te òré ní quexió-yu distritú Galileá, te ní sáháⁿ-yu ñí ñuú nání Nàzarét ní xíndecú-yu. Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi

nàcuáa ní cachí cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxi ndéé sanaha sá Jèsús cuu-gá tée ñuú Nàzarét.

Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxi xití yucu

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 Te ní xica nduu sá dúcáⁿ ñí cuu, te tée nàni Juáá tée dacuandute ñaha xii ñáyiú ní quexio-dé yucu distritú Jùdeá cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxi núú ñáyiú xití yucu-áⁿ. ² Te xáhaⁿ-dẽ xii-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te dañá-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha, chi sa ní cuyatni nduu ndìhu ndaha ñaha Yá Ndiöxi xii-ndo —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-yu.

³ Te diu cuèndá té Juàá-áⁿ ñí chídó tnùní ndíi Chàiaá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxi ndéé sanaha, te duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndíi cuèndá-dé:

Tècú cáháⁿ níhi ñí tée yìhi xití yucu, te càchí-dé:

“Chí dáñá nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tñii-ndo ichi váha,

Te ducaⁿ càda-ndo cuèndá cundecu túha-ndo chi véxi Yaá ío cùnuu”, duha quesaha tẽ-áⁿ.

Duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní ndíi Chàiaá-áⁿ cuèndá té Juáá.

⁴ Te té Juàá-áⁿ ñí xóo cuihnu-dé dóo idi caméyu, te ñí ñí ñí cuu pãñú xití-dé, te ní xóo caxi-dé tíca làngóstá ndìhi ndudí ñúñú cuéchi.

⁵ Te ñáyiú ñuú Jerusàlén, ndìhi ñáyiú nchaa ñuú yíndèhu distritú Jùdeá, ndìhi ñáyiú nchaa ñuú cáá

yàtni yúte Jòrdán ní sáháⁿ-yu ní xíndedóho-yu nàcuáa ní cáháⁿ té Juáá. ⁶Te ní nguíta-yu ní náhmá-yu nchaa cuéchi-yu núú Yă Ndióxí. Te òré ducaⁿ nĩ náhmá-yu te ní dácuaándute ñaha té Juáá xií-yu yúte Jòrdán.

⁷Te vâi cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú cuáháⁿ-güedé núú ndécú tẽ Juáá cuíní-güedé dacuaándute ñaha-dé xii-güedé. Te òré ní quexìo-güedé núú ndécú-dẽ, te ní xáhaⁿ-dẽ xii-güedé:

—iNchaa nchòhò cúú-ndó dàtná ìíⁿ cóó dẽéⁿ chi ío cuihna ínì-ndó! ¿Te nása ní cuu núu tnàhá nchòhò ndúcú-ndó nàcuáa cada-ndo càcu nihnu-ndo nũú tnũndòho cahnu vihi ta cuyatni ñaha xii-ndo véxi-i? ⁸Te chí cádá vǎha vitna cundecu-ndo cuendá ducaⁿ cùtnuní sá nĩ dáñá-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. ⁹Te vá càchí-ndó sǎ ìo càhnu cuu-ndo cuendá sá cúú-ndó ñàní tnáhá ndíi Àbrahám. Chi cuèi ndéé yúú te ndacu Yă Ndióxí ndada-gá ñáyiu te cuú-yu ñàní tnáhá ndíi Àbrahám. ¹⁰Te caá chi ndècu túha-xi sá quèhndé-xi nchaa yutnu sá dúcáⁿ ñà túú càváha sávidí-xi-áⁿ, chi nchaa yutnu-áⁿ tèhndé-xi te cuángée-xi núú ñùhú càyú-xi. Te duha sǎtnáhá-xi ndoho nchaa ñáyiu ñà túú quide váha-áⁿ chi nchaa ñáyiu ñà túú quide váha cùú-yu dàtná nchaa yutnu sá ñà túú càváha sávidí-xi. ¹¹Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ yǎhú dácuaándute-í mee-ni ñáyiu ní dáñá nchàa ichi cuehé ichi duha. Dico nchícúⁿ tucu íngá téé véxi, te téé-áⁿ taxi-dé Espíritú Yă Ndióxí cundecu

ndihi-ndo. Te cùu-xi datná ìíⁿ ñuhú, chi ndada ndoo ndada nine-xi ínì-ndó. Te téé-áⁿ ìo-gá cúnùu-dé dàcúúxí yǎhú, chi yúhú cùú-í ìíⁿ téé duuⁿ duuⁿ ñà túú tàù cuita nehe ni chàù-dé dico quide-í chiùⁿ-dé. ¹²Te téé-áⁿ sa véxi túha-dé sá cádá dèíⁿ ñaha-dé xii-o dàtná quidé ñáyiu ndàda ndoo triú, chi ñáyiu-áⁿ sa nèhe túha-ná-yu yaxíⁿ-yu òré nánãni cuendá ndada ndoo-yu. Te òré ndádá ndòo-yu triú-áⁿ te dàquee dííⁿ-yu mihi-xi, te tàxúha-yu mee-nǎ triú-áⁿ te sǎhmí-yu mihi-xi-áⁿ. Te dàtná quidé-yu mihi triú-áⁿ ducaⁿ sǎtnáhá-xi cada ñaha téé-áⁿ xii nchaa ñáyiu ñà túú quide váha, chi daquèhíⁿ ñáhá-dẽ xií-yu núú ñùhú núú càyú, te ñuhú-áⁿ ñà túú tnàhí ndàhvá —càchí-dé xǎhaⁿ-dẽ xii-güedé.

Sàndute Jesús

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Te Jèsús ní quee-gá distrítú Galileá cuáháⁿ-gá yúte Jòrdán núú ndécú tẽ Juáá cuendá dacuaándute ñaha-dé xii-gá. ¹⁴Te òré ní quexìo Jesús núú ndécú tẽ Juáá, te ñà cuíní-dé dacuaándute ñaha-dé xii-gá ní cùu, te ní xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Yúhú tàù-í sá dácuaándute ñaha-n xii-í, te ñà díú dà yúhú dacuaándute ñaha-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dẽ xii-gá.

¹⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé: —Queheⁿ dañá, chi dacuití xìnì ñuhu-xi ducaⁿ cada-o nacuáa cundáá-ó nũú Yă Ndióxí —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te té Juáá-áⁿ nĩ sáháⁿ uuⁿ-dé tnúhu ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé. ¹⁶Te ní dácuaándute-dé Jèsús. Te òré

ní nene-gá xítí ndute te ní xiní-gá nchí andiu, te ní quee Espíritú Yá Ndiöxí véxi cuuⁿ-xi ngúndecu ndihi ñaha-xi xii-gá, te dàtná cáá ìⁿ lómá cáá Espíritú-áⁿ véxi cuuⁿ-xi. ¹⁷Te òré-áⁿ ní tecú ní cáháⁿ Yá Ndiöxí ndéé andiu, te xáhaⁿ-gá xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dèhe-í tée ío cùu iní-í te ío cùdíí iní ñáhà-í xii-n — càchí-gá xáhaⁿ-gá xii Jèsús.

Sácuíhná quidé yica-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá ní cùu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 Te Espíritú Yá Ndiöxí ndécá-xí Jèsús cuáháⁿ ìⁿ xítí yucu cuendá yàcáⁿ cundecu tnaa-gá, te yàcáⁿ quexìo sácuíhná coto ndeé ñáhà-xí xii-gá te núu ndisa sá vǎ cádá-gǎ ìⁿ sǎ ñà túú tàú-gǎ cada-gǎ.

²Te Jèsús ñǎ ní xèxi-gǎ údico nduu údico niú, te ducaⁿ te dàtnùní ní xícáⁿ iní-gǎ caxi-gǎ. ³Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo sácuíhná quidé yica-xi cada Jesús ìⁿ sǎ ñà túú tàú-gǎ cada-gǎ, te xáhaⁿ-xi xii-gǎ: —Te núu ndisa sǎ cúú-n Dèhe Yá Ndiöxí te cúñaha xii yúú-a na ndùu-xi paá —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gǎ.

⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi: —Núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Ñá díú mèe-ni paá candeca-xi iní ñáyiú ñuyíú, chi tnáhà nchaa tnúhu càháⁿ Yá Ndiöxí candeca-xi iní-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gǎ —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁵Te dàtnùní sácuíhná-ǎⁿ ndécá ñàha-xi xii-gǎ cuáháⁿ ñuu Jerusàlén, te yàcáⁿ ní xáhaⁿ-xi xii-gǎ cuásaá-gǎ díquí véñúhu càhnu sǎ ío cùnuu núú ñáyiú isràél, ⁶te dàtnùní ní xáhaⁿ tucu-xi xii-gǎ:

—Te núu ndisa cùu-n Dèhe Yá Ndiöxí te cuandèe ndava núú ñúhú cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú-gǎ núú càchí-xi: “Yá Ndiöxí tendaha-gǎ cue espíritú xínú cuèchi núú-gǎ quixi-xi cuendá coto ñaha-xi xii-n, te núú ndáhà-xí càundodo-n cuendá sǎ vǎ dánícuèhé yúú sǎháⁿ”, duha càchí-xi núú tütú-gǎ —càchí sácuíhná-ǎⁿ xáhaⁿ-xi xii Jesús.

⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Te càchí tucu-xi núú tütú Yá Ndiöxí: “Vǎ cání iní-n còto ndeé-n Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-n cuendá-ni sǎ cuíní-n sǎ dácàcu nihnu ñaha-gǎ xii-n ìⁿ sǎ sání iní-n càda-n”, duha càchí-xi núú tütú-gǎ —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁸Te sácuíhná ndécá tucu-xi Jesús cuáháⁿ ìⁿ núú tìndúú dùcúⁿ, te uuⁿni ní dánèhé núú ñáhà-xí xii-gǎ nchaandí túhú nàcióⁿ cáá ñuyíú, ndihi nchaa sǎ vǎha lò ìⁿ ìⁿ nàcióⁿ-áⁿ. ⁹Te ní xáhaⁿ-xi xii-gǎ:

—Te núu yòhó ngúíñí xítí-n nùú-í chiñuhu ñaha-n xii-í ñǎ, te taxi cuendá-í nchaa sǎ ní dánèhé ñáhà-í-a cuu cuendá-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gǎ.

¹⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Xocuñí yòhó sácuíhná nùú ndécú-í-a, chi vǎ cúú càda-í nàcuáa càchí-n, chi núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Chiñuhu-ndo Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ndó, te díu-ni-gǎ cada-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-gǎ”, duha càchí-xi núú tütú-gǎ —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

¹¹Te dàtnùní sácuíhná ní dáñá-xí Jèsús ní xica-xi cuáháⁿ-xi. Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní xinu cuèchi-xi núú Jèsús.

**Distrítú Galileá ní chisaha Jèsús
chiùⁿ ní táhú Tǎtá-gǎ Dútú Ndiöxi
cada-gǎ**

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Te òré ní níhí Jèsús tnúhu sá nǐ ngava té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú vecaá, te ní xica-gǎ cuáháⁿ-gǎ distrítú Galileá. ¹³Te ní ñà túú ní xíndecu-gǎ ñuú Nazàrét, chi ní yáha-gǎ cuáháⁿ-gǎ ndéé ñuú Capèrnaúm yàcáⁿ ní xíndecu-gǎ, te ñuú-áⁿ cáá yàtni yuhu lagúná, te yatni xíáⁿ cáá ñuhu nani Zabulón, ndíhi ñuhu nàni Neftalí. ¹⁴Te ducaⁿ nǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxi ndéé sanaha nǔú tütú-gǎ núú cǎchí-xi:

¹⁵Ñuhu nàni Zabulón, ndíhi ñuhu nàni Neftalí, ñuhu-áⁿ yíndèhu-xi distrítú Galileá, te xíáⁿ xíndecu cue ñáyiú ñà túú cùú ñáyiú isràèl, te càa-xi yatni yuhu lagúná te ndàa ìngá xio yúte Jòrdán cùú-xí.

¹⁶Te cue ñáyiú-áⁿ ndécü-yu ìiⁿ núú néé chi ndècú-yu ichi cuèhé ichi duha, te sáá nduu te cada iní-ndó sǎ ñáyiú-áⁿ queé-yu núú ditó chi vá cúndècu-gǎ-yu ichi cuèhé ichi duha.

Te ñuú-ni ñáyiú-áⁿ cùú-yu ñáyiú ta xíta nihnu duuⁿ cuáháⁿ, dico sáá nduu te vá cuíta nihnu-gǎ-yu.

Duha ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gǎ.

¹⁷Te dàvá-áⁿ nǐ ngúíta Jèsús ní dǎnèhé-gǎ ñáyiú, te ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Chí dǎndixi túu iní sǎ ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha, chi sa ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxi xii-ndo — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

**Jèsús cǎháⁿ-gǎ cùmí tnàhá cue tée
tnèi chácá**

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸Te Jèsús ñuhú-gǎ ichi cuáháⁿ-gǎ tá yáha-gǎ yuhu làgúná Galileá, te ní xiní-gǎ úú tnàhá cue tée xídáquèe-güedé ñunu-güedé xití ndute tnèi-güedé chácá, chi quiti tnàhí-áⁿ cùú chiùⁿ-güedé tnèi-güedé-di. Te ìiⁿ-dé nání-dé Xímú, àdi Pelú chi úú ñuú-dé, te ñaní-dé cùú ìngá tée ndíhi-dé te tée-áⁿ nání-dé Ndríxí. ¹⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí dǎná chiùⁿ quide-ndo-áⁿ te quixi-ndo chìtnahá ñàhá-ndó xì-í, te taxi-í ìngá núú chiùⁿ cada-ndo chi quíhíⁿ-ndó dàcàháⁿ-ndó ñáyiú cuendá tuha ñàhá-yu xii-í — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰Te òré-ni-áⁿ nǐ dǎná cuè tée-áⁿ ñunu-güedé, te ní tuha-güedé Jèsús.

²¹Te ní xica tucu Jèsús cuáháⁿ-gǎ luha-gǎ, te ní xiní tucu-gǎ úú-gǎ tnàhá cue tée tnèi chácá. Te ìiⁿ tée-áⁿ nání-dé Jàcobó, te ñaní-dé cùú ìngá tée ndíhi-dé te tée-áⁿ nání-dé Juàá, te ndí ndúú-güedé cùú-güedé déhe té Zebèdeú. Te xíxínucóo-güedé ndíhi tǎtá-güedé xití bàrcú xínatícu-güedé ñunu-güedé, te Jèsús ní cana ñaha-gǎ xii-güedé.

²²Te òré-ni-áⁿ nǐ dǎndöo-güedé bàrcú-güedé, ndíhi tǎtá-güedé, te ní tuha ñaha-güedé xii-gǎ.

Jèsús dánèhé-gá cuéhé víhí ñáyiú*(Lc. 6:17-19)*

²³Te Jèsús tá xica ndodo-gá nihí distritú Galileá cuáháⁿ tá dānehé-gá ñáyiú tnúhu váha tnúhu sá sánú ìchi ñaha xí-yu nācuáa ndfhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xí-yu. Te ndi tnahá ìⁿ ìⁿ ñuú sàá-gá te ducaⁿ cuānguihu-gá xití veñúhu dānehé-gá ñáyiú tnúhu-áⁿ. Te ndi díⁿ ndi díⁿ núú cuéhé tñahá ìⁿ ìⁿ ñáyiú dico nchaa-ní-yu ta quide tátna-gá cuáháⁿ. ²⁴Te ndéé nchaa ñáyiú yñdehu distritú Sìriá ní níhí-yu tnúhu nchaa nācuáa quide Jèsús. Te ní queé-yu ñuú-yu te ndècá-yu nchaa ñáyiú tñahá ndi díⁿ núú cuéhé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. Te cuèi ñáyiú xiyíhí, ndihí ñáyiú ñá túú-gă cāndá nihnu, ndihí ñáyiú yñhi ñaha espíritú cūndihí yucu ñávāha ndècá-yu cuáháⁿ núú-gă, te nchaa-yu ní quide tátna ñaha-gă xí-yu. ²⁵Te ío vāi ñáyiú ní chinchícúⁿ ñāhá xii Jèsús, chi ní chinchícúⁿ ñāhá ñáyiú distritú Galileá, ndihí ñáyiú nchaa ñuú xīndāa Dècāpólís, ndihí ñáyiú ñuú Jerusālén, ndihí cue ñáyiú nchaa ñuú yīndèhu distritú Jūdeá, ndihí ñáyiú xīndecu yatni yúte Jòrdán ndāa xio quene nchíanchii.

Jèsús núcōo-gá ìⁿ núú tīndúú dánèhé-gá ñáyiú

5 Te sātá nī xini Jèsús sá cuéhé víhí ñáyiú nchícúⁿ ñāhá xii-gá, te ní xica-gá cuásaá-gá ìⁿ núú tīndúú te xíáⁿ nī ngōo-gá, te cue tée xica cuu ndihí-gá ní nadúcúⁿ ndèé ñāhá-güedē xii-gá. ²Te ní ngúíta-gá dánèhé ñāhá-gă xii-güedē ndihí cue ñáyiú-áⁿ, te xāhaⁿ-gá:

Cuèndá ñáyiú ío váha táhú-xi*(Lc. 6:20-23)*

³—Váha táhú nchaa ñáyiú cūtnuní iní-xi sá ío-gá cūmāñ-yu cudñú-yu núú Yă Ndiöxí, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhū-yu ndfhu ndaha ñāha-gá xí-yu.

⁴Váha táhú nchaa ñáyiú ndāhyú sá ndihú iní-yu, chi Yá Ndiöxí cuāñaha-gă tnúhu ndee iní cundecu ndihí-yu.

⁵Váha táhú nchaa ñáyiú ndāhú iní-xi, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhū-yu cundecú-yu ìⁿ xichi núú cuāñaha Yă Ndiöxí xí-yu.

⁶Váha táhú nchaa ñáyiú ío cuini cada nchaa nācuáa cāháⁿ Yă Ndiöxí, chi ñáyiú-áⁿ ío nduu vétú iní-yu.

⁷Váha táhú nchaa ñáyiú cūndahú iní tñaha ñáyiú-xi, chi ñáyiú-áⁿ ñuú-ducaⁿ cāda ñaha Yá Ndiöxí xí-yu cundāhú iní ñāhá-gă.

⁸Váha táhú nchaa ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, chi cue ñáyiú-áⁿ nduu táhū-yu cundecú-yu ndihí Yá Ndiöxí.

⁹Váha táhú nchaa ñáyiú cāháⁿ dóho tñaha ñáyiú-xi nācuáa cundecu ndihí váha tñahá-yu, chi cūtnuní sá ñáyiú-áⁿ cuú-yu déhe Yá Ndiöxí.

¹⁰Váha táhú nchaa ñáyiú ío ndòho ndecu ñuyúí-a sá cuèndá sá quidē-yu nācuáa cāháⁿ Yă Ndiöxí, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhū-yu ndfhu ndaha ñāha-gá xí-yu.

¹¹Te cūu-ndo ñáyiú ío váha táhú-xi te núu na cūcuéhé ñāhá ñáyiú, àdi cada úhú ñāhā-yu xii-ndo, àdi dācaā díquí ñāhā-yu nāndi cuéchi neñúú xii-ndo sá cuèndá-í. ¹²Te órē ducaⁿ na cāda

ñahá-yu xii-ndo te cudíí víhí-ní
 ìní-ndó cùndecu-ndo, chi ío váha
 cãa sá ndécú àndiu nduu táhú-ndó
 cùndecu ndíhi-ndo nduu na saá-ndó
 yácáⁿ cundecu-ndo, chi ðiu-ni ducaⁿ
 ní xóo cada ñaha cuè ñaní tnáhã-yu
 xii cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá
 Ndiöxí ní xíndecu ndéé sanaha.

Cuèndá ñíí ndíhi cuèndá ñuhu

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13^oTe nchòhó cada iní-ndó sã
 cúú-ndó dàtná ñíí cuèndá ñuyíú-a.
 Te ñíí chi nàndíhi-xi dico núu na
 ndùu víxiⁿ-xi, te ñá túú-gã nándíhi-xi
 chi dǎngoyo-ná-ó, te yãha ñáyiú
 xěnihnú-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu
 nchohó chi cùu-ndo datná ñíí vãha
 te núu na càda váha-ndo, te núu vá
 cadá vãha-ndo te quee tǎhú-ndó.

14^oTe nchòhó cada iní-ndó sã
 cúú-ndó dàtná ìíⁿ sá dáyèhé ndécú
 ñùyíú-a, chi sànu ichi-ndo ñáyiú
 ichi váha. Te nchòhó xìní-ndó sã
 nũ ìíⁿ ñuú cáá ìíⁿ núú tìndúú te
 vá cúú càchí-ó sã nguivãha-xi. 15^oTe
 ñá túú xìní-ó ìíⁿ ñáyiú teñuhú-yu ìíⁿ
 lìntèrná te chiváha-yu xití ìíⁿ càjá,
 chi tàxi ndecú-yu núú ñnu cuèndá
 cutnùní núu nchàa ñáyiú ndècu
 vehe. 16^oTe ducaⁿ càda nchohó cada
 váha-ndo dàtná quidé ìíⁿ ñuhu
 dayèhe-xi núú ñáyiú, te ducaⁿ quini
 ñáyiú nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo,
 te tnàhá-yu cachí-yu sá ìo càhnu
 cuu Dútú Ndiöxí Yáá cúú Tǎtá-ndó
 ndècu andiu chi quini-yu sá quidé
 vãha-ndo ndècu-ndo.

**Cuèndá tnúhu ní chídó
 tnùní ndíí Moisés**

17^oTe vá cání ìní-ndó sã yǔhú
 véxi-í xocàni-í tnúhu ní chídó

tnùní ndíí Moisés, te ni vã cání
 ìní-ndó sã véxi-í xocàni-í tnúhu ní
 chídó tnùní cue téé ní xóo cáháⁿ
 tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, chi
 yúhú véxi-í sá cadá-í nàcuáa càháⁿ
 nchaa tnúhu-áⁿ. 18^oTe na càchí
 tnúhu ndáá-í xii-ndo sã tnúhu ní
 chídó tnùní ndíí Moisés ío ndáá
 càháⁿ-xi, chi dacuitíí cùu nchaa
 nacuáa càháⁿ-xi. Te yáchí-gá naa
 andiu ndíhi ñuyíú dàcúúxí sã quèe
 cáva ìíⁿ tnúhu-áⁿ. 19^oNúu xíãⁿ nchaa
 ñáyiú na càchí sá dává tnúhu ní
 chídó tnùní ndíí Moisés ñá túú xìní
 ñuhu-xi chi ñá túú cùnuu-xi, te
 ñáyiú-áⁿ ðiu-ni ducaⁿ dānehé-yu
 nchaa dava-gá tnàha ñáyiú-yu, te
 sá dúcáⁿ quidé-yu te vá cùnùu
 vihí-yu núu ndécú Yã Ndiöxí táxí
 tnùní-gá, chi cuú-yu dàtná ìíⁿ ñáyiú
 nchicúⁿ cuí-nã. Dico nchaa ñáyiú
 nchicúⁿ nihnu quide nchaa nacuáa
 càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ, te ðiu-ni
 ducaⁿ dānehé-yu nchaa dava-gá
 tnàha ñáyiú-yu, te ñáyiú-áⁿ ìo
 cunùú-yu núu ndécú Yã Ndiöxí táxí
 tnùní-gá. 20^oTe na càchí tnúhu-í
 xii-ndo sã ìo xìní ñuhu-xi cada-ndo
 nchaa nacuáa càháⁿ Yã Ndiöxí, te
 vá cadá-ndó dàtná xiquide cue téé
 dānehé ñáhá xì ñáyiú nchaa tnúhu
 ní chídó tnùní ndíí Moisés, ndíhi
 dàtná xiquide cue téé cùu fariséú,
 chi núu na càda-ndo datná xiquide
 cue téé-áⁿ ñá, te vá ndúú tǎhú-ndó
 ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí
 xii-ndo.

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá ñáyiú cùdèéⁿ

(Lc. 12:57-59)

21^oTe nchòhó sa xìní-ndó sã ncháá
 ñáyiú ní cuu ñaní tnáhá-ndó ní
 xíndecu ndéé sanaha ní níhí-yu

tnúhu sá vǎ cúú cǎhni-yu tnàha ñáyíú-yu, chi núu ducaⁿ na càdǎ-yu te nacháhu-yu cuéchi-yu. ²²Dico vitna na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nǔu ndédani cǎa-ndo na cudééⁿ-ndó nǔú tnàha ñáyíu-ndo, te nacháhu-ndo sǎ dúcáⁿ quide-ndo, àdi núu na cǔcuèhé-ndǒ-yu te núú chítú nǔú tàcǎ cundáá cuéchi-ndo te núu ducaⁿ na càda-ndo, àdi núu nà cúu-ndo tnàha ñáyíu-ndo ìⁿ tnúhu vée vìhi, te cucuéchi vìhi xii-ndo chi quíhíⁿ-ndó nǔú ùhú núú ndàhú.

²³Te xǎⁿ nǔu nchòhó òré ndécú ndìhi-ndo ìⁿ sǎ cuíní-ndó cuǎha-ndo Yǎ Ndiòxí nduu táhú-gǎ, te òré cuáháⁿ-ndó cuǎñaha-ndo xii-gǎ, te òré ní quexio-ndo núú dúcáⁿ cuǎñaha-ndo xii-gǎ sǎ ndúú tǎhú-gǎ, te ní ndacu iní-ndó sǎ ndécú ñáyíu ñǎ túú cùu váha iní ñáhá xii-ndo cuendá ìⁿ sǎ ní cumání nǔú tnáhá-ndó. ²⁴Te dándóo-ndo sǎ dúcáⁿ nèhe-ndo cuáháⁿ nduu táhú Yǎ Ndiòxí, te díhna-gǎ quíhíⁿ-ndó nàcaháⁿ cǎhnú ìní tnáhá-ndó ndìhi ñáyíu ñǎ túú cùu váha iní ñáhá xii-ndo-áⁿ, te dàtnùní ducaⁿ te quíhíⁿ-ndó cuǎha-ndo Yǎ Ndiòxí sǎ ndúú tǎhú-gǎ.

²⁵Te núu ìó ìⁿ-ndo ní sáháⁿ ñáyíu núú tée cùchiuⁿ ní sacáⁿ cuéchi-yu cuendá-ndó cuendá ìⁿ sǎ ní quide-ndo, te òré ní naníhí tnáhá-ndó ndìhí-yu cuáháⁿ-ndó nǔú tée cùchiuⁿ-áⁿ, te nacáháⁿ cǎhnú ìní tnáhá-ndó ndìhí-yu cuendá sǎ vǎ cuǎha cuendá ñáhá-gǎ-yu xii-ndo nǔú tǎ cùchiuⁿ, chi núu ducaⁿ na càdǎ-yu te tée cùchiuⁿ-áⁿ cuǎha cuendá ñáhá-dě xii-ndo nǔú cuè

tée cùu poleciá, te cue tée-áⁿ chihi ñaha-güedě vecaá xii-ndo. ²⁶Te na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎ cǎcu-ndo te núu na ngáva-ndo vecaá ndéé nacháhu-ndo nchàa sǎ tǎú-ndó.

Cuendá cue ñáyíu ñǎ túú quide váha

²⁷Te nchòhó sa xíní-ndó nàcuáa nduu tnúhu ní cǎháⁿ cue tée ní xíndecu ndéé sanaha, te duha ní cǎchí-güedé: “Nchaa cue tée vǎ cúú cǎháⁿ ndìhí-güedé ñadìhí te núu ñǎ díú ñadìhí-güedé cùú-yu, te díu-ni ducaⁿ tucu nchaa cue ñáyíu dìhí vǎ cúú cǎháⁿ ndìhí-yu tée te núu ñǎ díú yǎ-yu cùu-güedé”, duha ní cachi-güedé. ²⁸Dico yúhú cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ndèda-ni cǎa cue tée na cùndehe ìⁿ ñadìhí te núu na cǎni iní-güedé cundecu díí ìní-güedé ndìhí-yu te cada iní-ndó sǎ dàtná sǎ sǎ ní cǎháⁿ ndìhi ñaha-güedě xií-yu sǎ dúcáⁿ ní sani iní-güedé.

²⁹Te núu ìⁿ xio tinùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sǎ cuèhé sǎ dúhá te tava-ndo, chi váha-gǎ sǎ ná cuíta te ñǎ díú ñìhí ní ndúú yìqui cuñú-ndó quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú. ³⁰Te núu ìⁿ xio ndaha-ndo quide-xi quide-ndo nándi sǎ cuèhé sǎ dúhá te quehndé-ndó, chi váha-gǎ sǎ ná cuíta ìⁿ xio ndaha-ndo te ñǎ díú sǎ ñìhí ní ndúú yìqui cuñú-ndó quíhíⁿ-xi núú ùhú núú ndàhú.

Jesús cǎháⁿ-gǎ cuendá cue ñáyíu dàña tnaha

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹Te nchòhó sa nàha tucu-ndo nacuáa ní cǎháⁿ tucu cue tée ní

xíndecu ndéé sanaha, te duha ní cachí-güedé: “Te núu ìíⁿ téé na dàña tnaha-dé ndìhi ñadìhí-dé, te xini ñuhu-xi cadúha-dé ìíⁿ tutú cuáñaha-dě núu càháⁿ-xi sá ní dáñá ñàha-dé”, duha ní cachí-güedé.

³²Dico yúhú cächí tnúhu-í xii-ndo sã cúú dàña ìíⁿ téé ñadìhí-dé, te núu cùtnuní ndáá iní-dé sá càháⁿ ndìhi-aⁿ ingá téé. Dico núu ñá túú dùcaⁿ quide-aⁿ te ñá túú ndùu váha-xi daña ñàha-dé. Te núu ñá túú dùcaⁿ quide ñadìhí-dé, te cada iní-ó sã méé-dě ní sanu ichi ñaha-dě xii-aⁿ cáháⁿ ndìhi-aⁿ ingá téé te núu na dàña ñaha-dé. Te téé na nàqueheⁿ ñaha xii ñaha ní dáñá ñaha yii-xi-áⁿ, te ñá ní ñá túú ní quide váha-dé sá dúcáⁿ ní nàqueheⁿ-dé ñaha-áⁿ.

**Ñáyiú cãcunehe ñaha xii Yá
Ndióxí cuendá cutnùní iní
tnàha ñáyiú-yu sá ndáá cadá-yu
ìíⁿ sá sání iní-yu cadá-yu**

³³Te sa nàha tucu-ndo nacuaá ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ ní cachí-güedé: “Te núu cãcunehe-ndo Yá Ndióxí núu tnàha ñáyiú-ndo nãcuáa cutnùní iní-yu sá ndáá cada-ndo ìíⁿ sá sání iní-ndo càda-ndo, te cada-ndo”, duha ní cáháⁿ dóho tnàha-güedé. ³⁴Dico yúhú cächí tnúhu-í xii-ndo sã ñà túú nã cacunehe-ndo sã ndàá cada-ndo ìíⁿ sá sání iní-ndo càda-ndo. Te ni vã cãcú nèhe-ndo andüu chi yàcáⁿ cúú-xí nũú núcõ Yá Ndióxí táxi tnùní-gá. ³⁵Te ni vã cãcú nèhe-ndo ñuyúú-a, chi tnàhá ñuyúú-a ndècu-gá, te ni vã cãcú nèhe-ndo ñuú Jerusálén chi ñuú-áⁿ

cúú cuendá-gá, te ñá-gá cúú-gã Yá ío cùnuu. ³⁶Te ni vã cãcú nèhe-ndo díquí-ndó chi nàha-ndo sá ní ìíⁿ idi díquí-ndó ñã ndácú-ndó ndàda cuixíⁿ-ndó àdi ndada tnuu-ndo. ³⁷Te váha-gá sá nũu ìíⁿ sá sání iní-ndo càda-ndo, te cachí-ni-ndo: “Cuu cada-ndí, àdi vá cúú càda-ndí”, cachí-ni-ndo. Chi nchaa dava-gá sá chídó-ndó càháⁿ-ndó òrè ducaⁿ sàni iní-ndó càda-ndo ìíⁿ sá cadá-ndó cùu-xi sá dácàhu iní ñàhá yùcu ñávàha.

**Cuendá ñáyiú nàchinaa sá quidé
ñàha tnaha ñáyiú-xi**

(Lc. 6:29-30)

³⁸Te sa nàha tucu-ndo nacuaá ní cáháⁿ tucu cue téé ní xíndecu ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ ní cachí-güedé: “Ñáyiú na càda ñaha tnaha ñáyiú-xi ìíⁿ sá ñà túú vãha, te nanchòcáva-yu nachinaá-yu sá ní quide ñaha tnàha ñáyiú-yu”, duha ní cachí-güedé. ³⁹Dico yúhú cächí tnúhu-í xii-ndo sã ñà túú nã cada-ndo nchaa cue ñáyiú cuihna iní-xi te núu quide ñahá-yu ìíⁿ sá ñà túú vãha xii-ndo. Te núu ní canihá-yu ìíⁿ xito te cuíni tucú-yu canihá-yu ingá xito te daña-ndo na cãnihá-yu. ⁴⁰Àdi ní sacáⁿ cuéchi-yu núu cuè téé cùchiuⁿ cuendá-ndó, te cuíni-yu quendeé-yu dúhnú-ndó te daña-ndo na cãnehé-yu quíhíⁿ, te tnàhá-ni dóó ndíxí ndòdo-ndo daña-ndo na cãnehé-yu quíhíⁿ. ⁴¹Te núu quide yicá-yu caca-ndo dàtná úú kilómetrú cuido-ndo ndàchiúⁿ-yu ña, te chido-ndo úú-gá tucu kilómetrú cuido-ndo ndàchiúⁿ-yu. ⁴²Te núu ò ìíⁿ sá xicáⁿ-yu núú-ndó te cuáñaha-ndo,

àdi ió iⁿ sá sánùú-yu núú-ndó te
cuáñaha nùu-ndo.

**Cuu iní-ó nchaa ñáyiú cùu úhú iní
ñáhá xii-o**

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³Te sa nàha tucu-ndo nacuaá
ní cachí tucu cue téé ní xíndecu
ndéé sanaha, chi cue téé-áⁿ ñí
cachí-güedé: “Cuu iní-ndó cué
ñáyiú ndècu ndìhi váha-ndo, te cuu
úhú iní-ndó cué ñáyiú cùu úhú iní
ñáhá xii-ndo”, duha ní cachí-güedé.

⁴⁴Dico yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo
sá cúú iní-ndó cué ñáyiú cùu úhú
iní ñáhá xii-ndo, te cáháⁿ váha-ndo
cuendá cue ñáyiú càháⁿ úhú ñáhá
xii-ndo, te cada-ndo sã vâha sá
cúú-xí cué ñáyiú cùu úhú iní ñáhá
xii-ndo, te cáháⁿ ndìhi-ndo Yã
Ndiõxí cuendá cue ñáyiú xícuehé
ñáhá xii-ndo, ndìhi cuendá cue
ñáyiú quide úhú ñáhá xii-ndo. ⁴⁵Te
núu na càda-ndo nchaa nacuaá
càháⁿ-í-a, te ducaⁿ te cutnùní sá
cúú-ndó dèhe Tãtã-ndó Dütú Ndiõxí
Yaá ndécú àndiu. Te ñiu-gá cúú-gã
Yaá quidé quène nchíanchii, te
ñiu-ni-gá cúú-gã Yaá dácùuⁿ dáú
ñuyúú-a, te ducaⁿ quide-gá cuendá
cuu-xi sã vâha sá cúú-xí cué ñáyiú
quide váha, ndìhi sá cúú-xí cué
ñáyiú ñá túú quide váha. ⁴⁶Te
núu nchòhó ná cúú iní-ndó mèe-ni
ñáyiú na cùu iní ñáhá xii-ndo, te vá
càchí-ndó sã Yã Ndiõxí taxi-gá sá
ndúú tãhú-ndó sã dúcáⁿ quide-ndo,
chi cuéi cue téé cuihna iní-xi quide
cobrá ñáhá xii cue ñáyiú cuendá
impuèstú ducaⁿ xíquide-güedé.

⁴⁷Te núu mee-ni ñáyiú ndècu
ndìhi váha-ndo ò vâha cáháⁿ
ndìhi-ndò-yu, te vá càchí-ndó sã ò

vâha quide-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo,
chi cuéi ndéé nchaa ñáyiú ñá túú
xíní dana cuendá Yã Ndiõxí ducaⁿ
xíquide-yu. ⁴⁸Te duha ndùu tnúhu
càháⁿ-í cuendá sá nchòhó cada
ndáá-ndó cùndecu-ndo datná quidé
ndáá méé Tãtã-ndó Dütú Ndiõxí
Yaá ndécú àndiu —duha ní dánèhé
ñáhá Jèsús xii cue téé xica cuu
ndìhi-gá ndìhi nchaa ñáyiú.

**Jèsús dánèhé-gá ñáyiú
nàcuáa cadá-yu sã vâha**

6 Te Jèsús ndécú-ní-gã
dánèhé-gá cue téé xica cuu
ndìhi-gá ndìhi nchaa ñáyiú, te
xãháⁿ-gã:

—Te òré quidé-ndó sã vâha te
vá cadá-ndó nùú ñáyiú cuendá-ni
sá cuíní-ndó cãháⁿ váha-yu
cuendá-ndó, chi núu núú ñáyiú
ducaⁿ na càda-ndo te Dütú Ndiõxí
Yaá cúú Tãtã-ndó vã táxí-gã sá ndúú
tãhú-ndó. ²Te xíãⁿ nùu nchòhó
òré chindèe-ndo ñáyiú ndàhú, te
vá cùñaha-ndo xii cue ñáyiú sã
chindèe-ndo cue ñáyiú ndàhú-áⁿ
dàtná xíquide cue ñáyiú dandahú
méé-xí sã quidé ndáá te ñá ndáá sã
quidé ndáá-yu, chi ñáyiú-áⁿ ducaⁿ
xíquide-yu òré sàháⁿ-yu veñúhu, chi
dàtecú tnúhu-yu nchaa ñáyiú òré
ducaⁿ chindeé-yu ñáyiú ndàhú. Te
ñiu-ni ducaⁿ quidé-yu xãháⁿ-yu xii
cue ñáyiú sã chindèe-yu cue ñáyiú
ndàhú-áⁿ nchaa núú xicá cùu-yu, te
ducaⁿ xíquide-yu cuendá cuíní-yu
cáháⁿ váha ñáyiú cuendá-yu. Te
yúhú na càchí tnúhu ndáá-í
xii-ndo sã ñá túú ñá nduu tãhú
ñáyiú-áⁿ nùú Yã Ndiõxí sã dúcáⁿ
quidé-yu chi mee-ni nùú tnàha
ñáyiú-yu cùdiú-yu. ³Te nchòhó

òré chindèe-ndo ñáyiú ndàhú,
te cuèi ñáyiú ío-gá váha ndècu
ndíhi-ndo dico vá cǔñaha-ndo
sǎ dúcáⁿ chindee-ndo cue ñáyiú
ndàhú-áⁿ, te ni cuè dava-gá ñáyiú
vá cǔñaha-ndo. ⁴Chi váha-gá sǎ
íní méé-ní-ndó ná cùhuⁿ sǎ dúcáⁿ
chindee-ndo cue ñáyiú ndàhú-áⁿ.
Te núu ducaⁿ na càda-ndo ña, te
Dútú Ndiòxí Yaa cúú Tǎtá-ndó
tǎxi-gá sǎ ndúú tǎhú-ndó chi ðiu-ni
mee-gǎ ndéhé-gǎ nàcuáa quide-ndo
ndecu-ndo.

**Jèsús dánèhé-gá ñáyiú nàcuáa cǎháⁿ
ndíhí-yu Yá Ndiòxí**

(Lc. 11:2-4)

⁵Te nchòhó òré cǎháⁿ ndíhi-ndo
Yǎ Ndiòxí, te vá cǎdá-ndó dàtná
xǐquide cue ñáyiú dándahú méé-xí
cǎchí sǎ quidé ndǎá te ñǎ ndǎá sǎ
quidé ndǎá-yu, chi ñáyiú-áⁿ tnàhá
íní-yu cunutnǎi-yu cǎháⁿ ndíhí-yu
Yá Ndiòxí òré yǎhǎ-yu veñúhu. Te
ðiu-ni ducaⁿ xǐquidé-yu nchaa núú
xícá cùú-yu, te ducaⁿ quidé-yu
cuèndá sǎ cuíní-yu quíní ñáyiú
nàcuáa xǐquidé-yu. Te na cǎchí
tnúhu ndǎá-í xii-ndo sǎ ñǎ túú nǎ
nduu tǎhú ñǎyiú-áⁿ núú Yǎ Ndiòxí
sǎ dúcáⁿ quidé-yu chi mee-ni
núú tnàha ñáyiú-yu cùðíú-yu.
⁶Te nchòhó òré cuíní-ndó cǎháⁿ
ndíhi-ndo Yǎ Ndiòxí, te ndíhu
ndedí nihnu-ndo xǐtí vehe-ndo,
chi ðiu-gá cúú Tǎtá-ndó te ndècu
ndíhi ñaha-gá xii-ndo, te ðiu-ni
mee-gǎ ndéhé ñaha-gá xii-ndo
nàcuáa quide-ndo, te núu ducaⁿ
na càda-ndo te taxi-gá sǎ ndúú
tǎhú-ndó.

⁷Te òré cǎháⁿ ndíhi-ndo Yǎ
Ndiòxí te vá sǔúní cuèndá-ni

dacàá-ndó tnúhu cǎháⁿ
ndíhi-ndo-gǎ dàtná xǐquide cue
ñáyiú ñǎ túú xíní tnúhu-gá, chi
ñáyiú-áⁿ sání íní-yu sǎ tédòho ñaha
vǐhi-gá Yǎ Ndiòxí xíí-yu sǎ dúcáⁿ
sǔúní dàcaá-yu tnúhu cǎháⁿ ndíhi
ñàhá-yu xii-gá dico ñàhá. ⁸Dico
nchòhó, vá cǎdá-ndó dàtná xǐquide
cue ñáyiú-áⁿ, chi mee Tǎtá-ndó
Dútú Ndiòxí sa nàha-gá ná cúú
nchàa sǎ xíní ñùhu-ndo cuèi òré
vátá cǎcáⁿ-gá-ndó núú-gǎ. ⁹Te duha
cǎháⁿ-ndó òré cǎháⁿ ndíhi-ndo Yǎ
Ndiòxí:

Yòhó Tǎtá-ndí Dútú Ndiòxí Yaa
ndécú àndíu,

nchaa ñáyiú na cǎháⁿ-yu sǎ
cúú-n Yàá ío yǎñúhu.

¹⁰Te xícáⁿ tǎhú-ndí núú-n sǎ ná
sǎá nduu ndíhu ndàhá-n-yu.

Te cada-n dàtná cǎchí íní-n
ñùyíú-a dàtná quidé-n àndíu.

¹¹Te xícáⁿ tǎhú-ndí núú-n sǎ táxí-n
sǎ cóhó-ndí sǎ cǎxí-ndí ìíⁿ
nduu ìíⁿ nduu.

¹²Te cada cǎhnu íní-n nchàa yícá
cuèchi-ndí, chi tnàhá nchúhú
quidé cǎhnu íní-ndí nchaa sǎ
quidé ñàha tnaha ñáyiú-ndí.

¹³Te vá dàñá-n dàcàháⁿ ñàhá yùcu
ñǎvǎha xii-ndí cada-ndí sǎ
ñǎ túú váha, chi coto ñaha-n
xii-ndí cuèndá sǎ vǎ dúcáⁿ
càda ñaha-xi.

Te ðiu-n cùu-n Yaa ío cùnnu
nchaa nduu nchaa quíú, te
íó cǎhnu cuu-n, te ðiu-ni-n
quìndaha ñaha-n xii-ndí ni caa
ni quǐhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

Duha dǎnehé ñàhá-í xii-ndo cǎháⁿ
ndíhi-ndo Yǎ Ndiòxí.

¹⁴Te núu nchòhó quidé cǎhnu
íní-ndó nchàa sǎ quidé ñàha tnaha

ñáyi-ndo, te ducaⁿ te Tătă-ndó Dütú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu cada cahnu iní-gá nchaá sá ñà túú vâha quide-ndo tucu. ¹⁵Dico núu nchòhó vá cádá càhnu iní-ndó nchàa sá quidé ñàha tnaha ñáyi-ndo ña, te ni Dütú Ndiöxí Yaá cúú Tătă-ndó vâ cádá càhnu iní-gá nchaá sá quidé-ndó tùcu.

**Cuendá ñáyi ñà túú tnàhí ná xéxí
âma càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí**

¹⁶Te nchòhó, nduu ñà túú tnàhí ná xéxí-ndó càháⁿ ndihí-ndo Yá Ndiöxí, te vá cündiyí-ndó dàtná xíquide nchaá ñáyi dândahú méé-xí càchí sá quidé ndáa te ñá ndáa sá quidé ndáa-yu, chi ñáyi-áⁿ ducaⁿ xíquidé-yu cuendá sá cuñí-yu cutnùní iní ñáyi sá ñà túú tnàhí ná xéxí-yu càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí. Te yúhú càchí tnúhu-í xii-ndo sã sã dúcáⁿ quidé-yu te ñá túú nã chindee ñàha-xi xií-yu cuendá níhí-yu ìⁿ sá ndúú tãhú-yu núú Yá Ndiöxí. ¹⁷Dico nchòhó, nduu dùcaⁿ quide-ndo ñà túú tnàhí ná xéxí-ndó càháⁿ ndihí-ndo Yá Ndiöxí, te váha váha naquete-ndo núú-ndó, te váha váha chihi-ndo cücá ¹⁸cuendá sá vâ cútnùní iní ñáyi sá ñà túú nã xéxí-ndó nduu ducaⁿ caháⁿ ndihí-ndo Yá Ndiöxí. Te Dütú Ndiöxí Yaá cúú Tătă-ndó ndècu ndihí-ndo diu-ni mee-gã ndéhe-gã nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo, te diu-gá taxi-gá sá ndúú tãhú-ndó.

**Cuendá nchaá sá vâha nduu táhú-ó
(Lc. 12:33-34)**

¹⁹Te vá cání iní-ndó cùu-ndo ñáyi cuica nãndi sá cündècu ndihí-ndo ñuyíú-a chi vá cúdí-xi,

chi dava quee tíquidi, te dava caxi cudi ñùhu, àdi quíhu ñadúhú vehe-ndo te duhu-güedë. ²⁰Te váha-gá chí ndúcú nàcuáa cada-ndo cuendá ducaⁿ ngündecu sá ndúú tãhú-ndó àndiu, te xíãⁿ cudí-xi cundecu ndihí-ndo nì caa ni quíhíⁿ, chí yácáⁿ vá quée-gã tíquidi, te ni vâ cáxí-gã cudi ñùhu, te ni vâ quíní-gá-ndó ñadúhú duhu-güedë ndachìuⁿ-ndo. ²¹Te núu cùu-ndo ñáyi cuica ndècu ñuyíú-a, te diu-ni nchaá sá ndécú ndihí-ndo ñuyíú-a ñùhu iní-ndó. Àdi cuu-ndo ñáyi quide nacuáa ngündecu sá ndúú tãhú-ndó àndiu, te diu-ni sá ndúú tãhú-ndó ndècu andiu-áⁿ ñúhú iní-ndó.

**Núú-ó cùu-xi datná ìⁿ ñuhú
(Lc. 11:34-36)**

²²Te cada iní-ndó sã núú-ndó cùu-xi datná ìⁿ ñuhú. Te núu núú-ndó càváha te cùtnuní iní-ndó nã cúú sã ndécú núú-ndó. ²³Dico núu cùhú núú-ndó ñà túú cùtnuní cundehe-ndo ña, te ñá túú cùtnuní iní-ndó nã cúú sã ndécú núú-ndó. Te sá dúcáⁿ cùhú núú-ndó te cada iní-ndó sã ndécú-ndó dàtná ìⁿ núú néé. Te duha nduu tnúhu càháⁿ-í chi núu sàni váha iní-ndó cuendá Yá Ndiöxí ñã, te cùu vii cuu váha iní-ndó ndècu-ndo. Áⁿ te núu ñã túú sàni váha iní-ndó cuendá-gá ñã, te ñã túú tnàhí cùu váha iní-ndó ndècu-ndo. Te sá dúcáⁿ ñà túú sàni váha iní-ndó cuendá-gá te cada iní-ndó sã ndécú-ndó dàtná ìⁿ núú néé.

Vá ndácú ììⁿ tée cunu cuechi-dě núú úú pàtróóⁿ

(Lc. 16:13)

24ⁿTe ni ììⁿ tée xìnu cuechi vá ndácú-dě cunu cuechi-dě núú úú pàtróóⁿ, chi tée-áⁿ cuu váha iní-dé núú ììⁿ pàtróóⁿ-dě te tniì-dé nchaa tnúhu càháⁿ pàtróóⁿ tée cùu váha iní-dé núú-xi-áⁿ. Te núú ìngá tucu pàtróóⁿ-dě vá cúú vǎha iní-dé, te ni vǎ tnií-dě tnúhu càháⁿ ìngá tée-áⁿ. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchohó chi vá ndácú-ndó cunu cuechi-ndo núú Yǎ Ndiòxí te cuhuⁿ iní-ndó nchàa sá íó ñuyú-a.

Yá Ndiòxí xító-gǎ nchaa ñáyiu cùu déhe-gǎ

(Lc. 12:22-31)

25ⁿTe na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ ìo cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó sǎ cóhó sǎ cáxí-ndó, te ni vǎ ìo cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó dǒo cuihnu-ndo, chi cùnuu-gǎ méé-ndó dàcúúxí sǎ nchító-ndó, te ducaⁿ cùnuu-gǎ yiqui cùñú-ndó dàcúúxí dǒo sácuihnu-ndo. **26**ⁿTe chí cǎdá cuèndá sá ncháá quìti ndava ñǎ túú tnàhí ná xítú-güedi, te ni ñà túú ndèè cuáháⁿ-güedi nàtahu-güedi, te ni ñà túú nǎ nátaxúha-güedi, te ni ñà túú ndèè cáá yàcá-güedi, chi mee Tǎtá-ó Dǔtú Ndiòxí Yáa ndécú àndiù xito ñaha-gǎ xii-güedi nihí-güedi sá xéxí-güedi. Te núu cue quìti-áⁿ ducaⁿ xito ñaha-gǎ xii-güedi, ite uuⁿ-gǎ xító ñaha-gǎ xii nchòhó, chi nchòhó ío-gǎ cùnùu-ndo dacúúxí cuè quìti-áⁿ! **27**ⁿTe cuèi nándi sá sání vǐhi iní-ndó ndècu-ndo, dico ñǎ ndácú-ndó càda-ndo nacuáa cuehnu-ndo cuèdicó ììⁿ yiqui-gǎ.

28ⁿTe vá ìo cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó dǒo cuihnu-ndo. Te chí cǎdá cuèndá nàcuáa sàhnu nchaa itá ío yucu, chi nchaa itá-áⁿ ñà túú quide chiuⁿ-xi, te ni ñà túú quèheⁿ-xi idi. **29**ⁿTe na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ndíi Salòmón cuèi ío vii ní xínduu dǒo nǐ xóo cuihnu ndíi, dico ñǎ túú nǔtnahá-xi nàcuáa càa nchaa itá, chí ío-gǎ vii càa nchaa itá. **30**ⁿTe nchaa itá ío yucu tnaa-ni cùdii-xi, te yìchí-xi te sàhmi ñáyiu. Te cuèi ducaⁿ dico mee Yǎ Ndiòxí quidé-gǎ ío vii sàcúnduu-xi. Te núu nchaa itá-áⁿ ducaⁿ quide-gǎ xító-gǎ sácúnduu vii-xi, te xíǎⁿ cùtnùní sá ìo-gǎ coto ñaha-gǎ xii-ndo, dicó-ni sá ñà túú sàndáá váha iní-ndó-gǎ. **31**ⁿTe xíǎⁿ nǔu ñǎ túú xini ñuhu vihi-xi cani iní-ndó nǔu nása níhí-ndó sǎ cóhó sǎ cáxí-ndó, àdi nása níhí-ndó dǒo cuihnu-ndo. **32**ⁿChi nchaa ñáyiu ñǎ túú xini nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí mee-ni nchàa xíǎⁿ ñúhú iní-yu. Dico nchòhó chi mee Tǎtá-ndó Dǔtú Ndiòxí sa nàha-gǎ ná cúú sǎ xíní ñuhu-ndo. **33**ⁿTe xíǎⁿ nǔu ío xini ñuhu-xi sá cùhúⁿ iní-ndó sǎ Yǎ Ndiòxí yíndàha ñaha-gǎ xii-ndo, te ducaⁿ càda-ndo nchaa nacuáa cuíní-gǎ, te ducaⁿ te taxi-gǎ nchaa sá xíní ñuhu-ndo. **34**ⁿNúu xíǎⁿ vá ìo cani iní-ndó nǎsa cundecu-ndo ndùu tneé, chí cani iní-ndó nàcuáa cada-ndo cundecu-ndo vitna, chí nduu tnèé-áⁿ te òrè-nǎ te cutnùní nǔu nása cada-ndo cundecu-ndo. Chí nchòhó sa nàha-ndo sá ìo titní núú sǎ quidé-xí ììⁿ nduu ììⁿ nduu — duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue tée xica cuu ndíhi-gǎ ndíhi nchaa ñáyiu.

Vá càháⁿ cuèhé-ó cuèndá tnàha
ñáyi-u-o

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 Te Jèsús ndècuu-ni-gá dánhé-gá cue téé xica cuu ndihi-gá ndihi nchaa ñáyi-u, te xàhaⁿ-gá:
—Vá càháⁿ cuèhé-ndó cuèndá tnàha ñáyi-u-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí ñá túú nã tnúhu cúnaha-gã xii-ndo. ²Chi núu na càháⁿ cuèhé-ndó cuèndá tnàha ñáyi-u-ndo, te Yá Ndiöxí íó ìⁿ sá cádá ñaha-gã xii-ndo. Te núu nchòhó ná càháⁿ cuèhé víhí-ndó cuèndá tnàha ñáyi-u-ndo te Yá Ndiöxí ío-gá dandòho ñaha-gã xii-ndo. ³¿Te ná cuèndá ndéhé-ndó ìⁿ sá ñà túú vãha quide tnaha ñáyi-u-ndo te mee-ndo víhi-gá quidé-ndó-í? Te sá dúcáⁿ quide-ndo te cada iní-ndó sã ndéhé-ndó dàtná ìⁿ mihi líhli ñùhu núú tnàha ñáyi-u-ndo te mee-ndo ñùhu ìⁿ mihi cahnu-gá núú-ndó te ñá túú quide cuendá-ndó. ⁴Te núu na nàcanu ichi-ndo tnaha ñáyi-u-ndo cuèndá sá ñà túú quide vãha-yu ndècú-yu, te mee-ndo víhi-gá quidé-ndó ñá, te cada iní-ndó sã xàhaⁿ-ndo xìi tnaha ñáyi-u-ndo sã nátava-ndo mihi líhli ñùhu núú-yu sá dúcáⁿ quide-ndo, te mihi cahnu ñùhu núú méé-ndó ñà túú quide cuendá-ndó. ⁵Te sá dúcáⁿ quide-ndo te ío dandahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndãá-ndó te ñá ndàá sá quidé ndãá-ndó, te xini ñùhu-xi díhna-gã dañà-ndo nchàa sá ñà túú vãha quide-ndo, te dàtnuní ducaⁿ te cuu nàcanu ichi-ndo tnàha ñáyi-u-ndo cuèndá nchaa sá ñà túú vãha quidé-yu.

⁶Te nchaa ñáyi-u ío sàá iní-xi, te vá cádá yica-ndó-yu cundedòho-yu tnúhu Yá Ndiöxí, chi núu na càda yica-ndó-yu te ngóo-yu cuu úhú iní ñãhã-yu xii-ndo. Te ñáyi-u-áⁿ cúu-yu dàtná iná chi quiti-áⁿ núu na cuãñaha-o ìⁿ sá cuãñaha-o, te núu ñá túú cùtnuní iní-dí ná cúú xǎⁿ te tnií ñaha-dí xii-o. Te cùu tucú-yu dàtná cùchí chi quiti-áⁿ núu na chùcu-o núú-dí yúú vãha sá ío vii càa nani pér lá, te dicó-ni cùnu sáhá-dí chi ñá túú cùtnuní iní-dí sá cúú-xí yúú vãha.

Cácáⁿ-ó núú Yá Ndiöxí núu ná
cuiní-ó

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã cãcáⁿ-ndó núú Yá Ndiöxí te núu ná cuiní-ndó te taxi-gá, te vá dáñá ndèé-ndó cãcáⁿ-ndó núú-gã núu ná cuiní-ndó te ducaⁿ te níhí-ndó. Te cada iní-ndó sã ní quexio-ndo vehe ìⁿ tnaha ñáyi-u-ndo te ní càháⁿ-ndó, te ñáyi-u-áⁿ ní tedòho ñahá-yu xii-ndo te ní nacaáⁿ-yu yuyèhe. Te ducaⁿ càda iní-ndó chi Yá Ndiöxí tedòho ñaha-gã xii-ndo, te taxi-gá sá ná càcáⁿ-ndó núú-gã. ⁸Chi nchaa ñáyi-u ducaⁿ xíquide, te Yá Ndiöxí tédòho ñaha-gã xií-yu te nìhí-yu sá cuiní-yu. Te ñiu-ni ducaⁿ tùcu nchaa ñáyi-u na càcáⁿ núú-gã ìⁿ sá cuiní-yu, chi sãñaha-gã sá xicáⁿ-yu núú-gã. Te ñiu-ni ducaⁿ tùcu nchaa ñáyi-u ñá túú dàña ndéé xicáⁿ núú Yá Ndiöxí sá cuiní-yu chi nìhí-yu.

⁹Te nchòhó cue téé cùu tátá, ñá túú cùndee iní-ndó cuãñaha-ndo xii cue déhe-ndo ìⁿ yúú caxi-güexi òrè xicáⁿ-güexi ìⁿ paá núú-ndó cãxi-güexi. ¹⁰Te ní ñà túú cùndee

iní-ndó cuñaha-ndo ìⁿ cóo caxi-güexi òré xicáⁿ-güexi ìⁿ chácá nũú-ndó caxi-güexi. ¹¹Te nchòhó cuèi ndéé dau-na sàá iní-ndó dico sãha-ndo cuè déhe-ndo sã vãha xèxi-güexi oré ná cúú sã xicáⁿ-güexi núú-ndó caxi-güexi. Te núu nchòhó ducaⁿ quide-ndo, ite uuⁿ-gá ducaⁿ quide Tátá-ndó Dútú Ndiòxí Yá ndécú àndiu, chi taxi-gá sã vãha sá cúú-xí-ndó te núu na càcáⁿ-ndó nũú-gã!

¹²Te nchaa sã vãha cuiní-ndó càda tnaha ñáyi-ndo, te cada-ndo tnàhá-ndó ndìhí-yu, chi ducaⁿ sànu ichi ñaha tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te diu-ni ducaⁿ sànu ichi ñaha tucu nchaa tnúhu ní chídó tnùní cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha.

Yuyèhe cuiñi

(Lc. 13:24)

¹³⁻¹⁴Te xini ñuhu-xi nducu-ndo nacuaá cada-ndo tnèi-ndo ichi Yá Ndiòxí. Te ichi-gá-án cúú-xí dàtná ìⁿ ichi cuiñi, àdi datná ìⁿ yuyèhe cuiñi. Te duha càháⁿ-í chi ío úhú xínu iní-ndó tnèi-ndo ichi Yá Ndiòxí, te sacú-ni nchòhó cue ñáyi-ndècu ñuyí-a tnèi-ndo ìchi-gá. Te nchaa ñáyi-ndècu ichi cuehé ichi duha ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ. Te ichi ndècú-yu-án cada iní-ndó sã cúú-xí ìⁿ ichi cahnu ichi quehéⁿ, àdi ìⁿ yuyehe quehéⁿ. Te duha càháⁿ-í chi ío vai ñáyi-ndècú-yu ichi-án.

Ndi dííⁿ nũú yutnu xini-ó nã yutnu cùu-xi cuendá sã sãvidí-xi

(Lc. 6:43-44)

¹⁵Te càchí tnúhu-í xii-ndo sã ìo quihí iní-ndó cùndecu-ndo cuendá

sá vã dándàhú ñáhá cuè téé càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí te ñá ndáá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá. Chi cue téé-án sànuu sá quidé-güedé dàtná quidé mbéé quiti ío vãha iní-xi, dico ñá ndáá chi ñá túú ñuhu vãha iní-güedé, chi quide-güedé dàtná quidé quiti dééⁿ quiti nani yíhí. ¹⁶Te òré quexio-güedé núú ndécú-ndó te cada cuendá-ndó nàcuáa quide-güedé cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-ndó nã ñáyi-ndo cùu-güedé. Te nchòhó xini-ndó sã ñá túú cùuⁿ ndéhé yoho yàha stilé tnu ìñu, te ni ñá túú xini-ndó cùuⁿ ngúxí ìⁿ tnu ìñu. ¹⁷⁻¹⁸Te xini tucu-ndo sã ncháá yùtnu vãha cùuⁿ sãvidí vãha, te nchaa yutnu vãha-án ñá túú cùuⁿ sãvidí sá ñá túú vãha. Te nchaa yutnu sá ñá túú vãha ñá túú cùuⁿ sãvidí vãha, chi mee-ni sãvidí sá ñá túú vãha cùuⁿ. ¹⁹Te nchaa yutnu sá ñá túú cùuⁿ sãvidí vãha xèhndé-güedé, te cuánguee-xi núú ñùhú càyú-xi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi yáha nchaa cue téé dándahú ñáhá càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí te ñá ndáá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá, chi quíhíⁿ-güedé núú ñùhú núú càyú. ²⁰Te nchòhó cùtnuní iní-ndó nã ñáyi-ndo cùu cue téé-án cuendá nchaa sá quidé-güedé.

Ñá ncháá ñáyi-ndo ngúndecú-yu núú ndécú Yá Ndiòxí táxi tnùní-gá

(Lc. 13:25-27)

²¹Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ìo vai ñáyi-ndo cachí-yu sá yùhú cùu-í Xítóhó-yu, dico ñá ncháá-yu nduu táhü-yu cundecú-yu núú ndécú Tátá-í Dútú Ndiòxí táxi tnùní-gá, chi mee-ni nchaa ñáyi-ndo na càda nchaa nacuaá càháⁿ-gá

ñáyi-u-áⁿ nduu táhũ-yu cundecú-yu núu ndécú-gă táxí tnùní-gá. ²²Te na sáá nduu càda ndáá Yă Ndiôxí cuéchi nchaa ñáyi-u, te vâi-yu cúñáhá-yu xii-í: “Yòhó Xítohó Jesucristú nchúhú cúú-ndĩ ñáyi-u ní cáháⁿ tnúhu-n nàcuáa ní cachí-n, te diu-ni-n ñĩ cacunehe-ndí te ní sándáá iní ñáhá nchàa espíritú cùndĩhi yucu ñávâha xii-ndí ní quee-xi yiqui cùñũ ñáyi-u, te diu-ni yòhó ní chindee ñàha-n xii-ndí ní ndacu-ndí ní quide-ndí titní núu sã vã yòo tnàhí ndàcu cada”, duha cúñáhá-yu xii-í dává-áⁿ. ²³Dico yúhú cúñaha-ĩ xii-yu: “Ñá túú tnàhí xini ñàhà-í xii nchòhó nõ ndèe ñáyi-u cùu-ndo, te chí xócuñĩ nchaa nchòhó ñáyi-u quide nchaa sã cuèhé sã dúhá nõú ndécù-í-a”, duha cúñaha-ĩ xii-yu.

**Íiⁿ vehe ndècu cimientú-xi ndihí íiⁿ
vehe ñá túú cimientú-xi**

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴Te nchaa ñáyi-u sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í te núu na tñĩ-yu, te ñáyi-u-áⁿ cúú-yu dàtná íiⁿ tée ío váha cùtnuní iní-xi. Chi tée-áⁿ ñĩ dácáá-dě íiⁿ vehe, dico díhna-gá ní xete-dé ndéé ní tnahá-dé yúú cáxíⁿ te dàtnuní ní tava-dé cimientú-xi. ²⁵Te òré ní cuuⁿ dáú te ní ndee ndute ñuhu, te ní dándáá-xí ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi. Te ní quene tucu táchí ñĩhi dico ñá túú ní ndàcu-xi cuido-xi vehe-áⁿ, te ducaⁿ chí tée ní dácáá vèhe-áⁿ ñĩ tava-dé cimientú-xi núú yúú cáxíⁿ. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyi-u tñĩ tnúhu càháⁿ-í. ²⁶Dico nchaa ñáyi-u sàcúndedóho tnúhu

càháⁿ-í te ñá túú cuìní-yu tñĩ-yu, ñáyi-u-áⁿ cúú-yu dàtná íiⁿ tée ñá túú tnàhí cùtnuní iní-xi. Chi tée-áⁿ ñĩ dácáá-dě íiⁿ vehe núú yúú mèe-ni ñuhu cúchí. ²⁷Te òré ní cuuⁿ dáú te ní ndee ndute ñuhu, te ní dándáá-xí ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, te ní quene táchí ñĩhi te íi-ni ní xido-xi vehe-áⁿ cuendá sã nõú ñuhu cúchí ñĩ sáá. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyi-u sàcúndedóho tnúhu càháⁿ-í te ñá túú cuìní-yu tñĩ-yu —duha ní dánèhé ñáhá Jèsús xii cue tée xica cuu ndihí-gá ndihí nchaa ñáyi-u.

²⁸Te òré ní ndihí Jèsús sã dúcáⁿ ñĩ cáháⁿ-gá, te nchaa ñáyi-u ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá ío ní cuñúhu-yu nàcuáa ní dánèhé ñáhá-gă xii-yu. ²⁹Chi ní cáháⁿ-gá dàtná càháⁿ cue tée cùnuu, te cùnuu ndisa-gá, te ñá túú ní cãháⁿ-gá dàtná càháⁿ nchaa cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi-u nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés.

**Jèsús quidé tãtna-gá íiⁿ tée tnàhá
cuèhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui
cùñũ-ó**

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 Te Jèsús ní xica-gá cuánuu-gá dĩñi tindúú nõú dúcáⁿ ní xíndecu-gá ní dánèhé-gă ñáyi-u-áⁿ, te cuèhé víhí ñáyi-u nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuánuu. ²Te ní quexio íiⁿ tée tnàhá cuèhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñũ-ó nõú Jèsús, te ní ngúĩñí xítí-dě núú-gă, te xãhaⁿ-dě xii-gá: —Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nõu vá cùndèe iní-n càda tãtna ñaha-n xii-í, chí cùtnuní iní-í sã ndácú-n —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá. ³Te Jèsús ní dácáá-gă ndaha-gá ní tendaha ñàha-gá xii-dé, te xãhaⁿ-gă:

—Cuu cada tátna ñaha-í xii-n, te vitna ndúha-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te òré-ni-áⁿ nǐ xócuñí cuéhé tnàhá-dé. ⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii-dé:

—Te vitna cuanùhú te vá yǒo ìⁿ cúñaha-n sǎ yǔhú ní quide tátna ñaha-í xii-n, núú dǔtú-ni cuáháⁿ cuèndá sá ná quini ñáhá-dě xii-n sǎ nǐ ndúha-n, te cuáñaha-n sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndióxi dàtná ní cachí ndí Moisés. Te ducaⁿ càda-n cuendá cutnùni iní ñáyiú sá nǐ ndúha-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii téé ní quide tátna-gá-áⁿ.

Jèsús quidé tátna-gá ìⁿ téé xínu cuechi núú ìⁿ téé cùu capitáⁿ

(Lc. 7:1-10)

⁵Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ñúú Capèrnaúm. Te òré cuánguìhu-gá ñúú-áⁿ te ní quexìo ìⁿ téé cùu capitáⁿ càháⁿ ndàhú-dé núú-gǎ, ⁶te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nǔú vá cùndèe iní-n càda tátna-n ìⁿ téé xínu cuechi núú-í, chi cùhú-dé te càhú víhí tnàhá-dé, te ío ndòho-dé te ni ñǎ cùndèe-gá-dé candá nihnu-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Te na quíhíⁿ-ó càda tátna-í-dé —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁸Te téé cùu capitáⁿ-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ñá túú tàú-í sá quìhu-n ndèe xití vehe-í, chi cùu-í ìⁿ téé cùtèxínu sá cúú-xí-n, te càháⁿ-ni sá ndúha téé xínu cuechi núú-í te ndúha-dé. ⁹Chi yúhú ndècu cue téé tàxi tnuní ñáhá xii-í, te ducaⁿ yúhú

tucu ndècu cue sandadú táxi tnuní-í. Te òré xǎhaⁿ-í xii ìⁿ-dé quíhíⁿ-dé ìⁿ chiuⁿ te cuáháⁿ-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii ingá-dé quixi-dé te véxi-dé, te òré xǎhaⁿ-í xii ìⁿ téé xínu cuechi núú-í cada-dé ìⁿ chiuⁿ te quide-dé. Núú xǎhⁿ yòhó càháⁿ-ni sá ndúha téé xínu cuechi núú-í te ndúha-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii Jèsús.

¹⁰Te Jèsús ío ní cuñúhu-gá sá dúcáⁿ nǐ càháⁿ téé cùu capitáⁿ-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎtá quini-gá-í ni ìⁿ ñáyiú isràél, ñáyiú súúni ìo váha sàndáá iní ñáhá xii Yǎ Ndióxi dàtná sàndáá iní ñáhá tǎe-a xii-gá. ¹¹Te na càchí tnúhu ndáá tucu-í xii-ndo sǎ ìo cuéhé ñáyiú quixi ndàa xio nacuaá quène nchíanchii, te ñúu-ni ducaⁿ ìo cuéhé tucu-yu quixi ndàa xio nacuaá quée tucu nchíanchii. Te nchaa ñáyiú-áⁿ naníhí tnáhǎ-yu ndihí té Àbrahám, ndihí té Isàac, ndihí té Jàcób núú ndécú Yǎ Ndióxi táxi tnuní-gá te yàcáⁿ cundecu ndihí ñáhá-yu xii-güedé. ¹²Te nchaa ñáyiú tàú nduu tǎhú cundecu núú ndécú Yǎ Ndióxi táxi tnuní-gá ní cùu, ñáyiú-áⁿ quee tíhǔ-yu, chi quíhíⁿ-yu ìⁿ xichi núú néé nǔú ìo ndohó-yu cundecú-yu, te yàcáⁿ ìo ndáhí-yu, te dicó rúhñú-nǎ cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu cuèndá sá ndóhó-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹³Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii téé cùu capitáⁿ-áⁿ:

—Yòhó téé ndècu ndihí téé cùhú cuanùhú vehe-n vitna chi ndúha-dé chi ní sàndáá iní-n Yǎ Ndióxi —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te diu-ni òré ducaⁿ nǐ xáhaⁿ Jèsús xii téé cùu capitáⁿ-áⁿ nǐ ndúha téé xìnu cuechi núú-dě.

Jèsús quidé tǎtna-gá nǎná ñadìhí té Pèlú

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá vehe té Pèlú, te òré ní quexìo-gá vehe-dé te ní xiní-gá cáá nǎná ñadìhí-dé cùhú-aⁿ ñùhu vihi-aⁿ cahni. ¹⁵Te Jèsús ní tñii-gá ndaha ñaha cùhú-áⁿ, te òré-ni-áⁿ nǐ nchíco-aⁿ cahni te ní ndacóo-aⁿ ní xinu cuechi-aⁿ nǔú-güedě ndìhi-gá.

Jèsús quidé tǎtna-gá vǎi ñáyiú cùhú

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Te òré ní dáhu nchícanhii te ní quexìo ñáyiú núú ndécú Jèsús, te ndècá-yu vǎi ñáyiú yǐhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávǎha ní sáá núú-gǎ te ndèca tucú-yu vǎi ñáyiú tñàhá dava-gá núú cuèhé. Te ìiⁿ-ni tñúhu ní cáháⁿ Jèsús ní tenàá-gá nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávǎha yǐhi ñaha xii nchaa ñáyiú-áⁿ, te ní quee-xi yiqui cùñú-yu cuáháⁿ-xi. Te tñàhá nchaa dava-gá ñáyiú cùhú-áⁿ nǐ quide tǎtna-gá. ¹⁷Te ducaⁿ nǐ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha, te duha ní cachí ndíi: “Mee-gǎ cada tǎtna ñaha-gǎ xii-o, chi diu-gá xocàni-gá nchaa sá quidé ùhú yiqui cùñú-ó”, duha ní cachí ndíi.

Ñáyiú cuìní tuha ñaha xii Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Te òré ní xiní Jèsús sá ìo cuéhé ñáyiú xixúcu núú ndécú-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xica cuu

ndìhi-gá sá quèe-gá ndìhi-güedé bàrcú cuendá téhndé-gá ndìhi-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná. ¹⁹Te mei òré-áⁿ nǐ quexìo ìiⁿ téé dàcuaha ñaha xii cue ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, cuìní-í canchicúⁿ ñáhà-í xii-n ndèni ní cuu na quèhíⁿ-n — cǎchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

²⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé: —Nchaa ñúcuui chi ndècu yaú cúú vèhe-güedi saquǐhi-güedi, te nchaa cue quitì ndáva caa tacá-güedi diquí yutnu. Dico yúhú Téé cùu ñaní tñàhá-ndó nchàa-ndo chi ñá túú ndèé cáá vèhe-í ñuyíú-a ndetatú-í — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²¹Te ìiⁿ téé ní chitnahá ñáhá xii Jesús ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Jèsús, daña na nùhú-í cundetú-í cuú tǎtà-í te chindúxi-í-dé dàtñuní quixi-í chitnahá ñáhá dùcaⁿ-ná-í xii-n — cǎchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

²²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé: —Daña ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-í ná chindúxi tñàha meé-yu, chi ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ñáyiú ní xihí cuèi ndècu-ní-yu núú ñuyíú-a, te yòhó canchicúⁿ ñáhá-ní xii-í — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Jèsús ngání-gǎ táchí ndìhi ndute làgúná

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³Te sátá dúcáⁿ te Jèsús cuánguee-gá bàrcú ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá, te ní xica bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-xi. ²⁴Te nini ñùhu bàrcú-áⁿ ichi cuáháⁿ-xi núú ndute ní xídí Jèsús, te ní ngúfta-xi níhi vǐhi quene táchí, te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú cuáháⁿ. ²⁵Te cue

tée xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ-güedé núú cáá-gă xidí-gá, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—iMèstrú, ndiquúú ìní chi dâcácu ñaha-n xii-o chi queé naa-o cuíní-xi! —câchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁶Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Ná cuendá ndéé ducaⁿ ìo yùhú-ndó? ¿Náa ñá túú sàndáá ìní ñáhá ndisa-ndo xii-í-ăⁿ? —câchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te Jèsús ní ndacóo-gá te ní tenàá-gá táchí-ăⁿ ndihi ndute-áⁿ, te ní ngüíñí táchí-ăⁿ te ní nucúndecu nahi-nă ndute làgúná-áⁿ. ²⁷Te nchaa cue tée ñuhu xití bàrcú-áⁿ ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ ñí quide-gá ní xiní-güedé, te ní xitnàha-güedé:

—¿Te ná tée cùu tée-a núu duha ní cáháⁿ-ni-dé te ní ngüíñí táchí te ní nucúndecu nahi-ni ndùte làgúná-a-i? —câchí-güedé xitnàha-güedé.

Cue tée ñuú Gàdará cue tée yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávăha

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸Te òrè ní quèxio Jesús ndăa ìngá xio yuhu làgúná yucu cue tée ñuú Gàdará, te úú tñahá cue tée quide vehe núú yíndüxi ndýi ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús, te ndí ndúú-güedé yíhí ñàha espíritú cùndìhi yucu ñávăha xii-güedé, te ío màñá-güedé chi vá yòo tñahí dàña-güedé yáha yatni núú ndécú-güedě. ²⁹Te cue espíritú yíhí ñàha xii-güedé-áⁿ ñí quide-xi níhi ní cáháⁿ-güedé, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Ná cuendá véxi-ò Jèsús Déhe Dútú Ndióxi chidácá ñáhá-n xii-ndí?

¿Áⁿ sàma véxi-n dândoho ñaha-n xii-ndí? Te vátá sàá-gá nduu dùcaⁿ cada-n —cachí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁰Te yatni xíáⁿ xíxica cuu vâi cuchí xíxexi-güedi. ³¹Te cue espíritú cùndìhi yucu ñávăha yìhi ñaha xii cue tée-áⁿ ñí cáháⁿ ndàhú-xi núú Jèsús, te xăhaⁿ-xi:

—Te núu vá dàñá-gă-n quèhi-ndí yiqui cùñú cue tée-a, te càháⁿ ndàhú-ndí núú-n să dàña-n na quíhíⁿ-ndí quíhu-ndí yiqui cùñú nchaa cùchí-ăⁿ —câchí cue espíritú-áⁿ xăhaⁿ-xi xii-gá.

³²Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii cue espíritú cùndìhi yucu ñávăha-áⁿ:

—Chí táquèe yiqui cùñú cue tée-áⁿ te quíhíⁿ-ndó ñuu ndéè ichi quíhíⁿ-ndó —câchí-gá xăhaⁿ-gă xii nchaa espíritú-áⁿ.

Te cue espíritú cùndìhi yucu ñávăha-áⁿ ñí quee-xi yiqui cùñú cue tée-áⁿ, te cuáháⁿ-xi cuánguìhu-xi nchaa cùchí-áⁿ. Te cue quiti-áⁿ ñí xinu-güedi duha ní queé-güedi ndăa núú dèhvá yuhu làgúná-áⁿ, te ní ngaunihnu-güedi xití ndute, te ní ndihi-güedi ní cáhá.

³³Te cue tée xito ñaha xii nchaa cuchí-áⁿ ñí yùhú-güedé te ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuendú núú cuè ñáyiu ndècu xití ñuú nchaa nàcuáa ní cuu cuendá cue tée ní xíhi ñaha nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávăha-áⁿ.

³⁴Te nchaa ñáyiu ñuú-áⁿ ñí queé-yu cuáháⁿ-yu núú ndécú Jèsús. Te òrè ní quexió-yu núú ndécú-gă te ní cáháⁿ ndàhú-yu núú-gă sá ná quèe-gá yucu ñuú-yu núhú-gá.

Jèsús quidé tătna-gá ìiⁿ tée cùhú ñá cùú-gă candá nihnu

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te Jèsús cuánde-gá bàrcú

cuáháⁿ-gá ní natehndé-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná. Te xíáⁿ ní ndexio-gá ñúú núú quidé ñùú-gá. ²Te xíáⁿ ndécú-gă ní quexìo cue tée nchìdo-güedé ìíⁿ tée cùhú ñá cùú-gă candá nihnu ñùhu-dé xító, te Jèsús ní cutnùnì iní-gá sá sàndáá ndisa iní ñáhá-güedé xii-gá ñúú ní xáhaⁿ-gă xii tée cùhú-áⁿ:

—Yòhó tée cùhú vá ndìhú-gá iní-n, chi sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

³Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá ñúú xíáⁿ cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ní sani iní-güedé: “Tée-a càháⁿ cuèhé-dé cuendá Yă Ndiöxí”, duha ní sani iní-güedé. ⁴Te Jèsús ní cutnùnì iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé ñúú ní xáhaⁿ-gă xii-güedé: —¿Ná cuendá ducaⁿ sàni cuehé sání dùha iní-ndó? ⁵Te sá dúhá ní xáhaⁿ-í xii tée cùhú-a sá ní quide càhnu iní-í nchaa yíca cuéchi-dé, te xíáⁿ nchòhó ñá túú cùnùnì iní-ndó ñúú ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndàá.

Dico núú cúu-í-dé sá ndácõo-dé te caca-dé, te cutnùnì ndáá iní-ndó ñúú ndáá càháⁿ-í àdi ñá ndàá, chi cundehe ñúú-ndó nàcuáa cada-í. ⁶Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùnì iní-ndó nchàa-ndo sá yùhú Tée cùu ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndìhi-í tnúhu ndee iní ñuyúú-a sá cádá càhnu iní-í nchaa cuéchi ñáyiú —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gă xii tée cùhú-áⁿ:

—Ndacóo, te ndocani-n xító ñùhu-n véxi-áⁿ te núhú-n vèhe-n —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

⁷Te óré-ni-áⁿ ní ndúha tée cùhú-áⁿ te ní ndacóo-dé te ní ndocani-dé

xító ñùhu-dé ní quexìo-áⁿ te ní xica-dé cuánuhú-dé vehe-dé.

⁸Te nchaa ñáyiú xíndecu-áⁿ ño ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ní quide Jèsús ní xiní-yu, te ní cachí-yu sá ño càhnu cuu Yă Ndiöxí cuendá sá ní sáñaha-gă xii Jèsús tnúhu ndee iní cada-gá nchaa sá vă yõo tnàhí ndàcu cada.

Jèsús càháⁿ-gá ìíⁿ tée nàni Mateú chitnahá ñáhá-dě xii-gá

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹Te Jèsús ní nucúhuⁿ tucu-gá ichi cuáháⁿ-gá, te ichi ñùhu-gá ní xiní-gá núcõo ìíⁿ tée nàni Mateú quidé còbrá-dé ñáyiú chi còbràdõr impuèstú cúú-dě, te ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Màteú, néhé chitnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te té Màteú-áⁿ ní ndacuíñi-dé ní chitnahá ñáhá-dě xii-gá.

¹⁰Te ìíⁿ xito ndècu Jesús ìíⁿ vehe, te yìhi-gá mèsá ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá xéxí ndìhi ñaha-gá xii-güedé. Te tnàhá cue tée cuihna iní-xi quide còbrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú yíhí ndìhi-gá mèsá, te tnàhá tucu dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha yìhi ndìhi-gá mèsá. ¹¹Te sá ní xiní cue tée cùu fariséú xéxí Jèsús ndìhi nchaa cue tée-áⁿ, te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú cuè tée xica cuu ndìhi-gá, te xăhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide tée cùu mestrú-ndó xèxi-dé ndìhi cue tée cuihna iní-xi quide còbrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndìhi nchaa dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha-í? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé.

12-13 Te Jèsús ní tecú dóho-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-güedě xii cue tée xica cuu ndihi-gá, núu ní xáhaⁿ-gã xii-güedě:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùhú chi ñá túú xìni ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiú cùhú chi xìni ñuhú-yu ñátátná. Te yúhú véxi-í cáháⁿ-í ñáyiú cùtnumí iní-xi sá ndécú cuèchi-xi cuendá dàhá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te ñá túú véxi-í cáháⁿ-í ñáyiú càchí sá ñà túú ndècu cuèchi-xi. Te chí cádá cuendá váha nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí núu tütú-gá núu càchí-xi: “Yúhú cuíní-í sá cúndàhú iní-ndó cuè tnahá ñáyiú-ndo, te ñá díú mèe-ni sá cáhni-ndó quítì nduu táhù-í”, duha càchí-gá núu tütú-gá —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii-güedě.

Cue tée ndùcu tnúhu núu Jèsús cuendá ñáyiú ñá túú tnàhí ná xéxí áma càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Te cue tée xica cuu ndihi té Juáa tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú ní sáháⁿ-güedě núu ndécú Jèsús, te xìcáⁿ tnúhú-güedě núu-gã, te xáhaⁿ-güedě:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n ñá cuendá nchúhú, ndihi cue tée cùu fariséu ñá túú tnàhí ná xéxí-ndí áma càháⁿ ndihi-ndí Yá Ndiöxí, te cue tée xica cuu ndihi-n ñá túú dùcaⁿ quide-güedě —càchí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

15 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedě: —Nchòhó xìni-ndó sã vã cúú cùñaha-o xìi ñáyiú ñuhu vico tnándaha sã vã cúú càxí-yu nini ndècu ndihi ñaha tée tnándaha xii-yu, dico sáa nduu vã cúndècu

ndihi ñaha-gá tée tnándaha-áⁿ xii-yu, te dàvá-áⁿ te cahni iní-yu vá càxí-yu cuendá sá ndihú iní-yu.

16 Te ni vã yõo dàndée luha dóo sáa ìⁿ dóo sa ní cuu tühú víhí, chi dóo sáa-áⁿ nàndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dõo sã ñi cuu tühú-áⁿ.

17 Te ni vã yõo chìhi ndidí sáa xìtí ìⁿ lamba sa ní cuu tühú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda te ndava lamba sa ní cuu tühú-áⁿ chi ío níhi yócó ndidí-áⁿ, te cuíta-ni ndidí-áⁿ te cuíta-ni lamba-áⁿ te núu ducaⁿ na càdá-yu, núu xíãⁿ xíní ñuhu-xi quée ndidí sáa-áⁿ xìtí ìⁿ lamba saa cuendá ducaⁿ ñà túú ñà cuu cováha-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedě.

Cuendá déhe yoco té Jàirú ndihi cuendá ìⁿ ñaha ní tnándeé dóo Jèsús

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio ìⁿ tée cùnuu núu ndécú-gã, ìⁿ tée tàxi tnuní veñúhu, te ní ngüñí xìtí-dě núu-gã càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núu-n ñuu vá cúndèe iní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í dandòto-n déhe yoco-í chi ní xíhí-xi tnàvíí, te yúhú cùtnuní iní-í sá ñuu quíhíⁿ-n tëndaha-n yiqui cuñú-xi te ndoto-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

19 Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gã ndihi-dé ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá. 20 Te ichi ñuhu-gá cuáháⁿ-gá ní sáháⁿ ìⁿ ñadìhí ní tnándeé-aⁿ yuhu dõo-gã ndàa sátá-gã, te ñaha-áⁿ sa ní cuu úxúú cuíá sã cùhú-aⁿ ngòyo ñaha níñí xii-aⁿ. 21 Te ducaⁿ ní quide-aⁿ chi ní sani iní-aⁿ sã ñuu ndacu-aⁿ

tnándeé-aⁿ cuèdicó luha yuhu dǒó Jèsús te ndúha-aⁿ ní sani iní-aⁿ.

²²Te Jèsús ní nchócótó-gǎ ndàa sátá-gǎ te ní xiní-gǎ ñàdìhí-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó ñaha cùhú, vá ndìhú-gǎ iní-n vitna chi sa ní ndúha-n, chi ní sándáá iní ñáhá-n xii-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

Te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha ñaha cùhú-ǎⁿ.

²³Te òré ní quexìo Jesús vehe téé cùnmu taxi tnuí veñúhu-áⁿ, te ní xiní-gǎ xǐndáhí víhí ñǎyiu, te xǐndecu mǔsicú. ²⁴Te ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Chí táquèe xití vehe-a, chi xíchí-a ñá túú ní xǐhí-xi chi dǐcò xǐdǐ-xi —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te ní sácú ndeé ñáhǎ-yu xii-gǎ sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gǎ, chi sá cúu-xí mèè-yu te ní xǐhí ndisa xíchí-ǎⁿ.

²⁵Te ñáyiu-áⁿ nǐ queé-yu te cuánguǐhu Jèsús núú cándòdo xíchí nǐ xǐhí-áⁿ, te ní tnií-gǎ ndaha-xi te òré-ni-áⁿ nǐ ndacóo-xi. ²⁶Te nchaa ñúú cáá yàtni xíáⁿ nǐ níhí ñáyiu tnúhu nàcuáa ní quide Jèsús.

Jèsús quidé tǎtna-gǎ núú úú tñahá cue téé cuáá

²⁷Te sátá dúcáⁿ nǐ cuu te ní xica Jèsús cuánuhú-gǎ, te ichi ñúhu-gǎ ní chinchícúⁿ ñáhá úú tñahá cue téé cuáá xii-gǎ, te níhi càháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—Yòhó Jèsús, téé cùu ñaní tñahá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

²⁸Te òré ní nasáá Jèsús núú quidé vehe-gǎ, te cue téé cuáá-áⁿ nǐ quexìo-güedé ndéé núú-gǎ, te

ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedé, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Sándáá iní-ndó sǎ yǐhú ndacu-í cada tǎtna-í núú-ndó-ǎⁿ? —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—Sándáá iní-ndí sá díú yòhó Jèsús ndacu-n cada tǎtna-n núú-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

²⁹Te Jèsús ní dácáá-gǎ ndaha-gǎ ní tendaha-gǎ núú-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te vitna, ndúha núú-ndó chi ní sándáá iní-ndó sǎ díú yǐhú ndacu-í cada tǎtna-í núú-ndó —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁰Te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha núú-güedé, te Jèsús ní cáháⁿ víhí-gǎ dóho-güedé cuèndá sá vǎ càháⁿ-güedé nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-güedé.

³¹Te cue téé-áⁿ òré ní ndee-güedé núú ndécú Jèsús, te ní ngúíta-ni-güedé ní cani-güedé cuèndú núú ñáyiu nàcuáa ní quide ñaha-gǎ xii-güedé. Te nchaa dava-gǎ ñúú cáá yàtni xíáⁿ nǐ sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuèndú núú ñáyiu nàcuáa ní quide ñaha Jèsús xii-güedé.

Jèsús quidé tǎtna-gǎ ìíⁿ téé ñìhí

³²Te íchí nǐ ndee cue téé ní ndúha núú-xi-áⁿ núú ndécú Jèsús, te ní quexìo ìíⁿ úú ñáyiu ndecá-yu ìíⁿ téé ñìhí yǐhí ñaha espíritú cündìhi yucu ñávǎha. ³³Te Jèsús ní queñuhu-gǎ espíritú cündìhi yucu ñávǎha yìhí ñaha xii téé-áⁿ, te òré-ni-áⁿ nǐ cuu ní nacáháⁿ-dé. Te nchaa ñáyiu xǐndecu-áⁿ ìo ní cuñúhu-yu, te ní xítñahá-yu:

—Ñá túú tnàhí xìní-ó ìⁿ tée duha cada ñúú nchoo cuè ñáyíu isràèl ní cùu —cachí-yu xìtnàhá-yu.

³⁴Te cue tée cùu fariséú ní ngüífta-güedé xìtnàha-güedé:

—Tée-a chi sácúíhná chíndèe ñaha-xi xii-dé queññuhu-dé nchaa espíritú yíhí ñaha xii ñáyíu te ñíu-ni sácúíhná-ǎⁿ táxí tnùní-xi nchaa espíritú-áⁿ —càchí-güedé xìtnàha-güedé.

Jèsús cùndàhú iní-gá ñáyíu

³⁵Te Jèsús cuáháⁿ-gá nchaa ñúú náhnú ndìhi nchaa ñúú líhli, te ndi tnahá ìⁿ ìⁿ ñúú sàà-gá te ducaⁿ cuànguìhu-gá ìⁿ ìⁿ veñúhu càa nchaa ñúú-áⁿ dánèhé-gá ñáyíu tnúhu váha, tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii-yu. Te ducaⁿ-ni ta quide tátna-gá nchaa ñáyíu cùhú cuáháⁿ cuèi ndi díⁿ ndi díⁿ nùú cuèhé tnàhá-yu ìⁿ ìⁿ-yu. ³⁶Te sá nì xini Jèsús sá ìo vài ñáyíu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá, te ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-yu chi ìo ndìhú iní-yu, te vá yò nèhe cuendá ñáhá xii-yu, te cùú-yu dàtná cue mbéé cue quiti ñá túú tòli-xi. ³⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii cue tée xica cuu ndìhi-gá:

—Nchòhó xini-ndó sǎ òrè ná sáà nduu cùu nchaa sá xítú ñáyíu te ìo vài cuu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ dàtná ìo vài sá xítú ñáyíu cùu, ducaⁿ ìo vài ñáyíu cùmání cundedóho tnúhu-í, te ìo sacú ñáyíu dàcuaha ñaha xii-yu.

³⁸Núú xíáⁿ xini ñùhu-xi cǎcǎⁿ-ndó nùú Yá Ndiòxí Yáa cùú Xìtohó-ndó ndìhí-yu cuendá sá ná dàcaháⁿ-gá iní-yu cáháⁿ-yu tnúhu-gá núú nchàa

dava-gá tnàha ñáyíu-yu cùmání cundedóho tnúhu-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús sǎnaha-gá tnúhu ndee iní xii ndi ùxúú cue tée xica cuu ndìhi-gá

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue tée xica cuu ndìhi-gá, te ní sǎnaha-gá xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndìhi-güedé cuendá queññuhu-güedé nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyíu, ndìhi cuendá sá cadá tátna-güedé nchaa dava-gá ñáyíu cùhú cuèi nándi núú cuèhé tnàhá-yu.

²Te duha xìnani ndi ùxúú cue tée-áⁿ: tée cùnuu-gá nání-dé Xímú, àdi Pelú chi úú ñíu-dé, te ñaní-dé cùú tǎ Ndríxí, te tnàhá tée-áⁿ cùú-dé tée xica cuu ndìhi Jesús, ndìhi té Jàcobó ndìhi ñaní té Jàcobó-áⁿ tǎe nàni Juaá, te ndi ndùú cue tée-áⁿ cùú-güedé déhe té Zebèdeú. ³Te tnàhá té Lìpé xícá cùu ndìhi-gá, ndìhi té Bartolòmé, ndìhi té Mǎxí, ndìhi té Mǎteú tée cùu cobradór impuèstú ní cùu, ndìhi té Jàcobó déhe té Àlfeú, ndìhi té Lèbeú tée dànani-güedé Tàdeú, ⁴ndìhi té Xímú tée ní cundìhi cue tée cananistá, ndìhi té Jùdás Iscàrioté tée ní sáà nduu nì sáha cuendá ñáhá xii Jesús núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-gá.

Jèsús téndàha-gá ndi ùxúú cue tée xica cuu ndìhi-gá quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyíu

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵⁻⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii ndi ùxúú cue tée xica cuu ndìhi-gá sá

quìhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú, te cùmání-gă caca-güedé quíhíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Na cächí tnúhu-í xii-ndo sã meé-ní ñúú núú xíndecu cue ñáyiú isràél quíhíⁿ-ndó cãháⁿ-ndó tnúhu-í, te vã quíhíⁿ-ndó ñí ñí ñúú yíndèhu distritú Sàmariá, te ni vã quíhíⁿ-ndó dâva-gă ñúú núú xíndecu ñáyiú ñã túú cùu ñáyiú isràél. Te cue ñáyiú isràél-áⁿ cúú-yu dàtná cue mbéé cue quiti ní xíta chi ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ. ⁷Te cúñaha-ndo xíí-yu sá sã ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xíí-yu. ⁸Te cada tátna-ndo nchàa ñáyiú cùhú cuéi ñáyiú tnàhã cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu, te queñuhu-ndo nchàa espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiú, te dandòto-ndo cue ñáyiú sa ní xíhí, te vã càcáⁿ-ndó yãhu-ndo núú ñáyiú òré cada-ndo nchàa chiuⁿ-áⁿ, chi sa nàha-ndo sã dìcò ducaⁿ ñí taxi-í tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-ndo.

⁹Te vã cànèhe-ndo díhúⁿ cuu ichi-ndo, ¹⁰te ni vã cànèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, te ni vã cànèhe-ndo ingá ichi dódó-ndó nàdama-ndo, te ni vã cànèhe-ndo úú-gă chàú-ndó chi ñiu-ni chàú yíhí-ndó-áⁿ xíáⁿ-ni quíhi-ndo, te ni vã cànèhe-ndo tatnu, te ducaⁿ càda-ndo chi nchòhó sa nàha-ndo sã nchàá ñáyiú quide chiuⁿ te ñiu-ni cuendá chiuⁿ quidé-yu ñìhí-yu sã xéxí-yu.

¹¹Te ndì tnahá ñúú ná quexio-ndo te nducu-ndo ñáyiú cùtnuní iní-ndó sã cúú-yu ñáyiú váha, te vehe ñáyiú-áⁿ cundecu-ndo ndéé sáá nduu ndèe-ndo ñúú-áⁿ. ¹²Te òré

quexio-ndo vehé-yu te cúñaha-ndo xíí-yu: “Yá Ndiöxí chíndèe chitúu ñaha-gă xii-ndo ndècu-ndo”, duha cúñaha-ndo xíí-yu. ¹³Te núú ní cáháⁿ váha ndìhi ñàhá-yu xii-ndo, te cuu-xi sã vãha sã cúú-xí-yu cuendá tnúhu ní xáhaⁿ-ndo-áⁿ, dico núú ñã túú ní cãháⁿ váha ndìhi ñàhá-yu xii-ndo, te cúñaha-ndo xíí-yu sã vã cúú-xí sã vãha xíí-yu tnúhu ní xáhaⁿ-ndo-áⁿ. ¹⁴Te núú ní sáá-ndó ñí ñúú àdi ñí vehe, te núú ñã túú ní cãháⁿ ndìhi ñaha vãha-yu xii-ndo te ni ñã túú ní cuñí-yu cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-ndó te ndee-ndo ñúú-áⁿ àdi vehe-áⁿ, te naquidí-ndo tĩcã chúhmá ñí tníi sáhá-ndó cuendá ná cùtnuní iní-yu sã ñã túú quide váha-yu. ¹⁵Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã sàa nduu te ío-gă dandòho ñaha Yá Ndiöxí xii ñáyiú ducaⁿ na càda ñaha xii-ndo-áⁿ dàcúúxí ñáyiú ní xíndecu ñúú Sòdomá ndìhi ñúú Gòmmorrá.

Ndoho tnahá-ó cùndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú

¹⁶Te cada iní-ndó sã cúú-ndó dàtná cue mbéé cue quiti cuáháⁿ núú ío yíhí. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndo chi yúhú tendaha ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó núú xíndecu cue ñáyiú cuihna ìní-xi, te ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cada-ndo dàtná quidé còó, dico cunduu váha iní-ndó ñã túú ñã cada-ndo dàtná quidé lõmá. ¹⁷Te quíhi iní-ndó chi cue ñáyiú na cùu úhú iní ñàhá xii-ndo, te cuáha cuendá ñàhá-yu xii-ndo núú cuè téé cùchiuⁿ, te caniha-güedè xii-ndo xití veñúhu-güedé. ¹⁸Te dava tucu ñáyiú cuu úhú iní ñàhá xii-ndo

candeca ñahá-yu xii-ndo quíhíⁿ núú cuè téé cùnuu yindaha nacióⁿ, àdi núú dàva-gá cue téé cùnuu sá cuendá-í. Te nchòhó níhí-ndó nàcuáa cada-ndo cáháⁿ váha-ndo cuendá-í núú-güedě ndíhi núú cuè ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. ¹⁹⁻²⁰Dico òré cuáha cuendá ñáhă-yu xii-ndo nŭú nchàa cue téé-áⁿ, te vá cáni iní-ndó nŭú nása cunduu tnúhu cáháⁿ-ndó nŭú-güedě, chi òré-nă te níhí-ndó tnŭhu cáháⁿ-ndó. Te ñá díú mèe-ndo cahu iní-ndó tnŭhu cáháⁿ-ndó, chi mee Espiritú Yă Ndióxi Yaá cúú Tătá-ndó dàcahú iní ñáhă-xí xii-ndo nacuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-ndó.

²¹Te dava cue téé cuáha cuendá-güedě ñani-güedě núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedě, te dava cue téé cùu tátá ñi-ni ducaⁿ càda-güedě déhe-güedě, te ñi-ni ducaⁿ càda ñaha dava cue ñáyiú cùu déhe xii tătă-yu ndíhi nănă-yu, chi cuáha cuendá ñáhă-yu núú cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedě xíi-yu. ²²Te nchòhó chi nchaa ñáyiú ngúíta-yu cuu úhú iní ñáhă-yu xii-ndo sã cuendá-í. Te núú na càda ndee-ni iní-ndó cànchicúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-í cuèi nándi sá ná càda ñahá-yu xii-ndo ndèé ná sã nduu vã cùndècu-gá-ndó ñuyúú-a ña, te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ni caa ni quíhíⁿ ndíhi Yă Ndióxi. ²³Te núú ñiⁿ ñuú cuiní-güedě tni ñaha-güedě xii-ndo càda úhú ñáhă-güedě sá cuendá-í, te cunu-ndo nŭú-güedě quíhíⁿ-ndó ìngá ñuú. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã cùmání-gă quíhíⁿ-ndó nchàa dava-gá ñuú núú xĩndecu

ñáyiú isràél cáháⁿ-ndó tnŭhu-í, te sa quixi tucu yúhú, Téé cùu ñani tnáhă-ndó nchàa-ndo ñuyúú-a.

²⁴⁻²⁵Te nchòhó xini-ndó sã ni ñiⁿ téé dàcuaha ñá túú cùnuu-dé dàcúxí mèstrú-dé, te núú mèstrú téé-áⁿ nándi yăha-dé ndécú-dě te tàú-dé nduu vétú iní-dé te núú tnáhă-dé yăha-dé dàtná yăha mèstrú-dé-áⁿ. Te ñi-ni ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cùu ñiⁿ téé xinu cuechi, chi ñá túú cùnuu-dé dàcúxí pàtróóⁿ-dě, te nchaa sá yăha pàtróóⁿ-dě-áⁿ te tàú-dé nduu vétú iní-dé te núú tnáhă-dé yăha-dé dàtná yăha pàtróóⁿ-dě-áⁿ. Te núú yúhú Yaá táxi tnúni ñáhă xii-ndo cachí-yu sá cúú-í sácúíhná, te uuⁿ-gá ducaⁿ cŭñáhă-yu xii nchòhó cue téé cùndíhi-í.

Vá yùhú-ó cuendá nchaa sá cádá ñaha ñáyiú xii-o

(Lc. 12:2-7)

²⁶Te nchòhó vá yùhú-ndó nŭú ñáyiú. Chi nchaa tnúhu sá cúú yùhu ni cuu vá cúú yùhu-gá, chi nchaa dacuití sã quée túu-xi núú ñáyiú. ²⁷Te nchaa tnúhu sá càchí tnúhu-í xii-ndo nŭú méé nŭú ífⁿ-ó, cùu-xi tnúhu sá ndúú yùhu ni cuu datúu-ndo nŭú cuè ñáyiú cuèi núú chítú núú tàcá. ²⁸Te xini ñuhu-xi sá vã yùhú-ndó cuè ñáyiú cuèi na càhni ñahá-yu xii-ndo, chi ñi-ni yiqui cùnú-ndó ndàcú-yu cahni-yu, dico ñá túú năgá ndacu-yu cada ñahá-yu xii-ndo. Te tàú-ndó sã Yă Ndióxi yùhú-ndó chi Yaá-áⁿ ndacu-gá danàa-gá yiqui cùnú-ndó, te ndacu-gá daquihíⁿ ñáhă-gă xii-ndo nŭú ùhú núú ndàhú.

²⁹Te nchòhó xini-ndó sã ndèé úú tnáhă tíaáa cúyăhu-di núú

ííⁿ-ní dǐhúⁿ, te ni ííⁿ-dí ñá túú xihí cùtexínu-dí chi ndéé nǔu mee Yá Ndióxi Yaá cúú Tǎtá-ndó ná càchí-gá te xihí-dí. ³⁰Dico nchòhó chi ío-gá néhé cuendá ñáhá Yá Ndióxi xii-ndo chi ndéé idi díquí-ndó yìndehu. ³¹Núu xíáⁿ càchí-í sá vǎ yùhú-ndó chi cùnnu-gá-ndó dàcúúxí tǐlǎa cuèi vǎi vihi-güedi.

Nchaa ñáyiú dàtúu núú tnàha ñáyiú-xi sá ndécú ndìhi-yu Xítóhó Jesucristú
(Lc. 12:8-9)

³²Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiú na dàtúu núú tnàha ñáyiú-xi sá ndécú ndìhi ñahá-yu xii-í, te ducaⁿ te tnàhá yúhú dàtúu-í núú Tǎtá-í Dútú Ndióxi Yaá ndécú àndiu sá ndécú ndìhi-í-yu. ³³Dico nchaa ñáyiú na cǔñaha xii tnaha ñáyiú-xi sá ñà túú ndècu ndìhi ñahá-yu xii-í, te ñiú-ni ducaⁿ càda yúhú tucu chi cúñaha-í xii Tǎtá-í Dútú Ndióxi Yaá ndécú àndiu sá ñà túú ndècu ndìhi-í-yu.

Ñá túú cùu ííⁿnuu ñáyiú
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ cání ínì-ndó sǎ yúhú véxi-í ñuyú-a te cuu ííⁿnuu-gǎ ñáyiú cundecú-yu, chi da ngüíta-yu vǎ cúú ííⁿnuu-gá-yu cundecú-yu, te ducaⁿ chi nchaa ñáyiú vǎ quíndáá ínì ñáhá xii-í ñáyiú-áⁿ ngóo-yu cuu úhú ínì-yu nchaa ñáyiú quíndáá ínì ñáhá xii-í. ³⁵Te dava cue tée xíndecu tǎtá-xi te ngóo-güedé cuu úhú ínì-güedé tǎtá-güedé, te ñiú-ni ducaⁿ càda cue ñáyiú ñìhí xíndecu nǎná-xi, chí ngóo-yu cuu úhú ínì-yu

nǎná-yu, te ñiú-ni ducaⁿ càda tucu cue ñáyiú cùu sǎnu, chí ngóo-yu cuu úhú ínì-yu nǎná yíí-yu. ³⁶Te ndí mèé-yu vehé-yu ngóo-yu vǎ cúú ííⁿnuu-gá-yu cundecú-yu.

³⁷Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiú ío-gá ná cùu ínì tǎtá-xi àdi náná-xi dàcúúxí yúhú, te ñáyiú-áⁿ ñà túú tàú-yu cundecu ndìhi ñahá-yu xii-í, te nchaa ñáyiú ío-gá ná cùu ínì déhe ducuⁿ-xi, àdi déhe yoco-xi dàcúúxí yúhú, te ñiú-ni ducaⁿ ñà túú tàú-yu cundecu ndìhi ñahá-yu xii-í. ³⁸Te nchaa ñáyiú vǎ cǎnchícúⁿ nihnu ñaha xii-í cuendá sá yùhú-yu ndohó-yu dàtná ndoho-í ñáyiú-áⁿ ñà túú tàú-yu cundecu ndìhi ñahá-yu xii-í. ³⁹Te cue ñáyiú na yùhú cuú sá cuendá-í te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyiú vǎ yùhú cuú sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ nduu táhù-yu cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ ndìhi Yá Ndióxi.

Cuendá sá ndúú tǎhú-ó
(Mr. 9:41)

⁴⁰Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-ndo te cada ínì-yu sá tnàhá yúhú ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-í, te cada ínì-yu sá tnàhá Tǎtá-í Dútú Ndióxi Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a ní queheⁿ cuendá-yu. ⁴¹Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ cuendá ííⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndióxi cuendá sá quidé-dé chiuⁿ-gá, te dàtná-ni càa táhú cuñaha-gǎ nduu táhú tée ducaⁿ càháⁿ tnúhu-gá-áⁿ, ñiú-ni ducaⁿ cùnduu táhú cuñaha-gǎ nduu táhú ñáyiú ducaⁿ na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-dé. Te nchaa ñáyiú na quèheⁿ

cuendá ìⁿ tée quide váha cuendá sá dúcáⁿ quide váha-dé, te dàtná-ni càa táhú nduu táhú tée-áⁿ òu-ni ducaⁿ cùnduu táhú nduu táhú ñáyi na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-dé. ⁴²Te nchaa ñáyi na cuñaha ìⁿ yaxiⁿ ndute coho ìⁿ ñáyi cùu cuendá-í cuendá sá ñí tuha ñàhá-yu xii-í cuèi ñá túú cùnuu vihi-yu, te ñáyi ducaⁿ na cuñaha ndùte-áⁿ ñíhi-yu sá ndúú tãhú-yu núú Yã Ndiòxí — càchí Jèsús xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càháⁿ ndihi-gá cue tée xica cuu ndihi té Juàá

(Lc. 7:18-35)

11 Te sátá ñí yáha ducaⁿ ñí xãhaⁿ Jèsús xii ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá nchaa ñúú cáá yàtni xíáⁿ dánèhé-gá ñáyi tnúhu-gá.

²Te té Juàá yèhi-dé vecaá te ní níhi-dě tnúhu nchaa nàcuáa quide Xítoho Jesucristú. Te sátá dúcáⁿ te ní tendaha-dě ìⁿ úú cue tée xica cuu ndihi-dé cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús. ³Te òré ní quexìo-güedé núú ndécú-gã, te xicáⁿ tnúhú-güedě núú-gã nàcuáa ní xãhaⁿ tẽ Juàá xii-güedé, te xãhaⁿ-güedě xii-gá:

—Véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndě núú-n nũu sá díú-n cùu-n Cristú Yaá ní tendaha Yã Ndiòxí véxi ñuyíú-a, àdi sá cùndètu nahi-ni-ndí mei Yãá-áⁿ —càchí-güedé xãhaⁿ-güedě xii-gá.

⁴Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí cuánùhú te cani-ndo cuendú núú tẽ Juàá nchaa sá ñí xiní-ndó quide-í, ndihi nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ní càháⁿ-í ní xíndedóho-ndo.

⁵Te cúñaha-ndo xii-dé sá quidé

tãtna-í núú cuè ñáyi cuáá, te quide tãtna-í cue ñáyi yacua, ndihi cue ñáyi tnàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu, ndihi cue ñáyi doho, nchaa ñáyi-áⁿ quidé tãtna-í, te ndùha-yu, te ndéé tnàhá cue ñáyi sa ní xíhi dándòto-í cúñaha-ndo. Te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá ndécuu-í dánèhé-í nchaa ñáyi ndàhú, tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-yu nàcuáa naníhi tãhú-yu. ⁶Te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sá ìo váha táhú nchaa ñáyi ñá túú quide sáá iní-xi nchaa tnúhu càháⁿ-í, duha cúñaha-ndo xii-dé —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁷Te sátá ñí yáha-güedé cuánuhú-güedé te ní ngúfta Jèsús ní càháⁿ-gá núú ñáyi cuendá té Juàá, te xãhaⁿ-gã xii-yu:

—Nchòhó ní sãháⁿ ndéhé-ndó ìⁿ tée ndècu xití yucu, te tée-áⁿ ñà túú sàni ìⁿ sani úú iní-dé, chi ñá túú quide-dé dàtná quidé nchaa ité náhnú cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ òré quéné tãchí. ⁸Te ni ñà túú ní sãháⁿ ndéhé-ndó ìⁿ tée nihnu dóó vãha dóó vii càa. Te nchòhó xìní-ndó sã ncháá ñáyi nihnu dóó vãha dóó vii càa xíndecú-yu vehe cue tée cùnuu yindaha ñáyi. ⁹Dico nchòhó chi ní sándéhé-ndó ìⁿ tée càháⁿ tnúhu Yã Ndiòxí, te ndáá sá díú ìⁿ tée càháⁿ tnúhu-gá cúú-dě, te cùnuu-gá-dé dàcúxí dàva-gá cue tée càháⁿ tnúhu-gá. ¹⁰Te òu cuendá té Juàá-áⁿ càháⁿ-xi núú tùtú Yã Ndiòxí nàcuáa ní xãhaⁿ-gã xii Cristú, te duha ní xãhaⁿ-gã:

Tendaha-í ìⁿ tée càháⁿ-dé tnúhu-í codonùu-dé núú-n, cuendá dàtúha-dé ñáyi cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gã, te ducaⁿ nĩ ngódó tñuní núú tütú-gá. ¹¹Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nì ìíⁿ cue tée ñuyú-a ñá túú cùnuu-güedé dàtná cùnùu té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyi. Te nchaa ñáyi sa ta ndĩhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí vitna cuáháⁿ cùnùu-gá-ni tucú-yu dàcúxí tẽ Juàá cuẽi cùu-yu ñáyi ñá túú cùnuu dacúxí dâva-gá ñáyi yindaha-gá.

¹²Te ndéé cútñhá ní ngüíta té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyi cãháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí ñuyú-a, ndéé dâvá-áⁿ nĩ ngüíta ñáyi cuini-yu sã ndĩhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xií-yu te ndècu ndéé-yu quidè-yu nàcuáa ndĩhu ndaha ñaha-gá xií-yu. ¹³Te nchaa cue tée ní xóo cãháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha nĩ cãháⁿ-güedé sã díú-gã ndĩhu ndaha-gã cue ñáyi, te ñu-ndé ducaⁿ nĩ cãháⁿ tucu ndíi Moisés ní ngódó tñuní núú tütú ndíi. Te ñu-ndé ducaⁿ cùnuu nchaa tnúhu-áⁿ cãháⁿ-xi nàcuáa ndĩhu ndaha Yá Ndiöxí ñáyi ndéé ní sáa nduu nĩ ngüíta té Juàá cãháⁿ-dé tnúhu-gá ñuyú-a. ¹⁴Te na cächí tnúhu-í xii-ndo sã cáda cuendá-ndó, chi núú tütú Yá Ndiöxí cächí-xi sã ndíxí tẽ Èliás, te ñu-ndé tẽ Èliás-áⁿ nĩ quide té Juàá. ¹⁵Te nchaa nchòhó ñáyi ndèdóho nchaa tnúhu cãháⁿ-í-a te ío váha chí cuãha cuendá.

¹⁶Te na cächí tnúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa sãtnahá-xi cùu ñáyi ndècu vitna. Chi ñáyi-áⁿ cúu-yu dàtná cue landú sácõo núú yãhu dàdiqui-güexi te níhi cãháⁿ-güexi, te xitnáha-güexi ndi mee landú-güexi: ¹⁷“Ní tíú-ndí yaá ndíhi vílu te ñá túú ní cuini-ndó càta-ndo.

Te ío yica ìní ní xita yuhu-ndí te ñá túú ní ndáhyú-ndó”, cächí-güexi xitnáha-güexi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyi ndècu vitna, ¹⁸chi té Juàá ío ndáhú ní xóo caxi-dé, te ní ñá túú ní xõo coho-dé ndudí ndéhé yoho yãha stilé sã sã ní nduu-xi ndidí, te sã dúcáⁿ nĩ xóo cada-dé te ní cachí-yu sã nĩ xindecu ndíhi-dé espíritú cündíhi yucu ñávãha. ¹⁹Te sáta nĩ quexio yúhú Tée cùu ñaní tñhá-ndó nchaa-ndo, te xèxi-í xìhi-í quidè-í, te cächí-yu sã yúhú cùu-í ìíⁿ tée xèxi vihi te xìhi vihi, te cächí tucú-yu sã cùu-í tée xica cuu ndíhi cue tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii-yu cuendá impuèstú ndíhi nchaa dâva-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha, duha cächí-yu. Te ñáyi ní tñhá tnúhu ndíhi Yá Ndiöxí, ñáyi-áⁿ quidè-yu sã váha nàcuáa cutnùní sã méé-gã ío ndècu ndíhi-gá sã xini tñuní-gá —cächí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

Cuendá ñáyi dâva ñuú ñá túú sãndáá ìní tnúhu Xitohó Jesucristú
(Lc. 10:13-15)

²⁰Te Jèsús ní ngüíta-gá cãháⁿ-gá dóho nchaa ñáyi ñuú núú ío-gã vãi núú sã vã yõo tñáhí ndàcu cada ní quide-gá, chi nchaa ñáyi ñuú-áⁿ ñá túú cuini-yu ndixi túu ìní-yu sã ñá túú quide váha-yu ndècú-yu, te xãhaⁿ-gã xií-yu:

²¹—iNdáhú nchòhó cue ñáyi ñuú Corazín! iTe ndáhú nchòhó cue ñáyi ñuú Betsaidá! Chi núu dicó ñuú Tirú ndíhi ñuú Sidón ní quide-í nchaa sã vã yõo tñáhí ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó-á nĩ xini-ndó ñá, te sã ndéé ama-gã cuihnú-yu dóo ndáhú te cunu cóo-yu núú yãá

cuèndá sá ndíxi cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ni cùu. ²²Dico sáá nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo dácúxí ñáyiú ñuú Tírú ndihi ñáyiú ñuú Sìdón. ²³Te nchòhó cue ñáyiú ñuú Capèrnaúm ío quide cahnu-ndo mee-ndo, te quide iní-ndó sá sà cuándaa-ná-ndó àndiu, dico ñáhá chi núú ùhú núú ndàhú nduu táhú-ndó cùndecu-ndo. Te núú dícó ñuú Sòdomá ní quide-í nchaa sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada datná ní quide-í ñuú-ndó ñǎ xiní-ndó ñá, te ñáyiú-áⁿ vǎ nǎá-yu chi cundecu-ní-yu ndéé vitna ni cùu. ²⁴Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ sǎá nduu te ío-gá dandòho ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo dácúxí ñáyiú ñuú Sòdomá — càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ.

Jèsús cuiní-gá sá túhá ñaha ñáyiú xii-gá

(Lc. 10:21-22)

²⁵Te sǎtá xǎáⁿ te Jèsús ní ngúíta-gá càháⁿ ndihi-gá Tǎtǎ-gǎ Dútú Ndiöxí, te xǎhaⁿ-gǎ: —Yòhó Tǎtǎ-í Dútú Ndiöxí, ío chiñuhu ñaha-í xii-n chi diu-n tàxi tnuní-n àndiu ndihi ñuyíú-a, te dǎnehé-n cuè ñáyiú nchaa tnúhu váha, te diu-ni ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ñá túú cùtnuní iní-xi nchaa tnúhu càháⁿ cue téé càchí sá ío túha, te nchaa tnúhu váha-áⁿ ñà túú dǎtúu-n núú ñáyiú càchí sá ío túha te ío váha sǎá díquí-xi. ²⁶Chi ducaⁿ cuiní-n cùnduu —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii Tǎtǎ-gǎ.

²⁷Te xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú xíndecu-áⁿ:

—Mee Tǎtǎ-í Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá cúnúu-í núú nchàandi

túhú sá ío. Te vǎ yǎo íiⁿ-gá xìní nàcuáa sàni iní yúhú Déhe Dútú Ndiöxí, chi íiⁿdii díí-ni mee-gǎ xìní-gá nàcuáa sàni iní-í, te mee-í xìní-í nàcuáa sàni iní mée-gǎ. Te nchaa ñáyiú càchí iní-í sá quíní-yu nàcuáa sàni iní Tǎtǎ-í Dútú Ndiöxí te xítnúhu-í-yu, te vǎ yǎo íiⁿ-gá xìní chi diu-ni ñáyiú ducaⁿ xítnúhu-í-áⁿ xìní-yu. ²⁸Te nchaa nchòhó ñáyiú ñá túú ndècu váha, ñáyiú ñá túú ñihí nàcuáa cada cundecu váha iní-xi quixi-ndo túha ñaha-ndo xii-í nàcuáa ducaⁿ cùndecu váha iní-ndó. ²⁹Te cuu vii cuu váha iní-ndó tnii-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-í, te ío dacuàha-ndo, te ducaⁿ càda-ndo chi yúhú ío càhnu iní-í, te ío ndàhú iní-í. Te núú ducaⁿ na càda-ndo te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo. ³⁰Te tnii-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-í chi ñá túú cùu-xi íiⁿ sá vǎe, chi cada iní-ndó sǎ cúú-xí dǎtná íiⁿ chiiⁿ ñamá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

Cue téé xica cuu ndihi Jesús sàhnú-güedé yoco tríu nduu ndètatú ñáyiú

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 Te íiⁿ nduu cùu-xi nduu ndetatú ñáyiú ñuhu Jesús ichi ndihi cue téé xica cuu ndihi-gǎ, te ta yǎha-gǎ ndihi-güedé íiⁿ xichi núú cáá tríu te xíxíhí-güedé docó núú xǎáⁿ ní ngúíta-güedé sàhnú-güedé yoco tríu-áⁿ, te ndihi ndaha-güedé quííⁿ-güedé quéé tríu-áⁿ tá xèxi-güedé cuáháⁿ. ²Te cue téé cùu fariséú ní xiní-güedé nàcuáa quide cue téé xica cuu ndihi Jesús, núú ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ: —¿Ná cuèndá ducaⁿ quide cue téé xica cuu ndihi-n sahnú-güedé yoco

tríu, te vitna cùu-xi nduu ndetatú-i? Te ñá túú tàú-güedé ducaⁿ càda-güedé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tütú Yá Ndiöxí núú càháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndíi Dàvíí cútnàhá ní xíhí ndíi docó ndíhi cue téé ní xica cuu ndíhi ndíi-áⁿ? ⁴Chi ndíi-áⁿ ñí quíhu ndíi vehe Yá Ndiöxí ní queheⁿ ndíi pàa ní cuu íí ndécú-áⁿ ñí xexi ndíi ndíhi cue téé ní xica cuu ndíhi ndíi, te ñá túú tàú ndíi sá dúcáⁿ càda ndíi ndíhi cue téé-áⁿ ní cùu, chi mee-ni cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pàa-áⁿ ní cùu. ⁵¿Te náa ñá túú xìní-ndó nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú ndíi Moisés sá ncháá cuè dútú vã ndètátú-güedé nduu cùu-xi nduu ndetatú-áⁿ? Te ñá díú ñíⁿ cuéchi cùu-xi sá dúcáⁿ ñà túú ndètátú-güedé nduu cùu-xi nduu ndetatú. ⁶Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã yúhu cùu-í téé ío-gá cúnùu ndecu ndíhi-ndo dacúxí veñúhu sã ío cúnuu. ⁷Dico nchòhó chi ñá tècú tnùnín-dó nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí núú tütú-gá núú càchí-xi: “Yúhu cuíní-í sá cundàhú iní-ndó cuè tnaha ñáyíu-ndo te ñá díú mèe-ni sá cáhni-ndó quèti nduu táhù-í”, duha càchí-gá núú tütú-gá. Te núú dícó nchòhó tècú tnùnín-dó ñá, te vã càháⁿ cuèhé-ndó cuendá ncha ñáyíu ñá túú ndecu cuéchi-xi. ⁸Te yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, tnàhá-í ndécú ndíhi-í tnúhu ndee iní sá cùu-í ncha ñáyíu nàcuáa cadá-yu nduu ndètátú-ó-á —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Íiⁿ téé ní yíchí íiⁿ xio ndaha-xi

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá, te cuánguihu-gá xití íiⁿ veñúhu.

¹⁰Te xíaⁿ ndécú íiⁿ téé ní yíchí íiⁿ xio ndaha-dé. Te dava cue téé xíndecu-áⁿ ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá núú cuè téé cúnuu, te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—Cachí tnúhu xii-ndí nùu cuu cada tátna-o íiⁿ téé cùhú nduu cùu-xi nduu ndetatú-ó ãⁿ ñãhá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé: —Te nchòhó òré ná ngàunihnu íiⁿ mbéé-ndó íiⁿ déhvã cúnú te nãtava-ndo-di cuéi cùu-xi nduu ndetatú-ó. ¹²Te íiⁿ ñáyíu ío-gá cúnùu-yu dàcúxí íiⁿ mbéé, núú xíãⁿ tàú-ó sã cadá-ó sã vãha sá cúu-xí-yu cuéi cùu-xi nduu ndetatú-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹³Te dàtnùní ní xáhaⁿ-gá xii téé cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndacani ndaha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te téé-áⁿ ñí ndacani-dé ndaha-dé, te òré-ni ní ndúha ní nduu-xi dàtnã cáá ñngá xio ndaha-dé. ¹⁴Te cue téé cùu fariséú ní ndee-güedé xití veñúhu, te ní ngúfta-güedé ndátnúhu-güedé nùu nása cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

Nàcuáa sa ndèé tnuní cuendá Jèsús

¹⁵Te sátã ñí cutnùní iní Jèsús nàcuáa cuíní-güedé cada ñaha-güedé xii-gá te ní xica-gá cuáháⁿ-gá, te ío vai ñáyíu nchícúⁿ ñãhá xii-gá cuáháⁿ, te tnàhá cue ñáyíu cùhú nchícúⁿ ñãhá xii-gá cuáháⁿ, te ní quide tátna-gá cue ñáyíu-áⁿ. ¹⁶Te ní xáhaⁿ-gá xii-yu sã vã càháⁿ-yu yoo cùu-gá. ¹⁷Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi

nàcuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi Chàíá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá, te duha ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gá:

¹⁸ Téé-a cùu-dé téé ní sani iní-í sá cúnú cuèchi-dé núù-í, te ío cùu iní-í-dé, te cùdíí ìní-í-dé.

Te yúhú cuáñaha-í Espíritú-í cundecu ndíhi-dé, te ñíu-dé cúñaha-dé xii nchaa ñáyíu ñuyúú sá yúhú ío ndáá quídè-í.

¹⁹ Te vá dácàà-dé tnúhu cáháⁿ-dé ndíhi ñáyíu, te ni vǎ cáná sàa-dé òré cáháⁿ-dé, te ni vǎ yǒo níhí tnúhu nása cáháⁿ-dé cuhuⁿ-dé ichi.

²⁰ Te ni ñà túú nǎ cada-dé cue ñáyíu cùu datná ìíⁿ tnu ndóó sá cuìní-xi tnáhnú, te ñíu-ni ñáyíu-áⁿ cúú tucú-yu dàtná ìíⁿ mèchá càndíl sá ío quène ñúhmá te cuìní-xi ndahvá.

Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyíu-áⁿ chi ñá túú ñíhí ndéé-yu cundecú-yu sá cúú-xì-í, te mee-ni sǎ vǎha cada ñaha-dé xii-yu,

te ñíu-ni ducaⁿ càda-dé ndéé sáá nduu cùnnumí iní nchaa ñáyíu sá ío ndáá quídè-dé.

²¹ Te nchaa ñáyíu ñíhí ñuyúú ío cundee cùu cahnu iní ñáhǎ-yu xii-dé.

Duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Chàíá ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá.

Càchí-güedé sá ndécú ndíhi Jesús espíritú cündíhi yucu ñávǎha

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Te ní quexìo ìíⁿ úú cue téé núú ndécú Jèsús, te ndéca-güedé

ìíⁿ téé ñíhí te cuáà-dé, te yíhi ñaha espíritú cündíhi yucu ñávǎha xii-dé, te Jèsús ní queñuhu-gá espíritú cündíhi yucu ñávǎha yíhi ñaha xii-dé, te òré-ni-áⁿ ní cuu ní nacáháⁿ-dé te ní ndúha núú-dé.

²³ Te nchaa ñáyíu xǐndecu-áⁿ ío ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ ní quide-gá, te ní xítñahá-yu:

—Váa téé-a cùu-dé ñaní tnáhá ndíi Dàvíí téé tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyúú-a —càchí-yu xítñahá-yu.

²⁴ Te cue téé cùu fariséú ní tecú dóho-güedé nàcuáa ndùu tnúhu xítñahá-yu, núu xíáⁿ ní xítñaha-güedé:

—Téé-a ndèñuhu-dé nchaa espíritú cündíhi sácúíhná yíhí ñaha xii ñáyíu, chi ñíu-ni sácúíhná-áⁿ chíndèe ñaha-xi xii-dé te ñíu-ni-xi tàxi tnuní-xi nchaa espíritú-áⁿ — duha ní xítñaha-güedé.

²⁵ Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní xítñaha-güedé, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te nchòhó xìní-ndó sǎ ñúu ìíⁿ téé yǐndaha ìíⁿ nacióⁿ vá cúú ìíⁿnuu-dé ndíhi cue téé cündíhi-dé, te vá cúdíi-dé cunuu-dé. Te ñíu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu tucu cue téé cùchiuⁿ ìíⁿ ñúú, chi núu vá cúú ìíⁿnuu-güedé cundecu-güedé, te vá cúdíi-güedé cundecu-güedé taxi tnùní-güedé. Te ñíu-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu cue ñáyíu xǐndecu ìíⁿ-ni vèhe, chi núu vá cúú ìíⁿnuú-yu cundecú-yu te vá cúdíi-yu cundecu càhnú-yu.

²⁶ Te núu sácúíhná ducaⁿ quide-xi queñuhu-xi cue espíritú cündíhi-xi yíhi ñaha xii ñáyíu ña, te ñá túú cùu ìíⁿnuu-xi ndecu-xi te núu ducaⁿ,

te vá cúdîi sácúíhná-ǎⁿ cundecu-xi taxi tnùnî-xi te núu ducaⁿ quide-xi.
 27 Te duha càháⁿ-í chi nchòhó cächí-ndó sǎ chíndèe ñaha sácúíhná xii-í quèñùhu-í nchaa espíritú cúndîhi-xi yîhi ñaha xii ñáyîu. Te núu yúhú quidé cuendá-ndó sǎ sácúíhná chíndèe ñaha-xi xii-í, te xîni ñuhu-xi cada cuendá-ndó yòo chindee ñaha xii cue tée xîca cuu ndîhi-ndo queñuhu-güedé nchaa espíritú cúndîhi yucu ñávǎha yîhi ñaha xii ñáyîu. Te mee-güedé cächí-güedé sǎ nchòhó ñǎ túú càháⁿ ndáá-ndó sǎ dúcáⁿ càháⁿ-ndó.
 28 Dico yúhú chi Espíritú Yǎ Ndiöxí chíndèe ñaha-xi xii-í quèñùhu-í nchaa espíritú cúndîhi sácúíhná yîhí ñaha xii ñáyîu, te sǎ dúcáⁿ chindee ñaha Espíritú-gǎ xii-í, xíǎⁿ cútñuní sǎ sǎ ní sǎá nduu cuení-gǎ ndîhu ndaha ñaha-gǎ xii-ndo.

29 Te nchòhó xîní-ndó sǎ cuè ñadúhú chi vá ndácú-güedé cuendá-ni quíhu-güedé duhu-güedé vehe ìiⁿ tée ío ndee, chi díhna-gǎ xîní ñuhu-xi tñî-güedé tée-ǎⁿ dacùtu ñaha-güedé xii-dé dǎtnùnî ducaⁿ te ndacu-güedé duhu-güedé nchaa sǎ ndécú ndîhi-dé.

30 Te nchaa ñáyîu ñǎ túú cúndîhi ñaha xii-í, te cùu úhú iní ñáhǎ-yu. Te nchaa ñáyîu ñǎ túú chindee ñaha xii-í, te dàquee tǎhǔ-yu chiúⁿ quide-í.

31 Te na cächí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyîu quide nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá cuu cada càhnu iní ñáhǎ Yǎ Ndiöxí xíí-yu, te ñîu-ni ducaⁿ cùu cada cahnu iní-gǎ nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-yu. Dico cue ñáyîu na càháⁿ úhú cuendá Espíritú-gǎ, te ñáyîu-ǎⁿ vǎ cǎdá

càhnu iní ñáhǎ tnàhí-gǎ xíí-yu.

32 Te nchaa ñáyîu na càháⁿ úhú cuendá yúhú Tée cùu ñaní tnáhǎ-yu nchaá-yu, te cuu cada càhnu iní ñáhǎ Yǎ Ndiöxí xíí-yu. Dico cue ñáyîu na càháⁿ úhú cuendá Espíritú-gǎ te vá cǎdá càhnu iní ñáhǎ tnàhí-gǎ xíí-yu cuèi vitna ndècu vívǔ-yu, te cuèi na cùu-yu.

Ndi dííⁿ núú yutnu xîní-ó ñǎ yutnu cùu-xi cuendá sǎ sǎvidí-xi

(Lc. 6:43-45)

33 Te nchòhó xîní-ndó sǎ ndè dííⁿ núú yutnu xîní-ó ñǎ yutnu cùu-xi cuendá sǎ sǎvidí-xi, te xîní-ó sǎ ncháá yùtnu váha cùuⁿ mee-ni sǎvidí váha, dico nchaa yutnu sǎ ñǎ túú vǎha te cùuⁿ mee-ni sǎvidí sǎ ñǎ túú vǎha. Te duha càháⁿ-í cuendá cada cuendá váha-ndo nàcuáa ndùu chiúⁿ quide-ndo ìiⁿ ìiⁿ-ndo cuendá ducaⁿ cùtnuní ná ñáyîu cùu-ndo. 34 Dico nchòhó cùú-ndó dǎtnǎ ìiⁿ cóó dǎéⁿ chi ío cuihna ìní-ndó, te vá cǎní ìní-ndó sǎ ndácú-ndó cǎháⁿ-ndó ìiⁿ tnúhu váha, chi ío cuihna ìní-ndó. Te nchòhó xîní-ndó sǎ ncháá ñáyîu càháⁿ-yu nání véxi iní-yu. 35 Te nchaa ñáyîu váha iní-xi càháⁿ-yu tnúhu váha, chi ñîu-ni tnúhu váha-ǎⁿ ñúhú iní-yu. Te nchaa ñáyîu cuihna ìní-xi càháⁿ-yu tnúhu cuèhé tnúhu duha, chi ñîu-ni tnúhu cuèhé tnúhu duha-ǎⁿ ñúhú iní-yu. 36 Te na cächí tnúhu-í xii-ndo sǎ ná sǎá nduu càda ndáá Yǎ Ndiöxí cuèchi nchaa nchòhó ñáyîu ndècu ñuyúí-a, te nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-ndó cǎháⁿ-gǎ sǎ ñǎ túú ní quide váha-ndo sǎ dúcáⁿ ní cǎháⁿ-ndó tnúhu-ǎⁿ. 37 Te

nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-ndó ìiⁿ ìiⁿ-ndo, te ducaⁿ cǎháⁿ Yǎ Ndiöxí te núu ndècu cuéchi-ndo àdi ñá túú ndècu cuéchi-ndo. Te núu ñá túú cuéchi-ndo te cácu-ndo, dico núu ndècu cuéchi-ndo te vá cǎcu-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii cue tée cùu fariséú-áⁿ.

Cue tée cuiní sá cadá Jèsús ìiⁿ sá vǎ yõo tnàhí ndàcu cada

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸Te cue tée cùu fariséú, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés xǎhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Mèstrú, cuiní-ndí cada-n ìiⁿ sá vǎ yõo tnàhí ndàcu cada cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-ndí sá Yǎ Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —Ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá túú cuiní-yu tnií-yu tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiöxí, te ñáyiú-áⁿ cuiní-yu cada-í ìiⁿ sá vǎ yõo tnàhí ndàcu cada nacuáa cutnùní iní-yu núu ndáá sá Yǎ Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-í. Dico yúhú chi ñá túú nǎgá cada-í quíní-yu, chi sa ñihí-yu tnúhu nàcuáa ní yáha ndíi Jònás tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te ñiu-ni ducaⁿ yǎha yúhú tucu. ⁴⁰Chi ndíi Jònás-áⁿ ní xúhuⁿ ndíi úní nduu úní niú xití ìiⁿ chácá cáhnú vîhi nani ballená. Te ñiu-ni ducaⁿ yǎha yúhú Téee cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, chi úní nduu úní niú cuhuⁿ-í xití ñuhu. ⁴¹Te na sáá nduu càda ndáá Yǎ Ndiöxí cuéchi nchaa ñáyiú ndècu ñuyúú-a, te dàvá-áⁿ cachí nchaa ñáyiú ñuú Ñinivé sá ñà túú ní quide ndáá

nchaa ñáyiú ndècu vitna, te ducaⁿ cǎháⁿ-yu chi mèé-yu ní dáñá-yu ichi cuèhé ichi duha cùtnàhá ní sáháⁿ ndíi Jònás ñuú-yu ní cáháⁿ ndíi tnúhu Yá Ndiöxí núú-yu. Dico vitna iha ndècu ndìhi ñaha-ndo xii yúhú, te ñiu-í ío-gá cúnùu-í dàcúúxí ndíi Jònás. ⁴²Te nduu càda ndáá Yǎ Ndiöxí cuéchi nchaa ñáyiú, te dàvá-áⁿ quíní-ndó ìiⁿ ñadihí ñaha ní xíndaha ìiⁿ nacióⁿ cáá ndàa xio datni núú quéné nchǎcanchii, te ñaha-áⁿ ño xica ní xíndecu-aⁿ te ní sáháⁿ-aⁿ ní xíndedóho-aⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Salòmón, chi ndíi-áⁿ ño ní sáá sá xìní tnùní ndíi. Te tnàhá ñaha-áⁿ cǎháⁿ-aⁿ sá ñà túú ní quide ndáá nchaa ñáyiú ndècu vitna. Dico vitna iha ndècu ndìhi ñaha-ndo xii yúhú, te ñiu-í ío-gá cúnùu-í dàcúúxí ndíi Salòmón.

Espíritú cùndìhi yucu ñávàha sá nánchòcáva xito cùu úú

(Lc. 11:24-26)

⁴³Te òré ná quée ñaha ìiⁿ espíritú cùndìhi yucu ñávàha xii ìiⁿ ñáyiú, te cuáháⁿ-xi ndùcu-xi ìiⁿ xichi núú cùndècu-xi te ñá ñihí-xi te ní sani iní-xi: ⁴⁴“Váha-gá núhú tucu-í núú ní xíndecu-í”, duha ní sani iní-xi. Te cuánuhú-xi, te òré ní nasáá-xi, te ní xiní-xi sá cáá iní ñáyiú-áⁿ dàtná cáá-nǎ ìiⁿ vehe ní natíhú ní nduu víi-ná te vá yõo-gá ndécú. ⁴⁵Te sátá dúcáⁿ te ní xica-xi cuáháⁿ-xi cuándúcú-xi úsá tnàhá espíritú cùndìhi-xi sá nèhé víhí-gǎ xǐquide. Te òré ní ñihí-xi cue espíritú-áⁿ te ndèca ñaha-xi cuáháⁿ cuendá ngúndecu ndìhi-xi ñáyiú-áⁿ. Te ñáyiú-áⁿ uuⁿ-gá nándí yáha-yu dàcúúxí ndéé díhna. Te ñiu-ni

ducaⁿ sàtnahá-xi yáha nchaa ñáyi
cuihna iní-xi ndècu ñuyíú-a vitna —
càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Cue ñaní Jèsús ndihi náná-gá

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní
quexio náná-gá ndihi cue ñaní-gá
cuiní-yu cáháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-gá,
te ní ngúnu tníi-yu ndàa quehé
vehe núú ndécú-gá. ⁴⁷Te ìⁿ cue
ñáyi xĩndecu-ánⁿ ní xáhãⁿ-yu xii-gá:
—Ní quexio náná-n ndihi cue
ñaní-n xĩnutnĩi-yu quehé, te
cuiní-yu cáháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-n
—càchí ñáyi-ánⁿ xáhãⁿ-yu xii-gá.

⁴⁸Te ní xáhaⁿ-gá xii ñáyi ducaⁿ
xáhaⁿ xii-gá-ánⁿ:

—Te cachí tnúhu yóndi-gá ñáyi
cùu datná náná-í ndihi dàtná cue
ñaní-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii
ñáyi-ánⁿ.

⁴⁹Te ní dánèhé ñàhá-gá nchaa cue
tée xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gá
xii ñáyi-ánⁿ:

—Cue tée-a cùu-güedé dàtná
náná-í, ndihi dàtná cue ñaní-í. ⁵⁰Te
nchaa ñáyi na càda nchaa nacúa
càháⁿ Tàtà-í Dútú Ndiõxí Yaá ndécú
àndiu, te ñáyi-ánⁿ cùu-yu dàtná
náná-í, ndihi dàtná cue ñaní-í,
ndihi dàtná cue cúha-í —càchí-gá
xáhaⁿ-gá xii ñáyi ducaⁿ ní dáyaha
tnúhu núú-gá-ánⁿ.

Nàcuáa quide tée cuángacáⁿ triú

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 Te diu-ni nduu-ãⁿ ní quee
Jèsús vehe núú ndécú-gá,
te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní ngóo-gá
yuhu làgúná. ²Te ío cuéhé ñáyi ní
tacá núú ndécú-gá. Te sá dúcáⁿ ío
cuéhé ñáyi núú ní quee-gá xití ìⁿ

bàrcú nútnĩ xití ndute làgúná-áⁿ,
te núú xĩãⁿ ní ngóo-gá, te nchaa
ñáyi-ánⁿ xixúcu-yu yuhu làgúná-áⁿ.

³Te Jèsús ní ngúita-gá ní cani-gá
titní cuendú núú-yu nàcuáa tecú
tnúní-yu nchaa nàcuáa ndùu
tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Ìⁿ tée cuángacáⁿ-dé triú, ⁴te
òré ní ngúita-dé dāngoyo-dé triú-ánⁿ,
te dava ní quene ndava ní ngava
ndéé ichi, te ní xiní cue tíaá te ní
nadatàcá-güedi. ⁵Te dava ní ngava
ñuhu yadi núú yíhí vihi yúú, te

ndĩhi-ni ní xínu-xi chi ñá túú cāvihí
ñuhu. ⁶Dico òré ní nayehé te ñá túú
ní cùndee iní-xi chi ní yíchí-xi, chi
ñá túú ní níhí quĩhⁿ cùnú yóho-xi.

⁷Te dava ní ngava núú yúcu ndĩquⁿ
tnu ìⁿu, te ìⁿnuu-ni ní xínu-xi ndihi
tnu ìⁿu. Te tnu ìⁿu-ánⁿ ní sahnu-xi te
ní dánáá-xí nchaa triú sá ní xínu-ánⁿ.

⁸Dico dava-gá triú ní ngava núú
ndécú ñuhu cocoⁿ te xĩãⁿ ío váha ní
cuu, chi núú ìⁿ-ní triú-ánⁿ te dava
yoco-xi ní nguĩhi ócú úxí triú-xi,
te dava yoco-xi ní nguĩhi únídico
triú-xi, te dava yoco-xi ní nguĩhi
ìⁿ ciendú triú-xi. ⁹Te vitna nchaa
nchòhó ñáyi ní xíndedóho tnúhu
ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuáha
cuendá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

**Cue tée xica cuu ndihi Jesús ndúcú
tnúhu-güedé núú-gá ná cuendá
cání-gá cuendú núú ñáyi**

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Te cue tée xica cuu ndihi Jesús
ní sáháⁿ-güedé ndéé núú-gá, te
xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Ndúcu tnúhu-ndí núú-n núu
ná cuendá ducaⁿ mètè-ni cuendú
cání-n núú ñáyi —càchí-güedé
xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹¹Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:
 —Nchòhó chi sa càchí tnúhu
 Yá Ndiöxí xii-ndo ìíⁿ sá vǎtá
 quíní-gá-ndó, chi càchí tnúhu-gá
 nàcuáa quide-gá ndíhu ndaha-gǎ
 ñáyiú, dico dava-gá ñáyiú chi ñá
 túú nǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu. ¹²Te nchaá
 ñáyiú sa tècú tnùní te uuⁿ-gá cuita
 tecú tnùní-yu quíhíⁿ, te nchaá ñáyiú
 ñá túú tècú tnùní te uuⁿ-gá vǎ tècú
 tnùní-yu. ¹³Te xǐáⁿ núu duha càni-í
 mee-ni cuèndú núú-yu, chi cuèi na
 quíní-yu nchaá nàcuáa cuu dico
 ni vǎ cùtnùní iní-yu ná cuèndá
 ducaⁿ cùu, te cuèi na cùndedóho-yu
 dico ni vǎ tècú tnùní-yu. ¹⁴Te ðiú
 cuèndá ñáyiú-áⁿ nǐ xáhaⁿ Yá Ndiöxí
 xii ndíi Chàíá téé ní xóo cáháⁿ
 tnúhu-gá ndéé sanaha nǐ chídó
 tnùní ndíi núú tütú-gá núú càchí-xi:
 Nchaá nchòhó cùndedóho-ndo
 tnúhu càháⁿ-í, dico ni vǎ tècú
 tnùní-ndó,
 te cuèi na quíní-ndó nchàa
 nacuáa cada-xi, dico ni vǎ
 cùtnùní iní-ndó nǎ cuèndá
 ducaⁿ quide-xi.
¹⁵Te ducaⁿ chi cùu-ndo ñáyiú ío
 sàá iní-xi,
 te cùu-ndo ñáyiú ñá túú tècú
 tnùní tnúhu càháⁿ-í,
 te cùu tucu-ndo datná cue ñáyiú
 cuáá chi ñá túú cuíní-ndó
 càda cuendá-ndó tnúhu-í,
 te ni ñá túú cuíní-ndó
 cùndedóho-ndo,
 te ni ñá túú cuíní-ndó tècú
 tnùní-ndó,
 te ni ñá túú cuíní-ndó nàtuha
 ñaha-ndo xii-í cuèndá cada
 càhnu iní-í nchaá yíca
 cuèchi-ndo nàcuáa ío váha
 cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi
 Chàíá ní chídó tnùní ndíi núú
 tütú-gá.

¹⁶Dico nchòhó chi ío váha
 táhú-ndó chi cùtnuní iní-ndó
 nchàa nacuáa quide-í, te cùtnuní
 tucu iní-ndó nchàa nacuáa ndúu
 tnúhu càháⁿ-í. ¹⁷Te na càchí tnúhu
 ndáá-í xii-ndo sǎ ío vǎi cue téé ní
 xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé
 sanaha ndíi nchaá dava-gá ñáyiú
 váha iní-xi ní cuíní-yu cundèhé-yu
 nchaá sá ndéhé-ndó vitna quide-í
 dico ñá túú ní xìní-yu, te ní cuíní
 tucú-yu cùndedóho-yu nchaá tnúhu
 ndèdóho-ndo vitna cáháⁿ-í te ñá túú
 ní xìndedóho-yu.

**Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa quèe-xi
 cuendá téé cuángacáⁿ triú**

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸Te vitna cùndedóho váha-ndo
 na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa
 quèe-xi cuèndú téé cuángacáⁿ triú
 ní cani-í núú-ndó. ¹⁹Te triú sá nǐ
 quene ndava ní ngava ndéé ichi, xǐáⁿ
 cúú-xí dàtná ñáyiú ní xìndedóho
 tnúhu sá càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha
 ñaha Yá Ndiöxí xii-yu, dico ñá túú
 ní cuíní-yu tnií-yu, chi sácúíhǎ
 cuǎháⁿ-xi nàdatuhú-xi iní-yu
 cuèndá sá vǎ cǎnchicúⁿ nihnú-yu
 nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. ²⁰Te triú sá
 nǐ ngava ñuhu yadi núú yíhí vǐhi
 yúú-ǎⁿ, xǐáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní
 xìndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te ðíí
 ìní ní tnií-yu tnúhu-gá, ²¹dico òrè
 ná ngúíta ñáyiú cúcuèhé ñáhǎ-yu
 xii-yu àdi nǎndí-gá sá yǎha-yu sá
 cuèndá tnúhu-gá, te ñá cùndèe
 iní-yu chi ðǎná-yu tnúhu-gá cuèndá
 sá ñá túú nihí ndéé-yu. ²²Te triú
 sá nǐ ngava núú yúú ndíquíⁿ tnu

ĩnu-án, xíǎⁿ cúu-xí dàtná ñáyi
 ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiǒxi
 dico cuèé cuèé ní nacuanaá-yu
 tnúhu-gá, chi cuèndá mee-ni sǎ ìò
 ñuyíu-a ñùhu iní-yu, ndíhi cuèndá
 sá ìò sàni iní-yu cuu cuicá-yu, te
 mee-ni nchàa xíǎⁿ ñúhú ìní-yu
 te ñá túú ñùhu iní-yu tnúhu sá
 nǐ xíndedóho-yu-áⁿ nàcuáa cada
 váha-yu cundecú-yu. ²³Dico triú
 sá nǐ ngava núú ndécú ñùhu
 cocoⁿ-áⁿ, xíǎⁿ cúu-xí dàtná ñáyi
 ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiǒxi te
 quidé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá.
 Te cada iní-ndó sǎ ñáyi-yu-áⁿ cúu-yu
 dàtná triú sá nǐ nguǐhi yoco-xi ócò
 úxí triú-xi, ndíhi triú sá nǐ nguǐhi
 yoco-xi únídico triú-xi, ndíhi triú sá
 nǐ nguǐhi yoco-xi ìíⁿ cièndú triú-xi.
 Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-yu chi ío
 váha quidé-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ
 xii-güedé.

**Cuèndá nchaa cùhú sǎ ñà
 túú vǎha xĩnu xití triú**

²⁴Te Jèsús ní cani-gá ìíⁿ cuèndú
 núú ñáyi nàcuáa tecú tnùn-yu
 tnúhu-gá, te xǎhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Te vitna na càni-í ìíⁿ cuèndú
 núú-ndó nàcuáa tecú tnùn-ndó
 nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha
 ñàha Yá Ndiǒxi xii ñáyi. ìíⁿ tée ío
 váha triú ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dé.

²⁵Dico xití niú ní sáháⁿ ìíⁿ tée
 cùu úhú iní ñáhá xii-dé, te ní
 dǎngoyo-dé ndíquíⁿ yúcú sǎ ñà túú
 vǎha núú nǐ sacáⁿ-dé triú-áⁿ. ²⁶Te
 òré vitna váha váha ní nguíta-xi
 quène yoco nchaa triú-áⁿ, te ní
 xínu coyo nchaa yúcú sǎ ñà túú
 vǎha-áⁿ. ²⁷Te cue tée xínu cuechi
 núú tée ní sacáⁿ triú-áⁿ nǐ xítñùhu
 ñàha-güedé xii-dé sá dúcáⁿ nǐ

xínu cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ núú
 triú-dé, te xǎhaⁿ-güedé: “Pàtróóⁿ,
 ìnása ní cuu núú ní xínu cùhú
 sǎ ñà túú vǎha núú triú-n, te ío
 váha càa triú ní sacáⁿ-n ní cùu?”
 cachí-güedé xǎhaⁿ-güedé. ²⁸Te tée
 cùu patróóⁿ-güedé-áⁿ nǐ xǎhaⁿ-dē
 xii-güedé: “Ìíⁿ tée cùu úhú iní
 ñáhá nàhi xii-í ducaⁿ nǐ quide-dé
 ní sáháⁿ-dé ní dǎngoyo-dé ndíquíⁿ
 cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ núú
 triú-í núú ducaⁿ nǐ xínu coyo-xi”,
 càchí-dé xǎhaⁿ-dē xii-güedé. Te
 cue tée xínu cuechi núú-dē ní
 xǎhaⁿ-güedé xii-dé: “Te núú cuìní-n
 te quíhíⁿ-ndí tnuhu-ndí nchaa
 cùhú sǎ ñà túú vǎha ní xínu núú
 triú-n”, càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé
 xii-dé. ²⁹Te tée cùu xitohó triú-áⁿ
 nǐ xǎhaⁿ-dē xii cue tée xínu cuechi
 núú-dē-áⁿ: “Ñáhá, vá quíhíⁿ-ndó
 tnùhu-ndo, chi òré tnuhu-ndo
 te tnàhá-ni triú quene chi càa
 vihi cùhú-áⁿ. ³⁰Váha-gá chí dáñá
 ná cuíhnu nahi ndéé ná cùu
 triú, te dàtnúní nducu-í cue tée
 quíhíⁿ-güedé tnuhu-güedé nchaa
 cùhú sǎ ñà túú vǎha-áⁿ, te dacùtu
 nuhní-güedé te cahmi-güedé, te
 dàtnúní nàquehndé-güedé triú
 nacani-güedé te nataxúha-güedé xití
 yacá-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dē xii-güedé
 —duha ní cani Jèsús cuèndú núu-yu.

Cuèndá ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹Te Jèsús ní cani tucu-gá ingá
 cuèndú núú ñáyi nàcuáa tecú
 tnùn-yu tnúhu-gá, te xǎhaⁿ-gǎ
 xií-yu:

—Na càni-í ìíⁿ cuèndú núú-ndó
 nàcuáa tecú tnùn-ndó nàcuáa cada-xi
 òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxi xii

ñáyi. Hⁿ téé ní queheⁿ-dé ndíquíⁿ
yutnu nani mostázá te nêhe-dé cuáháⁿ
ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dě. ³²Te ndíquíⁿ
yutnu-áⁿ ïo chàhu, dico òré ná
xñnu-xi te sàhnu-gá-xi dàcúúxí nchàa
cúhú, te cue quití ndàva núú tàchí
cádúha-güedi tacá-güedi núú dité-xi
—càchí-gá xàhaⁿ-gá xí-yu.

Nàcuáa quide levadurá

(Lc. 13:20-21)

³³Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii ñáyi:
—Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo
nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha
ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyi. Hⁿ ñadìhí ní
chihi-aⁿ levadurá úní arròbá yuchi tríú,
te levadurá-áⁿ ñí quide-xi ní ndaa nihí
yusaⁿ-áⁿ —càchí-gá xàhaⁿ-gá xí-yu.

Mee-ni cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyi

(Mr. 4:33-34)

³⁴Te mee-ni cuèndú ní cani Jèsús
núú ñáyi ndí tnahá òré ní dánèhé
ñáhá-gá xí-yu tnúhu-gá. ³⁵Te ducaⁿ
ñí quide-gá chi ní quee ndáá-xi
nàcuáa ní chídó tnùnì ñíⁿ téé ní xóo
cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha
núú tütù-gá núú càchí-xi:

Mee-ni cuèndú cani-í núú ñáyi
òré danèhé-í-yu tnúhu-í
cuèndá tecú tnùnì-yu,
te nchaa tnúhu sá vátá yòo-gá
cundedóho danèhé-í-yu, te
nchaa tnúhu-áⁿ ndúú yùhu-xi
ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyúú.
Duha ní chídó tnùnì téé-áⁿ núú tütù-gá.

Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa
quèe-xi cuendá cúhú sá ñà
túú vâha càa xití tríú

³⁶Te Jèsús ní dándácá-gá ñáyi
te cuánuhú-gá vehe, te cue téé xica
cuu ndíhi-gá ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí nása quèe-xi
cuendá cúhú sá ñà túú vâha càa
xití tríú —càchí-güedě xàhaⁿ-güedě
xii-gá.

³⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:
—Tée càchí-í ní sacáⁿ tríú
cávâha-áⁿ cúú yùhú Tée cùu ñaní
tnáhá-ndó nchàa-ndo. ³⁸Te nchaa
núú ñí sacáⁿ téé-áⁿ tríú cúú-xí ñuyúú.
Te tatá vâha-áⁿ cúú-xí cuè ñáyi
yìndaha ñaha Yá Ndiòxí. Te nchaa
cúhú sá ñà túú vâha-áⁿ cúú-xí ñáyi
yìndaha ñaha sàcuíhná. ³⁹Te téé
ní dängoyo ndíquíⁿ cúhú sá ñà
túú vâha núú tríú-áⁿ cúú-dě mee
sàcuíhná. Te nduu nàtehndé-ná
tríú-áⁿ cúú-xí ndùu ndíhi nihnu-ná
nchaa sá lò ñuyúú-a. Te nchaa ñáyi
nàquehdé tríú-áⁿ cúú-yu mee-ni
cuè espíritú xínú cuèchi núú Yá
Ndiòxí. ⁴⁰Te dàtná cada cue téé
quíhíⁿ tnuhu nchaa cúhú sá ñà
túú vâha-áⁿ dacùtu nuhní-güedé
te cahmi-güedé, ducaⁿ sàtnahá-xi
yâha nchaa ñáyi cùndíhi yucu
ñávâha na sàá nduu. ⁴¹Te yúhú
Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo
tendaha-í nchaa espíritú xínú
cuèchi núú-í quíhíⁿ-xi nadatácá-xi
nchaa ñáyi sànu ichi cue tnaha
ñáyi-xi ichi cuèhé ichi duha,
ndíhi nchaa dava-gá ñáyi ñá
túú quide vâha, te nchaa ñáyi-áⁿ
xíndecú-yu nchaa núú ndécú cuè
ñáyi yìndaha-í. ⁴²Te cue espíritú-áⁿ
daquíhíⁿ-xi cue ñáyi-áⁿ núú ñùhú
núú càyú, te yàcáⁿ ío ndáhyú-yu
te dicó rúhñú-ná cuu núhu-yu sá
sátú iní-yu sá ndóhò-yu. ⁴³Te nchaa
ñáyi quide nchaa nàcuáa cuíní
Tătá-yu Dútú Ndiòxí, ñáyi-áⁿ ïo
cunùú-yu cundecú-yu núú ndécú-gá
táxí tnùnì-gá, chi cuú-yu dàtná

nchícanhii dayèhé-yu cundecú-yu núú ndécú-gă. Te nchaa nchòhó ñáiyu ndèdòho nchaa tnúhu cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuăha cuendá —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuendá iiⁿ sá ïo ndèyáhu

⁴⁴Te Jèsús xăhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Na càni tucu-í ingá cuendú núú-ndó nàcuáa tecu tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxi xii ñáiyu. Híⁿ téé ní naníhí-dě iiⁿ sá ïo ndèyáhu yìndúxi iiⁿ xichi, te ní nachindúxi tucu-dé diu-ni núú nǐ naníhí-dě-áⁿ, te ío ní cudíí iní-dé sá dúcáⁿ nǐ naníhí-dě xíáⁿ. Te ní xica-dé cuánuhú-dé te ní nadico-dě nchaa sá ndécú ndíhi-dé, te ní nacuaaⁿ-dě ñuhu núú dúcáⁿ nǐ naníhí-dě xíáⁿ.

Cuendá iiⁿ sá ïo ndèyáhu nàni pèrlá

⁴⁵Te na càni tucu-í ingá cuendú núú-ndó nàcuáa tecu tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxi xii ñáiyu. Híⁿ téé quide ndáhu ndúcú-dě sá nání pèrlá sá ïo ndèyáhu. ⁴⁶Te ní naníhí-dě ñáiyu ndècu ndíhi iiⁿ pèrlá sá ïo-gá ndèyáhu, te ní xica-dé cuánuhú-dé te ní nadico-dě nchaa sá ndécú ndíhi-dé, te ní sáháⁿ-dé ní saaⁿ-dé pèrlá sá ïo-gá ndèyáhu-áⁿ.

Cuendá ñunu tnèi-güedé chácá

⁴⁷Te na càni tucu-í ingá cuendú núú-ndó nàcuáa tecu tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxi xii ñáiyu. Cue téé tnèi chácá nǐ dáquëe-güedé ñunu-güedé xití ndute làmár

tníi-güedě chácá, te dàcá nuu dàcá nihnu chácá cuànguee-güedi xití ñunu-áⁿ. ⁴⁸Te òré ní cutnùnì iní-güedé sá nǐ chítú ñunu-güedé, te ní natava-güedé ní nene yuhu làmár, te ní ngüfta-güedé nácăxi-güedé nchaa chácá-ăⁿ. Te nchaa chácá vâha dàquëe-güedé-di xití tídihi, te nchaa chácá nèhé dăngoyo-güedé-di. ⁴⁹Te dàtná ní quide cue téé-áⁿ ducaⁿ càda cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxi ná sàá nduu vâ cündècu-gá nchaa sá ïo ñuyíú-a, chi cue espíritú-áⁿ daquëe diiⁿ-xi nchaa ñáiyu ní quide váha tnuú nchaa ñáiyu ñá túú ní quide váha. ⁵⁰Te nchaa ñáiyu ñá túú ní quide váha-áⁿ daquèhⁿ ñáhá-xí xíi-yu núú ñùhú núú càyú, te yàcáⁿ ío ndáhyú-yu, te dìcò rúhñú-nă cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu cuendá sá ndòhò-yu —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii cue téé xica cuu ndíhi-gá.

Cuendá cue téé ndècu ndíhi sá nǐ quee túu díhna ndíhi sá nǐ quee túu saa

⁵¹Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gă núú-güedě, te xăhaⁿ-gă xii-güedé: —Í ní tecú tnùní-ndó nàcuáa nduu nchaa tnúhu ní cáháⁿ-í-ăⁿ? —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá: —Ní tecú tnùní-ndí —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

⁵²Te ní xáhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Te núu iiⁿ téé dàcuaha ñàha xii ñáiyu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ná cùnunì iní-dé nàcuáa quide Yá Ndiòxi ndíhu ndaha-gă ñáiyu, te téé-áⁿ cúú-dě

dàtná ìíⁿ téé cùu xítóhó vehe. Te téé cùu xítóhó vehe-áⁿ ní queñuhu-dé nchaa sá ní quee túu díhna ndècu ndíhi-dé, ndíhi nchaa sá ní quee túu saa. Te ducaⁿ sátnahá-xi cùu téé-áⁿ te núu na cùtnuní iní-dé nàcuáa quide Yá Ndiöxí ndíhu ndaha-gã ñáyiú —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús ndécú-gã ñuú núú ní sahnú-gá
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Te sáta ní yáha ducaⁿ ní cani Jèsús cuèndú núú-güedé, te ní xica-gã cuánuhú-gá. ⁵⁴Te ní ndexio-gã ñuú núú cúú ñùú-gá, te cuánguihu-gã xití veñúhu càa ñuú-áⁿ te ní ngüíta-gã dánèhé-gã ñáyiú. Te nchaa ñáyiú ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-gã xicúñúhu-yu, te xítnàhá-yu:

—¿Nása ní cuu núu ío váha cùtnuní iní téé-a nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-dé, te quide-dé nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada-i? ⁵⁵Te dícó déhe téé cùu carpinterú ndíhi tá Màriá cúú-dé, te ñaní-dé cúú tã Jàcobó, ndíhi té Chèé, ndíhi té Xímú, ndíhi té Jüdás. ⁵⁶Te cue cúha-dé ndécú ndíhi ñahá-yu xii-o ñuú-a. ¿Te nása ní quide-dé ñuu ndéé dàcáⁿ ío váha cùtnuní iní-dé nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-dé-i? —càchí-yu xítnàhá-yu.

⁵⁷Te ñá túú ní cuiní-yu cáháⁿ ndíhi váha-yu Jèsús, dico mee-gã ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Te núu ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ná nàsáá-dé ñuú-dé, te nchaa ñáyiú ñuú-dé-áⁿ ndíhi nchaa ñáyiú cùu ndímee-dé ñá túú nèhé-yu sá yíñùhu núú-dé, dico cue ñáyiú nchaa dava-gã ñuú

chi nèhé-yu sá yíñùhu núú-dé —càchí-gã xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵⁸Te ñá túú ní quide Jèsús titní núú sã vã yõo tnàhí ndàcu cada ñuú-áⁿ, chi ñá túú ní cuiní-yu quindáá iní ñáhá-yu xii-gá.

Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá téé
dàcuandute ñaha xii ñáyiú

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 Te diu-ni dàvã-áⁿ ní níhí tã Hèrodés tnúhu nchaa nàcuáa quide Jèsús, te té Hèrodés-áⁿ cúú-dé téé tàxi tnuní distritú Galileá. ²Te ní xáhaⁿ-dã xii nchaa cue téé ndècu ndíhi-dé:

—Téé dii cuèndú-xi níhí-ó-áⁿ cùu-dé téé Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú, téé ní xíhí ní cùu te ní ndoto-dé ñuu dàcáⁿ ndácú-dé quidé-dé nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada —cachí-dé xáhaⁿ-dã xii-güedé.

³Te ducaⁿ ní cáháⁿ té Hèrodés chi mee-dé ní táúchíúⁿ-dã ní tñii ñaha-güedé xii té Juàá, te ní dácútú ñaha-güedé xii-dé, te ní chihi ñaha-güedé vecaá. Te ducaⁿ ní quide té Hèrodés-áⁿ sã cuèndá ñaha nàni Herodiás, ñaha ní cándeca ñaní-dé té Lìpé, te ní naqueheⁿ ñaha-dã xii-aⁿ ndèca ñaha-dé. ⁴Te té Juàá ní xáhaⁿ-dã xii té Hèrodés:

—Ñá túú ní quide váha-n dùha ní naqueheⁿ-n ñaha ní cándeca ñaní-n —duha ní xáhaⁿ tã Juàá xii té Hèrodés.

⁵Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ tã Juàá-áⁿ xii té Hèrodés, te ní cuiní té Hèrodés-áⁿ cahni-dé té Juàá-áⁿ, dico ñá túú ní cùyii-dé chi ní yùhú-dé núú cué ñáyiú, chi ncháa-yu ní cutnùní iní-yu sá tã Juàá cúú-dé ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu

Yá Ndiöxí. ⁶Te ìíⁿ nduu ní quide té Hèrodés vico vehe-dé ní quide càhnu-dé nduu nǐ cacu-dé. Te ndècu ìíⁿ déhe yoco ñàha nani Herodiás-áⁿ, te xíchí-ǎⁿ nǐ quíhu-xi xití vehe núú cúú vico-áⁿ nǐ xita saha-xi. Te nùcòo té Hèrodés ndìhi cue téé ní cáháⁿ-dé ndéhé-güedě, te ío ní cudí ìní-dé nàcuáa ní xita xíchí-ǎⁿ. ⁷Te té Hèrodés-áⁿ nǐ cacunehe-dé ndéé Yá Ndiöxí nàcuáa cutnùní ìní xíchí-ǎⁿ sǎ ndàa cuǎñaha-dě nùu ná cúú sǎ ná càcáⁿ-xi núú-dě. ⁸Te xíchí-ǎⁿ nǐ dácáhu ìní ñáhá ñáná-xi xii-xi ná cúú sǎ càcáⁿ-xi núú tǔ Hèrodés, núú xǎáⁿ ní xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Cuìní-í quehdé-n dǐquí tǔ Juáa téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú te taxi-n, dico na cùhuⁿ ìíⁿ xití cóhó taxi-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁹Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-xi, te ní cundíyí té Hèrodés, dico ñá túú ní nǐhí-dě nása cada-dé, chi ndèdóho ñáyiú òré ní cacunehe-dé Yá Ndiöxí sá ndàa cuǎñaha-dě ìíⁿ sá ná càcáⁿ-xi núú-dě. Te ní quide-dé nàcuáa ní xáhaⁿ-xi. ¹⁰Chi ní táuchíúⁿ-dě ní sáháⁿ cue téé ní xehndé-güedé díquí tǔ Juáa òré yíhí-dě vecaá. ¹¹Te ní chihi-güedé díquí-dě ìíⁿ xití cóhó te nèhe-güedé cuánuhú ní sáñaha-güedě xii xíchí-ǎⁿ, te xíchí-ǎⁿ nǐ nacuǎñaha-xi xii náná-xi.

¹²Te cue téé xica cuu ndìhi té Juáa-áⁿ ní sáháⁿ-güedé ní naqueheⁿ-güedé yiqui cùnù-dé ní chindúxi-güedé, te dǎtnùní ní sáháⁿ-güedé ní xáhaⁿ-güedě xii Jèsús nàcuáa ní cuu.

Jèsús dácàxi-gá úhúⁿ mǐl cue téé te dǐíⁿ ñáyiú dǐhí ndìhi landú

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6 :1-14)

¹³Te Jèsús ní níhí-gǎ tnúhu nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juáa. Te

sátá xǎáⁿ te cuánguee-gá ìíⁿ bàrcú cuáháⁿ-gá ìíⁿ xichi núú ñà túú ñáyiú ndècu, dico nchaa ñáyiú xǐndecu nchaa ñuú cáá yàtni xíaⁿ nǐ níhí-yu tnúhu sá cuáháⁿ-gá, te ní quee-yu ñuú-yu xica sahá-yu cuáháⁿ núú quidě-yu cuèndá quexio Jèsús. ¹⁴Te òré ní quexio Jèsús núú cuáháⁿ-gá, te ní quene-gá bàrcú, te ní xiní-gá cuéhé víhí ñáyiú xǐxúcu-yu xíaⁿ, te ní cundàhú ìní ñáhá-gǎ xii-yu, te ní quide tátna-gá nchaa ñáyiú cùhú ndìhí-yu. ¹⁵Te sátá nǐ cuua te ní sáháⁿ cue téé xica cuu ndìhi Jèsús núú-gǎ, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Sa ní cuu dandàca-n nchaa ñáyiú-a chi sa ní cuua, te na quíhⁿ-yu nchaa ñuú cáá yàtni iha cuaáⁿ-yu sá cǎxí-yu, chi núú ndécú-ó ìha ñá túú tnàhí ná ío —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —Ñáhá, vá dándàca-í-yu, váha-gá mee-ndo chí cuǎñaha sǎ ná cǎxí-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁷Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Ñá túú ñǎgá ndécú ndìhi-ndí, chi úhúⁿ duha-ná pàa ndìhi úú-nǎ chácá ndécú ndìhi-ndí —càchi-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —Chí cànèhe paá-áⁿ ndìhi chácá-áⁿ táquixi iha —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú sá ná ngò-yu nchaa-yu núú ìtè cuíí càa xíaⁿ, te ní queheⁿ-gá ndí ùhúⁿ pàa-áⁿ ndìhi ndi ndúú chácá-áⁿ te ní ndacoto-gá andiú, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yá Ndiöxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá pàa-áⁿ te ní sáñaha-gǎ xii cue téé xica cuu ndìhi-gá ní dácǎñu-güedé cue

ñáyiú ní xexí-yu. ²⁰Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá ní túhú cóhō-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá ní quendóo, te ní chítú ùxúú tnàhá tídihi mee-ni sá ní quendóo. ²¹Te nchaa ñáyiú ní xexi-áⁿ ní xínu úhúⁿ mĩl mee-ni cuè téé chi mee-ni cuè téé-áⁿ ní quíúndehu, te ðĩⁿ cue ñáyiú ðĩhí ndihi cue landú.

Jèsús xicá-gã núú ndute

(Mr. 6:45-52; Jn. 6 :16-21)

²²Te òré-ni-áⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xica cuu ndihi-gá sá quèe-güedé bàrcú téhndé-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná, te mee-gã quendóo-gá cada ndee ìní tnáhá-gã ndihi cue ñáyiú. ²³Te sátá ní yáha ní quide ndee ìní tnáhá-gã ndihi cue ñáyiú, te medìi-gá ní xica-gá cuásaá-gá ìⁿ tindúú cáa yàtni xíáⁿ cuendá cáháⁿ ndihi-gá Yã Ndiòxí, te ðiu-ni medìi-gá ndécú xíáⁿ ní cundiquíⁿ. ²⁴Te bàrcú sá ñúhú cuè téé xica cuu ndihi-gá-áⁿ sa cuáháⁿ-xi ndéé cuádava xití làgúná-áⁿ, te níhi v̄ihi quene táchí ndàa ichi cuáháⁿ-xi, te dàcandau ndeé-xi ndute nchaa ðĩñi-xi. ²⁵Te tàcuíhndá váhi-gá tá xica Jesús núú ndute cuáháⁿ tá cùyatni-gá bàrcú-áⁿ. ²⁶Te cue téé xica cuu ndihi-gá ní xiní ñáhá-güedě xii-gá tá xica-gá núú ndute cuáháⁿ, te ní yùhú-güedé te níhi ní cáháⁿ-güedé te xitnàha-güedé:
—ìHⁿ àlmá! —càchí-güedé xitnàha-güedé.

²⁷Te Jèsús ní cáháⁿ-gá, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ñíí cunduu-ndo v̄a yùhú-ndó, chi yùhú cúu-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁸Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:
—Mèstrú, te núu ðiu-n te tauchìuⁿ sá tnàhá-í ná càca-í núú ndute quixi tnàhá ñàhà-í xii-n —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

²⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:
—Taquixi —cachí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

Te té Pèlú ní nuu-dé núú bàrcú, te ní ngüíta-dé tá xica-dé núú ndute cuáháⁿ cuátnahá ñáhá-dě xii-gá.

³⁰Te ní cutnùnì iní-dé sá ìo níhi xico táchí, te ní ngüíta-dé yùhú-dé. Te òré-ni-áⁿ tá quèe naa-dé xití ndute cuáháⁿ ní cùu, te níhi ní cáháⁿ-dé xãhaⁿ-dě xii Jèsús:

—ìMèstrú, v̄a ðãñá-n quèe naa-í xití ndute! —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

³¹Te òré-ni-áⁿ ní tniì Jèsús ndaha-dé, te ní xáhaⁿ-gã xii-dé:
—ìNá cuendá ñá túú sàndáá ndisa iní ñáhá-n xii-í sàni ìⁿ sani úú iní-n-i? —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

³²Te òré cuánguee Jèsús ndihi té Pèlú xití bàrcú, te òré-ni-áⁿ ní ngüíñí táchí. ³³Te cue téé ñùhu xití bàrcú-áⁿ ní ngüíñí xití-güedé núú-gã, te xãhaⁿ-güedé xii-gá:

—Sá ndàa sá cutí sã díú yòhó cúu-n Dèhe Dútú Ndiòxí —
càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

**Jèsús quidé tãtna-gã ñáyiú cùhú ìⁿ
xichi núú nánì Gènesarét**

(Mr. 6:53-56)

³⁴Te ní quexìo Jesús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná, te núú ní quexìo-gá ndihi-güedé-áⁿ nánì-xí Gènesarét.

³⁵Te nchaa ñáyiú xĩndecu xíáⁿ ní cutnùnì iní-yu sá díú-gã ní quexìo, te ní dátècú tñuhu-yu

nchaa dava-gá ñáyiú xĩndecu yatni xíáⁿ sã ní quexìo-gá. Te ndècá-yu nchaa ñáyiú cùhú ndécú ndìhí-yu cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. ³⁶Te nchaa ñáyiú cùhú-áⁿ ní ngũíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná dàña-gá tnándeé-yu cuèdicó luha yuhu dǒo-gã cuendá ndúha-yu, te cue ñáyiú cùhú, ñáyiú ní tnándeé yuhu dǒo-gã ní ndúha-yu.

Cuendá nchaa sá quidé-xí ngũndecu cuéchi ñáyiú

(Mr. 7:1-23)

15 Te sátá dúcáⁿ te ìíⁿ ùú cue tée cùu fariséú ní quee-güedé ñúú Jerusàlén, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní quexìo-güedé núú ndécú Jèsús, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

²—¿Ná cuendá cue tée xica cuu ndìhi-n ñá túú nàquete-güedé ndaha-güedé òré caxi-güedé nàcuáa ní cachí cue ñaní tnáhá-ó ní xĩndecu ndéé sanaha-i? — càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé: —Te nchòhó tucu, ¿ná cuendá ñá túú quide-ndo nacuaa ní cachí Yã Ndiõxí cada-ndo, núu da nàcuáa ta quide cue tée ñuyíú-a quide-ndo-i?

⁴Te Yã Ndiõxí càchí-gá núú tütú-gá: “Canehe-ndo sã yĩñuhu núú tãtã-ndó ndìhi núú ñáná-ndó”, càchí-gá. Te càchí tucu-gá ingá xichi núú tütú-gá: “Nchaa ñáyiú na càháⁿ úhú tãtã-xi àdi náná-xi te cahni ñaha-güedě xii-yu”, duha càchí-gá núú tütú-gá. ⁵Dico nchòhó càchí-ndó sã cuè ñáyiú chi cuu cùñahá-yu xii tãtã-yu àdi nánã-yu: “Vá cúú chĩndee ñaha-ndí xii-n,

chi sá táxi-ndí xii-n ni cùu, xíáⁿ ní nduu cuendá Yã Ndiõxí”, cuu duha cùñaha ñáyiú xii tãtã-yu àdi nánã-yu càchí-ndó. ⁶Te càchí-ndó sã cuè ñáyiú ducaⁿ na cùñaha xii tãtã-xi àdi náná-xi te ñá túú-gã tàú-yu chĩndee-yu ni tãtã-yu ni nánã-yu. Te ducaⁿ quide-ndo chi ní dáquéeé tĩhú-ndó nàcuáa ní cachí Yã Ndiõxí cada-ndo, te mee-ni nàcuáa ta quide cue tée ñuyíú-a véxi nchicúⁿ nihnu-ndo quide-ndo. ⁷iTe nchòhó cúú-ndó ñáyiú ío dandahú méé-xí, chi càchí-ndó sã quidé ndáá-ndó te ñá ndáá sá quidé ndáá-ndó! Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Chàíá tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yã Ndiõxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gã cuendá-ndó, te duha ní cachí-gá:

⁸Ñáyiú-a càchí-yu sá ìo càhnu cuu-í dico dicó-ni yuhu càháⁿ-yu,

chi duuⁿ duuⁿ ñá túú ñùhu iní ñáhã-yu xii-í.

⁹Te àúⁿ ñã cuu chĩñuhu ñahá-yu xii-í chi ñá túú vèdana ndéé nándĩhi-xi,

chi cue ñáyiú-a dàcuahá-yu cue tnàha ñáyiú-yu nàcuáa cundecú-yu, dico mee-ni tnúhu sá ní cahu iní cue ñáyiú ñuyíú-a càháⁿ-yu.

Duha ní chídó tnùní ndíi Chàíá núú tütú Yã Ndiõxí nàcuáa ní càháⁿ-gã cuendá-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁰Te ní xáhaⁿ-gã xii cue ñáyiú: —Chí táquixi ndehe iha, te cundedóho váha-ndo tnúhu na càháⁿ-í, te ío váha cuáha-ndo cuendá. ¹¹Nchaa sá xéxi-ndó chi

ñá túú nǎ quidé-xí ìní-ndó, dico nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni ìní-ndó càháⁿ-ndó nchàa xǎáⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹²Te cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní sáháⁿ-güedé ndéé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Véxi-ndí càchí tnúhu-ndí xii-n sǎ cuè téé cùu fariséú ñá túú cùu váha ìní-güedé cuendá tnúhu ní cáháⁿ-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

¹³Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùu cuendá Tǎtà-í Dútú Ndiòxí cuíta nihnú-yu, chi ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná nchaa cúhú sǎ ñà túú nàndíhi te tnúhu ñáyiú. ¹⁴Te vá cádá cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ cue téé-áⁿ, chi cùu-güedé dàtná cue ñáyiú cuàá sácuíta nehe tnàha. Te nchòhó xìní-ndó sǎ núu ìíⁿ ñáyiú cuàá ná cuítá nèhe tucú-yu ìngá ñáyiú cuàá, te ndí ndúú-yu quée-yu déhvá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁵Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí nàcuáa quèe-xi tnúhu ní cáháⁿ-n-ǎⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—¿Náa tnàhá nchòhó ñá túú ní təcú tnùní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-í núú ñáyiú-ǎⁿ ñǎ? ¹⁷Nchaa sá xéxí-yu cuánguee-xi xití-yu, te dàtnùní náyǎha ñaha-xi xii-yu.

¹⁸Dico nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-yu xǎáⁿ véxi quene-xi ìní-yu, te diu nchaa xǎáⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu. ¹⁹Te ìní-yu-áⁿ cǎcú nihnu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi sàni cuèhé sání dùha ìní-yu, te sàhní-yu tnàha ñáyiú-yu, te cue téé càháⁿ ndìhi-güedé ñáyiú dìhí

te ñá dúú ñàdìhí-güedé cúú-yu. Te diu-ni ducaⁿ quide cue ñáyiú dìhí càháⁿ ndìhí-yu cue téé te ñá dúú yíí-yu cùu-güedé, te cuèi téé te cuèi ñàdìhí mee-ni ìchi díí ìní cúdǎí ìní-yu cundecú-yu, te dùhu ndachiuⁿ tnahá-yu, te dàcuandehndé-yu, te càháⁿ cuèhé-yu cuendá tnàha ñáyiú-yu. ²⁰Te nchaa xǎáⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu, dico ñá dúú sǎ ñà túú ndàhá-yu dàtná ní cachí cue téé ndéé sanaha, chi xǎáⁿ ñá túú quide-xi cuendá ngúndecu cuéchi-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Ííⁿ ñàdìhí ñaha cùu ñaní tnàhá ñáyiú canànea ní sándáá ìní-aⁿ Jèsús

(Mr. 7:24-30)

²¹Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní sáa-gá yucu cue téé ñuú Tírú, ndìhi yucu cue téé ñuú Sìdón. ²²Te ìíⁿ ñàdìhí ñaha cùu ñaní tnàhá ñáyiú canànea ndécú yàtni-aⁿ xǎáⁿ, te níhi ta càháⁿ-aⁿ ní quexìo núú ndécú Jèsús, te xǎhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—iMèstrú, ñaní tnàhá ndíi Dàvíí, cundàhú ìní ñáhá xii-í cada tátna-n dèhe yoco-! Chi yíhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávàha xii-xi te ío dándoho ñaha-xi —cachí-aⁿ xǎhaⁿ xii-gá.

²³Dico Jèsús ñá túú tnàhí ní cǎháⁿ-gá, te cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní sáháⁿ-güedé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cúnaha xii ñaha-áⁿ ná nùhú-aⁿ, chi ío níhi càháⁿ-aⁿ nchìcúⁿ ñáhá-áⁿ xii-o —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —Yá Ndiòxí ní tendaha ñaha-gá xii-í véxi-í mee-ni ñùú núú xǎndecu

cue ñáyiú isràél, chi ñáyiú-áⁿ cúŷ-yu dàtná cue mbéé cue quiti ní xíta, chi ta xíta nihnú-yu cuáháⁿ — càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁵Te ñadîhí-áⁿ nî sáháⁿ-aⁿ ndéé núú Jèsús ní nguîfîí xítí-áⁿ, te xăhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—iMèstrú, chindee ñàha xii-í! — càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-aⁿ:

—Vá cúú chindee-í cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, chi iîⁿ-ni cùu-xi núu na quèheⁿ-o paá cúú cuendá cue landú te cuáha-o ìná caxi-dí —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

²⁷Dico ñàha-áⁿ nî xáhaⁿ-aⁿ xii-gá: —Ndáá càháⁿ-n, dico cue iná chi nàdatacá-güedi sá ngóyó yùhu cóhó xítóhó-güedi —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-aⁿ:

—iYòhó ñàha cùhú déhe-xi, ío váha sàndáá iní ñáhá-n xii-í! Te na càda-í nàcuáa cuîní-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

Te òré-ni-áⁿ nî ndúha déhe-aⁿ.

Jèsús quidé tătna-gá vai ñáyiú cùhú

²⁹Te sátá dúcáⁿ nî cuu te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní yáha-gá yuhu làgúná distritú Galiléa, te cuásaá-gá iîⁿ tindúú te xíaⁿ nî ngóo-gá. ³⁰Te xíaⁿ núcõo-gá ní quexìo cuéhé víhí ñáyiú, te ndécá-yu ñáyiú yacua, ndîhi ñáyiú ní yíchí iîⁿ xio ndaha-xi, ndîhi ñáyiú cuáá, ndîhi ñáyiú ñîhí, te vai dava-gá cue ñáyiú cùhú tñàhá dava-gá núú cuéhé ndécá-yu ní quexìo núú ndécú-gă. Te ní taxi ndecu ñàhá-yu núú Jèsús te ní quide tătna ñàha-gă xií-yu te ní ndúha-yu. ³¹Te nchaa ñáyiú xîndecu-áⁿ ío ní cuñúhu-yu sá dúcáⁿ

nî xini-yu ní cuu ní nacáháⁿ nchaa ñáyiú ñîhí, ndîhi cuendá sá nî ndúha nchaa cue ñáyiú yacua, ndîhi cuendá sá nî ndúha cue ñáyiú ní yíchí iîⁿ xio ndaha-xi, ndîhi cuendá sá nî ndúha núú cuè ñáyiú cuáá. Te nchaá-yu ní cachí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndiõxí Yáá cúú Ndiõxí cue ñáyiú isràél.

Jèsús dácaxi-gá cúmí mîl cue téé te dîiⁿ ñáyiú dîhí ndîhi landú

(Mr. 8:1-10)

³²Te Jèsús ní cana-gá cue téé xíca cuu ndîhi-gá, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Yúhú cündàhú iní-í nchaa ñáyiú-a, chi sa ní cuu úní nduu ndècu ndîhi ñàhá-yu xii-o ìha, te ñá túú tñàhí-gá sá caxí-yu, te ñá túú cuîní-í natendaha-í-yu núhú tñámă-yu vehé-yu, chi ná ndéé cuáháⁿ cuneé-yu docó ichi — càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

³³Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Te ndèé níhí-ó să cuñàha-o caxi nchaa ñáyiú-a, te ío cuéhè-yu te ñá túú nă ío iha chi cùu-xi xití yucu-i? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴Te Jèsús ní xícáⁿ tñúhú-gă núú-güedé, te xăhaⁿ-gă:

—¿Ná daha-gá pàá ndécú ndîhi-ndo-i? —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Ndècu ndîhi-ndí úsá-gá tñàhá pàá ndîhi iîⁿ úú-gá chácá — càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiú sá ná ngõo-yu nchaá-yu, te ní ngóo-yu. ³⁶Te ní queheⁿ-gá ndí úsá pàá-áⁿ ndí iîⁿ úú-gá chácá-áⁿ, te

ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiǒxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá pàá-áⁿ ndihi chácá-ǎⁿ te ní sǎñaha-gǎ xii cue tée xica cuu ndihi-gá ní dácǎhñu-güedé nchaa ñáyiú-áⁿ.

³⁷Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá nǐ túhú cóhǒ-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá nǐ quendóo, te ní chítú úsǎ tnàhá tídihi mee-ni sǎ nǐ quendóo-áⁿ.

³⁸Te núú ncháá ñáyiú ní xexi te ní xínu cúmí mǐl mee-ni cuè tée chi diu-ni cue tée-áⁿ nǐ quíundehu, te diiⁿ cue ñáyiú dihi ndihi cue landú.

³⁹Te sátá dúcáⁿ te Jèsús ní dándácá ñàha-gá xii-yu, te cuánguee-gá bàrcú cuáháⁿ-gá yucu cue tée ñúú Màgdalá.

Cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú xǎhaⁿ-güedé xii Jèsús cada-gá iiⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 Te cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú ní sáá-güedé núú ndécú Jèsús xító ndèè ñàhá-güedé xii-gá, te xǎhaⁿ-güedé sá ná cǎdá-gǎ iiⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada cundehe-güedé nàcuáa cutnùní iní-güedé nǔu ndáá sá Yǎ Ndiǒxí ní tendaha ñàha-gá xii-gá véxi-gá ñuyíú-a. ²Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó chi òrè tá cuàa cuáháⁿ te ndàcoto-ndo andiú, te càchí-ndó: “Ío váha cada-xi tneé chi càa vícò tícuèhé andiú”, duha càchí-ndó. ³Te òrè dǎtnéé ndàcòto tucu-ndo andiú, te càchí-ndó: “Vá cǎdá vǎha-xi nduu vitna chi ticuèhé andiú, te càa vícò”, duha càchí-ndó. iDico

nchòhó cúú-ndó ñáyiú ío dàndahú méé-xí sǎ quidé ndáá te ñá ndáá sá quidé ndáá-ndó! Te cùtnuní iní-ndó nàcuáa quide-xi andiú, dico ñá túú cùtnuní iní-ndó nàcuáa quèe-xi nchaa sá quidé Yǎ Ndiǒxí vitna.

⁴Dico nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú vitna ío cuihna iní-ndó, te ñá túú cuiní-ndó càda ndáá-ndó nǔú Yǎ Ndiǒxí, te cuiní-ndó càda-í iiⁿ sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada dico ñá túú nǎgá cada-í, chi diu-ni nàcuáa ní quide Yá Ndiǒxí ndíi Jònás diu-ni ducaⁿ càda tucu-gá vitna —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá.

Cuendá cue tée cùu fariséú ndihi cuendá cue tée cùu saducéú

(Mr. 8:14-21)

⁵Te òrè ní quexìo ndihi ñaha-gá xii-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ní ndacu iní-güedé sá nǐ cunaa-güedé canehe-güedé pàá quíhⁿ caxi-güedé. ⁶Te Jèsús ní cǎháⁿ-gá dóho-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ïo quihí iní-ndó cùndecu-ndo, te vǎ cǎdá cuendá tnàhí-ndo lèvadurá cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁷Te ní ngúíta-güedé xitnàha-güedé: —Cuendá sá ñá túú ní cǎnehe-o pàá quixí xǎⁿ duha cǎháⁿ-gá —càchí-güedé xitnàha-güedé.

⁸Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa ndiú tnúhu xitnàha-güedé, núú ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó chi ñá túú sàndáá iní ñàhá vǎha-ndo xii-í nǔu xǎⁿ da

sá ñà túú ní cãnehe-ndo pàà quixi cãháⁿ-ndó. ⁹¿Te náa ñá ndácú ìní-ndó sá nũú ùhúⁿ-ni pàá, te ní taxi-í ní dácãhũ-ndo ñi xexi ùhúⁿ mĩl cue tée, chi ðiu-ni cue tée-áⁿ ñi quíundehu, te sátá ñi túhú cóhó-güedě te ní chítú tìtní tídihi mee-ni sá ñi quendóo-ãⁿ? Te ñá tècú tnùní-ndó nàcuáa quèe-xi nacuáa ní quide-í. ¹⁰¿Te náa ñá ndácú tucu iní-ndó sá nũú ùsá-ni pàá te ní taxi-í ní dácãhũ tucu-ndo ñi xexi cúmí mĩl cue tée, chi ðiu-ni cue tée-áⁿ ñi quíundehu, te sátá ñi túhú cóhó-güedě te ní nadatácá-ndó nchàa sá ñi quendóo, te ní chítú tìtní tídihi mee-ni sá ñi quendóo-ãⁿ? ¹¹Dico nchòhó chi ñá túú ní quide cuendá-ndó nàcuáa ndùu tnúhu cãháⁿ-í òrè ní cachí-í sá vã quéhéⁿ cuendá-ndó lèvadurá cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú, chi ñá díú cuendá pàà ní cãháⁿ-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedě.

¹²Te sátá dúcáⁿ ñi xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní tecú tnùní-güedě sá xãhaⁿ-gã xii-güedě sá vã tníí-güedě tnúhu cãháⁿ cue tée cùu fariséú ndihi cue tée cùu saducéú, te ñá díú cuendá levadurá sá quíhu yuchi cuãha pàà ní cãháⁿ-gá.

Té Pèlú xãhaⁿ-dě xii Jèsús sá díú-gã cúu-gã Cristú

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Te Jèsús ní quexìo-gá yucu cue tée ñuú Cèsareá Filipú, te ní xicáⁿ tnúhú-gã núú cuè tée xica cuu ndihi-gá, te xãhaⁿ-gã xii-güedě: —¿Yoo cùu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo cachí cue

ñáyiu-va? —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedě.

¹⁴Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Davá-yu càchí-yu sá cúu-n ndíi Juáa tée ní xóo dacuandute ñaha xii ñáyiu, te davá-yu càchí-yu sá cúu-n tẽ Èliás, te davá-yu càchí-yu sá cúu-n ndíi Jeremiás tée ní xóo cãháⁿ tnúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha, àdi cuu-n ingá tée ní xóo cãháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha, duha càchí-yu —càchí-güedě xãhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁵Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú tucu-gá núu-güedě, te xãhaⁿ-gã xii-güedě: —Te nchòhó, ¿yoo sàni iní-ndó cùu-í-i? —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedě.

¹⁶Te té Xímú, àdi Pelú chi úú ðu-dé, ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó cúu-n Cristú Yáa ní tendaha Yá Ndióxi véxi ñuyú-a, te ðiu Yá Ndióxi cúu-gã Yáa ndécú nchàa nduu nchaa quíú, te yòhó cúu-n Dèhe-gá —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Yòhó té Xímú dèhe té Jònás, ío váha táhú-n chi mee Tãtà-í Dútú Ndióxi ní dácáhú ìní ñáhá-gã xii-n nàcuáa cunduu tnúhu cãháⁿ-n, te ñá díú ñi ñáyiu ñuyú-a ducaⁿ ni dàcahu ìní ñáhã-yu xii-n tnúhu-áⁿ.

¹⁸Te yúhú xãhaⁿ-í Pèlú xii-n, te tnúhu-áⁿ quèe-xí yúú, chi quèe ndáá-xi nàcuáa nàni-n, chi cuu-n ñi tée vá cáni ñi cani úú ìní-xi canu ichi-n cuè ñáyiu nàcuáa cundecu ndihi ñáhã-yu xii-í. Te nchaa ñáyiu cùu cuendá-í vá ndácú yucu ñávãha dacuíta nihnu ñaha-xi xii-yu. ¹⁹Te yúhú taxi-í tnúhu ndee ìní cundecu ndihi-n cuendá cunuu-n núú cuè

ñáyiú yìndaha ñaha Yá Ndiöxí, te nchaa sá ná càháⁿ-n sá cúú-xí sã vãha, te ðiu-ni ducaⁿ cãháⁿ Yã Ndiöxí, te nchaa sá ná càháⁿ-n sã ñà túú cùu-xi sã vãha, te ðiu-ni ducaⁿ cãháⁿ tucu-gá, chi quide-n nacuaa cuiní-gá —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

²⁰Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndihi-gá sá vã yõ cúnaha-güedë sá dífú-gã cúú-gã Cristú Yaa ní tendaha Yã Ndiöxí véxi ñuyíú-a.

Jèsús càháⁿ-gá sá cáhni ñaha-güedë xii-gá

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹Te ndéé dàvá-áⁿ nĩ ngüíta Jèsús xãhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndihi-gá:

—Dacuitíí sã quíhíⁿ-í ñuú Jerusálén, te yàcáⁿ cue tée cùu sacuéhé nũ ñãyiú isràél, ndihi cue dútú cúnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndii Moisés, nchaa cue tée-áⁿ ïo dandòho ñaha-güedë xii-í, te cahni ñaha-güedë, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedë.

²²Te té Pèlú ní cana-dé Jèsús ìⁿ xio, te ní ngüíta-dé tènàà ñãhá-dë xii-gá, te xãhaⁿ-dë:

—iSá vã càchí Ndiöxí sá dúcáⁿ ndòho-n chi ñà túú tàù-n sã dúcáⁿ ndòho-n! —cachí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

²³Te ndàa sátá Jèsús nútñi té Pèlú òré ducaⁿ xãhaⁿ-dë xii-gá nũ ní nchócuíhnu-gá, te xãhaⁿ-gã xii-dé:

—iXocuñí yòhó yucu ñãvaha nùú-í-a chi dicó quidé tñèñu-n! Chi ñà túú sàni iní-õ dàtná sání iní Yã Ndiöxí chi ìⁿ-ni sàni iní-õ ndihi

dava-gá cue ñáyiú ndècu ñuyíú-a —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

²⁴Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gã xii nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá:

—Nchaa ñáyiú cuiní chitnahá ñãhá xii-í, te xini ñuhu-xi dañá-yu vã cáda-gã-yu sá sání iní méë-yu, te ïo cada ndee iní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuendá-í, te cuëi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í. ²⁵Te nchaa ñáyiú cuiní sá ñà túú tnáhi ná yáha cundecu ñuyíú-a cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáyiú ñà túú tnáhi yùhú cuëi nándi sá ná yãha-yu cundecú-yu ñuyíú-a sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ naníhí tàhú-yu. ²⁶Te cuëi nchaandi túhú sá ïo ñuyíú-a na nihí ñáyiú cundecu ndihí-yu, dico núu ðiu nchaa xíãⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñà túú vëdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndihí-yu nchaa xíãⁿ. Te ni ìⁿ sá ïo ñuyíú-a vã chindèe ñaha-xi xií-yu cuendá naníhí tàhú-yu. ²⁷Te ndáá quée-xí tnúhu càháⁿ-í, chi na quixi tucu yùhú Tée cùu ñani tnáhã-yu ncháá-yu, te dàvá-áⁿ quini-yu sá ïo càhnu cuu-í dàtná càhnu cuu Tátà-í Dútú Ndiöxí, te quixi-í ndihi cue espíritú xínú cuèchi núú-gã, te dàvá-áⁿ cuãha-í nchaa ñáyiú sá ndúú tãhú-yu nàcuáa nduu sá nĩ quidé-yu ìⁿ ìⁿ-yu. ²⁸Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ïo dava nchòhó ñáyiú ndècu iha vitna vã cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndèe quini-ndó quixi tucu yùhú Tée cùu ñani tnáhã-ndó nchàa-ndo taxi tnuni-í nchaa ñáyiú —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedë.

Ní nadáma dóo Jèsús ndihi núú-gã

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 Te núú ìñú nduu sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ Jèsús, te ní

xica-gá cuásaá-gá ìíⁿ yucu dùcúⁿ, te ndèca-gá té Pèlú, ndihì té Jàcobó, ndihì té Juàá ñanì té Jàcobó-áⁿ cuásaá. Te únì tnàhì-ni cue tée-áⁿ ndécá-gă cuásaá. ²Te yucu-áⁿ ndécú-gă ní nadáma núú-gă ndihì dóó-gă, te núú-gă súúní dàtásaⁿ-xi dàtná quidé-xí nǔú nchìcanchii, te dóó-gă súúní nǔú nduu cuixíⁿ dàtná cáá ñùhú cuixíⁿ. ³Te òrè-ni-áⁿ ní xiní-güedé ndíi Moisés ndihì té Èliás nútñi-güedé ndihì-gá ndátñuhu ndihì ñaha-güedě xii-gá.

⁴Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii Jèsús: —Mèstrú, iváha ní cuu sá ndécú-ó ìha vitna! Te núu cuíní-n, te na dàcaa-ndí únì tnàhá vehe tnuvixiⁿ, te ìíⁿ cuu cuendá-n, te ìíⁿ cuu cuendá té Moisés, te ìíⁿ cuu cuendá té Èliás —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁵Te ñini dùcaⁿ caháⁿ té Pèlú ní quexio ìíⁿ vícò nǔú ndécú-güedě ní dádáhu ñaha-xi xii-güedé te súúní chàhnchí. Te xití vícò-áⁿ ní tecú ní cáháⁿ Yă Ndiöxí, te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í tée ío cùu iní-í, te ío cùdíí iní-í-dé, te cundedóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-dé —duha ní xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁶Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ní tecú dóho cue tée xica cuu ndihì Jesús te ío ní yùhú-güedé, te ní ngüíñí xítí-güedě te ní nuu núú-güedě ndàa núú ñùhú. ⁷Te Jèsús cuáháⁿ-gá núú xíndecu cue tée xica cuu ndihì-gá, te ní tendaha ñaha-gá, te xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí ndácuíñí, vá yùhú-ndó —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁸Te òrè ní ndanehe núú-güedě, te ñá túú-gă ní xiní-güedé cue tée

úú-áⁿ chi mee-nă Jèsús. ⁹Te òrè cuánuu ndihì ñaha Jèsús xii-güedé tindúú-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Vá yòo cúñaha-ndo nǔú ìíⁿ sá nǔú xiní-ndó nǔú ní sáá-ó-á, te cuu cáháⁿ-ndó dico ndée ná yáha ndoto yúhú Tée cùu ñanì tnàhá-ndó nchàa-ndo sá cùú-í —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁰Te cue tée xica cuu ndihì-gá ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n nă cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi u nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés càchí-güedé sá dǐhna-gá té Èliás quixi, te dàtnùnì quixi Yáá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé: —Ndáá sá códó nùu ìíⁿ tée quixi-dé te cada-dé dàtná ní quide té Èliás te tée-áⁿ cada ndáá-dé nchaa nàcuáa cùu. ¹²Te na càchí tnúhu-í xii-ndo vitna sá sà ní quixi tée ní quide dàtná ní xóo cada té Èliás, te cue ñáyi u ñá túú ní cùtnunì iní-yu sá dǐú-dě, te ní quide ñahá-yu xii-dé nchaa nàcuáa ní quixi iní mée-yu, te diu-ni ducaⁿ càda ñaha tucú-yu xii yúhú Tée cùu ñanì tnàhá-yu ncháa-yu, chi dandòho ñahá-yu xii-í —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹³Te cue tée xica cuu ndihì-gá ní cutnùnì iní-güedé sá cuendá ndíi Juàá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyi u ní cáháⁿ-gá.

**Jèsús quidé tătna-gá ìíⁿ tée cuechi
tnàhá cuéhé xǐyìhí**

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Te Jèsús ní nasáá-gá ndihì cue tée ní sáá ndihì-gá tindúú-áⁿ núú

xĩndecu vai ñáyiú, te ní quexìo ìíⁿ téé núú-gǎ ní ngüñíí xítí-dě, te xǎhaⁿ-dě xii-gá:

¹⁵—Mèstrú, cundàhú iní déhe-í chi tnàhá-dé cuéhé xǐyìhí, te ío dándoho ñaha-xi xii-dé, te ní cuu vai xito daquée ñaha-xi nũú ñùhú xii-dé, te ní cuu vai tucu xito dangaunihnu ñaha-xi ndute xii-dé.

¹⁶Te sa ndèca-í-dé ní quixi núú cuè téé xìca cuu ndìhi-n dico ñá túú ní ndàcu-güedé cada tátna ñaha-güedě xii-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁷Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ:

—Nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyúí-a, ío sàà iní-ndó chi ñá túú cuíní-ndó quèndáá iní-ndó Yǎ Ndiòxí, te ní cuu vai nduu quide ndee iní-í nchaa sá quídé-ndó. ¿Te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gǎ cada-ndo-i? Te chí cándèca téé cùhú-áⁿ táquixi iha —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

¹⁸Te Jèsús ní tenáá-gá espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-áⁿ, te ní quee ñaha-xi xii-dé, te òré-ni-áⁿ nĩ ndúha-dé.

¹⁹Te sátá dúcáⁿ te òré ndécú mèe Jesús ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí ná cuèndá ñá túú ní ndàcu-ndí queñuhu-ndí espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-áⁿ —càchí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁰Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te ñá túú ní ndàcu-ndo, chi ñá túú sàndáá ndisa iní-ndó Yǎ Ndiòxí. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nũu nchòhó quèndáá ndisa iní-ndó Yǎ Ndiòxí cuèdicó luha líf dàtná

lǐhli ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá, te ducaⁿ te cuu cùñaha-ndo xii ìíⁿ tindúú xocuñíí-xi núú ndécú-xí te xocuñíí-xi. Te nchaa núú sǎ vǎha ndacu-ndo càda-ndo te núu na quèndáá iní ndisa-ndo Yǎ Ndiòxí.

²¹Te xini ñuhu-xi sá ìo cáháⁿ ndìhi-ndo-gǎ te ñá túú tnàhí ná caxi-ndo cǎháⁿ ndìhi-ndo-gǎ, te ducaⁿ te ndacu-ndo queñuhu-ndo espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú, dàtná cúú espíritú sá yíhí ñaha xii téé-áⁿ ní cùu —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cáhni ñaha-güedé xii-gá

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Te ñini xìca cuu Jesús ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá distritú Galileá, te ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo sáá ìíⁿ nduu te cuáha cuèndá ñáhá-güedě xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, ²³te cahni ñaha-güedě xii-í dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te sá dúcáⁿ nĩ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé, te ío ní ndíhú iní-güedé.

Díhúⁿ cuèndá veñúhu

²⁴Te òré ní quexìo Jesús ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá ñuu Capèrnaúm, te cue téé quide cobrá díhúⁿ cuèndá veñúhu ní sáháⁿ-güedé ní cáháⁿ ndìhi-güedé té Pèlú, te xǎhaⁿ-güedé:

—¿Chǎhu mèstrú-ndó úú díhúⁿ sǎ nání drǎcmá cuèndá veñúhu áⁿ ñáhá? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

²⁵Te té Pèlú ní xǎhaⁿ-dě:

—Chǎhu-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

Te té Pèlú cuánguihu-dé xití vehe núú ndécú Jèsús, te díhna-gá ní cáháⁿ-gá, te xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Xímú, ìnása sàni iní-n, ná cúú ñǎyiu quide cobrá ñáhá cuè téé yìndaha ñáyiu ndècu ñuyíú-a cuendá nchaa sá ndúú yǎhu ñúú-güedé ndìhi cuendá nchaa díhúⁿ sǎ ngáútnàha, cue ñáyiu ñúú-güedé ǎⁿ cuè ñáyiu véxi xica quide cobrá-güedé? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁶Te té Pèlú ní xǎhaⁿ-dě xii-gá:

—Cue ñáyiu véxi xica quide cobrá-güedé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Te núú ducaⁿ te cue ñáyiu ñúú-güedé ñá túú nǎ chǎhu-yu te núú ducaⁿ. ²⁷Dico cuendá sá vǎ yǒ dasátú-ó ìní-xi, te cuaháⁿ làgúná te dàquée-n sǎ tníí-n chǎcá xití ndute, te chácá díhnanuu na tàva-n te cundehe-n yùhu-dì, chi yìhi ìíⁿ díhúⁿ cuixíⁿ. Te díhúⁿ-ǎⁿ canehe-n quíhⁿ chǎhu-n cuendá-í ndìhi cuendá-n, chi díhúⁿ-ǎⁿ sa tnahá quéyǎhu cuendá-ó ndì ndúú-ó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Cue téé ndècu tnúhu núú Jèsús yoo ío-gá cúnùu

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 Te sátá dúcáⁿ te cue téé xìca cuu ndìhi Jesús ní sáháⁿ-güedé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí, yoo ío-gá cúnùu núú cuè ñáyiu yìndaha ñaha Yá Ndiòxí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²Te Jèsús ní cana-gá ìíⁿ té líhli te ní sanutní ñaha-gǎ xii-dé cuádava tnuú-güedé. ³Te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ núu vá dáñá-ndó nchaa sá ñà túú vǎha quide-ndo, te nduu ndàhú iní-ndó dàtná ndàhú iní té líhli-a, te vá ndúú tǎhú-ndó ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii-ndo. ⁴Te ñáyiu quide datná quidé té líhli-a ndàhú iní-yu, te ñá túú quide cahnú-yu mèe-yu, ñáyiu-ǎⁿ ìo cunùu-yu núú ndécú Yá Ndiòxí táxí tnùnì-gá. ⁵Te nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ìíⁿ landú dàtná té líhli-a cuendá sá cúú ìní ñáhǎ-yu xii-í ñá, te cada iní-yu sá yǎhú ní queheⁿ cuendá-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Quihi iní-ó vǎ cúndècu-o ichi cuehé ichi duha

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶Te Jèsús xǎhaⁿ tùcu-gá xii-güedé: —Te núú ìíⁿ téé na dàcaháⁿ-dé cue ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-í cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te váha-gá sá ná dàcutu ndeé-güedé ìíⁿ yúú yǒdó dücúⁿ-dě, te dàquée ñaha-güedě xii-dé xití ndute làmár, te ñá díú sǎ cúndècu-dé ducaⁿ càda-dé. ⁷Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiu xìndecu ñuyíú-a, chi coo cue téé dacáháⁿ ñáhá xii-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá te dacuití sǎ dúcáⁿ càda-xi! Dico ndàhú ní cuu cue téé ducaⁿ na dàcaháⁿ ñáhá xii-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá!

⁸Te núú ìíⁿ xio ndaha-ndo àdi ìíⁿ xio sáhá-ndó quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehndé-ndó ná cuíta, chi váha-gá sá nánihí tǎhú-ndó cuèi na cuíta ìíⁿ xio ndaha-ndo àdi ìíⁿ

xio sáhá-ndó, te ñá dítú sǎ quíhíⁿ-ndó ñìhí ní ndúú-ndó nǔú ñùhú núú càyú. ⁹Te núú ííⁿ xio tìnùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te tava-ndo na cuíta-xi, chi váha-gá sá nánihí tǎhú-ndó cuèi na cuíta ííⁿ xio tìnùu-ndo, te ñá dítú sǎ ndì ndúú xio núú-ndó quíhíⁿ-ndó nǔú ñùhú núú càyú.

Cuèndá ííⁿ mběé quiti ní xíta

(Lc. 15:3-7)

¹⁰Te vá dáquèe tihú-ndó cuè ñáyiu cùu cuendá-í cuèi cùu-yu ñáyiu ío ndàhú iní-xi. Te na cǎchí tñuhu-í xii-ndo sǎ cuè espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiòxí, cue espíritú néhé cuèndá ñáhá xii-yu ñuyúú-a, nchaa-ni nduu nchaa-ni òré ndécú-xí nǔú Tǎtà-í Dútú Ndiòxí Yaá ndécú àndiú. ¹¹Te ducaⁿ chi yúhú Tée cùu ñaní tñáhá-ndó nchàa-ndo véxi-í ñuyúú-a dàcácu nihnu-í ñáyiu núú ùhú núú ndàhú, ñáyiu ta xíta nihnu cuáháⁿ.

¹²Te nása sàni iní-ndó cuèndá ííⁿ tée ndècu ííⁿ ciendú mběé-xi?, chi núú na cuíta ííⁿ-di te dàndóo-dé cúmídícó sǎhúⁿ cúmí-di cundecu-di ííⁿ yucu te quíhíⁿ-dé cúnúndúcú-dě quiti ní xíta-áⁿ. ¹³Te núú na nánihí-dě-di, te nchòhó sa cùnuni iní-ndó sǎ ïo-gá cudíí iní-dé cuèndá quiti ní xíta-áⁿ òré naníhí-dě-di dàcúúxí cúmídícó sǎhúⁿ cúmí quiti ñá túú ní xíta-áⁿ. ¹⁴Te ducaⁿ sǎtnahá-xi quide Tátá-ó Dútú Ndiòxí Yaá ndécú àndiú, chi cuìní-gá sá vǎ cuíta ni ííⁿ cue ñáyiu cùu cuendá-gá.

Cada cǎhnu iní-ó sǎ quidé ñàha tñaha ñáyiu-o

(Lc. 17:3)

¹⁵Te núú ííⁿ ñáyiu ndècu ndìhi-ndo ní quidé-yu ííⁿ sǎ ñà

túú tàù-yu cadá-yu sá cúú-xí-ndó, te cǎháⁿ-ndó dǎho-yu núú méé nǔú ííⁿ-ndó ndìhí-yu cuèndá sá ná ndìxi cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu. Te núú ní tñíí-yu tñuhu ní xáháⁿ-ndo xii-yu, te ní ndacu-ndo ñí nacanu ichi-ndǎ-yu.

¹⁶Te núú ñá túú ní cuìní-yu tñíí-yu tñuhu xǎháⁿ-ndo xii-yu, te nducu-ndo ííⁿ àdi úú tñáhá cue tée canehe núú-güedé cuèndá cundedóho-güedé nàcuáa ndùu tñuhu ndàtnúhu-ndo ndìhí-yu.

¹⁷Te tñáhá cue tée-áⁿ cǎháⁿ-güedé dǎho-yu, dico núú ni tñuhu cǎháⁿ cue tée-áⁿ ñà túú ní cuìní-yu tñíí-yu, te dàtúu-ndo nǔú dàva-gá ñáyiu ndècu ndìhi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú cuèndá cutnùni iní-yu nàcuáa quide ñáyiu-áⁿ. Te núú ñáyiu ndècuèchi-áⁿ ñà túú ní cuìní-yu tñíí-yu tñuhu sá ñí xáháⁿ dàva-gá cue ñáyiu ndècu ichi-gá, te cada-ná iní-ndó sǎ cúú-yu ñáyiu ñá túú ndècu ichi Yǎ Ndiòxí dàtná cue tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuèndá impuèstú.

¹⁸Te na cǎchí tñuhu ndáá-í xii-ndo sǎ nǔu nchòhó ná cǎchí-ndó sǎ ndécú cuèchi ñáyiu, te diu-ni ducaⁿ cǎháⁿ Yǎ Ndiòxí, àdi cǎchí-ndó sǎ ñà túú cuèchi-yu te diu-ni ducaⁿ cǎháⁿ tucu-gá, te ducaⁿ chi nchòhó quidé-ndó nàcuáa cǎháⁿ-gá.

¹⁹Te na cǎchí tñuhu-í xii-ndo sǎ nǔu úú tñáhá-ndó cùu ííⁿnuu-ndo cǎháⁿ ndìhi-ndo Tǎtà-í Dútú Ndiòxí Yaá ndécú àndiú xicáⁿ-ndó nǔú-gǎ nǔu ná cúú sǎ cuìní-ndó, te taxi-gá nǔu ná cúú sǎ xicáⁿ-ndó nǔú-gǎ.

²⁰Te núú úú tñáhá-ndó àdi úní tñáhá-ndó ñí natacá-ndó ííⁿ xichi

cuendá sá ñúhú ínì ñáhá-ndó xii-í, te xíáⁿ ndécú ndìhì ñaha-í xii-ndo — cächí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²¹Te té Pèlú ní sáháⁿ ndehe yatni-dé núú Jèsús, te xǎhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, cachí tnúhu xii-í ná daha xito cada càhnu iní-í tnàha ñáyiu-í te núu ìⁿ sá ná càda ñahá-yu xii-í. ¿Cuèdìcò úsá xito-ǎⁿ? —cächí-dé xǎhaⁿ-dë xii-gá.

²²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Yúhú cächí-í sá ñà dǐú-ní úsá xito cada càhnu iní-n-yu, chi únídico úxí xito ndìhì úsá ndìhì úsá xito cada càhnu iní-n-yu —cächí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Cuendá téé ñà túú quide cahnu iní tnàha ñáyiu-xi

²³Te xǎhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Na càni-í ìⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndǐhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyiu. ìⁿ téé yìndaha ñaha xii ñáyiu ní sani iní-dé sá cadá ndǎá-dé ndìhì cue téé xìnu cuechi núú-dë cuendá nchaa sá tàú-güedé núú-dë. ²⁴Te òré sa ní ngündecu túha-dé te ní quexìo ìⁿ téé xìnu cuechi núú-dë. Te téé-áⁿ tàú-dé cuéhé víhì dǐhúⁿ núú-dë, chi tàú-dé úxí mǐl dǐhúⁿ sǎ nánì tàlentú. ²⁵Te téé xìnu cuechi-áⁿ ñà túú dǐhúⁿ ndécú ndìhì-dé nacháhu-dé sá tàú-dé núú pàtróoⁿ-dë-áⁿ, núu xíǎⁿ ní táuchíúⁿ tée cùu pàtróoⁿ-dë-áⁿ dico ñàha-güedé xii-dé ndìhì ñadǐhí-dé ndìhì cue déhe-dé ndìhì nchaa sá ndécú ndìhì-dé cuendá nchaá-yu cuú-yu ñáyiu ñà túú tnàhí daná quee núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi, te ducaⁿ te ndéyǎhu sá tàú-dé núú pàtróoⁿ-dë.

²⁶Te téé xìnu cuechi-áⁿ ní ngüfñí xítí-dë núú pàtróoⁿ-dë, te xǎhaⁿ-dë:

“Pàtróoⁿ, càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ ìo ndee ìo càhnu cada iní-n sǎ dúhá tàú-í núú-n, te ñà túú nǎ cani iní-n chi nacháhu-í nchaa sá tàú-í núú-n”, cächí-dé xǎhaⁿ-dë xii pàtróoⁿ-dë.

²⁷Te téé cùu pàtróoⁿ-dë-áⁿ ní cundàhú iní ñáhá-dë xii-dé, te ní quide càhnu iní ñáhá-dë, te ní daná ñàha-dé cuánuhú-dé. ²⁸Te téé xìnu cuechi-áⁿ ní naníhí-dë ìⁿ téé xìnu cuechi ndìhì-dé ichi cuánuhú-dé, te téé ní naníhí-dë-áⁿ tàú-dé sacú-ni dǐhúⁿ núú-dë chi ìⁿ cièndú-ni dǐhúⁿ denàriú tàú-dé. Te ní tñiì-dé téé tàú núú-dë-áⁿ dácüèhné ñáhá-dë xii-dé, te xǎhaⁿ-dë: “Nacháhu sá tàú-n núú-í”, cächí-dé xǎhaⁿ-dë. ²⁹Te téé tàú-áⁿ ní ngüfñí xítí-dë núú tée dii núú-xi tàú-dé-áⁿ, te xǎhaⁿ-dë: “Càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cadá càhnu iní ñáhá-n xii-í sá tàú-í núú-n, te nacháhu cuèè-í nchaa sá tàú-í núú-n”, cächí-dé xǎhaⁿ-dë. ³⁰Dico téé dii núú-xi tàú-dé-áⁿ ñà túú ní cuìní-dé cada ndee iní-dé cundetü-dé nacháhu cuèè téé-áⁿ sǎ tàú-dé, chi ní chihi ñaha-dë vecaa cuendá yàcáⁿ quíhì-dé ndéé nacháhu-dé nchaa sá tàú-dé. ³¹Te dava-gá cue téé xìnu cuechi ní xini-güedé nàcuáa ní quide téé-áⁿ, te ní cudééⁿ-güedë núú-dë, te ní sáháⁿ-güedé ní xítñuhu-güedé téé cùu pàtróoⁿ-güedé sá dúcáⁿ ní quide-dé. ³²Te téé cùu pàtróoⁿ-güedé-áⁿ ní cana-dé téé ducaⁿ ní quide-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dë: “Yòhò cúú-n ìⁿ téé ìo cuìhna iní-xi xìnu cuechi núú-í, chi yúhú ní quide càhnu iní ñáhà-í xii-n cuendá nchaa sá tàú-n núú-í òré ní càháⁿ ndàhú-n. ³³Te tnàhá yòhò tàú-n dùcaⁿ cada-n

cada cahnu iní-n tée xínu cuechi ndíhi-n núu-í cuendá nchaa sá tàú-dé núu-n dàtná ní quide ñaha-ĩ xii-n nĩ quide cahnu iní-í cuendá nchaa sá tàú-n”, cächí tée cùu patrónⁿ-áⁿ xãhaⁿ-dě xii tée ducaⁿ nĩ quide-áⁿ. ³⁴Te tée cùu patrónⁿ-áⁿ nĩ cudééⁿ víhí-dě sá dúcáⁿ nĩ quide tée-áⁿ, te ní táuchíúⁿ-dě dandòho ñaha-güedé xii-dé ndéé nacháhu-dé nchaa sá tàú-dé —duha ní cani Jèsús cuendú núu-güedě.

³⁵Te xãhaⁿ tùcu-gá xii-güedé: —Dàtná ní quide tée cùu patrónⁿ-áⁿ nĩ dándóhó-dě tée tàú núu-dě-áⁿ ducaⁿ càda ñaha Tátà-í Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndiü xii-ndo, te núu vá ní yùhu nĩ iní-ndó càda cahnu iní-ndó sã quidé ñàha tnahà ñáyü-ndo xii-ndo — cächí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue ñáyü dàña tnahà

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 Te sátá nĩ yáha ducaⁿ nĩ càháⁿ Jèsús, te ní ndee-gá distrítú Galileá cuáháⁿ-gá ndàa ingá xio yúte Jòrdán yucu distrítú Jùdeá.

²Te ío cuéhé ñáyü nchícúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te yàcáⁿ ní quide tátna-gá nchaa ñáyü cùhú.

³Te ní quexío ìiⁿ úú cue tée cùu fariséú núu ndécú Jèsús xító ndéé ñáhá-güedě xii-gá nũ nása cunduu tnúhu càháⁿ-gá, te xãhaⁿ-güedě xii-gá:

—Véxi-ndí xìcáⁿ tnúhú-ndĩ núu-n, ÷cuu dàña ìiⁿ tée ñadìhí-dé nũ ndédani càa ìiⁿ sá ñà túú cùndáá-yu-ãⁿ? —cächí-güedé xãhaⁿ-güedě xii-gá.

⁴Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te nchòhó, ÷náa ñà túú dàcuaha-ndo núú tütú Yã Ndiöxí, te diu núú tütú-gá càháⁿ-xi sá cùtnàhá ní cadúha-gá ñáyü, te tée ñadìhí ní cadúha-gá-ãⁿ? ⁵Te duha cächí tucu-xi núú tütú Yã Ndiöxí nàcuáa ní càháⁿ-gá: “Cue tée na ñihí ñadìhí-xi te ìiⁿ-ná cada-güedé tãtã-güedě ndíhi nãná-güedě, chi ñadìhí-nã-güedé cuu cuu ndíhi-güedé, te cada iní-ndó sã ìiⁿ-nã yiqui cùñú cuú-yu cundecú-yu”, duha cächí Yã Ndiöxí núú tütú-gá. ⁶Te xíãⁿ nũ cada iní-ndó sã cuè ñáyü úú-áⁿ ìiⁿ-nã yiqui cùñú cúü-yu, te ñà túú-gã ndi díiⁿ ndi díiⁿ yiqui cuñú cúü-yu. Núu xíãⁿ ñà túú ndüu váha-xi dàña cuè tée ñadìhí-güedé, chi mee Yã Ndiöxí ní cachí-gá sá cúú úú-yu cundecú-yu —cächí Jèsús xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁷Te ní xãhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, ÷te ná cuendá ndíi Moisés ní cachí ndíi sá nũ ìiⁿ tée cuñí-dé dàña-dě ñadìhí-dé, te cuu cadúha-dé ìiⁿ tutú núú càháⁿ-xi sã nĩ dáñá-dě ñadìhí-dé, te ducaⁿ te cuu dàña ñàha-dé ní cachí ndíi vãⁿ? —cächí-güedé xãhaⁿ-güedě xii-gá.

⁸Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Te ducaⁿ nĩ cachí ndíi Moisés sá cúú dàña-ndo ñadìhí-ndó, chi nchòhó ío sàà iní-ndó, dico ndéé díhna chi ní tecú tnúhu nchaa cue tée sã vã dáñá-güedě ñadìhí-güedé.

⁹Dico yúhú cächí tnúhu-í xii-ndo sã nũ ìiⁿ tée na dàña-dé ñadìhí-dé te naqueheⁿ-dé ingá ñadìhí te ío nèhé quidé-dě, te núu ñà díú cuendá sã càháⁿ ndíhi-aⁿ ingá tée ducaⁿ na dàña ñaha-dé. Te sá dúcáⁿ cuendá-ni na dàña ìiⁿ tée ñadìhí-dé,

te iⁿ-ni cuéchi cùu-xi ndihi cuéchi quide téé ndèca ñadìhí te càháⁿ ndihi-dé ingá ñadìhí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁰Te cue téé xica cuu ndihi-gá ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Te núu ducaⁿ cùu cuendá cue téé ndihi ñadìhí-güedé, te váha-gá sá vǎ cándèca cue téé ñadìhí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ñá ncháá ñáyiú ducaⁿ ndúu táhú-yu cundecú-yu, chi mee-ni ñáyiú ní cachí Yǎ Ndiòxí sá dúcáⁿ tnàhí nduu táhú cundecu mee. ¹²Te ió cue téé ducaⁿ tnàhí ní nduu táhú-güedé ndéé òré ní cacu-güedé sá vǎ cándèca-güedé ñadìhí. Te ió cue téé ñá ndácú-güedé candeca-güedé ñadìhí cuendá sá ní quide ñaha dàva-gá cue tnàha téé-güedé xii-güedé. Te dava-güedé ñá túú cǎndeca-güedé ñadìhí chi cuiní-güedé sá vǎ dáñá ndéé-güedé cunu cuechi-güedé núú Yǎ Ndiòxí. Te ncha cue téé ducaⁿ ní nduu táhú núú Yǎ Ndiòxí cundecu mee, te váha-ni te núu na cundecu mee-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús xicáⁿ táhú-gá núú Yǎ Ndiòxí cuendá landú

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Te iⁿ úú ñáyiú ndècá-yu landú líhli cuáháⁿ núú Jèsús, chi cuiní-yu sá téndaha ñaha-gá xii-güexi, te cácaⁿ táhú-gá núú Yǎ Ndiòxí cuendá-güexi. Te cue téé xica cuu ndihi-gá ní ngúita-güedé ténáá ñáhá-güedé xii-yu, te xáhaⁿ-güedé sá vǎ dúcáⁿ cadá-yu. ¹⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí dáñá ná quixi nahi cue landú líhli-áⁿ núú-í-a, te vá cadí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúú váha iní cue landú líhli-áⁿ ducaⁿ cùu váha iní cue ñáyiú yindaha ñaha Yǎ Ndiòxí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁵Te ní tendaha ñàha-gá xii-güexi, te ní xicáⁿ táhú-gá núú Yǎ Ndiòxí cuendá-güexi, te sátá dúcáⁿ ní quide-gá te ní xica-gá cuáháⁿ-gá.

Iⁿ téé cuica càháⁿ ndihi-dé Jèsús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶Te iⁿ téé cuechi ní quexiò-dé núú ndécú Jèsús, te xicáⁿ tnúhú-dé núú-gá, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Yòhò Mèstrú, cùu-n téé ío váha iní-xi, te cuiní-í núu vá cundèe iní-n càchí tnúhu-n nǎ cúú sǎ váha cada-í cuendá nduu táhú-í cundecu-í ndihi Yǎ Ndiòxí ní caa ní quíhíⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

¹⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa ndúu tnúhu càháⁿ-n sǎ yúhú váha iní-áⁿ?, chi iⁿdií díí-ni Yǎ Ndiòxí ío váha iní-gá. Te núu cuiní-n nànihí táhú-n te tnií-n nchàa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiòxí, tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii ñáyiú nàcuáa cadá-yu cundecú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

¹⁸Te téé cuechi-áⁿ ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—¿Te ndëndida càa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiòxí cada-í-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Te duha ní cachí Yǎ Ndiòxí cada ñáyiú: “Vǎ cáhní-ndó tnàha ñáyiú-ndo, vá càháⁿ ndihi-ndo ñadìhí te núu ñá díú ñadìhí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchòhò cue

ñáyiú ðìhí tucu vá càháⁿ ndìhi-ndo tée te núú ñá díú yìi-ndo cuu-güedé, te vá dúhú-ndó sã ndécú ndìhi tnahá ñáyiú-ndo, vá dácàcu-ndo cuéchi neñùú sá cúú-xí tñàha ñáyiú-ndo. ¹⁹Te canehe-ndo sã yíñùhu núú tátá-ndó ndìhi núú nãná-ndó, te cundàhú iní-ndó tñàha ñáyiú-ndo dàtná cundàhú iní-ndó mée-ndo”, duha ní cachí Yã Ndiöxi cada ñáyiú —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

²⁰Te tée cuechi-ãⁿ ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Nchaa xíãⁿ ní ngüíta-í quidè-í ndéé cútnàhá cúú làndú-í, ÷te vitna nágá cúmãní cada-í-i? —càchí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

²¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Te núú cuíni-n cùu-n ìiⁿ tée ío váha cada ndáá, te cuàháⁿ dico-n nchàa sá ndécú ndìhi-n, te díhúⁿ-n cuãha táhú-n cuè ñáyiú ndàhú, te ducaⁿ te nduu táhú-n ngündecu váha-n núú ndécú Yã Ndiöxi táxi tnùn-í-gá. Te sátá ná yãha ducaⁿ càda-n te quixi-n chìtnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

²²Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii-dé te ío ní cundàyi-dé, chi ío cuica-dë, te ní xica-dé cuáháⁿ-dë.

²³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndìhi-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ÷o úhú quíndáá iní ñaha cuè ñáyiú cuica xii Yã Ndiöxi cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu. ²⁴Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã yáchí-gá yãha ìiⁿ caméyu yaú ìiⁿ yiqui òicú dàcúxí sã quíndáá iní ìiⁿ ñáyiú cuica Yã Ndiöxi cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁵Te sá dúcáⁿ ñí càháⁿ Jèsús, xíãⁿ ío ní cuñúhu cue tée xica cuu ndìhi-gá, te ní ngüíta-güedé xìtnàha-güedé:

—¿Yoo naníhí tãhú te núú ducaⁿ vãiⁿ? —càchí-güedé xìtnàha-güedé.

²⁶Te Jèsús ní ndacoto-gá núú-güedë, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú ñuyúú-a chi vá ndácú-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yã Ndiöxi xií-yu, dico mee-gã chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu chi nchaandi túhú sá vãha ndàcu-gá quidé-gã —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁷Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Nchúhú ní dándòo-ndí nchaa sá ndécú ndìhi-ndí, te ní tuha ñaha-ndí xii-n, ÷te ná cúú sã ñìhí-ndí nduu táhú-ndí sá dúcáⁿ ñí quide-ndí-i? —càchí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

²⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ná sàá nduu, ndùu saa nchaa sá ÷o andiu ndìhi ñuyúú-a, te dàvá-áⁿ cunucóo yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ìiⁿ núú xilé váha, te nchaa ñáyiú quini-yu sá ÷o càhnu cuu-í, te nchòhó cue tée ní tuha ñaha xii-í tñàhá-ndó cùnucóo-ndo núú ìiⁿ caa xilé váha ndi ùxúú tñàhá-ndó, te xíãⁿ cunucóo-ndo càda ndáá-ndó cuéchi ndi ùxúú xichi cue ñáyiú isràél. ²⁹Te nchaa ñáyiú na dándòo vehe-xi, àdi ñaní-xi, àdi cúha-xi, àdi tátá-xi, àdi náná-xi, àdi ñadìhí-xi, àdi déhe-xi, àdi ñuhu-xi, te núú ducaⁿ na cadá-yu sá cuèndá-í te ío-gá cuéhé sã cuãñaha Yã Ndiöxi cundecu ndìhí-yu, te ñá díú-ní xíãⁿ chi tñàhá nduu táhú-yu cundecú-yu ndìhi-gá ñí caa ñí quíhíⁿ. ³⁰Te

dava ñáyiú cùnúu ndecu ichi Yá Ndióxi vitna, ñáyiú-áⁿ sǎá nduu te vá ïo-gá cunúú-yu dàtná cùnúú-yu vitna, te dava ñáyiú nchìcúⁿ ñá túú cùnúu vitna, ñáyiú-áⁿ sǎá nduu te ío cunúú-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuëndá cue tée quide chiuⁿ

20 Te xǎhaⁿ tùcu Jesús xii cue tée xica cuu ndìhi-gá: —Na càni-í ìiⁿ cuëndú núú-ndó cuëndá tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndióxi xii ñáyiú. Ìiⁿ tée ní xitu-dé yoho yàha stilé, te ìiⁿ nduu ní quee-dé nehé-ni cuándúcú-dě cue tée cada chiuⁿ núú dúcáⁿ nì xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ. ²Te òré ní níhí-dě cue tée cada chiuⁿ-áⁿ, te ní quide ndáá-dé ndìhi-güedé sá chǎhu ñaha-dě xii-güedé ìiⁿ díhúⁿ denàriú ìiⁿ nduu. Te sátá dúcáⁿ te ní tendaha ñaha-dé xii-güedé cuáháⁿ-güedé cada chiuⁿ-güedé núú dúcáⁿ nì xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ. ³Te dàtnùnì ní xica tucu-dé cuáháⁿ-dé dàtná òré caá ìiⁿ dàtnéé cuándúcú-gǎ-dé cue tée cada chiuⁿ núú nì xitu-dé yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xiní-dé xìnutnì ìiⁿ úú cue tée núú yǎhu te ñá túú nǎ chiuⁿ xiquide-güedé. ⁴Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Ñá túú cùdana cuyáchí-ndó càda-ndo chiuⁿ-í te cháhu ñaha-í xii-ndo nàcuáa tàú-xi cunduu-ǎ”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé. Te cue tée-áⁿ nì sáha-güedé tnúhu cada chiuⁿ-güedé te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé. ⁵Te tée ní xitu yoho yàha stilé-áⁿ nì xica tucu-dé dàtná òré caúxúú nduu cuándúcú-gǎ-dé cue tée cada

chiuⁿ-dé, te ní níhí tucu-dé cue tée cada chiuⁿ. Te ní quee tucu-dé dàtná òré caá únì sacuaa, te ñu-ni ducaⁿ nì quide tucu-dé. ⁶Te ní quee tucu-dé dàtná òré caá úhúⁿ sacuaa cuándúcú-gǎ-dé cue tée cada chiuⁿ-dé, te ní xiní-dé xìnutnì ìiⁿ úú cue tée ñu-ni núú yǎhu-áⁿ te ñá túú nǎ chiuⁿ quide-güedé, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Sànuu sá nchòhó ní cuu nchàca vitna ñá túú níhí-ndó chiuⁿ cada-ndo”, cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé. ⁷Te cue tée-áⁿ nì xáhaⁿ-güedé xii-dé: “Ñá túú níhí-ndí chiuⁿ cada-ndí chi vá yò ndücu ñaha xii-ndí”, càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé. Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé: “Yúhú taxi-í chiuⁿ cada-ndo, te quíhíⁿ-ndó núú nì xitu-í yoho yàha stilé yàcáⁿ cada chiuⁿ-ndo, te cháhu ñaha-í xii-ndo nàcuáa tàú-xi cunduu”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé. ⁸Te sátá nì dáhu nchícanchii, te tée dii chiuⁿ-xi-áⁿ nì xáhaⁿ-dě xii tée tàxi tnunì ñáhá xii cue tée quide chiuⁿ-áⁿ: “Cúñaha xii nchaa cue tée quide chiuⁿ-áⁿ ná quíxí-güedé te cháhu-n-güedé, te díhna-gá cue tée nchìcúⁿ cuì-nǎ cuánguihu núú chíúⁿ ngüíta-n chǎhu-n, te ndéé núú nì ndìhi-ná cháhu-n cuè tée cuánguihu díhna nuu-gǎ núú chíúⁿ”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii tée tàxi tnunì ñáhá xii cue tée quide chiuⁿ-áⁿ. ⁹Te díhna-gá cue tée cuánguihu caá úhúⁿ sacuaa ní quexìo-güedé cuëndá cháhu ñaha-dě, te ní cháhu ñaha-dě ìiⁿ caa díhúⁿ denàriú xii ìiⁿ ìiⁿ-güedé. ¹⁰Te sátá nì cháhu-dé dava-gá cue tée ní quide chiuⁿ. Te ndéé núú nì ndìhi-ná ní cháhu-dé cue tée cuánguihu díhna nuu-gǎ núú chíúⁿ.

Te cue tée-áⁿ nǐ sani iní-güedé sá vái-gǎ cháhu ñaha-dě xii-güedé, dico ñáhá chi ìⁿ caa-ni díhúⁿ denàriú ní cháhu ñaha-dě xii ìⁿ ìⁿ-güedé. ¹¹Te cue tée-áⁿ nǐ queheⁿ cuendá-güedé díhúⁿ-güedé dico ñá túú ní quide váha-xi iní-güedé. ¹²Te ní xáhaⁿ-güedé xii tée dii chùⁿ-xi ní quide-güedé: “¿Ná cuendá cue tée nchìcúⁿ cuìⁿ-ná cuánguìhu núú chíúⁿ ìⁿ-ni nǐ cháhu ñaha-n xii-ndí ndìhi-güedé, te ìⁿdiì oré duha ní quide chùⁿ-güedé? Te nchúhú nchàca nchaa ní sahani iní-ndí ní quide chùⁿ-ndí, te ní ndoho-ndí cahni, te ìⁿ-ni nǐ cháhu ñaha-n xii-ndí ndìhi-güedé”, càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii tée dii chùⁿ-xi ní quide-güedé. ¹³Te tée dii chùⁿ-xi ní quide-güedé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii ìⁿ tée-áⁿ: “Yòhó, ñá túú quide-í ìⁿ sá ñà túú tàù-í cada-í sá cúú-xí-n, chi ní quide ndáá-ó sǎ dífú-ní ìⁿ díhúⁿ denàriú cháhu ñaha-í xii-n ìⁿ nduu. ¹⁴Te vitna queheⁿ díhúⁿ cuendá nduu-n te núhú-n, chi yúhú cuiní-í sá ìⁿ-ní chǎhu ñaha-í xii-n ndìhi cue tée nchìcúⁿ cuìⁿ-ná cuánguìhu núú chíúⁿ. ¹⁵Chi yúhú cuu-ni cada-í nání cuiní-í ndìhi díhúⁿ-í, ¿àdi dico ñá túú quide váha-xi iní-n sǎ dúhá cùndahú iní-í cue tée-áⁿ ducaⁿ chǎhu-í-güedé?”, càchí tée cùu patrónⁿ-áⁿ xáhaⁿ-dě xii tée-áⁿ. Duha ndùu cuendú cànì-í núú-ndó. ¹⁶Te duha càháⁿ-í chi dava ñáyiù cùnùu ndecu ichi Yá Ndiòxí vitna sáá nduu te vá cùnùu vihi-gá-yu dàtná cùnùú-yu vitna, te dava ñáyiù ñá túú cùnùu vitna sáá nduu ìo cùnùú-yu. Te ío cuéhé ñáyiù càháⁿ ñáhá Yá Ndiòxí xii-yu dico sacú-ni-yu nduu táhú-yu

cundecú-yu ndìhi-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ tucu-gá sá càhní ñàha-güedé xii-gá

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Te ñùhu Jèsús ichi cuásaá-gá ñuú Jerusàlén ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá, te ní cana ñaha-gǎ xii-güedé ní naníhí tnáhá-güedé ndìhi-gá, te ta ndàtnúhu ndìhi ñaha-gǎ xii-güedé cuáháⁿ, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

¹⁸—Vitna ñùhu-o ichi cuásaá-ó ñuú Jerusàlén, te yàcáⁿ cuáha cuendá ñáhá-güedé xii yúhú Tée cùu ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cuè tée cùu dútú cùnùu, ndìhi núú cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyiù nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés. Te ñuú cue tée-áⁿ cùñaha-güedé xii dava-gá cue tée sá càhní ñàha-güedé xii-í. ¹⁹Te cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-í núú cuè tée ñá túú cùu cue tée isràél, te cue tée-áⁿ cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-í, te caniha-güedé ndìhi ñìi, te dàtnùnì cata caa ñaha-güedé xii-í núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ cuú-í, dico nduu únì sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Náná tǎ Jàcobó ndìhi té Juáá cuiní-aⁿ sá cùnùu-güedé ndìhi Jèsús

(Mr. 10:35-45)

²⁰Te cue déhe té Zebèdeú té Jàcobó ndìhi té Juáá ndécá ñàha náná-güedé xii-güedé cuáháⁿ núú ndécú Jèsús, te òré ní quexìo-aⁿ ndìhi-güedé núú ndécú-gǎ te ní ngúñí xítí-áⁿ nùú-gǎ cuendá cuiní-aⁿ ndàtnúhu ndìhi ñaha-aⁿ xii-gá cuendá sá cúú-xí cuè déhe-aⁿ.

21 Te cùmání-gă cáháⁿ-aⁿ te ní xí cáⁿ tnúhú Jèsús núú-aⁿ, te xăhaⁿ-gă:

—¿Ná cuíní-n? —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii-gă:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nŭu vá cúndèe iní-n cùnucóo ìíⁿ déhe-í-a xio cùha-n, te ingá-dé cunucóo-dé xio dàtni-n na saá nduu cùnucóo-n nŭú táxí tnúní-n —càchí-áⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gă.

22 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii úú cue tée-áⁿ:

—Nchòhó, ñá túú cùnuní váha iní-ndó nàcuáa ndùu sá xí cáⁿ-ndó nŭù-í. ¿Te náa cundee iní-ndó dândòho ñaha ñáyiú xii-ndo dàtná dandòho ñahá-yu xii-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo dàtná cahni ñahá-yu xii-í-ăⁿ? —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gă:

—Cundee iní-ndí yáha-ndí nchaa nàcuáa càháⁿ-n-ăⁿ —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gă.

23 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Ndáá sá cúndèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa nacuáa ndòho-í, dico sá dúcáⁿ cuíní-ndó să ìíⁿ-ndó cùnucóo-ndo xio cuhá-í, te ìíⁿ-ndo cùnucóo-ndo xio datni-í, te xíăⁿ chi ñá dŭú yŭhú tàù-í cachí-í nŭu sá cúú cùnucóo-ndo àdi sá vă cúú cùnucóo-ndo, chi mee Tătà-í Dútú Ndióxi cachí-gă te núu ná cúú ñáyiú nduu táhú cunucóo dăñi-í dává-áⁿ —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

24 Te òré ní níhí úxí-gă cue tée xica cuu ndihi-gă tnúhu nàcuáa ndùu sá cuíní cue tée úú-áⁿ, te ní cudééⁿ-güedé núú cuè tée úú-áⁿ. 25 Te Jèsús ní cana-gă nchaa cue tée xica cuu ndihi-gă, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó xiní-ndó să cuè tée yìndaha nacióⁿ quidé-güedé sá ìo cùnuu-güedé, te nchaa dava-gă cue tée cùnuu ndihi-güedé quidé-güedé tnàhá-güedé sá ìo cùnuu-güedé. 26 Dico nchòhó chi vá dúcáⁿ càda-ndo, chi núu dava-ndo cuíní-ndó cùnuu-ndo, te xiní ñuhu-xi cunu cuechi núú tnàhá-ndó te vá cádá-ndó să cúnù-ndo. 27 Te núu dava-ndo cuíní-ndó quène cáva-ndo, te cuu-ndo dàtná cue ñáyiú ñá túú tnàhí dăñá quee núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi cunu cuechi nŭú tnàhá-ndó. 28 Te cada-ndo dàtná quidé yŭhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, chi yúhú véxi-í ñuyíú-a dico ñá dŭú să cúnú cuèchi ñáyiú núú-í chi véxi-í sá cúnú cuèchi-í nŭú-yu. Te cuú-í ñuyíú-a cuendá vâi-yu cácu nihnú-yu núú ùhú núú ndàhú —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús quidé tătna-gă núú ũú tnàhá cue tée cuàá

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Te òré ní quee Jèsús ñuú Jericó ndihi cue tée xica cuu ndihi-gă, te cuéhé víhí ñáyiú nchicúⁿ ñahá xii-gă cuáháⁿ. 30 Te yuhu ìchi cuáháⁿ-gă xñucóo úú tnàhá cue tée cuàá, te cue tée-áⁿ ní cutnùní iní-güedé sá Jèsús ñúhú-gă ichi-áⁿ te ní ngúíta-güedé níhi càháⁿ-güedé, te xăhaⁿ-güedé xii-gă:

—iYòhó Mèstrú, ñaní tnàhá ndii Dávii, cundàhú iní ñahá xii-ndí! —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gă.

31 Te cue ñáyiú tēnaá ñahá-yu xii-güedé, te xăhăⁿ-yu sá ná càdí-güedé yuhu-güedé, dico uuⁿ-gă níhi ní cáháⁿ-güedé, te xăhaⁿ-güedé xii-gă:

—iYòhó Mèstrú, ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-ndí! — cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³²Te ní ngüíñí Jèsús te ní cana ñaha-gă xii-güedé, te ní xícáⁿ tnúhú-gă núú-güedě, te xáhaⁿ-gă:

—¿Ná cuíní-ndó càda ñaha-í xii-ndo-i? —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³³Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-ndí sá cádá tătna-n núú-ndí cuendá cundehe-ndí —cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁴Te Jèsús ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-güedé, te ní tendaha-gă núú-güedě. Te òré-ni ní ndúha núú-güedě, te nchícúⁿ ñáhá-güedě xii-gá cuáháⁿ.

Jèsús cuánguïhu-gá ñuú Jerusàlén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 Te òré sa ta cùyatni Jesús ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá ñuú Jerusàlén, te ní quexìo-gá ndíhi-güedé yatni víí-nă ñuú Bèttagé, te xíáⁿ cáá yùcu nani Olívú. Te ní ndatnúhu-gá ndíhi úú cue téé xica cuu ndíhi-gá, ²te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ ñuú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ te nanihí-ndó ìíⁿ búrru òhí ndètní-dí ndíhi déhe-dí, te nandaxi-ndo-güèdì te candeca-ndo-güèdì quixí. ³Te núú ìò ñáyíu dàdahaⁿ ñaha xii-güedi, te cúñaha-ndo xíi-yu sá yùhú Yaá xícá cùu ndíhi-ndo xini ñuhu-í-güedi, te ndíhi-ni natendaha-í-güedi núhú-güedi cúñaha-ndo —cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁴Te ducaⁿ ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnì ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí

ndéé sanaha núú tütú-gá núú cächí-xi:

⁵Chí cùñaha cuè ñáyíu ñuú Sìón ná cádá cuendá-yu, chi véxi téé yìndaha ñaha xíi-yu yòdo-dé ìíⁿ búrru ìhli déhe ìíⁿ búrru quiti sa xido,

te cùu-dé ìíⁿ téé ío ndàhú iní-xi. Duha ní chídó tnùnì ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha núú tütú-gá.

⁶Te cue téé xica cuu ndíhi-gá ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-gă xii-güedé cada-güedé. ⁷Te ní ndexìo-güedé ndécá-güedě ìíⁿ búrru òhí ndíhi déhe-dí, te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóo-güedě sátá-güedi, te dàtnùnì cuásaá Jèsús sátá ìíⁿ-dì ní ngódó ñaha-gá xii-dí. ⁸Te ío cuéhé ñáyíu ta sàcáⁿ-yu dóo-yu ichi cuáháⁿ-gá cuendá núú dōo-yu-áⁿ yáha-gá ndíhi quiti yòdo-gá. Te davá-yu xèhndé-yu ndaha yùtnu ñúú tá sàcáⁿ-yu cuáháⁿ. ⁹Te nchaa ñáyíu yòdonuu núú-gă ndíhi nchaa ñáyíu nchícúⁿ ndàa sátá-gă ní ngüíta-yu níhi càháⁿ-yu, te cächí-yu:

—ííò càhnu cuu Yaá cúú ñàní tnáhá ndíi Dàvíí! íTe Yá Ndiòxí ío na chindee ñaha-gá chi cùu-gá Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí véxi quide núú-gă! íTe ndéé nchaa sá ío andíu na cächí-xi sá ío càhnu cuu-gá! — duha cächí-yu.

¹⁰Te òré cuánguïhu Jèsús ñuú Jerusàlén, te nchaa ñáyíu ñuú-áⁿ ní ngüíta-yu xícuaá-yu, te davá-yu ní ngüíta-yu xitnàhá-yu:

—¿Yoo cùu téé-áⁿ? —cächí-yu xitnàhá-yu.

¹¹Te davá-yu xitnàhá-yu:

—Tée-ǎⁿ cúú-dě Jèsús tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te cùu-dé tée ñúú Nazàrét ñúú yíndèhu distritú Galiléa —càchí-yu xitnàhá-yu.

Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa xĩquide ñáyiú xití veñúhu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹²Te Jèsús cuánguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ïo cùnunu, te xití veñúhu-áⁿ xĩndecu ñáyiú quide ndáhú nádìcò-yu, ndihi ñáyiú xĩsaaⁿ, te nchaá-yu ní queñuhu ñaha Jèsús xii-yu quehé, te ní dándùá-gá mèsá nchaa ñáyiú dàma díhúⁿ, ndihi nchaa xilé sácòo nchihi ñáyiú dìco lómá xĩndecu xití veñúhu-áⁿ. ¹³Te ní xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Núú tütú Yá Ndiöxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ-gá, te ní cachí-gá: “Vehe-í cúú-xí nũú càháⁿ ndihi ñaha ñáyiú xii-í”, duha ní càháⁿ-gá càchí-xi núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndò vèhe-gá vehe ñadúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

¹⁴Te xíaⁿ ndécú Jèsús ní quexìo cue tée cuàà ndihi cue tée yacua, te ní quide tátna ñaha-gá xii-güedé te ní ndúha-güedé. ¹⁵Te cue dútú cùnunu ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndii Moisés ní xiní-güedé ní quide Jèsús sá vǎ yoo tnáhi ndàcu cada, te ndèdóho tucu-güedé níhi xicáháⁿ cue landú xití veñúhu càhnu sá ïo cùnunu-áⁿ, te càchí-güexi: “Ío càhnu cuu Yaá cúú ñànì tnáhá ndii Dàvií”, càchí-güexi. Te ní cudééⁿ-güedé, ¹⁶te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—¿Ndèdóho-n nàcuáa càháⁿ cue landú-ǎⁿ ñǎ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Ndèdóho-í, te nchòhó náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tütú Yá Ndiöxí núú càháⁿ-xi cuèndá cue landú-ǎⁿ, te duha càchí-xi:

Yòhò ní quide-n sǎ cuè landú vitna sàdì, ndihi cue dava-gá landú,

chiñuhu ñaha-güexi xii-n nàcuáa tàú-xi cunduu.

Duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁷Te xíaⁿ ní dándòo ñaha Jèsús xii-güedé, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá ñúú Bètaniá, yàcáⁿ ní xĩndecu-gá niú-áⁿ.

Jèsús xáhaⁿ-gá xii yutnu ngüxí sá vǎ cúúⁿ-gá sávidí-xi

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Te nduu tnèé-áⁿ nehé-ni cuáháⁿ tucu Jèsús ñúú Jerusalén, te ichi ñùhu-gá ní xihí-gá docó. ¹⁹Te ní xiní-gá iíⁿ yutnu ngüxí núnñi iíⁿ xio yuhu ìchi, te ní xica-gá cuáháⁿ ndéhé-gá nũú ndèè sávidí-xi, dico ñá túú nǎ ndèè chi mee-ni ndàha-xi ndeé. Te ní xáhaⁿ-gá xii yutnu ngüxí-áⁿ:

—iVitna te vǎ iíⁿ nduu-gá cuuⁿ sávidí-n! —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-xi.

Te òrè-ni-áⁿ ní yíchí yutnu ngüxí-áⁿ. ²⁰Te sǎ dúcáⁿ ní cuu ní xiní cue tée xica cuu ndihi Jesús, te ío ní cuñúhu-güedé, te ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuèndá ndéè dàcáⁿ ío ndihi ní yíchí yutnu ngüxí-ǎⁿ-i? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé: —Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nũú nchòhó quíndáá ndisa iní-ndò

Yă Ndiöxí, te vá cání ìíⁿ cani úú iní-ndó, te ñá díú-ní sá nǐ quide-í-a ní xiní-ndó ndàcu-ndo cada-ndo, chi ndéé tíndúú-a xocuñí-xi núú ndécú-xí te núú cúñaha-ndo sá xocuñí-xi te quíhíⁿ-xi quée-xi xití làmár. Te díu ducaⁿ càda-xi te núú na quèndáá iní-ndó. ²²Te nchaá sá ná càcáⁿ-ndó nǔú Yă Ndiöxí òré càháⁿ ndíhi-ndo-gă te taxi-gá te núú sàndáá ndisa iní-ndó sá táxí-gă sá xicáⁿ-ndó nǔú-gă —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús ndécú ndíhi-gá tnúhu ndee ìní

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³Te Jèsús cuànguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ìo cùnnuu danehé-gá ñáyiú, te xíaⁿ ndécú-gă ní quexìo cue dútú cùnùu ndíhi cue tée cùu sacuéhé nǔú ñáyiú isràèl, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuìní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndùu tnúhu ndee ìní ndécú ndíhi-n núú quide-n nándi sá quidé-n, ÷te yoo ducaⁿ nǐ taxi tnúhu ndee ìní-áⁿ xii-n-i? —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé: —Yúhú tnàhá-í cuìní-í càcáⁿ tnúhu-í ìíⁿ sá càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te núú na càchí tnúhu-ndo te cachí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee ìní duha quide-í. ²⁵Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ nǐ dácúándùte ndíi Juàá ñáyiú, ÷Yă Ndiöxí ăⁿ cuè tée ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi?, te chí càchí tnúhu —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní ngúíta-güedé xǐtnàha-güedé: —÷Nása cúñaha-o? Chi núú na cúñaha-o sá Yă Ndiöxí ní táuchíúⁿ

dùcaⁿ ní quide ndíi Juàá ñá, te quesaha-dé: “÷Ná cuèndá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní càháⁿ ndíi vàiⁿ?”, quesaha-dě. ²⁶Te núú na cúñaha-o sá cuè ñáyiú ñuyíú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi ña, te cudééⁿ ñáyiú núú-ó, chi nchaá-yu càchí-yu sá Yă Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii ndíi sá càháⁿ ndíi tnúhu-gá núú ñáyiú —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

²⁷Te ní xáhaⁿ-güedě xii Jèsús: —Ñá túú xìní-ndí yoo ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní dácúándùte ndíi Juàá ñáyiú —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé: —Te núú ducaⁿ te ni yúhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee ìní duha quide-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuèndá ìíⁿ tée ndíhi úú déhe-dé

²⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Na càni-í ìíⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó tnúhu càháⁿ-í. ìíⁿ tée ndècu úú déhe-dé, te ní xáhaⁿ-dě xii déhe-dé tée sacuéhé-gă: “Yòhó déhe-í, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nǔú vá cùndèe ìní-n cuànùndaha ñaha-n xii-í cada chùuⁿ-o núú nǐ xitu-í yoho yàha stilé”, càchí-dé xăhaⁿ-dě. ²⁹Te ní xáhaⁿ dēhe-dé xii-dé: “Vá quíhíⁿ-í cada chùuⁿ-í núú chíúⁿ-n”, càchí-dé xăhaⁿ-dě xii tătá-dě. Dico cuèé ní nacani iní-dé te ní sáháⁿ-dé ní quide chùuⁿ-dé núú chíúⁿ tătá-dě.

³⁰Te tée-áⁿ nǐ sáháⁿ tucu-dé ní xáhaⁿ-dě xii déhe-dé té líhli-gá nǔú vá cùndèe ìní-dé cuànùndaha ñaha-dé, te ní xáhaⁿ dēhe-dé-áⁿ xii-dé: “Cuu cuànùndaha ñaha-í

xii-n", càchí-dé xǎhaⁿ-dě. Dico ñá túú ní sǎháⁿ-dé cada chiùⁿ-dé. ³¹Te vitna chí càháⁿ nũu ndédacàa cue tée úú-áⁿ ñĩ quide-güedé sá cuiní tǎtá-güedě —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Tée cùu sacuéhé-gǎ, tée ní cáháⁿ ndíhi-dé díhna —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá cuè tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndíhi cue ñáyiú dǐhí xǐndecu ichi díí ìní yáchí-gá ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxi xii cue tée-áⁿ ndíhi cue ñáyiú dǐhí-áⁿ dàcúúxí nchòhó. ³²Chi ndíi Juáá tée ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáyiú ní cáháⁿ ndíi nàcuáa cadá-yu cundecú-yu, dico nchòhó chi ñá túú cuiní-ndó quèndáá ìní-ndó nàcuáa ní cáháⁿ ndíi, dico cue tée cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndíhi cue ñáyiú dǐhí xǐndecu ichi díí ìní, chi sàndáá ìní-güedé ndíhi-yu tnúhu ní cáháⁿ ndíi. Te nchòhó cuèi ndèhe-ndo sá sàndáá ìní cue ñáyiú-áⁿ nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi, dico ñá túú cuiní-ndó ndixi cuèchi ìní-ndó cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo cuendá tñii-ndo tnũhu ní cáháⁿ ndíi —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá cue tée cuihna ìní-xi

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³Te xǎhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Cundedóho-ndo na càni tucu-í ìngá cuèndú núú-ndó cuendá tecú tnùní-ndó tnũhu càháⁿ-í. Ìiⁿ tée ní

nacúxi-dé mee-ni yòho yaha stilé núú ñúhú-dě, te ní chidoco-dě cuendá sá vǎ cúú dàñú, te ní cadúha-dé núú quíhni-dě ndéhé yoho yàha stilé-áⁿ òré ná cùu, te ní cadúha-dé ìiⁿ xító dùcúⁿ núú cáúndòdo cue tée coto nchaa yoho yàha stilé-áⁿ.

”Te ní sáá ìiⁿ nduu quèe-dé quíngaca cuu xica-dě te ní dándòo ndaha-dě sá ñĩ xitu-dé-áⁿ xii ìiⁿ úú cue tée xìní tnáhá ndíhi-dé cuendá cada chiùⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cúú te cuu cuendá dava-güedé, te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé. ³⁴Te sátá ñĩ sáá nduu ñĩ cuu ndéhé nchaa yoho yàha stilé sá ñĩ xitu-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii ìiⁿ úú cue tée xìnu cuechi núú-dě: “Chí cuáháⁿ cǎcǎⁿ-ndó sǎ cúú cuendá-í núú cue tée ní dándòo ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ñĩ xitu-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé. ³⁵Te cue tée ní dándòo ndaha-dě nchaa yoho yàha stilé sá ñĩ xitu-dé-áⁿ ñĩ tñii-güedé cue tée xìnu cuechi núú-dě-áⁿ, te ìiⁿ-dé ní cani-güedé, te ìiⁿ-dé ní sahni ñaha-güedě, te ìngá-dé ní sǎñaha-güedě yúú. ³⁶Te tée ní xitu yoho yàha stilé-áⁿ ñĩ tendaha-dě titní-gá tucu cue tée xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ-güedé cuángácáⁿ-güedé sá cúú cuendá-dé núú cuè tée ní dándòo ndaha-dě sá ñĩ xitu-dé-áⁿ, dico diu-ni ducaⁿ ñĩ quide ñaha cuè tée-áⁿ xii cue tée xìnu cuechi núú-dě-áⁿ.

³⁷Te tée cùu xítóhó nchaa

yoho yàha stilé-áⁿ ñĩ sani ìní-dé: “Váha-gá nũu tendaha-í déhe-í-a núhú-dé, chi òré quiní ñáhá-güedě xii-dé te canehe-güedé

sá yíñùhu núú-dě”, duha ní sani iní-dé. Te ní tendaha-dě déhe-dé cuánuhú-dé. ³⁸Dico òré ní xiní cue tée quide chiuⁿ-áⁿ dèhe tée cùu xítohó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xítñàha-güedé: “Tée-áⁿ tée véxi nduu táhú ñuhu-a ndìhi nchaa sá cáá núú-xi, dico cahni-o-dě te mee-o ndùu táhú-ó sá ndúú táhú-dě”, càchí-güedé xítñàha-güedé. ³⁹Te ní tñii-güedé tée-áⁿ te ndèca ñaha-güedé cuáháⁿ ìiⁿ xio yuhu ñùhu-áⁿ, te ní sahani ñaha-güedé xii-dé —duha cuáháⁿ cuendú ní cani Jèsús núú-güedé.

⁴⁰Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús

xii-güedé:

—¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó ñàsa cada ñaha xítohó ñuhu-áⁿ xii cue tée-áⁿ ñǎ? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴¹Te cue tée-áⁿ ñǎ xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Tée cùu xítohó ñuhu-áⁿ ñùhú-dé, te vǎ cùndàhú iní-dé cue tée cuihna iní-xi-áⁿ chi cahni ñaha-dě xii-güedé, te dándóo ndaha-dě ñuhu-dé xii cue tée cùtnuní iní-dé cada ndáá cuendá ndì tnahá cúúⁿ nděhé nchaa yoho yàha stilé sá ñǎ xitu-dé-áⁿ te cuáñaha-güedé xii-dé sá cúú cuendá-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te nchòhó, nǎa ñǎ túú dàcuaha-ndo núú tütú Yǎ Ndiòxí núú càchí-xi:

Yúú sǎ ñǎ dáquéeé tǐhú cue tée dàcaa vehe, ní cuu-xi yúú cùnùu vitna.

Chi mee Dǔtú Ndiòxí ducaⁿ ñǎ cachí-gá cunduu, te cùu-xi ìiⁿ sǎ ìo cùñùhu-o vitna.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ⁴³Te duha càháⁿ-í chi Yǎ Ndiòxí cada-gǎ te vǎ ñihí-ndó tñùhu ndee ìní cundecu ndìhi-ndo cuendá ndǐhu ndaha ñàha-gǎ xii-ndo, chi tñùhu ndee ìní-áⁿ cundecu ndìhi cue ñáyiu cada ndáá cuendá ndǐhu ndaha ñàha Yǎ Ndiòxí xíi-yu. ⁴⁴Te yúú sǎ cùnùu-áⁿ cúú-xí yǔhú, te nchaa ñáyiu ñǎ túú tñii tñùhu-í cùu-yu dàtná ìiⁿ ñáyiu ndúá núú yǔú-áⁿ te tñàhnú duúⁿ-yu, àdì núu na tàù ñáhá-xí xíi-yu, te dacàchí duuⁿ ñaha-xi —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴⁵Te sá dúcáⁿ ndùu cuendú ní cani Jèsús te cue tée cùu dútú cùnùu-áⁿ, ndìhi cue tée cùu fariséú ní cutnùní iní-güedé sá cuendá-güedé ní cáháⁿ-gǎ. ⁴⁶Te ní cuiní-güedé tñii ñaha-güedé xii-gǎ òré-áⁿ dico ñǎ túú ní cùyii-güedé, chi ní yùhú-güedé cue ñáyiu, chi ní cutnùní iní-yu sá cúú-gǎ ìiⁿ tée càháⁿ tñùhu Yǎ Ndiòxí.

Cuendá ìiⁿ vico tñándaha

22 Te Jèsús ní ngúita tucu-gǎ cǎní-gǎ ingá cuendú núú-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ:

²—Na cǎni tucu-í ingá cuendú núú-ndó cuendá tecú tñùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndǐhu ndaha ñàha Yǎ Ndiòxí xii ñáyiu. ìiⁿ tée yìndaha ñaha xii ñáyiu ní quide-dé ìiⁿ vico ní dátñándaha-dé déhe ducuⁿ-dé. ³Te ní tendaha-dě cue tée xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ-güedé cuángana-güedé cue ñáyiu sa ní cáháⁿ-dé cuhuⁿ vico, dico ñáyiu-áⁿ ñǎ túú ní cuiní-yu quíhíⁿ-yu. ⁴Te ní xáhaⁿ tùcu-dé xii dava-gǎ cue tée xìnu cuechi núú-dě: “Quíhíⁿ-ndó

cũñaha-ndo xii cue ñáyiú sa ní cáháⁿ-í cuhuⁿ vico sá sà ní quide túha-í sá cáxí-yu, te sa ní sahní-í ndicutu ndihí nchaa dava-gá quiti ní dánucũñhu-í, te nchaa sa ní quide túha-í, te na quixí-yu cuhúⁿ-yu vico cächí-í cũñaha-ndo”, cächí-dé xãhaⁿ-dẽ xii cue tée xĩnu cuechi núú-dẽ-áⁿ. ⁵Dico ni ñⁿ ñáyiú ní cáháⁿ-dé-áⁿ ñà túú ní cuini-yu quĩhⁿ-yu cuhúⁿ-yu vico. Chi ñⁿ-yu ní sáháⁿ-yu ní quide chĩúⁿ-yu núú ñũhⁿ-yu, te ingá-yu ní sáháⁿ-yu ní nadicó-yu núú nándi cùu ndáhú quidẽ-yu. ⁶Te dava-gá-yu ní tñĩ-yu dava cue tée xĩnu cuechi núú tẽe quide vico-áⁿ, te ní canihá-yu ndéé ní sahní ñàhá-yu xii-güedé. ⁷Te tée yĩndaha ñaha xii ñáyiú quide vico-áⁿ ñĩ cudééⁿ víhí-dẽ sá dúcáⁿ ñĩ quidé-yu, te ní tendaha-dẽ cue sandadú-dé ní sáháⁿ-güedé ní sahní-güedé cue ñáyiú ducaⁿ ñĩ quide-áⁿ, te ní sahní-güedé nchaa vehe càa ñuú-yu. ⁸Te sátá dúcáⁿ te ní xãhaⁿ-dẽ xii dava-gá cue tée xĩnu cuechi núú-dẽ: “Nchaa sa ndècu túha, te cue ñáyiú ní cáháⁿ-í cuhuⁿ vico-a ni cùu ñà túú-gã tàú-yu sá cúhⁿ-yu. ⁹Te chí cuàháⁿ ndèni ní cuu te cáháⁿ-ndó nchàa ñáyiú na nànhí-ndó ichi na quixí-yu cuhúⁿ-yu vico-a”, cächí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-güedé. ¹⁰Te cue tée xĩnu cuechi-áⁿ ñĩ quee-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní cáháⁿ-güedé nchaa ñáyiú ní naníhí-güedé ichi, te cuẽ ñáyiú váha iní-xi, te cuẽ ñáyiú cuihna iní-xi, te ní chítũ-yu núú cúú vico-áⁿ.

¹¹Te sátá dúcáⁿ te tée yĩndaha ñáyiú quide vico-áⁿ ñĩ quĩhu-dé xití vehe ní xíndéhé-dẽ cue ñáyiú ñũhu

vico-áⁿ, te ní xiní-dé ñⁿ tée ñũtnahá tnuú-yu te ñà túú càa dóó-dẽ dàtná cáá dõó ñĩhnú cue ñáyiú ñũhu vico-áⁿ. ¹²Te ní xãhaⁿ-dẽ xii tée-áⁿ: “¿Tãta, nása ní cuu cuánguihu-õ iha, te ñà túú càa dóó-n dàtná cáá dõó ñĩhnú cue ñáyiú ñũhu vico tñándaha-i?”, cächí-dé xãhaⁿ-dẽ xii tée-áⁿ. Dico tée-áⁿ ñà túú ní ñĩhí-dẽ tñúhu cáháⁿ-dé. ¹³Te tée yĩndaha ñáyiú quide vico-áⁿ ñĩ xãhaⁿ-dẽ xii cue ñáyiú xĩnu cuechi núú mèsá: “Chí tñí tẽe-áⁿ te dacùtu-ndo-dé, te queñuhu-ndo-dẽ ná quĩhⁿ-dé cundecu-dé ñⁿ xichi núú néé nũú ño ndoho-dé, te yàcáⁿ ño ndáhyú-dé te dicó rúhñú-nã cuu núhu-dé sá sàtú iní-dé sá ndóhó-dẽ”, cächí-dé xãhaⁿ-dẽ xii cue ñáyiú xĩnu cuechi núú mèsá-áⁿ. ¹⁴Te duha ndũu cuendú càháⁿ-í chí ño cuéhé ñáyiú càháⁿ ñàhá Yã Ndiõxí xií-yu, dico sacú-ni-yu nduu táhũ-yu cundecú-yu ndĩhi-gá —cächí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá impuèstú

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Te cue tée cùu fariséú ní sáháⁿ-güedé ñⁿ xichi ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé datìcanuu-güedé Jèsús núú tñũhu càháⁿ-gá cuendá ducaⁿ ñĩhí-güedé nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá. ¹⁶Te ní tendaha-güedé ñⁿ úú cue tée cùndihí-güedé, ndĩhi cue tée cùndihí té Hèrodés cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús. Te òrè ní quexìo-güedé núú ndécú-gã, te ní xãhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ñĩhí-ndí tñúhu sá ño ndáá càháⁿ-n, te càháⁿ ndáá-n

nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí cundecu-o ñùyíu-a, te cuëi ndèda-ni càa ñáyíu ìⁿ-ni càháⁿ-n ndìhí-yu chi ñá túú quide cuendá-n cuëi ná ñáyíu cùu-yu. ¹⁷Te cachí tnúhu xii-ndí, núu váha-ni quide-ndí sá chăhu-ndí té Cèsár tée ío cùnuu cuendá impuèstú áⁿ ñáhá —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁸Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèe ñáhá-güedě xii-gá, núu ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó cue tée dândahú mée-xí sá quidé ndăa te ñá ndăa sá quidé ndăa-ndó, ìná cuendá xító ndèe ñáhá-ndó xii-í? ¹⁹Chí dánèhé ñáhá xii-í ìⁿ díhúⁿ să chăhu-ndo cuendá impuèstú nũ nása càa —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te ní dánèhé ñáhá-güedě xii-gá ìⁿ díhúⁿ să nání dènaríu. ²⁰Te òré ní xiní-gá díhúⁿ-ăⁿ te ní xícáⁿ tnúhú-gă núu-güedě, te xăhaⁿ-gă:

—Chí càchí tnúhu yoo núu-xi ndèe ndìhi yoo ðiu-xi ndeé —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

²¹Te ní xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Núu tē Cèsár ndèe ndìhi ðiu-dé —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí nácuaăha té Cèsár sá cúu cuendá-dé, te sá cúu cuendá mée Yă Ndiöxí te xíăⁿ nacuáha-ndo-gă —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

²²Te cue tée-áⁿ ío ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ-gá, te ní natnii-güedé ichi cuánuhú-güedé.

Cuendá cue ñáyíu ndoto

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³Te ðiu-ni nduu-ăⁿ nĩ quexío ìⁿ túú cue tée cùu saducéú núu ndécú

Jèsús. Te cue tée-áⁿ ñà túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cuè ñáyíu ní xíhí, te ní xăhaⁿ-güedě xii-gá:

²⁴—Mèstrú, ndíi Moisés ní cachí ndíi sá nũu ìⁿ tée ndècu ñadìhí-xi cuú-dé te quendóo ñadìhí-dé, te núu ñá túú dèhe-dé ní xõo ndìhi-aⁿ te tée cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ cuendá coo dèhe-dé ndìhi-aⁿ cuendá ñaní-dé tée ní xíhí-áⁿ. ²⁵Te ñuú-ndí-a ní xíndecu úsá tnàhá cue tée mee-ni ndì ñaní-güedé. Te tée díhna ní níhí ñadìhí-dé te ñá túú ní cùdii-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ìⁿ déhe-dé ñá túú ní xõo ndìhi ñadìhí-dé-áⁿ. Te tée cùu uú ní nàqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèé-áⁿ. ²⁶Dico ní xíhí tucu-dé, te ni ìⁿ tucu déhe-dé ñá túú ní xõo ndìhi ñaha-áⁿ, te ðiu-ni ducaⁿ nĩ yáha tée cùu uní, te ní xínu ndi ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedě xii ñaha-áⁿ dico ðiu-ni ducaⁿ nĩ xíhí-güedé. ²⁷Te ndéé núu ní ndìhi-ná te ní xíhí tnàhá ñadìhí-áⁿ.

²⁸Te na sàà nduu ndòto-güedé ndìhi ñaha-áⁿ, ìte ndèdacàa-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chi ndi ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedě xii-aⁿ —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁹Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Ní xíta nchòhó tnúhu càháⁿ-ndó, chi ñá túú xìní-ndó nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí núu tütú-gá, te ni ñà túú cùnùní iní-ndó să díú-gă ndácú-gă quidé-gă nchaandì túhú sá văha.

³⁰Te na càchí tnúhu-í xii-ndo să òré ná sàà nduu ndòto nchaa ñáyíu ní xíhí, te dàvá-áⁿ vă yõo-gá dasaⁿ dèhe yoco-xi chi vá yõo-gá candeca tnàha, chi cuu-ná-yu dàtná cue

espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí. ³¹¿Te náa ñá túú quide cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí núú tùtú-gá núú càháⁿ-gá cuendá cue ñáyiú ní xíhí-ăⁿ? Te duha càchí-gá: ³²“Yúhú cùu-í Ndiöxí tĕ Àbrahám, ndihi té Isàác, ndihi té Jàcób”, duha càchí-gá núú tùtú-gá. Te cue tée-áⁿ chi cuèi ní xíhí-güedé núú ñùyíú-a, dico sá cúú-xí Yă Ndiöxí chi ndècu vívú-ni-güedĕ. Chi ñiú-gá cúú-gă Ndiöxí mee-ni cuè ñáyiú xĩndecu vǐvú, te ñá túú cùu-gá Ndiöxí cue ñáyiú ñá túú ndècu vívú —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedĕ.

³³Te sá dúcáⁿ ñí càháⁿ-gá ní xíi-gá cue tée-áⁿ, te ío ní cuñúhu nchaa ñáyiú cuendá sá ïo váha ndùu tnúhu ní càháⁿ-gá.

Tnúhu sá ïo-gá cúnùu

(Mr. 12:28-34)

³⁴Te cue tée cùu fariséú ní xiní-güedé ní sadí Jèsús yuhu cue tée cùu saducéú, chi ñá túú ní ñíhí-gă-güedé tnúhu cúnaha-güedĕ xii-gá, te cue tée cùu fariséú-áⁿ ñí nataká-güedé te cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús. ³⁵Te ñíⁿ tée cùu fariséú-áⁿ ïo váha cùtnuní iní-dé nàcuáa ndùu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés te xito ndeé-dé Jèsús, te xăhaⁿ-dĕ xii-gá:

³⁶—Mèstrú, cachí tnúhu ndĕdacàa tnúhu sá ñí chídó tnùní ndíi Moisés ío-gá cúnùu cada-o —cachí-dé xăhaⁿ-dĕ xii-gá.

³⁷Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-dé: —Duha càháⁿ tnúhu sá ïo-gá cúnùu: “Cuu iní-ndó Dítú Ndiöxí Yáa cúú Ndiöxí-ndó ñi yuhu ní iní-ndó, te cani iní-ndó càda-ndo datná cuiní méé-gă, te mee-ni

tnúhu váha cani iní-ndó nàcuáa cuu vii cuu váha-ndo núú-gă”, ³⁸duha càháⁿ tnúhu sá ïo-gá cúnùu. ³⁹Te duha càháⁿ tucu ingá tnúhu cùu uú sá ïo cúnùu, te sa yatni ñíⁿ-ni cùu-xi ndihi tnúhu díhna nuu, te càchí-xi: “Cuu iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo dàtná cúú iní-ndó mèe-ndo”, duha càháⁿ tnúhu cùu uú-áⁿ. ⁴⁰Te cuendá úú tnúhu-a ní cáá nchaa tnúhu ní càháⁿ ndíi Moisés nàcuáa cada ñáyiú, te ñiú-ni cuendá úú tnúhu-a ní cáá tnúhu ní càháⁿ nchaa cue tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedĕ.

Yoo cùu Xítóhó Jesucristú

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹Te ndècu ducaⁿ-ni cue tée cùu fariséú núú ndécú Jèsús. ⁴²Te ní xícáⁿ tnúhú-gă núú-güedĕ, te xăhaⁿ-gă: —Cuñí-í cachí tnúhu-ndo yòo déhe-xi cùu Cristú Yáa tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedĕ.

Te ní xăhaⁿ-güedĕ xii-gá: —Déhe ndíi Dàvíí cúú Yàá-áⁿ —càchí-güedé xăhaⁿ-güedĕ xii-gá.

⁴³Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedĕ:

—¿Te nása càchí-tu-ndo să déhe ndíi Dàvíí cúú Cristú Yáa tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a, te mee ndíi Dàvíí-áⁿ ñí dácáhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiöxí xii ndíi, te ní cachí ndíi sá Cristú Yáa tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a cùu-gá Xítóhó ndíi? Te duha ní cachí ndíi:

⁴⁴Dítú Ndiöxí ní xăhaⁿ-gă xii Yáa cúú Xítóhó-í:

“Ngóo xio cùha-í, te yúhú cada-í te nchaa sá cúú ũhú iní ñáhá xii-n canehe-xi sá yíñùhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiöxí xii Yaá cúu Xítohó-í, cächí ndíi. ⁴⁵¿Te nása cùu Cristú déhe ndíi Dàvíí, te mee ndíi ní cachí ndíi sá cúu-gǎ Xítohó ndíi? —cächí Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴⁶Te ni ìⁿ-güedé ñá túú-gǎ ní nìhí-güedé tnúhu cúñaha-güedé xii-gǎ. Te ndéé nduu-ǎⁿ ñà túú-gǎ ní cùyii-güedé ná tnúhu cacáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ.

Jèsús càháⁿ-gǎ cuendá cue tée cùu fariséú ndíhi cuendá cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 Te Jèsús ní càháⁿ ndodo-gǎ núú nchàa ñáyiú, ndíhi núú cuè tée xica cuu ndíhi-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

²—Cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi cue tée cùu fariséú ndécú ndíhi-güedé tnúhu ndee ìní càháⁿ-güedé nchaa tnúhu sá nì chídó tnùní ndíi Moisés-áⁿ.

³Te cada-ndo nàcuáa dànehé ñáhá-güedé xii-ndo, dico vá cadá-ndó dàtná xíquide-güedé, chi tucu ndùu tnúhu càháⁿ-güedé, te tucu quide-güedé. ⁴Te quide-güedé dàtná quidé ñáyiú dàcuído ìⁿ tnaha ñáyiú-xi ìⁿ sá ïo véé, te mée-yu ni lùha ñá túú cuíní-yu cuidó-yu. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-güedé chi dànehé ñáhá-güedé xii-ndo nàcuáa cada-ndo, dico mee-güedé chi ni lùha ñá túú cuíní-güedé cada-güedé nàcuáa dànehé ñáhá-güedé xii-ndo.

⁵Te mee-ni ndùcu-güedé nàcuáa quide-güedé cuendá quiní ñáyiú sá ïo cùu cahnu-güedé. Te ndéé xindá sá ndèé ìⁿ úú tnúhu Yá Ndiöxí

tneé-güedé ndíhi ndaha-güedé, te tnàhá ìní-güedé sá ïo-gǎ cunduu quèhéⁿ xindá-áⁿ dàcúúxí xindá dava-gǎ ñáyiú. Te tnàhá tucu ìní-güedé sá ïo-gǎ cunduu nàni núú dǒó sácuíhnu-güedé dàcúúxí dǒó sácuíhnu dava-gǎ-yu. ⁶Te ndí tnahá òré sácǒo vico, òré quíhu-güedé mèsá caxi-güedé te ïo-gǎ cúdíí ìní-güedé cunucóo-güedé núú xilé núú sácǒo cue tée cùnuu-gǎ, te diu-ni ducaⁿ quide tucu-güedé cuéi xití veñúhu. ⁷Te nchaa núú xíca cùu-güedé cuíní-güedé sá ndíhi tnúhu yinúhu càháⁿ ndíhi ñaha ñáyiú xii-güedé, te cuíní tucu-güedé sá cǔñahá-yu xii-güedé mèstrú.

⁸Dico nchòhó vá cǔñaha-ndo xii ñáyiú sá cǔñahá-yu mèstrú xii-ndo, chi nchòhó ìⁿ-ni cùu-ndo ndecu-ndo, chi ducaⁿ ìⁿdii-ni yúhú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyúú-a cùu-í Mèstrú ndécú ndíhi ñaha-í xii-ndo. ⁹Te ìⁿdii-ni Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndiú cuu-gǎ Tǎtá-ndó, núú xíáⁿ vá càháⁿ-ndó sǎ dàva cue tée ñuyúú-a cùu-güedé tǎtá-ndó. ¹⁰Te ni vá cání ìní-ndó càda-ndo nacuáa càháⁿ ñáyiú sá cúnùu-ndo, chi ìⁿdii-ni yúhú Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyúú-a cùnuu-í. ¹¹Te ñáyiú ïo-gǎ cúnùu ndecu ndíhi-ndo, ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú xínu cuechi núú-ndó. ¹²Te nchaa ñáyiú quide cahnu mee-xi ñáyiú-áⁿ vá cúú-yu ñáyiú cùnuu, te nchaa ñáyiú ñá túú quide cahnu mee-xi ñáyiú-áⁿ cunúú-yu.

¹³Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ïo dàndahú mée-xí sǎ quidé

ndáa te ñá ndáa sá quidé ndáa-ndó, te ndàhú ní cuu-ndo chi sàdí-ndó ìchi ñáyiú ñá dáñá-ndó ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xií-yu, te ni mèe-ndo ñá túú quíde-ndo nacuaáa ndíhu ndaha ñàha-gá xii-ndo, te ni dàva-gá cue ñáyiú cuiní sá ndíhu ndaha ñàha-gá xií-yu ñá dáñá-ndó.

14^oTe nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúu-ndó cuè tée ío dándahú mée-xí sá quidé ndáa te ñá ndáa sá quidé ndáa-ndó, te ndàhú ní cuu-ndo chi quèndeé-ndó vèhe cue ñáyiú quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-ndo Yá Ndiöxí cuendá cuiní-ndó sá vã yõo cutnùní iní-xi nàcuáa quíde-ndo. Te sá dúcáⁿ quíde-ndo te ío-gá ndoho-ndo núú ùhú núú ndàhú dàcúúxí dàva-gá ñáyiú.

15^oTe nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúu-ndó cuè tée ío dándahú mée-xí sá quidé ndáa te ñá ndáa sá quidé ndáa-ndó, te ndàhú ní cuu-ndo chi sàhni iní-ndó cuáháⁿ-ndó ndèni ní cuu dàcaháⁿ-ndó ñáyiú cuendá cuiní-ndó tníi-yu ichi ndècu-ndo. Te òré ná xínu iní-yu tnií-yu ichi ndècu-ndo-áⁿ te uuⁿ-gá cuíta nihnú-yu dàcúúxí mée-ndo.

16^oTe nchòhó cúu-ndó datná cue ñáyiú cuàá, chi ñá cútùní iní-ndó nàcuáa canu ichi-ndo ñáyiú, te ndàhú ní cuu-ndo chi càchí-ndó: “**H**ⁿ ñáyiú na càcunehe veñúhu càhnu sá ío cùnuu òré cuiní-yu cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sá ndáa cadá-yu **ii**ⁿ sá sání iní-yu cadá-yu, te vã cúu

cuèchi xií-yu cuèi vã cadá-yu. Dico núu na càcu nehé-yu díhúⁿ cuàáⁿ yíhí xítí veñúhu-áⁿ te cuu cuèchi xií-yu te núu vã cadá-yu sá ñí cachí-yu cadá-yu”, duha càchí-ndó.

17^oiNchòhó cúu-ndó cuè tée ío ñíi ðíquí-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyiú cuàá chi ñá tècú tnùní-ndó! Te vã càchí-ndó sã ïo-gá cùnùu díhúⁿ cuàáⁿ dàcúúxí veñúhu, chi ðiu cuendá veñúhu-áⁿ ñí cuu íí díhúⁿ cuàáⁿ-áⁿ. 18^oTe càchí tucu-ndo: “**H**ⁿ ñáyiú na càcunehe xító núú sácòdó sã ndúú tãhú Yá Ndiöxí òré cuiní-yu cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sá ndáa cadá-yu **ii**ⁿ sá sání iní-yu cadá-yu, te vã cúu cuèchi xií-yu cuèi vã cadá-yu, dico núu na càcu nehé-yu sá ndúú tãhú Yá Ndiöxí yódó núú xító-áⁿ te cuu cuèchi xií-yu te núu vã cadá-yu sá ñí sani iní-yu cadá-yu”, duha càchí-ndó. 19^oTe cùu-ndo cue tée ío ñíi ðíquí-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyiú cuàá chi ñá tècú tnùní-ndó! Te vã cání iní-ndó sã ïo-gá nándíhi sá ndúú tãhú Yá Ndiöxí sácòdó núú xító núú sácòdó tnàhí sá ndúú tãhú-gã-áⁿ dàcúúxí mée xító-áⁿ. 20^oChi nchaa ñáyiú ducaⁿ càcunehe xító-áⁿ, te tnàhá-ni sá yódó núú-xi càcu nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu. 21^oTe nchaa ñáyiú ducaⁿ càcunehe veñúhu càhnu sá ío cùnuu te ñá ðíú mée-ni veñúhu càcu nehé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu, chi tnàhá-ni Yá Ndiöxí Yaá cúu cuendá veñúhu-áⁿ cáci nèhé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu. 22^oTe nchaa ñáyiú càcunehe andíu cuendá cutnùní iní tnàha ñáyiú-yu sá ndáa cadá-yu **ii**ⁿ sá sání iní-yu cadá-yu, te ñá ðíú mée-ni andíu cacu nehé-yu chi tnàhá-ni núú

núcõo Yá Ndiõxí táxí tnùní-gá cáciu nèhé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu, te tnàhá mée-gã cáciu nèhé-yu òré ducaⁿ càháⁿ-yu.

²³Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó cuè tée ío dándahú mée-xí sã quidé ndǎá te ñá ndàá sá quidé ndǎá-ndó. Te cuèi núú ùxí xichi yúcu mèná nihí-ndó, te sǎñaha-ndo ìⁿ xichi xii Yá Ndiõxí, te ñiú-ni ducaⁿ quíde-ndo yúcu nání ànís, ndihi yúcu nání còminú, dico ndàhú ní cuu-ndo chi ñá túú quíde cuendá-ndó nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu sá ïo-gá cúnúu sanu ichi ñaha xii-ndo, te tnúhu-áⁿ cǎchí-xi sá ïo xini ñuhu-xi cada ndǎá-ndó cùndecu-ndo, te cundàhú iní-ndó cuè tnaha ñáyiú-ndo, te quíndáá iní-ndó Yǎ Ndiõxí, te cada-ndo nchàa nacúáa ndùu tnúhu càháⁿ-ndó, te nchaa tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu sá ïo cúnúu xini ñuhu-xi cada-ndo nacúáa càháⁿ-xi, dico vá dáñá ndèè-ndó càda-ndo nchaa dava-gá nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo. ²⁴Te nchòhó cúú-ndó dàtná cue ñáyiú cuáá, chi ñá túú cùnnumí iní-ndó nàcuáa canu ichi-ndo ñáyiú, chi quíde cuendá-ndó mée-ni nchaa tnúhu sá ñá túú ïo cúnúu, dico nchaa tnúhu sá ïo-gá cúnúu xini ñuhu-xi cada cuendá-ndó ñá túú quíde cuendá-ndó!

²⁵Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ío dándahú mée-xí sã quidé ndǎá te ñá ndàá sá quidé

ndǎá-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi cùu-ndo datná cue ñáyiú nàquete sátá-ni tàsáⁿ ndihi sátá-ni còhó te xití-xi cǎndehe caduha-ni. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndo chi mee-ni sã ndécú ndihi tnaha ñáyiú-ndo ñuhu iní-ndó, te nándi dándahú-ndó-yu te quèheⁿ-ndo sá ndécú ndihí-yu.

²⁶Te nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó dàtná cue ñáyiú cuáá, chi ñá túú cùnnumí iní-ndó nàcuáa ndùu sá quidé-ndó. Te ío xini ñuhu-xi sá cǎdá-ndó nàcuáa nduu ndoo nduu nine iní-ndó cuèndá ndacu-ndo càda-ndo sá vǎha, te xǎⁿ nùu chí cǎdá dàtná xǎquide ñáyiú nàquete ndaa xití tàsáⁿ ndihi ndàa xití còhó.

²⁷Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihi nchòhó cue tée cùu fariséú, cùu-ndo cue tée ío dándahú mée-xí sã quidé ndǎá te ñá ndàá sá quidé ndǎá-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi cùu-ndo datná núú yíndùxi ndíyi núú nì cuáha vii te ní nacáhyú sã cuìxíⁿ, dico xití yaú-áⁿ chi cǎndehe caduha chi mee-ni yìqui ndíyi ñuhu. ²⁸Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndo chi sànuu sá cúú-ndó cuè tée váha dico iní-ndó chi mee-ni sã cuèhó sá dúhá ñuhu, te ío dándahú-ndó mée-ndo sá quidé ndǎá-ndó te ñá ndàá sá quidé ndǎá-ndó.

²⁹Te nchòhó cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihi nchòhó cue tée cùu fariséú, cúú-ndó cuè tée ío dándahú mée-xí sã quidé ndǎá te ñá ndàá sá quidé ndǎá-ndó. Te ndàhú ní cuu-ndo chi cǎdúha-ndo nchàa núú ní nguíndùxi cue tée ní xóo càháⁿ

tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te ío vii quide-ndo nchaa núú sã ní cuáha núú yíndüxi cue ñáyiú ní quide váha ní xíndecu ñuyíú-a. ³⁰Te cächí-ndó: “Te núú dícó nchoo ní xíndecu-o cütñahá ní xíndecu cue ñaní tnáhá-ó ndéé sanaha, te vá chítñahá-ó-güedě cahni-o cuè téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí dàvá-áⁿ ní cùu”, duha cächí-ndó. ³¹Te sá dúcáⁿ cáháⁿ-ndó, te xǎⁿ cütñuní sá ííⁿ-ní cùu-ndo ndíhi cue ñaní tnáhá-ndó cuè téé ní xíndecu ndéé sanaha, cue téé ní sahni ñaha xii cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí dàvá-áⁿ. ³²Te núú ducaⁿ te chí dǎxínu cava chiuⁿ ní tausaha-güedě.

³³Te nchòhó cúú-ndó cuè téé ío cuihna iní-xi, chí cùu-ndo datná cóó dǎéⁿ! Te nchòhó vá nihí-ndó nàcuáa cada-ndo cǎcu nihnu-ndo núú úhú núú ndàhú. ³⁴Te cuèndá xǎⁿ núu tendaha-í cue téé cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí quixi núú-ndó, ndíhi cue téé cùu mestrú danèhé ñáhá xii-ndo tnúhu-gá, ndíhi cue téé ío váha cütñuní iní-xi cuèndá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú-ndó. Dico nchòhó chí da cùu úhú iní-ndó-güedě, chí dava-güedé cahni-ndo-güedě, te dava-güedé cata caa-ndo-güedě núú cùrúxí, te dava-güedé cani-ndo-güedě xití veñúhu, te ndi tnahá ñuú ndi tnahá ñuú quíhíⁿ-ndó nànducu-ndo-güedé cuèndá cada úhú iní-ndó-güedě. ³⁵Te sá dúcáⁿ ná càda-ndo, te ndadíquí-ndó cuè téé ní quide ndáá ní xíndecu ní xíhí ní sahni ñaha cuè ñaní tnáhá-ndó. Te ndéé ndíi Àbél téé ío váha ní quide ndáá ní xíndecu ní sahni-güedé ndadíquí-ndó, ndíhi nchaa dava-gá cue téé ní sahni-güedé, ndíhi ndéé

ndíi Zacàriá déhe ndíi Berèquiás téé ní sahni-güedé ndéé núú ní ndíhi-ná ndadíquí-ndó, te ndíi-áⁿ ní sahni-güedé mei tnúú veñúhu càhnu sá ío cùnuu ndíhi xító núú sácódó sã ndúú tǎhú Yá Ndiöxí, te nchaa cue téé-áⁿ ndadíquí-ndó chí dàtná tnúhu mee-ndo ní sahni-ndo cuè téé-áⁿ, chí ñu-ni ñaní tnáhá mèe-ndo ducaⁿ ní sahni ñaha xii-güedé. ³⁶Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchaa cue téé ní quide ndáá ní xíndecu ní sahni-güedé, nchaa cue téé-áⁿ ndadíquí nchaa ñáyiú ndècu vitna —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Jèsús cáháⁿ-gá cuèndá ñáyiú ñuú
Jerusalén**

(Lc. 13:34-35)

³⁷Te xǎhaⁿ Jèsús xii ñáyiú ñuú
Jerusalén:

—Nchòhó ñáyiú ñuú Jerusalén sàhni-ndo cue téé ní tendaha Yá Ndiöxí véxi cáháⁿ tnúhu-gá núú-ndó, te mee-ni ndíhi yúú sáhní-ndó dàva-güedé. Te yúhú titní xito ní cuiní-í coto ñaha-í xii-ndo dàtná quidé nchùxi xito-güedi déhe-güedi sàquíhi-güedi xití ndíxíⁿ-güedi, dico nchòhó ñá túú ní cuiní-ndó, te ñu-ni ducaⁿ sàni iní-í ndéé vitna! ³⁸Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã sàá nduu te ío ndàhú yáha ñuú-ndó, te vá cùndècu-gá-ndó. ³⁹Te na cächí tnúhu tucu-í xii-ndo sã vǎ quini ñáhá-gǎ-ndó xii-í, dico sáá nduu quini ñáhá tucu-ndo, te dàvá-áⁿ cachí-ndó: “Ío càhnu cuu Yaá ní tendaha Dütú Ndiöxí véxi”, duha cachí-ndó —cächí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

Jèsús cächí-gá sá ngóyó veñúhu*(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

24 Te Jèsús ní quee-gá veñúhu cànhu sá ìo cùnunu, te mei òré ní queheⁿ-gá ichi quíhíⁿ-gá ìíⁿ xichi, te ní sándehe yatni cue téé xìca cuu ndìhi-gá dñi-gá, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cundehe veñúhu-a nǎ ìo váha ní sáá —cächí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedě:

—Na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá sǎ ndéhé-ndó-á vítna saá nduu te vá cündüu-gá-xi dàtná cáá-xí vítna, chi ní ìíⁿ-gá yúú vǎ códó nchìhi tnaha-xi chi ndìhi ngoyo —cächí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedě.

Nàcuáa cada-xi nduu ta cùyatni naa ñuyúu-a*(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)*

³Te Jèsús ní sáá-gá ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gá yucu Òlívú, te xíáⁿ nǐ ngóo-gá te núú núcöo-gá-áⁿ ní sáháⁿ cue téé xìca cuu ndìhi-gá, te dayuhu nǐ xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuìní-ndí cachí tnúhu-n nǎ nduu dùcaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu cànhu sá ìo cùnunu, ndìhi nándí cùu sá cádá-xí òré sa ta cùyatni nduu quixi tucu-n ñuyúu-a, ndìhi òré sa ta cùyatni naa-xí —cachí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedě:

—Ìo quíhi iní-ndó cündecu-ndo cuendá sá vǎ yöo dandàhú ñáhá xii-ndo. ⁵Chi ìo cuéhé cue téé coo ñuyúú, te danàni-güedě méé-güedě dàtná nání-í, te cachí-güedě: “Yúhú cùu-í Cristú

Yaá ní tendaha Yǎ Ndiöxí véxi ñuyúu-a”, duha cachí-güedě. Te sá dúcáⁿ cǎháⁿ-güedě te ìo vǎi ñáyüu dandàhú-güedě. ⁶Te níhi-ndó tnúhu nàá-güedě ndèni ní cuu, dico vá yùhú-ndó chi dacuitíí sǎ dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sàá-gá nduu nàa ñuyúú òré ducaⁿ càda-xi. ⁷Chi cue téé ìíⁿ nàcióⁿ nàá-güedě ndìhi cue téé ingá nàcióⁿ, te titní ñuu ngúita-güedě nàá-güedě, te titní xichi ñuyúú coo tnamá, te titní tucu xichi ñuyúú quixi cuéhé, te titní tucu xichi ñuyúú ìo níhi tnáa. ⁸Te nchaa xǎⁿ cuu-xi tnúndòho sá vítná vǎha váha quèsaha sá cúú-xí cué ñáyüu xíndecu ñuyúú.

⁹Te cue ñáyüu na cùu úhú iní ñáhá xii-ndo cuáha cuendá ñáhǎ-yu núú cué téé cùchiuⁿ cuendá caniha-güedě xii-ndo, te dava-ndo cànhi ñaha-güedě, te nchaa ñáyüu cuu úhú iní ñáhǎ-yu xii-ndo sǎ cuendá-í. ¹⁰Te dàvá-áⁿ ìo vǎi ñáyüu dàñá-yu sá sàndáá iní-yu Yǎ Ndiöxí, te ngóo-yu cuu úhú iní tnáhǎ-yu, te cuáha cuendá tnáhǎ-yu núú cué téé cùchiuⁿ. ¹¹Te ìo vǎi cue téé cachí-güedě sá cǎháⁿ-güedě tnúhu Yǎ Ndiöxí te ñǎ ndàá sá cǎháⁿ-güedě tnúhu-gá, te ducaⁿ ìo vǎi ñáyüu dandàhú-güedě. ¹²Te dàvá-áⁿ cunuu mèe-ni nchaa sá cuéhé sá dúhá cadá-yu, te vǎi-yu vá cúú iní-gá-yu tnàha ñáyüu-yu. ¹³Dico nchaa ñáyüu na càda ndee-ni iní canchicúⁿ nihnu ñaha-ni xii-í, ñáyüu-áⁿ naníhí tàhú-yu. ¹⁴Te nihí ñuyúú quíhíⁿ ñáyüu cǎháⁿ-yu tnúhu váha, tnúhu sá cǎháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yǎ Ndiöxí xii ñáyüu, te sátá ná nihí nchaa ñáyüu tnúhu-áⁿ te naa ñuyúú.

15"Te ndíi Dániél téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ní chídó tnúní ndíi cuèndá ìíⁿ sá dáquèè tihú Yá Ndiöxí cundecu ìíⁿ xichi núú ní cuu íí, te xíáⁿ cada-xi sá vǎ cúndècu-gá ni ìíⁿ ñáyiú xíáⁿ. Te cada cuèndá váha-ndo nàcuáa ní cáháⁿ ndíi, chi nduu na quíní-ndó xíáⁿ cundecu-xi núú dúcáⁿ ní cuu íí, 16te dàvá-áⁿ nchaa ñáyiú xĩndecu distrítú Jùdeá xíní ñùhu-xi cunú-yu quíhíⁿ-yu xití yucu. 17Te nchaa ñáyiú ndáa ndódó ðǎquí véhé-xí vǎ ndǎhu-gá-yu vehé-yu quehéⁿ-yu ìíⁿ ndachíúⁿ-yu canehé-yu quíhíⁿ. 18Te nchaa ñáyiú cuáháⁿ yucu vǎ nùhú-gá-yu vehé-yu cúnúquehéⁿ-yu dóó-yu. 19"Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiú ðíhí ñùhú ðèhe-xi, ndíhi cue ñáyiú ðíhí xĩndeca déhe vitna sàdi na saá nduu dùcaⁿ cada-xi! 20Te nchòhó, chí càcáⁿ táhú nùú Yá Ndiöxí cuèndá sá vǎ dúcáⁿ ndòho-ndo yóó quídé vǎxíⁿ-xi, te ni vǎ dúcáⁿ ndòho-ndo nduu cuu-xi nduu ndetatú-ndó. 21Chi dàvá-áⁿ coo tnúndòho cahnu vihi ñuyúú, te vátá ìíⁿ ndùu-gá coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ ndéé cútnáhá ní ngáva ñuyúú, chi diu-ni dàvá-áⁿ coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ, te ni nùú cuáháⁿ núú véxi vǎ cóo-gǎ tnúndòho-áⁿ. 22Te Yá Ndiöxí càchí-gá sá vǎ ìo vǎi nduu coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ sǎ cuèndá nchaa ñáyiú ní cáháⁿ-gá cundecu ndíhi-gá. Chi núú vǎi nduu na coo tnúndòho-áⁿ te vǎ yóo cácu nihnu. 23"Te núú ìó ñáyiú càchí-yu xii-ndo: "Chí cúndèhe iha, chi iha ní quexìo Cristú Yáá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyúú-a", àdi cachí-yu: "Chí cúndèhe yacáⁿ chi

yacáⁿ ndécú-gǎ", càchí-yu ña. Te vǎ quìndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-yu. 24Chi coo cue téé cachí-güedé sá cúu-güedé Yáá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyúú-a, te dava-güedé cachí-güedé sá cúu-güedé cue téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí dico ñá ndáá sá cúu-güedé cue téé càháⁿ tnúhu-gá, te cada-güedé titní núú sǎ vǎ yóo tnàhí ndàcu cada cuendá dandàhú-güedé ñáyiú. Te cani iní-güedé dandàhú-güedé ndéé cue ñáyiú ní cáháⁿ Yá Ndiöxí cundecu ndíhi-gá. 25Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í dátúha ñaha-ì xii-ndo. 26Te núu càchí-yu xii-ndo: "Xití yucu-áⁿ ní quexìo Yáá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyúú-a", càchí-yu. Te vǎ quìndáá iní-ndó quíhíⁿ-ndó, àdi cachí-yu: "Vehe-áⁿ ndécú Yáá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyúú-a", càchí-yu. Te vǎ quìndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-yu. 27Chi dàtná xìní nchaa ñáyiú quide-xi oré sàá nduté dàyehé-xi ni càa xico ñuyúú ducaⁿ càda-xi oré quixi tucu yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchaa-ndo chi nchaa-yu quini ñáhà-yu xii-í. 28Te nchòhó xìní-ndó sǎ ncháá nùú yúcu yìqui cuñú ní xíhí te yàcáⁿ tàcá nchaa ndìxíí xéxi-güedí.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Tée cùu ñaní tnáhá cuè ñáyiú

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29"Te na yǎha-ni coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ, te vǎ dàyèhé-gá nchícanhii, te ni vǎ dàyèhé-gá yóó, te ngoyo nchaa chódíní ndéé andíu, te quídi-xi andíu 30nàcuáa cutnúní iní ñáyiú sá sǎ véxi yúhú Tée cùu ñaní tnáhà-yu nchaa-yu. Te cue ñáyiú nihíí ñuyúú ndǎhyú-yu

sá ndihú iní-yu òré ducaⁿ càda-xi, te nchaá-yu quiní ñáhă-yu xii-í quee-í andiu quixi-í ichi xití vícò, te quiní-yu sá ïo càhnu cuu-í, te quide-í ncha sá vâha. ³¹Te tauchiùⁿ-í cue espíritú xínú cuèchi nùú-í níhi tiú-xi cútú nadatàcá-xi ncha ñáyiú ní cáháⁿ-í chitnahá ñáhă xii-í xĩndecu ni càa xico ñuyúú.

³²Te nchòhò sa xìní-ndò nàcuáa quide yutnu ngúxí, chi yutnu-áⁿ ndúú yùte núú dìtè-xi te nàtáhú ndaha-xi. Te òré ducaⁿ quide-xi te càchí-ndò sã sà ní cuyatni nuu cahni. ³³Te ñu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cada-xi ñuyúú-a òré ná quiní-ndò càda-xi ncha nacuáa ní cáháⁿ-í, te cutnùnì iní-ndò sã sà ní cuyatni vií-nã nduu nàa ñuyúú. ³⁴Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã òré vátá cùú-gá ncha ñáyiú xĩndecu ñuyúú-a vitna, te cada-xi ncha nàcuáa ní cáháⁿ-í. ³⁵Te andiu ndìhi ñuyúú-a chi ndìhi nihnu-xi, dico tnúhu-í chi vá ndíhí nihnu-xi chi cùu-xi tnúhu ndáá cuítì.

³⁶Dico ñá túú cùtnuní ná nduu quixi tucu-í, te ni ñá túú cùtnuní ná òré chi vá yòo xìní, te ni cuè espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiòxi ñá túú xìní-xi ná nduu quixi-í, te ni mèe yúhú Tée cùu Déhe Dútú Ndiòxi ñá túú xìní-í ná nduu quixi tucu-í, chi ìⁿdii díí-ni mee-gã xìní-gá nũu ná nduu quixi-í.

³⁷Te nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñanì tnáhă-ndò nchàa-ndo ñuyúú-a te cada-xi dàtná ní quide-xi cùtnáhă ní xĩndecu ndúú Nòé. ³⁸Chi ncha ñáyiú ní xĩndecu dàvá-áⁿ òré vátá ndáá-gã ndute ñuyúú, te xèxí-yu xihí-yu quidè-yu, te davá-yu ò-yu vico tnàndaha, te davá-yu

dàsáⁿ-yu déhe yòcò-yu candeca ñaha tée, te ducaⁿ-ni xĩquidè-yu ndéé ní sáá nduu cuãnguee té Nòé xití bàrcú. ³⁹Te ñá túú ní cùtnuní iní-yu nàcuáa cada-xi ñuyúú ndéé ní sáá nduu nĩ ngúíta-xi ní cuuⁿ dáú nĩ ndaa ndute ñuyúú nĩ dánáá ñàha-xi xii-yu. Te ñu-ni ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cada-xi nduu na quixi tucu yúhú Tée cùu ñanì tnáhă-yu nchaá-yu ñuyúú-a, chi nduu ñá túú nã yíhí iní-yu te quixi tucu-í. ⁴⁰Te dàvá-áⁿ nũu úú tnáhă cue tée yíhi-güedé xití yucu, te ìⁿ-dé ndanchita te ìⁿ-dé quendóo. ⁴¹Àdi úú ñáyiú ñìhí nchicò-yu ìⁿ-ni vèhe, te ìⁿ-yu ndanchita te ìⁿ-yu quendóo.

⁴²Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í cuendá nchòhò cundecu túha-ndo, chi ñá túú xìní-ndò nã òré quixi tucu yúhú Yaá cúú Xitohó-ndò.

⁴³Te nchòhò xìní-ndò sã nũu ìⁿ tée cùu xitohó vehe xìní-dé ná òré cúú-xí nùú quíhu ñadúhú vehe-dé duhu-güedě, te quíhi iní-dé cundecu-dé cuendá sá vã dáñá-dě quíhu ñadúhú-ãⁿ vehe-dé duhu-güedě, dico ñá túú xìní-dé.

⁴⁴Te duha càháⁿ-í chi nchòhò xìní ñùhu-xi cundecu túha-ndo, chi na cuáhăⁿ òré ñá túú nã yíhí ìnì-ndò quèxio yúhú Tée cùu ñanì tnáhă-ndò nchàa-ndo.

Cuendá ìⁿ tée xìnu cuechi

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵Te na càni-í ìⁿ cuendú núú-ndò. Ìⁿ tée xìnu cuechi núú ìⁿ pàtróóⁿ cúú-dě ìⁿ tée ïo váha tècú tnùnì, te quide ndáá-dé ndécú-dě. Te ìⁿ xito ní dándòo ndaha ñaha patróóⁿ-dě xii-dé ncha cue ñáyiú

ndècu vehe-dé cuendá coto ñaha-dě xii-yu cuañaha-dě sá caxi-yu òré tàú-xi caxi-yu, te tée cùu patróóⁿ-áⁿ ñi quee-dé cuáháⁿ-dé. ⁴⁶Te váha táhú tée xìnu cuechi-áⁿ te núu ndècuu-dé quidé-dě nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ pàtróóⁿ-dě cada-dé mei òré ní nasáa pàtróóⁿ-dě-áⁿ. ⁴⁷Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ cũñaha-dě xii-dé sá quíndàha-dé nchaa sá ndécú ndìhi-dé. ⁴⁸Dico núu tée xìnu cuechi-áⁿ ní cùu-dé ìiⁿ tée cuihna ìni-xi, te ngóo-dé cani iní-dé sá cùyaa patróóⁿ-dě vá násàa ndìhi-dé. ⁴⁹Te ngúita-dé cani-dé nchaa dava-gá cue ñáyiú xìnu cuechi ndìhi-dé, te ngóo-dé caxi-dé coho-dé cada-dé ndìhi nchaa cue tée quihu. ⁵⁰Te ìiⁿ nduu òré ñã túú yìhi iní-dé nasáa pàtróóⁿ-dě, ⁵¹te ío dandòho ñaha patróóⁿ-dě xii-dé, chi daquìhíⁿ ñáhá-dě xii-dé núu xíndecu cue ñáyiú ní cachí sá ñi quide ndáá te ñã ndàa sá ñi quide ndáá-yu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi dandòho ñaha Yá Ndiòxi xii ñáyiú, chi daquìhíⁿ ñáhá-gã xii-yu ìiⁿ xichi núú ío ndohó-yu te yàcáⁿ ío ndáhyú-yu, te dicó rúhñú-nã cuu núhu-yu sá sàtú iní-yu sá ndóhó-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá úxi ñáyiú ìihí

25 Te xãhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé:

—Na càni-í ìiⁿ cuendú núú-ndó nàcuáa tecú tnùn-í-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxi xii ñáyiú. Te úxi tnàhá ñáyiú ìihí ñáyiú cuechi ñi quehéⁿ-yu linterná-yu, te cuáháⁿ-yu ìiⁿ xichi núú cóo víco tnándaha cuendá

cundetú-yu quexìo tée tnándaha.

²Te úhúⁿ ñáyiú cuechi-ãⁿ ío váha cùtnuní iní-yu, te úhúⁿ-yu ñáhá.

³Te ndi úhúⁿ ñáyiú cuechi dùcaⁿ ñã túú cùtnuní iní-xi-áⁿ ñã túú ní cãnehé-yu sá ndëe linterná-yu.

⁴Dico ndi úhúⁿ ñáyiú cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ nehé-yu sá ndëe linterná-yu. ⁵Te tée tnándaha-áⁿ cùyaa-dé quexìo-dé núú ndétú ñáhá-yu-áⁿ, te ñini dùcaⁿ cuyaa-dé ní tñii ñaha sàni xii-yu ní xidí-yu.

⁶Te cùu-xi datná dava niú níhi ní cáháⁿ dava-gá ñáyiú, te càchí-yu: “Sa véxi tée tnándaha, chí táquèe quehé queheⁿ cuendá-ndó-dě”, càchí-yu. ⁷Te ndi úxi ñáyiú cuechi-ãⁿ ñi ndacóo-yu quide túha-yu linterná-yu. ⁸Te ndi úhúⁿ ñáyiú cuechi ñã túú cùtnuní iní-xi-áⁿ ñi xáhãⁿ-yu xii cue ndi úhúⁿ ñáyiú cùtnuní iní-xi-áⁿ: “Chí táxi nùu luha sá ndëe linterná-ndó ná ndëe linterná-ndí chi ñã cuiní-xi cáyú mee-ni ndáhvá”, càchí-yu xáhãⁿ-yu.

⁹Te cue ñáyiú cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ ñi xáhãⁿ-yu: “Vá táxi nùu-ndí chi vá tnàhá canehe chùuⁿ mee-ndí, te váha-gá chí cuáháⁿ cuaaⁿ-ndo núú cuè ñáyiú xidíco cuendá sá vã cúmãní xii-ndo, te vá cúmãní xii nchúhú tucu”, càchí-yu xáhãⁿ-yu. ¹⁰Te ñini cuáháⁿ ndi úhúⁿ ñáyiú ducaⁿ ñã túú cùtnuní iní-xi-áⁿ cuànguaáⁿ-yu sá ndëe linterná-yu ní quexìo tée tnándaha. Te ndi úhúⁿ ñáyiú cuechi cùtnuní iní-xi-áⁿ ñi queheⁿ cuendá ñáhã-yu xii-dé, te cuànguihu ndìhi ñáhã-yu xii-dé núú cóo víco tnándaha, te sáta dúcáⁿ te ní nandedí yuyèhe. ¹¹Te òré ní nasáa cue ñáyiú cuechi ñáyiú ní sãnguaaⁿ sá ndëe linterná-xi-áⁿ, te

ní ngúíta-yu càháⁿ-yu xĩnutnĩ-yu ndàa sàtá yuyèhe ndaa quehé, te xähäⁿ-yu xii téé tnändaha-áⁿ: “iTäta, nacaáⁿ yuyèhe na quĩhu-ndí!”, càchí-yu xähäⁿ-yu xii-dé. ¹²Te téé tnändaha-áⁿ nĩ xáhaⁿ-dë xii-yu: “Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchòhó ñã túú tàù-ndó quĩhu-ndo vico-a, chi ñã túú tnàhá tnúhu ndihi ñaha-ndo xii-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹³Te xáhaⁿ tùcu Jèsús xii-güedé: —Ío quĩhi iní-ndó cùndecu-ndo, chi ñã túú xini-ndó nã nduu, te ni ñã túú xini-ndó nã òré quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá cue téé ní ndóo ndaha díhúⁿ

(Lc. 19:11-27)

¹⁴Te xáhaⁿ tùcu Jèsús xii-güedé: —Na càni tucu-í ingá cuendú núu-ndó nàcuáa tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndĩhu ndaha ñàha Yá Ndiõxí xii ñáyi. Hⁿ téé sa ñuhu ichi-ná-dé sá cáca-dë quíngaca cuu xica-dë, te ní cana-dé cue téé xinu cuechi núu-dë cuendá dándóo ndaha ñàha-dé díhúⁿ-dë xii-güedé.

¹⁵Te nàcuáa ndùu chiuⁿ quide hⁿ hⁿ-güedé te ducaⁿ díhúⁿ nĩ sãñaha-dë xii-güedé, te hⁿ-dë ní sãñaha-dë úhúⁿ tnàhá díhúⁿ sã ïo yahu nani talentú, te ingá-dé ní sãñaha-dë úú tnàhá díhúⁿ-ãⁿ, te ingá-dé ní sãñaha-dë hⁿ díhúⁿ-ãⁿ, te dātñuní ní quee-dé cuáháⁿ-dë. ¹⁶Te téé ní queheⁿ cuendá úhúⁿ tnàhá díhúⁿ sã nání talentú ní quide-dé ndáhú ndihi-xi te ní níhí tucu-dé

úhúⁿ-gá tucu tnàhá díhúⁿ-ãⁿ. ¹⁷Te diu-ni ducaⁿ nĩ quide tucu téé ní níhí úú díhúⁿ sã nání talentú-áⁿ, chi ní quide-dé ndáhú te ní níhí tucu-dé úú-gá tucu tnàhá. ¹⁸Dico téé ní níhí hⁿ-ni díhúⁿ-ãⁿ chi da ní chiváha-dé díhúⁿ pàtróoⁿ-dë, chi ní xete-dé hⁿ yaú te ní chindúxi-dé.

¹⁹Te ní cuu cuéhé nduu sá nĩ quee pàtróoⁿ-güedë-áⁿ ní sãngaca cuu-dé, te ní nasáa-dé te ní ngúíta-dé quidé ndáa-dé ndihi-güedé cuendá díhúⁿ sã ní dándóo ndaha ñàha-dé xii-güedé. ²⁰Te téé ní quendóo ndaha úhúⁿ tnàhá díhúⁿ-ãⁿ nĩ xáhaⁿ-dë xii pàtróoⁿ-dë: “Pàtróoⁿ, náu úhúⁿ tnàhá díhúⁿ sã ní dándóo ndaha ñàha-n xii-í-a, te ní sáháⁿ-í ní quide-í ndihi-xi ndáhú te ní chídó-xí úhúⁿ-gá tucu tnàhá, te náu-a naqueheⁿ cuendá-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii pàtróoⁿ-dë. ²¹Te téé cùu pàtróoⁿ-dë-áⁿ nĩ xáhaⁿ-dë xii-dé: “Ío váha ní quide-n, te vitna quide ñaha-í xii-n hⁿ téé váha téé quide ndáá, te sá sàcú díhúⁿ nĩ dándóo ndaha ñaha-í xii-n te ní quide ndáá-n, te sá dúcáⁿ ní quide-n te vài-gá taxi cuendá ñàhà-í xii-n. Te vitna cuu cundecu-n nũú ndécù-í, te ío cudíí iní-ó cùndecu ndihi tnaha-o”, cachí téé cùu pàtróoⁿ-dë-áⁿ xáhaⁿ-dë xii-dé. ²²Te sàtá dúcáⁿ te téé ní quendóo ndaha úú tnàhá díhúⁿ sã nání talentú-áⁿ nĩ xáhaⁿ-dë xii pàtróoⁿ-güedë: “Pàtróoⁿ, náu úú tnàhá díhúⁿ sã ní dándóo ndaha ñàha-n-a, te ní sáháⁿ-í ní quide-í ndihi-xi ndáhú, te ní chídó-xí úú-gá tucu tnàhá, te náu-a naqueheⁿ cuendá-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii pàtróoⁿ-güedë. ²³Te

ní xáhaⁿ tée cùu patróó^{n-áⁿ} xii-dé: “Ío váha ní quide-n, te vitna quide ñaha-í xii-n ìⁿ tée váha tée quide ndáá, te sá sàcú díhúⁿ nǐ dándõ ndaha ñaha-í xii-n te ní quide ndáá-n, te sá dúcáⁿ nǐ quide-n te vâi-gá taxi cuendá-í. Te vitna cuu cundecu-n nǔú ndécù-í, te ío cudíí ìní-ó cundecu ndihí tñaha-o”, cachí tée cùu patróó^{n-áⁿ} xáhaⁿ-dë xii-dé. ²⁴Te tée ní ndóo ndaha ìⁿ-ni díhú^{n-áⁿ} nǐ xáhaⁿ-dë xii tée cùu patróó^{n-dë-áⁿ}: “Pàtróóⁿ, yúhú sa ñaha-í sá yòhó cúu-n ìⁿ tée ndùcu mee-ni sá cúu-xí mèe-xi te tàhu-n chiuⁿ cuáháⁿ nchúhú cue tée xìnu cuechi núu-n sàcáⁿ-ndí tríú, te òré ná nàtaxi tñaha-ndí, te yòhó dícó-nǎ náquèheⁿ cuendá-n tàxúha-n. ²⁵Te núu xíáⁿ ní yùhú-í cada-í ndáhú ndihí díhúⁿ-n, te ní sáháⁿ-í ní xete-í ìⁿ yaú te ní chindúxi-í, te náu díhú^{n-áⁿ} naqueheⁿ cuendá-n”, cächí-dé xáhaⁿ-dë xii tée cùu patróó^{n-áⁿ}. ²⁶Te tée cùu patróó^{n-áⁿ} nǐ xáhaⁿ-dë: “Yòhó cúu-n ìⁿ tée cuihna ìní-xi xìnu cuechi núu-í te cuhndu-n, te núu yòhó sání ìní-n sǎ cúu-í ìⁿ tée tàuchiuⁿ cuáháⁿ-ndó sàcáⁿ-ndó tríú te òré nàtaxi tñaha-ndo, te yúhú dícó-nǎ náquèheⁿ cuendá-í nàtàxúha-í. ²⁷Te núu sàni ìní-n sǎ dúcáⁿ quide-í, te dasaⁿ nùu-n díhú^{n-í} te cúñaha-n chǎhu-yu díquí-xi ni cùu, te òré ndexìo-í te sa ngódó lùha-gá díquí-xi naqueheⁿ-í ní cùu”, cachí-dé xáhaⁿ-dë xii tée xìnu cuechi-áⁿ. ²⁸Te tée cùu patróó^{n-áⁿ} nǐ xáhaⁿ-dë xii dava-gá cue tée ndècu ndihí-dé: “Chí quèndéé ìⁿ díhúⁿ sǎ nání tàlentú néhé tée-áⁿ, te cuáhá-ndo tée nèhe úxí tñahá

díu-ni díhú^{n-áⁿ}. ²⁹Chi cue tée sa ndècu ndihí te níhí-gǎ-güedé cundecu ndihí-güedé, te ni vǎ níhí-gǎ-güedé ndèé cundecu nchaa sá cùndècu ndihí-güedé. Te cue tée ñá túú nǎ ndécú ndihí vai, te nchaa sá ndécú ndihí-güedé vá cùndècu ndihí-gǎ-güedé. ³⁰Te tée xìnu cuechi ñá túú vèdana nàndíhi-áⁿ, chí tñíí-dë te daquíhⁿ-ndó-dë ìⁿ xichi núú néé nǔú ìo ndoho-dé, te yàcáⁿ ndáhyú-dé, te dicó rúhñú-nǎ cuu núhu-dé sá sàtú ìní-dé sá ndóhó-dë”, cächí tée cùu patróó^{n-áⁿ} xáhaⁿ-dë xii-güedé. Duha sǎtnahá-xi ndoho nchaa ñáyiú ñá túú quide váha —cächí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Cuendá cue ñáyiú ní quide
váha ndihí cuendá cue ñáyiú
ñá túú ní quide váha**

³¹Te xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé: —Te nduu na quíxi tucu yúhú Tée cùu ñaní tñahá-ndó nchaa-ndo, te quixi-í ndihí nchaa cue espíritú xínú cuèchi núu-í, te nchaa ñáyiú quíní-yu sá ìo càhnu cuu-í, te dàvá-áⁿ cunucóo-í núú táxí tñùn-í, te ío cuñúhu ñáyiú sá ìo càhnu cuu-í. ³²Te dàvá-áⁿ nataká nchaa ñáyiú xìndecu ni càa xico ñuyíú cundecú-yu núu-í, te cada-í-yu dàtná quidé ìⁿ toli oré táú dèiⁿ-dé nchaa mbéé ndihí nchaa chivá chi dèiⁿ taxi ndecu-dé nchaa mbéé, te dèiⁿ taxi ndecu-dé nchaa chivá. ³³Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cada-í chi nchaa ñáyiú ní quide ndáá núu-í ñáyiú-áⁿ taxi ndecu-í-yu xio cùha-í, te nchaa ñáyiú cuihna ìní-xi ñá túú ní cuíní cada ndáá núu-í ñáyiú-áⁿ taxi ndecu-í-yu xio dàtni-í.

34 Te ducaⁿ te yúhú tée ío cùnuu cúñaha-í xii ñáyiú na cùndecu xio cuha-í: “Nchaa nchòhó ñáyiú ní quide váha ñaha Tătà-í Dútú Ndiòxí, chí nèhé chi vitna ní sáá nduu cùndecu-ndo núú ndécú-gă táxí tnùnî-gă, chi ndéé cúnàhá ní ngáva ñuyúú sa ndècu túha tnàhí núú ndécú-gă-áⁿ sã nchòhó nduu táhú-ndó cùndecu-ndo. 35 Te ducaⁿ chi òré xihí-í docó te ní taxi-ndo sã ñí xexi-í, te òré yìchí-í ndute te ní taxi-ndo ndùte ní xihí-í, te òré ñùhù-í ichi te ní taxi-ndo vèhe ní ndetatú-í. 36 Te òré xíní ñùhu-í dóó cuihnu-í te ní taxi-ndo, te òré ní cuhú-í te ní quixi coto ñaha-ndo xii-í, te òré ní xíhi-í vecaá te ní quixi tucu-ndo ñí quixi coto ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xii nchaa ñáyiú-áⁿ. 37 Te nchaa ñáyiú ducaⁿ ñí quide ndáá-áⁿ cùñàhá-yu xii-í: “Yòhó Yaá cúú Xìtohó-ndí, ni ìⁿ xito ñá túú ní tàxi-ndí sá cáxí-n òré xihí-n dòcò, te ni ìⁿ xito ñá túú ní tàxi-ndí ndute coho-n òré yìchí-n. 38 Te ni ñà túú ní tàxi-ndí vehe ndetatú-n òré ñùhù-n ichi, te ni ñà túú ní tàxi-ndí dóó cuihnu-n òré xíní ñùhu-n. 39 Te ni ñà túú ní quìxi coto ñaha-ndí xii-n òré ní cuhú-n, te ni ñà túú ní quixi coto ñaha-ndí xii-n òré ní xíhi-n vècaá”, duha quesàhá-yu cùñàhá-yu xii-í. 40 Te yúhú tée cùnuu cúñaha-í xii-yu: “Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá sã vâha ní quide-ndo sã cúú-xí nchàa ñáyiú xíndecu ichi-í cuèí ío ndàhú xíndáa-yu, te sá dúcáⁿ ñí quide-ndo sã vâha sá cúú-xí-yu, te cada ínî-ndó sã mètè-í ducaⁿ ñí quide-ndo ñí xito ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xii-yu.

41 Te dătnùnî cúñaha-í xii ñáyiú na cùndecu xio datni-í: “Nchaa nchòhó ñáyiú ní xíta nihnu chí xócuñíí núú ndécú-í-a, chi nchòhó ní nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núú ñùhú núú càyú, ñiu-ni núú ñí quide túha-í cundecu sácuíhna ndihî nchaa espíritú cùndihî-xi, te yàcáⁿ cundecu-ndo ñí caa ñí quíhⁿ. 42 Chi yúhú òré xihí-í docó te ñá túú ní tàxi-ndo sá cáxí-í, te ni òré yìchí-í ndute te ñá túú ní tàxi-ndo ndute coho-í. 43 Te ni òré ní xúhuⁿ-í ichi ñá túú ní tàxi-ndo vehe ndetatú-í, te ni òré xíní ñùhu-í dóó cuihnu-í te ñá túú ní tàxi-ndo, te ni òré ní cuhú-í te ñá túú ní quìxi-ndo quixi coto ñaha-ndo xii-í, te ni òré ní xíhi-í vecaá te ñíu-ni ducaⁿ ñí quide-ndo ñà túú ní quìxi-ndo quixi coto ñaha-ndo xii-í”, duha cúñaha-í xii-yu. 44 Te ñáyiú-áⁿ cùñàhá-yu xii-í: “Yòhó Yaá cúú Xìtohó-ndí ni ìⁿ xito ñá túú ní xínî-ndí òré xihí-n dòcò cuendá taxi-ndí sá cáxí-n, te ni ìⁿ xito ñá túú ní xínî-ndí òré yìchí-n ndute cuendá taxi-ndí ndute coho-n, te ni ìⁿ xito ñá túú ní xínî-ndí cuhú-n ichi cuendá taxi-ndí vehe ndetatú-n, te ni ìⁿ xito ñá túú ní xínî-ndí òré xíní ñùhu-n dóó cuendá taxi-ndí dóó cuihnu-n, te ni ìⁿ xito ñá túú ní xínî-ndí òré cùhú-n cuendá quixi coto ñaha-ndí xii-n, te ni ìⁿ xito ñá túú ní xínî-ndí quihî-n vècaá cuendá quixi coto ñaha-ndí xii-n”, duha quesàhá-yu cùñàhá-yu xii-í. 45 Te yúhú cúñaha-í xii-yu: “Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã sã cuendá sã ñà túú ní quide-ndo ìⁿ sã vâha sá cúú-xí cuè ñáyiú ndècu ichi-í cuèí ío ndàhú xíndáa-yu, te sá dúcáⁿ ñí quide-ndo

ñà túú ní quide-ndo sá vǎha sá cúú-xǐ-yu, te cada iní-ndó sǎ mée-í ducaⁿ ní quide-ndo ñà túú ní quide-ndo sá vǎha sá cúú-xǐ-í”, duha cúñaha-í xǐ-yu. ⁴⁶Te nchaa ñáyiú-áⁿ quíhⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhⁿ. Te nchaa ñáyiú ní quide ndáá núú-í ní xíndecu ñuyú-a, ñáyiú-áⁿ nduu táhǔ-yu ío váha cundecú-yu ni caa ni quíhⁿ — cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cue tée cùu úhú iní ñáhá xii Jesús ndúcú-güedé ñacuáa cada-güedé tñii ñaha-güedé xii-gǎ

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 Te sátá ñǎ yáha ducaⁿ ní cǎháⁿ Jèsús, te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue tée xǐca cuu ndíhi-gǎ:

²—Nchòhó sa xìní-ndó sǎ cùmání ùú-gǎ nduu te coo vico pàscuá, te cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ yǎhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo tñii ñaha-güedé xii-í, te cuáha cuendá ñáhá-güedé núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-í, te cata caa ñaha-güedé núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ cuú-í — cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³Te ñiu-ni òrè cǎháⁿ ndíhi Jèsús cue tée xǐca cuu ndíhi-gǎ ní natacá cue tée cùu dútú cúnùu, ndíhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél. Te mei quèhé vehe núú cúú vèchiuⁿ té Calfás tée cùu dútú ío-gǎ cúnùu ní natacá-güedé. ⁴Te xǐáⁿ ní ndatnúhu-güedé ñacuáa cada-güedé dandàhú-güedé Jèsús cuendá tñii ñaha-güedé xii-gǎ, te cahni ñaha-güedé. ⁵Te ní xǐtnàha-güedé:

—Váha-gǎ sá vǎ tñí-ó Jèsús mei ndùu vico, chí núu ducaⁿ na

càda-o te ío dusaⁿ càda ñáyiú — cǎchí-güedé xǐtnàha-güedé.

Íiⁿ ñadìhí chíhí-áⁿ àcítí díquí Jèsús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Te ndècu Jesús ñuú Bètania vehe íiⁿ tée nàni Xímú, tée ní tnahá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó. ⁷Te xǐáⁿ ndécú-gǎ ní quexìo íiⁿ ñadìhí néhé-áⁿ íiⁿ sá ñǎ cuáha yúú vǎha nàni alabastrú, te xití xǐáⁿ ñúhú àcítí sàháⁿ tnámí sǎ ío ndèyáhu. Te yǎhi Jesús mèsá xéxí-gǎ, te ñaha-áⁿ ní sáháⁿ-aⁿ ní sódó-aⁿ àcítí ñúhú xití xǐáⁿ díquí-gǎ.

⁸Te òrè ní xini cue tée xǐca cuu ndíhi Jesús sá dúcáⁿ ní quide ñaha-áⁿ te ní cudééⁿ-güedé, te ní nguíta-güedé xǐtnàha-güedé:

—Ñá túú quide váha ñaha-áⁿ dàcáⁿ quidé-áⁿ dacuítá-aⁿ acítí-áⁿ.

⁹Chi váha-gǎ ñuu cuyáhu acítí-áⁿ ní cùu chí ío ndèyáhu, te díhúⁿ cuyáhu acítí-áⁿ cuu cuendá cue ñáyiú ndàhú ní cùu — cǎchí-güedé xǐtnàha-güedé.

¹⁰Te Jèsús ní cutnùní iní-gǎ ñacuáa ndùu tnúhu xǐtnàha-güedé, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Vá dásátú-ndó iní ñadìhí-a, chí sá ñǎ quide ñaha-aⁿ xii-í cúú-xí íiⁿ sá vǎha. ¹¹Chi cue ñáyiú ndàhú ducaⁿ-ni cùtnahá ñáyiú-áⁿ tnuú-ndó, dico yúhú chí vá ncháa ndùu cundecu ndíhi ñaha-í xii-ndo ñuyúú-a. ¹²Te sá dúhá ñǎ quide ñaha ñadìhí-a xii-í ní sódó-aⁿ àcítí díquí-í, te xǐáⁿ cada iní-ndó sǎ sá quide túha-aⁿ yiqui cùñú-í cuendá nguíndúxi-xi. ¹³Te na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ndèni ní cuu nihíi ñuyúú ná cǎháⁿ ñáyiú tnúhu-í, te cǎháⁿ-yu tnahá cuendá ñadìhí-a

cuendá quiní nchaá ñáyiú nàcuáa ní quide-aⁿ te ducaⁿ vǎ nàcuànaá-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Té Jüdás ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Te sátá dúcáⁿ te té Jüdás Iscàrioté ní sáháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndihi cue téé cùu dútú cúnùu. Te núú tnáhá té Jüdás-áⁿ cúú ùxúú cue téé xica cuu ndihi Jesús. ¹⁵Te ní xáhaⁿ-dě xii cue téé cùu dútú cúnùu-áⁿ:

—¿Ndědau cháhu ñaha-ndo xii-í te taxi cuendá-í Jèsús xii-ndo-i? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

Te cue dútú-ǎⁿ ñí xáhaⁿ-güedě xii-dé sá cuǎñaha-güedě ócò úxí dǐhúⁿ cuìxíⁿ, te ðiu-ni ducaⁿ ñí sǎñaha-güedě xii-dé. ¹⁶Te ndéé òré ní queheⁿ cuendá té Jüdás-áⁿ dǐhúⁿ, te ní ngúíta-dé ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedě.

Cùdini Jesús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co.11:23-26)

¹⁷Te ní sáá nduu ñí quesaha vico xexi ñáyiú pàá sá ñà túú yǎhi levadurá ðiu-ni vico pàscuá, te cue téé xica cuu ndihi Jesús ní sándehe yatni-güedé dǎñi-gá, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núú-n nùu ndèé cuìni-n càda túha-ndí cuendá cudini-o sacuaa nduu vico pascuá —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cuaháⁿ xití ñuú-ǎⁿ, te yàcáⁿ naníhí-ndó ìⁿ téé cùtnuní iní-ndó sǎ sà xiní ñáhá-dě xii-o, te cúñaha-ndo xii-dé: “Yáá cúú Mèstrú càchí-gá sá sà ní cuyatni nduu vǎ cùndecu-gá ñuyúú-a, te vehe-n cuìní-gá cada-gá vico pàscuá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá”, duha cúñaha-ndo xii téé-áⁿ —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁹Te cue téé xica cuu ndihi-gá-áⁿ ñí xica-güedé cuaháⁿ-güedé, te ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé, te ní quide túha-güedé sá cùdìni-güedé ndihi-gá sacuaa nduu vico pascuá-áⁿ. ²⁰Te òré sa ní cundiquiⁿ te cuánguihu Jèsús ndihi ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihi-gá mèsá cuendá cudini-gá ndihi-güedé. ²¹Te ñini xèxi-gá ndihi-güedé ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ dǐú ìⁿ nchohó cue téé xica cuu ndihi-í cuáha cuendá ñáhá-ndó xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²²Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ xii-güedé te nchaá-güedé ní ngúíta-güedé cùndiyí-güedé, te da ìⁿ da ìⁿ-güedé ní ngúíta-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ñá dǐú yǎhú ducaⁿ sàni iní-n càda-í-u? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

²³Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —Téé nacaxi ndihi-í ìⁿ-ni cóhó caxi-ndí, téé-áⁿ cuáha cuendá ñáhá-dě xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá. ²⁴Te yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuaháⁿ-í yáha-í nàcuáa càháⁿ-xi núú tútú Yǎ Ndiòxi, dico ndàhú ní cuu téé ducaⁿ na cuáha cuendá

ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, chi váha-gá sá vǎ cǎcú tǎe-áⁿ cundecu-dé ní cùu, te ñá díú sǎ ní cacu-dé te ducaⁿ càda-dé —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁵Te sǎtá dúcáⁿ te ní cáháⁿ té Júdás téé cuáha cuendá ñáhá xii-gá, te xǎhaⁿ-dǎ:

—Mèstrú, ¿te náa sàni iní-n sǎ yǔhú cuáha cuendá ñáhà-í xii-n núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-n-áⁿ? —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Diu-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁶Te ñini cùdini cue téé xica cuu ndìhi Jesús ní queheⁿ-gá pàà, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá te ní ngüíta-gá dǎcǎhñu-gá cue téé xica cuu ndìhi-gá-áⁿ, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí quéhéⁿ pàà-a caxi-ndo, te cada iní-ndó sǎ yìqui cuñú-í cúu-xí —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷Te ní queheⁿ-gá vǎsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí, te dǎtnùní ní ngüíta-gá sǎñaha-gǎ xii-güedé cuendá coho-güedé luha luha sá ñúhú xìtí-xi, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cóhó nchàa nchohó ndudí ndéhé yoho yàha stilé ñúhú xìtí vǎsú-a. ²⁸Te cada iní-ndó sǎ cúu-xí dǎtná ñíñ-í sá cǎtí òré cahni ñaha-güedě xii-í, te sá dúcáⁿ cǎtí ñíñ-í xǎⁿ cutnùní ndáá sá Yǎ Ndiöxí cada-gá ingá núú sǎ vǎha sá cúu-xí vǎi ñáyiú dǎtná ní cachí-gá cada-gá, te ío vǎi ñáyiú cada càhnu iní-gá cuèchi-yu. ²⁹Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vítná-nǎ duha xhì ndìhi ñaha-í xii-ndo ndùdí

ndéhé yoho yàha stilé-a, te vǎ cóhó ndìhi ñaha-gá-í xii-ndo, dico na sǎà nduu ñànihí tnáhá-ó núú ndécú Tǎtá-í Dútú Ndiöxí táxí tnùn-í-gá te dǎvá-áⁿ cada iní-ndó sǎ dǎtná sá cóhó ndìhi ñaha tucu-í xii-ndo chi ío cudíí iní-ó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Té Pèlú cúnaha-dě xii ñáyiú sá ñà túú xini-dé Jèsús

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰Te Jèsús ní xita-gá ñⁿ ndudú ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá, te dǎtnùní ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé yucu Olívú. ³¹Te yàcáⁿ ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá-ndó dǎndóo ñaha-ndo xii-í niú vitna, chi quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí núú càchí-xi: “Yúhú cuáha-í tnúhu cahni-güedé téé cùu toli, te nchaa mběé-dě ndìhi-güedé cuténuu”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ³²Dico na ndòto-í te codonù-í núú-ndó quǎhⁿ distritú Galilea —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³³Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dǎ xii-gá:

—Te cuèi nchaa-güedé ná dǎndóo ñaha-güedě xii-n, dico yúhú chi vǎ dǎndóo ñaha-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

³⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ niú vitna cùmání-gǎ cana ñⁿ líhi, te úní xito cáháⁿ-n núú ñáyiú sá ñà túú xini ñáhá-n xii-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁵Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dǎ xii-gá:

—Cuèi na cùu ndìhi ñaha-í xii-n dico vǎ càháⁿ-í núú ñáyiú sá ñà túú xini ñáhà-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

Te nchaa dava-gá cue tée xica
 cuu ndihi-gá diu-ni ducaⁿ ní
 xáhaⁿ-güedě xii-gá.

**Jèsús càháⁿ ndihi-gá Yă Ndiöxí iiⁿ
 xichi núú nání Gětsemaní**

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶Te Jèsús ní quexìo-gá ndihi cue
 tée xica cuu ndihi-gá iiⁿ xichi núú
 nání Gětsemaní, te xíáⁿ ní xáhaⁿ-gă
 xii-güedě:

—Chí cúnúçõo iha cundetü-ndo
 na quihíⁿ-í yàcáⁿ càháⁿ ndihi-í
 Yă Ndiöxí —càchí-gă xáhaⁿ-gă
 xii-güedě.

³⁷Te nděca-gă té Pèlú, ndihi ndi
 ndüü déhe té Zebèdeú cuáháⁿ, te ní
 nguífta-xi súúní ndìhú iní-gă. ³⁸Te ní
 xáhaⁿ-gă xii cue tée úní-áⁿ:

—Súúní ndìhú iní-í dätná sá cùú-í,
 te chí quéndõo nchòhó iha te vâ
 cùdú-ndó chi yúhú vâ cùdú-í —
 càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedě.

³⁹Te sa ñunchií luha ní xica
 ndehe Jèsús núú ndécú-güedě, te
 ní nguíftí xítí-gă te ní nuu núú-gă
 ndàa núú ñíhú, te ní nguífta-gă
 càháⁿ ndihi-gă Tătá-gă Dútú Ndiöxí,
 te xáhaⁿ-gă:

—Yòhó Tătá mée-í, càháⁿ ndàhú-í
 núú-n nũu vâ cündèe iní-n tàunihnu
 ñaha-n xii-í cuendá sá vâ ndòhò-í
 ná sàà òrè, dico vâ cadá-n nàcuáa
 càchí iní mée-í, chi cada-n nàcuáa
 càchí iní mée-n —càchí-gă xáhaⁿ-gă
 xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

⁴⁰Te sátá ní yáha ní càháⁿ
 ndihi-gă Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te
 cuánuhú-gă núú ní dándõo-gă cue
 tée úní-áⁿ te xixídí-güedě òrè ní
 nasáá-gă, te ní xáhaⁿ-gă xii té Pèlú:

—¿Náa ñá cündèe iní-ndó vâ
 cùdú-ni-ndo cuédicó iiⁿ òrè nini

càháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí-ăⁿ? ⁴¹Te
 chí quéndõo tucu te cuhuⁿ iní-ndó
 vâ cùdú-ndó, te càháⁿ ndihi-ndo Yă
 Ndiöxí cuendá sá vâ dácàháⁿ ñáhá
 yücu ñávâha xii-ndo càda-ndo
 sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo. Te
 xìní ndáá-í sá nchòhó cuíní-ndó
 càda-ndo nchaa nacúáa càháⁿ-í
 dícó-ni sá ñà túú ñihí ndée-ndó —
 càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedě.

⁴²Te xito cùu uú cuáháⁿ tucu
 Jèsús càháⁿ ndihi-gă Tătá-gă Dútú
 Ndiöxí, te xáhaⁿ-gă:

—Yòhó Tătá mée-í, te núu vâ
 cündèe iní-n tàunihnu ñaha-n
 xii-í cuendá sá vâ ndòhò-í, te cada
 nàcuáa càchí iní mée-n —càchí-gă
 xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

⁴³Te òrè ní yáha ní càháⁿ ndihi-gă
 Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te cuánuhú
 tucu-gă núú xĩndecu cue tée úní
 xícá cùu ndihi-gă-áⁿ, te xidí-ni
 tucu-güedě òrè ní nasáá-gă, te ducaⁿ
 ní quide-güedě chi súúní ñũhu saní
 núú-güedě. ⁴⁴Te ní dándõo ñaha
 tucu Jesús xii-güedě xíáⁿ, te cuáháⁿ
 tucu-gă xito cùu úní càháⁿ ndihi
 tucu-gă Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te
 diu-ni tnũhu sá sà ní xáhaⁿ-gă xii
 Tătá-gă Dútú Ndiöxí, diu-ni tnũhu-áⁿ
 ní xáhaⁿ tucu-gă. ⁴⁵Te sátá ní yáha ní
 càháⁿ ndihi-gă Tătá-gă Dútú Ndiöxí,
 te cuánuhú tucu-gă núú ndécú cue
 tée xica cuu ndihi-gă-áⁿ, te òrè ní
 nasáá-gă, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedě:

—¿Te náa xidí-ni tucu-ndo?
 Te sa ní sáà òrè cuáha cuendá
 ñáhá-güedě xii-í núú cuè tée ndècu
 ichi cuehé ichi duha. ⁴⁶Dico vitna
 chí ndáçõo na quihíⁿ-ó, chi sa véxi
 tée cuáha cuendá ñáhá xii-í núú
 cuè tée cùu úhú iní ñáhá —càchí-gă
 xáhaⁿ-gă xii-güedě.

**Ní tñii-güedé Jèsús ndécá
ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ**

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷Te cáháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio té Júdás. Te núú tñàhá téé-áⁿ cúú ùxúú tñàhá cue téé xìca cuu ndihi-gá ní cùu te ducaⁿ ñí quide-dé. Te ndihi-dé vài cue téé ní quexio te dava-güedé xñehe-güedé machítí, te dava-güedé xñehe-güedé carrutí. Te cue téé-áⁿ ñí tendaha ñaha cue dútú cúnùu, ndihi cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél. ⁴⁸Te té Júdás téé cuáha cuendá ñáhá xii-gá-áⁿ sa ní xítnùhu-dé cue téé-áⁿ nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núú-güedé, te duha ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Cundehe-ndo tée na tèyuhu-í te téé-áⁿ tñii-ndo-dè chi téé-áⁿ cúú-dè téé ndèé iní-ndó —duha ní xáhaⁿ-dè xii-güedé.

⁴⁹Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-dè xii-güedé, te ní sándehe yatni-dé núú Jèsús, te ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—iRàcióⁿ Mèstrú! —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

Te ní teyuhu ñaha-dé xii-gá. ⁵⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Yòhó téé ní chitnahá ñáhá xii-í, òná cuíní-n núú véxi-n núú-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Te òré-ni-áⁿ ní tñii ñaha cuè téé ndihi té Júdás-áⁿ xii Jèsús, te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ.

⁵¹Te ìíⁿ cue téé ndihi Jèsús ní tava-dé machítí-dé, te ní xehndé-ni-dé ìíⁿ xio lóho ìíⁿ téé xìnu cuechi núú dútú cúnùu te ní quendeé duuⁿ lóho-dé. ⁵²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii téé ducaⁿ ñí xehndé lóho téé-áⁿ:

—Nachihi machítí-n ñii-xi, chi nchaa cue téé na nàá ndihi machítí cahni-güedé tñaha ñáyiú-güedé te diu-ni ndihi machítí cuú méé-güedé tucu. ⁵³Te na càchí tñúhu-í xii-ndo sá núu yúhú cuíní-í cácu-í te cáháⁿ ndihi-í Tătà-í Dútú Ndiöxí, te tendaha-gá cuéhé víhí espíritú xínú cuechi núú-gá quixi-xi dàcácu ñaha-xi xii-í. ⁵⁴Dico núu ducaⁿ na càda-í te vá queé ndáá-xi nàcuáa cáháⁿ-xi núú tütú Tătà-í Dútú Ndiöxí núú ndèé tñuní sá dàcuítíí xìni ñuhu-xi nándi ndoho-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁵⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii cue téé ducaⁿ ñí tñii ñaha xii-gá-áⁿ:

—Nchaa-ni nduu ní xini-ndó ñí xóo cunucóo-í xití veñúhu càhnu sá ò cùnùu ní xóo danèhé-í ñáyiú, te ñá túú ní tñii ñaha-ndo xii-í, òte ná cuendá vitna quide ñaha-ná-ndó xii-í dàtná quidé-ndó ìíⁿ ñadúhú, nèhe-ná-ndó màchítí nèhe-ná-ndó càrrutí ní quexio ní tñii ñaha-ndo xii-í-í? ⁵⁶Dico dacuítíí sá dúhá càda-xi nàcuáa quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí ngódó tñuní núú tütú-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te nchaa cue téé xìca cuu ndihi-gá ní xinu-güedé ní dándöo ñaha-güedé xii-gá.

Jèsús ndécú-gá jùndá

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷Te cue téé ní tñii ñaha xii Jesús ndécá ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ núú tē Caifás téé cùu dútú cúnùu-gá. Te núú ndécú dútú cúnùu-gá-áⁿ sa ní tacá cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú

nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi cue tée cùu sacuéhé nũú ñãyiuru isràél cuendá cada-güedé jündá. ⁵⁸Te té Pèlú xica xica-ni nchicúⁿ ñáhá-dě xii-gá cuáháⁿ ní sáá-dé ndéé quehé vehe núú ndécú tée cùu dútú cúnù-gá-áⁿ, te xíáⁿ ní ngóo-dé ndíhi cue tée cùu poleciá cuendá cuíní-dé quiní-dé nása cada ñaha-güedé xii Jèsús.

⁵⁹Te cue tée cùu dútú cúnù, ndíhi cue tée cùu sacuéhé nũú ñãyiuru isràél, ndíhi nchaa dava-gá cue tée xĩndecu jündá ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé dacàa-güedé ìⁿ cuéchi díquí Jèsús cuèi cùu-xi ìⁿ sá ñã ndàá cuendá níhí-güedé nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá.

⁶⁰Te vài cue tée ní ngüíta-güedé dácàa-güedé cuéchi díquí-gã, dico ñá túú ní cùndee tnúhu-güedé chi mee-ni tnúhu ndehnde cùu-xi. Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo tucu úú tnàhá cue tée dàcuandehnde-güedé, ⁶¹te xàhaⁿ-güedé xii nchaa cue tée xĩndecu jündá:

—Véxi-ndí cächí tnúhu-ndí xii-ndo sã téa cächí-dé sá dãngòyo-dé veñúhu càhnu sá ìo cùnùu núú chíñúhu-o Yá Ndiöxí, te dandàa-dé ìngá veñúhu saa, diu-ni núú cáá tnàhí veñúhu-ãⁿ, te xití úní-ni nduu sa nadaxĩnu-dé, duha cächí-dé — cächí-güedé xàhaⁿ-güedé.

⁶²Te tée cùu dútú cúnù-gá-áⁿ ní ndacuñí-dé, te xàhaⁿ-dě xii Jèsús: —¿Ná cuendá duha ndùu tnúhu càháⁿ cue téa cuendá-n? Te càháⁿ nũú nása cunduú tnúhu càháⁿ-n — cächí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

⁶³Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni càháⁿ-gá. Te tée cùu dútú cúnù-gá-áⁿ ní xàhaⁿ tucu-dé xii-gá:

—Yúhú, cáciu nèhe-í Yá Ndiöxí chi cuíní-í sá cächí tnúhu ndáá-n xii-ndí nũú sá dífú Crístú Déhe Yá Ndiöxí Yáá ní tendaha-gã véxi ñuyíú-a cùu-n —cächí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

⁶⁴Te Jèsús ní xàhaⁿ-gã xii-dé: —Diu Yáá-áⁿ cùu-í dàtná cächí-n-ãⁿ, te na cächí tnúhu-í xii-ndo sã sàá nduu te quiní-ndó yúhú Téa cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo cunucóo-í xio cùha Dútú Ndiöxí Yáá ndácú quide nchaandi túhú sá vãha. Te dàvá-áⁿ quiní ñáhá-ndó xii-í quee-í andiu quixi-í ichi xití vícò —cächí-gá xàhaⁿ-gã xii-dé.

⁶⁵Te dútú cúnù-gá-áⁿ ní ndátá-dě dóo níhnú-dě cuendá sá ñà túú ní tnàhá iní-dé nàcuáa ní càháⁿ Jèsús, te ní xàhaⁿ-dě xii nchaa cue tée xĩndecu jündá:

—Téa càháⁿ úhú-dé cuendá Yá Ndiöxí, te vitna ñá túú-gã xíní ñúhu-xi cue téa càháⁿ ndáá nũú ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé, chi sa ní tecú dóho-o nàcuáa ndùu tnúhu ní càháⁿ-dé ní càháⁿ úhú-dé cuendá Yá Ndiöxí.

⁶⁶Te nchaa-ndo chí càháⁿ vitna núu nása sàni iní-ndó cunduú cuendá téa-a —cächí-dé xàhaⁿ-dě xii nchaa cue téa-áⁿ.

Te cue téa-áⁿ ní xàhaⁿ-güedé: —Nchúhú cächí-ndí sá tàù-xi cuú-dé chi ndècuéchi-dé — cächí-güedé xàhaⁿ-güedé.

⁶⁷Te ní ngüíta-güedé ní tíú díí ñáhá-güedé xii-gá te ní caniha-güedé, te tnàhá núú-gã ní cani-güedé. ⁶⁸Te ní cudíquí ndé ñáhá-güedé xii-gá, te xàhaⁿ-güedé: —Yòhò Téa cächí sá cúú Crístú Yáá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a,

cáháⁿ ná còto yoo ní caniha xii-n —
cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

**Té Pèlú xǎhaⁿ-dě xii ñáyiú sá ñà túú
xìní-dé Jèsús**

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-
62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Te ñini ñucóo té Pèlú quehé,
te ní sáháⁿ ìⁿ xíchí xínú cuèchi
vehe-áⁿ ñúú-dě, te xǎhaⁿ-xi xii-dé:
—Yòhó tñahá-n cùu-n tée xica cuu
ndihì Jesús tée distritú Galiléa —
càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-dé.

⁷⁰Te té Pèlú ñà túú ní ñnuu-dé,
te ndèdóho nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ
ní xáhaⁿ-dě xii xíchí-áⁿ:

—Yúhú, ñà túú cùnuni iní-í nása
ndùu tñuhu càháⁿ-n —càchí-dé
xǎhaⁿ-dě xii-xi.

⁷¹Te ní xica té Pèlú cuáháⁿ-dé
ndàa nacuaá nchii yuyèhe vehe-áⁿ,
te ní xini ñáhá tucu ingá xíchí
xínú cuèchi vehe-áⁿ, te xǎhaⁿ-xi xii
nchaa ñáyiú xĩndecu-áⁿ:

—Tée-a tñahá-dé xicá cùu-dé ndihì
Jèsús tée ñúú Nazàrét —càchí-xi
xǎhaⁿ-xi xii-yu.

⁷²Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Nchàcui^ti Yá Ndiòxí sá ñà
túú xìní-í tée càcunehe-ndo-áⁿ —
càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

⁷³Te tna tnaa-ni ní cuu, te dava
ñáyiú xĩndecu xíaⁿ ní xáhaⁿ tucú-yu
xii té Pèlú:

—Ndáá sá tñahá-n xica cuu-n
ndihì tée ndèca-güedé cuànguihu-áⁿ,
chi ñáyúhú càháⁿ-n —càchí-yu
xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

⁷⁴Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-yu:

—Nchàcui^ti Yá Ndiòxí sá yúhú
càháⁿ ndáá-í sá ñà túú xìní-í tée
càcunehe-ndo-áⁿ —càchí-dé
xǎhaⁿ-dě xii-yu.

Te òrè-ni-áⁿ ñi cana ìⁿ líhi. ⁷⁵Te
ní ndacu iní té Pèlú nàcuáa ní xáhaⁿ
Jèsús xii-dé sá cùmání-gǎ cana ìⁿ
líhi te úní xito càháⁿ-dé sá ñà túú
xìní ñáhá-dě xii-gá. Te ní quee-dé
tnuú ñáyiú-áⁿ cuáháⁿ-dé ìⁿ xio ní
ndáhyú víhí-dě ní ndixi cuèchi
iní-dé.

**Ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú tẽ
Pilatú**

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 Te sátá ñi túndaá te nchaa
cue tée cùu dútú cùnùu,
ndihì cue tée cùu sacuéhé ñúú
ñáyiú isràél ní ndatnúhu-güedé
nàcuáa cada-güedé cahni-güedé
Jèsús. ²Te ní dácútú ñàha-güedé
xii-gá, te ndèca ñaha-güedé cuáháⁿ
núú tẽ Pilatú tée cùu gobiernú.

Ní xíhí té Jüdás

³Te té Jüdás tée ní sáha cuendá
ñáhá xii Jesús ní cutnùnì iní-dé sá
cáhnì ñàha-güedé xii-gá, te ní ndixi
cuèchi iní-dé sá ñà túú ní quide
váha-dé sá dúcáⁿ ñi quide-dé ní
sáha cuendá ñáhá-dě xii-gá núú cuè
tée cùu úhú iní ñáhá, te ní xica-dé
cuáháⁿ-dé danchòcáva-dé ócò úxí
díhúⁿ cuixíⁿ núú cuè dútú cùnùu-áⁿ,
ndihì núú cuè tée cùu sacuéhé
ñúú ñáyiú isràél, chi diu cue tée-áⁿ
ñi sáñaha-güedé díhúⁿ xii-dé.

⁴Te òrè ní quexio té Jüdás-áⁿ ñúú
ndécú-güedé, te xǎhaⁿ-dě xii-güedé:
—Yúhú, ñà túú ní quide váha-í sá
dúcáⁿ ñi quide-í ní taxi cuendá-í
ìⁿ tée ñà túú tñahí cuèchi-xi
cahni-ndo-dě —càchí-dé xǎhaⁿ-dě
xii-güedé.

Te cue tée-áⁿ ñi xáhaⁿ-güedé
xii-dé:

—Nchúhú, ñá túú nǎgá cuèndú cuìní-ndí cáháⁿ ndíhi ñaha-ndí xii-n, te mee-n ñaha núu nása sàni iní-n càda-n —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

⁵Te té Jùdás ní dǎngoyo-dé díhúⁿ-ǎⁿ xití veñúhu càhnu sá ïo cùnunu, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé ní dácuehné-dé méé-dě.

⁶Te cue dútú cùnùu ní naqueheⁿ-güedé díhúⁿ-ǎⁿ, te ní xitnàha-güedé:

—Díhúⁿ-a ní queyǎhu cuèndá sá cùu ìⁿ ñáyiu, núu xíǎⁿ vá cúu nàchihio xití cǎjá núu ñúhú sǎ cúu cuèndá Yǎ Ndiòxí —càchí-güedé xitnàha-güedé.

⁷Te ní ndatnúhu-güedé te ní cuu ìⁿnuu-güedé cuèndá nacuaaⁿ-güedé ìⁿ xichi núu cáá ñùhu danani-güedé Núu Cuǎha Nchaa Sá Cuǎha Ñuhu, te xíǎⁿ ñí saaⁿ-güedé cuèndá xíǎⁿ nguñdǔxi nchaa ñáyiu véxi xica.

⁸Te ní nadáma ñù ñuhu-ǎⁿ, te vitna dǎnani-güedé Ñuhu Yáhu Níñí, duha dǎnani-güedé. ⁹Te ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ndí Jeremiás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te duha ní cachí ndí: “Cue téé isràél ní cachí-güedé sá òcò úxí díhúⁿ cuixíⁿ cháhu-güedé cuèndá ìⁿ téé queheⁿ cuèndá-güedé. Te díhúⁿ-ǎⁿ nàqueheⁿ-güedé, ¹⁰te cuaaⁿ-güedé ìⁿ xichi núu nání Núu Cuǎha Nchaa Sá Cuǎha Ñuhu, te ducaⁿ càda-xi chi ducaⁿ ñí cachí Yǎ Ndiòxí cunduú”, duha ní cachí ndí Jeremiás-ǎⁿ.

Jèsús ndécú-gǎ núu tǎ Pilatú

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Te Jèsús ndécú-gǎ núu tǎ Pilatú téé cùu gobiernú, te téé-ǎⁿ ñí xicáⁿ tnúhú-dě núu-gǎ, te xáhaⁿ-dě xii-gǎ:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n téé yìndaha ñaha xii ñáyiu isràél-ǎⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Diu-í yìndàha-í-yu —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹²Te cue dútú cùnùu ndíhi cue téé cùu sacuéhé núu ñáyiu isràél sàcáⁿ cuéchi-güedé núu tǎ Pilatú cuèndá Jèsús, dico mee-gǎ ni ìⁿ tnúhu ñá túú ní cáháⁿ-gǎ. ¹³Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě xii-gǎ:

—Cáháⁿ, ná cuèndá ñá túú càháⁿ-n, te cundehe ñá ndéé duha titní cuéchi dàcaa cue téé-a díquí-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

¹⁴Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni cǎháⁿ-gǎ, te té Pilatú téé cùu gobiernú-ǎⁿ ïo ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ñá túú tnàhí ni cǎháⁿ-gǎ.

Ní quide ndáá-güedé sá cáhni-güedé

Jèsús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵Te ndi tnahá nduu vico pascuá dácácu té Pilatú téé cùu gobiernú-ǎⁿ ìⁿ téé yìhi vecaá chi ducaⁿ tnàhí quide-dé, te mee ñáyiu càháⁿ-yu te núu ndèdacàa téé yìhi vecaá-ǎⁿ cǎcu-dé te téé-ǎⁿ dácácu-dé. ¹⁶Te dàvá-ǎⁿ yíhí ìⁿ téé nàni Barrabás vecaá, te téé-ǎⁿ lò cuèndú-dé sá ïo nèhé ní quide-dé. ¹⁷Te ní natacá nchaa ñáyiu, te té Pilatú ní xicáⁿ tnúhú-dě núu-yu, te xáhaⁿ-dě:

—¿Ndèdacàa núu úu cue téé-a cuìní-ndó dácácu-í-güedé-i? ¿Té Barrabás ǎⁿ Jèsús téé nàni Cristú? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-yu.

¹⁸Te ducaⁿ ñí cáháⁿ té Pilatú, chi ní cutnùni iní-dé sá dicó sá cuèdú ínì-güedé ducaⁿ ñí quide-güedé ní sáha cuèndá ñáhá-güedé xii Jèsús núu-dě.

¹⁹Te nini nùcáo té Pìlatú núú xèhndé-dé cuéchi ní tendaha ñàdihí-dé tnúhu cuáháⁿ núú-dě, te duha ndùu tnúhu ní tendaha-aⁿ: “Vá cání ìní-n nă cada-n tée ní taxi cuendá ñáhá-güedě xii-n, tée ñă túú tnàhí cuéchi-xi, chi icuini ío nèhé ní dácótó ñàha saní-í cuendá-dé”, duha ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-aⁿ xii té Pìlatú.

²⁰Dico cue tée cùu dútú cúnùu, ndihí cue tée cùu sacuéhé nǔú ñáyiu isràél ní xáhaⁿ-güedě xii ñáyiu sá ná cǔñáhá-yu xii té Pìlatú dácácu-dé té Barrábás te cahni-dé Jèsús, te ní quidé-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-güedě. ²¹Te té Pìlatú-áⁿ ní xáhaⁿ tùcu-dé xii-yu:

—¿Ndédacàa núú úú cue tée-a cuení-ndó dácácu-í? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

Te ní xáhǎⁿ-yu xii-dé:

—Té Barrábás dácácu-n —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

²²Te té Pìlatú ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-yu, te xǎhaⁿ-dě:

—¿Te ná cuení-ndó càda-í Jèsús tée nàni Cristú tée càchí sá Yă Ndiǒxí ní tendaha ñàha xii-dé véxi-dé ñuyíu-a-i? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

Te nchaá-yu ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu:

—Cata caa-dé núú cùrúxí —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

²³Te té Pìlatú ní xáhaⁿ tùcu-dé xii-yu:

—¿Te ná cúú cuéchi ní quide-dé nǔu ducaⁿ cuení-ndó càda-í-dé-i? —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

Dico nchaá-yu uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii-dé:

—¡Cata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

²⁴Te té Pìlatú ní cutnùnì iní-dé sá vǎ ñihí-dé nàcuáa cada-dé, chi uuⁿ-gá ní ngüíta ñáyiu xǐcuáá-yu, te xíǎⁿ ní xícáⁿ-dé ndute ní ndáhá-dě núú nchàa ñáyiu, te ní xáhaⁿ-dě xii-yu:

—Tée-a cùu-dé ìíⁿ tée ñă túú tnàhí cuéchi-xi, te nchòhó cuení-ndó sǎ cùú-dé, dico diu-ni mee-ndo cuido yáhu-ndo-dě chi yúhú vá cuidó yáhu-í-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

²⁵Te nchaá-yu ní xáhǎⁿ-yu xii-dé: —¡Diu nchúhú ndihí cue déhe-ndí cuido yáhu-ndí-dé! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu.

²⁶Te sátá dúcáⁿ te té Pìlatú ní dácácu-dé té Barrábás, te ní táuchíúⁿ-dě ní caní-güedé Jèsús. Te sátá dúcáⁿ ñí quide ñaha-güedě xii-gá, te ní táuchíúⁿ-dě candeca ñaha-güedě xii-gá quíhⁿ cata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí.

²⁷Te cue tée cùu sandadú té Pìlatú ndécá-güedě Jèsús cuánguihu xití vehe càhnu cuu cuendá-dé, te cue tée cùu sandadú-áⁿ ñí cana-güedé dava-gá cue sandadú núú dúcáⁿ ndèca-güedé Jèsús cuánguihu-áⁿ.

²⁸Te xíáⁿ ñí taunuu-güedé dóo-gǎ, te ní dácúhⁿ ñàha-güedé xii-gá ìíⁿ dóo tícuèhé víhí. ²⁹Te ní cadúha-güedé ìíⁿ coroná iñu ní chihi-güedé díquí-gǎ, te ní chitnǐ-güedé ìíⁿ carrútí ndaha cùha-gá, te ní ngüíñí xítí-güedé núú-gá cúdiquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te xǎhaⁿ-güedě:

—¡Ío càhnu cuu yohó tée yìndaha ñaha xii ñáyiu isràél! —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁰Te ní tíú díí ñáhá-güedé xii-gá, te ní queheⁿ-güedé carrútí

sá ní sãñaha-güedě xii-gá te ní ducuⁿ-güedé díquí-gã. ³¹Te sátá ní yáha ní cudíquí ndéé ñáhá-güedě xii-gá, te ní nataunuu ñaha-güedě xii-gá dóó tícuèhé víhí sã ní dácúíhñú ñaha-güedé xii-gá, te ní dándíúnuu ñaha-güedě xii-gá dóó méé-gã, te dàtnùní ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ núú cátá càa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí.

Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³²Te ñùhu-güedé ndíhi-gá ichi, te ní naníhí-güedě ìíⁿ téé ñúú Cìrené nání-dě Xìmú, te téé-áⁿ ní quide yica-güedě ní xido-dé cùrúxí sá nchídó Jèsús.

³³Te ní sáá-güedé ndíhi-gá ìíⁿ xichi núú nání Gõlgotá, te tnúhu-áⁿ quée-xí: Núú nání yìquí díquí ndÿyí, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ. ³⁴Te xíáⁿ sãñaha-güedě ndudí úá coho-gá ní cùu, te ñá túú ní xìhi-gá chi dico-ni ní xito ndée-gá.

³⁵Te ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí, te sátá dúcáⁿ te cue téé cùu sandadú-áⁿ ní xito ndée-güedé ñúu ndédacàa-güedé cuu cuëndá-güedé dóó-gã. Te ducaⁿ ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ ìíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha yòdo tnuní núú tütú-gá, te duha càchí-xi: “Ní xito ndée-güedé ñúu ndédacàa-güedé cuu cuëndá-güedé dóó-gã”, duha ní cachí téé-áⁿ te ducaⁿ ní ngódó tnùní núú tütú-gá. ³⁶Te sátá dúcáⁿ ní quide-güedé, te ní ngóo-güedé ndéé ñáhá-güedě xii-gá. ³⁷Te ní taxi ndecu-güedé ìíⁿ sá ndéé lètrá ndàa díquí-gã. Te lètrá-áⁿ càháⁿ-xi ná cuëndá ducaⁿ ní quide ñaha-güedě

xii-gá, te duha càháⁿ lètrá-áⁿ: “Tée-a cùu-dé téé yìndaha ñaha xii ñáyiú isràèl”, duha càchí-xi. ³⁸Te tnàhá úú cue téé cùu ñadúhú ní sata caa-güedé díu-ni núú cùrúxí tucu, te ìíⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá, te ingá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá. ³⁹Te nchaa ñáyiú yáha yatni núú tákàa-gá-áⁿ, te dàcuicó-yu díquí-yu ndèhe ñahá-yu xii-gá, te xìcuèhé ñáhã-yu. ⁴⁰Te xãhãⁿ-yu xii-gá:

—Yòhó càchí-n sã dàngoyo-n veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te dandaa-n ingá veñúhu saa, te xítí úní-ni nduu sa nadaxìnu-n, te vitna tanùu núú cùrúxí-áⁿ dàcácu-n mée-n te núu ndisa sá Dèhe Yá Ndiòxí cúú-n —càchí-yu xãhãⁿ-yu xii-gá.

⁴¹Te díu-ni ducaⁿ cùdíquí ndéé ñáhá cuè téé cùu dútú cùnùu xii-gá, ndíhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, ndíhi cue téé cùu fariséú, ndíhi cue téé cùu sacuéhé ñúú ñáyiú isràèl, te xìtnàha-güedé:

⁴²—Tée-a ní ndacu-dé ní dàcácu-dé dava ñáyiú, te mee-dě ñá ndácú-dé dàcácu nihnu-dé méé-dě. Te núu ndisa sá cúú-dě téé yìndaha ñaha xii ñáyiú isràèl, te na cùndehe-o nuu-dé núú cùrúxí-a cuëndá quíndáa iní-ó-dě.

⁴³Te càchí-dé sá sandáa iní-dé Yá Ndiòxí, te mee-gã ná dàcácu ñaha-gã xii-dé te núu cùndahú iní ñáhã-gã, chi mee-dě càchí-dé sá Dèhe-gá cúú-dě —càchí-güedé xìtnàha-güedé.

⁴⁴Te ndéé tnàhá cue téé cùu ñadúhú tákàa xio xio diñi-gá xìcuèhé ñáhã-güedě xii-gá.

Ní xíhí Jèsús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵Te òré ní cuu cuádava nduu te ní cunee nihí ñuyíú, te ducaⁿ-ni

càa ní cuu caá úní sacuaa. ⁴⁶Te òré sa ta cùyatni cuu caá úní sacuaa-áⁿ, te níhi ní cáháⁿ Jèsús, te cächí-gá:

—Èlí, Èlí, ìláma sabàctaní?
—cächí-gá.

Te tnúhu-áⁿ quéé-xí: Ndiöxí mée-í, Ndiöxí mée-í, ìná cuendá ní dáñá ñàha-n xii-í?, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ.

⁴⁷Te dava cue téé xĩndecu yatni núú tácàa-gá-áⁿ nĩ tecú dóho-güedé nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te ní xítñaha-güedé:

—Tée-a càna-dé té Èliás —
cächí-güedé xítñaha-güedé.

⁴⁸Te òré-ni-áⁿ nĩ quene cunu iⁿ cue téé xĩndecu-áⁿ nĩ queheⁿ-dé luha cáchí, te ní chindóyo-dé xití ndudí íá, te ní chinenu-dé díquí iⁿ yutnu càni te ní ndocani-dé ní chihi-dé yuhu-gá. ⁴⁹Te dava-güedé ní xáhaⁿ-güedě xii téé-áⁿ:

—Cundetú tnaa na cundehe-o nacoto núu quixi té Èliás dàcácu ñaha-dě xii-dé —cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii téé-áⁿ.

⁵⁰Te Jèsús níhi ní cana saa-gá, te ní xihí-ni-gá. ⁵¹Te sátá dúcáⁿ te ní ndátá dõó cúú còrtiná xití veñúhu càhnu sá ìo cùnunu ní quéé dava ndáá, te ndàa núú ñnu ní nguíta-xi ní ndátá, te ní tnáa, te dava cava nàhnu ní táhú. ⁵²Te dava yaú núú yíndüxi ñáyiú ní xihí ní sándáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ní nacaáⁿ te ní ndotó-yu. ⁵³Te sátá nĩ yáha ní ndoto Jèsús, te cue ñáyiú ní ndoto-áⁿ cuànguñhú-yu xití ñuú Jerusálén, te cue ñáyiú ñuú-áⁿ ìo vài-yu ní xiní-yu cue ñáyiú ducaⁿ nĩ ndoto-áⁿ.

⁵⁴Te sá dúcáⁿ nãndi ní quide-xi, ndihi sá dúcáⁿ nĩ tnáa xíáⁿ ío ní yùhú téé cùu capitáⁿ ndihi ncha

dava-gá cue téé ndècu ndihi-dé ndèe-güedé yiqui cùñú Jèsús, te ní xítñaha-güedé:

—Sá ndàa ndisa sá dñú tée-a cùu-dé Déhe Yá Ndiöxí ní cùu —
cächí-güedé xítñaha-güedé.

⁵⁵Te xica xĩnutnãí vài ñáyiú dñhí ndéhě-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedě xii Jèsús, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ní chindèe-yu Jèsús, te ndéé distritú Galileá ní chinchícúⁿ ñáhã-yu xii-gá. ⁵⁶Te tnuú ñáyiú-áⁿ tnàhá tá Màriá Magdalèná, ndihi tá Màriá nãná tẽ Jàcobó ndihi té Chèè, ndihi nãná cue déhe té Zebèdeu.

Chĩndúxi-güedé Jèsús

(*Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42*)

⁵⁷Te ndècu iⁿ téé cuica nàni-dé Chèè te cùu-dé téé ñuú Arimàtea, te tnàhá-dé ní tnàhá tnúhu-dé ndihi Jèsús. Te òré sa ní cuaa, ⁵⁸te ní sáháⁿ-dé núú tẽ Pilatú, te xáhaⁿ-dẽ ñnu vá cùndèe iní-dé daña-dě chindúxi-dé yiqui cùñú Jèsús. Te té Pilatú-áⁿ nĩ sáha-dé tnúhu, te ní táúchíúⁿ-dẽ sá cuáha cuendá-güedé té Chèè-áⁿ yiqui cùñú-gá. ⁵⁹Te té Chèè-áⁿ nĩ queheⁿ cuendá-dé yiqui cùñú-gá, te ní chidúcuⁿ-nuu-dé iⁿ dóó cuixíⁿ dóó cándò. ⁶⁰Te sa nchíi iⁿ yaú sáá nĩ caáⁿ té Chèè-áⁿ iⁿ yiqui naha càva te xíáⁿ cúú cuendá-dé, te yaú-áⁿ nĩ chihi-dé yiqui cùñú Jèsús, te dàtnùní ní sadí-dé iⁿ yúú cáhnu yúú quèhéⁿ yuhu yaú-áⁿ, te ní xica-dé cuánuhú-dé. ⁶¹Te tnàhá tá Màriá Magdalèná, ndihi ìngá xíchí nání Màriá ní quexió-yu ní ngóo-yu yatni núú nchíi yaú-áⁿ.

Cue téé ndèe yaú núú yíhí yiqui cùñú Jèsús

⁶²Te sátá nĩ yáha ní quide túha ñáyiú ncha sá nãndihi-yu nduu

tněe nduu ndètatú-yu-áⁿ, te diu-ni nduu ndètatú-yu-áⁿ nĩ sáháⁿ cue dútú cúnù, ndihĩ cue tée cùu fariséu ní cáháⁿ ndihĩ-güedé té Pilatú. ⁶³Te xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Yòhó tée cùnùu, véxi-ndí càchí tnúhu-ndí sá nĩ ndacu iní-ndí sá tée ndehnde nĩ xíhí-áⁿ càchí-dé òré ndécú-gá-dé sá ndùu úní sá cùú-dé, te ndoto-dé. ⁶⁴Te tendaha-n cue tée na quíhíⁿ-güedé cundeé-güedé yuhu yaú nùú nĩ chihi-güedé yiqui cùñú-dé, chi na cuáháⁿ quíhíⁿ cue tée ní xica cuu ndihĩ-dé duhu-güedě yiqui cùñú-dé, te cùñaha-güedě xii ñáyiú sá nĩ ndoto-dé. Chi nùu ducaⁿ na càda-güedé te ío-gá dandáhú-güedé cue ñáyiú dàcúxí dàtná ní quide mee tée ní xíhí-áⁿ — càchí-güedé xáhaⁿ-güedě.

⁶⁵Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Náu cue sandàdú-a candeca-ndo-güedě quíhíⁿ, te cadí váha-ndo ndihĩ-güedé yuhu yaú-áⁿ nàcuáa tàù-xi cunduu, te na cundeé-güedé nàcuáa sàni iní-ndó cunduu —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁶⁶Te cue tée-áⁿ nĩ xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní tee-güedé ìhĩ sèñá yúú ndedí yèhe yaú-áⁿ, te ní dándòo-güedé cue sandàdú-áⁿ ndèe-güedé yaú-áⁿ, te ducaⁿ nĩ quide-güedé cuendá sá vã yò quíhíⁿ nacaáⁿ yaú-áⁿ.

Ní ndoto Jèsús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 Te sátá nĩ yáha nduu ndètatú ñáyiú, te ndumìngú nehé víhí-ní nĩ xica tá Màriá Magdalená ndihĩ ingá xíchí

nání Màriá cuángotó-yu yaú nùú nĩ chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús. ²Te uuⁿni níhi vìhi ní tnáa, te òré ducaⁿ nĩ quide-xi chi ìhĩⁿ espíritú xínú cuèchi nùú Yã Ndiòxí ní quexìo-xi nùú dúcáⁿ nchíi yaú nùú nĩ chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús, te ní xócání espíritú-áⁿ yúú ndedí yèhe yaú-áⁿ te ní ngóo-xi nùú yúú-áⁿ. ³Te dàtná dátásaⁿ-xi òré sàa nduté dùcaⁿ datásaⁿ-xi nùú espíritú-áⁿ, te dóo níhñú-xí cuixíⁿ quiyí. ⁴Te òré ducaⁿ nĩ quide-xi te cue sandàdú ndèé yaú-áⁿ nĩ quidí ñaha-xi xii-güedé sá nĩ yùhú-güedé, te ní nduá-güedé, te ní xíta sá xìní tnùnĩ-güedé. ⁵Te espíritú-áⁿ nĩ xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú òhĩ cuángoto yaú-áⁿ:

—Nchòhó ñáyiú òhĩ véxi coto yaú-a, vã yùhú-ndó chi yúhú cùtnùnĩ iní-í sá nchòhó véxi-ndo nànducu-ndo yiqui cuñú Jèsús Yaá ní xíhí nùú cùrúxí. ⁶Dico Yaá-áⁿ chi ñá túú-gã ndécú yiqui cuñú-gá iha, chi sa ní ndoto-gá, te diu ducaⁿ nĩ cachí-gá sá ndótó-gã cùtnàhá vátá cùú-gá, te chí táquixi cundehe-ndo nùú nĩ sacáⁿ-güedé yiqui cùñú-gá ní cùu te quiní-ndó ñã ñá túú-gã. ⁷Te vitna ío ndíhĩ chí cuáháⁿ nùú xíndecu cue tée ní xica cuu ndihĩ-gá, te duha cùñaha-ndo xii-güedé: “Ní ndoto Jèsús Yaá ní xíhí ní cùu, te codonùu-gá nùú-ndó quíhíⁿ distrítú Galileá te yàcáⁿ quiní-ndó-gã”, duha cùñaha-ndo xii-güedé. Duha ndùu tnúhu ní cachí tnúhu-í xii-ndo — càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú òhĩ-áⁿ.

⁸Te cue ñáyiú òhĩ-áⁿ nĩ natníhí-yu ichi, te súúnĩ ndíhĩ cuánuhú-yu nùú xíndecu cue tée ní xica cuu ndihĩ Jèsús cuendá nacani

tnúhu-yu núu-güedě nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xí-yu, te cuěi ní yùhú-yu dico súúni cùdíí ín-yu. ⁹Te ichi ñhúhú-yu cuánuhú-yu, te na ín-yu ní quexio Jesús núu-yu ní dándácóo váha ñaha-gă xí-yu. Te ñáyiú-áⁿ ní ngüíñí xítí-yu núu-gă, te ní numi ñàhá-yu xii-gá, te ní chiñuhu ñàhá-yu. ¹⁰Te ní xáhaⁿ-gă xí-yu:

—Vá yùhú-ndó, chí cuàháⁿ cúñaha-ndo xii cue téé ní xica cuu ndíhi-í sá ná quíhíⁿ-güedé distritú Galileá, te yàcáⁿ quiní ñàhá-güedě xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xí-yu.

**Nàcuáa ndùu tnúhu ní
nacani cue sandàdú**

¹¹Te nini ñuhu cue ñáyiú dñí-áⁿ ichi cuánuhú-yu, te dava cue sandàdú cue téé ndéé yaú-áⁿ ní cùu ní xica-güedé cuánuhú-güedé ñúu cuendá nacani tnúhu-güedé núu cuè téé cùu dútú cúnùu nacuáa ní cuu. ¹²Te cue téé cùu dútú cúnùu-áⁿ ní quide-güedé jündá ndíhi cue téé cùu sacuéhé núu ñáyiú isràél, te ní ndatnúhu-güedé nàcuáa cada-güedé, te ní quide ndáá-güedé ndíhi cue sandàdú-áⁿ sã cuñaha-güedě vai díhúⁿ cuendá dacuàndehnde-güedé. ¹³Te ní xáhaⁿ-güedě xii cue sandàdú-áⁿ:

—Cuíni-ndí sá vã càháⁿ ndáá-ndó núu ñáyiú nàcuáa ní cuu, chi cúñaha-ndo xii-yu sá òré xidí-ndó ní quixi cue téé ní xica cuu ndíhi-dé ní dúhú-güedě yiqui cùñú-dé néhé-güedě cuáháⁿ, duha cúñaha-ndo xii-yu. ¹⁴Te núu na ñihí té Pilatú téé cùu gobiernú tnúhu nàcuáa cúñaha-ndo xii ñáyiú, te nchúhú cada ndáá-ndí ndíhi-dé cuendá sá ñà túú nã cada ñaha-dě

xii-ndo —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii cue sandàdú-áⁿ.

¹⁵Te cue sandàdú-áⁿ ñí queheⁿ cuendá-güedé díhúⁿ, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé te ní càháⁿ-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ cuè téé-áⁿ càháⁿ-güedé. Te nchaa ñáyiú isràél ní ñihí-yu tnúhu ní càháⁿ-güedé-áⁿ, te ñiú-ni tnúhu-áⁿ càháⁿ-yu ndéé vitna.

**Jèsús xáhaⁿ-gă xii cue téé ní xica
cuu ndíhi-gá nàcuáa ndùu chiuⁿ
cada-güedé**

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Te ndí ùxí ñíⁿ cue téé ní xica cuu ndíhi Jèsús ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ñíⁿ yucu càa distritú Galileá núu ñí xáhaⁿ-gă naníhí tnáhá-güedě ndíhi-gá. ¹⁷Te òré ní xiní-güedé Jèsús te ní chiñuhu ñaha-güedě xii-gá, dico dava-güedé sàni ñíⁿ sani úu ín-güedé núu ñiú-gá àdi ñã dñú-gă. ¹⁸Te Jèsús ní sàndehe yatni-gá ndéé núu-güedě, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Yúhú ndécú ndíhi-í tnúhu ndee ñí táxí tnúni-í cuèi andíu te cuèi ñuyúú-a. ¹⁹Te vitna tàuchiuⁿ-í sá quíhíⁿ-ndó ñihí ñuyúú càháⁿ-ndó tnúhu-í núu ñáyiú cuendá tuha ñàhá-yu xii-í, te dacuàndute-ndó-yu. Te òré ducaⁿ càda-ndo, te cacunehe-ndo tãtá-ó Dñtú Ndiöxí ndíhi yúhú Yaá cúú Dèhe-gá ndíhi Espíritú-gá. ²⁰Te cúñaha-ndo xii-yu sá ná càdá-yu nchaa nàcuáa sa ní dánèhé ñàhà-í xii-ndo càda-ndo. Te na càchí tnúhu-í sá cùndècu ndíhi ñaha-ni-í xii-ndo ñùyúú-a ndéé ná sàá nduu nàa-xi —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé. Te ducaⁿ na cùnduu.

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ MĂCÚ

Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii
ñáyiù cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí xití
yucu

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Duha ní quesaha tnúhu sá
cáháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó
tnúhu Xítóhó Jesucristú Déhe Yá
Ndiöxí.

²Te ndíi Chàíá tée ní xóo cáháⁿ
tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ní
chídó tnùní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ
Yá Ndiöxí xii Déhe-gá, te duha ní
xáhaⁿ-gǎ:

Tendaha-í ìⁿ tée codonùu-dé
núú-n,
te dàtúha-dé ñáyiù cuèndá
tníí-yu tnúhu-n.

³Te tée-áⁿ quihi-dé xití yucu te
níhi cáháⁿ-dé cúñaha-dě xii
ñáyiù:

“Chí dáñá nchàa ichi cuehé ichi
duha ndècu-ndo, te tníi-ndo
ìchi váha, te ducaⁿ càda-ndo
cuendá cundecu túha-ndo,
chi véxi Yaá ío cùnùu”, duha
cúñaha-dě xii-yu.

Duha ndùu tnúhu ní chídó tnùní
ndíi Chàíá nàcuáa ní xáhaⁿ Yá
Ndiöxí xii Déhe-gá. ⁴Te tée dii
cuèndá-xi ní ngódó tnùní-áⁿ nání-dě
Juàá, te tée-áⁿ ní xíhi-dé xití yucu

ní cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí, te ní
xóo dacuàndute-dé ñáyiù, te duha
ní xáhaⁿ-dě xii-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú
quìde váha-ndo ndècu-ndo, te
daña-ndo nchàa ichi cuehé ichi
duha te cuandute-ndo, te ducaⁿ te
Yá Ndiöxí cada cǎhnu iní-gá nchaa
yíca cuèchi-ndo —duha ní xáhaⁿ-dě
xii-yu.

⁵Te nchaa ñáyiù distrítú Jùdeá,
ndíhi ñáyiù ñúú Jerusàlén ní
sáháⁿ-yu ndéé yúte Jòrdán núú
ndécú tè Juàá ní xíndedóho-yu
nchaa tnúhu ní cáháⁿ-dé. Te
cue ñáyiù ní náhmá nchaa yíca
cuèchi-xi te ní dácuaándute ñaha-dé
xii-yu.

⁶Te té Juàá-áⁿ ní xíhnu-dé dóó
idi càméyu, te ìⁿ ñíi ní cuu pàñú
xití-dé, te ní xóo caxi-dé tíca
làngóstá ndíhi ndudí ñúñú cuéché.

⁷Te ní xáhaⁿ tùcu-dé xii ñáyiù:

—Nchìcúⁿ ìⁿ tée véxi, te tée-áⁿ
ïo-gá cúnùu-dé dàcúúxí yǎhú, chi
yúhú cùú-í ìⁿ tée duuⁿ duuⁿ ñá túú
tàu-í ngúnundeyi-í nandaxi cuèdicó
ñíi nihnu chàú-dé dico quide-í
chùⁿ-dé. ⁸Te yúhú dácuaándute
ñaha-í xii-ndo, dico mee-dě taxi-dé
Espiritú Yá Ndiöxí cundecu
ndíhi-ndo —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

Sàndute Jesús

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Te dàvá-áⁿ nǐ quee Jèsús ñuú Nazàrét ìíⁿ ñuú yíndèhu distritú Galileá cuáháⁿ-gá yúte Jòrdán. Te yàcáⁿ ní dácuañdute ñaha té Juàá xii-gá. ¹⁰Te òré ní nene-gá xítí ndute, te ní xiní-gá nchìí andíu, te ní quee Espíritú Yă Ndiòxí véxi cuuⁿ-xi ngúndecu ndìhi ñaha-xi xii-gá, te dàtná cáá ìíⁿ lómá cáá Espíritú-áⁿ véxi cuuⁿ-xi. ¹¹Te òré-áⁿ nǐ tecú ní cáháⁿ Yă Ndiòxí ndéé andíu, te xăhaⁿ-gă xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dêhe-í tée ío cùu iní-í te ío cùdífí iní ñàhá-í xii-n — cächí-gá xăhaⁿ-gă.

Sácuíhná quidé yica-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá dico ñá túú ní quide-gá

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Te Espíritú Yă Ndiòxí ndécá-xí Jèsús cuáháⁿ ìíⁿ xítí yucu. ¹³Te xítí yucu-áⁿ ló víhí quèti dééⁿ, te xíáⁿ ndécú Jèsús ní ngúíta sácuíhná quidé yica-xi cada-gá ìíⁿ sá ñà túú tàú-gá cada-gá dico ñá túú ní sàndáá iní-gá. Te cue espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiòxí ní xinu cuechi-xi núú-gă. Te ní xíndecu-gá údico nduu xítí yucu-áⁿ.

Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chùuⁿ ní táhu Tătá-gă Dútú Ndiòxí cada-gá

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Te sátá nǐ ngava té Juàá vecaá, te Jèsús cuáháⁿ-gá distritú Galileá dānehé-gá ñáyiú tnúhu váha, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yă Ndiòxí xii-yu. ¹⁵Te xăhaⁿ-gă xií-yu:

—Vitna sa ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yă Ndiòxí xii-ndo, te chí dáñá nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te quindáá iní-ndó tnúhu váha, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ndó —cächí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

Jèsús càháⁿ-gá cúmí tnàhá cue tée tnìi chácá

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Te Jèsús ñúhú-gă ichi cuáháⁿ-gá tá yăha-gá yuhu làgúná Galileá, te ní xiní-gá té Xímú ndìhi ñaní-dé té Ndríxí xídáquëe-güedé ñunu-güedé xítí ndute tnìi-güedé chácá, chí quiti tnàhí-áⁿ cúú chùuⁿ-güedé tníf-güedé-dí. ¹⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí dáñá chùuⁿ quide-ndo-áⁿ, te quixi-ndo chitnahá ñàhá-ndó xii-í te taxi-í ingá núú chùuⁿ cada-ndo chí quíhíⁿ-ndó cǎháⁿ-ndó ñăyiú cuendá dacuàhá-yu tnúhu-í —cächí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁸Te òré-ni-áⁿ nǐ dáñá cuè tée-áⁿ ñunu-güedé te ní tuha ñaha-güedé xii-gá.

¹⁹Te cuáháⁿ-gá luha-gá, te ní xiní-gá té Jàcobó ndìhi ñaní-dé té Juàá ñúhú-güedé xítí bàrcú-güedé náticu-güedé ñunu-güedé, te ndi ndúu-güedé cúú-güedé déhe té Zebedeú.

²⁰Te ní cana ñaha-gă xii-güedé, te ní dándoo-güedé tătá-güedé ndìhi cue tée xinu cuechi núú-güedé xítí bàrcú, te ní tuha ñaha-güedé xii-gá.

Ìíⁿ tée yíhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha

(Lc. 4:31-37)

²¹Te ní quexìo Jesús ndìhi cue tée-áⁿ ìíⁿ ñuú nání Càpernaúm, te yàcáⁿ ndécú-gă ní tnahá nduu ndètátú ñáyiú, te cuánguihu-gá

veñúhu ñáyiú isràél dànehé ñáhá-gǎ xií-yu. ²²Te xǐcuñúhu vǐhí-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá, chi quide-gá sá cúú-gǎ ìⁿ Yaá táxí tnùnì vǐhí, te ñá túú dàcuaha ñaha-gá xií-yu dàtná dácuaaha ñaha cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndí Moisés. ²³Te xítí veñúhu-áⁿ ndécú tnàhá ìⁿ tée yǐhí ñaha ìⁿ espíritú cúndǐhi yucu ñávàha, te espíritú-áⁿ ñǐ quide-xi níhi ní cáháⁿ tée-áⁿ, te xǎhaⁿ-dě xii Jèsús:

²⁴—¿Te ná cuínì yòhó Jèsús tée ñuú Nazàrét cada ñaha-n xii-ndí nǔu véxi-n nǔú ndécú-ndǐ-i? ¿Áⁿ vèxi-n dànaa ñaha-n xii-ndí? Chi yúhú xìnì ñáhà-í xii-n sǎ cúú-n ìⁿ tée ñá túú tnàhí cuéchi-xi, chi núú Yǎ Ndiòxí ní quee-n vèxi-n ñuyúú-a —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gǎ.

²⁵Dico Jèsús ní tenàá-gá espíritú cúndǐhi yucu ñávàha-áⁿ, te xǎhaⁿ-gǎ:

—iCadí yuhu-n, te taquèe yiqui cuñú tée-áⁿ! —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii espíritú-áⁿ.

²⁶Te espíritú cúndǐhi yucu ñávàha-áⁿ ñǐ dácǔyǐhí ñáhá-xí xii tée-áⁿ, te ní dácáná sàa ñaha-xi, te ní quee-xi yiqui cuñú-dé cuáháⁿ-xi.

²⁷Te nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ ò ní cuñúhu-yu, te ní xítñàhá-yu:

—¿Te nása ndùu-tu sá quidé tée-a? ¿Nduú sáà càháⁿ-tu-dé sánùu? Te quide-dé dàtná quidé ìⁿ tée cùnùu vihi, chi càháⁿ-ni-dé te sàndáá iní ñáhá nchàa espíritú cúndǐhi yucu ñávàha —càchí-yu xítñàhá-yu.

²⁸Te ío ndǐhi ní níhí nchaa ñáyiú dava-gá ñuú yǐndèhu distritú Galileá tnúhu nchaa nàcuáa càháⁿ Jèsús ndǐhi nchaa sá quidé-gǎ.

Jèsús quidé tǎtna-gá ñáná ñadǐhí té Xímú

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹Te òré ní ndee Jèsús veñúhu cue ñáyiú isràél, te cuáháⁿ-gá ndǐhi té Jàcobó ndǐhi té Juáa vehe té Xímú ndǐhi té Ndrǐxí. ³⁰Te ñáná ñadǐhí té Xímú cùhú-aⁿ ñùhu vihi-aⁿ cahni, te ndǐhi-ni ní xáhaⁿ-güedě xii Jèsús sá cùhú-aⁿ. ³¹Te ní sáháⁿ-gá núú cáá ñaha cuhú-áⁿ te ní tñii-gá ndaha-aⁿ ní ndocani ñaha-gǎ xii-aⁿ. Te òré-ni-áⁿ ñǐ nchíco-aⁿ cahni, te ní ngüíta-aⁿ xìnu cuechi-aⁿ núú-güedě ndǐhi-gǎ.

Jèsús quidé tǎtna-gá vǎi ñáyiú cùhú

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³²Te òré sa cuínì-xi cundiquiⁿ te ní quexio ñáyiú núú ndécú Jèsús, te nchaa ñáyiú cùhú ní dátàcá-yu ndecá-yu ní sáá núú-gǎ, te tnàhá cue ñáyiú yǐhi ñaha espíritú cúndǐhi yucu ñávàha ndecá-yu ní sáá núú-gǎ. ³³Te nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ ñǐ chítú níhnù-yu yuyèhe vehe núú ñǐ quexio Jesús. ³⁴Te Jèsús ní quide tǎtna-gá nchaa ñáyiú cùhú cuèi ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú cuèhé tnàhá-yu ìⁿ ìⁿ-yu, te ní queñuhu-gá nchaa espíritú cúndǐhi yucu ñávàha yǐhi ñaha xii ñáyiú, te ñá túú ní dàña-gá cáháⁿ cue espíritú cúndǐhi yucu ñávàha-áⁿ ni ìⁿ tnúhu, te ducaⁿ ñǐ quide-gá chi cue espíritú-áⁿ sa xìnì-xi yoo cùu-gǎ.

Jèsús càháⁿ-gá tnúhu Yá Ndiòxí distritú Galileá

(Lc. 4:42-44)

³⁵Te òré vátá tǔndaá váha-gá ní ndacóo Jèsús cuáháⁿ-gá ìⁿ xio

yuhu ñùú núú ñà túú ñáyiú ndècu cuendá yàcáⁿ cáháⁿ ndihi-gá Yá Ndiöxí. ³⁶Te té Xímú ndihi cue tée cùndihi-dé nándücu ñaha-güedé xii-gá. ³⁷Te òré ní naníhí ñáhá-güedé xii-gá, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Nchaa ñáyiú nànducu ñahá-yu xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁸Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí ná quíhíⁿ-ó nchaa ñuú xíndáa yatni-a, chi danèhé-í ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí chi ñuú chùⁿ-áⁿ vèxi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁹Te Jèsús tá xica ndodo-gá cuáháⁿ nchaa ñuú yíndèhu distritú Galileá dánèhé-gá ñáyiú, te ndi tnahá ñⁿ ñuú sàá-gá te ducaⁿ cuànguñhu-gá veñúhu-yu dànehé ñáhá-gá xií-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te cue ñáyiú yíhi ñaha espíritú cùndihi yucu ñávaha ta quèñuhu-gá nchaa espíritú-áⁿ yiquí cùñú-yu cuáháⁿ.

Jèsús quidé tātna-gá ñⁿ tée tñahá cuéhé sá dátèhyú nihnu-xi yiquí cùñú-ó

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰Te ní quexìo ñⁿ tée tñahá cuéhé sá dátèhyú nihnu-xi yiquí cùñú-ó nñú Jèsús, te ní nguíñí xítí-dé núú-gá càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dè xii-gá: —Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n nñu vá cùndèe iní-n càda tātna ñaha-n xii-í chi cùnuní iní-í sá ndácú-n —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁴¹Te Jèsús ní cundàhú iní ñáhá-gá xii-dé te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-dé, te xáhaⁿ-gá:

—Cuu cada tātna ñaha-í xii-n, te vitna ndúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁴²Te òré-ni-áⁿ ñí xócuñí cuéhé tñahá-dé. ⁴³⁻⁴⁴Te Jèsús ní cáháⁿ víhí-gá dóho-dé, te xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Vitna cuanùhú-na, dico vá yòo ñⁿ cúnaha-n sà ní quide tātna ñaha-í xii-n, te núú dütú-ni cuáháⁿ cuendá sá ná quíni ñáhá-dè xii-n sà ní ndúha-n te cuáha-n-dè sá ndúú tǎhú Yá Ndiöxí dàtná ní cachí ndíi Moisés cuendá ná quíni ñáyiú sá ndáa ní ndúha-n —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁴⁵Te tée ní cuhú-áⁿ ñí xica-dé cuáháⁿ-dè, te ní nguíta-dé xáhaⁿ-dè xii nchaa ñáyiú ta náníhí-dè nàcuáa ní quide Jèsús ní quide tātna ñaha-gá xii-dé. Te sá dúcáⁿ ñí xíté nuu tée-áⁿ cuendú nàcuáa ní quide ñaha Jèsús xii-dé ní quide tātna ñaha-gá ní ndúha-dé, te xíñⁿ nñu dayuhu ñí xóo quíhu-gá dava ñuú núú ño vai ñáyiú ndèhe ñaha xii-gá, te ní xóo cundecu-gá xití yucu núú ñà túú ñáyiú ndècu. Te nchaa ñuú ní quee ñáyiú ní sáháⁿ-yu núú ndécú-gá ní cáháⁿ ndihi ñáhá-yu xii-gá.

Jèsús quidé tātna-gá ñⁿ tée cùhú ñá cúú-gá candá nihnu

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Te sáta ñí cuu ñⁿ úú nduu sá ñí quee Jèsús ñuú Capernaúm te ní nasáa tucu-gá, te cue ñáyiú ní níhí-yu tnúhu sá ñí ndexìo-gá núú quidé vèhe-gá. ²Te ndíhi-ni ní tacá cuéhé víhí-yu, te ní chítú víhí-yu ndéé yuyèhe te ñá ní tñahá-gá-yu. Te ní nguíta-gá ní dánèhé ñáhá-gá xií-yu tnúhu Yá Ndiöxí. ³Te òré-áⁿ ñí quexìo cúmí tñahá cue tée núú ndécú-gá nchídó-güedé ñⁿ tée cùhú ñá cúú-gá candá nihnu-dé. ⁴Dico ñá

túú ní ndàcu-güedé sáá-güedé ndéé núú-gǎ chi ío cuéhé ñáyiú ndècu. Te xíǎⁿ núu ní sáá-güedé díquí véhé núú yíhí-gǎ-áⁿ nǐ caáⁿ-güedé, te ichi ndàa díquí véhé-ǎⁿ nǐ dáquëe-güedé téé cùhú-áⁿ, te ñùhu-dé ìⁿ xító ní dáquëe ñaha-güedé ndéé núú-gǎ. ⁵Te Jèsús sa ní cutnùní iní-gá sá sàndáá iní ñáhá-güedé xii-gá núu ní xáhaⁿ-gǎ xii téé cùhú-áⁿ:

—Yòhó téé cùhú, sa ní quide càhnu iní-í nchaa cuéchi-n — cǎchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁶Te xíáⁿ xǐnucóo ìⁿ úú cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíí Moisés, te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Jèsús núú cue téé-áⁿ nǐ sani iní-güedé: ⁷“Tée-a cǎháⁿ cuéhé-dé cuèndá Yǎ Ndiòxí duha cǎháⁿ-dé, chi vá yòo ìⁿ ndàcu cada cahnu iní nchaa yíca cuéchi ñáyiú chi ìⁿ dǐí-ni Yá Ndiòxí quidé càhnu iní-gá”, duha ní sani iní-güedé. ⁸Dico òré-ni-áⁿ nǐ cutnùní iní Jèsús nàcuáa sàni iní-güedé, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te ná cuèndá ducaⁿ sàni iní-ndó-í? ⁹Te sá dúhá nǐ xáhaⁿ-í xii téé cùhú-a sá nǐ quide càhnu iní-í nchaa yíca cuéchi-dé, te xíǎⁿ nchòhó ñá túú cùtnuní iní-ndó núu ndáá cǎháⁿ-í àdi ñá ndàá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácóo-dé, te ndocani-dé xító ñùhu-dé véxi, te caca-dé, te cutnùní ndáá iní-ndó núu ndáá cǎháⁿ-í àdi ñá ndàá chi cundehe núú-ndó nàcuáa cada-í. ¹⁰Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùní iní-ndó nchàa-ndo sá yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndíhi-í tnúhu ndee iní sá cadá càhnu iní-í nchaa cuéchi

ñáyiú ñuyíú-a —cǎchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gǎ xii téé cùhú-áⁿ:

¹¹—Ndacóo te ndocani-n xító ñùhu-n véxi-áⁿ, te núhú-n vehe-n — cǎchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹²Te òré-ni-áⁿ nǐ ndacóo-dé, te ní ndocani-dé xító ñùhu-dé ní quexio-áⁿ, te ndèhe nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ nǐ ndee-dé tnuú-yu cuáháⁿ-dé. Te sá dúcáⁿ nǐ quide Jèsús ní quide tátna-gá téé-áⁿ, xíǎⁿ ío ní cuñùhu nchaa ñáyiú, te ní xítnahá-yu:

—Càhnu vihi cuu Yá Ndiòxí, chi ñá ìⁿ ndùu quini-ó dùha cuu datná ní cuu vitna —cǎchí-yu xítnahá-yu.

Jèsús cǎháⁿ-gá ìⁿ téé nàni Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Te Jèsús cuáháⁿ tucu-gá yuhu làgúná, te ío cuéhé ñáyiú ní sátnáhá ñáhá xii-gá, te ní dánèhé ñáhá-gǎ xií-yu tnúhu Yá Ndiòxí.

¹⁴Te òré ní yáha ní dánèhé ñáhá-gǎ xií-yu, te ní naqueheⁿ-gá ichi, te ní yáha yatni-gá ìⁿ xichi núu núcóo ìⁿ téé nàni Leví déhe ìⁿ téé nàni Alfeú quidé còbrá-dé ñáyiú cuèndá impuèstú chi còbrádór cúu-dé. Te òré ní xiní ñáhá-gǎ xii-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Néhé chitnahá ñáhá-n xii-í — cǎchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te té Lèví-áⁿ nǐ ndacuñíí-dé, te ní tuha ñaha-dé xii-gá.

¹⁵Te té Lèví-áⁿ cuáháⁿ-dé ndíhi Jèsús vehe-dé. Te yìhi Jesús mèsá xéxi-gǎ ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá, te tnàhá vài cue téé cuihna iní-xi quide còbrá ñáhá xii ñáyiú cuèndá impuèstú, ndíhi

dava-gá cue té ndècu ichi cuehé ichi duha nùcòo ndìhi ñaha-güedě xii-gá xéxí ndìhi ñaha-güedě, te ducaⁿ chi ío vâi ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii-gá. ¹⁶Te sá ní xíní cue té dâcuáha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndìhi cue té cùu fariséú xéxí Jèsús ndìhi nchaa cue té-áⁿ núu ní xícáⁿ tnúhú-güedě núu cuè té xica cuu ndìhi-gá, te xáhaⁿ-güedě:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide té cùu mestrú-ndó xèxi-dé ndìhi cue té cuihna ìní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú, ndìhi nchaa dava-gá cue té ndècu ichi cuehé ichi duha-i? —càchí-güedě xáhaⁿ-güedě.

¹⁷Te Jèsús ní tecú dóho-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-güedě xii cue té xica cuu ndìhi-gá, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedě:

—Nchaa ñáyiú ñá túú cùhú chi ñá túú xìni ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyiú cùhú chi xìni ñuhú-yu ñátátná. Te yúhú véxi-í càháⁿ-í ñáyiú cùtnuní ìní-xi sá ndécú cuèchi-xi te ñá túú vèxi-í càháⁿ-í ñáyiú càchí sá ñá túú ndècu cuèchi-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedě.

Cuendá cue ñáyiú ñá túú tnàhí ná xéxí áma càháⁿ ndìhí-yu Yá Ndiöxí

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Te cue té xica cuu ndìhi té Juàá, ndìhi cue té xica cuu ndìhi cue té cùu fariséú ñá túú tnàhí ná xéxí-güedě áma càháⁿ ndìhi-güedě Yá Ndiöxí. Te ìiⁿ nduu ducaⁿ xíquide-güedě, te ní sáháⁿ ñáyiú ní xícáⁿ tnúhú-yu núu Jèsús, te xáháⁿ-yu xii-gá:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n ñá cuendá cue té xica cuu ndìhi té Juàá, ndìhi cue té xica cuu ndìhi cue té cùu fariséú ñá túú tnàhí ná xéxí-güedě áma càháⁿ ndìhi-güedě Yá Ndiöxí, te cue té xica cuu ndìhi-n ñá túú ducaⁿ quide-güedě —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-gá.

¹⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xií-yu:

—Nchòhò xìní-ndó sá vâ cùú cùñaha-o xii ñáyiú ñuhu vico tnándaha sá vâ cùú càxi-yu nini ndècu ndìhi ñaha té tnándaha xií-yu. ²⁰Dico sáá nduu te vâ cündècu ndìhi ñaha-gá té tnándaha-áⁿ xií-yu, te dàvâ-áⁿ te cahni ìní-yu vâ caxí-yu cuendá sá ndìhú ìní-yu.

²¹Te vâ yòo ìiⁿ dándée luha dóo sáá ìiⁿ dóo sa ní cuu tùhú víhí, chi dóo sáá-áⁿ nàndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dóo sà ní cuu tùhú-áⁿ. ²²Te ni vâ yòo ìiⁿ chìhi ndidí sáá xití ìiⁿ lamba sa ní cuu tùhú víhí, chi núu yoo ducaⁿ na càda te ndava lamba sa ní cuu tùhú-áⁿ, chi ío níhi yóco ndidí-áⁿ, te cuíta-ni ndidí-áⁿ te cuíta-ni lamba-áⁿ te núu ducaⁿ na càdá-yu. Núu xíáⁿ xíní ñuhu-xi quéé ndidí sáá-áⁿ xití ìiⁿ lamba saa —càchí-gá xáhaⁿ-gá xií-yu.

Cue té xica cuu ndìhi Jesús sàhnú-güedě yoco triú nduu ndetatú ñáyiú

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Te ìiⁿ nduu cùu-xi nduu ndetatú ñáyiú ñuhu Jesús ichi ndìhi cue té xica cuu ndìhi-gá, te ta yáha-gá ndìhi-güedě ìiⁿ xichi núú cáá triú, te ní ngúita-güedě sàhnú-güedě yoco triú-áⁿ. ²⁴Te cue té cùu fariséú ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Ná cuendá ducaⁿ quide cue tée xica cuu ndihi-n sahnú-güedé yoco tríu vitna cùu-xi nduu ndetatú-i? Te ñá túu tàu-güedé ducaⁿ càda-güedé —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁵Te ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—¿Te náa vátá dăcuàha tnahi-gá-ndó nŭú tûtú Yă Ndiöxí nŭú căháⁿ-xi năcuăa ní quide ndíi Dăvíi cŭtnăhá ní xíhí ndíi docó ndihi cue tée ní xica cuu ndihi ndíi-ăⁿ? ²⁶Te dăvă-ăⁿ nŭ xíndecu ĩⁿ tée ní xínani Abiàtăr ní cuu-dé dŭtú cŭnŭu, te ndíi Dăvíi ní quŭhu ndíi xití vehe Yă Ndiöxí ní queheⁿ ndíi pàá ní cuu íí ndécú-ăⁿ nŭ dăcăhŭu ndíi cue tée ní xica cuu ndihi ndíi ní xexi ndíi ndihi-güedé, te mee-ni cuè dŭtú tàu-güedé caxi-güedé pàá-ăⁿ ní cùu —cachí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁷Te ní xăhaⁿ tŭcu Jesús xii-güedé:

—Mee Yă Ndiöxí ní taxi ndecu-gă nduu ndetatú ñăyiu, te ñá túu ní căchí-gă sá mée-yu nândi cani iní-yu cadă-yu canehe íy-yu nduu ndetatú-yu-ăⁿ. ²⁸Te yúhú Tée cùu ñanı tñáhă-ndó nchăa-ndo, tñáhă-í ndécú ndihi-í tnúhu ndee ĩní sá cŭu-í nchaa ñăyiu năcuăa cadă-yu nduu ndetatú-ó-ăⁿ —căchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Ĩⁿ tée ní yíchí ĩⁿ xio ndaha-xi

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Te Jèsús cuanguihu tucu-gă xití veñúhu, te xití veñúhu-ăⁿ ndécú ĩⁿ tée ní yíchí ĩⁿ xio ndaha-dé. ²Te xíáⁿ ndécú cuè tée xito dayuhu ñaha xii-gă, te nŭu cada tátna-gă tée cŭhú-ăⁿ nduu cùu-xi nduu ndetatú-güedé

ndihi ñăyiu, cuendá ducaⁿ te níhí-güedé năcuăa cada-güedé cacăⁿ cuéchi-güedé cuendă-gă. ³Te ní xăhaⁿ-gă xii tée cŭhú ndaha-xi-ăⁿ:

—Ndacuíñi te ngŭnutnŭi-n cuădava iha —căchí-gă xăhaⁿ-gă xii-dé.

⁴Te ní xícăⁿ tnúhú-gă nŭú-güedé, te xăhaⁿ-gă:

—Chí căchí tnúhu ná cŭú să cŭú càda-o nduu ndetatú-ó. ¿Să văha ñă sá cuéhé? ¿Să cadă tátna-o ñăyiu cŭhú ñă sá căhni-ó-yu? —căchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Dico ni ĩⁿ-güedé ñă túu tñáhí ni căháⁿ-güedé. ⁵Te Jèsús ní xíndéhé văha-gă nŭú nchăa-güedé te ní cudéeⁿ-gă, te ní ndíhú iní-gă chí ío sàá iní-güedé, te ní xăhaⁿ-gă xii tée cŭhú ndaha-xi-ăⁿ:

—Ndocani ndaha-n —căchí-gă xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní ndocani-dé ndaha-dé, te òré-ni-ăⁿ nŭ ndúha. ⁶Te cue tée cùu fariséú ní xica-güedé cuáhăⁿ-güedé ĩⁿ xichi nŭú nŭ naníhí tñáhă-güedé ndihi cue tée cŭndihi té Hèrodés cuendă ndatnŭhu-güedé nása cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

Cuéhé víhí ñăyiu ní quexio yuhu lagúná

⁷Te Jèsús ní xica-gă cuáhăⁿ-gă ndihi cue tée xica cuu ndihi-gă yuhu lagúná distrítú Galileá, te ío cuéhé ñăyiu distrítú-ăⁿ nchícúⁿ ñăhă-yu xii-gă cuáhăⁿ. ⁸Te nŭú nŭ quexio-gă-ăⁿ nŭ sáhăⁿ ñăyiu distrítú Jùdeá, ñăyiu ñuú Jerusàlén, ñăyiu distrítú Idŭmeá, ñăyiu xíndecu ndăa ĩngă xio yúte Jòrdán, ndihi ñăyiu xíndecu yatni ñuú Tírú ndihi ñuú Sídón, te ducaⁿ ío văi-yu ní

sáháⁿ núú ndécú-gă chi ní níhĩ-yu tñúhu nchaa nàcuáa quide-gá. ⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii cue tée xica cuu ndihi-gá sá cádá tũha-güedé iiⁿ bàrcú cuendá caa-gá núú-xi cuendá sá vă dádèhnde ñàhá-yu xii-gá chi ío cuéhě-yu. ¹⁰Te sá dúcáⁿ nĩ níhĩ-yu tñúhu sá quidé tătna-gá ñáyiú cùhú, núú xíăⁿ nchaa dava-gá ñáyiú cùhú súúni dícó ngõnchihi tñàhá-yu cuáháⁿ-yu núú ndécú-gă cuiní-yu tnàndeé ñàhá-yu xii-gá cuendá sá cuiní-yu ndúha-yu.

¹¹Te cue ñáyiú yìhi ñaha espíritú cúndihi yucu ñávàha ní sanu xiti ñàha-xi xii-yu núú Jèsús òré ní xini ñàhá-xí xii-gá, te xíăⁿ ní quide níhi ní cáháⁿ-yu, te xăhăⁿ-yu xii Jèsús: —iYòhó cúú-n Dèhe Yá Ndiõxí! — càchí-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

¹²Te Jèsús ní tenàá-gá nchaa espíritú cúndihi yucu ñávàha-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiú ní xíhi-xi-áⁿ să vă càháⁿ-yu núú ñáyiú yoo cùu-gá.

Jèsús caxi-gá úxúú tñàhá cue tée dacuàha ñaha xii ñáyiú tñúhu-gá

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³Te sátá dúcáⁿ nĩ cuu te Jèsús ní sáá-gá iiⁿ yucu, te xíăⁿ ndécú-gă ní cana-gá nchaa cue tée càchí iní-gá. Te òré ní quexio nchaa cue tée-áⁿ núú-gă, ¹⁴te ní caxi-gá úxúú tñàhá cue tée caca cuu ndihi-gá, te diu-ni cue tée-áⁿ tendaha-gă quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tñúhu-gá núú ñáyiú. ¹⁵Te ní sáñaha-gă xii-güedé tñúhu ndee iní cundecu ndihi-güedé cuendá cada tătna-güedé ñáyiú cùhú, ndihi cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cúndihi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyiú. ¹⁶Te

duha xñani ndi ùxúú cue tée-áⁿ: Híⁿ-dé nání-dě Xímú, te mee-gă ní taudiu ñaha-gá xii-dé sá cúnàni-dé Pèlú. ¹⁷Te ingá-dé nání-dě Jàcobó, te ingá-dé nání-dě Juàá, te ñani té Jàcobó-áⁿ cúú tē Juàá te ndi ndúú-güedé cúú-güedé déhe té Zebèdeú, te ndi ndúú cue tée-áⁿ nĩ dánání ñàha Jèsús xii-güedé Boànergés, te tñúhu-áⁿ quée-xi: Cue tée ío yáchí cúdèéⁿ, duha quèe-xi tñúhu-áⁿ. ¹⁸Te duha xñani dàva-gá-güedé: Té Ndríxí, té Lìpé, té Bartolòmé, té Mâteú, té Măxí, té Jàcobó déhe té Àlféú, té Tàdeú, té Xímú tée ní cundihi cue tée canànistá ní cùu, ¹⁹ndihi té Júdás Iscarioté tée ní sáá nduu nĩ sáha cuendá ñàhá xii Jèsús núú cuè tée cùu úhú iní ñàhá xii-gá, duha xñani cuè tée ní caxi Jèsús ní xica cuu ndihi-gá.

Càchí-güedé sá ndécú ndihi Jèsús yucu ñávàha dico ñá ndàá

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Te sátá dúcáⁿ te cuáháⁿ-gá ndihi-güedé núú quidé vèhe-gá. ²⁰Te ío vai ñáyiú ní tacá-ni tucú-yu xíăⁿ, te ni ñă ní níhĩ-gă nása cada-gá caxi-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá cuendá sá ío vai-yu. ²¹Te cue ñáyiú cùu ndi mee Jèsús ní níhĩ-yu tñúhu nchaa nàcuáa cùu, te nchaa ñáyiú ñá cùtnuni váha iní-xi ní cachí-yu sá nĩ nduu lùcú-gá nũ xíăⁿ cuáháⁿ ñáyiú cùu ndi mee Jèsús núú ndécú-gă cuendá candeca ñàhá-yu xii-gá núhú ní cùu.

²²Te cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés véxi ndéé ñuú Jerusàlén ní cáháⁿ cuèhě-güedé cuendá Jèsús, chi ní xitnàha-güedé:

—Tée-a ndècu ndihi-dé sácúíhná, te diu xíáⁿ chíndèe ñaha-xi xii-dé queññuhu-dé nchaa espíritú cúndìhi-xi yihi ñaha xii ñáyiú, te diu-ni-xi tàxi tnuní-xi nchaa espíritú-áⁿ —duha ní xítñaha-güedé.

²³Te Jèsús ní cana ñaha-gã xii-güedé, te ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú-güedé nàcuáa tecú tnuní-güedé tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Te nása cada sácúíhná queññuhu-xi cue espíritú cúndìhi-xi yihi ñaha xii ñáyiú-i? ²⁴Te nchòhó xíní-ndó sã núu ìⁿ téé yìndaha ìⁿ nacióⁿ vá cúú ìⁿnuu-dé ndihi cue téé cùndìhi-dé, te vá cúdĩi-dé cunuu-dě. ²⁵Te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu tucu ñáyiú xíndecu ìⁿ-ni vèhe, chi núu vá cúú ìⁿnuú-yu, te vá cúdĩi-yu cundecu càhnú-yu. ²⁶Te núu sácúíhná ñà túú cùu ìⁿnuu-xi ndihi cue espíritú cúndìhi-xi, te vá cúdĩi-xi cundecu-xi taxi tnuní-xi te núu ducaⁿ quide-xi.

²⁷Te nchòhó xíní-ndó sã cuè ñadúhú chi vá ndácú-güedé cuèndá-ni quíhu-güedé duhu-güedé vehe ìⁿ téé ío ndee, chi díhna-gá xíní ññuhu-xi tñi-güedé téé-áⁿ dacùtu ñaha-güedé xii-dé dàtnuní ducaⁿ te ndacu-güedé duhu-güedé nchaa sá ndécú ndihi-dé.

²⁸Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá sã cuèhé sá dúhá quide ñáyiú, ndihi nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-yu cuèndá Yã Ndióxí cuu cada càhnu iní-gá.

²⁹Dico cue ñáyiú na càháⁿ cuèhé cuèndá Espíritú Yã Ndióxí, ñáyiú-áⁿ vã cádá càhnu iní ñáhá tnàhi-gá xií-yu, chi cundecu-ni cuèchi-yu núú-gã ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁰Te ducaⁿ ní càháⁿ-gá chi càchí-güedé sá ndécú ndihi-gá espíritú cúndìhi yucu ñávãha.

Náná Jèsús ndihi cue ñaní-gá

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Te ní quexio náná Jèsús ndihi cue ñaní-gá núú ndécú-gã xínutnii-yu quehé, te ní xáhãⁿ-yu xii ìⁿ ñáyiú xíndecu-áⁿ sã dáyãha-yu tnúhu núú-gã cuèndá quee-gá ndatnúhu ndihi ñaha-gã xií-yu. ³²Te cue ñáyiú xínucóo ni càndéé dñi-gá ní xáhãⁿ-yu xii-gá:

—Náná-n ndihi cue ñaní-n ndécú-yu quehé nándücu ñahá-yu xii-n —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

³³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xií-yu: —Te cachí tnúhu-ndo yöndi-gá ñáyiú cùu datná nãná-í ndihi dàtná cue ñaní-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

³⁴Te dàtnuní ní xíndéhé vãha-gá núú nchaa ñáyiú xínucóo ni càndéé dñi-gá-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Nchaa ñáyiú-a cùu-yu dàtná nãná-í ndihi dàtná cue ñaní-í. ³⁵Chi nchaa ñáyiú quide nacuáa càháⁿ Yã Ndióxí, ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná cue ñaní-í, ndihi dàtná cue cúha-í, ndihi dàtná nãná-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

Nàcuáa quide téé cuángacáⁿ triú

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Te Jèsús ní nguíta-gá dácúaha tucu-gá ñáyiú yuhu làgúná. Te cuèhé vihí-yu ní tacá xíáⁿ núu cuásaá-gá núú ìⁿ bàrcú núnñi xití ndute làgúná-áⁿ, te núú xíáⁿ ní ngóo-gá te ní nguíta-gá dánèhé ñáhá-gã xií-yu, te ncháá-yu xixúcu-yu yuhu làgúná-áⁿ. ²Te ní

ngüíta-gá ní cani-gá titní cuendú núu-yu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gã xií-yu:

³—Chí cündedóho váha ìíⁿ cuendú ná càni-í-a. Ìíⁿ téé cuángacáⁿ-dé triú. ⁴Te òré ní ngüíta-dé dǎngoyo-dé triú-áⁿ, te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xiní cue tílaá te ní nadatàcá-güedi. ⁵Te dava ní ngava ñuhu yadi núu yíhí vihi yúu, te ndíhi-ni ní xínu-xi cuendá sá ñà túú càvihi ñuhu. ⁶Dico òré ní nayehé ñá túú ní cùndee iní-xi chi ní yíchí-xi, chi ñá túú ní ñíhí quíhíⁿ cùnú yóho-xi. ⁷Te dava ní ngava núu yúcu ndíquíⁿ tnu ññu, te ìíⁿnuu-ni ní xínu-xi ndíhi tnu ññu, te tnu ññu-áⁿ ní sahnu-xi te ní dánáá-xí nchàa triú sá ñí xínu-áⁿ. ⁸Dico dava triú-áⁿ ní ngava-xi núu ndécú ññu cocoⁿ, te xíáⁿ ní xínu-xi te ní sahnu-xi te ío váha ní cuu, chi núu ìíⁿ-ní triú-áⁿ te dava yoco-xi ní nguíhi ócú úxí triú-xi, te dava yoco-xi ní nguíhi únídico triú-xi, te dava yoco-xi ní nguíhi ìíⁿ ciendú triú-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁹Te xáhaⁿ tùcu-gá xií-yu:
—Nchaa nchòhó ñáyiú ní xíndedóho nchaa tnúhu ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuáha cuendá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

**Jèsús càháⁿ-gá ná cuendá ducaⁿ
càni-gá cuendú**

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Te sátá ñí ndaca ñáyiú-áⁿ te ní quendóo mee-nǎ Jèsús ndíhi cue téé xíca cuu ndíhi-gá, ndíhi ìíⁿ úú-nǎ ñáyiú. Te ñáyiú-áⁿ ndíhi cue téé-áⁿ ní xícaⁿ tnúhú-yu ndíhi-güedé núu-gã, núu nása quèe-xi cuendú ní

cani-gá núu-yu ndíhi-güedé. ¹¹Te ní xáhaⁿ-gã:

—Nchòhó chi sa càchí tnúhu Yá Ndiöxí xii-ndo ìíⁿ sá vǎtá quíni-gá-ndó, chi càchí tnúhu-gá nàcuáa cada-gá ndíhu ndaha-gã ñáyiú, dico dava-gá ñáyiú càni-í mee-ni cuendú núu-yu. ¹²Chi cuéi na quíni-yu nchaa nàcuáa cuu dico ni vǎ cùtnùní iní-yu ná cuendá ducaⁿ cùu, àdi cuéi na cùndedóho-yu dico ni vǎ tècú tnùní-yu. Te ducaⁿ ndòhó-yu cuendá sá vǎ quíndáá iní-yu Yá Ndiöxí, ndíhi cuendá sá vǎ cǎdá càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu ndíhi-güedé.

**Jèsús càháⁿ-gá nàcuáa quèe-xi
cuendá téé cuángacáⁿ triú**

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³Te ní xáhaⁿ tùcu Jèsús xii cue téé xíca cuu ndíhi-gá, ndíhi cue ñáyiú-áⁿ:

—Nchòhó, ñá túú ní tècú tnùní-ndó cuendú ní caní-í núu-ndó, te núu ducaⁿ, ¿te nása tecú tnùní-ndó dàva-gá cuendú caní-í núu-ndó-í? Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quèe-xi cuendú ní caní-í núu-ndó. ¹⁴Te téé cuángacáⁿ triú-áⁿ cúu-dě dàtná ìíⁿ téé cuáháⁿ càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí núu ñáyiú. ¹⁵Te triú-áⁿ cúu-xí dàtná tnúhu Yá Ndiöxí, te triú sá ñí quene ndava ní ngava ndéé ichi, xíáⁿ cúu-xí dàtná ñáyiú ní tnahá iní-xi tnúhu Yá Ndiöxí, dico sácuíhna cuáháⁿ-xi xòcani-xi tnúhu-gá iní-yu cuendá sá vǎ cǎnchícúⁿ nihnú-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. ¹⁶Te triú sá ñí ngava ñuhu yadi núu yíhí vihi yúu, xíáⁿ cúu-xí

dàtná ñáiyu ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te díí ìní ní tnií-yu tnúhu-gá. ¹⁷Dico òrè ná ngúíta ñáiyu cúcuèhé ñáhá-yu xií-yu àdi nándi-gá sá yáha-yu sá cuèdá tnúhu-gá, te ñá cùndèe iní-yu chi dàñá-yu tnúhu-gá cuèdá sá ñà túú nihí ndéě-yu. ¹⁸Te triú sá nǐ ngava núú yúcu ndíquǐⁿ tnu ìñu xíǎⁿ cúú-xí dàtná ñáiyu ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiöxí, ¹⁹dico cuèé cuèé ní nacuaaá-yu tnúhu-gá, chi cuèdá mee-ni sǎ cúú-xí mèè-yu ñùhu iní-yu, ndíhi cuèdá sá ìo sàni iní-yu cuu cuicá-yu, ndíhi cuèdá sá ìo cùdíí ìní-yu nchaá sá ìo ñuyúí-a, te ñá túú ñùhu iní-yu tnúhu sá nǐ xíndedóho-yu-áⁿ nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu. ²⁰Dico triú sá nǐ ngava núú ndécú ñùhu cocoⁿ, xíǎⁿ cúú-xí dàtná ñáiyu ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te quidé-yu nchaá nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. Te cada iní-ndó sǎ ñáiyu-áⁿ cúú-yu dàtná triú sá nǐ nguíhi yoco-xi ócò úxí triú-xi, ndíhi triú sá nǐ nguíhi yoco-xi únídico triú-xi, ndíhi triú sá nǐ nguíhi yoco-xi ìⁿ cièndú triú-xi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùú-yu chi ìo váha quidé-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii cue tée xìca cuu ndíhi-gá ndíhi cue ñáiyu-áⁿ.

Cuèdá iti

(Lc. 8:16-18)

²¹Te xǎhaⁿ-gǎ xii nchaá ñáiyu: —Ñá túú nǐ ìⁿ ñáiyu tēñuhú iti te chiváha-yu ìⁿ xití quídí, àdi chiváha-yu ìⁿ caha càamá, chi tàxi ndecú-yu ìⁿ núú dùcúⁿ cuèdá cutnùní núú nchàa ñáiyu. ²²Te ni ìⁿ tnúhu sá ñǎ tēcú tnùní ñáiyu vitna cachí-ó sǎ vǎ tēcú tnùní-yu

chi dacuitíí sǎ tēcú tnùní-yu, te ni ìⁿ tnúhu sá càchí-ó cùu yuhu vitna vá cúú yùhu chi dacuitíí sǎ quèé tũu-xi núú ñáiyu. ²³Te nchòhó cue ñáiyu ní xíndedóho nchaá tnúhu ní cáháⁿ-í-a, te ìo váha chí ná cuáha cuèdá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

²⁴Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Ío váha chí cùndedóho tnúhu na càháⁿ-í-a. Te nàcuáa-ni quide-ndo danehé-ndó ñáiyu tnúhu Yá Ndiöxí, te diu-ni ducaⁿ càda ñaha-gá xii-ndo, te uuⁿ-gá ducaⁿ càda-gá sá cúú-xí-ndó. ²⁵Te nchaá nchòhó ñáiyu tēcú tnùní tnúhu Yá Ndiöxí, uuⁿ-gá cuita tecú tnùní-ndó tñùhu-gá quíhǐⁿ. Te nchaá nchòhó ñáiyu ñá túú tēcú tnùní tnúhu-gá, te uuⁿ-gá vá tēcú tnùní-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

Nàcuáa sàhnu triú

²⁶Te Jèsús xǎhaⁿ tùcu-gá:

—Na càni-í ìⁿ cuèndú núú-ndó cuèdá tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òrè ndíhu ndaha ñáha Yá Ndiöxí xii ñáiyu. ìⁿ tée cuángacáⁿ-dé triú. ²⁷⁻²⁸Te sátá nǐ yáha ní sacáⁿ-dé triú-áⁿ, te cuánuhú-dé vehe-dé ndétátú-dé. Te ducaⁿ-ni ta xìca nduu cuáháⁿ te ní xínu triú-áⁿ, te nàcuáa ta sàhnu-xi cuáháⁿ te ta quèe ndaha-xi, te ducaⁿ-ni cùu ní sáá nduu nǐ quene yoco-xi te ní nguíhi triú-xi, dico tée ní sacáⁿ triú-áⁿ ñà túú xìní-dé nása ní sahnu-xi, chi mee ñùhu ní quide-xi ní sahnu triú-áⁿ. ²⁹Te òrè sa ní ndíhi ní cuaaⁿ te ní ngúíta tée ní sacáⁿ-áⁿ náquèhndé-dé nátàxi tnaha-dé —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

Cuèdá ndíquǐⁿ yutnu nàni mostázá

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰Te xǎhaⁿ tùcu Jèsús xií-yu:

—Na càni tucu-í ingá cuèndú núú-ndó cuèndá tecú tnùní-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxi xii ñáyiú. ³¹Ííⁿ yutnu nàni mostázá cúú-xí ìíⁿ yutnu sá líhli víhi-gá ndíquíⁿ-xi dàcúúxí ndíquíⁿ nchaa cúhú, ³²dico òré ná càcáⁿ-güedé núú ñúhú-güedé, te na xínu-xi te sàhnu-gá-xi dàcúúxí nchàa cúhú, te nchaa dité-xi ío cùu cahnu-xi, te ndéé cue quití ndàva núú tàchí sácóo-güedi nchaa núú dité-xi xínu ndeti-güedi —cachí-gá xàhaⁿ-gá xíí-yu.

Ío titní cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyiú

(Mt. 13:34-35)

³³Te ío-gá vài cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyiú cuèndá tecú tnùní-yu tnúhu Yá Ndiòxi, dico dava cuèndú ñá túú ní càni-gá núú-yu, chi ní cutnùní iní-gá sá vǎ təcú tnùní-yu nchaa. ³⁴Te mee-ni cuèndú ní cani Jèsús núú ñáyiú ndi tnahá òré ní dánèhé ñáhá-gá xíí-yu tnúhu-gá. Te òré ndécú mèe Jesús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé nàcuáa quèe-xi ìíⁿ ìíⁿ cuèndú ní cani-gá núú ñáyiú.

Jèsús ngání-gǎ táchí ndihi ndute làgúná

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵Te diu-ni nduu-ǎⁿ òré sa ta cùndiquíⁿ cuáháⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xica cuu ndihi-gá:

—Chí ná quíhíⁿ-ó ndàa ingá xio yuhu làgúná —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁶Te ní quide ndee ìní-gá nchaa ñáyiú xixúcu-áⁿ, te

diu-ni bàrcú sá ñúhú-gǎ òré ní dánèhé-gá ñáyiú tnúhu-gá diu-ni xíǎⁿ ní dácácá cuè téé xica cuu ndihi-gá ndécá ñàha-güedé xii-gá cuáháⁿ, te tnahá ìíⁿ úú-gá bàrcú ní xica-xi nchicúⁿ-xi bàrcú ñúhú-gǎ-áⁿ cuáháⁿ. ³⁷Te ñúhu bàrcú ñúhú-gǎ-áⁿ ichi cuáháⁿ-xi núú ndute, te ní quexìo ìíⁿ táchí nǐhi, te ta nàdachitú-xi ndute xití bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, te sa cuìní-nǎ-xi quée naa bàrcú-áⁿ xití ndute ni cùu. ³⁸Te Jèsús cáá-gǎ xidí-gá ìíⁿ xichi ndàa sátá bàrcú-áⁿ, te yìnchihi ìíⁿ dóo dǐquí-gǎ. Te sá dúcáⁿ cuìní-xi quée naa bàrcú-áⁿ nùu ní sáháⁿ-güedé ní ndocani ñàha-güedé xii-gá, te xàhaⁿ-güedé: —iMèstrú, ndíquíú ìní! ¿Náa ñá túú ndíhú iní-n sǎ tá quée naa-o cuáháⁿ-ǎⁿ? —càchí-güedé xàhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁹Te Jèsús ní ndíquíú ìní-gá te ní ndacóo-gá, te ní tenàá-gá táchí-ǎⁿ, te ní xáhaⁿ-gá xii ndute làgúná: —iTnavíí-nǎ cuhuⁿ, chi ío dusaⁿ! —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii ndute-áⁿ.

Te òré-ni ní ngüíñí táchí-ǎⁿ te ní nucúndecu nahi-nǎ ndute làgúná-áⁿ. ⁴⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Ná cuèndá ndéé dúcáⁿ yùhú-ndó-í? ¿Náa ñá túú sàndáá iní ñáhá ndisa-ndo xii-í-ǎⁿ? —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

⁴¹Dico mee-güedé chi ío ní yùhú-güedé sá ducaⁿ nǐ quide-gá ní xiní-güedé, te ní xitnàha-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núu ní cáháⁿ-ni-dé, te ní ngüíñí táchí te ní nucúndecu nahi ndute làgúná-a-í? —càchí-güedé xitnàha-güedé.

**Hiⁿ téé yìhi ñaha espíritú cúndìhi
yucu ñávàha**

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Te ní sáá Jèsús ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná yucu cue téé ñúú Gàdará. ²Te òrè ní quene-gá xítí bàrcú te iⁿ téé yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha ní quee-dé núú yíndüxi ndíyi cuáháⁿ-dé núú-gǎ. ³Te mee-ni núú yíndüxi ndíyi-áⁿ quidé vèhe-dé, te cuèi dàcutu ñaha-güedé cadèná xii-dé dico ñá túú tñáhí ndàcu-güedé núú-dě. ⁴Te ío titní xito ní dácútú-güedě cadèná sáhá-dě ndìhi ndaha-dé dico ní dándává-ni-dě, te ní xóo dacàchi-gá-dé nchaa cadèná-áⁿ, te ñá túú tñáhí ni ndàcu-güedé núú-dě. ⁵Te cuèi nduu cuèi niú ní xóo cana saa-dé, te váha-ni núú xítí yucu ndècu-dé àdi núú yíndüxi ndíyi dico càna saa nahi-ni-dé, te ío ní xóo dànicuèhé-dé méé-dě ndìhi yúú. ⁶Te òrè ní xiní-dé Jèsús te xínu-dé ní sáháⁿ núú-gǎ, te ní ngüíñí xítí-dě, ⁷te espíritú yíhi ñaha xii-dé-áⁿ nǐ quide-xi níhi ní cáháⁿ-dé, te xǎhaⁿ-dě xii-gǎ:

—¿Ná cuendá véxi yòhó Jèsús Déhe Dútú Ndióxi sàdí-n íchi-í? Te càháⁿ ndàhú-í núú Ndióxi yuhu nùú-n sǎ vǎ dándòho ñaha-n xii-í — cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gǎ.

⁸Te ducaⁿ nǐ cáháⁿ-dé cuendá sá Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii espíritú cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii-dé-áⁿ sǎ queé ñaha-xi xii-dé.

⁹Te Jèsús ní xícáⁿ tñuhú-gǎ núú-dě, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¿Nása nàni-n-i? —cachí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te ní xǎhaⁿ-dě:

—Vài Sandadú, duha nàni-í chi ío cuèhé-ndǐ —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gǎ.

¹⁰Te cue espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ nǐ cáháⁿ ndàhú-xi núú Jèsús sá vǎ téndàha ñaha-gǎ xii-xi quíhⁿ-xi ingá xichi. ¹¹Te diu-ni yatni yucu núú ndécú Jèsús-áⁿ yíhí vài cuchí xixexi-güedi. ¹²Te nchaa cue espíritú-áⁿ nǐ cáháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ, te xǎhaⁿ-xi xii-gǎ:

—Càháⁿ ndàhú-ndǐ núú-n sǎ dáñá-n quíhu-ndǐ yiqui cùñú nchaa cùchí-áⁿ —cǎchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-gǎ.

¹³Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ sá cúú quíhu-xi yiqui cùñú-güedi, te xínu dàtná úú mǐl-güedi yìhi yucu-áⁿ. Te nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-áⁿ nǐ quee ñaha-xi xii-dé, te cuánguìhu-xi yiqui cùñú nchaa cùchí-áⁿ, te nchaa-güedi ní xinu-güedi duha ní queé-güedi ndàa núú dèhvá yuhu làgúná-áⁿ, te ní ngaunihnu-güedi xítí ndute te ní ndìhi-güedi ní cáhá.

¹⁴Te òrè ní xiní cue téé xìto cuchí-áⁿ nàcuáa ní cuu te ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuèndú núú cuè ñáyiú ndècu xítí ñúú, ndìhi núú cuè ñáyiú ndècu xítí yucu. Te nchaa ñáyiú ní níhí tñuhu ní xicá-yu cuáháⁿ ndéhě-yu nàcuáa ní cuu. ¹⁵Te òrè ní quexió-yu núú ndécú Jèsús te ní xiní-yu téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ núcòo-dé núú sàhá Jèsús, te nihnu-ná-dé dóó-dě te núcòo-ná-dé dàtná iⁿ ñáyiú váha, te ní yùhú-yu òrè ní xiní ñáhǎ-yu xii-dé. ¹⁶Te nchaa ñáyiú ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha téé yìhi ñaha cue espíritú

cúndìhi yucu ñávãha-áⁿ ní cùu ní caní-yu cuèndú núu nchàa ñáyiu ní quexio-áⁿ nàcuáa ní cuu ní ndúha téé-áⁿ ndìhi nàcuáa ní cuu cuèndá nchaa cùchí-áⁿ. ¹⁷Te sá dúcáⁿ ni níhí ñáyiu-áⁿ tnùhu nàcuáa ní cuu núu nchaá-yu ní ngüíta-yu càhãⁿ ndàhú-yu núu Jèsús sá ná quèè-gá yucu ñuú-yu núhú-gá.

¹⁸Te ní xica-gá cuáhãⁿ-gá núu ndécú bàrcú, te òré ndée-gá bàrcú-áⁿ nùhú-gá ní ngüíta téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cúndìhi yucu ñávãha-áⁿ càhãⁿ ndàhú-dé núu-gã nùu vá cúndèè iní-gá quíhíⁿ ndìhi ñaha-gã xii-dé. ¹⁹Dico ñá túú ní sãha-gá tnúhu quíhíⁿ ndìhi ñaha-gã xii-dé, te ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Cuanùhú vehe-n, te cani-n cuèndú núu cuè ñáyiu sá Yã Ndiöxí ní cundàhú iní ñãhá-gã xii-n, te ío càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide-gá sá cúu-xí-n —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

²⁰Te téé-áⁿ ñí xica-dé cuánuhú-dé, te ní sáhãⁿ-dé ndí ùxí ñuú nání Dècápolis, te ní cani-dé cuèndú núu nchàa ñáyiu sá ío càhnu cuu nchaa sá vãha ní quide ñaha Jèsús xii-dé, te nchaá-yu ío ní cuñuhu-yu.

**Cuèndá déhe yoco té Jàirú ndìhi
cuèndá ìíⁿ ñadìhí ní tnàndéé dóó
Jèsús**

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹Te Jèsús cuándèe-gá bàrcú, te ní natehdé-gá ndàa ìngá xio yuhu làgúná, te ío vãi ñáyiu ní tacá núu ní quexio-gá-áⁿ, te xíáⁿ ndécú-gã ²²ní quexio ìíⁿ téé tàxi tnuní veñúhu núu-gã, te téé-áⁿ nání-dé Jàirú, te ní ngüíñí xítí-dé núu-gã.

²³Te ní ngüíta-dé càhãⁿ ndàhú-dé núu-gã, te xãhaⁿ-dè xii-gã:

—Ío càhú tnàhá déhe yoco-í cùhú-xi, te ndècu-ná-xi sá cùu-xi, te véxi-í càhãⁿ ndàhú-í núu-n nùu vá cúndèè iní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í tendaha-n-xi cuèndá ndúha-xi, te cundecu-xi —càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-gã.

²⁴Te Jèsús ní xica-gá cuáhãⁿ-gá ndìhi téé-áⁿ, te ío vãi ñáyiu nchìcúⁿ ñãhá xii-gá cuáhãⁿ, te dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gã ni cùu. ²⁵Te tnuú nchaa ñáyiu-áⁿ ñútnàhá ìíⁿ ñaha cùhú, te ñaha-áⁿ sa ní cuu úxúú cuíá sã cùhú-aⁿ ngòyo ñaha níñí xii-aⁿ. ²⁶Te ío ta ndòho-aⁿ véxi, te ío cuéhé ñátátná ñí cuu ta quide tátna ñaha xii-aⁿ, te sa ní ndìhi nchaa sá ndécú ndìhi-aⁿ ní nadico-aⁿ cuèndá ní níhí-aⁿ díhúⁿ ní queheⁿ nchaa ñáyiu ní quide tátna ñaha xii-aⁿ dico ni ìíⁿ-yu ñá túú ní ndàcú-yu ndúha-aⁿ, chi da uuⁿ-gã tá cùu cahú-aⁿ cuáhãⁿ. ²⁷Te òré ní níhí-aⁿ tnúhu cuèndá Jèsús, te ní xica-aⁿ cuáhãⁿ-aⁿ núu ndécú-gã. Te òré ní quexio-aⁿ núu ndécú-gã te ní sáhãⁿ ndehe yatni-aⁿ ndàa sátá-gã ní tnàndéé-aⁿ dóó-gã. ²⁸Te ducaⁿ ñí quide-aⁿ chi ní sani iní-aⁿ sá nùu ndacu-aⁿ tnàndéé-aⁿ cuèdicó luha yuhu dóó Jèsús te ndúha-aⁿ ní sani iní-aⁿ. ²⁹Te òré ducaⁿ ñí quide-aⁿ te ñá túú-gã ní ngòyo ñaha-gã níñí xii-aⁿ, te òré-áⁿ ní cutnùní iní-aⁿ sá ñí ndúha-aⁿ cuéhé tnàhá-aⁿ. ³⁰Te Jèsús ní cutnùní iní-gã sá ìíⁿ ñáyiu ní ndúha sá cuèndá-gã, núu ní nchócótó-gã ndàa sátá-gã te ní xícáⁿ tnúhú-gã núu nchàa ñáyiu nchìcúⁿ ñãhá xii-gã, te xãhaⁿ-gã xii-yu:

—¿Ndédacàa-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

³¹Te cue téé xica cuu ndihi-gá ní xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, ndèhe-n sá vái ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-n, te texio texio dàdehnde ñáhá-yu xii-n te xicáⁿ tnúhú-gǎ-n yòo ní tnándeé ñáhá xii-n —cachí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³²Te Jèsús ní xíndéhé vǎha-gá xio xio dñi-gá nõu ndédacàa ñáyiú ní tnándeé ñáhá xii-gá. ³³Te sá dúcáⁿ nǐ cutnùni iní ñadìhí-áⁿ nàcuáa ní cuu, núu yùhú yùhú-aⁿ ní sáháⁿ-aⁿ ní ngüíñí xítí-áⁿ nõú Jèsús, te ní xǎhaⁿ ndǎá-aⁿ xii-gá nàcuáa ndùu cuendá-aⁿ. ³⁴Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

—Yòhó ñaha cùhú ní cùu, ní sándáa iní ñáhá-n xii-í, núu ní ndúha-n, te vitna cuanùhú te vá ndìhú-gá iní-n, chi vá dúcáⁿ-gǎ ndoho-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

³⁵Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní sáa cue téé xinu cuechi vehe té Jàirú téé tàxi tnuní veñúhu-áⁿ, te xǎhaⁿ-güedě xii-dé:

—Sa ní xíhí déhe-n, vá chíchìuⁿ-gá-n Mèstrú —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-dé.

³⁶Dico Jèsús ñá túú ní quide cuendá-gá nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ cue téé-áⁿ, te ní xǎhaⁿ-gǎ xii téé tàxi tnuní veñúhu-áⁿ:

—Ñá túú ñá caní iní-n, quindáa iní ñáhá-ní-n xii-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

³⁷Te Jèsús vá yòo-gá ní cuiní-gá canchicúⁿ ñáhá xii-gá quíhⁿ, chi té Pèlú-ni, ndihi té Jàcobó-ni, ndihi ñaní-ni-dé té Juàa cuáháⁿ ndihi ñaha-gǎ xii-güedé. ³⁸Te òré ní

quexio-gá ndihi-güedé vehe téé tàxi tnuní veñúhu-áⁿ, te ní xiní-gá sá ïo vài ñáyiú xíndecu, te súuní dùsaⁿ quidé-yu te níhi xícáháⁿ-yu te xíndáhí-yu. ³⁹Te òré cuánguihu-gá xití vehe, te ní xǎhaⁿ-gǎ xii-yu:

—¿Ná cuendá ndéé dúcáⁿ ïo dusaⁿ quide-ndo, te ndàhyú-ndó? Te xíchí-a ñá túú ní xíhí-xi chi dicó xidí-xi —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁴⁰Te ní sácú ndéé ñáhá-yu xii-gá sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá, chi sá cúu-xí mèé-yu chi ní xíhí ndisa xíchí-ǎⁿ. Te òré-áⁿ nǐ queñuhu-gá nchaá-yu quehé, te cuánguihu-gá núu cándòdo yiqui cuñú xíchí nǐ xíhí-áⁿ. Te ndèca-gá tǎtá xíchí nǐ xíhí-áⁿ ndihi ñaná-xi cuánguihu, te tnàhá cue téé úní ndihi-gá-áⁿ cuánguihu ndihi-gá. ⁴¹Te ní tni-gá ndaha xíchí nǐ xíhí-áⁿ, te ní xǎhaⁿ-gǎ:

—Tǎlita, cúmí —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ.

Te tnúhu-áⁿ queé-xí: Yòhó xíchí cuéchí yùhú càchí-í sá ndácòo-n, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ.

⁴²Te òré-ni-áⁿ nǐ ndoto xíchí cuéchí-ǎⁿ nǐ ndacóo-xi ní nacaca cuu-xi, te ndècu-xi úxúú cuíá-xi. Te ío ní cuñúhu nchaa ñáyiú sá dúcáⁿ nǐ dándótó ñaha Jesús xii-xi. ⁴³Te Jèsús ní cáháⁿ víhí-gǎ dóho tǎtá-xi ndihi ñaná-xi sá vǎ yòo ñiⁿ cúñàhá-yu sá nǐ dándótó ñaha-gá xii-xi. Te sǎtá dúcáⁿ te ní xǎhaⁿ-gǎ xii-yu sá cuñàhá-yu xii-xi sá cáxí-xí.

Jèsús ndécú-gǎ ñuú Nazàrét

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Te Jèsús ní ndee-gá ñuú núu nǐ dándótó-gǎ xíchí nǐ xíhí-áⁿ, te cuánuhú-gá núu cúu ñùu-gá, te tnàhá cue téé xica cuu ndihi-gá

cuánuhú ndihi-gá. ²Te ndècu Jesús ñuú-gá ní tnahá nduu ndètátú ñáiyu. Te nduu-áⁿ cuànguihu-gá xití veñúhu dàcuaha ñaha-gá xíi-yu. Te vài ñáiyu ndèdóho nchaa tnúhu cáháⁿ-gá, te xicuñúhu vihi-yu, te xitnàhá-yu:

—¿Ndèé ní sáháⁿ dáciuhá tée-a núu ndéé duha váha cáháⁿ-dé, nása ní quide-dé ñuu ndéé duha ío váha cùtnuní iní-dé, te ndàcu-dé quidé-dě nchaa sá vǎ yoo tnàhí ndàcu cada-i? ³Te dicó carpintèrú cúú-dě, dicó déhe tá Màriá cúú-dě, te ñaní-dé cúú tě Jàcobó, ndihi té Chèé, ndihi té Jùdás, ndihi té Xímú, te diu-ni cue cúha-dé cúú ñáiyu ndècu ndihi-o ñuu-a —càchí-yu xitnàhá-yu.

Te ñá túú ní cuiní-gá-yu cáháⁿ ndihi váha ñàhá-yu xii-gá. ⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xíi-yu:

—Te núu ìiⁿ tée cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ná nàsáá-dé ñuú-dé dacuàha-dé ñáiyu tnúhu-gá, te nchaa ñáiyu ñuú-dé-áⁿ, ndihi nchaa ñáiyu ndècu ndihi-dé vehe-dé, ndihi nchaa ñáiyu cùu ndi mee-dé ñá túú nèhé-yu sá yíñúhu núú-dě, dico cue ñáiyu nchaa dava-gá ñuú chi nèhé-yu sá yíñúhu núú-dě —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xíi-yu.

⁵Te ñá túú ní quide tátna Jèsús vài ñáiyu cuendá sá ñà túú ní sàndáá iní ñàhá-yu xii-gá, dico ní quide tátna-gá ìiⁿ úú ñáiyu cùhú ní sàndáá iní ñàhá xii-gá. Te ní tendaha ñàha-ni-gá xíi-yu te ní ndúha-yu. ⁶Te ío ní cuñúhu-gá sá dúcáⁿ ñà túú ní cuiní-yu quindáá iní ñàhá-yu xii-gá. Te sátá dúcáⁿ te ní xica-gá cuáháⁿ-gá nchaa dava-gá ñuú líhli càa yatní xíaⁿ cuendá dacuàha-gá ñáiyu tnúhu-gá.

Jèsús táuchiuⁿ-gá quíhíⁿ cue tée xica cuu ndihi-gá cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáiyu

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷Te Jèsús ní cana-gá ndi ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní sáñaha-gǎ xii-güedé tnúhu ndee ìní cundecu ndihi-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa espíritú cündìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáiyu. Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé sá ndi ndúú ndi ndúú-güedé quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáiyu. ⁸⁻⁹Te cùmání-gǎ caca-güedé quíhíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Vá cánèhe-ndo ñunu cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, te ni vǎ cánèhe-ndo sá caxí-ndó, te ni vǎ cánèhe-ndo díhúⁿ, chi ìiⁿ caa-ni tàtnu canehe-ndo, te chàú yíhí-ní-ndó-áⁿ xíaⁿ-ni quíhi-ndo, te vǎ cánèhe-gá-ndó ìngá ichi dóó-ndó chi diu-ni dóó níhnú-ndó-áⁿ xíaⁿ tnàhí-ni cuihnu-ndo te ñá túú tnàhí-gá ná canehe-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁰Te xǎhaⁿ tùcu-gá:

—Te òré ná sàá-ndó ìiⁿ ñuú, te ió ñáiyu cáháⁿ ñàhá-yu xii-ndo vèhé-yu, te xíaⁿ-ni cundecu-ndo ndèé ná sàá nduu ndèe-ndo ñuú-áⁿ.

¹¹Te núu ió dava ñuú ñá túú cuiní-yu cáháⁿ ndihi ñaha vǎha-yu xii-ndo, te ni ñà túú cuiní-yu cundedóho-yu tnúhu cáháⁿ-ndó, te ndee-ni-ndo ñuú-áⁿ te naquidi-ndo tìcáchúhmá ní tníi sáhá-ndó cuendá ná cùtnuní iní-yu sá ñà túú quide váha-yu. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ná sàá nduu càda ndáá Yá Ndiöxí cuéchi nchaa ñáiyu, te cue

ñáyiú ducaⁿ na càda ñaha xii-ndo-áⁿ ïo-gá ndohó-yu dàvá-áⁿ dàcúúxí dàtná ndoho cue ñáyiú ñuú Sòdomá ndìhi cue ñáyiú ñuú Gòmorra — càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹²Te cue téé-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé te ní ngüíta-güedé dácuaàha-güedé cue ñáyiú tnúhu Yá Ndiòxí, te xáhaⁿ-güedé xií-yu:

—Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xií-yu.

¹³Te vài espíritú cündìhi yucu ñáváha yìhi ñaha xii ñáyiú ta queñuhu-güedé yiqui cùñú-yu cuáháⁿ, te vài tucu ñáyiú cùhú tá quide tátna-güedé cuáháⁿ chíhí ñàha-güedé acítí xií-yu te ndúha-yu.

Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá téé dácuaandute ñaha xii ñáyiú

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Te nchaa xichi ní níhí ñáyiú tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te tnàhá té Hèrodés téé yìndaha ñaha xii ñáyiú ní níhí-dě tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá, te ní cachí-dé:

—Té Juàá téé ní xóo dacuaandute ñaha xii ñáyiú ní ndoto núu dàcáⁿ ndácú-dě quídé-dě nchaa sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada —duha ní cachí-dé.

¹⁵Te dava ñáyiú càchí-yu sá tǎ Èliás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ní nasáá-dé.

Te davá-yu càchí-yu sá cúú-gǎ dàtná ñíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. ¹⁶Te té Hèrodés ní níhí-dě tnúhu nchaa nàcuáa càháⁿ-yu, te ní cachí-dé:

—Diu té Juàá téé ní táúchúⁿ-í ní xehndé-güedé díquí-xi ní ndoto —càchí-dé.

¹⁷⁻¹⁸Te duha ní cuu cúnàhá ní sahní té Hèrodés té Juàá, chi dàvá-áⁿ ñí naqueheⁿ té Hèrodés-áⁿ ñíⁿ ñaha nàni Herodiás ndécá-dě, te ñaha-áⁿ sà ní cándeca ñaha ñàní-dé té Lìpé. Te té Juàá ní xáhaⁿ-dě xii té Hèrodés sá ñà túú ní quide váha-dé sá dúcáⁿ ñí naqueheⁿ-dé ñaha ní cándeca ñàní-dé, núu sá cuendá ñaha-áⁿ ñí táúchúⁿ tǎ Hèrodés ní tñii-güedé té Juàá ní chihi ñaha-güedé vecaá, te ní dácútú ñàha-güedé xii-dé, te ducaⁿ ñí quide-dé cuendá sá ndécá ñàha-dé xii-aⁿ.

¹⁹Te ñaha nàni Herodiás ndécá tǎ Hèrodés-áⁿ ño ní cuu úhú iní-aⁿ té Juàá, te ní cuiní-aⁿ cahni-aⁿ-dé, dico ñà túú ní níhí-aⁿ nàcuáa cada-aⁿ. ²⁰Te mee tǎ Hèrodés chi ní cutnùní ndáá iní-dé sá tǎ Juàá cúú-dě ñíⁿ téé quide mee-ni sá vǎha, te quide ndáá-dé núu Yǎ Ndiòxí, te ní xóo yùhú ñáhá-dě nùu xíǎⁿ ñà túú ní dàña-dé ná cada ñaha ñàha ndeca-dé-áⁿ xii té Juàá. Te té Hèrodés-áⁿ ño ní cudíí iní-dé ní xíndedóho-dé nchaa tnúhu ní xáhaⁿ tǎ Juàá xii-dé, dico ñà túú ní sàni iní-dé duuⁿ duuⁿ tñii-dé tnúhu-áⁿ. ²¹Te ñíⁿ nduu ní xóo vico vehe té Hèrodés ní quide càhnu-dé nduu ñí cacu-dé. Te nduu-ǎⁿ ñí níhí ñaha nàni Herodiás-áⁿ nàcuáa cada-aⁿ cuendá cuú té Juàá. Te nduu-ǎⁿ ní cáháⁿ té Hèrodés nchaa cue téé cùchiuⁿ, ndìhi nchaa cue téé tàxi tñuní ñáhá xii cue sandadú, ndìhi nchaa cue téé cuica ndècu distritú Galileá cuendá cudini ndìhi ñaha-dé xii-güedé nduu-ǎⁿ. ²²Te ndècu ñíⁿ déhe yoco ñàha nani Herodiás-áⁿ, te xíchí-ǎⁿ ñí quíhu-xi

vehe núú cúú vico-áⁿ nǐ xita saha-xi mèi oré yíhí tǎ Hèrodés mèsa ndihì nchaa cue téé ní cáháⁿ-dé, te ío ní cudíí iní-dé ndihì nchaa cue téé-áⁿ nàcuáa ní xita xíchí-áⁿ. Te té Hèrodés ní xáhaⁿ-dě xii-xi:

—Cácaⁿ núù-í núu ná cuìní-n te taxi-í —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-xi.

²³Te ní cacunehe-dé ndéé Yǎ Ndiǒxí nàcuáa cutnùní iní xíchí-áⁿ sǎ ndàá cuǎñaha-dě núu ná cúú sǎ ná càcáⁿ-xi núú-dě cuéi ndéé cuádava nchaa sǎ ndécú ndihì-dé, te núu na càcáⁿ-xi. ²⁴Te sǎ dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii-xi núu ní quee-xi quehé ní xáhaⁿ-xi xii náná-xi:

—Nǎá, ǐná cúú sǎ càcáⁿ-í núú tǎ Hèrodés? —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-aⁿ.

Te nǎná-xi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-aⁿ xii-xi:

—Cuáháⁿ cácaⁿ-n dǐquí tǎ Juáá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ.

²⁵Te ndǐhi-ni cuándihu xíchí-áⁿ xití vehe núú yíhí tǎ Hèrodés-áⁿ, te xǎhaⁿ-xi xii-dé:

—Cuìní-í sǎ mèi nduu vitna quehdé-n dǐquí tǎ Juáá téé dàcuandute ñaha xii ñáyiú te taxi-n, dico na cùhuⁿ ìⁿ xití cóhó taxi-n —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-dé.

²⁶Te té Hèrodés ní nguíta-dé ndihú víhí iní-dé sǎ dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-xi xii-dé, dico ñá túú ní cùyii-dé cuñaha-dě xii-xi sǎ vǎ cúú cuñaha-dě sǎ xicáⁿ-xi, chi cuèndá sǎ núú nchaa ñáyiú ní xáhaⁿ-dě sǎ cúú cuñaha-dě núu ná cúú sǎ ná càcáⁿ-xi, te ní cacunehe-dé ndéé Yǎ Ndiǒxí nàcuáa cutnùní iní-xi sǎ ndàá cuǎñaha-dě sǎ ná càcáⁿ-xi núú-dě. ²⁷Te té Hèrodés-áⁿ ndǐhi-ni ní xáhaⁿ-dě xii ìⁿ sandàdú sǎ quìh^m-dé quehdé-dé dǐquí tǎ

Juáá. ²⁸Te sandàdú-áⁿ nǐ xica-dé cuáháⁿ-dé vecaá núú yíhí tǎ Juáá-áⁿ, te ní quexio-dé te ní xehndé-ni-dé dǐquí tǎ Juáá, te ní chihi-dé ìⁿ xití cóhó te nèhe-dé cuánuhú ní sáha-dé xíchí xicáⁿ-áⁿ, te xíchí-áⁿ nǐ nacuáha-xi nǎná-xi. ²⁹Te òré ní níhí nchaa cue téé ní xica cuu ndihì ndíi Juáá-áⁿ tnúhu sǎ dúcáⁿ nǐ sahani ñaha-güedě xii ndíi, te ní sáháⁿ-güedé ní ndocani-güedé yiquí cùñú ndíi te ní chindúxi-güedé.

Jèsús dácaxi-gá úhúⁿ mìl cue téé te dǐíⁿ ñáyiú dǐhí ndihì landú

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰Te nchaa cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús cuáháⁿ cáháⁿ tnúhu Yǎ Ndiǒxí núú ñáyiú ní ndexìo-güedé núú-gǎ te ní nguíta-güedé nácàni tnúhu-güedé nchaa nàcuáa ní quide-güedé ndihì nchaa nàcuáa ní dánèhé ñáhá-güedé xií-yu. ³¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí nèhé ná quìh^m-ó ìⁿ xichi núú ñà túú ñáyiú ndetatú-ó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ nǐ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé, chi ío cuéhé ñáyiú cuáháⁿ véxi-yu cùú-yu núú ndécú-gǎ. Te ni ñá nihí-gá nása cada-gá caxi-gá ndihì cue téé xica cuu ndihì-gá. ³²Te Jèsús cuánguee-gá bàrcú ndihì mee-ni cuè téé ní táuchíúⁿ-gǎ cáháⁿ tnúhu-gá, te cuáháⁿ-gǎ ndihì-güedé ìⁿ xichi núú ñà túú ñáyiú ndècu.

³³Dico vǎi ñáyiú ní cutnùní iní-yu sǎ díú-gǎ núhú bàrcú-áⁿ cuáháⁿ ndihì cue téé xica cuu ndihì-gá, te nchaa ñuú cáá yàtni xíaⁿ nǐ quee ñáyiú xixinú-yu cuáháⁿ núú nǐ quidé-yu cuèndá quexìo Jèsús, te sa ndécú-yu xíaⁿ nǐ quexìo-gá. ³⁴Te

òré ní quene Jèsús xití bàrcú, te ní xiní-gá cuéhé víhí ñàyiú xíxúcu núú ní quexìo-gá-áⁿ, te ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-yu chi ndécú-yu dàtná xíndecu cue mbéé cue quiti ñá túú tòli-xi, te ío vài núú sǎ ní ngúfta-gá ní dácúhá ñàha-gá xii-yu. ³⁵Te sátá tá cuàa cuáháⁿ te ní sáháⁿ cue téé xìca cuu ndìhi Jesús núú-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Sa ní cuaa te ñá túú ñàyiú ndècu yatni iha. ³⁶Váha-gá dandàca nchaa ñàyiú-a chi na quíhíⁿ-yu nchaa vehe càa xití yucu-a, ndìhi nchaa ñúú cáa nchàa yatni iha cuaaⁿ-yu sá cáxí-yu —càchí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁷Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ:

—Mee-ndo chí cuǎñaha sǎ ná càxí-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedě.

Te xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Te nása cada-ndí, chi xìni ñuhu-xi datná úú cièndú díhúⁿ denàriú cuendá cuaaⁿ-ndí sá cáxí-yu? —càchí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁸Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedě:

—Chí cuáháⁿ cundehe-ndo ñúú ná daha pàa ndécú ndìhi-ndo te cachí tnúhu-ndo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedě.

Te ní sáháⁿ ndéhé-güedě ñúú ná daha pàa ndécú, te ní xǎhaⁿ-güedě xii-gá:

—Úhúⁿ duha-ná pàa ndìhi úú-nǎ chácá ndécú —càchí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³⁹Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii nchaa ñàyiú sá ná ñihí tnáhá-yu cuu titní xichí-yu, te ngóo-yu nchaa núú cǐhú cuíí càa xíaⁿ. ⁴⁰Te nchaá-yu ní ngóo-yu, te dava xichí-yu ní

ngóo iiⁿ cièndú-yu, te dava xichí-yu ní ngóo údico úxí-yu. ⁴¹Te sátá ñí ndihí-yu ní ngóo, te ní queheⁿ Jèsús ndi ùhúⁿ pàa ndi úú chácá-ǎⁿ, te ní ndacoto-gá andiú te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiòxí, te dàtnùni ní táhú cuèchi-gá pàa-áⁿ te ní sáñaha-gǎ xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá ní dácǎhñu-güedě nchaa ñàyiú-áⁿ ñí xexí-yu. Te ñiú-ni ducaⁿ ñí quide tucu-gá úú chácá-ǎⁿ. ⁴²Te nchaá-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. ⁴³Te sátá ñí túhú cóhó-yu te ní nadatàcá-güedě nchaa sá ñí quendóo, te ní chítú ùxúú tnáhá tídihi mee-ni sǎ ñí quendóo núú ùhúⁿ-ni pàa, ndìhi núú ùú-ni chácá. ⁴⁴Te nchaa ñàyiú ní xexi-áⁿ chi xínu úhúⁿ mǐl mee-ni cuè téé chí ñiú-ni cue téé-áⁿ ñí quíúndehu, te ñiíⁿ ñàyiú ñihí ndìhi cue landú.

Jèsús xícá-gǎ núú ndute

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵Te òré-ni-áⁿ ñí xǎhaⁿ Jèsús xii cue téé xìca cuu ndìhi-gá sá quèe-güedě bàrcú codonùu-güedě quíhíⁿ-güedě iiⁿ ñúú nání Bètsaidá cáa ndàa ingá xio yuhu làgúná núú ndécú-güedě-áⁿ, te mee-gǎ quendóo-gá cada ndee ñí tnáhá-gǎ ndìhi cue ñàyiú. ⁴⁶Te sátá ñí yáha ní quide ndee ñí tnáhá-gǎ ndihí-yu, te ní xica-gá cuáháⁿ-gǎ iiⁿ tìndúú cáa yàtni xíaⁿ cuendá cáháⁿ ndìhi-gá Yǎ Ndiòxí. ⁴⁷Te òré sa ní cundíquiⁿ te bàrcú sá ñíhú cuè téé xìca cuu ndìhi-gá sa cuáháⁿ-xi ndéé cuádava xití làgúná-áⁿ, te mee-gǎ ndécú-gǎ iiⁿ núú tìndúú. ⁴⁸Te túu ndèhe-gá sá sùúni ndòho-güedě tá dàcaca-güedě bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, chi cuendá ndàa nacúáa cuáháⁿ-xi-áⁿ

duha véxi táchí te nàtúndaha-xi. Te ingá nduu-ǎⁿ tàcuíhndá-gá sa ní cuyatni víi-nǎ Jèsús bàrcú ñúhú-güedě-áⁿ, dico núu ndute tá xica-gá cuáháⁿ te luha-ná te yáha ñaha-gǎ xii-güedé ní cùu. ⁴⁹⁻⁵⁰Te òré ní xiní ñáhá cuè téé ñùhu bàrcú-áⁿ xii-gá te ní yùhú-güedé ní cana saa-güedé, chi ní sani iní-güedé sá ìⁿ almá cúu-gǎ. Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—iÑíí cunduu-ndo, vá yùhú-ndó, chi yùhú cúu-í! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁵¹Te Jèsús cuánguee-gá xití bàrcú ñúhú-güedě-áⁿ, te sátá cuánguee-gá te òré-ni ní ngüíñí táchí, te ní cuñúhu vùhi-güedé. ⁵²Te ducaⁿ chi cue téé-áⁿ ñà túú ní cùtnuní iní-güedé nása quide-gá, chi ñá túú ní cùtnuní váha iní-güedé nàcuáa ndùu sá ní quide-gá òré ní nadacàyá-gá pàá, chi ío nií dǐquí-güedě.

Jèsús quidé tǎtna-gá ñáyiu cùhú ñúu Genesàrét

(Mt. 14:34-36)

⁵³Te ní yáha-güedé ndihi-gá ndàa ingá xio yuhu làgúná, te ní sáa-güedé ndihi-gá yucu cue téé ñúu Genesàrét. Te yàcáⁿ ní dácútú ndèè-güedé bàrcú-güedé yuhu làgúná. ⁵⁴Te òré ní quene Jèsús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá xití bàrcú, te nchaa ñáyiu xíndecu-áⁿ ní cùtnuní iní-yu sá díú-gǎ. ⁵⁵Te ñáyiu-áⁿ ndihi-ni ní sáháⁿ-yu nchaa núu xíndecu cue ñáyiu cùhú, te cue ñáyiu cùhú-áⁿ ní quée-yu xító nchido ñahá-yu cuáháⁿ ndí tnahá ìⁿ ìⁿ xichi núu nihí-yu tnúhu quèxio Jesús. ⁵⁶Te nchaa ñúu náhnú ndihi

nchaa ñúu líhli núu cuáháⁿ Jèsús, ducaⁿ xíndeca-yu nchaa ñáyiu cùhú cuáháⁿ xití ñúu sàcáⁿ ñáhǎ-yu núu-gǎ cuendá cada tǎtna ñaha-gǎ xíí-yu. Te òu-ni ducaⁿ xíquidé-yu nchaa dava-gá xichi núu cuáháⁿ-gá núu xíndecu cue ñáyiu, te càháⁿ ndàhú-yu núu-gǎ sá ná dǎñá-gǎ tnándeé cue ñáyiu cùhú-áⁿ cuèdìcò luha yuhu dǒó-gǎ cuendá ndúha-yu. Te nchaa ñáyiu cùhú ní tnándeé yuhu dǒó-gǎ ní ndúha-yu.

Cuendá nchaa sá quidé-xí ngúndecu cuéchi ñáyiu

(Mt. 15:1-20)

7 Te ñúu Jerusalén ní quee cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ní quexìo-güedé núu ndécú Jèsús, te tnàhá cue téé cùu fariséu ní quexìo ndihi-güedé. ²Te cue téé-áⁿ ní xiní-güedé sá dǎva cue téé xica cuu ndihi Jesús ñá túú ndàha-güedé dàtná ndáhá mée cue téé cùu fariséu-áⁿ òré caxi-güedé. Te xíáⁿ ñúu cue téé ní quexìo-áⁿ ní cáháⁿ cuèhé-güedé cuendá cue téé xica cuu ndihi-gá. ³Te ducaⁿ chi nchaa cue téé cùu fariséu-áⁿ ndihi nchaa ñáyiu isràèl nchìcúⁿ nihnú-yu quidé-yu dàtná ní xóo cada nchaa cue ñaní tnáhǎ-yu ní xíndecu ndéé sanaha, chi nchaa ñáyiu-áⁿ vá cǎxí-yu te núu vá ndáhǎ-yu dàtná ní xóo ndaha nchàa cue ñaní tnáhǎ-yu ní xíndecu ndéé sanaha-ǎⁿ. ⁴Te ñáyiu-áⁿ ndi tnahá òré cuáháⁿ-yu núu yǎhu te nàsáa-yu, te ndàhá-yu nàcuáa sàni iní-yu ndùvétú iní Yǎ Ndiòxí, te núu vá dúcáⁿ càdá-yu te vá cǎxí-yu. Te tnàhá náquètè-yu vàsú sá sácùhuⁿ sá xíhí-yu, ndihi

lïtu, ndihi cóhó càá, ndihi càamá.
 Te nchaa xéhé náqueté-yu nàcuáa
 sàni iní-yu ndùvétú iní Yă Ndiöxí.
 Te ío-gá títńí sá nĩ xóo cada nchaa
 ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha-ăⁿ
 nchícúⁿ nihnú-yu quidé-yu. ⁵Te
 cue tée cùu fariséú-áⁿ, ndihi cue
 tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa
 tnúhu ní chídó tnùnĩ ndíi Moisés-áⁿ
 nĩ xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—¿Ná cuendá cue tée xica cuu
 ndihi-n ñá túú nàquete-güedé
 ndaha-güedé òré caxi-güedé dàtná
 ní cachí nchaa cue tée ní xíndecu
 ndéé sanaha-i? —càchí-güedé
 xăhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:
 —Nchòhó cúú-ndó cuè tée ío
 dândahú mée-xí chi càchí-ndó
 să ío quide ndáá-ndó te ñá ndàá
 sá quidé ndáá-ndó. Te ní quee
 ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnĩ ndíi
 Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yă
 Ndiöxí ndéé sanaha nũu tütú-gá
 núú càháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá
 cuendá-ndó, te duha ní cachí-gá:

Ñáyiú-a càchí-yu sá ío càhnu
 cuu-í, dico dicò-ni yuhu
 càháⁿ-yu,
 chi ñá túú ñùhu iní ñáhă-yu
 xii-í.

⁷Te áúⁿ nă cuu chĩñuhu ñahá-yu
 xii-í, chi ñá túú vèdana ndèè
 nándĩhi-xi,
 chi cue ñáyiú-a dàcuahá-yu
 cue tnàha ñáyiú-yu nàcuáa
 cundecú-yu, dico mee-ni
 tnũhu sá ní cahu iní cue
 ñáyiú ñuyíú-a càháⁿ-yu.

Duha ní chídó tnùnĩ ndíi Chàíá
 núú tütú Yă Ndiöxí nàcuáa ní
 cáháⁿ-gá cuendá-ndó. ⁸Te nchòhó ní
 dàñá-ndó nàcuáa ní cachí Yă Ndiöxí

cada-ndo, te nchícúⁿ nihnu-ndo
 quide-ndo nàcuáa ní cahu iní cue
 ñáyiú ñuyíú-a, chi nàquete-ni-ndo
 lítu, te nàquete-ni-ndo vasú
 sácũhuⁿ sá xíhí-ndó nàtava-ndo
 nàcuáa ní xóo cada ñáyiú-áⁿ nĩ xóo
 naqueté-yu nchaa xĩăⁿ, te nándi-gá
 nchaa núú să quidé-ndó —càchí
 Jèsús xăhaⁿ-gă xii-güedé.

⁹Te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:
 —Te nchòhó, ñá túú cuiní-ndó
 càda-ndo nàcuáa cuiní Yă Ndiöxí,
 chi mee-ni nàcuáa ní cachí cue tée
 ní xíndecu ndéé sanaha nchícúⁿ
 nihnu-ndo quide-ndo. ¹⁰Te ndíi
 Moisés ní cachí ndíi sá ncháá
 ñáyiú canehé-yu sá yĩñuhu núú
 tătă-yu ndihi núú nănă-yu. Te
 nchaa ñáyiú na càháⁿ úhú cuendá
 tătă-yu àdi cuendá nănă-yu te
 cahni ñaha-güedě xii-yu ní cachí
 ndíi. ¹¹Te nchòhó càchí-ndó
 să nũu iíⁿ tée na cũñaha-dě xii
 tătă-dě ndihi nănă-dě sá să nĩ
 sani iní-dé cuañaha-dě xii-yu
 cùu-xi Corbán, te ñá túú-gă xíní
 ñùhu-xi sá cuañaha-dě xii-yu, te
 tnúhu Còrbán-áⁿ quée-xí: Să cúú
 cuendá Yă Ndiöxí. ¹²Te sá dúcáⁿ
 ná càháⁿ iíⁿ tée-áⁿ te nchòhó
 chíndèe tnúhu-ndo-dě cuendá sá
 vă chíndèe-gá-dé tătă-dě ndihi
 nănă-dě. ¹³Te ducaⁿ quide-ndo
 chi ní dáquée tĩhú-ndó nàcuáa
 ní cachí Yă Ndiöxí cada-ndo, te
 mee-ni nàcuáa ta quide cue tée
 ñuyíú-a véxi nchícúⁿ nihnu-ndo
 quide-ndo, te ðiú-ni ducaⁿ ta sànu
 ichi tnaha-ndo véxi, te nándi-gá
 nchaa sá cáhú ìní-ndó quide-ndo —
 cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ tucu-gá xii
 cue ñáyiú xíndecu-áⁿ:

—Chí táquixi ndehe iha, te cundedóho váha-ndo tnúhu na càháⁿ-í-a te ío váha cuáha-ndo cuendá. ¹⁵Nchaa sá xéxí-ndó chi ñá túú nã quidé-xí ìní-ndó, dico nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni ìní-ndó quide-ndo, nchaa xíáⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-ndo. ¹⁶Te nchaa nchòhó ñáyiú ndèdóho nchaa tnúhu càháⁿ-í-a ío váha chí cuáha cuendá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xíi-yu.

¹⁷Te Jèsús ní dándöo-gá nchaa ñáyiú núú xixúcu-yu-áⁿ te cuándihu-gá xití vehe. Te cue téé xica cuu ndihi-gá ní xicáⁿ tnúhú-güedë núú-gã nüu nása quèe-xi cuendú ní caní-gá núú ñáyiú-áⁿ. ¹⁸Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Te náa tnàhá nchòhó ñá túú ní təcú tnùní-ndó cuendú ní caní-í núú ñáyiú-áⁿ? Nchaa sá xéxí-yu cuánguee xití-yu ñá túú quide-xi ìní-yu nàcuáa ngúndecu cuéchi-yu. ¹⁹Chi ñá díú ìní-yu cuánguee-xi chi cuánguee ndáá-xi xití-yu, te nàyáha ñaha-xi xìi-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te sá dúcáⁿ nã cáháⁿ-gá te ní dátúu-gá sá cúú càxi-o nchaa núú sã cúú càxi-o. ²⁰Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Nchaa sá cuèhé sá dúhá quide ñáyiú xíáⁿ cáciu ñihnu-xi ìní-yu, te nchaa xíáⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu. ²¹Te ìní-yu-áⁿ cáciu ñihnu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi sàni cuehé sání dùha ìní-yu. Te cue téé càháⁿ ndihi-güedé ñadìhí te ñá díú ñadìhí-güedé cúú-yu, te diu-ni ducaⁿ quide cue ñáyiú dèhí càháⁿ ndihi-yu téé te ñá díú yìi-yu cùu-güedé. Te sàhní-yu cue tnàha ñáyiú-yu, te mee-ni ichi díí

ìní cúdíí ìní-yu cundecú-yu. ²²Te dùhu ndachiuⁿ tnahá-yu, te xihó-yu cundecu ndihí-yu sá ndécú ndihi tnaha ñáyiú-yu, te ío quide úhú ìní-yu sá cúú-xí tnàha ñáyiú-yu, te ío dándahú tnáhã-yu, te mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá cùdíí ìní-yu quidé-yu, te ío cuédú ìní-yu, te ío yití yùhú-yu, te ío quide cahnú-yu mée-yu, te quidé-yu nándi-gá sá ñá túú tàù-yu cadá-yu. ²³Te nchaa sá cuèhé sá dúhá-ãⁿ cáciu ñihnu-xi ìní-yu, te nchaa xíáⁿ quidé-xí ndècu cuéchi-yu, te ñá túú cùu-xi sá váha sá cúú-xí ìní-yu.

Ìíⁿ ñadìhí véxi ñuú xicá nã sándáá ìní-aⁿ Jèsús
(Mt. 15:21-28)

²⁴Te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ndéé yucu cue téé ñuú Tirú, ndihi yucu cue téé ñuú Sidón. Te òré ní quexìo-gá xíáⁿ te cuánguihu-gá ìíⁿ vehe te xíáⁿ cundecu-gá, te cuìní-gá sá vã quìní ñáyiú sá xíáⁿ ndécú-gã ní cùu, dico dai ní ñihí-yu tnúhu. ²⁵Te ìíⁿ ñadìhí ndécú ìíⁿ déhe yoco-aⁿ, te yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávãha xii-xi, te ñaha-áⁿ ío ndìhi ní ñihí-aⁿ tnúhu sá nã quexìo Jesús xíáⁿ nüu ní sáháⁿ-aⁿ núú ndécú-gã, te ní ngüíñí xití-áⁿ núú-gã. ²⁶Te ní ngüíta-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú-gã, te xáhaⁿ-aⁿ sã nüu vá cùndèe ìní-gá queñuhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii déhe-aⁿ. Dico ñá díú ñaha israél cúú-áⁿ chi ñaha ñuú Sirofèniciá cúú-áⁿ te tnúhu grégú cúú tnúhu-aⁿ. ²⁷Te xíáⁿ nüu ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Daña na càxi tnaa nchaa landú chítú xití-güexi, te dätñuní caxi

cue iná, chi ñá túú ndùu váha-xi queheⁿ-o sá xéxí làndú te cuáha-o iná —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

²⁸Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii-gá:

—Mèstrú, ndáá-ni càháⁿ-n, dico iná chi nàdatacá-güedi sá ngóyó yùhu cóhó làndú —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

—Ío váha ní càháⁿ-n, te cuanùhú te ñá túú-gǎ ná cani iní-n, chi sa ní quee espíritú cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii déhe-n —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

³⁰Te ñaha-áⁿ ñí nasáá-aⁿ vehe-aⁿ te càa déhe-aⁿ núú càamá, dico ñá túú-gǎ espíritú cúndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii-xi chi sa ní quee ñaha-xi.

Jèsús quidé tátna-gá ìiⁿ téé ñá cúú càháⁿ váha te doho-dě

³¹Te Jèsús ní ndee-gá yucu cue téé ñúú Tìrú te ní yáha-gá yucu cue téé ñúú Sidón, ndìhi yucu ndi ùxí ñúú nání Dècápolís, te ní sáá-gá ndéé yuhu làgúná distritú Galileá.

³²Te xíáⁿ ndécú-gǎ ní quexìo ñáyiu ndéé núú-gǎ ndécá-yu ìiⁿ téé ñá cúú càháⁿ váha-dé te doho-dě. Te càháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ sá ná tëndaha ñaha-gá xii-dé cuendá ndúha-dé.

³³Te Jèsús ní queñuhu ñaha-gǎ xii-dé tnuú-yu, te ndèca ñaha-gá cuáháⁿ ìiⁿ xio, te ní dáquìhu-gá díquí ndáhá-gǎ yaú lóho-dé, te ní dácánù-gá díí-gǎ díquí ndáhá-gǎ, te ní tendaha-gǎ yàa-dé. ³⁴Te ní ndacoto-gá andiu te ní sánuu iní-gá, te ní càháⁿ-gá tnúhu mee-gǎ, te xǎhaⁿ-gǎ:

—ìĚfatá! —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te tnúhu-áⁿ quée-xí: Nacaáⁿ yòhó lóho. ³⁵Te òré-ni-áⁿ ñí nacaáⁿ lóho-dé, te ní nduu váha yàa-dé, te ní cuu càháⁿ váha-dé. ³⁶Te Jèsús ní càháⁿ víhí-gǎ dóho ñáyiu ndìhi ñaha xii téé ní quide tátna-gá-áⁿ sǎ vǎ yòo ìiⁿ cúñàhá-yu sá ñí quide tátna ñaha-gǎ xii-dé, dico uuⁿ-gá ní quidé-yu ní càháⁿ-yu núú ñáyiu sá ñí quide tátna-gá téé-áⁿ. ³⁷Te nchaá-yu ío ní cuñúhu-yu, te ní xítñàhá-yu:

—Váha vîhi quide-dé, chi ncha-ni ndàcu-dé quidé-dě, chi quide tátna-ni-dé ñáyiu doho, te quide tátna-ni-dé ñáyiu ñìhi —càchí-yu xítñàhá-yu.

Jèsús dácàxi-gá cúmí mǐl ñáyiu

(Mt. 15:32-39)

8 Te ìiⁿ nduu tucu ío cuéhé ñáyiu ní tacá núú ndécú Jèsús, te ñá túú tñàhí sá cǎxí-yu. Te ní cana-gá cue téé xica cuu ndìhi-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

²—Yúhú, cùndahú iní-í ncha ñáyiu-a chi sa ní cuu úní nduu ndècu ndìhi ñahá-yu xii-o ìha, te ñá túú tñàhí ná sá cǎxí-yu. ³Te núu na nàtendaha-í-yu núhú tñámă-yu vehé-yu, te cuneé-yu docó ichi, chi davá-yu ío xica ndécú-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá: —ĭTe ndéé níhí-ó sǎ cuñàha-o cǎxi ncha ñáyiu-a, te ìha ñá túú nǎ ío chi cùu-xi xití yucu-ì? —càchí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

⁵Te Jèsús ní xícaⁿ tnúhú-gá núú-güedě, te xǎhaⁿ-gǎ: —ĭNá daha-gá pàá ndécú ndìhi-ndo-ì? —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Ndècu ndihi-ndí úsá-gá tñàhá —
càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii nchaa ñáyiú sá ngòo-yu nchaa-yu, te ní ngóo-yu, te ní queheⁿ-gá ndí úsá pàá-áⁿ, te ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiöxí. Te dàtnùní ní táhú cuèchi-gá te ní sáñaha-gá xii cue téé xìca cuu ndihi-gá ní dácãhñu-güedé nchaa ñáyiú-áⁿ. ⁷Te ndècu ndihi-güedé ìíⁿ úú chácá líhli, te ìiu-ni ducaⁿ nǐ quide-gá ní ndacáⁿ táhú-gá núú Yá Ndiöxí. Te dàtnùní ní táúchíúⁿ-gá ní dácãhñu ñaha-güedě xií-yu.

⁸Te nchaa-yu ní xexí-yu ní ndahá xití-yu. Te sátá nǐ túhú cóhò-yu te ní nadatàcá-güedé nchaa sá nǐ quendóo, te ní chítú úsá tñàhá tídihi mee-ni sǎ nǐ quendóo-áⁿ. ⁹Te núú ncháá ñáyiú ní xexi-áⁿ xǐnu dàtná cùmí mǐl-yu. Te sátá nǐ yáha ní dácáxí ñaha Jesús xií-yu te ní dándácá ñaha-gá. ¹⁰Te dàtnùní cuánguee-gá bàrcú ndihi cue téé xìca cuu ndihi-gá cuáháⁿ-gá ndihi-güedé yucu cue téé ñúú Dalmànutá.

Cue téé cùu fariséú xáhaⁿ-güedě xii

**Jèsús cada-gá ìíⁿ sá vǎ yòo tñàhí
ndàcu cada**

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹Te núú nǐ quexìo Jesús xíáⁿ nǐ sáá cue téé cùu fariséú, te ní ngúíta-güedé nándi tñúhu xáhaⁿ-güedě xii-gá xító ndèè ñáhá-güedě. Te xáhaⁿ-güedě sá ná cádá-gá ìíⁿ sá vǎ yòo tñàhí ndàcu cada cundehe-güedé nàcuáa cutnùní iní-güedé ñúú ndáá sá Yá Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-gá véxi-gá ñuyíú-a. ¹²Te ní sánuu iní-gá te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchaa nchòhò ñáyiú ndècu ñuyíú-a cuìní-ndó càda-í ìíⁿ sá vǎ yòo tñàhí ndàcu cada nacúáa cutnùní iní-ndó ñúú ndáá sá Yá Ndiöxí chíndèè ñaha-gá xii-í. Dico na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎ cádà-í sá cuìní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹³Te ní dándòo-gá ñáyiú xǐndecu-áⁿ, te cuánde-gá bàrcú ndihi cue téé xìca cuu ndihi-gá te cuáháⁿ-gá ndihi-güedé ndàa ingá xio yuhu làgúná.

Nàcuáa quide cue téé cùu fariséú

(Mt. 16:5-12)

¹⁴Te ní cunaa-güedé canehe-güedé sá caxí-güedě quíhíⁿ, te ìíⁿ dìi-ni paá ndécú xití bàrcú-áⁿ nǐ naníhí-güedě. ¹⁵Te Jèsús ní cáháⁿ-gá dóho-güedé, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Na càchí tñúhu-í xii-ndo sǎ ìo quíhi iní-ndó cùndecu-ndo te vǎ cádá cuendá tñàhí-ndo lèvadurá cue téé cùu fariséú, ndihi levadurá cue téé cùndihi té Hèrodés —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁶Te ní ngúíta-güedé xǐtñaha-güedé:

—Cuèndá sá ñà túú ní cǎnehe-o paá quixi núú xíáⁿ duha càháⁿ-gá —càchí-güedé xǐtñaha-güedé.

¹⁷Te Jèsús ní cutnùní iní-gá nàcuáa ndùu tñúhu xǐtñaha-güedé, núú ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Ná cuèndá da sá ñà túú ní cǎnehe-ndo paá quixi càháⁿ-ndó? Te ñá díú cuèndá paá-áⁿ ní cǎháⁿ-í, te dicó-ni sá méé-ndó ñà túú quide cuendá váha-ndo nàcuáa ndùu tñúhu càháⁿ-í, te ni ñà tècu tñùní-ndó chi ío ñi díquí-ndó.

18 Te cuèi ndèhe-ndo dico ñá túú cùtnuní iní-ndó nǎ cúú nchàa sá quídè-í, te cuèi ndèdóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-í dico ñá cùtnuní iní-ndó nǎsa ndùu-xi, te ni ñá ndácú iní-ndó nchàa sá tá quíde-í véxi. 19 Te chí dándàcu iní cùtnàhá ní táhú cuèchi-í úhúⁿ-ni pàà te ní xexi úhúⁿ mǐl mee-ni cuè téé chí ðíu-ni cue téé-áⁿ nǐ quíundehe. Te chí càchí tnúhu ná daha tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo òré ní nadatàcá-ndó —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:
—Úxúú tnàhá tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

Te xǎhaⁿ tùcu-gá:
20 —Te cùtnàhá ní táhú cuèchi tucu-í úsá tnàhá pàà ní xexi cúmí mǐl ñáyíu, te chí càchí tnúhu ná daha tucu tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:
—Úsá tnàhá tídihi ní chítú mee-ni sǎ nǐ quendóo —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

21 Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:
—Vitna, ¿te sa ní tecú tnùní-ndó tnúhu ní càháⁿ-í ǎⁿ ñǎhá? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Jèsús quídé tǎtna-gá ìiⁿ téé
cuàá ñúú Bètsaidá**

22 Te Jèsús ní sáá-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñúú Bètsaidá. Te ñúú-áⁿ ndécú-gá ní quexìo ñáyíu núú-gǎ tánèhé-yu ìiⁿ téé cuàá, te càháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ nǔu vǎ cùndèe iní-gá tendaha ñàha-gá

xii-dé cuendá ndúha núú-dé. 23 Te Jèsús ní tnií-gá ndaha téé cuàá-áⁿ, te ní queñuhu ñaha-gǎ tnuú-yu, te ndèca ñaha-gá cuáháⁿ ìiⁿ xio yuhu ñùú. Te yàcáⁿ ní dácànùu-gá ðíí-gá núú-dé te ní tendaha ñàha-gá xii-dé, te dàtnuní ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-dé, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¿Cùtnuní núú-n-ǎⁿ? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

24 Te téé cuàá-áⁿ nǐ ndonehe núú-dé, te xǎhaⁿ-dè xii-gá:
—Cùtnuní núú-í ndèhé-í nchaa cue téé-ǎⁿ, dico dà ndáa yutnu cui ndáa-güedé te xica-güedé —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-gá.

25 Te Jèsús ní tendaha tùcu-gá núú-dé te ní cuu ní ndacoto váha-gá-dé, te òré-áⁿ nǐ ndúha núú-dé. Te nchaandí túhú sá ndéhé-dé ní cutnùní váha núú-dé nándi cùu nchaa xǎⁿ. 26 Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Vitna te núhú-n, dico ndáa ichi vehe-n nùhú-n te ñá ðfú dà xití ñúú quíhⁿ-n, te vǎ yòo ìiⁿ cúñaha-n sǎ yùhú ní quide tǎtna-í núú-n nǐ ndúha —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

**Té Pèlú xǎhaⁿ-dè xii Jèsús sá ðíú-gá
cúú-gǎ Cristú**

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá nchaa ñúú líhli càa ñúú Cèsareá Fìlipú, te òré ñùhú-gǎ ndihi-güedé ichi te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí càchí tnúhu nása càháⁿ ñáyíu cuendá-í. ¿Yoo cùu-í càchí-yu-va? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

28 Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Davá-yu càchí-yu sá cúu-n ndíi Juàá téé ní xóo dacuàndute ñaha xii ñáiyu, te davá-yu càchí-yu sá cúu-n tē Ēlías, te dava tucú-yu càchí-yu sá cúu-n ñíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, duha càchí-yu —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁹Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu-gá núnú-güedě, te xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Te nchòhó, çyoo sàni iní-ndó cùu-í-í? —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Yòhó cúu-n Crístú Yáá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyú-a —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

³⁰Te Jèsús ní cáháⁿ-gá dóho-güedé, te xăhaⁿ-gă:

—Vá yòo ñíⁿ cúnaha-ndo yòo cuu-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá cáhní ñaha-güedé xii-gá

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹Te Jèsús ní ngúíta-gá xitnùhu-gá cue téé xica cuu ndíhi-gá nàcuáa yáha-gá, te xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ío ndoho-í, chi daquèe tñhú ñáhá nchàa cue téé cùu sacuéhé núú ñáiyu isràél, ndíhi cue dútú cúnùu, ndíhi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáiyu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ní chídó tnùní ndíi Moisés, nchaa cue téé-áⁿ dàquee tñhú ñáhá-güedě xii-í. Te sáá nduu te cahni ñaha-güedě xii-í, dico nduu úní sá cùu-í te ndoto-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

³²Te ducaⁿ ñí cáháⁿ Jèsús núnú cuè téé xica cuu ndíhi-gá nàcuáa tecú tnùní váha-güedé tnúhu càháⁿ-gá. Te té Pèlú ní cana ñaha-dě xii-gá ñíⁿ

xio, te ní ngúíta-dé ténáá ñáhá-dě xii-gá ní cùu. ³³Dico Jèsús ndíhi-ni ní nchócuñhu-gá ní ndàcoto-gá núnú nchàa-güedé chi ndàa sátá-gă xñdecu-güedé, te ní ngúíta-gá ténáá-gá té Pèlú, te xăhaⁿ-gă xii-dé:

—iXocuní yòhó núnú-í-a, chi dàtná càháⁿ yucu ñávăha càháⁿ-n! Chi ñá túú sàni iní-ò dàtná sání iní Yă Ndiöxí, chi ñíⁿ-ni sàni iní-ò ndíhi dava-gá cue ñáiyu ndècu ñuyú-a —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

³⁴Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue téé xica cuu ndíhi-gá, ndíhi nchaa ñáiyu xñdecu-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gă:

—Nchaa ñáiyu cuñni chitnahá ñáhá xii-í, te xini ñuhu-xi vá cádá-gă-yu sá sání iní méé-yu, te ío cada ndee iní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu cuèndá-í, te cuèi na ndòhó-yu dàtná ndoho-í. ³⁵Te nchaa ñáiyu cuñni sá ñà túú tnàhí ná yáha cundecu ñuyú-a cuíta nihnú-yu, dico nchaa ñáiyu ñá túú tnàhí yùhú cuèi nándi sá ná yăha-yu cundecú-yu ñuyú-a sá cuèndá-í, ndíhi sá cuèndá tnúhu-í, te ñáiyu-áⁿ naníhí tàhú-yu. ³⁶Te cuèi nchaandi túhú sá ío ñuyú-a na nihí ñáiyu cundecu ndíhi-yu, dico núu ñi nchaa xíáⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñá túú vèdana nàndíhi-xi sá dúcáⁿ ndècu ndíhi-yu nchaa xíáⁿ. ³⁷Te ní ñíⁿ sá ío ñuyú-a vá chindèe-xi ñáiyu cuèndá naníhí tàhú-yu. ³⁸Te nchaa ñáiyu na cùcahaⁿ núnú-xi cáháⁿ váha cuèndá-í, ndíhi cuèndá tnúhu-í núnú nchàa ñáiyu dàquee tñhú ñáhá xii Yá Ndiöxí, ñáiyu xñdecu ichi cuèhé ichi duha, te tnàhá yúhú Téé cùu ñaní tnáhă-yu nchaa-yu cucahaⁿ núnú-í núú-yu òré ná quixi tucu-í ndíhi cue espíritú xínú cuèchi núnú

Tàtà-í Dútú Ndiöxí. Te mee-gã cada cutnùní iní nchaa ñáyiú sá yùhú ío càhnu cuu-í.

9 Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ío dava nchòhò ñáyiú xĩndecu iha vitna vá cùú-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndèè quiní-ndó sàá nduu ndfhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii ñáyiú, te dàvá-áⁿ quiní-ndó sã ndácú-gã quidé-gã nchaandi túhú sá vãha — càchí-gã xãhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndihi-gã ndihi cue ñáyiú-áⁿ.

Jèsús ní nadama dóó-gã ndihi núú-gã

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Te núú ìnú nduu sá dúcáⁿ ní cáháⁿ Jèsús te ní xica-gã cuásaá-gã ìⁿ yucu dùcúⁿ, te ndèca-gã té Pèlú, ndihi té Jàcobó, ndihi té Juáá cuásaá, te úní tnàhí-ni cue tée-áⁿ ndécá-gã cuásaá. Te yucu-áⁿ ndécú-gã ní nadama núú-gã, **3** te ní nadama dóó-gã. Te dóó-gã-áⁿ sũúní ñ nduu cuixíⁿ quiyí te tãsaⁿ, te ni ìⁿ ñáyiú ñuyúú-a ñá túú ndàcú-yu naqueté-yu ìⁿ dóó nduu cuixíⁿ dàtná ní nduu dóó-gã. **4** Te ní xiní-güedé té Moisés ndihi té Èliás nútñi-güedé ndihi-gã ndátnúhu ndihi ñaha-güedé xii-gã. **5** Te té Pèlú ní xãhaⁿ-dè xii Jèsús:

—Mèstrú, ivãha ní cuu sá ndécú-ó ìha vitna! Te na dàcaa-ndí úní tnàhá vehe tnuvixíⁿ, te ìⁿ cuu cuendá-n te ìⁿ cuu cuendá té Moisés te ìⁿ cuu cuendá té Èliás — càchí-dé xãhaⁿ-dè xii-gã.

6 Te ducaⁿ ñ cáháⁿ-dé chi ío ní yùhú-güedé, te cuendá-ni ní cuu yáchí-dé ní cáháⁿ-dé, te ni mèè-dé ñá túú ní cùtnuní iní-dé nása ndùu

tnúhu ní cáháⁿ-dé. **7** Te òré-áⁿ ñ quexio ìⁿ vícò núú ndécú-güedé ndihi Jèsús ní dádãhu ñaha-xi xii-güedé ndihi-gã, te xití vícò-ãⁿ ñ cáháⁿ Yá Ndiöxí ní tecú dóho-güedé, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í tée ío cùu iní-í, te cundedóho-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-dé —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-güedé.

8 Te òré ní quide cuendá-güedé, te ñá túú-gã ní xiní-güedé cue tée úú-áⁿ chi mee-ñ Jèsús ndécú.

9 Te òré cuánuu ndihi ñaha-gã xii-güedé yucu-áⁿ, te ní cáháⁿ-gã dóho-güedé, te xãhaⁿ-gã:

—Vá yõ ìⁿ cúñaha-ndo nchàa sá ñ xiní-ndó núú ñ sáá-ó-á, te cuu cáháⁿ-ndó dico ndéé ná yãha ndoto yùhú Tée cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo sá cùú-í —càchí-gã xãhaⁿ-gã xii-güedé.

10 Núu xíãⁿ cue tée-áⁿ ñ xúhuⁿ nahi-ni ìní-güedé nchaa sá ñ xiní-güedé núú ñ sáháⁿ-güedé ndihi Jèsús te ñá túú tnàhí ni càháⁿ-güedé, dico ní ndúcú tnúhu núú tnàhá-güedé ná cuendá ducaⁿ ñ cáháⁿ-gã sá ndèè ná yãha ndoto-gã sá cùú-gã te dàtnuní cáháⁿ-güedé nàcuáa ndùu nchaa sá ñ xiní-güedé. **11** Te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú Jèsús, te xãhaⁿ-güedé xii-gã:

—¿Cuíní-ndí cachí tnúhu-n ña cuendá càchí cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés sá dñhna-gã té Èliás ndixi-dé te dàtnuní quixi Yá tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyúú-a? —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gã.

12 Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã:

—Ndáá sá códó núu ìⁿ tée quixi-dé te cada-dé dàtná ní quide

té Èliás, te téé-áⁿ cada ndáá-dé nchaa nàcuáa cùu. Dico núú tütú Yá Ndiöxí càháⁿ-xi cuendá yúhu Téé cùu ñaní tnàhá-ndo nchaa-ndo sá ïo ndoho-í, te daquèe tihú ñàhá ñáyiú xii-í. ¹³Te na càchí tnúhu-í xii-ndo vitna sá sà ní quixi ïiⁿ téé ní quide dàtná ní xóo cada té Èliás, te cue ñáyiú ñá túú ní cànehé-yu sá yíñuhu núú-dě, te ní quide ñàhá-yu xii-dé nchaa nàcuáa ní quixi iní meě-yu. Te núú tütú Yá Ndiöxí sa ndèe tnuní nchaa nàcuáa yáha-dé, te nchaa xíáⁿ sa ní quide ñaha ñáyiú xii-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

**Jèsús quidé tătna-gá ïiⁿ téé cuechi
yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu
ñávàha**

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Te Jèsús ní ndexìo-gá ndìhi cue téé úní-áⁿ núú xíndecu dava-gá cue téé xica cuu ndìhi-gá, te vâi vihi ñáyiú ndècu núú ndécú-güedě-áⁿ, te tnàhá cue téé dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnuní ndíi Moisés xíndecu, te cue téé-áⁿ nãndi tnúhu xáhaⁿ-güedě xii cue téé xica cuu ndìhi Jesús. ¹⁵Te òré ní xiní-yu ní ndexìo-gá, te nchaa-yu ío ní cuñúhu-yu, te xinú-yu ní sáháⁿ ní cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-gá. ¹⁶Te ní xicáⁿ tnúhú-gă núú cuè téé xica cuu ndìhi-gá núú ná tnúhu ndàtnúhu-güedé ndìhi cue téé-áⁿ. ¹⁷Te ïiⁿ ñáyiú xíndecu xíáⁿ nĩ xáhăⁿ-yu xii-gá:

—Mèstrú, ndèca-í déhe-í véxi nànducu ñaha-í xii-n, chi yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávàha xii-dé, te ñiú xíáⁿ ní quide ní cuu ñìhí-dé. ¹⁸Te ío ndòho-dé chi súúní

ndèni ní cuu ngötnii ñaha-xi xii-dé, te òré ducaⁿ quide ñaha-xi xii-dé te dànduá ñàhá-xí, te quène tíñú yuhu-dé, te cùrúhñú ñuhu-dé, te ndàda ruúⁿ ñàhá-xí xii-dé. Te sa ní xáhaⁿ-í xii cue téé xica cuu ndìhi-n sá queññuhu-güedé espíritú cündìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii-dé dico ñá túú ní ndàcu-güedé queññuhu-güedé-xi —càchí ñáyiú-áⁿ xáhăⁿ-yu xii-gá.

¹⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—iNchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyíú-a ío sàà iní-ndó, chi ñá túú cuiní-ndó quèndáá iní-ndó Yá Ndiöxí, te ní cuu vâi nduu quide ndee iní-í nchaa sá quidé-ndó! ¿Te ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gă cada-ndo-i? Te chí càndèca téé cùhú-áⁿ táquixi iha —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

²⁰Te ñáyiú ndìhi ñaha xii téé yìhi ñaha espíritú cündìhi yucu ñávàha-áⁿ ndécá ñàhá-yu xii-dé cuáháⁿ ndéé núú Jèsús, te òré ní xiní ñàhá espíritú cündìhi yucu ñávàha-áⁿ xii-gá, te ní ngúíta-ni-xi sàhni yihí ñàhá tucu-xi xii-dé, te ní dánduá ñàhá-xí xii-dé, te ní ngúíta-dé xíchí ñuhu-dé, te quène tíñú yuhu-dé. ²¹Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gă núú tătá-dě, te xáhaⁿ-gă xii-dé:

—¿Ná ndéé ama ní ngúíta-xi duha ndòho déhe-n? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te téé-áⁿ nĩ xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Ndéé cùtnàhá cúú lìhli-dé

ní ngúíta espíritú cündìhi yucu ñávàha duha quide ñaha-xi xii-dé.

²²Te ní cùtitnĩ xito dàngaunihnu ñaha-xi xii-dé núú ñùhú, te ní cutitnĩ tucu xito dàngaunihnu ñaha-xi

xii-dé ndute cuíní-xi cahni ñaha-xi xii-dé. Te ndèca-í-dé véxi núú-n te núu ndacu-n càda tátna-n-dě, te cundàhú iní ñáhá-n xii-ndí chindee ñaha-n —cachí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

²³Te Jèsús ní xàhaⁿ-gá:

—Te ná cuèndá càchí-n nũ ndacu-í cada tátna-í déhe-n, chi nchaa ñáyi na quindáá iní ñáhá xii-í te nihí-yu sá ná càcáⁿ-yu núú-í —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-dé.

²⁴Te tátá tée cuechi-ãⁿ ñihí ní cáháⁿ-dé xàhaⁿ-dě xii-gá:

—Sàndáá iní ñáhà-í xii-n, dico chindee ñaha xii-í cuèndá ná quindáá iní ñáhá-gá-í xii-n —càchí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

²⁵Te Jèsús ndéhé-gá sá ïo vài ñáyi ta tàcá núú ndécú-gá-áⁿ. Te ní tenàá-gá espíritú cundìhi yucu ñávàha-áⁿ, te xàhaⁿ-gá xii-xi:

—Yòhó espíritú cundìhi yucu ñávàha, ní quide ñihí-n ñi quide doho-n tée-a, dico vitna yúhú càchí-í sá quée-n yiqui cuñú-dé te vá ndìhu-gá-n —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii espíritú cundìhi yucu ñávàha-áⁿ.

²⁶Te espíritú cundìhi yucu ñávàha-áⁿ ñi dácáná sàa ñaha-xi xii téé-áⁿ, te ní sahni yìhí ñáhá tùcu-xi xii-dé, te dàtnùní ní quee ñaha-xi xii-dé cuáháⁿ-xi, dico téé-áⁿ chi dacàa-ni ndíyi càa-dé cátuu-dé. Te nchaa ñáyi xíndecu xíáⁿ càchí-yu sá ñi xíhí-dé ní cùu. ²⁷Te Jèsús ní tñii-gá ndaha-dé ní ndocani ñaha-gá xii-dé, te ní ndacóo-dé ní nucúnutñii-dé.

²⁸Te Jèsús cuándihu-gá xití vehe ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá, te òré ndéhé-güedě ñá túú-gá ñáyi, te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú-gá, te xàhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cachí tnúhu xii-ndí ná cuèndá ñá túú ní ndàcu-ndí queñuhu-ndí espíritú cundìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii téé-ãⁿ —càchí-güedě xàhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁹Te Jèsús ní xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo sã nũ òré cuíní-ndó queñuhu-ndo espíritú cundìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyi dàtná cúu espíritú cundìhi-xi yìhi ñaha xii téé-ãⁿ ní cùu ña, te xini ñuhu-xi sá ïo cáháⁿ ndìhi-ndo Yã Ndiöxí te ñá túú tnàhí ná caxi-ndo cáháⁿ ndìhi-ndo-gá, te ducaⁿ te ndacu-ndo queñuhu-ndo espíritú cundìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii ñáyi —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús cáháⁿ tucu-gá sá cáhni ñaha-güedé xii-gá

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰Te Jèsús ní quee-gá núú ndécú-gá-áⁿ ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé distritú Galileá, te cuíní-gá sá vã quíní ñáyi ndèè ichi cuáháⁿ-gá.

³¹Te ducaⁿ ñi sani iní-gá, chi mee-gá sa nàha-gá sá ndàa cada-xi nàcuáa xàhaⁿ-gá xii cue téé xica cuu ndìhi-gá, te duha xàhaⁿ-gá xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo sáá ñiⁿ nduu te cuáha cuèndá ñáhá-güedě xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, te cahni ñaha-güedě xii-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

³²Dico ñá túú tnàhí ni tècú tnùní-güedé nása nduu tnúhu ní cáháⁿ-gá, te ni ñà túú ní cùyii-güedé cécáⁿ tnúhú-güedě núú-gá.

**Cue tée ndücu tnúhu núú tnáhá nũ
ndëdacàa-güedé ío-gá cúnùu**

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³Te Jèsús ní quexìo-gá ndìhi cue tée xìca cuu ndìhi-gá ñũú Capèrnaúm, te òrè sa ndècu-gá ììⁿ vehe te ní xícáⁿ tnúhú-gã núú-güedě, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

—¿Nándì cùu tnúhu ta xítñaha-ndo véxi? —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁴Dico ñá túú tnàhí ní cãháⁿ-güedé cúñaha-güedě xii-gá nũu ná tnúhu xítñaha-güedé òrè ñúhú-güedě ichi. Te ducaⁿ nĩ quide-güedé chi cuèndá tá ndàtnúhu-güedé nũu ndëdacàa-güedé ío-gá cúnùu. ³⁵Te Jèsús ní ngóo-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii ndì ùxúú cue tée xìca cuu ndìhi-gá:

—Chí táquìxi iha te cundedóho-ndo tnũhu na càháⁿ-í-a. Te núu ío dava-ndo cuìní-ndó cùnuu-ndo, te cada-ndo sã cúú-ndó ñãyiu nchìcúⁿ cuìí-nã, te cunu cuechi-ndo nũú tnàha ñãyiu-ndo —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁶Te Jèsús ní sanutnĩ-gá ììⁿ té líhli cuádava tnuú-güedé, te dàtnùnì ní nguídèhé ñáhá-gã xii-dé, te xãhaⁿ-gã xii-güedé:

³⁷—Nchaa ñãyiu na quèheⁿ cuendá ììⁿ té líhli dàtná té líhli-a cuèndá sá ñúhú ínì ñáhã-yu xii-í ñá, te cada ínì-yu sá yũhú ní queheⁿ cuèndá-yu. Te nchaa ñãyiu na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-í te ñá díú-ní mèe-í ní quèheⁿ cuendá-yu, chi tnàhá Tàtà-í Dútú Ndìòxí Yáá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyúú-a ní queheⁿ cuèndá-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

**Nchaa ñãyiu ñá túú cùu úhú ínì ñáhá
xii-o te cùndìhi ñáhá-yu**

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

³⁸Te té Juàá diu-ni ììⁿ tée xìca cuu ndìhi-gá ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, ní xiní-ndí ììⁿ tée càcunehe ñaha-dé xii-n, te quèñuhu-dé espíritú cùndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñãyiu, te nchúhú ñá túú ní dàña-gá-ndí ducaⁿ càda-dé, chi ñá túú xìca cuu ndìhi ñaha-dé xii-o —càchí-dé xãhaⁿ-dě xii-gá.

³⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé: —Daña-ndo na càda nahi-dé ní cùu, chi ñá túú nì ììⁿ ñãyiu ndìhi ndìhi-ni ndacu cãháⁿ cuèhé cuèndá-í te núu càcunehe ñahá-yu xii-í, te quidé-yu sá vã yõo tnàhí ndàcu cada. ⁴⁰Te nchaa ñãyiu ñá túú cùu úhú ínì ñáhá xii-o te cùndìhi ñáhá-yu. ⁴¹Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã cuè ñãyiu na tàxi ììⁿ yaxiⁿ ndute coho-ndo cuendá sá cúú-ndó cuè tée xìca cuu ndìhi-í, te ñãyiu-áⁿ sãá nduu te dacuèí sá nìhí-yu sá ndúú tãhũ-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

**Cada cuèndá-ó vã cùndècu-o ichi
cuèhé ichi duha**

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴²Te xãhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé: —Te núu ììⁿ tée na dàcaháⁿ-dé cue ñãyiu sàndáá ínì ñáhá xii-í cadá-yu nándì sá cuèhé sá dúhá, te váha-gá sá nũu na dàcutu ndeé-güedé ììⁿ yúú yõdó dücúⁿ-dě, te dàquée ñaha-güedě xii-dé xití ndute làmár, te ñá díú sã cùndècu-dé ducaⁿ càda-dé. ⁴³Te núu ììⁿ xio ndaha-ndo quide-xi quide-ndo nándì sá cuèhé

sá dúhá, te quehndé-ndó cuíta-xi, chi váha-gá sá nánihí tàhú-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio ndaha-ndo te ñá díú sá quíhíⁿ-ndó ñihíí ní ndúú-ndó nǔú ùhú núú ndàhú núú dícó sàà ndáhá itá ñuhú ni caa ni quíhíⁿ. ⁴⁴Chi yàcáⁿ cúú-xí nǔú ñà túú tnàhí ndàhvá ñuhú, te ío ndoho-ndo cùndecu-ndo xíáⁿ ni caa ni quíhíⁿ. ⁴⁵Te núú ìⁿ xio sáhá-ndó quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te quehndé-ndó cuíta-xi, chi váha-gá sá nánihí tàhú-ndó cuèi na cuíta ìⁿ xio sáhá-ndó, te ñá díú sá quíhíⁿ-ndó ñihíí ní ndúú-ndó nǔú ùhú núú ndàhú núú dícó sàà ndáhá itá ñuhú ni caa ni quíhíⁿ. ⁴⁶Chi yàcáⁿ ñá túú tnàhí ndàhvá ñuhú, te ío ndoho-ndo cùndecu-ndo xíáⁿ ni caa ni quíhíⁿ. ⁴⁷Te núú ìⁿ xio tinùu-ndo quide-xi quide-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te tava-ndo cuíta-xi, chi váha-gá sá cùndecu-ndo núú ndécú Yá Ndiòxí táxí tnùní-gá cuèi na cuíta ìⁿ xio tinùu-ndo, te ñá díú sá ndì nduú xio núú-ndó quíhíⁿ-ndó nǔú ùhú núú ndàhú. ⁴⁸Chi yàcáⁿ ñá túú tnàhí ndàhvá ñuhú, te ío ndoho-ndo cùndecu-ndo xíáⁿ ni caa ni quíhíⁿ. ⁴⁹Te dàtná quidé-güedé quitì sàhni-güedé chìhi-güedé cuñú-di ñíí te dàquée-güedé núú ñuhú, ducaⁿ sàtnahá-xi ndoho cue ñáyiú chi ío ndohó-yu. ⁵⁰Te ñíí chi ío váha nàndìhi-xi, dico núú na ndùu víxiⁿ-xi te ñá túú-gá nándìhi-xi te ni ñà túú-gá nása cada-o ndùu úhá tucu-xi. Te ío váha cada cuèndá-ndó nàcuáa cundecu-ndo cuèndá cuu-ndo ñáyiú váha, te ducaⁿ te cuu-ndo dàtná ñíí sá ñà túú ndùu víxiⁿ, te ío váha cundecu ndìhi

tnàha-ndo —cachí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá cue ñáyiú dàña tnaha

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ní yáha-gá yucu distrítú Jùdeá ní téhndé-gá ndàa ingá xio yúte Jòrdán. Te yàcáⁿ ndécú-gá ní tacá tucu cuèhé víhí ñáyiú, te ní ngúita-ni tucu-gá dánèhé ñáhá-gá xií-yu tnúhu-gá chi ducaⁿ tnàhí quide-gá. ²Te ní quèxio ìⁿ úú cue téé cùu fariséú núú ndécú Jèsús xító ndèé ñáhá-güedé xii-gá nǔú nása cunduu tnúhu cáháⁿ-gá, te xàhaⁿ-güedé xii-gá:

—Véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núú-n nǔú cuu dàña ìⁿ téé ñadìhí-dé àⁿ ñáhá —càchí-güedé xàhaⁿ-güedé xii-gá.

³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé: —Te nchòhó, ònása ní cachí ndíi Moisés cada-ndo-i? —càchí-gá xàhaⁿ-gá xii-güedé.

⁴Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá: —Ndíi Moisés ní cachí ndíi sá cúú dàña ìⁿ téé ñadìhí-dé dícó-ni sá cadúha-dé ìⁿ tutú cuañaha-dé, te núú tütú-áⁿ codo tnùní sá ní dáña ñàha-dé, te ducaⁿ te cuu dàña-dé ñadìhí-dé —càchí-güedé xàhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé: —Te ducaⁿ ní chídó tnùní ndíi Moisés cada-ndo cuèndá sá ío sàà iní-ndó. ⁶Dico Yá Ndiòxí cútnàhá ní cadúha-gá ñuyúú ndìhi nchaá sá ío, chi téé ñadìhí ní cadúha-gá. ⁷Te xíáⁿ nǔú nchaá cue téé na ñihí ñadìhí-xi, te ìⁿ-ná cada-güedé tátá-güedé ndìhi náná-güedé, chi mee-ñá

ñadìhí-güedé cuu cuu ndìhi-güedé.
⁸Te cue ñáyiú úú-áⁿ ñà túú-gǎ ndí dííⁿ ndí dííⁿ yìquì cuñú cúú-yu, chi cada iní-ndó sǎ ííⁿ-nǎ yìquì cuñú cúú-yu. ⁹Te xǎⁿ núu ñǎ túú ndùu váha-xi daña cuè téé ñadìhí-güedé, chi mee Yǎ Ndiöxí ní cachí-gǎ sǎ cúú úú-yu cundecú-yu ndéé naa ndéé cuú-yu —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁰Te òré yíhí Jèsús ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gǎ vehe, te ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gǎ cuendá cue ñáyiú dàña tnaha. ¹¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te núu ííⁿ téé na dàña-dé ñadìhí-dé te naqueheⁿ-dé ingá ñadìhí, te ío nèhé quídé-dě, te ííⁿ-ni cuèchi cùu-xi ndìhi cuèchi quìde téé ndèca ñadìhí te càháⁿ ndìhi-dé ingá ñadìhí. ¹²Te ñiú-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu tucu ñáyiú ñìhí te núu na dàña-yu yíí-yu te naqueheⁿ-yu ingá téé, chi ííⁿ-ni cuèchi cùu-xi sǎ quídě-yu ndìhi sǎ quídé cuè ñáyiú ñìhí ndécú yìi-xi, te càháⁿ ndìhí-yu ingá téé —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

Jèsús xìcáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí cuendá landú

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³Te ííⁿ úú ñáyiú ndècá-yu landú líhli cuáháⁿ núú Jèsús, chi cuíní-yu sǎ téndàha ñaha-gǎ xii-güexi. Te cue téé xìca cuu ndìhi-gǎ ní ngüíta-güedé ténàà ñáhá-güedé xii-yu, te xǎhaⁿ-güedé sǎ vǎ dúcáⁿ càdá-yu. ¹⁴Te òré ní xiní-gǎ sǎ dúcáⁿ quide-güedé, te ní cudééⁿ-gǎ núú-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí dáñá ná quixi nahi cue landú líhli-áⁿ núu-í-a te vǎ cadí-ndó

ìchi-güexi, chi dàtná cúú váha iní cue landú líhli-áⁿ ducaⁿ cùu váha iní cue ñáyiú yìndaha Yǎ Ndiöxí. ¹⁵Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ núu vǎ quìndáá iní ñáhá-ndó dàtná quídé cuè landú líhli sàndáá iní ñáhá xii-í, te vǎ ndìhu ndaha ñàha Yǎ Ndiöxí xii-ndo —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁶Te sǎtá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gǎ te ní nguídèhé-gǎ cue landú-áⁿ te ní tendaha ñàha-gǎ xii-güexi, te ní xícáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí cuendá-güexi.

Ííⁿ téé cuica càháⁿ ndìhi-dé Jèsús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷Te òré sa ñùhu ichi Jèsús caca-gǎ quíhíⁿ-gǎ ingá xichi ni cùu ní quexlò cunu ííⁿ téé ní ngüííí xítí-dě núú-gǎ, te xǎhaⁿ-dě xii-gǎ: —Yòhò Mèstrú, cùu-n téé ío váha iní-xi, te cuíní-í núu vǎ cùndèe iní-n càchí tnúhu-n nǎ cúú sǎ càdà-í cuendá nduu táhù-í cundecu-í ndìhi Yǎ Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gǎ.

¹⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-n sǎ yùhú váha iní-ǎⁿ? Chi ííⁿ ñì díí-ni Yǎ Ndiöxí ío váha iní-gǎ. ¹⁹Te yòhò xiní-n nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiöxí cada ñáyiú, te duha ní cachí-gǎ: “Nchòhó cue téé vǎ càháⁿ ndìhi-ndo ñadìhí te núu ñǎ díú ñadìhí-ndó cùu-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiú ñìhí tucu vǎ càháⁿ ndìhi-ndo tée te núu ñǎ díú yìi-ndo cuu-güedé, te vǎ cáhní-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te ní vǎ dúhú-ndó sǎ ndécú ndìhí-yu, te ní vǎ dácàcu-ndo cuèchi neñùú sǎ cúú-xí tnàha ñáyiú-ndo, te ní vǎ

dácuañdehnde-ndo, te canehe-ndo sã yíñùhu núú tãtã-ndó ndìhi núú nãná-ndó”, duha ní cachí Yã Ndiõxí cada ñáyi —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

²⁰Te tée-áⁿ ñí xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Mèstrú, nchaa xíãⁿ ní ngüíta-í quidé-í ndéé cútnãhá cúú làndú-í —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

²¹Te Jèsús ní xíndéhé ñaha váha-gá xii-dé, te ní cuu váha iní ñáhã-gã, te ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Dico cùmání ìngá núú sã cáda-n. Vitna te quíhíⁿ-n te dico-n nchaa sã ndécú ndìhi-n, te díhúⁿ-n cuãha táhú-n cuè ñáyi ndàhú. Te ducaⁿ, te nduu táhú-n núcúndecu váha-n nũú ndécú Yã Ndiõxí táxí tnũn-í-gá, te sátá ná yãha ducaⁿ càda-n, te quixi-n chìtnahã ñáhã-n xii-í cuèi na ndòho-n datná ndoho-í —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

²²Te sã dúcãⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii-dé te ío ní cundýí-dé chi ío cuica-dẽ, te ní xica-dé cuánuhú-dé.

²³Te ní ndacoto-gá ñí càndéé dñi-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii cue tée xica cuu ndìhi-gá:

—Cue ñáyi cuica chi ío úhú quíndáá iní-yu Yã Ndiõxí cuèndá ndíhu ndaha ñaha-gá xií-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁴Te cue tée xica cuu ndìhi-gá-áⁿ ño ní cuñúhu-güedé nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Nchòhó cue tée xica cuu ndìhi-í càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã ño úhú quíndáá iní cue ñáyi cuica Yã Ndiõxí cuèndá ndíhu ndaha ñaha-gá xií-yu, chi sàni iní-yu sã ncháá sã ndécú ndìhí-yu dàcácu nihnu ñaha-xi xií-yu núú úhú

núú ndàhú. ²⁵Te yáchí-gá yáha ñíⁿ càméyu yaú ñíⁿ yiqui tìcú dàcúxí sã quíndáá iní ñíⁿ ñáyi cuica Yã Ndiõxí cuèndá ndíhu ndaha ñaha-gá xií-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁶Te cue tée xica cuu ndìhi-gá ní cuñúhu vìhi-gá-güedé sã dúcãⁿ ñí cáháⁿ-gá, te ní ngüíta-güedé xìtnaha-güedé:

—¿Te yoo sa ndacu naníhí tãhú te núu ducaⁿ vãíⁿ? —càchí-güedé xìtnaha-güedé.

²⁷Te Jèsús ní xíndéhé vãha ñaha-gã xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Nchaa ñáyi ñuyíú-a chi vá ndácú-yu ná cáda-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yã Ndiõxí xií-yu, dico mee-gã chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñaha-gá xií-yu, chi nchaandi túhú sã vãha ndàcu-gá quidé-gã —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁸Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Nchúhú ní dándòo-ndí nchaandi túhú sã ndécú ndìhi-ndí te ní tuha ñaha-ndí xii-n —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

²⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ncháá ñáyi na dándóo vehe-xi, àdi ñaní-xi, cúha-xi, tãtã-xi, nãná-xi, déhe-xi, àdi ñuhu-xi, te núu ducaⁿ na cáda-yu sã cuèndá-í ndìhi sã cuèndá tnúhu-í, ³⁰te ío-gá cuéhé sã cuãnaha Yã Ndiõxí cundecu ndìhí-yu, chi níhí-yu vehé-yu, ñuhú-yu, ñaní-yu, cúha-yu, nãná-yu, déhe-yu, te ñã díú-í sã nchaa xíãⁿ níhí-yu cundecu ndìhí-yu, chi tnãhá nduu táhú-yu cundecu ndìhi ñáhã-yu xii-í ñi caa ñí quíhíⁿ ná sãà nduu. Dico díhna-gá ndoho tnahá-yu núú ñuyíú-a sã cuèndá-í. ³¹Te dava ñáyi cùnno ndecu ichi Yã Ndiõxí vitna,

ñáyi-u-áⁿ sǎá nduu te vá ïo-gá cunúu-yu dàtná cúnúu-yu vitna, te dava ñáyi nchícúⁿ ñá túú cúnuu vitna ñáyi-u-áⁿ sǎá nduu te ío cunúu-yu —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cǎhní
ñàha-güedé xii-gá**

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³²Te ñuhu Jesús ichi ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá cuásaá ndihi ñaha-gǎ xii-güedé ñuu Jerusálén, te yòdo nuu-gá núu-güedé cuásaá. Te cue tée-áⁿ xicuñuhu-güedé sá dúcáⁿ cuáháⁿ-gá ñuu Jerusálén, te dava cue ñáyi xínchícúⁿ xýùhú-yu. Te ní taudíⁿ-gá ndí ùxúú cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní ngúífta-gá cání-gǎ cuèndú núu-güedé nchaa nàcuáa yáha-gá. ³³Te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Vitna ñuhu-o ichi cuásaá-ó ñuu Jerusálén, te yàcáⁿ cuáha cuèndá ñáhá-güedé xii yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo núu cuè tée cùu dútú cúnúu, ndihi núu cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnúní ndíi Moisés. Te diu cue tée-áⁿ cūñaha-güedé xii dava-gá cue tée sá cǎhní ñàha-güedé xii-í, te cuáha cuèndá ñáhá-güedé xii-í núu cuè tée ñá túú cùu cue tée isràél. ³⁴Te cue tée-áⁿ cudíquí ndé ñáhá-güedé xii-í, te caniha-güedé ndihi ñíi, te tiú díí ñáhá-güedé, te cahni ñaha-güedé xii-í dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Té Jàcobó ndihi té Juàá càháⁿ
ndàhú-güedé núu Jèsús sá cǎdá-gǎ ñíⁿ
sá cuíní-güedé**

(Mt. 20:20-28)

³⁵Te cue déhe té Zebèdú té Jàcobó ndihi té Juàá ní

quexìo-güedé núu Jèsús, te xǎhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí càháⁿ ndàhú-ndí núu-n ñuu vá cündèe iní-n càda-n ñíⁿ sá cuíní-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁶Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núu-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ:

—¿Ná cùú sǎ cuíní-ndó càda-í-í? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁷Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cuíní-ndí sá òré ná sǎá nduu cündecu-n núu táxí tnúní-n, te ñíⁿ-ndí cunucóo-ndí xio cùha-n te ñíⁿ-ndí cunucóo-ndí xio dàtni-n —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhò, ñá túú cùtnuní iní-ndó nàcuáa nduu sá xícáⁿ-ndó ñùú-í. ¿Te náa cundee ìní-ndó dándòho ñaha ñáyi xii-ndo dàtná dándòho ñahá-yu xii-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo dàtná cahni ñahá-yu xii-í-ǎⁿ? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁹Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cundee ìní-ndí yáha-ndí nchaa nàcuáa càháⁿ-n-ǎⁿ —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ndáá sá cündèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa nacuáa ndòho-í, te cundee tùcu iní-ndó càhni ñahá-yu xii-ndo, chi yúhú cahni ñahá-yu xii-í.

⁴⁰Dico sá dúcáⁿ cuíní-ndó sǎ ííⁿ-ndó cùnucóo-ndo xìo cuha-í te ñíⁿ-ndo cùnucóo-ndo xìo datni-í, te xíáⁿ chi ñá díú yúhú tàù-í cachí-í te núu sá cùú cùnucóo-ndo àdi sá vǎ cùú cùnucóo-ndo, chi mee Tàtà-í Dútú Ndiòxí cachí-gá te núu ná cùú ñáyi nduu táhú cunucóo dèñi-í dàvǎ-áⁿ —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴¹Te òré ní níhí ùxí-gá cue tée xica cuu ndihi-gá tnúhu nàcuáa ndùu sá cuiní té Jàcobó ndihi ñaní-dé té Juáá, te ní cudééⁿ-güedě núu cuè tée úú-áⁿ. ⁴²Te Jèsús ní cana-gá nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Nchòhó xìní-ndó sã cuè tée yìndaha ìⁿ nacióⁿ quide-güedé sá ìo cùnùu-güedé, te nchaa dava-gá cue tée cùndihi-güedé tnáhá-güedé quídé-güedě sá ìo cùnùu-güedé. ⁴³Dico nchòhó chi vá dúcáⁿ càda-ndo. Chi núu dava-ndo cuiní-ndó cùnùu-ndo te xini ñuhu-xi cunu cuechi núu tnáhá-ndó te vá cádá-ndó sã cùnùu-ndo. ⁴⁴Te núu dava-ndo cuiní-ndó quène cáva-ndo, te cuu-ndo dàtná cue ñáyiú ñá túú tnàhí dàná quee núu chíúⁿ pàtróóⁿ-xi cunu cuechi nũú tnáhá-ndó. ⁴⁵Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi ñá túú vèxi-í sá cúnú cuèchi ñáyiú núù-í, chi véxi-í sá cúnú cuèchi-í núù-yu. Te cuú-í ñuyíú-a cuèndá vài-yu cácu nihnu núu ùhú núu ndàhú — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús quídé tãtña-gá ìⁿ tée cuàá nání-dě Bartimeú

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶Te Jèsús ní quexìo-gá ñuú Jericó ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní yáha-gá ndihi-güedé ichi xití ñuú-áⁿ, te ìo cuéhé ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ te ìⁿ xio yuhu ìchi sá ní quee xití ñuú-áⁿ núcõo ìⁿ tée cuàá nání-dě Bartimeú, te tãtá-dě nání-dě Tìmeú, te tée-áⁿ núcõo-dé yuhu ìchi-áⁿ xìcáⁿ ndàhú-dé. ⁴⁷Te tée-áⁿ ní cutnùnì

iní-dé sá Jèsús tée ñuú Nazàrèt ñùhú-dě ichi, te ní ngúíta-dé níhi càháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—ìJèsús, ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, cundàhú iní ñáhá xii-í! —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴⁸Te vài ñáyiú tènaá ñáhã-yu xii-dé, te xáhãⁿ-yu sá ná càdí-dé yuhu-dé dico uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-dé xáhaⁿ-dě xii-gá:

—ìJèsús, ñaní tnáhá ndíi Dàvíí cundàhú iní ñáhá xii-í! —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴⁹Te Jèsús ní ngúíñí-gá te ní xáhaⁿ-gá xii cue tée ndihi-gá:

—Chí cuãnguaca tée cuàá-ãⁿ candeca-ndo-dě quixi iha — cächí-gá xáhaⁿ-gã.

Te cue tée-áⁿ ní xica-güedé cuanguaca-güedé tée cuàá-áⁿ, te òré ní quexìo-güedé núu-dě te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Ndacuíñí te vá ndìhú-gá iní-n, na quìhíⁿ-ó chi càna ñaha Jesús xii-n —cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

⁵⁰Te tée-áⁿ ní xócání-dě dóó ndíxí-dě, te ndíhi-ni ní ndacuíñí-dé te ní xica-dé cuáháⁿ-dé núu Jèsús.

⁵¹Te òré ní quexìo-dé te ní xícáⁿ tnúhú-gã núu-dě, te xáhaⁿ-gã xii-dé: —¿Ná cuiní-n càda ñaha-í xii-n-ì? —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te tée cuàá-áⁿ ní xáhaⁿ-dě xii-gá: —Mèstrú, cuiní-í cada tãtña-n nũù-í cuèndá cundehe-í —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁵²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Cuanùhú vitna, chi sa ní ndúha núu-n chi ní sándáá iní-n Yã Ndiòxi —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te òré-ni-áⁿ ní ndúha núu-dě te nchìcúⁿ-dé Jèsús cuáháⁿ.

Jèsús cuánguihu-gá ñúú Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Te Jèsús ní cuyatni-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñúú Bètaniá, ndihi ñúú Bètfaqé, te xíáⁿ cáá yùcu nani Olívú, te yatni víí-nă xíáⁿ cáá ñúú Jerusalén. Te Jèsús ní cana-gá úú-ni tnàhá cue téé xica cuu ndihi-gá. ²Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Chí cuáháⁿ ñúú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ te naníhí-ndó ìíⁿ búrru ndètníí-dí, te vátá yòo ìíⁿ-gá codo ñàha xii-dí, te nandaxi-ndo-dí te candeca-ndo-dí quìxi. ³Te núu yoo na càcáⁿ tnúhú nùú-ndó nă cuendá nándàxi-ndo-dí, te cúñaha-ndo să yùhú Yaá xícá cùu ndihi-ndo xini ñuhu-í-dí, te na yàha canehe chiúⁿ-í-dí te ndíhi-ni natendaha-í-dí, duha cúñaha-ndo — càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

⁴Te cue téé-áⁿ nǐ xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te òré ní quexìo-güedé ñúú-áⁿ te ní naníhí-güedé ìíⁿ búrru ndètníí-dí ìíⁿ yutnu nìhnu yatni ìíⁿ yuyehe vehe caa yatni yuhu ichi, te ní ngúíta-güedé nándàxi-güedé-dí.

⁵Te mei òré nándàxi-güedé-dí ní quexìo ñáyíu xáhăⁿ-yu xii-güedé:

—¿Ná cuendá nándàxi-ndo búrru-áⁿ-i? —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-güedé.

⁶Te cue téé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-güedé xíí-yu nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús cúñaha-güedé. Te sátá dúcáⁿ te ní dāñă-yu ndéca-güedé búrru-áⁿ cuáháⁿ núú ndécú Jèsús. ⁷Te òré ní quexìo-güedé ndihi-dí núú ndécú-gă, te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóo-güedé sátá-dí, ní ngódó ñàha

Jesús xii-dí. ⁸Te ío cuéhé ñáyíu ta sàcáⁿ-yu dóo-yu ichi cuáháⁿ-gá cuendá núú dóo-yu-áⁿ yàha-gá ndihi quiti yòdo-gá, te davá-yu xèhndé-yu ndaha yùtnu ta sacáⁿ-yu cuáháⁿ.

⁹Te nchaa ñáyíu yòdo nuu núú-gă ndihi nchaa ñáyíu nchícúⁿ ndàa sátá-gă ní ngúíta-yu níhi càháⁿ-yu, te càchí-yu:

—Íío càhnu cuu Yaá-a! ¡Te Yá Ndiöxí ná chindee ñaha-gá, chi diu-gá cúú-gă Yaá ní tendaha-gă véxi quide núú-gă! ¹⁰¡Te diu-ni Yaá-á cúú-gă Yaá véxi quindaha ñàha xii-o datná ní xóo cada ndí Dàvíí! ¡Te ndéé nchaa sá ío andíu na càchí-xi sá ío càhnu cuu-gá! —duha càchí-yu.

¹¹Te Jèsús ní quexìo-gá ñúú Jerusalén, te cuánguihu-gá xítí veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te ní xíndéhé vǎha-gá nchaa sá ndécú xítí veñúhu-áⁿ. Te sátá dúcáⁿ te ní ndee-gá cuáháⁿ-gá ñúú Bètaniá ndihi ndi ùxúú cue téé xica cuu ndihi-gá chi sa ní cuaa.

Jèsús xáhaⁿ-gă xii yutnu ngúxí sá vǎ cúúⁿ-gă sávidí-xi

(Mt. 21:18-19)

¹²Te nduu tnéé-áⁿ nǐ quee Jèsús ñúú Bètaniá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá, te ichi ñuhu-gá ní xíhí-gá docó. ¹³Te xica nǐ xíní-gá núníí ìíⁿ yutnu ngúxí, te ní xica-gá cuándéhé-gă nǔu ndéé sávidí-xi te ñă túú nă ndéé, chi mee-ni ndàha-xi ndéé chi ñă díú yòó sácúndéé sávidí-xi. ¹⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii yutnu ngúxí-áⁿ:

—Vitna te vá yòo ìíⁿ-gá caxi sávidí-n, chi vá cúúⁿ-gă —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii yutnu ngúxí-áⁿ.

Te cue tée xica cuu ndihi-gá ní tecú dóho-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii yutnu ngüxí-áⁿ.

Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa quide ñáyiú xití veñúhu

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Te Jèsús ní quexio tucu-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá ñúú Jerusálén, te cuánguihu tucu-gá xití veñúhu càhnu sá ïo cùnunu, te xití veñúhu-áⁿ xíndecu cue ñáyiú quide ndáhú nádìcò-yu, ndihi cue ñáyiú xísaaⁿ. Te nchaá-yu ní queñuhu ñaha Jèsús xíí-yu quehé, te ní dándúá-gá mèsá cue ñáyiú dàma díhúⁿ, ndihi nchaá xilè sácõo nchihí cue ñáyiú dìcò lómá xíndecu xití veñúhu-áⁿ. ¹⁶Te ñá túú tnàhí-gá ní dàña-gá yáha cue ñáyiú ndihi nchaá sá nchídõ-yu ichi xití veñúhu-áⁿ. ¹⁷Te ní xáhaⁿ-gã xíí-yu: —Núú tütú Yá Ndiõxí càháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te ní cachí-gá: “Vehe-í cúú-xí vèhe núú tàcá ñáyiú nihì ñuyíú càháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-í”, duha ní cáháⁿ-gá càchí-xi núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndó vèhe-gá vehe ñadúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gã xíí-yu.

¹⁸Te nchaá dútú cúnùu, ndihi nchaá cue tée dàcuaha ñaha xíí-yu nchaá tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ní tecú dóho-güedé nàcuáa ní cáháⁿ-gá te ní ngüíta-güedé ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá, chí yùhú-güedé sá ïo cunuu-gã, te ducaⁿ chí nchaá ñáyiú ïo cùnúhu-yu nchaá tnúhu càháⁿ-gá. ¹⁹Te òré sa ní cuaa cuií-nã, te ní quee tucu Jèsús ndihi cue tée xica cuu

ndihi-gá ñúú Jerusálén cuáháⁿ-gá ndihi-güedé ingá xichi.

Ní yíchí yutnu ngüxí

(Mt. 21:20-22)

²⁰Te nduu tnéé nehé-ni ní yáha tucu Jèsús ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá núú níhnú yùtnu ngúxí, te ní xiní-güedé sa ní yíchí nihì ndéé yóho-xi. ²¹Te té Pèlú ní ndacu iní-dé nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii yutnu ngüxí-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dè xii-gá: —Mèstrú, cundehe nã ní yíchí yutnu ngüxí sá ñí xáhaⁿ-n sã vã cúúⁿ-gã sávidí-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

²²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé: —Quindáá ndisa iní-ndó Yá Ndiõxí. ²³Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ñúu nchòhó cúñaha-ndo xì tìndúú-a xocuíñí-xi núú ndécú-xí, te quíñí-xi queé-xi xití làmár. Te ñu ducaⁿ càda-xi te núu nchòhó vá cání ñⁿ caní úú iní-ndó, te quindáá iní-ndó sã dúcáⁿ càda-xi. ²⁴Te xíáⁿ ñúu càchí tnúhu-í xii-ndo sã nchàa sá ná càcáⁿ-ndó ñúú Yá Ndiõxí òré càháⁿ ndihi-ndo-gã, te taxi-gá te núu nchòhó sàndáá ndisa iní-ndó sã táxí-gã sá xicáⁿ-ndó ñúú-gã. ²⁵Te òré càháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiõxí te dandacu iní-ndó te núu ndècu ñáyiú ñá túú cùu váha iní ñàhá xì-ndo, te cada càhnu iní-ndó-yu cuendá ducaⁿ càda cahnu iní ñàhá Tátá-ndó Dütú Ndiõxí Yaá ndécú àndiu xii-ndo cuendá nchaá sá ñá túú váha quide-ndo. ²⁶Dico núu nchòhó vá cádá càhnu iní-ndó sã quidé ñàha tnaha ñáyiú-ndo xì-ndo, te ni Tátá-ndó Dütú Ndiõxí vá cádá càhnu iní ñàhá-gã xii-ndo cuendá

nchaa sá ñà túú vǎha quèide-ndo —
cachí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús ndécú ndìhi-gǎ tnúhu ndee ìní

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷Te Jèsús ní ndexìo tucu-gǎ ñuú
Jerusalén ndìhi cue tée xica cuu
ndìhi-gǎ, te cuánguìhu tucu-gǎ
xítí veñúhu cànhu sá ìo cùnuu
ndìhi-güedé. Te xítí veñúhu-ánⁿ
yíhí-gǎ ní quexìo cue dútú cúnuu
ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii
ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní
ndíi Moisés, ndìhi cue tée cùu
sacuéhé núú ñáyiú isràél. ²⁸Te
xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ:

—Cuíní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí
nása ndùu tnúhu ndee ìní ndécú
ndìhi-n núu quèide-n nándí sá
quídé-n, ¿te yoo ducaⁿ ní taxi tnúhu
ndee ìní-ánⁿ xii-n-í? —càchí-güedé
xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ.

²⁹Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:
—Yúhú tnàhá-í cuíní-í cǎcáⁿ
tnúhu-í ìíⁿ sá càcáⁿ tnúhu-í núu-ndó
te núu na càchí tnúhu-ndo, te cachí
tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu
ndee ìní xii-í duha quèide-í. ³⁰Te chí
càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ
ní dácúándüte ndíi Juàá ñáyiú,
¿Yá Ndiòxí áⁿ cuè tée ñuyíú-a ní
táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi? Te chí
càchí tnúhu —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ
xii-güedé.

³¹Te ní ngúíta-güedé
xítnàha-güedé:

—¿Nása cúñaha-o? Chi núu na
cúñaha-o sǎ Yá Ndiòxí ní táuchíúⁿ
dùcaⁿ ní quide ndíi Juàá ñá, te
quesaha-dě: “¿Ná cuendá ñá túú ní
sàndáá ìní-ndó tnúhu ní cǎháⁿ ndíi
vài?””, quesaha-dě. ³²Te ní vǎ cúú
cúñaha-o sǎ cuè ñáyiú ñuyíú-a ní

táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi Juàá —
càchí-güedé xítnàha-güedé.

Te ducaⁿ ní xítnàha-güedé
chí ñá túú ní cùtnuní ìní-güedé
nása cúñaha-güedě xii-gǎ, chí
xíyùhú-güedé cue ñáyiú chí
nchaa ñáyiú-ánⁿ ní cutnùní ndáá
ìní-yu sá Yá Ndiòxí ní táuchíúⁿ-gǎ
ducaⁿ ní quide ndíi Juàá. ³³Te ní
xǎhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—Ñá túú xìní-ndí yoo ní táuchíúⁿ
dùcaⁿ ní dácúándüte ndíi Juàá
ñáyiú —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé
xii-gǎ.

Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:
—Te núu ducaⁿ te ní yùhú vǎ càchí
tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu
ndee ìní duha quèide-í —càchí-gǎ
xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá cue tée cuihna ìní-xi

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Te Jèsús ní ngúíta-gǎ
cání-gǎ ìíⁿ cuendú núú
ñáyiú nàcuáa tecú tnùní-yu
tnúhu-gǎ, te xǎhaⁿ-gǎ xíi-yu:
—Ííⁿ tée ní nacúxi-dé mee-ni
yòho yaha stilé núú ñúhú-dě, te ní
chidoco-dě cuendá sá vǎ cúú dàñú,
te ní cadúha-dé núú quíhni-dě
ndéhé yoho yàha stilé-ánⁿ òré ná cùu,
te ní cadúha-dé ìíⁿ xító dùcúⁿ núú
cáúndòdo cue tée coto yoho yàha
stilé-ánⁿ.

”Te ní sáá ìíⁿ nduu quèe-dé
quíngaca cuu xica-dě vǎi nduu, te
ní dándõo ndaha-dě sá ní xitu-dé-ánⁿ
xii ìíⁿ úú cue tée cǎháⁿ ndìhi-dé
cuendá cada chùu-güedé, te ní
ndatnúhu-güedé sá òré ná cúú te
cuu cuendá dava-güedé te ducaⁿ te
ní quee-dé cuáháⁿ-dé. ²Te sǎtá ní
sáá nduu ní cuu ndéhé yoho yàha

stilé sá nǐ xitu-dé-án, te ní xáhaⁿ-dě xii ììⁿ téé xìnu cuechi núú-dě: “Cuàháⁿ cácaⁿ-n sǎ cúú cuèndá-í núú cuè téé ní dándöo ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá nǐ xitu-í-án”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. Te téé xìnu cuechi-án nǐ xica-dé cuáháⁿ-dé. ³Te cue téé-án nǐ tniì-güedé téé xìnu cuechi-án, te ní caniha-güedě xii-dé, te dǎtnùni ní nacuícúⁿ ñàhá-güedě, te ñá túú tñahí ná ní sǎñaha-güedě. ⁴Te téé cùu xítóhó yoho yàha stilé-án nǐ tendaha tùcu-dé ingá téé xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ-dé. Te òré ní quexìo téé xìnu cuechi-án te cue téé-án nǐ sáha ñaha-güedě yúú xii-dé, te ní táhú-güedě díquí-dě, te ní xícuèhè ñàhá-güedě xii-dé. ⁵Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án nǐ tendaha tùcu-dé ingá téé xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ-dé núú cuè téé-án, dico téé-án òré ní quexìo-dé te ní sahni ñaha-güedě xii-dé. Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án nǐ tendaha-dě vài-gá cue téé xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ ngácáⁿ-güedé sá cúú cuèndá-dé ní cùu dico ñu-ni ducaⁿ nǐ quide ñaha tùcu cue téé ndèè nchaa yoho yàha stilé-án xii-güedé, chi dava-güedé ní caniha-güedě te dava-güedé ní sahni ñaha-güedě. ⁶Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án ndécú ììⁿdii-ná téé tendaha-dě quíhíⁿ núú cuè téé ní dándöo ndaha-dě sá nǐ xitu-dé-án, te téé tendaha-dě-án cúú-dě déhe ducuⁿ-dé, te ío cùu iní ñàhá-dě. Te ní sani iní-dé: “Váha-gá ñu tendaha-í déhe-í-a núhú-dé, chi òré quini ñàhá-güedě xii-dé te cànehe-güedé sá yíñuhu núú-dě”, duha ní sani iní-dé. Te ducaⁿ te ní

xáhaⁿ-dě xii déhe-dé-án sǎ nùhú-dé, te téé-án cuñuhú-dé cuáháⁿ ngácáⁿ-dé sá cúú cuèndá tǎtá-dě núú cuè téé-án. ⁷Dico òré ní xiní cue téé quide chiuⁿ-án déhe téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-án, te ní xítñaha-güedé: “Tée-ǎⁿ téé véxi nduu táhú ñuhu-a ndihi sá cáá nǔú-xi, dico cahni-o-dě te mee-o ndùu táhú-ó sǎ ndúú táhú-dě”, duha ní xítñaha-güedé. ⁸Te ní tniì-güedé téé-án, te ní sahni ñaha-güedě, te ní dáquéné-güedě yiqui cùñú-dé ììⁿ xio yuhu ñuhu núú cáá yòho yaha stilé-án —duha cuáháⁿ cuèndú ní cani Jèsús núú-yu.

⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xií-yu: —¿Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa cada xítóhó ñuhu-án ǎⁿ? Chi núhú-dé te cahni-dé cue téé-án te dándöo ndaha-dě ñuhu-dé xii cue téé cùtnuní iní-dé cada ndáá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹⁰Te xǎhaⁿ tùcu-gá xií-yu: —Te nchòhó, náa ñá túú dàcuaha-ndo núú tütú Yǎ Ndiöxí núú càchí-xi:

Yúú sǎ nǐ dáquée tǐhú cue téé dàca vehe,
ní cuu-xi yúú cùnù vitna.

¹¹Chi mee Yǎ Ndiöxí ducaⁿ nǐ cachi-gá cunduu, te cùu-xi ììⁿ sá ío cùñuhu-o vitna.

Duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí Jèsús xǎhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹²Te cue téé ní xíndedóho nàcuáa ndùu tñuhu ní cáháⁿ-gá ní cuini-güedé tniì ñaha-güedě xii-gá ní cùu, chi ní cutnuni iní-güedé sá cuèndá-güedé ní cáháⁿ-gá, dico ní yùhú-güedé tniì ñaha-güedě xii-gá cuèndá sá ío vài ñáyi, te ná ío ná cada ñàhá-yu xii-güedé

ní sani iní-güedé, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé.

Cuèndá impuèstú

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³Te sátá nǐ xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní tendaha-güedě ìíⁿ úú cue téé cùu fariséú, ndíhi ìíⁿ úú cue téé cùndíhi té Hèrodés cuáháⁿ-güedé núú ndécú Jèsús ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé datìcánuu ñaha-güedě xii-gá núú tnúhu càháⁿ-gá. ¹⁴Te cue téé-áⁿ nǐ quexio-güedé núú Jèsús, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, cùtnuní iní-ndí sá ïo ndáá càháⁿ-n, te ñá túú quide cuendá-n nàcuáa càháⁿ ñáyiú, te cuèi ndédani càa-yu ìíⁿ-ni càháⁿ-n ndíhi-yu chi ñá túú quide cuendá-n cuèi ná ñáyiú cùú-yu, te càháⁿ ndáá-n nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxi cundecu-o ñùyíú-a. Te cachí tnúhu xii-ndí nǔu váha-ni quide-ndí sá chǎhu-ndí té Cèsár téé ío cùnuu cuendá impuèstú áⁿ ñáhá — càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁵Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèé ñáhá-güedě xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Ná cuèndá ducaⁿ xìto ndeé ñáhá-ndó xii-í? Chí dánèhé ñáhá xii-í ìíⁿ díhúⁿ sǎ chǎhu-ndo cuèndá impuèstú te núu nása càa — cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

¹⁶Te cue téé-áⁿ nǐ dánèhé ñáhá-güedě xii-gá ìíⁿ díhúⁿ sǎ chǎhu-güedé cuèndá impuèstú. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí càchí tnúhu xii-í nǔu yoo núú-xi ndèé ndíhi yoo ñu-xi ndeé — càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Núú tǎ Cèsár ndèé ndíhi ñu-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí nàcuáha té Cèsár sá cùú cuèndá-dé, te sá cùú cuèndá méeé Yá Ndiòxi te xíáⁿ nàcuáha-ndo-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te cue téé-áⁿ ío ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá.

Cuèndá cue ñáyiú ndoto

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Te sátá dúcáⁿ te ní quexio ìíⁿ úú cue téé cùu saducéú núú ndécú Jèsús, te cue téé-áⁿ ñá túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cuè ñáyiú ní xíhí, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

¹⁹—Mèstrú, ndíi Moisés càchí ndíi núú tütú ndíi ndècu vitna sá nǔu ìíⁿ téé na cùú-dé te quendóo ñadìhí-dé, te núu ñá túú ní xóo déhe-dé ndíhi ñadìhí-dé-áⁿ, te téé cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèè-áⁿ cuèndá coo déhe-dé ndíhi-aⁿ cuèndá téé ní xíhí-áⁿ. ²⁰Te ní xíndecu úsá tnàhá cue téé mee-ni ndí ñaní-güedé. Te téé díhna ní níhí ñadìhí-dé, te ñá túú ní cùdíi-dé cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ìíⁿ déhe-dé ñá túú ní xóo ndíhi ñadìhí-dé. ²¹Te téé cùu uú ní naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèè-áⁿ, dico ní xíhí tucu-dé, te ni ìíⁿ tucu déhe-dé ñá túú ní xóo ndíhi ñaha-áⁿ. Te ñu-ni ducaⁿ ní xíhí téé cùu uní. ²²Te ní xínu ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii ñaha-áⁿ, dico ni ìíⁿ-güedé ñá túú ní xóo déhe-güedé ndíhi-aⁿ, te ní ndíhi-güedé ní xíhí te ndeé núú nǐ ndíhi-ná ní xíhí tnàhá ñadìhí-áⁿ. ²³Te na sàá nduu ndòto-güedé

ndihi ñaha-ǎⁿ, ìte ndèdaca-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chi ndi ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii-aⁿ —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ní xíta nchòhó tnúhu càháⁿ-ndó, chi ñá túú xìní-ndó nàcuáa càháⁿ Yǎ Ndiöxí núú tütú-gá, te ni ñà túú xìní-ndó sǎ díú-gǎ ndácú-gǎ quidé-gǎ nchaandi túhú sǎ váha. ²⁵Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ òré ná sàà nduu ndòto nchaa ñáyiú ní xíhí, te dàvá-áⁿ vǎ yǒo-gá dasaⁿ ðehe yoco-xi chi vǎ yǒo-gá candeca tnàha, chi na ndòtó-yu te cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí.

²⁶Te núú nchòhó cuiní-ndó cǎháⁿ-ndó cuendá nchaa ñáyiú ndoto, te díhna-gǎ dacuàha-ndo nacuáa ní chídó tnùní ndíi Moisés núú tütú ndíi ni cùu. Chi ðiu núú tütú ndíi càháⁿ-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi cútñahá ní càháⁿ ndíhi ñaha-gǎ ìⁿ xichi núú níhnú tnùtaú nchicúⁿ ñuhú. Te duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi: “Yúhú cùú-í Ndiöxí tǎ Àbrahám, ndíhi tǎ Isàac, ndíhi tǎ Jàcób”, duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi càchí-xi núú tütú ndíi. ²⁷Te Yǎ Ndiöxí ñá túú cùu-gá Ndiöxí cue ñáyiú ní xíhí, chi cùu-gá Ndiöxí cue ñáyiú xíndecu vívú, núú xǎⁿ nchòhó ío xíta-ndo tnúhu càháⁿ-ndó. Te sǎ dúcáⁿ ní càháⁿ-gǎ cuendá cue tée-áⁿ, te xǎⁿ cútñuní sǎ cuèí ní xíhí-güedé sǎ cùú-xí tnàha ñáyiú-güedé, dico ndècu vívú-güedé sǎ cùú-xí-gǎ —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Tnúhu sǎ ìo-gǎ cúnùu

(Mt. 22:34-40)

²⁸Te tnàhá ìⁿ tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó

tnùní ndíi Moisés ndèdòho-dé nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús ndíhi cue tée cùu saducéú-áⁿ, te ndèdòho-dé sǎ sùúní vǎha ñihí-gǎ tnúhu nàdanchocáva-gǎ. Te ní sándehe yatni-dé núú-gǎ, te xǎhaⁿ-dǎ xii-gá: —Cachí tnúhu xii-í ndèdacaà tnúhu sǎ ñí càháⁿ Yǎ Ndiöxí ío-gǎ cúnùu cuu díhna —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gǎ.

²⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Duha càháⁿ tnúhu sǎ ìo-gǎ cúnùu: “Nchòhó ñáyiú isràél ío váha chí cündèdòho tnúhu-a. Ìⁿdií díí-ni Yǎ Ndiöxí ndécú, te ðiu-ni-gǎ cùú-gǎ Ndiöxí-ó. ³⁰Te cuu iní-ndó Dütú Ndiöxí Yaá cùú Ndiöxí-ndó ñí yuhu ni iní-ndó, te cani iní-ndó càda-ndo datná cuiní mée-gǎ, te mee-ni tnúhu váha cani iní-ndó cuendá cuu vii cuu váha-ndo núú-gǎ, te coo iní-ndó càda-ndo nacuáa cuu váha iní-gǎ”, duha càháⁿ tnúhu sǎ ìo-gǎ cúnùu.

³¹Te duha càháⁿ tucu ìngǎ tnúhu cùu uú sǎ ìo cúnuu: “Cuu iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo dàtná cùú ìní-ndó mèe-ndo”, duha càháⁿ tnúhu cùu uú-áⁿ. Te úú duha-ni tnúhu-a cùu-xi tnúhu sǎ ìo-gǎ cúnùu —cachí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

³²Te tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní xáhaⁿ-dǎ xii-gǎ:

—Mèstrú, váha-ni càháⁿ-n chi ndáá sǎ ìⁿdií-ni Yǎ Ndiöxí ndécú, te ñá túú-gǎ ndèé ndécú ìngǎ ndiöxí.

³³Te dàtná ní cachí-n sǎ ñí yuhu ni iní-ó cùu iní-ó Yǎ Ndiöxí, te cani iní-ó càda-o nacuáa cuu vii cuu váha iní-gǎ te ío vii ío váha cuu iní-ó dàtná cuiní mée-gǎ, te coo iní-ó càda-o nacuáa cuu váha iní-gǎ,

te cuu iní-ó cuè tnaha ñáyi-u
dàtná cúú iní-ó mèe-o. Te nchaa xíǎⁿ
íó-gá xíní ñùhu-xi cada-o dacúxí
sǎ cuǎñaha-o quiti cahni-güedé te
cáyú-di nduu táhú ñáhá Yǎ Ndiöxí,
ndihi dàcúxí nchàa dava-gá sá
sǎñaha-o ndùu táhú-gǎ —càchí-dé
xǎhaⁿ-dǎ xii-gǎ.

³⁴Te sá dúcáⁿ ìo váha ndùu tnúhu
ní cáháⁿ téé-áⁿ, núu ní xáhaⁿ Jèsús
xii-dé:

—Luha-ná cúmǎní xii-n te ndíhu
ndaha ñaha Yǎ Ndiöxí —càchí-gá
xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te sá dúcáⁿ ñǎ xáhaⁿ-gǎ xii téé-áⁿ,
núu vá yǎo ìⁿ-gǎ ní cùyìi nágá
tnúhu nducu tnúhu-yu núú-gǎ.

Yoo cùu Xítóhó Jesucristú

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵Te Jèsús yíhí-gǎ xití veñúhu
càhnu sá ìo cùnuu danehé-gá ñáyi-u,
te xǎhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyi-u
nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi
Moisés càchí-güedé sá Cristú Yaá
tendaha Yǎ Ndiöxí quixi ñuyú-a
cùu-gá déhe ndíi Dàvíí, te ndíi-áⁿ
ní cunaha vèhi ní xíhí ndíi. ¿Te ná
cuendá ducaⁿ càháⁿ-güedé? ³⁶Te
mee ndíi Dàvíí-áⁿ ñǎ dácáhu iní
ñáhá Espiritú Yǎ Ndiöxí xii ndíi
nàcuáa cáháⁿ ndíi, te duha ní cachí
ndíi:

Dútú Ndiöxí ní xáhaⁿ-gǎ xii Yaá
cúú Xítóhó-í:

“Ngóo xio cùha-í,

te yúhú cada-í te nchaa sá cúú
ùhú iní ñáhá xii-n canehe-xi
sá yíñùhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiöxí xii
Yaá cúú Xítóhó-í.

Duha ní cachí ndíi. ³⁷¿Te nása cùu
Cristú déhe ndíi Dàvíí, te mee ndíi
ní cachí ndíi sá cúú-gǎ Xítóhó ndíi?
—càchí Jèsús xǎhaⁿ-gǎ xii-yu.

Te ío cuéhé ñáyi-u ní xíndedóho
nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gǎ, te ío ní
cudíí iní-yu ní xíndedóho ñáhá-yu
xii-gǎ.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyi-u nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Te òré dánèhé ñáhá Jèsús xii
cue ñáyi-u, te xǎhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Cada cuendá-ndó vǎ cadá-ndó
dàtná quidé cuè téé dàcuaha ñaha
xii ñáyi-u nchaa tnúhu ní chídó
tnùnì ndíi Moisés, chi cue téé-áⁿ
tnàhá iní-güedé cuihnu-güedé dóó
nání sǎ sácúihnu cue téé cùnuu-gá
te cuiní-güedé sá méé-ní ndíhi
tnúhu yíñùhu cáháⁿ ndíhi ñaha
ñáyi-u xii-güedé nchaa núú xícá
cùu-güedé. ³⁹Te nàcáxi-güedé xilé
sácóo nchihi cue téé cùnuu-gá
xití veñúhu sácóo nchihi-güedé.
Te ducaⁿ-ni quide-güedé cuèi òré
quíhu-güedé mèsá caxi-güedé
òré ndécú-güedé ìⁿ vico, chi
mee-ni núú sácóo cue téé cùnuu
cuiní-güedé coo-güedé. ⁴⁰Te
quèndeé-güedé vehe nchaa ñáyi-u
quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-güedé
Yǎ Ndiöxí dándahú-güedé
méé-güedé sá ìo quide ndáá-güedé
cuendá sá cuiní-güedé cáháⁿ váha
ñáyi-u cuendá-güedé. Te sá dúcáⁿ
quide-güedé te ío-gá ndoho-güedé
núú ùhú núú ndàhú dàcúxí
dàva-gá ñáyi-u —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ
xii-yu.

Díhúⁿ nduu táhú Yă Ndiöxí ní dáquëe ìíⁿ ñaha ndàhú ñaha quèè

(Lc. 21:1-4)

⁴¹Te nùcòo Jèsús xití veñúhu yatni núú ndécú àlcan-ciá te ndèhe-gá xídáquëe ñáyiú díhúⁿ xití alcanciá-áⁿ, te tñahá cue ñáyiú cuica xídáquëe-yu vai díhúⁿ. ⁴²Te ní quexìo ìíⁿ ñaha ndahú ñaha quèè, te ndèhe-gá ní dáquëe-aⁿ úú tñahá díhúⁿ còbrí xití alcanciá, te díhúⁿ-ăⁿ ìo sacú yáhu-xi. ⁴³Te Jèsús ní cana-gá cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Na cächí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã ñaha ndahú ñaha quèè-a ío-gá nándihi díhúⁿ ní dáquëe-aⁿ xití alcanciá dàcúxí díhúⁿ ní dáquëe dava-gá-yu. ⁴⁴Chi nchaá ñáyiú-áⁿ ní dáquëe-yu mee-nă díhúⁿ sã ní quendóo-ná, dico ñaha quèè-a cuéi ndàhú-aⁿ dico ní dáquëe-aⁿ ñihí díhúⁿ sã cuááⁿ sã caxí-áⁿ ní cùu — cächí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús cächí-gá sá ngóyó veñúhu

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Te òrè ní ndee Jèsús xití veñúhu cãhnu sã ìo cùnuu, te ìíⁿ tée xica cuu ndihi-gá ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—iMèstrú, cundehe nă ío vii ní sáa veñúhu-aⁿ ndihi nchaá vehe nèhe tñaha ndihi-xi, te ío vii ndăa nchaá yúú yíhí! —cächí-dé xăhaⁿ-dè xii-gá.

²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Nchaá nàcuáa càa nchaá vehe sá cúnúhu-n-a vitna sáa nduu te vá cùndùu-gá-xi dàtná cáá-xí vitna, chi ni ìíⁿ-gá yúú vă códó nchìhi tñaha-xi, chi ndihi ngoyo — cächí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Nàcuáa cada-xi nduu ta cùyatni naa ñuyúú

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Te Jèsús ní xica-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ ndihi ñaha-gă xii-güedé yucu nàni Olívú, te yucu Olívú-áⁿ tũu ndáá núú cáa veñúhu cãhnu sã ìo cùnuu. Te Jèsús ní quexìo-gá ndihi-güedé yucu Olívú-áⁿ, te xíáⁿ ní ngóo-gá te núú núcòo-gá-áⁿ ní sáháⁿ té Pèlú ndihi té Jàcobó ndihi té Juáa ndihi té Ndrìxí, te dayuhu ní xáhaⁿ-güedè xii-gá:

⁴—Cuìní-ndí cachí tñúhu-n nă nduu dùcaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu cãhnu sã ìo cùnuu, àdi nándi cùu sá cádá-xí cuendá cutnùní iní-ndí sá sà ta cuyatni nduu ducaⁿ cada-xi — cachí-güedé xăhaⁿ-güedè xii-gá.

⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedé: —Ío quihi iní-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vă yõo dandàhú ñáhá xii-ndo. ⁶Chi ío cuéhé cue tée coo ñuyúú te danàni-güedé mée-güedè dàtná nání-í, te cachí-güedé: “Yúhú cùu-í Crìstú Yáa ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyúú-aⁿ”, duha cachí-güedé. Te sá dúcáⁿ cãháⁿ-güedé te ío vai ñáyiú dandàhú-güedé.

⁷Te òrè ná ñihí-ndó tñúhu sá nàá-güedé ndèni ní cuu, te vá yùhú-ndó chi dacuitíí sã dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sàa-gá nduu nàa ñuyúú òrè ducaⁿ càda-xi. ⁸Chi cue tée ìíⁿ nàcióⁿ nàá-güedé ndihi cue tée ingá nàcióⁿ, te titní ñúú ngúíta-güedé nàá-güedé, te titní xichi ñuyúú ñhi vihi tñáa, te titní tucu xichi ñuyúú coo tnamá, te ío-gá cuéhé sã yăha ñáyiú. Te nchaá

sá dúcáⁿ càda-xi-áⁿ cúu-xí tñũndòho sá vítná vãha vãha quèsaha-xi sácúu-xí cuè ñáyiu ndècu ñuyíu-a.

⁹Dico nchòhó ío quihí iní-ndó cùndecu-ndo, chi nchaa ñáyiu na cùu úhú iní ñáhá xii-ndo cuáha cuendá ñáhá-yu xii dava-ndo núu cuè téé cùchiuⁿ, te candeca ñaha-güedě xii-ndo quihíⁿ xití veñúhu-güedé, te yàcáⁿ caniha-güedě xii-ndo. Te quihíⁿ-ndó núu cuè téé yìndaha nacióⁿ àdi núu dàva-gá cue téé cùnuu sá cuendá-í, te nchòhó níhí-ndó nàcuáa cada-ndo cáháⁿ vãha-ndo cuendá-í núu-güedě. ¹⁰Te cùmání-gă sáá nduu nàa ñuyíu-a te sa cuténuu tñúhu-í ni càa xico ñuyíu-a, te tñúhu-áⁿ càháⁿ-xi nàcuáa naníhí tãhú ñáyiu. ¹¹Te òré ná càndeca ñaha ñáyiu xii-ndo quihíⁿ núu cuè téé cùchiuⁿ cuáha cuendá ñáhá-yu, te òré vátá sàá-gá-ndó núu-güedě te vá cání ìní-ndó núu nása cunduu tñúhu cúñaha-ndo xii-güedé. Chi òré-nă te Yá Ndióxi dacàhu iní ñáhá-gă xii-ndo năsa cunduu tñúhu cúñaha-ndo xii-güedé, te diu-ni tñúhu sá dacàhu iní ñáhá-gă-áⁿ cññaha-ndo xii-güedé. Te ñă dñú mèe-ndo cáháⁿ-ndó chi Espiritú Yá Ndióxi cáháⁿ-xi yuhu-ndo. ¹²Te dava cue téé cuáha cuendá-güedé ñani-güedé núu cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedě. Te dava cue téé cùu tátá diu-ni ducaⁿ càda-güedé cuáha cuendá-güedé déhe-güedé núu cuè téé cùchiuⁿ. Te dava cue téé cùu déhe cuu úhú iní-güedé tátá-güedě ndihí năná-güedě, te cuáha cuendá ñáhá-güedě xií-yu núu cuè téé cùchiuⁿ cuendá cahni ñaha-güedě

xií-yu. ¹³Te ío cuéhé ñáyiu cuu úhú iní ñáhá-yu xii-ndo sá cuendá-í, dico nchaa nchòhó ñáyiu na càda ndee-ni iní canchicuⁿ nihnu ñaha-ni xii-í te naníhí tãhú-ndó.

¹⁴Te ndíi Dániél téé ní xóo cáháⁿ tñúhu Yá Ndióxi ndéé sanaha ní chídó tñuní ndíi núu tütú ndíi cuendá ìíⁿ sá dáquèe tñúhú Yá Ndióxi cundecu ìíⁿ xichi núu ñă túu tàu-xi cundecu-xi, te xíáⁿ cada-xi sá vã cùndècu-gá ni ìíⁿ ñáyiu xíáⁿ. Te cada cuendá vãha-ndo nàcuáa ní cáháⁿ ndíi, chi nduu na quini-ndó xĩáⁿ cundecu-xi ìíⁿ xichi núu ñă túu tàu-xi cundecu-xi, te dàvá-áⁿ nchaa ñáyiu xĩndecu distritú Jùdeá xíní ñùhu-xi cunú-yu quihíⁿ-yu xití yucu. ¹⁵Te nchaa ñáyiu ndáa ndódó dñquí véhé-xí vã ndíhu-gá-yu vehé-yu quehéⁿ-yu ìíⁿ ndachíuⁿ-yu canehé-yu quihíⁿ. ¹⁶Te nchaa ñáyiu cuáháⁿ yucu ni vã ñùhú-gá-yu vehé-yu cúnúquehéⁿ-yu dóó-yu. ¹⁷Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiu dñhí ñùhú dēhe-xi, ndihí cue ñáyiu dñhí xĩndeca déhe vitna sàdi na saá nduu dùcaⁿ cada-xi! ¹⁸Te nchòhó ío chí càcáⁿ tãhú núu Yá Ndióxi cuendá sá vã dúcáⁿ ndòho-ndo yóo quidé vixiⁿ-xi. ¹⁹Chi dàvá-áⁿ coo tñúndòho cahnu vihi ñuyíu, te vátá ìíⁿ ndùu-gá coo tñúndòho cahnu vihi-áⁿ ndéé cútñhá ní cadúha Yá Ndióxi ñuyíu, chi diu-ni dàvá-áⁿ coo tñúndòho cahnu vihi-áⁿ, te ni núu cuáháⁿ núu vëxi vá cóo-gă tñúndòho-áⁿ. ²⁰Te Yá Ndióxi càchí-gá sá vã ìo vâi nduu coo tñúndòho cahnu vihi-áⁿ ñuyíu sá cuendá nchaa ñáyiu ní cáháⁿ-gá cundecu ndihí-gá. Te núu vâi nduu na coo tñúndòho-áⁿ, te vá yóo cácu nihnu.

²¹Te dàvá-án cǔñaha ñáyi u xii-ndo: “Chí cǔndèhe iha, chi iha ní quexìo Cristú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyíú-a”, duha cǔñáhá-yu xii-ndo. Àdi quesahá-yu: “Chí cǔndèhe yacáⁿ chi yacáⁿ ndécú-gǎ”, quesáhá-yu. Te vá quíndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-yu. ²²Te coo cue tée danàni-güedé mée-güedé dàtná nání-í te cachí-güedé sá cúú-güedé Yaá ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyíú-a. Te dava-güedé cachí-güedé sá cúú-güedé cue tée càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiòxí dico ñá ndáá sá cúú-güedé cue tée càháⁿ tnúhu-gá, te cada-güedé titní núú sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada cuendá dandàhú-güedé ñáyi u, te caní iní-güedé dandàhú-güedé ndéé cue ñáyi u ní cáháⁿ Yǎ Ndiòxí cundecu ndíhi-gá. ²³Te vitna ío vǎha cuáha-ndo cuendá, te quíhi iní-ndó cǔndecu-ndo, chi nchaá sa ní dátúha ñaha-í xii-ndo.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Tée cǔu ñaní tnáhá nchàa ñáyi u
(Mt. 24:29-35,42 -44; Lc. 21:25-36)

²⁴Te nà yáha-ni coo tnúndòho cahnu vihi-áⁿ, te vá dáyèhé-gá nchíanchii te ní vǎ dáyèhé-gá yóo. ²⁵Te ngoyo nchaá chódíní ndéé andíu, te quídi-xi andíu. ²⁶Te dàvá-án quíní ñáhá nchàa ñáyi u xii yúhú Tée cǔu ñaní tnáhá-yu nchaá-yu quee-í andíu quixi-í ichi xití vícò, te quíní-yu sá ío càhnu cuu-í, te quíde-í nchaá sá vǎha. ²⁷Te tendaha-í cue espíritú xínú cuèchi núú-í quíhíⁿ-xi nadatàcá-xi nchaá ñáyi u ní cáháⁿ-í chitnahá ñáhá xii-í xǐndecu ní càa xico ñuyíú.

²⁸Te cundehe-ndo nàcuáa quíde yutnu ngúxí, chi yutnu-áⁿ ndúú yùte núú díté-xi te nàtahú ndaha-xi, te òré ducaⁿ quíde-xi te càchí-ndó sǎ sà ní cuyatni nuu cahni. ²⁹Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cada-xi òré ná quíní-ndó càda-xi nchaá nacuáa ní cáháⁿ-í, te cutnúní iní-ndó sǎ sà ní cuyatni víi-nǎ nduu nàa ñuyíú. ³⁰Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ òré vátá cǔú-gá cue ñáyi u xǐndecu ñuyíú-a vitna, te cada-xi nchaá nàcuáa ní cáháⁿ-í. ³¹Te andíu ndíhi ñuyíú-a chi ndíhi nihnu-xi, dico tnúhu-í chi vá ndíhí nihnu-xi chi cǔu-xi tnúhu ndáa.

³²Dico ñá túú cǔtnuní ná nduu quíxi tucu-í, te ní ñà túú cǔtnuní ná òré chi vá yǒo xíní, te ní cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiòxí ñá túú xíní-xi ná nduu quíxi-í, te ní mée yúhú tée cǔu Déhe Dútú Ndiòxí ñá túú xíní-í ná nduu quíxi tucu-í, chi ìⁿdii díí-ni mee Tǎtà-í Dútú Ndiòxí xíní-gá núu ná nduu quíxi-í.

³³Te nchòhó xíní ñúhu-xi sá ío quíhi iní-ndó cǔndecu-ndo, te cáháⁿ ndíhi-ndo Yǎ Ndiòxí, chi ñá túú xíní-ndó nǎ nduu quíxi tucu-í. ³⁴Te na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá ìⁿ tée cuíní quíngaca cuu xica. Te tée-áⁿ cǔmání-gǎ quee-dé vehe-dé te ní xáhaⁿ-dǎ xii cue tée xínu cuechi núú-dǎ sá ná cáda cuendá-güedé vehe-dé. Te ní sǎñaha-dǎ xii-güedé ndí dííⁿ núú-güedé chiuⁿ cada-güedé. Te ní xáhaⁿ-dǎ xii tée ndéé yuyèhe sá ná cǔndecu túha-ni-dé yuyèhe ndéé nàsáá-dé. ³⁵Te duha ndúu tnúhu càháⁿ-í cuendá nchòhó cundecu túha-ndo, chi ñá túú xíní-ndó nǎ

nduu te ni ñà túú xìní-ndó nã òré quixi tucu yúhú Yaá cúú Xíttohó-ndó, núu òré sa ní cundiquíⁿ, àdi dava niú, àdi oré sa ní cana uuⁿ líhi, àdi oré sa ta cùditó cuáháⁿ, núu xíáⁿ ío chí cùndècu túha. ³⁶Te duha càháⁿ-í chí na cuáháⁿ òré ñá túú nã yíhí ìní-ndó quèxio-í, te ñá túú ndècu túha-ndo. ³⁷Te dàtná-ni xãhaⁿ-í xii nchòhó sá cùndècu túha-ndo, te diu-ni ducaⁿ xãhaⁿ-í xii nchaa dava-gá ñáyiú sá cùndècu túha-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé.

Ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Te cùmání ùú-gá nduu te quesaha vico pascuá, vico xèxi ñáyiú pàà sá ñà túú yìhi levadurá. Te cue dútú cùnùu, ndìhi cue téè dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé dandáhú-güedé Jèsús cuendá tñi ñaha-güedé xii-gá te cahni ñaha-güedé. ²Te ní xítñaha-güedé:

—Váha-gá sá vã tníí-ó Jèsús mei ndùu vico, chí núu ducaⁿ na càda-o te ío dusaⁿ càda ñáyiú —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Ìíⁿ ñadìhí chíhí-áⁿ àcítí díquí Jèsús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Te Jèsús ndécú-gá ñúú Bètaniá vehe ìíⁿ téè nàni Xímú, téè ní tnahá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó. Te yìhi Jesús mèsá xéxí-gá ní quexio ìíⁿ ñadìhí néhé-áⁿ ìíⁿ sá ní cuáha yúú vãha yúú nání àlabastrú, te xítí xíáⁿ ñúhú àcítí sàháⁿ tnámí sã nání nãrdú sá ïo ndèyáhu, te ní

táhú-áⁿ xíáⁿ te acítí ñúhú xítí-xi-áⁿ ní sódó-aⁿ díquí Jèsús. ⁴Te ìíⁿ ùú cue téè xíndecu-áⁿ ní cudééⁿ-güedé sá dúcáⁿ ní quide-aⁿ, te ní xítñaha-güedé:

—Ñá túú quide váha ñaha-áⁿ dàcáⁿ quidé-áⁿ, chí íí ní dáciuita-aⁿ acítí váha-áⁿ. ⁵Chí váha-gá ñúu cuyáhu acítí-áⁿ sá ùni cièndú díhúⁿ denàriú, te díhúⁿ sã cùyáhu acítí-áⁿ cuu cuendá ñáyiú ndàhú ní cùu —cachí-güedé xítñaha-güedé.

Te ní tenàa-güedé ñaha-áⁿ sã dúcáⁿ ní quide-aⁿ.

⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Chí dãná, vá dásatú-ndó ìni ñadìhí-a, chí sá ní quide ñaha-aⁿ xii-í cúú-xí ìíⁿ sá vãha. ⁷Chí cue ñáyiú ndàhú ducaⁿ-ni cùtnahá ñáyiú-áⁿ tnuú-ndó, te nání òré càchí ìní-ndó te chindee-ndõ-yu. Dico yúhú chí vá ncháá ndùu cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo ñùyíú-a. ⁸Te ñadìhí-a ní quide-aⁿ ìíⁿ sá vãha ndèè není ní ndacu-aⁿ, chí sá dúhá ní quide ñaha-aⁿ xii-í ní chihi ñaha-aⁿ àcítí, te xíáⁿ cada ìní-ndó sã sã quide túha-aⁿ yiqui cùñú-í cuendá quíndúxi-xi. ⁹Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ndèni ní cuu nihí ñuyíú ná càháⁿ ñáyiú tnúhu-í, te càháⁿ-yu tnahá cuendá ñadìhí-a cuendá quiní nchaa ñáyiú nàcuáa ní quide-aⁿ, te ducaⁿ vã nàcuànaá-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gá xii-güedé.

Té Jùdás ndúcú-dé nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núu cue téè cùu úhú ìní ñáhá xii-gá

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Te té Jùdás Iscarioté ní sáháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndìhi cue téè cùu

dútú cúnùu sá cuáha cuèndá-dé Jèsús núú-güedě, te núú tnàhá té Jüdás-áⁿ cúú ùxúú tnàhá cue téé xica cuu ndihi-gá ní cùu.

¹¹Te òré ducaⁿ ní ndatnúhu-dé ndihi-güedě, te ío ní cudíí iní-güedě, te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé sá cuáñaha-güedě díhúⁿ xii-dé. Te té Jüdás-áⁿ ní ngúíta-dé ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuèndá-dé Jèsús núú-güedě.

Cùdini Jesús ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co.11:23-26)

¹²Te ní sáá nduu ní quesaha vico pascuá, vico ñá túú xèxi ñáyiú pàà sá ñà túú yìhi levadurá, te diu-ni nduu-áⁿ sáhní-güedě ìⁿ mběé líhli xèxí-yu nduu vico pascuá-áⁿ. Te cue téé xica cuu ndihi Jesús ní xicáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-ndí xicáⁿ tnúhú-ndí núú-n núú ndèé cáá vèhe cuiní-n càda túha-ndí sá cùdini-o sacuaa nduu vico pascuá —càchí-güedě xăhaⁿ-güedě xii-gá.

¹³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii úú-ni tnàhá cue téé xica cuu ndihi-gá:

—Chí cuáháⁿ xití ñúú-áⁿ, te yàcáⁿ naníhí-ndó ìⁿ téé tànehe yóó ndute, te téé-áⁿ cándëndaha-ndo-dě quíhíⁿ. ¹⁴Te núú ndédacàa vehe na ndíhu-dé te xíáⁿ quíhu-ndo. Te cúñaha-ndo xì xítóhó vehe-áⁿ: “Yaá cúú Mèstrú càchí-gă sá núú ndédacàa xichi xití vehe-n cuáñaha nùu-n xii-gă cudini-gă ndihi cue téé xica cuu ndihi-gă sacuaa nduu pascuá”, duha cúñaha-ndo. ¹⁵Te dàtnùní danèhè ñáhá-dě xii-ndo

ìⁿ cuartú cahnú càa núú ñínu, chi vehe yòdo tnaha cuu-xi, te sa ní quide túha-dé nchaa sá nándíhi, te nchòhó dicó-ñă comidá cada túha-ndo cùdini-o —cachí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedě.

¹⁶Te cue téé-áⁿ ní xica-güedě cuáháⁿ-güedě xití ñúú-áⁿ, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús ní cuu. Te ní quide túha-güedě sá cùdini-güedě ndihi-gă sacuaa nduu vico pascuá-áⁿ.

¹⁷Te sátá ní cundiquíⁿ te ní quexìo Jesús ndihi ndí ùxúú cue téé xica cuu ndihi-gă. ¹⁸Te cuánguìhu-gă mèsá ndihi-güedě cuèndá cudini ndihi ñaha-gă xii-güedě, te òré yíhí-gă mèsá ndihi-güedě, te xăhaⁿ-gă xii-güedě:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo să ìⁿ nchòhó cue téé xèxi ndihi ñaha xii-í cuáha cuèndá ñáhá-ndó núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xì-í —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-güedě.

¹⁹Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gă xii-güedě, te ncha-güedě ní ngúíta-güedě cùndíyí-güedě. Te da ìⁿ da ìⁿ-güedě ní ngúíta-güedě xicáⁿ tnúhú-güedě núú-gă, te xăhaⁿ-güedě xii-gá:

—¿Ñá díú yùhú ducaⁿ sàni iní-n càda-í-u? —càchí-güedě xăhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-güedě: —Diu-ni ìⁿ nchòhó cue téé úxúú xicá cùu ndihi-í, téé na dàquëndaha còhó òré daquëndaha-í, téé-áⁿ cuáha cuèndá ñáhá-dě xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá. ²¹Te yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchà-ndo ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í ndoho-í nàcuáa càháⁿ-xi núú tùtú Yă Ndiöxí. Dico ndàhú ní cuu téé ducaⁿ na cuáha

cuendá ñáhá xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá, chí váha-gá sá vǎ cacú tǎe-áⁿ cundecu-dé ní cùu, te ñá dǎú sǎ ñí cacu-dé te ducaⁿ càda-dé —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²²Te ñini cùdini cue téé xica cuu ndihi Jesús ní queheⁿ-gá pàá, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí, te dǎtnùní ní táhú cuèchi-gá, te ní ngüíta-gá dácǎhñu ñaha-gǎ xii-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ:

—Chí quéhéⁿ pàá-a caxi-ndo, te cada iní-ndó sǎ cúú-xí dǎtná yiqui cùñú-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²³Te ní queheⁿ-gá vǎsú ñúhú ndúdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiöxí, te dǎtnùní ní ngüíta-gá sǎñaha-gǎ xii-güedé cuendá coho-güedé luha luha sá ñúhú xǎtí-xi, te nchaa-güedé ní xihi. ²⁴Te ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ndudí ndéhé yoho yàha stilé-a cada iní-ndó sǎ cúú-xí dǎtná ñíñi-í sá cáti òré cahni ñaha-güedé xii-í. Te sá dúcáⁿ càti ñíñi-í xǎáⁿ cutnùní ndáá sá Yǎ Ndiöxí cada-gá ingá núú sǎ váha sá cúú-xí vǎi ñǎyiu dǎtná ní cachí-gá cada-gá. ²⁵Te na càchí tñuhu ndáá-í xii-ndo sǎ vítná-ñǎ duha xǎhi-í ndudí ndéhé yoho yàha stilé-a te vǎ cóhó-gǎ-í, dico na sǎá nduu cùndecu-í núú ndécú Yǎ Ndiöxí táxí tñuni-gá, te dǎvǎ-áⁿ cada iní-í sǎ dǎtná sǎ cóhó tucu-í chí ío cudíí iní-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sǎ tǎ Pèlú cùñaha-dé xii ñáyiu sǎ ñà túú xini ñáhá-dé xii-gá

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Te Jèsús ní xita-gá ñíⁿ ndudú ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá,

te dǎtnùní ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndihi-güedé yucu Ólívú. ²⁷Te yàcáⁿ ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Na càchí tñuhu-í xii-ndo sǎ ncháá-ndó dàña nihnu ñaha-ndo xii-í niú vitna, chí quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí núú càchí-xi: “Yúhú cuáha-í tñuhu cahni-güedé téé cùu toli, te nchaa mbéé-dé ndihi-güedé cuténuu”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ²⁸Dico na cùú-í te ndoto-í te codonù-í núú-ndó quǎhñ distritú Galileá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁹Te té Pèlú ní xǎhaⁿ-dǎ xii-gá: —Te cuèi nchaa-güedé ná dǎndóo ñaha-güedé xii-n, dico yúhú chí vǎ dǎndóo ñaha-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

³⁰Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-dé: —Na càchí tñuhu ndáá-í xii-n sǎ niú vitna cùmání-gǎ cana líhi úú xito, te úní xito càháⁿ-n nñú ñǎyiu sǎ ñà túú xini ñáhá-n xii-í —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

³¹Dico té Pèlú ní càháⁿ ñíí-dé, te xǎhaⁿ-dǎ xii-gá:

—Cuèi na cùu ndihi ñaha-í xii-n dico vǎ càháⁿ-í núú ñǎyiu sǎ ñà túú xini ñáhà-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

Te nchaa dava-gá cue téé xica cuu ndihi-gá ñuu-ni ducaⁿ ní xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

Jèsús càháⁿ ndihi-gá Yǎ Ndiöxí ñíⁿ xichi núú nání Gètsemaní

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³²Te Jèsús cuáháⁿ-gá ndihi cue téé xica cuu ndihi-gá ñíⁿ xichi núú nání Gètsemaní. Te òré ní quexio-gá ndihi-güedé xǎáⁿ, te ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cúnúćo iha cundetu-ndo na quìhíⁿ-í yàcáⁿ cáháⁿ ndìhi-í Yă Ndiöxí —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

³³Te ndêca-gá té Pèlú, ndìhi té Jàcobó, ndìhi té Juàá cuáháⁿ, te ñá túú tnàhí-gá cúú văha iní-gá te ní nguífta-xi súúní ndìhú iní-gá. ³⁴Te ní xăhaⁿ-gă xii cue tée úní-áⁿ:

—Súúní ndìhú iní-í dâtná sá cùú-í, te chí quéndöo iha te vâ cùdú-ndó —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁵Te sa ñunchií luha ní xica ndehe Jèsús núú ndécú-güedě, te ní ngáundeyi-gá ndée ñuhu cáháⁿ ndìhi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí sá nŭu vâ cündèe iní-gá taunihnu ñaha-gă xii-gá cuendá nchaa nâcuáa yáha-gá. ³⁶Te òré cáháⁿ ndìhi Jèsús Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te xăhaⁿ-gă:

—Yòhó tătá mée-í, nchaandi túhú sá văha ndàcu-n quide-n, te cáháⁿ ndàhú-í núú-n nŭu vâ cündèe iní-n tàunihnu ñaha-n xii-í cuendá sá vâ ndóhò-í ná sâá òré, dico vâ cadá-n nâcuáa càchí iní mée-í chi cada-n nâcuáa càchí mee-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí.

³⁷Te sâtá nŭ yáha ní cáháⁿ ndìhi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te cuánuhú-gá núú nŭ dândöo-gá cue tée úní-áⁿ, te xixídí-güedé òré ní nasáá-gá, te ní xăhaⁿ-gă xii té Pèlú:

—Xímú, ònáa sama xidí-n? òNáa ñá cündèe tnahi núú-n vâ cùdú-ni-n cuëdicó iiⁿ òré-ăⁿ? —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní xăhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

³⁸—Te chí quéndöo tucu, te cuhuⁿ iní-ndó vâ cùdú-ndó, te cáháⁿ ndìhi-ndo Yă Ndiöxí cuendá sá vâ dâcáháⁿ ñáhá yùcu ñávăha

xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá nchòhó cuíní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa cáháⁿ-í òicó-ni sá ñà túú ñihí ndée-ndó —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁹Te Jèsús ní xica tucu-gá cuáháⁿ-gá cáháⁿ ndìhi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te diu-ni nâcuáa ní xăhaⁿ-gă díhna xăhaⁿ tùcu-gá. ⁴⁰Te òré ní yáha ní cáháⁿ ndìhi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te cuánuhú tucu-gá núú xĩndecu cue tée úní xícá cùu ndìhi-gá-áⁿ, te xidí-ni tucu-güedé òré ní nasáá-gá, te ducaⁿ nŭ quide-güedé chi súúní ñuhu saní núú-güedě, te ñá ní ñihí-güedě tnúhu cúnaha-güedě xii-gá òré ní nasáá-gá. ⁴¹Te ní sáháⁿ tucu-gá xito cùu úní ní cáháⁿ ndìhi-gá Tătá-gă Dútú Ndiöxí, te òré ní nasáá tucu-gá núú xĩndecu-güedé, te xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—òTe náa xidí-ni tucu-ndo?, te vitna vâ cùdú-gá-ndó chi sa ní sáá òré cuáha cuendá ñáhá-güedě xii yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo núú cuè tée ndècu ichi cuehé ichi duha. ⁴²Te vitna chí ndácöo na quìhíⁿ-ó chi sa véxi tée cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

Ní tñii-güedé Jèsús ndécá ñàha-güedé xii-gá cuáháⁿ

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³Te cáháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexio té Júdás. Te núú tnáhá tée-áⁿ cúú ùxúú tnáhá cue tée xica cuu ndìhi-gá. Te ndìhi-dé vâi cue tée ní quexio, te dava-güedé xĩnehe-güedé machití te dava-güedé

xĩnehe-güedé carrütí. Te cue tée-áⁿ nĩ tendaha ñaha cue dútú cúnùu ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnúní ndíi Moisés, ndihi cue tée cùu sacuéhé nũú ñáyiú isràél. ⁴⁴Te té Jùdás tée cuáha cuendá ñáhá xii Jesús sa ní xítñúhu-dé cue tée-áⁿ nàcuáa cada-dé cuáha cuendá ñáhá-dě xii Jèsús núú-güedě. Te duha ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Cundehe-ndo tée na tèyuhu-í, te tée-áⁿ tñii-ndo-dě chi tée-áⁿ cúú-dě tée ndéé iní-ndó, te ío quíhi iní-ndó càndeca-ndo-dé quíhíⁿ —duha ní xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁴⁵Te òrè ní quexìo té Jùdás ndihi cue tée-áⁿ nũú ndécú Jèsús, te ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní teyuhu ñaha-dé. ⁴⁶Te nchaa cue tée ndihi-dé-áⁿ nĩ tñii-güedé Jèsús cuendá candeca ñaha-güedě xii-gá quíhíⁿ. ⁴⁷Te ìíⁿ cue tée cùndihi Jesús ní tava-dé machítí-dé, te ní xehndé-ni-dé ìíⁿ xio lóho ìíⁿ tée xinu cuechi núú dútú cúnùu, te ní quendeé duuⁿ lóho tée-áⁿ. ⁴⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue tée ní tñii ñaha xii-gá-áⁿ:

—Nchòhó, nèhe-ná-ndó màchití, nèhe-ná-ndó càrrutí véxi ní tñii ñaha-ndo xii-í, dàtná quidé-ndó ìíⁿ ñadúhú quidé ñaha-ndo xii-í. ⁴⁹Te nchaa-ni nduu ní xiní-ndó nĩ xĩndecu-í xití veñúhu càhnu sá ío cùnùu ní xóo danèhè-í ñáyiú, te ñá túú ní tñii ñaha-ndo xii-í. Dico dàcuití sǎ dúhá yǎha-í cuendá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tútú Yǎ Ndiǒxí —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁵⁰Te nchaa cue tée xica cuu ndihi-gǎ ní xinu-güedé ní dándõo ñaha-güedě xii-gá.

Ìíⁿ tée cuechi nĩ xinu-dé

⁵¹Te ìíⁿ tée cuechi ndëndaha-dě Jèsús cuáháⁿ, te lavichi-dě, ìíⁿ-ni dóó yádí yídúcúⁿ nuu-dé ñihí-dé, te ní tñii ñaha-güedě xii-dé, ⁵²dico ní ndacu-dé ní quenuñii-dě te ní dándõo-dé dóó yídúcúⁿ nuu-dé-áⁿ nĩ xinu-dé.

Jèsús ndécú-gǎ jùndá

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³Te cue tée ní tñii ñaha xii Jesús ndécá ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ núú tée cùu dútú cúnùu-gá. Te xíaⁿ nĩ tacá nchaa dava-gá cue tée cùu dútú cúnùu, ndihi cue tée cùu sacuéhé nũú ñáyiú isràél, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnúní ndíi Moisés cuendá cada-güedé jùndá. ⁵⁴Te té Pèlú xica xica-ni nchicúⁿ ñáhá-dě xii-gá cuáháⁿ ní sáá-dé ndéé quehé vehe núú ndécú tée cùu dútú cúnùu-gá-áⁿ, te xíaⁿ nĩ ngóo teté-dé yuhu nùhú ndihi cue tée cùu poleciá.

⁵⁵Te cue tée cùu dútú cúnùu ndihi nchaa dava-gá cue tée xĩndecu jùndá ndúcú-güedě ñáyiú dacàa ìíⁿ cuéchi díquí Jèsús cuendá ducaⁿ nĩhí-güedě nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedě xii-gá, dico ñá túú ní ndàcu-güedé. ⁵⁶Te cuéi vǎi ñáyiú dàcaá-yu cuéchi díquí-gǎ dico mee-ni sǎ nĩ cahu iní meé-yu ní cáháⁿ-yu, chi tucu càháⁿ ìíⁿ tucu càháⁿ ìíⁿ-yu. ⁵⁷Te davá-yu ní ndacuñí-yu te ní ngúíta-yu

dàcaá-yu iⁿ cuéchi neñúú díquí-gă, te xăhăⁿ-yu xii nchaá cue tée cùnūu:

⁵⁸—Nchúhú ní tecú dóho-ndí cächí-dé sá dāngòyo-dé veñúhu cāhnu sá ìo cùnūu sá nǐ dácáá cuè tée ñuyíú-a, te dandàa tucu-dé ingá veñúhu saa, òu-ni núú cáá tnàhí veñúhu-áⁿ te xití úní-ni nduu sa nadaxīnu-dé, te vā cúú-gă-xi veñúhu sá nǐ dácáá cuè tée ñuyíú-a, duha cächí-dé ní tecú dóho-ndí — cächí-yu xăhăⁿ-yu xii-güedé.

⁵⁹Dico ni òucaⁿ ñá túú ní cùu iⁿnuú-yu nchaá tnúhu ní cáháⁿ-yu.

⁶⁰Te tée cùu dútú cùnūu-gá ní ndacuñí-dé tnuú nchaá ñáyiú, te xăhaⁿ-dê xii Jèsús:

—¿Ná cuendá duha ndūu tnúhu cāháⁿ ñáyiú-a cuendá-n? Te cáháⁿ nūu nása ndūu tnúhu cáháⁿ-n — cächí-dé xăhaⁿ-dê xii-gá.

⁶¹Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni cāháⁿ-gá. Te tée cùu dútú cùnūu-gá-áⁿ nǐ xáhaⁿ tùcu-dé xii-gá:

—Cuíní-í cachí tnúhu-n xii-ndí nūu sá díú Crístú Déhe Yá Ndiòxí Yaá ní tendaha-gă véxi ñuyíú-a cùu-n. Te òu Yá Ndiòxí cúú-gă Yaá quidé cāhnu-ndí — cächí-dé xăhaⁿ-dê xii-gá.

⁶²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Òu Yaá-áⁿ cùú-í, te na cächí tnúhu-í xii-ndo sǎ sàá nduu te quíní-ndó yǐhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo cunucóo-í xio cùha Dútú Ndiòxí Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá vāha. Te dàvá-áⁿ quíní ñáhá-ndó xii-í quee-í andiú quixi-í ichi xití vícú — cächí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

⁶³Te dútú cùnūu-gá-áⁿ nǐ ndátá-dê dóó cání nihnu-dé cuendá sá ñà

túú ní tnàhá iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ Jèsús, te ní xáhaⁿ-dê xii nchaá cue tée xīndecu jündá:

—Ná túú-gă xíní ñūhu-xi cue tée cáháⁿ nūu ndáá sá ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé. ⁶⁴Chi sa ní xīndedóho-o nàcuáa ndūu tnúhu ní cáháⁿ-dé ní cáháⁿ úhú-dé cuendá Yá Ndiòxí, te nchaá-ndo chǐ cāháⁿ vitna núu nása sàni iní-ndó cūnduu cuendá tée-a — cächí-dé xăhaⁿ-dê xii-í-güedé.

Te nchaá-güedé ní cachí-güedé sá ná cùú-dé.

⁶⁵Te dava-güedé ní ngüíta-güedé ní tiú díí ñáhá-güedé xii-gá, te ní dádāhu-güedé núú-gă, te ní ngüíta-güedé cāniha-güedé xii-gá, te xăhaⁿ-güedé:

—iCáháⁿ ná cótó nǎ cúú tēe ní caniha xii-n! —cachí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

Te cue tée cùu poleciá ní cani-güedé núú-gă.

Té Pèlú cāháⁿ-dé núú ñáyiú sá ñà túú xíní-dé Jèsús

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-

62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Te ndéé xití vehe càa núú ñnu quide-güedé jündá, chi vehe yòdo tnaha cuu-xi, te té Pèlú núcòo-dé quehé vehe-áⁿ. Te iⁿ xíchí xínú cuèchi núú òtúú cùnūu-áⁿ nǐ quexio-xi núú núcòo té Pèlú. ⁶⁷Te òré ní xíní ñáhá-xí xii-dé núcòo teté-dé yuhu nùhú, te ní xíndéhé ñàha váha-xi xii-dé, te xăhaⁿ-xi: —Yòhó tnàhá-n cùu-n tée xica cuu ndihi Jesús tée ñuú Nazàrét — cächí-xi xăhaⁿ-xi xii-dé.

⁶⁸Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dê xii-xi: —Yúhú ñá túú xíní-í tēe-ăⁿ, te ni ñà túú cùnūu iní-í nása ndūu

tnúhu càháⁿ-n —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-xi.

Te té Pèlú ní xica-dé cuáháⁿ-dé ndàa nacuáa nchíi yuyèhe vehe-áⁿ, te ní cana iⁿ líhi. ⁶⁹Te xíchí xínú cuèchi-áⁿ nǐ xíní ñáhá tùcu-xi xii-dé, te xăhaⁿ-xi xii nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ:

—Diu tée-ăⁿ tnàhá-dé xícá cùu-dé ndíhi tée ndèca-güedé cuánguïhu-a —càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-yu.

⁷⁰Dico té Pèlú ñá túú ní nūnuu tucu-dé sá xícá cùu-dé ndíhi Jèsús. Te tna tnaa-ni ní cuu sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ xíchí-ăⁿ xii-dé, te ní xáhaⁿ tùcu dava cue ñáyiu xĩndecu-áⁿ xii-dé:

—Ndáá sá tnàhá-n cùu-n tée xica cuu ndíhi tée ndèca-güedé cuánguïhu-ăⁿ chi cùu-n tée distrítú Galileá, te càháⁿ-n dàtná càháⁿ-güedé —càchí-yu xăháⁿ-yu xii-dé.

⁷¹Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xií-yu:

—Nchàcuiti Yá Ndiöxi sá yùhu càháⁿ ndáá-í sá ñà túú xìní-í tée càcunehe-ndo-áⁿ —càchí-dé xăhaⁿ-dě xií-yu.

⁷²Te òré-ni-áⁿ nǐ cana tucu líhi xito cùu uú, te òré-áⁿ nǐ ndacu iní té Pèlú nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé sá cùmání-gă cana iⁿ líhi úu xito te úní xito càháⁿ-dé núú ñáyiu sá ñà túú xìní ñáhá-dě xii-gá. Te òré ducaⁿ nǐ ndacu iní-dé nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé, te ní ndáhyú-dé ní ndixi cuèchi iní-dé.

Jèsús ndécú-gă núú tǎ Pìlatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Te sáta nǐ túndaá te cue tée cùu dútú cúnùu, ndíhi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiu isràèl,

ndíhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchaa dava-gá cue tée cūnuu ní xĩndecu jùndá ní natacá-güedé, te ní dácútú-güedé Jèsús te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ núú tǎ Pìlatú. ²Te té Pìlatú ní xícáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xăhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n tée yìndaha ñaha xii ñáyiu isràèl-ăⁿ? —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Diu-í yíndàha-í-yu —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

³Te cue tée cùu dútú cúnùu dacao-güedé vài cuèchi díquí-gă.

⁴Te té Pìlatú ní xícáⁿ tnúhú tùcu-dé núú-gă, te xăhaⁿ-dě xii-gá:

—Cáháⁿ, ná cuèndá ñá càháⁿ-n te cundehe nă ndéé duha titní cuèchi dàcaa díquí ñáhá cuè tée-a xii-n —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-gá.

⁵Dico Jèsús ñá túú tnàhí ni cǎháⁿ-gá te té Pìlatú ío ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ñà túú tnàhí ni cǎháⁿ-gá.

Cue ñáyiu xăháⁿ-yu xii té Pìlatú sá cǎhí-dě Jèsús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶Te ndí tnahá nduu víco pascuá dácăcu té Pìlatú iⁿ tée yìhi vecaá chi ducaⁿ tnàhí quide-dé, te mee ñáyiu càháⁿ-yu te núu ndèdacàa tée yìhi vecaá-áⁿ căcu-dé, te tée-áⁿ dácăcu-dé. ⁷Te yìhi iⁿ tée nàni Barrabás vecaá ndíhi dava-gá cue tée cundíhi-dé. Te té Barrabás-áⁿ nǐ sanu ichi-dé ñáyiu ñuú ingá ichi, te ní ngúita-yu ndíhi-dé ní cuu úhú iní-yu cue tée cùchiuⁿ, te ní sahani-dé ndíyi núu xǎⁿ ní chihí

ñaha-güedë vecaá xii-dé. ⁸Te nchaa ñáyiú ní sáháⁿ-yu núú tē Pilatú, te cáháⁿ ndàhú-yu núú-dě sá ná cádá ñàhi-ni-dé dàtná quidé-dě. ⁹Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě xií-yu:

—¿Cuini-ndó sá dácäcu-í tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél-ǎⁿ? — cächí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

¹⁰Te ducaⁿ ñí cáháⁿ té Pilatú, chi ní cutnùni iní-dé sá dícó sá cuèdú iní cuè dútú cúnùu núú xiáⁿ ducaⁿ ñí quide-güedé ní sáha cuendá ñáhá-güedé xii Jèsús núú-dě. ¹¹Te cue dútú cúnùu ní xáhaⁿ-güedé xii nchaa ñáyiú sá ná cǔñáhá-yu xii té Pilatú dácäcu-dé té Barrábás, te ní quidé-yu ñacuáa ní xáhaⁿ-güedé.

¹²Te té Pilatú ní xicáⁿ tnúhú-dě núú-yu, te xǎhaⁿ-dě xií-yu:

—¿Ná cuini-ndó càda-í tée cächí-ndó yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél-i? — cächí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

¹³Te nchaá-yu níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii-dé:

—iCata caa-dé núú cùrúxí! — cächí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

¹⁴Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dě xií-yu:

—¿Te ná cúú cuèchi ní quide-dé te núú ducaⁿ cuini-ndó càda-í-dé-i? — cächí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

Dico nchaá-yu uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii-dé:

—iCata caa-dé núú cùrúxí! — cächí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

¹⁵Te té Pilatú ní quide-dé ñacuáa ní xǎhǎⁿ-yu xii-dé cuendá sá cúdù-dé núú-yu, te ní dácäcu-dé té Barrábás, te ní táuchíúⁿ-dě ní cani-güedé Jèsús ndíhi ñii. Te sáta dúcáⁿ ñí quide ñaha-güedé xii-gá, te ní táuchíúⁿ-dě candeca ñaha-güedé quíhíⁿ cata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí.

¹⁶Te cue tée cùu sandadú ndéca ñàha-güedé xii-gá cuáháⁿ vechiúⁿ, te diu-ni xiáⁿ cúú vèhe tée cùu gobiernú. Te xiáⁿ ñí tacá nchaa dava-gá cue tée cùu sandadú.

¹⁷Te xiáⁿ ñí dácúíhnú ñàha-güedé xii-gá ñí dóó tǔcuèhé víhí, te ní cadúha-güedé ñí coròná iñu ní chihi-güedé díquí-gǎ. ¹⁸Te ní ngúíta-güedé níhi cáháⁿ-güedé cúdìquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te xǎhaⁿ-güedé:

—Íío cànnyu cuu yohó tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél! — cächí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁹Te cànny-güedé díquí-gǎ ndíhi ñí carrùtí, te tǔú díí ñáhá-güedé xii-gá, te ngüñí xítí-güedé núú-gǎ quidé-güedé sá nehé-güedé sá yíñùhu núú-gǎ dico ñá ndàá chi dícó cúdìquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá. ²⁰Te sáta dúcáⁿ ñí cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te ní nataunuu ñaha-güedé xii-gá dóó tǔcuèhé víhí sǎ ñí dácúíhnú ñàha-güedé, te ní dándíúnuu ñaha-güedé xii-gá dóó méé-gǎ. Te dàtnùni ndéca ñàha-güedé cuáháⁿ núú catá cà ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí.

Sáta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹Te ichi cuáháⁿ-güedé ndíhi Jèsús ní naníhí-güedé ñí tée ñuú Cirené nání-dě Xímú, te déhe-dé cúú ñí tée nàni Lijandrú, ndíhi ingá tée nàni Rúfú. Te té Xímú-áⁿ ñúhú-dě ichi duha cuándixi-dé ní sáháⁿ-dé yucu, te ní quide yica-güedé ní xido-dé cùrúxí sá nchídó Jèsús.

²²Te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ ñí xichi núú nání Gólgotá, te tnúhu-áⁿ

quéé-xí: Һⁿ xichi núú nání yìqui díquí ndŷyi, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ.
 23 Te ní sáñaha-güedě xii-gá ndudí sá nŷ quéé yúcu nání mŷrrá coho-gá ní cùu dico ñá túú ní xŷhi-gá. 24 Te ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí. Te sátá dúcáⁿ te cue tée cùu sandadú-áⁿ nŷ xito ndeé-güedé nŷu ndèdacàa-güedé cuu cuèndá-güedé dóó-gă.

25 Te cùu-xi caá Һⁿ dátneé òré ní sata caa ñaha-güedě xii-gá núú cùrúxí. 26 Te ní taxi ndecu-güedé Һⁿ sá ndèé lètrá núú tákàa-gá. Te lètrá-áⁿ càháⁿ-xi ná cuèndá ducaⁿ nŷ quide ñaha-güedě xii-gá. Te duha càháⁿ lètrá-áⁿ: “Tée yìndaha ñaha xii ñáyi u isràél”, duha càchí-xi. 27 Te tnàhá úú cue tée cùu ñadúhú ní sata caa-güedé ðiu-ni núú cùrúxí tucu. Te Һⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá, te ìngá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá. 28 Te ducaⁿ nŷ cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí núú càchí-xi: “Һⁿ-ni nŷ quide ñaha-güedě xii-gá ndihi cue tée ndècu cuéchi-xi”, duha càchí-xi núú tütú-gá.

29 Te nchaa ñáyi yăha yatni núú tákàa-gá dácuiçó-yu díqui-yu te xŷcuèhè ñáhă-yu xii-gá, te xăháⁿ-yu:
 —Te ná cuèndá ducaⁿ càa-n tacaa-n xíaⁿ, te càchí-n să dàngoyo-n veñúhu càhnu sá ò cùnuu te dandàa-n ìngá veñúhu saa, te xití úní-ni nduu sa nadaxínu-n càchí-n. 30 Te vitna tanùu núú cùrúxí-áⁿ dácácu-n mèe-n — cachí-yu xăháⁿ-yu xii-gá.

31 Te ðiu-ni ducaⁿ nŷ quide cue tée cùu dútú cúnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyi nchaa

tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi ní cudíquí ndeé ñáhá-güedě xii-gá, te ní xítñaha-güedé:

—Tée-a ní ndacu-dé ní dácácu nihnu-dé ñáyi u, ÷te ná cuèndá ñá ndácú-dé dácácu nihnu-dé mée-dě-i? 32 Te núu ndáá sá dŷú-dě cùú-dě Cristú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyúú-a quindaha ñaha xii ñáyi u isràél, te na cùndehe-o nuu-dé núú cùrúxí, cuèndá quíndáá iní-ó-dě —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Te ndeé tnàhá cue tée tàcaa xio xio ðiñi-gá xŷcuèhè ñáhá-güedě xii-gá.

Ní xŷhí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Te òré ní cuu cuádava nduu, te ní cunee nihi ñuyúú, te ducaⁿ-ni càa ní cuu ndeé caá úní sacuaa. 34 Te ðiu-ni òré caá úní sacuaa-áⁿ nihi ní cáháⁿ Jèsús, te xăhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí:

—Elòí, Elòí, láma sabàctaní — càchí-gá xăhaⁿ-gă.

Te tnúhu-áⁿ quéé-xí: Ndiöxí mée-í, Ndiöxí mée-í, ná cuèndá ní dáñá ñaha-n xii-í, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ.

35 Te dava cue tée xŷndecu yatni núú tákàa-gá-áⁿ nŷ tecú dóho-güedé nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te ní xítñaha-güedé:

—Chí cùndèdóho chi càna-dé té Èliás —càchí-güedé xítñaha-güedé.

36 Te Һⁿ cue tée xŷndecu-áⁿ xínú-dě ní sáháⁿ ní chindóyo-dé luha cáchí xití ndudí íá, te ní chinenu-dé díquí Һⁿ yutnu càni te ní ndocani-dé chíhí-dě yuhu-gá cuèndá coho-gá. Te ní xáhaⁿ cuè tée xŷndecu-áⁿ xii tée-áⁿ:

—Cundetú tnaa na cùndehe-o nacoto núu quixi té Èliás nunehe ñaha-dě xii-dé núu cùrúxí — cächí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

³⁷Te Jèsús níhi ní canasaa-gá te ní xíhí-ni-gá. ³⁸Te sátá dúcáⁿ te ní ndátá dǒó cúú còrtiná xití veñúhu càhnu sá ïo cùnunu ní quée dava ndáá, te ndàa núu ñnu ní ngüfta-xi ní ndátá. ³⁹Te tée cùu capitáⁿ nútñi-dé ndàa núu Jèsús, te ndèhe-dé nàcuáa ní quide-gá òré ní xíhí-gá, te ní cachí-dé:

—Sá ndáá ndisa sá díú tée-a cùu-dé Déhe Yá Ndiòxí ní cùu — duha ní cachí-dé.

⁴⁰Te xica xñutñí ïiⁿ ũú ñáyiú ðíhí ndéhě-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedě xii Jèsús, te tnàhá tá Màriá Magdalèná, ndíhi tá Salómé, ndíhi tá Màriá náná tē Chèè ndíhi té Jàcobó tée cächí-güedé cúú líhli-gá. ⁴¹Te cue ñáyiú ðíhí-áⁿ ñ xica cuú-yu ndíhi Jèsús distrítú Galiléa ní xinu cuèchí-yu núu-gă. Te cue ñáyiú ðíhí-áⁿ nchicúⁿ ñáhă-yu xii-gá ní quexìo ndéé ñuú Jerusalén ndíhi dava-gá ñáyiú ðíhí nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ.

Chindúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Te cùu-xi nduu vispré nduu ndètátú ñáyiú. Te nduu-áⁿ xíquide túha-yu sá cúú ìngá nduu nduu ndètátú-yu-áⁿ, te ðiu-ni nduu-ă sa ní cuaa vîhi, ⁴³te ïiⁿ tée nani Chéè tée ñuú Arimàtea ní cuyi-dě ní sáháⁿ-dé núu tē Pilatú, te ní xáhaⁿ-dě sá ñnu vá cùndèe iní-dé ðañá-dě chindúxi-dé yiqui cùñú Jèsús. Te tnàhá té Chèè-áⁿ cúú-dě ïiⁿ tée cùnunu cundihi-dé cue tée

quide jundá, te tnàhá-dé ndétú-dě sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii-dé ndíhi cue ñáyiú. ⁴⁴Te té Pilatú ïo ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ ïo ndíhi ní xíhí Jèsús, te ní cana-dé tée cùu capitáⁿ ní xícáⁿ tnúhú-dě núu-dě ñnu ndisa sá sà ní xíhí-gá. ⁴⁵Te tée cùu capitáⁿ-áⁿ ñ xáhaⁿ-dě xii té Pilatú sá ndàá ní xíhí Jèsús, núu xíăⁿ té Pilatú-áⁿ ñ sáha-dé tnúhu chindúxi té Chèè-áⁿ yiqui cùñú-gá. ⁴⁶Te té Chèè-áⁿ ñ saaⁿ-dé ïiⁿ dóó vâha, te ní sáháⁿ-dé ní nunehe-dé yiqui cùñú Jèsús núu cùrúxí, te ní chidúcúⁿ nuu-dé yiqui cùñú-gá dóó vâha sá ñ saaⁿ-dé-áⁿ, te ðàtnùní néhé-dě yiqui cùñú-gá cuáháⁿ ní chihi-dé ïiⁿ yaú nchí yiqui naha càva, te ní sadí-dé yuhu yaú-áⁿ ndíhi ïiⁿ yúú quèhéⁿ. ⁴⁷Te tá Màriá Magdalèná, ndíhi tá Màriá náná tē Chèè ní xiní-yu núu ñ chihi-dé yiqui cùñú Jèsús.

Ní ndoto Jèsús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Te sátá ñ cundiquíⁿ nduu ndètátú ñáyiú, te tá Màriá Magdalèná, ndíhi tá Salómé, ndíhi tá Màriá náná tē Jàcobó ní saáⁿ-yu acití sáháⁿ tnámí cuèndá canehé-yu quíhíⁿ chihí-yu yiqui cùñú Jèsús. ²Te ndumìngú nehé-ni òré vitna váha váha ní xínu coto núu nchìcanchii ní quexìo-yu núu nchí yaú yíhí yiqui cùñú Jèsús. ³Te ní xítñàhá-yu:

—Yoo cùñaha-o xòcani yúú ndèdí yuhu yaú-a, chi vá yǒo tnàhí ndècu ïha —cachí-yu xítñàhá-yu.

⁴Te òré ní xíndéhé vâha-yu te ní xiní-yu sá yúú cáhnú ndèdí yuhu yaú-áⁿ ïiⁿ xio-ná ndécú. ⁵Te

cuánguihú-yu xití yaú-áⁿ, te ní xini-yu núcóo íiⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndióxi ndàa xio cuhá-yu, te càa-xi datná cáá íiⁿ téé cuechi, te nihnu-xi íiⁿ dóó cuixíⁿ dóó cání, te ní yùhú-yu òré ní xini-yu espíritú-áⁿ. ⁶Te espíritú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-xi xii-yu:

—Vá yùhú-ndó, chi yùhú sa cùtnuní iní-í sá nchòhó véxi-ndo nànducu-ndo yiqui cuñú Jèsús téé ñúú Nazàrét téé ní sahani-güedé núú cùrúxí, dico ñá túú-gă yiqui cùñú-dé ndécú ìha chi sa ní ndoto-dé, te chí cùndèhe núú nǐ sacáⁿ-güedé yiqui cùñú-dé te quiní-ndó nă ñá túú-gă-dé. ⁷Te chí cuáháⁿ núú ndécú tǎ Pèlú ndìhi dava-gá cue téé ní xica cuu ndìhi-dé, te duha cúñaha-ndo xii-güedé: “Jèsús codonù-gă núú-ndó quǐhíⁿ distrítú Galiléa, te yacáⁿ quiní-ndó-gă dàtná ní cachí-gă xii-ndo”, duha cúñaha-ndo xii-güedé —càchí espíritú-áⁿ xăhaⁿ-xi xii-yu.

⁸Te cue ñáyiú dǐhí-áⁿ ìo ní yùhú-yu, te ní quene cunú-yu cuánuhú-yu, te quǐdì ñaha-ná-xi xii-yu sá ìo ní yùhú-yu, te ñá túú tñàhí ná tnúhu ni xăhăⁿ-yu xii cue ñáyiú ní naníhí-yu ichi cuèndá sá ìo ní yùhú-yu.

Tá Màriá Magdalèná ní xini-xi Jèsús
(Jn. 20:11-18)

⁹Te sátá dúcáⁿ nǐ ndoto Jèsús ndumìngú nehé-ni-áⁿ, te díhna nuu-gă tá Màriá Magdalèná ní quee túú-gă núú-xi, te ñu tá Màriá-áⁿ cúú-xí xíchí nǐ xíhi ñaha úsá espíritú cùndìhi yucu ñávăha ni cùu, te Jèsús ní queñuhu-gă ncha

espíritú-áⁿ yiqui cùñú-xi. ¹⁰Te xíchí-ăⁿ nǐ sáháⁿ-xi ní xitnũhu-xi cue téé ní xica cuu ndìhi Jèsús nàcuáa ní cuu, te xǐndáhí-güedé sá ndìhú iní-güedé òré ní quexìo-xi núú ndécú-güedé. ¹¹Te òré ní xáhaⁿ tǎ Màriá xii-güedé sá nǐ ndoto Jèsús ndìhi sá nǐ xini ñáhá-xí xii-gă, te ñá túú ní sàndáá iní-güedé.

Jèsús ní quee túú-gă núú úú cue téé ní xica cuu ndìhi-gă

(Lc. 24:13-35)

¹²Te úú tñàhá cue téé ní xica cuu ndìhi Jèsús ñúhú-güedé ichi cuáháⁿ-güedé yucu, te uuⁿni ní quee túú-gă núú-güedé, te ní dácótó ñàha-xi xii-güedé sá ñà túú-gă cáá-gă dàtná cáá-gă. ¹³Te cue téé úú-áⁿ nǐ xica-güedé cuáháⁿ-güedé ní xitnũhu-güedé nchaa dava-gă cue téé ní xica cuu ndìhi-gă sá nǐ xini ñáhá-güedé xii-gă, dico ñu-ni ducaⁿ ñà túú ní sàndáá iní cue téé-áⁿ tnúhu ní cáháⁿ-güedé.

Jèsús xăhaⁿ-gă xii cue téé ní xica cuu ndìhi-gă nàcuáa ndùu chiuⁿ cada-güedé

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴Te ndí ùxí íiⁿ cue téé ní xica cuu ndìhi Jèsús yíhí-güedé mèsá xéxi-güedé, te ní quee túú-gă núú-güedé te ní tenàá ñáhá-gă xii-güedé cuèndá sá ìo sàá iní-güedé ñá túú sàndáá iní ñáhá văha-güedé xii-gă, chi ñá túú ní cuini-güedé quíndáá iní-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ ñáyiú ní xini ñáhá xii-gă sátá nǐ yáha ní ndoto-gă. ¹⁵Te ní xáhaⁿ-gă xii-güedé:

—Quíhíⁿ-ndó ñihí ñuyú cáháⁿ-ndó núú nchàa ñáyiú

tnúhu váha tnúhu sá cãháⁿ
 nàcuáa naníhí tãhú-yu. ¹⁶Te
 nchaa ñáyiú na quíndáá iní
 tnúhu-áⁿ te cuanduté-yu, te
 naníhí tãhú-yu, dico nchaa
 ñáyiú vá quíndáá iní tnúhu-áⁿ
 te cuíta nihnú-yu. ¹⁷Te nchaa
 ñáyiú na quíndáá iní ñáhá xii-í
 te cadá-yu sá vã yõo tnàhí ndàcu
 cada, te cacunehe ñàhá-yu xii-í,
 te queñuhú-yu nchaa espíritú
 cúndìhi yucu ñávãha yìhi ñaha
 xii ñáyiú. Te uuⁿni ndacú-yu
 cáháⁿ-yu ingá núú tnúhu sá
 vátá dácuàha-gá-yu. ¹⁸Te cuèi
 na tnèi-yu cóo dèéⁿ dico ñá
 túú nã cada ñaha-dì xii-yu, te
 cuèi venènú ná cáxi-yu dico ñá
 túú nã tnahá-yu, te tendãhá-yu

cue ñáyiú cùhú te ndúha-yu —
 cãchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús cuándaa-gá andiu

(Lc. 24:50-53)

¹⁹Te sátá ñí yáha ducaⁿ ñí
 xáhaⁿ Jèsús xii cue téé ní xica
 cuu ndìhi-gá, te ní ndanchita-gá
 cuándaa-gá andiu te ní ngóo-gá
 xio cùha Dútú Ndiõxí. ²⁰Te cue
 téé-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé,
 te ní ngüíta-güedé cãháⁿ-güedé
 tnúhu Xítohó Jesucristú nchaa
 xichi. Te mee-gã ní chindee
 ñàha-gá xii-güedé ní quide-güedé
 nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada
 cuendá cutnùní iní ñáyiú sá ndàá
 cãháⁿ-güedé tnúhu-gá. Duha ní cuu
 dàvá-áⁿ.

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ LÚCÁ

Nàcuáa ní ngódó tnùnì
tnúhu Yá Ndiöxí

1 Te vâi ñáyiú chîdo tnuní-yu nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ñihí-yu nàcuáa ní cuu, te nchoo tnàhá-ó sà naha-o nacuáa ní cuu. ²Te ñiú-ni nchaa tnúhu chîdo tnuní-yu-áⁿ cúú-xí tnúhu ní cáháⁿ nchaa cue téé ní xiní ndáá nàcuáa ní cuu ndéé díhna, cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí. ³Te yúhú sa ní cuu nduu quide cuendá-í nchaa nàcuáa ní cuu, núu xíáⁿ ní sani iní-í tee váha-í nchaa tnúhu-a núú tütú sá cúú-xí yòhó té Tëofilú chi ío váha cùu iní-í sá cúú-xí-n, ⁴te tèe-í cuendá cutnùnì iní-n sã sã ndáá cúú-xí nchaa sá ñí dánèhè ñáhá-güedè xii-n.

Ííⁿ espíritú xínú cuèchi núú
Yá Ndiöxí càchí-xi sá cécú
ííⁿ téé cunani Juáá

⁵Te cútñàhá ní xíndaha té Hèrodés ñáyiú distritú Jùdeá dàvá-áⁿ ñí xíndecu ííⁿ dútú ní xínani-dě Zacàriá, te ní cundíhi-dé cue dútú Àbiás. Te ñadìhí-dé ní xínani-aⁿ Èlisabét, te ñaha-áⁿ ñí cuu-aⁿ ñaní tnàhá ndíi Àrón. ⁶Te ndí ndùú-yu ío ní quide ndáá-yu

núú Dütú Ndiöxí, chi ní tñí-yu nchaa tnúhu ní cáháⁿ-gá. ⁷Te ñá túú ñí ííⁿ déhe-yu, chi ducaⁿ tǎhú tǎ Elisabét sá vǎ cóo děhe-aⁿ, te ducaⁿ ndí nduú-yu ío ní sahnú-yu.

⁸Te ííⁿ nduu xínu cuechi tucu té Zacàriá ndíhi nchaa cue téé cundíhi-dé núú Yá Ndiöxí xití veñúhu. ⁹Te dàvá-áⁿ ñí xito ndéé-güedé cuendá cutnùnì iní-güedé nùu ndèdacàa-güedé quíhu núú nàá xití veñúhu-áⁿ cahmi-güedé sá sàháⁿ tnámí, te ní cutnùnì sá tǎ Zacàriá quíhu-dé. Te ducaⁿ ñí quide-güedé, chi ducaⁿ tnàhí ní xóo cada nchaa cue dútú dàvá-áⁿ. ¹⁰Te ñini sàhmi té Zacàriá sá sàháⁿ tnámí nùu nàá, te vâi vihi ñáyiú xíndecu quehé veñúhu-áⁿ càháⁿ ndíhí-yu Yá Ndiöxí. ¹¹Te ní xiní té Zacàriá ííⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí nútñí-xi xio cùha núú nàá núú càyú sá sàháⁿ tnámí-áⁿ. ¹²Te òré ní xiní té Zacàriá espíritú-áⁿ te ñá ní cùtnunì iní-dé nása cada-dé chi ío ní yùhú-dé. ¹³Te espíritú-áⁿ ñí xáhaⁿ-xi:
—Zacàriá, vǎ yùhú-n chi Yá Ndiöxí ní tedóho-gá tnúhu ní cáháⁿ-n, te vitna coo ííⁿ déhe ñadìhí-n tǎ Elisabét te danàni-n-dé Juáá. ¹⁴Te ío cudíí iní-n, te ducaⁿ ño

vài ñáyiú cudíí ìní-yu na càcu-dé.
15Te ío cudùu-dé núú Yă Ndiöxí, te ni vă còhó-dě ndidí te ni vă còhó-dě ndudí sá ñí natiu, te sa cundecu ndihi-dé Espiritú Yă Ndiöxí òré cacu-dé. **16**Te diu-dé cada te ío vài ñáyiú isràél natuhá-yu ichi Dútú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ó. **17**Te té Juàá-áⁿ codonùu-dé núú-gă, te cundecu ndihi-dé Espiritú-gá, te taxi tñuní-dé dàtná ní quide té Èliás. Te nacanu ichi-dé cue tée cùu sacuéhé cuèndá cada-güedé sá vâha sá cúú-xí cuè tée cuechi, te cuèi cue tée ío sàá ìní-xi, te diu-dé cada te tñii-güedé tñúhu váha, tñúhu càháⁿ ñáyiú quide ndáá. Te ducaⁿ càda-dé cada túha-dé ñáyiú cuèndá cunu cuèchí-yu núú Dütú Ndiöxí — càchí-xi xăhaⁿ-xi xii-dé.

18Te té Zacàriá ní ndúcú tñúhu-dé núú espíritú-áⁿ, te xăhaⁿ-dë:
 —¿Te nása cutnùní ndáá ìní-í tñúhu càháⁿ-n-í? Chi yúhú ío ní sahnu-í ndihi ñadìhí-í —càchí-dé xăhaⁿ-dë xii-xi.

19Te espíritú-áⁿ ñí xáhaⁿ-xi:
 —Yúhú cùú-í espíritú nání Gàbriél, te xínu cuechi-í núú Yă Ndiöxí, te mee-gă ní táuchíúⁿ-gă nâhá-í tñúhu-gá véxi cuèndá cutnùní ìní-n nacúaa cada ñaha-gă xii-ndo. **20**Te vitna cuu ññhí-n te vâ càháⁿ-gá-n ndéé ná sàá nduu càcu déhe ñadìhí-n, chi ñá túú ní sàndáá-ni ìní-n tñúhu ní càháⁿ-í. Te dacuitíí sáá nduu càda-xi nacúaa ní càháⁿ-í-a —càchí espíritú-áⁿ xăhaⁿ-xi xii-dé.

21Te nchaa ñáyiú xĩndecu quehé ndétŷ-yu té Zacàriá, te xicuñúhu-yu sá ò cùyaa-dé xití veñúhu. **22**Te òré ní ndee té Zacàriá, te ñá ní cùu-gá

cáháⁿ ndihi ñaha-dě xií-yu, te òré-áⁿ ñí cutnùní ìní-yu sá ñí xiní-dé ìiⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí xití veñúhu. Te mee-ñă ndaha-dé ní quide-dé núú-yu chi ñá ní cùu-gá càháⁿ-dë.

23Te ní xínu nduu ñí xínu cuechi tē Zacàriá núú Yă Ndiöxí xití veñúhu, te cuánuhú-dé vehe-dé.

24Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te ñadìhí-dé tá Elisàbét ní ngúhuⁿ déhe-aⁿ, te úhúⁿ yóó ñà túú tñàhí-gá ní quèe-aⁿ caca cuu-aⁿ, te ní cachí-aⁿ: **25**“Mee Dütú Ndiöxí duha ní cundàhú ìní ñáhá-gă sá cóó ìiⁿ déhe-í cuèndá sá vâ cúú yíchí ìní ñáhá ñáyiú xii-í”, duha ní cachí-aⁿ.

Ìiⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí càchí-xi sá cáci Jèsús

26-27 Te núú ìñú yóó să ñí ngúhuⁿ déhe tá Elisàbét, te ní tendaha tucu Yă Ndiöxí espíritú nání Gàbriél cuáháⁿ-xi ìiⁿ ñuú nání Nàzarét cuáháⁿ ngoto-xi ìiⁿ xíchí cuéchi nàni Mariá. Te ñuú-áⁿ yĩndèhu-xi distritú Galileá. Te xíchí-áⁿ sa ní cundáá tñúhu sá tñandaha-xi ndihi ìiⁿ tée nàni Chee ñaní tñáhá ndí Dàvíí. **28**Te espíritú-áⁿ ñí quíhu-xi ndéé xití vehe núú ndécú tă Màriá, te ní xáhaⁿ-xi:

—iCòvâha-n-aⁿ! Dútú Ndiöxí ío cùu ìní ñáhá-gă xii-n te ndècu ndihi ñaha-gá, te ío-gá xító ñaha-gá xii-n dàcúúxí dâva-gá ñáyiú dîhí —càchí espíritú-áⁿ xăhaⁿ-xi.

29Dico òré ní xiní tá Màriá espíritú-áⁿ, te ní quiyùhú ìní-xi sá dúcáⁿ ñí càháⁿ espíritú-áⁿ. Te ní sani ìní-xi: “¿Ná cuèndá duha càháⁿ-tu espíritú-a-í?”, duha ní sani ìní-xi. **30**Te espíritú-áⁿ ñí xáhaⁿ-xi:

—Màriá, vá yùhú-n chi ducaⁿ nǐ nduu táhú-n nǔu Yá Ndiöxí. ³¹Te vitna ngúhuⁿ déhe-n, te na càcu-dé te danàni-n-dé Jèsús. ³²Te ío cunuu-dě, chi Dútú Ndiöxí Yaá ío cunuu cachí-gá sá Děhe-gá cúú-dě, te ðiu-gá cada te cuu-dé ìiⁿ tée cunuu núú ñáyiú isràél dàtná ní quide-gá ndíi Dàvií. ³³Te taxi tñuní-dé ñáyiú isràél, te ducaⁿ-ni cunuu-dé nǐ caa nǐ quíhⁿ —càchí-xi xǎhaⁿ-xi.

³⁴Te tá Màriá ní xǎhaⁿ-xi xìi espíritú-áⁿ:

—¿Te nása cuu tñúhu càháⁿ-n te ñá túú yìi-í-i? —càchí-xi xǎhaⁿ-xi.

³⁵Te ní xǎhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Espíritú Yǎ Ndiöxí quixi cundecu ndíhi-n, te ducaⁿ Yǎ Ndiöxí cada-gá ìiⁿ sá vǎha sá cúú-xí-n ná càcu déhe-n. Te Yá Ndiöxí càchí-gá sá ío cundecu yíñùhu-dé núú-gǎ, chi Děhe-gá cúú-dě. ³⁶Te tñàhá didí-n tǎ Elisàbét ñúhú dēhe-aⁿ cuèi ío ní sahnú-aⁿ, te ðiu-aⁿ càchí-yu sá vǎ cóó dēhe-aⁿ ni cùu, te vitna sa ní cuu íñú yóó ñúhú dēhe-aⁿ. ³⁷Chi Yá Ndiöxí ndácú-gǎ quidé-gǎ nchaa sá vǎ yǒ tñàhí ndàcu cada —cachí-xi xǎhaⁿ-xi.

³⁸Te tá Màriá ní xǎhaⁿ-xi:

—Yúhú ná cúnú cuèchi-í núú Dǔtú Ndiöxí, te mee-gǎ ná cádá ñàha-gá xii-í nàcuáa ní cachí-n —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xìi espíritú-áⁿ.

Te sátá dúcáⁿ te espíritú-áⁿ nǐ xica-xi cuáháⁿ-xi.

Tá Màriá cuáháⁿ ngoto-xi tá Elisàbét

³⁹Te tá Màriá ío ndíhi cuáháⁿ-xi ìiⁿ ñúú cáá xítí yucu distritú Jùdeá.

⁴⁰Te ní sáá-xi vehe té Zacàriá, te cuánguihu-xi ní dándácǒo vǎha-xi

tá Elisàbét. ⁴¹Te òré ní tecú dóho tá Elisàbét ní cáháⁿ tá Màriá, te ní candá dēhe-aⁿ xítí-aⁿ, te òré-áⁿ nǐ ngúndecu ndíhi-aⁿ Espíritú Yǎ Ndiöxí. ⁴²Te níhi ní cáháⁿ-aⁿ, te xǎhaⁿ-aⁿ xìi tá Màriá:

—Yá Ndiöxí ío xìto ñàha-gá xii-n dàcúxí dǎva-gá tñàha díhí-ó, te ducaⁿ-ni xìto-gá cuèi déhe-n. ⁴³¿Te ná cúú yùhú nǔu véxi coto ñàha yòhó ñàná Yaá cúú Xìtohó-í-í? ⁴⁴Chi òré-ni ní tecú dóho-í ní cáháⁿ-n te ní candá-ni déhe-í xítí-í sá cùdífí ìni-dé. ⁴⁵Te vǎha táhú yòhó sá ni sàndáá ìni-n, chi dacutíí sǎ cádá Dútú Ndiöxí nàcuáa ní cáháⁿ espíritú ní tendaha-gǎ ní quixi ní cachí tñúhu xii-n nàcuáa cada-gá —càchí-aⁿ xǎhaⁿ-aⁿ xìi tá Màriá.

⁴⁶Te ní xǎhaⁿ tǎ Màriá:

Ío càhnú cuu Dútú Ndiöxí,

⁴⁷Ío cùdífí ìni-í chi ðiu-gá taunihnu ñàha-gǎ xii-í núú ùhú núú ndàhú.

⁴⁸Chi ní ndacu ìni ñàhá-gǎ xii yúhú, te ðicó ìiⁿ xíchí xínú cuèchi núú-gǎ cúú-í, te vitna te nchaandi túhú ñáyiú cachí-yu sá ío vǎha táhú-í.

⁴⁹Te Yá Ndiöxí cándòo caa nine ìni-gá, te ío càhnú ìiⁿ sá vǎha ní quide-gá sá cúú-xi-í.

⁵⁰Te cùndahú ìni-gá nchaa ñáyiú nèhe sá yíñùhu núú-gǎ. Te ducaⁿ-ni cuèi ñáyiú sa ndècu ñuyíu-a ndíhi ñáyiú vitna véxi.

⁵¹Chi ta quide-gá nchaa sá vǎ yǒ tñàhí ndàcu cada véxi, te ta dándóo canúú-gǎ cue ñáyiú quide cahnu mee-xi.

⁵²Te cue ñáyiú tàxi tñuní ñá túú-gǎ dáñá-gǎ taxi tñuní-yu,

te cue ñáyi ndàhú ní quide
nínu ñaha-gă xí-yu.

⁵³ Te cue ñáyi ndècu ndihi
tnúndòho tnúhu ndàhú ní
quide váha ñaha-gă xí-yu,
te cue ñáyi cuica ñà túú nă ní
ñíhí-gă-yu cundecu ndihí-yu.

⁵⁴ Te chindee-gă ñáyi israhél,
ñáyi xínu cuechi núú-gă, te
ñá túú dàña nihnu ñaha-gă
xí-yu, chi cundahú iní
ñáhá-gă.

⁵⁵ Chi ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gă xii ndíi
Àbrahám, ndihi cue ñaní
tnáhá ndíi.

Duha ní xáhaⁿ tă Màriá xii tá
Elisàbét.

⁵⁶ Te ní xíndecu tá Màriá dàtná
úni yóo ndihi tá Elisàbét te dàtnùni
cuánuhú-xi vehe-xi.

**Ní cacu té Juàà téé dacuàndute
ñaha xii ñáyi**

⁵⁷ Te ní sáá nduu ñí cacu ñíⁿ
dèhe téé tá Elisàbét. ⁵⁸ Te nchaa
ñáyi ndècu yatni ndihi-aⁿ, ndihi
nchaa ñaní tnáhá-áⁿ ñí ñíhí-yu
tnúhu nàcuáa ní chindee ñàha Yá
Ndiöxí xii-aⁿ. Te ío ní cudíi iní-yu
cuendá-aⁿ. ⁵⁹ Te núú ùná nduu sá ñí
cacu déhe-aⁿ, te ní sáháⁿ ñáyi núú
ndécú-áⁿ cuendá cuáhă-yu sèñá ñíi
déhe-aⁿ. Te cuíní-yu cunani dèhe-áⁿ
Zacàriá dàtná nání tătă ní cùu. ⁶⁰ Te
ní xáhaⁿ năná dèhe-áⁿ:

—Ñáhá, chi Juàà cunani-dě —
càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xí-yu.

⁶¹ Te ní xáhăⁿ-yu:

—¿Te ná cuendá te ñá túú ñí ñíⁿ
ñaní tnáhá-ndó dùcaⁿ nani-i? —
cachí-yu xáhăⁿ-yu.

⁶² Te ní quidé-yu ndàhá-yu núú
tătă dèhe-áⁿ cuendá cuíní-yu núú

nása cuíní méé-dě cunani dèhe-dé.

⁶³ Te ní xícáⁿ-dé ñíⁿ tutú ní chídó
tnùni-dé nàcuáa cunani dèhe-dé,
te duha ní chídó tnùni-dé: “Juàà
cunani-dě”, càchí-xi núú tütú ní
tee-dé-áⁿ. Te nchaa ñáyi xíndecu-áⁿ
ñí cuñúhu-yu nàcuáa ní cuu. ⁶⁴ Te
òré-áⁿ ñí nacáháⁿ té Zacàriá sá ñí
cuu ñíhí-dé ní cùu, te ní ngúita-dé
ní cachí-dé sá ío càhnu cuu Yá
Ndiöxí. ⁶⁵ Te nchaa ñáyi xíndecu
yatni ndihi-dé ní cuñúhu-yu, te
nchaa ñáyi xíndecu ñíhíi xití
yucu distritú Jùdeá ní ñíhí-yu
tnúhu nàcuáa ní cuu. ⁶⁶ Te nchaa
ñáyi-áⁿ ío vài ní sani iní-yu, te ní
xítnàhá-yu:

—¿Ná cúú să cádá tée-áⁿ ndéé
ídá-gă ná cuèhnu-dé? —càchí-yu
xítnàhá-yu.

Te ducaⁿ ñí xítnàhá-yu chi Dútú
Ndiöxí ndécú ndíhi ñaha-gă xii-dé.

**Té Zacàriá càchí-dé sá ío
càhnu cuu Yá Ndiöxí**

⁶⁷ Te té Zacàriá tătă tề líhli-áⁿ ñí
ngúndecu ndihi-dé Espiritú Yá
Ndiöxí te ní cáháⁿ-dé nchaa tnúhu sá
ñí dánèhé ñáhá-gă, te ní cachí-dé:

⁶⁸ Ío càhnu cuu Dútú Ndiöxí nchoo
ñáyi israhél,

chi ní quixi coto ñaha-gă xii-o,
te cùu-o ñáyi cùu cuendá-gă,
chi dàcácu nihnu ñaha-gă
xii-o vítna.

⁶⁹ Chi ní tendaha-gă ñíⁿ téé véxi-dé
dàcácu nihnu ñaha-dě xii-o
núú ùhú núú ndàhú.

Te cùu-dé ñaní tnáhá ndíi Dàvíi
téé ní xínu cuechi núú-gă
ndéé sanaha.

⁷⁰ Te ñíu-ni tnúhu ní cáháⁿ Yá
Ndiöxí ní cáháⁿ cue téé ní

quide ndáá ní xíndecu núú-gǎ ñuyíú-a ndéé sanaha.

⁷¹ Te ní cachí-güedé sá táúnìhnu ñaha-gá xii-o núú nchàa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá, ndìhi núú nchàa ñáyiú ñá túú cùu quini ndee ñáhá.

⁷² Te ní xáhaⁿ-gǎ sá cúndàhú iní ñáhá-gǎ xii-o, te ducaⁿ càda-gá chi vá nácuànaa-gá tnúhu ní cáháⁿ-gá ndìhi-güedé.

⁷³ Te diu ducaⁿ ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Àbrahám sá

⁷⁴ táúnìhnu ñaha-gá xii-o núú nchàa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá, cuendá sá vǎ yùhú-ó cùnu cuechi-o núú-gǎ.

⁷⁵ Te cada ndáá-ó, te cundecu yiñùhu-o núú-gǎ ndi nchàa nduu cundecu-o ñuyíú-a.

Duha ní cachí té Zacàriá.

⁷⁶ Te xǎhaⁿ-dè xii té lǐhli-áⁿ: Te yòhó té lǐhli, cáháⁿ ñáyiú cuendá-n sǎ cúú-n ìiⁿ téee càháⁿ tnúhu Dútú Ndiöxí Yaa ío cùnuu,

chi quíhíⁿ-n còdonuu-n núú Yǎá cúú Xìtohó-ó dàtúha-n ñáyiú cuendá cundecu túha-yu òré quexìo-gǎ.

⁷⁷ Te cúñaha-n xii ñáyiú isràèl sá cuìní-gá cada càhnu iní-gá nchaa cuèchi-yu, te naníhí tàhú-yu.

⁷⁸ Te ducaⁿ càda-gá chi ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-o, chi ndéé andiú nǐ tendaha-gǎ ìiⁿ téee véxi cuuⁿ-dé dandixi túu-dé iní-ó cuendá cutnùnì iní-ó nácuáa ndùu cuendá Yǎ Ndiöxí.

⁷⁹ Te ducaⁿ dàndixi túu-dé iní nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé

ichi duha ta xǐta nihnu cuáháⁿ cuendá nucúnu ichí-yu ìiⁿ ichi váha.

Duha ní xáhaⁿ tǎ Zacàriá xii déhe-dé.

⁸⁰ Te té lǐhli-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta chìndee chitúu ñaha Yǎ Ndiöxí xii-dé cuáháⁿ, te ní xíndecu-dé xití yucu ndéé ní sáá nduu nǐ ngúíta-dé ní cáháⁿ-dé núú cuè ñáyiú isràèl tnúhu Yǎ Ndiöxí.

Ní cacu Jèsús

(Mt. 1:18-25)

2 Te dàvá-áⁿ nǐ táúchíúⁿ tǎ Aùgustú Cèsár nucódó tnùnì nchaa ñáyiú nàcióⁿ yíndàha-dé. ² Te xéhé sǎ díhnanuu nǐ nucódó tnùnì ñáyiú, te diu-ni dàvá-áⁿ nǐ cunuu té Cìreniú distritú Sìriá. ³ Te nchaa ñáyiú ní natacá-yu ñuu núú nǐ cacú-yu cuendá nucódó tnùnì-yu. ⁴ Núu xǐǎⁿ ní quee té Chèè ñuu Nazàrét ìiⁿ ñuu yíndèhu distritú Galìleá, te cuáháⁿ-dé ñuu Bèlén ìiⁿ ñuu yíndèhu distritú Jùdeá, chi xǐáⁿ nǐ cuu ñuu ndíi Dàvíí, te diu-ni ñani tnáhá tǎ Chèè-áⁿ nǐ cuu ndíi. ⁵ Núu xǐǎⁿ cuáháⁿ-dé ndéé ñuu Bèlén nucódó tnùnì-dé, te tnáhá tá Màriá xíchí nǐ cundáá tnúhu sá tnàndaha ndìhi-dé cuáháⁿ ndìhi ñaha-dé, te sa ñuhu déhe-xi. ⁶ Te nini cùyaá-yu ñuu Bèlén-áⁿ nǐ sáá òré cacu déhe-xi. ⁷ Te ní cacu déhe díhna-xi, te ní chidúcúⁿnuu-xi dóó, te ní sacáⁿ ñáhá-xí ìiⁿ vehe núú cúú vèhe quiti, chi ñá túú ní nǐhí-yu vehe coó-yu.

Cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí ndìhi cue toli.

⁸ Te yatni ñuu-áⁿ xíndecu ìiⁿ úú toli ndèé-güedé mbèé-güedé

ndécú-güèdi majadá niú-áⁿ. ⁹Te uuⁿ ni ní quexìo ììⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí, te Yá Ndiòxí ní quide-gá ní dáyèhé-xi ní càndéé núú x̄ndecu-güedé, te ní yùhú víhí-güedé. ¹⁰Te ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ:

—Vá yùhú-ndó, chi nàha-í ììⁿ tnúhu váha véxi sá cúú-xí-ndó, te ío cudíí ìní-ndó ndìhi nchaa ñáyiu. ¹¹Chi vitna ní cacu ììⁿ téé dàcácu nihnu ñaha xii-ndo núú ùhú núú ndàhú ñuú ndíi Dàvií, te téé-áⁿ cúú-dě Xítóhó Jesucrístú. ¹²Te dàtná ììⁿ sèná te naníhí-ndó tē líhli-áⁿ yídücüⁿ nuu-dé dóó cáá-dě ììⁿ vehe quití —càchí-xi x̄háⁿ-xi xii-güedé.

¹³Te òré-áⁿ ñí quexìo cuéhé víhí espíritú véxi cuuⁿ andiu ñí naníhí tnáhá-xí ndìhi espíritú-áⁿ, te ní ngüíta-xi ní chiñuhu-xi Yá Ndiòxí, te càchí-xi:

¹⁴Ío càhnu cuu Yá Ndiòxí Yáá ndécú àndiu,
te na cùndecu váha-ni nchaa ñáyiu cùu ìní mée-gá!
Duha càchí cue espíritú-áⁿ.

¹⁵Te òré cuándaa cue espíritú-áⁿ andiu, te ní ngüíta cue toli-áⁿ x̄itnàha-güedé:

—Na quíhíⁿ-ó ñúú Bèlén quini-ó nàcuáa ní cuu, chi Dútú Ndiòxí sa ní cachí tnúhu-gá —càchí-güedé x̄itnàha-güedé.

¹⁶Te ní tñii-güedé ichi sùúni ndìhi cuáháⁿ-güedé, te ní naníhí-güedé tá Màriá ndìhi té Chèè, ndìhi té líhli-áⁿ cáá-dě xití ììⁿ vehe quití. ¹⁷Te òré ní xiní ñáhá-güedé te ní xáhaⁿ-güedé xií-yu nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú-áⁿ xii-güedé cuendá té líhli-áⁿ. ¹⁸Te nchaa ñáyiu ní tecú

dóho-xi ní cuñúhu-yu nàcuáa ní cáháⁿ-güedé. ¹⁹Dico tá Màriá chi ñùhu nahi-ni ìní-xi, te dicó-ni sàni ìní-xi cuendá nchaa tnúhu-áⁿ. ²⁰Te cue toli-áⁿ ñí natñii-güedé ichi, te ta x̄itnàha-güedé cuánuhú sá ío càhnu cuu Yá Ndiòxí cuendá nchaa tnúhu ní x̄indedóho-güedé, ndìhi cuendá nchaa sá ñí xiní-güedé, chi cuendá sá ndàa ní cuu nchaa nàcuáa ní tecú tnúhu-güedé.

Ndècá-yu Jèsús cuáháⁿ veñúhu

²¹Te núú ùná nduu sá ñí cacu té líhli-áⁿ, te ní sáha-güedé sèná ñii-dé, te ní dánáni ñaha-güedé Jèsús xii-dé, diu-ni nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xii tá Màriá ndéé cùtnàhá vátá ngùhuⁿ-gá-dé xití-xi.

²²Te sátá ñí tnahá nduu, ndùu íí-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te ndècá-yu té líhli-áⁿ cuáháⁿ ñuú Jerusalén cuendá quee túu-dé núú Dútú Ndiòxí. ²³Te ducaⁿ ñí quidé-yu, chi ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí sá ncháá làndú téé na càcu díhna quetúu-güexi núú-gá cuendá cundecu-ná-güexi cuendá-gá.

²⁴Te ní quidé-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí núú tütú-gá núú càchí-xi: “Canehe-ndo úú lómá àdi úú cücü quíhíⁿ nduu táhu ñáhá Yá Ndiòxí”, duha càháⁿ-gá núú tütú-gá.

²⁵Te dàv-áⁿ ndécú ììⁿ téé nani Míó ñuú Jerusalén. Te ío váha ìní-dé, te chiñuhu-dé Yá Ndiòxí, te ndètu-dé sáá nduu chindee ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiu isràél. Te ndècu ndìhi té Mìó-áⁿ Espíritú Yá Ndiòxí. ²⁶Te sa ní xáhaⁿ-xi xii-dé sá vā cùu-ni-dé, chi dacuítí quini-dé

Cristú Yaá tendaha Yă Ndiöxí quixi ñuyíú-a. ²⁷Te téé-áⁿ ndécá ñaha Espíritú Yă Ndiöxí xii-dé cuáháⁿ veñúhu càhnu sá ïo cùnuu. Te cuáháⁿ-yu ndihi Jèsús veñúhu-áⁿ cuendá cadá-yu ndihi-gá nàcuáa càháⁿ tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés. ²⁸Te òré ní sáá-yu, te té Mió-áⁿ ñí nguídèhé-dé Jèsús, te ní cáháⁿ-dé sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí, te ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

²⁹Yòhó Dútú Ndiöxí sa ní cuu daña-n cùú-í vitna,
chi sa ní quide-n nàcuáa ní cachí-n xii yúhú téé xínu cuechi núú-n.

³⁰Chi sa ní xiní núú-í Yaá dàcácu nihnu ñaha xii ñáyiú núú ùhú núú ndàhú vitna.

³¹Te Yaá ní tendaha-n vèxi núú ndécú nchàa ñáyiú ñuyíú-a.

³²Te cùu-gá dàtná ìⁿ ñuhú, chi dandìxi túu-gá iní ñáyiú cuendá cutnùní iní-yu cuendá Yă Ndiöxí cuèí ñá díú ñáyiú isràél cùú-yu.

Te diu-gá cada, te canehe ñáyiú dava-gá ñuú sá yíñùhu núú ñáyiú isràél chi diu ñáyiú isràél cùú-yu ñáyiú cùu cuendá-n.

Duha ní xáhaⁿ tè Mió xii Yá Ndiöxí.

³³Te té Chèè ndihi năná Jèsús ní cuñúhu-yu tnúhu ní cáháⁿ té Mió cuendá-gá. ³⁴Te dàtnùní té Mió ní xicáⁿ táhú-dè núú Yă Ndiöxí cuendá-yu, te xáhaⁿ-dè xii tá Màriá năná Jèsús:

—Cundedóho tnúhu na càháⁿ-í-a, té líhli-a ní nduu táhú-dè nacanu ichi-dé dava ñáyiú isràél ichi Yá Ndiöxí, te davá-yu vá tníi-yu tnúhu cáháⁿ-dé, te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu,

te cada-dé nàcuáa cutnùní iní ñáyiú sá Yă Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-dé, dico vá quëndáá iní-yu, chi daquèe t́hú ñáhă-yu xii-dé. ³⁵Te ducaⁿ te cutnùní nàcuáa sàni iní ìⁿ ìⁿ ñáyiú. Dico sá cúú-xí yòhó chi ío cada ndàhú-xi iní-n, chi súúni dàtná sá ñí nícuèhé iní-n càda-xi — cachí-dé xáhaⁿ-dè xii tá Màriá.

³⁶Te xíáⁿ ndécú tnàhá ìⁿ ñaha càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí nání-áⁿ Áná, te tătá-aⁿ ní xínani-dè Fànuél ñani tnàhá ndíi Àsér. Te ñaha-áⁿ sa ní sahnu vihi-aⁿ, te cuechi-ni-aⁿ ñí tnándaha-aⁿ te úsá-ni cuíá ñí xíndecu-aⁿ ndihi yíi-aⁿ, ³⁷te ní quendóo quèé-aⁿ, te sa ñùhu-aⁿ cúmídícó cümüí cuíá-aⁿ. Te ñá túú ní xòo quee-aⁿ veñúhu càhnu sá ïo cùnuu, chi nduu niú ní xóo chiñuhu-aⁿ Dútú Ndiöxí, te áma ñá túú tnàhí ná ní xòo caxi-aⁿ ní xóo cáháⁿ ndihi-aⁿ Yá Ndiöxí. ³⁸Te diu-ni òré ndécú-yu ndihi Jèsús ní quexio-aⁿ núú-yu, te ní ndacáⁿ táhú-áⁿ núú Yă Ndiöxí cuendá sá ñí xiní-aⁿ Jèsús, te dàtnùní ní nguíta-aⁿ càháⁿ váha-aⁿ cuendá-gá núú nchàa ñáyiú, ñáyiú ndètu quini sáá nduu dàcácu Yá Ndiöxí ñáyiú Jerusàlén núú tnündòho tnúhu ndàhú.

Cuánuhú-yu ñuú Nazàrèt

³⁹Te sáta ñí quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te cuánuhú-yu ñuú Nazàrèt núú ndécú tnàhí-yu, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. ⁴⁰Te té líhli nani Jesús-áⁿ tá sàhnu-dé, te ta nihí ndéé-dè cuáháⁿ, te ducaⁿ ïo váha ta sàá sá xiní tnùní-dé cuáháⁿ, chi Yá Ndiöxí ndécú ndihi ñaha-gá xii-dé.

Jèsús ndécú-gă veñúhu

⁴¹Te ndi tnàhá cuíá ñí xóo quíhíⁿ té Chèè ndihi năná Jèsús vico

pàscuá ñuú Jerusalén. ⁴²Te cútnàhá ní chítú Jèsús úxúú cuíá-gǎ, te cuáháⁿ-yu ndìhi-gá ñuú Jerusalén vico pàscuá, chi ducaⁿ tnàhí quidé-yu. ⁴³Te òrè ní yáha vico, te ní natníf-yu ichi cuánuhú-yu, te ní quendóo-gá ñuú Jerusalén, te ni nǎná-gǎ, te ni tǎ Chèè ñá túú ní xìní ní quendóo-gá. ⁴⁴Chi ní sani iní-yu sá ñútnàhá-gá tnuú nchaa ñáyiu ní sáháⁿ vico cuánuhú. Te ní xúhuⁿ-yu ìíⁿ nduu ichi ta ndücu tnúhu-yu-gá núú nchàa ñaní tnáhǎ-yu, ndìhi núú nchàa ñáyiu xìní tnáhá ndìhí-yu, ⁴⁵te ñá túú ní nàníhí ñáhǎ-yu xii-gá. Núú ní nacuìcò-yu cuánuhú tucú-yu ñuú Jerusalén cuèndá yàcáⁿ nanducu ñàhá-yu xii-gá.

⁴⁶Te núú ùní nduu sá ñí dana núú ñáhǎ-yu xii-gá, te ní naníhí ñáhǎ-yu nùcòo-gá xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu tnuú cue téè dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ndèdóho ñaha-gǎ xii-güedé, te nándi sá ndúcu tnúhu-gá núú-güedě. ⁴⁷Te nchaa cue téè xíndedóho ñaha xii-gá xicuñúhu-güedé sá ìo váha sàá sá xìní tnùní-gá, te ío váha ñihí-gá tnúhu nàdanchocáva-gá. ⁴⁸Te òrè ní xìní ñáhá tǎ Chèè ndìhi nǎná-gǎ xii-gá, te ío ní cuñúhu-yu, te ní xáhaⁿ nǎná-gǎ xii-gá:

—Yòhó déhe-í, ìná cuèndá ducaⁿ ñí quide ñaha-n xii-ndí? Te tǎtá-n ndìhi yúhú ndìhú iní-ndí xicá nànducu ñaha-ndí xii-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

⁴⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—¿Ná cuèndá nándücu ñaha-ndo? ¿Náa ñá túú xìní-ndó sǎ ñú chíúⁿ Tǎtà-í tàù-í caca cuu-í-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁵⁰Dico mèè-yu ñá túú ní tècu tnùní-yu nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ.

⁵¹Te sátá dúcáⁿ te cuánuhú ndìhi ñàhá-yu xii-gá ñuú Nazàrét, te ío ní sándáa iní ñàhá-gǎ xii-yu. Te nchaa sá ñí quide-gá-áⁿ ñí xúhuⁿ nahi-ni ìní nǎná-gǎ. ⁵²Te Jèsús ducaⁿ-ni ta sàhnu-gá cuáháⁿ, te ta sàá-gá sá xìní tnùní-gá cuáháⁿ, te ducaⁿ cùdiu-gá núú Yǎ Ndiòxí, ndìhi núú nchàa ñáyiu.

Té Juàá téè dàcuandute ñaha xii ñáyiu càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí xití yucu

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

3 Te ní cuu sáhúⁿ cuíá sǎ yíndàha té Tìberíu cuéhe nàcióⁿ, te dàvá-áⁿ ñí cunuu té Pìlatú distrítú Jùdeá, te té Hèrodés ní cunuu-dě distrítú Galileá, te ñaní-dé té Lìpé ní cunuu-dě distrítú Itùreá ndìhi ìngá distrítú nání Tràconité, te té Lisàniás ní cunuu-dě distrítú Abiliniá. ²Te té Ànás ndìhi té Calfás ní cuu-güedé dútú cùnuu. Te dàvá-áⁿ ñí càháⁿ ndìhi ñaha Yǎ Ndiòxí xii té Juàá déhe té Zacàriá xití yucu sá quèhⁿ-dé càháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyiu. ³Te té Juàá ní yáha-dé nchaa ñuú cáá yàtni yúte Jòrdán, te xáhaⁿ-dě xii nchaa ñáyiu: —Chí dándixi túu iní sá ñà túú quide váha-ndo, te dañà-ndo nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te cuandute-ndo, te ducaⁿ te cada càhnu iní Yǎ Ndiòxí nchaa yicá cuèchi-ndo —duha ní xáhaⁿ-dě xii-yu.

⁴Te ducaⁿ ñí quide-dé chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Chàia téè ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha núú tütú ndíi núú càchí-xi:

Tècú càháⁿ níhi ìⁿ téé yìhi xití yucu, te xǎhaⁿ-dě xii ñáyi: “Chí dáñá nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo, te tñii-ndo ichi váha, te ducaⁿ càda-ndo cuendá cundecu túha-ndo, chi véxi Yaá ío cùnuu.

⁵Te nchaa núú cùnú nachítú, te nchaa tìndúú ndìhi nchaa yucu ngoyo nihnu cuendá nduu ndáá, te nchaa ichi ñá túú cuǎháⁿ ndáá nduu ndáá, te nchaa ichi ñá túú cāváha nduu váha.

⁶Te nchaa ñáyiú ñuyúú-a níhǐ-yu tnúhu sá Yǎ Ndiǒxí véxi-gá dácácu nihnu ñaha-gǎ xií-yu núú ùhú núú ndàhú.”

Duha ní chídó tñúní ndíi Chàia núú títú ndíi.

⁷Te òré ní xica ñáyiú cuáháⁿ-yu cuendá dacuàndute ñaha té Juàá xií-yu, te ní xáhaⁿ-dě:

—iNchaa nchòhó cúú-ndó dàtná ìⁿ cóó děéⁿ chi ío cuihna iní-ndó! ¿Te nása ní cuu núú tñàhá nchòhó ndúcú-ndó nàcuáa cácu nihnu-ndo núú tñùndòho cahnu vihi sá tá cùyatni ñaha xii-ndo véxi-i? ⁸Te chí cádá vǎha vitna cuendá ducaⁿ cùtnuní sá ní dáñá-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-ndo. Te vá càchí-ndó sǎ ìo càhnu cuu-ndo cuendá sá cúú-ndó ñàní tnáhá ndíi Àbrahám, chi cuéi ndéé yúú te ndacu Yá Ndiǒxí ndada-gá ñáyiú te cuú-yu ñàní tnáhá ndíi Àbrahám.

⁹Te caá chi ndècu túha-xi sá quèhndé-xi nchaa yutnu sá ñà túú cāváha sávídí-xi, chi nchaa yutnu-áⁿ tèhndé-xi te cuánguee-xi núú ñùhú

cáyú-xi. Te duha sǎtnahá-xi ndoho nchaa ñáyiú ñá túú quide váha, chi nchaa ñáyiú ducaⁿ ñà túú quide váha cùú-yu dàtná nchaa yutnu sá ñà túú cāváha sávídí-xi. —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

¹⁰Te ní xícáⁿ tñúhu-yu núú-dě, te xǎhǎⁿ-yu:

—¿Te nása cada-ndí váiⁿ? — càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

¹¹Te xǎhaⁿ-dě: —Te núú ndèdacàa-ndo ndecu ndìhi-ndo úú dóó te cuáñaha-ndo ìⁿ xii ñáyiú ñá túú ndècu ndìhi, àdi núú ndècu ndìhi-ndo sá nchító-ó te cuáha-ndò-yu na càxi-yu —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xií-yu.

¹²Te ní quexìo ìⁿ úú cue téé cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú cuendá cuàndute-güedé, te ní xícáⁿ tñúhu-güedé núú tǎ Juàá, te xǎhaⁿ-güedé:

—Mèstrú, ¿te nása cada-ndí cuendá cuu váha iní Yǎ Ndiǒxí-i? — càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

¹³Te tǎ Juàá ní xáhaⁿ-dě: —Vá cuidó-ndó càda cobrá-ndó ñáyiú —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁴Te tñàhá ìⁿ úú cue téé cùu sandadú xìndecu-áⁿ ní xícáⁿ tñúhú-güedé núú tǎ Juàá, te xǎhaⁿ-güedé:

—Te nchúhú ìnása cada-ndí cuendá cuu váha iní Yǎ Ndiǒxí-i? — càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tǎ Juàá: —Vá quèndèé-ndó sǎ néhé tñàha ñáyiú-ndo, te ni vǎ dácàa díquí-ndò-yu ìⁿ sá ñà túú ñà quídé-yu, te nduu vétú iní-ndó nàcuáa ñùhu yáhu-ndo —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁵Te nchaa ñáyiú xĩndetu sá quíxí Cristú sàni ìíⁿ sani úú iní-yu núu sá dǎú Cristú Yaá tendaha Yǎ Ndiöxí quixi ñuyúú-a cùu te Juàá àdi ñáhá.

¹⁶Dico té Juàá ní cáháⁿ ndodo-dé núu-yu nchaa-yu, te xǎhaⁿ-dè:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ yǎhú véxi-í sá cuèndá-ni dacuàndute ñaha-í xii-ndo dàtná ní cachí Yǎ Ndiöxí, dico nchicúⁿ ingá téé véxi, te téé-án taxi-dé Espíritú Yǎ Ndiöxí cundecu ndihí-ndo, te cùu-xi datná ìíⁿ ñuhú, chi ndada ndoo ndada nine-xi iní-ndó. Te téé-án ïo-gá cúnùu-dé dàcúxí yǎhú, chi yúhú cùú-í ìíⁿ téé duuⁿ duuⁿ ñá túú tàù-í nandaxi-í cuèdicò ñí chǎù-dé dico quide-í chùⁿ-dè. ¹⁷Te téé-án sa véxi túha-dé sá cádá dèíⁿ ñaha-dé xii-o dàtná quidé ñáyiú ndàda ndoo triú, chi ñáyiú-án sa nèhe túha-ná-yu yaxíⁿ-yu òré nǎñani cuèndá ndada ndoo-yu, te òré ndádá ndòo-yu triú-án te dàquee dííⁿ-yu mihi-xi, te tàxúha-yu mee-nǎ triú-án, te mihi-xi-án sǎhmí-yu. Te dàtná quidè-yu mihi triú-án ducaⁿ sǎtnahá-xi cada ñaha téé-án xii nchaa ñáyiú ñá túú quide váha, chi daquìhíⁿ ñáhá-dè xíí-yu núú ñuhú núú càyú, te ñuhú-án ñà túú tñahí ndàhvá —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xíí-yu.

¹⁸Te titní víhí-gǎ tnúhu váha ní xáhaⁿ tè Juàá xíí-yu òré ní dásàhú ñáhá-dè. ¹⁹Te ní cáháⁿ-dé dóho té Hèrodés cuèndá sá ndécá-dè ìíⁿ ñaha nàni Herodiás ñaha ní cándeca ñaní-dé té Lìpé, te ní xáhaⁿ-dè cuèndá nchaa dava-gá sá cuèhé sá dúhá quide-dé. ²⁰Dico té Hèrodés ñá túú ní quide cuèndá-dé tnúhu ní cáháⁿ té Juàá, chi nèhè-gá

tucu ní quide-dé, chi da vecaá ní chihi-dé té Juàá.

Sàndute Jesús

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹Te òré dácuañdute té Juàá nchaa ñáyiú, te tñahá Jèsús ní dácuañdute ñaha-dé xii-gá. Te ñini cáháⁿ ndihí-gá Dútú Ndiöxí ní nacaáⁿ andiú, ²²te ní quee Espíritú Yǎ Ndiöxí véxi cuuⁿ túu-xi, te càa-xi datná cáá ìíⁿ lómá, te òré-án ñí tecú ní cáháⁿ Yǎ Ndiöxí ndéé andiú, te xǎhaⁿ-gǎ xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dèhe-í téé ío cùu iní-í, te ío cùdǎí iní ñáhà-í xii-n —càchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii Jèsús.

Cue téé ní xíndecu díhna-gá ñuyúú-a dàcúxí Xìtohó Jesucristú

(Mt. 1:1-17)

²³Te ndècu Jesús dàtná ócò úxí cuíá-gǎ cùtnahá ní chisaha-gǎ chùⁿ ní táhú Tǎtá-gǎ Dútú Ndiöxí cada-gá. Te ní cuu-gá déhe té Chèé chi ducaⁿ sàni iní ñáyiú ñuyúú-a. Te té Chèé-án ñí cuu-dé déhe té Èlí, ²⁴te téé-án ñí cuu-dé déhe té Mátát. Te té Mátát-án ñí cuu-dé déhe té Lèví, te téé-án ñí cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-án ñí cuu-dé déhe té Jàná, te téé-án ñí cuu-dé déhe té Chèé. ²⁵Te té Chèé-án ñí cuu-dé déhe té Matàtiás, te téé-án ñí cuu-dé déhe té Àmós. Te té Àmós-án ñí cuu-dé déhe té Nàhúm, te téé-án ñí cuu-dé déhe té Èslí. Te té Èslí-án ñí cuu-dé déhe té Nagàí, ²⁶te téé-án ñí cuu-dé déhe té Mátát. Te té Mátát-án ñí cuu-dé déhe té Matàtiás, te téé-án ñí cuu-dé déhe té Semèí. Te té Semèí-án ñí cuu-dé déhe té Chèé, te téé-án ñí cuu-dé

déhe té Jùdá. ²⁷Te té Jùdá-án nĩ cuu-dé déhe té Jòaná, té tée-án nĩ cuu-dé déhe té Rèså. Te té Rèså-án nĩ cuu-dé déhe té Zorobàbél, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Salàtiél. Te té Salàtiél-án nĩ cuu-dé déhe té Nèrí, ²⁸te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Mèlquí. Te té Mèlquí-án nĩ cuu-dé déhe té Àdí, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Còsám. Te té Còsám-án nĩ cuu-dé déhe té Elmòdám, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Ęr. ²⁹Te té Ęr-án nĩ cuu-dé déhe té Jòsué, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Elièzér. Te té Elièzér-án nĩ cuu-dé déhe té Jòrím, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Mátát. ³⁰Te té Mátát-án nĩ cuu-dé déhe té Lèví, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Mió. Te té Mió-án nĩ cuu-dé déhe té Jùdá, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Chèé. Te té Chèé-án nĩ cuu-dé déhe té Jònán, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Eliàquí. ³¹Te té Eliàquí-án nĩ cuu-dé déhe té Mèleá, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Mainán. Te té Mainán-án nĩ cuu-dé déhe té Mátátá, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Nàtán. ³²Te té Nàtán-án nĩ cuu-dé déhe té Dàvíí, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Isàí. Te té Isàí-án nĩ cuu-dé déhe té Òbéd, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Bòóz. Te té Bòóz-án nĩ cuu-dé déhe té Sàlmón, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Naàson. ³³Te té Naàson-án nĩ cuu-dé déhe té Aminàdáb, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Àrám. Te té Àrám-án nĩ cuu-dé déhe té Èsróm, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Fàrés. Te té Fàrés-án nĩ cuu-dé déhe té Jùdá, ³⁴te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Jàcób. Te té Jàcób-án nĩ cuu-dé déhe té Isàác, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Àbrahám. Te té Àbrahám-án

nĩ cuu-dé déhe té Tàré, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Nàcór. ³⁵Te té Nàcór-án nĩ cuu-dé déhe té Sèrúg, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Ragaú. Te té Ragaú-án nĩ cuu-dé déhe té Pèlég, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Hèbér. Te té Hèbér-án nĩ cuu-dé déhe té Sàlá, ³⁶te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Cainán. Te té Cainán-án nĩ cuu-dé déhe té Arfaxád, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Sëm. Te té Sëm-án nĩ cuu-dé déhe té Nòé, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Làméc. ³⁷Te té Làméc-án nĩ cuu-dé déhe té Matusàlén, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Ęnóc. Te té Ęnóc-án nĩ cuu-dé déhe té Jàréd, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Mahalàleél. Te té Mahalàleél-án nĩ cuu-dé déhe té Cainán, ³⁸te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Ęnós. Te té Ęnós-án nĩ cuu-dé déhe té Sèt, te tée-án nĩ cuu-dé déhe té Àdán. Te té Àdán-án chi mee Yà Ndiòxi ní cadúha ndaha ñaha-gá xii-dé.

Sácuíhná quidé yica-xi cada Jesús sá ñà túú tàú-gá cada-gá ní cùu
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

4 Te Jèsús ní naqueheⁿ-gá ichi yuhu yúte Jòrdán cuánuhú-gá. Te sa ndècu ndihi-gá Espiritú Yà Ndiòxi, te Espiritú-án ndécá ñaha-xi xii-gá cuáháⁿ iⁿ xití yucu. ²Te yàcáⁿ ní xindecu-gá údico nduu, te sácuíhná nĩ cuiní-xi coto ndeé ñáhá-xí xii-gá te núu ndisa sá vǎ cádá-gǎ iⁿ sá ñà túú tàú-gá cada-gá. Te ñǎ túú tñahí ná ní xèxi-gá ndi údico nduu-án, te sátá dúcáⁿ te ní xícáⁿ iní-gá caxi-gá. ³Te sácuíhná-ǎ nĩ xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Te núu ndisa sá cúú-n Dèhe Yà Ndiòxi, te cúñaha xii yúú-a na

ndùu-xi paá —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-gá.

⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Núú tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi:

“Ñá dǎú mèe-ni paá candeca-xi iní ñáyiú, chi tnàhá nchaa tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiöxí candeca-xi iní-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁵Te dàtnùní sácuíhná ndécá ñàha-xi xii-gá cuáháⁿ ìiⁿ núú tìndúú dùcúⁿ, te uuⁿni ní dánèhé núú ñáhá-xí xii-gá nchaandi túhú nàcióⁿ cáá ñùyú. ⁶Te ní xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Yúhú cada-í, te taxi tnùnín-n nchàa-ndí túhú nàcióⁿ-a ndíhi nchaa sá vǎha ío ñiú-ni nchaa nàcióⁿ-a, te cachí ñáyiú sá ío cùnuu-n, chi yúhú cúú cuèndá-í nchaa sá ío nchaa nàcióⁿ-a, te ndédani càa ñáyiú cùu iní-í te cúñaha-í xii-yu taxi tnùnín-yu.

⁷Te núu ni yùhu ni iní-n chĩñuhu ñaha-n xii-í ñá, te nchaa taxi-í cuu cuèndá-n —càchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-gá.

⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Xocuní yòhó sácuíhná ñúú ndécú-í-a, chi vá cúú càda-í nàcuáa càchí-n chi núú tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi: “Chĩñuhu-ndo Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-ndó, te ìiⁿdìi díi-ni-gǎ cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ-gǎ”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

⁹Te sácuíhná ndécá ñàha tucu-xi xii-gá cuáháⁿ ñúú Jerusalén, te ní xáhaⁿ-xi xii-gá cuásaá-gá díquí veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te ní xáhaⁿ tucu-xi:

—Te núu ndisa cùu-n Déhe Yǎ Ndiöxí te cuandèe ndava ndéé núú ñúhú ¹⁰cuèndá quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí núú càchí-xi:

Yǎ Ndiöxí tendaha-gǎ cue espíritú xínú cuèchi núú-gǎ quixi-xi coto ñaha-xi xii-n.

¹¹Te núú ndáhá-xí càundodo-n cuendá sá vǎ dánícuèhé yúú sǎhá-n,

duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí sácuíhná xǎhaⁿ-xi xii-gá.

¹²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi:

—Te càchí tucu-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí: “Vá cání iní-n còto ndeé-n Dütú Ndiöxí Yaá cúú Ndiöxí-n ñúu ndisa sá dácäcu nihnu ñaha-gǎ xii-n cuèndá ìiⁿ sá sání iní-n càda-n sá cúú-xí mèe-n”, duha càchí-xi núú tütú-gá —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-xi.

¹³Te sátá dúcáⁿ te sácuíhná ñà túú-gǎ ní cùtnuní iní-xi nása cada-xi Jèsús, núu xíǎⁿ ní xica-xi cuáháⁿ-xi ní sanaa tnaa-xi.

Distritú Galileá ní chisaha Jèsús chiuⁿ ní táhu Tǎtá-gǎ Dütú Ndiöxí cada-gá

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴Te Jèsús cuáháⁿ tucu-gá distritú Galileá, dico sa ndècu ndíhi-gá Espíritú Yǎ Ndiöxí, te ni càa xico xíǎⁿ ní níhí-yu tnúhu nchaa nàcuáa quide-gá. ¹⁵Te ndi tnahá ñúú cuáháⁿ-gá ducaⁿ cuànguñhu-gá veñúhu-yu dànehé ñáhá-gǎ xii-yu, te nchaa-yu càchí-yu sá ío càhnu cuu-gá.

Jèsús ndécú-gǎ ñúú Nazàrét

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶Te Jèsús ní sáháⁿ-gǎ ñúú Nazàrét ñúú núú ní sahnú-gá. Te nduu ndètátú ñáyiú ní quíhu-gá veñúhu, chi ducaⁿ tnàhí quide-gá, te ní ngúnutnǎi-gá dácùaha-gá tutú ndéé tnúhu Yǎ Ndiöxí. ¹⁷Te

ní sãñaha-güedë xii-gá tutú ndèé
tnúhu ní cáháⁿ ndíi Chàiaá téé ní
xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé
sanaha, te òré ní nandicá-gá núú
tütú-áⁿ te ní naníhí-gã núú cãchí-xi:

¹⁸ Espíritú Yã Ndiöxí ndécú ndíhi
ñaha-xi xii-í,

chi ní cachí-gá sá cãháⁿ-í
tnúhu-gá sá cúú-xí ñáyi
ndàhú,

ñáyi vátá cündèdóho tnàhí-gá.

Te véxi-í cuendá vá ndíhú-gá
iní ñáyi ñá túú ndècu váha
iní-xi,

te cue ñáyi sa nèhe váha
ñaha-ñá yucu ñãvãha dàcácu
nihnu-í-yu.

Te cue ñáyi cuáá nacaáⁿ-í
núú-yu,

te ñáyi ndòho dandoho ñaha
tnaha ñáyi-xi taunihnu-í-yu.

¹⁹ Te cúñaha-í xii ñáyi sá sãá
nduu càda Yá Ndiöxí ìíⁿ sá
vãha sá cúú-xí-yu.

Duha cãchí-xi núú tütú dácuàha-gá.

²⁰ Te Jèsús ní nacadí-gá núú
tütú-áⁿ, te ní nacuáha-gá ìíⁿ téé
xìnu cuechi veñúhu-áⁿ, te ní
ngóo-gá. Te ncha ñáyi yìhi
veñúhu ñá núú núú-yu ndèhe
ñahá-yu xii-gá. ²¹ Te xãhaⁿ-gã xií-yu:
—Mei vitna ní quee ndáá-xi
nàcuáa cãháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiöxí
—cãchí-gá xãhaⁿ-gã xií-yu.

²² Te nchaá-yu ní cáháⁿ váha-yu
cuendá-gá, te ní cuñúhu-yu tnúhu
váha cãháⁿ-gá, te xitnàhá-yu:
—¿Te náa ñá díú tõe-a cùu-dé
déhe té Chèé-ãⁿ? —cãchí-yu
xitnàhá-yu.

²³ Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Na cãchí tnúhu ndáá-í xii-ndo
sã ñúhú iní-ndó cúñaha-ndo xì-í ìíⁿ

tnúhu cùtexínu sá cãháⁿ méé-ndó,
te quesaha-ndo: “Ñátátná cada
tátna mee-n”, duha quesaha-ndo.
Te cúñaha tucu-ndo xii-í: “Sa ní
níhí-ndí tnúhu nàcuáa ní quide-n
ñúú Capèrnaúm, te cada-n tnàhá
ñúú núú ñí sahnu-n”, duha
quesaha-ndo —cãchí-gá xãhaⁿ-gã
xií-yu.

²⁴ Te ní xáhaⁿ tucu-gá:

—Na cãchí tnúhu ndáá-í xii-ndo
sã ñí ìíⁿ téé cãháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí
ñá túú tnàhá iní ñáhá ñáyi ñúú-dé.

²⁵ Te na cãchí tnúhu ndáá tucu-í
xii-ndo sã ìo vài ñáyi ðíhí ñáyi
quèé ní xíndecu nàcióⁿ Isràél
cútnàhá ní xíndecu té Èliás cútnàhá
ñá túú ní cùuⁿ dáú ùní cuíá dava,
te dàvá-áⁿ ìo ní ndoho ñáyi docó
nitùhú nàcióⁿ. ²⁶ Dico Yá Ndiöxí ñá
túú ní tëndaha-gá té Èliás quíhíⁿ-dé
vehe ndédani càa ñáyi ðíhí-áⁿ,
chi vehe ìíⁿ ñaha ñúú Sàreptá ní
xáhaⁿ-gã ní sáháⁿ-dé, te ñúú-áⁿ cáá
yàtni-xi ñúú Sidón. ²⁷ Te ní xíndecu
tucu ingá téé ní xóo cáháⁿ tnúhu
Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te téé-áⁿ ñí
xínani-dè Eliseú, te ðiu-ni dàvá-áⁿ
ñí xíndecu tucu vài ñáyi cùhú
nàcióⁿ Isràél, ñáyi ní tnahá cuéhé
sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùnú-yu
dico ñá túú ní ndúha-yu, chi
ìíⁿ ði-ni té Nàamán téé ðistrítú Siríá
ní ndúha-dé —cãchí-gá xãhaⁿ-gã
xií-yu.

²⁸ Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá te
xíãⁿ ní cudééⁿ víhí nchàa ñáyi
yìhi veñúhu-ãⁿ núú-gã. ²⁹ Te ní
queñuhú-yu Jèsús yuhu ðèhvá
tìndúú núú cáá ñúú-yu-áⁿ cuendá
yàcáⁿ dàquée-yu-gá ðèhvá ní cùu.

³⁰ Dico Jèsús vii-ni ní quee-gá
tnúú-yu cuáháⁿ-gã.

**İiⁿ tée yìhi ñaha espíritú cúndìhi
yucu ñávàha**

(Mr. 1:21-28)

³¹Te Jèsús cuáháⁿ-gá ñuu Capèrnaúm, te ñuu-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. Te yàcáⁿ ndécú-gă ní tnahá nduu ndètatú ñáyiu, te ní ngúfta-gá dácuaà-gá ñáyiu. ³²Te xícuñuhu-yu nchaa nàcuáa dànehé ñáhá-gă xii-yu, chi càháⁿ-gá dàtná càháⁿ İiⁿ tée cùnuu, te cùnuu ndisa-gá.

³³Te xití veñúhu yìhi İiⁿ tée yìhi ñaha İiⁿ espíritú cúndìhi yucu ñávàha, te espíritú-áⁿ nı quide-xi níhi ní càháⁿ tée-áⁿ, te xăhaⁿ-dê xii Jèsús:

³⁴—İTe ná cuiní yòhó Jèsús tée ñuu Nazàrét cada ñaha-n xii-ndí nũu vèxi-n nũú ndécú-ndı-i? İÁⁿ vèxi-n dànaa ñaha-n xii-ndı? Chi yúhú xini ñáhà-ı xii-n sã cúú-n İiⁿ tée ñá túú tnahı cuéchi-xi chi núú Yă Ndiöxı ní quee-n vèxi-n ñuyúú-a —càchı-dé xăhaⁿ-dê xii-gá.

³⁵Te Jèsús ní tenàá-gá espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ, te xăhaⁿ-gă:

—ıCadı yuhu-n, te taquèe yiqui cuñú tée-áⁿ! —càchı-gă xăhaⁿ-gă.

Te espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ nı dándúá-xi tée-áⁿ ndèe ñuhu tnuú ñáyiu xĩndecu-áⁿ, te ñá túú-gă ná ní quide ñaha-xi, te ní quee ñaha-xi xii-dé. ³⁶Te nchaa ñáyiu xĩndecu-áⁿ nı cuñuhu-yu, te ní xitnàhá-yu:

—İTe nása nduu-tu tnúhu càháⁿ tée-áⁿ ñá? İTe càháⁿ-dé dàtná càháⁿ İiⁿ tée tàxi tnuı víhı, chi càháⁿ-ni-dé te nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávàha quèe-ni-xi

yiqui cuñú-yu! —càchı-yu xitnàhá-yu.

³⁷Te nchaa xichi ní níhı-yu tnúhu nàcuáa quide Jèsús.

**Jèsús quidé tãtna-gá nãná ñadìhi té
Xímú**

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸Te Jèsús ní ndee-gá xitı veñúhu, te cuáháⁿ-gá vehe té Xímú. Te nãná ñadìhi té Xímú-áⁿ cùhú-aⁿ ñuhu vihi-aⁿ cahni, te ní càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús cuendá-aⁿ. ³⁹Te Jèsús ní sáháⁿ-gá núú ndécú-áⁿ, te ní ngúnundeyi-gá te ní xáhaⁿ-gă xii cahni-áⁿ sã ná xòcuñı-xi, te ní xòcuñı-ni-xi, te òrè-ni-áⁿ nı ndúha ñaha cùhú-áⁿ te ní ndacóo-aⁿ ní xinu cuechi-aⁿ nũú-güedê ndıhi-gá.

Jèsús quidé tãtna-gá vài ñáyiu cùhú

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰Te òrè ní ngódó tnuú nchıcanchıi, te nchaa ñáyiu xĩndecu ndıhi ñáyiu cùhú vehe-xi ndèca ñahá-yu cuáháⁿ núú Jèsús. Te Jèsús ní sacáⁿ ndodo-gá ndaha-gá díquı İiⁿ İiⁿ ñáyiu cùhú-áⁿ, te ducaⁿ nı quide-gá te ní ndúha-yu. Te ndı dífⁿ nũú cuèhé tnahá-yu İiⁿ İiⁿ-yu ni cùu.

⁴¹Te tnahá dava ñáyiu cùhú-áⁿ yfhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha xii-yu ni cùu, te òrè ní quee ñaha-xi xii-yu, te xıăⁿ ní quide-xi níhi ní càháⁿ-yu, te xăhăⁿ-yu xii Jèsús:

—Yòhó cúú-n Dêhe Dútú Ndiöxı —càchı-yu xăhăⁿ-yu xii-gá.

Dico Jèsús níhi ní càháⁿ-gá ní tenàá-gá nchaa espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ, te xăhaⁿ-gă sá vă dúcáⁿ-gă cada-xi, chi sa xini-xi sá díú-gă cúú-gă Cristú Yáa ní tendaha Yă Ndiöxı vèxi ñuyúú-a.

**Jèsús dánèhé-gá ñáyiú distritú
Galiléá**

(Mr. 1:35-39)

⁴²Te ìíⁿ nduu ní túndaá-ni ní quee Jèsús ñúú núú ndécú-gă-áⁿ cuáháⁿ-gá ìíⁿ xichi núú ñă túú ñăyiú ndècu. Te cue ñáyiú ní ngúíta-yu nànducu ñahá-yu xii-gá te ní naníhí ñáhă-yu, te cuíní-yu ngani ñàhá-yu xii-gá cuèndá sá ñà túú-gă ndèé quíhíⁿ-gá ní cùu. ⁴³Dico ní xáhaⁿ-gă xií-yu:

—Dacuitíí quíhíⁿ-í cúñaha-í xii nchaa ñáyiú dava-gá ñúú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndióxi xií-yu, chi chiúⁿ tnahí-ăⁿ vëxi-í —càchí-gá xăhaⁿ-gă xií-yu.

⁴⁴Te ní xica cuu Jèsús ní dánèhé-gá ñáyiú tnúhu-gá nchaa xití veñúhu ndăa distritú Galiléá.

**Jèsús ní quide-gá ní níhí-güedě
chácá**

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

5 Te ìíⁿ xito ndècu Jesús yuhu làgúná Genesàrét, te ío cuéhé ñăyiú ní sáá, te ta dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gá cuáháⁿ sá cuíní-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá. ²Te Jèsús ní xiní-gá úú bàrcú cue tée tñii chácá xínutnîi-xi yatni yuhu làgúná-áⁿ, te sa ní quene cue tée ñúhu xití-xi-áⁿ xínaquete-güedé ñunu-güedé. ³Te Jèsús cuásaá-gá núú ìíⁿ bàrcú-áⁿ, te bàrcú-áⁿ cúú-xí bàrcú té Xímú, te ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú-áⁿ să dánundehe-dé-xi luha-gá xití ndute. Te dătnùní ní ngóo-gá núú bàrcú-áⁿ, te xíáⁿ núcôo-gá ní ngúíta-gá dánèhé-gá ñáyiú. ⁴Te òré ní túhú ní dánèhé ñahá-gă xií-yu, te ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú:

—Daquihíⁿ bàrcú-a xití làgúná mei núú cùnú-gá, te dàquée-ndo ñunu-ndo tñii-ndo chácá —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

⁵Te té Xímú ní xáhaⁿ-dê:

—Mèstrú, ni niú ní quide chiúⁿ-ndí te ni ìíⁿ chácá ñà túú ní nîhí-ndí, dico vitna cuèndá-ni sá yòhó táuchiuⁿ-n te na dàquée-ndí ñunu-ndí váⁿ —càchí-dé xăhaⁿ-dê xii-gá.

⁶Te òré ní dáquée-güedé ñunu-güedé te súúni vâi chácá nî níhí-güedě, te ta ndătá-ñă ñunu-güedé cuáháⁿ ní cùu. ⁷Núu ní quide-güedé ndaha-güedé núú dâva-gá cue tée cündihî-güedé xixúhuⁿ ìngá bàrcú cuèndá quíhíⁿ-güedé chindee ñàha-güedé.

Te cue tée-áⁿ nî sáháⁿ-güedé ní chindee tñaha-güedé ní dáchítú-güedé ndi ndúú bàrcú mee-ni chácá, te súúni nî cuu vée núu cuíní-na-xi quée naa-güedé ndihî bàrcú ní cùu. ⁸Te sá dúcáⁿ cuíní-xi quée naa bàrcú ní cùu, núu té Xímú, àdi Pelú chi úú dàu-dé, ní ngúíñî xítí-dé núú Jèsús, te xăhaⁿ-dê:

—Xocuñí yòhó Jèsús núú ndécú-í-a, chi yúhú cùú-í ìíⁿ tée ío ndècu cuéchi-xi —càchí-dé xăhaⁿ-dê xii-gá.

⁹Te ducaⁿ ní cáháⁿ-dé chi ní yúhú-dé, te ní cuñúhu-dé ndihî nchaa cue tée ndihî-dé-áⁿ cuèndá sá ío vâi chácá nî níhí-güedě.

¹⁰Te tñahá té Jàcobó ndihî té Juáa cue déhe té Zebèdeú ío ní cuñúhu-güedé, te diu-ni cue tée cündihî té Xímú-áⁿ cúú-güedé tñahá-güedé. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii té Xímú:

—Vá yùhú-n, chi není vitna quíhⁿ-n dàcaháⁿ-n ñàyiú cuèndá tuha ñàhá-yu xii-í —càchí-gá xàhaⁿ-gã xii-dé.

¹¹Te ní quene-güedé ndihi bàrcú ndéé ñuhu yìchí yuhu làgúná-áⁿ. Te òré-áⁿ ñí dándò-güedé nchaandi túhú sá ndécú ndihi-güedé, te ní tuha-güedé Jèsús.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ téé tñàhá cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹²Te òré ní quexìo Jèsús ìⁿ ñuú, te ní quexìo ìⁿ téé cùhú tñàhá-dé cuéhé sã dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-ó, te òré ní xiní-dé Jèsús te ní sáháⁿ-dé núú ndécú-gã, te ní ngüíñí xítí-dé núú-gã te ní nuu núú-dě ndàa núú ñùhú te càháⁿ ndàhú-dé, te xàhaⁿ-dě xii-gá:

—Mèstrú, véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n ñuu vá cùndèè iní-n càda tătna ñaha-n xii-í, chi cùtnuní iní-í sá ndácú-n —càchí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

¹³Te Jèsús ní dácàà-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-dé, te xàhaⁿ-gã:

—Cuu cada tătna ñaha-í xii-n, te vitna te ndúha-n —càchí-gá xàhaⁿ-gã xii-dé.

Te òré-ni ní xócuñí cuéhé tñàhá-dé. ¹⁴Te dàtnuní ní xàhaⁿ tucu Jèsús xii-dé:

—Vá yõ ìⁿ cùñaha-n sã ñí quide tătna ñaha-í xii-n, núú dütú-ni cuáháⁿ cuèndá sá ná quini ñàhá-dě xii-n sã ñí ndúha-n te cuáha-n-dě sá ndúú tãhú Yã Ndiõxi dàtná ní cachí ndíi Moisés cuèndá ná quini ñáyiú sá ndàa ní ndúha-n —càchí-gá xàhaⁿ-gã xii-dé.

¹⁵Te ducaⁿ ta xíté nuu-gá tñúhu nchaa nàcuáa quide Jèsús, te ío cuéhé ñáyiú ní xóo tacá nchaa núú ñí xíndecu-gá cuèndá sá cuini-yu cundedóho-yu tñúhu càháⁿ-gã, ndihi cuèndá sá cuini-yu cada tătna ñaha-gã xií-yu. ¹⁶Dico Jèsús ní xóo quee nihni-gá tnuú-yu ní xóo quíhⁿ-gá núú ñà túú ñáyiú ndècu ní xóo càháⁿ ndihi-gá Yã Ndiõxi.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ téé cùhú ñá cùú-gã candá nihnu

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷Te ìⁿ nduu dànehé-gá ñáyiú, te xínucóo ìⁿ úú cue téé cùu fariséú, ndihi cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés. Te cue téé-áⁿ ñí quee-güedé nchaa ñuu yíndèhu distritú Galileá, ndihi distritú Jùdeá, ndihi ñuu Jérusalén, te nchaa ñuu-áⁿ ñí quee-güedé cuáháⁿ-güedé núú ndécú-gã. Te Yã Ndiõxi chíndèè ñaha-gá quidé tătna-gá ñáyiú cùhú. ¹⁸Te ìⁿ úú cue téé nchido-güedé ìⁿ téé cùhú ñá cùú-gã candá nihnu ñuhu-dé xító ní quexìo ndihi ñaha-güedé, te cuini-güedé quíhu ndihi ñaha-güedé ndéé xití vehe, sáá-güedé ndéé núú Jèsús ndihi téé cùhú-áⁿ. ¹⁹Dico ñá túú ní ñíhí-güedé ndéè ichi quíhu-güedé, chi cuèndá ío cuéhé ñáyiú ndècu, núú xíãⁿ ní sáá-güedé díquí véhé-ãⁿ ñí caáⁿ-güedé te ndàa díquí véhé-ãⁿ ñí dáquèe-güedé téé cùhú-áⁿ, te ñuhu-ni-dé xító ní dáquèe ñaha-güedé tnuú ñáyiú ní sáá ndéé núú Jèsús. ²⁰Te Jèsús ní cutnuni iní-gá sá ñí yuhu ni iní-güedé sàndáá iní ñàhá-güedé xii-gá, núú ní xàhaⁿ-gã xii téé cùhú-áⁿ:

—Yòhó tée cùhú, sa ní quide cànno iní-í nchaa cuéchi-n — cächí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²¹Te cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndíhi cue tée cùu fariséu ní sani iní-güedé: “¿Ná cúú tée-a núu cǎháⁿ cuèhé-dé cuendá Yǎ Ndiǒxí-i? Te vá yǒo ìⁿ ndàcu cada cahnu iní nchaa yíca cuèchi ñáyi, chi ìⁿ ddi díi-ni Yá Ndiǒxí quidé cànno iní-gǎ”, duha ní sani iní-güedé.

²²Dico Jèsús sa ní cutnùní iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé nùu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te ná cuendá ducaⁿ sàni iní-ndó-í? ²³Te sá dúhá ní xáhaⁿ-í xii tée cùhú-a sá cǎdá cànno iní-í nchaa yíca cuèchi-dé, te xǎⁿ nchòhó ñá túú cùtnuní iní-ndó nùu ndáá cǎháⁿ-í àdi ñá ndáá. Dico núu cúu-í-dé sá ndácòo-dé, te caca-dé te cutnùní ndáá iní-ndó nùu ndáá cǎháⁿ-í àdi ñá ndáá, chi cundehe nùú-ndó nàcuáa cada-í. ²⁴Te vitna na càda-í nàcuáa cutnùní iní-ndó nchàa-ndo sá yǔhú Tée cùu ñani tnáhá-ndó nchàa-ndo ndecu ndíhi-í tnúhu ndee ìni sá cǎdá cànno iní-í nchaa cuéchi ñáyi nuyíú-a — cächí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te sátá dúcáⁿ te ní xáhaⁿ-gǎ xii tée cùhú-áⁿ:

—Ndacóo, te ndocani-n xító ñuhu-n véxi-áⁿ, te núhú-n vèhe-n — cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁵Te òrè-ni-áⁿ ní ndúha tée cùhú-áⁿ te ní ndacóo-dé, te ní ndocani-dé xító ñuhu-dé ní quexio-áⁿ, te ní natnii-dé ichi ta cǎháⁿ-dé cuánuhú sá ìo cànno cuu Yá Ndiǒxí. ²⁶Te nchaa ñáyi xǐndecu-áⁿ ní cuñúhu-yu, te tnáhá-yu ní cachí-yu

sá ìo cànno cuu Yá Ndiǒxí, te ducaⁿ ìo ní yùhú-yu, te ní xítñahá-yu:

—Vitna ní xiní-ó ìⁿ sá ñá túú tnáhí xiní-ó ní cùu —cachí-yu xítñahá-yu.

Jèsús cǎná-gǎ té Lèví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷Te sátá dúcáⁿ ní cuu te ní quee Jèsús xiáⁿ, te ní xiní-gá ìⁿ tée nàni Leví núcòo-dé ìⁿ xichi quide cobrá-dé ñáyi cuendá impuèstú, chi cobràdór cúú-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Néhe chitnahá ñáhá-n xii-í — cächí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁸Te té Lèví-áⁿ ní ndacuíñí-dé te ní dándòo-dé nchaa sá ndécú ndíhi-dé núu núcòo-dé-áⁿ, te ní tuha-dé Jèsús.

²⁹Te sátá dúcáⁿ te té Lèví-áⁿ ní quide-dé ìⁿ vico cànno vehe-dé sá cúú-xí Jèsús, te ní tacá vài cue tée quide chiuⁿ quide-dé, te nchaa-güedé cuánguihu-güedé mèsá ní ngóo-güedé ndíhi dava-gá ñáyi ní quexio cuendá caxi-güedé ndíhi-yu. ³⁰Dico cue tée cùu fariséu ndíhi cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní ngüíta-güedé xícüehé-güedé cue tée xica cuu ndíhi-gá, te xǎhaⁿ-güedé:

—¿Ná cuendá xéxi-ndó xíhi-ndo ndíhi cue tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyi cuendá impuèstú, ndíhi nchaa dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha-i? — cächí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

³¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —Nchaa ñáyi ñá túú cùhú chi ñá túú xini ñuhú-yu ñátátná, dico nchaa ñáyi cùhú chi xini ñuhu

ñahá-yu. ³²Te yúhú véxi-í cãháⁿ-í ñáyiú cùtnuní iní-xi sá ndécú cuèchi-xi cuendá ðãhá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te ñá túú véxi-í cãháⁿ-í ñáyiú càchí sá ñá túú ndècu cuèchi-xi —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Cue téé ndùcu tnúhu núú Jèsús cuendá ñáyiú ñá túú tnàhí ná xéxí ãma cãháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³Te ní xãhaⁿ-güedé xii Jèsús: —Te ãma ñá túú tnàhí ná xéxí cuè téé xìca cuu ndihí té Juàá cãháⁿ ndihí-güedé Yá Ndiöxí, te ðiu-ni ducaⁿ quide cue téé xìca cuu ndihí nchúhú cue téé cùu fariséú. ¿Te ná cuendá cue téé xìca cuu ndihí-n ñá túú ðucaⁿ quide-güedé ñuu nchaa-ni nduu xèxi-güedé xihí-güedé quidé-güedé-i? —cachí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé: —Nchòhó xìní-ndó sã vã cúú cùñaha-o xìi cue ñáyiú ñùhu vico tnándaha sá vã cúú càxí-yu nini ndècu ndihí ñaha téé tnándaha-áⁿ xíí-yu. ³⁵Dico sáá nduu te vã cùndècu ndihí ñaha-gá téé tnándaha-áⁿ xíí-yu, te ðávã-áⁿ te cahni iní-yu vã cáxí-yu sá ndihú iní-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁶Te ní cani-gá ìⁿ cuendú núú ñáyiú nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xãhaⁿ-gã:

—Vá yõ ìⁿ ðàndéé luha dóó sáá ìⁿ dóó sa ní cuu tühú víhí, chi núú yoo ducaⁿ na càda, te dóó sáá-áⁿ nàndiyi-xi te uuⁿ-gá ndata-xi dóó sã ní cuu tühú-áⁿ, te luha dóó sáá-áⁿ ñá túú nàtaú-xi ndéé dóó

sã ní cuu tühú-áⁿ. ³⁷Te nì vá yõ ìⁿ chihí ndidí sáá xití ìⁿ lamba sa ní cuu tühú víhí, chi núú yoo ducaⁿ na càda, te ndava lamba sa ní cuu tühú-áⁿ chi ío níhi yócó ndidí-áⁿ, te cuíta-ni ndidí-áⁿ te cuíta-ni lamba-áⁿ. ³⁸Núu xíãⁿ xíní ñùhu-xi quée ndidí sáá-ãⁿ xití ìⁿ lamba saa cuendá ducaⁿ ñá túú ñá cuu cováha-xi. ³⁹Te ni ìⁿ ñáyiú ñá túú tnàhá iní-yu cohó-yu ndidí sáá, te núú díhna-gá ná còhó-yu ndidí sá ní quene díhna-gá, chi càchí-yu sá xíhí vãha-gá ndidí sá ní quene díhna-gá-áⁿ ðacúxí ndidí sáá —càchí-gá xãhaⁿ-gã xíí-yu.

Cue téé xìca cuu ndihí Jesús sàhnú-güedé yoco trìú nduu ndetatú ñáyiú

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

6 Te ìⁿ nduu cùu-xi nduu ndetatú ñáyiú ñùhu Jesús ichi ndihí cue téé xìca cuu ndihí-gá, te ta yãha-gá ndihí-güedé ìⁿ xichi núú cáá trìú, te ní ngüita-güedé sàhnú-güedé yoco trìú-áⁿ te ndihí ndaha-güedé quíⁿ-güedé quée trìú tá xèxi-güedé cuáháⁿ. ²Te ìⁿ úú cue téé cùu fariséú ní xãhaⁿ-güedé xii cue téé xìca cuu ndihí-gá: —¿Te ná cuendá ducaⁿ quide nchohó ìⁿ sá ñá túú tàú-ó càda-o vitna cuu-xi nduu ndetatú-ó-í? —càchí-güedé xãhaⁿ-güedé.

³Te Jèsús ní xãhaⁿ-gã xii-güedé: —¿Te náa ñá túú ðacuaha-ndo núú tütú Yá Ndiöxí núú cãháⁿ-xi nàcuáa ní quide ndíi Dàvíí cútnàhí ní xíhí ndíi docó ndihí cue téé ní xica cuu ndihí ndíi-ãⁿ? ⁴Chi ní quíhu ndíi vehe Yá Ndiöxí, te ní queheⁿ ndíi páá ní cuu íí ndécú-ãⁿ ní ðacãhñu

ndíi cue tée xica cuu ndihi ndíi ní xexi ndíi ndihi-güedé, te ñá túú tàú ndíi sá dúcáⁿ cada ndíi ni cùu, chi mee-ni cuè dútú tàú-güedé caxi-güedé pàá-áⁿ ní cùu —cachí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

⁵Te ní xăhaⁿ tùcu-gá:

—Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchăa-ndo, tnáhá-í ndécú ndíhi-í tnúhu ndee iní sá cùu-í nchaa ñáyiú năcuăa cadă-yu nduu ndetátú-ó-á —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

İⁿ tée ní yíchí İⁿ xio ndaha-xi

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶Te ingá nduu diu-ni nduu ndetátú ñáyiú cuánguihu Jèsús xití veñúhu dănehé-gá ñáyiú. Te xíáⁿ ndécú İⁿ tée cùhú ní yíchí nihnu İⁿ xio ndaha cùha-dé. ⁷Te cue tée dăcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndihi cue tée cùu fariséú ndéhé-güedé nùu cada tătna ñaha Jèsús xii tée cùhú-áⁿ nduu ndetátú-güedé-áⁿ cuendá níhí-güedé năcuăa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá. ⁸Dico Jèsús sa ní cutnùnı iní-gá năcuăa sàni iní-güedé, te ní xăhaⁿ-gă xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndăcuiñı te ngúnutnı-n cuădava tnuú-ndı-a —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te tée-áⁿ nı ndacuñı-dé te ní ngúnutnı-dé cuădava tnuú-güedé ndihi-gá. ⁹Te dătnùnı Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gă nùú cuè ñáyiú xındecu-áⁿ, te xăhaⁿ-gă xii-yu:

—Cuını-ı cachí tnúhu-ndo nă cúú să văha cada-o ndùu ndetátú-ó. İⁿ chıúⁿ váha àdi İⁿ chiuⁿ cuehé, sá cadá tătna-o ñáyiú cùhú àdi sá

căhni-ó-yu? —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-yu.

¹⁰Te dătnùnı ní ndacoto-gá nùú-yu nchaa-yu, te ní xăhaⁿ-gă xii tée cùhú ndaha-xi-áⁿ:

—Ndocani ndaha-n —càchí-gá xăhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní ndocani-dé ndaha-dé, te òrè-ni ní ndúha. ¹¹Te cue tée xındecu-áⁿ sùúni nı cudééⁿ-güedé sá dúcáⁿ nı quide tătna Jèsús tée cùhú-áⁿ, te ní ngúfta-güedé ndătnúhu-güedé nùu năsa cada ñaha-güedé xii-gá.

Jèsús căxi-gá úxúú tnáhá cue tée dacuăha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹²Te sátá dúcáⁿ nı cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gă xití yucu cuendá yacáⁿ cáháⁿ ndihi-gá Tătá-gă Dútú Ndióxi, te ni niú ní cáháⁿ ndihi ñaha-gă. ¹³Te sátá nı túndaá, te ní cana-gă nchaa cue tée xica cuu ndihi-gá, te ní caxi-gá úxúú tnáhá-güedé, te cue tée-áⁿ nı xăhaⁿ-gă sá díú-güedé cuu-güedé cue tée quıhⁿ cáháⁿ tnúhu-gá nùú ñáyiú. ¹⁴Te duha xınani ndi úxúú cue tée-áⁿ. Té Xımú, àdi Pelú chi úú diu-dé, ndihi ñanı-dé té Ndrıxı, ndihi té Jăcobó, ndihi té Juăá, ndihi té Lipé, ndihi té Bartolómé, ¹⁵ndihi té Măteú, ndihi té Măxı, ndihi té Jăcobó dehe té Âlfeú, ndihi ingá té Xımú tée ní cundihi cue tée canănistá, ¹⁶ndihi té Júdás ñanı té Jăcobó, ndihi té Júdás İscarioté tée ní sáá nduu nı sáha cuendá ñáhá xii Jেসús nùú cuè tée cùu úhú inı ñáhá xii-gá, duha xınani cuè tée nı caxi Jèsús ní xica cuu ndihi-gá.

Jèsús dănèhé-gá cuéhé víhı ñáyiú

(Mt. 4:23-25)

¹⁷Te Jèsús cuănuu-gá yucu nùú nı sáá-gă-áⁿ, te ní ngava-gă İⁿ

núu ndàá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá, te xíaⁿ ní ngúnutní-gá. Te xíaⁿ ndécú dáva-gá cue tée xica cuu ndihi-gá ndihi vài ñáyi ndètu ñahá-yu xii-gá, te ñáyi-áⁿ vèxi-yu nchaa ñuú cáá distritú Jùdeá, ndihi ñuú Jerusàlén, te ndècu ñáyi véxi ndàa yuhu lamár yatni ñuú Tìrú, ndihi ñuú Sìdón. Te nchaa ñáyi-áⁿ ní quexìo-yu cuiní-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús, ndihi cuendá sá cuiní-yu ndúha-yu nchaa cuéhé tnàhá-yu. ¹⁸Te tnàhá ñáyi yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha. ¹⁹Te nchaá-yu cuiní-yu dacàá-yu ndahá-yu tendàhá-yu Jèsús ní cùu cuendá sá ní níhí-yu tnúhu sá ndècu ndihi-gá tnúhu ndee ìni quidé tātna-gá nchaa ñáyi cùhú.

Cuendá ñáyi ío váha táhú-xi

(Mt. 5:1-12)

²⁰Te Jèsús ní ndacoto-gá núu cuè tée xica cuu ndihi-gá, te ní xáhaⁿ-gã:

—Váha táhú nchaa nchòhó cue ñáyi ndàhú, chi nduu táhú-ndó cùndecu-ndo núu táxí tnùnì Yá Ndiòxí.

²¹Váha táhú nchaa nchòhó ñáyi ío cuiní cundedóho tnúhu Yá Ndiòxí chi ío vii ío váha cuu iní-ndó.

’Váha táhú nchaa nchòhó ñáyi ndàhyú sá ndìhú iní-ndó, chi sáá nduu te cudíí iní-ndó nì caa ní quíhíⁿ.

²²Váha táhú nchaa nchòhó ñáyi na cùu úhú iní ñáhá tnàha ñáyi-xi, chi sáá nduu te vá dáñá-gã-yu quíhu-ndo vèñúhu, te cúcuèhé ñáhá-yu xii-ndo, te cachí-yu sá ñà díú ñáyi váha cùu-ndo, te ducaⁿ

càda ñahá-yu xii-ndo sá cuendá yúhú Tée cùu ñanì tnàhá-ndó nchàa-ndo. ²³Te òré ducaⁿ na càda ñahá-yu xii-ndo te cudíí víhí-ní ìní-ndó cùndecu-ndo, chi sáá nduu ndúu táhú-ndó sá ïo váha càa ndecu andiu cundecu ndihi-ndo nduu na nasaá-ndó yàcáⁿ cundecu-ndo, chi díu-ni ducaⁿ ní xóo cada ñaha cuè ñanì tnàhá-yu xii cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ní xíndecu ndéé sanaha.

²⁴Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyi cuica ñà túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiòxí, chi vitna ío váha ndècú-yu, dico sáá nduu te nduu ndàhú-yu.

²⁵Te ndàhú ní cuu tucu nchaa ñáyi ñà túú tnàhí ná cúmàní xii-xi vitna, chi sáá nduu quiní-yu tnúndòho tnúhu ndàhú.

’Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyi cùdíí ìní-xi ndècu ichi cuehé ichi duha vitna, chi sáá nduu te ndàhyú-yu sá ndìhú iní-yu.

²⁶Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyi na càháⁿ váha dava-gá ñáyi cuendá-xi, chi ducaⁿ ní xóo cáháⁿ váha-yu cuendá nchaa cue tée ní xóo dandàhú ñáhá xii ñáyi ndéé sanaha, chi ní cachí-güedé sá càháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiòxí te ñà ndàá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuu iní-ó nchàa ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-o

(Mt. 5:38-48; 7:12)

²⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyi xíndecu-áⁿ:

—Nchaa nchòhó ñáyi xíndedóho ñaha càchí tnúhu-í xii-ndo sá cúú ìní-ndó ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sá váha sá cúú-xí-yu cuèi nándi sá

ná cádá ñàhá-yu xii-ndo. ²⁸Te cacadáⁿ táhú-ndó núú Yá Ndiöxí cuendá ñáyiú càháⁿ úhú ñáhá xii-ndo, ndihi cuendá ñáyiú tèe ñaha cuéchi neñúú xii-ndo. ²⁹Te núú ní canihá-yu xii-ndo ìⁿ xito te cuíní tucú-yu canihá-yu, te dañá-ndo na cànihá-yu, àdi núú na quèndeé-yu dóó ndíxí ndòdo-ndo, ndihi dúhnú-ndó, te dañá-ndo na cànehé-yu quíhíⁿ. ³⁰Te núú xicáⁿ-yu ìⁿ sá nándíhi-yu núú-ndó te cuañaha-ndo, àdi quèndeé-yu ìⁿ ndachìuⁿ-ndo, te vá nándacáⁿ-ndó núú-yu. ³¹Te nchaa sá vâha cuíní-ndó càda tnaha ñáyiú-ndo, te cada-ndo tnàhá-ndó ndíhí-yu.

³²Chi núú nchòhó ná cùu iní-ndó mèe-ni ñáyiú cùu iní ñáhá xii-ndo, te vá càchí-ndó sã ìo váha quède-ndo, chi tnàhá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xíquidé-yu. ³³Àdi mee-ni ñáyiú quède ñaha sá vâha xii-ndo quède váha-ndò-yu, te vá càchí-ndó sã ìo váha quède-ndo, chi tnàhá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ducaⁿ xíquidé-yu. ³⁴Àdi mee-ni ñáyiú sàni iní-ndó nàcoto ñaha xii-ndo cuañaha-ndo ìⁿ sá xicáⁿ-yu núú-ndó, te vá cání iní-ndó sã ìo quède váha-ndo, chi tnàhá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha dàsaⁿ nuú-yu ìⁿ sá néhé vâha-yu, te ndètu cahnu-ná-yu nacoto ñaha ñáyiú ní sáha nùú-yu-áⁿ. ³⁵Dico nchòhó xíní ñùhu-xi cuu iní-ndó ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te cada-ndo sã vâha sá cúú-xí-yu, te cuañaha nùu-ndo ìⁿ sá ná ndíhi-yu te núú xicáⁿ-yu núú-ndó, te vá cùndètu-ndo nacoto ñáhá-yu xii-ndo. Te ducaⁿ te ío-gá cuéhé ñíhí-ndó cùndecu

ndihi-ndo, te cuu ndisa-ndo dèhe Dútú Ndiöxí, chi ío càhnu iní-gá sá cúú-xí nchaa ñáyiú ñá túú ndacáⁿ táhú núú-gã cuendá nchaa sá vâha quède-gá, ndihi sá cúú-xí nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. ³⁶Te cunduu càhnu iní nchòhó tucu dàtná càhnu iní Tátá-ó Dútú Ndiöxí.

Vá càháⁿ cuèhé-ó cuendá tnàha ñáyiú-o

(Mt. 7:1-5)

³⁷Te vá càháⁿ cuèhé-ndó cuendá sá quidé tnàha ñáyiú-ndo, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí ñá túú nà tnúhu cúñaha-gã xii-ndo. Te vá cùñaha-ndo xii ñáyiú sá quíhíⁿ-yu ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndohó-yu cuendá nchaa sá ñá túú vâha quède-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí vá cùñaha-gã xii-ndo sã tnàhá-ndó quíhíⁿ-ndó ìⁿ xichi núú ùhú núú ndàhú ndoho-ndo. Te chí cádá càhnu iní nchaa sá quidé-yu, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí cada càhnu iní ñáhá-gã xii-ndo tucu. ³⁸Te chí cuañaha xii ñáyiú núú ná cúú sã xíní ñùhú-yu, te dàtná chitu ìⁿ yicá súúní xidó coyo-ná, ducaⁿ tàxi Yá Ndiöxí xii-ndo. Te nánicuáa na càda-ndo cada váha-ndo sã cúú-xí tnàha ñáyiú-ndo, te ñiú-ni ducaⁿ càda ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo — càchí Jèsús xâhaⁿ-gã xí-yu.

³⁹Te dàtnúni ní cani-gá ìⁿ cuèndú núú-yu nàcuáa tecú tnùní-yu tnúhu-gá, te xâhaⁿ-gã:

—Ìⁿ tée cuàá chi ñá ndácú-dé cuita nehe-dé ingá tée cuàá, chi núú ducaⁿ na càda-güedé te ndí ndúú-güedé ngaunihnu-güedé déhvá. ⁴⁰Te ni ìⁿ landú yíhí scuèlá ñá túú cùnuu-gá-güexi dàcúxí

mèstrú-güexi, te ndéé nõu na cùtúha váha-güexi, te dàtnùní nùtnahá-güexi téé dànehé ñáhá xii-güexi.

⁴¹Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã nchàa cuéchi quide ñáyiú cùu-xi datná ìíⁿ mihi líhli. ¿Te ná cuendá ndéhé-ndó ìíⁿ sá ñà túú vãha quide tnaha ñáyiú-ndo, te mee-ndo vïhi-gá quidé-ndó-í? Te sá dúcáⁿ quide-ndo te cada iní-ndó sã ndéhé-ndó dàtná ìíⁿ mihi líhli ññuhu núú tnaha ñáyiú-ndo, te mee-ndo ññuhu ìíⁿ mihi cahnu-gá núú-ndó. ⁴²Te núu na nàcanu ichi-ndo tnaha ñáyiú-ndo cuendá sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te mee-ndo vïhi-gá quidé-ndó ñá, te cada iní-ndó sã xãhaⁿ-ndo xii-yu sá nátáva-ndo mihi líhli ññuhu núú-yu, te mihi càhnu ññuhu núú méé-ndó ñà túú quide cuendá-ndó. ¡Te sá dúcáⁿ quide-ndo te ío dàndahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndãá-ndó te ñá ndàá sá quidé ndãá-ndó! Te xini ññuhu-xi díhna-gá dañ-ndo nchàa sá ñà túú vãha quide-ndo, te dàtnùní ducaⁿ te cutnùní váha iní-ndó nàcuáa nàcanu ichi-ndo tnaha ñáyiú-ndo.

Ndi dííⁿ núú yutnu xini-ó nã yutnu cùu-xi cuendá sá sãvidí-xi

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³Te ñá túú ni ìíⁿ yutnu váha te quiní-ó cùuⁿ sãvidí sá ñà túú vãha, te ni ìíⁿ yutnu sá ñà túú vãha, te quiní-ó cùuⁿ sãvidí váha, chi mee-ni sãvidí sá ñà túú vãha cùuⁿ.

⁴⁴Te ndi dííⁿ núú yutnu xini-ó nã yutnu cùu-xi cuendá sá sãvidí-xi, chi ñá túú xini-ó cùuⁿ ngúxí ìíⁿ tnu ìñu, te ni ñà túú xini-ó cùuⁿ ndéhé

yoho yàha stilé díquí ìíⁿ yoho yàha cutexínu. ⁴⁵Te nchaa ñáyiú váha iní-xi càháⁿ-yu tnúhu váha, chi ññu-ni tnúhu váha tnàhí-áⁿ ññúhú ìni-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú vãha iní-xi càháⁿ cuèhé-yu, chi ññu-ni tnúhu cuèhé tnàhí-áⁿ ññúhú ìni-yu, chi nchaa sá ññúhú ìni-yu te xíãⁿ càháⁿ-yu.

Ìíⁿ vehe ndècu cimientú-xi ndihi ìíⁿ vehe ñá túú cimientú-xi

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶¿Te ná cuendá càchí-ndó sã yñhú cùu-í Yaá cúú Xitohó-ndó te ñá túú quide-ndo nchaa nacuaa càháⁿ-í-í?

⁴⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá ñáyiú tùha ñaha xii-í, chi ñáyiú-áⁿ sácúndedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í te tnñí-yu. ⁴⁸Te ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ìíⁿ téé ní dácáá ìíⁿ vehe, chi téé-áⁿ díhna-gá ní xete-dé ndéé ní tnahá-dé yúú cáxíⁿ te dàtnùní ní tava-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ññuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, dico ñá túú ní ndàcu-xi cuidu-xi, te ducaⁿ chi téé ní dácáá vèhe-áⁿ ní tava-dé cimientú-xi núú yúú cáxíⁿ. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú sácúndedóho tnúhu càháⁿ-í te tnñí-yu.

⁴⁹Te ñáyiú sácúndedóho tnúhu càháⁿ-í te ñá túú tnñí-yu, ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ìíⁿ téé ní dácáá ìíⁿ vehe, te ñá túú ní tava-dé cimientú-xi, te òré ní cuuⁿ dáú, te ní ndee ndute ññuhu, te ní ndacáⁿ-xi ndéé núú cáá vèhe-áⁿ, te íí-ni ní xido-xi vehe-áⁿ cuendá sá ñà túú ní quène cimientú-xi. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáyiú sácúndedóho tnúhu-í te ñá túú cuini-yu tnñí-yu —càchí-gá xãhaⁿ-gã xii-yu.

**Jèsús quidé tãtนา-gá ìⁿ tée xìnu
cuechi núú ìⁿ tée cùu capitáⁿ**

(Mt. 8:5-13)

7 Te sátá nǐ yáha ní cáháⁿ Jèsús ndìhi ñáyiú, te cuáháⁿ-gá ñúú Capèrnaúm. ²Te yacáⁿ ndécú ìⁿ tée cùu capitáⁿ, te cùhú ìⁿ tée xìnu cuechi núú-dě tée ío-gá cúú ìní-dé, te sa ndècu-ná-dé sá cùú-dé. ³Te òré ní níhí tée cùu capitáⁿ-áⁿ tnúhu cuèndá Jèsús, te ní tendaha-dě ìⁿ úú cue tée cùu sacuéhé nǔú ñáyiú isràél cuáháⁿ-güedé cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gǎ nǔú vá cùndèè ìní-gá quíhíⁿ-gá cada tátna-gá tée xìnu cuechi núú-dě-áⁿ. ⁴Te ní quexio-güedé núú ndécú Jèsús, te ní ngüíta-güedé càháⁿ ndàhú víhí-güedé núú-gǎ, te xáhaⁿ-güedě: —Tée cùu capitáⁿ ní cachí-dé véxi-ndí nǔú vá cùndèè ìní-n quíhíⁿ-n càda tátna-n ìⁿ tée xìnu cuechi núú-dě chi cùhú-dé, te tàú ndisa-n càda-n nacúáa càháⁿ capitáⁿ-áⁿ, ⁵chi tée-ǎⁿ ío cùu ìní ñáhá-dě xii nchaa nchúhú ñáyiú isràél te ñiú-dé ní táúchíúⁿ-dě ní sáá veñúhu-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

⁶Te sátá dúcáⁿ te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé, te òré tá cùyatni-gá vehe núú ndécú tée cùhú-áⁿ cuáháⁿ, te tée cùu capitáⁿ-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii ìⁿ úú cue tée càháⁿ ndìhi-dé:

—Quíhíⁿ-ndó cǔñaha-ndo xii Yaa cúú Mèstrú sá càchí-í sá ñà túú nǎ caní ìní-gá, chi ñá túú tàú-í sá quíhu-gá ndéé xití vehe-í, ⁷chi ní sá cùnú ndúcú mèe-í-gá ñá túú ní cùyii-í. Núú xiáⁿ cǔñaha-ndo xii-gá sá ná càháⁿ-ni-gá sá ndúha tée

xìnu cuechi núú-í-a te ndúha-dé.

⁸Chi yúhú ndécú cuè tée tàxi tnuní ñáhá xii-í, te ducaⁿ yǔhú tucu ndècu cue sandadú táxi tnuní-í. Te òré xáhaⁿ-í xii ìⁿ-dé quíhíⁿ-dé ìⁿ chùⁿ te cuáháⁿ-dé, te òré xáhaⁿ-í xii ìngá-dé quixi-dé te véxi-dé, te òré xáhaⁿ-í xii tée xìnu cuechi núú-í cada-dé ìⁿ chùⁿ te quide-dé. Duha càchí-í cǔñaha-ndo xii-gá —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii cue tée càháⁿ ndìhi-dé-áⁿ.

⁹Te sátá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-güedě xii Jèsús, te ní cuñúhu-gá nchaa tnúhu ní cáháⁿ tée cùu capitáⁿ-áⁿ, te ní nchócótó-gǎ núú nchàa ñáyiú nchícúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎtá quíní-gá-í ní ìⁿ ñáyiú isràél, ñáyiú ío váha sàndáá ìní-xi Yá Ndióxi dàtná sàndáá ìní ñáhá tée-ǎⁿ xii-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹⁰Te òré ní ndexio cue tée nèhe tnúhu-áⁿ nǐ sáháⁿ núú Jèsús, te sa ní ndúha tée cùhú-áⁿ.

Jèsús dándòto-gá déhe ìⁿ ñaha quèé

¹¹Te sátá dúcáⁿ nǐ cuu te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ìⁿ ñúú nání Nàin, ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá, ndìhi vǎi ñáyiú. ¹²Te òré ní sáá-gá yuhu ñùú-áⁿ, te ní xini-gá nchídó-güedě ìⁿ ndíyi cuáháⁿ chindúxi ñaha-güedě, te ndíyi-áⁿ cúú dèhe ìⁿ ñaha quèé, te ìⁿ ñi ducaⁿ-ni déhe-aⁿ ndècu ní cuu te ní xihí-dé. Te ío cuéhé ñáyiú cuáháⁿ chindúxi ñaha. ¹³Te òré ní xini ñáhá Jèsús xii-aⁿ ndàhyú-aⁿ te ní cundàhú ìní ñáhá-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ: —Vá ndàhyú-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

¹⁴Te ní dáyátní-gǎ cǎjà ñúhú ndíyi-áⁿ te ní dácàá-gǎ ndaha-gǎ te ní tendaha-gǎ cǎjà-áⁿ, te ní ngúíñí cue téé nchìdo ñaha-áⁿ. Te ní xǎhaⁿ-gǎ xii ndíyi-áⁿ:

—Tée cuechi, yúhú cǎchí-í sǎ ndácõo-n —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii ndíyi-áⁿ.

¹⁵Te téé ní xíhí-áⁿ nǐ núcúnucóo-dé te ní ngúíta-dé cǎháⁿ-dé, te Jèsús ní nacuáha cuèndá ñáhá-gǎ xii-dé ndaha nǎná-dě. ¹⁶Te sǎ dúcáⁿ nǐ quide Jèsús ní xiní-yu te ío ní yùhú-yu, te ní xítñáhá-yu:

—Ío cǎhnu cuu Yá Ndiõxí chi ìⁿ téé cǎháⁿ tnúhu-gǎ ní quexìo núú ndécú-ó —cǎchí-yu xítñáhá-yu.

Te ní xítñaha tucú-yu:

—Yá Ndiõxí véxi-gǎ chindee ñàha-gǎ xii nchaa nchoo ñáiyu cùu cuendá-gǎ —cǎchí-yu xítñáhá-yu.

¹⁷Te nchaa ñúú distrítú Jùdeá, ndíhi dava-gǎ ñúú ní níhí-yu tnúhu nàcuáa ní quide Jèsús.

**Cue téé ní tendaha té Juàá cuáháⁿ
núú ndécú Jèsús**

(Mt. 11:2-19)

¹⁸Te cue téé xìca cuu ndíhi té Juàá ní xǎhaⁿ-güedě xii-dé nchaa sǎ nǐ quide-gǎ, núu ní cana-dé úú tnáhá-güedě ¹⁹cuendá cúñaha-dě quíhⁿ-güedě nducu tnúhu-güedě núú Jèsús, te núu sǎ díú-gǎ cúú-gǎ Crístú Yáá ní tendaha Yá Ndiõxí véxi ñuyíú-a àdi sǎ cùndètu nahi-ni-güedě mei Yáá-áⁿ. ²⁰Te òré ní quexìo cue téé ní tendaha tǎ Juàá núú ndécú Jèsús, te xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ:

—Té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáiyu ní tendaha ñàha-dé xii-ndí

véxi-ndí cǎcáⁿ tnúhú-ndí núú-n, núu sǎ díú-n cùu Crístú Yáá quixi ñuyíú-a, àdi sǎ cùndètu-ndí mei Crístú cǎchí-dé —cǎchí-güedě xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ.

²¹Te mei òré ní quexìo-güedě-áⁿ nǐ quide tátna Jèsús vǎi ñáiyu cùhú, te davá-yu cǎhú víhí tnáhá-yu, te ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú cuèhé tnáhá-yu ìⁿ ìⁿ-yu, te cue ñáiyu yíhi ñaha espíritú cùndíhi yucu ñávàha ní queñuhu-gǎ espíritú-áⁿ yiqui cùñú-yu, te ío vǎi ñáiyu cuàá ní nacaáⁿ-gǎ núú-yu. ²²Te Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cuánùhú te cani-ndo cuèndú núú tǎ Juàá nchaa sǎ ní xiní-ndó quide-í, ndíhi nchaa nàcuáa ndùu tnúhu ní cǎháⁿ-í ní xíndedóho-ndo. Te cúñaha-ndo xii-dé sǎ quidé tátna-í núú cuè ñáiyu cuàá, te quide tátna-í cue ñáiyu yacua, ndíhi cue ñáiyu tnáhá cuèhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cùñú-yu, ndíhi cue ñáiyu doho, nchaa ñáiyu-áⁿ quide tátna-í te ndúha-yu, te ndéé cue ñáiyu sa ní xíhí dándòto-í cúñaha-ndo xii-dé, te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sǎ ndécuu-í dánèhé-í nchaa ñáiyu ndàhú tnúhu sǎ sǎnú ìchi ñaha xii-yu nàcuáa naníhí tǎhú-yu. ²³Te cúñaha tùcu-ndo xii-dé sǎ ìo vǎha tǎhú nchaa ñáiyu ñá túú quide sǎá iní nchaa tnúhu cǎháⁿ-í, duha cúñaha-ndo xii-dé —cǎchí-gǎ xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁴Te sǎtá nǐ yáha-güedě cuánuhú-güedé, te ní ngúíta Jèsús ní cǎháⁿ-gǎ núú ñáiyu cuèndá té Juàá, te xǎhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Nchòhó ní sándéhé-ndó ìⁿ téé ndècu xití yucu, te téé-áⁿ ñà túú

sàni ìíⁿ sani úú iní-dé, chi ñá túú quíde-dé dàtná quíde nchaa ité náhnú cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ òré quéné tächí. ²⁵Te ni ñà túú ní sàndéhé-ndó ìíⁿ tée nihnu dóó vâha dóó vii càa. Te nchòhó xìní-ndó sã ñâyíu sàcuíhnu dóó vâha dóó vii càa ñá túú nã cúmãní xií-yu, te nchaa ñâyíu-áⁿ ndécũ-yu vehe cue tée cùnū yindaha ñaha xii ñâyíu. ²⁶Dico nchòhó chi ní sàndéhé-ndó ìíⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí. Te ndáá sá dífú tée càháⁿ tnúhu-gá cúú-dě dico cùnū-gá-dé dàcúxí dàva-gá cue tée càháⁿ tnúhu-gá. ²⁷Te ñiū cuendá té Juàá-áⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii Crístú, te duha ní xáhaⁿ-gã:

Tendaha-ĩ ìíⁿ tée càháⁿ tnúhu-í codonū-dé núú-n cuendá dàtúha-dé ñâyíu cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gã, te ducaⁿ ní ngódó tnùní núú tütú-gá. ²⁸Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñi ìíⁿ cue tée ñuyíú-a ñá túú cùnū-güedé dàtná cùnū té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñâyíu. Te nchaa ñâyíu sa ta ndĩhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí vitna cuáháⁿ cùnū-gá-ni tucú-yu dàcúxí tẽ Juàá cuẽi cùú-yu ñâyíu ñá túú cùnū dacúxí dàva-gá ñâyíu yindaha-gá —càchí Jèsús xáhaⁿ-gã xií-yu.

²⁹Te sá dúcáⁿ ñi càháⁿ Jèsús, núu nchaa ñâyíu ní dácúandute té Juàá ní cachí-yu sá ò vâha quíde Yá Ndiòxí, te ñiū-ni ducaⁿ ñi càháⁿ cue tée cuihna ñi-xi quíde cobrá ñáhá xii ñâyíu cuendá impuèstú, cue tée ní dácúandute-dé. ³⁰Dico cue tée cùu fariséú, ndĩhi cue tée dàcuaha

ñaha xii ñâyíu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, cue tée ñá túú ní dàcuandute té Juàá ñá túú ní tnàhá iní-güedé cada-güedé nchaa sá vâha cuini Yá Ndiòxí. ³¹Te Xítòhó Jesucristú ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa sãtnahá-xi cùu ñâyíu ndècu vitna. ³²Chi ñâyíu-áⁿ cúú-yu dàtná cue landú sácõo núú yãhu dàdiqúi-güexi te níhi càháⁿ-güexi, te xĩtnàha-güexi: “Ní tiú-ndí yaá ndĩhi vĩlu te ñá túú ní cuini-ndó càta-ndo. Te ío yica ñi ní xita yuhu-ndĩ te ñá túú ní ndãhyú-ndó”, càchí-güexi xĩtnàha-güexi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñâyíu ndècu vitna. ³³Te té Juàá tée ní xóo dacuandute ñaha xii ñâyíu ío ndàhú ní xóo caxi-dé, te ni ñà túú ní xóo coho-dé ndudí ndéhé yoho yàha stilé sá sà ní nduu-xi ndidí, te ní cachí-ndó sã ñi xíndecu ndĩhi-dé espíritú cündĩhi yucu ñávâha. ³⁴Te sátá ñi quexio yúhú Tée cùu ñani tnàhá-ndó nchaa-ndo, te xèxi-í xĩhi-í ndécũ-í te càchí-ndó sã cúú-í tée xèxi vihi te xĩhi vihi-í. Te càchí tucu-ndo sã cúú-í tée xica cuu ndĩhi cue tée cuihna ñi-xi quíde cobrá ñáhá xii ñâyíu cuendá impuèstú, ndĩhi nchaa dava-gá cue tée ndècu ichi cuehé ichi duha, duha càchí-ndó. ³⁵Te ñâyíu ní tnahá tnúhu ndĩhi Yá Ndiòxí, ñâyíu-áⁿ quídě-yu nàcuáa cutnùní sá mée-gã ío ndècu ndĩhi-gá sá xìní tnùnigá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Jèsús ndécú-gã vehe ìíⁿ tée cùu fariséú tée ñani Xímú

³⁶Te ìíⁿ tée cùu fariséú ní càháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te

òré ní quexìo-gá te cuánguihu-gá mèsá. ³⁷Te xíáⁿ núcõo-gá ní sáá ìíⁿ ñadìhí te diu-ni ñaha ñuú-áⁿ cúú-áⁿ, te ndècu-aⁿ ichi díí ìní, te sá nǐ níhí-aⁿ tnúhu sá cuängaxi Jèsús vehe tée cùu fariséú-áⁿ, núu nèhe-aⁿ ìíⁿ yoó chitu àcití sàháⁿ tnámí. ³⁸Te ní ngóo-aⁿ ìíⁿ xio dǐñi Jesús, te ní ngúíta-aⁿ ndàhyú-aⁿ te ndìhi ndute núú-aⁿ ní naquete-aⁿ sàhá-gǎ. Te dàtnùní ní nadayìchí-aⁿ ndìhi idi díquí-aⁿ, te ní teyuhu-aⁿ sàhá-gǎ, te ní chihi ñaha-aⁿ àcití sàháⁿ tnámí-áⁿ. ³⁹Te sá dúcáⁿ nǐ quide-aⁿ ní xiní tée cùu fariséú tée ní cáháⁿ ñáhá xii-gá-áⁿ nǔu ní sani iní-dé: “Te núu dìcò ndisa tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí cúú tée-a ña, te sa cutnùní iní-dé yoo cùu ñaha tnándeé ñáhá xii-dé, àdi ná ñáyiu cùu-aⁿ, te dìcò ìíⁿ ñaha ndècu ichi díí ìní cúú-áⁿ”, duha ní sani iní-dé.

⁴⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Xímú, ndècu ìíⁿ tnúhu cachí tnúhu-í xii-n —càchí-gá xàhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te tée cùu fariséú-áⁿ xàhaⁿ-dě xii-gá:

—Cachí tnúhu, Mèstrú —càchí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

⁴¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Ní xíndecu ìíⁿ tée ní xóo dasaⁿ nùu díhúⁿ, te ní xítaú úú tnàhá-güedé núú-dě. Te ìíⁿ-dè ní sàha-dé úhúⁿ cièndú díhúⁿ denàriú, te ìngá-dé ní sàha-dé údico úxí. ⁴²Te ñá ní nǐhí-güedé nacháhu-güedé núú-dě, te tée ní sánùu ñaha-áⁿ nǐ quide càhnu iní-dé ndi ndúú-güedé. Te vitna cachí-ò tucu te núu nděda càa-güedé cúú ìní ñáhá-gǎ-güedé xii-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴³Te ní xáhaⁿ tǎ Xímú-áⁿ:

—Sànuu sá tǎe tàù vài-gá díhúⁿ ò-gá cúú ìní-dé tée ní sánùu ñaha díhúⁿ-áⁿ —càchí-dé xàhaⁿ-dě xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sá ndàà càháⁿ-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁴⁻⁴⁶Te Jèsús ní ndacoto-gá núú ñadìhí-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii té Xímú-áⁿ:

—¿Ndèhe-n nacuáa quide ñadìhí-a ñǎ? Chi cuánguihu-í vehe-n, dico ñá túú ní tàxi-n ndute ndoo sàhá-í, te ni ñà túú ní tǎyuhu ñaha-n, te ni ñà túú ní chìhi-n acití díquí-í, dico ñadìhí-a ní naquete-aⁿ ndìhi ndute núú-aⁿ sàhá-í, te ní nadayìchí-aⁿ ndìhi idi díquí-aⁿ, te nuu núu teyuhu-aⁿ sàhá-í, te ní chihi-aⁿ acití sàháⁿ tnámí sàhá-í. ⁴⁷Te na càchí tnúhu-í xii-n sǎ ò cùu ìní ñáhá-áⁿ xii-í, te núu xíáⁿ cútnùní iní-ó sǎ cuèi ò vài sá cuèhé sá dúhá nǐ quide-aⁿ, dico Yá Ndiòxí sa ní quide càhnu iní ñáhá-gǎ xii-aⁿ. Chi Yá Ndiòxí quidé càhnu iní-gá ñáyiu cuèi vài àdi sacú cuèchi-yu, te núu sacú cuèchi-yu te sacú cúú ìní ñáhá-yu xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁸Te ní xáhaⁿ-gǎ xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní quide càhnu iní-í ncha cuèchi-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

⁴⁹Te cue tée xínucóo ndìhi-gá xǐtnàha-güedé:

—¿Ná tée cùu tée-a núu nándi sá quidé-dě, te ndéé nchaa yíca cuèchi ñáyiu quide cahnu iní-dé-í? —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

⁵⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá xii ñadìhí-áⁿ:

—Sa ní cácu nihnu-n nǔú ùhú núu ndàhú vitna chi ní sándáá iní

ñáhá-n xii-í, te vitna cuanùhú te ñá túú-gǎ ná cani iní-n —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

Ñáyiú ðìhí ní chindee ñàha xii Jesús

8 Te sátá dúcáⁿ ñí cuu te Jèsús ní xica-gǎ cuáháⁿ-gǎ titní víhí ñúú náhnú, ndìhi ñúú líhli dànehé-gǎ ñáyiú nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-yu. Te cuáháⁿ ndìhi-gǎ ndí ùxúú tnàhá cue téé xica cuu ndìhi-gǎ, ²ndìhi ìⁿ ùú ñáyiú ðìhí ní quide tátna-gǎ ní xíhi ñàha espíritú cundìhi yucu ñávàha, ndìhi ñáyiú tnàhá dava-gǎ cuéhé ùhú ní cùu. Te xíáⁿ tnàhá tucu ìⁿ ñàha nàni Mariá Magdalèná, te ñàha-áⁿ ñí xíhi ñàha ùsá espíritú cundìhi yucu ñávàha xii-aⁿ ní cùu, te ní quee ñàha-xi. ³Te tnàhá ìⁿ ñàha nàni Juáná ñadhí ìⁿ téé nàni Chúza téé ní cunuu ñí xinu cuechi vèhe té Hèrodés, ndìhi ingá ñàha nàni Susaná nchaa ñáyiú-áⁿ ñí chindee ñàhá-yu xii-gǎ ndìhi nchaa sá ndécú ndìhí-yu, te ðiu-ni ducaⁿ ñí quide vài-gǎ tucu ñáyiú nchicúⁿ ñáhá xii-gǎ cuáháⁿ.

Nàcuáa quide téé cuángacáⁿ triú

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴Te ío vài ñáyiú ndaa ñúú ní tacá-yu núú ndécú Jèsús, te ní ngüíta-gǎ ní cani-gǎ ìⁿ cuendú núú-yu cuendá tecú tnùní-yu tnúhu-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

⁵—Ìⁿ téé cuángacáⁿ-dé triú. Te òré ní ngüíta-dé dǎngoyo-dé triú-áⁿ te dava ní quene ndava ní ngava ndéé ichi, te ní xénihnu ñáyiú, te ní xiní tíaá te ní nadatàcá-güedi. ⁶Te dava ní ngava ñuhu yadi núú yíhí vèhi yúú, te ní xínu-xi dico

núú sàcú-ni nduu te ní yíchí-xi, chi ñá túú cöhyo yèhi. ⁷Te dava ní ngava núú yúcú ndíquíⁿ tnu ìⁿu, te ìⁿnuu-ni ñí xínu-xi ndìhi tnu ìⁿu-áⁿ, te tnu ìⁿu-áⁿ ñí dánáá-xí nchaa triú sá ñí xínu-áⁿ. ⁸Dico dava triú-áⁿ ñí ngava-xi núú ndécú ñùhu cocoⁿ, te xíáⁿ ní xínu-xi te ní sahnu-xi, te ío váha ní cuu, chi núú ìⁿ-ní triú te ní nguíhi yoco-xi ìⁿ ciendú triú-xi —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Te níhi ní cáháⁿ-gǎ ní xáhaⁿ tucu-gǎ xii-yu:

—Nchaa nchòhó ñáyiú ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a, te ío váha chí cuàha cuendá —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Nàcuáa quèe-xi tnúhu ní cáháⁿ Jèsús

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹Te cue téé xica cuu ndìhi Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ núu nása quèe-xi cuendú ní cani-gǎ núú ñáyiú. ¹⁰Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchòhó chi sa càchí tnúhu Yá Ndiöxí xii-ndo ìⁿ sá vǎtá quíní-gǎ-ndó, chi càchí tnúhu-gǎ nàcuáa cada-gǎ ndíhu ndaha-gǎ ñáyiú, dico dava-gǎ ñáyiú caní-í mee-ni cuendú núú-yu, chi cuéi na quíní-yu nchaa nàcuáa cuu dico ní vá cútnùni iní-yu ná cuendá ducaⁿ cùu, àdi cuéi na cùndedóho-yu dico ní vá tècú tnùní-yu —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gǎ nàcuáa quèe-xi tnúhu cuendá téé cuángacáⁿ triú

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹Te xáhaⁿ tucu-gǎ xii-güedé: —Duha quèe-xi cuendú ní cani-í núú-ndó, chi triú ní sacáⁿ téé-áⁿ cúú-xí dàtná tnúhu Yá Ndiöxí. ¹²Te

triù sá nǐ quene ndava ní ngava ndéé ichi-áⁿ, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní quée iní-xi tnúhu Yá Ndiöxí, dico sácuihná cuáháⁿ-xi xòcani-xi tnúhu-gá iní-yu cuendá sá vǎ quíndáá iní-yu, te vǎ nánihí tàhú-yu. ¹³Te triù sá nǐ ngava ñuhu yadí nǔú yíhí vǐhi yúú, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te díí iní ní tñí-yu tnúhu-gá, dico òré ná dàcaháⁿ ñáhá yècu ñávaha xií-yu nándi cadá-yu, te dàña nihnú-yu tnúhu-gá chi ñá nihí ndéé-yu canchicúⁿ nihnú-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá. ¹⁴Te triù sá nǐ ngava núú yúcu ndǐquíⁿ tnu ññu-áⁿ, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ní tecú dóho-xi tnúhu Yá Ndiöxí, dico cuéé cuéé ní nacuanaá-yu tnúhu-gá, chi cuendá mee-ni sǎ cúú-xí mèe-yu ññu iní-yu, ndíhi cuendá sá ño sàni iní-yu cuu cuicá-yu, ndíhi cuendá sá ño cùdíí iní-yu nchaa sá ño ñuyíú-a núú xíáⁿ àúⁿ nǎ cuu ní xíndedóho-yu tnúhu-gá. ¹⁵Dico triù sá nǐ ngava núú ndécú ññu cocóⁿ, xíáⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú váha iní-xi ní xíndedóho tnúhu Yá Ndiöxí chi ñá túú dàña nihnú-yu, te ni yùhu ní iní-yu quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá.

Nàcuáa quidé-yu iti

(Mr. 4:21-25)

¹⁶Te ñá túú nì ññú ñáyiú tēñuhú-yu ññú iti te dàdáhu-yu, àdi chiváha-yu ññú caha càamá, chi tàxi ndecú-yu núú ññu cuendá cutnùnì núú nchàa ñáyiú ndècu vehe. ¹⁷Te ni ññú tnúhu sá ñǎ tècú tnùnì ñáyiú vitna vǎ càchí-ó sǎ vǎ tècú tnùnì-yu chi dacuèí sá tècú tnùnì-yu, te ni ññú tnúhu sá càchí-ó cùu yuhu vitna vǎ

cúú yùhu chi dacuitíí sǎ quée túu-xi núú ñáyiú.

¹⁸Te chí cùndedóho váha tnúhu na càháⁿ-í-a. Nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ío-gá cuita quíndáá-gá iní ñáhǎ-yu xii-gá quíhíⁿ, te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gá uuⁿ-gá cuita cuu sáa-gá iní-yu núú-gǎ quíhíⁿ — càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cue ñani Jèsús ndíhi ñaná-gǎ

(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹Te ní quexio náná Jèsús ndíhi cue ñani-gǎ vehe núú ndécú-gǎ, te ñá ndácú-yu càháⁿ ndíhi ñáhá-yu xii-gá chí ío cuéhé ñáyiú ndècu núú ndécú-gǎ. ²⁰Te ññú ñáyiú xíndecu-áⁿ ní dáyǎha-yu tnúhu núú-gǎ, te xǎhǎⁿ-yu:

—Ní quexio náná-n ndíhi cue ñani-n xínutnǐ-yu quehé, te cuìní-yu càháⁿ ndíhi ñáhá-yu xii-n —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ.

²¹Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Nchaa ñáyiú sàcùndedóho tnúhu Yá Ndiöxí te quidé-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá, ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná ñànà-í ndíhi dàtná cue ñani-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii ñáyiú ní dáyǎha tnúhu núú-gǎ-áⁿ.

Jèsús nganí-gǎ táchí ndíhi ndute làgúná

(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²²Te ññú nduu ní quée Jèsús bàrcú ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí ná quíhíⁿ-ó ndàa ingá xio yuhu làgúná —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te cuáháⁿ-güedé ndíhi-gǎ. ²³Te nini ññu barcú ichi cuáháⁿ-xi

núu ndute ní xídí Jèsús. Te ní ngúíta-xi níhi vihi quene táchí te ta nàdachítú-xi ndute xítí bàrcú-áⁿ cuáháⁿ, te sa cuíní-nǎ-xi quee naa bàrcú-áⁿ xítí ndute ní cùu. ²⁴Te ní sáháⁿ-güedé núu cáá Jèsús xídí-gá, te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—iMèstrú, ndiquíú ìní chi tà quee naa-o cuáháⁿ! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te Jèsús ní ndiquíú ìní-gá te ní ndacóo-gá te ní tenàá-gá táchí-ǎⁿ ndìhi ndute làgúná-áⁿ, te ní ngüíñí-ni táchí-ǎⁿ te ní nucúndecu nahi-nǎ ndute làgúná-áⁿ. ²⁵Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—¿Náa ñá túu sàndáá ìní ñáhá ndìsa-ndo xii-í ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Te ní cuñúhu-güedé sá dúcáⁿ ní quide-gá ní xiní-güedé, te ní yùhú-güedé, te ní xítìnhà-güedé:

—¿Te ná téé cùu téé-a núu ní cáháⁿ-ni-dé te ní ngüíñí táchí te ní nucúndecu nahi-ni ndùte làgúná-a-i? —càchí-güedé xítìnhà-güedé.

Tée yìhi ñaha cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶Te ní sáá-gá ndìhi-güedé yucu cue téé ñúu Gàdará, te yìhi ndáá-ni ndàa ìngá xio làgúná-áⁿ cáá dístritú Galileá. ²⁷Te òré ní quene Jèsús xítí bàrcú te ní dáyátní ñaha ìíⁿ téé ñúu-áⁿ xii-gá, te yìhi ñaha títíni espíritú cùndìhi yucu ñávàha xii-dé. Te ní cunaha ñà túú-gǎ sácúìhnu-dé dóó-dě, te ni ñà túú-gǎ sácúìndecu-dé vehe-dé, chi da nchaa núu yíndùxi ndíyi quide vehe-dé.

²⁸Te òré ní xiní-dé Jèsús te ní ngüíñí

xítí-dě núú-gǎ, te cue espíritú yíhí ñàha xii-dé-áⁿ ní quide-xi níhi ní cáháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Ná cuendá véxi-ò Jèsús Déhe Dútú Ndiòxí sàdì-n ìchi-í-i? Te càháⁿ ndàhú-í núu-n sǎ và dándòho ñaha-n xii-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

²⁹Te ducaⁿ ní cáháⁿ-dé cuendá sá Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha sá ná quee ñaha-xi xii-dé. Te nchaa xíǎⁿ ní xóo dacàháⁿ-xi ìní-dé nándi sá ní xóo cada-dé ñuu ní xóo dacùtu ñaha-güedé cadèna xii-dé cuendá sá ñà túú-gǎ ná cada-dé, te ní xóo cundeé ñáhá-güedě, dico cuèi ducaⁿ dico ní xóo dandàva-ni-dé cadèna, te cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ ní xóo dacùnu ñaha-xi xii-dé ní xóo quíhíⁿ-dé xítí yucu.

³⁰Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núu-dě, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Nása nàni-n-i? —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—Vài Sandadú nàni-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-dě xii-gá cuendá sá ìo cuéhé espíritú cùndìhi yucu ñávàha yìhi ñaha xii-dé. ³¹Te nchaa espíritú-áⁿ ní cáháⁿ ndàhú-xi núu Jèsús sá và téndàha ñaha-gá xii-xi quíhíⁿ-xi núu ùhú núu ndàhú.

³²Te òru-ni yatni yucu núu ndécú Jèsús-áⁿ yíhí vài cuchí xíxexi-güedi, te nchaa espíritú-áⁿ ní cáháⁿ ndàhú-xi núu-gǎ sá ná dàña-gá quíhu-xi yiqui cùnú nchaa cùchí-áⁿ, te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá cúu quíhu-xi yiqui cùnú-güedi. ³³Te ní quee ñaha nchaa espíritú-áⁿ xii téé-áⁿ, te ní quíhu-xi nchaa cùchí-áⁿ, te cùchí-áⁿ

ní xinu-güedi duha ní queé-güedi ndàa núú dèhvá yuhu làgúná-áⁿ, te ní ngaunihnu-güedi xítí ndute te ní ndìhi-güedi ní cáhá.

³⁴Te òré ní xiní cue téé xìto cuchi-áⁿ nàcuáa ní cuu te ní yùhú-güedé ní xinu-güedé, te ní sáháⁿ-güedé ní cani-güedé cuèndú núú cuè ñáyiú ndècu xítí ñuú, ndìhi núú cuè ñáyiú ndècu xítí yucu.

³⁵Te nchaa ñáyiú ní níhí tñùhu ní queé-yu cuáháⁿ ndéhě-yu nàcuáa ní cuu. Te òré ní quexìo-yu núú ndécú Jèsús, te ní xiní-yu téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ núcòo-dé núú sàhá Jèsús, te ñihnu-ná-dé dóó-dě, te núcòo-dé dàtná ìⁿ ñáyiú váha, te ní yùhú-yu òré ní xiní ñáhă-yu xii-dé.

³⁶Te nchaa ñáyiú ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha téé yìhi ñaha cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ ní cùu ní caní-yu cuèndú núú nchàa ñáyiú ní quexìo-áⁿ nàcuáa ní cuu ní ndúha téé-áⁿ ndìhi nàcuáa ní cuu cuèndá nchaa cùchí-áⁿ. ³⁷Te sá dúcáⁿ ní níhí-yu tñùhu nàcuáa ní cuu, núú nchaa ñáyiú ñuú Gàdará ío ní yùhú-yu te ní ngüíta-yu càháⁿ ndàhú-yu núú Jèsús sá ná nùhú-gá ñuú ndèè ichi véxi-gá. Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-yu núú cuáháⁿ-gá núú ndécú bàrcú. Te òré ndée-gá bàrcú-áⁿ nùhú-gá ³⁸ní ngüíta téé ní xíhi ñaha cuè espíritú cùndìhi yucu ñávàha càháⁿ ndàhú-dé núú-gá ñuú vá cùndèè iní-gá quíhíⁿ ndìhi ñaha-gă xii-dé, dico Jèsús ní quide ndee iní ñáhá-ni-gă xii-dé, te ní xáhaⁿ-gă:

³⁹—Cuanùhú vehe-n, te cani-n cuèndú núú nchàa ñáyiú sá ío càhnu cuu nchaa sá vâha ní quide

ñaha Yă Ndióxí xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te téé-áⁿ ní xica-dé cuánuhú-dé te ní ngüíta-dé ní cani-dé cuèndú núú nchàa ñáyiú xĩndecu ñihí ñuú sá ío càhnu cuu nchaa sá vâha ní quide ñaha Jèsús xii-dé.

Cuèndá déhe yoco tē Jàirú, ndìhi cuèndá ìⁿ ñadìhí ní tnándeé dóó

Jèsús

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰Te òré ní ndexìo Jèsús ndàa ìngá xio yuhu làgúná, te ñáyiú xĩndecu xíáⁿ sa ndètu cahnu ñaha-ná-yu, te ío váha ní cáháⁿ ndìhi ñáhá-yu xii-gá òré ní nasáá-gá. ⁴¹Te ìⁿ téé tàxi tñuní veñùhu ní quexìo-dé núú ndécú Jèsús, te téé-áⁿ nání-dě Jàirú, te ní ngüíñí xítí-dě núú-gă càháⁿ ndàhú-dé, te xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Véxi-í càháⁿ ndàhú-í núú-n ñuú vá cùndèè iní-n quíhíⁿ-ó vèhe-í cada tátna-n dèhe yoco-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴²Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-dě chi ndècu ìⁿ dii-ni déhe yoco-dě, te ndècu-xi datná úxúú cuía-xi, te càhú víhí tñàhá-xi cùhú-xi te cuíní-xi cuú-xi. Te Jèsús ní xica-gá cuáháⁿ-gá ndìhi téé-áⁿ, te ío vâi ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te dàdehnde ñaha-ná-yu xii-gá ní cùu.

⁴³Te tñuú nchaa ñáyiú-áⁿ ñútnàhá ìⁿ ñaha cùhú, te ñaha-áⁿ sà ní cuu úxúú cuía sã cùhú-aⁿ ngòyo ñaha níñí xii-aⁿ, te ío cuéhé díhúⁿ ní cuu dàndoñuhu-aⁿ chi ní nadico-aⁿ nchàa sá ndécú ndìhi-aⁿ cuendá ní níhí-aⁿ díhúⁿ ní queheⁿ nchaa ñáyiú ní quide tátna ñaha xii-aⁿ, dico ní ìⁿ-yu ñá túú ní ndàcú-yu ndúha-aⁿ.

44 Te ní sáháⁿ ndehe yatni-aⁿ ndàa sàtá Jèsús, te ní tnándeé-aⁿ luha yuhu dǒó-gǎ te òré-ni-áⁿ ní ndúha-aⁿ.

45 Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-yu, te xáhaⁿ-gǎ:

— ÌNdédacàa-ndo ní tnándeé ñáhá xii-í? — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te nchaá-yu ní xáhǎⁿ-yu sá nǐ ìⁿ-yu ñá túú ní tnándeé ñáhá xii-gǎ. Te té Pèlú ndìhi cue té cùndìhi-dé ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

— Mèstrú, ndèhe-n sá vái ñáiyu nchìcúⁿ ñáhá xii-n, te xio xio dàdehnde ñahá-yu, te xìcáⁿ tnúhú-gǎ-n yòo ní tnándeé ñáhá xii-n — cǎchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

46 Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

— Dico diu ìⁿ-ndo nǐ tnándeé ñáhá xii-í, chi ní cutnùnì iní-í sá ìⁿ ñáiyu cùhú ní tnándeé ñáhá xii-í te ní ndúha-yu — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

47 Te sàtá nǐ xinì ñaha-áⁿ sǎ nǐ cutnùnì iní Jèsús sá nǐ tnándeé ñáhá-áⁿ xii-gǎ, te yùhú yùhú-aⁿ ní sáhá-aⁿ ní ngüíñí xítí-áⁿ núú-gǎ, te ní náhmá-aⁿ núú-gǎ, ndìhi núú nchàa ñáiyu ná cuendá ducaⁿ nǐ quide-aⁿ ní tnándeé-aⁿ-gǎ, ndìhi cuendá sá òré-ni-áⁿ ní ndúha-aⁿ.

48 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

— Yòhó ñaha cùhú, ní sándáá iní ñáhá-n xii-í nǔu ní ndúha-n, te cuanùhú vitna te ñá túú-gǎ ná canì iní-n — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

49 Te cǎháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní sáá ìⁿ té xìnu cuechi vehe té Jàirú té tàxi tnunì veñúhu, te xáhaⁿ tée xìnu cuechi-áⁿ xii-dé:

— Sa ní xíhí déhe-n, vá chíchiuⁿ-gǎ-n Mèstrú — cǎchí-dé xáhaⁿ-dè.

50 Te sá dúcáⁿ xáhaⁿ tée xìnu cuechi-áⁿ xii té Jàirú ní tecú dóho Jèsús, núu ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

— Vá ndìhú iní-n, quindáá iní ñáhá-ni-n xii-í te ndúha déhe-n — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

51 Te òré ní sáá-gǎ vehe té Jàirú te ñá ní dàña-gǎ quíhu ñáiyu cùtexínu, núu té Pèlú-ni ndìhi té Jàcobó-ni, ndìhi té Juáá-ni, ndìhi tǎtá ndìhi nǎná-ni xíchí nǐ xíhí-áⁿ cuànguìhu ndìhi-gǎ xití vehe. 52 Te nchaa ñáiyu sa xíndecu vehe-dé-áⁿ xíndáhyú-yu sá ndìhú iní-yu cuendá sá nǐ xíhí-xi. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

— Vá ndàhyú-ndó, chi dícó-ni xidí-xi ñá túú ní xíhí-xi — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

53 Te ní sácú ndee ñáhǎ-yu xii-gǎ, chi sá cúú-xí mèe-yu chi ní xíhí ndisa xíchí-áⁿ. 54 Te Jèsús ní tñii-gǎ ndaha xíchí nǐ xíhí-áⁿ, te níhi ní cǎháⁿ-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

— Xíchí cuéchí, ndacóo — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

55 Te xíchí-áⁿ nǐ ndoto-xi, te òré-ni ní ndacóo-xi, te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá ná cuǎñàhá-yu sá cǎxí-xí.

56 Te tǎtá-xi ndìhi nǎná-xi súunì nǐ cuñúhu-yu sá dúcáⁿ nǐ dándótó ñàha Jesús xii-xi, te ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu sá vǎ yòo ìⁿ cùñàhá-yu sá dúcáⁿ nǐ quide-gǎ.

Jèsús téndàha-gǎ ndi ùxúú cue téé xica cuu ndìhi-gǎ quíhíⁿ-güedé cǎháⁿ-güedé tnúhu-gǎ

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

9 Te Jèsús ní cana-gǎ ndi ùxúú cue téé xica cuu ndìhi-gǎ, te ní sǎñaha-gǎ xii-güedé tnúhu ndee iní cundecu ndìhi-güedé cuendá queñuhu-güedé nchaa

espíritú cúndihí yucu ñávãha yìhi ñaha xii ñáyiu, ndihí cuendá sá cádá tátna-güedé nchaa ñáyiu cùhú. ²Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé sá quihíⁿ-güedé danèhé-güedé ñáyiu nàcuáa cada Yá Ndiöxí ndíhu ndaha ñaha-gá xií-yu, te ducaⁿ cada tátna-güedé cue ñáyiu cùhú. ³Te cùmání-gã caca-güedé quihíⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Ñá túú tnàhí ná canehe-ndo cùu ichi-ndo, ni tàtnu, ni ñunu, ni sã cáxí-ndó, ni ðíhúⁿ. Te ni vã cánèhe-ndo ingá ichi dóó-ndó, chi ðiu-ni dóó níhnú-ndó-ãⁿ xíãⁿ tnàhí-ni. ⁴Te ndèdani càa vehe na saá-ndó, te xíáⁿ cundecu-ndo ndèè ná sàà nduu ndèe-ndo. ⁵Te núu ñá túú cuiní-yu queheⁿ cuendá ñãhã-yu xii-ndo, te ndee-ndo ñúú-áⁿ, te naquidi-ndo tìcá chùhmá ñí tní sáhá-ndó cuendá sá ná cùnuni iní-yu sá ñà túú quide váha-yu — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ Jèsús xii-güedé, te ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé nchaa ñúú dácuaà-güedé ñáyiu tnúhu Yá Ndiöxí, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu, te ducaⁿ ta quide tátna-güedé nchaa ñáyiu cùhú cuáháⁿ.

Nàcuáa ní cuu ní xíhí té Juàá téé dácuaandute ñaha xii ñáyiu

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷Te té Hèrodés téé cùu gobiernú ní níhí-dè tnúhu nchaa nàcuáa quide Jesús, te quèyuhú iní-dé te sàni iní-dé yoo cùu-gá. Te ducaⁿ ñí sani iní-dé chi dava ñáyiu cächí-yu sá tè Juàá téé ní xóo dácuaandute ñaha xii ñáyiu ní ndoto cùu-gá. ⁸Te

davá-yu cächí-yu sá tè Èliás cúu-gã, te davá-yu cächí-yu sá ñíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha vìhi ní ndoto cùu-gá, cächí-yu.

⁹Dico té Hèrodés ní cächí-dé:

—Yúhú ní táuchíuⁿ-í ní xehndé-güedé díquí tè Juàá. ¿Te yoo cùu téé dii cuendú-xi níhí-a sá sùuní cuèhé núú sã quidé-dè váiⁿ? —duha ní cächí-dé.

Te té Hèrodés ndúcú-dè nàcuáa cada-dé cuendá quini-dé Jèsús.

Jèsús dácaxi-gá úhúⁿ míl cue téé te ðìⁿ ñáyiu ðìhí ndíhi landú

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰Te nchaa cue téé ní táuchíuⁿ Jèsús cuáháⁿ cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiu ní ndexìo-güedé núu-gã te ní ngúita-güedé nácàni tnúhu-güedé nchaa nàcuáa ní quide-güedé. Te dätñuní ní xica-gá mediì-ni-gá ndéca ñaha-gá xii-güedé cuáháⁿ ñíⁿ xichi núú ñà túú ñáyiu ndècu, yatni núú cáá ñúú Bètsaidá. ¹¹Dico òré ní níhí ñáyiu tnúhu sá cuáháⁿ Jèsús, te nchìcúⁿ-yu-gá cuáháⁿ, te òré ní quexìo-yu núu-gã, te ní queheⁿ cuendá ñáhá-gã xií-yu, te ní dánèhé ñáhá-gã xií-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xií-yu, te ní quide tátna-gá nchaa ñáyiu cùhú.

¹²Te òré sa ní cuaa te ní natacá ndi ùxúú cue téé xica cuu ndíhi-gá núu-gã, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Sa ní cuu dandàca-n nchaa ñáyiu-a, chi sa ní cuaa, te na quihíⁿ-yu nchaa vehe càa yatni iha, ndíhi nchaa xití ñúú cáá yàtni iha cuaáⁿ-yu sá cáxí-yu, te ðiu-ni yacáⁿ ndetatú-yu, chi núú ndécú-ó ñha ñá túú tnàhí ná ìó —cächí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

13Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:
—Mee-ndo chí cuǎñaha sǎ ná
càxí-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:
—Ná túú nǎgá ndécú ndìhi-ndí,
chí úhúⁿ duha-ná pàá, ndìhi úú-nǎ
chácá ndécú ndìhi-ndí, te òu-ni
núu quíhíⁿ-ndí cuaaⁿ-ndí sá cǎxí-yu
—càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

14Te xínu dàtná úhúⁿ mìl mee-ni
cuè téé, te òhíⁿ ñáyíu òhíⁿ ndìhi
landú. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue
téé xica cuu ndìhi-gá:

—Chí cǔñaha na ngöö ndi údico
úxí ndi údico úxí-yu ìⁿ ìⁿ xichi —
càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

15Te ducaⁿ ñi quide-güedé, te ní
ngóo-yu nchaá-yu. **16**Te dàtnùní ní
queheⁿ-gá ndi úhúⁿ pàá-áⁿ, ndìhi
ndi ndúú chácá-ǎⁿ. Te ní ndacoto-gá
andíu, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú
Yǎ Ndiòxí, te dàtnùní ní táhú
cuèchi-gá pàá-áⁿ ndìhi chácá-ǎⁿ, te
ní sáha-gá nchaá cue téé xica cuu
ndìhi-gá ní dácǎhñu ñaha-güedé
xií-yu. **17**Te nchaá-yu ní xexí-yu
ní ndahá xití-yu. Te sátá ñi túhú
còhò-yu te ní nadatàcá-güedé nchaá
sá ñi quendóo, te ní chítú ùxúú
tnàhá tídihi mee-ni sǎ ñi quendóo.

**Té Pèlú xǎhaⁿ-dě xii Jèsús sá díú-gǎ
cúú-gǎ Cristú**

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18Te ìⁿ nduu ndècu mee Jesús
ndìhi cue téé xica cuu ndìhi-gá, te
càháⁿ ndìhi-gá Yǎ Ndiòxí, te sátá ñi
yáha ní càháⁿ ndìhi-gá Yǎ Ndiòxí,
te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núú-güedé, te
xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Éyoo cùu yúhú càchí ñáyíu-va?
—càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

19Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Davá-yu càchí-yu sá cúú-n ndíi
Juáá téé ní xóo dacuàndute ñaha
xii ñáyíu, te davá-yu càchí-yu sá
cúú-n tǎ Èlías, te davá-yu càchí-yu
sá ìⁿ téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yá
Ndiòxí ndéé sanaha ñi ndoto cùu-n,
duha càchí-yu —càchí-güedé
xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

20Te ní xícáⁿ tnúhú tùcu-gá
núú-güedé, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:
—Te nchòhò, éyoo sàni iní-ndó
cùu-í-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
xii-güedé.

Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:
—Yòhó cúú-n Cristú Déhe Dútú
Ndiòxí —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

**Jèsús càháⁿ-gǎ sá càhni ñaha-güedé
xii-gá**

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9 :1)

21Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé sá vǎ
yóo ìⁿ cǔñaha-güedé yoo cùu-gá.

22Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó
nchàa-ndo ío cuéhé sǎ ndòhò-í,
chí daquèe tíhú ñáhá cuè téé cùu
sacuéhé núú ñáyíu isràél, ndìhi cue
dútú cúnùu, ndìhi cue téé dàcuaha
ñaha xii ñáyíu nchaá tnúhu ní
chídó tnùnì ndíi Moisés, te sáá
nduu te cahni ñaha-güedé xii-í,
dico nduu únì sá cùu-í te ndoto-í —
càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

23Te dàtnùní ní xáhaⁿ-gǎ xii
nchaá ñáyíu:

—Nchaá ñáyíu cuinì chitnahá
ñáhá xii-í, te xini ñuhu-xi vǎ
cádá-gǎ-yu sá sání iní mèé-yu,
te ìⁿ nduu ìⁿ nduu cada ndee
iní-yu cundecu túha-yu ndohó-yu
cuendá-í, te cuèi na ndòhò-yu dàtná
ndoho-í. **24**Te nchaá ñáyíu cuinì

sá ñà túú tñàhí ná yáha cundecu ñuyíú-a cuíta nihnú-yu. Dico nchaa ñáyíu ñá túú yùhú cuèi nándi sá ná yáha-yu cundecú-yu ñuyíú-a sá cuèndá-í, te ñáyíu-áⁿ naníhí tàhú-yu. ²⁵Te cuèi nchaandi túhú sá ío ñuyíú-a na nihi ñáyíu cundecu ndíhí-yu, dico núu diu nchaa xíáⁿ ná càda cuíta nihnú-yu te ñá túú vèdana nàndíhí-xi sá dúcáⁿ ndècu ndíhí-yu nchaa xíáⁿ. ²⁶Te nchaa ñáyíu na cùcahaⁿ núu-xi cáháⁿ váha cuèndá-í ndíhi cuèndá nchaa tñúhu-í, te tñàhá yùhú Tée cùu ñàní tñàhá-ndó nchàa-ndo cucahaⁿ núu-í núú-yu òré quixi tucu-í ndíhi cue espíritú xínú cuèchi núú Tàtà-í Dútú Ndiòxí, te mee-gã cada cutnùnì iní nchaa ñáyíu sá ío càhnu cuu-í. ²⁷Te na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sã ío dava nchòhó ñáyíu ndècu iha vitna vá cùu-ni-ndo, chi cundecu-ni-ndo ndéé quíní-ndó sãa nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii ñáyíu —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-yu.

Ní nadáma dóo Jèsús ndíhi núu-gã

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸Te ní cuu dàtná úná nduu sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ Jèsús, te cuásaá-gã ìíⁿ yucu cáháⁿ ndíhi-gã Yá Ndiòxí, te ndèca-gã té Pèlú, ndíhi té Jàcobó, ndíhi té Juàà cuásaá. ²⁹Te nini càháⁿ ndíhi-gã Yá Ndiòxí ní nadáma núu-gã ndíhi dóo-gã, te dóo-gã-áⁿ sùúnì nĩ nduu cuixíⁿ víhí, te sùúnì dàtásaⁿ-xi. ³⁰Te òré-ni-áⁿ nĩ xiní-güedé úú tñàhá cue téè càháⁿ ndíhi-gã, te ìíⁿ-dé cúú-dě té Moisés, te ingá-dé cúú-dě té Èliás, ³¹te sùúnì dàtásaⁿ-xi nĩ càndéé núú ndécú cuè téè úú-áⁿ ndíhi-gã, te xíndatnúhu-güedé nàcuáa ndoho

Jèsús cuú-gã ñúú Jerusàlén dàtná ní cachí mée-gã. ³²Te té Pèlú ndíhi úú-gã-güedé cuínì víhí-güedé cúdú-güedé, dico ní sahnì iní-güedé ñá túú ní xídfí-güedé, te ní dánèhé núú ñàhá-xí xii-güedé sá sùúnì váha càa núú ndécú Jèsús, ndíhi úú cue téè càháⁿ ndíhi-gã-áⁿ. ³³Te òré sa ndùcu ndee cue téè úú-áⁿ caca-güedé núhú-güedé, te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú xii-gã:

—Mèstrú, iváha ní cuu sá ndécú-ó iha vitna! Te na dàcaa-ndí únì tñàhá vehe tnuvixíⁿ, ìíⁿ cuu cuèndá-n, te ìíⁿ cuu cuèndá té Moisés, te ìíⁿ cuu cuèndá té Èliás —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gã.

Dico té Pèlú chi ní mèe-dé ñá túú ní cùtnunì iní-dé nása ndùu tñúhu ní cáháⁿ-dé. ³⁴Te nini càháⁿ-dé ní quexio ìíⁿ vícò núú ndécú-güedé-áⁿ nĩ dádãhu ñaha-xi xii-güedé, te ní yùhú-güedé sá dúcáⁿ nĩ quexio vícò-áⁿ nĩ dádãhu ñaha-xi. ³⁵Te xití vícò-áⁿ nĩ tecú ní cáháⁿ Yá Ndiòxí, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Tée-a cùu-dé Déhe-í, téè ío cùu iní-í, te tñii-ndo nchàa tñúhu càháⁿ-dé —duha ní xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁶Te sátá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ Yá Ndiòxí, te ní quide cuèndá-güedé sá mèdii-ná Jèsús ndécú-gã xíáⁿ. Te vá yõ ìíⁿ nĩ xáhaⁿ-güedé nàcuáa ndùu nchaa sá nĩ xiní-güedé-áⁿ.

Jèsús quidé tãtna-gã ìíⁿ téè cuechi yíhi ñaha espíritú cùndíhi yucu ñávãha

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷Te ingá nduu-áⁿ cuãnuu-gã yucu-áⁿ ndíhi-güedé, te ío cuéhé ñáyíu cuáháⁿ tñàhá ñàhá xii-gã.

³⁸Te ìíⁿ téé ñùhu tnahá tnuú-yu-áⁿ ní cáháⁿ níhi-dé, te xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú, ío càháⁿ ndàhú-í núú-n ñùu vá cùndèe iní-n càda tátna-n dèhe-í, chí ìíⁿdiì duha-dé ndécú,
³⁹te yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha xii-dé, te òré ná nàtnìi ñaha-xi xii-dé, te dàcana saa ñaha-xi, te ndàda ruúⁿ ñáhá-xí xii-dé, te tàva-xi tíñú yuhu-dé. Te ío dàndoho ñaha-xi xii-dé, chí ndéé núú ñà cúú-gǎ, te dàña ñaha tnaa-xi xii-dé. ⁴⁰Te sa ní cáháⁿ ndàhú-í núú cuè téé xica cuu ndìhi-n queñuhu-güedé-xi, dico ñá túú ní ndàcu-güedé —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁴¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii nchaa ñáyiu:

—iNchaa nchòhò ñáyiu ndècu ñuyú-a ío sàà iní-ndó, chí ñá túú cuíní-ndó quèndáá iní-ndó Yá Ndiòxí! Te ní cuu vài nduu quide ndee iní-í nchaa sá quidé-ndó, òte ná ndéé ama vá dúcáⁿ-gǎ cada-ndo-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te ní xáhaⁿ-gǎ xii téé cùhú déhe-xi-áⁿ:

—Taxi déhe-n ìha —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴²Te òré cuáháⁿ téé cuechi-ǎⁿ núú-gǎ, te espíritú cùndìhi yucu ñávàha-áⁿ ní dándùà ñáhá-xí xii-dé, te sàhni yìhi ñáhá tucu-xi xii-dé ní cùu, dico Jèsús níhi ní cáháⁿ-gá ní tenàá-gá espíritú-áⁿ, te ní quee ñaha-xi xii-dé, te ní nacúáha cuèndá ñáhá-gǎ xii-dé tātá-dè. ⁴³Te ncháa-yu ní cuñùhu-yu sá dúcáⁿ ní cuu, te ní cachí-yu sá ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí.

Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cùu-gá

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Te nini xìcuñùhu-yu nàcuáa ní quide Jèsús, te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xica cuu ndìhi-gá:

⁴⁴—Nchòhò cunedóho váha-ndo tñùhu na càháⁿ-í-a, te vá ná cuànaa-ndo, chí yúhú Tée cùu ñaní tnahá-ndó nchàa-ndo sáá ìíⁿ nduu te cuáha cuèndá ñáhá-güedé xii-í núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴⁵Dico cue téé-áⁿ ñà túú ní tècú tñùnì-güedé nàcuáa nduu tñùhu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé, te ducaⁿ ní yáha-güedé, chí ducaⁿ tñàhí ní cachí-gá sá vǎ tècú tñùnì-güedé, te ní yùhú-güedé cǎcáⁿ tñùhú-güedé núú-gǎ nása nduu tñùhu ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cue téé ndùcu tñùhu núú tñáhá ñùu ndèdacàa-güedé ío-gá cùnùu

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶Te cue téé xica cuu ndìhi-gá ní ngüíta-güedé ndátnùhu-güedé ñùu ndèdacàa-güedé ío-gá cùnùu, ⁴⁷dico Jèsús ní cutnùnì iní-gá nàcuáa sàni iní-güedé ñùu ní cana-gá ìíⁿ té ìhli, te ní sanu tñí ñaha-gǎ ìíⁿ xio dñi-gá. ⁴⁸Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuèndá ìíⁿ té ìhli dàtná té ìhli-a cuèndá sá ñùhú iní ñáhá-yu xii-í ñá, te cada iní-yu sá yùhú ní queheⁿ cuèndá-yu, te nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuèndá ñáhá xii yùhú, te cada iní-yu sá tñàh Tātá-í Dútú Ndiòxí Yáa ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a ní queheⁿ cuèndá-yu. Te nchaa ñáyiu ío ndàhú iní-xi mee-ni xìnu

cuechí-yu, ñáyiú-áⁿ ïo-gá cúnùú-yu
—càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

**Ñáyiú ñá túú cùu úhú iní ñáhá
cündihí ñahá-yu xii-o**

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹Te té Juáá diu-ní ìíⁿ téé xìca cuu
ndihí-gá ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, ní xiní-ndí ìíⁿ téé
càcunehe ñaha-dé xii-n, te
ndèñuhu-dé espíritú cündihí yucu
ñávaha yìhi ñaha xii ñáyiú, te
nchúhú ñá túú ní dàña-gá-ndí ducaⁿ
càda-dé, chi ñá túú xìca cuu ndihí
ñaha-dé xii-o —càchí-dé xáhaⁿ-dë
xii-gá.

⁵⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Daña-ndo na càda nahi-dé ní
cùu, chi ñáyiú ñá túú cùu úhú iní
ñáhá xii-o te cündihí ñahá-yu —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Jèsús càháⁿ-gá dóho té

Jacobó ndihí té Juáá

⁵¹Te òré sa ta cùyatni ndaa Jesús
andíu, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá
ñuú Jerusalén, chi duuⁿ duuⁿ ní
sani iní-gá sá quíhíⁿ-gá. ⁵²Te ní
tendaha-gã cue téé yòdo nuu cuáháⁿ,
te ní quexìo-güedé ìíⁿ ñuú, te
ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Sàmariá,
te ndücu-güedé ìíⁿ vehe cada
túha-güedé òré quexìo-gá. ⁵³Dico
ñáyiú Sàmariá ñá túú ní cuíní-yu
cuáñaha núu-yu vehe, chi cuendá sá
ní cutnùní iní-yu sá ìchi yáha-ni-gá
quíhíⁿ-gá ñuú Jerusalén. ⁵⁴Te sá
dúcaⁿ ní quidé-yu ñá túú ní cuíní-yu
cuáñaha núu-yu vehe ndetatú-gá,
núu ní xáhaⁿ tã Jacobó ndihí té Juáá
cue téé xìca cuu ndihí-gá xii-gá:

—Mèstrú, ìcuíní-n càcáⁿ táhú-ó
núú Yá Ndiöxí cuendá dangáva-gá

ñuhú danàa-gá ñáyiú ñuú-a dàtná
ní quide té Èliás téé ní xóo cáháⁿ
tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha-ãⁿ? —
càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵⁵Te Jèsús ní nchócótó-gã
núú-güedé, te níhi ní cáháⁿ-gã
dóho-güedé, te xáhaⁿ-gã:

—Nchòhó, chi ñá túú vãha iní-ndó
te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó. ⁵⁶Chi yúhú
Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo
véxi-í sá dácäcu nihnu-í ñáyiú, te
ñá dúú véxi-í sá dáciuta nihnu-í-yu
—càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te sátá dúcaⁿ ní xáhaⁿ-gã, te ní
xica-gá cuáháⁿ-gã ndihí-güedé ingá
ñuú.

**Ñáyiú cuíní chitnahá ñáhá xii Jesús
ní cùu**

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷Te ñuhu Jesús ìchi ndihí-güedé,
te ìíⁿ téé ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, cuíní-í canchicúⁿ ñáhà-í
xii-n ndèni ní cuu na quíhíⁿ-n —
càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁵⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Nchaa núcuui chi ndècu yaú cúú
vèhe-güedi saquihí-güedi, te nchaa
quiti ndàva caa tacá-güedi díquí
yutnu, dico yúhú Tée cùu ñaní
tnáhá-ndó nchàa-ndo chi ñá túú
ndèé cáá vèhe-í ñuyúú-a ndetatú-í —
càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁵⁹Te dàtnùní ní xáhaⁿ tucu-gá xii
ingá-dé:

—Yòhó taquixi chitnahá ñáhá-n
xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Dico téé-áⁿ ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, dañá na nùhú-í
cundetú-í cuú tãtà-í te chindúxi-í-dé,
te dàtnùní quixi-í chitnahá ñáhá
dùcaⁿ-ná-í xii-n —càchí-dé xáhaⁿ-dë
xii-gá.

⁶⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:
—Daña ñáyiú ñá túú sàndáá
iní ñáhá xii-í ná chíndúxi tñaha
meé-yu, chi ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná
ñáyiú ní xíhí cuéi ndècu-ní-yu
núú ñuyíú-a. Te yòhò taquixi, chi
quíhíⁿ-n dànehé-n ñáyiú nàcuáa
cada Yá Ndiöxí ndíhu ndaha
ñaha-gá xií-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã
xii-dé.

⁶¹Te ní xáhaⁿ tùcu ingá-dé xii-gá:
—Mèstrú, cuíní-í chitnahá ñàhà-í
xii-n, dico díhna-gá daña na nùhú-í
cada ndee iní-í nchaa ñáyiú ndècu
vehe-í, te dàtnúni quixi-í —càchí-dé
xàhaⁿ-dè xii-gá.

⁶²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:
—Nchaa ñáyiú ní sàndáá iní ñáhá
xii-í, te núu vá cànchícúⁿ nihnu
ñàhá-yu ni yùhu ni iní-yu, te
cúú-yu dàtná ìⁿ téé ní tñii ndaha
làtú cutu-dé, chi téé-áⁿ núu na
ndàcoto-dé ndàa sátá-dè òré xítú-dè,
te vá quíhíⁿ ndáá làtú-dé ducaⁿ
sàtnahá-xi cúú-yu. Te cue ñáyiú
chi vá cúú ndáá-yu nàcuáa ndíhu
ndaha-gá dava-gá ñáyiú— càchí-gá
xáhaⁿ-gã xii-dé.

**Jèsús téndàha-gá únídico úxí cue téé
quíhíⁿ cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú**

10 Te sátá dúcáⁿ ní cuu, te ní
cáxi tucu Xítohó Jesucristú
únídico úxí cue téé codonù-güedé
quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé
tnúhu-gá nchaa ñúú, ndíhi nchaa
dava-gá xichi núú quíhíⁿ-gá, te
ndi ndúú ndi ndúú-güedé tendaha
ñaha-gá xii-güedé quíhíⁿ-güedé.
²Te cùmání-gã caca-güedé, te ní
xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhó xíní-ndó sã òré ná sáá
yóó cuu nchaa sá xítú ñáyiú, te ío

vài cuu. Te na càchí tnúhu ndáá-í
xii-ndo sã dàtná vai sá xítú ñáyiú
cúu, ducaⁿ ìo vai ñáyiú cùmání
cundedóho tnúhu Yá Ndiöxí te ío
sacú ñáyiú dàcuaha ñaha xií-yu
tnúhu-gá, núu xíáⁿ xíní ñùhu-xi
cácaⁿ-ndó núú Yá Ndiöxí cuendá sá
ná dàcaháⁿ-gá iní ñáyiú cáháⁿ-yu
tnúhu-gá núú ñáyiú cùmání
cundedóho tnúhu-gá. ³Te nchòhó
cúú-ndó dàtná cue mbéé cue quiti
cuáháⁿ núu yíhí cué quiti dééⁿ. Chi
tendaha ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ-ndó
núú xíndecu nchaa ñáyiú cuihna
iní-xi. ⁴Te vá cànèhe-ndo ñunu
cuhuⁿ ndachiuⁿ-ndo, ni núú
cúhúⁿ díhúⁿ-ndó, te ni vã cádá
tùha-gá-ndó chàú-ndó chi ñiú-ni
chàú yíhí-ndó-áⁿ xíáⁿ-ni quíhi-ndo,
te vá ìo cuyaa-ndo cãháⁿ ndíhi-ndo
ñáyiú ñùhu ichi. ⁵Te òré ná
quèxio-ndo ìⁿ vehe, te duha
cúñaha-ndo xii ñáyiú dii vèhe-xi-áⁿ:
“Yá Ndiöxí chindee ñaha-gá xii-ndo
ìo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo”,
duha cúñaha-ndo xií-yu. ⁶Te
núu ñáyiú-áⁿ ní nduu táhù-yu sá
cúndècu váha iní-yu núú Yá Ndiöxí,
te cuu-xi sá vãha sá cúú-xí-yu tnúhu
cúñaha-ndo-áⁿ, dico núu ñá túú ní
càháⁿ váha ndíhi ñàhá-yu xii-ndo,
te cúñaha-ndo sã vã cúú-xí sã vãha
sá cúú-xí-yu. Dico núu ní cáháⁿ
váha ndíhi ñàhá-yu xii-ndo, ⁷te
ñiú-ni vehe-áⁿ cada vehe tnaa-ndo,
te ñá túú-gã ndèè nducu-ndo vèhe
cundecu-ndo, te caxi-ndo nchaa
sá ná tàxí-yu, chi nchaa cue téé
quide chiuⁿ dacuití tàu-güedé sá
nìhí-güedé sá cáxí-güedé cuendá
nchaa chiúⁿ quide-güedé. ⁸Te núu
ní sáá-ndó ìⁿ ñúú núú ní queheⁿ
cuendá ñàhá-yu xii-ndo, te caxi-ndo

nchaa sá ná tàxí-yu. ⁹Te cada tátna-ndo cuè ñáyiú cùhú xĩndecu ñúú-áⁿ, te cúñaha-ndo xii-yu sá sá ní sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-yu. ¹⁰Dico núu ní sáá-ndó ñⁿ ñúú núú ñà túú ní quèheⁿ cuendá ñáhã-yu xii-ndo, te tñii-ndo ìchi cuita cáháⁿ-ndó cuáhãⁿ, te cúñaha-ndo xii-yu: ¹¹“Ndéé tícá chúhmá ñí tñí sáhá-ndí ñúú-ndó nàquidí-ndí, te duha quide-ndí cuendá cutnùní iní-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. Dico cunaha-ndo sã sà ní sáá nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo ni cùu”, duha cúñaha-ndo xii-yu. ¹²Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã ná sáá nduu càda ndáá Yã Ndiöxí cuéchi nchaa ñáyiú, te ñáyiú ñúú-áⁿ ïo-gá ndohó-yu dàvá-áⁿ dàcúxí ñáyiú ñúú Sòdomá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cuendá ñáyiú dava ñúú ñà túú sàndáá iní tnúhu Xítoho Jesucristú
(Mt. 11:20-24)

¹³Te Jèsús xáhaⁿ-gã xii ñáyiú dava ñúú ñà túú sàndáá iní tnúhu-gá: —iNdàhú nchòhó cue ñáyiú ñúú Corazín! iTe ndàhú nchòhó cue ñáyiú ñúú Bètsaidá! Chi núu dicó ñúú Tírú, ndíhi ñúú Sidón ní quide-í nchaa sá vã yõ tñàhí ndàcu cada datná ní quide-í ñúú-ndó-áⁿ ñí xiní-ndó ñã, te sá ndéé ama-gá cuihnú-yu dóó ndàhú, te cunucóo-yu núú yáá cuendá sá ndíxí cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ni cùu. ¹⁴Dico sáá nduu te ïo-gá dandòho ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo dàcúxí ñáyiú ñúú Tírú, ndíhi ñáyiú ñúú Sidón. ¹⁵Te nchòhó ñáyiú ñúú Capèrnaúm quide

iní-ndó sã sà cuándaa-ndo àndiu, dico ñáhá chi núú ùhú núú ndàhú cundecu-ndo —duha ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiú ñúú-áⁿ.

¹⁶Te xáhaⁿ tùcu-gá xii cue tée tendaha-gã quíhíⁿ cáháⁿ tnúhu-gá-áⁿ:

—Nchaa ñáyiú na cùndedóho nchaa tnúhu cáháⁿ-ndó, te cada iní-yu sá yúhú càháⁿ-í ndèdóho-yu, te nchaa ñáyiú na dàquee tíhú ñáhá xii-ndo, te tñàhã yúhú daquèe tíhú-yu, te nchaa ñáyiú ducaⁿ na dàquee tíhú ñáhá xii-í, te tñàhã Tãtà-í Dútú Ndiöxí Yáá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyúú-a dàquee tíhú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ducaⁿ te ní xica-güedé cuáhãⁿ-güedé.

Ní nasáá cue tée únídico úxí ní tendaha Jèsús ní sáháⁿ ní cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú

¹⁷Te cue tée únídico úxí-áⁿ ñí nasáá-güedé te súuní cùdíí ìní-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii Jèsús: —Mèstrú, ndéé espíritú cùndíhi yucu ñávãha sàndáá iní ñáhá-xí xii-ndí òrè cáciú nèhe ñaha-ndí xii-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã: —Ndáá càháⁿ-ndó chi yúhú ní xiní-í cútnàhã ní xíta nihnu yucu ñávãha, chi dàtná ní ngava ñⁿ tasaⁿ ñí ngava-xi ñuyúú-a. ¹⁹Te dàtná quidé-ndó òrè xènihnu-ndo ñⁿ cóó, àdi ñⁿ nchacua ducaⁿ cada-ndo daquee tíhú-ndó yucu ñávãha, te ñã túú ñã cada ñaha-xi xii-ndo, chi ní taxi-í tnúhu ndee ìní ndécú ndíhi-ndo. ²⁰Dico vá cùdíí ìní-ndó cuendá sá sàndáá iní ñáhá cuè

espíritú cúndìhi yucu ñávãha xii-ndo, chi cudíí ìní-ndó cuendá sá sà yodo tñuní-ndó nũú tütú Yã Ndiöxí Yáá ndécú àndiu —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús cúdìí ìní-gá

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹Te òré-áⁿ sũúní nĩ quide díí ìní ñáhá Espíritú Yã Ndiöxí xii Jèsús, te ní xáhaⁿ-gã xii Yã Ndiöxí:

—Yòhó Tãtà-í Dútú Ndiöxí, ío chìñuhu ñaha-í xii-n chi ñiu-n tàxi tñuní-n àndiu ndìhi ñuyú-a, te dànehé-n cuè ñáyiú nchaa tñúhu váha, te ñiu-ni ñáyiú-áⁿ cùú-yu ñáyiú ñá túú cùtnuní ìní-xi nchaa tñúhu càháⁿ cue téé túha, te nchaa tñúhu càháⁿ-n-ãⁿ ñà túú ní dàtúu-n nũú ñáyiú càchí sá ío túha, te ío váha sàà díquí-xi. Te ducaⁿ quide-n, chi ducaⁿ cuìní-n cùnduu —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii Yã Ndiöxí.

²²Te xáhaⁿ tucu-gá xii cue téé ní nasáá-áⁿ:

—Mee Tãtà-í Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá cùnùu-í núú nchaa-ndi túhú sá ío. Te vá yò ìíⁿ xìní nàcuáa sàni ìní yúhú Déhe Dútú Ndiöxí, chi ìíⁿdii díí-ni mee-gã xìní-gá nàcuáa sàni ìní-í. Te ducaⁿ ìíⁿdii-ni yúhú xìní-í nàcuáa sàni ìní mée-gã, te nchaa ñáyiú càchí ìní-í sá quíni-yu nàcuáa sàni ìní Tãtà-í Dútú Ndiöxí te xitñuhu-í-yu, te vá yò ìíⁿ-gá xìní nàcuáa sàni ìní-gá chi ñiu-ni ñáyiú ducaⁿ xitñuhu-í-áⁿ xìní-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²³Te ní nchócótó-gã núú xĩndecu mee-ni cuè téé xica cuu ndìhi-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Váha táhú nchòhó ndìhi nchaa ñáyiú ndèhe nchaa nacuáa

quide-í vitna. ²⁴Chi ío cuéhé cue téé ní xóo càháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndìhi cue téé ní xĩndaha ñàha xii ñáyiú ní cuìní-güedé cundehe-güedé nchaa sá ndéhé-ndó quide-í vitna, te ñá túú ní xìní-güedé, te ní cuìní-güedé cundedóho-güedé nchaa tñúhu càháⁿ-í ndedóho-ndo vitna, te ñá túú ní xĩndedóho-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Nàcuáa ní quide ìíⁿ téé distritú Sãmariá

²⁵Te ìíⁿ téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés ní ndacuñí-dé xító ndè-dé Jèsús nũú nása cunduu tñúhu càháⁿ-gá, te xáhaⁿ-dẽ xii-gá: —Mèstrú, ìná cúú sã càdà-í cuendá nduu táhù-í cundecu-í ndìhi Yã Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

²⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Cuìní-í cachí tñúhu-n nása càháⁿ-xi núú tütú ndíi Moisés —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁷Te xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—Ndíi Moisés càchí ndíi núú tütú ndíi: “Cuu ìní-ndó Dútú Ndiöxí Yáa cúú Ndiöxí-ndó nĩ yuhu nĩ ìní-ndó, te cani ìní-ndó càda-ndo datná cuìní mée-gã, te mee-ni tñúhu váha cani ìní-ndó nàcuáa cuu vii cuu váha-ndo nũú-gã, te coo ìní-ndó cùu ìní-ndó-gã. Te cuu ìní-ndó tñàha ñáyiú-ndo dàtná cúú ìní-ndó mèe-ndo”, duha càchí ndíi núú tütú ndíi —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

²⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Váha-ni càháⁿ-n, te núú cada-n nàcuáa càháⁿ-n ãⁿ, te nduu táhú-n cùndecu-n ndìhi Yã Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁹Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ Jèsús xii-dé nǔu ndücu-dé nàcuáa cada-dé cácu nihnu-dé núu tnǔhu ní cáháⁿ-dé, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núu-gǎ, te xǎhaⁿ-dě:

—¿Yoo cùu tnahá ñáyiú-í-í? —
càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gǎ.

³⁰Te Jèsús ní cani-gǎ ììⁿ cuèndú núu-dě nàcuáa tecú tnùnì-dé tnúhu-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Ììⁿ téé ní ndee-dé ñuú Jerusàlén ñúhú-dě ichi cuánuu-dé cuáháⁿ-dé ñuú Jericó, te ní quee ñadúhú ichi-dé ní dúhú-güedě dóó níhnú-dě, ndìhi nchaa sá néhé-dě, te ní caniha vìhi-güedé, te nchìto ñu-ná-dé ní dáñá ñàha-güedé te cuáháⁿ-güedé. ³¹Te mei òré cǎtùu-dé-áⁿ ñúhú ììⁿ dútú ichi-áⁿ, te òré ní xiní ñáhá dútú-ǎⁿ xii-dé, te ììⁿ xio-ni ní xócõo ndee-dé ní yáha-dé. ³²Te ñùhu tucu ììⁿ téé cùu levítá ichi-áⁿ, te òré ní xiní-dé téé-áⁿ cǎtùu-dé, te ñu-ni ducaⁿ nǐ quide-dé ììⁿ xio-ni ní xócõo ndee-dé ní yáha-dé. ³³Dico ììⁿ téé distrítú Sámariá ñúhú tucu-dé ichi-áⁿ te òré ní xiní-dé téé-áⁿ cǎtùu-dé, te ní cundàhú iní ñáhá-dě. ³⁴Te ní sáháⁿ-dé núu cǎtùu téé-áⁿ, te ní quide tátna-dé nchaa núu nǐ nícuèhé xii téé-áⁿ nǐ chihi-dé yúcú, te ní dácútú-dě. Te dàtnùnì ní dácáá ñàha-dé sátá quiti-dé, te ndèca ñàha-dé cuáháⁿ ììⁿ vehe núu sácõo cue ñáyiú sàcúhuⁿ ichi, te yàcáⁿ ní xito ñàha-dě. ³⁵Te ingá nduu òré ní nucúhuⁿ téé Samaritànú-áⁿ ichi, te ní tava-dé úu díhúⁿ denàriú, te ní sáha-dé téé cùu xítóhó vehe-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě: “Coto saú-n tée-a, te núu ñá ní tnàhá díhúⁿ sǎ nǐ taxi-í, te cuèi na dàndoñuhu-gǎ-n díhúⁿ-n

cuèndá-dé, te òré ná quixi tucu-í te nacháhu-í”, duha ní xáhaⁿ tée Samaritànú-áⁿ xii téé dii vèhe xíaⁿ.

³⁶Te vitna cáháⁿ, te núu ndèdacaà cue téé únì-áⁿ cúu-güedě téé váha cùu iní-güedé tnàha ñáyiú-güedé —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii téé dàcuaha ñàha xii-í ñáyiú-áⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés.

³⁷Te téé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii-gǎ:

—Tée ní cundàhú iní ñáhá xii téé ní dánicuèhé ñáhá cue ñadúhú-ǎⁿ, téé-áⁿ cúu-dě téé cùu iní tnàha ñáyiú-xi —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gǎ.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Cuáháⁿ te ñu-ni ducaⁿ càda-n tnàhá-n —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Jèsús ndécú-gǎ vehe tá

Márta ndìhi tá Màriá

³⁸Te Jèsús ñúhú-ni-gǎ ichi cuáháⁿ-gǎ ndìhi cue téé xìca cuu ndìhi-gǎ, te ní sáa-gǎ ììⁿ ñuú líhli, te xíaⁿ nǐ quee ììⁿ xíchí nání Màrta ní cáháⁿ ñáhá-xí xii-gǎ vehe-xi. ³⁹Te tá Màrta ndècu ììⁿ cùhú-xi nàni-xi Mariá, te xíchí-ǎⁿ nǐ ngóo-xi núu Jèsús ndèdóho-xi nchaa tnúhu càháⁿ-gǎ. ⁴⁰Te tá Màrta-áⁿ ndìhi vìhi-ni iní-xi quide-xi chiuⁿ-xi, te ní sáháⁿ-xi núu Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi: —Mèstrú, ònàa ñá túu tnàhí sàni iní-n sǎ nǐ dándõo ndaha ñàha cùhú-í nchaa chiúⁿ-áⁿ? Cúñaha sàù ná quixi-xi chindee ñàha-xi —cachí-xi xǎhaⁿ-xi xii-gǎ.

⁴¹Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó Màrta, ñùhu tneñu vihi-n, te ndìhú iní-n sǎ ò vài chiuⁿ-n ñuhu, ⁴²dico xìni ñuhu vihi-gǎ-xi cundèdóho-n tnúhu càháⁿ-í, chi tá Màriá-a sa ndèdóho-xi tnúhu-í, te vá yõo ììⁿ ndacu xocàni tnúhu-í sǎ

nĩ ngúndecu ndihi-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-xi.

Jèsús dánèhé-gá cue téé xica cuu ndihi-gá nàcuáa cáháⁿ ndihi-güedé

Yă Ndiöxí

(Mt. 6:9-15, 7:7-11)

11 Te ììⁿ nduu càháⁿ ndihi Jèsús Yă Ndiöxí ììⁿ xichi, te sátá nĩ yáha ní cáháⁿ ndihi-gá Yă Ndiöxí, te ní xáhaⁿ ììⁿ téé xica cuu ndihi-gá xii-gá:

—Mèstrú, danèhé ñáhá xii-ndí nása cáháⁿ ndihi-ndí Yă Ndiöxí dàtná ní quide ndíi Juáá ní dánèhé ndíi cue téé ní xica cuu ndihi ndíi —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Òrè cáháⁿ ndihi-ndo Yă Ndiöxí, te cachí-ndó:

Yòhó tătá-ndí Dútú Ndiöxí Yaá ndécú àndiu,

nchaa ñáyiu na càháⁿ-yu sá cúú-n Yàá ío yìñùhu.

Te xicáⁿ táhú-ndí núú-n sã ná sàá nduu ndíhu ndàhá-n-yu.

Te cada-n dàtná càchí iní-n ñùyíú-a dàtná quidé-n àndiu.

³Te xicáⁿ táhú-ndí núú-n sã táxí-n sã cándèca iní-ndí ììⁿ nduu ììⁿ nduu.

⁴Te cada càhnu iní-n nchàa yíca cuèchi-ndí, chi tnàhá nchúhú quidé càhnu iní-ndí nchaa sá quidé ñaha tnaha ñáyiu-ndí.

Te vá dáñá-n dàcaháⁿ ñáhá yùcu ñávàha xii-ndí cada-ndí sá ñà túú vǎha, chi coto ñaha-n xii-ndí cuèndá sá vǎ dúcáⁿ càda ñaha-xi,

duha cáháⁿ-ndó

—càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te núu ndèdacàa nchóhó ndécú ììⁿ téé tnàha tnúhu ndihi-ndo, te dava niú cuáháⁿ-ndó vehe-dé, te òrè ní quexio-ndo, te xáhaⁿ-ndo xii-dé: “Véxi-í nũu vá cùndèe iní-n tàxi nuu-n úní tnàhá pàá, ⁶chi ììⁿ téé xìní tnàhá ndihi-í ñùhú-dè ichi ní quexio-dé vehe-í, te ñá túú tnàhí ná cuñaha-í caxi-dé”, quesaha-ndo cũñaha-ndo. ⁷Te téé-áⁿ cáháⁿ-dé ndéé xití vehe-dé, te cũñaha-dé xii-ndo: “Vá dásátú nihá-n chi ndèdí yuyèhe-í, te càa-í ndihi cue landú-í, te vá cúú ndàcòo-í taxi-í sá cuiní-n”, quesaha-dé cũñaha-dé xii-ndo. ⁸Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sã cuèi cùu-dé téé tnàha tnúhu ndihi-ndo, dico ducaⁿ cũñaha-dé xii-ndo, dico dacuití sã ndàcòo-dé taxi-dé sá cuiní-ndó cuèndá sá vá dásátú-gá-ndó ìní-dé. ⁹Te yúhú càchí-í xii-ndo sã cǎcáⁿ-ndó nũu ná cuiní-ndó nũu Yă Ndiöxí te taxi-gá. Te vá dáñá ndèè-ndó cǎcáⁿ-ndó nũú-gã nũu ná cuiní-ndó, te ducaⁿ te níhí-ndó. Te cada iní-ndó sã nĩ quexio-ndo vehe ììⁿ tnaha ñáyiu-ndo te ní cáháⁿ-ndó, te ñáyiu-áⁿ nĩ tedóho ñàhá-yu xii-ndo te ní nacaáⁿ-yu yuyèhe. Te ducaⁿ càda iní-ndó chi Yă Ndiöxí tedóho ñaha-gã xii-ndo, te taxi-gá sá ná cǎcáⁿ-ndó nũú-gã. ¹⁰Chi nchaa ñáyiu ducaⁿ xiquide te Yă Ndiöxí tedóho ñaha-gã xii-yu nihí-yu sá cuiní-yu. Te ñà túú dàña ndeé xicáⁿ núú Yă Ndiöxí sá cuiní-yu, chi nihí-yu. ¹¹Te nchòhó cue téé cùu tátá ñà túú cùndee iní-ndó cuàha-ndo

cuè déhe-ndo ìⁿ yúu caxi-güexi òré xicáⁿ-güexi ìⁿ pàá núú-ndó caxi-güexi, te ni ñà túú cùndee iní-ndó cuñaha-ndo ìⁿ cóó caxi-güexi òré xicáⁿ-güexi ìⁿ chácá núú-ndó caxi-güexi. ¹²Te ni ñà túú cùndee iní-ndó cuñaha-ndo ìⁿ nchacua caxi-güexi òré xicáⁿ-güexi ìⁿ ndíú núú-ndó caxi-güexi. ¹³Te nchòhó cuèi ndèé dau sàá iní-ndó, dico sàha-ndo cuè déhe-ndo sà vaha xèxi-güexi òré xicáⁿ-güexi núú-ndó. Te núu nchòhó ducaⁿ quide-ndo, ite uuⁿ-gá ducaⁿ quide Tátá-ndó Dütú Ndiöxí Yáá ndécú àndiu, chi taxi-gá Espíritú-gá cundecu ndihi-ndo te núu na càcáⁿ-ndó núú-gá! — cächí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Cächí-güedé sá ndécú ndihi Jesús yucu ñávaha

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴Te Jèsús ndèñuhu-gá espíritú cùndìhi yucu ñávaha yìhi ñaha xii ìⁿ téé ní quide ñìhí-xi, te òré ní ndee ñaha espíritú-áⁿ xii téé-áⁿ, te ní nacáháⁿ-dé. Te ío ní cuñuhu ñáyiu sá dúcáⁿ nì quide-gá. ¹⁵Te davá-yu ní xitnàhá-yu:

—Tée-a ndèñuhu-dé nchaa espíritú cùndìhi sácúíhná yíhí ñaha xii ñáyiu, chi ñiu-ni sácúíhná-áⁿ chíndèè ñaha-xi xii-dé, te ñiu-ni-xi tàxi tnuní-xi nchaa espíritú-áⁿ — cächí-yu xitnàhá-yu.

¹⁶Te davá-yu xito ndèé ñáhà-yu xii-gá, te xáhàⁿ-yu sá ná cádá-gá ìⁿ sá vā yō tnàhí ndàcu cada ñuyúú-a cundehé-yu nàcuáa cutnùní iní-yu núu ndáá sá Yá Ndiöxí ní tendaha ñaha-gá xii-gá véxi-gá ñuyúú-a. ¹⁷Dico mee-gá sa ní cutnùní iní-gá nchaa nàcuáa sàni iní-yu, núu ní xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Te nchòhó xìní-ndó sà nñu ìⁿ téé yìndaha ìⁿ nacióⁿ vá cúú ìⁿ nuu-dé ndihí cue téé cùndìhi-dé, te vá cùdíi-dé cunu-dé. Te ñiu-ni ducaⁿ sätnahá tucu-xi cùu cue ñáyiu xíndecu ìⁿ-ni vehe, chi núu vá cúú ìⁿ nuú-yu cundecú-yu, te vá cùdíi-yu cundecu càhnú-yu. ¹⁸Te ducaⁿ sätnahá-xi cùu sácúíhná, chi núu vá cúú ìⁿ nuu-xi ndihí nchaa espíritú cùndìhi-xi te vá cùdíi-xi cundecu-xi taxi tnuní-xi. Te duha càháⁿ-í chi nchòhó cächí-ndó sà sácúíhná chíndèè ñaha-xi xii-í quèñuhu-í nchaa espíritú cùndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiu. ¹⁹Te núu yúhú quidé cuendá-ndó sà sácúíhná chíndèè ñaha-xi xii-í, te xìni ñuhu-xi cada cuendá-ndó yòo chindee ñaha xii cue téé xica cuu ndihí-ndo queñuhu-güedé nchaa espíritú cùndìhi-xi yìhi ñaha xii ñáyiu. Te mee-güedé cächí-güedé sá nchòhó ñà túú càháⁿ ndáá-ndó sà dúcáⁿ càháⁿ-ndó. ²⁰Te ndáá sá Yá Ndiöxí chíndèè ñaha-gá xii-í quèñuhu-í nchaa espíritú cùndìhi sácúíhná yíhí ñaha xii ñáyiu, te xíáⁿ cutnùní iní-ndó sà sà ní sáa nduu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo.

²¹Te núu ìⁿ téé ío ndee, te súuní ñìí cáá-dé, te ndèé-dé vehe-dé cuendá sá vā cuíta, te ní quide túha-dé titní sá dèéⁿ, te ío váha nèhe váha-dé nchaa ndachüuⁿ-dé. ²²Dico núu quexìo ingá téé ío-gá ñìí cáá te ndee-gá-dé, te ngúíta-dé nàá-dé ndihí téé ndèé vehe-xi-áⁿ, te cada cànári ñáhá tée-áⁿ xii téé ndèé vehe-xi-áⁿ, te quendéé-dé nchaa sá dèéⁿ cùndèè iní-dé, te taxi tnuní-na-dé nchaa xíáⁿ, ndihí nchaa

sá ndécú ndìhi-dé, te dácáhñu-dé nchaa cue téé cùndìhi-dé nchaa sá ná nìhí-dé.

²³Te nchaa ñáyiú ñá túú cùndìhi ñaha xii-í, te cùu úhú iní ñáhă-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú chindee ñaha xii-í, te dàquee tíhŭ-yu chiuⁿ quide-í.

Espiritú cùndìhi yucu ñávăha sá nanchòcáva xito cùu úú

(Mt. 12:43-45)

²⁴Te òré ná quèe ñaha ìⁿ espíritu cùndìhi yucu ñávăha xii ìⁿ ñáyiú, te cuáháⁿ-xi ndùcu-xi ìⁿ xichi núú cùndècu-xi te ñá nìhí-xi, te ní sani iní-xi: “Văha-gá núhú tucu-í núú nŭ xindecu-í”, duha ní sani iní-xi. ²⁵Te cuánuhú-xi, te òré ní nasáá-xi, te ní xiní-xi sá cáá iní ñáyiú-áⁿ dàtná cáá-nă ìⁿ vehe ní natŭhú, chi ní nduu vii-ná, vá yŏ-gá ndécú. ²⁶Te sátá dúcáⁿ te ní xica-xi cuáháⁿ-xi cuándúcú-xí ũsá tnàhá espíritu cùndìhi-xi sá nèhé víhí-gă xŭquide, te òré ní nìhí-xi cue espíritu-áⁿ te ndèca ñaha-xi cuáháⁿ cuendá ngúndecu ndìhi-xi ñáyiú-áⁿ, te ñáyiú-áⁿ uuⁿ-gá nándi yăha-yu dácúúxí ndèe díhna —càchí-gă xăhaⁿ-gă xií-yu.

Cuendá ñáyiú cùu văha ndisa iní-xi

²⁷Te nini càháⁿ Jèsús tnúhu-áⁿ nŭú ñáyiú ní càháⁿ níhi ìⁿ ñadìhí tnúu-yu, te xăhaⁿ-aⁿ xii Jèsús: —iSá văha táhú ñadìhí ní dácácú ñaha xii-n, te ní dácuéhnú ñaha-aⁿ! —cachí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xii-gă.

²⁸Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă:

—iVăha-gă táhú nchàa ñáyiú sàcúndedóho nchaa tnúhu càháⁿ Yă Ndiŏxí te sàndáá iní-yu! —càchí-gă xăhaⁿ-gă xii-aⁿ.

Ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Jèsús cuiní-yu cada-gá ìⁿ sá vă yŏo tnàhí ndàcu cada

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹Te ta tàcá vâi ñáyiú te dâdehnde tnaha-ná-yu, te ní ngúfta Jèsús xăhaⁿ-gă xií-yu:

—Nchòhó ñáyiú ndècu ñuyúú vitna, chi ío sâá iní-ndó, te cuiní-ndó càda-í ìⁿ sá vă yŏo tnàhí ndàcu cada cuendá cuiní-ndó cùtnuní iní-ndó nŭu ndisa sá Yă Ndiŏxí ní tendaha ñaha-gă xii-í véxi-í. Dico ñá túú năgá cada-í quini-ndó, chi sa nìhí-ndó tnŭhu nàcuáa ní yăha ndíi Jònás téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yă Ndiŏxí ndéé sanaha, te diu-ni ducaⁿ yăha yúhú tucu. ³⁰Chi nchaa ñáyiú ñuú Nínivé ní cutnùní iní-yu sá Yă Ndiŏxí ní tendaha ñaha-gă xii ndíi Jònás ní sáháⁿ ndíi ñuú-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, chi sáá nduu te cutnùní iní-ndó să Yă Ndiŏxí ní tendaha ñaha-gă xii-í véxi-í ñuyúú-a. ³¹Te na sâá nduu càda ndáá Yă Ndiŏxí cuéchi nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ñuyúú-a, te dāvá-áⁿ quini-ndó ìⁿ ñadìhí ñaha ní xíndaha ìⁿ nacióⁿ cáá ndàa xio cuha núú quéné nchĭcanchii. Te ñaha-áⁿ ío xica nŭ xindecu-aⁿ, te ní sáháⁿ-aⁿ ní xíndedóho-aⁿ nchaa tnúhu ní càháⁿ ndíi Salòmón, chi ndíi-áⁿ ío ní sáá sá xiní tnùní ndíi. Te ñaha-áⁿ căháⁿ-aⁿ dāvá-áⁿ să nchòhó ñáyiú ndècu vitna ñá túú ní quide ndáá-ndó. Dico vitna iha ndècu ndìhi ñaha-ndo xii yúhú, te diu-í ío-gă cúnùu-í dácúúxí ndíi Salòmón. ³²Te diu-ni nduu càda ndáá Yă Ndiŏxí cuéchi nchaa

nchòhò ñáyiú ndècu ñuyíú-a vitna, dâvâ-áⁿ tnàhá cue ñáyiú ní xíndecu ñúú Nñivé cundecú-yu núú Yá Ndiöxí, te tnàhá-yu cachí-yu sá ñà túú ní quide ndáá-ndó. Chi ñáyiú ñúú Nñivé-áⁿ nǐ ndixi túu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te ní natuhá-yu ichi Yá Ndiöxí cútnàhá ní cáháⁿ ndihí ñaha ndí Jónás tnúhu-gá xií-yu. Dico vitna iha ndècu ndihí ñaha-ndo xii yúhú téé cáháⁿ tucu tnúhu Yá Ndiöxí, te diu-í ío-gá cúnùu-í dàcúúxí ndí Jónás.

Núú-ó cùu-xi datná ìⁿ ñuhú

(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³Te ñà túú nǐ ìⁿ ñáyiú tènùhú ìⁿ lintérná, te taxi ndecú-yu ìⁿ núú yídǎhu, àdi chiváha-yu xití ìⁿ tídihi, chi tàxi ndecú-yu ìⁿ núú nǐnu cuendá nchaa ñáyiú quíhu vehe cutnùnǐ núú-yu. ³⁴Te núú-ndó cùu-xi datná ìⁿ ñuhú, chi ìⁿ sá ná quíní-ndó te ndixi túu iní-ndó ñà cúú xǎⁿ, te núu cáváha núú-ndó, te ducaⁿ cùtnuní iní-ndó ñà cúú sǎ ndécú núú-ndó, áⁿ te núu cùhú, te vá cútnùnǐ iní-ndó ñà cúú sǎ ndécú núú-ndó. Te sá dúcáⁿ cùhú núú-ndó te cada iní-ndó sǎ ndécú-ndó dàtná ìⁿ núú néé. ³⁵Te ío cada cuendá-ndó vǎ cání cuèhé iní-ndó cuendá tnúhu Yá Ndiöxí cuendá cutnùnǐ iní-ndó nàcuáa cundecu-ndo, chi núu na càni cuèhé iní-ndó cuendá tnúhu-gá, te cùu-ndo datná ìⁿ ñáyiú ñà túú cùtnuní núú-xí. ³⁶Te núu càndoo canine iní-ndó, te mee-ni sǎ vǎha ñùhu iní-ndó, te cùtnuní váha iní-ndó tnúhu ndáá dàtná cútnùnǐ váha núú-ndó òré càyú ñuhú, ducaⁿ

cùtnuní iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Jèsús cáháⁿ-gá cuendá cue téé cùu fariséú ndihí cue téé dàcuaha ñaha xii-í ñáyiú

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷Te òré ní ndihí tnúhu ní cáháⁿ Jèsús, te ìⁿ téé cùu fariséú ní cáháⁿ ñàhá-dě xii-gá vehe-dé caxi-gá, te cuánguihu-gá vehe-dé, te ní ngóo-gá mèsá. ³⁸Te téé cùu fariséú-áⁿ ío ní cuñuhu-dé, chi Jèsús ñà túú ní ndàha-gá nàcuáa sàni iní-güedé nduu vétú iní Yá Ndiöxí òré ní ngóo-gá caxi-gá dàtná quidé mèe-güedé. ³⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Nchòhó cue téé cùu fariséú xìní-ndó sǎ ío ñáyiú nàquete sátá-ni tàsáⁿ ndihí sátá-ni còhó, te xití-xi càndehe caduha-ni. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchohó, chi ndaha-ni-ndo nàquete-ndo, te iní-ndó ñà túú ndùu ndoo, te nándí dàndahú-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te quèheⁿ-ndo sá ndécú ndìhí-yu, te nándí-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ndó quide-ndo. ⁴⁰Te nchòhó cúú-ndó cuè téé ío ñí iní-xi! ¿Te náa ñà túú cùtnuní iní-ndó sǎ Yá Ndiöxí Yaa ní cadúha yiquí cùñú-ó diu-ni-gá ní chihí-gá iní-ó-áⁿ? ⁴¹Te nchaa sá vǎha ndècu ndihí-ndo cuáha-ndo nchaa ñáyiú xìní ñuhu na cundecu ndìhí-yu, te núu ducaⁿ na càda-ndo, te cuu-ndo ñáyiú sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi.

⁴²Te ndàhú ní cuu nchaa nchòhó cue téé cùu fariséú! Chi sǎha-ndo Yá Ndiöxí núú ùxí xichi yúcu nání mèntá, ndihí yúcu rùdá, ndihí

nchaa dava-gá núú yǔcú quèe comidá, dico ñá túú quide ndáá-ndó, te ni ñá túú ñuhu iní-ndó Yá Ndiöxí. Dico tnúhu cáháⁿ-í-a tàú-ndó càda-ndo, te ni vǎ dáñá ndéé-ndó càda-ndo nchaa dava-gá sá vǎha.

⁴³'iTe ndàhú ní cuu nchòhò cue tée cùu fariséú! Chi cuiní-ndó cùnucóo-ndo núú sácóo cue tée ío cùnuu xití veñúhu, te cuiní-ndó mèe-ni ndìhi tnúhu yìñùhu cáháⁿ ndìhi ñaha ñáyiú xii-ndo nchàa núú xicá cùu-ndo.

⁴⁴'iTe ndàhú ní cuu nchòhò cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndìhi nchòhò cue tée cùu fariséú chi ío dándahú-ndó mèe-ndo sá quidé ndáá-ndó te ñá ndàá sá quidé ndáá-ndó! Chi cùu-ndo datná ìⁿ ñáyiú ní xíhi te ní nguíndǔxi, te ñá túú cùtnuní-gá ndéé yíndǔxi-yu, te cuèi nà yáha ñáyiú dico ñá túú cùtnuní sá yíndǔxi ndǔyi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchohó, chi nchaa ñáyiú ndèhe ñaha xii-ndo ñá túú cùtnuní iní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴⁵Te ní xáhaⁿ ìⁿ tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés xii-gá:

—Mèstrú, te sá dúcáⁿ cáháⁿ-n te tnàhá nchúhú xícuehè-n ǎⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-gá.

⁴⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—iNdàhú ní cuu tnàhá nchaa nchòhò cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés! Chi quide-ndo datná quidé ñáyiú dàcuído ìⁿ naha ñáyiú-xi ìⁿ sá ïo vée, te mèe-yu ni lùha ñá túú cuiní-yu cuidó-yu.

Te ducaⁿ sǎtnahá-xi quide nchohó chi dānehé-ndó ñáyiú nācuāa cadá-yu, dico mee-ndo chi ni lùha ñá túú cuiní-ndó càda-ndo nacuāa dānehé-ndó-yu.

⁴⁷'iTe ndàhú ní cuu tucu-ndo! Chi càdúha-ndo núú nǐ nguíndǔxi cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha cuendá sá cùnàha-ndo núú yíndǔxi cue ndíi, te ñiu-ni cue ñani tnàhá-ndó nǐ sahni-güedé cue ndíi. ⁴⁸Te nchòhò sa nàha-ndo nacuāa ní quide cue ñani tnàhá-ndó, te càchí-ndó sǎ nǐ quide váha-güedé sá dúcáⁿ nǐ sahni-güedé cue ndíi-áⁿ, te vitna càdúha-ndo núú nǐ nguíndǔxi cue ndíi.

⁴⁹'Te Yá Ndiöxí ío sàà nchaa sá xini tnùnì-gá, te ní cachí-gá sá dácàháⁿ-gá iní cue tée cuendá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú, te cada-güedé nchaa nācuāa cuiní-gá, te dava-güedé cahni ñàhá-yu xii-güedé, te dava-güedé ío dandòho ñahá-yu xii-güedé duha ní cachí-gá. ⁵⁰Te nchaa ñáyiú ñuyíú vitna tnàhá-yu nacháhu-yu núú Yá Ndiöxí cuendá sá nǐ sahni-güedé cue tée ní cáháⁿ tnúhu-gá ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyíú. ⁵¹Te ndéé ndíi Àbél tée ní sahni-güedé ndéé díhna nuu, ndìhi ndéé ndíi Zacàriá tée ní sahni-güedé ndéé núú nǐ ndìhi-ná ndácáⁿ cuendá ñàhá Yá Ndiöxí núú ñáyiú ndècu ñuyíú vitna, te ñiu ndíi-áⁿ nǐ sahni-güedé mei tnùú veñúhu càhnu sá ío cùnuu, ndìhi xito núú sácódo sǎ ndúú tǎhú Yá Ndiöxí.

⁵²'iTe ndàhú ní cuu tucu nchaa nchòhò cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés! Chi quide-ndo datná

quidé ìⁿ téé tàxi tñuní ìⁿ vehe, chi nacadí-dé te ñá dáñá-dě quíhu ñáyiú te ni mée-dé ñá túú quíhu-dé. Te ducaⁿ sátnahá-xi quíde-ndo, chi dàcuaha-ndo tñúhu Yá Ndiöxí te ñá túú cuíní-ndó quèndáá iní-ndó te ni ñá túú dànehé-ndó ñáyiú cuíní tñi tñúhu-gá nàcuáa tàú-xi cunduu cuèndá naníhí tàhú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

⁵³Te òré ní ndee Jèsús vehe téé cùu fariséú-áⁿ, te cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaá tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, ndíhi cue téé cùu fariséú ní cudéeⁿ-güedě núú-gá, te ní ngúíta-güedě nándí sá xicáⁿ tñúhú-güedě núú-gá cuèndá cuíní-güedé nùu vá cuíta-gá ìⁿ tñúhu càháⁿ-gá ⁵⁴cuèndá ducaⁿ ñíhí-güedě nàcuáa cada-güedé cacáⁿ cuéchi-güedé cuèndá-gá.

**Jèsús càháⁿ-gá cuèndá cue
téé dàndahú méé-xí**

12 Te òré-áⁿ ñí tacá titní míl ñáyiú núú ndécú Jèsús, te súúní dícó ngõnchihi tñaha-ná-yu. Te ndèdóho-yu ní xáhaⁿ Jèsús xii cue téé xica cuu ndíhi-gá:

—Cada cuèndá-ndó vǎ cǎnchícúⁿ nihnu-ndo nàcuáa quíde cue téé cùu fariséú, chi cue téé-áⁿ ò dàndahú-güedé méé-güedě sá quíde ndǎá-güedé dico ñá ndǎá sá quíde ndǎá-güedé. ²Te nchaá tñúhu sá cúú yùhu ni cuu vá cúú yùhu-gá, chi nchaá dacuitíí sǎ quée túu-xi núú ñáyiú. ³Chi nchaá tñúhu càháⁿ dayuhu-ndo quèe túu-xi núú chítú núú tàcá, te nchaá tñúhu càháⁿ méé-ndó vèhe-ndo dacuitíí sǎ ñíhí ñáyiú tñúhu.

Yá Ndiöxí xíní ñùhu-xi yuhú-ó-gǎ
(Mt. 10:26-31)

⁴Te nchòhó cue téé ò váha tñahá tñúhu ndíhi-í ná cǎchí tñúhu-í xii-ndo sǎ vǎ yùhú-ndó cue ñáyiú cuéi na cǎhni ñahá-yu xii-ndo, chi diu-ni yiqui cùñú-ndó ndacú-yu cǎhni-yu, te ñá túú nǎgá ndacú-yu cada ñahá-yu xii-ndo. ⁵Te na cǎchí tñúhu-í xii-ndo sǎ Yǎ Ndiöxí tàú-ndó yùhú-ndó-gǎ, chi mee-gǎ ò cùnuu-gá, te diu-gá quíde-gǎ sá vǎ cùndècu-gá ñáyiú ñuyúú, te daquíhⁿ ñahá-gǎ xií-yu núú ùhú núú ndàhú, núú xǎáⁿ cǎchí tñúhu-í xii-ndo sǎ Yǎá-áⁿ tàú-ndó yùhú-ndó-gǎ.

⁶Te nchòhó xíní-ndó sǎ ndèé úhúⁿ tñahá tǎlaá cùyǎhu-di núú ùú díhúⁿ, dico Yá Ndiöxí ñá túú cùnaa-gá ni ìⁿ-güedi, chi nèhe cuèndá ñahá-gǎ xii-güedi. ⁷Te nchòhó ndée ìⁿ ìⁿ idi díquí-ndó yìndehu, núú xǎáⁿ cǎchí-í sá vǎ yùhú-ndó, chi cùnuu-gá-ndó dàcúúxí tǎlaá cuéi vǎi vihi-güedi.

**Ñáyiú na dàtúu núú dàva-gá ñáyiú sǎ
ndécú ndíhi-yu Xítohó Jesucristú**
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Te na cǎchí tñúhu-í xii-ndo sǎ nùu na dàtúu-ndo nùú dàva-gá ñáyiú sǎ ndécú ndíhi ñaha-í xii-ndo. Te ducaⁿ te tñahá yùhú Téé cùu ñaní tñahá-ndó nchàa-ndo datúu-í núú nchàa cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí sǎ nchòhó ndécú ndíhi ñaha-ndo xii-í. ⁹Dico núu na cùñaha-ndo xii ñáyiú sǎ ñá túú ndècu ndíhi ñaha-ndo xii-í, te diu-ni ducaⁿ càda yùhú Téé cùu ñaní tñahá-ndó nchàa-ndo, chi cúñaha-í xii cue espíritú xínú

cuèchi núú Yă Ndiöxí sá ñà túú ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo.

¹⁰Te ndédani càa ñáyiú na càháⁿ cuèhé cuèndá yúhú Tée cùu ñaní tñáhá-ndó nchaa-ndo, te cada càhnu iní ñáhá Yă Ndiöxí xií-yu. Dico ñáyiú na càháⁿ cuèhé cuèndá Espíritú Yă Ndiöxí, te ñáyiú-áⁿ vă cáda càhnu iní ñáhá-gă xií-yu.

¹¹Te òré ná càndeca ñaha-güedé xii-ndo quíhíⁿ veñúhu, àdi núú cuè tée cùchiuⁿ, te ni vă cání iní-ndó nñu nása cunduu tnúhu cùñaha-ndo xii-güedé, te ni vă cání iní-ndó nñu ná tnúhu na cùñaha-güedé xii-ndo, ¹²chi òré-nă te mee Espíritú Yă Ndiöxí dacàhu iní ñáhá-xí xii-ndo tnúhu cùñaha-ndo xii-güedé — càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuèndá ìíⁿ tée cuica

¹³Te ìíⁿ tée ñùhu tnahá tnuú ñáyiú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě xii Jèsús: —Mèstrú, cùñaha xii ñaní-í sá ná chídava-dé sá nǐ dándó tátá-ndǐ cuu cuèndá-ndǐ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gă.

¹⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé: —¿Te ná cuèndá ducaⁿ càháⁿ-n? Te ñá díú chiuⁿ-áⁿ vèxi-í cada-í, chi ñá díú tée cùchiuⁿ cuu-í —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

¹⁵Te xáhaⁿ-gă xii nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ: —Nchaa nchòhó ñáyiú ndèdóhó nchaa tnúhu càháⁿ-í ío váha cada cuèndá-ndó, te vá cání iní-ndó nándi nducu-ndo cùndecu ndìhi-ndo, chi cuèi vâi vihi na nihí-ndó cùndecu ndìhi-ndo, dico vá chindèè ñaha-xi cudíi-ndo cùndecu-ndo ñuyúú-a — càchí-gă xáhaⁿ-gă xií-yu.

¹⁶Te dătnùní ní ngúíta-gă cání-gă ìíⁿ cuèndú núú-yu cuèndá tecú tnùnín-yu tnúhu-gă, te xáhaⁿ-gă:

—Ìíⁿ tée cuica sǔúní nǐ cuu nchaa tatá ní xitu-dé núú ñùhú-dě. ¹⁷Te ní ngúíta-dé sání iní-dé: “¿Te nása cada-í? Te ñá túú ndèé nataxúha-í nchaa sá nǐ xitu-í”, duha ní sani iní-dé. ¹⁸Te dătnùní ní sáha váha tucu-dé cuèndá nàcuáa cada-dé, te ní cachí-dé: “Duha na cunduu, dangòyo-í yacá-í, te ndada càhnu-gă-í, te xití-xi nataxúha-í nchaandi túhú sá nǐ xitu-í, ndìhi nchaa dava-gă sá ndécú ndìhi-í. ¹⁹Te sátá dúcáⁿ, te cachí-í: Ío vâi sá ndécú ndìhi-í, te cudíi-xi cuéhé cuíá, te vitna ndetatú-í, te coho-í te caxi-í cada-í, te nándi-gă cada-í cuèndá cudíi iní-í cundecu-í, duha quesaha-í”, càchí-dé. ²⁰Dico Yă Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii-dé: “Yòhó, ñá túú nándíhi sá sání iní-n, chi yúhú càchí-í sá nùú vitna cuú-n, te nchaa sá ndécú ndìhi-n ÷yoo cuu sá váha xii-aⁿ-í?”, càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé. ²¹Duha yáha nchaa ñáyiú nándi sání iní-xi cundecu ndìhí-xi ñuyúú-a, dico ñáyiú-áⁿ ío ndàhú-yu chi ñá túú nă nduu táhú-yu núú Yă Ndiöxí cundecu ndìhí-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gă xií-yu.

Yă Ndiöxí xító-gă nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gă

(Mt. 6:25-34)

²²Te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xíca cuu ndìhi-gă:

—Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vă ío cani iní-ndó nñu nása cundecu-ndo, àdi nása níhí-ndó sǎ caxí-ndó, àdi nása níhí-ndó dódó cuihnu-ndo. ²³Chi cùnuu-gă

mée-ndó dàcúúxí sǎ nchító-ndó, te ducaⁿ yìqui cuñú-ndó cùnuu-gá-xi dàcúúxí dǒó sácúíhnu-ndo. ²⁴Te chí cuǎha cuendá nàcuáa quide cue tícacá, chí ni ñà túú chíhi-güedi tatá cuu itú natahu-güedi te ni ñà túú ndéè núnñi yacá-güedi, te nihí-güedi xèxi-güedi, chí Yá Ndiöxí xító ñaha-gá xii-güedi. iTe nchòhó cùnùu-gá-ndó dàcúúxí nchàa cue quiti ndava! ²⁵Te cuèi nándi sá sání vìhi iní-ndó ndècu-ndo, dico ñà ndácú-ndó càda-ndo nacuáa cuehnu-ndo cuèdicó iⁿ yiqui-gǎ. ²⁶Te núu ni sǎ lúhá xǎⁿ ñà ndácú-ndó càda-ndo, ìte ná cuendá ío sàni iní-ndó cuendá nchaa sá cuini-ndó ñihí-ndó cùndecu ndihi-ndo?

²⁷Te chí cadá cuendá nàcuáa sàhnu iⁿ tnu itá, chí ni ñà túú quide chiuⁿ-xi, te ni ñà túú quèheⁿ-xi idi. Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ndíi Salòmón ío vii ní cáa nchaa sá ñi xíndecu ndihi ndíi, dico vií-gá tucu càa nchaa itá dàcúúxí nchàa sá ñi xíndecu ndihi ndíi. ²⁸Te cùhú sǎ ío vitna tnaa-ni cùdíi-xi te sàhmí-yu, te cuèi ducaⁿ dico ío vii càdúha Yá Ndiöxí nchaa cùhú-ǎⁿ. iTe nchòhó ío cùnuu-ndo dacúúxí nchàa cùhú-ǎⁿ, núu xǎⁿ ío xito ñaha-gá xii-ndo, te dicó yica cùu iní-ndó sàndáá iní-ndó-gǎ! ²⁹Te vá ìo canchicúⁿ nihnu-ndo sǎ cóhó sǎ cáxí-ndó, te ni vǎ dándíhú-ndó ìní-ndó nùu nása cada-ndo ñihí-ndó. ³⁰Chi nchaa ñáyiú ñà túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí ducaⁿ mée-ni sá cóhó sǎ cáxí-yu xica nchicúⁿ nihnú-yu. Dico mee Tǎtá-ó Dütú Ndiöxí sa nàha-gá nándi cùu sá xíní ñuhu-ndo, te taxi-gá. ³¹Te cada-ndo

nchàa nacuáa càháⁿ Yá Ndiöxí Yaá yíndàha ñaha xii-ndo, te ducaⁿ te taxi-gá nchaa sá xíní ñuhu-ndo.

Cuendá sá vǎha nduu táhú-ó núu Yá Ndiöxí

(Mt. 6:19-21)

³²Te vá yùhú nchòhó cue téé ndècu ndihi-í cuèi ío sacú-ndó, chí Tǎtá-ó Dütú Ndiöxí ní cachí-gá sá ndúú táhú-ndó cùndecu-ndo núu ndécú-gǎ taxi tnúni-ndó tnàhá-ndó. ³³Te chí dícó nchàa sá ndécú ndihi-ndo, te chí cuǎha nchaa ñáyiú ndàhú díhúⁿ-ndó ñáyiú xini ñuhu, te cada váha-ndo cùndecu-ndo, te ducaⁿ te nduu táhú-ndó sǎ ìo-gá váha núu Yá Ndiöxí cùndecu ndihi-ndo, te xǎⁿ vá cúú tùhú tnàhí-gá-xi, te ni vǎ ndíhí ñihnu-gá-xi, te ni ñàdúhú vǎ ndácú-güedè duhu-güedè, te ni tǐquidi vá quée-dí. ³⁴Te núu xǎⁿ cúú cuendá-ndó ñà, te diu-ni xǎⁿ ñúhú ìní-ndó, áⁿ te núu mee-ni sǎ ndécú ñúyíú-a ndècu ndihi-ndo, te diu-ni nchaa xǎⁿ ñúhú ìní-ndó.

Xìni ñuhu-xi quíhi iní-ó cùndecu-o

³⁵⁻³⁶Te ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo, te cada-ndo dàtná quidé dáva cue téé xìnu cuechi sacùndecu túha-güedé cuèi nání òré-áⁿ ndétú-güedè pàtróóⁿ-güedè ná òré nasáá-dé sá cuaháⁿ-dé vico tnàndaha. Te núu niú te sa cúu cáyú-ni ñuhú-güedé sá cùndètu ñaha-güedé, chí òré ná nàsáá-dé dacàsaⁿ-dé yuyèhe, te ndíhi-ni nacaáⁿ-güedé ndíhu-dé. ³⁷Te váha táhú nchaa cue téé xìnu cuechi-áⁿ, chí ndècu túha-ni-güedé ndétú-güedè ndéé

òré ní nasáá pàtróóⁿ-güedě, te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã òré ná nàsáá pàtróóⁿ-güedě-áⁿ te chihi ñaha-dě mèsá xii-güedé, te ndacáⁿ ndee-dé dóó níhnú-dě nùú yíquí-dě, te ngúíta-dé cani-dé cóhó-güedě cuendá caxi-güedé. ³⁸Te ñi-ⁿi ducaⁿ càda-dé cuèi dava niú, àdi tacuíhndá-gá, te nùú ñá túú xidí-güedé òré nasáá-dé, te cue téé xinu cuechi-áⁿ ïo váha tnahá-güedé. ³⁹Te nùú ñíⁿ tée cùu xítóhó ñⁿ vehe xini-dé ná òré quíhu ñadúhú vehe-dé ñá, te quíhi iní-dé te vá cùdú-dé, te vá dáñá-dě nacaáⁿ-güedé yuyèhe-dé quíhu-güedé duhu-güedě. ⁴⁰Te nchòhó tucu nchaa-ni nduu quíhi iní-ndó cùndecu túha-ndo, chi na cuáháⁿ nduu ñá túú yìhi iní-ndó, te quixi tucu yúhú Tée cùu ñani tñhá-ndó nchaa-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Cue téé quide ndáá ndihi cue téé ñá túú quide ndáá

(Mt. 24:45-51)

⁴¹Te té Pèlú ní xicáⁿ tnúhú-dě nùú Jèsús, te xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, ìte tnúhu ní cáháⁿ-n-áⁿ cùu-xi mee-ni cuendá nchúhú áⁿ cuendá nchaa ñáyiú? —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁴²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã:

—Càháⁿ-í cuendá ñáyiú quide váha dàtná quidé ñⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xinu cuechi ndecu vehe patróóⁿ-xi, chi tée-áⁿ ïo váha tècú tnuní-dé, te quide-dé nchaa nàcuáa càháⁿ pàtróóⁿ-dě, te dàcaxi-dé cue ñáyiú xinu cuechi oré tàú-xi caxí-yu. ⁴³Te nùú ducaⁿ quide váha tée tàxi tnuní ñáhá xii

cue ñáyiú xinu cuechi-áⁿ ñá, te ïo váha tnàhá-dé òré násáá pàtróóⁿ-dě nùú ndèe cuáháⁿ-dé. ⁴⁴Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã tée quide ndáá táxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xinu cuechi-áⁿ cùñaha-ñá pàtróóⁿ-dě xii-dé sá ncháandì túhú-ñá sá ndécú ndihi-dé quindaha-dě. ⁴⁵Dico nùú tée tàxi tnuní ñáhá xii cue ñáyiú xinu cuechi-áⁿ ná cànì iní-dé sá cùyàa patróóⁿ-dě vá násáá ndihi-ni-dé ñá, te ngúíta-dé cani-dé nchaa ñáyiú xinu cuechi, cuèi tée cuèi ñadìhi, te ngúíta-dé caxi-dé coho-dé, te dàxini-dé mée-dě, ⁴⁶te nduu ñá túú yìhi iní-dé te nasáá pàtróóⁿ-dě, te dandòhò ñaha patróóⁿ-dě-áⁿ xii-dé, te daquìhⁿ ñáhá-dě xii-dé nùú ndécú ñáyiú ñá túú ní quide ndáá.

⁴⁷Te dava cue téé xinu cuechi xiní-güedé nàcuáa cuiní pàtróóⁿ-güedě cada-güedé te ñá túú quide-güedé, te ni ñá túú cuiní-güedé cundecu túha-güedé cundetu-güedé pàtróóⁿ-güedě, te nchaa cue téé ducaⁿ xíquide dandòhò ñaha patróóⁿ-güedě, chi ñani vìhi-güedé. ⁴⁸Te dava cue téé xinu cuechi ñá túú xiní-güedé nàcuáa cuiní pàtróóⁿ-güedě cada-güedé, te ní quide-güedé sá nènùú-güedé ñⁿ sá ñá túú tàú-güedé cada-güedé ñá, te cue téé-áⁿ sacú-gá dandòhò ñaha patróóⁿ-güedě, chi sacú-gá ñani-güedé. Te ñáyiú cùtnuní iní-xi nàcuáa cuiní Yã Ndiòxí cadá-yu, te ñi-ⁿi ducaⁿ tàú-yu cadá-yu nàcuáa cuiní-gá. Te ñáyiú vài-gá tècú tnuní nàcuáa càháⁿ-gá, te ñi-ⁿi ducaⁿ vài nchaa sá càháⁿ-gá tàú-yu cadá-yu.

Ñá túú cùu ìⁿnuu ñáyiu*(Mt. 10:34-36)*

49^oTe yúhú véxi-í ñuyíú-a cuendá cutnùnì iní ñáyiu nàcuáa cada ñaha Yá Ndióxi xií-yu, ite cuíní-í sá ndíhi-ni cada-gá nàcuáa sàni iní-gá! 50^oTe yúhú ío vài tnúhu sàni iní-í, ichi sáa nduu te ío ndoho-í, te ñiu-ni xíáⁿ cuhuⁿ iní-í ndéé ná sáa nduu dùcaⁿ yáha-í! 51^oTe nchòhó vá cánì iní-ndó sá yúhú véxi-í ñuyíú-a te cundecu ndíhi tnàha váha-ni ñáyiu, te ñáhá chi da nguíta-yu vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu. 52^oTe ndéé není vitna nguíta ñáyiu vá cúú ìⁿnuú-yu cundecú-yu, te na càda-o cuendá te núu úhúⁿ ñáyiu xíndecu ìⁿ-ni vèhe, te vá cúú ìⁿnuu-gá-yu, chi únì-yu ndatnúhu-yu te nàá-yu ndíhi úú-gá-yu, àdi ñáyiu úú-áⁿ ndatnúhu-yu te nàá-yu ndíhi ñáyiu únì-áⁿ. 53^oTe dava cue téé cùu tátá vá cúú ìⁿnuu-gá-güedé ndíhi déhe ducuⁿ-güedé, te ni dàva cue ñáyiu cùu náná vá cúú ìⁿnuu-gá-yu ndíhi déhe yòcò-yu, te ni sànu-yu vá cúú ìⁿnuu ndíhi-gá-yu. Te ducaⁿ càdá-yu chi davá-yu quíndáá iní ñáhã-yu xii-í, te davá-yu vá quíndáá iní ñáhã-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ñáyiu cùtnuní iní-xi nàcuáa quide-xi ñuyíú ndíhi andíu*(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)*

54^oTe Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii nchaa ñáyiu xíndecu-áⁿ:

—Te nchòhó òré ndéhé-ndó ndànchita vícò ndàa xio quée nchíanchii, te càchí-ndó sá cúúⁿ dáu, te ñiu ducaⁿ ndísa quide-xi. 55^oTe òré ná quène táchí ndàa xio

datni nàcuáa quène nchíanchii, te càchí-ndó sá ío cada ihni-xi, te ñiu ducaⁿ ndísa quide-xi. 56^oTe nchòhó ío váha cùtnuní iní-ndó nàcuáa quide-xi andíu ndíhi ñuyíú, òte ná cuendá quidé-ní-ndó sá ñã tècú tnùnì-ndó nàcuáa quide Yá Ndióxi vitna? Te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ ío dándahú-ndó mèe-ndo sá ío váha cùtnuní iní-ndó, chi ñá ndàá sá cùtnuní iní-ndó.

Nducu-o nàcuáa nucúndecu ndíhi váha-o ñáyiu cùu úhú iní ñáhá*(Mt. 5:25-26)*

57^oTe nchòhó, òná cuendá ñá túú dándixi túu-ndo òní-ndó càda-ndo mee-ni sá váha sá tàú-ndó càda-ndo-i? 58^oTe núu ò ìⁿ-ndo nĩ sacáⁿ cuéchi ñáyiu cuendá-ndó cuendá ìⁿ sá nĩ quide-ndo, te cuáháⁿ-ndó ndíhí-yu núu tèe cùchiuⁿ, te nini ñùhu-ndo ndíhí-yu ichi, te nducu-ndo nàcuáa cada-ndo nàcáháⁿ cáhnú iní tnáhá-ndó ndíhí-yu cuendá sá vã cándèca ñaha-gá-yu quíhíⁿ núu tèe cùchiuⁿ, chi núu ducaⁿ na càdá-yu te téé cùchiuⁿ-áⁿ nachíhi ñaha-dě ndaha cue téé cùu poleciá, te cue téé-áⁿ chíhi ñaha-güedě vecaá xii-ndo. 59^oTe na càchí tnúhu-í xii-ndo sá nũu na ngáva-ndo vecaá, te vá càcu-ndo te núu vá náchãhu-ndo nchàa sá tàú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Xìni ñùhu-xi natuha-o ichi Yá Ndióxi

13 Te ñiu-ni òré-áⁿ nĩ ngúnutnái ìⁿ úú ñáyiu núu Jèsús cánì-yu cuendú núu-gã nàcuáa ní quide ñaha té Pilatú xii cue téé distritú Galileá cue téé ní sahni quiti nduu táhú Yá Ndióxi,

te mei òré ní sahní-güedé cue quití-áⁿ nǐ táuchíúⁿ tǎ Pilatú cue sandádú-dé ní sahní-güedé cue tée Galileá-áⁿ, te ní xica níñí-güedě núú ñúhú ndìhì níñí cue quití-áⁿ, te ní nadácánuu-xi. ²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Te núu nchòhó sání ìní-ndó sǎ sá dúcáⁿ nǐ yáha cue tée distrítú Galileá-áⁿ te cùu-güedé cue tée ndècu vihi-gá cuèchi-xi dàcúxí cuè tée ñuú-güedé ñá. ³Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñǎhá. Te núu nchòhó vá ndíxí cuèchi ìní-ndó cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quíde-ndo ndecu-ndo ña, te tñahá nchaa nchòhó cuíta nihnu-ndo te núu vá nátnhì-ndo ichi Yá Ndiòxí. ⁴Te núu nchòhó sání ìní-ndó sǎ ñǎyiu sáhúⁿ úní ní xíhí ní táú ñáhá vèhe ducúⁿ Silòè ío-gá ndécú cuèchi-yu dàcúxí nchaa ñǎyiu xǐndecu ñuú Jerusàlén ñá, ⁵te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ ñáhá. Te núu nchòhó vá ndíxí cuèchi ìní-ndó cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quíde-ndo ndecu-ndo ña, te tñahá nchaa nchòhó cuíta nihnu-ndo te núu vá nátnhì-ndo ichi Yá Ndiòxí —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Yutnu ngǔxí ñá túú cùuⁿ sávidí-xi

⁶Te Jèsús ní cani tucu-gá ìhⁿ cuèndú núú-yu nàcuáa tecú tñuní-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ: —Ìhⁿ tée nùtní ìhⁿ yutnu ngǔxí núú ñúhú-dě, te cuáháⁿ ndéhé-dě núu ní cuuⁿ sávidí-xi ní cùu, te ni ìhⁿ ñá túú ní cùuⁿ. ⁷Te ní xáhaⁿ tǎe-áⁿ xii tée ndèè ñuhu-dé: “Nàha-n sá vitna ní cuu úní cuíá quíxí còto-í yutnu ngǔxí-a te ñá túú xìní-í ni ìhⁿ

sávidí-xi. Te quehndé-n vitna, chi àúⁿ nǎ cuu nùtní-xi quíde tneñu-xi núú ñuhu-áⁿ”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii tée ndèè ñuhu-dé-áⁿ. ⁸Te tée ndèè ñuhu-áⁿ ní xáhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, daña na cuìhnu-xi cuíá vitna-ná, te na nàdatayá-í ñuhu núú sàhá-xi, te chihi-í saháⁿ. ⁹Te ducaⁿ te cudana cuuⁿ sávidí-xi, àdi núu ñá túú ní cùuⁿ sávidí-xi ña te téhndé-ñá-xi”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

**Jèsús quíde tǎtna-gá ìhⁿ
ñadìhí ní nduu cueyi sǎtá-xi
nduu ndètátú ñǎyiu**

¹⁰Te ìhⁿ xito cùu-xi nduu ndetátú ñǎyiu, te yìhi Jesús ìhⁿ veñúhu dànehé-gá ñǎyiu. ¹¹Te xíáⁿ ndécú ìhⁿ ñadìhí ní cuu sáhúⁿ úní cuíá sǎ cùhú-aⁿ yìhi ñaha espíritú cúndhì yucu ñávàha xii-aⁿ, te xíáⁿ ní ndada cueyi-xi sǎtá-aⁿ, te ñá dáñá-gǎ-xi nucúnutnǎi ndáá-aⁿ. ¹²Te òré ní xìní ñáhá Jèsús xii-aⁿ te ní cana ñaha-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhò ñaha cùhú, ndúha-n cuèhé tñahá-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

¹³Te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha ñaha-gá xii-aⁿ, te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha-aⁿ te ní nucúnutnǎi ndáá-aⁿ, te ní ngúíta-aⁿ ní cachí-aⁿ sá ío càhnu cuu Yá Ndiòxí. ¹⁴Dico tée tàxi tñuní veñúhu ní cudééⁿ-dě sá dúcáⁿ nǐ quíde Jèsús ní quíde tǎtna-gá ñaha cùhú-áⁿ nduu ndètátú-yu, te ní xáhaⁿ-dě xií-yu: —Íó ìnú nduu tàù-ó càda chiuⁿ-o, te ndédani càa nduu-áⁿ quixi-ndo cùtátna-ndo, dico ñá díú ndùu cuu-xi nduu ndetátú-ó —càchí-dé xáhaⁿ-dě xií-yu.

¹⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nchòhó chi ío dándahú-ndó mée-ndo sá quidé ndáá-ndó dico ñá ndàá sá quidé ndáá-ndó, ìnáá ñá túú nàndaxi-ndo ndicutu-ndo àdi búrru-ndo dàcoho-ndo-güedi ndute nduu ndetatú-ó àⁿ? ¹⁶Te ñadìhí-a cùu-aⁿ ñaní tnáhá ndíi Àbrahám, te dicó-ni sá yùcu ñávàha quide duha cuhú-aⁿ ní cuu sáhúⁿ úní cuíá, ìte náá ñá túú xìnì ñuhu-xi cutátna-aⁿ cuèi cùu-xi nduu ndetatú-ó àⁿ? — càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

¹⁷Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús, núu nchaa cue téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá ní cucahaⁿ núú-güedé, dico nchaa dava-gá ñáyiu chi xícudíí iní-yu xíndéhě-yu nchaa sá vã yõo tnàhí ndàcu cada quide-gá.

Cuèndá ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸Te ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—Na càni-í ìⁿ cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùnì-ndó nàcuáa cada-xi òré ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii-ndo. ¹⁹Ìⁿ téé ní queheⁿ-dé ndíquíⁿ yutnu nàni mostázá te nèhe-dé cuáháⁿ ní sacáⁿ-dé núú ñúhú-dě te ní xínu-xi, te ní sahnu-xi ní cuu ducúⁿ-xi, te cue quitì ndàva núú tàchí cádúha-güedi tacá-güedi núú dité-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Nàcuáa quide levadurá

(Mt. 13:33)

²⁰Te ní xáhaⁿ tucu Jesús xií-yu:

—Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo nàcuáa cada tucu Yá Ndiòxí òré ndíhu ndaha ñàha-gá xii-ndo. ²¹Ìⁿ ñadìhí ní queheⁿ-aⁿ levadurá ní chihi-aⁿ úní arròbá yuchi trùú, te levadurá-áⁿ ñí quide-xi ní ndaa ñihí yusaⁿ-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Yuyèhe cuiñi

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²²Te ichi ñùhu Jesús cuáháⁿ-gá ñuú Jerusàlén, te nchaa ñuú ñáhnú, ndìhi nchaa ñuú líhli ta yàha-gá ducaⁿ ta dànehé-gá ñáyiu tnúhu-gá cuáháⁿ. ²³Te ìⁿ ñuú-áⁿ ñí xáhaⁿ ìⁿ téé xii-gá:

—Mèstrú, cuiñi-í cácaⁿ tnúhu-í ìⁿ tnúhu núú-n, ìndáá sá ìo sacú ñáyiu nàníhí tàhú-áⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé ndìhi nchaa ñáyiu:

²⁴—Cada-ndo sã nánihí tàhú-ndó, te tñii-ndo ìchi Yá Ndiòxí, te ichi-gá-áⁿ cúu-xí dàtná ìⁿ yuyèhe cuiñi, te càchí tnúhu-í xii-ndo sã ìo cuéhé ñáyiu cachí iní-yu quíhu-yu yuyèhe cuiñi-áⁿ dico vá ndácú-yu. ²⁵Te na càni tucu-í ìngá cuèndú núú-ndó nàcuáa tecú tnùnì-ndó tnúhu càháⁿ-í. Te òré ná ndàcuñí téé cùu xítohó vehe, te nacadí-dé yuyèhe, te nchaa nchòhó ñáyiu na quèndóo quehé dacàsaⁿ-ndo yuyèhe, te quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé: “Tátá, nacaáⁿ yuyèhe na quíhu-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé. Dico téé cùu xítohó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Ñá túú xìnì-í nchòhó ndèè ñáyiu cùu-ndo”, duha cũñaha-dě xii-ndo. ²⁶Te dàtnùnì ngúíta nchòhó cũñaha-ndo xii-dé: “Nchúhú ní xexi ndìhi ñaha-ndí, te ní xihì ndìhi ñaha-ndí xii-n, te nchaa ichi ní xóo dacuàha ñaha-n xii-ndí”, quesaha-ndo cũñaha-ndo xii-dé. ²⁷Dico cachí tucu téé cùu xítohó vehe-áⁿ cũñaha-dě xii-ndo: “Sa ní cachí-í sá ñà túú xìnì-í ndèè ñáyiu cùu-ndo. Te chí xócuèñí

nchòhò ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha núú ndècu-í”, quesaha-dě cúñaha-dě xii-ndo. ²⁸Te na sàá nduu dùcaⁿ cada-xi te quiní-ndó tē Àbrahám, ndìhi té Isàác, ndìhi té Jàcób, ndìhi nchaa cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí, te nchaa cue tée-áⁿ ndécú-güedě núú ndécú-gă táxí tnùní-gá, te nchòhó quee tǐhú-ndó nǔú-gă sá tnúhu ñá túú ní cuiní cada ndáá, te dàvá-áⁿ ndàhyú-ndó te cuu rúhñú-nă núhu-ndo sã sàtú iní-ndó cuendá sá ndóhó-ndó. ²⁹Te dàvá-áⁿ quǐhu nchaa ñáyiú ndi cùmí xio ñuyúú nǔú ndécú Yă Ndiòxí táxí tnùní-gá caxí-yu ndìhi-gá, te cundecú-yu ndìhi-gá. ³⁰Te dava ñáyiú nchìcúⁿ ñá túú cùnūu ndecu ichi Yá Ndiòxí vitna, ñáyiú-áⁿ sãá nduu te ío cunúú-yu. Te dava ñáyiú cùnūu ndecu ichi-gá vitna, ñáyiú-áⁿ sãá nduu te vá ïo-gá cunúú-yu — cächí-gá xáhaⁿ-gă xíí-yu.

Jèsús ndàhyú-gá cuendá ñáyiú ñuú

Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹Te ñuú-ni nduu-ăⁿ nǐ quexìo ñⁿ úú cue tée cùu fariséú núú ndécú-gă, te xáhaⁿ-güedě xii-gá: —Quee-n ìha quǐhⁿ-n nǔú ndèé quǐhⁿ-n, chi tée cùu Herodés cuiní-dé cahni ñaha-dě xii-n — cächí-güedě xáhaⁿ-güedě xii-gá.

³²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă:

—Chí cuàháⁿ te cúñaha-ndo xii tée nèhe mañá-áⁿ sã cächí-í sá ná cùndedóho váha-dé ñⁿ tnúhu cáháⁿ-í, chi cùmání ñⁿ úú-gá nduu cundecu-í xocàni-í nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávaha yǐhi ñaha xii ñáyiú, te cada tátna-í nchaa

dava-gá ñáyiú cùhú, te ducaⁿ te ndìhi chiùⁿ-í, duha cúñaha-ndo xii-dé. ³³Dico dacuitíí sã cùhúⁿ-í ichi ñⁿ úú-gá nduu, te ducaⁿ te sáá-í núú quǐhⁿ-í, chi vá cúú tnàhí cuú ñⁿ tée cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ingá ñuú, chi mei ñuú Jerusalén cuú-güedé — cächí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

³⁴Te ní xáhaⁿ-gă xii ñáyiú ñuú Jerusalén:

—Nchòhó chi sàhni-ndo nchaa cue tée cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí, cue tée ní tendaha-gă véxi, te mee-ni ndìhi yúú sáhni-ndó-güedě. ìTe tǐtní xito ní cuiní-í nadatàcá ñàhà-í xii-ndo dàtná nádàtácá ñⁿ nchuxi cuè déhe-di sàquihí-güedi xití ndíxíⁿ-di, dico ñá ní cuiní-ndó, te ducaⁿ-ni sàni iní-í ndéé vitna! ³⁵Te chí cùndedóho tucu ingá tnúhu na cáháⁿ-í-a: Yá Ndiòxí dañá ñàha-gá xii-ndo. Te na cächí tnúhu tucu-í xii-ndo sã vǎ quǐnǐ ñáhá-gă-ndó xii-í, dico sáá nduu te quiní ñáhá tucu-ndo, te nduu-ăⁿ cachí-ndó sã ïo cànūu cuu yúhú Yaá ní tendaha Dütú Ndiòxí véxi ñuyúú-a — cächí-gá xáhaⁿ-gă xíí-yu.

Jèsús quidé tátna-gá

ñⁿ tée ñuhu cuiñu

14 Te duha ní cuu ñⁿ nduu, nduu ndètátú ñáyiú chí ñⁿ tée cùu fariséú cùnūu ní cáháⁿ-dé Jèsús vehe-dé caxi-gá, te cue tée ndècu vehe-dé ndéhé-güedě nǔú nása cada-gá. ²Te xíáⁿ ndécú tnàhá ñⁿ tée cùhú ñúhú-dě cuiñu. ³Te Jèsús ní xicáⁿ tnúhú-gă núú cuè tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnǐ ndíí Moisés, ndìhi núú cuè tée cùu fariséú, te xáhaⁿ-gă:

—¿Cuu cada tátna-o ìⁿ ñáyiú cùhú nduu ndetátú-ó ãⁿ ñáhá? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁴Dico cue téé-áⁿ ñà túú tnàhí ni càháⁿ-güedé. Te ní dácàá-gá ndaha-gá ní tendaha-gã téé cùhú-áⁿ nĩ quide tátna ñaha-gã xii-dé, te ní xáhaⁿ-gã sá ná nùhú-dé vehe-dé.

⁵Te ní xícáⁿ tnùhú-gã núú nchàa cue téé-áⁿ, te xáhaⁿ-gã:

—¿Te núú nchòhó ná ngáúñhnu ìⁿ búrru-ndo àdi ìⁿ ndicutu-ndo déhvá, te vá ná tàva ndíhi-ni-ndo-di cuèi cùu-xi nduu ndetátú-ndó-ãⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶Te ñá túú ní nĩhí-güedé tnúhu na dànhocáva-güedé.

Ñáyiú càháⁿ-yu quíhíⁿ vico tnándaha

⁷Te ndèhe Jesús nàcuáa xíquide nchaa ñáyiú ndècu vico sá sũúni nĩ nacáxi-yu xilé sácõo nchihi cue téé cùnuu-gá conchihí-yu òré cuànguìhú-yu mèsá caxí-yu, núú ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

⁸—Òré ná càháⁿ ñáhá ìⁿ ñáyiú xii-ndo ìⁿ vico tnándaha, te vá cóo-ndó núú xilé sácõo cue téé cùnuu-gá, chi núú ducaⁿ na càda-ndo, te cudana quexìo dava-gá ñáyiú cùnuu-gá dàcúúxí nchòhó.

⁹Te ñáyiú ní càháⁿ ñáhá xii-ndo-áⁿ quixí-yu te cùñàhá-yu xii-ndo: “Chí cuãñaha xilé núcõo nchihi-ndo-ãⁿ ná cònchihi ñáyiú ní quexìo-a”, quesàhá-yu cùñàhá-yu xii-ndo. Te cuiní-ndó ñáhá cuèi cùcahaⁿ núú-ndó ndàcuñí-ndó quíhíⁿ-ndó ngõ-ndo núú xilé xínutnfi ndéé núú nĩ ndíhi-ná ndàa sátá-xi.

¹⁰Te yúhú càchí-í sá òré ná càháⁿ ñáhá-yu xii-ndo, te ngóo-ndo núú xilé xínutnfi ndéé núú nĩ ndíhi-ná

ndàa sátá-xi chi cuendá òré ná quèxio ñáyiú ní càháⁿ ñáhá xii-ndo, te cùñàhá-yu xii-ndo: “Nchòhó cue ñáyiú càháⁿ ndíhi-í, chí yãha núú xilé sácõo cue téé cùnuu-gá coo-ndo”, duha cùñàhá-yu xii-ndo. Te ducaⁿ te cada nínu ñaha nchàa ñáyiú yìhi ndíhi-ndo mesá. ¹¹Te nchaa ñáyiú na càda nínu mee-xi, te ñáyiú-áⁿ ñà túú cùu nínu-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú quide nínu mee-xi, ñáyiú-áⁿ cúú nĩnu-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

¹²Te dàtnùni ní xáhaⁿ-gã xii téé ní càháⁿ ñáhá xii-gá:

—Te yòhó òré cuiní-n càda-n ìⁿ vico, te vá càháⁿ-n mèe-ni cue téé càháⁿ ndíhi-n, ni cuè ñaní-n, ni cuè ñáyiú cùu ñaní tnáhá-n, ni cuè ñáyiú cuica ndècu yatni ndíhi-n, chí ñáyiú-áⁿ ducaⁿ càdá-yu ìⁿ nduu càháⁿ ñáhá-yu xii-n te ndéyãhu-ni sá nĩ quidé-n-yu. ¹³Te ñáhá chí òré ná càda-n ìⁿ vico, te càháⁿ-n ñáyiú ndàhú, ndíhi ñáyiú ñá cúú càca, ndíhi ñáyiú yacua, ndíhi ñáyiú cuáa. ¹⁴Te núú ducaⁿ na càda-n, te cuu-xi ìⁿ sá vãha xii-n, chí ñáyiú-áⁿ vã nìhí-yu nacoto ñàhá-yu xii-n, dico na cùu-n te sáa nduu ndòto-n ndíhi nchaa ñáyiú ní quide ndáá ní xíndecu ichi Yá Ndiõxí, te dàvá-áⁿ taxi-gá sá ndúú tàhú-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Nàcuáa xíquide ñáyiú òré càháⁿ ñáhá ìⁿ téé cada vico

(Mt. 22:1-10)

¹⁵Te sá dúcáⁿ nĩ càháⁿ Jèsús ní tecú dóho cue téé yìhi mesá-áⁿ, núú ní xáhaⁿ ìⁿ-dé xii-gá:

—Ío vãha táhú nchaa ñáyiú na càxi nchaa sá cuãha ñaha Yã Ndiõxí

nduu na sàà-yu cundecú-yu núú ndécú-gǎ táxí tnùnì-gá —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁶Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Hⁿ tée quide-dé vico, te ní dátécú tnúhu-dé cuéhé víhí ñǎyiu quíhⁿ-yu caxí-yu. ¹⁷Te òré sa ní cuu-ná sá cáxǐ-yu, te ní xáhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi núú-dě sá quíhⁿ-dé cúñaha-dě quíhⁿ-yu caxí-yu, chi sa ndècu túha nchaa sá cáxǐ-yu.

¹⁸Dico nchaá-yu ní xáhǎⁿ-yu xii-dé sá ná cádá càhnu iní tée càháⁿ ñáhá-ǎⁿ, chi ñá túú cùyáchí-yu quíhⁿ-yu vico-áⁿ. Te tée ní cáháⁿ ndìhi tée xínu cuechi-áⁿ díhna ní xáhaⁿ-dě: “Íchí nǐ saaⁿ-í hⁿ pedàsú ñuhu, te quíhⁿ ndéhé-í tnavíí, núú xǐǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cǔñaha-n xii tée càháⁿ ñáhá-ǎⁿ xii-í sá ná cádá càhnu iní-dé chi ñá túú cùyáchí-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ¹⁹Te ìngá-dé ní xáhaⁿ-dě: “Ní saaⁿ-í úhúⁿ yùndá ndicutu sa xítu, te cue quiti-áⁿ quíhⁿ-í coto ndeé-í-güedi vitna, núú xǐǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cǔñaha-n xii tée càháⁿ ñáhá-ǎⁿ xii-í sá ná cádá càhnu iní-dé chi ñá túú cùyáchí-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²⁰Te ìngá tucu-dé ní xáhaⁿ-dě: “Íchí nǐ tnándaha-í núú xǐǎⁿ vá cùyáchí-í quíhⁿ-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²¹Te òré ní nasáá tée xínu cuechi-áⁿ, te ní nacani tnúhu-dé núú pàtróóⁿ-dě nchaa nàcuáa ní xáhǎⁿ-yu. Te ní cudééⁿ tée cùu patróóⁿ-ǎⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi núú-dě-áⁿ: “Yáchí cuàháⁿ nanducu-n nchàa ñáyiu ndàhú, ndìhi nchaa ñáyiu ñá cùú càca, ndìhi nchaa ñáyiu yacua, ndìhi nchaa ñáyiu cuàá, te ndèni ní cuu na nàníhⁿ-n-yu te candècá-n-yu

quixi”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²²Te sáta nǐ nasáá tée xínu cuechi-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, sa ní quide-í chùuⁿ ní táhú-n, dico ndècu-gá núú cóo-yu”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ²³Te tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Cuàháⁿ tucu ndèni ní cuu te cada yica-n na quixí-yu quíhu-yu cuèndá ná chítú vehe-í. ²⁴Te na càchí tnúhu-í xii-n sǎ nǐ hⁿ ñáyiu ní cáháⁿ-í díhna vá cùú-gǎ caxí-yu sá sà ní quide túha-í caxí-yu ní cùu”, cachí tée-áⁿ xǎhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi núú-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii tée-áⁿ.

Ndoho-o cùndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú

(Mt. 10:37-38)

²⁵Te ío cuéhé ñáyiu nchìcúⁿ-yu Jèsús, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

²⁶—Te núu dava nchòhó cuìni-ndó chitnahá ñáhá-ndó xii-í, te cuu iní ñáhá ndisa-ndo. Te cuéi na dàndóo-ndo tǎtá-ndó, ndìhi náná-ndó, ndìhi ñadihí-ndó, ndìhi déhe-ndo, ndìhi ñaní-ndó, ndìhi cúha-ndo, te cani iní-ndó sǎ cuéi na cùú-ndó sǎ cuèndá-í, te ducaⁿ te cuu ndisa-ndo cué ñáyiu tnahá tnúhu ndìhi-í. ²⁷Te nchaa ñáyiu vá cáncñícúⁿ nihnu ñaha xii-í cuèndá sá yùhú-yu ndohó-yu dàtná ndoho-í, ñáyiu-áⁿ vá cùú-yu ñáyiu tnahá tnúhu ndìhi-í. ²⁸Te núu hⁿ nchòhó ná càni iní-ndó dàcaa-ndo hⁿ vehe ducúⁿ, ÷te náa ñá díú díhna-gá cada cuèndá-ndó núu ndèdau díhúⁿ cuu, ducaⁿ te cutnùni iní-ndó núu tnahá díhúⁿ-ndó càa vehe-áⁿ àdi ñáhá? ²⁹Chi núu vá dúcáⁿ càda-ndo, te na ngüita-ndo tàusaha-ndo te vá xínu cada-ndo, te nchaa ñáyiu

na cùndehe ñaha xii-ndo, te cáháⁿ cuèhé-yu cuendá-ndó. ³⁰Te cachí-yu: “Tée-ǎⁿ ní nguíta-dé dácàa-dé ìⁿ vehe te ñá ní ndàcu-dé xínu”, cachí-yu. ³¹Àdi te núu ìⁿ tée yìndaha ñaha xii ñáyiú cuìní-dé nàá-dé ndìhi ingá tucu tée yìndaha ñaha xii ñáyiú, ìte náa ñá díú díhna-gá cada cuendá-dé te núu ndacu-dé ndìhi úxí mǐl cue sandàdú-dé nàá-güedé, ndìhi ócò mǐl cue sandàdú ingá tucu tée yìndaha ñaha xii ñáyiú cùu úhú iní tnáhá ndìhi-dé-ǎⁿ? ³²Àdi te núu xito-dé sá vǎ ndácú-dé ñá, te òré vátá cùyàtni ñaha-gá tée cùu úhú iní tnáhá ndìhi-dé-áⁿ, te tendaha-dé ìⁿ tée quíhíⁿ-dé quíhu-dé tnúhu ndàhú núu tée-áⁿ cuendá sá vǎ nàá-güedé. ³³Te duha càháⁿ-í chi núu nchòhó vá cádá ndèe iní-ndó dàña-ndo nchaa sá ndécú ndìhi-ndo cuendá chitnahá ñáhá-ndó xii-í, te vá cùu-ndó cuè ñáyiú tnáhá tnúhu ndìhi-í.

Ñíí nǐ nduu víxíⁿ

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴Te ñíí chi ío váha, dico núu na nduu víxíⁿ-xi, ìte nása-gá cada-o nándìhi-o te núu ducaⁿ-í? ³⁵Chi ñá túú-gǎ nándìhi-xi nì sá dàcá ñuhu, te nì sá dàcá saháⁿ, chi cuendá-nǎ dǎngoyo-o. Te nchaa nchòhó ñáyiú ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ-í-a xini ñuhu-xi ío váha cuáha-ndo cuendá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

Cuendá ìⁿ mbéé quiti ní xíta

(Mt. 18:10-14)

15 Te cue tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú ndìhi cue dava-gá

ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ní quexió-yu núu ndécú Jèsús cuendá cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-gá.

²Te ní nguíta cue tée cùu fariséú, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés xícáháⁿ cuèhé-güedé cuendá-gá, te càchí-güedé:

—Tée-a quèheⁿ cuendá-dé ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te xèxi ndìhi ñaha-dé xii-yu —càchí-güedé xitnaha-güedé.

³Te Jèsús ní cani-gá ìⁿ cuendú nàcuáa tecú tnùnì-güedé tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

⁴—Ìⁿ tée ndècu ìⁿ ciendú mbéé-dé, te ní xíta ìⁿ-dì, te nchòhó sa cùtnunì iní-ndó nàcuáa cada tée-áⁿ, chi dándóo-dé cúmídícó sǎhúⁿ cúmí-dì ìⁿ yucu, te cúnúndúcú-dé quiti ní xíta xíáⁿ ndèe ndéé naníhí-dé-dì. ⁵Te òré ní naníhí-dé-dì te ní dácáa-dé-dì chíó-dé ní docó-dé-dì sá cúdǐí iní-dé. ⁶Te òré ní nasáa-dé vehe-dé, te ní dátàcá-dé nchaa cue tée càháⁿ ndìhi-dé, ndìhi nchaa ñáyiú ndècu yatni ndìhi-dé, te ní xáhaⁿ-dé: “Chí ná cùdíí iní-ó vitna, chi ní naníhí-í mbèè-í quiti ní xíta ni cùu”, cachí-dé xáhaⁿ-dé xii-yu. ⁷Te yúhú càchí-í sá ìo-gá cúdǐí iní Yǎ Ndiòxí ndìhi cue espíritú xínú cuèchi núu-gǎ núu ìⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha na ndìxi cuèchi iní-yu cuendá nchaa sá ñá túú vǎha quide-yu ndécú-yu te tnií-yu ichi-gá, dàcúxí cúmídícó sǎhúⁿ cúmí ñáyiú sa ní tuha ichi-gá, chi ñá túú-gǎ xini ñuhu-xi ndìxi cuèchi iní-yu chi sa ndécú-yu ichi-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá díhúⁿ nǐ xíta

⁸Te ní cani Jèsús ingá cuendú núu-gǎ, te xáhaⁿ-gǎ:

—Hⁿ ñadìhí ndécú ndìhi-aⁿ úxí díhúⁿ cuixíⁿ, te ní dácũta-aⁿ ìⁿ te ní teñuhú-aⁿ ití, te ní ngũíta-aⁿ nàtìhu-aⁿ vehe, te súúní vâha vâha ní nanducu-aⁿ ndéé ní naníhí-aⁿ.
 9Te òré ní naníhí-aⁿ, te ní dátacá-aⁿ nchaa ñáyiú ðíhí càháⁿ ndìhi-aⁿ ndìhi nchaa ñáyiú ndècu yatni ndìhi-aⁿ, te ní xáhaⁿ-aⁿ: “Chí ná cùdífí ìní-ó vîtna chi ní naníhí-í díhúⁿ-í sá ñí xíta ni cùu”, cachí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xíi-yu. 10Te yúhú càchí-í sá dúcáⁿ ò cùdífí ìní nchaa espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiòxí, núú ìⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha na ndìxi cuèchi ìní-yu cuèndá nchaa sá ñà túú vâha quidè-yu, te tnií-yu ichi-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuèndá ìⁿ téé ñà túú ní quide vâha

11Te ní cani tucu Jèsús ìngá cuèndú núú-güedé, te xáhaⁿ-gă:
 —Hⁿ téé ndècu úú déhe ducuⁿ-dé,
 12te téé líhli-gá ní xáhaⁿ-dè xii tâtá-dè: “Táu, taxi-n tãhú sã cúú cuèndá-í”, càchí-dé xáhaⁿ-dè. Te tâtá-dè-áⁿ ñí sãñaha-dè ndí díⁿ núú-güedé sá cúú cuèndá-güedé.
 13Te núú sàcú-ni nduu, te déhe-dé téé líhli-gá-áⁿ ñí nadico-dè nchaa sá ñí sãñaha tâtá-dè, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé ìⁿ ñúú xícá, te yacáⁿ ní tnií-dé ìⁿ ichi cuehé ichi duha, te ní ndìhi díhúⁿ-dè ní dándóñuhu-dé ndìhi cue téé càháⁿ ndìhi-dé, ndìhi nchaa ñáyiú ðíhí xĩndecu ichi díⁿ ìní. 14Te ní ndìhi ndoo díhúⁿ-dè ní dándóñuhu-dé, te núú sàcú-ni nduu ní sáá tnamá ñúú núú ndécú-dè-áⁿ, te ñà ñihí-gá-dé sá caxí-dè, te xíhí-dé docó. 15Núú ní xica-dé cuáháⁿ ndúcú chiúⁿ-dé núú ìⁿ téé

diu-ni ñúú xícáⁿ, te téé-áⁿ ñí sáha chiúⁿ ñaha-dé ìⁿ xichi núú ñúhú-dè coto-dé cùchí. 16Te súúní xíhí-dé docó te cuíní-dé caxi-dé nchaa sá sãha-yu cùchí-áⁿ ní cùu, dico ñà túú ní sãñáhá-yu xii-dé. 17Te uuⁿni ní sani vâha ìní-dé, te ní cachí-dé: “Íó cuéhé cue téé xĩnu cuechi vehe tâtá-í te ío cuéhé sã xéxi-güedé ndécú, te yúhú duha ndòho-í docó iha! 18Te ndacuñí-í te núhú-í vehe tâtá-í, te cùñaha-í xii-dé: Táu, ñà túú ní quide vâha-í núú Yă Ndiòxí te ni ñà túú ní quide vâha-í núú-n, 19te ñà túú-gă tâu-í sá cùú-í déhe-n vîtna, te cada ñaha-ñ-n xii-í dàtná ìⁿ téé xĩnu cuechi núú-n”, duha ní sani ìní-dé cùñaha-dè xii tâtá-dè. 20Te sátá dúcáⁿ ñí sani ìní-dé, te ní natnií-dé ichi cuánuhú-dé vehe tâtá-dè, te xica-gă cuánuhú-dé ní xíní ñáhá tâtá-dè xii-dé te ní cundàhú ìní ñáhá-dè. Te xĩnu tâtá-dè-áⁿ ñí sáháⁿ nútñahá ñáhá-dè, te ní numi ñaha-dè, te ío vâha ní cáháⁿ ndìhi ñaha-dè. 21Te ní xáhaⁿ déhe-dé-áⁿ xii-dé: “Táu, ñà túú ní quide vâha-í núú Yă Ndiòxí te ni ñà túú ní quide vâha-í núú-n, te ñà túú-gă tâu-í sá cùú-í déhe-n vîtna”, cachí-dé xáhaⁿ-dè.

22Dico tâtá-dè-áⁿ ñí xáhaⁿ-dè xii cue téé xĩnu cuechi núú-dè: “Chí queññuhu ndíhi-ni dóó vâha-gá cuáha-ndo déhe-í-a na cuñhu-dé, ndìhi ìⁿ dehé ná quèhi díquí ndáhá-dè, ndìhi chàú vâha na quèhi-dé. 23Te quíhíⁿ ñgueheⁿ-ndo ìⁿ ndicutu numa quitì caváha-gá, te cahni-ndo-di, te na càda-o vico, te na càxi-o-di. 24Chi déhe-í-a ní sani ìní-í sá ñí xíhí-dé ní cùu, te ñáhá chi ndècu vívú-dè, te ní sani tucu

iní-í sá nǐ xíta-dé ní cùu te ní nasáá méé-dě”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii cue téé xìnu cuechi núú-dě-áⁿ. Te ní ngúfta-güedé ní quide-güedé vico.

²⁵Te déhe-dé téé sàcuéhé-gǎ cuáháⁿ-dé yucu, te òré cuándixi-dé tá ndùu yatni-dé vehe, te ní tecú dóho-dé ío yaá cúú vico. ²⁶Te ní cana-dé ììⁿ téé xìnu cuechi, te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-dě ná cuendá ducaⁿ ío yaá. ²⁷Te téé xìnu cuechi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Ñaní-n tée cuáháⁿ ní cùu ní nasáá-dé, te tǎtá-n nǐ táúchíúⁿ-dě ní xíhí ììⁿ ndicutu nùma quitì caváha-gá cuendá sá nǐ nasáá váha-dé”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

²⁸Dico ñaní-dé téé sàcuéhé-ǎⁿ nǐ cudééⁿ-dě, te ní cachí-dé sá vǎ ndíhu-dé vehe cundecu-dé vico-áⁿ ní cùu, dico ní quee tǎtá-güedé ní cáháⁿ ndàhú-dé núú-dě cuendá ndíhu-dé. ²⁹Te ní xáhaⁿ-dě xii tǎtá-dě: “Táu, cundedóho váha saú-n tnúhu na càháⁿ-í-a, yúhú ío cuéhé cuíá nǐ cuu xìnu cuechi-í núú-n, te ni ììⁿ xito ñá túú quide sáá iní-í núú-n, te ni ììⁿ chivá líhli ñá túú tàxi-n-di caxi díí iní-í-di ndíhi cue téé càháⁿ ndíhi-í. ³⁰Te vitna ní nasáá déhe-n tée ní sáháⁿ ní dándòñuhu díhúⁿ-n ndíhi nchaa ñáyüu xíndecu ichi díí iní. Te ní sahani-n ììⁿ ndicutu numa quitì caváha-gá sá cuendá-dé”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii tǎtá-dě. ³¹Te ní xáhaⁿ tǎtá-dě xii-dé: “Yòhó déhe-í ducaⁿ-ni ndècu ndíhi ñaha-n xii-í, te nchaa sá ndécú ndíhi-í cúú-xí cuendá-n. ³²Te vitna dacuitíí tàú-xi sá cádá-ó vico, te cudíí iní-ó, chi ñaní-n-áⁿ nǐ quide-í cuendá sá nǐ xíhí-dé ní cùu, te ñáhá chi ndècu vívú-dě, te sa ní xíta-dé ní cùu, te

ní nasáá méé-dě”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii déhe-dé téé sàcuéhé-gǎ-áⁿ — duha cuáháⁿ cuendú ní cani Jèsús núú-güedě.

Nàcuáa ní quide ììⁿ téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xìnu cuechi

16 Te Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xica cuu ndíhi-gá: —Ní xíndecu ììⁿ téé cuica, te ducaⁿ nǐ xíndecu ììⁿ téé ní taxi tnuní ñáhá xii cue téé ní xinu cuechi núú-dě. Te téé-áⁿ nǐ xiní ñáhá ñáyüu dùhu-dé díhúⁿ tée cùu patróóⁿ-dě, te cuáháⁿ-dé dándòñuhu-dé, te ní xáhǎⁿ-yu xii téé cùu patróóⁿ-dě sá dúcáⁿ quide-dé. ²Te téé cùu patróóⁿ-dě-áⁿ nǐ cana ñaha-dě xii-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “¿Ná cuendá duha càháⁿ ñáyüu cuendá-n? Yáchí chi na tàxi cuendá-n nchàa chiuⁿ ní quide-n, chi vitna te vǎ táxi tnuní-gá-n cué téé xìnu cuechi núú-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ³Te téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xìnu cuechi-áⁿ nǐ sani iní-dé: “¿Te nása cada-í vitna na quèhndé patróóⁿ-í chiùⁿ-í? Chi ñá cúndèe-gá-í cada-í chiùⁿ vée, te cùcahaⁿ núú-í cácáⁿ ndàhú-í. ⁴Dico duha cada-í cuendá queheⁿ cuendá ñáhá ñáyüu vehé-yu òré ná quèhndé duuⁿ-ná patróóⁿ-í chiùⁿ-í”, duha ní sani iní-dé. ⁵Te sáta dúcáⁿ te ní cana-dé ììⁿ ììⁿ cue téé tàú núú patróóⁿ-güedě. Te téé díhna ní xícáⁿ tnúhú-dě núú-dě, te xǎhaⁿ-dě: “¿Ndéé dau tàú-n núú patróóⁿ-í?”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ⁶Te téé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Tàú-í ììⁿ cièndú bàrríl acití”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. Te téé tàxi tnuní ñáhá xii cue téé xìnu cuechi-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě: “Iha náu recíu-n-á, te ndadúha íngá sá údico úxí taxi-n”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. ⁷Te

dătnùnî ní xícáⁿ tnúhú tùcu-dé núú ìngá-dé, te xăhaⁿ-dê: “Te yòhó, ìndèé dau tàù-n-í?” cächî-dé xăhaⁿ-dê. Te tée tàù-áⁿ nî xăhaⁿ-dê: “Ïⁿ cièndú ngohnchi trîù tàù-í”, cächî-dé xăhaⁿ-dê. Te tée tàxi tnunî ñăhá xii cue tée xînu cuechi-áⁿ nî xăhaⁿ-dê: “Iha náu reciù-n-á, te cadúha ìngá sá cùmídícó-nă taxi-n”, cächî-dé xăhaⁿ-dê. ⁸Te tée cùu patróóⁿ-áⁿ nî cachî-dé sá ïo váha ñùhu díquí tée dùhu-áⁿ nàcuáa cada-dé cundecu váha-dé. Te nchaa ñâyiu xîndecu ichi cuèhè ichi duha, ío-gá váha ñùhu díquí-yu nàcuáa cada-yu cundecu váha-yu ndîhi nchaa ñâyiu cundîhî-yu dâcúxí ñâyiu ndècu ichi Yá Ndiöxí.

⁹Te yúhú cächî-í sá cádá-ndó să váha ndîhi nchaa sá ndécú ndîhi-ndo ní cuáha ñuyúú yícá cuèchi-a, te ducaⁿ te coo cue tée ío váha tnahá tnúhu ndîhi-ndo, te òré ná ndîhi nchaa sá ïo ñuyúú-a, te Yá Ndiöxí queheⁿ cuendá ñăhá-gă xii-ndo, te cundecu-ndo ndîhi-gá ni caa ni quíhîⁿ.

¹⁰Te núu ìⁿ tée quide ndáá cuèi ìⁿ chîuⁿ líhli na càda-dé, te diu-ni ducaⁿ quide ndáá-dé cuèi ìⁿ chîuⁿ cahnu na cada-dé. Dico tée ñá túú quide ndáá, chi cuèi chîuⁿ líhli àdi chiuⁿ cahnu na cada-dé dico ìⁿ-ni quide-dé. ¹¹Te núu nchòhó vá cádá-ndó să váha ndîhi nchaa sá nî cuáha ñuyúú yícá cuèchi-a ña, te Yá Ndiöxí vá táxi-gă sá váha ndècu ndîhi-gá xii-ndo. ¹²Te núu vá cádá ndăá-ndó còto-ndo nchaa sá táxi nùu tnahă ñâyiu-ndo, te vá yòo taxi sá ndúú tàhú-ndó.

¹³Te ni ìⁿ tée xînu cuechi vá ndácú-dê cunu cuechi-dê núú

úú patróóⁿ, chi tée-áⁿ cuu váha iní-dé núú ìⁿ patróóⁿ-dê te tnîi-dé nchaa tnúhu càháⁿ patróóⁿ tée cùu váha iní-dé núú-xi-áⁿ. Te núú ìngá tucu patróóⁿ-dê vá cúú váha iní-dé, te ni vă tnîi-dê tnúhu càháⁿ patróóⁿ-dê-áⁿ. Te ducaⁿ sătnahá-xi cùu nchòhó chi vá ndácú-ndó cunu cuechi-ndo núú Yá Ndiöxí te cuhuⁿ iní-ndó nchăa sá ïo ñuyúú-a — cächî-gá xăhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁴Te nchaa cue tée cùu fariséú ío ñùhu iní-güedé nchaa sá ïo ñuyúú-a, te xîndedóho-güedé nchaa tnúhu càháⁿ Jèsús, te ní cáháⁿ yíchî-güedé cuendá-gá. ¹⁵Te Jèsús ní xăhaⁿ-gă xii-güedé:

—Nchòhó cúú-ndó cuè tée ío váha càháⁿ núú ñâyiu cuendá-ni sá cuîni-ndó căháⁿ váha-yu cuendá-ndó, dico Yá Ndiöxí xîni ndáá-gá nàcuáa càa iní-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te nchaa sá cächî cue ñâyiu ñuyúú-a sá ïo nândîhi, Yá Ndiöxí dáquèe tíhú-gă.

Cuendá nchaa tnúhu ní chídó tnùnî ndîi Moisés

¹⁶Te nchaa tnúhu ní chídó tnùnî ndîi Moisés cúnù-xi ni cuu, ndîhi nchaa tnúhu ní chídó tnùnî cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Dico cútnăhá ní ngúfta té Juáa tée ní xóo dacuândute ñaha xii ñâyiu ní cáháⁿ-dé tnúhu-í, ndéé dává-áⁿ ñà túú-gă ní cùnùu nchaa tnúhu ní chídó tnùnî ndîi Moisés ndîhi nchaa tnúhu ní chídó tnùnî cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te diu-ni ndéé dává-áⁿ nî quesaha ta tècú tnùnî ñâyiu nàcuáa ndîhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xîi-yu, te vâi ñâyiu ío sàni

iní-yu vitna nàcuáa cadá-yu ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xií-yu. ¹⁷Te nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ío ndáá càháⁿ-xi, te ndíhi-gá naa andíu ndíhi ñuyúu dàcúúxí sá ndíhí ìⁿ ìⁿ tnúhu-áⁿ cada-xi nàcuáa càháⁿ-xi.

Jèsús càháⁿ-gá cuèndá ñáiyu dàña tnaaha

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸Te núu ìⁿ tée na dàña tnaaha-dé, ndíhi ñadíhí-dé, te tnándaha tucu-dé ndíhi ingá-yu, te nèhé víhí quide-dé te núu ducaⁿ na càda-dé, te tée na tnándaha ndíhi ñaha ní dáñá yì-xi, te ñu-ni ducaⁿ ñà túú cùu-xi sá vǎha te núu ducaⁿ na càdá-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Cuèndá ìⁿ tée nàni Lázará ndíhi cuèndá ìⁿ tée cuica

¹⁹Te xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé: —Ní xíndecu ìⁿ tée cuica, te ní xóo cuihnu-dé mee-ni dǒó vǎha dóó vii càa, te nchaa nduu súúní vǎha ní xóo cada-dé vico vehe-dé. ²⁰Te ní xíndecu tucu ìⁿ tée ndàhú ní xínani-dě Lázará, te tée-áⁿ ní cuhú-dé ní xíndecé-dé nitùhú-dé ndíhyi, te ìⁿ nduu ìⁿ nduu ní xóo taxinucóo ñaha-güedé xii-dé yuyèhe tée cuica-áⁿ. ²¹Te tée ndàhú-áⁿ ní xóo cuú-dé docó, te ní xóo cuiní-dé caxi-dé nchaa sá ñà túú-gǎ ní xǒo yáha caxi tée cuica-áⁿ, te ñà túú ní xǒo níhí-dě. Te cuèi iná ní xóo quíhíⁿ-di ní xóo nayuu-di nchaa núu ndíhyi ndèé-dé-áⁿ. ²²Te ní sáá ìⁿ nduu te ní xíhí tée ndàhú-áⁿ, te cue espíritu xínú cuèchi núu Yá Ndiöxí ndécá

ñaha-xi xii-dé cuándaa núu ndécú tǎ Ìbrahám cundecu-dé. Te ní sáá nduu ní xíhí tée cuica-áⁿ tnàhá-dé, te ní chindúxi ñaha-güedé xii-dé. ²³Te ní sáá-dé núu xíndecu nchaa ñáiyu ní xíhí ñà túú ní quide ndáá núu Yá Ndiöxí te xíáⁿ ío ndòho-dé ndécú-dě, te ní ndonehe núu-dě te xica ní xiní-dé té Ìbrahám ndíhi té Lázará-áⁿ xíndecu-güedé. ²⁴Te níhí ní càháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě: “Yòhó tǎtá Ìbrahám, cundàhú iní ñàhá xii-í, te cùñaha xii té Lázará ná dándaxiⁿ-dé díquí ndàhá-dě, te na quixi-dé dándaxiⁿ-dé yàa-í, chi ío ndòho-í ñùhù-í núu ñùhú núu càyú-a”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii té Ìbrahám. ²⁵Dico té Ìbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Ndàhú yòhó ñaní tnàhá-í, dandàcu iní sá ío váha ní xíndecu-n ñuyúu, te té Lázará ío ndàhú ní ndoho-dé ní xíndecu-dé. Te vitna ní nucúndecu váha-dé iha, te yòhó ndóhó-n vitna. ²⁶Te ñà díú-ní sá xǎáⁿ tucu, chi cuádava ndècu ìⁿ déhvá cùnú ñùhú nèhu-xi núu ndécú-ó, te cuèi nchaa ñáiyu xíndecu iha na càchí iní-yu quixí-yu núu ndécú-ndó dico vá ndácú-yu, te ni nchòhó vá ndácú-ndó quixi-ndo núu ndécú-ndí”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ²⁷Te ní xáhaⁿ tée cuica-áⁿ: “Te núu ducaⁿ te càháⁿ ndàhú-í núu yòhó tǎtá Ìbrahám vitna sá téndaha-n té Lázará ná quíhíⁿ-dé vehe tǎtá-í, ²⁸chi ndècu úhúⁿ-gá ñaní-í, te na cùñaha-dě xii-güedé sá vǎ cáda-güedé dàtná ní quide-í cuèndá sá vǎ quixí-güedé tnàhá-güedé núu ndécú-í ndòhò-í-a”, càchí-dé xáhaⁿ-dě. ²⁹Te té Ìbrahám ní xáhaⁿ-dě: “Mee-güedé ndécú ndíhi-güedé nchaa tnúhu ní chídó

tnùní ndíi Moisés, ndíhi nchaa tnúhu ní chídó tnùnì cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te nchaa tnúhu-áⁿ ná tñi-güedé nàcuáa càháⁿ-xí”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-dé. ³⁰Te ní xáhaⁿ tùcu tée cuica-ǎⁿ: “Tǎtá Àbrahám, dico vá cáda cuendá-güedé nchaa tnúhu-áⁿ, dico núu ìiⁿ ñáyiú ñá túú-gǎ ndécú ñyúyú ìiⁿ ñáyiú ndècu ndíhi-n quíhíⁿ-yu cáháⁿ ndíhi ñàhá-yu xii-güedé nàcuáa ndùu tnúhu váha, te ndixi cuéchi iní-güedé nchaa sá ñà túú quide váha-güedé ndécú-güedë, te cada váha-güedé”, càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-dé. ³¹Dico té Àbrahám ní xáhaⁿ-dë: “Te núu ñá túú cuíní-güedé tñi-güedé tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés, ndíhi tnúhu ní cáháⁿ cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ña, te diu-ni ducaⁿ càda-güedé cuéi ìiⁿ ñáyiú ní xíhí ná ndòtó-yu cúñàhá-yu nàcuáa ndùu tnúhu váha, chi vá quíndáá iní-güedé”, càchí té Àbrahám xáhaⁿ-dë xii tée cuica-ǎⁿ —càchí Jèsús xáhaⁿ-gǎ xii cue tée cùu fariséú.

Quihi iní-ó vǎ cùndècu-o ichi cuèhé ichi duha

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

17 Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii cue tée xica cuu ndíhi-gǎ:
—Dacuitíí sǎ cóo cuè tée dacàháⁿ-güedé ñáyiú cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, idico ndàhú ní cuu cue tée ducaⁿ na dàcaháⁿ ñàhá xí-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá! ²Chi váha-gǎ sá nùu na dàcutu ndéé ñáyiú ìiⁿ yúú yǒdó dúcúⁿ-güedë te dàquée ñàhá-yu xii-güedé xití ndute làmár, te ñá dǎú

sǎ cùndècu-güedé dacàháⁿ-güedé ñáyiú cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, cuéi ñáyiú ndàhú iní-xi dandàhú-güedé. ³Te ío quíhi iní-ndó cùndècu-ndo.

Te núu ìiⁿ ñanì tñàhá-ndó quide-dé ìiⁿ sá ñà túú tàú-dé cada-dé sá cúú-xí-ndó te cáháⁿ-ndó dǒho-dé, te núu ní ndixi cuéchi iní-dé sá ñà túú ní quide váha-dé, te cada càhnu iní-ndó sǎ ñí quide-dé. ⁴Te cuéi úsá xito na càda-dé nándi sá ñà túú tàú-dé cada-dé sá cúú-xí-ndó ìiⁿ nduu, te núu na quíxi-dé úsá xito núú-ndó, te cachí-dé sá vǎ dúcáⁿ-gǎ cada-dé, te xìni ñuhu-xi cada cahnu iní-ndó-dë —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Ñáyiú sàndáá ndisa iní-xi

⁵Te ní xáhaⁿ cuè tée xica cuu ndíhi Jèsús xii-gǎ:

—Chindee ñàha xii-ndí cuendá ducaⁿ te quíndáá-gǎ iní-ndí sá Yá Ndiòxí ndácú-gǎ quidé-gǎ nchaa sá váha —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu nchòhó quíndáá ndisa iní-ndó sùúnì cuèdicò luha líí dàtná cuíní-ndó càa ìiⁿ ndíquⁿ yutnu nàni mostázá, te ducaⁿ te cuu cúñaha-ndo xii ìiⁿ yutnu: “Quene-n ìha te quíhíⁿ-n cuíhnu-n xití làmár”, duha cúñaha-ndo. Te ducaⁿ càda-xi te núu na quíndáá ndisa iní ñàhá-ndó xii-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Nàcuáa tàú ìiⁿ tée xìnu cuechi cada-dé

⁷Te xáhaⁿ tùcu-gǎ xii-güedé:
—Te núu ìiⁿ nchòhó ndécú ìiⁿ tée xìnu cuechi núú-ndó, te cuáháⁿ-dé

yucu cuángada chiùⁿ-dé, àdi cuáháⁿ-dé yucu coto-dé quití, te òré ní nasáá-dé vehe sá nǐ sáháⁿ-dé yucu, te vá cǔñaha nchòhó cue tée cùu patróóⁿ-dě xii-dé: “Yáchí nehé caxi-n dítá”, vá dúhá cǔñaha-ndo. ⁸Chi nchòhó cue tée cùu patróóⁿ-dě cǔñaha-ndo xii-dé: “Cundihí iní cada túha sá cúdini-í, te díhna-gá-í caxi-í dítá te dǎtnùnì caxi-n”, duha cǔñaha nchòhó cue tée cùu patróóⁿ xii-dé. ⁹Te òré ná ndíhí chiùⁿ ní táhú nchòhó cue tée cùu patróóⁿ cada tée xìnu cuechi núú-ndó, te ñá túú tàù-ndó ndàcáⁿ táhú-ndó nǔú tée xìnu cuechi núú-ndó. ¹⁰Te duha càháⁿ-í chi núú òré ná ndíhi nchaa chiuⁿ ní táhú Yǎ Ndiòxí cada-ndo, te cachí-ndó: “Nchúhú cúú-ndǐ cue tée xìnu cuechi núú Yǎ Ndiòxí, dico ñá túú tàù-gá ndacáⁿ táhú-gǎ núú-ndǐ, chi mee-ni chiùⁿ ní táhú-gǎ ní quide-ndǐ”, duha cachí-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús quidé tǎtna-gá úxí cue tée tnàhá cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cǔñú ñáyiu

¹¹Te ñùhu Jesús ichi cuáháⁿ-gá ñúú Jerusalén, te ní yáha-gá núú ràyá distritú Sàmariá ndíhi distritú Galiléa. ¹²Te ta cùyatni-gá ìⁿ ñúú líhli cuáháⁿ, te ní sátnahá ñáhá ùxí tnàhá cue tée cùhú xii-gá, te tnàhá-güedé cuéhé sǎ dátèhyú nihnu-xi yiqui cǔñú-ó dico xica lùha ní ngúnu tníi-güedé, ¹³te níhi ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedě xii Jèsús:

—iMèstrú, cundáhú iní ñáhá xii-ndí! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

¹⁴Te òré ní xiní ñáhá Jèsús xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí cuáháⁿ núú dǔtú ná cundehe ñaha-dé xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ichi-ni ñùhu-güedé cuáháⁿ-güedé ní ndúha-güedé cuéhé tnàhá-güedé.

¹⁵Te nchaa-güedé ní cutnùnì iní-güedé sá nǐ ndúha-güedé, dico ìⁿ-ni-dé ní nacuico-dě, te ní ngúíta-dé níhi ní cáháⁿ-dé, te ní cachí-dé sá ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí.

¹⁶Te ní ngúíñí xítí-dě núú Jèsús, te ní nuu núú-dě ndàa núú ñùhú ndàcáⁿ táhú-dě núú-gǎ. Te tée-áⁿ cúú-dě tée distritú Sàmariá. ¹⁷Te Jèsús ní cachí-gá:

—Úxí tnàhá-güedé ní ndúha cuéhé tnàhá-güedé. ¿Te ndèè ndécú dàva-gá-güedé-i? ¹⁸¿Te náa ìⁿdii-ni tée ìngá ñúú-a ní nacuico-dě ndàcáⁿ táhú-dě núú Yǎ Ndiòxí, te càchí-dé sá ìo càhnu cuu-gá ñǎ? —càchí-gá.

¹⁹Te ní xáhaⁿ-gǎ xii tée-áⁿ:

—Ndacuíñí te núhú-n, chi sa ní ndúha-n cuéhé tnàhá-n, chi ní sándáá iní-n Yǎ Ndiòxí —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Nàcuáa yìndaha ñaha Yá Ndiòxí

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰Te cue tée cùu fariséú ní xícáⁿ tnúhú-güedě núú Jèsús nùu ná ama ngúíta Yá Ndiòxí ndíhu ndaha-gǎ ñáyiu. Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Ñá túú ñǎ cada-xi ñuyúú quiní-ndó cuendá cutnùnì iní-ndó sǎ ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiòxí xii-ndo. ²¹Te ni vǎ yòo cachí: “Iha ndècu-gá táxí tnùnì-gá, àdi yacáⁿ ndécú-gǎ táxí tnùnì-gǎ”, chi tnuú-ndó sà ndecu-gá ndíhi nchaa

ñáyi u yindaha-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²²Te ní xáhaⁿ-gã xii cue téé xica cuu ndihí-gá:

—Te nchòhó chi sáá nduu, te cachí iní-ndó sã sũúni cuèdìcò ìíⁿ nduu quini ñáhá-ndó xii yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, dico vá quini ñáhá-gã-ndó xii-í. ²³Te coo ñáyi cúnàhá-yu xii-ndo: “Iha ndècu-gá, áⁿ yàcáⁿ ndécú-gã”, quesàhá-yu cúnàhá-yu xii-ndo. Dico vá quindáá iní-ndó quíhíⁿ-ndó ndìhí-yu núu càchí-yu, te ni vã cání ìní-ndó quíhíⁿ méé-ndó. ²⁴Chi dàtná cuíni-ndó quide-xi oré sàá ndúté àndiu, chi uuⁿni dàyehé-xi nihí ñuyú, ducaⁿ càda-xi nduu na quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te dàvá-áⁿ quini ñáhá nchàa-ndi túhú ñáyi xii-í. ²⁵Dico díhna-gá ndoho vîhi-í, te daquèe tîhú ñáhá ñáyi ñuyú-a xii-í. ²⁶Te cadá-yu dàtná ní quide ñáyi ní xindecu cútnàhá ní xindecu té Nòé, te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cada nchaa ñáyi ndècu vitna ndéé sáá nduu quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. ²⁷Chi caxi-ní-yu, coho-ní-yu, te caca cuu-ni cue téé xica ndáhú, te tnãndaha-ní-yu, chi ducaⁿ ñí quidé-yu dàvá-áⁿ ndéé ní sáá nduu cuãnguee té Nòé xití bàrcú, te ní ngúita-xi ní cuuⁿ dáu ñí ndaa ndute ñuyú, te nchaá-yu ní xihí ní cáhá-yu dàvá-áⁿ. ²⁸Te diu-ni ducaⁿ ñí quide tucu ñáyi cútnàhá ní xindecu té Lõt, chi xèxi-yu xihí-yu, te sàáⁿ-yu te nàdicó-yu, te xixitú-yu nándi sá xixitú-yu, te nchaa cue téé xidácáá-güedé vehé. ²⁹Te òrè ní quee té Lõt ñuú Sòdomá, te ní

ngoyo ñuhú andiu, te dàcá yúu sũúni dícó ní nduu ñuhú-ñã-xi, te ní xihí nchaandi túhú ñáyi ñuú-áⁿ.

³⁰Te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cada ñáyi na sáá nduu quixi tucu yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuyú-a.

³¹Te núu ìíⁿ ñáyi càndodó-yu díqui véhè-yu nduu-áⁿ, te ni vá ndìhu-gá-yu quehéⁿ-yu ìíⁿ ndachíuⁿ-yu canehé-yu quíhíⁿ, te ñáyi cuáháⁿ yucu, te ni vá ñuhú-gá-yu vehé-yu. ³²Te chí dándàcu iní nàcuáa ní yáha ñadìhí té Lõt. ³³Te nchaa ñáyi cuíni dàcácu nihnu mee-xi ñuyú-a ña, te cuíta nihnú-yu, te nchaa ñáyi na cùú sá cuendá-í, te naníhí tàhú-yu.

³⁴Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã ndùu-áⁿ, te núu úú-yu cà ìíⁿ núu xito, te ìíⁿ-yu ndanchitá-yu ndaa-yu andiu, te ìíⁿ-yu quendóo.

³⁵Te núu úú ñáyi dîhí nchícõ-yu ìíⁿ-ni vèhe, te ìíⁿ-yu ndanchitá-yu ndaa-yu andiu, te ìíⁿ-yu quendóo.

³⁶Te núu úú cue téé yîhi-güedé yucu, te ìíⁿ-dé ndanchita-dé ndaa-dé andiu, te ìíⁿ-dé quendóo —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁷Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gã ñuú ní xicáⁿ tnúhú-güedé núu-gã, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ndéé ducaⁿ càda-xi-í? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gã:

—Te nchòhó xini-ndó sã ncháá ñúú yúcu yàqui cuñú ní xihí, te yàcáⁿ tàcá cue ndixí xéxi-güedé —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá ìíⁿ juèxi ndihí cuendá ìíⁿ ñaha quèé

18 Te Jèsús ní cani-gá ìíⁿ cuendú núu-güedé cuendá

sá vǎ ná tǔhú iní-güedé cáháⁿ
ndíhi-güedé Yǎ Ndiöxí nchaá-ni òré.

²Te xáhaⁿ-gǎ:

—Híⁿ ñúú ndécú ìíⁿ juéxí, te ni ñà túú sàndáá iní-dé Yǎ Ndiöxí, te ni ìíⁿ tnúhu xáhaⁿ ñǎyiu ñá túú cuíní-dé cada cuendá-dé. ³Te òu-ni ñúú-áⁿ ndécú tùcu ìíⁿ ñadihí ñaha quèé, te ní sáháⁿ-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú juéxí-áⁿ cuendá cada ndáá-dé ìíⁿ cuéchi. ⁴Te titní xito ní cuu sàháⁿ-aⁿ càháⁿ ndàhú-aⁿ núú-dě te ñá túú cuíní-dé cada cuendá-dé tnúhu càháⁿ-aⁿ ni cùu, te ndéé núú ñà cùú-gǎ te ní sani iní-dé: “Te cuèi ñá túú sàndáá iní-í Yǎ Ndiöxí, te ni ñà túú quide cuendá-í nchaá tnúhu càháⁿ ñǎyiu cada-í, ⁵dico na càda ndáá-í cuendá ñaha quèé-a ndíhi ñáyiu cùu úhú iní tnáhá ndíhi-aⁿ, chi vá cùndèe-gǎ iní-í nuu núú quixi-aⁿ dasàtú iní ñáhá xii-í”, duha ní sani iní tée cùu juéxí-áⁿ — càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁶Te ní xáhaⁿ tùcu-gǎ xii-güedé:

—Cada cuendá-ndó nàcuáa ní sani iní juéxí tée cuihna iní-xi-áⁿ. ⁷Te Yǎ Ndiöxí ío chindee-gǎ nchaá ñáyiu ní cáháⁿ-gǎ cundecu ndíhi-gǎ, chi cuèi nduu cuèi niú càháⁿ ndíhi ñáhá-yu xii-gǎ, te vá cùyàa-gǎ nachinaa-gǎ nchaá sá quidé ñaha nchaá ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-yu. ⁸Te ío ndíhi ducaⁿ càda-gǎ. Te òré ná quixí yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, òte náa naníhí-gǎ-í ñáyiu sàndáá ndisa iní Yǎ Ndiöxí-ǎ”? —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

**Nàcuáa quide ìíⁿ tée cùu fariséu
ndíhi ìíⁿ tée cùu cobradó**

⁹Te Jèsús ní cáháⁿ-gǎ núú ñáyiu nàcuáa quide ñáyiu sàni iní sá ío

quide ndáá te dàquee tíhú-yu tnàha ñáyiu-yu, te xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

¹⁰—Úú cue tée cuáháⁿ-güedé veñúhu càhnu sá ío cùnuu cáháⁿ ndíhi-güedé Yǎ Ndiöxí, te ìíⁿ-dé cùú-dě tée cùu fariséu, te ingá-dé cùú-dě tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuendá impuèstú.

¹¹Te tée cùu fariséu-áⁿ nútní-dé càháⁿ ndíhi-dé Yǎ Ndiöxí, te xáhaⁿ-dě xii-gǎ: “Yòhó Dútú Ndiöxí ndàcáⁿ tǎhù-í núú-n, chi ñá túú quide-í dàtná quidé dàva-gǎ-güedé, chi dùhu-güedé, càháⁿ ndíhi-güedé ñadihí te ñá dǎú ñadihí-güedé cùú-yu, te nándi-gǎ nchaá sá cuèhé sá dúhá quide-güedé, te ni ñà túú quide-í dàtná quidé tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuendá impuèstú ndécú ìha. ¹²Chi yúhú ñá túú tnàhí ná xéxi-í úú nduu xití samàná cuendá sá càháⁿ ndíhi ñaha-í xii-n, te nchaá sá ñíhí-í te càhu-í úxí xichi, te ìíⁿ xichi tàxi-í xii-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii Yǎ Ndiöxí. ¹³Dico tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu cuendá impuèstú-áⁿ chi xica lùha nutní-dé, te ni lùha ñá túú cùyii-dé ndonehe núú-dě andiu cuendá sá ndíxí cuèchi iní-dé nchaá sá ñà túú vǎha quide-dé, te ndèdí ndaha-dé pèchú-dé sá ndíhú iní-dé, te xáhaⁿ-dě xii Yǎ Ndiöxí: “íYòhó Dútú Ndiöxí cundàhú iní ñáhá xii-í, chi ío cuéhé sǎ ñà túú vǎha quide-í núú-n!”, càchí-dé xáhaⁿ-dě xii Yǎ Ndiöxí. ¹⁴Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ tée cuihna iní-xi quide cobrá ñáhá xii ñáyiu-áⁿ ní tedóho Yǎ Ndiöxí nchaá tnúhu ní cáháⁿ-dé, te ní quide càhnu iní-gǎ nchaá sá ñà túú vǎha ní quide-dé, te

cuànuhú-dé vehe-dé. Te tée cùu fariséú-áⁿ ñà túú ní tètóho ñaha Yă Ndiôxí xii-dé. Chi nchaa ñáyiú na càda cahnu mee-xi ñuyíú-a te vâ cùú-yu ñáyiú cùnunu, te nchaa ñáyiú ñà túú quide cahnu mee-xi, ñáyiú-áⁿ cunúú-yu —càchí Jèsús xáhaⁿ-gă xii-yu.

Jèsús quidé íí-gă landú

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵Te ííⁿ úú ñáyiú ndécá-yu landú líhli cuáháⁿ núú Jèsús chi cuíní-yu sá tэндàha ñaha-gă xii-güexi, te òré ní xiní cue tée xica cuu ndíhi-gă sá ndécă-yu landú-áⁿ cuáháⁿ núú-gă, te ní ngüíta-güedé ténàá ñáhá-güedě xii-yu, te xáhaⁿ-güedě sá vâ dúcáⁿ càdá-yu. ¹⁶Dico Jèsús ní cana ñaha-gă xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gă:

—Chí dáñá ná quèxi nahi landú líhli-áⁿ nùú-í-a, te vâ càdí-ndó ìchi-güexi, chi dàtná cúú vâha iní cue landú líhli-áⁿ ducaⁿ cùu vâha iní cue ñáyiú yindaha ñaha Yă Ndiôxí. ¹⁷Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nùu vâ quèndáá iní ñáhá-ndó dàtná quidé dàva landú líhli sàndáá iní ñáhá xii-í, te vâ ndíhu ndaha ñaha Yă Ndiôxí xii-ndo, te vâ ndúú tãhú-ndó cùndecu-ndo ndíhi-gă ní caa ní quíhíⁿ —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Ííⁿ tée cuica càháⁿ ndíhi-dé Jèsús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸Te ííⁿ tée cùnunu ní xicáⁿ tnúhú-dě núú Jèsús, te xáhaⁿ-dě xii-gă:

—Yòhó Mèstrú, cùu-n tée ío vâha iní-xi, te cuíní-í nùu vâ cùndèe iní-n càchí tnúhu-n nã cúú sã vâha cada-í

cuendá nduu táhú-í cundecu-í ndíhi Yă Ndiôxí ní caa ní quíhíⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gă.

¹⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—¿Te cùtnuní iní-n nàcuáa nduu tnúhu càháⁿ-n sã yúhú vâha iní-áⁿ? Chi ííⁿ dîi díí-ni Yă Ndiôxí vâha iní-gă. ²⁰Te yòhó xiní-n nàcuáa ní cachí Yă Ndiôxí cada ñáyiú, te duha ní cachí-gă: “Nchòhó cue tée vâ càháⁿ ndíhi-ndo ñàdihí te núu ñá dîú ñàdihí-ndó cùu-yu, te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiú dîhí tucu vâ càháⁿ ndíhi-ndo tée te núu ñá dîú yîi-ndo cuu-güedé, te vâ cáhni-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te ní vâ dúhú-ndó sã ndécú ndíhi-yu, te ní vâ dácàcu-ndo cuéchi neñúú sá cúú-xí tnàha ñáyiú-ndo, te canehe-ndo sã yíñuhu núú tãtá-ndó ndíhi núú nãná-ndó”, duha ní cachí Yă Ndiôxí cada ñáyiú —càchí Jèsús xáhaⁿ-gă xii-dé.

²¹Te tée-áⁿ ní xáhaⁿ-dě xii-gă:

—Nchaa xíáⁿ ní ngüíta-í quidè-í ndéé cùtnàhá cúú làndú-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gă.

²²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Dico cùmání ìngá núú sã cadá-n, vitna te quíhíⁿ-n te dico-n nchàa sá ndécú ndíhi-n, te díhúⁿ-n cuáha táhú-n cuè ñáyiú ndàhú, te ducaⁿ te nduu táhú-n cùndecu vâha-n nùú ndécú Yă Ndiôxí táxí tnúní-gă, te na yâha ducaⁿ càda-n te quixi-n chitnahá ñáhá-n xii-í —càchí-gă xáhaⁿ-gă xii-dé.

²³Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé, te ío ní cundÿí-dé, chi ío cuica-dě. ²⁴Te sá ní xiní ñáhá Jèsús xii-dé cundÿí-dé, núu ní cachí-gă:

—Íío úhú quèndáá iní ñáyiú cuica Yă Ndiôxí cuendá ndíhu ndaha ñaha-gă xii-yu! ²⁵Te yáchí-gă

yáha ìⁿ càméyu yaú ìⁿ yiqui tìcú dácúxí sǎ quèndáá iní ìⁿ ñáyiu cuica Yǎ Ndiòxí cuèndá ndíhu ndaha ñàha-gá xíi-yu —duha ní cachí-gá.

²⁶Te nchaa ñáyiu ní tecú dóho-xi tnúhu ní cáháⁿ-gá ní xáhǎⁿ-yu xii-gá:

—¿Te yoo naníhí tǎhú te núu ducaⁿ vaiⁿ? —càchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-gá.

²⁷Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xíi-yu:

—Cue ñáyiu ñuyíu-a chi vá ndácũ-yu ná cadá-yu nàcuáa ndíhu ndaha ñàha Yǎ Ndiòxí xíi-yu, dico mee-gǎ chi ndacu-gá ndíhu ndaha ñàha-gá xíi-yu chi nchaa sá vǎha ndàcu-gá quidé-gǎ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xíi-yu.

²⁸Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—Nchúhú ní dándǎo-ndí nchaa sá ndécú ndíhi-ndí, te ní tuha ñaha-ndí xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

²⁹Te ní xáhaⁿ-gǎ xii ñáyiu:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiu na dándóo vehe-xi, àdi tátá-xi, nǎná-xi, ñaní-xi, cúha-xi, ñadìhí-xi, déhe-xi cuèndá sá cuíní-yu ndíhu ndaha ñàha Yǎ Ndiòxí xíi-yu, ³⁰te ío-gá cuéhé sǎ cuǎñaha-gǎ xíi-yu cundecu ndíhí-yu, te ñá díú-ní xǎⁿ, chi tnàhá nduu tǎhũ-yu cundecu ndíhi ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ ná sàá nduu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xíi-yu.

Jèsús càháⁿ tucu-gá sá cáhni ñàha-güedé xii-gá

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹Te Jèsús ní taudìⁿ-gá ndi ùxúú cue téé xica cuu ndíhi-gá tnuú ñáyiu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Vitna te quíhíⁿ-ó ñúú Jerusálén, chi yàcǎ cada-xi nchaa nàcuáa

sa ní chídó tnùní cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yǎ Ndiòxí ndéé sanaha nàcuáa yáha yúhú Téé cùu ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo. ³²Chi cuáha cuèndá ñàhá-güedé xii-í núú cuè téé ñá túú cùu cue téé isràél, te cudíquí ndéé ñàhá-güedé xii-í, te cúcuèhé ñàhá-güedé, te tíú díí ñàhá-güedé xii-í. ³³Te caniha-güedé ndíhi ñíhi, te dàtnùní cahni ñaha-güedé xii-í, dico nduu úní sá cùú-í te ndoto-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁴Dico ni ìⁿ tnúhu ní cáháⁿ-gá ñá túú ní tècú tnùní-güedé, chi ío yidáhu tnúhu ní cáháⁿ-gá ñuu xǎⁿ ni ìⁿ ñá túú ní tècú tnùní-güedé.

Jèsús quidé tátna-gá núú ìⁿ téé cuàá ñúú Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵Te òré tá cùyatni Jesús ñúú Jericó cuáháⁿ, te yuhu ìchi cuáháⁿ-gá-án núcóo ìⁿ téé cuàá xicǎⁿ ndàhú-dé. ³⁶Te òré ní tecú dóho-dé xícáháⁿ vai ñáyiu xíyáha-yu, te ní xicǎⁿ tnúhú-dě núú ñáyiu ndècu ndíhi-dé ná cuèndá ducaⁿ vai-yu yáha. ³⁷Te ní xáhǎⁿ-yu sá Jèsús téé ñúú Nazàrét ñúhú-dě ichi. ³⁸Te níhi ní cáháⁿ-dé, te xǎhaⁿ-dě xii-gá: —iJèsús ñaní tnàhá ndíi Dàvíi, cundàhú iní ñàhá xii-í! —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

³⁹Te ñáyiu xíxódó núú ñúú Jèsús ní tenàá ñàhá-yu xii-dé, te xáhǎⁿ-yu sá ná càdí-dé yuhu-dé dico uuⁿ-gá níhi ní cáháⁿ-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá: —iYòhó téé cùu ñaní tnàhá ndíi Dàvíi, cundàhú iní ñàhá xii-í! —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁴⁰Te Jèsús ní ngüíñí-gá, te ní táúchíúⁿ-gǎ ní sǎngueheⁿ ñaha cue téé ndíhi-gá. Te òré ní quexio-dé

núu-gǎ, te ní xícáⁿ tnúhú-gǎ núu-dě, te xáhaⁿ-gǎ:

⁴¹—¿Ná cuíní-n cada ñaha-í xii-n-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te tée cuàá-áⁿ ñí xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, cuíní-í cada tátna-n nùu-í cuendá cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

⁴²Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Sa ní ndúha núu-n chi ní sándáa iní-n Yá Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴³Te òré-ni-áⁿ ñí ndúha núu-dě, te ní chinchícúⁿ-dé Jèsús, te ní cachí-dé sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú ní xiní nàcuáa ní cuu ní ndúha núu-dě tnàhá-yu ní cachí-yu sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí.

Jèsús ndìhi ìíⁿ tée nàni Zaqueú

19 Te Jèsús ní sáa-gǎ ñuú Jericó, te ta yǎha-gǎ xití ñuú-áⁿ cuáháⁿ. ²Te ñuú-áⁿ ndécú ìíⁿ tée cuica nàni-dé Zaqueú, te cùnuu-dé táxí tnùní-dé cue tée cùndìhi-dé, cue tée cuihna iní-xi quìde cobrá ñáhá xii ñáyiú cuendá impuèstú. ³Te tée-áⁿ cuíní-dé quíní-dé Jèsús òré-áⁿ ní cùu te ñá ní ndàcu-dé, chi ìo cuéhé ñáyiú, te ñá túú dùcúⁿ-dé. ⁴Te xínu-dé ní ngódó núu-dě te ní sáa-dé díquí ìíⁿ yutnu sìcómorú nùtní yatni yuhu ichi núu yǎha Jèsús cuendá cuíní-dé quíní ñáhá-dě xii-gǎ. ⁵Te òré tá yǎha Jèsús xíaⁿ, te ní ndonehe núu-gǎ díquí yutnu núu cándòdo-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Zaqueú, tanùu ndíhi díquí yutnu-áⁿ, chi tnaví quexìo-í vehe-n ndètátú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁶Te té Zaqueú-áⁿ ñí nuu ndíhi-dé díquí yutnu-áⁿ, te ìo ní cudíí iní-dé

ní queheⁿ cuendá-dé Jèsús vehe-dé.

⁷Te sá ñí xiní ñáyiú ní quexìo Jèsús vehe-dé, te nchaá-yu ní ngúíta-yu càháⁿ cuéhé-yu cuendá-gǎ, te xitnàhá-yu:

—Tée-a cuánguihu-dé vehe ìíⁿ tée ndécú ichi cuéhé ichi duha —càchí-yu xitnàhá-yu.

⁸Te té Zaqueú-áⁿ ñí ndacuíní-dé tnuú-yu, te xáhaⁿ-dě xii Jèsús:

—Yòhò Mèstrú, na cuǎha-í ñáyiú ndàhú cuádava nchaa sá ndécú ndìhi-í. Te núu yoo ní dándàhú-í ní dúhù-í, te codo ùní-gǎ tnàhá sá ñí dúhù-í-yu nacuáñaha-í xii-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

⁹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii té Zaqueú:

—Vitna ní naníhí tàhú-n ndìhi nchaa ñáyiú xíndecu vehe-n, chi tnàhá-n cùu-n ñaní tnáhá ndí Àbrahám. ¹⁰Te yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo véxi-í nándùcu-í ñáyiú ní xíta nihnu cuendá dàcácu nihnu-í-yu núu ùhú núu ndàhú —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Nàcuáa ní quide-güedé ndìhi díhúⁿ cuááⁿ

(Mt. 25:14-30)

¹¹Te nchaa ñáyiú-áⁿ ñí sani iní-yu sá ndíhi-ni ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xii-yu cuendá sá ñí cuyatni Jèsús ñuú Jerusalén, te xíaⁿ núu ní ngúíta Jèsús ní caní-gǎ ìíⁿ cuendú núu-yu cuendá tecú tnùní váha-yu tnúhu-gǎ. ¹²Te xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Ní xíndecu ìíⁿ tée cùu ñaní tnáhá ñáyiú cùnuu, te cuáháⁿ-dé ìngá ñuú xícá cuendá yàcáⁿ cuáha ñaha-güedé chiúⁿ coo-dé, te dàtnùnì ndixi-dé quindaha-dě titní ñuú.

13 Te cùmání-gă quee-dé quíhíⁿ-dé, te ní cana-dé úxí cue tée xínu cuechi núú-dě, te ní sáñaha-dě ndí dííⁿ núú-güedě ííⁿ caa ííⁿ caa díhúⁿ cuàáⁿ, te ní xáhaⁿ-dě: “Chí cádá ndáhú ndíhi díhúⁿ-ăⁿ ndèé ná sàá nduu nàsáá-í”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé. 14 Dico nchaa ñáyiú ñúú quindaha-dě-áⁿ ñà túú tnàhá iní-yu sá quíndàha ñaha-dé, núú ní tendàhá-yu cue tée nèhe tnúhu cuáháⁿ núú cuè tée cuáñaha chiúⁿ coo-dé-áⁿ, te ní xáhăⁿ-yu sá cűñaha-güedě sá ñà túú tnàhá iní-yu sá tée-áⁿ quindaha ñaha-dé xii-yu. 15 Dico dacuitíí sá ní sáha-güedé tée-áⁿ chiúⁿ coo-dé sá díú-dě quindaha-dě ñáyiú nchaa ñúú-áⁿ, te ní nacuico-dě cuánuhú-dé ñúú-dé. Te òré ní nasáá-dé vehe-dé, te ní tendaha-dě ííⁿ tée ní sánúcana ñaha xii cue tée xínu cuechi núú-dě, cue tée ní dándöo ndaha-dě díhúⁿ cuendá cécáⁿ tnúhú-dě núú-güedě ííⁿ ííⁿ-güedé núú ndèé dau ní chídó-xí dǐquí díhúⁿ sá ní dándöo ndaha ñaha-dé-áⁿ. 16 Te tée ní ndèxio díhna xăhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, ní quide-í ndáhú ndíhi díhúⁿ-n sá ní dándöo ndaha ñaha-n xii-í, te sá ííⁿ ní taxi-n te ní chídó-xí úxí-gá tnàhá te náu-a naqueheⁿ cuendá-n”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. 17 Te tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ ní xáhaⁿ-dě: “Ío váha tée xínu cuechi cuu-n chi ío váha ní quide-n, te sá ní quide váha-n ndíhi sacú díhúⁿ sá ní dándöo ndaha ñaha-í xii-n, te xíáⁿ núú yúhú cächí-í sá táxí tnùn-í úxí ñúú vitna”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. 18 Te ní ndèxio ingá-dé, te ní xáhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, ní quide-í ndáhú ndíhi díhúⁿ-n sá ní dándöo ndaha ñaha-n xii-í, te sá

ííⁿ ní taxi-n te ní chídó-xí ũhúⁿ-gá tnàhá te náu-a naqueheⁿ cuendá-n”, cächí-dé xăhaⁿ-dě. 19 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-dě-áⁿ xii-dé: “Te yòhó taxi tnùn-í ũhúⁿ ñúú”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi-áⁿ. 20 Te dătnùn-í ní ndèxio tucu ingá-dé, te xăhaⁿ-dě: “Pàtróóⁿ, náu díhúⁿ-n-á, te naqueheⁿ cuendá-n chi ní taxúha-í ní chidúcúⁿ nuu-í ííⁿ pàñú te ñà túú ní quide-í ndáhú ndíhi díhúⁿ-n, 21 chi ní yùhú ñàhá-í xii-n, chi cùu-n ííⁿ tée díí, te nàqueheⁿ-n ííⁿ sá ñà túú ní tàxi ndecu-n, te nàtahu-n ííⁿ xichi núú ñà túú ní chihí-n tatá”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii pàtróóⁿ-dě. 22 Te ní xáhaⁿ pàtróóⁿ-dě xii-dé: “Yòhó cúu-n ííⁿ tée cuihna iní-xi xínu cuechi núú-í, te ñiu-ni nchaa tnúhu cáháⁿ-n-ăⁿ cächí tnùn-í-xi nàcuáa cuu ndáá cuéchi-n. Te núú sàni iní-n sá cúu-í ííⁿ tée díí, te nàqueheⁿ-í ííⁿ sá ñà túú ní tàxi ndecu-í, te nàtahu-í ííⁿ xichi núú ñà túú ní chihí-í tatá, 23 te núú ducaⁿ ña, ÷te ná cuendá ñà túú ní càhu iní-n dàsaⁿ nuu-n díhúⁿ ní taxi-í, te cűñaha-n chăhu-yu díquí-xi, te òré ná nàsáá-í vehe-í, te sa ngódó lùha-gá díquí-xi naqueheⁿ cuendá-í ní cùu-í?”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii tée xínu cuechi-áⁿ. 24 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ xii cue tée xíndecu xíáⁿ: “Chí quèndèé díhúⁿ cuàáⁿ nèhé tée-a, te cuáha-ndo tée nèhe úxí tucu díhúⁿ cuàáⁿ-áⁿ”, cächí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé. 25 Te ní xáhaⁿ-güedé: “Pàtróóⁿ, dico sa nèhe-dé úxí díhúⁿ cuàáⁿ”, cächí-güedé xăhaⁿ-güedé. 26 Te ní xáhaⁿ tée cùu patróóⁿ-áⁿ: “Na cächí tnúhu-í xii-ndo sá cuè ñáyiú lò xii-xi te níhí-gă-yu cundecu ndíhí-yu, te cue ñáyiú sacú ndécú ndíhi cuita ndíhi nihnu nchaa sá ndécú

ndihí-yu”, càchí tée cùu patróoⁿ-áⁿ xăhaⁿ-dê xii-güedé. ²⁷Te xăhaⁿ tûcu-dé xii-güedé: “Nchaa ñâyiu cùu úhú iní ñáhá xii-í ñá tnhá iní-yu quindaha-ĩ-yu, te chí cándècá-yu taquixi iha, te cahni-ndõ-yu nùu-í-a”, càchí tée cùu patróoⁿ-áⁿ xăhaⁿ-dê xii-güedé —duha cuáháⁿ cuèndú ní cani Jèsús nùú ñâyiu.

Jèsús cuánguihu-gá ñuú Jerusàlén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, te ní nucuúhuⁿ ichi-gá cuáháⁿ-gá ñuú Jerusàlén. ²⁹Te òré sa ní cuyatni-gá ñuú Bèttagé, ndihi ñuú Bètaniá te xíáⁿ cáá yùcu nani Olívú, te ní xáhaⁿ-gá xii úú cue tée xica cuu ndihi-gá:

³⁰—Chí cuáháⁿ ñuú cáá yàtni yacáⁿ, te òré quexìo-ndo yacáⁿ, te naníhí-ndó ìⁿ búrru ndètní-dí, te vátá yõ ìⁿ-gá codo ñaha xii-dí, te nandaxi-ndo-dí te candeca-ndo-dí quixi. ³¹Te núu yoo na càcáⁿ tnúhu núu-ndó ñá cuèndá nándàxi-ndo-dí, te cúñaha-ndo xii-yu sá yúhu Yaá xicá cùu ndihi-ndo xini ñuhu-í-dí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³²Te cue tée-áⁿ ñí xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús ducaⁿ ñí cuu, ³³chi mei òré nándàxi-güedé búrru-áⁿ ñí quexìo cue ñâyiu cùu xítóhó-dí xicáⁿ tnúhu-yu núu-güedé, te xăháⁿ-yu:

—¿Ná cuèndá nándàxi-ndo búrru-ndí-i? —càchí-yu xăháⁿ-yu.

³⁴Te ní xáhaⁿ-güedé xii-yu:

—Nà ndaxi-ndí-dí chi Yaá xicá cùu ndihi-ndí xíní ñuhu ñaha-gá xii-dí —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-yu.

³⁵Te ndèca-güedé-dí cuáháⁿ núu ndécú Jèsús, te òré ní quexìo-güedé

ndihi-di núu ndécú-gă te ní sacáⁿ ndodo-güedé dóo-güedé sátá-dí, te ní ngódó ñáhá-gá xii-dí. ³⁶Te ío cuéhé ñâyiu ta sàcáⁿ-yu dóo-yu ichi cuáháⁿ-gá cuèndá núu dõo-yu-áⁿ yăha-gá ndihi quiti yòdo-gá. ³⁷Te ní nucuíta nuu-gá ichi tindúú yucu Olívú tá cùyatni-gá ñuú Jerusàlén cuáháⁿ, te nchaa ñâyiu sàndáá iní ñáhá xii-gá nchicúⁿ ñáhă-yu te ní ngúíta-yu níhi càháⁿ-yu sá cúdîí iní-yu, te càchí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiõxí cuèndá sá ñí xiní-yu nchaa sá vă yõ tnhá ndàcu cada ní quide-gá. ³⁸Te càchí-yu:

—Ío càhnu cuu Yaá véxi quindaha ñaha xii-o, te diu-gá cúu-gă Yaá ní tendaha Yá Ndiõxí véxi quide núu-gă! iTe ío càhnu cuu mee-gă! iTe andiu ñà túu tnhá ná cúu! —duha càchí-yu.

³⁹Te ìⁿ úú cue tée cùu fariséú ñúhú tnhá tnuú ñâyiu-áⁿ ñí xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, cúñaha nchaa ñâyiu ndihi-n na càdí-yu yuhú-yu —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴⁰Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te na càchí tnúhu-í xii-ndo să nũ ñâyiu-a na càdí-yu yuhú-yu ña, te nchaa yúu càháⁿ níhi-xi dàtná ìⁿ ñâyiu —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁴¹Te òré ní cuyatni-gá ñuú Jerusàlén te ní xiní-gá, te ní ndáhyú-gá cuèndá nchaa ñâyiu dii ñúu-xi-áⁿ să ndihú iní-gá. ⁴²Te ní xáhaⁿ-gá xii cue ñâyiu-áⁿ:

—Ío cuu váha iní-í te núu dícó nchòhó tecú tnúní-ndó vitna ìⁿ tnúhu sá cadá văha ñaha xii-ndo, chi ñá túu-gă ná cuu cundecu-ndo,

te núu na tècú tnùnì-ndó. Dico ñá tècú tnùnì-ndó, chi ío yìdáhu tnúhu-a. ⁴³Te sáá nduu tnündòho tnúhu ndàhú sá cúú-xí-ndó, te nchaa cue tée dava-gá ñuu cúú ũhú iní tnáhá ndìhi-ndo quixi-güedé chidoco ñaha-güedé xii-ndo, te ni càndéé núú ndécú-ndó-ǎⁿ dacàa-güedé ndóho cuendá xíáⁿ quihi váha-güedé nàa ndìhi ñaha-güedé xii-ndo, te vá dáñá-güedé cunu-ndo. ⁴⁴Te cahni ñaha-güedé xii-ndo, te ndìhi nchaa vehe-ndo dàngoyo-güedé ndéé cimientú-xi, chi ñá túú ní cuiní-ndó nàcuáha-ndo cuendá òré ní quixi coto ñaha Yá Ndiòxí xii-ndo —duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ñáyiú ñuu-áⁿ.

Jèsús ñá túú tnàhá iní-gá nàcuáa quidé-yu veñúhu

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵Te Jèsús cuánguihu-gá xití veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te xití veñúhu-áⁿ xíndecu cue ñáyiú quide ndàhú ndìhi cue ñáyiú xísaaⁿ. Te ní queñuhu ñaha Jèsús xii-yu quehé.

⁴⁶Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Núú tütú Yá Ndiòxí càháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá: “Vehe-í cúú-xí núú càháⁿ ndìhi ñaha ñáyiú xii-í”, duha ní cáháⁿ-gá càchí-xi núú tütú-gá. Dico nchòhó quidé-ndó vehe-gá vehe ñadúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁴⁷Te Jèsús nchaa nduu dànehé-gá ñáyiú xití veñúhu, dico cue tée cùu dútú cùnùu, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndìhi cue tée cùnuu ñuu-áⁿ ndúcú-güedé nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedé xii-gá. ⁴⁸Dico ñá

nihi-güedé nàcuáa cada-güedé, chi cuendá nchaa ñáyiú ío cùdíí iní-yu ndèdóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá.

Jèsús ndécú ndìhi-gá tnúhu ndee iní

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

20 Te ìiⁿ nduu yìhi Jèsús xití veñúhu càhnu sá ío cùnuu danehé-gá ñáyiú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu. Te ní quexio cue tée cùu dútú cùnùu ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndìhi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràél, ²te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Cuiní-ndí cachí tnúhu-n xii-ndí nása ndùu tnúhu ndee iní ndécú ndìhi-n núu quide-n nándi sá quidé-n. ¿Te yoo ducaⁿ ní taxi tnúhu ndee iní-áⁿ xii-n? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yúhú tnàhá-í cuiní-í cacáⁿ tnúhu-í ìiⁿ sá càcáⁿ tnúhu-í núú-ndó, te cachí tnúhu-ndo. ⁴Te chí càchí tnúhu xii-í yoo ní táuchíúⁿ ní dácúándùte ndíi Juàà ñáyiú. ¿Yá Ndiòxí ǎⁿ cuè tée ñuyúú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁵Te ní ngúíta-güedé xítnàha-güedé:

—¿Nása cúñaha-o? Chi núu na cúñaha-o sǎ Yá Ndiòxí ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi Juàà ñá, te quesaha-dé: “¿Ná cuendá ñá túú ní sàndáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ ndíi vái?””, quesaha-dé. ⁶Àdi te núu na cúñaha-o sǎ cuè ñáyiú ñuyúú-a ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní quide ndíi ña, te nchaa ñáyiú cuáha ñahá-yu yúú xii-o, te cahni ñahá-yu, chi càchí-yu

sá ndàá sá Yá Ndiöxí ní táuchíúⁿ-gǎ ní cáháⁿ ndí Juàá tnúhu-gá núú ñǎyiu —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

⁷Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá sá ñà túú xìní-güedé yoo ní táuchíúⁿ dùcaⁿ ní dácuaándüte ndí Juàá ñáyiu. ⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te ni yǔhú vá càchí tnúhu-í xii-ndo yòo ní taxi tnúhu ndee ìní duha quide-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Cuendá cue tée cuihna ìní-xi

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹Te sáta dúcáⁿ te ní ngúíta Jèsús ní cani-gá ìíⁿ cuendú núú ñǎyiu nàcuáa tecú tnùnì-yu tnúhu-gá, te xáhaⁿ-gǎ xií-yu:

—Ìíⁿ téé ní xitu-dé mee-ni yòho yaha stilé núú ñúhú-dě. Te ní sáá ìíⁿ nduu quǐngaca cuu xica-dě vǎi nduu te ní dándöo ndaha-dě sá ñí xitu-dé-áⁿ xii ìíⁿ úú cue téé càháⁿ ndìhi-dé cuendá cada chùⁿ-güedé, te ní ndatnúhu-güedé sá òré ná cùu te cuu cuendá dava-güedé te ducaⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé.

¹⁰Te sáta ñí sáá nduu ñí cuu nchaa ndéhe yoho yàha stilé sá ñí xitu-dé-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii ìíⁿ téé xìnu cuechi núú-dě: “Cuàháⁿ cácaⁿ-n sǎ cúu cuendá-í núú cué téé ní dándöo ndàha-í nchaa yoho yàha stilé sá ñí xitu-í”, càchí-dé xǎhaⁿ-dě. Te téé xìnu cuechi-áⁿ ñí xica-dé cuáháⁿ-dé, dico cue téé ndèé nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tnií-güedé téé xìnu cuechi-áⁿ te ní caniha-güedé, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedé xii-dé, te ñá túú tnàhí ná ní sǎnaha-güedé. ¹¹Te dàtnùnì téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tucu-dé ingá téé

xìnu cuechi núú-dě cuáháⁿ-dé, dico ñiu-ni ducaⁿ ñí quide ñaha-güedé xii-dé, chi ní xícuèhé ñáhá-güedé, te ní caniha-güedé te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedé, te ñá túú tnàhí ná ní sǎnaha-güedé. ¹²Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí tendaha tucu-dé ingá-dé cuáháⁿ-dé, te ñiu-ni ducaⁿ ñí quide ñaha tucu-güedé, chi ní dánícuèhé ñáhá-güedé, te ní nacuícúⁿ ñáhá-güedé.

¹³Te téé cùu xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ ñí sani ìní-dé: “¿Nása cada-í vitna? Váha-gá tendaha-í déhe-í téé ío cùu ìní-a núhú-dé, chi cudana te òré quiní ñáhá-güedé xii-dé, te canehe-güedé sá yǐñuhu núú-dě”, duha ní sani ìní-dé.

¹⁴Dico òré ní xìnì cue téé quide chiuⁿ-áⁿ dèhe xítóhó nchaa yoho yàha stilé-áⁿ, te ní xǐtnàha-güedé: “Tée-áⁿ téé véxi nduu táhú ñuhu-a ndìhi nchaa sá cáá nǔú-xi, dico cahni-o-dé te mee-o nduu tahú-o sǎ ndúú tǎhú-dě”, càchí-güedé xǐtnàha-güedé. ¹⁵Te ní queñuhu ñaha-güedé ìíⁿ xio yuhu ñuhu-áⁿ, te ní sahni ñaha-güedé xii-dé —duha cuáháⁿ cuendú ní cani Jèsús núú-yu.

Te dàtnùnì ní xáhaⁿ tucu-gá xií-yu: —¿Te nchòhó sa cùtnunì ìní-ndó nàcuáa cada ñaha xítóhó ñuhu-áⁿ xii cue téé-áⁿ ñǎ? ¹⁶Chi núhú-dé te cahni-dé cue téé-áⁿ, te dándöo ndaha-dě ñuhu-dé xii cue téé cùtnunì ìní-dé cada ndáá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, núu ní cachí-yu:

—Ísá vǎ càchí Ndiöxí sá dúcáⁿ yàha-o! —càchí-yu.

¹⁷Te Jèsús ní ndacoto-gá núú-yu, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí cächí tnúhu nása quèe-xi nacuáa cáháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí, núú cächí-xi:

Yúú sã ní dáquée tǐhú cue tée ðàcaa vehe ní saa-xi cùu-xi yúú cúnùu vitna.

Duha cächí-xi núú tütú-gá.

¹⁸Te nchaá ñáyiú ñá túú cuíní tñii tnúhu-í, te ndohó-yu ðàtná ìiⁿ ñáyiú tnàhnú duuⁿ òré ndúá-yu núú yúú, àdi núu na tàù ñáhá-xí te ðàcachi duuⁿ ñaha-xi —cachí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Cuendá impuèstú

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹Te cue tée cùu dútú cúnùu, ndìhi cue tée ðàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaá tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní cuíní-güedé tñii-güedé Jèsús òré-ni-á ní cùu, chí ní cutnùní iní-güedé sá cuendá-güedé ní cáháⁿ-gá, dico ní yùhú-güedé cuendá sá ìo vài ñáyiú. ²⁰Te ní ndúcú-güedé ñacuáa cada-güedé tñii ñaha-güedé xii-gá, te ní tendaha-güedé cue tée cuáháⁿ ngoto dayuhu ñaha xii-gá, te cuáháⁿ-güedé ðàtná cue tée váha iní-xi, te ndúcu-güedé ñacuáa cada-güedé núu cáháⁿ-gá ìiⁿ tnúhu sá ñà túú tàù-gá cáháⁿ-gá cuendá ducaⁿ te candeca ñaha-güedé xii-gá quíhíⁿ cuáha cuendá ñáhá-güedé núú tée cùnùu. ²¹Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, nihí-ndí tnúhu sá ðànèhé-n ñáyiú mee-ni tnúhu váha, te cuèi ndédani càa ñáyiú ìiⁿ-ni cáháⁿ-n ndìhí-yu, te cáháⁿ ndáá-n ñacuáa cáháⁿ Yă Ndiöxí cundecu-ò ñùyíú-a. ²²Te cachí tnúhu xii-ndí núu váha-ni cháhu-ndí té Cèsár tée

ío cùnùu cuendá impuèstú àⁿ ñáhá —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²³Dico Jèsús ní cutnùní iní-gá sá xító ndèè ñáhá-güedé xii-gá, núu ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

²⁴—Chí ðànèhé ñáhá xii-í ìiⁿ díhúⁿ cuixíⁿ te cachí tnúhu-ndo núu yoo núú-xi ndèè, ndìhi yoo ðiù-xi ndèè —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Núú tǐ Cèsár ndèè ndìhi ðiù-dé —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁵Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Te núu ducaⁿ te chí ñacuáha té Cèsár sá cúú cuendá-dé, te sá cúú cuendá méé Yă Ndiöxí, te xíáⁿ nacuáha-ndo-gã —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁶Te ñá ní ndàcu tnahí-güedé ðatìcànùu ñaha-güedé xii-gá núú tnúhu cáháⁿ-gá, chí òré ní cáháⁿ-gá, te da ní cuñúhu-güedé nchaá tnúhu ní cáháⁿ-gá, te váha-gá ní sadí-güedé yuhu-güedé.

Cuendá nchaá ñáyiú ndoto

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷Te sátá dúcáⁿ te ní sáá ìiⁿ úú cue tée cùu saducéú núú ndécú Jèsús. Te cue tée-áⁿ ñà túú sàndáá iní-güedé sá ndótó cuè ñáyiú ní xíhí, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

²⁸—Mèstrú, ndíi Moisés cächí ndíi núú tütú ndècu vitna sá núu ìiⁿ tée na cùu, te quendóo ñadìhí-dé te ñá túú ðèhe-dé ní xõ ndìhi-aⁿ, te tée cùu ñaní-dé naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèè-áⁿ cuendá coo ðèhe-dé ndìhi-aⁿ cuendá ñaní-dé tée ní xíhí-áⁿ. ²⁹Te ní xíndecu úsá tnahá cue tée mee-ni ndì ñaní-güedé. Te tée díhna ní níhí ñadìhí-dé, dico ñá túú ní cùdì-dé

cundecu-dé chi ní xíhí-dé, te ni ìíⁿ déhe-dé ñá túú ní xõ ndíhi ñadìhí-dé-áⁿ. ³⁰Te téé cùu uú ní naqueheⁿ-dé ñaha ní quendóo quèè-áⁿ dico ní xíhí tucu-dé, te ni ìíⁿ tucu déhe-dé ñá túú ní xõ ndíhi ñaha-áⁿ. ³¹Te téé cùu uní ní naqueheⁿ tucu-dé ñaha ní quendóo quèè-áⁿ, te ðiu-ni ducaⁿ ñí xíhí-dé, te ní xínu ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii ñaha-áⁿ, dico ni ìíⁿ-güedé ñá túú ní xõ déhe-güedé ndíhi-aⁿ, te ní ndíhi-güedé ní xíhí. ³²Te ndéé núú ñí ndíhi-ná ní xíhí tnàhá ñadìhí-áⁿ. ³³Te na sàà nduu ndòto-güedé ndíhi ñaha-áⁿ ¿Te ndèdacàa-güedé ñadìhí-güedé cuu-aⁿ-i? Chi ndí ùsá-güedé ní cándeca ñaha-güedé xii-aⁿ — càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé: —Nchaa ñáyiú ñuyíú-a tnàndahá-yu. ³⁵Dico nchaa ñáyiú ní nduu táhú ndoto díhna nuu ñáyiú-áⁿ cundecú-yu ndíhi Yá Ndiòxí ní caa ní quíhíⁿ, te yàcáⁿ ñá túú-gá sá cándeca tnahá-yu. ³⁶Te ni ñà túú-gá tnúhu xihí, chi cuu-ná-yu dàtná cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí cuendá sá ñí ndotó-yu, chi cùu-yu déhe-gá. ³⁷Te ndéé ndíi Moisés ní chídó tnùní ndíi núú tütú ndíi sá ncháá ñáyiú ní xíhí ndotó-yu, te ðiu-ni xíáⁿ càháⁿ-xi cuendá ntnutàù nchícúⁿ ñuhú, te ðiu-ni xíáⁿ càchí tucu-xi sá Yá Ndiòxí cùú-gá Ndiòxí ndíi Àbrahám, ndíi Isàác, ndíhi ndíi Jàcób. ³⁸Te cue téé-áⁿ chi cuèi ní xíhí-güedé sá cùú-xí nchòhó, dico sá cùú-xí Yá Ndiòxí chi ndècu vívú-ni-güedé. Chi cùtnuní iní-ó sá Yá Ndiòxí cùú-gá Ndiòxí mee-ni cuè ñáyiú xíndecu vívú, te ñá túú

cùu-gá Ndiòxí cue ñáyiú ñá túú ndècu vívú. Te sá cùú-xí mèe-gá chi nchaa ñáyiú ndècu ndíhi-gá ndécú vívú-yu cuèi sa ní xíhí-yu núú ñùyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁹Te ìíⁿ téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ní xáhaⁿ-dè xii Jèsús: —Mèstrú, váha-ni càháⁿ-n — càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá. ⁴⁰Te ñá túú-gá ní cùyii-güedé cacáⁿ tnúhú-güedé ni ìíⁿ tnúhu núú-gá.

Yoo déhe-xi cùu Cristú

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé: —¿Te nása càchí-tu-yu sá Cristú Yaá tendaha Yá Ndiòxí quixi ñuyíú-a cùu-gá déhe ndíi Dàvíí? ⁴²Te mee ndíi Dàvíí-áⁿ ñí cachí ndíi núú libré Sălmú: Dútú Ndiòxí ní xáhaⁿ-gá xii Yaá cùú Xítóhó-í: “Ngóo xio cùha-í, ⁴³te yúhú cada-í te nchaa sá cùú ùhú iní ñàhá xii-n canehe-xi sá yíñúhu núú-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiòxí xii Yaá cùú Xítóhó-í càchí ndíi núú libré Sălmú. ⁴⁴¿Te nása cùu Cristú déhe ndíi Dàvíí, te mee ndíi ní cachí ndíi sá cùú-gá Xítóhó ndíi-i? —càchí Jèsús xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá cuendá cue téé dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵Te òré ndátnúhu Jèsús ndíhi cue téé xica cuu ndíhi-gá xíndedóho ñaha ñáyiú, te xáhaⁿ-gá xii-güedé:

⁴⁶—Cada cuendá-ndó vă cadá-ndó nàcuáa quide cue téé dàcuaha

ñaha xii ñáyi nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés, chi tnàhá iní-güedé cuihnu-güedé dóó nání sá sácuĩhnu cue tée cùnuu. Te nchaa núú tàcá ñáyi cuiní-güedé sá ndíhi tnúhu yĩñùhu cáháⁿ ndíhi ñàhá-yu xii-güedé, te nàcáxi-güedé xilé sácõo nchíhi cue tée cùnuu-gá xití veñúhu conchíhi-güedé, te ducaⁿ-ni quide-güedé cuèi òré quĩhu-güedé mèsá caxi-güedé òré ndécú-güedé ìiⁿ vico, chi mee-ni núú sácõo cue tée cùnuu-gá cuiní-güedé coo-güedé. ⁴⁷Te quèndeé-güedé vehe nchaa ñáyi dìhí ñáyi quèé, te ío naha càháⁿ ndíhi-güedé Yá Ndiõxí cuendá cuiní-güedé cáháⁿ váha-yu cuendá-güedé. Te sá dúcáⁿ quide-güedé te sáá nduu te ío-gá ndoho-güedé núú ùhú núú ndàhú dàcúxí dàva-gá ñáyi —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

Díhúⁿ nduu táhú Yá Ndiõxí ní dáquèe ìiⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé

(Mr. 12:41-44)

21 Te Jèsús ní xiní-gá xití veñúhu xidáquèe cue tée cuica díhúⁿ nduu táhú Yá Ndiõxí xití alcanciá. ²Te ní xiní-gá tnàhá ìiⁿ ñaha ndàhú ñaha quèé ní dáquèe-aⁿ úú díhúⁿ còbrí, ³te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue ñáyi xĩndecu-áⁿ:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá ñaha ndahú ñaha quèé-a ío-gá nándíhi díhúⁿ ní dáquèe-aⁿ xití alcanciá nduu táhú Yá Ndiõxí dàcúxí díhúⁿ ní dáquèe dava-gá-yu. ⁴Chi nchaa ñáyi-áⁿ ní dáquèe-yu mee-ná sá ní ndóo-ná, dico ñaha quèé-a cuèi ndàhú-aⁿ dico ní dáquèe-aⁿ nihí díhúⁿ sá cuááⁿ-áⁿ sá caxí-áⁿ ní cùu —cachí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

Jèsús càchí-gá sá ngóyó veñúhu

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵Te ìiⁿ úú ñáyi xĩcáháⁿ-yu cuendá veñúhu càhnu sá ío cùnuu sá ío vii càa nchaa yúú yíhí, ndíhi cuendá nchaa sá ní sáñaha táhú ñáyi yíhi xití-xi. Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-yu:

⁶—Sáá nduu te nchaa sá cúññu-ndo-a vǎ cúndùu-gá-xi dàtná cáá-xí vitna, chi ní ìiⁿ-gá yúú vǎ códó nchíhi tnaha-gá-xi chi ndíhi ngoyo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

Nàcuáa cada-xi nduu ta cùyatni naa ñuyúú

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷Te cue tée xĩndecu-áⁿ ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú Jèsús, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ¿te ná nduu dùcaⁿ cada-xi ngoyo veñúhu, àdi nándi cùu sá cadá-xí cuendá cutnùnì iní-ndí sá sà ta cuyatni nduu ducaⁿ cada-xi-i? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá xii-güedé: —Ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo, te vǎ dáñá-ndó mèe-ndo dandahú ñàhá ñáyi xii-ndo. Chi ío cuéhé cue tée coo ñuyúú-a, te danàni-güedé mée-güedé dàtná nánì-í te cachí-güedé: “Yúhú cùu-í Crístú Yáá ní tendaha Yá Ndiõxí véxi ñuyúú-a”, duha cachí-güedé. Te cachí tucu-güedé: “Vitna sa ní sáá nduu càda-xi nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í”, duha cachí-güedé. Dico vǎ quñdáá iní-ndó, te ní vǎ túhá-ndó-güedé. ⁹Te òré ná nihí-ndó tnúhu sá títini

nàcióⁿ xǐnàá-güedé te dava ñuú xǐnàá-güedé ndi mée-güedé, te vá yùhú-ndó chi dacuitíí sǎ dúcáⁿ càda-xi, dico vátá sàá-gá nduu nàa ñuyúú òré ducaⁿ càda-xi —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁰Te xǎhaⁿ tùcu-gǎ xii-güedé:

—Nchaa cue téé ìíⁿ nàcióⁿ

nàá-güedé ndihi cue téé ingá nàcióⁿ, te títíí ñuú ngüíta-güedé nàá-güedé. ¹¹Te títíí xichi ñuyúú ñíhi vèhi tnáa, te títíí tucu xichi ñuyúú coo tnamá, te títíí tucu xichi ñuyúú quixi cuéhé, te títíí núú sǎ cáda-xí àndi, te yùhú ñáyiu.

¹²Te òré cúmǎní-gǎ cada-xi nchaa nàcuáa càháⁿ-í-a, te cue téé cùu úhú iní ñáhá xii-ndo tñii ñaha-güedé, te candeca ñaha-güedé xii-ndo quíhíⁿ xití veñúhu-güedé cada ndáá-güedé cuéchi-ndo, te chihi ñaha-güedé vecaá xii-ndo, te candeca ñaha-güedé quíhíⁿ núú cuè téé cùnuu yindaha nacióⁿ àdi núú dàva-gǎ cue téé cùnuu sǎ cuendá-í. ¹³Te òré ducaⁿ na càda ñaha-güedé xii-ndo, te òré-áⁿ tàù-xi càháⁿ váha-ndo cuendá-í núú-güedé. ¹⁴Te vá cání ìní-ndó ñuu nása cunduu tnúhu cúñaha-ndo xii-güedé cuendá cácu nihnu-ndo. ¹⁵Chi yúhú dacàhu iní ñáhá-í xii-ndo tnúhu cúñaha-ndo xii-güedé, te taxi-í sǎ vátá quíni tñuní-gá-ndó, te ni ìíⁿ ñáyiu cùu úhú iní ñáhá xii-ndo vá ñíhí-gá-yu tnúhu cúñáhá-yu xii-ndo. ¹⁶Te ndéé tǎtá-ndó, ndihi ñaní-ndó, ndihi cue ñáyiu cùu ñaní tnáhá-ndó, ndihi cue ñáyiu càháⁿ ndihi váha-ndo cuàha cuendá ñáhá-yu xii-ndo núú cuè téé cùchiuⁿ, te dava-ndo càhni ñaha-güedé xii-ndo. ¹⁷Te ío cuéhé ñáyiu cuu úhú iní

ñáhá-yu xii-ndo sǎ cuendá-í. ¹⁸Dico Yá Ndióxi ío coto ñaha-gǎ xii-ndo chi ndéé idi díquí-ndó còto-gá. ¹⁹Te núu na càda ndee iní-ndó càncicúⁿ nihnu ñaha-ndo xii-í, te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi Yá Ndióxi ni caa ni quíhíⁿ.

²⁰Te nduu na quíni-ndó ñuhu doco sandadú ni càndéé yuhu ñuú Jerusalén, te sa cutnùní iní-ndó sǎ sǎ ní cuyatni nduu dànaa-güedé ñuú-áⁿ. ²¹Te dàvá-áⁿ nchaa ñáyiu xǐndecu distritú Jùdeá xíní ñuhu-xi cunú-yu quíhíⁿ-yu xití yucu, te nchaa ñáyiu xǐndecu ñuú Jerusalén queé-yu xití ñuú-áⁿ, te ñáyiu ñá túú xǐndecu ñuú-áⁿ vǎ ndíhu-gá-yu. ²²Chi dàvá-áⁿ cuu-xi nduu tnùndòho tnúhu ndàhú, te ducaⁿ càda-xi chi ducaⁿ ndéé tñuní núú tùtú Yá Ndióxi nàcuáa dandòho ñaha-gǎ xii-yu. ²³Te ndàhú ní cuu nchaa ñáyiu òhí ñúhú dèhe-xi, ndihi nchaa ñáyiu ndéca déhe vitna sàdi na sǎá nduu dùcaⁿ cada-xi! Chi ío cuéhé tnùndòho tnúhu ndàhú coo núú ndécú-yu dàvá-áⁿ, te xǎáⁿ cuu-xi ìíⁿ tnùndòho tendaha Yá Ndióxi quixi sǎ cúú-xí-yu. ²⁴Te dava cue téé cuú-güedé cahni ñaha-güedé, te dava-güedé tñii ñaha-güedé candeca ñaha-güedé quíhíⁿ nchaa ñuú xícá, te cue téé dava-gǎ ñuú cùnuu-güedé ñuú Jerusalén, te mee Yá Ndióxi cachí-gǎ te núu ná daha nduu cùnuu-güedé ñuú-áⁿ.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Téé cùu ñaní tnáhá cuè ñáyiu

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵Te cada-xi ìíⁿ sǎ vátá quíni-gǎ ñáyiu núú nchícanhii, ndihi núú yóó, ndihi núú nchàa chódíní, te

ñuyíu-a coo tnúhu ndihú iní-xi te vá cutnùní iní-yu nása cadá-yu cuendá sá ìo dusaⁿ càda ndute lamár òré candaundéé tnáhá-xí. ²⁶Te nchaa ñáyiú cuneé-yu sá yùhú-yu, ndihi sá ndihú iní-yu cuendá nchaa sá cadá-xí ñuyíu-a, te quidi-xi andiu. ²⁷Te sátá dúcáⁿ te quini-ndó yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo quee-í andiu quixi-í ichi xití vico, te dává-áⁿ quini ñáhá nchàa ñáyiú sá ìo cùnui-í te ndàcu-í quide-í nchaa sá vâha. ²⁸Te òré ná ngüita-xi ducaⁿ càda-xi, te cuita cundee-gã iní-ndó quihíⁿ, te quihí iní-ndó chi sa ní cuyatni vií-nã nduu cãcu nihnu-ndo vã cùndècu-gã-ndó nüú ñuyíu yíca cuèchi-a —càchí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁹Te ní cani-gã ìiⁿ cuèndú núu-güedè nàcuáa tecú tnùní vâha-güedé tnúhu-gã, te xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí cùndèhe yutnu ngúxí ndihi nchaa dava-gã yutnu. ³⁰Chi nàtahú ndaha-xi, te òré ducaⁿ quide-xi te càchí-ndó sã sà ní cuyatni nuu cahni. ³¹Te ñu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu òré ná quini-ndó càda-xi nchaa nacuaá càháⁿ-í, te sá dúcáⁿ te cutnùní iní-ndó sã sà ní cuyatni nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiöxí xii-ndo.

³²Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã òré vátá cùu-gã cue ñáyiú xíndecu ñuyíu-a vitna, te cada-xi nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-í. ³³Te andiu ndihi ñuyíu-a chi ndihi nihnu-xi, dico tnúhu-í chi vá ndíhí nihnu-xi, chi cùu-xi tnúhu ndáá.

³⁴Te quihí iní-ndó vã cùndècu-ndo ichi cuehé ichi duha, te vá cúu-ndó ñáyiú quihu, te vá

cúhúⁿ iní-ndó mèe-ni nchaa sá ìo ñuyíu-a, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te nacuaana-ndo sã sãá nduu càda-xi nacuaá ní cáháⁿ-í. Te uuⁿni sãá nduu-ãⁿ, ³⁵te cada-xi dàtná cuini-ndó quide ìiⁿ trampá chi uuⁿni ngáva-xi, te ducaⁿ càda-xi nchaa ñáyiú xíndecu ñuyíu-a, chi uuⁿni sãá nduu-ãⁿ. ³⁶Te nchòhó cundecu túha-ndo te ío cáháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí cuendá ndacu-ndo yâha-ndo nchàa tnúndòho quixi ñuyíu-a, te ducaⁿ te nasáá-ndó cùndecu-ndo núú ndécú yùhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —cachí-gã xáhaⁿ-gã xii-güedé.

³⁷Te nduu nduu ní xóo danèhé Jèsús ñáyiú tnúhu-gã xití veñuhu càhnu sá ìo cùnui, te niú niú ní xóo quihíⁿ ngúdú-gã xití yucu Òlívú. ³⁸Te nehé nehé ní xóo quihíⁿ nchaa ñáyiú veñuhu-ãⁿ ní xóo cundedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gã.

Ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús

(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

22 Te sa ní cuyatni nduu tnàhá vico pascuá, te vico-áⁿ xéxí ñáyiú pàa sá ñà túú yìhi levadurá. ²Te cue tée cùu dútú cùnùu, ndihi cue tée dàcuaha ñàha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés ndúcú-güedè nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús, te dicó-ni sá xíyùhú-güedé ñáyiú.

³Te yucu ñávâha ní dácáhu iní ñáhá-xí xii té Jùdás déhe té Iscarioté, te núú tnàhá tée-ãⁿ cúú ùxúú tnàhá cue tée xica cuu

ndihi-gá ní cùu. ⁴Te té Jùdás-áⁿ nǐ sáháⁿ-dé ní ndatnúhu-dé ndihi cue tée cùu dútú cúnùu, ndihi cue tée tàxi tñuní ñáhá xii cue tée quide cuendá veñúhu nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núu-güedě. ⁵Te ío ní cudíí ìní-güedé, te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé sá cuañaha-güedě díhúⁿ, ⁶te ní xáhaⁿ-dě sá cúu quèheⁿ-dé díhúⁿ-ǎⁿ, te ní nguíta-dé ndúcú-dě nàcuáa cada-dé cuáha cuendá-dé Jèsús núu-güedě òré ñá túú ñäyiu.

Cùdini Jesús ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷Te ní sáá nduu nǐ quesaha vico xexí-yu pàa sá ñà túú yìhi levadurá, te diu-ni nduu-ǎⁿ sáhní-güedě ìⁿ mběě lìhli xexí-yu. ⁸Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii té Pèlú ndihi té Juàa: —Chí cuàháⁿ chi cada túha-ndo núú cùdini-o sacuaa nduu vico pascuá —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁹Te ní xícáⁿ tnúhú-güedě núu-gǎ, te xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ:

—¿Te ndéé cáá vehe cuiní-n cada túha-ndí-i? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gǎ.

¹⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí cùndèdóho na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo. Òré quíhu-ndo xítí ñúú núú quíhíⁿ-ndó, te naníhí-ndó ìⁿ tée tànehe ìⁿ yoó ndute, te tée-áⁿ candéndaha-ndo-dě quíhíⁿ, te núu ndèdacàa vehe na ndíhu-dé te xíaⁿ quíhu-ndo. ¹¹Te cúñaha-ndo xii xítóhó vehe-áⁿ: “Yaá cúu Mèstrú càchí-gá núu ndèdacàa xichi xítí vehe-n cuañaha nùu-n

xii-gá cudini-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá sacuaa nduu vico pascuá”, duha cúñaha-ndo. ¹²Te dàtnúní danèhé ñáhá-dě xii-ndo ìⁿ cuartú càhnú càa núu ññu, chi vehe yòdo tñaha cuu-xi, te sa ní quide túha-dé nchaa sá ná ndíhi, te nchòhó dícó-nǎ sá cùdini-o cada túha-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹³Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te nchaa-ni nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé ní cuu, chi nchaa sa ndècu túha, te ní quide túha-güedé sá cùdini-güedé ndihi-gá sacuaa nduu vico pascuá-áⁿ.

¹⁴Te sátá nǐ tñahá òré cudini Jesús ndihi cue tée ní táuchíúⁿ-gǎ cáháⁿ tnúhu-gá núu ñäyiu, te cuánguìhu ndihi ñaha-gǎ xii-güedé mèsá. ¹⁵Te xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—iDucaⁿ-ni ìo sàni iní-í sá cùdini ndihi ñaha-í xii-ndo sàcuua nduu vico pascuá òré cùmǎní-gǎ sáá nduu ndòho-í te cuú-í! ¹⁶Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ vǎ dúhá-gǎ caxi ndihi ñaha-í xii-ndo nduu vico pascuá, chi ndéé òré ná sàá nduu nàsáá-ndó núú táxí tñuní Yǎ Ndiòxí cundecu-o, te dàvǎ-áⁿ cada iní-ndó sǎ dàtná sá cáxí tucu-o chi ío váha cuu iní-ó cundecu-o —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁷Te ní queheⁿ-gǎ ìⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé, te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yǎ Ndiòxí, te dàtnúní ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí quéhéⁿ vàsú ñúhú ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a, te coho-ndo lùha luha nchaa-ndo. ¹⁸Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sǎ vítná-nǎ duha xìhi ndihi ñaha-í xii-ndo ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a te vá cóhó

ndìhi ñaha-gá-í, dico na sàá nduu nàníhí tnáhá-ó nũ ndécú Tătà-í Dútú Ndiöxí táxí tnùn-í-gá, te dává-án cada iní-ó sã dàtná sá cóhó ndìhi ñaha tucu-í xii-ndo, chi ío cudíí ñí-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁹Te sátá nĩ túhú cóhó-güedé ní cudini-güedé, te ní queheⁿ-gá pàá te ní ndacáⁿ táhú tucu-gá núú Yã Ndiöxí, te dàtnùn-í ní táhú cuèchi-gá, te ní dácãhũ ñaha-gã xii-güedé, te xáhaⁿ-gã:

—Pàá-a cùu-xi datná yiqui cùnũ-í, chi cahni ñaha-güedé xii-í sá cuendá-ndó, te ducaⁿ-ni càxi-ndo paá-a cuendá ndacu iní ñáhá-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²⁰Te ñuu-ni ducaⁿ nĩ quide-gá ndìhi vàsú ñúhú ndúdí ndéhé yoho yáha stilé, chi ní queheⁿ-gá te òré sãñaha-gã xii-güedé coho-güedé, te ní xáhaⁿ-gã:

—Ndudí ñúhú vàsú-a cada iní-ndó sã cúu-xí dàtná nĩñ-í sá cãtí òré cahni ñaha-güedé xii-í. Te sá dúcáⁿ cãtí nĩñ-í xíãⁿ cutnùn-í ndáá sá Yã Ndiöxí cada-gá ingá núú sã vãha sá cúu-xí-ndó.

²¹Dico vitna chi iha tnáhá tée cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá yìhi-dé mèsá.

²²Te yúhú Tée cùu ñan-í tnáhá-ndó nchàa-ndo ñuhu ichi-í cuáháⁿ-í cuú-í dàtná ní cachí Yã Ndiöxí. ¡Dico ndàhú ní cuu tée ducaⁿ na cuáha cuendá ñáhá xii-í núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá! —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²³Te ní ngüíta-güedé ndúcú tnũhu núú tnáhá-güedé nũ ndèda càa-güedé ducaⁿ càda cuáha cuendá ñáhá xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá.

Xĩndatnúhu-güedé ndèdacàa-güedé cunu-gã

²⁴Te sátá dúcáⁿ te ní ngüíta-güedé xĩndatnúhu-güedé nũ ndèdacàa-güedé tàú-güedé cunu-güedé. ²⁵Dico Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchaa cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiú ío tàxi tnùn-í-güedé, te mee-güedé cuìn-í-güedé sá càháⁿ váha ñáyiú cuendá-güedé. ²⁶Dico nchòhó vá dúcáⁿ càda-ndo, chi núú ñ-ndo cunu te cada-ni-ndo sã ñà túú cunu-ndo, àdi cuu-ndo ñ- tée tàxi tnùn-í ñáhá xii cue tée xinu cuechi, te cada-ni-ndo sã cúu-ndó ñ- tée xinu cuechi-án. ²⁷Te vá càchí-ó sã tée xinu cuechi cunu-gá-dé, chi tée quíhu mèsá cùnù-gá-dé. Dico yúhú ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo dàtná ñ- tée xinu cuechi.

²⁸Te nchòhó ducaⁿ-ni ndècu ndìhi ñaha-ndo xii-í, te tàyáha ndìhi ñaha-ndo xii-í nchaa sá tàyáha-í véxi. ²⁹Te Tătà-í Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá táxí tnùn-í, te yúhú càchí-í xii-ndo sã sàá nduu te tnáhá-ndó tàxi tnùn-ndó. ³⁰Te dává-án caxi-o coho-o càda-o núú táxí tnùn-í, te yacáⁿ ngüíta-ndo càda ndáá-ndó cuèchi ndi ùxúú xichi ñáyiú israhèl —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá tẽ Pèlú cúnaha-dé xii ñáyiú sã ñà túú xini ñáhá-dé xii-gá

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹Te Xítohó Jesucristú ní xáhaⁿ-gã xii té Ximú:

—Yòhó Xímú, cundedóho váha ñ- tnúhu na càháⁿ-í-a, chi dàtná

cuiní-n quide táchí tríú sàcáⁿ-xi duha sàcáⁿ-xi dàcáⁿ, ducaⁿ quèsaha yucu ñávàha cada ñaha-xi xii-ndo. Chi coto ndeé ñáhá-xí xii-ndo te núu ndisa sàndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ³²Dico yúhú xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí cuendá-n, cuendá sá vǎ dáñá ndèè-n quìndáá iní ñáhá-n xii-í. Te òré ndixi túu iní-n sǎ ñà túú ní quide váha-n, te quíhíⁿ-n cuáha-n cuè téé cùndíhi-n tnúhu ndee iní cuendá canchicúⁿ nihnu-ni-güedé ichi Yá Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

³³Te ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Mèstrú, sa ndècu túha-í sá quíhíⁿ ndíhi ñaha-í xii-n vècaá, àdi cuéi na cùú ndíhi ñaha-í xii-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xii-gá.

³⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Pèlú, na càchí tnúhu-í xii-n sǎ cùmání-gǎ cana ìⁿ líhi te úní xito cǎháⁿ-n núú ñǎyiu sá ñà túú xini ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Sa ní cuyatni ndoho Jèsús

³⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Te cùtnàhá ní tendaha ñaha-í xii-ndo ní sǎháⁿ-ndó chùⁿ-í, chi ñá túú ní cǎnehe-ndo ni ìⁿ sá cùhúⁿ díhúⁿ-ndó, te ni ìⁿ sá cùhúⁿ ndàchìuⁿ-ndo ñá túú ní cǎnehe-ndo. Te chí càchí tnúhu núu ió ìⁿ sá ní cumání xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Ñáhá, chi ni ìⁿ sá ñà túú ní cùmání xii-ndí —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

³⁶Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Te vitna núu ndècu ndíhi-ndo sá sácúhuⁿ díhúⁿ-ndó, àdi sá sácúhuⁿ

ndachìuⁿ-ndo te canehe-ndo. Te núu ñá túú ndècu ndíhi-ndo machití, te nadico-ndo dǒó tǐcachi nihnu-ndo te cuaaⁿ-ndo. ³⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ dàcuitíí sǎ yǎha-í nàcuáa cǎháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: “*Hⁿ*-ni ní quide ñaha-güedé xii-gá, ndíhi cue téé ndècu cuéchi-xi”, duha càchí-xi núú tütú-gá. Te ñá díú-ní xǎⁿ yáha-í chi nchaandi túhú nàcuáa cǎháⁿ-xi núú tütú-gá yáha-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁸Te xǎhaⁿ-güedé:

—Mèstrú, iha ndècu úú machití —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí návíí-nǎ yuhu-ndo, vá cǎháⁿ-gǎ-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Jèsús cǎháⁿ ndíhi-gá Yá Ndiöxí yucu Òlívú

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹Te Jèsús ní quee-gá cuáháⁿ-gá yucu Òlívú, chi ducaⁿ tnàhí quide-gá. Te cue téé xica cuu ndíhi-gá nchicúⁿ ñáhá-güedé xii-gá cuáháⁿ. ⁴⁰Te òré ní quexìo-gá xíaⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Chí cǎháⁿ ndíhi Yá Ndiöxí cuendá sá vǎ dácǎháⁿ ñáhá yucu ñávàha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàù-ndó càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴¹Te sátá dúcáⁿ te ní quee dǐⁿ-gá tnuú-güedé cuáháⁿ-gá ìⁿ xio, te sa ñùnchíí luha ní xica ndehe-gá núú ndécú-güedé, te xíaⁿ ní ngúíñí xítí-gǎ cǎháⁿ ndíhi-gá Tǎtá-gǎ Dútú Ndiöxí. ⁴²Te xáhaⁿ-gǎ:

—Táu, te núu dicó cachí-n te taunihnu ñaha-n xii-í cuendá sá vǎ

ndòhò-í ná sàà òré, dico vá cádá-n nàcuáa càchí iní mée-í, chi cada-n nàcuáa càchí iní mée-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii Tátá-gã Dútú Ndiöxí.

⁴³Te sátá dúcáⁿ te ní quexìo ììⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní sáñaha-gã-xi tnúhu ndee iní xii-gá. ⁴⁴Te òré súúní ndìhú iní-gá, te uuⁿ-gá súúní nì yuhu nì iní-gá càháⁿ ndìhi-gá Dútú Ndiöxí, te tnée-gã cáá dàtná cáá nñí te ngóyó núú ñúhú.

⁴⁵Te sátá nǐ yáha ní cáháⁿ ndìhi-gá Tátá-gã Dútú Ndiöxí, te ní ndacuíñí-gá cuánuhú-gá núú nǐ dándòo-gá cue téé-áⁿ, te òré ní nasáá-gá te xǐxídí-güedé cuendá sá ìo cuéhé tnúhu sàni iní-güedé cuendá-gá. ⁴⁶Te xáhaⁿ-gã xii-güedé: —¿Ná cuendá xidí-ndó? Chí ndácòo, te cáháⁿ ndìhi-ndo Yá Ndiöxí cuendá sá vǎ dácàháⁿ ñáhá yùcu ñávàha xii-ndo càda-ndo sá ñà túú tàù-ndó càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Ní tñii-güedé Jèsús ndécá ñàha-güedé cuáháⁿ

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18 :2-11)

⁴⁷Te càháⁿ dúcáⁿ-ní Jèsús ní quexìo vai cue téé, te ììⁿ téé xìca cuu ndìhi-gá nání Jüdás cúnùu-dé yódó nùu-dé núú-güedé ní quexìo ndéé núú-gã, te ní teyuhu ñàha-dé xii-gá, te núú tnàhá téé-áⁿ cúú ùxúú cue téé xìca cuu ndìhi-gá. ⁴⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Jüdás, ¿te yòhó cuáha cuendá ñáhá-n xii yúhú Téé cùu ñani tnàhá-ndó nchàa-ndo núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-í cáháⁿ-n núu duha tàyuhu ñaha-n-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁴⁹Te sátá nǐ xiní nchaa cue téé cùndìhi Jèsús nàcuáa cùu cue téé ní quexìo-áⁿ, núu ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gã, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, ¿cùu nàá-ndí ndìhi-güedé ndìhi machítí-a ñǎ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵⁰Te ììⁿ-dé ní xehndé-ni-dé lóho xio cùha ììⁿ cue téé ní quexìo-áⁿ, te téé-áⁿ xínú cuèchi-dé núú dütú cúnùu-gá, te ní quendé duuⁿ lóho-dé. ⁵¹Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Chí dáñá-güedé, vá dúcáⁿ càda-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Te ní dácàa-gá ndaha-gá ní tendaha-gã núú nǐ xindeé lóho téé-áⁿ, te ní nduu váha dàtná-ni càa.

⁵²Te nchaa cue téé cùu dütú cúnùu, ndìhi cue téé tàxi tñuní nchaa cue téé quide cuendá veñúhu sá ìo cúnùu, ndìhi cue téé cùu sacuéhé núú ñáyiù isràél, nchaa cue téé-áⁿ vèxi tñii ñaha-güedé xii-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Nchòhò, nèhe-ná-ndó màchití, nèhe-ná-ndó càrrutí véxi-ndo núú ndécù-í, dàtná quidé-ndó ììⁿ ñadúhú quidé ñàha-ndo xii-í. ⁵³Te ducaⁿ-ni ní xiní-ndó nǐ xindecu-í xití veñúhu càhnu sá ìo cúnùu ní xóo danèhè-í ñáyiù, te ni lùha ñà túú ní cùu tnándeé ñáhá-ndó xii-í òré-áⁿ, te vitna ní sáá òré ducaⁿ càda-ndo, te cada sácuíhná nàcuáa cùu iní-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Té Pèlú càháⁿ-dé núú ñáyiù sá ñà túú xíní-dé Jèsús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18 :12-18, 25-27)

⁵⁴Te ní tñii-güedé Jèsús, te ndéca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ vehe

tée cùu dútú cúnùu-gá, te té Pèlú xica xìca-ni nchicúⁿ ñáhá-dě xii-gá cuáháⁿ. ⁵⁵Te òré ní quexìo-güedé xíáⁿ te ní dátñáhá-güedé ñuhú quehé vehe-áⁿ, te ni càndéé yuhu ñuhú-áⁿ ñí ngóo teté-güedé, chi quìde víxíⁿ-xi, te tñáhá té Pèlú ní ngóo teté ndìhi ñaha-dě xii-güedé.

⁵⁶Te xíáⁿ ndécú ñíⁿ xíchí xínú cuèchi vehe-áⁿ, te òré ní xíní-xi ñucóo teté tñáhá té Pèlú, te ní ndacoto-xi núú-dě, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé:

—Tñáhá tée-a xìca cuu ndìhi-dé tée ndèca-güedé cuánguihu-áⁿ — càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-güedé.

⁵⁷Dico té Pèlú ñá túú ní ññuu-dé, te xáhaⁿ-dě xii-xi:

—Yúhú ñá túú xìní-í tée-áⁿ — càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-xi.

⁵⁸Te tna tnaa-ni ní cuu, te ní xíní ñáhá tucu ñíⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě:

—Yòhó tñáhá-n xìca cuu ndìhi-n tée ndèca-güedé cuánguihu-áⁿ — càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-dé.

Dico té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Ñáhá, ñá díú yúhú xíca cùu ndìhi-í-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

⁵⁹Te sa ní cuu dàtná ñíⁿ òré te càchí tucu ingá-dé:

—Ndáá sá tée-a xìca cuu ndìhi-dé tée ndèca-güedé cuánguihu-áⁿ, chi tñáhá-dé cúú-dě tée distritú Galìlea —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

⁶⁰Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě xii tée-áⁿ:

—Yúhú ñá túú cùnuní iní-í nása ndùu tñuhu càháⁿ-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ni vátá xínu ducaⁿ-gá tñuhu càháⁿ-dé ní cana-ni ñíⁿ líhi. ⁶¹Te Xítóhó Jesucristú ní nchócótó-gá núú-dě, te òré-ni-áⁿ ñí ndacu iní-dé tñuhu ní xáhaⁿ-gá xii-dé sá cùmání-gá cana ñíⁿ líhi, te úní xito

cáháⁿ-dé sá ñá túú xìní ñáhá-dě xii-gá. ⁶²Te té Pèlú ní quee-dé tnuú-güedé cuáháⁿ-dé ñíⁿ xio, te ní ndáhyú víhí-dě ní ndixi cuèchi iní-dé.

Cùdiquí ndeé-güedé Jèsús

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³⁻⁶⁴Te cue tée ndèé ñáhá xii Jesús ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te ní dádáhu-güedé núú-gá, te ní caniha-güedé xii-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—iCáháⁿ ná cótó yòo ní caniha xii-n! —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁶⁵Te cuéhé víhí-gá tñuhu cuèhé ní xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Jèsús ndécú-gá jùndá

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18 :19-24)

⁶⁶Te sátá ñí túndaá, te ní tacá cue tée cùu sacuéhé ñúú ñáyiú isràel, ndìhi cue tée cùu dútú cúnùu, ndìhi cue tée dàcuaha ñaha xii-yu nchaa tñuhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú cadá-güedé jùndá, te òré ní quexìo-güedé ndìhi-gá núú cadá-güedé jùndá-áⁿ, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

⁶⁷—Cuíní-ndí cachí tñuhu-n xii-ndí ñúu diu-n cùu-n Cristú Yaa ní tendaha Yá Ndióxi véxi ñuyú-a —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Te núu na càchí-í sá díú-í cúu Cristú ñá, te ni vá quìndáá iní-ndó, ⁶⁸àdi te núu ñíⁿ sá ná càcáⁿ tñuhu-í núú-ndó, te ni vá càchí tñuhu-ndo, te ni vā dáñá ñaha-ndo. ⁶⁹Dico vitna ní cuyatni nduu ngóo yúhú Tée cùu ñaní tñáhá-ndó nchaa-ndo

xio cuha Dútú Ndiöxí Yaá ío cùnuu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁷⁰Te dàtnùnì nchaa-güedé ní xícáⁿ tnúhú-güedé núú-gã, te xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—¿Te yòhó cúú-n Dèhe Yá Ndiöxí te núu ducaⁿ vání? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ndáá sá díú Dèhe-gá cúú-í dàtná càchí méé-ndó-ã —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁷¹Te ní xítñaha-güedé:

—Ná túú-gã xíní ñuhu-xi cue tée cáháⁿ núu ndáá sá ndècuéchi-dé àdì ná túú ndècuéchi-dé chi yuhu mee-dé ní cáháⁿ-dé vitna ní xíndedóho-o —càchí-güedé xítñaha-güedé.

Jèsús ndécú-gã núú tẽ Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

23 Te nchaa-güedé ní ndacuñí-güedé, te ndèca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú tẽ Pilatú, ²te núú tẽe-áⁿ ní ngüíta-güedé sàcáⁿ cuéchi-güedé cuendá-gá, te xáhaⁿ-güedé:

—Ní naníhí-ndí tée-a dandahú-dé ñáyiú ñuu-ó, chi xáhaⁿ-dẽ xií-yu sá vã chãhu-gá-yu impuestú xii té Cèsár tée ío cùnuu, te càchí-dé sá díú-dẽ cúú-dẽ Cristú Yaá ní tendaha Yã Ndiöxí véxi ñuyíú-a te yìndaha-dé ñáyiú càchí-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³Te té Pilatú ní xícáⁿ tnúhu-dé núú-gã, te xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—¿Ndáá sá díú-n cùu-n tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràèl-ãⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gã xii-dé:

—Dìu-í yíndaha-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁴Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dẽ xii nchaa ñáyiú, ndihì cue tée cùu dútú cùnùu:

—Yúhú cútnùnì iní-í sá ñà túú ñì ììⁿ cuéchi tée-a —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xií-yu.

⁵Dico níhi-gá ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—Càchí-ndí sá ìo dusaⁿ xĩquide ñáyiú cuendá nchaa sá dánèhé ñáhá-dẽ xií-yu, te ní quesaha-dẽ ndéé distritú Galileá, te ní yáha-dé ñihí distritú Jùdeá dánèhé-dé ñáyiú, te vitna ní sáa-ni-tu-dé ndéé ndíha dānehé-dé-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú.

Jèsús ndécú-gã núú tẽ Hèrodés

⁶Te sá dúcáⁿ ñì tecú dóho té Pilatú ní cacu nehé-yu distritú Galileá, núu xíãⁿ ní xícáⁿ tnúhú-dé núú-yu núu tée Galileá cúú-gã. ⁷Te ní xáhãⁿ-yu sá díú tée yàcáⁿ cúú-gã, núu xíãⁿ ní na dàyáha ñaha-dẽ xii-gá ndaha té Hèrodés tée cùu gobiernú distritú Galileá chi nduu-ãⁿ ndécú-dé tñahá-dé ñuu Jerusalem-ãⁿ.

⁸Te òrè ní xiní té Hèrodés-ãⁿ Jèsús te ío ní cudíí iní-dé, chi ní cunaha dùcaⁿ-ni cuiní-dé quini ñáhá-dẽ xii-gá te ñà túú tñahí xíní ñáhá-dẽ xii-gá ní cùu, chi cuendá-ni tnúhu ñihí-dé cuendá-gá, te ndètu-dé sáa ììⁿ nduu quini ñáhá-dẽ xii-gá, te cada-gá ììⁿ sá vã yõ tñahí ndacu cada cundehe-dé ní sani iní-dé.

⁹Te vài sá ñì xícáⁿ tnúhú-dé núú Jèsús, dico ñì ììⁿ tnúhu ñà túú ní cáháⁿ-gã. ¹⁰Te xíáⁿ xíndecu tñahá cue tée cùu dútú cùnùu, ndihì cue tée dàcuaha ñaha xii ñáyiú nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, te cue tée-ãⁿ sũúnì ìò iní-güedé

sàcáⁿ cuèchi-güedé cuèndá-gá.
 11 Te té Hèrodés ndìhi cue tée cùu sandadú-dé ñà túú ní cùu váha iní-güedé núú Jèsús, te ní cudíquí ndeé ñáhá-güedé xii-gá, te ní dácúíhnu ñàha-güedé dóó váha xii-gá dàtná cáá dǒó sácúíhnu cue tée sàquíndaha ñàha xii ñáyi. Te dàtnùní té Hèrodés ní dánùhú ñáhá tùcu-dé xii-gá ndaha té Pilatú. 12 Te nduu-ǎⁿ ñ tnahá tnúhu té Pilatú ndìhi té Hèrodés, chi cùu úhú iní tnáhá-güedé ní cùu.

Càchí-güedé sá cáhni-güedé Jèsús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18 :39-19 :16)

13 Te té Pilatú ní nadatàcá-dé nchaa cue tée cùu dútú cùnùu ndìhi dava-gá cue tée cùnùu, ndìhi nchaa ñáyi ñúú-áⁿ, 14 te ní xáhaⁿ-dǎ:
 —Nchòhó ndécá-ndó tǎe-a véxi ní taxi cuèndá-ndó-dǎ iha, te càchí-ndó sǎ ìo dusaⁿ quide ñáyi cuèndá nchaa sá dánèhé ñáhá-dǎ xií-yu, te núú-ndó ndùcu tnúhu-í núú-dǎ ñúu ná ní quide-dé. Dico yúhú cútùnì iní-í sá ñà túú ñi ñⁿ cuèchi-dé dàtná càháⁿ-ndó-ǎⁿ.
 15 Te cuèi té Hèrodés ñi-ni ducaⁿ càháⁿ-dé sá ñà túú cuèchi-dé ñúu ní techiⁿ ñaha tucu-dé cuándixi-dé iha. Te vitna sa ní cutnùnì iní-ó sǎ ñà túú tàù-xi cahni-o-dǎ chi ñà túú cuèchi ni quide-dé. 16 Te na dándoho-ni-í-dé te dácácu-í-dé — càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xií-yu.

17 Te ndi tnahá nduu víco pascuá te dacuití sǎ dácácu té Pilatú-áⁿ ñⁿ cue tée yìhi vecaá, chi ducaⁿ tnàhí quide-dé. 18 Dico nchaá-yu ní cuáá-yu, te xǎhǎⁿ-yu xii-dé:
 —iQueñuhu té nàni Jesús-áⁿ, te cahni-n-dǎ! iTe dácácu-n tǎ

Barràbás! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

19 Te té Barràbás-áⁿ ñi sanu ichi-dé ñáyi ñúú ingá ichi, te ní ngüíta-yu ndìhi-dé ní cuu úhú iní-yu cue tée cùchiuⁿ, te ní sahni-dé ndíyi núu xǎⁿ ní chihi ñaha-güedé vecaá xii-dé. 20 Te té Pilatú cuiní-dé dácácu-dé Jèsús ñúu xǎⁿ càháⁿ ndìhi ñaha tùcu-dé xií-yu ni cùu, 21 dico uuⁿ-gá ñi ní cuáá-yu, te ní xǎhǎⁿ-yu xii-dé úú xito:

—iCata caá-dé núú cùrúxí! iCata caá-dé núú cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

22 Te xito cuu únì ní xáhaⁿ tǎ Pilatú:

—¿Te ná cúú cuèchi ní quide-dé te núu ducaⁿ cuiní-ndó càda-í-dé-í? Te yúhú cútùnì iní-í sá ñà túú cuèchi ni quide-dé ñúu xǎⁿ ñà túú tàù-xi cahni-o-dǎ, te na dándoho-ni-í-dé te dácácu-í-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xií-yu.

23 Dico ñi-ni càháⁿ-yu xǎhǎⁿ-yu sá ná càta caa ñaha-dé xii-gá núú cùrúxí, te ñáyi-áⁿ ndìhi nchaa cue tée cùu dútú cùnùu xícáháⁿ ñi-ni-güedé ndìhi-yu ndéé ní xínu iní té Pilatú cada-dé nàcuáa càchí iní-yu. 24 Te ní xáhaⁿ-dǎ xií-yu sá cúú càda-dé nàcuáa xǎhǎⁿ-yu. 25 Te ducaⁿ te ní dácácu-dé té Barràbás tée ní sanu ichi ñáyi ñúú ingá ichi, te ñi-ni-dé ní sahni-dé ndíyi núu xǎⁿ ní xíhi-dé vecaá, te dàtnùní ní táuchíuⁿ-dǎ cada-güedé Jèsús nàcuáa xǎhǎⁿ-yu.

Sàta caa-güedé Jèsús núú cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19 :17-27)

26 Te ndéca-güedé Jèsús cuáháⁿ núú catá cà ñaha-güedé xii-gá, te ichi

cuáháⁿ-güedé ndihi-gá ní tnii-güedé iiⁿ téé ñúú Cirené nání-dě Xímú ñhúhú-dě ichi duha cuándixi-dé ní sáháⁿ-dé yucu, te ní dácúidó ñaha-güedé xii-dé cùrúxí nchídó Jèsús, te ní ngúíta nchicúⁿ-dé sátá-gă.

²⁷Te ío cuéhé ñâyiu nchicúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te vai ñâyiu ðihí ío níhi ndàhí-yu sá ndìhú iní-yu cuendá Jèsús. ²⁸Te Jèsús ní nchócótó-gă núŷ-yu, te ní xáhaⁿ-gă:

—Nchòhó ñâyiu ðihí ñúú Jerusálén, vá ndàhyú-ndó cuendá-í chí ndàhyú cuendá méé-ndó ndìhi cuendá déhe-ndo. ²⁹Chi sáá nduu quèsaha ñâyiu: “Sá vâha táhú nchaa ñâyiu ñá túú càcu déhe-xi, ndìhi nchaa ñâyiu vátá quíni-gá cuhuⁿ déhe-xi, chi ni ñá túú xini-yu dacadí-yu”, duha quesàhá-yu. ³⁰Te dâvâ-áⁿ cùñaha ñâyiu xii nchaa tìndúú ndìhi nchaa núú xìquí: “Chí tácuⁿ ngónchihi ñaha-ndo xii-ndí”, duha cùñàhá-yu. ³¹Te núú yúhú téé quide ndáá duha quide ñaha-güedé xii-í vitna, te ndèé-gá cada-güedé nchaa ñâyiu ndècu ichi cuehé ichi duha —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

³²Te ndèca tucu-güedé úú tñàhá cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi cuáháⁿ cuendá cahni ñaha-güedé xii-güedé ndìhi Jèsús. ³³Te òré ní quexìo-güedé ndìhi-gá iiⁿ xichi núú nání Yiqui Díquí Ndiyi, te xíaⁿ ní sata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí, ndìhi úú cue téé ndècu ndisa cuéchi-xi-áⁿ, te iiⁿ-dé ní sata caa-güedé xio cùha-gá te ingá-dé ní sata caa-güedé xio dàtni-gá ðiu-ni núú cùrúxí tucu. ³⁴Te ní xáhaⁿ-gă xii Tátá-gă Dútú Ndiöxí:

—Táu, cada càhnu iní sá quidé-güedé, chi ñá túú cùtnuní

iní-güedé ná cúú sá quidé-güedé —càchí-gá xáhaⁿ-gă.

Te cue téé cùu sandadú ní xito ndéé-güedé ñúu ndèdacàa-güedé cuu cuendá-güedé dóó-gă. ³⁵Te nchaa ñâyiu xìndecu-áⁿ ndèhè-yu nàcuáa quide-güedé Jèsús, te nchaa cue téé cùnunu ní cudíquí ndéé ñáhá-güedé xii-gá, te ní xítñaha-güedé:

—Te dava ñâyiu ní ndacu-dé ní dácácu nihnu-dé, te vitna na dàcácu nihnu-dé méé-dě, te núu ndisa sá Crístú Yáá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyúú-a cùu-dé —càchí-güedé xítñaha-güedé.

³⁶Te tñàhá cue téé cùu sandadú ní cudíquí ndéé ñáhá-güedé xii-gá, chi ní sàndehe yatni-güedé núú tácàa-gă sãñaha-güedé ndudí íá còho-gá ní cùu, ³⁷te ní xáhaⁿ-güedé xii-gă:

—Te núu yòhó cúú-n téé yìndaha ñaha xii ñâyiu isràél, te dàcácu nihnu mee-n —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gă.

³⁸Te ní taxi ndecu-güedé iiⁿ sá ndèé lètrá ndàa díquí-gă te ndèé úní núú tñuhu, tñuhu grìégú, ndìhi tñuhu làtín, ndìhi tñuhu hèbreú, te duha quèe-xi ndi nuní núú tñuhu-áⁿ “Tée-a cùu-dé téé yìndaha ñaha xii ñâyiu isràél”, duha quèe-xi.

³⁹Te iiⁿ téé ndècu ndisa cuéchi-xi, téé ní sata caa-güedé ðiñi-gá xicuehé ñáhá-dě xii-gá, te xáhaⁿ-dè: —Te núu yòhó cúú-n Crístú Yáá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyúú-a, te dàcácu nihnu mee-n, te dàcácu nihnu ñaha xii nchúhú tñàhá-ndí tucu —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gă.

⁴⁰Dico ingá téé cùndihi-dé téé tàcaa ingá xio ðiñi-gá ní tenàá ñáhá-dě xii-dé, te xáhaⁿ-dè:

—¿Te náa ñá túú ndàcu iní-n Yá Ndiòxí vitna duha càa-o ndoho-o ndìhi téé nàni Jesús-a ñá? ⁴¹ Chi nchoo tàù ndisa-o sá dúhá ndòho-o nacháhu-o cuèchi-o, dico Jèsús-a chi ñá túú cuèchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii téé tàcaa ndìhi-dé-áⁿ.

⁴²Te dàtnùní ní xáhaⁿ-dè xii-gá:

—Jèsús, ndacu iní ñáhá-n xii-í òré ná quìxi-n taxi tñuní-n ñùyíú-a —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-gá.

⁴³Te Jèsús ní xáhaⁿ-gá:

—Na càchí tñúhu ndáá-í xii-n sá méí ndùu vitna cundecu ndìhi ñaha-í xii-n nùú nǐ nduu táhù-í cundecu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

Ní xíhí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19 :28-30)

⁴⁴Te òré ní cuu cuádava nduu.

Te ní cunee ñìhí ñùyíú, te ducaⁿ-ni càa ní cuu ndéé caá úní sacuaa. ⁴⁵Chi ñá túú-gá ní dàyehé nchíanchii te ní ndátá dǒó cúú còrtiná veñúhu càhnu sá ò cùnnuu ní quée dava ndáá. ⁴⁶Te níhi ní cáháⁿ Jèsús, te xáhaⁿ-gá xii Tátá-gá Dútú Ndiòxí:

—Táu, naqueheⁿ cuèndá-n espíritú-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii Tátá-gá.

Te tñúhu-ná-áⁿ nǐ cáháⁿ-gá te ní xíhí-ni-gá.

⁴⁷Te òré ní xiní téé cùu capitáⁿ sá dúcáⁿ nǐ cuu, te ní ndacu iní-dé Yá Ndiòxí, te ní cachí-dé:

—Sá ndàà ndisa sá tèe-a cùu-dé ììⁿ téé ío quide ndáá ndécú ñùyíú-a ni cùu —duha ní cachí-dé.

⁴⁸Te chitu ñáyiú ní tacá xíaⁿ chi cuíní-yu cundèhé-yu nása cada-güedé Jèsús. Te sátá nǐ yáha ní

xiní-yu nàcuáa ní quide ñaha-güedé xii-gá, te ní ndíhí-yu ní ndaca ta caní-yu pèchú-yu cuánuhú sá ndìhu iní-yu. ⁴⁹Dico ndècu tnahá cue ñáyiú xìní tñáhá ndìhi Jesús, ndìhi ñáyiú òhí ní chinchícúⁿ ñáhá xii-gá ndéé distritú Galileá, te ñáyiú-áⁿ xica-ni xíxínutnǐ-yu xǐndèhé-yu nchaa nàcuáa ní quide ñaha-güedé xii-gá.

Chindúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19 :38-42)

⁵⁰Te ndècu ììⁿ téé ñúú Arimàtea nání-dé Chèé, te ñúú-áⁿ yǐndèhu-xi distritú Jùdeá, te ío váha iní-dé te quide ndáá-dé núú Yá Ndiòxí, te tñáhá-dé cúú-dé chiúⁿ te ní xǐndecu-dé jùndá cue téé isràel.

⁵¹Te ñá ní tñáhá tñahí iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ-güedé núú jùndá nàcuáa cada-güedé Jèsús. Te téé-áⁿ ndétú-dé sáá nduu ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiòxí xii-dé ndìhi ñáyiú. ⁵²Te téé-áⁿ nǐ sáháⁿ-dé núú tǐ Pilatú te ní xáhaⁿ-dè sá nùu vá cùndèe iní-dé dañá-dé chindúxi-dé yiqui cùñú Jèsús. Te té Pilatú-áⁿ nǐ sáha-dé tñúhu. ⁵³Te ní nunehe-dé yiqui cùñú-gá núú cùrúxí, te ní chidúcúⁿnuu-dé ììⁿ dǒó cuixíⁿ, te ní chihi-dé ììⁿ yaú nchí yiqui naha càva, te vátá yǒo ììⁿ-gá nguíndüxi yaú-áⁿ. ⁵⁴Te cùu-xi nduu vispré nduu ndetátú ñáyiú, núu xǐquide túha-ná-yu sá cúú ìngá nduu.

⁵⁵Te nchaa ñáyiú òhí ní chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús ndéé distritú Galileá ndèndàhá-yu té Chèé ní sáháⁿ núú nchí yaú-áⁿ, núu ní xiní-yu nàcuáa ní sacáⁿ-dé yiqui cùñú-gá xití yaú-áⁿ. ⁵⁶Te ducaⁿ te cuánuhú-yu vehé-yu, te ní quide

túha-yu acití sàháⁿ tnámí, ndihi pomàdá, te ní ndetatú-yu ingá nduu-ǎⁿ nǐ quidé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí.

Ní ndoto Jèsús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

24 Te ndumìngú nehé víhí-ní cuáháⁿ tucu ñáyiú dìhí núú nchíí yaú ní chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús, te nehé-yu nchaá sá sàháⁿ tnámí nǐ quide túha-yu-áⁿ cuáháⁿ, te tnàhá tucu ìíⁿ úú-gá tnàha dìhí-yu nchìcúⁿ ñàhá xíí-yu cuáháⁿ. ²Te òré ní quexiò-yu yuhu yàú-áⁿ te ní xiní-yu sá yúú ndèdí ìíⁿ xio-ná ndécú, ³te ní quíhu-yu xití yaú-áⁿ, dico ñá túú-gǎ yiqui cùñú Jèsús yíhí. ⁴Te ñá ní cùtnuní tnàhí iní-yu ndèé ichi cuáháⁿ yiqui cùñú-gá, te ní xiní-yu úú espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí xínutnǐ-xi dǐñí-yu te xǐxíhnu-xi dóo chàhnchí. ⁵Te ní yùhú-yu te ñá túú ní cùyíí-yu cundèhé-yu cue espíritú-áⁿ, te cue espíritú-áⁿ nǐ xáhaⁿ-xi xíí-yu:

—¿Ná cuèndá nándücu-ndo Jesús Yaá ndécú vívú núú yíndüxi ñáyiú ní xíhí-i? ⁶Te ñá túú-gǎ yiqui cùñú-gá ndécú iha chi sa ní ndoto-gá, te chí dándàcu iní nàcuáa ní càháⁿ-gá cùtnàhá ní xíndecu-ndo ndìhi-gá distritú Galilea, ⁷chi ní cachí-gá sá méé-gǎ cúú-gǎ ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, te dacuití cuàha cuèndá ñàhá-güedé xii-gá núú cuè téé ndècu ichi cuehé ichi duha, te cata caa ñaha-güedé xii-gá núú cùrúxí, te núú cùrúxí-áⁿ cuú-gá dico nduu úní sá cùú-gá te ndoto-gá, duha ní cachí-gá xii-ndo.

⁸Te òré-áⁿ nǐ ndacu iní-yu tnúhu ní càháⁿ Jèsús. ⁹Te sátá dúcáⁿ te

ní naquehéⁿ-yu ichi cuánuhú-yu, te ní caní-yu cuèndú núú ndì úxí ìíⁿ cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús càháⁿ tnúhu-gá, ndihi núú dàva-gá ñáyiú. ¹⁰Te ñáyiú ducaⁿ ñaha tnúhu cuánuhú núú-güedé-áⁿ cúú tǎ Màriá Magdalèná, ndihi tá Juáná, ndihi tá Màriá nǎná tǎ Jàcobó, ndihi dàva-gá ñáyiú dìhí. ¹¹Dico cue téé-áⁿ nǐ sani iní-güedé sá dicó càhú ìní-yu tnúhu xǎhǎⁿ-yu xii-güedé nüú ñá túú ní sàndáá iní-güedé nàcuáa ní xáhǎⁿ-yu.

¹²Dico té Pèlú ní quee-dé xínú-dě cuáháⁿ cuándèhé-dě yaú núú nǐ chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús, te ní sáá-dé te ní ngáundeyi-dé xító ñìhni-dé xití yaú-áⁿ te ní xiní-dé sá méé-nǎ dóo nǐ xídúcúⁿ nuu-gá yúcu ìíⁿ xio, te ío ní cuñúhu-dé sá dúcáⁿ nǐ cuu, te ní natnǐi-dé ichi cuánuhú-dé vehe núú xǐndecu-güedé.

Ichi ñuú Emàús

(Mr. 16:12-13)

¹³Te diu-ni nduu-ǎⁿ ñúhú úú cue téé ní xica cuu ndihi Jèsús ichi cuáháⁿ-güedé ìíⁿ ñuú nání Emàús, te sàcúhuⁿ-güedé dàtná úú òré ichi ndéé ñuú Jerusàlén, te ndéé ñuú Emàús. ¹⁴Te ta ndàtnúhu-güedé cuáháⁿ nchaá nàcuáa ní cuu, ¹⁵te nini dùcaⁿ xícáháⁿ-güedé, te Jèsús ní natnahá ñàhá-gǎ xii-güedé te ndèca tnaha-gá ndihi-güedé cuáháⁿ. ¹⁶Te cuèi ndèhe ñaha-güedé xii-gá dico dàtná ìíⁿ sá ndèdí núú-güedé, chi ñá ná quíni ñàhá-güedé xii-gá ní cùu. ¹⁷Te Jèsús ní xícáⁿ tnúhú-gá núú-güedé, te xáhaⁿ-gǎ:

—¿Ná tnúhu xícáháⁿ-ndó ñúhu-ndo ichi núú ducaⁿ ìo cùu

ndiyí-ndó-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁸Te ìíⁿ téé nàni Cleofás ní xáhaⁿ-dě xii-gá:

—¿Te ná cuendá nchaa ñáyiú íchí ní sáá ñuú Jerusálén xíní-yu nchaa nàcuáa ní cuu, te ìíⁿ ðii-ná yòhó ñá túú xíní-n-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

¹⁹Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te ná ní cuu-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Cuendá Jèsús téé ñuú Nazàrét càháⁿ-ndí, chi téé-áⁿ cúú-dě ìíⁿ téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí, te ío váha ndùu tnúhu càháⁿ-dé ní cùu, te quìde-dé sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada nacuáa cudíí ìní Yá Ndiòxí ndìhi ñáyiú ni cùu. ²⁰Te cue téé cùu dútú cùnùu, ndìhi cue téé cùnùu taxi tnuní ñáhá xii-ndí ní sáha cuendá ñáhá-güedě xii-dé núú tě Pìlatú te ní sata caa ñaha-güedě te núú cùrúxí-áⁿ ní xíhí-dé. ²¹Dico vitna sa ní cuu úní nduu sá ní xíhí-dé, te nchúhú ní sani iní-ndí sá tée-áⁿ dàcácu nihnu ñaha-dě xii nchúhú ñáyiú isràèl núú nchàa tnúndòho tnúhu ndàhú ndécú-ndí. ²²Dico ío cùnùhu-ndí cúú, chi ìíⁿ úú ñáyiú ðìhí ní tuha ñaha xii-dé ndécú ndìhi-ndí ní sáháⁿ ngotó-yu ndéxuehe tàcuíhndá-gá yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùnù-dé, ²³te ní nasáá-yu càchí-yu xii-ndí sá ñà túú-gǎ yiqui cùnù-dé yíhí xítí yaú-áⁿ. Te ní xíní-yu espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí, te ní xáhaⁿ-xi xíi-yu sá ndécú vívú-dě. ²⁴Te sátá dúcáⁿ te ìíⁿ úú cue téé cùnðìhi-ndí ní sáháⁿ ndéhé-güedě yaú-áⁿ, te ní xíní-güedé sá ndàá cúú-xí nchàa

tnúhu ní cáháⁿ ñáyiú ðìhí-áⁿ, dico ñá túú ní xíní-güedé téé-áⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

²⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Íío cùmání sǎ xíní tnúní-ndó, chi ío cuèé sàndáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha! ²⁶¿Te náa ñá túú tàù-xi sá ndóhó Crìstú òrè cùmání-gǎ sáá nduu ndàa-gá andiú núú ndécú Dütú Ndiòxí cundecu-gǎ-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷Te ní ngúíta-gǎ xáhaⁿ-gǎ nàcuáa quèe-xi nchaa tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí cuendá-gǎ, te díhna-gǎ ní cáháⁿ-gǎ nàcuáa ndùu nchaa tnúhu yòdo tnuní núú tütú ndíi Moisés, te dàtnúní ní cáháⁿ-gǎ nàcuáa ndùu nchaa tnúhu yòdo tnuní núú tütú nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha.

²⁸Te òrè ní quexìo-güedé yuhu ñúú núú cuàháⁿ-güedé-áⁿ, te Jèsús ní quide-ni-gǎ sá yáha-gǎ quíhíⁿ-gǎ íngá xichi ni cùu. ²⁹Dico ní cáháⁿ ndàhú-güedé núú-gǎ sá quéndòo-gǎ xíáⁿ ndetatú-gǎ ndìhi-güedé, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

—Quendóo ndìhi ñaha xii-ndí iha ndetatú-n chi sa ní cuaa, te tnavíi cundiquíⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-gá.

Te xíáⁿ cáá ìíⁿ vehe cuánguihu-güedé ndetatú-güedé ndìhi-gǎ. ³⁰Te òrè sa yìhi-güedé mèsá ndìhi-gǎ cùdini ndìhi ñaha-güedé, te ní queheⁿ-gǎ pàà te ní ndacáⁿ táhú-gǎ núú Yá Ndiòxí, te ní táhú cuèchi-gǎ te dàtnúní ní dácàhñu ñaha-gǎ xii-güedé. ³¹Te òrè-áⁿ ní naquiní ñáhá-güedě xii-gǎ ní cùu, dico uuⁿni ní ndòñhúhú-gǎ.

³²Te ní xítñaha-güedé:

—Te ndáá sá sũúni cùdíí ìní-ó òrè tá ndàtnúhu-o ndìhi Jesús véxi ichi, te ta dànehé ñáhá-gǎ xii-o nchàa nacuáa quèe-xi tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

³³Te ñá túú-gǎ ní xǐndetu-güedé chi ndìhi-ni ní natnii-güedé ichi cuánuhú-güedé ñuú Jerusalén, te ní nasáa-güedé núú xǐndecu ndi ùxí ìiⁿ cue téé ní táúchíúⁿ Jèsús càháⁿ tnúhu-gá, ndìhi dava-gá ñáyiú. ³⁴Te cue téé xǐndecu-áⁿ xǎhaⁿ-güedé:

—Ndáá sá ñí ndoto Yaá cúú Mèstrú, chi ní xiní ñáhá tǎ Xímú —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

³⁵Te cue téé ní nasáa-áⁿ ñí cani-güedé cuèndú nacuáa ní cuu ichi, ndìhi nàcuáa ní cuu ní naquíní-güedé Jèsús òrè ní táhú-gǎ pǎá ní dácǎhñu ñaha-gǎ xii-güedé.

Jèsús ní quexìo-gá núú xǐndecu cue téé ní xica cuu ndìhi-gá

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20 :19-23)

³⁶Te càháⁿ dúcáⁿ-ní-güedé nàcuáa ní cuu ní quexìo Jesús ní ngúnutnfi-gá ndéé tnuú-güedé, te xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Yá Ndiöxí chíndèe ñaha-gǎ xii-ndo ìo váha cùu ìní-ndó ndècu-ndo —cachí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁷Te da ní yùhú-güedé, te ní sani ìní-güedé sá dícó ìiⁿ espíritú cúú sǎ ndéhé-güedé ní cùu. ³⁸Dico Jèsús ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Ná cuèndá yùhú-ndó, te sàni ìiⁿ sani úú ìní-ndó-ì? ³⁹Chí cùndèhe ndaha-í ndìhi sáhá-í te quiní-ndó ñǎ ñu-ní-í. Te chí téndàha ñaha xii-í te cundehe-ndo, te núú ìiⁿ espíritú ndécú yìqui cuñú-xi dàtná ndécú

ndìhi yùhú —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴⁰Te sátá dúcáⁿ ñí xǎhaⁿ-gǎ te ní dánèhé ñáhá-gǎ xii-güedé ndaha-gá ndìhi sáhá-gǎ. ⁴¹Te ío ní cuñúhu-güedé, te ní cudíí ìní-güedé sá ndécú-gǎ tnuú-güedé dico sàni ìiⁿ sani úú ìní-güedé, te ní xǎhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—¿Ndècu ndìhi-ndo luha sá cǎxí-ó ìha ñá? —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴²Te ní sǎñaha-güedé xii-gá luha chácá ñí chíhó, ndìhi dítá ñũñú ñũhú ndùdí, ⁴³te ní queheⁿ-gá te ndèhe-güedé ní xexi-gá. ⁴⁴Te dàtnùní ní xǎhaⁿ-gǎ:

—Nchaa sá ñí yáha-í-a cùu-xi sá ñí cachí tnúhu-í xii-ndo cùtnàhá ndécú ndìhi ñaha-gá-í xii-ndo, chi ní cachí-í sá dàcuítí cǎda-xi nchaa nacuáa càháⁿ-xi núú tütú ndíi Moisés, ndìhi núú tütú ndèé tnúhu ní càháⁿ cue téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ndìhi núú librú Sǎlmú —càchí-gá xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁴⁵Te òrè-áⁿ ñí sǎñaha-gǎ sá xiní tnùní-güedé, te ní tecú tnùní-güedé nchaa tnúhu càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí. ⁴⁶Te ní xǎhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Ducaⁿ ndéé tnuní núú tütú Yá Ndiöxí sá dàcuítí sǎ yùhú Crístú cuú-í, te nduu úní ndoto-í.

⁴⁷Te ñhì ñuyíú cùténuu tnúhu ní càháⁿ-í, dico díhna nuu-gǎ ñuú Jerusalén ngúfta-yu cacunehe ñáhá-yu xii-í, te càháⁿ-yu nàcuáa ní dánèhé-í-yu, te cùñàhá-yu xii cue ñáyiú sá ná dándixi túu-yu ìní-yu sá ñà túú quide váha-yu, te dàñá-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha ndécú-yu, te natnii-yu ichi

Yá Ndiöxí, te ducaⁿ te cada càhnu iní-gá nchaá yíca cuëchi-yu. ⁴⁸Te vitna nchòhó cuu-ndo cuè téé cáháⁿ ndáá nchaá nàcuáa ní cuu chi ní xiní núú-ndó. ⁴⁹Te yúhú tendaha-ĩ Espíritú Yă Ndiöxí quixi cundecu ndihí-ndo, chi ducaⁿ ñ cachí-gá. Dico chí cúndècu-ni ñúú Jerusàlén-áⁿ ndèé ná quèxio Espíritú Yă Ndiöxí ngúndecu ndihí-ndo cuèndá chindee ñàha-xi xii-ndo cada-ndo nchaá nacuáa ní cáháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús cuándaa-gá andiü

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰Te Jèsús ní queñuhu ñaha-gă xii-güedé ñúú Jerusàlén

ndécá ñàha-gá cuáháⁿ ñúú Bètaniá, te xíáⁿ ñí ndonehe-gá ndaha-gá núú ñínu, te ní xícaⁿ táhú ñàha-gá xii-güedé núú Yă Ndiöxí. ⁵¹Te sátá ñí xícaⁿ táhú ñàha-gá xii-güedé núú Yă Ndiöxí, te ní quee-gá tnuú-güedé cuándaa-gá andiü. ⁵²Te ní ngüíta-güedé ní cachí-güedé sá ïo càhnu cuu Jèsús, te ní natñii-güedé ichi cuánuhú-güedé ñúú Jerusàlén, te súúní cùdíí iní-güedé ñúhú-güedé ichi. ⁵³Te nchaá nduu ní xíndecu-güedé veñúhu càhnu sá ïo cùnuu ní ndacáⁿ táhú-güedé núú Yă Ndiöxí, te ní cachí-güedé sá ïo càhnu cuu-gá. Duha ní cuu dàvá-áⁿ.

TNÚHU NÍ CHÍDÓ TNÙNÍ TÉ JUÀÁ

Déhe Yá Ndiöxí ní cuu-gá ìíⁿ ñáyíu

1 Cùmání-gă ngáva ñuyíú, te sa ndècu ndìhi Yá Ndiöxí Déhe-gá. Te ìíⁿ-ni xìccuu-gá. Te Déhe-gá-áⁿ nǐ cuu-gá dàtná ìíⁿ tnúhu, chi ní cachí tnúhu-gá nàcuáa cà Tátá-gă Dútú Ndiöxí. ²Te sa ndècu-gá ndìhi Dútú Ndiöxí te ní ngáva ñuyíú. ³Te òu-ni tnúhu mee Dútú Ndiöxí ní cuu ní cadúha Déhe-gá nchaa sá lò ñuyíú. Te núu ñá túú Déhe-gá ñá, te ñá túú nă coo ñuyíú-a ni cùu. ⁴Te òu-ni Déhe-gá quídé-gă ndécú-ó, te ní dáyèhé-gá iní-ó nàcuáa cundecu-o. ⁵Te tnúhu-gá ní xíté nuu-xi núú ndécú nchàa ñáyíu ñùhu ichi cuehé ichi duha. Te ñáyíu-áⁿ cúú-yu dàtná cue ñáyíu ndècu ìíⁿ núú néé, te òu-ní-yu cachí iní-yu xocání-yu tnúhu-gá dico vá ndácù-yu.

⁶⁻⁷Te ní xíndecu ìíⁿ téé ní xínani-dě Juàá, te téé-áⁿ nǐ táuchíúⁿ Yá Ndiöxí sá càháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyíu. Te ní xáhaⁿ-dě xií-yu sá vèxi Déhe-gá ñuyíú-a, te dandìxi túu-gá iní-yu cuendá cutnùni iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-gá. ⁸Te ñá díú mèè té Juàá ní dándìxi túu-dé iní-yu cuendá cutnùni iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí,

chi cuendá-ni ní xica cuu-dé ní cáháⁿ-dé sá Déhe Yá Ndiöxí véxi-gá dandìxi túu-gá iní-yu. ⁹Te ndáá ndisa sá méé-gă dándìxi túu-gá iní ñáyíu ñuyíú-a cuendá cutnùni iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí.

¹⁰Te ní xíndecu-gá ñuyíú-a, te ñáyíu ñuyíú-a ñá ní cùtnuní iní-yu yoo cùu-gá, te òu-ni mee-gă ní cadúha-gá ñuyíú-a ní quide-gá chùuⁿ ní táhú Dútú Ndiöxí. ¹¹Te ní quixi-gá ñuyíú nǐ cadúha mee-gă, dico cue ñáyíu ñuyíú-a ñá ní cùu váha iní-yu núú-gă. ¹²Dico davá-yu ní sándáá iní ñáhă-yu xii-gá, te ní nduu táhù-yu ní nduu déhe ñaha Yă Ndiöxí xií-yu. ¹³Te ñá túú ní ndùu déhe ñaha-gă xií-yu sá cúú-yu déhe ñáyíu ñuyíú-a, àdi sá ndécú tătă-yu, nănă-yu chi mee Yă Ndiöxí ducaⁿ nǐ cuiní-gá cunduu sá ndúú dèhe ñaha-gă xií-yu.

¹⁴Te Déhe-gá ní quixi túu-gá ñuyíú-a, te ní cuu-gá ìíⁿ yiquí cùñú ní xíndecu ndìhi ñaha-gă xii nchoo cuè ñáyíu ní xica cuu túu ndìhi-gá. Te ní xini-ó sá ìo càhnu cuu-gá cuendá sá ìíⁿ dìi díi-ni-gă cúú-gă Déhe Yá Ndiöxí, te ìo cùndahú iní ñáhă-gă chíndèè ñaha-gá xii nchoo ñáyíu ndècu ñuyíú-a, te ìo

ndáá càháⁿ-gá. ¹⁵Te duha ní cáháⁿ té Juàá cuèndá Déhe Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-dë xii ñáyi:u:

—Cuèndá téé iha ni cáháⁿ-í ndéé cãni-gá ní cachí-í sá quíxí ìⁿ téé quixi. Te téé-áⁿ cúnùu-gá-dé, chi díhna-gá-dé sa ndècu-dé dàcúxí yùhú —duha ní xáhaⁿ-dë xii-yu.

¹⁶Te ío váha iní Yaá-áⁿ chi xìto ñaha-gá xii-o nchàa-o ìⁿ nduu ìⁿ nduu. ¹⁷Te ndíi Moisés ní cachí tñúhu ndíi tñúhu Yá Ndiöxí tñúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacúaa cundecu-o, dico Déhe-gá Xítohó Jesucristú ní cachí-gá sá ío cùu iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-o. Te ní cáháⁿ-gá nchaa dava-gá tñúhu ndáá. ¹⁸Te ñá íⁿ ñáyi u xìní túu-yu Yá Ndiöxí. Dico ìⁿdii díí-ni Déhe-gá Yaá ndécú ndìhi-gá càchí tñúhu-gá nàcuáa càa-gá.

Té Juàá téé dàcuandute ñaha xii ñáyi u càháⁿ váha-dé cuèndá Xítohó Jesucristú

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹Te cue téé isràèl ndécú ñúú Jerusàlén ní tendaha-güedë cue dútú ndìhi cue téé cùu levítá cuáháⁿ-güedé núú ndécú tē Juàá ndúcú tñúhu-güedé núú-dë ñúu ná téé cùu-dé. ²⁰Te ní cáháⁿ ndáá-dé ní xáhaⁿ-dë xii-güedé:

—Yúhú, ñá díú Crístú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë.

²¹Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé: —¿Te yoo cùu yohó váí? ¿Á yohó cùu-n tē Èliás? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tē Juàá: —Yúhú, ñá díú tē Èliás cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë.

Te xáhaⁿ tùcu-güedé: —¿Te yohó cùu-n tē ní cachí cue téé ndéé sanaha quixi cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí-áⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dë: —Ni ñà díú tēé-áⁿ cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

²²Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé: —¿Te ná téé cùu yohó váíⁿ?, cuèndá ducaⁿ nàcani tñúhu-ndí núú cue téé ní tendaha ñaha xii-ndí véxi-ndí, te cáháⁿ duuⁿ-n ñúu ná téé cùu-n —cachí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-dé.

²³Te ní xáhaⁿ tē Juàá: —Yúhú cùu-í téé xica cáháⁿ xití yucu nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Chàiaá, chi ndíi-áⁿ ní cachí ndíi: “Chí dáñá ìchi cuehé ichi duha ndècu-ndo te tñii-ndo ìchi váha, chi véxi Yaá ío cùnúu”, duha ní cachí ndíi —càchí té Juàá xáhaⁿ-dë xii-güedé.

²⁴Te cue téé ndècu tñúhu núú tē Juàá ñúu ná téé cùu-dé, cue téé-áⁿ ní tendaha ñaha cue téé cùu fariséú xii-güedé. ²⁵Te ní xáhaⁿ tùcu-güedé xii tē Juàá:

—¿Ná cuèndá dàcuandute-n ñáyi u te núu ñá díú Crístú cùu-n, te ni ñà díú tē Èliás, te ni ñà díú tē véxi cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí cùu-n váíⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-dé.

²⁶⁻²⁷Te ní xáhaⁿ tē Juàá: —Yúhú ní ngódó núu-í dàcuandute-í ñáyi u. Dico nchícúⁿ ìⁿ téé véxi, te téé-áⁿ cúnùu-gá-dé dàcúxí yùhú, chi yúhú cùu-í ìⁿ téé duuⁿ duuⁿ ñá túú tàú nandaxi cuèdicó ñii chàú-dé dico quide-í chùuⁿ-dé. Te téé-áⁿ sa ñúhu tnahá-dé tnuú-ndó dicó-ni sá ñá túú xìní-ndó-dë —càchí-dé xáhaⁿ-dë.

²⁸Duha ní cuu ñúú Bètábará ñúú cáá ndàa ingá xio yúte Jòrdán, yàcáⁿ ní xíndecu té Juàá ní dácúandùte-dé ñáyiu.

**Jèsús quidé càhnu iní-gá
nchaa yíca cuèchi ñáyiu**

²⁹Te nduu tnèé ní xiní té Juàá Jèsús véxi yatni-gá núú ndécú-dé ndíhi ñáyiu. Te ní xáhaⁿ-dè xíy-yu: —Chí cùndèhe téé-ǎⁿ, chí téé-ǎⁿ cúú-dé Crístú Yáá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a, te véxi-dé cada càhnu iní-dé nchaa yíca cuèchi ñáyiu ñuyíú. Te cùu-dé dàtná ìⁿ mbèé quiti ío váha iní-xi. ³⁰Te ñiú téé-ǎⁿ ní cachí-í sá cáncchícúⁿ-dé quixi. Te cùnno-gá-dé dàcúúxí yúhú, chí díhna-gá-dé sa ndècu ní cachí-í xii-ndo. ³¹Te ní yúhú ñá túú xiní-í-dé ní cùu, dico xica cuu-í dácúandute-í ñáyiu cuendá nchaa ñáyiu isràél quini ñáhà-yu xii-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dè xíy-yu.

³²Te ní xáhaⁿ tùcu-dé: —Ní xiní-í Espíritú Yǎ Ndiǒxí ní quee-xi andiu véxi cuuⁿ-xi ngúndecu ndíhi ñaha-xi xii-dé, te dàtná cáá lõmá cáá Espíritú-áⁿ véxi cuuⁿ-xi. ³³Te yúhú ñá túú xiní-í-dé ní cùu, dico Yá Ndiǒxí Yáá ní tendaha ñàha xii-í xíca cùu-í dácúandute-í ñáyiu, Yáá-áⁿ ní cachí tnúhu-gá sá tée na quini-í ngúndecu ndíhi Espíritú-gá sá véxi cuuⁿ andiu, te téé-áⁿ taxi-dé Espíritú-gá cundecu ndíhi-o. ³⁴Te yúhú ní xiní-í-dé te xini ndáá-í sá Dèhe Dútú Ndiǒxí cúú-dé. Te xíǎⁿ càchí tnúhu-í xii-ndo —càchí té Juàá xǎhaⁿ-dè xíy-yu.

**Cue téé díhna nuu xica
cuu ndíhi Jesús**

³⁵Te nduu tnèé-áⁿ ñiú-ni xíáⁿ ndécú tē Juàá ndíhi úú cue téé xica

cuu ndíhi-dé. ³⁶Te ní xiní-dé Jèsús ñúhú-gǎ ichi, te ní xáhaⁿ-dè xii cue téé xica cuu ndíhi-dé-áⁿ:

—Chí cùndèhe téé-ǎⁿ, chí téé-ǎⁿ cúú-dé Crístú Yáá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a. Te cùu-dé dàtná ìⁿ mbèé quiti ío váha iní-xi —càchí-dé xǎhaⁿ-dè.

³⁷Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ té Juàá núú cuè téé úú ndíhi-dé-áⁿ ñúu ní chinchícúⁿ-güedé Jèsús. ³⁸Te ní nchócótó-gǎ ndàa sátá-gǎ, te ní xiní-gá sá nchícúⁿ ñáhá-güedé xii-gá. Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé: —¿Ná nándücu-ndo? —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé: —¿Ndèé ndécú-n, Ràbíí? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá. Te Ràbíí-áⁿ quée-xí Mèstrú tnúhu mee-güedé. ³⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí nèhé te quini-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te ní quexio-güedé núú quidé vèhe-gá. Te ndècu-ni-güedé ndíhi-gá ní cuaa, chí dàtná òré caa cúmí sacuaa ní sáá-güedé.

⁴⁰Te úú cue téé-áⁿ ní tñii-güedé tnúhu ní cáháⁿ té Juàá, te ní chinchícúⁿ-güedé Jèsús. Te núú úú cue téé-áⁿ, ìⁿ-dé nání-dè Ndríxí, te ñaní-dé cúú tē Xímú, àdi Pelú chí úú ñiú-dé. ⁴¹Te té Ndríxí-áⁿ ní nanducu-ni-dè ñaní-dé te ní xáhaⁿ-dè:

—Ní naníhí-ndí téé cùu Mesías —càchí-dé xǎhaⁿ-dè.

Te Mèsiás-áⁿ quée-xí Crístú tnúhu mee-güedé, Yáá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a. ⁴²Te ndèca té Ndríxí ñaní-dé cuáháⁿ núú ndécú

Jèsús. Te òré ní xíní ñáhá Jèsús xii té Xímú, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yòhó cúú-n tǎ Xímú déhe té Jónás, te vitna danàni ñaha-í Céfás xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

Te Céfás-ǎⁿ quée-xí Pèlú tnúhu mee-güedě.

**Jèsús ní cáháⁿ-gá té Lìpé
ndìhi té Natanàél**

⁴³Te nduu tnée ní sani iní-gá quíhⁿ-gá distritú Galileá. Te ní naníhí-gǎ ìⁿ tée nàni Lìpé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Néhe ná quíhⁿ-ó nǔú quíhⁿ-í-a —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

⁴⁴Te té Lìpé-áⁿ cúú-dě tée ñuú Bètsaidá. Te ñuú-ni ñuú yàcáⁿ cúú ñuú té Ndrìxí ndìhi té Pèlú. ⁴⁵Te té Lìpé ní naníhí tnáhá-dě ndìhi té Natanàél, te ní xáhaⁿ-dě:

—Ní naníhí-ndǐ tée dii cuèndú-xi ní chídó tnùnì ndìi Moisés ndìhi dava-gá cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. Te tée-áⁿ nánì-dě Jèsús déhe té Chèé, tée ñuú Nazàrét —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

⁴⁶Te ní xáhaⁿ tǎ Natanàél xii té Lìpé:

—¿Te náa ío váha càa ñuú Nazàrét nǔu da yàcáⁿ quee tée cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí? —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ tǎ Lìpé:

—Néhe ná quíhⁿ-ó te quiní-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

⁴⁷Te òré ní xíní Jèsús té Natanàél tá cùyatni-dé cuáháⁿ, te ní cáháⁿ-gá cuèndá-dé te ní cachí-gá:

—Tée véxi-ǎⁿ cúú-dě mei tǎe isràél, te ñá íⁿ nduu dandahú-dé ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ.

⁴⁸Te ní xáhaⁿ tǎ Natanàél xii Jèsús:

—¿Te nása náquiní ñáhá-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú sa ní xíní ñáhà-í xii-n òré ndécú-gǎ-n càha yutnu ngúxí-ǎⁿ te ni tǎ Lìpé vátá cáná ñaha-gá-dé xii-n òré-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁹Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gá, núu ní xáhaⁿ tǎ Natanàél xii-gá:

—Mèstrú, yòhò cúú-n Dǎhe Dútú Ndiòxí yíndàha-n ñáyiú isràél —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁵⁰Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ:

—Cuèndá sá ñí xíní ñáhà-í xii-n càha yutnu ngúxí xǎⁿ iní ñáhá-n, dico cuéhé-gǎ núú sǎ quínì-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁵¹Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Na càchí tnúhu ndáá-í sá sàà nduu, te quiní-ndó nàcaáⁿ andiu. Te quiní-ndó cuè espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí sá ndàa nuu-xi quide-xi núú cùndècu yúhú Tée cùu ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedě.

Vico tnàndaha iò ñuú Cànaá

2 Te nduu únì sá dúcáⁿ ñí cuu te ní xóo ìⁿ vico tnàndaha ñuú Cànaá, ìⁿ ñuú yíndèhu distritú Galileá. Te yàcáⁿ ní xíndecu nǎná Jèsús. ²Te tnáhá Jèsús ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá ní cáháⁿ-yu cuáháⁿ-gá ndìhi-güedé vico-áⁿ. ³Te òré ní ndìhi vinú, te ní xáhaⁿ nǎná Jèsús xii-gá:

—Ñá túú-gǎ vinú ndécú ndìhí-yu —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Nǎá, ñá túú xìnì ñuhu-xi da yúhú cùñaha-n cuèndá vinú-áⁿ, chi vátá tnáhá-gá òré quiní-yu yoo cùu yúhú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

⁵Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii ñáyiú xínu cuechi:

—Cada-ndo nchàa nacuaá na càhàⁿ Jèsús —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

⁶Te yàcáⁿ nútnǎi ínú quídi yúu te queé dàtná ìⁿ cièndú lítrú ndute ìⁿ ìⁿ quídi-áⁿ. Te ndute-áⁿ nándǎhi ñáyiú isràél ndáhǎ-yu te nàqueté-yu cóhǒ-yu chi ducaⁿ tnàhí quidé-yu nàcuáa sàndáá iní-yu Yá Ndiòxí.

⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús xii nchaa cue tée xínu cuechi:

—Nadachítú-ndó ndùte ndi nchaa quídi-áⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní nadachítú-güedé. ⁸Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Vitna te tava-ndo lùha, te canehe-ndo quíhíⁿ cuáha-ndo tée quide vico —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ ñi quide-güedé ní tava-güedé luha nèhe-güedé cuáháⁿ ní sáha-güedé tée quide vico. ⁹Te ní xito ndéé tée quide vico-áⁿ, te sa ní nduu-xi vínú, te ñá túu ní xíní-dé ndéé véxi-xi, dico mee cue tée xínu cuechi sa naha-güedé núu ñi tava-güedé. Ducaⁿ te tée quide vico-áⁿ ñi cana-dé tée tnándaha.

¹⁰Te ní xáhaⁿ-dǎ:

—Nchaa ñáyiú quide vico queñuhú-yu díhna-gá vínú váha. Te sa vai vínú váha xihí-yu, te dǎtnùnì queñuhú-yu vínú ndàhú. Te yòhò díhna-gá vínú ndàhú ní queñuhu-n, te ndéé núu ñi ndihí-ná ní queñuhu-n vínú váha —càchí tée quide vico-áⁿ xáhaⁿ-dǎ xii tée tnándaha-áⁿ.

¹¹Te sá ñi nadatìu Jesús ndute-áⁿ ñi nduu-xi vínú cúu-xí ìⁿ chiuⁿ díhna nuu sǎ vǎ yòo tnàhí ndàcu

cada ní quide-gá ñuu Cànaá, ìⁿ ñuu yíndèhu distritú Galileá, te chiúⁿ ní quide-gá-áⁿ cúu-xí ìⁿ chiuⁿ cahnu vihi, núu xíǎⁿ ní cutnùnì iní-yu sá ìo càhnu cuu-gá, te ní sàndáá iní ñáhá nchàa cue tée xica cuu ndihí-gá.

¹²Te sátá ñi yáha vico, te ní xica Jèsús ndihí nǎná-gǎ, ndihí cue ñaní-gá, ndihí nchaa cue tée xica cuu ndihí-gá cuáháⁿ-yu ñuu Capèrnaúm. Te yàcáⁿ ní xíndecú-yu ìⁿ úú nduu ndihí-gá.

Jèsús ñá túu tnàhá iní-gá nàcuáa quide ñáyiú xití veñúhu

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³Te ta cùyatni cada ñáyiú isràél vico pàscuá, te ní xica Jèsús cuáháⁿ-gá ñuu Jerusalén. ¹⁴Te sátá ñi sáá-gá yàcáⁿ, te ní xica-gá cuáháⁿ-gá veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te xití veñúhu-áⁿ ñi xini-gá ndécú ñáyiú dìcò-yu ndicutu, mbéé ndihí lõmá, te tnàhá ñáyiú dàma díhúⁿ núcò-yu ní xini-gá. ¹⁵Te ní queheⁿ-gá ìⁿ úú yoho, te ní cáunuu tnàha-gá, te ní dáyùhu-gá ñáyiú ní queé-yu quehe veñúhu, ndihí ndicutú-yu ndihí mbéé-yu. Te cue ñáyiú dàma díhúⁿ-ǎⁿ ní dǎngöyo-gá díhúⁿ-yu, te ní dándüá-gá mèsá-yu. ¹⁶Te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue ñáyiú dico lõmá:

—iQueñuhu-ndo nchàa quiti-a xití veñúhu-a! ¡Vá cáda-ndó vèhe núu yǎhu núu cúu vèhe Tàtá-í Dútú Ndiòxí! —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

¹⁷Te xíǎⁿ ní ndacu iní cue tée xica cuu ndihí-gá sá dúcáⁿ yòdo tnuní núu tütù-gá, te càchí-xi: “Ío cùyica iní-í chi ñá cuiní-yu canehe íi-yu vehe Tàtá-í”, duha càchí-xi núu tütù-gá.

¹⁸Te ní xáhaⁿ cuè téé isràél xii-gá:
—¿Ná cúú sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu
cada, cada-n cuèndá cutnùnì
iní-ndí sá cúú òuha taxi tnunì
ñáhá-n xii-ndí-i? —càchí-güedé
xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús:
—Chí dǎngòyo veñúhu-a, te není
xití úní nduu te sa nadàxínu-í —
càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰Te ní xáhaⁿ tùcu cue téé isràél:
—Údico ìnú cuíá nǐ
xíndecuu-güedé ní sáá veñúhu-a, te
yòhó cuìní-n nàdaxínu-n xití úní-ni
nduu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé
xii-gá.

²¹Dico sá nǐ cáháⁿ-gá chi ñá díú
cuèndá veñúhu ni cǎháⁿ-gá chi
cuèndá yiqui cùñú-gá ní cáháⁿ-gá.
²²Núu sátá nǐ xíhí-gá, te ní ndoto-gá,
te òré-áⁿ nǐ ndacu iní cue téé ní xica
cuu ndíhi-gá nàcuáa ní cáháⁿ-gá, núu
xíáⁿ ní sándáá iní-güedé tnúhu yòdo
tnuní núu tütú-gá. Te ducaⁿ te ní
sándáá iní-güedé tnúhu ní cáháⁿ-gá.

Jèsús xiní-gá nàcuáa cà iní nchaa ñáyiú

²³Te òré ndécú Jèsús vico pàscuá,
te ío vǎi ñáyiú ní sándáá iní ñáhá
xii-gá cuèndá ío titní sá vǎ yǒo
tnàhí ndàcu cada ní quide-gá ní
xiní-yu. ²⁴Dico Jèsús ñá ní cǎháⁿ-gá
nchaa tnúhu ñúhu iní-gá, chi sa ní
cutnùnì iní-gá sá ñà túú cùu váha
iní-yu. ²⁵Te ñá túú xini ñuhu-gá ìⁿ
ñáyiú cùñaha nàcuáa cà iní nchaa
tnàha ñáyiú-yu, chi mee-gǎ sa nàha
ndáá-gá nàcuáa cà iní-yu nchaa-yu.

Jèsús ndíhi té Nicòdemú

3 Ní xíndecu ìⁿ téé cùu fariséú
ní xínani-dě Nicòdemú, te

ní cuu-dé ìⁿ téé cùnuu núu ñáyiú
isràél. ²Te téé-áⁿ nǐ sáháⁿ-dé niú
ní cáháⁿ ndíhi-dé Jèsús, te ní
xáhaⁿ-dě:

—Mèstrú, yúhú ndíhi
dava-gá-güedé sa nàha-ndí sá Yǎ
Ndiòxí ní tendaha ñàha-gá xii-n
vèxi-n dǎnehé ñáhá-n xii-ndí, chi
núu ñá túú Yǎ Ndiòxí ndécú ndíhi-n,
te vǎ ndácú-n càda-n nchaa sá vǎ
yǒo tnàhí ndàcu cada quide-n —
cachí-dé xáhaⁿ-dě.

³Te ní xáhaⁿ Jèsús:
—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ
ncháá ñáyiú vǎ ná càcu saa tucu,
te vǎ ndíhu ndaha ñàha Yǎ Ndiòxí
xíi-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴Te ní xáhaⁿ tè Nicòdemú:
—¿Te nása cada ìⁿ ñáyiú sa
ní yíi te cacu-ni tucú-yu? ¿Náa
ndíhu tucú-yu xití ñǎñá-yu te cacu
tucú-yu xito cùu uú-ǎⁿ? —càchí-dé
xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús:
—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sǎ
ncháa ñáyiú na ndùu ndoo nduu
nine iní-xi cuú-yu ñáyiú ní na càcu
saa ndíhi ndute ndíhi Espiritú
Yǎ Ndiòxí, ñáyiú-áⁿ ndíhu ndaha
ñàha-gá xíi-yu. ⁶Te nchaa ñáyiú
càcu ñuyíú-a, chi déhe ñáyiú
ñuyíú-a cùú-yu. Te ñáyiú ní nduu
ndoo ní nduu nine iní-xi, ñáyiú-áⁿ
nǐ nduu táhú-yu Espiritú Yǎ Ndiòxí
te tàxi tnuní ñáhá-ñǎ Espiritú-gá
xíi-yu. ⁷Te vǎ cùñúhu-n tnúhu ní
cáháⁿ-í-a, chi nchaa ñáyiú ní sándáá
iní ñáhá xii-í ní nduu ndoo ní nduu
nine iní-yu, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu
dàtná ñáyiú ní nacacu saa. ⁸Táchí
ndèni xíáⁿ tècú dóho-o xico-xi, dico
ñá túú xiní-ó ndéè ichi véxi-xi, te
ní ñà túú xiní-ó ndéè ichi cuáháⁿ-xi.

Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu Espiritú-gá ndécú ndíhi ñáyiú ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁹Te dàtnùnì ní xícáⁿ tnúhú tùcu té Nicòdemú núú-gã, te xáhaⁿ-dẽ xii-gá:

—¿Te nása ndùu tnúhu càháⁿ-n dùcaⁿ caháⁿ-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

¹⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yòhó cúu-n ìⁿ tée cùtnuní iní-xi, chi dàcuaha-n ñáyiú isràél, ¿te ñá tècú tnùnì-n tnúhu càháⁿ-í-u?

¹¹Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sã nchúhú càháⁿ-ndí ìⁿ sá ñí tecú tnùnì-ndí, te càháⁿ ndáá-ndí cuendá ìⁿ sá ñí xiní-ndí. Dico nchòhò ñá tècú tnùnì-ndó tnúhu càháⁿ-ndí.

¹²Te ñá sàndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í cuendá nchaa nàcuáa cùu ñuyíú-a, te uuⁿ-gá cada-ndo ñuu càháⁿ-í cuendá nchaa nàcuáa cùu andiú.

¹³Vá yòo ìⁿ sàà andiú, te cani-xi cuendú nàcuáa càa. Chi ìⁿdii díí-ni yúhú véxi cuuⁿ-í andiú, te cùu-í ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo. Te diu-ni yàcáⁿ ndaa-í cundecu-í.

¹⁴Te dàtná ní ndanehe ndíi Moisés cóo ñí sata caa ndíi-dí xití yucu, ducaⁿ càda ñaha-güedé cata caa ñaha-güedé núú cùrúxí xii yúhú Tée cùu ñanì tnáhá-ndó nchàa-ndo ìⁿ nduu, ¹⁵te ducaⁿ yãha-í cuendá nchaa ñáyiú na quèndáá iní ñáhá xii-í te nduu táhú-yu cundecu-yu ndíhi Yá Ndiòxí ní caa ni quíhⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Yá Ndiòxí ío cùu iní-gá ñáyiú ñuyíú-a

¹⁶Te Yá Ndiòxí ío cùu iní-gá ñáyiú ñuyíú-a. Te ìⁿdii-ni Déhe-gá ndécú,

te ní tendaha ñàha-gá ní quixi-gá ñuyíú-a, te núu na quèndáá iní ñáhá ñáyiú, te vá cuíta nihnú-yu, chi nduu táhú-yu cundecu-yu ndíhi-gá ní caa ni quíhⁿ. ¹⁷Te Yá Ndiòxí ñá túú ní tendaha-gá Déhe-gá quixi-gá ñuyíú-a dacuíta nihnu-gá ñáyiú, chi ní tendaha-gã Déhe-gá ní quixi-gá sá dácäcu nihnu-gá ñáyiú ñuyíú-a núú ùhú núú ndàhú.

¹⁸Nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Déhe-gá, te vá cuíta nihnú-yu. Te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Déhe-gá ñùhú-yu ichi cuáháⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, chi ñá túú sàndáá iní-yu Déhe Dútú Ndiòxí. ¹⁹Chi ní quixi Déhe-gá ñuyíú-a ní dándíxí tùu-gá iní-yu cuendá cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yã Ndiòxí te tñí-yu ìⁿ ichi váha ni cùu, te ñá ní tnàhá iní-yu, chi ní cudíí-gã iní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá dàcúúxí sã vãha, núu xíãⁿ tá xíta nihnú-yu cuáháⁿ.

²⁰Te nchaa ñáyiú quide nchaa sá cuèhé sá dúhá ñã tnàhá iní-yu cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yã Ndiòxí, te ñá tñí-yu tnúhu-gá cuendá yùhú-yu nduu tnùnì nchaa sá quidè-yu. ²¹Te nchaa ñáyiú ñùhu ichi ndáá cuìní-yu cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yã Ndiòxí, te cùtnunì sá chindèe ñaha-gá xií-yu, chi quide váha-yu.

Té Juàá tée dàcuandute ñaha xii ñáyiú càháⁿ váha tucu-dé cuendá Jèsús

²²Te sátá dúcáⁿ ñí cuu, te ní quee Jèsús cuáháⁿ-gá ndíhi cue tée xica cuu ndíhi-gá distritú Jùdeá. Te yàcáⁿ ní xíndecu tnaa-gá ndíhi-güedé ní xóo dacuàndute-güedé ñáyiú.

²³Te ndècu té Juàá ìⁿ xichi núú nání Ènón yatni ñúú Sàlém dácuañdute-dé ñáyíu, chi yàcáⁿ ío váha ñùhu ndute, núú xíáⁿ ní xóo quíhíⁿ ñáyíu yàcáⁿ ní xóo cuanduté-yu. ²⁴Duha ní cuu cútñàhá vátá ngává-gǎ té Juàá vecaá.

²⁵Te ní cacu ìⁿ cuèndú ní cáháⁿ cue tée xica cuu ndíhi té Juàá ndíhi ìⁿ úú cue tée isràél, núú ndèdacàa sá váha-gá cada ñáyíu cuèndá nduu íi-yu. ²⁶Te ní sáháⁿ-güedé núú ndécú tē Juàá ní xáhaⁿ-güedé:

—Mèstrú, tée ní quixi núú ní xíndecu-n ndàa íngá xio yúte Jòrdán, tée dii cuèndú-xi ní cáháⁿ-n, tée-ǎⁿ dácuañdute-dé tñàhá-dé ñáyíu. Te ío vài ñáyíu ní chinchícúⁿ ñáhá xii-dé —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-dé.

²⁷Te ní xáhaⁿ tē Juàá:

—Te vá yóo ìⁿ ndàcu cada ìⁿ chiuⁿ nacuaá cuu váha iní Yǎ Ndiöxí, te núú ñá túú mèe-gá chíndèe ñaha-gá xii-yu. ²⁸Te nchòhó sa nàha-ndo sá yǔhú ní cáháⁿ ndáá-í sá ñà díú Crìstú cùu-í, dico mee Yǎ Ndiöxí ní tendaha ñàha-gá yódó nùu-í véxi núú Yàá-áⁿ. ²⁹Te nchòhó xìní-ndó sǎ ìⁿ tée tñandaha te xíchi tñandaha ndíhi-ná-dé cúndíhi-dé. Te tée ní xica ndáhú ío cùdíí iní-dé ndèdóho-dé nchaa tñúhu càháⁿ tée tñandaha-áⁿ. Te ducaⁿ sätñahá-xi cùu yúhú, chi ío cùdíí iní-í sá vái ñáyíu ta chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús cuáháⁿ. ³⁰Te uuⁿ-gá cuita cuu vài ñáyíu cutnùní iní-xi sá ío cùnuu-gá, te yúhú cuita ndóo ndee-í quíhíⁿ —càchí-dé xǎhaⁿ-dē xii-güedé.

Crìstú véxi cuuⁿ-gá andíu

³¹Te ìⁿ dii díí-ni Crìstú Yáá véxi cuuⁿ andíu cùnuu-gá núú ñuyúú-a.

Te nchaa ñáyíu ndècu ñuyúú-a cùu-yu ñáyíu ñuyúú iha, te càháⁿ-yu sá cùu-xí ñuyúú-a. Dico Crìstú Yáá véxi cuuⁿ andíu ³²càháⁿ-gá ìⁿ sá ní xíní-gá, te càháⁿ-gá ìⁿ sá ní tecú dóho-gá. Te ñá túú cuíní-yu quíndáá iní-yu tñúhu càháⁿ-gá.

³³Te nchaa ñáyíu tñè tñúhu càháⁿ Yáá véxi cuuⁿ andíu-áⁿ càháⁿ-yu sá tñúhu Yá Ndiöxí cùu-xí ìⁿ sá ndáa.

³⁴Te Déhe-gá Yáá véxi cuuⁿ andíu càháⁿ-gá mee-ni tñúhu-gá. Te ñá ùhú iní-gá ní sáñaha-gǎ Espiritú-gá ndécú ndíhi Déhe-gá. ³⁵Te Dútú Ndiöxí ío cùu iní-gá Déhe-gá,

núu ní xáhaⁿ-gǎ sá méé-gǎ taxi tñùní-gá nchaandi túhú sá ío. ³⁶Te nchaa ñáyíu na quíndáá iní ñáhá xii Déhe-gá, ñáyíu-áⁿ cundecú-yu ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te nchaa ñáyíu vá quíndáá iní ñáhá xii Déhe Yá Ndiöxí ío dandòho ñaha-gá xii-yu.

Jèsús ndíhi ìⁿ ñaha Sàmariá

4 Te ní níhí cue tée cùu fariséú tñúhu sá vài-gá ñáyíu ta chinchícúⁿ ñáhá xii Jesús. Te ducaⁿ vài-gá-yu ta dàcuandute-gá cuáháⁿ dácúxí tē Juàá. ²Te cuèí ñá díú mèe-gá dácuañdute ñaha-gá xii-yu, dico cue tée xica cuu ndíhi-gá dácuañdute ñaha-güedé xii-yu. ³Te ní níhí Jèsús tñúhu nàcuáa càháⁿ cue tée cùu fariséú, núu ní ndee-gá distrítú Jùdeá cuánuhú tucu-gá distrítú Galiléa.

⁴Te ichi ñùhu-gá ní nayáha-gá distrítú Sàmariá. ⁵Te ní sáá-gá ìⁿ ñúú nání Sicár te ñúú-áⁿ yíndèhu-xi distrítú Sàmariá. Te xíaⁿ cáá yàtni ñuhu núú ní sáha táhú ndíi Jacób déhe ndíi ndíi Chèé. ⁶Te yàcáⁿ cáá

dòco ní cuu cuendá ndí Jàcób. Te cùu-xi datná cuádava nduu ñuhu Jesús ichi, te ío ní xàú-gá nũ ní sáá-gá yuhu dòco-áⁿ ñí ngóo-gá ndétátú-gá. ⁷⁻⁸Te ní xica cue tée xica cuu ndíhi-gá cuáháⁿ-güedé xítí ñuú Sicár cuánguaaⁿ-güedé sá cáxí-güedě. Te yuhu dòco-áⁿ núcõo-gá ní sáá ìⁿ ñadìhí ñaha distrítú Sàmariá véxi quéhnu-aⁿ ndute, te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Taxi táhú luha ndute na còho-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă.

⁹Te ní xáhaⁿ ñadìhí-áⁿ:

—¿Ná cuendá da núú-í xicáⁿ-n ndùte coho-n? Te yòhó cúu-n tēe isràél, te yúhú cúu-í ñaha Sàmariá —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xì-gă.

Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-aⁿ, chi ñá túú ndècu váha ñáyíu isràél ndíhi ñáyíu distrítú Sàmariá. ¹⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:

—Ñá cútnùní iní-n nă taxi Yá Ndiõxí xii-n, te ni ñă cútnùní iní-n yòo xicáⁿ ndute núú-n. Te núu dícò xìní-n yòo cuu yúhú á, te da mee-n cǎcáⁿ-n ndùte núú-í coho-n, te yúhú taxi-í ndute cundecu ndíhi-n nũ cuáháⁿ núú vèxi —càchí-gá xáhaⁿ-gă.

¹¹Te ní xáhaⁿ tùcu ñadìhí-áⁿ:

—Tătá, nì sá quéhnu-n ndùte ñá túú nèhe-n, te doco-a cùnù víhí, te ñá túú ndèe quíngueheⁿ-n ndùte taxi-n coho-í. ¹²Ndí Jàcób ñaní tnáhá-ndí ní xíndecu ndèe sanaha ñí cadúha ndí doco-a ñí tóo ndute ní xíhi ndí, ndíhi nchaa déhe ndí, ndíhi nchaa quiti ndí, te ní ndóo cùu cuendá-ndí. ¿Te násai, te yòhó cùnù-gá-n dàcúxí ndí-ăⁿ? —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xì-gă.

¹³Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nchaa ñáyíu xíhi ndute doco-a, te vá cúú vètú dúcáⁿ iní-yu chi dayichí ñáhá-ní tùcu-xi ndute-a.

¹⁴Dico nchaa ñáyíu na còho ndute na cuãñaha-ï, te vá ìⁿ ndùu-gá dayichí ñáhá-xí ndùte-áⁿ xií-yu, chi ndute cuãñaha-ï cúú-xí ndùte váha-gá. Te dàtná quée ñihni ndute xítí doco-a, nchaa-ni nduu ñuhu ñá túú yìchí, ducaⁿ sǎtnahá-xi cada-xi chi candeca-xi iní-yu ni caa ni quíhíⁿ, te núu na còhó-yu ndute cuãñaha yùhú —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

¹⁵Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Tătá, taxi ndute-áⁿ ná còho-í cuendá sá vă dáyichí ñáhá tnàhí-gá-xi ndute. Te vá quíxí-gă-í quixi quéhnu-í ndute doco-a —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xì-gă.

¹⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuáháⁿ cuàngàna yìi-n, te quixi-ndo ìha —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

¹⁷Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Ñá túú yìi-í —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xì-gă.

Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús:

—Ndáá càháⁿ-n sǎ ñà túú yìi-n.

¹⁸Dico ní cuu úhúⁿ tée cǎndeca-n, te tée ndèca-n vitna chi ñá dífú yìi-n cuu-dé, te ndáá càháⁿ-n sǎ ñà túú yìi-n —cachí-gá xáhaⁿ-gă xii-aⁿ.

¹⁹Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-gă nũ ní xáhaⁿ tùcu-aⁿ:

—Tătá, yúhú sání iní-í sá yòhó cúú-n ìⁿ tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí.

²⁰Te cue ñaní tnáhá-ndí ní xíndecu ndée sanaha ñí xóo cada càhnú-yu Yá Ndiõxí tindúú-a, dico nchòhó ñáyíu isràél càchí-ndó sǎ ndèe ñuú Jerusàlén cada càhnu-o-gá —càchí-aⁿ xăhaⁿ-aⁿ xì-gă.

²¹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-aⁿ:
—Ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a, te
quindáá iní-n. Sa ta cùyatni
sáá nduu sá ñà dífú-gã mee-ni
tìndúú-a, te ni ñà dífú-gã mee-ni
ñúú Jerusálén cada càhnu-ndo
Tátá-ó Dütú Ndiöxí, chi ndëni
ní cuu cada càhnu-ndo-gá. ²²Te
nchòhó cue ñáyiú Sàmariá chi ñá
cútnuní iní-ndó nã cúú sã quidé
càhnu-ndo, dico nchúhú ñáyiú
isràél, chi cùtnuní iní-ndí nã cúú sã
quidé càhnu-ndí. Chi ìⁿ téé isràél
véxi-dé dàcácu nihnu-dé ñáyiú
cuèndá vá quìhíⁿ-yu núú ùhú núú
ndàhú. ²³Te není vitna ngúíta-yu
cada càhnu ndisá-yu Tátá-ó Dütú
Ndiöxí, te cadá-yu ni yùhu ni iní-yu
sá cúú-xí-gã, chi mee-gã ducaⁿ
cuìní-gá cadá-yu cada càhnú-yu-gá.
²⁴Te Yá Ndiöxí chi ìⁿ espíritu
cúú-gã. Te nchaa ñáyiú na càda
cahnu ñaha, te cadá-yu ni yùhu ni
iní-yu sá cúú-xí-gã te cadá-yu dàtná
càháⁿ tnúhu-gá —càchí-gá xáhaⁿ-gã
xii-aⁿ.

²⁵Te ní xáhaⁿ ñàdìhí-áⁿ:
—Xìní-í sá quíxí téé cùu Mesías,
téé càchí-güedé nání Cristú. Te
téé-ãⁿ ná sàá-dé, te cachí tnúhu
ndáá-dé nàcuáa cuu —càchí-aⁿ
xáhaⁿ-aⁿ xii-gá.

²⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:
—Diu téé-áⁿ cúú yùhú téé
ndàtnúhu ndìhi-n —càchí-gá
xáhaⁿ-gã xii-aⁿ.

²⁷Te òré-áⁿ nì ndexio cue téé xìca
cuu ndìhi-gá, te ní cuñúhu-güedé sá
ndàtnúhu-gá ndìhi ñàdìhí-áⁿ. Dico
ni ìⁿ-güedé ñá ní xìcáⁿ tnúhú-güedé
núú-gã nũu ná cuèndú ndàtnúhu-gá
ndìhi ñàdìhí-áⁿ. ²⁸Ducaⁿ te ní
dándö ñàdìhí-áⁿ yóó ndute-aⁿ

xíáⁿ, te ní xica-aⁿ cuánuhú-aⁿ ñuú
cútnúhu-aⁿ ñáyiú cuèndá Jèsús.

²⁹Te ní xáhaⁿ-aⁿ:

—Chí nèhé ná quìhíⁿ-ó, chi
quiní-ndó nã cúú ìⁿ téé nùcúo yuhu
dòco-áⁿ nũu ñá díú Cristú Yáá ní
tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyíú-a
cùu-dé nũu ní cáháⁿ ndáá-dé
nàcuáa cùu ndecu-í —càchí-aⁿ
xáhaⁿ-aⁿ xii-yu.

³⁰Te sá nì níhí ñáyiú ñuú-áⁿ tnúhu,
xíáⁿ ní xicá-yu cuáháⁿ-yu. ³¹Te òré
vátá sàá-gá-yu xíáⁿ nì xáhaⁿ cuè téé
xìca cuu ndìhi-gá xii-gá:

—Mèstrú, cudèhñu na cudehñu-o
—cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

³²Te ní xáhaⁿ-gã:

—Ndècu ìⁿ sá cáxì-í, ìⁿ sá ñà túú
xìní nchòhó —càchí-gá xáhaⁿ-gã
xii-güedé.

³³Te cue téé xìca cuu ndìhi-gá
xìtnàha-güedé:

—Váa lò ñáyiú ní quixi nehe sá
nì xexi-gá nũu duha càháⁿ-gá —
càchí-güedé xìtnàha-güedé.

³⁴Te ní xáhaⁿ-gã:

—Dàtná cuìní-ndó cùu vétú iní-ó
òré xéxi-ó, ducaⁿ cùu vétú iní-í
quidè-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ
Yá Ndiöxí Yáá ní tendaha ñàha
xii-í véxi-í ñuyíú-a, te chiⁿ-gá ío
cùdíí iní-í dandìhi-í. ³⁵Te nchòhó
càchí-ndó sã cùmání cùmí-gã yóó
te cuu itú. Dico yùhú càchí-í sá
cundehe-ndo ñáyiú-ãⁿ, chi sa ndècu
túha-yu, dàtná cúú-nã itú sá sã
ní cuu-ná natahu-o cùu-yu, chi sa
ndècu túha-ná-yu cundedóho-yu
tnúhu-í. ³⁶Te dàtná cúú ñáyiú
nàtahu itú chi sa cúhuⁿ yáhu-yu,
ducaⁿ sàtnahá-xi cùu ñáyiú na
càháⁿ tnúhu-í, chi cuáñaha-í sá
ndúú tãhú-yu na sàá nduu. Te

nchaa ñáyi na tn̄i tnúhu-í te nduu táhũ-yu cundecu-í ndihí-yu ni caa ni quíhíⁿ. Te dàtná cúu ñáyi ní chihí tatá-xi, ndihí ñáyi ní natahu ítú-xi cùdífí-nǎ ín-yu. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyi na càháⁿ tnúhu-í. ³⁷Chi ndáá quée-xí nàcuáa cuáháⁿ ìiⁿ cuèndú sá càchí-xi: “Tucu téé ní chihí tatá, te tucu téé ní natahu”, duha cuáháⁿ cuèndú-án. ³⁸Te yúhú tendaha ñaha-ĩ xii-ndo quíhíⁿ-ndó càháⁿ-ndó tnúhu-í núu sà ní yáha-güedé ní càháⁿ-güedé tnúhu-í. Te nchòhò quíhíⁿ-ndó dicó-nǎ nduu cuèndá-ndó chùuⁿ-án —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁹Te ío cuéhé ñáyi núu-án ní xíndèdóho-yu cuèndú ní cani ñadìhí-án nǔŷ-yu sá Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ nchaa nàcuáa quide-aⁿ, te xíǎ ío vǎi-yu ní sándáá ín-yu Jèsús. ⁴⁰Te ní quexlò-yu núu ndécú-gǎ, te ní càháⁿ ndàhú-yu núu-gǎ sá quéndò-gá ñuu-yu, núu xíǎ ní xíndecu-gá ndihí-yu úu nduu. ⁴¹Te ío cuéhé-gǎ-yu ní sándáá ín-yu tnúhu ní càháⁿ mée-gǎ. ⁴²Te ní xáhǎⁿ-yu xii ñadìhí-án:

—Vitna te ñá díú mèe-ni tnúhu ní càháⁿ-n ní sándáá ín-ndí-gǎ, chi ní càháⁿ mée-gǎ ní xíndedóho-ndí vitna núu ní sándáá ndisa ín-ndí sá díú-gǎ cúu-gǎ Crìstú Yaa ní tendaha Yǎ Ndiòxí véxi ñuyú-a dàcácu nihnu-gá ñáyi núu ùhú núu ndàhú —càchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-aⁿ.

Jèsús quidé tǎtna-gá déhe ìiⁿ téé ndèé chíúⁿ nǔŷ gobièrnú

⁴³Te nduu úní ní nucúhuⁿ Jèsús ichi cuáháⁿ-gá distritú Galileá. ⁴⁴Te cuáháⁿ-gá yàcáⁿ, chi mee-gǎ ní cachí-gá sá nǔu ìiⁿ téé na càháⁿ-dé

tnúhu Yá Ndiòxí ñuu núu ní cacu-dé, te ñá túu nèhé-yu sá yíñùhu núu-dě. ⁴⁵Te òré ní sáa-gá distritú Galileá, te ío váha ní cuu ínì ñáhǎ-yu xii-gǎ, chi cuèndá tnàhá-yu ní xíndecu ndihí-gá vico pàscuá ñuu Jerusàlén. Te yàcáⁿ ní xiní-yu nchaa sá ñǎ quide-gá.

⁴⁶Te ní sáháⁿ tucu-gá ñuu Cànaá ìiⁿ ñuu yíndèhu distritú Galileá, núu ní nadatìu-gá ndute ní nduu-xi vínú. Te ñuu Capèrnaúm ndécú ìiⁿ téé ndèé chíúⁿ nǔŷ téé cùu gobièrnú, te téé-án cùhú ìiⁿ déhe-dé.

⁴⁷Te ní níhí-dě tnúhu sá ñǎ ndee Jèsús distritú Jùdeá ní ndexìo-gá distritú Galileá, núu ní sáháⁿ-dé núu ndécú-gǎ, te ní càháⁿ ndàhú-dé núu-gǎ sá quíhíⁿ-gǎ cada tǎtna-gá déhe-dé, chi sa ndècu-na-dé sá cùu-dé. ⁴⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé: —Nchòhò, chi vá quíndáá ínì ñáhǎ-ndó xii-í te núu vá càdà-í ìiⁿ sá vǎ yò tnàhí ndàcu cada quini-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁴⁹Te ní xáhaⁿ tucu téé cùhú déhe-xi-án xii-gǎ:

—Tǎtá, cundee ínì-n ná quíhíⁿ-ni-o càda tǎtna-n dèhe-í ná cuu-dé, chi càhú víhí tnàhá-dé —càchí-dé xáhǎⁿ-dě xii-gǎ.

⁵⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuanùhú te quini-n ñǎ ní ndúha déhe-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Te ní sándáá ínì-dé tnúhu ní càháⁿ Jèsús, te cuánuhú-dé. ⁵¹Te ñùhu-dé ichi cuánuhú-dé ní sánú tnàhá ñáhǎ cuè téé xínu cuechi núu-dě. Te ní xáhaⁿ-güedé sá sà ta ndúha déhe-dé cuáháⁿ.

⁵²Te ní xícaⁿ tnúhú-dě núu-güedé ná òré cúu-xí ñǎ ngúíta-xi ta quètaú cuéhé-dě. Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Icu dàtná òré caá ìⁿ sacuaa ní nchíco-dé cahni —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

⁵³Te tătă tée cùhú-áⁿ nǐ ndacu iní-dé sá díú òré ní quétau cuéhé-dě ní cáháⁿ ndihi-dé Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ sá ndúha déhe-dé. Te xíáⁿ núu ndi nchàa tée-áⁿ vehe-dé ní sándáá iní-yu Jèsús.

⁵⁴Te sá nǐ quide-gá-áⁿ cúú úú xito quide-gá sá vǎ yõo tnàhí ndàcu cada. Te sá nǐ quide-gá xito cùu uú-áⁿ cúú-xí sǎ nǐ quide-gá cútnàhá ní ndee-gá distritú Jùdeá cuánuhú-gá distritú Galileá.

Jèsús quidé tătna-gá ìⁿ tée cùhú ìⁿ xichi núú nání Bètesdá

5 Te sátá dúcáⁿ nǐ cuu, te ní tnahá nduu nǐ quide ñáyiú isràèl ìⁿ vico. Te ní sáháⁿ Jèsús ñuuú Jerusálén. ²Te ni càa xico yuhu ñuu-áⁿ ñúhú dòco, te títñí yèhe-xi ndecu. Te ìⁿ yèhe-xi-áⁿ nání Yùyehe Mbéé, te yatni xíáⁿ cáá ìⁿ tanquí ndute dàna-ní-yu Bètesdá tnúhu mèe-yu tnúhu hèbreú, te yuhu tànquí-áⁿ cáá úhúⁿ corrèdór. ³Te xití corrèdór-áⁿ xíndecu cuéhé ñáyiú cùhú, ñáyiú cuáá, ñáyiú yacua, ñáyiú ñá cúú-gǎ candá nihnu, ndètú-yu candá ndute-áⁿ. ⁴Chi nihí-yu tnúhu sá áma nihnu cùuⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí, te dàcandá-xi ndute ñúhu tanquí-áⁿ. Te ñáyiú díhna nuu nà quée xití ndute-áⁿ, te òré-ni ndúha-yu. ⁵Te yàcáⁿ ñútnàhá ìⁿ tée ní cuu ócò sáhúⁿ úní cuíá sǎ cùhú-dé. ⁶Te ní xiní Jèsús cáá-dě, te ní cutnùnì iní-gá sá nǐ cuu cuéhé cuíá cùhú-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—¿Cuíní-n ndúha-n-ǎⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁷Te ní xáhaⁿ tée cùhú-áⁿ:

—Tàta, vǎ yõo nihí-í dàquée ñaha xii-í xití tànquí-a òré càndá ndute, chi òré cuíní-í quée-í, te ìngá-ni tucú-yu quènduu-yu núu-í cuángueé-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ndacuñí, te ndaca-ni-n yùu-n, te caca-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁹Te òré-ni-áⁿ nǐ ndúha tée cùhú-áⁿ, te ní ndaca-ni-dé yuu-dé, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé. Te nduu-ǎⁿ cúú-xí nduu ndetatú ñáyiú, ¹⁰núu ní xáhaⁿ cuè tée isràèl xii tée ní cùhu-áⁿ:

—Vitna cùu-xi nduu ndetatú-ó núu vǎ cúú cuído-n yuu-n —cachí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

¹¹Te ní xáhaⁿ-dě:

—Mee tée ní quide tătna ñaha xii-í ní cachí-dé sá ndàcàni-í yuu-í, te caca-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

¹²Te ní xáhaⁿ-güedě:

—¿Te ná cúú tée ducaⁿ nǐ cachí sá ndàcàni-n yuu-n te caca-n-í? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii-dé.

¹³Dico tée ní cùhú-áⁿ ñà túú ní cùtnunì iní-dé ná cúú tée ní quide tătna ñaha xii-dé, chi Jèsús òré-ni ní xica-gá cuáháⁿ-gá tnuú nchaa ñáyiú chitu xíndecu xíáⁿ. ¹⁴Te sátá dúcáⁿ te ní naníhí tnahá Jèsús ndihi tée ní quide tătna-gá-áⁿ xití veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Ní xiní-n nǎ ní ndúha-n-va. Te vitna vǎ cadá-gǎ-n nǎndì sá cuèhé sá dúhá, chi núu na càda-ni-n

ña, te quixi ingá cuéhé, te vìhi-gá ndoho-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

¹⁵Ducaⁿ te ní xica téé ní cuhú-áⁿ cuängúñaha-dě xii cue téé isràél sá Jèsús ní quide tátna ñaha-gã xii-dé. ¹⁶Núu sátá ñí níhí cue téé isràél tnúhu, te ní cuu úhú iní-güedé Jèsús. Te ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedě xii-gá cuendá sá dúcáⁿ ñí quide tátna-gá nduu ndètátú-güedé. ¹⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Tătà-í Dútú Ndiöxí quidé chiⁿ-ni-gá núu xíãⁿ quidé chiⁿ-í tnàhá-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁸Te ní cudééⁿ-güedě sá ñã ní cãnehe íi-gã nduu ndètátú-güedé, te ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedě, te uuⁿ-gá ní cuiní-güedé cahni ñaha-güedě xii-gá sá ñí cachí-gá sá Tătá-gã cúú Dútú Ndiöxí, chi ní sani iní-güedé sá cuiní-gá nútnahá-gá Yã Ndiöxí núu xíãⁿ ío ní cudééⁿ-güedě.

Jèsús Déhe Yá Ndiöxí táxí tnùní-gá

¹⁹Te ní xáhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã yúhú chi ni ñíⁿ sá ñã ndácù-í cada mee-í núu ñá túú mèe Tătà-í dãnèhé ñáhá-gã xii-í nàcuáa cada-í, chi nchaá sá quidé Tătà-í quidé-í tnàhá-í. ²⁰Te Tătà-í ío cùu iní ñáhá-gã xii-í núu dãnèhé ñáhá-gã nchaá nàcuáa quide-gá. Te vitna ndècu vai-gá chiⁿ tahu-gá cada-í, chiⁿ sá vátá quiní-gá-ndó càda-í nàcuáa cuñúhu vìhi-ndo. ²¹Chi Tătà-í dandòto-gá ñáyiu ní xíhí. Te yúhú cada-í te nduu táhú nchaá ñáyiu càchí iní-í cundecu ndíhi ñàhá-yu xii-í ni caa ni quíhíⁿ.

²²Te na sàá nduu te ñá dítú Tătà-í cada ndáá-gá cuéchi ñáyiu, chi ní cachí-gá sá yúhú cada ndáá-í ²³cuendá nchaá ñáyiu canehé-yu sá yínúhu núu-í dàtná nèhè-yu sá yínúhu núu Tătà-í Yáá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyúú-a. Te nchaá ñáyiu ñá túú nèhe sá yínúhu núu yúhú, te ni núú Tătà-í ñá túú nèhé-yu sá yínúhu.

²⁴Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na cùndedóho tnúhu na càháⁿ-í, te núu na quìndáá iní-yu Dútú Ndiöxí Yáá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyúú-a ña, te vá cuíta nihnú-yu chi nduu táhú-yu cundecú-yu ndíhi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

²⁵Te vitna na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha cùu-yu dàtná ñíⁿ ñáyiu ní xíhí, te vitna ní sáá nduu cùndedóho-yu tnúhu càháⁿ yúhú Déhe Dútú Ndiöxí, te nchaá ñáyiu na quìndáá iní-xi, te naníhí tàhú-yu. ²⁶Te dàtná quidé mèe Tătà-í dàcácu nihnu-gá ñáyiu, ducaⁿ ñí cachí-gá cada-í dàcácu nihnu-í-yu. ²⁷Te ní cachí tucu-gá sá sàá ñíⁿ nduu, te cada ndáá-í cuéchi nchaá ñáyiu ñá túú quide ndáá, chi yúhú táxí tnùní-í, te cùu-í ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo. ²⁸Te ni vã cúnúhu-ndo tnúhu càháⁿ-í, chi sáá nduu te nchaá ñáyiu ní xíhí tecú dóho-yu tnúhu càháⁿ-í. ²⁹Te ndoto nchaá ñáyiu ní quide váha cundecu ndíhi-í-yu ni caa ni quíhíⁿ, te ndoto tnàhá nchaá ñáyiu ní quide cuèhé ní quide duha, te ñáyiu-áⁿ quíhíⁿ-yu núu ùhú núu ndàhú.

Yá Ndiöxí chíndèe tnúhu-gá Jèsús

³⁰Te yúhú, chi ni ñíⁿ sá ñã ndácù-í cada mee-í núu ñá dítú

mèe Yá Ndiöxí táúchìuⁿ-gá nàcuáa cada-í. Te quide ndáá-í cuéchi ñáyi u nàcuáa tàxi tñuní-gá cada-í, te yúhú ñá túu quide-í sá cúu ìní mée-í chi Tătà-í ní táúchíuⁿ-gã nàcuáa cada-í. ³¹Te núu na càháⁿ-í sá mée-í táxi tñuní-í, te vá quindáá iní-ndó. ³²Chi Yá Ndiöxí chindèe tñuhu ñaha-gã xii-í, te yúhú xìní-í sá tñuhu càháⁿ-gá cuendá-í cúu-xí ìⁿ sá ndáa. ³³Te nchòhó ní téchíuⁿ-ndó cuè téé ní sáháⁿ ní ndúcu tñuhu-güedé núu tẽ Juàá nñu ná tñuhu cáháⁿ-dé cuendá-í, te téé-ãⁿ ní cáháⁿ ndáá-dé nàcuáa ndùu cuendá-í. ³⁴Dico yúhú, chi ñá túu xini ñuhu-í ìⁿ ñáyi u ñuyú-a chindee tñuhu ñahá-yu xii-í, dico té Juàá ní cáháⁿ váha-dé cuendá-í, te xíãⁿ càchí tñuhu tucu-í cuendá quindáá iní-ndó, te naníhí tãhú-ndó. ³⁵Te dàtná cuiní-ndó cùu ìⁿ iti ndéñuhú te dàyehé-xi, ducaⁿ sãtnahá-xi ní cuu té Juàá, chi sacú-ni nduu ío ní cudí ìní-ndó tñuhu ní cáháⁿ-dé. ³⁶Te váha-ni ní cáháⁿ té Juàá, dico yúhú chi ndècu nchaa sá tá quide-í véxi nàcuáa ní táúchíuⁿ Yá Ndiöxí cada-í, te nchaa xíãⁿ cúu-xí ìⁿ sá cútnuní iní-ndó sã mée Yá Ndiöxí ní tendaha ñaha-gã xii-í véxi-í ñuyú-a. ³⁷Te ñu-ni-gá chindèe tñuhu ñaha-gã xii-í, dicó-ni sá mée-ndó ñá túu cuiní-ndó càda cuendá-ndó tñuhu càháⁿ-gá, te ni ñá túu xìní-ndó nàcuáa cà-gá. ³⁸Te ñá túu quèe iní nchòhó tñuhu càháⁿ-gá, chi ñá túu sàndáá iní ñahá-ndó xii yúhú Déhe-gá. ³⁹Te dàcuaha vihi-ndo tutú ndéé tñuhu-gá, chi sàni iní-ndó sã xíãⁿ-ni dacuàha-ndo te naníhí tãhú-ndó. Te váha-ni quide-ndo, chi ñu tutú-áⁿ càháⁿ-xi cuendá-í. ⁴⁰Te nchòhó ñá

túu cuiní-ndó quindáá iní ñahá-ndó xii-í cuendá naníhí tãhú-ndó.

⁴¹Te yúhú, ñá túu xini ñuhu-í sá càdá càhnu ñaha-ndo xii-í. ⁴²Dico sa xìní-í nàcuáa sàni iní-ndó chi ñá túu cùu iní-ndó Yá Ndiöxí. ⁴³Te yúhú véxi-í ñuyú-a chi Tătà-í ní tendaha ñaha-gá, te nchòhó ñá túu cuiní-ndó tñi-ndo tñuhu càháⁿ-í, dico núu quixi ìⁿ téé cáháⁿ cuendá mée-xí, chi quindáá iní-ndó. ⁴⁴Te ná váha nchòhó ná tñi-ndó tñuhu càháⁿ-í, te xio xio-ni quide cahnu tñaha-ndo, te ñá túu quide cuendá-ndó sã tñuhu váha càháⁿ Yá Ndiöxí cuu xii-ndo. ⁴⁵Te vá cání ìní-ndó sã yúhú ndàcáⁿ cuéchi-í núu Tătà-í nàcuáa quide-ndo, chi ndíi Moisés ní chídó tñuní ndíi núu tütú Yá Ndiöxí nàcuáa quide-ndo sá ñá túu quide váha-ndo, te mee-ndo sàni iní-ndó sã naníhí tãhú-ndó cuendá tñuhu ní cáháⁿ ndíi. ⁴⁶Chi núu nchòhó sàndáá ndisa iní-ndó tñuhu ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá, te ducaⁿ te quindáá iní-ndó yúhú ní cùu, chi ndíi-ãⁿ ní chídó tñuní ndíi nàcuáa cada-í ñuyú-a vitna. ⁴⁷Te núu ñá túu sàndáá iní-ndó tñuhu ní chídó tñuní ndíi, te ñu-ni ducaⁿ càda ñaha-ndo xii-í vá quindáá iní-ndó tñuhu càháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús dácaxi-gá úhúⁿ mĩl ñáyi u

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 Te sáta dúcáⁿ ñi cuu, te ní quee Jèsús cuáháⁿ-gá ingá xio yuhu làgúná Galiléa, àdi Tiberiás chi úu ñu-xi. ²Te ío cuéhé ñáyi u nchícúⁿ ñahá xii-gá cuáháⁿ cuendá sá ñi xini-yu nchaa sá vá yòo tñahí ndàcu cada ní quide-gá, chi ní

quide tátna-gá nchaa ñáyiú cùhú.

³Te ní sáá Jèsús ndìhi cue tée xica cuu ndìhi-gá ìíⁿ núú tìndúú, te xíáⁿ ní ngóo-gá ndìhi-güedé. ⁴Te ta cùyatni coo vico pascuá, vico quide ñáyiú isràél. ⁵Te ní xiní-gá sá ìo vài ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii-gá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ-gã xii té Lìpé:

—¿Ndèè quíhíⁿ-ó quínguaaⁿ-o sá cáxí nchàa ñáyiú-a? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

⁶Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-gã xii-dé cuendá sá cuiní-gá quiní-gá nása cunduu tnúhu cáháⁿ-dé, dico mee-gã sa xiní-gá nàcuáa cada-gá.

⁷Te ní xáhaⁿ tẽ Lìpé xii-gá:

—Te cuèí úú ciendú díhúⁿ denàriú ná dàndonuhu-o cuaaⁿ-o paá, te ní vã tnàhá caxí-yu luha luha —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

⁸Te té Ndríxí ingá tée xica cuu ndìhi-gá, ñaní té Xímú, àdi Pelú chi úú dùu-dé, ní xáhaⁿ-dẽ:

⁹—Iha ndècu ìíⁿ té lìhli nèhe-dé úhúⁿ pàá cebàdá te úú chácá, dico ndèè tnahá xéhé, te cuéhé víhí ñáyiú —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xii-gá.

¹⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Chí cũñaha nà ngóo-yu nchaa-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã.

Te ñáyiú-áⁿ ní ngóo-yu, te càa vihi ité núú ní ngóo-yu-áⁿ, te xínu dàtná úhúⁿ mìl mee-ni cuè tée, te ìíⁿ ñáyiú ìíhí ndìhi landú.

¹¹Te ní queheⁿ Jèsús pàá, te ní ndacáⁿ táhú-gã núú Yã Ndiöxí, te ní sãñaha-gã pàá-áⁿ xii cue tée xica cuu ndìhi-gá, te cue tée-áⁿ ní dácãhñu-güedé ní xexi nchaa ñáyiú xixúcu-áⁿ. Te ìíu-ni ducaⁿ ní quide-gá chácá, te ní dácãhñu tucu-güedé-ìí ní xexi ñáyiú ní ndahá xití-yu. ¹²Te òrè

ní túhú cóhõ-yu, te ní xáhaⁿ Jèsús xii cue tée xica cuu ndìhi-gá sá ná nàqueheⁿ-güedé nchaa sá ní quendóo cuendá sá vã quíhíⁿ-xi núú mìhí.

¹³Te cue tée-ãⁿ ní naqueheⁿ-güedé nchaa sá ní quendóo, te ní chítú ùxúú tídihi núú ùhúⁿ-ni pàá cebàdá.

¹⁴Te sá ní xiní-yu ní nadacàyá-gá sá ní xexí-yu, xíãⁿ ní ngúita-yu ní xítñahá-yu:

—Ndáá sá tẽe-a sa ìo cuendú sá quíxí-dẽ ñuyíú-a cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí —càchí-yu xítñahá-yu.

¹⁵Te ní cutnùní ìní Jèsús sá cádá yìcá-yu candeca ñàhá-yu xii-gá quíhíⁿ cuendá cundecu-gá quindaha ñàha-gá xií-yu ni cùu, núu xíãⁿ ní xica tucu-gá cuáháⁿ-gá xití yucu mee ìíi chícúu-gá.

Jèsús xícá-gã núú ndute

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶Te òrè ní cuu ndiquíⁿ, te cuáháⁿ cue tée xica cuu ndìhi-gá yuhu làgúná. ¹⁷Te ní quee-güedé bàrcú cuáháⁿ-güedé ñúú Capèrnaúm cáá ndàa ingá xio yuhu làgúná, te sa ní cuu ndiquíⁿ, te ñá túú Jèsús quéxio quee-gá bàrcú ñúhú-güedè-áⁿ. ¹⁸Te ní ngúita-xi quène táchí ñíhi, te ñíhi dàcandau ndéè tnáhá ndüte làgúná-áⁿ. ¹⁹Te sa ní cuu dàtná úhúⁿ kilómetrú cuáháⁿ-güedé, te ní xiní-güedé Jèsús tá cùyatni-gá bàrcú ñúhú-güedè véxi-gá núú ndúté, te ní yùhú-güedé. ²⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Yúhú véxi-í, vá yùhú-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²¹Te ìo ní cudíí ìní-güedé sá ní quexio-gá cuánguee-gá bàrcú, te òrè-ni ní quexio-güedé ndìhi-gá

ndéé ingá xio yuhu làgúná núú
cuàháⁿ-güedé.

Ñáiyu nànducu ñaha xii Jesús

²²Te ingá nduu-ǎⁿ xĩndecu-ni
nchaa ñáiyu ní quendóo yuhu
làgúná. Te ní quide cuendá-yu sá
ííⁿ ðii-ná bàrcú nùtnǎi-ǎⁿ ní cùu
ñá túú-gǎ, chi cue téé xica cuu
ndihi Jesús ní quée-güedé bàrcú-ǎⁿ
cuàháⁿ-güedé. Te ní níhǎ-yu tnúhu
sá ñà túú ní quée tnàhá Jèsús. ²³Te
ðiu-ni nduu-ǎⁿ nǎ quee íiⁿ úú bàrcú
ñuú Tìberias ní sáá-xi yatni núú
nǎ xexí-yu pàá sá nǎ ndacáⁿ táhú
Jèsús núú Yǎ Ndiòxi. ²⁴Te ní xiní-yu
sá ñà túú Jèsús ndihi cue téé xica
cuu ndihi-gá, núu ní quée-yu
bàrcú-ǎⁿ cuàháⁿ-yu ñuú Capernaúm
cuánúndúcú ñàhá-yu xii-gá.

Jèsús cúú-gǎ ðàtná íiⁿ sá nchító-ó

²⁵Te ní sáá-yu ingá xio yuhu
làgúná, xíáⁿ nǎ naníhǎ-yu Jèsús, te
ní xáhǎⁿ-yu xii-gá:

—Mèstrú, òná òré ní sáá-n ìha? —
cachí-yu xáhǎⁿ-yu xii-gá.

²⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na cǎchí tnúhu ndáá-í sá
nchòhó nándücu ñaha-ndo xii-í
cuendá-ni sá nǎ xexí-ndo nǎ ndahá
xítí-ndó, dico ñá díú cuendá sá
nǎ quide-í sá vǎ yòo tnàhǎ ndàcu
cada nanducu ñaha-ndo. ²⁷Te vǎ
cádá cuendá-ndó sǎ méé-ní sǎ
cáxí-ndó càda chiuⁿ-ndo chi xíáⁿ
vá cúdǎi-xi. Chi ío-gá xíní ñuhu-xi
cada cuendá-ndó tnúhu Yǎ Ndiòxi
te tnii-ndo, te naníhǎ tǎhú-ndó. Te
tnúhu-ǎⁿ cachí tnúhu yúhú Téé cùu
ñaní tnàhá-ndó nchàa-ndo, te xíáⁿ
candeca-xi iní-ndó nǎ caa nǎ quíhǎⁿ,
chi mee Dùtú Ndiòxi ní cachí-gá sá

dúcáⁿ càda-í —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ
xíí-yu.

²⁸Te ní xáhǎⁿ-yu:

—¿Nása cada-ndí cuendá ngúnu
ichi-ndí nàcuáa cuíní Yǎ Ndiòxi
cunduu-i? —cǎchí-yu xáhǎⁿ-yu
xii-gá.

²⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xíí-yu:

—Yǎ Ndiòxi cuíní-gá sá quíndáá
iní ñàhá-ndó xii yúhú, téé ní
tendaha-gǎ véxi ñuyúí-a —cǎchí-gá
xáhaⁿ-gǎ xíí-yu.

³⁰Te ní xáhaⁿ tùcú-yu xii-gá:

—¿Ná cúú sǎ vǎ yòo tnàhǎ ndàcu
cada, cada-n cùndehe-ndí cuendá
quíndáá iní ñàhá-ndí xii-n-i? ¿Àdi
nágá cúú sǎ cádá-n cuendá cutnùní
iní-ndí sá ndàá càháⁿ-n-í? ³¹Chi
cue ñaní tnàhá-ó nǎ xĩndecu ndéé
sanaha nǎ xexí-yu pàá naní mànáá
xítí yucu ðàtná yódó tnùní núú tùtú
Yǎ Ndiòxi núú cǎchí-xi: “Yǎ Ndiòxi
ní sǎñaha-gǎ sá nǎ xexí-yu, te ní
cuuⁿ túu-xi andiu”, duha cǎchí-xi
núú tùtú-gá —cǎchí-yu xáhǎⁿ-yu
xii-gá.

³²Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo
sǎ ñà díú ndíi Moisés ní sǎñaha
ndíi pàá ní cuuⁿ andiu nǎ xexí-yu,
chi mee Tǎtà-í ní sǎñaha-gǎ sá
nǎ xexí-yu. Te sá táxí-gǎ vitna
cùu-xi ³³datná pàá véxi cuuⁿ andiu
càndeca-xi iní-ndó nǎ caa nǎ quíhǎⁿ
—cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xíí-yu.

³⁴Te ní xáhǎⁿ-yu xii-gá:

—Tǎtá, mee-ni pàá-ǎⁿ taxi-n
càxi-ndí —cǎchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-gá.

³⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cùu-í ðàtná íiⁿ sá xexí-ndó
càndeca-xi iní-ndó. Te duha
nduu tnúhu càháⁿ-í, chi nchaa
ñáiyu na quíndáá iní ñàhá xii-í,

te vá ndóhó-gǎ-yu docó te vá ndóhó-gǎ-yu ndute. ³⁶Dìcò-ni sá nchòhó ñá túú sàndáá iní ñáhá-ndó cuèi xìní ñáhá-ndó xii-í. ³⁷Te nchaa ñáyiú na càchí Tàtá-í nduu cuèndá-í nasaá-yu núù-í, te ñáyiú-áⁿ vǎ dáquèè tíhù-í-yu. ³⁸Te ñá díú yúhú sá vèxi cuuⁿ-í andiú te quède-í nchaa sá cúú iní mèe-í, chi véxi cuuⁿ-í sá cadá-í nchaa nàcuáa ní táuchíúⁿ mèe Tàtá-í Dútú Ndiöxí Yaa ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyúú-a. ³⁹Te cuiní-gá sá ncháá ñáyiú ní cachí-gá nduu cuèndá-í vǎ dáñà-í-yu cuíta nihnú-yu, te na sáá nduu te diu-ni-í dandòto-í-yu. ⁴⁰Chi ducaⁿ ñí cachí Dútú Ndiöxí cunduu sá ncháá ñáyiú na tñi tñúhu càháⁿ-í, te quèndáá ndisa iní ñáhǎ-yu xii yúhú Déhe-gá, te nduu táhǎ-yu cundecú-yu ndihí Yá Ndiöxí ñi caa ñi quíhíⁿ, te yúhú dandòto-í-yu na sáá nduu — càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁴¹Te ñá ní tñáhá iní ñáyiú isràèl tñúhu ní cáháⁿ Jèsús núú ní nguíta-yu ní cáháⁿ cuèhé-yu cuèndá-gá cuèndá sá ñí xáhaⁿ-gǎ sá mèe-gǎ cúú-gǎ dàtná sá xéxi-ó véxi cuuⁿ andiú. ⁴²Te ní xítñàhá-yu: —¿Náa ñá díú tèe-a cùu-dé Jèsús déhe té Chèè? Nchoo xìní-ó tátá-dě, te xìní-ó ñáná-dě, iná cachí-tu tée-a sá andiú véxi cuuⁿ-dé! —càchí-yu xítñàhá-yu.

⁴³Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu: —Vá càháⁿ cuèhé-gá-ndó cuèndá-í, chí dáñá. ⁴⁴Vá yǒo quèndáá iní ñáhá xii yúhú núú ñá túú mèe Tàtá-í táxi cuèndá ñáhá-gǎ xií-yu. Te diu-gá ní tendaha ñàha-gá xii-í véxi-í, te yúhú dandòto-í-yu na sáá nduu. ⁴⁵Te núú tütú cue téé ní xóo

cáháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha càchí-xi: “Yá Ndiöxí danèhé ñáhá-gǎ xií-yu tñúhu-gá”, duha càchí-xi. Te nchaa ñáyiú na cùndedóho nchaa tñúhu càháⁿ Dútú Ndiöxí, te cutúha-yu nàcuáa càháⁿ-gá, te ñáyiú-áⁿ quèndáá iní ñáhǎ-yu xii yúhú.

⁴⁶Te vá yǒo xìní ñáhá xii Dútú Ndiöxí chi ñíⁿdii-ni yúhú xìní-í-gá, chi núú ndécú-gǎ ní quee-í véxi cuuⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁴⁷Te xáhaⁿ tùcu-gá:

—Na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyiú na quèndáá iní ñáhá xii-í, te naníhí tàhù-yu. ⁴⁸Te yúhú cùu-í dàtná ñíⁿ sá xéxi-ndó cǎndeca-xi iní-ndó, te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-í chi yúhú cada-í te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihí Yá Ndiöxí ñi caa ñi quíhíⁿ. ⁴⁹Te cue ñání tñáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha ñí xexí-yu pàà nání mànáá xití yucu, dico ní sáá nduu te dacuitíí ñí xíhí-yu. ⁵⁰⁻⁵¹Te yúhú càháⁿ-í cuèndá mèe-í, chi véxi cuuⁿ-í andiú. Te cùu-í dàtná ñíⁿ sá nchító-ndó, te nchaa ñáyiú na càxi te candeca-xi iní-yu ñi caa ñi quíhíⁿ te vá cuíta nihnu-gá-yu. Te sá táxi-í xii-ndo xǎⁿ cúú-xí yìqui cuñú-í, te cùu-xi cuèndá nchaa ñáyiú nihíí ñuyúú cuèndá nduu táhǎ-yu cundecú-yu ndihí Yá Ndiöxí ñi caa ñi quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁵²Te ní nguíta ñáyiú isràèl xítñàhá-yu:

—¿Nása cada-tu tée-a núu càchí-tu-dé sá yìqui cuñú-dé taxi-dé caxi-o-í? —càchí-yu xítñàhá-yu.

⁵³Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na càchí tñúhu ndáá-í xii-ndo sǎ núu na càda iní-ndó sǎ dàtná sá

cáxí-ndó yìqui cuñú yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo, te cada tucu iní-ndó sã dàtná sá cóhó-ndó ññì-í ñá, te xiãⁿ quée-xí sã quìndáá iní ñáhá-ndó ñì yuhu ñì iní-ndó te naníhí tãhú-ndó, te núu ñáhá te cuíta nihnu-ndo. ⁵⁴Nchaa ñáyiu na càda iní-xi sá dàtná sá cáxí-yu yìqui cùñú-í te cohó-yu ññì-í, ñáyiu-áⁿ naníhí tãhú-yu te yúhú dandòto-í-yu na sàá nduu. ⁵⁵Chi yìqui cùñú-í ndìhi ññì-í cùú-xí mèe-í. ⁵⁶Te nchaa ñáyiu na càda iní-xi sá dàtná sá cáxí-yu yìqui cùñú-í te cohó-yu ññì-í, te ñáyiu-áⁿ ìñⁿ-nã cuu-í ndìhí-yu chi cundecu ndìhi-í-yu. ⁵⁷Te yúhú nchìto-í chi ducaⁿ nchìto Tàtá-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyúí-a. Te òiu-ñi ducaⁿ nchàa ñáyiu na quìndáá iní ñáhá xii-í te cundecu ndìhi-í-yu ñì caa ñì quíhíⁿ. ⁵⁸Te yúhú cùú-í dàtná ìñⁿ sá nchító-ndó vèxi cuuⁿ andiu, dico ñá dífú pàá sá nání mànáá ní xèxi cue ñaní tnáhá-ó ñì xíndecu ndéé sanaha, chi ní xexi-yu pàá te dacuèí ní xíhí-yu. Te nchaa ñáyiu na quìndáá iní ñáhá xii yúhú Yaá véxi cuuⁿ andiu, te cundecu ndìhi-í-yu ñì caa ñì quíhíⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁵⁹Nchaa tnúhu-a ní cáháⁿ-gá xití veñúhu ñáyiu ñúu Capèrnaúm.

**Jèsús càchí tnúhu-gá
nàcuáa naníhí tãhú-ó**

⁶⁰Te sá dúcáⁿ ñì cáháⁿ-gá ñúu vai ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá ñì xitnàhá-yu:

—Vá tñí cuíti-o tnúhu càháⁿ-dé chi ñá dífú tñúhu sá cùú vãha iní-ó càháⁿ-dé —càchí-yu xitnàhá-yu.

⁶¹Te ní cutnùní iní Jèsús sá ñà túú càháⁿ váha-yu cuèndá tnúhu ní cáháⁿ-gá, núu ní xáhaⁿ-gã xií-yu:

—¿Náa ñá tnàhá iní-ndó nàcuáa càháⁿ-í-a? ⁶²Te uuⁿ-gá cada nchòhó ñúu quini-ndó yúhú Tée cùu ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo ndaa-í núu ñì xíndecu-í dífna. ⁶³Te espíritú ndécú ndìhi yìqui cuñú-ó, xiãⁿ ndécá ñàha-xi xii-o, te núu ñá túú xiãⁿ, te yìqui cùñú-ó ñà túú nàndíhi-xi. Dico núu nchaa tnúhu càháⁿ-í-a quée-xi iní-ndó ñá, te quini-ndó ñà xéhé candeca ñaha-xi xii-ndo núu cuàháⁿ núu vèxi. ⁶⁴Te dava nchòhó chi ñá túú sàndáá iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Te ducaⁿ ñì xáhaⁿ-gã chi sa ñaha-gá nándi cùu ñáyiu vá quìndáá iní ñáhá xii-gá. Te ducaⁿ sà ñaha-gá ndèdacàa téé cuáha cuèndá ñáhá xii-gá núu cuè téé cùu úhú iní ñáhá. ⁶⁵Te ní xáhaⁿ tucu Jèsús xií-yu:

—Te duha càháⁿ-í chi sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo sã vã yòo ìñⁿ cuini tñi tnúhu-í te núu ñá túú Tàtá-í Dútú Ndiòxi sánú ìchi ñaha-gá xií-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

⁶⁶Te òré-áⁿ ò vai ñáyiu nchìcúⁿ ñáhá xii-gá ní xócòo-yu ñá ní xica cuu-gá-yu ndìhi-gá. ⁶⁷Te xiãⁿ ní xáhaⁿ Jèsús xii ndì ùxúú cue téé xica cuu ndìhi-gá:

—¿Cuini-ndó dandóo ñaha-ndo tnàhá-ndó-áⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁶⁸Te ní xáhaⁿ tẽ Xímú, àdi Pelú chi úú òiu-dé:

—Mèstrú, ñá túú-gã ndéé quíhíⁿ-ndí, chi nchúhú ñáhá-ndí sá tñúhu mee-n cùu-xi sá vãha candeca-xi iní-ndí ñì caa ñì quíhíⁿ.

⁶⁹Chi nchúhú sa ní sàndáá iní ñáhá-ndí xii-n chi ñaha-ndí sá yòhó cùú-n Cristú Déhe Dútú Ndiòxi yaá

ndécú àndiu —cachí-dé xǎhaⁿ-dě xii-gá.

⁷⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Nàha-ndo sá yǔhú ní cáhⁿ ñáhà-í xii ndí ùxúú-ndó xica cuu ndíhi ñaha-í xii-ndo, dico ìⁿ-ndo quǐhu ñaha yùcu ñávǎha xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁷¹Duha ní cáhⁿ Jèsús cuendá té Jùdás déhe té Xímú Iscarioté ìⁿ téé ñùtnahá núú ùxí ìⁿ cue téé xica cuu ndíhi-gá, chi sa nàha-gá sá tǎe-ǎⁿ cuǎha cuendá ñáhà-dě xii-gá ìⁿ nduu núú cuè téé cùu úhú iní ñáhà.

**Cue ñaní Jèsús ñá túú
sàndáá iní-güedé nàcuáa
ndùu tnúhu càhàⁿ-gá**

7 Te sátá dúcáⁿ ñí cuu, te ní xica cuu Jèsús distritú Galileá, te ñá ní sǎháⁿ-gá distritú Jùdeá, chi yàcáⁿ cuíní cue téé isràél cahni ñaha-güedé xii-gá ní cùu. ²Te ní cuyatni nduu càdá-yu vico, vico sá dánàní-yu Vico Vehe Tnuvixíⁿ. ³Te ní xáhaⁿ cuè ñaní Jèsús xii-gá:

—Váha-gá quǐhíⁿ-n dìstrítú Jùdeá te vá cùndècu-n iha, chi yàcáⁿ cada-n nchàa sá quidé-n iha cuendá quíní nchaa ñáyiu cùndíhi ñaha xii-n ndecu yacáⁿ. ⁴Chi núu cuíní-ó quíní nchaa ñáyiu ná chiúⁿ cada-o te vá cádá dǎyuhu-o. Te yòhó cuéhé núú sǎ quidé-n, te cada-n na quíní nchaa ñáyiu —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gá.

⁵Ducaⁿ ñí cáhⁿ cue ñaní-gá, chi ni mèe-güedé ñá túú sàndáá iní-güedé nàcuáa ndùu tnúhu càhàⁿ-gá. ⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Vátá tnàhá-gá òré quǐhíⁿ-í dico nchòhó ndédani càa òré cuu

quǐhíⁿ-ndó. ⁷Chi nchaa ñáyiu ñùhu ichi cuehé ichi duha chi ñá túú cùu úhú iní ñáhà-yu xii nchòhó. Dico yúhú chi cùu úhú iní ñáhà-yu xii-í cuendá sá càhàⁿ-í sá quidé-yu nchaa sá cuéhé sá dúhá. ⁸Te chí cuàháⁿ nchòhó vico chi yúhú vá quǐhíⁿ-ni-í chi vátá tnàhá-gá òré quǐhíⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁹Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ te ní ndóo-gá Galileá, te cue téé-áⁿ cuàháⁿ-güedé.

**Jèsús ndécú-gǎ ìⁿ vico
chìñuhú-yu Yá Ndiöxí**

¹⁰Dico sátá cuàháⁿ cue ñaní-gá, te ní xica-gá cuàháⁿ-gá tnàhá-gá dícó-ni sá dǎyuhu cuàháⁿ-gá. ¹¹Te ñáyiu isràél ñáyiu xǐndecu vico nànducú-yu Jèsús, te xǐtnàhá-yu: —¿Ndéé ndécú Jèsús? —càchí-yu xǐtnàhá-yu.

¹²Te nchaa ñáyiu xǐndecu vico xǐndatnúhu-yu cuendá-gá. Te davá-yu xǐtnàhá-yu sá ìo váha iní-gá, te davá-yu xǐtnàhá-yu sá ñà díú tǎe váha cùu-gá, chi dàndahú-gá ñáyiu.

¹³Dico mee-ni xícáhⁿ nǎhí-yu, chi xǐyùhú-yu cue téé cùnuu núú-yu.

¹⁴Te ta ngǔhuⁿ dava vico, te cuánguǐhu Jèsús veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te ní ngúíta-gá dǎcuàha-gá ñáyiu. ¹⁵Te ñáyiu isràél ní cuñúhu vǐhí-yu sá ìo váha càhàⁿ-gá, te ní xǐtnàhá-yu:

—¿Ná cuendá ìo váha ñùhu-tu díquí tǎe-a tnúhu cáhàⁿ-dé te ñá túú ní dǎcuaha-dé-í? —càchí-yu xǐtnàhá-yu.

¹⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ñá díú cuendá mèe-í cúú-xí sǎ dánèhé ñáhà-í xii-ndo, chi

cuendá Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í cúu-xí. ¹⁷Te núu ló dava-ndo ñi yuhu ñi iní-ndó cuíní-ndó càda-ndo nacuaá cuíní Yá Ndiöxí cunduu, te cutnùní ndáá iní-ndó sá tnúhu dàcuaha ñaha-í xii-ndo cùu-xi cuendá mée Dútú Ndiöxí, te ñá dífú cuendá mée-í cúu-xí. ¹⁸Te tée cuíní sá cáda càhnu ñaha ñáyiu xii-dé, tée-áⁿ càháⁿ-dé nàcuáa véxi iní mée-dé. Dico yúhú cuíní-í sá cáda càhnú-yu Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a, te càháⁿ ndáá-í te ñá túu dàcuandehnde-í.

¹⁹Te ndíi Moisés ní taxi ndíi tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo nacuaá cundecu-ndo, te ni dùcaⁿ ñá túu sàndáá iní-ndó nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. ¿Te ná cuendá cuíní-ndó càhni ñaha-ndo xii-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

²⁰Te ní xáhãⁿ-yu xii-gá:

—Yucu ñávãha dàcoto ñaha xii-ó, chi vá yõ ñiⁿ cuíní cahni ñaha xii-ndo —cachí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

²¹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Sá ñi quide-í ñiⁿ sá vã yõ tnàhí ndàcu cada nduu cuu-xi nduu ndetatú-ó, xíãⁿ ío ní cuñúhu ñaha-ndo xii-í. ²²Te ndíi Moisés ní cachí ndíi sá cuãha-yu sèñá ñii cue landú tée, dico ñá dífú mée ndíi ni càhu iní ndíi chi ducaⁿ tnàhí ní xóo cada cue ñaní tnáhá-ó dàvá-áⁿ, núu xíãⁿ nchòhó sãha-ndo sèñá ñii landú tée cuèi cùu-xi nduu ndetatú-ó. ²³Te ducaⁿ quide-ndo cuendá sá ñà túu nã cumání-ndó núu tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo ní dándõ ndíi Moisés. ¿Te ná cuendá cúdeéⁿ-ndó núu-í sá ñi quide tátna-í tée cùhú nduu ndetatú-ó-í? ²⁴Te váha váha

cada cuendá-ndó, te vá cuendá-ni càháⁿ-ndó sã yúhú ndècuéchi-í chi ñá túu xini-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

Jèsús xáhaⁿ-gá xii-yu núu véxi-gá

²⁵Te dava ñáyiu ñuú Jerusàlén ní ngúita-yu xitnàhá-yu:

—¿Náa ñá dífú tée-áⁿ

nándücu-güedé cahni-güedé?, ²⁶núu náí-dé mútni núu chítú núu tàcá-ãⁿ càháⁿ-dé, te vá yõ cùyii cúnaha xii-dé ñiⁿ tnúhu. Cudana te cue tée cùchiuⁿ sandáá iní-güedé sá dífú-dé cúu-dé Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyú-a. ²⁷Dico nchoo xini-ó ndèe ichi véxi tée-ãⁿ, dico Cristú ná quixi-gá chi vá yõ ñiⁿ quini ndèe ichi quixi Yaá-áⁿ —càchí-yu xitnàhá-yu.

²⁸Te yèhi Jesús xití veñúhu càhnu sá ño cùnuu danehe-gá ñáyiu, te ní tecú dóho-gá tnúhu càháⁿ-yu. Te níhi ní càháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gá xii-yu:

—iNá quini-tu nchòhó ndèe ichi véxi yúhú! Yúhú véxi-í dico ñá dífú sã cúu iní mée-í, chi Yá Ndiöxí Yaá quidé nchàa-ndi túhú sá vãha ní tendaha ñaha-gá xii-í véxi-í, te nchòhó ñá túu xini-ndó-gã. ²⁹Te yúhú xini-í-gá chi núu ndécú-gã ní quee-í véxi-í, te diu mee-gã ní tendaha ñaha-gá véxi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

³⁰Te sá dúcáⁿ ñi càháⁿ-gá, núu cuíní-güedé tñii ñaha-güedé xii-gá quíhíⁿ-gá vecaá ní cùu, dico vá yõ ñiⁿ ni cùyii tñii ñaha xii-gá chi vátá sàá-gá òrè tñii ñaha-güedé. ³¹Dico vãi-yu ní sándáá iní ñáhã-yu xii-gá, te ní xitnàhá-yu:

—¿Nágá cúu sã cáda Cristú ná quixi-gá-i?, te tée-a ío cuéhé núu

sá tá quide-dé véxi. Váa diu tée-a cùu-dé Crìstú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyú-a —càchí-yu xítñàhá-yu.

Cue tée cùu fariséú cuiní-güedé quíhíⁿ Jèsús vecaá

³²Te ní níhí cue tée cùu fariséú tnúhu nàcuáa càháⁿ ñáyiu cuendá Jèsús, núu ní ndatnúhu-güedé ndihí cue dútú cúnùu, te ní techiùⁿ-güedé cue tée quide cuendá veñúhu cuáháⁿ-güedé cuátñii ñaha-güedé xii-gá ní cùu. ³³Te ní xáhaⁿ-gá xii-güedé:

—Sacú duha nduu cundecu ndihí ñaha-í xii-ndo, te núhú tucu-í núu ndécú tătà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a. ³⁴Te cuèi na nànducu ñaha-ndo dico vá ná nihí ñáhá-ndó chi vá sàá-ndó núu cündècu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

³⁵Te ní nguíta ñáyiu isràèl xítñàhá-yu:

—¿Ndèé quíhíⁿ-tu tée-a te vá ná nihí-ó-dě-i? ¿Àdi quíhíⁿ-dé na chítñahá-dé ñáyiu isràèl ñáyiu nchíténuu nchaa ñuu xícá cuendá danèhé-dé ñáyiu grìégú? ³⁶¿Nása càháⁿ-tu-dé duha càháⁿ-dé: “Nanducu ñaha-ndo te vá nánihí ñáhá-ndó chi vá sàá-ndó núu cündècu-í”, càchí-tu-dé? —càchí-yu xítñàhá-yu.

Nàcuáa cada Espíritú Yá Ndiöxí iní-ó

³⁷Te nduu ní yáha-ná vico cùu-xi nduu cahnu vihi, te nduu-ãⁿ ní ngúnu tñí Jèsús tnuú ñáyiu, te níhí ní cáháⁿ-gá, te xáhaⁿ-gá xii-yu:

—Núu ió dava-ndo yichí-ndó ndùte, te quixi-ndo nùu-í, te

coho-ndo. ³⁸Duha càháⁿ-í chi nchaa ñáyiu na quìndáá iní ñáhá xii-í, te cada-xi iní-yu dàtná ìíⁿ núu xícá ndùte, nchaa-ni nduu xica ñá túú yìchí, ducaⁿ càda-xi iní-yu núu cuáháⁿ núu véxi dàtná càháⁿ-xi núu tütú Yá Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-yu.

³⁹Te ducaⁿ ní cáháⁿ-gá cuendá sá quixí Espíritú Yá Ndiöxí ngúndecu ndihí nchaa ñáyiu na quìndáá iní ñáhá xii-gá, chi sáá nduu ndàa-gá andiu càda cahnu ñaha Tátá-gá xii-gá, te dàv-áⁿ te quixi Espíritú Yá Ndiöxí cundecu ndihí-yu.

Ñá ní cùu ìíⁿnuú-yu cuendá tnúhu ní cáháⁿ Jèsús

⁴⁰Te dava ñáyiu ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ Jèsús ní xítñàhá-yu: —Ndáá sá tée-a cùu-dé tée càchí-yu quixi cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí —càchí-yu xítñàhá-yu.

⁴¹Te dava tucú-yu xítñàhá-yu: —Tée-a cùu-dé Crìstú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí véxi ñuyú-a —càchí-yu xítñàhá-yu.

Te dava-gá tucú-yu xítñàhá-yu: —¿Náa ndàa distritú Galilea quixi Crìstú Yaá tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyú-a? ⁴²Chi núu tütú Yá Ndiöxí càchí-xi sá Crìstú Yaá tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyú-a cuu-gá ìíⁿ ñaní tnáhá ndíi Dàvíí, te quee-gá ñuu Bèlén ñuu méé ndíi Dàvíí, duha càháⁿ-xi núu tütú Yá Ndiöxí —càchí-yu xítñàhá-yu.

⁴³Te xíáⁿ núu ñá ní cùu ìíⁿnuú-yu cuendá Jèsús. ⁴⁴Te davá-yu cuiní-yu tñí-yu Jèsús quíhíⁿ-gá vecaá ní cùu, dico ní ìíⁿ-yu ñá túú ní cùyí-yu tñí ñàhá-yu xii-gá.

**Cue tée cùchiuⁿ ñá túú
sàndáá iní-güedé Jèsús**

⁴⁵Te cue tée cuáháⁿ tñii ñaha xii Jèsús ní cùu ní ndexio-güedé núú cuè tée cùu fariséú ndihi núú cuè dútú cùnùu. Te xáhaⁿ cuè tée cùnùu-áⁿ:

—¿Ná cuendá ñá ní cãndeca-ndo tée-ãⁿ quixi? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

⁴⁶Te cue tée ní sáháⁿ chiuⁿ ní xáhaⁿ-güedé:

—Ni ìⁿ tée ñá túú xìní-ndí cáháⁿ dàtná càháⁿ tée-ãⁿ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

⁴⁷Te ní xáhaⁿ cuè tée cùu fariséú:

—¿Náa tñahá nchòhó ní sàndáá iní-ndó tñùhu ndehnde càháⁿ tée-ãⁿ? ⁴⁸¿Náa ñá túú xìní-ndó sá nì ìⁿ cue tée tàxi tñuní nchúhú, te ni ìⁿ nchúhú cue tée cùu fariséú ñá túú sàndáá iní-ndí tée-ãⁿ ñá?

⁴⁹Nchaa ñáyiú tùha ñaha xii tée-ãⁿ ñá túú sàndáá iní-yu nàcuáa càháⁿ tñùhu sá sánú ìchi ñaha xii-o, dico cuíta nihnú-yu sá dúcáⁿ quidé-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii cue tée-áⁿ.

⁵⁰Te té Nicòdemú tée ní sáháⁿ niú ní ndatnúhu-dé ndihi Jèsús cúú-dé tñahá-dé ìⁿ tée fariséú, te ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

⁵¹—Tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacúaa cundecu-o càchí-xi sá ndèé cundedóho-o ñasa càháⁿ tée tàú cuéchi cuendá cutnùní iní-ó ñá ní quide-dé, te dàtnùní cáháⁿ-ó ñúu ndisa ndècuéchi-dé àdi ñá túú ndècuéchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dè.

⁵²Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Cùu ní cachí sá tñahá-ò cúú-n tée distritú Galileá ñúu ducaⁿ

càháⁿ-n. Dacuàha tutú yódó tñuní tñùhu Yá Ndiòxí te quiní-n nàcuáa càháⁿ-xi sá nì ìⁿ tée véxi distritú Galileá ñá túú càháⁿ-dé tñùhu Yá Ndiòxí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

⁵³Ducaⁿ te ndi díⁿ cuãnuhú-güedé vehe-güedé.

Ìⁿ ñadìhí ndécú vihi cuéchi-xi

8 Te Jèsús cuáháⁿ-gá yucu Òlívú. ²Te sátá ñí túndaá nduu tñéé, te cuáháⁿ tucu-gá veñùhu càhnu sá ìo cùnùu. Te ío cuéhé ñáyiú ní chítú níhnú-yu núú-gã, te ní ngóo-gá ní dánèhé ñáhá-gã xií-yu. ³Te ní quexio cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tñùhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, ndihi cue tée cùu fariséú, te ndèca-güedé ìⁿ ñadìhí ní sáá, te ñaha-áⁿ ñí xíní ñáhã-yu càháⁿ ndihi-aⁿ ìⁿ tée dico ñá díú yìi-aⁿ cuu-dé, te ní sanutñí ñaha-güedé xii-aⁿ tnuú nchaa ñáyiú xíndecu núú Jèsús. ⁴Te ní xáhaⁿ-güedé xii Jèsús:

—Mèstrú, ñadìhí-a ní xíní ñáhá ñáyiú xii-aⁿ càháⁿ ndihi-aⁿ ìⁿ tée dico ñá díú yìi-aⁿ cuu-dé. ⁵Te tñùhu ní chídó tñuní ndíi Moisés càchí-xi sá yúu cahni-o nchaa ñáyiú dìhí duha quide. Te yòhó, ¿nása càchí-n cùnùu-i? —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁶Duha ní cáháⁿ-güedé chi cuendá sá cuíní-güedé coto ndeé ñáhá-güedé xii-gá ñúu nása cáháⁿ-gá cuendá núcóo nchihi ñaha-güedé xii-gá ní cáháⁿ-güedé. Te ní ngúnu ndeyi-gá te ní ngúita-gá tée-gã ndihi díquí ndáhá-gã lètrá núú ñúhú. ⁷Te xicáⁿ tñuhú-ní tucu-güedé núú-gã ñúu ní ndonehe núú-gã, te ní xáhaⁿ-gã:

—Ndëdani càa nchóhó te núu ñá túu nǎ cuéchi quèide-ndo te díhna nuu-gǎ-ndó chí cuǎha-aⁿ yúú — cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁸Te ní ngúnu ndeyi tucu-gǎ téé tucu-gǎ lètrá núu ñúhú. ⁹Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé te ní ndixi túu iní-güedé sá ñà túu quèide váha mee-güedé tñàhá-güedé, núu da ìⁿ da ìⁿ-güedé ní ndee, te díhna-gǎ cue téé cùu sacuéhé ní ndee te ní ngúfta nchicúⁿ dava-gǎ-güedé. Te sátá ní ndíhi-güedé ní ndee, te ní quendóo mee-nǎ Jèsús ndíhi ñàdìhí-áⁿ. ¹⁰Te ní ndonehe núu Jèsús te ní xiní-gǎ sá ní ndíhi-güedé cuáháⁿ te mee-nǎ ñàdìhí-áⁿ ní ndóo-aⁿ, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ:

—¿Ndëndi cuáháⁿ cue téé cǎchí sá ní quèide-n cuéchi? ¿Ni ìⁿ-güedé ñá ní cùndee tñúhu-güedé quíhíⁿ-n cǎstíu-va? —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

¹¹Te ní xáhaⁿ-aⁿ xii Jèsús:

—Ñáhá, chi ni ìⁿ-güedé ñá ní ndàcu-güedé —cǎchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te ni yúhú vá dáquíhíⁿ ñáhà-í cǎstíu xii-n. Te vitna te núhú-n te vá cǎdá-gǎ-n nǎndi sá cuèhé sá dúhá —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

Jèsús dándixi túu-gǎ iní-ó

¹²Te ní cǎháⁿ tucu Jèsús núu ñáyi, te xáhaⁿ-gǎ xí-yu:

—Yúhú cùu-í dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhe-í ñuyíú-a, te nchaa ñáyi na chitnahá ñáhá xii-í, te vá cùndècu-gǎ-yu ichi cuèhé ichi duha, chí yúhú dándixi túu-í iní-yu cuendá cutnùni iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yǎ Ndióxi, te cundecu-í ndíhí-yu ni caa ni quíhíⁿ —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xí-yu.

¹³Te ní xáhaⁿ cuè téé cùu fariséu xii-gǎ:

—Medii-n cǎháⁿ-n sǎ cùu-n tée váha, te vá yǎo ìⁿ-gǎ chíndèe tñúhu ñaha xii-n núu ná téé cùu-n, dico xǎⁿ ñá túu nàndíhi-xi — cǎchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gǎ.

¹⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Cuèi cǎháⁿ-í cuendá mée-í dico nàndíhi tñúhu cǎháⁿ-í. Chi yúhú nàha-í ndèe ichi véxi-í, te xiní-í ndèe ichi núhú-í, dico nchòhó chi ñá túu xiní-ndó ndèe ichi véxi-í, te ni ñà túu xiní-ndó ndèe ichi quíhíⁿ-í. ¹⁵Te nchòhó chi cuendá-ni cǎháⁿ-ndó cuendá ñáyi núu quèide váha-yu àdi ñá túu quèide váha-yu. Te yúhú ñá túu cǎháⁿ-í cuendá ñáyi núu quèide váha-yu àdi ñá túu quèide váha-yu. ¹⁶Àdi núu cǎháⁿ-í dico ìⁿ tñúhu ndáá cǎháⁿ-í chi ñá díú-ní mée-í cǎháⁿ, chi tñàhá Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a cǎháⁿ-gǎ chíndèe tñúhu ñaha-gǎ xii-í. ¹⁷Te tñúhu sá sánú ichi ñaha xii-ndo cachí-xi sá núu na cùndecu úu cue téé cǎháⁿ ndáá-güedé nàcuáa cùu ìⁿ sá cùndáá, te núu ìⁿ-ni tñúhu na cǎháⁿ-güedé ndi ndúu-güedé te xǎⁿ nàndíhi-xi, duha cǎchí tñúhu-áⁿ. ¹⁸Te diu-ni ducaⁿ cùu-xi yúhú chi cǎháⁿ-í ìⁿ tñúhu ndáá sá cùu-xi mée-í, te diu-ni dàtná cǎháⁿ-í cǎháⁿ Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁹Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gǎ:

—¿Te ndèe ndécú Tǎtà-n-í? — cǎchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu dicó xiní-ndó yòo cuu yúhú-á te ducaⁿ te quiní-ndó Tǎtà-í.

Te ni yǔhú ñá túú xìní-ndó yòo
 cuu-í nǔu xíǎⁿ ñá túú xìní-ndó
 Tǎtà-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
 xii-güedé.

²⁰Duha ní cáháⁿ Jèsús nini
 dàcuaha-gá ñáyiu xití veñúhu núú
 ndécú àlcanciá díhúⁿ. Te vá yǒo iiⁿ
 ni cùyii tñii ñaha xii-gá chi vátá
 sàá-gá òré tñii ñaha-güedé.

**Ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá
 xii Jesús vá ndácú-yu quíhíⁿ-yu
 núú nùhú-gá cundecu-gá**

²¹Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús
 xii-güedé:

—Yúhú nùhú-í te nanducu
 ñaha-ndo te vá náníhí ñáhá-ndó, te
 cuú-ndó nǔú yíca cuèchi-ndo, chi
 vá ndácú-ndó sǎá-ndó nǔú nùhú-í
 cundecu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
 xii-güedé.

²²Te ní xítñaha cue téé isràèl:
 —¿Te náa cahni-dé méé-dě nǔu
 càchí-dé sá vǎ ndácú-ó sàá-ó
 nǔú quíhíⁿ-dé-ǎⁿ? —càchí-güedé
 xítñaha-güedé.

²³Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:
 —Nchòhó chi cue téé ñuyíu-a
 cùu-ndo, núú ío ñuhu iní-ndó sǎ ío
 ñuyíu-a. Te yúhú chi téé núú ñnu
 cùu-í nǔu xíǎⁿ ñá túú sǎ ío ñuyíu-a
 ñuhu iní-í. ²⁴Te xíǎⁿ nǔu càchí-í sá
 cùu-ndó nǔú yíca cuèchi-ndo, chi
 ñá cuíní-ndó quèndáá iní-ndó sǎ
 yúhú véxi cuuⁿ-í andiù, te núú xíǎⁿ
 diu-ni núú yíca cuèchi-ndo cùu-ndó
 —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁵Te ní xícáⁿ tnùhú-güedé núú-gǎ,
 te xáhaⁿ-güedé:

—¿Te náa cùú yòhó nǔu ducaⁿ
 càháⁿ-n-í? —càchí-güedé
 xáhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo
 ndéé díhna —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
 xii-güedé.

²⁶Te xáhaⁿ tùcu-gá:

—Ndècu cuéhé tnúhu cáháⁿ-í cada
 ndáá-í cuèndá nchòhó. Te Tǎtà-í Yáá
 ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíu-a
 càháⁿ-gá tnúhu ndáá, te tnúhu
 càháⁿ yúhú ñuyíu-a cùu-xi tnúhu ní
 cáháⁿ-gá ní xíndedóho-í —càchí-gá
 xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷Te mee-güedé ñá túú ní tècú
 tnùní-güedé sá cuèndá Dútú Ndiòxi
 ní cáháⁿ Jèsús. ²⁸Te ní xáhaⁿ-gǎ
 xii-güedé:

—Òré ná cátá càa ñaha-ndo xii
 yúhú Téé cùu ñaní tnáhá-ndó
 nchàa-ndo núú cùrúxí cahni
 ñaha-ndo, te òré-áⁿ cutnùní iní-ndó
 yòo cuu-í, te ñá túú quide-í sá cùú
 iní mèé-í, chi yúhú càháⁿ-í nàcuáa
 ní dánèhé ñáhá Tǎtà-í ²⁹Yáá ní
 tendaha ñaha xii-í véxi-í. Te diu-gá
 ndécú ndìhi ñaha-gá xii-í, te ñá
 túú dàña nihnu ñaha-gá chi quide-í
 nchaa nàcuáa cùu iní-gá —càchí-gá
 xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

³⁰Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá nǔu ío
 vǎi ñáyiu ní sàndáá iní ñáhá xii-gá.

**Ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii Yá
 Ndiòxi ndìhi ñáyiu ndècu
 ichi cuehé ichi duha**

³¹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii ñáyiu
 isràèl ñáyiu ní sàndáá iní ñáhá
 xii-gá:

—Te núú vá dáñá ndèé-ndó
 càda-ndo nchaa nàcuáa càháⁿ-í, te
 cuu ndisa-ndo cuè téé tnàhá tnúhu
 ndìhi-í, ³²te tecú tnùní-gá-ndó
 tnúhu ndáá, te ducaⁿ te cácu
 nihnu-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
 xii-yu.

³³Te ní xáhãⁿ-yu:

—Nchúhú cúú-ndí cue ñaní tnáhá ndíi Àbrahám, te ni ìⁿ nduu ñá túú ndèè sácúndedí nihnu-ndí ndoho tnahá-ndí nũu cáchí-ò sá dácácu nihnu ñaha-n xii-ndí —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

³⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús xií-yu:

—Na cáchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiú quide nchaa sá cuèhé sá dúhá tàxi tnuní ñáhá-nã-xi xií-yu.

³⁵Te cue ñáyiú xìnu cuechi te vâ cúú ìⁿ-ná cuú-yu ndíhi ñáyiú dii vèhe-xi xinu cuechí-yu, dico cue déhe ñáyiú dii vèhe-xi-áⁿ chi ìⁿ-ni cùu ndíhi ñaha-güexi xií-yu. ³⁶Te núu yúhú Yaá cúú Dèhe Yá Ndiöxí dácácu nihnu ñaha-í xii-ndo nũú nchàa yíca cuèchi-ndo, te ndáá sá nchòhó cácu nihnu ndisa-ndo. ³⁷Te yúhú sa xìní-í sá nchòhó cúú-ndó ñàní tnáhá ndíi Àbrahám, te dicó-ni sá ñã tnàhá iní-ndó tnũhu càháⁿ-í nũu xiáⁿ cuíní-ndó càhni ñaha-ndo.

³⁸Te yúhú càháⁿ-í nàcuáa ní dánèhé ñáhá Tãtà-í, te nchòhó quidé-ndó nàcuáa càháⁿ tãtà-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

³⁹Te ní xáhãⁿ-yu:

—Ndíi Àbrahám cúú tãtà-ndí — cáchí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núu ndisa ñaní tnáhá ndíi Àbrahám cúú-ndó, te cada-ndo nàcuáa ní xóo cada ndíi ni cùu.

⁴⁰Te yúhú cuèi càháⁿ-í ìⁿ tnúhu ndáá nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí cáchí tnúhu-gá xii-í, te cuíní-ndó càhni ñaha-ndo. ¡Dico ndíi Àbrahám chi ñá túú dùcaⁿ ni quide ndíi! ⁴¹Te nchòhó quidé-ndó nàcuáa quide tãtà-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

Te ní xáhãⁿ-yu:

—Nchúhú, ñá túú yàyacáⁿ ndécú tãtà-ndí, chi ìⁿ dèi Yá Ndiöxí cúú tãtà-ndí —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii-gá.

⁴²Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núu dicó Yá Ndiöxí ndisa cùu Tãtà-ndó te cuu iní ñáhá-ndó xii-í ní cùu chi yúhú ní quee-í núú ndécú-gã véxi-í ñuyíú-a. Te ñã túú véxi-í sá cúú iní mèe-í, chi mee-gã ní tendaha ñaha-gá véxi-í. ⁴³Te ñã túú tècú tnùní-ndó tnúhu càháⁿ-í chi ñã túú tnàhá iní-ndó.

⁴⁴Te nchòhó chi tãtà-ndó cùu yucu ñãvãha núu cùdíf iní-ndó quide-ndo nchaa nacuáa cùu iní-xi, chi ndéé òrè ní ngáva ñuyíú ducaⁿ-ni ndècu-xi dacáháⁿ-xi iní-ndó sàhni tnaha-ndo. Te ñã ííⁿ ndùu cáháⁿ-xi ìⁿ tnúhu ndáá chi ñã túú xìca-xi ichi ndáá, chi mee-ni ichi tnúhu ndehnde xìca-xi chi ducaⁿ iní-xi. Te ñu-xi dácahu-xi iní-ndó dácuandehnde-ndo. ⁴⁵Te yúhú càháⁿ-í tnúhu ndáá te ñã túú cuíní-ndó quèndáá iní ñáhá-ndó.

⁴⁶¿Te ndèdacàa nchòhó xìní-ndó sã quidè-í ìⁿ sá cuèhé sá dúhá-í?, te yúhú ñã túú ñã quidè-í chi càháⁿ ndáá-í, ¿te ná cuèndá ñã túú cuíní-ndó quèndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í? ⁴⁷Te nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ sácúndedóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-gá. Te nchòhó chi ñã díú ichi Yá Ndiöxí ndécú-ndó nũu ñã túú sácúndedóho-ndo tnúhu càháⁿ-gá — cáchí-gá xáhaⁿ-gã xií-yu.

**Díhna-gá Crìstú sa ndècu
dacúxí ndíi Àbrahám**

⁴⁸Te ní xáhaⁿ ñáyiú isràel:

—Váha-ni càháⁿ-ndí sá tèe samaritànú cúú-n, te yucu ñãvãha

ndècu ndihi-n —cachí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gá.

⁴⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú, ñá túú yùcu ñávǎha ndècu ndihi-í, chi Tǎtà-í quidé càhnu-í, te nchòhò da cùu úhú iní ñáhá-ndó xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁵⁰Te xǎhaⁿ tùcu-gá:

—Yúhú, ñá túú càchí-í sá cádá càhnu ñaha-ndo, dico Dútú Ndiòxí cuiní-gá sá cádá càhnu ñaha-ndo xii-í. Te mee-gǎ cǎháⁿ-gá nùu ndèdacàa-ndo quide váha, te ndèdacàa-ndo ñá túú quide váha.

⁵¹Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyi u na tnèi tnúhu cǎháⁿ-í te vá cuíta nihnú-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁵²Te ní xáhaⁿ tùcu ñáyi u isràél:

—Vitna te ní xiní ndáá-ndí sá yùcu ñávǎha ndècu ndihi-n, chi ndíi Àbrahám ndihi nchaa cue téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha ní xíhí-güedé, te yòhó càchí-tu-n sǎ nchàa ñáyi u na tnèi tnúhu cǎháⁿ-n te vá cùu-gá-yu. ⁵³¿Náa ío-gá càhnu cuu-ó dàcúuxí ñàní tnáhá-ndí ndíi Àbrahám-ǎn? Téé-án dai ní xíhí-dé ndihi cue téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. ¿Te yòhó nágá-tu cùu-n te vá cùu-n cǎhaⁿ-n-i? —cachí-yu xǎhǎⁿ-yu.

⁵⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu dicó mèè-í quidé càhnu-í mèè-í ñá, te ñá túú nàndíhi sá quidé-í nùu ducaⁿ. Dico Tǎtà-í quidé càhnu ñaha-gá xii-í, te diu-ni Yaá-án càchí-ndó cùu Ndióxi-ndó.

⁵⁵Te nchòhò chi ñá túú xiní-ndó-gǎ. Te yúhú chi xiní-í-gá. Te núu na càchí-í sá ñá túú xiní-í-gá te dàcuandehnde-í dàtná ndehnde mèè-ndo. Te yúhú chi xiní

ndisa-í-gá te tnèi-í nchaa tnúhu cǎháⁿ-gá. ⁵⁶Te ndíi Àbrahám ñàní tnáhá-ndó ní xíndecu ndéé sanaha ío ní cudíí iní ndíi sá quini ñáhá ndíi xii-í, te ní sáa nduu ní xiní ñáhá ndíi xii-í nùu ío ní cudíí iní ndíi —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁵⁷Te ní xáhaⁿ ñáyi u isràél xii Jèsús:

—Ni vǎtá cùhúⁿ-gǎ-n ùdico úxí cuía-n te càchí-n sǎ ní xiní-n ndíi Àbrahám, te ní cunaha vihi ní xíhí ndíi-án —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gá.

⁵⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ cùmání-gǎ cundecu ndíi-án ñuyíu-a te yúhú sa ndècu-gá-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

⁵⁹Te sá dúcáⁿ ní cǎháⁿ-gá nùu xíáⁿ ní quehéⁿ-yu yúu cuǎha ñáhá-yu xii-gá ní cùu, te ní nguívǎha-gá nùu-yu te ní quee-gá xití veñúhu cuáháⁿ-gá.

Jèsús quidé tǎtna-gá iiⁿ téé cuàá

9 Te núu xicá cùu Jesús ní naníhí-gǎ iiⁿ téé cuàá, te sa ducaⁿ tnàhí cǎa núu-dě ní cacu-dé. ²Te ní xáhaⁿ cuè téé xica cuu ndihi-gá xii-gá:

—Mèstrú, ¿ná cuendá dàcáⁿ cuàá téé-ǎn ní cacu-dé? ¿Sá cuendá nchaa yicá cuèchi tǎtá-dě, ǎn sǎ cuendá nchaa yicá cuèchi nǎná-dě, ǎn sǎ cuendá nchaa yicá cuèchi mee-dě dàcáⁿ cáá-dě ní cacu-dé? —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-gá.

³Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ni ñá díú sǎ cuendá nchaa yicá cuèchi mee-dě, te ni ñá díú sǎ cuendá nchaa yicá cuèchi tǎtá-dě, te ni ñá díú sǎ cuendá nchaa yicá cuèchi nǎná-dě, chi mee Yá Ndiòxí

ní cuiní-gá sá dúcáⁿ cùnduu-dé sáá-dé ñuyíú-a cuendá sá ñuyíú-a quini ñáyiú nása cada ñaha Yá Ndiöxí xii-dé ndúha núú-dě. ⁴Te vitna ló-gá nduu cùyica sá cadà-í nchaa chiúⁿ ní táhú Yàá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyíú-a, chí sáá nduu te vá ndácú-gá-í cada-í chiúⁿ-gá. ⁵Te nini ndècu-gá-í ñuyíú-a te dándixi túu-í iní nchaa ñáyiú cuendá cutnùní iní-yu nàcuáa nduu cuendá Yá Ndiöxí —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁶Te sátá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá, te ní sati-gá díf-gá núú ñhú te ní dácá-gá luha ñuhu ní cuáha ndéhyú, te ndéhyú-áⁿ ní dácánù-gá ndúú xio núú tée cuàá-áⁿ. ⁷Te ní xáhaⁿ-gá xii-dé:

—Quíhíⁿ-n nàquete-n núú-n ndùte tanquí Silòé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé. Te Silòé-áⁿ queé-xí tñhu mèe-yu: Tée xica chiúⁿ.

Te ní sáháⁿ tée cuàá-áⁿ ní naquete-dé núú-dě, te òré ní ndexio-dé te sa ndèhe-dé.

⁸Te nchaa ñáyiú ndècu yatni núú ndécú-dě ndihí nchaa ñáyiú xini ñáhá xii-dé núú xicáⁿ ndàhú-dé ní xitnàhá-yu:

—¿Náa ñá díú tée-áⁿ ní xoo cácaⁿ ndàhú-dé? —càchí-yu xitnàhá-yu.

⁹Te davá-yu càchí-yu sá díú-dě, te davá-yu càchí-yu sá ñà díú-dě, dico ducaⁿ càa-dé, càchí-yu xitnàhá-yu.

Dico mee-dě ní xáhaⁿ-dě xii-yu sá díú-dě.

¹⁰Te ní xicáⁿ tñhú-yu núú-dě, te xáháⁿ-yu:

—¿Náa ní cuu núú ní ndúha núú-n ndèhe-n vitna? —cachí-yu xáháⁿ-yu xii-dé.

¹¹Te ní xáhaⁿ-dě:

—Tée nàni Jesús-áⁿ ní cadúha-dé luha ndéhyú te ní dácánù-dé núú-í, te ní táuchíúⁿ-dě ní sáháⁿ-í tànquí Silòé ní naquete-í núú-í, te òré-áⁿ ní cuu cundehe-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-yu.

¹²Te ní xicáⁿ tñhú tucú-yu núú-dě, te xáháⁿ-yu:

—¿Te ndéé ndécú tée-áⁿ? —càchí-yu xáháⁿ-yu xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—Ná túú xini-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-yu.

Cue tée cùu fariséú ndátnñhu-güedé ndihí tée ní ndúha núú-xi

¹³Te ndèca-güedé tée ní ndúha núú-xi-áⁿ cuáháⁿ núú cuè tée cùu fariséú. ¹⁴Te cuendá sá ndùu ndetatú-yu ní cadúha Jèsús ndéhyú ní dácánù-gá núú tée-áⁿ te ní ndúha, ¹⁵xíáⁿ nùu ní xicáⁿ tñhú cuè tée cùu fariséú núú-dě, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Náa ní cuu ní ndúha núú-n? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Híⁿ tée ní dácánù-dé ndéhyú nùú-í te ní sáháⁿ-í ní naquete-í, te ní cuu ndèhe-í vitna —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

¹⁶Te dava cue tée cùu fariséú ní xitnàha-güedé:

—Ná díú Yá Ndiöxí ní tëndaha ñaha-gá xii tée-áⁿ véxi-dé nùu duha quide-dé nchaa sá vā yòo tñhí ndàcu cada, te ñá túú sàndáá iní-dé canehe íí-dě nduu ndetatú-ó —càchí-güedé xitnàha-güedé.

Te dava-güedé ní xitnàha-güedé:

—¿Náa ndacu-dé cada-dé sá vā yòo tñhí ndàcu cada te núu cùu-dé tée yicá cuèchi? —càchí-güedé xitnàha-güedé.

Te ñá túú ní cùu ìⁿnuu-güedé tñúhu ní cáháⁿ-güedé. ¹⁷Te ní xícáⁿ tñúhú tucu-güedé núú tée ní ndúha núú-xi-áⁿ, te xáhaⁿ-güedé:

—Te yòhó, ìnása cächí-n cuendá tée ní quide tátna núú-n te ní ndúha? —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ-dë:

—Yúhú cächí-í sá íⁿ tée cáháⁿ tñúhu Yá Ndióxi cúú-dë —cächí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

¹⁸Dico cue tée isràél ñá ní sàndáá iní-güedé sá cuàá-dé ní cùu, chi cuendá sa ní ndúha núú-dë ní xiní ñáhá-güedé, te xǎⁿ núu ní cana-güedé tǎtá-dë ndíhi nǎná-dë, ¹⁹te ní xícáⁿ tñúhú-güedé núú-yu, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Díu tée-a déhe-ndo tée cächí-ndó cuàá-dé ní cacu-dé-ǎⁿ? ¿Te nása ní cuu ní ndúha núú-dë? —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-yu.

²⁰Te ní xáhaⁿ tǎtá-dë ndíhi nǎná-dë:

—Díu déhe-ndí cúú-dë te sa cuàá ndisa-dé ní cacu-dé, ²¹dico ñá túú xìní-ndí nása ní cuu ní ndúha núú-dë, te ni ñá túú xìní-ndí yoo ní quide tátna. Chí cǎcáⁿ tñúhú núú méé-dë xǎⁿ núu sa sàcuéhé-dë, te na cáháⁿ-dé núu nása ní cuu ní ndúha núú-dë —cächí-yu xǎháⁿ-yu xii-güedé.

²²Duha ní cáháⁿ tǎtá-dë ndíhi nǎná-dë ní xǎháⁿ-yu xii-güedé cuendá sá yùhú-yu cue tée cùnnu núú ñǎyiu isràél, chi cue tée-ǎⁿ sa ní ndatnúhu-güedé ní cuu ìⁿnuu-güedé sá núu ndédacáa ñáyiu na cáháⁿ sá Jèsús cúú-gǎ Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndióxi véxi ñuyú-a, te vá dáñá-gǎ-güedé

quíhu-yu veñúhu. ²³Núu xǎⁿ ní xáhaⁿ tǎtá-dë ndíhi nǎná-dë sá ná cǎcáⁿ tñúhú-güedé núú méé-dë chi sa sacuéhé-dë.

²⁴Te xǎⁿ núu ní cana tucu-güedé tée ní ndúha núú-xi-áⁿ, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Cáháⁿ-n ìⁿ tñúhu ndáá chi Yá Ndióxi ndéhe ndíi-gǎ nàcuáa ní cuu ní ndúha núú-n, chi nchúhú xìní-ndí sá dicó ìⁿ tée ndècu yícá cuèchi-xi cùu tée cächí-n ní quide tátna núú-n —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²⁵Te ní xáhaⁿ-dë:

—Yúhú, ñá túú xìní-í te núu tée ndècu yícá cuèchi-xi cùu-dé àdi ñáhá. Dìcò-ni sá xìní-í sá cuàá-í ní cùu te vitna ní cuu cundehe-í —cächí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

²⁶Te ní xícáⁿ tñúhú tucu-güedé núú-dë, te xáhaⁿ-güedé:

—¿Nása ní quide ñaha-dë xii-n te ní ndúha núú-n-í? —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²⁷Te ní xáhaⁿ-dë:

—Yúhú sa ní cáháⁿ-í te ñá túú quide cuendá-ndó. ¿Te ná cuendá cuìní-ndó cächí tñúhu-ni tucu-í? ¿Á tñàhá-ndó cuìní-ndó quìndáá iní-ndó tñúhu cáháⁿ-dé? —cächí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

²⁸Te ní cudééⁿ-güedé núú-dë, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Te núu yòhó cuìní-n chinchícuⁿ-n tée-ǎⁿ te cuàháⁿ, dico nchúhú chi canchícuⁿ nihnu nahi-ni-ndí nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. ²⁹Te nchúhú chi ñaha-ndí sá Yá Ndióxi ní cáháⁿ ndíhi-gǎ ndíi Moisés, dico tée cächí-n-ǎⁿ chi ni ñá túú xìní-ndí ndèé tée cùu-dé —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³⁰Te ní xáhaⁿ tée ní ndúha núú-xi-áⁿ:

—¿Te náa ñá díú nchòhó cächí-ndó sã ïo túha-ndo? Te núu ducaⁿ cãháⁿ-ndó sã ñà túú xìní-ndó ndèè téè cùu-dé, te ñíu-dé ní quide tátna-dé núu-í ní ndúha —cächí-dé xãhaⁿ-dë xii-güedé.

Te xãhaⁿ tùcu-dé:

³¹—Xìní-ó sã Yã Ndiöxí ñá túú tédòho-gá tnúhu cãháⁿ ñáyiu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi nchaa ñáyiu quide cahnu ñaha xii-gá te quidé-yu nchaa nàcuáa cùu iní-gá, te ñáyiu-áⁿ tédòho-gá tnúhu cãháⁿ-yu. ³²Te ñá ííⁿ ndùu cãháⁿ ñáyiu cuendá ííⁿ téè cada tátna núu ííⁿ ñáyiu cuàá ndéé ní cacu-xi te ndúha. ³³Te núu ñá díú mèè Yã Ndiöxí ní tëndaha ñaha-gá xii téè-ãⁿ véxi-dé ñá, te vá ndácú-dë cada tátna-dé núu-í ní cùu —cachí-dé xãhaⁿ-dë xii-güedé.

³⁴Te ní xãhaⁿ-güedé:

—Dico yòhó ndèè yatni vai cuéchi sa ta quide-n véxi, ¿te vitna nacanu ichi ñaha-n xii-ndí cãháⁿ-n-ãⁿ? —cächí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní queñuhu ñaha-güedé xii-dé tnuú-güedé ñá túú ní dàña-gá-güedé níhí tnáhá ndíhi ñaha-dé xii-güedé.

Ñáyiu ñá túú ndixi túu iní cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu

³⁵Te ní níhí Jèsús tnúhu sá ní queñuhu-güedé téè ní kuhú núu-xi-áⁿ tnuú-güedé cuendá sá vã tnàhá tnúhu ndíhi ñaha-gã-dé xii-güedé, te ní naníhí ñáhã-gã xii-dé te ní xãhaⁿ-gã:

—¿Sàndáá iní-n Dëhe Yã Ndiöxí-ãⁿ? —cächí-gá xãhaⁿ-gã.

³⁶Te ní xãhaⁿ téè ní kuhú núu-xi-áⁿ:

—Mèstrú, cachí tnúhu núu ndèè ndécú téè-áⁿ cuendá quíndáá iní-í-dé —cächí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

³⁷Te ní xãhaⁿ Jèsús:

—Sa xìní-n-dë chi ñíu-dé cùu yùhu téè ndàtnúhu ndíhi-n —cächí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

³⁸Te ní ngüíñí xítí-dë núu-gã, te ní xãhaⁿ-dë:

—Xítòhó Jesucristú, sàndáá iní ñáhã-í xii-n —cächí-dé xãhaⁿ-dë xii-gá.

³⁹Te ní xãhaⁿ tùcu Jesús:

—Yúhú véxi-í ñuyúí-a cada ndáá-í cuéchi ñáyiu. Te nchaa ñáyiu ñá túú quide váha cùu-yu dàtná ííⁿ ñáyiu cuàá, dico nchaa ñáyiu cùtnuní iní-xi sã ñá túú quide váha, te núu na quíndáá iní-yu tnúhu cãháⁿ-í, te cada iní-ndó sã dàtná sá ní nacaáⁿ núu-yu chi tníí-yu tnúhu cãháⁿ-í. Te ñáyiu cächí sá quidé vãha vá ñúu núu-yu cuéchi-yu chi quesáhã-yu sã ïo ndáá quidë-yu, ñáyiu-áⁿ cùu-yu dàtná ííⁿ ñáyiu cuàá, chi vá ndíxí tũu iní-yu sã ñá túú quide váha-yu ndécú-yu, te vá tníí-yu tnúhu cãháⁿ-í —cächí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

⁴⁰Te sá dúcáⁿ ní cãháⁿ-gã, núu ní cãháⁿ ííⁿ úu cue téè cùu fariséú, te xãhaⁿ-güedé:

—¿Te náa tnàhá nchúhú cuàá-ndí cãháⁿ-n-ãⁿ? —cächí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

⁴¹Te ní xãhaⁿ Jèsús:

—Te núu dicó nchòhó cuàá-ndó ñá, te vá cùndècu cuéchi-ndo ni cùu, dico cächí-ndó sã ndéhé-ndó ííⁿ sá quidé-ndó te ñá ndáá, núu xíáⁿ ío ndècu cuéchi-ndo.

Jèsús cãháⁿ-gã cuendá cùrrálí mbëé

10 Te na cächí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ííⁿ téè ñá túú

quíhu ndàa yuyehe iⁿ currálí mbéé, te cùtexínu-ni na cuidó-dé, téé-áⁿ cúú-dé ñádúhú. ²Dico téé quíhu ichi yèhe currálí-güedi, téé-áⁿ cúú-dé xítóhó-güedi. ³Te téé ndèé yèhe currálí-güedi ñacaáⁿ-dé te cuánguihu xítóhó-güedi te ní cáháⁿ-dé, te ní nucúhuⁿ ndudú ñáhá-güedi xii-dé. Te ní cáháⁿ dífú-dé-güedi te ní queñuhu-dé-güedi currálí. ⁴Te sátá ñí quee-güedi currálí, te ní ngódó núú-dé núú-güedi, te ní ngüíta nchicúⁿ ñáhá-güedi xii-dé chi ní nucúhuⁿ ndudú ñáhá-güedi. ⁵Te ñá túú chìnchicúⁿ-güedi iⁿ téé tàtú, chi núcúhuⁿ ndudú-güedi sá ñà dífú xítóhó-güedi cùu-dé, núu xíáⁿ xínú-güedi núú-dé —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-güedé.

⁶Duha ní cáháⁿ Jèsús cuendá sá cuení-gá dacuàhá-yu tnúhu-gá ní cùu, dico ñá ní tècú tnùnì-yu nása ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá.

Jèsús cúú-gá dàtná iⁿ toli

⁷Te ní xáhaⁿ tùcu Jesús xii-güedé: —Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sá yúhú cúú-í dàtná iⁿ yèhe currálí núu ndíhu cue mbéé. ⁸Te ncha cue téé sa yòdo nuu-gá ní quixi ní dándàhú-güedé ñáyiu cùu-güedé dàtná ñádúhú dùhu-güedé cue mbéé ní cùu, dico ñá ní quide cuendá ñáhá-güedi xii-güedé, chi ní cutnùnì iní-güedi sá ñà dífú xítóhó-güedi cùu-güedé. ⁹Te yúhú cúú-í dàtná yuyèhe currálí cue mbéé. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùu-í chi ncha ñáyiu na tùha ñaha xii-í te naníhí tàhú-yu. Te cùu-yu dàtná cue mbéé quiti xíquee currálí-xi cuáháⁿ-güedi núu cáá ité caxi-güedi,

te dàtnùnì cuándihu-ná-güedi currálí, ducaⁿ sätnahá-xi cùu-yu.

¹⁰Ñádúhú òré véxi-dé chi dùhu-dé, sàhni-dé te dànaa-dé mbéé, dico yúhú chi véxi-í cuendá sá naníhí tàhú-ndó te ío cudíí iní-ndó cùnu cuechi-ndo núu Dütú Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ. ¹¹Te yúhú cúú-í dàtná iⁿ toli téé ío nèhe cuendá mbéé-xi, chi téé-áⁿ cuéi na cùu-dé sá cúú-xí mbéé-dé cuendá-ñá sá ná cäcu-güedi. ¹²Te núu iⁿ téé na còto ñaha xii-güedi, te téé-áⁿ cuendá-ni sá ñúhú yáhu-dé xító-dé-güedi. Te núu na quení-dé sáá iⁿ quiti dééⁿ te dàña-dé-güedi xínu-dé, te ndíhi-güedi xité nuu ñaha quiti dééⁿ-áⁿ, chi ñá dífú mèi xítóhó-güedi cùu-dé.

¹³Chi cuendá-ni sá ñúhú yáhu-dé xító-dé-güedi núu ñá túú ñà ndíhú iní-dé cuéi na dándíhi ñaha quiti cuihna. ¹⁴Te yúhú cúú-í dàtná iⁿ téé ío váha xito mbéé-xi, chi téé-áⁿ da iⁿ da iⁿ-di xínì-í-dé nàcuáa ndáa-di, te ducaⁿ xini ñáhá-güedi xii-dé. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùu yúhú ndíhi ncha ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-í, chi yúhú xini-í-yu te ducaⁿ mèé-yu xini ñáhá-yu xii-í.

¹⁵Te diu-ni ducaⁿ cùu-í ndíhi Tàtà-í, chi xini ñáhá-gá xii-í te xini-í-gá. Te sáá nduu cùu-í cuendá ncha ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-í. ¹⁶Te ndècu-gá ñáyiu vátá quindáá iní ñáhá-gá xii-í. Te xini ñuhu-xi cundedóho-yu tnúhu-í te quindáá iní ñáhá-yu cuendá iⁿ-ñá ichi cuú-yu, te ducaⁿ cundecu iⁿ-ná téé coto ñaha xii-yu cuu-dé dàtná iⁿ tòlì-yu, te téé coto ñaha xii-yu-áⁿ cúú yúhú.

¹⁷Te Tàtà-í ío cudíí iní ñáhá-gá xii-í cuendá sá sáá iⁿ nduu te cuú-í,

te cuú-í chi ducaⁿ càchí iní-í, te ñá dǎú sǎ cúú iní ñáyíu ñuyíú-a cuú-í, te cuú-í dico ndoto-í. ¹⁸Te vá yǒo ìíⁿ te ndacu cahni ñaha xii-í, te núu ñá dǎú sǎ cúú iní mèe-í cuú-í. Te dàtná-ni cùu iní-í sá cùu-í te ñíu-ni ducaⁿ ndòto-í chi ducaⁿ ñí cachí Tǎtǎ-í Dútú Ndiǒxí cunduu — càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹⁹Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-gǎ te ñá ní cùu ìíⁿnuu tucu ñáyíu isràél. ²⁰Te davá-yu ní xitnáha-yu:

—¿Ná cuendá sàndáa-tu iní-ndó tnǎhu càháⁿ tée-ǎⁿ, te yucu ñávǎha ndècu ndìhi-dé, lùcú tée-ǎⁿ? — càchí-yu xitnáha-yu.

²¹Te davá-yu ní xitnáha-yu:

—¿Náa xiní-ndó ìíⁿ tée ndècu ndìhi yucu ñávǎha duha váha càháⁿ-dé? ¿Náa xiní-ndó ñúu ndàcu yucu ñávǎha cada tátna-xi núú ìíⁿ tée cuáá te ndúha? —càchí-yu xitnáha-yu.

Ñáyíu isràél dáquèe tíhǎ-yu Jèsús

²²Te ndí tnahá cuía ndáda càhnú-yu vico veñúhu càhnu sá ìo cùnuu ñúú Jerusàlén, te mei yǒo quidé víxiⁿ-xi quidé-yu vico-áⁿ. ²³Te corrèdór veñúhu-áⁿ nání-xí Sàlomón, te xíáⁿ xicá cùu Jèsús. ²⁴Te ní chítú níhnú ñáyíu isràél núú-gǎ, te ní xǎhǎⁿ-yu:

—¿Ná ndéé òré cachí tnúhu ndáa-n, te núu sá Crístú Yaá ní tendaha Yǎ Ndiǒxí véxi ñuyíú-a cùu-n, àdi ná tée cùu-n?, cáháⁿ-ni-n —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ.

²⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sa ní cachí tnúhu-í te ñá sàndáa iní-ndó, te ndèhe-ndo sá vái ñúú sǎ quidé-í sá ñí táúchíúⁿ Tǎtǎ-í cada-í, te cùu-xi ìíⁿ sá cútùnú iní-ndó ñá

tée cùu-í. ²⁶Dico nchòhó ñá sàndáa iní-ndó, chi ñá túú cùu-ndo ñáyíu ní chitnahá ñáhá xii-í. ²⁷Chi nchaa ñáyíu ní chitnahá ñáhá xii-í cùu-yu dàtná cue mbéé quiti xǐndecu ndìhi xítòhó-xi chi nùcúhuⁿ ndudú-güedí xítòhó-güedí, te ducaⁿ nàquiní ñáhá-ní xítòhó-güedí xii-güedí. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaa ñáyíu ní chitnahá ñáhá xii-í. ²⁸Te yúhú cada-í te nduu táhǎ-yu cundecu ndìhi ñáhá-yu xii-í ñí caa ñí quíhǎⁿ te vá ìíⁿ ndùu-gá cuíta nihnú-yu, te ñí vǎ yǒo ìíⁿ ndacu naquendéé ñáhá xii-yu ndaha-í. ²⁹Chi Tǎtǎ-í ní taxi cuendá ñáhá-gǎ xii-yu. Te ío cùnuu-gá ñúu xíáⁿ vá yǒo ìíⁿ ndacu naquendéé ñáhá xii-yu ndaha-gǎ. ³⁰Yúhú ndìhi Tǎtǎ-í Dútú Ndiǒxí ìíⁿ-ni cùu-ndí —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

³¹Te ní queheⁿ tucu ñáyíu isràél yúú cuáha ñáhá-yu xii-gǎ ní cùu.

³²Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

—Ío cuéhé sǎ vǎha ní quide-í núú-ndó ñí chindee ñàha Tǎtǎ-í Dútú Ndiǒxí. ¿Te ndèdacàa sá ñá tnàhá iní-ndó ñúu cuiní-ndó cuáha ñaha-ndo yúú xii-í-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

³³Te ní xáhaⁿ ñáyíu isràél:

—Ñá dǎú cuendá nchaa sá vǎha ñí quide-n cuiní-ndí cuáha ñaha-ndí yúú xii-n, chi ìíⁿ ñíu-ni sá ìo càháⁿ úhú-n cuendá Yǎ Ndiǒxí. Te dìcò ìíⁿ tée ñuyíú-a cùu-n te càchí-n sǎ cúú-n Ndiǒxí —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ.

³⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Núú títú Yǎ Ndiǒxí sá ndécú ndìhi-ndo cáháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gǎ, te duha ní cachí-gǎ: “Nchòhó quidé-ndó ñúu-í”, duha

ní cachí-gá. ³⁵Te nàha-o sá vǎ cúu quèhndé nihnu-o tñuhu yòdo tnuní núu tütú Yǎ Ndiöxí, chi mee-gǎ ní cachí-gá sá cǎdá-yu núu-gǎ, te vǎ cǎchí-ó sǎ ñǎ ndǎá. ³⁶Te núu ducaⁿ nǐ cáháⁿ-gá sá nǔú-gǎ quidé nchǎa ñáiyu ní sándǎá iní ñáhǎ xii-gǎ ñǎ, ðte ná cuèndǎ cúdèéⁿ-ndó nǔú yǔhú sá cǎchí-í sá cúu-í Déhe-gǎ? Te mee Yǎ Ndiöxí ní tendaha ñàha-gǎ xii-í véxi-í ñuyúú-a sá cǎdá-í chiùⁿ-gǎ. ³⁷Te núu ñǎ túu quide-í nǎcuáa ní táúchíúⁿ Tǎtà-í cada-í ñǎ, te vǎ quèndǎá iní ñáhǎ-ndó. ³⁸Te núu quide-í ñǎ, te cuèí vǎ quèndǎá iní ñáhǎ-ndó xii mee-í dico quèndǎá iní-ndó nchǎa chiuⁿ quide-í. Ducaⁿ te cutnùnǐ ndǎá iní-ndó sǎ Yǎ Ndiöxí ndécú ndìhi-í te ìⁿ-ni cùu-ndí —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

³⁹Te ní cuiní-güedé tñii ñaha tucu-güedé xii-gǎ quíhíⁿ-gǎ vecaá ní cùu, dico ní xinu núu ñáhǎ-gǎ xii-güedé.

⁴⁰Te ní xica-gǎ cuáhǎⁿ-gǎ ndǎa ìngǎ xio yúte Jòrdán núu nǐ xóo dacuàndute ndíi Juàá ñáiyu ndéé díhna, yàcǎⁿ ní xíndecu-gǎ. ⁴¹Te yàcǎⁿ ío vǎi ñáiyu ní sáhǎⁿ ní cáháⁿ ndìhi ñaha xii-gǎ, te ní xítñahǎ-yu: —Ndíi Juàá, cuèí ñǎ túu ní quide ndíi sá vǎ yòo tñàhí ndàcu cada dico ndǎá ní cáháⁿ ndíi, chi dàtná-ni ní cáháⁿ ndíi quide téa-a —cǎchí-yu xítñahǎ-yu.

⁴²Te yàcǎⁿ ío vǎi-yu ní sándǎá iní ñáhǎ-yu xii-gǎ.

Ní xíhí té Lǎzarú

11 Ñúú Bètaniá ní xíndecu ìⁿ téé ní xínani-dé Lǎzarú. Te cǎhú víhí nǐ tñahǎ-dé ní cuhú-dé, te ní xíndecu ndìhi-dé cue cúha-dé

tá Màriá ndìhi tá Màrta chi xíaⁿ ñúú-yu. ²Te tá Màriá-áⁿ cúu-xí xǐchí nǐ sódo àcítí sáhǎⁿ tñámí sáhǎ Jèsús, te ní nadayichí-xi sáhǎ-gǎ ndìhi idi díquí-xi. Te cuèndǎ sá cùhú cúha-yu té Lǎzarú, ³núu ní tendáhǎ-yu ñáiyu nàha tñuhu cuáhǎⁿ núu Jèsús, te xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ:

—Mèstrú, téé ío cùu iní-n ìo cǎhú tñahǎ-dé cùhú-dé —cǎchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gǎ.

⁴Te sá dúcǎⁿ cǎa tñuhu ní sáá, núu ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Dico cuéhé-ǎⁿ chi vǎ cùú-dé sá cùú dúcǎⁿ-dè, chi Yá Ndiöxí cuiní-gǎ sá quiní-yu nchǎa sá cǎdá-gǎ cuèndǎ chiñuhu ñahǎ-yu xii-gǎ, te ðiu-ni ducaⁿ chiñuhu ñahǎ-yu xii yúhú Déhe-gǎ —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-yu.

⁵Te cuèí ío cùu iní ñáhǎ Jèsús xii té Lǎzarú ndìhi cue cúha-dé ⁶dico òré ní níhí-gǎ tñuhu, te ní cuyaa-gǎ úú-gǎ nduu núu ndécú-gǎ. ⁷Te ní xáhaⁿ-gǎ xii cue téé xica cuu ndìhi-gǎ:

—Na quíhíⁿ tucu-o ðìstrítú Jùdeá —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁸Te ní xáhaⁿ cuè téé xica cuu ndìhi-gǎ xii-gǎ:

—Mèstrú, vitna-ni cuiní cue téé isràél xíndecu yàcǎⁿ cuáha ñaha-güedé xii-n yùú ní cùu, ðte cuiní-ni tucu-n quíhíⁿ-n-ú? —cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xii-gǎ.

⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Úxúú òré cúú ìⁿ nduu, te núu nduu na cǎca cuu-o, te ñǎ túu ñǎ candaundé-ó chi cùtnuní núú-ó chi ðító. ¹⁰Dico núu niú ná cǎca cuu-o, te ío ná candaundé-ó chi vǎ cùtnuní núú-ó —cǎchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹¹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Té Lázará tée ío váha tñáhá tnúhu ndíhi-o ní xídí-dé dico quíhíⁿ-ó chi ndocani-o-dě — cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹²Te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:

—Mèstrú, te núu xídí-dé te váa sa ta ndúha-dé cuáháⁿ —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

¹³Duha ní cáháⁿ Jèsús, chi té Lázará sa ní xíhí-dé te cue tée xica cuu ndíhi-gá ní sani iní-güedé sá ní xídí ndisa-dé. ¹⁴Te Jèsús ní xáhaⁿ ndáá-gá xii-güedé:

—Sa ní xíhí té Lázará. ¹⁵Váha-gá sá ñá ní sáháⁿ-í quíngoto-í-dé, chi ndècu ingá chiúⁿ cada-í quini-ndó, te quíndáá iní ñáhá-gã-ndó xii-í, te vitna na quíhíⁿ-ó nũ ndécú yèqui cuñú ndíi —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

¹⁶Te té Mǎxí tée xáhaⁿ-güedé cuächí ní xáhaⁿ-dè xii dava-gá-güedé:

—Na quíhíⁿ-ó nchàa-o chi yàcáⁿ cuú-ó ndíhi-dé —cächí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

Jèsús cǎháⁿ-gá sá cuèi na cùu ñáyiú dico ndotó-yu cundecú-yu ndíhi-gá

¹⁷Te òré ní sáá Jèsús ñuú Bètania, te ní xáhǎⁿ-yu sá sà ní cuu cúmí nduu ní xíhí té Lázará. ¹⁸Te ñuú-áⁿ cáá yàtni-ni-gá ñuú Jerusàlén, dàtná cuádava-ná òré cuhuⁿ-o ichi te saá-ó. ¹⁹Núu xíǎⁿ vài ñáyiú isràèl ní sáháⁿ-yu ní cáháⁿ ndíhí-yu tá Mǎrta ndíhi cùhú-xi tá Màriá, te ní sǎñáhá-yu tnúhu ndee iní sá dúcáⁿ ní xíhí cúha-yu. ²⁰Te ní níhí tǎ Mǎrta tnúhu sá ñúhú Jèsús ichi cuáháⁿ-gá núú ndécú-yu núu ní sáháⁿ-xi ní sátnahá-xi-gá, te cùhú-xi

tá Màriá ní ndóo-xi vehe. ²¹Te òré ní naníhí tǎ Mǎrta Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi xii-gá:

—Mèstrú, te núu dicó ní xíndecu-n ìha te vá cùu cúha-ndí ní cùu. ²²Te cuèi vitna te núu ná sá ná cǎcáⁿ-n nũú Yǎ Ndiòxí te taxi-gá xii-n — cächí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

²³Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Vá ndíhú iní-n chi ndoto cúha-n —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii-xi.

²⁴Te ní xáhaⁿ tǎ Mǎrta:

—Ndáá chi sa xini-í sá ndótó-dě ná quítnahá nduu ndòto nchaa ñáyiú ní xíhí —cächí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

²⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú dandòto-í-yu cuèndá cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ ná sáá nduu. Te nchaa ñáyiú na quíndáá iní ñáhá xii-í, te cuèi na cùu-yu dico ndotó-yu cundecu-í ndíhí-yu ni caa ni quíhíⁿ. ²⁶Te nchaa ñáyiú ndècu vívú ñuyú-a te núu na quíndáá iní ñáhǎ-yu xii-í, te cundecu ndíhi-í-yu ni caa ni quíhíⁿ. ¿Sàndáá iní-n tnúhu-a ñǎ? —cächí-gá xáhaⁿ-gã xii tá Mǎrta.

²⁷Te xáhaⁿ-xi:

—Mèstrú, sàndáá iní-í, te sàndáá tucu iní-í sá díú-n cùu-n Cristú Déhe Yá Ndiòxí, Yáá ní tendaha-gã véxi ñuyú-a —cächí-xi xáhaⁿ-xi xii-gá.

Jèsús ndáhí-gá núú ní nguíndüxi té Lázará

²⁸Sátá dúcáⁿ ní cáháⁿ-xi te ní sáháⁿ ngana-xi cùhú-xi tá Màriá, te dayuhu ní xáhaⁿ-xi:

—Yàcáⁿ ní quexio Mèstrú, te càna ñaha-dé xii-n —cächí-xi xáhaⁿ-xi.

²⁹Te sá dúcáⁿ xáhaⁿ cùhú tǎ Màriá sá cáná ñàha Jesús xii-xi,

núu ndíhi-ni ní xica-xi cuáháⁿ-xi núu ndécú-gă. ³⁰Te Jèsús vátá quíhu-gá xítí ñuú, chi ndècu-ni-gá núu ní sáháⁿ tnahá ñáhá tá Mărta. ³¹Te ñáyiú isràél ndécú sãñaha tnúhu ndee ìní xii tá Măriá ndíhi cùhú-xi ní sani iní-yu sá cuáháⁿ-xi núu yíndüxi cúha-xi ndáhyú-xi ní cáháⁿ-yu, núu nchìcúⁿ-yu-xi cuáháⁿ.

³²Te ní sáá tá Măriá núu ndécú Jèsús te ní ngüñí xítí-xí núú-gă, te xăhaⁿ-xi xii-gá:

—Mèstrú, te núu dícó ní xíndecu-n ìha te vá cùú cúha-ndí ní cùú — cachí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

³³Te sá ní xiní Jèsús ndáhyú tá Măriá ndíhi ñáyiú isràél nchìcúⁿ ñáhá cuáháⁿ, xíáⁿ ío ní cuyica ìní-gá. ³⁴Te ní xáhaⁿ-gă xii-yu:

—¿Ndèé ní taxi ndecu-ndo yèqui cuñú-dé-i? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

Te ní xáhăⁿ-yu:

—Mèstrú, néhé ná quèhⁿ-ó te quiní-n —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-gá.

³⁵Te ní ndáhyú-gá tnahá-gá. ³⁶Te ní xítñaha ñáyiú isràél:

—Súuní cùú iní-dé ndíi ni cùú — cachí-yu xítñahá-yu.

³⁷Te davá-yu xítñahá-yu:

—Tée-a ní quide tátna-dé núú tée cuáá te ní ndúha. ¿Te nása ní cuu núu ñá túú ní quide tátna-dé té Lăzarú cuendá sá vă cùú-dé ní cùú-i? —cachí-yu xítñahá-yu.

Jèsús dándòto-gá té Lăzarú

³⁸Te ío ní cuyica tùcu iní Jèsús òré ní quexio-gá yuhu yàú núú ní chihí-güedé yiqui cùñú té Lăzarú. Te yuhu yàú-áⁿ ndèdí ìíⁿ yúú. ³⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Chí xócàni yúú-ăⁿ —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

Te ní xáhaⁿ tá Mărta cúha tée ní xíhí-áⁿ:

—Mèstrú, sa tucu sáháⁿ-dé chi sa ní cuu cùmí nduu sá ní xíhí-dé — cächí-xi xăhaⁿ-xi xii-gá.

⁴⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Náa ñá dífú ní cachí-í sá nùu na quíndáá iní-n, te quiní-n sã ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-xi.

⁴¹Te ní xócàni-yu yúú ndèdí yuhu yàú-áⁿ. Te ní ndacoto-gá andü, te ní xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiòxí:

—Táu, ndàcáⁿ tãhù-í núú-n sã ní tèdoho-n tnúhu ní cáháⁿ-í. ⁴²Te yúhú sa nàha-í sá ncháá-ni òré ndèdóho ñaha-n xii-í, dico duha càháⁿ-í cuendá sá ná təcú dóho nchaa ñáyiú ndècu iha cuendá quíndáá iní-yu sá dífú-n ní tendaha ñaha-n xii-í véxi-í ñuyúú-a — cächí-gá xáhaⁿ-gă xii Dútú Ndiòxí.

⁴³Te sátá dúcáⁿ ní cáháⁿ-gá ndíhi Yá Ndiòxí, te níhi ní cáháⁿ-gá xáhaⁿ-gă xii tée ní xíhí-áⁿ:

—iLăzarú, tandèe xíáⁿ! —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁴⁴Te ní ndee tée ní xíhí-áⁿ yàú-áⁿ, te ndùtu dóó cuñí ndàha-dé ndíhi sáhá-dě, te dăhu tucu ìíⁿ dóó núú-dě. Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-yu:

—Chí nándaxi-dé te dañ-a-ndo-dě ná cãcã-dě —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

Ndùcu-güedé nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵Te nchaa ñáyiú nchìcúⁿ ñáhá xii tá Măriá cuáháⁿ ío vâi-yu ní sándáá iní-yu Jèsús sá ní xiní-yu nàcuáa ní quide-gá. ⁴⁶Dico davá-yu ní sáháⁿ-yu núú cuè tée cùú fariséú,

te ní caní-yu cuèndú núú-güedé nàcuáa ní quide Jèsús. ⁴⁷Te cue tée cùu fariséú ndihi cue dútú cùnùu ní natacá-güedé ní xóo-güedé jùndá, te ní xítñàha-güedé:

—¿Nása cada-o?, chi tée-ǎⁿ ío vài sá vǎ yǎo tnàhí ndàcu cada quide-dé. ⁴⁸Te núu na dàña ío te nchaa ñáyiú quindáá iní ñáhǎ-yu xii-dé, te quixi cue tée ñúú Rómá dangòyo-güedé veñúhu-o te danàa-güedé nchaa ñúú-ó — càchí-güedé xítñàha-güedé.

⁴⁹Te ìⁿ cue tée-ǎⁿ nání-dé Caifás, te cùnùu-gá-dé núú dàva-gá cue dútú cuíá-ǎⁿ, te ní xáhaⁿ-dǎ xii-güedé:

—Nchòhó ni lùha ñá túú cùtnuní iní-ndó. ⁵⁰Te ni ñǎ sǎha-ndo cuèndá sá vǎha-gá tnahá-ó, te núu na cùú ìⁿ-ni tée cuèndá nchaa ñáyiú isràél, te ñá díú sǎ dánàa ñaha-güedé xií-yu —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-güedé.

⁵¹Dico té Caifás chi ñá díú sǎ cúú ìní meé-dǎ ní cǎháⁿ-dǎ, chi cuèndá sá cuíá-ǎⁿ ní cunuu-dǎ núú cuè dútú, núu xíáⁿ Yǎ Ndiòxí ní dácáhu ìní ñáhǎ-gǎ nàcuáa cǎháⁿ-dǎ sá Jèsús cuú-gá sá cúú-xí nchaa ñáyiú isràél. ⁵²Te ñá díú cuèndá mee-ni ñáyiú-ǎⁿ cuú-gá, chi cuú-gá tnàhá cuèndá nchaa ñáyiú ní sándáá iní ñáhǎ xii-gá, ñáyiú nchíténuu nihí ñuyúú, te ìⁿ-nǎ cuú-yu ndihi-gá. ⁵³Núu ndéé nduu-ǎⁿ ní ndatnúhu cue tée cùnùu núú ñáyiú isràél nàcuáa cada-güedé cahni-güedé Jèsús.

⁵⁴Te xíáⁿ núu ñá ní xica cuu-gá Jèsús quini ñáhǎ ñáyiú isràél, te ní quee-gá cuáhǎⁿ-gá ñúú Efraín, ìⁿ ñúú cáá yàtni yucu, yàcǎⁿ ní ngüíñí-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá.

⁵⁵Te ta cùyatni nduu cadá-yu vico pàscuá. Te cuéhé ñáyiú ní queé-yu ñúú-yu cuáhǎⁿ-yu ñúú Jerusálén cuèndá sá sà ndihí-yu nchaa-yu nduu íí, te tnahá nduu vico pascuá.

⁵⁶Te yàcǎⁿ nándücú-yu Jèsús ní cùu te ñá túú-gǎ òré-ǎⁿ, te ní naníhí tnáhǎ-yu xití veñúhu, te xítñàhá-yu:

—¿Nása sàni iní-ndó-í? ¿Quixi Jèsús vico ǎⁿ ñáhǎ? —càchí-yu xítñàhá-yu.

⁵⁷Te cue tée cùu fariséú ndihi cue dútú cùnùu sa ní xáhaⁿ-güedé xii ñáyiú sá núu ndéda-ni càa-yu xini-yu núú ndécú Jèsús te na càháⁿ-ni-yu cuèndá tñii ñaha-güedé xii-gá.

Ìⁿ ñadìhí chíhí-ǎⁿ Jèsús acití

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 Ìnúú-gá nduu cùmání tnahá vico pàscuá, te ní sáhǎⁿ Jèsús ñúú Bètaniá, ñúú té Lǎzarú tée ní dándótó-gǎ. ²Te xíáⁿ ní cadúha-yu sá ní cudìni Jesús. Te tá Màrta ní sani-xi cóhó, te té Lǎzarú yíhí-dǎ mèsá ndihi Jèsús, ndihi dava-gá-güedé xéxí-güedé. ³Te tá Màriá néhé-xí cuádava lìtrú acití sáhǎⁿ tnámí sǎ ìo ndèyáhu, te acití-ǎⁿ ní cuáha mee-ni yúcú nǎrdú, te ní sódó-xi sáhǎ Jèsús, te ní nadayìchí-xi ndihi idi díquí-xi sáhǎ-gǎ. Te nihí xití vehe ní xité nuu dicó acití-ǎⁿ. ⁴Te té Jùdás déhe té Xímú Iscàrioté ñu-ni ìⁿ tée xica cuu ndihi-gá, tée cuáha cuèndá ñáhǎ xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhǎ ní xáhaⁿ-dǎ xii-gá:

⁵—¿Ná cuèndá ñá ní cùyáhu acití-a sá úní cièndú díhúⁿ denàriú cuu cuèndá ñáyiú ndàhú? — càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

⁶Dico sá dúcáⁿ ní cáháⁿ té Jùdás chi ñá díú sá ndísá ñuhu iní-dé ñáiyu ndàhú chi dicó-ni ìⁿ ñádúhú cúú-dě, chi ñiu-dé néhé cuendá-dé díhúⁿ-güedě nchaa-güedé te ní xóo duhu ñaha-dé xii-güedé. ⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Daña, vá dásatú-n iní xíchí-a na tàxúha nahi-xi àcití-a, chi nàndíhi ndéé òré ná nguñdúxi-í. ⁸Chi nchòhó chi cuhuⁿ tnahá-ni ñáiyu ndàhú tnuú-ndó, dico yúhú chi vá ncháá ndùu cundecu ndíhi ñaha-í xii-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gá xii-dé.

**Tnahá té Lázaru cuini-güedé
cahni ñaha-güedé xii-dé**

⁹Te vai ñáiyu isràel ní níhí-yu tnúhu sá ndécú Jèsús ñuú Bètaniá. Te ní sáháⁿ-yu cuendá quini-yu-gá, te quini-yu tnahá té Lázaru tée ní dándótó-gá. ¹⁰Te cue dútú cúnùu ní ndatnúhu-güedé ní cuu ìⁿnuu-güedé cuendá sá cáhni-güedé tnahá té Lázaru ní cùu, ¹¹chi ñiu cuendá tée-áⁿ ní cuu cuéhé ñáiyu isràel tá dàña nihnú-yu-güedé cuáháⁿ cuendá sá ní sándáá iní-yu Jèsús.

Jèsús cuanguihu-gá ñuú Jerusálén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹²Te nduu tnée-áⁿ vai ñáiyu ní quexio ñuú Jerusálén cuendá cundecú-yu vico, te ní níhí-yu tnúhu sá Jèsús sáá-gá tnahá-gá cundecu-gá vico-áⁿ, ¹³núu ní xehndé-yu ndaha yùtnu ñúú, te nèhé-yu ní sáháⁿ ní sátnahá ñáhá-yu xii-gá. Te níhi ní cáháⁿ-yu, te càchí-yu:

—Ío càhnu cuu Yá Ndiòxí! Te ducaⁿ-ni ìo càhnu cuu Yáa ní

tendaha-gá véxi quindaha ñaha xii-o —duha ní cachí-yu.

¹⁴Te Jèsús ní níhí-gá ìⁿ búrru, te yòdo-gá-di cuáháⁿ. Te ducaⁿ ní cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí núú càchí-xi:

¹⁵Vá yùhú nchòhó cue ñáiyu ndècu ñuú Siòn,

chi iha véxi tée yíndaha ñaha xii-ndo yodo-dé ìⁿ búrru.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁶Dico cue tée xica cuu ndíhi Jesús ñá ní ndàcu iní-güedé nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí nàcuáa cada Jèsús. Dico sátá cuándaa-gá andiu càda cahnu ñaha Tátá-gá xii-gá, te ní ndacu iní-güedé sá dúcáⁿ yòdo tñuní nàcuáa cada-gá, te ducaⁿ ní cuu.

¹⁷Nchaa ñáiyu ní xíndecu ndíhi Jèsús òré ní dándótó-gá té Lázaru, ya yàcáⁿ ní caní-yu cuendú núú ñáiyu nàcuáa ní quide ñaha-gá xii-dé. ¹⁸Te vai-yu ní sáháⁿ-yu núú ndécú Jèsús cuendá sá ní níhí-yu tnúhu ní quide-gá sá vā yòo tnahá ndàcu cada. ¹⁹Te cue tée cùu fariséu ní xitnaha-güedé:

—Ní xito-ndo nã ñá túú nàndíhi sá quidé-ó-vá, chi nchaa ñáiyu ní chinchícúⁿ ñáhá-yu xii-dé —càchí-güedé xitnaha-güedé.

**Ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu
isràel nánducú-yu Jèsús**

²⁰Te tnahá ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràel ní sáháⁿ-yu vico ñuú Jerusálén ní quide càhnú-yu Yá Ndiòxí. ²¹Te ñáiyu-áⁿ ní sáháⁿ-yu núú tē Lipé tée ñuú Bètsaidá, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá. Te ní xáháⁿ-yu xii-dé:

—Tátá, vá cùndèe iní-n càchí tnúhu-n nùu ndèe ndécú Jèsús, chi

cuíní-ndí cáháⁿ ndihí-ndí-gá —
càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-dé.

²²Te té Lìpé ní naníhí-dě té Ndríxí
te ní xáhaⁿ-dě nàcuáa càháⁿ-yu, te
ndí ndùú-güedé ní sáháⁿ-güedé ní
xáhaⁿ-güedé xii Jèsús nàcuáa càháⁿ-yu.
²³Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Vitna ní cuyatni òré cada càhnu
ñaha Tátà-í xii-í, te quiní-yu sá
ïo càhnu cuu yúhú Tée cùu ñaní
tnáhǎ-yu nchaá-yu. ²⁴Te na càchí
tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nùu ìⁿ tatá
vá ngává-xí nùú ñúhú tēhyú-xi ña, te
dìu-ni ducaⁿ cùnduu-xi cundecu-xi.
Dico ìⁿ tatá ná ngává nùú ñúhú xínu
déhe-xi, te xíǎⁿ nádàcayá tnáhǎ-xí, te
mee-xi tēhyú-xi. ²⁵Te nchaá ñáyiú ío
ñúhu iní-xi cundecu ñuyúú-a ñá túú
ñúhu iní-yu Yá Ndiòxí, te ñáyiú-áⁿ
cuíta nihnú-yu. Te nchaá ñáyiú ío
ñúhu iní ñáhǎ xii Yá Ndiòxí, ñáyiú-áⁿ
cundecú-yu ndihí-gá ni caa ni quíhⁿ.
²⁶Te nchaá ñáyiú cuíní unu cuechi
nùú-í xini ñuhu-xi natuha ñahǎ-yu
xii-í, te nduu tǎhǎ-yu cundecú-yu
núú ñuhú-í cundecu-í. Te nchaá ñáyiú
na cùnu cuechi núú-í, te cada càhnu
ñaha Tátà-í xii-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
xii-güedé.

**Jèsús càháⁿ-gá sá cáhni
ñaha-güedé xii-gá**

²⁷Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:
—Ío ndìhú iní-í. Te cúnaha-í xii
Tátà-í taunihnu ñaha-gǎ nùu dicó sá
cúú, dico vá cúú chi cuendá tnáhí-a
véxi-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁸Te ní xáhaⁿ-gǎ xii Tátà-gǎ Dútú
Ndiòxí:

—Táu, cada nàcuáa ní sani iní-n
cùnduu cuendá sá ná cádá càhnu
ñaha ñáyiú xii-n —càchí-gá
xáhaⁿ-gǎ.

Te ducaⁿ te ní tecú ní cáháⁿ Yá
Ndiòxí ndéé andiú, te càchí-gá:

—Sa ní quide-í nàcuáa cachí ñáyiú
sá ïo càhnu cuu-í. Te cada tucu-í
cuendá cada càhnu ñaha-gá-yu
xii-í —càchí Yá Ndiòxí xáhaⁿ-gǎ xii
Déhe-gá.

²⁹Te nchaá ñáyiú xíndecu ní tecú
dóho-yu ní cáháⁿ-gá, dico ñá túú
ní sàni iní-yu sá méé-gǎ ní cáháⁿ,
chi davá-yu ní xítñahǎ-yu sá ñúhu
ní cáháⁿ, te davá-yu ní xítñahǎ-yu
sá ìⁿ espíritú xínu cuèchi núú Yá
Ndiòxí ní cáháⁿ. ³⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús
xií-yu:

—Ñá díú cuendá yúhú ní cǎháⁿ Yá
Ndiòxí, chi ní cáháⁿ-gá cuendá sá
nchòhó cundedóho-ndo. ³¹Te vitna
ní sáá nduu càda ndáá Yá Ndiòxí
cuèchi nchaá ñáyiú ñuyúú-a, te
ducaⁿ te vá cùnùu-gá yucu ñǎvǎha.
³²Te na càta caa ñaha-güedé xii-í
núú cùrúxí, te xíǎⁿ cuú-í te níhí-yu
tnúhu ni càa xico ñuyúú, te quindáá
iní-yu tnúhu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ
xií-yu.

³³Duha ní cáháⁿ-gá cuendá
cutnùní iní-yu nàcuáa ndoho-gá òré
cuú-gá. ³⁴Te ní xǎhǎⁿ-yu xii-gá:

—Níhí-ndí tnúhu sá nùú tútú yódó
tnùní tnúhu Yá Ndiòxí càháⁿ-xi sá
Crístú Yaá tendaha-gǎ quixi ñuyúú-a
cundecu-gá ni caa ni quíhⁿ. ¿Te
yòhó nása càháⁿ-tu-n sǎ ìⁿ tée cùu
ñaní tnáhǎ nchàa ñáyiú ñuyúú-a
cahni ñaha-güedé núú cùrúxí?
Te cachí tnúhu-n nǎ cúú tēe-áⁿ —
càchí-yu xǎhǎⁿ-yu xii-gá.

³⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cùu-í dàtná ìⁿ ñuhú
dáyèhé ñuyúú-a, dico sacú-ni
nduu ndècu ndihí ñaha-í xii-ndo.
Te caca-ndo ìchi ndáá vitna

dàyehe-gá-í núú-ndó chi na cùnee te vá cùtnùní-gá núú-ndó ndèé ichi quíhíⁿ-ndó. ³⁶Quindáá iní ñáhá-ndó xii-í vitna ndècu ndíhi ñaha-gá-í xii-ndo dándixi túu-í iní-ndó, cuendá cutnùní iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí, te cuu-ndo dèhe-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-yu.

Te sátá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Jèsús, te ní quee-gá cuáháⁿ-gá ìíⁿ núú vǎ ná nihí ñáhǎ-yu xii-gá.

**Ñáyiú israél ñá cuiní-yu
quindáá iní-yu Jèsús**

³⁷Te cuèi ío vǎi sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada ní quide Jèsús ní xiní-yu, dico ní dùcaⁿ ñá túú ní sàndáá iní-yu-gá. ³⁸Te ducaⁿ nǐ quidè-yu chi dacuítí nǐ quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnǐ ndíi Chàíá ndíi ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha núú tütú-gá núú càchí-xi:

Yòhó Yáa cúú Xítohó-í, vá yǒo ìíⁿ sàndáá iní tnúhu càháⁿ-ndí.

Te vá yǒo ìíⁿ cùtnuní iní-xi sá ìo càhnu cuu-n.

Duha ní chídó tnùnǐ ndíi Chàíá núú tütú-gá. ³⁹Te ñá ní sàndáá iní-yu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa ní chídó tnùnǐ tucu ndíi Chàíá núú tütú Yă Ndiöxí nàcuáa cáháⁿ Jèsús:

⁴⁰Mee Yă Ndiöxí ní quide-gá sá vǎ tècu tnùnǐ-yu, chi ní dádǎhu ndodo iní ñáhá-gă xii-yu, chi ío sàá iní-yu núú ñá ní cuiní-gá-yu quindáá iní ñáhǎ-yu xii-gá.

Te ni vá túhá ñahá-yu xii yúhú cuendá dacăcu nihnu-í-yu.

⁴¹Duha ní chídó tnùnǐ ndíi Chàíá nàcuáa cáháⁿ Jèsús chi ní xiní ndíi sá ìo càhnu cuu-gá.

⁴²Te cuèi ducaⁿ nǐ cuu dico titní cue téé cùnūu núú ñáyiú israél ní sàndáá iní ñáhá-güedě xii-gá. Dico ñá túú ní xǒo cáháⁿ ndáá-güedé chi ní xóo yúhú-güedé sá vǎ dáñá-gă cue téé cùu fariséú quíhu-güedé veñúhu. ⁴³Chi ní xóo cudíí-gă iní-güedé sá càháⁿ ñáyiú dàcuúxí tnúhu càháⁿ Yă Ndiöxí.

**Ñáyiú ñá túú sàndáá iní tnúhu
Jèsús cuíta nihnú-yu**

⁴⁴Jèsús nihí ní cáháⁿ-gá, te càchí-gá:

—Nchaa ñáyiú na quindáá iní ñáhá xii-í, te ñá dǎú-ní mèe-í quindáá iní-yu, chi tnàhá Tǎtà-í Yaa ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a quindáá iní-yu. ⁴⁵Te ñáyiú xini ñáhá xii yúhú xini-yu tnàhá Tǎtà-í. ⁴⁶Te yúhú véxi-í dandixi túu-í iní ñáyiú ñuyú-a cuendá cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu cuendá Yă Ndiöxí, te nchaa ñáyiú na quindáá iní ñáhá xii-í te vá cùndècu-gá-yu ichi cuèhé ichi duha. ⁴⁷Te núu ìo davá-yu ndedóho-yu nàcuáa càháⁿ-í te ñá túú tnè-yu tnúhu-í, te ñá dǎú yúhú dàcuíta nihnu-í-yu, chi ñá túú véxi-í ñuyú-a sá dacuíta nihnu-í-yu, chi véxi-í sá dacăcu nihnu-í-yu. ⁴⁸Te nchaa ñáyiú na cùyíchí iní ñáhá xii-í te ñá túú quide cuendá-yu nàcuáa càháⁿ-í, te ñáyiú-áⁿ ná sàá nduu te cuíta nihnú-yu chi ñá ní tnè-yu tnúhu ní cáháⁿ-í. ⁴⁹Te yúhú ñá túú càháⁿ-í tnúhu véxi iní mèe-í, chi mee Tǎtà-í Yaa ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a ní cachí tnúhu-gá nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-í danèhé-í ñáyiú. ⁵⁰Te yúhú xini-í sá tnúhu ní táuchíúⁿ Tǎtà-í cáháⁿ-í cúú-xí ìíⁿ sá vǎha sá cúú xii-ndo

chi nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi-gá ní caa ní quíhíⁿ, núu xíáⁿ càháⁿ-í nchaa nàcuáa ní táúchíúⁿ-gǎ —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xií-yu.

Jèsús náquète-gá sáhá cuè
tée xica cuu ndihi-gá

13 Te cùmání-gǎ tnahá vico pàscuá, te Jèsús sa nàha-gá sá sà ní cuyatni òré dándóo-gá ñuyíú-a, te ndaa-gá núu ndécú Tǎtá-gǎ. Te ío ní cuu iní-gá nchaa ñáyu ní sándáa iní ñáhá xii-gá, te ní quide ndisa-gá sá ñí cuu iní ñáhá-gǎ xií-yu.

²⁻⁴Te ní quíhu yucu ñǎvǎha díquí tǎ Jùdás déhe té Xímú Iscàrioté, te ní sani iní-dé nàcuáa cada-dé cuáha cuèndá-dé Jèsús núu cuè tée cùu úhú iní ñáhá xii-gá. Te Jèsús sa nàha-gá sá méé Yǎ Ndiòxí Yaá cúu Tǎtá-gǎ ní sǎnaha-gǎ tnúhu ndee ìní xii-gá sá cadá-gǎ núu-gǎ, te nàha-gá sá díú núú Tǎtá-gǎ ní quee-gá véxi-gá ñuyíú-a. Te sáá nduu nàsáa tucu-gá núu Tǎtá-gǎ. Te cùdini Jesús ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá ní cùu, te ní ndacuíñí-gá yuhu mèsá, te ní taunuu-gá ìíⁿ dóó níhnú-gǎ, te ní queheⁿ-gá ìíⁿ dóó ní dácútú-gǎ núu yíquí-gǎ. ⁵Te ní chihi-gá ndute ìíⁿ tǐná, te xíáⁿ ní naquete-gá sáhá cuè tée xica cuu ndihi-gá, te ndihi dóó ndútú núú yíquí-gǎ-áⁿ ní nadayìchí-gá sáhá-güedé.

⁶Te òré naquete-gá sáhá tǎ Xímú, àdi Pelú, ní cùu ní xáhaⁿ-dǎ xii-gá: —Mèstrú, ¿te yòhó naquete-n sǎhà-í-u? —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús: —Vitna ñá cùnùní iní-n sǎ quidé-í-a dico sáá nduu te cutnùní iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁸Te ní xáhaⁿ tǎ Pelú: —Yúhú chi vá ííⁿ nduu te naquete-n sǎhà-í —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús: —Te núu vá náquète-í sáhá-n áⁿ, te vá cadá-gǎ-n cuèndá sá ndécú ndihi ñaha-í xii-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁹Te ní xáhaⁿ tǎ Pelú: —Te núu ducaⁿ te vá méé-ní sǎhà-í naquete-n, chi naquete-n tnahá ndaha-í ndihi díquí-í —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

¹⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé: —Tée íchí ñí xichi chi xini ñuhu-xi sá sáhá-na-dǎ ndoo, te ducaⁿ te nduu ndoo-dé nihí-dé. Te nchòhó sa càndoo-ndo cuéi ñá ncháá-ndó càndoo —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

¹¹Te ducaⁿ ní cáháⁿ Jèsús chi sa nàha-gá sá ííⁿ cuè tée-áⁿ cuáha cuèndá ñáhá-güedé xii-gá núu cuè tée cùu úhú iní ñáhá, xíáⁿ núu ní xáhaⁿ-gǎ sá ñà túú càndoo-güedé nchaa-güedé.

¹²Te sátá ñí naquete-gá sáhá-güedé, te ní ndécuihnu-gá dóó-gǎ, te ní nucóo-gá yuhu mèsá, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—¿Te ní cutnùní iní-ndó sǎ ñí quide ñaha-í xii-ndo-ǎⁿ?

¹³Te nchòhó váha-ni càháⁿ-ndó sǎ cùnùu-í, te dǎnani ñaha tucu-ndo Mestrú xii-í, te ndáá càháⁿ-ndó. ¹⁴Te núu yúhú cùu-í Mèstrú, te cùu tucu-í tée cùnuu te nàquete-í sáhá-ndó, te diu-ni ducaⁿ càda nchòhó tucu naquete sáhá tnahá-ndó. ¹⁵Yúhú sànu ichi ñaha-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo. ¹⁶Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ñí ìíⁿ tée xinu cuechi ñá túú cùnuu-dé

dàcúxí pàtróⁿ-dë, te ni ìⁿ tée xica chiuⁿ ñá túú cùnuu-dé dàcúxí tée tëndaha ñaha xii-dé cuáháⁿ-dé chiùⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yúhú ndìhi nchòhó. ¹⁷Te núu ní cutnùnì iní-ndó nàcuáa ní quide ñaha-ï xii-ndo ña, te ducaⁿ càda tnaha-ndo te cuu váha iní ñáhá Yă Ndiöxí xii-ndo.

¹⁸Yúhú, ñá túú càháⁿ-í cuendá-ndó nchàa-ndo, chi yúhú sa nàha-í nàcuáa sàni iní ìⁿ ìⁿ nchòhó cue tée ní nanducu nìhnu-í tnuu nchaa ñáyiu ñùhu ichi cuehé ichi duha ní cachí-í chitnahá ñáhá-ndó xii-í. Chi dacuití sã queé ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núu tütú Yă Ndiöxí núu càchí-xi: “Tée xèxi ndìhi ñaha xii-í ngóo-dé cuu úhú iní ñáhá-dë”, duha càchí-xi núu tütú-gá. ¹⁹Te cùmání-gã sáa nduu càda ñaha-dé sá sání iní-dé, núu xíⁿ càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada-dé, chi na sàa nduu-ãⁿ te cutnùnì iní-ndó sã yúhú cùu-í Crìstú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí véxi ñuyú-a. ²⁰Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã nchàa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ñáhá xii cue tée tendaha-ï cáháⁿ tnúhu-í, te cada iní-yu sá tnàhá yúhú ní queheⁿ cuendá-yu. Te nchaa ñáyiu na quèheⁿ cuendá ñáhá xii-í, te cada iní-yu sá tnàhá Tătà-í Dútú Ndiöxí Yaá ní tendaha ñaha xii-í véxi-í ñuyú-a ní queheⁿ cuendá-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càchí-gá sá tã Jùdás cuáha cuendá ñáhá-dë xii-gá núu cuè tée cùu úhú iní ñáhá

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹Te sátá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ Jèsús te ío ní ndíhú iní-gá, te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:

—Na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã dífú-ní ìⁿ nchòhó cuáha cuendá ñáhá-ndó xii-í núu cuè tée cùu úhú iní ñáhá —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

²²Te ní ngúíta cue tée xica cuu ndìhi-gá ndéhé ìⁿ ndehe ìⁿ núu tnáhá-güedé, chi ñá ní cutnùnì iní-güedé ndëdacàa-güedé cuendá-güedé ní cáháⁿ-gá. ²³Te ìⁿ tée-ãⁿ ío cùdí iní ñáhá Jèsús, te ndècu yatni-dé dñi-gá cùdini-dé ndìhi-gá. ²⁴Te té Xímú, àdi Pelú chi úu dñu-dé, ní quide-dé sèñá núu tée ndècu yatni dñi-gá-áⁿ sá càcáⁿ tnúhú-dë núu-gã nñu ndëdacàa-güedé cuendá-güedé ní cáháⁿ-gá. ²⁵Te tée-ãⁿ ní sáháⁿ ndehe yatni-gá-dé dñi Jesús, te ní xáhaⁿ-dë xii-gá:

—Mèstrú, ìndëdacàa-ndí cuendá-ndí ní cáháⁿ-n-í? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Na chindóyo-í luha pàá, te tée na cuáha-í te tée-ãⁿ cùu-dë —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Te ní chindóyo-gá luha pàá, te ní sáha-gá té Jùdás déhe té Xímú Iscarioté. ²⁷Te òré ní queheⁿ-dé pàá, te ní ngúndecu ndìhi ñaha dùuⁿ-ná yucu ñávaha xii-dé. Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Sá nĩ sani iní-n càda-n te cada ndìhi-ni-n —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁸Te ní ìⁿ cue tée cùdini ndìhi-gá ñá ní tècú tnùnì-güedé nása ndùu tnúhu ní xáhaⁿ-gã xii té Jùdás. ²⁹Te dava-güedé ní sani iní-güedé sá sã cuendá sá ndécú ndìhi-dé sá ñúhú dñhúⁿ, te váa ío ìⁿ sá cuááⁿ-dë nándíhi-güedé vico, àdi dñhúⁿ

cuáha-dé ñáyi ndàhú xáhaⁿ-gã ní cáháⁿ-güedë. ³⁰Te sa ní cundiquíⁿ ní queheⁿ cuendá té Jüdás pàá caxi-dé, te òré ní níhí-dë pàá-áⁿ te ní quee-dé cuáháⁿ-dé.

Jèsús càchí tnúhu-gá nàcuáa cada-o

³¹Te sátá ñí quee té Jüdás cuáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ Jèsús xii dava-gá-güedé:

—Vitna te quiní-ndó ndìhi nchaa ñáyi sá ïo càhnu cuu yúhú Tée cùu ñání tnáhá-ndó nchàa-ndo, te òré-áⁿ cutnùní iní-ndó sã ïo càhnu cuu tucu mee Yá Ndiöxí. ³²Te núu yúhú quidé càhnu-í Yã Ndiöxí, te ñi-ni ducaⁿ càda cahnu ñaha-gá xii yúhú, te ñá túú-gã títí nduu te ducaⁿ càda-gá. ³³Te nchòhó cue déhe-í na càchí tnúhu-í sá sàcú duha-ná nduu ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo. Te nchòhó nanducu ñàha-ndo xii-í dico vá ná níhí ñáhá-ndó dàtná ní xáhaⁿ-í xii ñáyi isràél, te ñi-ni ducaⁿ càháⁿ-í núú-ndó sã vã ndácú-ndó quíhíⁿ-ndó núú quíhíⁿ-í. ³⁴Te duha sànu ichi ñaha tucu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo sã cúú ñí tnáhá-ndó ñíⁿ ñíⁿ-ndo datná yúhú cúú ñí ñàhà-í xii-ndo. ³⁵Te núu na cùu ñí tnáhá-ndó ñíⁿ ñíⁿ-ndo ña, te ducaⁿ te cutnùní iní nchaa ñáyi sá cúú-ndó cuè téé ní chitnahá ñáhá xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

Jèsús càháⁿ-gá sá tã Pèlú vá nñuu-dé sá xícá cùu ndìhi ñaha-dé xii-gá

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶Te ní xáhaⁿ tã Ximú, àdi Pelú chi úú ñu-dé, xii Jèsús:
—Mèstrú, ñndèè quíhíⁿ-n-í? —
càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Vitna te vá ndácú-n càncicúⁿ ñáhá-n quíhíⁿ núú quíhíⁿ-í, dico na sàá nduu te dai sáá-n núú cündècu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

³⁷Te ní xáhaⁿ tã Pèlú xii-gá:

—Mèstrú, ÷te ná cuendá núu vá ndácú-í càncicúⁿ ñàhà-í xii-n quíhíⁿ vitna-í? Chi yúhú ñá túú tnàhí yùhú-í cuè na cùú-í sá cuendá-n —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

³⁸Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te ndáá sá xèhndé iní-n sã cuè na cùú-n cuendá-í-u? Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sã cùmání-gã cana líhi, te úní xito cáháⁿ-n sã ña túú xìní ñáhá-n xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

Jèsús dánèhé ñáhá-gã nàcuáa cada-o nàsáá-ó núú ndécú Yã Ndiöxí

14 Te ní xáhaⁿ-gã xii-güedé:
—Te ñá túú ñá cani iní-ndó. Quíndáá iní-ndó Yã Ndiöxí, te quíndáá iní-ndó yúhú. ²Chi núú ndécú Tãtá-í ío nùne núú cündècu-o, chi núú ñáhá ñá te sa cachí tnúhu-í xii-ndo ni cùu. Te vitna na nùhú-í te cada túha-í núú cündècu-ndo. ³Te dàtnùní quixi tucu-í te candeca ñaha-í xii-ndo quíhíⁿ cuendá ñíⁿ-ni xìchi cundecu-o. ⁴Te sa ñaha-ndo ndéé quíhíⁿ-í te sa xìní-ndó ichi —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵Te ní xáhaⁿ tã Mäxi xii-gá:

—Mèstrú, ñá túú xìní-ndí ndéé quíhíⁿ-n te da ichi-ná quiní-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yúhú cùú-í dàtná ñíⁿ ichi te càháⁿ-í tnúhu ndáá, te yúhú cada-í te naníhí tàhú-ndó. Te ñíⁿ ñíⁿ dí-í-ni yúhú cada-í te sáá-ndó núú Yã

Ndiöxí cundecu-ndo te núu na quëndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ⁷Te núu dicó cutnùní ndisa iní-ndó yòo cuu-í-áⁿ, ducaⁿ te cutnùní iní-ndó yòo cuu Tàtá-í ní cùu. Dico vitna dàtná sá nǐ xiní núu-ndó Dútú Ndiöxí Yaá cúú Tàtá-í cada iní-ndó, chi ní xiní-ndó yǔhú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

⁸Te ní xáhaⁿ tǎ Lìpé xii-gá:

—Mèstrú, danèhé ñáhá xii-ndí Dútú Ndiöxí chi na cùu váha iní-ndí —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Lìpé, ¿te náa ñá túú xiní ñáhá-n xii-í? Te sa ní cuu vài nduu ndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo, chi ñáyiú xìní ñáhá xii-í te xìní-yu tnàhá Tàtá-í. ¿Te ná cuèndá yòhó càchí-n sǎ dánèhé ñáhá-í xii-ndo Tàtá-í?

¹⁰¿Náa ñá túú sàndáá iní-ndó sǎ yǔhú ndécù-í ndìhi Tàtá-í? Te mee-gǎ ndécú ndìhi ñaha-gá xii-í. Te nchaa tnúhu càháⁿ-í núu-ndó ñà túú càháⁿ-í sǎ vǔxi iní mèè-í, chi Tàtá-í Yaá ndécú ndìhi ñaha xii-í chíndèe ñaha-gá quídè-í chùuⁿ-gá. ¹¹Te quëndáá iní-ndó sǎ yǔhú ndécù-í ndìhi Tàtá-í, te ducaⁿ mèe-gá ndécú ndìhi ñaha-gá xii-í. Te núu ñá túú sàndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í-a, te dandàcu iní-ndó nchàa chiúⁿ ta quide-í véxi, te quëndáá iní ñáhá-ndó. ¹²Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyiú na quëndáá iní ñáhá xii-í, te cadá-yu chùuⁿ quide-í te càhnu-gá chùuⁿ cadá-yu chi yǔhú núhú-í núú ndécú Tàtá-í cundecu-í nàcuáa níhí ndéé-gǎ-yu cundecú-yu. ¹³Te nchaa sǎ ná càcáⁿ-ndó te taxi-í te núu na quëndáá iní ñáhá-ndó xii-í, te nchaa cada-í cuèndá cutnùní iní ñáyiú sǎ

ño càhnu cuu Tàtá-í Dútú Ndiöxí.

¹⁴Te yǔhú cada-í nchaa sǎ cuíní-ndó càcáⁿ táhú-ndó nùu-í, te núu na quëndáá iní ñáhá ndisa-ndo xii-í.

Jèsús càchí-gá sǎ téndàha-gá Espiritú Yǎ Ndiöxí quixi cundecu ndìhi-o

¹⁵Te núu nchòhó cúú iní ñáhá-ndó xii-í te tnìi-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-í.

¹⁶Te yǔhú cacáⁿ táhù-í núú Tàtá-í sǎ téndàha-gá Espiritú-gá quixi cundecu ndìhi-ndo cànu ichi ñaha-xi xii-ndo nacuéa cundecu-ndo, te chindee ñaha-xi xii-ndo ni caa ni quíhⁿ.

¹⁷Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá túú xiní-yu Espiritú Yǎ Ndiöxí te ni vǎ cúú cùndecu ndìhí-yu. Dico nchòhó sa

xìní-ndó Espiritú-gá te ndècu ndìhi ñaha-xi xii-ndo. Te sáá ìiⁿ nduu te cunuu Espiritú-gá iní-ndó.

¹⁸Te yǔhú vá dáñá ñihnu ñaha-í xii-ndo, chi quixi tucu-í cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo.

¹⁹Te sácú duha-ná nduu ndècu-í te vá quìní ñáhá-gǎ ñáyiú xii-í, dico nchòhó chi quìní ñáhá-ní-ndó xii-í. Te ducaⁿ-ni

cùndecu-ndo ichi váha chi cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo nì caa ni quíhⁿ.

²⁰Te dàvá-áⁿ cutnùní iní-ndó sǎ ndécù-í ndìhi Tàtá-í, te ducaⁿ nchòhó cundecu ndìhi ñaha-ni-ndo xii-í.

²¹Te nchaa ñáyiú dàcuaha tnúhu-í te tnìi-yu, ñáyiú-áⁿ quídé ndisá-yu sǎ cúú iní ñáhá-yu xii-í. Te ducaⁿ Tàtá-í

cúú iní ñáhá-gǎ xií-yu, te ducaⁿ-ni yǔhú cúú iní-í-yu tucu, te ducaⁿ te cùtnuní iní-yu sǎ ndécú ndìhi-í-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²²Te ní càháⁿ ìiⁿ téee nàni Judás dico ñá dǔí tǎ Jùdás déhe té Xímú Iscàrioté ní càháⁿ, chi ìngá té Jùdás ní xáhaⁿ-dǎ xii-gá:

—Mèstrú, ìnása cada-n cuèndá cutnùnì iní-ndí sá cùndècu ndìhi ñaha-n xii-ndí, te ñáyiú ñùhu ichi cuehé ichi duha vá cùndècu ndìhí-n-yu-i? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

²³Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Nchaa ñáyiú cùu iní ñáhá xii-í te tn̄-yu tnúhu càháⁿ-í, te ñáyiú-áⁿ cúú iní ñáhá Tătà-í xií-yu, te yúhú ndìhi Tătà-í ndécú-nd̄ ndìhí-yu. ²⁴Te nchaa ñáyiú ñá túú cùu iní ñáhá xii-í te ñá túú tn̄-yu tnúhu càháⁿ-í. Te nchaa tnúhu ní cáháⁿ-í ní xíndèdóho-ndo chi Tătà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyíú-a ní dácáhu iní ñáhá-gă xii-í, te ñá d̄fú mèe-í ní càhu iní-í tnúhu cáháⁿ-í.

²⁵Duha ndùu tnúhu càháⁿ-í núú-ndó vitna ndecu ndìhi ñaha-gá-í xii-ndo. ²⁶Dico Yá Ndiòxi tendaha-gă Espiritú-gá quixi-xi cada-xi núu-í taxi-xi tnúhu ndee ìní xii-ndo, te ñiu-xi chindee ñàha-xi xii-ndo te danèhé ñáhá-xí xii-ndo nchaa sá cúmăní quini-ndó, te ñiu-ni-xi dandàcu iní ñáhá-xí xii-ndo nchaa nacuaá ní cáháⁿ-í.

²⁷Te yúhú chindee chítuu ñaha-í xii-ndo ïo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo datná yúhú ïo váha cùu iní-í ndécú-í, chi sa ta cùyatni nduu núhú-í. Te yúhú càchí tnúhu ndáá-í sá chíndèe ñaha-í xii-ndo, te vá cáda-í dàtná quidé ñáyiú ñùhu ichi cuehé ichi duha. Te ni v̄ ndìhú iní-ndó, te ni v̄ yùhú-ndó. ²⁸Te sa ní xíndèdóho-ndo n̄ cáháⁿ-í sá nùhú-í, te quixi tucu-í cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo. Te núu ndisa cùu iní ñáhá-ndó xii-í ñá, te òrè ní n̄hí-ndó tnúhu sá nùhú-í núú ndécú Tătà-í, te cudíí ìní-ndó ní cùu, chi

ïo càhnu cuu-gá dàcúxí yùhú. ²⁹Te sa ní cachí tnúhu-í sá nùhú-í, te na sàá òrè núhú-í núú ndécú Tătà-í, te quindáá iní ñáhá-ndó xii-í.

³⁰Te ñá túú-gă v̄ai tnúhu ndatnúhu ndìhi ñaha-í xii-ndo chi sa véxi yucu ñävãha sá táxí tnùnì ñuyíú-a, dico vá táxí tnùnì ñáhá-xí xii yúhú. ³¹Te cada-í nchaa nàcuáa ní táuchíúⁿ Tătà-í cuèndá cutnùnì iní nchaa ñáyiú ñuyíú-a sá yùhú ïo cùu iní-í-gá. Te vitna chí ndácuiñí ná quihíⁿ-ó —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Cuèndá yoho yàha stilé ndìhi nchaa dité-xi

15 Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:

—Yúhú cùu-í dàtná yoho yàha stilé, te Tătà-í cúu-gă dàtná ìíⁿ téé xito yoho yaha stilé-áⁿ. ²Te nchaa ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-í cúú-yu dàtná dité nchaa yoho yàha stilé-áⁿ. Te téé xito yoho yaha stilé-áⁿ xèhndé-dé nchaa dité-xi sá ñã cuini-gá-xi cuuⁿ ndéhé-xi, te ndàda ndoo-dé nchaa dité-xi sá cúúⁿ cuèndá cuuⁿ-gá. ³Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó, chi sa ní xócuñí nchaa sá cuèhé sá dúhá ndècu ndìhi-ndo, chi ní sándáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ-í. ⁴Te cuu ìíⁿnuu-ndo cùndecu ndìhi ñaha-ndo xii-í, te núu ducaⁿ na càda-ndo, te cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo. Chi núu ìíⁿ yutnu vídí ná quèndèè dité-xi, te dité-xi sá n̄ quèndè-áⁿ v̄ cúúⁿ-gă sávidí-xi chí duuⁿ duuⁿ ní xíta-xi. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó chi vá ndácú-ndó càda-ndo chiuⁿ-í, te núu vá cùndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo.

⁵Chi yúhú cùu-í dàtná yutnu vídí-áⁿ, te nchòhó cùu-ndó dàtná nchaa dité-xi. Te nchaa ñáyiú cùu ìⁿnuu ndìhi ñaha xii-í, te ndècu ndìhi-í-yu, te ndàcù-yu quidè-yu chùuⁿ-í. Te núu vá cùú ìⁿnuu ndìhi ñahá-yu xii-í, te vá ndácù-yu cadá-yu chùuⁿ-í. ⁶Te nchaa ñáyiú vá cùú ìⁿnuu ndìhi ñaha xii-í, te yáha-yu dàtná yáha ìⁿ dité yutnu vídí sá ñà túú cùuⁿ sávídí-xi, chi xèhndé-güedé yìchí-xi, te sàhmi-güedé.

⁷Cuu ìⁿnuu ndìhi ñaha-ndo xii-í, te vá nàcuànaa-ndo nacuáa ní cáháⁿ-í. Te núu ducaⁿ na càda-ndo, te nání cuìní-ndó cǎcáⁿ-ndó nùú-í te taxi-í. ⁸Te núu nchòhó ná cadá vǎha-ndo cùndecu-ndo, te ío cada càhnu-ndo Tǎtǎ-í, te ducaⁿ cùtnuní sá ndísá cùu-ndo cue téé ní chitnahá ñáhá xii-í. ⁹Te yúhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo dàtná cùú iní ñáhá Yǎ Ndiòxí xii-í. Te cada-ni-ndo mèe-ni sá vǎha cuèndá cudǎ iní ñáhá-gǎ-í xii-ndo. ¹⁰Te núu na quèndáá iní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í, te ío cuu iní ñáhà-í xii-ndo, chi yúhú ducaⁿ ÿ sàndáá iní-í Tǎtǎ-í quidè-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-gǎ, te xǎⁿ nùu ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-í.

¹¹Duha càháⁿ-í núú-ndó cuèndá cudǎ ndisa iní-ndó dàtná cudǎ iní mèe-í. ¹²Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í cuèndá sá cùú iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo datná cùú iní ñáhà-í xii-ndo. ¹³Te núu ní xíhó sǎ cùú-xí ìⁿ téé ío váha tnàhá tnúhu ndìhi-o, te xǎⁿ cutnùnì iní ñáyiú sá ío cùu iní-ó-dě. ¹⁴Te nchòhó cuu-ndo cuè téé ío váha tnàhá tnúhu ndìhi-í te núu na càda-ndo nchaa nacuáa

càháⁿ-í. ¹⁵Te vá cǎñaha-gǎ-í xii-ndo sǎ cùú-ndó cuè téé xínu cuechi núú-í, chi ni ìⁿ téé xínu cuechi ñá túú xíní-dé ná quidè pàtróóⁿ-dě. Te yúhú càchí-í xii-ndo sǎ cùú-ndó cuè téé ío váha tnàhá tnúhu ndìhi-í, chi ní cachí tnúhu-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ Tǎtǎ-í. ¹⁶Te ñá dǎú nchòhó ní càháⁿ ñáhá-ndó xii yúhú, chi yúhú ní cáháⁿ ñáhà-í xii-ndo. Te yúhú tauchùuⁿ-í quǎhⁿ-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-í, chi tnúhu-áⁿ vǎ ndǎhí ñihnu-xi. Te ducaⁿ nchàa sá ná cǎcáⁿ-ndó nùú Tǎtǎ-í Yǎ Ndiòxí te taxi-gǎ, te núu na quèndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ¹⁷Te yúhú càháⁿ-í dóho-ndo sǎ cùú iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo.

Ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha cùu úhú iní-yu Jèsús ndìhi nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gǎ

¹⁸Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá cùú quèní ñáhǎ-yu xii-ndo, te sa nàha-ndo sá dǎhna-gǎ yúhú ní ngúíta-yu ducaⁿ ñà cùú quèní ñáhǎ-yu xii-í. ¹⁹Te núu dicó tnàhá nchòhó ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha ña, te cuu iní ñáhǎ-yu xii-ndo dàtná cùú iní tnáhǎ-yu ndí mèe-yu ni cùu. Te yúhú ní nanducu ñihnu ñaha-í xii-ndo tnúú ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, núu xǎⁿ ío cùu úhú iní ñáhǎ-yu xii-ndo cuèndá sá ñà túú-gǎ chítnáhá-ndó-yu. ²⁰Te dandàcu iní-ndó nàcuáa ní cáháⁿ-í sá ni ìⁿ téé xínu cuechi ñá túú cùnūu-dé dàcúúxí pàtróóⁿ-dě. Te yúhú cùú úhú iní ñáhǎ-yu, te diu-ni ducaⁿ càda ñahá-yu xii nchòhó. Te núu dicó ní tnǎ-yu tnúhu ní cáháⁿ-í ñá, te diu-ni ducaⁿ tnǎ-yu tnúhu

cáháⁿ-ndó nǔú-yu ni cùu. ²¹Te ducaⁿ càda ñahá-yu xii-ndo sǎ cuendá-í, chi ñá xini-yu Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a.

²²Te váa vá cúndècu cuèchi-yu ni cùu, te núu ñá túú yǔhú ní cǎháⁿ-í nǔú-yu, te vitna vá cúú tnàhí cachí-yu sá ñà túú cuèchi-yu. ²³Chi nchaa ñáyi u cùu úhú iní ñáhá xii-í, te cùu úhú iní-yu tnàhá Tǎtà-í. ²⁴Te váa ni ìⁿ cuèchi-yu vá cúndècu ni cuu, te núu dico ñá túú ní xini-yu nchaa sá ñí quide-í sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada. Te cuèi ní xini-yu dico dai cùu úhú iní ñáhǎ-yu xii-í ndìhi Tǎtà-í. ²⁵Te duha quidé-yu chi dacuítíi quèe ndáá-xi nàcuáa yòdo tnuní núú tǔtú Yǎ Ndiòxí sá dácuahá-yu, chi cǎchí-xi sá ñà túú ñá cuèchi-í te cuu úhú iní ñáhǎ-yu xii-í.

²⁶Te Espíritú Tǎtà-í Dútú Ndiòxí sá ndécú nǔú-gǎ tendaha-í quixi chindee ñàha-xi xii-ndo, te canu ichi ñàha-xi nàcuáa cundecu-ndo, te Espíritú-áⁿ cǎháⁿ ndáá-xi cuendá cutnùní iní nchaa ñáyi u yoo cùu-í. ²⁷Te nchòhó tnàhá-ndó cǎháⁿ váha-ndo cuendá-í cuendá cutnùní iní-yu yoo cùu-í, chi nàha-ndo sá ndèe òré ní ngúíta-í quidè-í chiùⁿ Tǎtà-í ní chitnahá ñáhá-ndó xii-í — cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

16 Te ní xáhaⁿ tucu-gá xii-güedé:

—Duha cǎháⁿ-í cuendá ná nanchòcáva iní-ndó nǔhú-ndó ichi cuehé ichi duha. ²Chi vá dáñá-gǎ-güedé quíhu-ndo vèñúhu, te ni vǎ cúú-gǎ quini ndeé ñáhá-güedé xii-ndo. Te sáá ìⁿ nduu te cahni ñàha-güedé xii-ndo, te xíǎⁿ cuu cahaⁿ-güedé sá quidé-güedé

chiùⁿ Yá Ndiòxí. ³Te ducaⁿ càda-güedé chi ñá túú xini-güedé Tǎtà-í, te ni ñà túú xini ñáhá-güedé xii yúhú. ⁴Te duha nduu tnúhu cǎháⁿ-í núú-ndó, chi na sáá òré te ndacu iní-ndó nchàa tnúhu sá sà ní cachí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cada ñàha-güedé xii-í.

Nchaa chiùⁿ quide Espíritú Yǎ Ndiòxí

¹Te ñá túú ní cǎchí tnúhu-í xii-ndo ndèe díhna chi ndècu ndìhi ñàha-í xii-ndo. ²Dico vitna sa ta cùyatni nduu núhú-í núú ndécú Tǎtà-í Yaá ní tendaha ñàha xii-í véxi-í ñuyú-a. Te ni ìⁿ nchòhó ñá túú xicáⁿ tnúhú-ndó nǔú-í nǔu ndèe quíhⁿ-í. ³Chi mee-ni sǎ ndìhú iní-ndó sǎ dúcáⁿ ñí cǎháⁿ-í. ⁴Te na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ vǎha-gá sá cúú-xi-ndó nǔu núhú-í, chi tendaha-í Espíritú Yǎ Ndiòxí quixi cundecu ndìhi-ndo chindee ñàha-xi, chi núu vá nùhú-í te vá quíxí Espíritú-gá cundecu ndìhi-ndo chindee ñàha-xi xii-ndo. ⁵Te na quixi Espíritú-gá te dandìxi túu-xi iní nchaa ñáyi u ndècu ichi cuehé ichi duha sá ñà túú quide váha-yu. Te dacàhu iní ñáhá-xí sǎ ndécú ìⁿ ichi váha ichi ndáá. Te Espíritú-gá-áⁿ cada-xi nàcuáa cutnùní iní-yu sá Yǎ Ndiòxí cada ndáá-gá cuèchi-yu. ⁶Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá ndécú cuèchi-yu, chi ñá túú sàndáá iní ñáhǎ-yu xii-í. ⁷Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu nàcuáa nduu cuendá ichi váha ichi ndáá, chi yúhú núhú-í núú ndécú Tǎtà-í, te nchòhó vá quini ñáhá-gǎ-ndó. ⁸Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá Yǎ Ndiòxí cada ndáá-gá cuèchi-yu, chi sa ní cǎháⁿ-gá sá yúcu ñávàha sá

táxi tnùnì ñuyú-a quíhíⁿ-xi núú úhú núú ndàhú.

¹²Te vài-gá tnúhu ndècu cachí tnúhu-í xii-ndo, dico nchòhó chi vá cùndèe iní-ndó cùndedóho-ndo nchàa vitna. ¹³Te na quíxi Espíritú Yă Ndiöxí, Espíritú càháⁿ ndáá cuítì, te Espíritú-áⁿ danèhé ñáhá-xí nchàa tnúhu váha tnúhu ndáá. Te vá dácàhu iní ñáhá-xí xii-ndo sá vëxi iní mée-xí chi dacàhu iní ñáhá-xí nchàa sá càháⁿ Yă Ndiöxí, te cachí tnúhu-xi nchaa nàcuáa cada-xi ndéé núú cuáháⁿ núú vëxi-gá. ¹⁴Te Espíritú-gá-áⁿ cada càhnu ñaha-xi xii yúhú chi ndècu ndìhi-xi tnúhu-í, te danèhé ñáhá-xí xii-ndo. ¹⁵Te nchaa sá ndécú ndìhi Tàtá-í ndécú ndìhi-í tnàhá-í, núú xíáⁿ càchí-í sá Espíritú-gá danèhé ñáhá-xí nchàa tnúhu-í xii-ndo.

Nchaa ñáyiu ndìhú iní-xi nduu díf iní-yu na quíxi tucu Jesús

¹⁶Te ìíⁿ úú-nă nduu ndècu-í te vá quínì ñáhá-gă-ndó xii-í, dico núú sàcú-ni nduu te quínì ñáhá tùcu-ndo xii-í, te ducaⁿ chi núhú-í núú ndécú Tàtá-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

¹⁷Te sá dúcáⁿ nǐ càháⁿ-gá nǔu ní ngúita ìíⁿ úú cue tée xica cuu ndìhi-gá xítàha-güedé:

—¿Nása ndùu-tu tnúhu càháⁿ-gá sá càchí-gá sá ìíⁿ úú-nă nduu ndècu-gá te vá quínì-gá-ó-gă, dico núú sàcú-ni nduu te quínì tucu-o-gă-í?, chi núhú-gá núú ndécú Tàtá-gă —càchí-güedé xítàha-güedé.

¹⁸Te xítàha tucu-güedé:

—¿Nása cuáháⁿ-tu tnúhu-ăⁿ sá sàcú-ni nduu? Te ñă tècú tnùnì-ó

nása ndùu tnúhu càháⁿ-gá —càchí-güedé xítàha-güedé.

¹⁹Te Jèsús ní cutnùnì iní-gá sá cuínì-güedé cacăⁿ tnúhú-güedé núú-gă nása ndùu tnúhu ní càháⁿ-gá, núú ní xáhaⁿ-gá:

—Cuendá sá nǐ cachí-í sá ìíⁿ úú-nă nduu ndècu-í te vá quínì ñáhá-gă-ndó xii-í, dico núú sàcú-ni nduu te quínì ñáhá tùcu-ndo xii-í ní cachí-í, ¿xíáⁿ ndúcú tnúhu núú tnáhá-ndó-ăⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

²⁰Te ní xáhaⁿ tùcu-gá:

—Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchòhó ndǐhú víhí iní-ndó te ndáhyú-ndó, dico nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha chi da cudǐí iní-yu. Dico nchòhó ñáyiu ndáhyú chi sáá nduu te nduu díf iní-ndó. ²¹Chi dàtná cuínì-ndó cùu ìíⁿ ñadìhí ñaha ní tnahá nduu cacu déhe-xi vài sani iní-aⁿ sá quidé úhú ñáhá-xí. Dico na yăha cacu déhe-aⁿ, te ñă túú-gă ndácú iní-aⁿ sá nǐ quide úhú ñáhá-xí xii-aⁿ chi mee-nă sá cudǐí iní-aⁿ déhe-aⁿ. ²²Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchòhó vitna chi ndìhú iní-ndó sǎ nùhú-í, dico quixi tucu-í quixi coto ñaha-í xii-ndo, te òrè-áⁿ te cudǐí ndisa iní-ndó, te vá yǒo ìíⁿ-gá dandìhú iní ñáhá xii-ndo davá-áⁿ.

²³Te davá-áⁿ ñă túú-gă ná nducu tnúhu-ndo nùu-í. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ Tàtá-í taxi-gá nchaa sá ná cacăⁿ-ndó nùú-gă nǔu na quíndáá iní ñáhá-ndó xii-í. ²⁴Te ndéé vitna vátá dúcáⁿ-gă cada-ndo cacăⁿ-ndó. Dico cacăⁿ-ndó nùú-gă nǔu ná cuínì-ndó te taxi-gá cuendá cudǐí ndisa iní-ndó —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

**Xítohó Jesucristú ní cuunu
tnúhu-gá núú yucu ñävãha**

²⁵Te xãhaⁿ tùcu-gá xii-güedé:
—Mee-ni ñí chidáhu ndodo-í
tnúhu ní cáháⁿ-í núú-ndó, dico
sáá nduu te vá chidãhu-gá-í tnúhu
cáháⁿ-í, chi cáháⁿ ndáá-na-í cuendá
Tãtà-í. ²⁶Te dàvá-áⁿ cãcáⁿ-ndó núú
Tãtà-í núu ná cuiní-ndó te taxi-gá,
te núu na quindáá iní ñáhá-ndó xii
yúhú Déhe-gá. Te ñá túú-gã xíní
ñúhu-xi sá yúhú cãcáⁿ-í núú-gã
cuendá-ndó chi cãcáⁿ méé-nã-ndó.
²⁷Chi mee Tãtà-í ío cùu iní ñáhá-gã
xii-ndo cuendá cúú iní ñáhá-ndó
xii-í, te sàndáá iní-ndó sã núú-gã ní
quee-í véxi-í. ²⁸Te yúhú ní quee-í
núú Tãtà-í véxi-í ñuyúú-a, te vitna
dàndóo-í ñuyúú-a te núhú-í núú
ndécú-gã —càchí-gã xáhaⁿ-gã
xii-güedé.

²⁹Te ní xáhaⁿ cuè téé xica cuu
ndihi-gá:

—Vitna chi càháⁿ ndáá-nã-n, ñá
túú-gã chidãhu-n tnúhu càhá-n.

³⁰Te vitna ní xíní-ndí sá ìo váha
cùtnuní iní-n nchàa nacuáa cùu, te
cùtnuní iní-n nchàa nacuáa sàni
iní nchaa ñáyiu. Te ñá túú xíní
ñúhu-xi nágá nducu tnúhu-yu núú-n
chi nchaa sa ní dátúu-n núú-yu.
Te xíãⁿ núu sàndáá iní-ndí sá
núú Yã Ndiöxí ní quee-n véxi-n —
càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gã.

³¹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te vitna sàndáá iní-ndó-ãⁿ?

³²Vitna ní sáá nduu ñí sáá òré sá
ncháá nchòhó cuténuu-ndo càa
ííⁿ caa úú cuu-ndo, te dàndóo mee
ñàha-ndo xii-í. Dico ñá díú mèè dii-í
quendóo chi ndècu ndihi-í Tãtà-í.

³³Duha càháⁿ-í cuendá cuu váha

iní-ndó cùndecu-ndo, chi ñuyúú-a
cuu úhú iní ñáhã-yu xii-ndo, dico ni
vã yùhú-ndó chi yúhú sa ní dáquée
tìhù-í nchaa sá cuèhé sá dúhá
ìò ñuyúú-a —càchí-gã xáhaⁿ-gã
xii-güedé.

**Jèsús xicáⁿ táhú-gã núú
Tãtà-gã Dútú Ndiöxí cuendá
cue téé xica cuu ndihi-gã**

17 Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ Jèsús
te ní ndacoto-gã andiu, te
ní xáhaⁿ-gã xii Tãtà-gã Dútú Ndiöxí:
—Táu, vitna ní sáá nduu càda
cahnu ñaha-n xii-í cuendá ducaⁿ
càda cahnu ñaha-í xii-n. ²Chi mee-n
ñí cachí-n sã táxí tnùn-í nchaa
ñáyiu ñuyúú-a, te dàcacu nihnu-í
nchaa ñáyiu ní cachí-n nàníhí tàhú.
³Te cundecu ndihi-ö-yu ni caa ni
quíhⁿ, chi sàndáá iní ñáhã-yu sá ííⁿ
dìi díí-ni yòhò cúú-n Ndiöxí ndisa,
te ducaⁿ xíní ñáhã-yu xii yúhú
Jesucristú téé ní tendaha-n véxi
ñuyúú-a.

⁴Te yúhú ní chiñuhu ñaha-í xii-n
ñuyúú-a, te ní xínu chùuⁿ ní cachí-n
càda-í. ⁵Táu, vitna na nàsáá-í núú-n
te cada càhnu ñaha-n xii-í dàtná ní
xóo cada càhnu ñaha-n xii-í ndéé
cùtnàhá vátá ngãva-gã ñuyúú.

⁶Te nchaa ñáyiu ní nanducu
nihnu-n tnuú nchaa ñáyiu ndècu
ichi cuehé ichi duha, ní taxi
cuendá-n-yu, te ní xáhaⁿ-í xíí-yu
yoo cùu-n. Te cuendá-n cúú-yu, te
ní taxi cuendá-n-yu, te ní sàndáá
iní-yu tnúhu-n. ⁷Te vitna ní cutnùní
iní-yu sá ncháá tnúhu ndècu
ndihi-í diu-ni mee-n ñí taxi-n. ⁸Te
ní dánèhé-í-yu nchaa tnúhu sá ní
dánèhé ñáhã-n xii-í, te ní sàndáá
iní-yu. Te ní cutnùn-í iní-yu sá núú-n

nĩ quee-í véxi-í, te ní sándáá iní-yu sá yòhó ní tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyúú-a.

⁹Te yúhú càháⁿ ndàhú-í núú-n cuendá nchaa ñáyiú ní taxi cuendá-n. Te ñá túú càháⁿ ndàhú-í núú-n cuendá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cuendá nchaa ñáyiú ní taxi cuendá-n càháⁿ-í, chi cuendá-n cùú-yu. ¹⁰Te nchaa sá cúú cuendá-í cúú-xí cuendá-n, te nchaa sá cúú cuendá-n cùu-xi cuendá-í tnàhá-í. Te xĩquide càhnu ñahá-yu xii-í.

¹¹Te yúhú vá cùndècu-gá-í ñuyúú-a, dico mèe-yu chi cundecu-ní-yu, te yúhú ndixi-í núú ndécú-n. Táú, yòhó ío yĩñuhu ndecu-n, te yúhú càháⁿ ndàhú-í núú-n sã ní yùhu ni iní-n còto-n nchaa ñáyiú ní taxi cuendá-n, ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-í cuendá sá ìíⁿ-ní ìchi cuú-yu cundecú-yu dàtná ìíⁿ-ni cùu nchoo. ¹²Chi òré ndécù-í ndihí-yu ñuyúú-a ní xito-í-yu nàcuáa cùu iní-n, te ni ìíⁿ-yu ñá túú ní xíta nihnu, chi ìíⁿ-ni té Jùdás ní xíta nihnu tnàhí-dé, te ducaⁿ nĩ cuu cuendá sá nĩ quee ndáá-xi nàcuáa yòdo tnuní núú tütú-n.

¹³Te vitna sa ndixi-í núú ndécú-n, dico nini ndècu-gá-í ñuyúú-a duha càháⁿ-í cuendá sá cúdíí iní-yu dàtná cúdíí iní mèe-í. ¹⁴Te yúhú ní dánèhé-í-yu tnúhu-n, dico nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha cùu úhú iní ñáhã-yu xií-yu cuendá sá ñà túú-gã ndécú-yu ichi cuèhé ichi duha-áⁿ dàtná yúhú ñá túú ndècu-í ichi-áⁿ. ¹⁵Te ñá túú càchí-í sá xócàní-n-yu ñuyúú-a, dico càháⁿ ndàhú-í núú-n sã dácäcu nihnú-n-yu núú yucu ñävãha. ¹⁶Te yúhú ñá

túú ndècu-í ichi cuèhé ichi duha, te ducaⁿ mèe-yu ñá túú-gã ndécú-yu ichi cuèhé ichi duha. ¹⁷Te ío na cùndecu yihí ñuhu-gá-yu núú-n dàcuahá-yu tnúhu-n, chi cùu-xi ìíⁿ tnúhu ndáá. ¹⁸Te dàtná ní tendaha ñàha-n xii yúhú véxi-í tnuu nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, ducaⁿ càda-í tendaha-í-yu quíhíⁿ-yu càháⁿ-yu tnúhu-í tnuu nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. ¹⁹Te yúhú ndécú yĩñuhu-í núú-n, te cada ñaha-n xii-í nàcuáa cùu iní-n sã cuendá-yu, te ducaⁿ te cundecu yĩñuhú-yu núú-n dàcuahá-yu tnúhu-n.

²⁰Te ñá díú cuendá mee-ni ñáyiú sa ní sándáá iní-xi càháⁿ ndàhú-í núú-n, chi tnàhá cuendá nchaa ñáyiú na quèndáá iní ñáhã xii-í ndéé idá-gã nũu na cùndedóho-yu tnúhu càháⁿ ñáyiú na tendaha-í. ²¹Te xicáⁿ táhù-í núú-n sã nchãã-yu ìíⁿ-nã ichi na cùú-yu, te ìíⁿ-nã cani iní ndihí ñáhã-yu xii-o dàtná cúú nchòo ìíⁿ-ni cuu-o. Te ducaⁿ ìíⁿ-ná cuu-o ndihí-yu cuendá sá ná quèndáá iní nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha sá díú-n nĩ tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyúú-a. ²²Te nchaa sá vãha ní taxi-n ndècu ndihí-í ní dánèhé-í-yu cuendá sá ìíⁿ-nã cuú-yu cundecú-yu dàtná ndécú nchòo. ²³Te yúhú cundecu ndihí-í-yu, te yòhó cundecu ndihí ñaha-n xii yúhú cuendá ìíⁿ-nã cuu ndisá-yu cundecú-yu. Te ducaⁿ te cutnùní iní nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha sá díú mèe-n ní tendaha ñàha-n xii-í véxi-í ñuyúú-a, te cùu iní-n-yu dàtná cúú ìní ñáhã-n xii yúhú.

²⁴Táú, mee-n nĩ taxi cuendá-n-yu, te cuiní-í sá cùndécú-yu núú

cúndecu-í cuendá quini-yu sá quidé cãhnu ñaha-n xii-í chi ducaⁿ-ni cùu iní ñáhá-n xii yúhú ndéé cútnàhá vátá ngãva-gá ñuyíú. ²⁵Táu, yòhó ío yĩñùhu ndecu-n. Te ñáyiú ndecu ichi cuehé ichi duha ñá túú xini ñáhá-yu xii-n, dico yúhú chi xini ñáhá-í xii-n, dico ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-í sa xini-yu sá dǫú-n ñi tendaha ñaha-n xii-í véxi-í ñuyíú-a. ²⁶Te sa xãhaⁿ-í xii-yu yoo cùu-n, te dǫu-ni ducaⁿ càda-í cuendá cuu iní tnáhã-yu dàtná cúú iní ñáhá-n xii-í, te ducaⁿ cùndecu-í ndihí-yu — cãchí-gá xãhaⁿ-gã xii Tãtã-gã Dútú Ndiõxí.

Ní tniï-güedé Jèsús ndecá ñaha-güedé cuáháⁿ

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

18 Te sátá dúcáⁿ ñi cãháⁿ Jèsús, te ní quee-gá ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ-güedé ndàa ingá xio yuhu yùú Cèdrón. Te yacáⁿ cáá ñiⁿ lahuertá, te xití lahuertá-áⁿ cuãnguihu Jèsús ndihi cue tée xica cuu ndihi-gá. ²Te té Jüdás déhe té Xímú Iscarioté tée ní sãha cuendá ñáhá xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhá sa xini-dé lahuertá-áⁿ chi titní xito ní sãháⁿ Jèsús ndihi-güedé xíaⁿ. ³Núú ndáá ichi xíaⁿ ñi sáá té Jüdás ndihi vai sandadú, ndihi cue tée quide cuendá veñúhu ní techiúⁿ ñaha cue dútú cúnùu, ndihi cue tée cùu fariséú. Te xínehe-güedé machití ndihi ñiⁿ úú-gá sá dǫéⁿ, te yòtnúú-güedé lintérná ndihi iti ní sáá. ⁴Te Jèsús sa ñaha-gá nchaa nãcuáa cada ñaha-güedé xii-gá ñúú ní sãháⁿ tuha ñaha-gã xii-güedé, te ní xãhaⁿ-gã:

—¿Yoo nãnducu-ndo? —cachí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁵Te ní xãhaⁿ-güedé:

—Jèsús tée ñuú Nazàrét nãnducu-ndí —cãchí-güedé xãhaⁿ-güedé xii-gá.

Te ní xãhaⁿ Jèsús:

—Yúhú ducaⁿ ñani-í, te náu-í ndécú-á te núu yúhú nãnducu-ndo —cachí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

Te tnáhá té Jüdás tée ní sãha cuendá ñáhá xii-gá ndihi-güedé. ⁶Te òré ní xãhaⁿ Jèsús sá dǫú-gã cúú tée nãnducu-güedé, te ní nacaca dùma-güedé te ní nduá-güedé ndéé ñuhu. ⁷Te ní xícáⁿ tnúhú tucu Jesús núú-güedé yoo nãnducu-güedé. Te ní xãhaⁿ tucu-güedé sá Jèsús tée ñuú Nazàrét nãnducu-güedé, ⁸núú ní xãhaⁿ-nã Jèsús:

—Sa ní cãháⁿ-í sá dǫú yúhú ducaⁿ ñani-í, te núu yúhú nãnducu-ndo, te daña-ndo nchãa cue tée iha na nùhú-güedé —cãchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé.

⁹Duha ní cuu chi ní quee ndáá-xi nãcuáa ní cãháⁿ mée Jèsús chi ní cachí-gá sá nchãá ñãyiú ní sãha cuendá ñáhá Yã Ndiõxí cundecu ndihi-gá vã cuíta nihnú-yu. ¹⁰Te té Xímú, àdi Pelú chi úú dǫu-dé, néhé-dé ñiⁿ machití, te ní tava-dé machití-áⁿ ñiⁿ-xi te ní xehndé-dé lóho xio cùha ñiⁿ tée ñani Malcú ní quéndeé duúⁿ. Te tée-áⁿ xínú cuèchi-dé núú dütú cúnùu-gá. ¹¹Te ní xãhaⁿ Jèsús xii té Pèlú:

—Nataxúha machití-áⁿ ñúú ñúhú-xí, chi dacuitíí sã ndóhò-í nãcuáa ní cachí Tãtã-í cunduu — cãchí-gá xãhaⁿ-gã xii-dé.

Jèsús ndécú-gã núú dütú cúnùu-gã

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹²Te cue sandadú ndihi cue tée cúnúu-gá núú-güedé, ndihi cue tée

quide cuendá veñúhu ní tnii-güedé Jèsús, te ní dácútú ñaha-güedé. ¹³Te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ núu ndécú tẽ Ànás, te té Ànás-ánⁿ cúu-dẽ tãtã ñadìhí té Caifás. Te té Caifás-ánⁿ nĩ cuu-dé dútú cúnùu-gá cuíá-ãⁿ. ¹⁴Te ñiu-ni tée-ánⁿ nĩ xáhaⁿ-dẽ xii ñáyiuru isráel sá vãha-gá sá ííⁿ-ní tẽe na cúu-dé sá cuendá-yu nchaá-yu.

Té Pèlú càháⁿ-dé núu ñáyiuru sá ñà túú xini-dé Jèsús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵Te té Pèlú, àdi Xímú chi úú ñiu-dé, ndihi ingá tucu-dé nàcuáa xica cuu ndihi-güedé Jèsús nchicúⁿ ñáhá-güedé xii-gá cuáháⁿ. Te ñiⁿ tée-ánⁿ xini tñáhá-dẽ ndihi dútú cúnùu-ánⁿ nõu nchicúⁿ-dé tñáhá-dé Jèsús cuánguihu ndéé núu cáá vèhe tée cúnùu-ánⁿ. ¹⁶Dico té Pèlú ní ndóo-dé yuyèhe ndaa quehé, núu ní ndee tée ndihi té Pèlú-ánⁿ nĩ càháⁿ ndihi-dé ñaha ndèé yuyèhe, te ndèca-dé té Pèlú cuánguihu. ¹⁷Te ní xáhaⁿ ñaha ndéé yuyèhe-ánⁿ xii té Pèlú:

—¿Náa ñá díú yòhó tñáhá-n xica cuu ndihi-n tée ndèca-güedé cuánguihu-a? —càchí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú:

—Ñáhá, ñá túú tẽ-ãⁿ xicá cùu ndihi-ú —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-aⁿ.

¹⁸Te ío víxiⁿ quide-xi núu cue tée xinu cuechi, ndihi cue tée quide cuendá veñúhu ní dátñáhá-güedé ñuhú, te xintnñi teté-güedé ndihi té Pèlú.

Dútú cúnùu nducu tñuhu-dé núu Jèsús

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹Te dútú cúnùu ní xicáⁿ tñuhú-dẽ núu Jèsús nõu nándi cùu cue tée

xica cuu ndihi-gá, te nándi sá dánèhé ñáhá-gã xii-güedé. ²⁰Te ní xáhaⁿ-gã:

—Yúhu càháⁿ ndodo-í núu nchaa ñáyiuru cuéi xití veñúhu càhnu sá ío cúnùu, te cuéi xití nchaa dava-gá veñúhu núu tàcá nchaa ñáyiuru isráel ducaⁿ-ni dānehé-í-yu, te ñá túú dàyuhu càháⁿ-í. ²¹Núu vá càcáⁿ tñuhú-n nõu-í. Càcáⁿ tñuhú nõu nchaa ñáyiuru sàcúndedóho tñuhu càháⁿ-í, te na càháⁿ-yu núu nása ndùu tñuhu càháⁿ-í chi xini-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²²Te sá dúcáⁿ nĩ càháⁿ Jèsús nõu ñiⁿ tée quide cuendá veñúhu nùtnñi-dé tñáhá-dé te ní cani-dé ñiⁿ déhndé nõu-gã. Te ní xáhaⁿ-dẽ:

—¿Náa cuendá ducaⁿ càháⁿ-n nõu dútú cúnùu-i? —cachí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-gá.

²³Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-dé:

—Te núu nèhé ní càháⁿ-í té càháⁿ-n nása ndùu tñuhu ní càháⁿ-í, te yúhú càháⁿ váha-í te ducaⁿ caniha-n —cachí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

²⁴Te ndùtu yoho-ni Jèsús ní dánùhú ñáhá tẽ Ànás xii-gá ndaha té Caifás dútú cúnùu-gá.

Té Pèlú càháⁿ tucu-dé núu ñáyiuru sá ñà túú xini-dé Jèsús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵Te té Pèlú nùtnñi teté-ni-dé, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—¿Náa ñá díú tñáhá yòhó xicá cùu ndihi tée ndèca-ndí véxi-ãⁿ? —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú:

—Ñáhá, ñá túú tẽ-ãⁿ xicá cùu ndihi-ú —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xii-güedé.

²⁶Te ñiⁿ ñani tñáhá tẽ ní xehndé té Pèlú lóho-xi-áⁿ xínú cuèchi-dé

tnàhá-dé núú dütú cúnùu. Te tée-áⁿ ní xáhaⁿ-dë xii té Pèlú:

—¿Náa ñá díú tnàhá-n ndìhi-n-dé ní xiní ñàhà-í òré ní tñii-ndí-dé xití lahuèrtá? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-dé.

²⁷Te té Pèlú ní xáhaⁿ tùcu-dé sá ñà díú-dë, te òré-áⁿ ní cana ìⁿ líhi.

Jèsús ndécú-gã núú tã Pilatú

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸Te ní ndeñuhu-güedé Jèsús vehe té Caífás, te ndèca ñaha-güedé xii-gá cuáháⁿ vechiùⁿ tée cùu gobiernú. Te sa ta cùditó-ni-gá cuáháⁿ ñùu ñá ní cuíní cue tée isràèl quíhu-güedé xití vechiùⁿ tée cùu gobiernú-áⁿ. Te núu ñi quíhu-güedé vechiùⁿ-áⁿ ñá, te vá cùú-gã quíhu-güedé cudìni-güedé vico pàscuá ní cùu chi ducaⁿ tnàhí quide-güedé. ²⁹Núu té Pilatú tée cùu gobiernú ní quee-dé vechiùⁿ-dé ní cãháⁿ ndìhi ñaha-dë xii-güedé, te ní xáhaⁿ-dë:

—¿Ná cuéchi ní quide tée-a núu ndèca-ndo-dé véxi? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

³⁰Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Te núu dícó ñá túú cuéchi-dé-áⁿ te vá cándèca-ndí-dé quixi núú-n ní cùu —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³¹Te ní xáhaⁿ tùcu té Pilatú xii-güedé:

—Chí cándèca-dé cuánùhú, te cada ndáá-ndó cuéchi-dé ñacuáa càa leí méé-ndó —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Dico nchúhú ñáyiù isràèl chi ñá túú dùcaⁿ taxi tñuní lèi sá cáhní-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

³²Te ducaⁿ ní cuu chi dacuitíí ní quee ndáá-xi ñacuáa ní cãháⁿ méé Jèsús cada-xi cuú-gá. ³³Te cuándihu té Pilatú vechiùⁿ-dé, te ní cana-dé Jèsús ní xícáⁿ tñúhú-dë núú-gã, te xáhaⁿ-dë:

—¿Yòhó yíndàha-n ñáyiù isràèl-áⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

³⁴Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—¿Te xíãⁿ cãháⁿ-n sã vëxi iní méé-n, àdi ió ìⁿ ñáyiù ní cachí tñúhu xii-n cuendá-í? —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

³⁵Te ní xáhaⁿ tã Pilatú xii-gá:

—Ñá díú tée isràèl cùú-í ñùu ducaⁿ cãháⁿ-n, chi cue ñaní tnàhá-n cué tée isràèl ndìhi cue dütú cúnùu ní taxi cuendá ñáhá-güedé xii-n ìha. ¿Te ná ní quide-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

³⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Ñá díú tée ñuyíú-a cùu-í te ni ñà túú vëxi-í taxi tñuní-í ñuyíú-a, chi núu dícó iha tàxi tñuní-í áⁿ te cue tée xica cuu ndìhi-í nàá-güedé ndìhi cue tée isràèl cuendá sá vã tñíí ñàha-güedé xii-í ní cùu, dico ñá túú vëxi-í sá táxi tñuní-í ñuyíú-a —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

³⁷Te ní xáhaⁿ tã Pilatú:

—¿Te tée yíndaha ñáyiù cùu-ó vání? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te dàtná càchí-n-áⁿ yíndaha ndisa-í ñáyiù, chi yúhú véxi-í ñuyíú-a te iha ní cacu-í te cãháⁿ-í mee-ni tñúhu ndáá. Te nchaa ñáyiù na cùdíí iní-xi tñúhu ndáá, te tedóho-yu nchaa tñúhu cãháⁿ-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

³⁸Te ní xáhaⁿ tã Pilatú:

—¿Te ná cúú-tu tñúhu ndáá-áiⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-gá.

Càchí-güedé sá cáhni-güedé Jèsús*(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)*

Te sátá nǐ yáha ní xicáⁿ tnúhú tǎ Pìlatú núú Jèsús, te ní quee tucu-dé quehé, te xáhaⁿ-dǎ xii cue tée isràél:

—Ná túú nǎ cuéchi tée-a. ³⁹Te

váha-ni chi ducaⁿ tnàhí quide nchohó sá ndì tnahá nduu víco pascuá cuiní-ndó sǎ dácäcu-í iǐⁿ tée yǐhi vecaá. Te núu cuiní-ndó te na dácäcu-í tée yìndaha ñaha xii-ndo —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-güedé.

⁴⁰Te sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-dé, núu nchaa-güedé níhi ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—iVá dácäcu-n tǎe-áⁿ, té Barràbás dácäcu-n! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te té Barràbás-áⁿ nǐ cuu-dé iǐⁿ ñadúhú.

19 Te té Pìlatú ní táuchíúⁿ-dǎ ní tñi ñaha cuè sandadú xii Jèsús, te ní caniha-güedé xii-gá ndìhi ñii. ²Te ñu-ni cue tée-áⁿ nǐ cadúha-güedé iǐⁿ coróná iñu ní chihi-güedé díquí-gǎ, te ní dáquǐ nuu ñaha-güedé xii-gá iǐⁿ dóo tícuèhé víhí. ³Te ní sáháⁿ ndehe yatni-gá-güedé núú-gǎ, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Ío càhnu cuu yohó tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé cúdíquí ndé ñáhá-güedé xii-gá.

Te ní cani-güedé déhndé núú-gǎ.

⁴Te ní quee tucu té Pìlatú quehé te ní xáhaⁿ-dǎ xii nchaa ñáyiú xìndecu quehé:

—Te cundehe-ndo-dǎ ná ndéé ñùhu-í-dé iha, chi yúhú sáha-í cuèndá sá ñà túú cuéchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-yu.

⁵Te ní ndeñuhu ñaha té Pìlatú xii Jèsús xití vechiúⁿ-dé te ñùhu iǐⁿ coroná iñu díquí-gǎ, te nihnu-gá dóo tícuèhé víhí-ǎⁿ. Te ní xáhaⁿ té Pìlatú xii-yu:

—iNái-dé-a! —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-yu.

⁶Te ní xiní ñáhá cuè dútú cúnùu ndìhi cue tée quide cuendá veñùhu.

Te ní cuáá-güedé, te xáhaⁿ-güedé: —iCata caa-dé! iCata caa-dé núú cùrúxí! —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

Te ní xáhaⁿ té Pìlatú:

—Váha-gá ñuu candeca mee-ndo-dǎ quǐhíⁿ cata caa-ndo-dǎ núú cùrúxí, chi yúhú cútnùni iní-í sá ñà túú na cuéchi-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-güedé.

⁷Te ní xáhaⁿ cuè tée isràél:

—Lèi ndécú ndìhi nchúhú càchí-xi sá dàì cuú-dé, chi càchí-dé sá Dèhe Yá Ndiòxí cúú-dǎ —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

⁸Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-güedé xii té Pìlatú, te vaa-gá ní yùhú-dé. ⁹Núu cuándihu tucu-dé vechiúⁿ-dé, te ní xáhaⁿ tucu-dé xii Jèsús:

—¿Te yòhó ndéè tée cùu-n-i? —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

Dico Jèsús ñà túú ní cáháⁿ-gá.

¹⁰Núu ní xáhaⁿ té Pìlatú xii-gá:

—¿Te vá càchí tnúhu-n ñuu ndéè tée cùu-n-u? ¿Náa ñà túú xiní-n sǎ yúhú táxí tnùní-í, te cuu-ni tauchiúⁿ-í cata caa ñaha-güedé xii-n núú cùrúxí cuú-n, te cuu-ni dácäcu ñaha-í xii-n-ǎⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-gá.

¹¹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Yòhó ñà túú sǎ táxí tnùní ñáhá-n xii yúhú ní cùu núu ñà túú Yá Ndiòxí ní cuiní-gá sá dúcáⁿ cùnduu,

te tée ní taxi cuèndá ñáhá xii-í núu-n tée-áⁿ ïo-gá ndècuéchi-dé dácúxí yòhò —càchí-gá xáhaⁿ-gã xii-dé.

¹²Te òré-áⁿ ñí nguíta té Pilatú ndúcú-dé nàcuáa cada-dé dácácu-dé Jèsús ní cùu, dico cue tée isràél ní nguíta-güedé ní cuáá-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—Te núu na dácácu-n tée-áⁿ, te ñá dǫú tée tnàhá tnúhu ndíhi té Cèsár cùu-n. Chi ndèda-ni càa tée na càchí sá cùu-dě tée yìndaha ñaha xii ñáyiú cùu úhú iní-dé té Cèsár. Te té Jèsús-áⁿ càchí-dé sá táxí tnùní-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

¹³Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú núu ní quee-dé ndíhi Jèsús cuáháⁿ ndíhi ñaha-dé corrèdór núu ñí quee mee-ni yúú vǎha núu ñúhú, te xíáⁿ nání-xí Gǎbatá tnúhu hèbreú. Te xíáⁿ ndécú xilé sácòo nchihi té Pilatú xèhndé-dé cuéchi ñáyiú, núu ní nucóo-dé núu xilé-dé òré ní quexìo-dé ndíhi Jèsús. ¹⁴Te cùu-xi datná cuádava nduu, nduu víspré vico pàscuá. Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú xii ñáyiú isràél:

—iNái tée yìndaha ñaha xii-ndo-a! —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xíi-yu.

¹⁵Te ní cuáá-yu, te xǎhǎⁿ-yu:

—iCahni-dé! iCahni-dé! iCata caa-dé núu cùrúxí! —càchí-yu xǎhǎⁿ-yu.

Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú:

—¿Te yúhú cata caa-í tée yìndaha ñaha xii-ndo-u? —cachí-dé xáhaⁿ-dǎ xíi-yu.

Te cue dútú cúnùu ní xáhaⁿ-güedé:

—Nchúhú ñá túú-gǎ tée yìndaha ñaha xii-ndí, chi ñíⁿ dǐi-ni té Cèsár yìndaha ñaha-dé xii-ndí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

¹⁶Te té Pilatú ní xáhaⁿ-dǎ ní queheⁿ cuèndá-güedé Jèsús ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ cata caa ñaha-güedé núu cùrúxí.

Sàta caa-güedé Jèsús núu cùrúxí

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷Te ní quee Jèsús nchídó-gǎ cùrúxí cuáháⁿ ñíⁿ xichi núu nání Yìqui Dǐquí Ndǐyi. Te tnúhu hèbreú queé-xí Gǒlgotá. ¹⁸Te yàcáⁿ ní sata caa ñaha-güedé xii-gá núu cùrúxí-áⁿ. Te xio xio dǐñi-gá ní sata caa-güedé úu cue tée ndècu ndisa cuéchi-xi dǐu-ni núu cùrúxí tucu. ¹⁹Te ní táuchíúⁿ tǎ Pilatú ní taxi ndecu-güedé ñíⁿ sá ndèé lètrá núu cùrúxí tá càa-gá, te duha càchí lètrá-áⁿ: “Jèsús tée ñúú Nazàrét, tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél”, duha càchí-xi. ²⁰Te vǎi ñáyiú isràél ní xiní-yu nàcuáa càháⁿ lètrá-áⁿ, chi yatni-ni yuhu ñúú ní sata caa ñaha-güedé xii-gá núu cùrúxí. Te lètrá-áⁿ càháⁿ-xi tnúhu hèbreú, te càháⁿ-xi tnúhu grégú, te càháⁿ-xi tnúhu làtín. ²¹Te ní xáhaⁿ cuè dútú cúnùu xii té Pilatú:

—Vá táuchìuⁿ-n tee-güedé lètrá càháⁿ-xi “Tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél” ní cùu, vǎha-gá tauchìuⁿ-n tee-güedé lètrá càháⁿ-xi “Tée càchí yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél ní cùu” —cachí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²²Te ní xáhaⁿ tǎ Pilatú:

—Nàcuáa ní táuchíúⁿ-í ní tee-güedé te ducaⁿ quèndóo-xi —càchí-dé xáhaⁿ-dǎ xii-güedé.

²³Te sátá ñí sata caa ñaha cue sandadú xii Jèsús núu cùrúxí, te cùmí xichi ní quide-güedé dóó-gǎ, te ñíⁿ ñíⁿ xichi dóó-gǎ ní cáhñu cue

sandàdú-áⁿ. Te ndècu ìíⁿ dóó-gǎ dóó cání ñà túú ní tǐcu. ²⁴Te cuendá dóó-ǎⁿ ñí xítàha cue sandadú-áⁿ:

—Vá ndátá-ó dǒó-a, váha-gá ñúu na còto ndéé-ó cuendá quini-ó ndédacàa-o cuu cuendá-ó — cǎchí-güedé xítàha-güedé.

Te ducaⁿ ñí quide-güedé chi ní quee ndáá-xi ñàcuáa cǎháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí núú cǎchí-xi: “Títñí xichi ní cǎhñu-güedé dóò-í. Te ní xito ndéé-güedé cuendá cutnùní iní-güedé ndédacàa-güedé níhí-güedé dóò-í”, duha cǎchí-xi núú tütú-gá. Te sá dúcáⁿ cǎháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí ñúu xǎⁿ ducaⁿ ñí quide cue sandàdú-áⁿ.

²⁵Te yatni ðñi curúxí núú tácaà Jesús nútñi ñáná-gǎ, ndihi cùhú-xi, ndihi tá Màriá ñàðihí té Clèofás, ndihi tá Màriá Magdalèná. ²⁶Te ní xiní Jèsús ñáná-gǎ nútñi-aⁿ ðñi ìíⁿ téé ní xica cuu ndihi-gá, téé ío cùu iní-gá, te ní xáhaⁿ-gǎ xii ñáná-gǎ:

—Ñáá, téé nùtní-áⁿ nduu-dé ðàtná déhe mee-n —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-aⁿ.

²⁷Te ní xáhaⁿ-gǎ xii téé ní xica cuu ndihi-gá-áⁿ:

—Ñaha-áⁿ nduu-aⁿ ðàtná ñáná méé-n —cǎchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Núu ndéé ðàvá-áⁿ ñí nduu ñáná ñáhá tǎe-áⁿ xii ñáná-gǎ.

Ní xihí Jèsús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸Te ní cutnùní iní Jèsús sá ñí ndihi chiùⁿ ní táhú Tǎtá-gǎ Dútú Ndiǒxí ní quide-gá ñúu ní cachí-gá: —Yìchí-í ndute —cǎchí-gá.

Te duha ní cǎháⁿ-gá chi ní quee ndáá-xi ñàcuáa cǎháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí.

²⁹Te ndècu ìíⁿ lítu ñùhu ndudí íá. Te sá dúcáⁿ ñí cǎháⁿ-gá sá yìchí-gá ndute, núu xǎⁿ ní queheⁿ-güedé cǎchí te ní chindóyo-güedé xití ndudí íá-ǎⁿ, te ní chinenu-güedé díquí ìíⁿ dité yutnu ñàni hisópó, te ní ndocani-güedé ní chihi-güedé yuhu-gá. ³⁰Te sátá ñí xihí-gá ndudí íá-ǎⁿ, te cǎchí-gá:

—Vitna ní dǎxínu cava-í nchaa chiùⁿ ní cachí Tǎtá-í cada-í —duha ní cachí-gá.

Te ní xócuíta dúcúⁿ-gǎ ndàa núú-gǎ, te ní xihí-ni-gá.

Ìíⁿ sandàdú ní caáⁿ-dé yiqui naha Jèsús ndihi ìíⁿ pùyá yihí caá núu-xi

³¹Te cuendá sá ndùu vispré vico pascuá cúu-xí ñúu ñá ní cuini cue téé isràél cundecu-ni yiqui cùñú-gá núú cùrúxí ndihi yiqui cùñú cue téé ní sata caa-güedé ðñi-gá, chi cuendá nduu tnéé-áⁿ cúu-xí ndùu ndetatú ñáyíu, te ío quide cahnú-yu nduu-áⁿ, núu ní xáhaⁿ-güedé xii té Pilatú sá táuchìuⁿ-dé quíhⁿ cue téé cahnú-güedé díhⁿ Jèsús ndihi díhⁿ cue téé tàcaa ndihi-gá, te xocàni-güedé yiqui cùñú-gá ndihi yiqui cùñú-güedé yàcáⁿ. ³²Te sátá dúcáⁿ te ní sáháⁿ cue sandàdú ní sǎhnú-güedé díhⁿ cue téé tàcaa xio xio ðñi Jesús. ³³Te òré ní cuyatni-güedé núu-gǎ, te ní xiní-güedé sá sà ní xihí-gá ñúu ñá ní sǎhnú-güedé díhⁿ-gá.

³⁴Dico ìíⁿ sandàdú-áⁿ ñí cúxi-dé pùyá néhé-dé ìíⁿ xio yiqui naha-gǎ, te yihí caá núu-xi núu ní caáⁿ-xi yiqui naha-gǎ ní quee níñí ndihi ndute cuí. ³⁵Te yúhú té Juáá téé ní cadúha tutú-a ní xiní-í ñàcuáa ní cuu ní xihí Jèsús, te xǎⁿ ñúu cǎháⁿ

ndáá-í cuendá quíndáá iní-ndó. ³⁶Te ducaⁿ nǐ cuu ñá ní sǎhnú-güedé dǐhíⁿ Jèsús, chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí núú càchí-xi: “Vá càhnú-güedé ni ìⁿ yiqui-gá”, duha càchí-xi. ³⁷Te ducaⁿ nǐ quide-güedé Jèsús ní caáⁿ-güedé yiqui naha-gǎ, chi ingá xichi núú tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi: “Sáá nduu te quiní-güedé ìⁿ téé ní dánícuèhé-güedé”, duha càchí-xi.

Chìndúxi-güedé Jèsús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸Te sáta dúcáⁿ nǐ cuu, te té Chèé téé ñúú Arimàtea tñàhá-dé ní sándáá iní-dé tñúhu Jèsús dico dayuhu, chi ní xóo yùhú-dé cue téé cùnuu núú ñǎyiu isràél. Te téé-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dǎ xii té Pilatú nǎu vá dáñá-dǎ canehe-dé yiqui cùñú Jèsús quíhíⁿ chindúxi-dé, te té Pilatú ní xáhaⁿ-dǎ xii-dé sá cùú cànehe-dé yiqui cùñú Jèsús quíhíⁿ, núú ní sáháⁿ-dé ní nuu nehe-dé yiqui cùñú-gá núú cùrúxí nchídó-dǎ cuáháⁿ. ³⁹Te té Nicòdemú téé ní sáháⁿ niú ní cáháⁿ ndíhi-dé Jèsús ndéé díhna, téé-áⁿ néhé-dǎ ócò úxí kíllú yuchi ní cuáha mee-ni yúcu sǎ nání mǐrrá ndíhi yúcu sǎ nání àloés. Te ío váha tñami saháⁿ. ⁴⁰Te ní naníhí tñàhá-dǎ ndíhi té Chèé, te ní chidúcuⁿ nuu-güedé yiqui cùñú Jèsús mee-ni dóó vǎha, te nàcuáa ta dùcuⁿ nuu-güedé yiqui cùñú-gá dóó-ǎⁿ, te ducaⁿ ta chido-güedé yuchi sàháⁿ tñámí-ǎⁿ nǎu dóó-ǎⁿ chi ducaⁿ tñáhí quide ñáyiu isràél òré chíndúxi tñàhá-yu. ⁴¹Te yatni núú nǐ sata caa-güedé Jèsús cáá ìⁿ lahuertá. Te xití lahuertá-áⁿ nchíí ìⁿ yáú cava duha cuáháⁿ ndáá-xi,

te vátá yǎo ìⁿ-gá nguíndúxi xíaⁿ.

⁴²Te cuendá sá nǐ cuyatni tñahá nduu ndetàtú ñáyiu isràél núu xíaⁿ yáú cava nchíí yatni-ni xíaⁿ nǐ chíhi-güedé yiqui cùñú Jèsús.

Jèsús ní ndoto-gá

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 Te ndumìngú tacuìhndá-gá cuáháⁿ tá Màriá Magdalèná cuáháⁿ ngoto-xi yáú núú nǐ chíhi-güedé yiqui cùñú Jèsús, te ní sáá-xi ní xiní-xi sá ñà túú-gǎ ndèdí yúú yèhe yáú-áⁿ. ²Núu xìnu-xi cuánuhú núú ndécú tǎ Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, ndíhi ingá téé ní xica cuu ndíhi-gá téé ío cùu iní-gá, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé: —Nèhe-güedé yiqui cùñú Jèsús cuáháⁿ, te ñá xìní-ó ndèé ní taxi ndecu-güedé —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-güedé.

³Te ní quee té Pèlú ndíhi ingá téé-áⁿ cuáháⁿ ndéhé-güedé yáú núú nǐ chíhi-güedé yiqui cùñú-gá. ⁴Te ndùú-güedé xínú-güedé cuáháⁿ ní cùu, dico ingá téé-áⁿ nǐ cuu níhi-gá sáhá-dǎ cuáháⁿ-dé nǎu díhna-gá-dé ní sáá-dé yuhu yàú núú nǐ chíhi-güedé yiqui cùñú Jèsús ní cùu. ⁵Te ní ngáundeyi-dé xító ñìhni-dé xití yáú-áⁿ, te ní xiní-dé mee-nǎ dóó vǎha sá nǐ xídúcúⁿ nuu-gá yúcu, dico ñá ní quíhu-dé. ⁶Te sáta nǐ sáá té Pèlú te cuànguihu-dé xití yáú-áⁿ, núu tñàhá-dé ní xiní-dé nchaa dóó nǐ xídúcúⁿ nuu-gá yúcu-ǎⁿ. ⁷Te ní xiní-dé sá dóó ní xíndútú dǐquí-gǎ ñá túú càtuu jundú-xi ndíhi dóó nǐ xídúcúⁿ nuu-gá chi ní nadúcúⁿ nuu-ná cátuu ìⁿ xio. ⁸Te nchícúⁿ tucu téé ní sáá díhna-gá-áⁿ cuànguihu xití yáú-áⁿ, te ní xiní-dé

sá dǒo-nǎ yúcu, te ñá túú-gǎ yiqui cùñú Jèsús núu ní sándáá iní-dé sá ní ndoto-gá. ⁹Chi vátá tècú tnùní-gǎ-güedé nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxi núú càchí-xi sá Jèsús ndoto-gá. ¹⁰Te ní xícó ndì ndúú cue téé ní sǎngoto yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús ní cùu cuánuhú-güedé vehe-güedé.

**Jèsús ní naníhí tnáhá-gǎ ndíhi tá
Màriá Magdalèná**

(Mr. 16:9-11)

¹¹Te ní sáá tucu tá Màriá yuhu yaú núú ní chihi-güedé yiqui cùñú Jèsús te ní ngüíta-xi ndàhyú-xi, te ní ngáundeyi-xi xìto nihni-xi xití yaú-áⁿ. ¹²Te xití yaú-áⁿ ní xiní-xi úú espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxi xǐshnu-xi mee-ni dǒo cuixíⁿ xǐndecu-xi núú ní cáa yiqui cùñú-gǎ. Te ìⁿ-xi nùcúo núú ní cáa díquí-gǎ, te ìⁿ-xi nùcúo núú ní cáa sáhá-gǎ. ¹³Te espíritú-áⁿ ní xáhaⁿ-xi xii tá Màriá:

—¿Ná cuendá ndàhyú-n? —
càchí-xi xáhaⁿ-xi.

Te ní xáhaⁿ tà Màriá:

—Ndàhyú-í chi nèhe-güedé yiqui cùñú Yaá cúú Xǐtohó-í cuáháⁿ, te ñá túú xiní-í ndèé ní taxi ndecu-güedé —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii cue espíritú-áⁿ.

¹⁴Te tnúhu-ni-áⁿ ní càháⁿ-xi te ní nchócótó-xí ìⁿ xio, te ní xiní-xi Jèsús nútnǐ-gǎ dico ñá túú ní cùnuní iní-xi sá díú mèe-gǎ. ¹⁵Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-xi:

—¿Ná cuendá ndàhyú-n? ¿Yoo nànducu-n? —cachí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

Te mee-xi ní sani iní-xi sá tǎe xìto lahuertá-áⁿ cúú tǎe-áⁿ, núú ní xáhaⁿ-xi:

—Tǎta, te núu yòhó néhé-n yiqui cùñú Jèsús cuáháⁿ, te càháⁿ-n ndèé ní taxi ndecu-n chi cuendá naqueheⁿ-í canehe-í núhú —càchí-xi xáhaⁿ-xi.

¹⁶Te ní càháⁿ díú ñàha-gǎ xii-xi, te xáhaⁿ-gǎ:

—ìMàriá! —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

Te ní ndacoto-xi núú-gǎ, te ní càháⁿ-xi tnúhu hèbreú, te xáhaⁿ-xi:

—ìRabòní! —càchí-xi xáhaⁿ-xi. Te tnúhu-áⁿ quée-xí Mèstrú.

¹⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Daña vá ngání ñàha-n chi vátá ndáá-gǎ-í núú ndécú Tǎtà-í. Te núhú-n cùñaha-n xii cue téé ío váha ní tnahá tnúhu ndíhi-í sá ndáa-í núú ndécú Tǎtà-í Dútú Ndiǒxi, te ñiu-gǎ cúú Tǎtà-ndó nchàa-ndo, te ñiu-ni-gǎ cúú Ndiǒxi-ndó —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

¹⁸Te ní natnǐ tá Màriá Magdalèná ichi cuánuhú-xi cùñaha-xi xii cue téé ní xica cuu ndíhi-gǎ sá ní xiní-xi Jèsús, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ-gǎ xii-xi.

**Ní quexìo Jesús núú xǐndecu cue téé
ní xica cuu ndíhi-gǎ**

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹Te ñiu-ni ndumǐngú sandíquiⁿ ní natacá cue téé ní xica cuu ndíhi-gǎ, te xǐndedí nihnu-güedé vehe sá xǐyùhú-güedé cue téé cùnuu núú ñǎyiu isràél. Te ní quǐhu Jèsús ndéé tnuú-güedé ní ngúnutnǐ-gǎ, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yǎ Ndiǒxi chǐndèe ñaha-gǎ xii-ndo ío váha cùu iní-ndó ndècu-ndo —cachí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁰Te ní dánèhé ñáhá-gǎ ndaha-gǎ ndíhi yiqui naha-gǎ xii-güedé. Te ío

ní cudíí iní-güedé sá díú ndísa-gá ní xiní ñáhá-güedé. ²¹Te ní xáhaⁿ tucu Jesús xii-güedé:

—Yá Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-ndo ïo váha cùu iní-ndó ndècu-ndo. Te dàtná ní tendaha ñàha Tátà-í Dútú Ndiöxí xii-í véxi-í ñuyú-a, te ducaⁿ tèndaha ñaha-í xii-ndo quíhⁿ-ndó cǎháⁿ-ndó tnúhu-í núú ñáyiú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²²Te ní chiyóco-gǎ núú-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Chí ndúú tàhú Espíritú Yǎ Ndiöxí cundecu ndíhi-ndo. ²³Te nchaa ñáyiú na quíndáá iní-xi tnúhu-í te cúñaha-ndo xii-yu sá ñí quide cǎhnu iní Yǎ Ndiöxí nchaa cuéchi-yu. Te nchaa ñáyiú vá quíndáá iní tnúhu-í te cúñaha-ndo xii-yu sá vǎ cǎdá cǎhnu iní-gá cuéchi-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Té Mǎxí cǎháⁿ ndíhi-dé Jèsús

²⁴Te núú ùxúú cue téé ní xica cuu ndíhi-gá, te ìíⁿ-dé nání-dé Mǎxí téé ní xóo danàni-güedé Cuǎchí, te téé-áⁿ ñà túú-dé ndécú ndíhi-güedé òré ní sáháⁿ Jèsús. ²⁵Te dava-gá cue téé ní xica cuu ndíhi-gá ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Ní xiní-ndí Jèsús —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

Te ní xáhaⁿ tǎ Mǎxí:

—Te vá quíndáá iní-í, chi ndéé quíní-í ndaha-gá núú ñí quée nduyú, te dàquíhu-í díquí ndáhá-í núú ñí caáⁿ nduyú-áⁿ, te dàquíhu ndàha-í yiqui naha-gǎ núú ñí caáⁿ, ducaⁿ te quíndáá iní-í —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-güedé.

²⁶Te núú ùná tucu nduu ní nataká tucu cue téé ní xica cuu ndíhi

Jèsús ìíⁿ vehe, te nduu-ǎⁿ tnàhá té Mǎxí ndécú ndíhi-güedé. Te cuéi ndédí nihnu-güedé vehe-áⁿ, te ní quíhu Jèsús ndéé tnuú-güedé, te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Yá Ndiöxí chíndèe ñaha-gá xii-ndo ïo váha cùu iní-ndó ndècu-ndo —cachí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

²⁷Te ní xáhaⁿ-gǎ xii té Mǎxí:

—Cundehe ndàha-í te dàquíhu-n díquí ndáhá-n núú ñí quée nduyú, te dàquíhu-n ndàha-n yiqui naha-í-a cuendá quíndáá iní-n te vá cání ìíⁿ caní úú iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

²⁸Te ní xáhaⁿ tǎ Mǎxí xii-gá:

—Yòhó cúú-n Xìtohó-í! Yòhó cúú-n Ndiöxí-í! —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-gá.

²⁹Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Mǎxí, ndéé vitna ní sándáá iní-n chi ndéé ní xiní ñáhá-n xii-í te ní sándáá iní-n, dico cùdíí-gǎ iní nchaa ñáyiú ñǎ túú ní xiní núú ñáhá xii-í, te ní sándáá iní-yu —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-dé.

Quíndáá iní-ó tnúhu yòdo tnuú núú tütú-a

³⁰Te vǎi-gá sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada ñǎ túú yòdo tnuú núú tütú-a ní quide Jèsús núú cuè téé ní xica cuu ndíhi-gá. ³¹Dico dava-gá ní ngódó tnuú núú tütú-a cuendá sá quíndáá iní-ndó sǎ Jèsús cúú-gǎ Crístú Déhe Dútú Ndiöxí, te naníhí tàhú-ndó te núú na quíndáá iní-ndó-gǎ.

Úsá cue téé ní xica cuu ndíhi Jèsús ní xiní ñáhá-güedé xii-gá

21 Te ingá nduu tucu xíndecu cue téé ní xica cuu ndíhi Jèsús yuhu làgúná ñuú Tiberiás, te ní sáháⁿ-gǎ núú xíndecu-güedé-áⁿ.

Te duha ní cuu ní xiní ñáhá-güedë xii-gá. ²Te ndècu té Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé, ndìhi té Mǎxí tée ní xóo cúñaha-güedë Cuǎchí, ndìhi té Natanàél tée ñuú Cànaá, te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Galileá, te tnàhá ndi ndúú déhe té Zebèdeú, ndìhi úú-gá tucu cue tée ní xica cuu ndìhi-gá. ³Te ní xáhaⁿ tē Pèlú xii-güedé:

—Quíhíⁿ-í quítnii-í chácá —
càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Tnàhá nchúhú canchicúⁿ
ñáhá-ndí xii-n quíhíⁿ tucu —
càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-dé.

Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ní sáá-güedé núú ndécú bàrcú, te ní quée-güedé xití bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-güedé. Te niú-áⁿ ñǎ ní ñíhí tnàhí-güedé chácá. ⁴Te sa ta cùditó-ñǎ cuáháⁿ ní xiní-güedé Jèsús yuhu làgúná, dico ñá ní cùtnuní iní-güedé sá díú-gǎ. ⁵Te ní xáhaⁿ-gǎ xii-güedé:

—Cue tée cuechi, ìní ñíhí-ndó
chácá caxi-o ñǎ? —càchí-gǎ
xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ní xáhaⁿ-güedé:

—Vèdana chácá ñà túú ní ñíhí-ndí
—càchí-güedé xáhaⁿ-güedë xii-gá.

⁶Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí dáquëe ñunu-ndo ndàa
xio cuha barcú chi ñíhí-ndó-dí —
càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Te ducaⁿ ñí quide-güedé, te òrè nàtáva-güedé ñunu xití ndute, te ñá cùndèe-gǎ-güedé natava-güedé cuendá sá ñí chítú chácá xití-xi. ⁷Te tée ní xica cuu ndìhi-gá tée ío cùu iní-gá ní xáhaⁿ-dë xii té Pèlú:

—iDìu Xítóhó Jesucristú! —
càchí-dé xáhaⁿ-dë xii-dé.

Te sá ñí tecú dóho té Pèlú sá dúcáⁿ càháⁿ-dé ñuú ní ndíunuu-dé dóó-dë, chi dóó sǎ yímàa-ni-dé níhíndé ní cùu. Ducaⁿ te ní nuu ndava-dé bàrcú ní ngaunihnu-dé ndute, te cuáháⁿ-dé núú ndute-áⁿ ñí quene-dé ndéé ñuhu yìchí. ⁸Te dava-gá cue tée ndìhi té Pèlú òu-ni cue tée ní xica cuu ndìhi Jèsús ní quendóo-güedé dàtná ìⁿ ciendú-gǎ mètrú te quene-güedé yuhu ndute. Te tǎñuhu-ni-güedé ñunu-güedé chitu chácá ñí quene-güedé ndéé yuhu ndute. ⁹Te òrè ní quene-güedé ñuhu yìchí, te ní xiní-güedé càyú ñuhú, te núú ñùhú-áⁿ ñùhú ìⁿ chácá ndìhi ìⁿ pàá. ¹⁰Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:

—Quíhíⁿ ngueheⁿ-ndo ìⁿ úú chácá
quití íchí ñí tñii-ndo —càchí-gǎ
xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

¹¹Núú té Pèlú ní sáháⁿ-dé núú ndécú bàrcú, te ní quée-dé xití-xi ní cándèe-dé ñunu ñuhu chácá tǎñuhu-dé ní quene ndéé ñuhu yìchí, te chitu chácá náhnú, te ñuhu ìⁿ ciendú údico úxí úní-dí xití ñunu-áⁿ, te cuëi ducaⁿ vǎi-dí ñuhu dico ñá ní ndǎtá ñunu-áⁿ. ¹²Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Chí nèhé cadí iní-ndó —
càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

Dico ni ìⁿ cue tée ní xica cuu ndìhi-gá-áⁿ ñǎ ní xicáⁿ tnúhú-güedé núú-gǎ ñuú yoo cùu-gǎ, chi sa ní cutnùní iní-güedé sá díú Jèsús cúú-gǎ. ¹³Te Jèsús ní sáháⁿ-gǎ ní queheⁿ-gǎ pàá ní sǎñaha-gǎ xii-güedé caxi-güedé, te dàtnùní ní queheⁿ tucu-gǎ chácá ñí sǎñaha-gǎ xii-güedé.

¹⁴Vitna cùu úní xito sá xìní ñáhá cue tée ní xica cuu ndìhi-gǎ sátá ñí ndoto-gǎ.

Jèsús càháⁿ ndihi-gá té Pèlú

¹⁵Te sáta ní túhú cóhó-güedë ní sadí iní-güedé te ní xicáⁿ tnúhú Jèsús núú tē Xímú, àdi Pelú chí úú ðiu-dé, te xáhaⁿ-gă:

—Xímú, déhe té Jònás, ÷cùu iní-gá-n yúhú dàcúxí ðava-gá cue tée-a ñă? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tē Pèlú:

—Mèstrú, cùu iní ñáhà-í, yòhó sa ñaha-n —cachí-dé xăhaⁿ-dë xii-gă.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, te dacàxi-n cue mbéé líhli-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te cue mbéé-áⁿ cúu-güedì ñáyiú cùu cuendá-gă.

¹⁶Te ní xáhaⁿ tùcu-gá xii té Pèlú:

—Xímú, déhe té Jònás, ÷cùu iní ñáhà-n xii-í-u? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te ní xáhaⁿ tùcu té Pèlú:

—Mèstrú, cùu iní ñáhà-í, yòhó sa ñaha-n —cachí-dé xăhaⁿ-dë xii-gă.

Te ní xáhaⁿ-gă:

—Te núu ducaⁿ, te coto-n cuè mbéè-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

¹⁷Te xito cùu uní ní xáhaⁿ tùcu-gá xii té Pèlú:

—Xímú, déhe té Jònás, ÷cùu iní ñáhà-n-ăⁿ? —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Te té Pèlú ío ní cundÿí-dé sá dúcáⁿ ní cuu úní xito xicáⁿ tnúhú-gă núú-dë nõu ndisa sá cúu ìní ñáhà-dë xii-gă, te ní xáhaⁿ-dë:

—Mèstrú, yòhó ncha sa xini-n, te sa cùtnuní iní-n să cúu ìní ñáhà-í xii-n —càchí-dé xăhaⁿ-dë xii-gă.

Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu ducaⁿ, te dacàxi-n cue mbéè-í. ¹⁸Te na càchí tnúhu ndáá-í

xii-n să cùtnàhá cuechi-gă-n ní xóo ndécuihnu mee-n dóo-n, te ní xóo quíhíⁿ-n ndëni ní xóo cachí iní-n, dico na yìi-n te dacàà-n ndàha-n, te ìngá tée dacuihnu ñaha xii-n dóo-n te cada yica-dë candeca ñaha-dë xii-n quíhíⁿ ìiⁿ núú ñà túú tnàhá iní-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

¹⁹Te sá dúcáⁿ ní càháⁿ Jèsús cúu-xí să ní dátécú tnúhu ñaha-gă xii té Pèlú nàcuáa cada-xi cuú-dé, te ducaⁿ càda cahnu-dé Yă Ndiöxí, te ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—iCanchicúⁿ ñáhà-n xii-í! —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Tée ío cùu iní-gá

²⁰Te ní nchócótó tē Pèlú ndàa sáta-dë, te ní xiní-dé sá nchicúⁿ ñáhà ìngá tée xica cuu ndihi-gá cuáháⁿ, tée ío cùu iní-gá tée ní xínucóo ðñi-gá òré ní cudini ndihi ñaha-gă xii-güedé, te ðiu-ni tée-áⁿ ní xicáⁿ tnúhú-dë núú-gă ðavá-áⁿ nõu ndëda càa tée cuáha cuendá ñáhà xii-gá núú cuè tée cùu úhú iní ñáhà. ²¹Te òré ní xiní té Pèlú sá nchicúⁿ ñáhà tē-áⁿ, te ní xicáⁿ tnúhú-dë núú Jèsús, te xáhaⁿ-dë: —Mèstrú, te tē-ăⁿ, ÷ná cúu să yăha-dé-i? —càchí-dé xăhaⁿ-dë xii-gă.

²²Te ní xáhaⁿ Jèsús:

—Te núu yúhú cuini-í sá cùndecu-ni-dé ndéé ná quixi tucu-í ñuyú-a, ÷te yòhó ná cuendá-n nõu xicáⁿ tnúhú-n? Yòhó canchicúⁿ ñáhà-ní xii-í —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

²³Te ní xinu tnúhu núú nchàa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá sá tē-ăⁿ vă cùú-dé. Dico Jèsús ñá túú ðucaⁿ ní xáhaⁿ-gă sá

vă cùú-dé, chi ní xáhaⁿ-gă:
 “Núu yúhú cuìní-í sá tĕe-ăⁿ
 cundecu-ni-dé ndéé ná quìxi
 tucu-í ñuyíú-a, ÷te yòhó ná
 cuèndá-n?”, duha ní xáhaⁿ-gă xii
 té Pèlú.

²⁴Te ðiu-ni yúhú té Juàá tée ní
 sani iní-yu sá vă cùú càháⁿ ndáá-í
 nchaa nàcuáa ní cuu, te ducaⁿ

ñí tee-í núú tütú-a, te cùtnuní
 iní-ndó sã tnũhu ndáá cúú-xí.

²⁵Te ndècu vai-gá núú sã ñí quide
 Jèsús. Te núu ðicó ní ngũndee
 nchaandi túhú ñá, te vaa ni te ñhí
 ñuyíú te vá tnàhá núú-xi cundecu
 lìbrú, te núu ðicó ní ngũndee ncha.
 Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá
 ndèe iní-nă vitna.

NCHAA NÀCUÁA NÍ QUIDE CUE TÉE NÍ TÁÚCHÍÚⁿ JÈSÚS DACUÀHA ÑAHA XII ÑÁYIU TNÚHU-GÁ

Jèsús ní cachí tnúhu ndáá-gá
sá quíxí Espíritú Yă Ndiöxí
cundecu ndihi ñáyiu

1 Te duha ní cáháⁿ té Lùcá ní xii-dé té Tëofilú: Yúhú sa ní chídó tnùn-í núu libré ndéé díhna nchaa sá nǐ quide Jèsús, ndihi nchaa sá nǐ dácúáhá-gă ñáyiu. Te ní chídó tnùn-í nchaa sá nǐ quide-gá ndéé nduu nǐ quesaha-gă quidé chiuⁿ-gá, ²ndihi nchaa sá nǐ quide-gá ndéé òré cuándaa-gá andiu. Te sa ta cùyatni nduu ndaa-gá andiu, te ní ndatnúhu-gá ndihi cue téé ní cáháⁿ-gá dacuàha ñaha xii ñáyiu tnúhu-gá, te mee Espíritú Yă Ndiöxí ní chindee ñaha-xi xii-gá ní xáhaⁿ-gă nàcuáa cada-güedé. ³Te sáta nǐ xíhí- gá te ní ndoto-gá, te ní xíndecu-gá údico nduu. Te titní xito ní sáháⁿ-gá núu nǐ xíndecu-güedé, te ducaⁿ nǐ quide-gá cuèndá quiní-güedé sá ndàá ní ndoto-gá, te ní xáhaⁿ-gă nàcuáa quide Yă Ndiöxí ndihu ndaha-gă ñáyiu.

⁴Te ñⁿ nduu ndècu ndihi ñaha-gá xii-güedé, te ní xáhaⁿ-gă:

—Vá quéé-ní-ndó ñúú Jerusalén, chi cundetu-ndo quixi Espíritú Yă Ndiöxí cundecu ndihi-ndo, chi sa ní cachí tnúhu-í sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ Tătá-ó Dütú Ndiöxí Yáá ndécú àndiu nacuáa cunduu. ⁵Te ndáá sá ndii Juáá ní dácúándüte ñaha ndii xii-ndo, dico vitna ñá túú-gă cuéhé nduu, te quexio Espíritú Yă Ndiöxí cundecu ndihi-ndo —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-güedé.

Jèsús cuándaa-gá andiu

⁶Te òré ní xíndecu-güedé ndihi Jèsús, te ní xáhaⁿ-güedé xii-gá:
—Mèstrú, cuíní-ndí cachí tnúhu-n nǐ sa ta cùyatni nduu chindee-n ñáyiu ñúú Isràél cuèndá taxi tnùn-í tucú-yu ñúú-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-gá.

⁷Te ní xáhaⁿ Jèsús xii-güedé:
—Ñá túú xini ñuhu-xi cunaha nchohó xiáⁿ, chi Tătá-ó Dütú Ndiöxí nánhá-gă ná nduu càda-gá nchaa sá nǐ cáháⁿ-gá. ⁸Te òré quexio Espíritú Yă Ndiöxí cundecu ndihi-ndo, te cuyii-ndo nǐ yuhu nǐ iní-ndó quihⁿ-ndó cáháⁿ-ndó tnúhu-í núu ñáyiu ñúú Jerusalén

ndihi núú ñáyiú distritú Jùdeá ndihi núú ñáyiú distritú Sàmariá. Te ducaⁿ-ni cáháⁿ-ndó quíhíⁿ-ndó nì caxico ñuyíú —càchí-gá xáhaⁿ-gǎ xii-güedé.

⁹Te sátá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-gá, te ndèhe-güedé ní ndanchita-gá cuándaa-gá andiu cuándihu-gá xití vícò, te ñá túú-gǎ ní xìní ñáhá-güedé xii-gá. ¹⁰Te ndèhe vihi-güedé andiu núú ndéé quini ñáhá-güedé xii-gá yòtnúhu, te ní quexio cunu úú cue téé nihnu dóó cuixíⁿ núú ndécú-güedé. ¹¹Te xǎhaⁿ-güedé:

—Nchòhó cue téé Galileá, ¿ná cuendá ndéhe-ndó àndiu? Te dàtná-ni càa Jesús cuándaa-gá andiu vitna, te ducaⁿ-ni cunduú-gá quixi tucu-gá —càchí cue téé nihnu dóó cuixíⁿ-áⁿ xǎhaⁿ-güedé.

Cuendá sá ñà túú-gǎ ndíi Jùdás nūú ní nanducu-güedé té Màtiá ní nucúnutnǐ-dé núú ndíi

¹²Te ní ndee-güedé yucu Òlívú cuánuhú-güedé ñuú Jerusàlén, te ní xúhuⁿ-güedé cuèdicò cuádava òré ichi. ¹³Te òré ní ndexio-güedé ñuú-áⁿ, te cuándaa-güedé cuártú ndéé núú ñnu, chi vehe yòdo tnaha ndecu-güedé. Te ní naníhí tnáhá-güedé nchaa-güedé té Pèlú, té Jàcobó, té Juàá, té Ndríxí, té Lipé, té Mǎxí, té Bartolòmé, té Màteú, té Jàcobó déhe té Àlfeú, ndíhi té Xímú téé ní cundihi cue téé canànistá, ndíhi té Jùdás ñaní té Jàcobó. ¹⁴Te ní naníhí tnáhá-güedé nchaa-güedé yàcáⁿ ndíhi tá Màriá nǎná Jèsús, ndíhi cue ñaní-gá ndíhi dava-gá cue ñáyiú ñíhí. Te ìíⁿ-ni ní cuú-yu ní cáháⁿ ndíhí-yu Yá Ndiöxí.

¹⁵Te ìíⁿ nduu ní xíndecu dàtná ìíⁿ cièndú ócò mee-ni ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús, te ní ngúnutnǐ té Pèlú núú-yu, te ní xáhaⁿ-dè xií-yu:

¹⁶⁻¹⁷—Nchòhó cue ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, na càni-í cuèndú núú-ndó nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Dàvíí téé ní xíndecu ndéé sanaha nàcuáa ní cáháⁿ Espíritú Yá Ndiöxí cuendá té Jùdás. Te dacuití dūcaⁿ ní cuu, chi tnàhá té Jùdás ní xíndecu ndíhi-o, te ní xinu cuechi-o ndíhi-dé núú-gǎ sá dǐhna, te ducaⁿ nǐ quide-dé ní sáha cuendá-dé Jèsús núú cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-gá. ¹⁸Te ní cháhu ñaha-güedé xii-dé cuendá sá nǐ sáha cuendá ñáhá-dè xii-gá. Te ní sáháⁿ-dè ìíⁿ xichi ní sata caa-dé méé-dè, te ní ngava-dé, te ní cahndí duuⁿ xití-dé te xíáⁿ nǐ xíhí-dé. Te ní naqueheⁿ-güedé díhúⁿ sǎ nǐ cháhu-güedé ndíi, te ní nacuaaⁿ-güedé ñuhu núú nǐ ngava ndíi-áⁿ. ¹⁹Te nchaa ñáyiú Jerusàlén ní ñíhí-yu tnúhu, te ní dánání-yu ñuhu-áⁿ Acèldamá. Te tnúhu mèè-yu quèè-xi: Ñuhu núú nǐ satí ñíhí. ²⁰Te duha ní cáháⁿ ndíi Dàvíí ní chídó tnùní ndíi núú librí Sǎlmú ní dándò ndíi: “Nà ndóo nahi vèhe-dé, vá yò ìíⁿ quíhíⁿ cundecu”, duha ní cáháⁿ ndíi. Te ìngá tucu tnúhu ní cachí ndíi: “Na nànducu-güedé ìngá téé nucúnutnǐ núú ndíi”, duha ní cáháⁿ ndíi Dàvíí —càchí té Pèlú xǎhaⁿ-dè xií-yu.

²¹⁻²²Te ní xáhaⁿ tucu-dé:

—Te ducaⁿ nǐ cáháⁿ ndíi Dàvíí, te vitna xìní ñuhu-xi nanducu-o ìíⁿ téé nucúnutnǐ-dé núú ndíi Jùdás, te xìní ñuhu-xi ñu-ni ìíⁿ téé ní xica cuu ndíhi Xítóhó Jesucristú

cútnàhá ní xica cuu-o ndìhi-gá, ìíⁿ téé ní xiní ndéé òré ní dácuaándùte ñaha ndíi Juàá xii-gá, te ndéé òré cuàndaa-gá andíu. Te téé nanducu-o cùndecu-dé cáháⁿ-dé nàcuáa ní cuu ní ndoto-gá —càchí té Pèlú xàhaⁿ-dè xii-yu.

²³Te ní cacunehe-güedé úú tñàhá-güedé ñuu ndédacàa-güedé nduu táhú-güedé nucúnutnîi-güedé núú ndíi. Te ìíⁿ-dé nání-dè Chèè Barsàbás, àdi Justú chi úú ñuu-dé, te ingá-dé nání-dè Màtiá. ²⁴Te ní cáháⁿ ndìhi-güedé Yá Ndiòxí, te xàhaⁿ-güedé xii-gá:

—Yòhó Dútú Ndiòxí xìní-n ìní nchaa ñáyíu, te mee-n ñaha-n núu ndéda càa núú úú cue téé-a tñàhá ìní-n ²⁵cáháⁿ-güedé tñúhu-n ñúú ñáyíu, te téé-áⁿ nucúnutnîi-dé núú ndíi Jùdás, chi cuáháⁿ ndíi núú ùhú núú ndàhú núú tàù-xi quíhⁿ ndíi —càchí-güedé xàhaⁿ-güedé xii-gá.

²⁶Te ní xito ndéé-güedé, te ní cutnùnì sá tée nàni Matía quendóo-dé ndìhi úxí ìíⁿ cue téé ní táúchíúⁿ-gá dacuàha ñaha xii ñáyíu tñúhu-gá.

Ní quexio Espíritú Yá Ndiòxí cundecu ndìhi ñáyíu

2 Te ní sáá nduu còo vico Pentecostés te xíndecu nchaa ñáyíu ìíⁿ-ni xìchi. ²Te ní tecú dóho-yu uuⁿ ní ñhì andíu, dàtná quídé ìíⁿ táchí ñhì vìhi ní quide-xi, te ducaⁿ ñí cuu ndéé xití vehe núú ndécü-yu nchaá-yu. ³Te ní xiní-yu dàtná cáá itá ñuhú cáá sá ndécü xití vehe, te ní xité nuu-xi ní ngoyo ndodo-xi díquí-yu nchaá-yu. ⁴Te ducaⁿ ñí quide-xi òré ní quexio Espíritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu

ndìhí-yu nchaá-yu. Te ní ngúíta-yu ní cáháⁿ-yu tñúhu cue ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràél, te nchaa xíáⁿ ní quide Espíritú Yá Ndiòxí.

⁵Te vài ñáyíu isràél xíndecu nchaa dava-gá ñuu ní tacá-yu ñuu Jerusalén, te ñáyíu-áⁿ ño ndècu ndeé-yu dàcuahá-yu nchaa ndudú sá dácuaàha tñahí-yu. ⁶Te òré ní tecú dóho-yu ñhì, te ní sáháⁿ-yu ní xíndedóho-yu tñúhu càháⁿ méé-yu ìíⁿ ìíⁿ ñuu-yu, chi ndí dííⁿ ndí dííⁿ tñúhu càháⁿ ñáyíu ndècu-áⁿ. ⁷Te xíáⁿ ío ní cuñúhu ñáyíu véxi dava-gá ñuu, te ní xítñàhá-yu:

—Ñáyíu ducaⁿ xícáháⁿ cúü-yu ñáyíu distrítú Galiléa. ⁸¿Te nása ní quidé-yu ní cutúha-yu nàcuáa càháⁿ-ó ìíⁿ ìíⁿ-o ndéé líhli-o? ⁹Te iha véxi ñáyíu dava nacióⁿ, chi véxi ñáyíu Pàrtiá, véxi ñáyíu Mèdiá, véxi ñáyíu Elám, véxi ñáyíu Mesopòtamiá, véxi ñáyíu Jùdeá, véxi ñáyíu Capàdociá, véxi ñáyíu Pòntó, véxi ñáyíu Àsiá, ¹⁰véxi ñáyíu Frigiá, véxi ñáyíu Pànfilíá, véxi ñáyíu Ègiptú, véxi ñáyíu Áfricá ñáyíu ndècu ndéé núú-gá-xi ñuu Cirené. Te tñàhá ñáyíu ñuu Rómá véxi, te ñáyíu-áⁿ chi ñá díú mèe-ni ñáyíu isràél cúü-yu nchaá-yu, dico ìíⁿ-ni cùu sá dácuaàhá-yu. ¹¹Te véxi ñáyíu Crètá, véxi ñáyíu Àrabiá. Te nchaa-o sa ndèdóho-o càháⁿ-yu nàcuáa cuáháⁿ tñúhu mee-o ìíⁿ ìíⁿ-o. Te nchaa ñáyíu xícáháⁿ tñúhu-o càháⁿ-yu cuèndá nchaa sá vã yòo tñàhí ndàcu cada ní quide Yá Ndiòxí —càchí-yu xítñàhá-yu.

¹²Te ní cuñúhu vìhí-yu, te ñá ná sàá ìní-yu nása ní cuu, te xítñàhá-yu: —¿Nása ní cuu duha càháⁿ-yu tñúhu-o? —càchí-yu xítñàhá-yu.

¹³Te davá-yu ní sácú ndeé yíchí ñáhă-yu, te xĩtnàhá-yu:

—Xixíni ñáyi-u-áⁿ núu ñá náhá-yu tnúhu càháⁿ-yu —càchí-yu xĩtnàhá-yu.

Tnúhu ní xáhaⁿ tè Pèlú xii cue ñáyi-u

¹⁴Te ní ngúnutnîi té Pèlú ndîhi úxí ñîiⁿ cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyi-u tnúhu-gá, te níhi ní cáháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dé xií-yu:

—Nchaa nchòhó ñáyi-u distritú Jùdeá ndîhi nchòhó ñáyi-u ñuú Jerusàlén, cundedóho váha-ndo tñúhu na càháⁿ-í-a. ¹⁵Ñá ndàá tnúhu càháⁿ-ndó, chi ñá túú xĩni-ndí te ducaⁿ càháⁿ-ndó, chi davitna cùu-xi caá ñîiⁿ dátneé, vátá tñàhá-gá òré coho ñáyi-u ndidí. ¹⁶Te yúhú ná càchí tnúhu-í xii-ndo vītna nacuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiòxí xii ndîi Jòél téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndeé sanaha nàcuáa cada ñaha-gă xii ñáyi-u, te ndîi-áⁿ nî chídó tñuní ndîi nàcuáa ní cáháⁿ-gá. ¹⁷Te duha ní xáhaⁿ-gă xii ndîi:

Cùmání-gă sáá nduu nàa ñuyíú, te cuañaha-ĩ Espiritú-í cundecu ndîhi nchaa ñáyi-u na quindáa iní ñáhá xii-í.

Te cue déhe-yu cáháⁿ-yu tnúhu-í, te cue téé cuechi dacòto núú ñáhá-xí xii-güedé, te ducaⁿ-ni cuè téé ni sàhnu cáháⁿ saní-güedé, te ñu-ni cuendá nchaa sá quídè-í ducaⁿ dàcoto núú ñáhá-xí xii-güedé.

¹⁸Te nchaa ñáyi-u xinu cuechi núú-í cáháⁿ-yu tnúhu-í, te cuañaha-ĩ Espiritú-í cundecu ndîhi-yu.

¹⁹Te ndeé andiu, yàcáⁿ vâi sá càdà-í nàcuáa cuñúhu vihi-yu, te núú ñuyíú-a cada-í ñîiⁿ sá vátá quini tñàhí-gá-yu, te ngoyo ñîiⁿ te ngoyo ñuhú te quene vihi ñúhmá.

²⁰Te vá dáyèhé-gá nchíanchii, cuu nee ñuyíú te cuu ticuèhé núú yóó dàtná ticuèhé ñîiⁿ. Te dàvâ-áⁿ sáá nduu quixi Yáa cúú Xitohó-yu, te nduu-áⁿ cuu-xi ñîiⁿ nduu càhnu vihi, chi cada-gá nchaa sá ñà túú xini-yu, te cuñúhu vihi-yu.

²¹Te òré xíáⁿ te nchaa ñáyi-u cáháⁿ ndîhi ñaha xii Yáa cúú Xitohó-yu-áⁿ naníhí tãhú-yu.

Duha ní xáhaⁿ Yă Ndiòxí xii ndîi Jòél ní chídó tñuní ndîi.

²²Te nchòhó ñáyi-u isràél, cundedóho váha-ndo tñúhu na càháⁿ-í-a cuendá Jèsús téé ñuú Nazàrét. Te Jèsús ní quide-gá chiuⁿ Yă Ndiòxí, chi mee Yă Ndiòxí ní chindee ñàha-gá ní quide Jèsús ná daha núú chiuⁿ, núú xíáⁿ ní ndacu-gá ní quide-gá nchaa sá vá yóo tñàhí ndàcu cada, te xíáⁿ ní cuñúhu vihi-ndo. Te sa ñaha-ndo nacuáa ní quide-gá cùtnàhá ní xica cuu-gá ñuyíú. ²³Te ndîi Jùdás ní taxi cuendá ñáhá ndîi Jèsús xii nchòhó cue téé ní cuu úhú iní ñáhá xii-gá, te ní ndúcú-ndó cuè téé úhú iní-xi ní tñîi ñaha-güedé xii-gá te ní sata caa ñaha-güedé núú cùrúxí, te núú cùrúxí-áⁿ nî xíhí-gá. Dico sa ní cutnùnî iní Yă Ndiòxí sá dúcáⁿ càda-ndo Jesús, te mee Yă Ndiòxí ní cachí-gá sá dúcáⁿ ndòho Jesús. ²⁴Te ñu-ni mee Yă Ndiòxí ní dándótó-gă Jèsús, chi sa ní cáháⁿ-gá sá òré cuú-gá te vá cùú dúcáⁿ-gă. ²⁵Te

ndii Dàvií tée ní xíndaha ñaha xii cue ñaní tnáhá-ó nǐ xíndecu ndéé sanaha nǐ chídó tnùnǐ ndii nàcuáa ní cáháⁿ Jèsús, te duha ní cáháⁿ-gá:

Cùtnuní iní-í sá ncháá ndùu ndecu ndihi-í Yă Ndiöxí, te ío chìndee ñaha-gá xii-í, te ñá túú tnàhí sá yùhú-í.

²⁶ Te ío ndàcáⁿ táhù-í núú Yă Ndiöxí chi cùdǐí iní-í, chi sa ñaha-í sá cùú-í dico ndoto-í,

²⁷ chi vá dáñá-gă quǐhǐⁿ dúcáⁿ àlmá-í núú ndécú ñăyiu ní xíhí, te vá dáñá-gă téhyú yǐqui cùñú-í chi cùu-í Déhe-gá, te yúhú sa ñaha-í sá cúú iní ñáhá-gă xii-í.

²⁸ Te sa ní cachí tnúhu-gá nàcuáa cada-í cundecu-í ichi váha, te cuèndá sá ndécú ndihi ñaha-gá xii-í nùu ío cùdǐí iní-í.

Duha ní cáháⁿ Jèsús, te ducaⁿ nǐ chídó tnùnǐ ndii Dàvií.

²⁹ Te nchòhó cue ñaní tnáhà-í, na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo cuèndá ndii Dàvií tée ní xíndecu ndéé sanaha vihi, chi ní xíhí-dé, te ní chindúxi ñaha-güedě, te ñaha-o tnavíí núú nǐ chindúxi ñaha-güedě.

³⁰ Te ndii Dàvií ní xóo cáháⁿ ndii tnúhu Yă Ndiöxí, te sa ñaha ndii sá Yă Ndiöxí ní cáháⁿ ndáá cuiti-gá sá dǐú-ní ìⁿ tnaha ndii taxi tnùnǐ-dé ñăyiu isràel ndéé cuèé-gá dàtná ní xóo taxi tnùnǐ méé ndii cútnàhá ní xíndecu ndii, te tée taxi tnùnǐ-áⁿ cúú Cristú chi cùu-gá ìⁿ tnàha ndii.

³¹ Te sa ní cutnùnǐ iní ndii sá ndótó Cristú, núu xǐhǐⁿ ní chídó tnùnǐ ndii sá vá dáñá Yă Ndiöxí sá quǐhǐⁿ dúcáⁿ àlmá-gá cundecu-xi núú ndécú ñăyiu ní xíhí, te vá dáñá-gă téhyú yǐqui cùñú-gá.

³² Te ndáá chi Yă Ndiöxí ní dándótó-gă Jèsús, te nchúhú ní xiní-ndí sá nǐ ndoto-gá. ³³ Te ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii Jèsús sá cùndecu ndihi ñaha-gá, te taxi tnùnǐ Jèsús ni caa ni quǐhǐⁿ. Te Yă Ndiöxí ní sáñaha-gă Espíritú-gá ní ngúndecu ndihi-gá nàcuáa ní xáhaⁿ-gă, te diu Jèsús ní quide-gá nchaa sá nǐ xiní-ndó vitna ndihi nchaa sá nǐ xíndedóho-ndo. ³⁴ Te ndii Dàvií ñá túú ní ndàa túu ndii andiu ndihi yǐqui cuñú ndii, te òré ndécú-gă ndii ñuyíú-a ní cachí ndii:

Dútú Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii Yaá cúú Xíttohó-í:

“Ngóo xio cùha-í,

³⁵ te yúhú cada-í te nchaa sá cúú ũhú iní ñáhá xii-n canehexi sá yǐñuhu núu-n.”

Duha ní xáhaⁿ Dútú Ndiöxí xii Yaá cúú Xíttohó-í càchí ndii.

³⁶ Te nchòhó ñăyiu isràel cùu-ndo ndi mee-í, te cuiní-í cundedóho váha-ndo ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Jèsús ní sata caa-ndo-gă núú cùrúxí, dico Yă Ndiöxí ní cachí-gá sá Jèsús dacăcu nihnu-gă ñăyiu, te vá cání ìⁿ cani úu iní-ndó, chi diu-gá cùnùu-gá núú nchàa ñăyiu —càchí té Pèlú xăhaⁿ-dě xií-yu.

³⁷ Te ñăyiu ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ té Pèlú ní ndixi túu iní-yu nàcuáa quidé-yu ndécú-yu, te ní xáhăⁿ-yu xii-dé ndihi dava-gá cue tée ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xií-yu tnúhu-gá:

—Nchaa nchòhó cue ñaní tnáhá-ndǐ, ònása cachí-ndó cùnduu, nása cada-ndǐ vitna? —càchí-yu xáhăⁿ-yu xii-güedě.

³⁸ Te ní xáhaⁿ tǐ Pèlú xií-yu:

—Daña-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo, te cada càhnu iní

Yă Ndiöxí nchaa yíca cuéchi-ndo. Te cuandute-ndo cuendá quiní-yu sá nǐ natuha-ndo ìchi Jesús, te ducaⁿ te taxi Yá Ndiöxí Espíritú-gá cundecu ndìhi-ndo, ³⁹chi cuíní-gá taxi-gá Espíritú-gá xii mee-ndo ndìhi déhe-ndo, te cuáñaha-gă Espíritú-gá xii nchaa ñáyiu nǐ cǎa xico ñuyíú, ñáyiu cáháⁿ-gá cundecu ìchi-gá ndéé ìdá-gá —càchí té Pèlú xăhaⁿ-dě xii-yu.

⁴⁰Te titní-gá tnúhu ní xăhaⁿ-dě năcuáa cadá-yu, te xăhaⁿ tùcu-dé: —Daña-ndo nchăa sá cuéhé sá dúhá quide-ndo, vá cadá-ndó sǎ quidé dăva-gá-yu —càchí-dé xăhaⁿ-dě.

⁴¹Te nchaa ñáyiu ní sándáa ìní-xi tnúhu ní cáháⁿ té Pèlú ní sanduté-yu, te ðiu-ni nduu-ăⁿ nǐ cuu dătná úní mǐl ñáyiu ní sándáa ìní-xi ní xíndecu ndìhi ñáyiu xídăcuáhă tnúhu Yá Ndiöxí. ⁴²Te ío ní xíndedóho-yu tnúhu ní cáháⁿ cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii-yu tnúhu-gá, te ío váha ní xíndecú-yu ní xóo ndatnúhu váha-yu. Te ní xóo caxi cahnú-yu cuendá năhă-yu sá dúcáⁿ nǐ quide Jèsús cútnăhá vátá cahní ñaha-gă-güedé xii-gá, te ní xóo cáháⁿ ndìhí-yu Yá Ndiöxí.

**Năcuáa ní quide nchaa
ñáyiu ní sándáa ìní tnúhu
Jèsús ndéé díhna nuu**

⁴³Te ncháa-yu ní cuñúhu vǐhí-yu, chi cue tée ní táuchíúⁿ-gă dacuàha ñaha xii-yu tnúhu-gá ní quide-güedé titní núú sǎ vǎ yóo tnăhí ndăcu cada, te xǐăⁿ ní cutnùnǐ ìní-yu sá méé Yă Ndiöxí chíndèe ñaha-gă xii-güedé. ⁴⁴Te nchaa

ñáyiu sândáa ìní tnúhu Jèsús cǎháⁿ ndìhi tnăha váha-yu, te cuéi-ni nchaa ndachiuⁿ nandíhi-yu ndècu cahnu. ⁴⁵Te ní dícö-yu nchaa ndachiuⁿ sá ñă túú xini ñuhú-yu, te ní níhí-yu díhúⁿ te ní sǎñăhá-yu xii nchaa ñáyiu ñă ñihí. ⁴⁶Te ìiⁿ nduu ìiⁿ nduu ní xóo quíhⁿ ndìhi tnăhá-yu veñúhu cǎhnu sá ño cùnuu. Te ní xexi ndìhi tnăhá-yu vehé-yu. Te ío ní cudíí ìní-yu chi ìiⁿ-ni ní cuú-yu ncháa-yu. ⁴⁷Te ío ní ndacáⁿ táhǔ-yu núú Yă Ndiöxí, te nchaa dava-gá ñáyiu ní cáháⁿ váha-yu cuendá ñáyiu-ăⁿ. Te mee Yă Ndiöxí ní quide-gá ní sándáa ìní vǎi-gá ñáyiu, te ní xíndecú-yu ndìhi dava-gá ñáyiu xídăcuáhă tnúhu-gá.

Quide tátna-güedé ìiⁿ tée yacua

3 Te ìiⁿ nduu òré caá úní sacuaa, òré xícáhăⁿ-yu ndìhi Yá Ndiöxí cuáhăⁿ té Pèlú ndìhi té Juăa veñúhu cǎhnu sá ño cùnuu sácúú-xí ñáyiu isrăél. ²Te ndècu ìiⁿ tée yacua, te ducaⁿ-ni cǎa-dé ní cacu-dé. Te sàhăⁿ ndìhi ñăhá-yu veñúhu cǎhnu sá ño cùnuu, te sácóo-dé ìiⁿ xio yuyèhe veñúhu sá nání Yèhe Vii Caa, chi ducaⁿ nani-xi, te xicáⁿ ndàhú-dé núú nchăa ñáyiu sàhăⁿ veñúhu. ³Te ní xini-dé té Pèlú ndìhi té Juăa cuanguihu-güedé veñúhu, te xicáⁿ ndàhú-dé núú-güedé. ⁴Te ní ndacoto-güedé núú-dé, te ní xăhaⁿ tǎ Pèlú xii tée yacua-ăⁿ:

—Cundehe ñaha xii-ndí —càchí té Pèlú xăhaⁿ-dě xii-dé.

⁵Te ní xíndéhé ñaha-dé xii-güedé, chi ní cáháⁿ-dě sá ío ìiⁿ sá cuăñaha-güedé. ⁶Te ní xăhaⁿ tǎ Pèlú: —Ñă túú tnăhí díhúⁿ nêhé-í dico chindee ñaha-í xii-n, te Xítóhó

Jesucristú Yaá ní xíndecu ñúú Nazàrét, ndacu-gá cada tátna ñaha-gã xii-n, ndacuñí te caca-n — cachí-dé xáhaⁿ-dë.

⁷Te té Pèlú ní tñii-dé ndaha cùha tée yacua-ãⁿ, te ní ngüíta-dé ndácàni ñaha-dé, te òré xíaⁿ ní naníhí ndéé-dë, te ní ndúha sáhá-dë. ⁸Te ní ndacuñí cunu mee-dë te ní xica-dé, te ní cachí-dé sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí cuendá sá ñí ndúha-dé, te ta sãndava-dé cuànguihu ndihí ñaha-güedë veñúhu. ⁹Te nchaa ñáyiú xíndecu-áⁿ ñí xiní-yu sá ñí nduu váha-dé, te ndèhé-yu ndàcáⁿ táhú-dë núú Yá Ndiöxí. ¹⁰Te ní naquiní ñáhã-yu xii-dé sá dífú tée xìcáⁿ ndàhú tée ní xóo cunucóo yuyèhe veñúhu sá nání Yèhe Vii Caa cuu-dé, te ní cuñúhu vñí-yu sá ñí ndúha-dé.

Té Pèlú ní cáháⁿ-dé corrèdór sá néhé òu ndíi Salòmón

¹¹Te sátá veñúhu càa corredór sá néhé òu ndíi Salòmón. Yàcáⁿ ndécú tã Pèlú ndihí té Juàá ndihí tée ní ndúha sáhá-xi, te ñá cuiní tée ní ndúha sáhá-xi-áⁿ dañá-dë quíhⁿ-güedé dandöo ñaha-güedé xii-dé. Te chítú-yu ní quexìo coyó-yu núú ndécú-güedë, te ní cuñúhu vñí-yu sá ñí ndúha sáhá tée cùhú-áⁿ. ¹²Te té Pèlú ní xiní-dé ní quexìo coyó-yu, te ní xáhaⁿ-dë xíí-yu:

—Nchòhò ñáyiú isràél, ìná cuendá ndéé dúcáⁿ ndèhe ñaha-ndo xii-ndí te cùñúhu-ndo sã ñí ndúha tée yacua-áiⁿ? Nchòhò cáháⁿ-ndó sã méé-ndí ní quide tátna-ndí-dé sá ïo váha iní-ndí, dico ñáhá chi ñá díú mèe-ndí ní quide tátna-ndí-dé.

¹³Chi Yá Ndiöxí ní ndadúha ñaha-gã xii-dé, chi òu-gá cúú Ndiöxí ndíi Àbrahám ndihí ndíi Isàác ndihí ndíi Jàcób, te òu-ni cue tée-áⁿ cúú ñàní tnáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha vñi. Te òu-ni Ndiöxí-áⁿ ñí xáhaⁿ-gã xii Déhe-gá Jèsús sá táxí tnùní-gá nchaa sá ïo andíu ndíi nchaa ñáyiú ndècu ñuyíú-a, dico mee-ndo ñí sáha cuendá-ndó Jèsús núú tãe cùchiuⁿ. Te té Pilatú ní cuiní-dé dacäcu-dé Jèsús ní cùu, te mee-ndo ñã ní cuiní-ndó. ¹⁴Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá ïo váha iní Jèsús te ñá túú tnàhí cuéchi-gá. Te mee-ndo ñà túú ní cuiní-ndó cäcu-gá ñuu ní xáhaⁿ-ndo xii té Pilatú sá vãha-gá dacäcu-dé ïíⁿ tée ndècu vihi cuéchi-xi, te vá dacäcu-dé Jèsús.

¹⁵Te ní xáhaⁿ-ndo sã cáhni-güedë Jèsús Yaá quidé nchìto-o ndecu-o, dico Yá Ndiöxí ní dándótó ñaha-gá, te ní xiní-ndí sá ndàà ní ndoto-gá.

¹⁶Te nchúhú sa ñaha-ndí sá díú Xìtohó Jesucristú ní ndadúha-gá tée yacua, te náí-dé nútñi-a. Te ducaⁿ ñí quide-gá chi ní sãndáá iní ñáhá-dë xii-gá, te vitna ní xiní-ndó sã ndàà ní ndúha-dé.

¹⁷Te nchòhò ndihí cue tée cùnunu ní sahani-ndo Xìtohó Jesucristú, chi ñá ní cùnuni iní-ndó sã ñí quide-ndo. ¹⁸Te cue tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí chídó tnùní-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii-güedé sá Cristú quixi-gá ñuyíú-a, te ndoho vihi-gá, te xíãⁿ ñuu ducaⁿ ñí cuu ïo ní ndoho-gá. ¹⁹Te vitna te dañá-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo. Te quindáá iní-ndó Yá Ndiöxí, te ducaⁿ te cada càhnu iní-gá nchaa sá ñà túú váha ní quide-ndo ñuyíú-a,

te canu ichi ñaha-gã xii-ndo ñiⁿ ichi váha. ²⁰Te ní tendaha-gã Cristú ní quixi-gã ñuyú-a, chi mee Yã Ndiöxí ní cachí-gã sá díú Cristú taunihnu ñaha-gã xii-ndo. ²¹Te dacuitíi cùndecu-gá andiu ndéé ná sáá nduu nàtaxi ndecu-gá nchaa sá ndécú ñuyú nàcuáa sàni iní méé-gã. Te díu ducaⁿ ñí cáháⁿ Yã Ndiöxí ñuu ducaⁿ ñí chídó tñuní cue tée ní xóo cáháⁿ tñuhu-gá ndéé sanaha. ²²Te ndíi Moisés ní xáhaⁿ ndíi xii cue ñaní tñáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha: “Yá Ndiöxí tendaha-gã ñiⁿ tée quixi-dé cáháⁿ-dé tñuhu-gá dàtná cuíní-ndó ñí quide ñaha-gã xii yúhú, te tée-áⁿ cuu-dé ñiⁿ ñaní tñáhá-ndó. Te cundedóho váha-ndo nchàa tñuhu cáháⁿ-dé. ²³Te nchaa ñáyiú vá quíndáá iní tñuhu cáháⁿ-dé, te cuíta nihnú-yu chi vá quíhⁿ-yu núú quíhⁿ ñáyiú sàndáá iní tñuhu Yá Ndiöxí”, duha ní xáhaⁿ ndíi Moisés xií-yu —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dë xií-yu.

²⁴Te ní xáhaⁿ tùcu té Pèlú xií-yu: —Ndíi Sàmúél ndíhi nchaa cue tée nchícúⁿ-gá ní xóo cáháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí cáháⁿ-güedé nàcuáa cada-xi vitna. ²⁵Te Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-gá ndíhi cue tée ní cáháⁿ tñuhu-gá ndéé sanaha. Te ní quide ndáá-gá ndíhi nchaa ñaní tñáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha nàcuáa cada-gá naníhí tàhú-ó. Te duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám: “Ío nduu cacu ñiⁿ tñaha-n, te tée-áⁿ cada-dé te naníhí tàhú ñáyiú ñuyú-a”, duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám. ²⁶Núú xíãⁿ ní tendaha-gã Déhe-gá ní quixi-gá núú ndécú-ndó cuèndá ãña-ndo nchàa sá cuèhé sá

dúhá quide-ndo, te naníhí tàhú-ndó —càchí té Pèlú xáhaⁿ-dë xií-yu.

Té Pèlú ndíhi té Juàá ndécú-güedë ndaha tée cùchiuⁿ

4 Te té Pèlú ndíhi té Juàá càháⁿ dúcáⁿ-ni-güedë ndíhi ñáyiú, ní quexìo cue dútú ndíhi tée tàxi tñuní ñáhá xii cue tée quide cuendá veñúhu càhnu sá ño cùnuu, ndíhi cue tée cùu saducéú. ²Te ní cudééⁿ-güedë nchaa-güedé núú té Pèlú ndíhi té Juàá sá xáhaⁿ-güedë xii ñáyiú sá ndótó ñáyiú ní xíhí dàtná ní ndoto Jèsús. ³Te ní tñii ñaha-güedë ní chihí ñaha-güedë vecaá xii-güedé, te ñá ní quide ndáá tée cùchiuⁿ cuèchi-güedé nduu-áⁿ chi sa ní cuaa. ⁴Te ío vài ñáyiú ní sándáá iní-yu tñuhu ní cáháⁿ-güedé, te ñáyiú-áⁿ ndíhi ñáyiú sa ní sándáá iní-xi ndéé càni-gá ní xínu dàtná úhúⁿ mĩl mee-ni cuè tée, te ñiⁿ ñáyiú ñiⁿ ndíhi landú.

⁵Te nduu tñéé-áⁿ díu-ni ñuú Jerusàlén-áⁿ ñí tacá cue tée yíndaha veñúhu, ndíhi cue tée cùu sacuéhé núú ñáyiú isràèl ndíhi cue tée dàcuaha ñaha xií-yu nchaa tñuhu ní chídó tñuní ndíi Moisés. ⁶Te tñáhá dútú cùnùu-gá tée nàni Anás ndécú ndíhi té Caifás, ndíhi té Juàá, ndíhi té Lijandrú ndíhi dava-gá ñaní tñáhá dútú cùnùu-gá-áⁿ ndécú. ⁷Te ní xáhaⁿ-güedë xii cue tée xínu cuechi núú-güedë:

—Chí cuàháⁿ queñuhu-ndo té Pèlú ndíhi té Juàá vecaá, te na quixi-güedé iha —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë.

Te ní quexìo té Pèlú ndíhi té Juàá núú cuè tée cùnuu, te cue

tée cùnuu-áⁿ nǐ xícáⁿ tnúhú-güedě núú-güedě, te xǎhaⁿ-güedě:

—¿Nása ní quide-ndo cuendá tée yacua-ǎⁿ? ¿Yoo ní táúchíuⁿ dùcaⁿ cada-ndo? —cachí-güedě xǎhǎⁿ-güedě.

⁸Te ndècu ndìhi té Pèlú Espíritú Yǎ Ndiǒxí, núu xǐǎⁿ ní xáhaⁿ-dě xii-güedě:

—Nchòhó cue tée cùchiuⁿ ndìhi nchòhó cue tée cùu sacuéhé nǔú ñǎyiu isràél, ⁹te núu cuìni-ndó quìni-ndó nǎsa ní quide-ndí ní ndúha tée yacua-ǎⁿ, ¹⁰te cundedóho-ndo ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Xìni ñuhu-xi cundedóho nchaa ñáyiu isràél cuendá quini-yu nàcuáa ní cuu ní ndúha tée-ǎⁿ. Xítóhó Jesucristú Yaá ní xíndecu ñúú Nazàrét ní quide tátna-gá sáhá tée yacua ní ndúha, te ñiu-ni-gá ní sata caa-ndo nǔú cùrúxí te núu cùrúxí-áⁿ nǐ xíhí-gá, te ní dándótó ñàha Yá Ndiǒxí xii-gá. ¹¹Te núu tütú Yǎ Ndiǒxí càchí-xi: “Cristú cúú-gǎ dàtná ìⁿ yúú ndécú xǐquí ìⁿ vehe. Te yúú càchí-yu sá ñà túú nàndíhi, te ñiu xǐǎⁿ ní nàndíhi-xi ní ngúnutní-xi xíquí véhé”, duha càchí-xi núu tütú-gá. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu Jesús, chi càchí-ndó sǎ ñà túú nàndíhi-gá, ¹²dico Yá Ndiǒxí ñà túú ndèé ní tàxi ndecu-gá ingá tée dàcácu nihnu ñaha xii-o núu ùhú núu ndàhú, chi ìⁿdii díi-ni Déhe-gá Xítóhó Jesucristú dacácu nihnu ñaha-gǎ xii-o —càchí té Pèlú xǎhaⁿ-dě xii-güedě.

¹³Te té Pèlú ndìhi té Juàá ñà túú tǔha-güedé, te cùñúhu cue tée cùchiuⁿ sá ǐo ñí xíndáa-güedé. Te ní cutnùnì iní cue tée cùchiuⁿ-áⁿ sǎ Jèsús ní xica cuu ndìhi-güedé,

núu xǐǎⁿ ñà túú tnàhí yùhú-güedé càháⁿ-güedé. ¹⁴Te cuendá ndécú ndìhi té Pèlú ndìhi té Juàá tée ní ndúha sáhá-xi, núu xǐǎⁿ ñà ní ñíhí cue tée cùchiuⁿ tnúhu càháⁿ-güedé. ¹⁵Te ní xáhaⁿ-güedé xii té Pèlú ndìhi té Juàá sá quée-güedě quehé cuendá ndóo mee-güedě ndatnúhu-güedé. ¹⁶Te ní xítñaha-güedé:

—¿Nása cada-o ùú cue tée-ǎⁿ?, chi nchaa ñáyiu ñúú Jerusalén náhǎ-yu sá nǐ quide tátna-güedé ìⁿ tée yacua, te xǐǎⁿ xícúñúhu vihi ñáyiu. Te vá cúú càchí-ó sǎ ñà ndàá, chi vǎi ñáyiu ní xiní nàcuáa ní cuu. ¹⁷Te dayùhú-ó-güedě te cúñaha-o sǎ vǎ càháⁿ-gá-güedé tnúhu Jèsús, chi núu ñáhá te quíndáa-gá iní-yu —càchí-güedé xítñaha-güedé.

¹⁸Te ní cana tucu-güedé té Pèlú ndìhi té Juàá, te xǎhaⁿ-güedě sá vǎ dácuaaha-gá-güedé ñáyiu tnúhu Jèsús. ¹⁹Te té Pèlú ndìhi té Juàá ní xáhaⁿ-güedé:

—Chí cuǎha cuendá, te núu sá càchí nchòhó cada-ndí àdi sá càháⁿ Yǎ Ndiǒxí cada-ndí. Te cada càhnu iní-ndó chi vá cúú càda-ndí sá càchí-ndó, chi cada nahi-ni-ndí sá càchí Yǎ Ndiǒxí. ²⁰Chi dacutíí càháⁿ-ndí nàcuáa ní càháⁿ Jèsús, te càháⁿ-ndí nchaa sá nǐ xiní-ndí ní quide-gá —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

²¹Te cue tée cùchiuⁿ níhi-gá ní càháⁿ-güedé xǎhaⁿ-güedě sá cáda càstíú ñáhá-güedě nǔu vá dáñá-güedě sá dácuaaha-güedé ñáyiu. Te ducaⁿ te ní dáñá ñàha-güedé cuánuhú-güedé, chi ñà ní ñíhí-güedě nása cada-güedé cada castíú ñáhá-güedé, chi ncháa-yu

ndàcáⁿ táhũ-yu núú Yá Ndiöxí sá nĩ ndúha tée yacua. ²²Te tée ní quide tátna-güedé-áⁿ ndécú-dě vihi-gá údico cuía-dě, te ío ní cuñúhu-yu sá nĩ ndúha-dé.

**Ñáiyu sàndáá iní tnúhu Jèsús
xicáⁿ táhũ-yu núú-gă sá vă
yùhú-yu cáháⁿ-yu tnúhu-gă**

²³Te ní ndee té Pèlú ndihi té Juàà cuánuhú-güedé núú ndécú cuè tée cùndihi-güedé, te ní nacani tnúhu-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ cuè dútú cúnùu ndihi cue tée cùu sacuéhé nũ ñáiyu isràél.

²⁴Te sátá nĩ xíndedóho-yu tnúhu ní cáháⁿ-güedé, te ìⁿ-ni tnúhu ní cáháⁿ-yu nchaá-yu ndihi Yá Ndiöxí, te ní xáhăⁿ-yu xii-gă:

—Yòhó Dútú Ndiöxí, ní cadúha-n àndiu, ní cadúha-n ñuyúú, ní cadúha-n làmár, ní cadúha-n nchàandí túhú sá ío ñuyúú. ²⁵Te ndíi Dàvíí ní sàndáá iní ndíi tnúhu ní cáháⁿ-n, te ní chídó tnùní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ-n cãháⁿ ndíi, te ñi-ni Espiritú-n nĩ chindee ñàha-n xii ndíi ní chídó tnùní ndíi, te duha ní chídó tnùní ndíi:

Ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél ío cùdèⁿ-yu núú Yá Ndiöxí, te cuíní-yu nàá-yu ndihi-gă, dico vá ndácũ-yu chi mee-gă cúnùu-gă.

²⁶Te cue tée yìndaha nacióⁿ ndihi cue tée cùchiuⁿ tacá-güedé nàá-güedé ndihi Dútú Ndiöxí ndihi Cristú Yaá ní quixi ñuyúú-a.

Duha ní chídó tnùní ndíi Dàvíí nàcuáa ndùu tnúhu ní cáháⁿ-n — cãchí-yu xáhăⁿ-yu xii Yá Ndiöxí.

²⁷Te xăhaⁿ tucú-yu xii-gă:

—Ndáá ní cáháⁿ ndíi Dàvíí chi ñi-ni ñuú iha ní tacá té Hèrodés ndihi té Pònciú Pìlatú ndihi ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél ndihi ñáiyu isràél ní cáháⁿ cuèhé-yu cuendá Jèsús. Te Yòhó Dútú Ndiöxí, Déhe-n cùu Jesús nũu ío váha iní-gă, te ní sáha chiúⁿ-n-gă, te ío úhú ní cuu iní ñáhá ñáiyu xii-gă. ²⁸Te ní quidé-yu nàcuáa ní sani iní-n càdá-yu ndéé sanaha, ndéé cùtnàhă ní ngáva ñuyúú. ²⁹Te Yòhó Dútú Ndiöxí sa nàha-n nása càháⁿ cue tée cuíní cada úhú ñáhá xii-ndí. Te quide-ndí chiúⁿ tahu-n, te vitna chindee ñàha-n xii-ndí cuendá sá vă yùhú-ndí cáháⁿ-ndí tnúhu-n. ³⁰Te cada tátna-n ñáiyu cùhú, te chindee ñàha-n xii-ndí, te cada-ndí nchaa sá vă yòo tnàhí ndàcu cada nacuáa cuñúhu vihi-yu. Te xìní-ndí sá mée Jèsús chindee ñàha-gă xii-ndí, chi quide-gă chiúⁿ tahu-n —cachí-yu xáhăⁿ-yu xii Yá Ndiöxí.

³¹Te sátá nĩ yáha ní cáháⁿ-yu ndihi Yá Ndiöxí, te ní quidi-xi vehe núú xíndecú-yu, te òré-áⁿ nĩ cutáhú tucú-yu nchaá-yu Espiritú-gă. Te ní cáháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te ñá túú tnàhí ni yùhú-yu.

**Cuendá nchaa ndachìuⁿ
cãnehe chiúⁿ-yu**

³²Te nchaa ñáiyu ní sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí ìⁿ-ni tnúhu ní cáháⁿ-yu nchaá-yu. ìⁿ-ni tnúhu ní sani iní-yu, te ní xóo chindee tnàhá-yu chi ní xóo cuáha táhú tnáhă-yu nchaa sá xíní ñùhú-yu, te ni ìⁿ-yu ñá túú ní cãháⁿ-yu sá ndàchiúⁿ-yu ìⁿ-ni-ní-yu cùu nchaa sá ndécú ndíhí-yu. ³³Te cue tée ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñàha xií-yu

tnúhu-gá ío váha ní cáháⁿ-güedé nàcuáa ní cuu ní ndoho Xítohó Jesucristú. Te ío ní chindee ñaha Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-yu tnúhu-gá, te ñá túú ní cáháⁿ cuèhé dava-gá-yu cuendá ñáyiú dâcuaha tnúhu-gá. ³⁴Te ñá túú tnàhí ni cùndahú-yu díhúⁿ, chi nchaa ñáyiú ndècu ndíhi ñuhu-xi, ndíhi nchaa ñáyiú càa vehe-xi ní nadicó-yu, te da ìⁿ da ìⁿ ndachíúⁿ-yu ní nadicó-yu òré xíní ñùhú-yu díhúⁿ. ³⁵Te ní sãñahá-yu xii cue tée ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xií-yu tnúhu-gá, te cue tée-áⁿ nĩ dácãhũ-güedé nchaa ñáyiú xìni ñuhu. ³⁶Te distritú Chìpré ndécú ìⁿ tée nàni-dé Chèé ñaní tnáhá ndíi Lèví, te ní xóo cunu cuechi-dě veñúhu ñáyiú isràél. Te cuendá sá sãñaha-dě tnúhu ndee ìní xií-yu, xíãⁿ nũ ní dánání ñaha-güedé Vèè xii-dé. ³⁷Te tée-áⁿ nĩ nadico-dě luha ñuhu-dé, te nèhe-dé díhúⁿ cuáháⁿ núú cuè tée ní táúchíúⁿ-gã dacuàha ñaha xií-yu tnúhu-gá.

**Té Ananiás ndíhi tá Sàfirá
ñá túú ní quide ndáá-yu**

5 Te ndècu ìⁿ tée nàni Ananiás, te ñadìhí-dé nání-áⁿ Sàfirá, te ñáyiú-áⁿ nĩ nadicó-yu luha ñuhú-yu. ²Te ní taxúha-dé sacú díhúⁿ, te sacú-gá néhé-dě cuáháⁿ ní sãñaha-dě xii cue tée ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá, te ní dándahú ñáhá-dě xii-güedé, chi ní xáhaⁿ-dě sá ñìhí ní sãñaha-dě, te ñaha ñadìhí-dé sá dúcáⁿ nĩ quide-dé. ³Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú xii-dé:

—Ananiás, ìná cuendá ducaⁿ ní quide-n nĩ dãná-n nĩ

quíhu sácuíhná ìní-n? Te ní dâcuándèhnde-n núú Espíritú Yá Ndiöxí, te ní taxúha-n sâcú díhúⁿ nĩ ñíhí-n cuendá ñuhu-n. ⁴¿Te ñuhu-áⁿ cuendá sá ñúhú mèe-n, àdi díhúⁿ-ãⁿ cuendá sá díhúⁿ méé-n cùu-xi, te cuu-ni cada-n nàcuáa càchí ìní-n càhaⁿ-n ñá? ¿Ná cuendá ducaⁿ nĩ quide-n? ¿Ná ní quide-xi ìní-n nũu ní dâcuándèhnde-n núú Yá Ndiöxí? Chi ñá dúú-ní mèe-ni ñáyiú ni dândahú-n —càchí tẽ Pèlú xáhaⁿ-dě xii-dé.

⁵Te òré ní ndíhi tnúhu ní xáhaⁿ tẽ Pèlú, te uuⁿni ní nduá-dé te ní xíhí-ni-dé. Te nchaa ñáyiú ní ñíhí tnũhu sá nĩ xíhí-dé, te ní yùhú víhí-yu. ⁶Te ní quixi ìⁿ úú cue tée cuechi, te ní ndanehe ñaha-güedé ní sacáⁿ ñáhá-güedé núú yuu, te ní ducuⁿ nuu ñaha-güedé yuu-áⁿ, te ní xido ñaha-güedé néhé ñaha-güedé cuáháⁿ chindúxi ñaha-güedé xii-dé.

⁷Te ní cuu úú uní òré, te ní quexio ñadìhí tée ní xíhí-áⁿ, te vátá quìní-gá-aⁿ sá nĩ xíhí yii-aⁿ. ⁸Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú xii-aⁿ:

—Cuiní-í cachí tnúhu ndáá-n. ¿Ndèdau ní dícó-ndó ñuhu, ní dícó-ndó nàcuáa ní cachí yii-n ãⁿ? —càchí tẽ Pèlú xáhaⁿ-dě xii-aⁿ.

Te ní xáhaⁿ-aⁿ:
—Ndáá sá díú-ní dùcaⁿ —cachí-aⁿ xáhaⁿ-aⁿ.

⁹Te ní xáhaⁿ tẽ Pèlú:
—¿Ná cuendá ducaⁿ nĩ chitnàha tnúhu-ndo dùcaⁿ ní quide-ndo nĩ cuiní-ndó dândahú-ndó Espíritú Yá Ndiöxí? Quiní-n, chi sa cuándixi cue tée ní sáháⁿ ní chindúxi yii-n, te yòhó tnáhá-n càndeca ñaha tucu-güedé xii-n quíhíⁿ vitna —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-aⁿ.

¹⁰Te òré-áⁿ nǐ nduá-aⁿ núú tǎ Pèlú, te ní xíhí-ni-aⁿ. Te cuándihu cue tée cuechi-ǎⁿ xití vehe, te ní xiní-güedé sá sà ní xíhí-aⁿ, núú ní xido ñaha tùcu-güedé cuáháⁿ chindúxi-güedé-aⁿ dǎñi yii-aⁿ. ¹¹Te ní yùhú víhí ñǎyiu ní sándáá iní tnúhu Yá Ndiöxí, ndihí dava-gá ñǎyiu ní níhí tnúhu nàcuáa ní cuu.

**Ní quide-güedé titní núú
sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada
te ío ní cuñúhu ñǎyiu**

¹²Te cue tée ní táuchíuⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii-yu tnúhu-gá titní víhí sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada ní quide-güedé, te ní cuñúhu vǐhí-yu. Te nchaa ñǎyiu ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús ní xóo tacá-yu corrèdór néhé ðiú ndíi Salòmón. ¹³Te nchaa ñǎyiu ñá túú dàcuaha tnúhu-gá ñá ní cùyí-yu chitnahá-yu ñǎyiu ní sándáá iní-xi tnúhu-gá, dico nchaá-yu ní cáháⁿ váha-yu cuèndá ñǎyiu ní sándáá iní-xi tnúhu-gá. ¹⁴Te vǎi tée, vǎi ñadihí ní sándáá iní-yu tnúhu-gá. ¹⁵Te cuèndá sá ní níhí-yu tnúhu sá quidé tǎtna cue tée ní xica cuu ndihí Jèsús, núú xíáⁿ ní queñuhú-yu nchaa ñǎyiu cùhú ichi, te davá-yu ní quide túha-yu camá te davá-yu ní quide túha-yu yuu, núú núú nchaa xíáⁿ tá sàcáⁿ-yu cue ñǎyiu cùhú-áⁿ cuǎháⁿ, te xíáⁿ cáǎ-yu ndètú-yu, chi ní sani iní-yu sá òré yáha té Pèlú te cuèdicó cuándáhú-dě yáha ndodo ñaha-xi xii-yu te ndúha-yu. ¹⁶Te ní quixi ñǎyiu ñuú yatni Jerusàlén ndécǎ-yu ñǎyiu cùhú, ndihí ñǎyiu yìhi ñaha espíritú cùndìhi yucu ñávàha ní quixi, te nchaá-yu ní ndúha.

**Ío ní quide úhú-güedé té
Pèlú ndihí té Juàá**

¹⁷⁻¹⁸Te dútú cùnùu-gá ndihí cue tée cùu saducéu cue tée cùndihí-dé ní cudééⁿ-güedé sá ío chítú-yu dàcuaha tnúhu Jèsús, núú xíáⁿ ní tñii-güedé cue tée ní táuchíuⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii-yu tnúhu-gá ní chihí ñaha-güedé vecaá. ¹⁹Te xití niú-áⁿ nǐ quexìo iiⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní nacaáⁿ-xi yèhe vecaá ní quee-güedé, te ní xáhaⁿ-xi xii-güedé:

²⁰—Quíhíⁿ-ndó veñúhu cǎhnu sá ío cùnùu te cùñaha-ndo xii ñǎyiu nàcuáa cadá-yu naníhí tàhú-yu — cǎchí espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xii-güedé.

²¹Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-xi nǔu sátá nǐ túndaá, te ní sáháⁿ-güedé veñúhu cǎhnu sá ío cùnùu sá cúú-xí ñǎyiu isràel ní dácuahá ñaha-güedé xii-yu.

Te dútú cùnùu-gá ndihí cue tée cùndihí-dé ní nadatàcá tnàhá-güedé ndihí nchaa cue tée cùu sacuéhé nǔú ñǎyiu isràel ndihí cue tée cùchiuⁿ, te ní tendaha-güedé sandàdu cuáháⁿ queñuhu-güedé cue tée yìhi vecaá ní cùu. ²²Te ní quexìo-güedé yèhe vecaá, te ní xiní-güedé sá nǐ iiⁿ-gá cue tée dàcuaha ñaha xii ñǎyiu tnúhu Jèsús ñá túú-gǎ-güedé yíhí. Te cuánuhú-güedé ²³ní xitnùhu-güedé cue tée cùchiuⁿ, te xǎhaⁿ-güedé:

—Ní sáháⁿ-ndí ní sándéhé-ndí vecaá, te ndéé chókó-ni, te xíndecu-ni sandàdu cue tée xíndéé yèhe vecaá. Te ní nacaáⁿ-ndí vecaá, te vǎ yǒo iiⁿ-gá yíhí — cǎchí-güedé xǎhaⁿ-güedé.

²⁴Te sá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-güedě, te cuáháⁿ iní cue dútú cúnùu ndìhi tée tàxi tnuní cue tée xǐndecé veñúhu càhnu sá ïo cúnuu, te ní xǐtnàha-güedé:

—¿Nása cada-xi vitna duha càa ní cuu ní xinu cue tée yǐhi vecaá-i? —càchí-güedé xǐtnàha-güedé.

²⁵Te ní quexìo ìiⁿ tée ní xáhaⁿ-dě:

—Cundedóho-ndo na càchí tnúhu-í ìiⁿ tnúhu. Cue tée ní chihi-ndo vecaá ndécú-güedě veñúhu càhnu sá ïo cúnuu dacuaha-güedé ñáyiú —càchí-dé xǎhaⁿ-dě.

²⁶Te cue tée ndéé veñúhu ndìhi tée tàxi tnuní ñáhá xii-güedé cuánguaca ñaha-güedě, te ñá túú ní quide úhú ñáhá-güedě, chi ní yùhú-güedé cuáha yúú ñáhá ñáyiú dii ñùú-xi-áⁿ. ²⁷Te ní ndexìo ndìhi ñaha-güedé núú cuè tée cùu sacuéhé ndìhi núú cuè tée cùchiuⁿ. Te dútú cúnùu-gá ní ngúíta-dé ténàá ñáhá-dě xii-güedé, te xǎhaⁿ-dě:

²⁸—Te náa ñá díú nǐ cachí-ndí sá vǎ dácuaàha-gá-ndó ñáyiú tnúhu Jèsús te dácuaaha-ni-ndó-yu, te vitna nchaa ñáyiú ñuú Jerusalén ní níhǐ-yu tnúhu nàcuáa càháⁿ-ndó. ¿Te ná cuendá ducaⁿ quide-ndo, te càchí-ndó sǎ nchǔhú ndècuéchi-ndí ní sahani-ndí Jèsús-i? —càchí dútú cúnùu-gá xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

²⁹Te té Pèlú ndìhi dava-gá cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dácuaàha ñaha xí-yu ní xáhaⁿ-güedě xii cue tée cùchiuⁿ:

—Nchúhú, Yá Ndiöxí cúnùu-gá sándáá iní-ndí tnúhu càháⁿ-gá dàcúúxí tnúhu càháⁿ ñáyiú. ³⁰Te nchòhó ní sata caa-ndo Jèsús núú cùrúxí te núú cùrúxí-áⁿ nǐ xíhí-gá,

dico ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gá. Te Yá Ndiöxí ní sándáá iní cue ñani tnáhá-ndí ní xíndecu ndéé sanaha. ³¹Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gǎ sá cúndècu Jèsús xio cùha-gá cuendá taxi tnùní-gá te dacácu nihnu-gá ñáyiú isràél núú ùhú núú ndàhú. Te ducaⁿ-ni dacácu nihnu-gá nchaa ñáyiú na dàña nchaa sá cuèhé sá dúhá, te cada càhnu iní-gá nchaa yícá cuèchi-yu. ³²Te ní xiní-ndí nàcuáa ní quide-gá, núú xǐǎⁿ cání-ndí cuendú núú nchàa ñáyiú, te Espíritú Yǎ Ndiöxí chíndèe ñaha-xi xii-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá. Te diu-ni Espíritú-gá ní sǎñaha-gǎ xii nchaa ñáyiú ní sándáá iní-xi tnúhu-gá —càchí té Pèlú ndìhi dava-gá-güedé xǎhaⁿ-güedé xii cue tée cùchiuⁿ.

³³Te sátá dúcáⁿ nǐ xáhaⁿ-güedě xii cue tée cùchiuⁿ, te ní cudééⁿ-güedě, te ní ndatnúhu-güedé sá cáhni ñaha-güedé. ³⁴Te ìiⁿ tée cùu fariséú tnàha-dé cúú-dě chùuⁿ, te nàni-dé Gamàliél, te cùu-dé mèstrú dácuaàha-dé ñáyiú nàcuáa ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ío yǐñùhu caháⁿ ndìhi ñáhá-yu xii-dé. Te ní ngúnutnǐ-dé, te ní xáhaⁿ-dě sá ná quèe tnaa té Pèlú ndìhi dava-gá-güedé quehé. ³⁵Te ní xáhaⁿ-dě xii cue tée cùchiuⁿ:

—Nchòhó cue tée isràél, xini ñuhu-xi sá cání vǎha iní-ndó nása cada-ndo ndìhi cue tée-ǎⁿ. ³⁶Chi ní cunaha nǐ xíndecu ìiⁿ tée ní xínani Tèudás, te ní cachí-dé sá cúnùu-dé, te ní cundìhi-dé dàtná cúmí ciendú cue tée, te ñá ní cuiní-güedé cuu ìiⁿnuu-güedé ndìhi cue tée cùchiuⁿ. Te ní sahani ñaha cuè tée cùchiuⁿ-áⁿ xii tée Tèudás, te ní ndìhi cue tée ní

xica cuu ndihi-dé ní xíté nuu-güedé, te ñá túú-gǎ ní quide-güedé nàcuáa ní sani iní-güedé cada-güedé. ³⁷Te sátá nì xíhí téé-áⁿ, te ní tnahá nduu nùcódó tnùnì ñáyíu. Te dàvá-áⁿ nì xíndecu ìíⁿ téé distrítú Galiléa ní xínani-dě Jüdás. Te titní-güedé ní chitnahá ñáhá-güedě xii-dé. Te tnahá-dé ní sahnì ñaha tucu cue téé cùchiuⁿ, te nchaá cue téé ní xica cuu ndihi-dé ní xíté nuu-güedé. ³⁸Te na càchí tnúhu-í sá dáñá-ndó cuè téé-áⁿ, te nì ñá túú nǎgá tnúhu cúñaha-ndo xii-güedé, chi núu chiuⁿ mee-güedé quidé-güedě te cuíta-güedé, ³⁹dico núu chiuⁿ Yá Ndiöxí quidé-güedě, te vá ndínìhnu chiuⁿ quide-güedé. Te núu quide-güedé chiuⁿ Yá Ndiöxí, te vá nàá-ndó ndìhi-güedé, chi Yá Ndiöxí nàá ndìhi-ndo sǎ dúcáⁿ xíquide-ndo —càchí té Gamàliél xǎhaⁿ-dě xii cue téé cùchiuⁿ.

⁴⁰Te nchaá-güedé ní cáháⁿ sǎ tnúhu ndáá càháⁿ-dé. Te dàtnùnì ní nacana tucu-güedé té Pèlú ndìhi dava-gǎ-güedé te ní caniha-güedě, te ní cáháⁿ níhi-güedé, te xǎhaⁿ-güedě sá vǎ càháⁿ-gǎ-güedé tnúhu Jèsús, te dàtnùnì ní dáñá ñaha-güedé cuánuhú-güedé. ⁴¹Te ío ní cudíí iní-güedé, chi mee Yá Ndiöxí ní cachí-gǎ sá dúcáⁿ ndòho-güedé dacuàha-güedé ñáyíu tnúhu Jèsús. ⁴²Te ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu ní dácuahá-güedé ñáyíu xítí veñúhu càhnu sǎ ío cùnuu ndìhi nchaá vehé-yu. Te ní xǎhaⁿ-güedě xii-yu sǎ Jèsús cúú-gǎ Cristú Yáá ní quixi ñuyíú-a.

Ní ndúcú-güedě úsá cue téé cundecu dacǎhñu sǎ cáxí ñáyíu

6 Te diu-ni dàvá-áⁿ nì sándáá iní vǎi ñáyíu tnúhu Jèsús. Te cue ñáyíu griégú ní cáháⁿ cuèhè-yu

cuèndá ñáyíu isràél, sǎ ñáyíu dìhí ñáyíu quèé ñáyíu càháⁿ tnúhu griégú ñá túú tnahá sǎ cáxí-yu, chi ñá túú sǎñaha ìíⁿnuu-güedé. ²Te cue téé úxúú ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii-yu tnúhu-gǎ, cue téé-áⁿ nì cana-güedé nchaá ñáyíu sándáá iní tnúhu Jèsús. Te ní xǎhaⁿ-güedě xii-yu:

—Nchúhú chi vá cúú dàcǎhñu-ndí sǎ cáxí-yu, chi mee-ni tnúhu Yá Ndiöxí càháⁿ-ndí. ³Te nchòhó cue téé ndècu ndìhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú cáháⁿ ndìhi-ndo úsá cue téé xíndecu iha, cue téé càháⁿ ndìhi ñáhá-yu mee-ni tnúhu yíñùhu, cue téé ndècu ndìhi Espiritú Yá Ndiöxí, mee-ni cuè téé cùtnuní váha iní-xi. Te cue téé-áⁿ cuàha-ndí-güedé chiuⁿ cada-güedé dacǎhñu-güedé sǎ cáxí-yu. ⁴Te nchúhú mee-ni Yá Ndiöxí cáháⁿ ndìhi-ndí, te mee-ni tnúhu-gǎ dacuàha-ndí-yu —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedě xii-yu.

⁵Te nchaá-yu ní tñíí-yu tnúhu ní cáháⁿ-güedé, núu ní ndúcú-yu cue téé cada chiuⁿ-áⁿ. Te ìíⁿ-dé nání-dě Těvá, te ío váha sándáá iní-dé Yá Ndiöxí, te ndècu ndìhi-dé Espiritú-gǎ. Te duha ní xínani dàva-gǎ-güedé: té Lipé, té Pröcoró, té Nicánór, té Tìmón, té Pàrmenás, té Lǎxí téé ñúú Antiòquiá téé ní sándáá iní-xi sǎ dácuahá ñáyíu isràél te vitna ní sándáá iní-dé tnúhu Jèsús. ⁶Te úsá cue téé-áⁿ nì sáháⁿ-güedé núu cuè téé úxúú ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii-yu tnúhu-gǎ, te cue téé úxúú-áⁿ nì cáháⁿ ndìhi-güedé Yá Ndiöxí, te ní sacáⁿ ndodo-güedé ndaha-güedé díquí cuè téé úsá-áⁿ.

⁷Te ñáyíu ní sándáá iní tnúhu Jèsús cuáháⁿ-yu titní xichi càháⁿ-yu

tnúhu-gá. Te vâi-gá ñáyiú ta sândáá iní-yu tnúhu-gá cuáháⁿ, te ní xíndecú-yu ndíhi dava-gá ñáyiú dâcuaha tnúhu-gá ñuú Jerusalén. Te titní dútú ñí sândáá iní-güedé tnúhu-gá.

Ní tñii-güedé té Těvá

⁸Te té Těvá ní quide-dé titní núú sá vâ yõ tñáhi ndâcu cada, te ní cuñúhu vîhí-yu sá dúcáⁿ ñí quide-dé, te ducaⁿ ñí quide-dé chi ndècu ndíhi-dé Yă Ndiõxí chíndèe ñaha-gá.

⁹Te ní xíndecu cue tée ní xóo cunu cuechi núú ìⁿ tée tàxi tñuní, te tée tàxi tñuní-áⁿ ñă ní xõ daña tñáhi-dé quee-güedé núú chíúⁿ-dě, te ní xinu-ná-güedé. Te sátá xǎⁿ, te ní dácáá-güedě veñúhu-güedé, te veñúhu-áⁿ sàháⁿ ñáyiú ñuú Cirené, ñáyiú ñuú Alejándriá, ñáyiú ñuú Ciliciá, ndíhi ñáyiú distrítú Àsiá. Te nchaa ñáyiú-áⁿ ñí nàá ndíhi-yu té Těvá. ¹⁰Te ñá ní ñíhí-yu tnúhu cáháⁿ-yu, chi ío váha ní sáá díquí-dě nâcuáa ní xáhaⁿ-dě xíí-yu, chi Espíritú Yă Ndiõxí ní chindee ñaha-xi xii-dé. ¹¹Te ní cháhu-yu cue tée ní dâcuándèhnde tnúhu ní cáháⁿ té Těvá núú-yu. Te ní xáhaⁿ-güedě sá cáháⁿ cuèhé-dé cuendá ndíi Moisés ndíhi cuendá Yă Ndiõxí. ¹²Te cuendá sá dúcáⁿ ñí dâcuándèhnde-güedé núú ní sândáá iní-yu, te ní cudéⁿ-yu núú tě Těvá. Te ní cudéⁿ cue tée cùu sacuéhé, te tñáhá cue tée dâcuaha ñaha xíí-yu nchaa tnúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés ní cudéⁿ-güedě. Te ní sáháⁿ-güedé ní tñii-güedé té Těvá ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ núú quidé cuè tée cùchiuⁿ jundá, ndíhi cue tée cùu sacuéhé. ¹³Te ndécá-yu

cue tée dâcuandehnde cuáháⁿ núú quidé-güedě jundá, te ní quesaha-ni tûcu-güedé cáháⁿ cuèhé-güedé, te xáhaⁿ-güedě:

—Tée-a mee-ni cáháⁿ cuèhé-dé cuendá veñúhu sá ío cùnuu, veñúhu ní cuu íí, te cáháⁿ cuèhé-dé cuendá nchaa sá ñí chídó tñuní ndíi Moisés. ¹⁴Te ní tecú dóho-ndí càchí-dé sá Jèsús tée ñuú Nazàrét dangoyo-dé veñúhu càhnu sá ío cùnuu te vá dáñá-gă-dé cada-ndí nâcuáa ní cachí ndíi Moisés cada-ndí — càchí-güedé xáhaⁿ-güedě.

¹⁵Te nchaa cue tée ndècu jundá ní ndacoto váha-güedé núú tě Těvá. Te ní dáyèhé-xi núú-dě dàtná quidé-xí núú espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiõxí.

Té Těvá xáhaⁿ-dě sá ñà túú cuèchi-dé

7 Te ní xáhaⁿ dútú cùnùu-gá xii-dé:

—¿Ndáá tnúhu cáháⁿ-güedé cuendá-n-ăⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

²Te té Těvá ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Nchòhó cue ñaní tñáhà-í ndíhi nchòhó cue tée cùu sacuéhé, cundedóho-ndo ìⁿ tnúhu na cáháⁿ-í-a. Yă Ndiõxí ío cùnuu-gá, te ní cáháⁿ ndíhi-gá ndíi Àbrahám nâcióⁿ Mesopòtamiá cùtnáhá vátá quíhíⁿ-gá ndíi cundecu ndíi ñuú Hàrán. ³Te ní xáhaⁿ-gă xii ndíi: “Daña-n nchàa ñaní tñáhá-n, te daña-n ñùhu-n, te quíhíⁿ-n ìⁿ xichi núú dánèhé ñáhà-í cundecu-n”, duha ní xáhaⁿ Yă Ndiõxí xii ndíi Àbrahám. ⁴Te sátá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ Yă Ndiõxí xii ndíi Àbrahám, te ní ndee ndíi ñuú Câldeá, te cuáháⁿ ndíi cundecu ndíi ñuú Hàrán. Te sátá ñí xíhí tătá ndíi, te ní xáhaⁿ

Yă Ndiöxí quixi ndíi cundecu ndíi núú ndécú-ó vitna. ⁵Te Yă Ndiöxí ñá túú ní sãñaha-gă ni lùha ñuhu cuu cuendá ndíi núú ní xíndecu ndíi. Te ní xáhaⁿ ndáá Yă Ndiöxí xii ndíi sá cuãñaha-gă ñuhu cuu cuendá ndíi, te na cùú ndíi, te ndóo ndíhi nchaa ñaní tnáhá ndíi cacu túu ndéé cuèé-gá. Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gă cuèi vátá cundècu-gá ni ìñⁿ déhe ndíi. ⁶Te ní xáhaⁿ tucu Yă Ndiöxí xii ndíi Àbrahám sá dífú-ní ñàní tnáhá ndíi quíhñⁿ-yu núú xíca cundecú-yu cúmí ciendú cuíá, te vâ dãnã-yu queé-yu núú chíúⁿ-yu, te ío dandòho ñaha-güedé núú cundècu-yu. Duha ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi, te ndáá ducaⁿ ñí cuu. ⁷Te ní xáhaⁿ tucu Yă Ndiöxí xii ndíi Àbrahám: “Yúhú dandòho-í nchaa ñáyíu na dândòho ñaha xii cue ñaní tnáhá-n. Te dàvâ-áⁿ te ndee cue ñaní tnáhá-n nùú cundècu-yu, te quixí-yu chiñuhu ñàhã-yu xii-í iha”, duha ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi Àbrahám, te ndáá ducaⁿ ñí cuu. ⁸Te Yă Ndiöxí ní quide ndáá-gá ndíhi ndíi Àbrahám, te ní xáhaⁿ-gă xii ndíi sá cuãha-güedé sèñã ñíhi nchaa landú téé cuendá cunáhã-yu nàcuãa ndùu sá ñí quide ndáá-gá ndíhi ndíi Àbrahám. Núú xíãⁿ núú ùná nduu sá ñí cacu té Isàac déhe ndíi Àbrahám, te ní sáha ndíi sèñã ñíhi-dé. Te ðíu-ni ducaⁿ ñí quide tucu té Isàac déhe-dé té Jàcób, te ðíu-ni ducaⁿ ñí quide té Jàcób, chí úxúú déhe-dé ní xíndecu, te nchaa-güedé ducaⁿ ñí quide-dé. Te ndí úxúú cue téé-áⁿ ñí cuu-güedé ñaní tnáhá-ó.

⁹Te ìñⁿ déhe té Jàcób ní xínani-dě Chèé. Te ñã ní cùu váha iní cue

ñaní-dé núú-dě, núú ní dícó ñàha-güedé ní queheⁿ ñaha cuè téé cuáhãⁿ nacióⁿ Ègiptú, te Yă Ndiöxí ñã ní dàña ñaha-gá xii-dé cuíta nihnu-dé. ¹⁰Te ní chindee ñàha-gá xii-dé ní cácu-dé cùtnàhá ní ndoho vîhi-dé. Te téé yìndaha Egiptú ío ní cudíí iní-dé té Chèé, te ní cutnùní iní-dé sá ìo váha túha té Chèé, te ducaⁿ ñí cutnùní iní-dé, chí Yă Ndiöxí ní chindee ñàha-gá xii té Chèé. Te ní xáhaⁿ tèé yìndaha Egiptú xii té Chèé sá dífú tè Chèé coo-dé gobièrnú Ègiptú, te taxi tnùnì-dé nchaa ñáyíu xínu cuechi núú tèé yìndaha Egiptú-áⁿ.

¹¹Te ní quíhu tnamá nihíi nacióⁿ Ègiptú ndíhi nacióⁿ Cànãá, te ío ní ndohó-yu. Te nchaa ñaní tnáhã-ó ñí xíndecu ndéé sanaha ñã ní xòo níhí-gã-yu sá cáxí-yu. ¹²Te ní níhí tè Jàcób tnúhu sá ìo trìú Ègiptú, núú ní tendaha-dě cue déhe-dé ní sáhãⁿ-güedé ní sânguaaⁿ-güedé trìú-áⁿ, te dàvâ-áⁿ ñí sáhãⁿ cue ñaní tnáhã-ó xìto díhna nuu nacióⁿ Ègiptú. ¹³Te xito cùu uú cuáhãⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ tè Chèé sá ñàní-dé cúú-güedé. Te téé yìndaha Egiptú ní cutnùnì iní-dé sá dífú-ní ñàní té Chèé cúú-güedé. ¹⁴⁻¹⁵Te ní cana té Chèé tãtã-dě té Jàcób ndíhi nchaa ñaní tnáhã-dě. Te cùu-xi datná únídico sáhúⁿ-yu ndèca té Jàcób cuáhãⁿ nacióⁿ Ègiptú núú ndécú tè Chèé, te xíãⁿ ñí quexió-yu ní ngóo-yu. Te yàcãⁿ ní xíhí té Jàcób ndíhi nchaa déhe-dé cue ñaní tnáhã-ó. ¹⁶Te sãtã ñí cuu titní cuíá, te ní natava-güedé yiqui ndíi Jàcób ndíhi nchaa déhe ndíi nchìdo-güedé cuáhãⁿ ñuú Siquém. Te ndíi Àbrahám sa ní cuu titní-gá

cuía sã nĩ nacuaaⁿ ndíi ñuhu núú cuè déhe ndíi Hãmór. Te xíaⁿ nchĩi yaú ní nachindúxi-güedé yiquí-áⁿ.

¹⁷Te cútnàhá vátá

nátava-gá-güedé yiquí cue ndíi, te sa ta tnàhá yatni cada Yá Ndiõxí nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii ndíi Àbrahám cada-gá sá cúú-xí ñãyiú isràél ndécú Ègiptú, te ta cãyá víhĩ-yu cuáháⁿ. ¹⁸Te dàvá-án chi ingá tée yìndaha nacióⁿ Ègiptú, te ñã túú-gã ní xiní-dé nása ní xóo cada ndíi Chèé. ¹⁹Te tée yìndaha Egiptú ñã ní quide ndáá-dé, chi ío ní dándóhó-dé ñaní tnáhá-ó ní xíndecu dàvá-án. Te ní táuchíúⁿ-dẽ sá xócuñí-yu dándóo-yu déhe yiquíⁿ cuèndá ndíhi-güexi cuú. ²⁰Te dàvá-án nĩ cacu té Moisés, te ío ní cudíí Ìní ñáhá Yã Ndiõxí xii-dé. Te ní xíndecu ndíhi ñaha ñaná-dẽ ndíhi tãtá-dẽ úní-ni yóó. ²¹Te ndèca ñáhá-yu cuáháⁿ ingá xichi, te yàcáⁿ ní dándóo ñáhá-yu xii-dé, te ní naníhí ñáhá dẽhe yoco tée yìndaha Egiptú, te ní xito-xi-dé dàtná xító-xí ìⁿ déhe mee-xi nĩ xito-xi-dé ndéé ní sahnú-dé. ²²Te ní cutúha-dé nchaa sá xiní cue tée ègiptú, te ío váha ní sáá díquí-dẽ tnúhu cáháⁿ-dé ndíhi nchaa sá cadá-dẽ.

²³Te cútnàhá ndécú-dẽ údico cuía-dẽ, te ní cachí-dé sá quíhíⁿ-dé cáháⁿ ndíhi-dé cue ñaní tnáhá-dẽ ñãyiú isràél. ²⁴Te ní xiní-dé ní caniha ìⁿ tée ègiptú xii ìⁿ tée isràél, te ñã ní cundee iní-dé cundehe-dẽ nõu ní sáháⁿ-dé ní chindee-dẽ tée isràél, te ní sahní-dé tée ègiptú, ²⁵chi ní cachí Yã Ndiõxí sá díú-dẽ dacãcu-dé ñaní tnáhá-dẽ ñãyiú isràél núú cuè tée ègiptú. Te ní sani iní-dé sá cútnuní iní-yu nàcuáa ní

xáhaⁿ Yã Ndiõxí xii-dé, dico ñã túú ní cùtnuní iní-yu. ²⁶Te nduu tnèé ní xiní-dé nàá úú cue tée isràél, te ñã túú ní tnàhá iní-dé nàá-güedé nõu ní xáhaⁿ-dẽ xii-güedé: “¿Ná cuèndá ducaⁿ xĩnàá-ndó? ¿Náa ñã díú ndímee-ndo núú ducaⁿ xĩnàá-ndó?” Duha ní xáhaⁿ tẽ Moisés xii-güedé. ²⁷Te tée ndècuéchi ní sáháⁿ-dé ní chindaha ñihnu-dé té Moisés ìⁿ xio, te ní xáhaⁿ-dẽ: “¿Ná cúú yòhó nõu véxi-n tàxi tnuní ñáhá-n?” ²⁸Te tnàhá-ni tucu yúhú cahni-n dàtná ní sahní-n tẽe ègiptú icu càhaⁿ-n á”, duha ní xáhaⁿ-dẽ xii té Moisés. ²⁹Te sá dúcáⁿ nĩ cáháⁿ tée isràél nõu ní yùhú té Moisés ní xinú-dé cuáháⁿ-dé ní sáá-dé nacióⁿ Mèdián. Yàcáⁿ ní ngóo-dé, te yàcáⁿ ní tnàndaha-dé, te ní cacu úú déhe tée-dé.

³⁰Te sátá nĩ xínu údico cuía, te ní sáháⁿ té Moisés ìⁿ xio yucu Sinái. Te yàcáⁿ ní xiní-dé ìⁿ tnutàú nchicúⁿ ñuhú, te xití itá ñuhú-án nĩ xiní-dé yíhí ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiõxí. ³¹Te òré ní xiní-dé sá yíhí-xí xití itá ñuhú-án, te ní cuñúhu víhi-dé sá nĩ xiní-dé espíritú-án xití itá ñuhú-án, te ní sàndehe-gá-dé, te ní xíndéhe vãha-dé. Te ní tecú dóho-dé ní cáháⁿ Yã Ndiõxí, te xáhaⁿ-gã xii-dé: ³²“Yúhú cúú-í Ndiõxí ní cáháⁿ ndíhi cue ñaní tnáhá-n ndéé sanaha, ndíi Àbrahám ndíhi ndíi Isàác ndíhi ndíi Jácób, ndíhi dava-gá cue ñaní tnáhá-n. Nchaa cue ndíi-án nĩ xóo cáháⁿ ndíhi-í.” Duha ní xáhaⁿ-gã xii té Moisés. Te ní quidi ñaha-xi xii té Moisés sá nĩ yùhú-dé, te ñã ní cùyíi-gá-dé cundehe-dẽ tnutàú nchicúⁿ ñuhú-án. ³³Te Yã Ndiõxí ní

xáhaⁿ-gã xii-dé: “Queñuhu chàú-n, chi núú ñúhú ñí cuu íí nútní-n. ³⁴Te yúhú ndéhè-í sá ïo ndòho nchaa ñáyiu cùu cuendá-í, ñáyiu ndècu nacióⁿ Ègiptú. Te ní tecú dóho-í sá ïo ndàhú xíčáháⁿ-yu, núu xíáⁿ véxi-í càchí tnúhu-í sá ñuhú-n nacióⁿ Ègiptú cuendá ndeñùhú-n-yu yacáⁿ.” Duha ní xáhaⁿ Yã Ndiöxí xii té Moisés.

³⁵Te ñá ní sàndáá iní-yu té Moisés ndéé díhna, chi ní xáhãⁿ-yu: “¿Ná cuendá véxi-n tàxi tnuní ñáhá-n xii-ndí?” Duha ní xáhãⁿ-yu xii té Moisés. Te ñiu-ni té Moisés ní tendaha ñàha Yá Ndiöxí ní sáháⁿ-dé dacàcu-dé ñáyiu isràèl nacióⁿ Ègiptú cuèí ñá ní sàndáá iní ñáhã-yu xii-dé. Dico ní taxi tñuní-dé-yu, chi ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gã òré ní xiní-dé espíritú xínú cuèchi núú-gã xití tnutàù nchicúⁿ ñuhú.

³⁶Te té Moisés ní ngúíta-dé ní quide-dé sá vã yòo tñàhí ndàcu cada, te ní cuñúhu vñíhí-yu sá dúcáⁿ ñí quide-dé, te ducaⁿ ñí quide-dé Ègiptú ndíhi Làmár Tícuèhé. Te ní ngódó núú-dé núú-yu ní quee-yu Ègiptú cuáháⁿ-yu ñíⁿ ichi xití yucu núú vã yòo tñàhí ndècu, te ní xíhi-yu údico cuíá xití yucu-áⁿ, te xíáⁿ ñí xóo cada-dé sá vã yòo tñàhí ndàcu cada. ³⁷Te ñiu-ni té Moisés ní xáhaⁿ-dè xii cue ñaní tnáhá-dè dàvá-áⁿ: “Yá Ndiöxí cada-gá te coo ñíⁿ ñaní tnáhá-ndó ndèé cuèé-gá, te téé-áⁿ cáháⁿ-dé tnúhu-gá núú-ndó dàtná cuiní-ndó ñí cachí-gá quidé yúhú, te ío xini ñuhu-xi cundedóho-ndo tñuhu cáháⁿ-dé”, duha ní xáhaⁿ tè Moisés xii-yu dàvá-áⁿ. ³⁸Te ñiu-ni té Moisés ní xíndecu ndíhi-dé ñáyiu isràèl xití

yucu, te ní sáá-dé yucu Sinàí, te xíáⁿ ñí quixi ñíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiöxí ní cáháⁿ ndíhi ñaha-xi xii-dé, te yacáⁿ ní dácuahá ñaha-xi tnúhu-gá, te ñiu-ni tnúhu-áⁿ ñí ndóo dàcuaha-o.

³⁹Te cue ñaní tnáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha ñã ní sàndáá iní-yu té Moisés, te ñá ní ndèe iní ñáhã-yu xii-dé, chi ní cuiní-yu nuhú tucú-yu ñúu Ègiptú cundecú-yu. ⁴⁰Te òré ndécú tè Moisés yucu ní xáhãⁿ-yu xii ñaní-dé té Àrón: “Cadúha-n ñíⁿ úú ndiöxí díhúⁿ cuááⁿ codonùu núú-ó cùhuⁿ-o ichi, chi ñá túú cùtnuní iní-ó ndèe ichi cuáháⁿ té Moisés, téé yòdo nuu núú-ó ndùu ní quee-o Ègiptú”, duha ní xíí-yu té Àrón. ⁴¹Te dàvá-áⁿ ñí cadúha-güedé ñíⁿ chèhlu mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, te ní sahani-güedé ñíⁿ úú quiti nchìto ní quide càhnu-güedé chèhlu-áⁿ. Te ío ní cudíí ñni-yu quiti-áⁿ, chi ní cachí-yu sá díú-ní ndiöxí cúú-dí. ⁴²Te sá dúcáⁿ ñí quidé-yu, xíáⁿ ní dáñá ñàha Yá Ndiöxí xii-yu. Te ní dáñá-gã ní xóo cada càhnu-yu nchicanchii, ndíhi yóó, ndíhi nchaa chódíní. Te duha ní chídó tñuní ñíⁿ téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha nàcuáa ní xáhaⁿ-gã xii ñáyiu dàvá-áⁿ:

Nchòhò ñáyiu isràèl, ní cuu údico cuíá yíhí-ndó yùcu, te ní sahani-ndo quiti-ndo ní quide càhnu ñaha-ndo xii-í cáháⁿ-ndó, dico ñáhá chi ní sahani-ndo-güèdì ní quide càhnu-ndo sá ñí cadúha mee-ndo.

⁴³Te ní cadúha-ndo ñíⁿ veñúhu líhli, te ní sanutñí-ndo Mòlóc sá càchí-ndó cùu ndiöxí-ndó xica nchido-ndo xití yucu,

te ní cadúha-ndo ìíⁿ chódíní, te
quítí-ǎⁿ càchí-ndó sǎ cúú-dí
ndiòxí Rènfán,

te ndi ndùú sá nǐ cadúha-ndo-ǎⁿ
nǐ quide càhnu-ndo.

Te cuèndá sá dúcáⁿ nǐ
quide-ndo te yúhú queñuhu
ñaha-ǐ xii-ndo quǐhíⁿ-ndó
cùndecu-ndo ìngá xio nàcióⁿ
Babiloniá.

Duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiòxí xií-yu, te
ducaⁿ nǐ chídó tnùní téé ní xóo
cáháⁿ tnúhu-gá.

⁴⁴Te xití yucu-áⁿ nǐ dácáá-güedě
ìíⁿ veñúhu vehe dóó. Te vehe-áⁿ
nǐ cuu-xi ìíⁿ sá cútùníní iní-yu sá
Yǎ Ndiòxí ndécú ndìhi ñaha-gá
xií-yu. Te vehe-áⁿ nǐ dácáá-güedě
nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiòxí xii té
Moisés, chi ní dánèhè ñáhá-gǎ
xii-dé nàcuáa dacàa-güedé. ⁴⁵Te
sátá nǐ xíhí nchaá cue téé-áⁿ, te
ní ndóo ndìhi nchaá déhe-güedé
veñúhu-áⁿ. Te ní xido tucu-güedé
veñúhu-güedé cuáháⁿ-güedé, te
cuáháⁿ ndìhi-güedé té Jòsué núú
cúndécú-yu. Te sátá nǐ quexió-yu,
te ní dácúnǔ-yu ñáyiú dii ñùú-xi-áⁿ
chi mee Yǎ Ndiòxí ní chindee
ñaha-gá xií-yu. Te sátá nǐ ndìhi
nchaá ñáyiú ní xica nchido veñúhu
dóó-ǎⁿ nǐ xíhí, te ní ndóo ndìhi
dava-gá-yu. Te ducaⁿ-ni ndècu-xi ní
cacu té Dàvíí, téé ní xíndaha ñaha
xií-yu. ⁴⁶Te Yá Ndiòxí ní cudíí víhí
iní-gá té Dàvíí. Te ní xícáⁿ tnúhú-dě
núú-gǎ nǔú cuu dacàa-dé veñúhu
cuu cuèndá-gá, chi ìíⁿ-ni Yá Ndiòxí
ní xóo cada càhnu té Dàvíí ndìhi
té Jàcób, ñaní tnáhá-ó nǐ xíndecu
ndéé sanaha víhi-gá. ⁴⁷Te Yá
Ndiòxí ñá ní dàña-gá dacàa té Dàvíí
veñúhu-gá dico déhe-dé té Salòmón,

chi ní dáñá-gǎ ní dácáá-dě veñúhu
cuu cuèndá-gá ⁴⁸cuèi ñá túú
sàcúndecu-gá veñúhu dàcaa cue téé
ñuyíú-a, chi ndèni xíaⁿ ndécú-gǎ
chi espíritú cúú-gǎ. Te duha ní
chídó tnùní téé ní xóo cáháⁿ tnúhu
Yá Ndiòxí ndéé sanaha nàcuáa ní
cáháⁿ-gá:

⁴⁹Yúhú táxí tnùníní andiú ndìhi
ñuyíú,
te xíaⁿ nǔú nchòhó vá
ndácú-ndó chìhi ñaha-ndo
xití veñúhu dàtná quidě-yu
sá càchí-yu cùu ndiòxí-yu ní
cadúha-yu.

Te ñá túú xini ñuhu-í núú
ndétátú-í,

⁵⁰chi yúhú ní cadúha-í nchaá sá ìò
ñuyíú-a.

Duha ní cáháⁿ Yǎ Ndiòxí, te diu-ni
ducaⁿ nǐ chídó tnùní téé ní xóo
cáháⁿ tnúhu-gá —duha ndùu nchaá
tnúhu ní xáhaⁿ tè Těvá xii-güedé.

⁵¹Te ní xáhaⁿ tùcu-dé:

—Nchòhó, ío sǎá iní-ndó chi
quide-ndo datná quidé ñáyiú ñá
túú cùu ñáyiú isràèl chi ñá túú
tèdòho-ndo tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiòxí,
chi ñá cuíní-ndó quèndáá iní-ndó
tnúhu-gá, mee-ni cùu úhú iní-ndó
Espíritú-gá dàtná ní xóo cada cue
ñaní tnáhá-ndó nǐ xíndecu ndéé
sanaha. ⁵²Chi cue téé-áⁿ ìo ní xóo
dandòho-güedé nchaá cue téé ní
xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé
sanaha. Te ní sahní-güedé nchaá
cue téé ní cáháⁿ sá quíxí Crístú
ñuyíú-a, te Yaá-áⁿ ñà túú cuèchi-gá.
Te diu-ni ducaⁿ nǐ quide-ndo Crístú
cútnàhá ní quixi-gá ñuyíú-a, chi ní
sáha cuèndá-ndó-gǎ núú cuè téé
ní cuu úhú iní ñáhá xii-gá ní sahní
ñaha-güedé. ⁵³Te ndècu ndìhi-ndo

tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés nàcuáa ní xáhaⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí xii ndíi, te ni òucaⁿ ñá túú sàndáá iní-ndó tnúhu-áⁿ ñúu ní sahani-ndo Jèsús. Te òiu-ni tnúhu-áⁿ ndécú ndíhi-ndo ndéé vitna —càchí té Těvá xáhaⁿ-dě xii-güedé.

Ní sahani-güedé té Těvá

⁵⁴Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ tě Těvá xii-güedé, te ní cudééⁿ víhí-güedě núú-dě, núu ní quide rúhñú-güedě núhu-güedé sá sàtú iní-güedé. ⁵⁵Te té Těvá ndécú ndíhi-dé Espíritú Yá Ndiöxí, te ní ndacoto váha-dé andiu, te ní xiní-dé súuní òátásaⁿ-xi núú ndécú Yá Ndiöxí, te ní xiní-dé Xítóhó Jesucristú nútñi-gá xio cùha Yá Ndiöxí. ⁵⁶Te ní xáhaⁿ tě Těvá xii-güedé:

—Chí cúnòhe andiu chi yúhú ndéhè-í Xítóhó Jesucristú nútñi-gá xio cùha Yá Ndiöxí, te òiu-gá cúú-gã ñaní tnáhá-ndó nchàa-ndo —cachí-dé xáhaⁿ-dě.

⁵⁷Te ní sadí-güedé dóho-güedé cuendá sá ñá ní tnáhá iní-güedé cundedóho-güedé tnúhu càháⁿ-dé, te uuⁿni ní cuáá-güedé, te ní taxi ndaha ñaha-güedé xii-dé ⁵⁸ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ ndéé iⁿ xio yuhu ñúú, te yàcáⁿ ní sãñaha-güedě yúú xii-dé. Te ndècu iⁿ tée cuechi nàni-dé Sàulú, te tée-áⁿ ñí quide cuendá-dé dóó-güedě cuendá ní nune ndaha-güedé ní sãñaha-güedě yúú xii té Těvá.

⁵⁹Te òré sãñaha-güedě yúú, te ní càháⁿ ndíhi-dé Xítóhó Jesucristú te xáhaⁿ-dě:

—Yòhó Xítóhó Jesucristú, naqueheⁿ-n iní-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

⁶⁰Te ní ngüñí xítí-dě, te níhi ní càháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dě:

—Yòhó Xítóhó Jesucristú, vá təcüèchi-n cuè tée-a sá dúhá quide ñaha-güedé xii-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii-gá.

Te xíáⁿ-nã ní càháⁿ-dé, te ní xíhí-dé.

Té Sàulú chíhí-dě ñáyiu sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús vecaá

8 Te té Sàulú ní nduu vétú iní-dé sá ñí sahani-güedé té Těvá.

Te òiu-ni nduu-áⁿ ñí cuu níhi cuendá nchaa ñáyiu sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús ñúu Jerusàlén. Te ní ndíhí-yu ní xíté nuu cuáháⁿ-yu òistrítú Jùdeá ndíhi òistrítú Sàmariá. Te cue tée ní táuchíⁿ Jèsús dácuàha ñaha xii-yu tnúhu-gá ní ndóo-güedé ñúu Jerusàlén. ²Te nchaa cue tée càháⁿ ndíhi Yá Ndiöxí ní chindúxi-güedé ndíi Těvá. Te ío ní ndáhyú ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu Jèsús sá ñí xíhí ndíi. ³Te té Sàulú ío òandoho-dé-yu, chi ndi vehe ndi vehe cuáháⁿ-dé cuátñi-dé cuèi tée cuèi ñadhí ndécá-dě cuáháⁿ vecaá.

Càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí òistrítú Sàmariá

⁴Te nchaa ñáyiu ní xíté nuu cuáháⁿ-yu càháⁿ-yu tnúhu Jèsús nchaa núú quèxiò-yu. ⁵Te té Lìpé cuáháⁿ-dé òistrítú Sàmariá càháⁿ-dé tnúhu Xítóhó Jesucristú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí ní quixi ñuyúí-a. ⁶Te ío vài núú sã vã yòò tnàhí ndàcu cada ní quide-dé, te ní cuñúhu víhí-yu, te ní xíndedóho váha-yu nchaa tnúhu ní càháⁿ-dé.

⁷Te vâi ñáyiú yîhi ñaha espíritú cündîhi yucu ñávâha ní queñuhu-dé nchaa espíritú-áⁿ yiqui cüñú-yu, te ní cana saa-xi òré ní ndee-xi yiqui cüñú-yu cuáháⁿ-xi, te ní ndúha-yu. Te vâi ñáyiú cùhú ñá cúú-gã candá nihnú-yu ndîhi ñáyiú yacua ní quide tátna-dé, te ní ndúha-yu. ⁸Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dé tnúhu Jèsús te ní quide tátna-dé-yu, xîáⁿ ío ní cudíí iní ñáyiú ñuú-áⁿ.

⁹Te diu-ni ñuú-áⁿ ndécú ñíⁿ téé nâni Xímú, te téé-áⁿ xìní-dé cada ndüu-dé, te ní cuu naha dùcaⁿ quide-dé, te ní xóo cuñúhu ñáyiú distritú Sàmariá sá dúcáⁿ quide-dé, te ní cachí-dé sá díú-ní-dě cúnù.

¹⁰Te nchaa ñáyiú cuèi ñáyiú cuica te cuèi ñáyiú ndàhú ío nèhé-yu sá yíñùhu núú-dě, te xîtnàhá-yu:

—Tée-áⁿ ío chîndee ñaha Yá Ndiöxí xii-dé nûu vâi núú sá quidé-dě —càchí-yu xîtnàhá-yu.

¹¹Te ní sándáá iní-yu nàcuáa ní xóo cada ndüu-dé, te ní xóo cuñúhu vîhí-yu, te ní cuu naha dùcaⁿ-ni dandahú ñâhá-dě xîí-yu. ¹²Te té Lîpé ní cáháⁿ-dé tnúhu Xítóhó Jesucristú, te ní xâhaⁿ-dě xîí-yu sá Yá Ndiöxí cuiní-gá ndîhu ndaha ñâha-gá xîí-yu. Te cuèi téé cuèi ñadîhí ní sándáá iní-yu tnúhu-gá, te ní sanduté-yu. ¹³Te tnàhá té Xímú ní sándáá iní-dé tnúhu-gá, te ní sandute-dé, te ní xica cuu-dé ndîhi té Lîpé, te ní cuñúhu-dé chi titní núú sá vâ yôo tnàhí ndàcu cada ní quide té Lîpé, te ní cuñúhu vîhi nchaa ñáyiú.

¹⁴Te dava-gá cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá ní ñhí-güedě tnúhu sá ñáyiú distritú Sàmariá ní sándáá

iní-yu tnúhu Yá Ndiöxí. Te ní tendaha-güedě té Pèlú ndîhi té Juàá cuáháⁿ-güedé distritú Sàmariá. ¹⁵Te ní quexìo-güedé, te ní cáháⁿ ndîhi-güedé Yá Ndiöxí ní xícáⁿ-güedé Espíritú-gá quixi cundecu ndîhí-yu. ¹⁶Chi ní ñíⁿ-yu vátá sàá-gá Espíritú-gá cundecu ndîhí-yu, chi òré ní sanduté-yu, te mee-ni Jèsús ní cacunehe-güedé.

¹⁷Te òré ní sacáⁿ ndodo-güedé ndaha-güedé díquíⁿ-yu, te ní quexìo Espíritú-gá ní ngúndecu ndîhí-yu.

¹⁸Te ní xîní té Xímú nàcuáa ní quide-güedé ní quexìo Espíritú-gá ní ngúndecu ndîhí-yu, te cuiní-dé cuañaha-dě díhúⁿ xii té Pèlú ndîhi té Juàá ní cùu. ¹⁹Te ní xâhaⁿ-dě:

—Chindee ñâha-ndo cuendá ndëda-ni càa-yu cacáⁿ ndodo-í ndaha-í díquíⁿ-yu, te níhí-yu Espíritú Yá Ndiöxí cundecu ndîhí-yu —càchí-dé xâhaⁿ-dě xii-güedé.

²⁰Te té Pèlú ní xâhaⁿ-dě xii-dé:

—Yòhó cuíta nihnu-n ndîhi díhúⁿ-n, chi cuiní-n cuàaⁿ-n sá vâha quide Yá Ndiöxí. ²¹Yòhó vá cúú càda-n chiuⁿ quide-ndí, chi ñá túú ndècu vâha iní-n núú Yá Ndiöxí.

²²Te vá dúcáⁿ cãháⁿ-n, chi ío nèhé càháⁿ-n sá dúcáⁿ càháⁿ-n. Te cáháⁿ ndàhú-n núú Yá Ndiöxí sá ná cádá càhnu iní-gá tnúhu ní cáháⁿ-n. ²³Te yúhú sa xîní-í sá ío úhú iní-n, chi mee-ni sá cuèhé sá dúhá chîdo nuu-n quide-n —cachí té Pèlú xâhaⁿ-dě xii té Xímú.

²⁴Te ní xâhaⁿ tẽ Xímú xii-güedé:

—Cáháⁿ ndàhú-ndó núú Yá Ndiöxí sá ñá túú nã tnàhá-í sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-í —càchí-dé xâhaⁿ-dě.

²⁵Te té Pèlú ndîhi té Juàá ní cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí núú

ñäyiu ñuú-áⁿ. Te ní xáhaⁿ-güedé nchaa nàcuáa ní quide Jèsús ní xiní-güedé òré ní xica cuu-gá ñuyú-a. Te ní tñi-güedé ichi cuánuhú-güedé ñuú Jerusàlén, te ní yáha-güedé titní ñuú yíndèhu distritú Sàmariá, te ní cáháⁿ-güedé tnúhu-gá.

Té Lìpé ndihi ìⁿ tée ñuú Etiòpiá

²⁶Te ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí ní quexio-xi ñuú Jerusàlén ní xáhaⁿ-xi xii té Lìpé: —Cada túha-n chi quée nuu-n ñùú Gázá, dico mee-ni xítí yucu cuáháⁿ ichi —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

²⁷Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé, te ní natnahá-dé ìⁿ tée nacióⁿ Etiòpiá ñúhú-dě ichi. Te cùu-dé tesorèrú xínú cuèchi-dé núú ìⁿ ñadìhí ñaha yìndaha nacióⁿ Etiòpiá, te ñaha-áⁿ nání-áⁿ Càndacé. ²⁸Te tée etiòpiá-áⁿ nì sáháⁿ-dé ñuú Jerusàlén ní cáháⁿ ndihi-dé Yá Ndiòxí, te ñùhu-dé ichi cuánuhú-dé ñuú-dé ñúhú-dě carrètá, te dàcuaha-dé tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Chàíá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha. ²⁹Te ní xáhaⁿ Espíritú Yá Ndiòxí xii té Lìpé: —Quíhíⁿ tuha-n càrretá-áⁿ —càchí Espíritú-gá xáhaⁿ-xi xii-dé.

³⁰Te té Lìpé ní sátuha-dé carrètá-áⁿ, te ní tecú dóho-dé nàcuáa cáháⁿ tée etiòpiá-áⁿ, tée ñùhu carretá-áⁿ dácuaaha-dé nàcuáa ní chídó tnùnì ndíi Chàíá. Te ní xáhaⁿ tē Lìpé xii tée etiòpiá-áⁿ: —¿Técú tnùnì-n nchàa tnúhu dácuaaha-n-áⁿ? —càchí té Lìpé xáhaⁿ-dě xii-dé.

³¹Te ní xáhaⁿ tē etiòpiá: —¿Nása tecú tnùnì-í te vá yõ dānehé ñáhá xii-í? Ta quēne iha

coo-n chi danèhé ñáhá-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii té Lìpé.

Te cuáaá té Lìpé núú carrètá ní ngóo-dé. ³²Te ndèdóho-dé nàcuáa dácuaaha tée etiòpiá-áⁿ nàcuáa ní chídó tnùnì ndíi Chàíá núú tütú Yá Ndiòxí núú càchí-xi:

Dàtná quidé ìⁿ mbéé cada-dé òré candeca ñaha-güedé xii-dé quíhíⁿ cahni ñaha-güedé chi ñá túú nã cada-dé, dàtná cuínì-ndó quide mbéé òré dètè-dì ñá túú ndàhí-dì ducaⁿ càda-dé òré cahni ñaha-güedé chi ni vã cáháⁿ-dé.

³³Te mee-ni cùdiquí ndéé ñáhá-güedé xii-dé, te ni vã ndúcú tnúhu-güedé núú-dě nùu ndáá ndècuéchi-dé.

Te ío cuu nduu cuihna ìní cue ñaní tnáhá-dě, chi cahni ñaha-güedé xii-dé ñuyú-a.

Duha cáháⁿ tutú ní dácuahá tē etiòpiá ní xíndedóho té Lìpé.

³⁴Te ní xáhaⁿ tucu tée Etiòpiá xii té Lìpé:

—Cundee ìní-n càchí tnúhu-n yòo cacunehe tée ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, núu cáháⁿ-dé cuendá méé-dě àdi cáháⁿ-dé cuendá ìngá ñäyiu —càchí tée etiòpiá-áⁿ xáhaⁿ-dě xii té Lìpé.

³⁵Te té Lìpé ní cani-dé cuèndú núú tē etiòpiá nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Chàíá nàcuáa cada Jèsús òré quixi-gá ñuyú-a. Te ní xáhaⁿ-dě nàcuáa nduu tnúhu Jèsús ndihi nàcuáa ní quide-gá. ³⁶Te ñùhu-güedé ichi cuáháⁿ-güedé ní naníhí-güedé ìⁿ xichi núú ñúhú ndüte, te ní xáhaⁿ tē etiòpiá:

—Iha ñùhu ndute, ¿te vá cúú cuàndute-í iha-áⁿ? —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii té Lìpé.

³⁷Te xăhaⁿ tĕ Lìpé:

—Te núu sàndáá ndisa iní-n Jèsús, te cuu cuandute-n —càchí-dé xăhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ tĕe etiòpiá:

—Sàndáá ndisa iní-í sá Dĕhe Yá Ndiòxí cúú Xítóhó Jesucristú —càchí-dé xăhaⁿ-dě.

³⁸Te ní ngani-dé carrètá, te ní nuu-güedé ndi ndúu-güedé, te cuánguee-güedé xití ndute, te ní dácuaándute ñaha té Lìpé xii-dé.

³⁹Te òré ní nene-güedé xití ndute, te ndèca ñaha Espíritú Yă Ndiòxí xii té Lìpé cuáháⁿ. Te ñá túú ní xìní tée ní sandute-áⁿ ndèe ichi cuáháⁿ té Lìpé. Te ío ní cudíí iní-dé sá ñí natuha-dé ichi Yá Ndiòxí, te cuándaa-dé núu carrètá-dé cuánuhú-dé. ⁴⁰Te ní quexio té Lìpé ñúú Àzotó, te ndi tnahá ñúú ndi tnahá ñúú cuáháⁿ-dé càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí, te ní yáha-dé cuáháⁿ-dé ní quexìo-dé ndéé ñúú Cèsareá.

Té Sàulú ní tuha-dé ichi Xítóhó Jesucristú

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Te té Sàulú mee-ni càháⁿ cuèhé-dé cuendá ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu Jèsús, te cuiní-dé cahni ñaha-dĕ xíí-yu. Te ní sáháⁿ-dé núu dütú cúnúu-gá, ²te ní xáhaⁿ-dĕ sá cádúha dütú-ăⁿ ìiⁿ tutú canehe-dé quíhíⁿ cuáha-dé cue tée xindeé nchito veñúhu ñúú Dàmascú, chi cuiní-dé tnií-dé nchaa ñáyiu dàcuaha tnúhu Xítóhó Jesucristú candeca ñaha-dĕ quíhíⁿ ñúú Jerusàlén. ³Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé tá cùyatni-dé ñúú Dàmascú, te uuⁿni ní quee ñuhú andiú, te ní

dáyèhé-xi ndéé núu nútnĕi-dé. ⁴Te ní nduá-dé ndéé ñuhu, te ní tecú dóho-dé càháⁿ ìiⁿ sá càháⁿ núu ñnu, te xăhaⁿ-xi xii-dé:

—Yòhó Sàulú, ìná cuendá cúú úhú iní ñáhá-n xii-í te dândoho ñaha-n? —cachí sá càháⁿ-áⁿ xăhaⁿ-xi xii-dé.

⁵Te ní xáhaⁿ-dĕ:

—ìNá cúú yòhó sá càháⁿ-áⁿ-i? —càchí-dé xăhaⁿ-dĕ.

Te ní xáhaⁿ să càháⁿ xii-dé:

—Yúhú cúú-í Jèsús tée cùu úhú iní-n. Te ío dândoho-n mee-n, chi dàtná quidé ndìcutu quide-n, chi quiti-áⁿ ñnu na cùxi-güedé-dĕ pùyá te săha-dĕ patàdá núu-xi, te quide úhú-dĕ mee-dĕ. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùu yohó chi ñá túú sàndáá iní ñáhá-n xii-í —càchí sá càháⁿ-áⁿ xăhaⁿ-xi xii-dé.

⁶Te té Sàulú ní quidí ñaha-xi xii-dé sá ñí yùhú-dé, te ní xáhaⁿ-dĕ:

—Xítóhó Jesucristú, ìte ná cuiní-n càda-í-i? —càchí-dé xăhaⁿ-dĕ.

Te Jèsús ní xáhaⁿ-gă xii-dé:

—Ndacóo, te quíhíⁿ-n ñúú-ăⁿ, te yàcáⁿ tecú tnúhu-n ñă cúú să cádá-n —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

⁷Te cue tée cuáháⁿ ndihi té Sàulú ní tecú dóho-güedé càháⁿ ìiⁿ sá càháⁿ, dico vâ yòo tnahí ni xìní-güedé, te ní yùhú víhí-güedé, te ñá túú tnahí ni căháⁿ-güedé.

⁸Te ní ndacóo té Sàulú, te ñá ní cùu-gá cundehe-dĕ, chi ní cuaa-dĕ, te ní tnií-güedé ndaha-dé ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ ñúú Dàmascú.

⁹Te yàcáⁿ ní xindecu-dé úní nduu, te ñá ní cùu tnahí cundehe-dĕ, te ñá túú ñă ní xèxi-dé, te ñá túú ní xìhi-dé ndute.

¹⁰Te ndècu tée sàndáá iní tnúhu Jèsús ñúú Dàmascú, nání-dĕ

Ananiás, te ní sáháⁿ Jèsús núú sàni-dé, te ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—iAnaniás! —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

Te ní xáhaⁿ-dě:

—¿Yúhú càháⁿ ndihi-n-ǎⁿ? —
càchí-dé xáhaⁿ-dě.

¹¹Te ní xáhaⁿ-gǎ:

—Ndacuñí, te quíhⁿ-n ìⁿ chiuⁿ ichi núú dánàni-güedé Ichi Ndáá, te yacáⁿ nanducu-n vehe té Jüdás, chi vehe téé-áⁿ ndécú ìⁿ téé ñúú Tàrsú nání-dě Sàulú, te téé-áⁿ sa càháⁿ ndihi ñaha-dě xii-í. ¹²Te téé-áⁿ ní dácótó ñaha-xi sá ní xini ñáhá-dě xii-n ní quexio-n núú ndécú-dě, te ní sacáⁿ ndodo-n ndàha-n díquí-dě, te ducaⁿ te ní nacaáⁿ núú-dě ní dácótó ñaha-xi xii-dé —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ.

¹³Te té Ananiás ní xáhaⁿ-dě:

—Yòhó Xítohó Jesucristú, càchí tnúhu-í xii-n sǎ ní níhí-í tnúhu nàcuáa quide-dé sá ìo quide úhú-dé ñáyiú càháⁿ ndihi-n ñúú Jerusálén.

¹⁴Chi nèhe-dé tutú ní sáñaha cué dútú cúnúu cuendá níhí-dě nàcuáa cada-dé tñi-dé nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-n —cachí-dé xáhaⁿ-dě xii-gǎ.

¹⁵Te Jèsús ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé:

—Quíhⁿ-n ndàtnúhu-n ndihi-dé, chi cuiní-í cada-dé chiúⁿ-í, quíhⁿ-dé càháⁿ-dé tnúhu-í núú cué ñáyiú isràél, ndihi núú cué ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, ndihi núú cué téé yìndaha ñaha xií-yu. ¹⁶Te yúhú cúnaha-í xii-dé sá ndóhó vihi-dé cuendá-í —càchí-gǎ xáhaⁿ-gǎ xii té Ananiás.

¹⁷Te cuáháⁿ té Ananiás vehe núú ndécú tè Sàulú te ní sacáⁿ ndodo-dé ndaha-dé díquí tè Sàulú, te ní xáhaⁿ-dě:

—Yòhó té Sàulú téé ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, ñiú-ni Xítohó Jesucristú Yaá ní càháⁿ ndihi ñaha xii-n ichi ní tendaha ñaha-gǎ véxi-í cuendá cacáⁿ táhù-í núú-gǎ cuendá-n te ndúha núú-n, te dǎtnùní quixi Espiritú-gǎ cundecu ndihi-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

¹⁸Te dǎtná sá ní xócání-ó ìⁿ sá ndedí núú-dě ní quide ñaha-xi xii-dé, te ní nacaáⁿ núú-dě, te ní sandute-dé. ¹⁹Te ní xexi-dé, te ní naníhí ndéé-dě, te titní nduu ní xíndecu ndihi-dé ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu-gǎ ñúú Dàmascú.

Té Sàulú dácuaⁿ-dé ñáyiú tnúhu Yá Ndiòxí ñúú Dàmascú

²⁰Te sátá ní ndúha núú-dě, te ní sáháⁿ-dé veñúhu cue ñáyiú isràél ní xáhaⁿ-dě sá Jèsús cúú-gǎ Déhe Yá Ndiòxí. ²¹Te nchaa ñáyiú ní xíndedóho tnúhu ní càháⁿ-dé, te ní cuñúhu vihi-yu, te ní xítnàhá-yu:

—Ñiú téé-ǎⁿ ní sahani-dé ñáyiú ní xóo chiñuhu ñaha xii Jesús ñúú Jerusálén. Te ní quixi-dé iha ní cuiní-dé tñi ñaha-dě xií-yu candeca ñaha-dě quíhⁿ núú cué dútú cúnúu ni cuu —cachí-yu xítnàhá-yu.

²²Te ìo iní-gǎ té Sàulú xáhaⁿ-dě xií-yu sá díú Jèsús cúú-gǎ Cristú Yaá ní tendaha Yá Ndiòxí ní quixi ñuyíú-a, te xíáⁿ ñá ní níhí ñáyiú isràél ndécú ñúú Dàmascú tnúhu càháⁿ-yu, te ní cuñúhu vihi-yu.

Té Sàulú ní dáxió-dě núú ñáyiú isràél

²³Te sátá ní cuu titní nduu, te ní ndatnúhu cue téé isràél sá cáhni-güedě té Sàulú. ²⁴Te té Sàulú ní níhí-dě tnúhu nàcuáa càháⁿ-güedé cada ñaha-güedé

xii-dé, te cuèi nduu cuèi niú néhé cuendá-güedé yuyèhe núú ñúðòco ndóho yuhu ñúú cuendá cuini-güedé tñi ñaha-güedé xii-dé te cahni ñaha-güedé. ²⁵Te ìíⁿ niú ndécá ñàha cue téé ní sándáá iní-xi tñúhu Jèsús cuáháⁿ ndéé núú ñúðòco ndóho yuhu ñúú. Te ní sáá-güedé núú ndóho, te ní chihi ñaha-güedé xii-dé xití tídihi te ní dándéé ñaha-güedé núú ñúhú, te ní quene-dé cuáháⁿ-dé.

Te Sàulú ndécú-dé ñúú Jerusàlén

²⁶Te té Sàulú ní nasáá-dé ñúú Jerusàlén, te cuini-dé chitnahá-dé ñáyiú sándáá iní tñúhu Jèsús, te ní yùhú-yu chi ní cáhãⁿ-yu sá dándàhú ñàhá-dé sá sándáá iní-dé Jèsús. ²⁷Te té Bèé ndécá-dé té Sàulú cuáháⁿ núú ndécú cuè téé ní táúchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xií-yu tñúhu-gá. Te ní cani té Bèé cuèndú núú-güedé nàcuáa ní cuu ní naníhí tñáhá tē Sàulú ndíhi Jèsús ichi, te ní cáháⁿ ndíhi ñaha-gã xii-dé. Te ní xáhaⁿ tùcu té Bèé nàcuáa ní cáháⁿ té Sàulú tñúhu Jèsús núú ñáyiú Dàmascú, te ñá túú tñáhí ni yùhú-dé ní cáháⁿ-dé, càchí té Bèé xãhaⁿ-dē xii-güedé. ²⁸Te ní xíndecu té Sàulú ndíhi ñáyiú xídacuáhá tñúhu-gá ñúú Jerusàlén. Te ní ndicuu ndicuu-dé ní cáháⁿ-dé tñúhu Jèsús, te ñá túú tñáhí ni yùhú-dé ²⁹ní cáháⁿ ndíhi-dé ñáyiú isràèl ñáyiú càháⁿ tñúhu grìégú. Te ñáyiú-áⁿ nǐ ngúfta-yu ndàtñúhu-yu sá cáhní ñàhá-yu xii-dé. ³⁰Te ñáyiú sándáá iní tñúhu-gá ní níhí-yu tñúhu nàcuáa cuini ñáyiú càháⁿ tñúhu grìégú cada ñàhá-yu xii té Sàulú, núú ní sàndeca ñàhá-yu

xii-dé ñúú Cèsareá, te yàcáⁿ ní tendaha ñàhá-yu cuánuhú-dé ñúú Tàrsú.

³¹Te sátá xǐáⁿ te ní sanaá-yu ñá túú-gã ní xòo cada úhú-yu nchaa ñáyiú sándáá iní tñúhu Jèsús níhí distrítú Jùdeá, ndíhi distrítú Galileá, ndíhi distrítú Sàmariá. Te ní níhí ndéè-yu ní quidé-yu nàcuáa ní xáhaⁿ Yã Ndiöxí cada-yu, te ío ní xíndecu yiñùhú-yu núú-gã, te Espíritú-gá ní chindee ñaha-xi xií-yu, te vai-gá ñáyiú ní sándáá iní-yu tñúhu-gá.

Té Pèlú ní quide tátna-dé té Èneás

³²Titní xichi ní sáháⁿ té Pèlú ní cáháⁿ-dé tñúhu Yá Ndiöxí. Te ìíⁿ nduu ní sáháⁿ-dé ñúú Lìdá ní cáháⁿ ndíhi-dé ñáyiú sándáá iní ñàhá xii Jesús. ³³Te yàcáⁿ ní naníhí-dé ìíⁿ téé nàni Eneás, te ní cuu úná cuía cùhú-dé, te ni lùha ñá cúú-gã candá nihnu-dé. ³⁴Te ní xáhaⁿ tē Pèlú xii-dé:

—Èneás, Xítóhó Jesucristú cada tátna ñaha-gã xii-n tñávíí. Ndacóo te ndocani-n yùu-n —cachí-dé xãhaⁿ-dē.

Te órè-ni ní ndacóo-dé. ³⁵Te nchaa ñáyiú ñúú Lìdá ndíhi ñáyiú ñúú Sàrón ní xiní-yu sá nǐ ndúha-dé, te ní sándáá víhí iní-yu Xítóhó Jesucristú.

Ní ndoto tá Dòrcás

³⁶Te ñúú Jòpé ndécú ìíⁿ ñadihí sándáá iní-aⁿ tñúhu Jèsús, te nàni-aⁿ Tabitá, te tñúhu grìégú xãhãⁿ-yu Dòrcás, te ío váha ní xóo cada-aⁿ chi ío váha iní-aⁿ, te ní xóo chindee-aⁿ ñáyiú ndàhú. ³⁷Te váha-ni ndècu-aⁿ ni cuu, te

ní tñii ñaha cuèhé nǐ xíhí-aⁿ, te ní nadacùchi ñahá-yu, te ní chihí ñàhá-yu ìⁿ cuàrtú ndécú ndéé núu nǐnu. ³⁸Te ñáyiú ní sándáá iní tnúhu Jèsús ñúú Jòpé ní níhǐ-yu tnúhu sá ndécú tǐ Pèlú ñúú Lìdá. Te yatni-ni càa ñúú-áⁿ, te ní tendàhá-yu úú cue tée cuáháⁿ-güedé núú ndécú-dě cuendá cúñaha-güedě candeca ñaha-güedě xii-dé quíhǐⁿ núú ndécú-yu. Te ní xáhaⁿ-güedě xii té Pèlú:

—Yáchí ná quíhǐⁿ-ó ñúú-ndí, chi yacáⁿ cáná ñàhá-yu quíhǐⁿ-n tnàvíí —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii té Pèlú.

³⁹Te té Pèlú ní xica-dé cuáháⁿ-dé ndíhi cue tée-áⁿ ñúú Jòpé, te òré ní quexìo-güedé ndíhi-dé, te cuásaá ndíhi ñaha-güedě cuàrtú ndéé núu nǐnu. Te nchaa ñáyiú ðíhǐ ñáyiú quèé ní tacá ndèé ñáhá xii ndíyi-áⁿ xǐndáhyú-yu, te ní dánèhé ñáhǎ-yu nchaa dóó nǐ cadúha ñaha ní xíhí-áⁿ. Chi ní xóo cadúha-aⁿ dícúⁿ, te ní xóo cadúha-aⁿ díó òré ní xíndecu-aⁿ ñuyíú-a, te nchaa xíáⁿ ní dánèhé ñáhǎ-yu xii té Pèlú.

⁴⁰Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě sá quèé-yu nchaá-yu quehé, te ní queé-yu. Te ní ngüíñí xítí-dě te ní cáháⁿ ndíhi-dé Yǎ Ndiòxí, te dàtnúní ní ndacoto-dé núú cándòdo ndíyi-áⁿ, te ní xáhaⁿ-dě:

—Tàbitá, ndacóo —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ní ndacoto-aⁿ núú tǐ Pèlú te ní ndacóo-aⁿ. ⁴¹Te ní tñii-dé ndaha-aⁿ ní nacanutnǐ ñaha-dě. Te ní cana-dé nchaa ñáyiú ðíhǐ ñáyiú quèé ndíhi nchaa ñáyiú sándáá iní tnúhu Jèsús cuendá quiní-yu sá nǐ ndoto-aⁿ. ⁴²Te nchaa ñáyiú

ñúú Jòpé ní níhǐ-yu tnúhu nàcuáa ní quide té Pèlú ní ndoto ñaha ní xíhí-áⁿ, te vǎi-yu ní sándáá iní-yu Xítóhó Jesucristú. ⁴³Te tǐtní nduu ní xíndecu té Pèlú vehe té Xímú tée dàcuitá ñii.

Té Pèlú ndíhi té Còrneliú

10 Te ndècu ìⁿ tée nàni-dé Còrneliú ñúú Cèsareá te cùu-dé capitáⁿ, te ndècu ndíhi-dé ìⁿ ciendú sandàdú. Te cue tée-áⁿ nání-güedě Sandàdú Itàlianú. ²Te tée cùu capitáⁿ ío váha iní-dé, te mee-dě ndíhi ñadíhí-dé ndíhi nchaa landú-dé ío nèhé-yu sá yǐñuhu núú Yǎ Ndiòxí, te sáha-dé ñáyiú ndàhú ñáyiú isràèl díhúⁿ, te ío càhǎⁿ ndíhi-dé Yǎ Ndiòxí. ³Te ìⁿ nduu dàtná òré caá úní sacuaa ní dácótó nǐ ñáhá-xí xii-dé sá ni sǎháⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiòxí núú-dě, te ní xáhaⁿ-xi:

—Còrneliú —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁴Te ní xiní-dé ndí ndùú xio núú-dě espíritú-áⁿ. Te ío ní yùhú-dé. Te ní xáhaⁿ-dě:

—¿Ná chíúⁿ vǐxi-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

Te xáhaⁿ-xi:

—Ío càhǎⁿ ndíhi-n Yǎ Ndiòxí, te ñáyiú ndàhú sǎñaha-n díhúⁿ-n, te nchaa xíáⁿ sa nàha-gá. ⁵Te vitna tendaha-n cuè tée na quíhǐⁿ-güedé ñúú Jòpé quíngana-güedé ìⁿ tée nàni Xímú, àdi Pelú chi úú ðùu-dé, te candeca ñaha-güedě quixi. ⁶Te òré quexìo-dé te cachí tnúhu-dé nchaa dava-gá sá cuíní Yǎ Ndiòxí cada-n. Te ndècu-dé vehe ingá tucu tée nàni Xímú tée dàcuitá ñii, te vehe tée-áⁿ caá ìⁿ xio yuhu lamár —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁷Te sáta cuáháⁿ espíritú-áⁿ, te té Còrneliú ní cana-dé úú tñàhá cue tée xínu cuechi núú-dě ndìhi ìⁿ sandàdú xínu cuèchi tucu núú-dě, te tñàhá sandàdú-áⁿ ìo càháⁿ ndìhi-dé Yă Ndiòxí. ⁸Te té Còrneliú ní cani-dé cuèndú núú-güedě nàcuáa ní càháⁿ espíritú xínu cuèchi núú Yă Ndiòxí. Te ní tendaha ñàha-dé xii-güedé cuáháⁿ-güedé ñuú Jòpé.

⁹Te nduu tněé-áⁿ ñúhú-ní-güedě ichi cuáháⁿ-güedé, te cùu-xi datná òré caúxúú nduu ta cùyatni-güedé ñuú-áⁿ, te òré-áⁿ nǐ sáá té Pèlú díquí véhé càháⁿ ndìhi-dé Yă Ndiòxí. ¹⁰Te òré-áⁿ sa xìhí-dé docó cuìní-dé caxi-dé, te ñini càdúha-yu sá caxí-dě ní dácótó núú ñàhá-xí ¹¹sá nǐ xíní-dé ìⁿ sá ndécú àndiú, te càa datná cáá ìⁿ dóó cáhnú nchìcúⁿ yoho ndí cùmí xíquí-xi véxi cuuⁿ núú ñúhú. ¹²Te núú dóó-ăⁿ yódó cǒó ndìhi quítì ndàva ndìhi nchaa núú quítì ndèè cùmí sàhá-xi. ¹³Te ní tecú dóho-dé càháⁿ ìⁿ sá càháⁿ, te xăhaⁿ sǎ càháⁿ-áⁿ xii-dé:

—Pèlú, ndacuñí cahni-n nděda-ni càa quítì-a caxi-n-dì —cachí sá càháⁿ-áⁿ xăhaⁿ-xi xii-dé.

¹⁴Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Vá càhnì-í-dì chi càchí tñuhu sá sánú ichi ñaha xii nchúhú ñáyiú isràél sá vǎ cúú càxi-ndí nchaa quítì-a chi cuu cuèchi, te vátá caxí-gǎ-í-dì ni ìⁿ xito —cachí-dé xăhaⁿ-dě.

¹⁵Te ní càháⁿ tucu sá nǐ càháⁿ-áⁿ, te xăhaⁿ-xi:

—Vá cúú càchí-n sǎ vǎ cúú càxi-n-dì, chi mee Yă Ndiòxí ní cachí-gá sá díú nchaa quítì-a cuu caxi-o vitna —cachí sá nǐ càháⁿ-áⁿ xăhaⁿ-xi xii-dé.

¹⁶Te ducaⁿ nǐ càháⁿ sá nǐ càháⁿ-áⁿ ùní xito, te dǎtnùní cuándaa tucu dóó-ăⁿ andiú. ¹⁷Te té Pèlú ñá ní cùtnuní iní-dé ná cuèndá ducaⁿ nǐ dácótó núú ñàhá-xí xii-dé, núu xǎáⁿ ìo cuéhé nǐ sani iní-dé. Te òré-áⁿ nǐ quexìo cue tée ní tendaha té Còrneliú ndéé yuyèhe, chi ndi vehe ndi vehe cuáháⁿ-güedé ndúcú tñuhu-güedé ndèè cáá vèhe té Xímú tée dii vèhe-xi ndecu té Pèlú. ¹⁸Te ní càháⁿ níhi-güedé, te xăhaⁿ-güedě: —Ñá túú cùdana iha ndecu ìⁿ tée nànducu-ndí nání-dě Xímú, àdi Pèlú chi úú dǎu-dé —càchí-güedé xăhaⁿ-güedé.

¹⁹Te té Pèlú vǎi sani iní-dé sá nǐ dácótó núú ñàhá-xí xii-dé. Te òré-áⁿ nǐ xáhaⁿ Espíritú Yă Ndiòxí xii-dé: —Cundedóho-n ìⁿ tñuhu na càháⁿ-í-a. Ní quexìo úní cue tée nànducu ñaha xii-n. ²⁰Yáchí, cuandèè chi quíhíⁿ-n ndìhi-güedé, te vǎ yùhú-n chi yúhú ní xáhaⁿ-í véxi cuaca ñaha-güedě xii-n —càchí Espíritú-gá xăhaⁿ-xi xii té Pèlú.

²¹Te ní xica-dé cuándeé-dé núú ndécú cuè tée xica nanducu ñaha xii-dé, te xăhaⁿ-dě xii-güedé:

—Yúhú cúú tée nànducu-ndo-áⁿ. Náu-í-a núu ná chíúⁿ cuìní ñàhá-ndó —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

²²Te xăhaⁿ-güedě:

—Tée cùu capitáⁿ tée nani Còrneliú ní tendaha ñàha-dé véxi-ndí, te tée-áⁿ ìo váha iní-dé, chi ìo sàndáá iní-dé Yă Ndiòxí, te nchaa ñáyiú isràél ìo váha càháⁿ-yu cuèndá-dé. Te ìⁿ espíritú xínu cuèchi núú Yă Ndiòxí ní xáhaⁿ-xi xii-dé sá cáná ñàha-dé xii-n quíhíⁿ-n vèhe-dé dacuàha-n-dé

tnúhu Yá Ndiöxí —càchí cue téé ní tendaha té Còrneliú xǎhaⁿ-güedě xii té Pèlú.

²³Te ní xáhaⁿ tǎ Pèlú sá quǐhu-güedé vehe-dé, te candeca tnàha-güedé ndihi-dé quǐhíⁿ ndéé nduu tnéé. Te nduu tnéé-áⁿ ní xica-güedé ndécá tnàha-güedé ndihi té Pèlú cuáháⁿ, te tnàhá ìⁿ úú cue téé sàndáá iní tnúhu Jèsús ñúú Jòpé cuáháⁿ ndihi ñaha-güedě xii-dé.

²⁴Te ndéé ingá nduu ní quexio-güedé ñúú Cèsareá. Te té Còrneliú ndétú ñàha-dé xii-güedé vehe-dé te sa ndècu túha-dé ndihi ñadǐhí-dé ndihi nchaa landú-dé ndihi cue téé ío váha tnàhá tnúhu ndihi-dé, chi ní cana ñaha-dě ní nítnáhǎ-yu ndihi-dé cundetú-yu té Pèlú. ²⁵Te sátá ní quèxio té Pèlú vehe té Còrneliú, te ní quee-dé quehé, te ní ngüǐñí xítí-dě núú tǎ Pèlú chíñùhu ñaha-dé ní cùu. ²⁶Te té Pèlú ní xáhaⁿ-dě:

—Ndacuǐñí vá ngüǐñí xítí-n nǔù-í chi ñá díú Ndiöxí cùú-í, dìcò ìⁿ téé ñuyíú-a cùu-í —càchí té Pèlú xǎhaⁿ-dě xii-dé.

²⁷Te ta cǎháⁿ té Pèlú ndihi té Còrneliú cuanguǐhu-güedé xití vehe, te chitu ñáyiú xixǐhi xití vehe. ²⁸Te ní xáhaⁿ tǎ Pèlú xií-yu:

—Sa ñaha-ndo sá càchí tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii nchúhú ñáyiú isràél sá vǎ cùú quixi-ndí vehe ni ìⁿ nchohó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél te ni vǎ cùú tnàhá tnúhu ndihi ñaha-ndí xii-ndo. Dico Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá vǎ cùú cǎháⁿ-í sá vǎ cùú cǎháⁿ ndihi-í ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, chi cuu cuèchi. ²⁹Núu xǐǎⁿ ndǐhi-ni véxi-í òré ní

quexio tnúhu sá cáná ñàha-ndo. Te cachí tnúhu-ndo ñá cuendá cáná ñàha-ndo —cachí té Pèlú xǎhaⁿ-dě xií-yu.

³⁰Te té Còrneliú ní xáhaⁿ-dě: —Ní cuu cùmí nduu, te ñiu-ni dàtná òré iha cùu-xi, te yúhú ndècu-í ñiu-ni vehe-í, te ñá túú tnàhí ná véxi-í cǎháⁿ ndihi-í Yá Ndiöxí, te òré-áⁿ ní quexio ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gǎ níhnú-xí dǒò cuixíⁿ dóó chàhnhí.

³¹Te càchí-xi: “Còrneliú, ní xíndedóho Yá Ndiöxí tnúhu ní cǎháⁿ-n ndǐhi-gá, te xini-gá sá sǎñaha-n díhúⁿ xii ñáyiú ndàhú. ³²Te ñúú Jòpé ndécú ìⁿ téé nàni Xímú, àdi Pelú chi úú dǎu-dé, te ndècu-dé vehe ìⁿ téé nàni tucu Xímú téé dàcuitá ñii, te càa vehe-dé ìⁿ xio yuhu làmár, te cana-n-dě ná quixi-dé ndatnúhu-n ndǐhi-dé”, duha ní cǎháⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí. ³³Núu xǐǎⁿ ndǐhi-ni ní cana ñaha-í xii-n. Te táxǎhu xii-n sǎ véxi-n chi iha ndècu-ndí nchaa-ndí ndétú ñàha-ndí xii-n cùndedóho-ndí tnúhu Yá Ndiöxí, te cuini-ndí cachí tnúhu-n nchàa tnúhu ní cachí Yá Ndiöxí cǎháⁿ-n —càchí té Còrneliú xǎhaⁿ-dě.

Té Pèlú ní ndatnúhu-dé ndihi ñáyiú ní tacá vehe té Còrneliú

³⁴Te té Pèlú xǎhaⁿ-dě xií-yu: —Vitna ní xini-í sá Yá Ndiöxí cǎháⁿ ndihi-gá ñáyiú cuèi ndèda-ni càa ñúú, te ìⁿ-ni quide-gá ndihi ncháa-yu. ³⁵Te nchaa ñáyiú nèhe sá yíñùhu núú Yá Ndiöxí, te xǐquide váha-yu, te ncháa-yu cùu váha iní ñáhá-gǎ xií-yu. Te ñá túú quide cuendá-gá cuèi ná ñáyiú

ñúú cúũ-yu. ³⁶Te Yá Ndiöxí ní tendaha-gã Xítohó Jesucristú ní sáháⁿ-gá ní xíndecu-gá nàcióⁿ Isràél, te ní xáhaⁿ-gã xií-yu iíⁿ tnúhu váha nàcuáa cuu váha iní-yu. Te ðiu-ni mee Jèsús cúnũ-gá núú ñáyiú ní càa xico ñuyíú. ³⁷Te ñaha-ndo sá ðíhna-gá ndíi Juàá ní cáháⁿ ndíi tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú, te ní dácuándute ñaha ndíi xií-yu. Te dàtnùní ní ngüíta Jèsús ní cáháⁿ-gá tnúhu-gá distrítú Galileá, te dàtnùní ní sáháⁿ-gá nihíi nàcióⁿ Isràél ní cáháⁿ-gá tnúhu-gá núú ñáyiú. ³⁸Te sa ñaha-ndo sá Yá Ndiöxí ní sáñaha-gã Espíritú-gá xii Jèsús téé ñúú Nazàrét ndécú ndíhi-dé chíndèe ñaha-xi xii-dé. Te ñaha-ndo sá ñí xica cuu Jèsús ní quide tátna-gá nchaa ñáyiú yíhi ñaha espíritú cúndíhi yucu ñávãha. Te ío vãi-gá sá vãha ní quide ñaha-gã xií-yu, te ducaⁿ ñí quide-gá, chi Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá. ³⁹Te mee-ndí ní xiní-ndí nàcuáa ní quide Jèsús ñúú Jerusàlén ndíhi nihíi nàcióⁿ Isràél. Te ní sata caa ñaha-güedè xii-gá núú cùrúxí te yácáⁿ ní xihí-gá. ⁴⁰Te núú ùní nduu ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gá. Te ní cuiní-gá sá cúndècu Xítohó Jesucristú titní nduu sáta ñí ndoto-gá cuèndá cáháⁿ ndíhi ñaha-gã xii-ndí nchaa-ndí nàcuáa ní xica cuu-ndí ndíhi-gá. ⁴¹Te ñá ncháá ñáyiú ní xini ñáhá xii-gá, chi mee-ni nchühú cue téé ní cachí-gá sá càháⁿ ndáá-ndí sá ñí ndoto-gá, chi ní xíndecu ndíhi-ndí-gá, te ní xihí ní xexi-ndí ndíhi-gá, núú càháⁿ ndáá-ndí sá ñí ndoto-gá. ⁴²Te ní cachí-gá sá nchühú quíhíⁿ-ndí cùñaha-ndí xii ñáyiú sá méé Yá

Ndiöxí ní táúchíúⁿ-gã sá Jèsús cada ndáá-gá cuéchi nchaa ñáyiú ndècu vívú ndíhi cuéchi nchaa ñáyiú ní xihí. Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii Jèsús, te ðiu-ni ducaⁿ ñí cachí Jèsús cáháⁿ-ndí. ⁴³Te cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí cáháⁿ-güedé sá quíxí Jèsús, te ní cachí-güedé sá ncháá ñáyiú na quèndáá iní ñáhá xii Jèsús, te cada càhnu iní-gá nchaa cuéchi-yu — càchí té Pèlú xáhaⁿ-dè xií-yu.

**Ní quexìo Espíritú Yá Ndiöxí
ní ngúndecu ndíhi cue ñáyiú
ñá túú cùu ñáyiú isràél**

⁴⁴Te mei òré càháⁿ-dé ndèdóho-yu ní quexìo Espíritú Yá Ndiöxí ní ngúndecu ndíhi nchaa ñáyiú-áⁿ. ⁴⁵Te cue téé isràél cuáháⁿ ndíhi té Pèlú, cue téé ní sándáá iní tnúhu Jèsús ní cuñúhu víhi-güedé sá ñí quexìo Espíritú Yá Ndiöxí ní ngúndecu ndíhi-yu, chi cuèndá sá ñà ðíú ñáyiú isràél cúũ-yu núú xíáⁿ ní cuñúhu-güedé. ⁴⁶Te ní cutnùní sá ñí quexìo Espíritú Yá Ndiöxí ní ngúndecu ndíhi-yu, chi ní ngüíta-yu càháⁿ-yu tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá, tnúhu sá ñà túú xini-yu cáháⁿ-yu. Te ní ndacáⁿ táhú-yu núú Yá Ndiöxí cuèndá nchaa sá ñí quide-gá. ⁴⁷Te dàtnùní ní xáhaⁿ tè Pèlú:

—Vítna te cuandute ñáyiú ní natuha ichi Xítohó Jesucristú chi sa ndècu ndíhi-yu Espíritú Yá Ndiöxí dàtná cuiní-ndó ndècu ndíhi nchoo, núú xíáⁿ vá cúú càchí dava-gá ñáyiú sá vã cúú cuànduté-yu —càchí-dé xáhaⁿ-dè xií-yu.

⁴⁸Te dàtnùní ní xáhaⁿ-dè xii ñáyiú:

—Vitna te cuandute-ndo, te òré-áⁿ te cacunehe-ndo Xítohó Jesucristú —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xíi-yu.

Te dǎtnùnì ní cǎháⁿ ndàhú-yu núú tǎ Pèlú cundecu ndìhi ñaha-dě xíi-yu ìiⁿ úú nduu.

Té Pèlú ní cani-dé cuèndú
núú ñáyiú sàndáá iní tnúhu
Jèsús ñuú Jerusàlén

11 Te cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá, ndìhi cue ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu-gá, ñáyiú ndècu distritú Jùdeá ní níhǎ-yu tnúhu sá ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl ní sàndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiòxí. ²Te òré ní ndexìo té Pèlú ñuú Jerusàlén, te ñáyiú isràèl ñáyiú ní cachí sá cáda nchàa nacuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés ní satnuhu ñàhá-yu xii-dé. ³Te ní xáhǎⁿ-yu xii té Pèlú:

—¿Ná cuèndá ní sáháⁿ-n ndéé ndíacǎⁿ ní cǎháⁿ ndìhi-n ñáyiú-ǎⁿ, te ñá túú quidé-yu dàtná quidé nchòo-i? Te ní sáháⁿ-n yàcǎⁿ ní xexi-n ndìhǎ-yu —càchí-yu xáhǎⁿ-yu xii-dé.

⁴Te té Pèlú ní cani-dé cuèndú nàcuáa ní cuu núú ñí sáháⁿ-dé, te xǎhaⁿ-dě:

⁵—Ní xíndecu-í ñuú Jòpé. Te òré cǎháⁿ ndìhi-í Yá Ndiòxí, te ní dácótó ñaha-xi xii-í sá vǎxi cuuⁿ ìiⁿ dóo cǎhnú àndiu, te ndùtu ndi cumí xíquí-xi, te ní ngava-xi núú ndécù-í. ⁶Te ní xíndéhé vǎha-í, te ní xiní-í nchaa quiti yòdo núú-xi. Te ìiⁿ xichi yòdo quiti cúmí sáhá-xi, te ìiⁿ xichi yòdo quiti dééⁿ, te ìiⁿ xichi yòdo cóo, te ìiⁿ xichi yòdo quiti ndava. ⁷Te ní tecú dóho-í cǎháⁿ ìiⁿ sá cǎháⁿ, te cǎchí-xi: “Pèlú, ndacuíñí cahni-n

nděda-ni càa quiti-a caxi-n-dí”, cachí sá ñí cǎháⁿ-áⁿ. ⁸Te ní xǎhaⁿ-í: “Vá cǎhní-í-di chi cǎchí tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii nchúhú ñáyiú isràèl sá vǎ cúú cǎxi-ndí nchaa quiti-a”, xǎhaⁿ-í. ⁹Te ní tecú dóho-í cǎháⁿ-ni tucu núú ñínu, te cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ: “Vá cúú cǎchí-n sǎ vǎ cúú cǎxi-n-di, chi mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá díú nchàa quiti-áⁿ cuu caxi-o”, cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ. ¹⁰Te ducaⁿ ñí cǎháⁿ sá ñí cǎháⁿ-áⁿ úní xito, te dǎtnùnì cuàndaa dóo-ǎⁿ ndìhi nchaa quiti-áⁿ andiu. ¹¹Te òré-ni ní quexìo úní cue téé vehe núú ndécù-í. Te cue téé-áⁿ ñí tendaha ñaha ìiⁿ téé ñuú Cèsareá nándùcu ñaha-güedé xii-í. ¹²Te mee Espiritú Yá Ndiòxí ní cachí-xi sá quìhǎⁿ-í ndìhi-güedé, te ní cachí-xi sá ñà túú ñá cani iní-í. Te tnàhá ìñú cue téé ndècu iha ní sáháⁿ ndìhi ñaha-güedé xii-í, te nchaa-ndí ní sáháⁿ-ndí vehe té Còrneliú ñuú Cèsareá. ¹³Te ní cani-dé cuèndú nàcuáa ní cuu ní sáháⁿ ìiⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí vehe-dé, te ní quíhu-xi ndéé xití vehe-dé, te ní xǎhaⁿ-xi xii-dé: “Tendaha-n cuè téé na quìhǎⁿ-güedé ñuú Jòpé quíngana-güedé ìiⁿ téé nàni Xímú, àdi Pelú chí úú òú-dé. Te candeca ñaha-güedé quixi. ¹⁴Te téé-áⁿ cachí tnúhu-dé nása cada-n nànhí tǎhú-n ndìhi ñadìhí-n, ndìhi landú-n, ndìhi nchaa ñáyiú xínu cuechi vehe-n”, duha ní xǎhaⁿ espíritú-áⁿ xii té Còrneliú. ¹⁵Te òré ní ngúíta-í cǎháⁿ ndìhi-í-yu ní quexìo Espiritú Yá Ndiòxí ní ngúndecu ndìhǎ-yu dàtná ní quide-xi cútnàhá ní taxi Yá Ndiòxí Espiritú-gá ndéé díhna ní ngúndecu ndìhi nchoo. ¹⁶Te ní

ndacu iní-í nàcuáa ní cáháⁿ Xítohó Jesucristú, te duha ní cachí-gá: “Té Juáa ní xóo dacuàndute-dé ñáiyu, dico yúhú sãñaha-ĩ Espíritú Yã Ndiöxí cundecu ndihí-yu”, duha ní cachí-gá. ¹⁷Te Yá Ndiöxí ní sãñaha-gã Espíritú-gá cundecu ndihí ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràèl dàtná ní quide-gá cútnàhá ní sándáa iní-ó tnúhu Jèsús, núu xíãⁿ vã càchí-í sá vã cúú càda-í ìⁿ sá cuiní Yã Ndiöxí cada-í —càchí té Pèlú xãhaⁿ-dë xií-yu.

¹⁸Te sátá dúcáⁿ ní xáhaⁿ tẽ Pèlú, te ñá túú-gã ná tnúhu ni cãháⁿ-yu, te ío ní cudíí iní-yu nchaa nàcuáa ní quide Yá Ndiöxí, te ní xítñàhá-yu: —Tnàhá nchaa ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràèl naníhí tãhú-yu núu na dàñã-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, chi ducaⁿ cuiní Yã Ndiöxí cunduu —càchí-yu xítñàhá-yu.

Ñáiyu sándáa iní tnúhu Jèsús ñúu Antiòquiá

¹⁹Te sátá ní sahani-güedé té Tëvã, te ní cuiní-güedé cada úhú-güedé nchaa ñáiyu ní sándáa iní-xi tnúhu Jèsús, te ní xíté nuú-yu ndi tnahá ìⁿ ìⁿ ñúu. Te davá-yu cuáhãⁿ-yu ndéé distritú Fèniciá ndihí distritú Chìpré ndihí ñúu Antiòquiá. Te ní cáháⁿ-yu tnúhu Jèsús núu mee-ni ñáiyu isràèl, te ñá ní xítñúhu-yu dava-gá-yu.

²⁰Te dava-gá ñáiyu distritú Chìpré ndihí ñáiyu ñúu Cirené ní sáhãⁿ-yu ñúu Antiòquiá. Te ñá dífú mèe-ni ñáiyu isràèl ní cáháⁿ ndihí-yu, chi tnahá ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràèl ní xáhãⁿ-yu tnúhu Jèsús. ²¹Te ní chindee ñaha-gá xii ñáiyu càháⁿ tnúhu-gá, te vãi-gá-yu ní sándáa iní-yu-gá chi ní tuhá-yu ichi-gá.

²²Te ñáiyu ndècu ñúu Jerusalén ñáiyu ní sándáa iní tnúhu Jèsús ní níhí-yu tnúhu nàcuáa ní cuu, núu xíãⁿ ní tendàhá-yu té Bèè cuáhãⁿ-dë ñúu Antiòquiá. ²³Te òré ní quexio té Bèè, te ní xiní-dé nàcuáa ní quide ñaha-gã xií-yu sá ní naníhí tãhú-yu, núu xíãⁿ ío ní cudíí iní-dé. Te ní dácáhu iní ñáhã-dë, te ní xáhaⁿ-dë: —Ío nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa sá càchí Yã Ndiöxí cada-ndo —càchí-dé xãhaⁿ-dë xií-yu.

²⁴Te té Bèè cúú-dë ìⁿ tée váha iní-xi, te ndècu ndihí-dé Espíritú Yã Ndiöxí, te ío sándáa iní-dé tnúhu Jèsús. Te vãi vihi ñáiyu ní tuhá-yu ichi-gá.

²⁵Te dàtnùní cuáhãⁿ té Bèè ñúu Tàrsú cuánúndúcú-dë té Sàulú. ²⁶Te òré ní naníhí ñáhã-dë, te ndèca ñaha-dé cuáhãⁿ ñúu Antiòquiá, te yàcãⁿ ní xíndecu-güedé ìⁿ cuíá ndihí ñáiyu ní sándáa iní tnúhu Jèsús, te vãi-yu ní dácuhá ñaha-güedé tnúhu-gá. Te diu-ni ñúu Antiòquiá ní dánání ñahã-yu Cristiànú xii nchaa ñáiyu sándáa iní tnúhu Jèsús.

²⁷Te ndéé dàvã-ãⁿ ní quee ìⁿ úú cue tée càháⁿ tnúhu Yã Ndiöxí ñúu Jerusalén cuáhãⁿ-güedé ñúu Antiòquiá. ²⁸Te ìⁿ-dë nání-dë Àgabú, te ní chindee ñaha Espíritú Yã Ndiöxí xii-dé, te ní sáhãⁿ-dë núu nchaa ñáiyu sándáa iní tnúhu-gá, te ní xáhaⁿ-dë xií-yu sá quíxí ìⁿ tnamá nihí ñuyú. Te ducaⁿ ní cuu sátá ní ngúnutnái té Claudiú tée yìndaha cuéhé nacióⁿ.

²⁹Núu xíãⁿ nchaa ñáiyu sándáa iní tnúhu Jèsús ñúu Antiòquiá ní ndatnúhu-yu sá chíndèe-yu nchaa ñáiyu sándáa iní tnúhu-gá ndécú distritú Jùdeá cuendá vã ndóhó

vihí-yu docó. Te nàcuáa ní níhí-yu, te ducaⁿ ní sacáⁿ tnáhá-yu. ³⁰Te ní tacá díhúⁿ-ǎⁿ, te nèhe té Bèè ndihi té Sàulú cuáháⁿ, cuáha-güedé cue tée yìndaha ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá.

Sátá nǐ xíhí té Jàcobó, te ní ngava té Pèlú vecaá

12 Te ndéé dàvá-áⁿ nǐ ngúíta té Hèrodés tée yìndaha ñaha xii ñáyiú isràél ní quide úhú-dé ìⁿ úú ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí. ²Te ní táuchíúⁿ-dè ní tnií-güedé té Jàcobó ñaní té Juàá, te ní sahani ñaha-güedè ndihi machítí. ³Te ío ní cudíí iní dava ñáyiú isràél cuendá sá nǐ sahani ñaha-güedè xii té Jàcobó, núu xíáⁿ ní tendaha tùcu té Hèrodés sandàdú-dé ní sáháⁿ tnií tucu-güedé té Pèlú. Te ducaⁿ nǐ quide-dé cùtnàhá ní xóo vico ní xexí-yu pàà sá ñà túú yìhi levadurá. ⁴Te ní naníhí-güedè té Pèlú, te ní tnií ñaha-güedè ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ vecaá. Te té Hèrodés ní táuchíúⁿ-dè cuáháⁿ sáhúⁿ ìⁿ sandàdú cùndeé-güedé té Pèlú. Te ní xáhaⁿ-dè:

—Cundeé-ndó ndì cùmí ndi cùmí-ndó tée-ǎⁿ —càchí-dé xáhaⁿ-dè xii-güedé.

Te té Hèrodés ní sani iní-dé queñuhu-dé té Pèlú vecaá òré ná yáha vico cuendá cahni ñaha-güedè cáháⁿ-dè ní cùu. ⁵Te ní xíhi-ni té Pèlú vecaá, te ní xindeé cuaa ñaha sàndadú xii-dé. Te cue ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí ío ní xícáⁿ táhú-yu núú-gǎ cuendá sá ñà túú nǎ cada ñaha-güedè xii-dé.

Yá Ndiöxí ní dácacu-gá té Pèlú vecaá

⁶Íⁿ niú-gá quihi té Pèlú vecaá ní cùu, te nduu tnèé tauchiúⁿ té

Hèrodés quíhíⁿ sandàdú queñuhu ñaha-güedè xii-dé vecaá cuendá quiní nchaa ñáyiú nása cada ñaha-güedè ní cùu. Te té Pèlú cáá-dè xidí-dé xití vecaá, te ndi ndúú dúcúⁿ ndáhá-dè ndútú càdená, te xio xio dǐni-dé ndécú sàndadú, te dava-gá sandàdú xindeé-güedé yèhe vecaá. ⁷Te ní quexio ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí xití vecaá núú cáá tǎ Pèlú xidí-dé, te uuⁿ ní dáyèhé-xi xití vecaá, te ní danguñhi ñaha-xi xii-dé, te xáhaⁿ-xi xii-dé:

—Yáchí, ndàcáo —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

Te ní ndacóo-dé, te nchaa cadèna ndútú dúcúⁿ ndáhá-dè ní nandáxí. ⁸Te ní xáhaⁿ tùcu espíritú-áⁿ xii-dé: —Yáchí, nucuíhnu dóo-n, te ndíhu-n chàu-n —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

Te ní ndíhu nuu-dé dóo-dè, te ní xáhaⁿ tùcu espíritú-áⁿ:

—Candixi dóo-n, te na quíhíⁿ-ó —càchí-xi xáhaⁿ-xi xii-dé.

⁹Te té Pèlú ní chinchícuⁿ-dè espíritú-áⁿ, te ñá ní cùtnuní iní-dé núu ndáá ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ducaⁿ quide àdi ñáhá, te dàcoto ñaha-xi xii-dé ní sani iní-dé.

¹⁰Te ndèndaha-ni-dè espíritú-áⁿ cuáháⁿ ní yáha-dé nàcuáa xìnutnǐ sandàdú, te ta yáha-gá-dé núú ndécú dàva-gá-güedé. Te ní sáá-dé ndéé yuyèhe núú ndèdí caá nàcuáa ní yáha ichi sá cuáháⁿ ndéé xití ñuu, te ní nacaáⁿ mée yèhe-áⁿ, te ní quee-dé cuáháⁿ-dè ndihi espíritú-áⁿ. Te ní tnahá-dé ìⁿ tnuú, te yàcáⁿ ní dándöo ñaha espíritú-áⁿ xii-dé. ¹¹Te dàtnuní ní nene váha saní núú-dè, te ní cùtnuní iní-dé, te ní cachí-dé:

—Ndáá sá Yă Ndiöxí ní tendaha-gă espíritú-ăⁿ ní quixi-xi ní dácăcu ñaha-xi xii-í cuendá sá và cáhni ñaha té Hèrodés. Te dava ñăyiu isrâel ío ní cudíí iní-yu cuendá sá ñ cuiní té Hèrodés cahni ñaha-dě xii-í —duha ní cachí-dé sátá ñ cutnùní iní-dé.

¹²Te sátá ñ cutnùní iní-dé sá ñ cácu-dé, te cuáháⁿ-dé vehe ìⁿ ñaha nàni Mariá năná tē Juàá, àdi Mácú chi úú ðu-dé, te xiáⁿ ndécú vâi-yu cãháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí. ¹³Te té Pèlú ní quexìo-dé ndéé yuyèhe ní dácásáⁿ-dē, te ní quixi ìⁿ xíchí nání Ròdè ní quixi ndehe-xi nă cúú ñăyiu dăcasaⁿ. ¹⁴Te ní nucúhuⁿ ndudú-xi sá dđú tē Pèlú, te ní cudíí vîhí iní-xi, dico ñá ní năcaáⁿ-xi yuyèhe. Te ní quene cunu-xi cuáháⁿ ngũñaha-xi xii-yu sá nůtnîi té Pèlú yuyèhe ndaa quehé. ¹⁵Te ñá ní sàndáá iní-yu tnúhu ní cãháⁿ-xi, te xăhăⁿ-yu xii-xi:

—iNá tnúhu vîhi cãháⁿ-ðⁿ xíchí lùcú! —cächí-yu xăhăⁿ-yu.

Te xăhaⁿ-xi să ndàà nůtnîi-dé, te xăhăⁿ-yu:

—Ñá dđú tē Pèlú chi espíritú sá xító ñaha xii-dé cúú să cãháⁿ — cächí-yu xăhăⁿ-yu xii-xi.

¹⁶Te òrè ducaⁿ xitnàhá-yu, te té Pèlú ní dácásáⁿ tùcu-dé yuyèhe. Te ní sáháⁿ-yu ní nacaáⁿ-yu yuyèhe, te ní xiní-yu sá dđú tē Pèlú, te ní cuñúhu vîhí-yu. ¹⁷Te ní quide-dé ndaha-dé núú-yu cuendá cadí-yu yuhú-yu. Te ní ngũíta-dé ní cani-dé cuendú năcuáa ní quide ñaha Yă Ndiöxí xii-dé sá ní dácăcu ñaha ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă xii-dé vecaá, te ní xáhaⁿ-dē xii-yu:

—Cúu-ndo tē Jăcobó ndîhi dava-gă ñăyiu sàndáá iní tnúhu

Jèsús năcuáa ní quide ñaha Yă Ndiöxí xii-í —cächí-dé xăhaⁿ-dē xii-yu.

Te sátá dúcáⁿ ñ xáhaⁿ-dē, te ní quee-dé cuáháⁿ-dé ingá xichi.

¹⁸Te sátá ñ túndaá, te ní ngũíta nchaa sandàdú cãháⁿ ìⁿ cãháⁿ ìⁿ-güedé, te xitnàha-güedé:

—Ñá túú-gă té Pèlú yîhí vècaá, ðte nása cada-o-i? —cächí-güedé xitnàha-güedé.

¹⁹Te té Hèrodés ní tendaha-dē titnî sandàdú cuáháⁿ-güedé cuánúndúcú ñaha-güedé, te ñá ní nàníhí ñáhá-güedé xii-dé. Te dătnùní ní cana-dé sandàdú cue tée ní xindee ñáhá xii té Pèlú, te ní tenáa ñáhá-dē xii-güedé, te ní xáhaⁿ-dē xii dava-gă cue sandàdú-dé:

—Cahni-ndo cuè tée-ăⁿ —cächí té Hèrodés xăhaⁿ-dē.

Te dătnùní ní quee té Hèrodés distritú Jùdeá cuáháⁿ-dé ñuú Cèsareá, yacáⁿ ní ngũndecu-dé.

Ní xíhí té Hèrodés

²⁰Té Hèrodés ní cudééⁿ-dē núú ñăyiu ñuú Tírú ndîhi núú ñăyiu ñuú Sídón. Te xiăⁿ ní ndatnúhu-yu ní cuu ìⁿnuu tnúhu-yu, te ní xicá-yu cuáháⁿ-yu cuáháⁿ ndatnúhu ndîhi ñàhá-yu xii-dé, te ní ndatnúhu ndihí-yu té Blástú. Te tée-ăⁿ cúú-dē chùⁿ quide-dé núú tē Hèrodés, te ní chindee tnúhu ñaha-dē xii-yu, chi ní cãháⁿ ndàhú-yu núú tē Hèrodés sá và cádá ũhú ñáhá-dē xii-yu. Te ducaⁿ ñ quidé-yu cuendá ñuú té Hèrodés-ăⁿ quée să xéxi-yu. ²¹Te ní xáhaⁿ tē Hèrodés ná nduu quîhîⁿ-yu ndatnúhu ndîhi ñaha-dē xii-yu, te nduu-ăⁿ ñ quîfunuu-dé ìⁿ dóó văha, ìⁿ sá sácuihnu tée tàxi tnuní. Te

ní ngóo-dé núú xilé váha, xilé sá sácóo nchihi téé tàxi tñuní, te ní ngúíta-dé ní cáháⁿ sàhú-dé dóho-yu.

²²Te uuⁿ ní ní cuáá-yu te càchí-yu:

—iTée-a càháⁿ-dé dico ñá dífú tée ñuyú-a cùu-dé chi ndiöxí cúú-dě! —càchí-yu xitnàhá-yu.

²³Te ñiu-ni òré-áⁿ ñí yáha ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí, te ní sáñaha-xi cuhé xii té Hèrodés. Te ducaⁿ ñí tnahá-dé chi mee-dě ñá ní xáhaⁿ-dě sá ñáyiú cùu-dé, te ní cáháⁿ-yu sá ndiöxí cúú-dě. Te nchìto-gá-dé ní sanú ñáhá tìndácú xii-dé, te dàtnùní ní xíhí-dé.

²⁴Te ío tìtní xichi ní sáháⁿ ñáyiú sàndáá iní tñuhu Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-yu tñuhu-gá, te ío chítú-yu ní sàndáá iní-yu tñuhu-gá.

²⁵Te té Bèè ndihi té Sàulú ní ndihi chùuⁿ-güedé, te ní ndee-güedé ñuú Jerusàlén cuáháⁿ-güedé ndihi té Juàá, àdi Mácú chi úú ñuú-dé.

Té Bèè ndihi té Sàulú cuáháⁿ-güedé dácuaⁿha-güedé ñáyiú tñuhu Yá Ndiöxí nchaa ñuú xíca

13 Te ñuú Antiòquia ndécú ìíⁿ úú cue tée càháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí núú nchaa ñáyiú ní sàndáá iní-xi tñuhu-gá. Te ndècu tucu ìíⁿ úú cue tée cùu mestnú dácuaⁿha ñaha-güedé xií-yu tñuhu-gá. Ìíⁿ-dé nání-dě Bèè, te ìíⁿ-dé nání-dě Xímú, te té Xímú-áⁿ xáhaⁿ-güedé Nègrú chi tnuu-dě. Te ingá-dé nání-dě Lùciú, te tée-áⁿ cúú-dě tée ñuú Cirené. Te ingá-dé nání-dě Sàulú, te ingá tucu-dé nání-dě Manàén. Te té Manàén-áⁿ ndihi té Hèrodés tée cùu gobiernú Galilea ío váha ní xóo cáháⁿ ndihi tñaha-güedé cútñahá ní cuu líhli-güedé. ²Te ìíⁿ nduu ñá

túú ñá ní xèxi ñáyiú ní sàndáá iní tñuhu Yá Ndiöxí cuendá mee-ni-gá ní cáháⁿ ndihí-yu, te ní xáhaⁿ

Espíritú Yá Ndiöxí xií-yu:

—Tendaha-ndo tē Bèè ndihi té Sàulú quíhíⁿ-güedé dava-gá ñuú cada-güedé chùuⁿ tahu-í, chi ducaⁿ cuíní-í cunduu —càchí Espíritú-gá xáhaⁿ-xi xii-yu.

³Te ní cáháⁿ ndihi tucú-yu Yá Ndiöxí, te ñá túú tñahí ná ní xèxi tucú-yu, te ní sacáⁿ ndodo-güedé ndaha-güedé díquí tē Bèè ndihi té Sàulú. Te sátá dúcáⁿ ñí quide-güedé, te ní quide ndee ñni ñáhá-yu xii-güedé.

Té Bèè ndihi té Sàulú cuáháⁿ-güedé distrítú Chìpré cáháⁿ-güedé tñuhu Yá Ndiöxí

⁴Te té Bèè ndihi té Sàulú ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé cuendá ducaⁿ cuíní Espíritú Yá Ndiöxí cunduu sá cáca cùu-güedé dava-gá ñuú, te ní quexìo-güedé ñuú Selèuciá, te yàcáⁿ ní quee-güedé bàrcú cuáháⁿ-güedé distrítú Chìpré. Te ñuú-áⁿ cáá xití lámár chi ndècu ñuhu yichí xití ndute.

⁵Te ní quexìo-güedé mei ñuú Salaminá, te ní quene-güedé bàrcú, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé nchaa veñúhu ñáyiú isràél càháⁿ-güedé tñuhu Yá Ndiöxí. Te cuáháⁿ ndihi-güedé té Juàá cuendá chindee ñaha-dé xii-güedé. ⁶Te ní tñii-güedé ichi cuáháⁿ-güedé ñuú Páfós cáá ndàa ingá xio Chìpré, te yàcáⁿ ní naníhí tñahá-güedé ndihi ìíⁿ tée isràél nání-dě Barjèsús, te tée-áⁿ xini-dé cada nduu-dé, te càchí-dé sá càháⁿ-dé tñuhu Yá Ndiöxí dico ñá ndàá. ⁷Te tée-áⁿ

quidé chiùⁿ-dé ndihi té Sèrgiú, àdi Páblú chi úú ðiú-dé, te cùu-dé gobièrnú Chìpré, te ío túha-dé. Te ní cana-dé té Bèé ndihi té Sàulú, chi cuiñí-dé cundedóho-dé tnúhu Yá Ndiòxí. ⁸Te téé quide nduu-áⁿ ñá ní dàña-dé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá, chi ñá ní cuiñí-dé sá téé cùu gobièrnú-áⁿ tuha-dé ichi Yá Ndiòxí. Te ducaⁿ ñí quide té Barjèsús, téé xáhaⁿ-güedé Èlimás. ⁹Te tnàhá tucu té Sàulú ndécú úú ðiú-dé chi xáhaⁿ tucu-güedé Páblú, te ndècu ndihi-dé Espíritú Yá Ndiòxí. Te ní xíndéhé ñíí ñáhá-dé xii téé quide nduu-áⁿ. ¹⁰Te ní xáhaⁿ-dè:

—Yòhó, chi dàtná quidé yùcu ñávàha quide-n chi mee-ni dàndahú-n ñáyiú. Yòhó cúú-n dèhe sácufíhna, chi nchaá tnúhu váva cuiñí Yá Ndiòxí cáháⁿ-yu, te yòhó ñá dáñaⁿ. ¹¹Te vitna quiniⁿ nàcuáa cunduu, chi taxi Yá Ndiòxí ìⁿ castlú xii-n chi vá cútnùni-gá núú-n càca cuu-n ìⁿ úú nduu — càchí-dé xáhaⁿ-dè xii téé quide nduu-áⁿ.

Te òré ducaⁿ ñí xáhaⁿ tē Páblú xii-dé, te òré-ni ní cuaa-dé, te ñá túú ní cùtnuní tnàhí-gá núú-dè, te ní xóo nducu-ñá-dé ñáyiú ní xóo cuita nehe ñaha xii-dé. ¹²Te téé cùu gobièrnú ní xiní-dé nàcuáa ní quide té Páblú, te ío ní cuñúhu-dé. Te ní tnahá iní-dé tnúhu Jèsús, núú xíáⁿ ní sándáá iní-dé.

Té Páblú ndihi té Bèé ndécú-güedé ñúú Antiòquiá Pìsidíá

¹³Te té Páblú ndihi dava-gá cue téé xica cuu ndihi-dé ní queé-güedé bàrcú, te ní quee-güedé ñúú Páfós cuáháⁿ-güedé ñúú Pèrgé, te ñúú-áⁿ

yíndèhu-xi distritú Pànfilíá. Te té Juàá ní nacuico-dè ní dándóo ñaha-dé xii-güedé cuánuhú-dé ñúú Jerusalén. ¹⁴Te dava-gá-güedé ní quee-güedé ñúú Pèrgé cuáháⁿ-güedé ñúú Antiòquiá, te Pìsidíá yíndàha-xi ñúú-áⁿ. Te nduu xíndetatú-yu, te ní sáháⁿ-güedé veñúhu ñáyiú isràél, te ní ngóo-güedé xití veñúhu. ¹⁵Te cue téé ndècu veñúhu ní queheⁿ-güedé tutú yódó tnùní nchaá tnúhu sá ñí chídó tnùní ndíi Moisés ndihi tutú yódó tnùní nchaá tnúhu sá ñí chídó tnùní dava-gá cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí ndéé sanaha, te ní dácuáhá-güedé ní xíndedóho cue ñáyiú, te dàtnùní cue téé yíndaha veñúhu-áⁿ ñí xáhaⁿ-güedé xii té Páblú ndihi dava-gá-güedé:

—Nchòhó cue téé cùu ñaní tnáhá-ndí, te núu cuiñí-ndó cáháⁿ-ndó tnúhu Yá Ndiòxí, te cuu cáháⁿ-ndó tnávíí cuèndá cutúha-yu —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé.

¹⁶Te té Páblú ní ndacuñíⁿ-dé, te ní ndacani-dé ndaha-dé cuèndá cadí-yu yuhú-yu te cundedóho-yu tnúhu cáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ-dè:

—Te nchòhó ñáyiú quide nchaá nacuáa càháⁿ Yá Ndiòxí ndihi nchaá nchòhó ñáyiú isràél, cundedóho-ndo nchàa-ndo ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. ¹⁷Te cuèi ndéé sanduu te cuèi vitna chindee ñaha-ni Yá Ndiòxí xii nchaá ñáyiú isràél, te ní nacáxi ñaha-gá xii-yu te ní chindee ñaha-gá cuèndá cáyá-yu, chi cuiñí-gá sá cúú vèi-yu, te ducaⁿ ñí quide-gá cútnàhá ní xíndecú-yu nàcióⁿ Ègíptú. Te dàtnùní ní dácacu ñaha-gá xii-yu ñúú-áⁿ, chi mee-gá nchaá ndàcu-gá quidé-gá. ¹⁸Te ní xíndecú-yu ìⁿ xichi núú ñà túú

tnàhí sàcúndecu ñáyiú údico cuía, te xítí údico cuía-ǎⁿ nǐ cundee ìní-gá nchaa sá nǐ quidé-yu. ¹⁹Te Yá Ndiöxí ní chindee ñàha-gá xii ñáyiú isràél, te ní dánáǎ-yu úsá nàcióⁿ, chi cuèndá ní cuiní-gá cuu cuèndá-yu ñuhú-áⁿ. ²⁰Te dàtnùnì ní cachí Yá Ndiöxí sá dǐú-ní cuè tée cùchiuⁿ taxi tñuní-güedé nchaa ñáyiú, te ducaⁿ nǐ quide-güedé dàtná cúmí cièndú dava cuía. Te sátá xǎⁿ, te ní xíndecu té Sàmuel téé ní cáháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí. ²¹Te dàvá-áⁿ nǐ cuiní ñáyiú isràél sá cùndècu ìⁿ téé quindaha ñàha-dé xií-yu, te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá tǎ Sàul quindaha-dě-yu, te téé-áⁿ nǐ cuu-dé déhe té Cǐs, te té Benjámín téé ní xíndecu ndéé sanaha-gǎ ní cuu ñaní tnáhá-dě. Te té Sàul ní xíndaha-dě ñáyiú údico cuía. ²²Te Yá Ndiöxí ñá ní cuiní-gá cundecu-ni-dé quindaha-dě ñáyiú, chi ní cuiní-gá sá tǎ Dàvií ndǐhu ndaha-dě cue ñáyiú isràél, te ní cachí-gá: “Ío váha ní tnahá iní-í nàcuáa quide té Dàvií déhe té Isàí, te cada-dé nchaa nàcuáa cúñaha-ǐ xii-dé”, duha ní cachí Yá Ndiöxí — cächí té Pǎblú xǎhaⁿ-dě xií-yu.

²³Te ní xáhaⁿ tucu té Pǎblú:

—Diu-ni ñaní tnáhá tǎ Dàvií cúú Jèsús. Te Yá Ndiöxí ní tendaha-gǎ Jèsús ní quixi-gá ñuyíú-a cuèndá nchaa ñáyiú isràél ná quindáá iní ñáhá xii Jesús naníhí tǎhú-yu, chi ducaⁿ nǐ cachí Yá Ndiöxí cunduu. ²⁴Te cútnáhá vátá ngüíta-gá Jèsús cáháⁿ-gá tñuhu Yá Ndiöxí, te ní cáháⁿ té Juáá núú ñáyiú isràél sá xíní ñuhu-xi dañá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá, te cuanduté-yu. ²⁵Te sa ta cùyatni-ni-gá cuú-dé, te ní

xáhaⁿ-dě xií-yu: “Nchòhó cächí-ndó sǎ yǐhú cúú-í Cristú Yáá ndétú-ndó dico ñáhá, chi ñá dǐú yǐhú cúú-í Crístú, chi davitna quixi Crístú Yáá tendaha Yá Ndiöxí quixi ñuyíú-a. Te yǐhú cúú-í ìⁿ téé duuⁿ duuⁿ ñá túú tàú nandaxi cuèdicó chàú-gá dico quide-í chiúⁿ-gá”, duha ní cáháⁿ te Juáá —cächí té Pǎblú xǎhaⁿ-dě xií-yu.

²⁶Te ní xáhaⁿ tucu té Pǎblú:

—Cundedóho tucu-ndo ìngá tñuhu na càháⁿ-í. Nchòhó tnáhá-ndó cùu-ndo ñaní tnáhá ndǐi Àbrahám, te xíní-ndó sǎ Yá Ndiöxí cùnùu-gá. Te diu-ni-gá cuiní-gá sá ncháá-ndó cùndedóho-ndo tñuhu-gá, chi cùu-xi tñuhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ndó. ²⁷Te nchaa ñáyiú ndècu ñuu Jerusàlén ndǐhi nchaa cue téé cùnùu ñá ní cùtnuní iní-yu ndǐhi-güedé sá Yá Ndiöxí ní tendaha-gǎ Jèsús ní quixi-gá ñuyíú-a. Te ñá ní sǎha-yu cuèndá sá dǐú Jèsús ní cacunehe cue téé ní cáháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha cuèí ní dácúahǎ-yu tñuhu-gá veñuhu-yu ndǐ tnahá úná nduu, nduu ndètátú-yu. Te ní cachí-yu sá ndècuéchi Jèsús, te ní xáhǎⁿ-yu sá cáhni ñàha-güedé xii-gá. Te xǎⁿ sa nàha cue téé ní xóo cáháⁿ tñuhu-gá ndéé sanaha sǎ dúcáⁿ càháⁿ-yu. ²⁸Te cuèí ñá túú nǎ ní quide-gá te ní xáhǎⁿ-yu xii té Pilatú téé cùu gobiernú sá táuchiuⁿ-dé cahni ñàha-güedě xii-gá. ²⁹Te xǎⁿ nǐ ní sata caa ñàha-güedě xii-gá núú cùrúxí. Te ní quide-güedé nchaa nàcuáa ní chídó tñuní cue téé ní cáháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te sátá nǐ xǐhí-gá, te ní nunehe ñàha-güedě xii-gá núú cùrúxí, te

nchìdo ñaha-güedé cuáháⁿ, te ní chihí ñaha-güedé ììⁿ xití yaú. ³⁰Te Yá Ndiöxí ní dándótó-gă Jèsús. ³¹Te titní xito ní sáháⁿ Jèsús núú ndécú ñáyiú ní xica cuu ndihí-gă, ñáyiú ní quee distritú Galileá ní sáháⁿ-yu ndihí-gă ñuú Jerusálén. Te vitna nchaa ñáyiú-áⁿ xăhăⁿ-yu xii dava-gă ñáyiú isrâél năcuáa ní cuu ní ndoto-gă.

³²Te nchúhú cəháⁿ-ndí năcuáa cada-ndo năníhí tǎhú-ndó, chi Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii cue ñanı tǎhá-ó ñí xindecu ndéé sanaha sǎ téndàha-gă Déhe-gă Jèsús quixi-gă ñuyú-a. ³³Te ní quixi-gă ní xihí-gă, te ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gă, te núú xǎⁿ naníhí tǎhú-ó ñuú na quǐndáa iní-ó-gă. Te ììⁿ téé ní cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí chídó tnùnı-dé núú sǎlmú cúú ùú năcuáa ní cǎháⁿ Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii Déhe-gă, te duha ní xáhaⁿ-gă: “Yòhó cúú-n Dēhe-í, te vitna cutnùnı inı ñáyiú sá yǔhú cúú-ı Tǎtá-n”, duha ní xáhaⁿ-gă xii Jèsús. Te ðiú-ni ducaⁿ ñí chídó tnùnı téé ní cǎháⁿ tnúhu-gă ndéé sanaha. ³⁴Te ingá xichi tucu núú tütú-gă ní chídó tnùnı ììⁿ téé ní xindecu ndéé sanaha năcuáa ní xáhaⁿ-gă xii Déhe-gă, te duha ní xáhaⁿ-gă: “Mee-ni sǎ vǎha cada ñaha-ı dǎtná ní xıı-ı té Dávıı”, duha ní xáhaⁿ-gă. Te ducaⁿ ñí chídó tnùnı téé ní xindecu ndéé sanaha năcuáa ní cǎháⁿ Yá Ndiöxí, chi òrè ní xihí Jèsús te ní dándótó ñaha-gă cuendá sá vǎ tǔú yǐqui cuñú-gă. ³⁵Te núú xǎⁿ duha ní chídó tnùnı ììⁿ téé ní xindecu ndéé sanaha ñúú librú Sǎlmú năcuáa ní xáhaⁿ-dē xii-gă: “Vá dǎná-n sǎ tǔú yǐqui cuñú

Déhe-n chi ío vǎha quide-gă”, duha ní chídó tnùnı téé ní xindecu ndéé sanaha —cǎchı té Pǎblú xǎhaⁿ-dē xıı-yu.

³⁶Te xáhaⁿ tucu-dé:

—Te té Dávıı ní quide-dé nchaa chiùⁿ ní tǎhú Yá Ndiöxí cada-dé, te dǎtnùnı ní xihı-dé. Te ní chindúxi ñaha-güedé xii-dé yatni năcuáa yǐndúxi cue ñanı tǎhá-dē ndéé sanaha-gă, te xıáⁿ ñí téhyú yǐqui cuñú-dé. ³⁷Te Jèsús chi ñá ní tǎhyú yǐqui cuñú-gă, chi ní dándótó ñaha Yá Ndiöxí xii-gă. ³⁸Te cuını-ı cachı tnúhu-ı xii-ndo cuendá cutnùnı inı-ndó nchaa-ndo sá cǎdá cǎhnu inı Yá Ndiöxí nchaa cuéchi-o, chi ní xihı Jèsús cuendá naníhı tǎhú-ó. ³⁹Te nchaa ñáyiú na quǐndáa inı ñáhá xii Jèsús te cada cǎhnu inı-gă nchaa sá ñá túú vǎha ní quidé-yu, chi núú mee-ni tnúhu ní chídó tnùnı ndıı Moısés ná quǐndáa inı-yu te vǎ nánıhı tǎhú-yu. ⁴⁰⁻⁴¹Te ío coto-ndo mēe-ndo cuendá sá vǎ yǎha-ndo dǎtná ní cachı Yá Ndiöxı yáha cue ñáyiú ñá túú ní quide vǎha ní xindecu ndéé sanaha. Te năcuáa ní cǎháⁿ-gă ní chídó tnùnı ììⁿ téé ní cǎháⁿ tnúhu-gă ndéé sanaha, te duha ní xáhaⁿ-gă xıı-yu dǎvǎ-áⁿ:

Cundedóho nchaa nchòhó ñáyiú cuèhé yuhu-xi na cǎháⁿ-ı ììⁿ tnúhu te quını-ndó ñá cuñúhu-ndo, yúhú quidé-ı vǎi núú sǎ ío vǎha vitna ndècu-ndo ñuyú-a, te cuèı na còo ñáyiú cachı tnúhu xii-ndo năcuáa ndúu nchaa sá vǎha-áⁿ, dico nchòhó vǎ quǐndáa inı-ndó, te sá dúcáⁿ cǎda-ndo vǎ quǐndáa inı-ndó, te dăcuıta nihnu-ndo mēe-ndo.

Duha ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu te ducaⁿ ní chídó tnùní téé ní cáháⁿ tnúhu-gǎ ndéé sanaha —càchí té Pǎblú xáhaⁿ-dě xií-yu.

⁴²Te òré ní ndee té Pǎblú veñúhu ñáyiú isràél ndihí cue téé xica cuu ndihí-dé, te ní cáháⁿ ndàhú ñáyiú yìhi veñúhu núú-dě sá quìhⁿ-dé núú ùná nduu, te òu-ni tnúhu ní cáháⁿ-dé cáháⁿ tucu-dé òré quexìo-dé. ⁴³Te sǎtá nǐ túhú veñúhu-yu, te vǎi ñáyiú isràél ndihí ñáyiú ní chitnahá ñáhá xǐ-yu nchìcúⁿ nihnu quide nacuáa quidé-yu càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiòxí cuáháⁿ ndihí-yu té Pǎblú ndihí té Bèé. Te ní xáhaⁿ-güedě xií-yu sá vǎ dáńá ndèé-yu canchicúⁿ nihnú-yu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa quide Yá Ndiòxí sá cúú-xǐ-yu.

⁴⁴Te núú ùná nduu, nduu ndetátú-yu ní quexìo vai vihi ñáyiú, chi nihíi ñuú ní quexìo ndedóho-yu tnúhu Yá Ndiòxí. ⁴⁵Te cuendá sá ò vǎi ñáyiú ní quexìo, núú xǐǎⁿ ní cuu cuédú ínì ñáhá ñáyiú isràél xii té Pǎblú, te ní xícuèhé ñáhǎ-yu xii-dé. Te ní xáhǎⁿ-yu xii-dé sá dándàhú ñáhá-dě xií-yu ndihí tnúhu càháⁿ-dé. ⁴⁶Te té Pǎblú ndihí té Bèé ñá túú ní yùhú ñáhá-güedě xií-yu. Te ní xáhaⁿ-güedě:

—Xìni ñuhu-xi díhna-gǎ nchòhó ñáyiú isràél cáháⁿ ndihí-ndí tnúhu Yá Ndiòxí, te mee-ndo ñǎ cuíní-ndó cùndedóho-ndo. Te sá dúcáⁿ quide-ndo, te vǎ nánihí tàhú-ndó, te ni vǎ càháⁿ-gǎ-ndí tnúhu Yá Ndiòxí núú-ndó, dico cáháⁿ-ndí núú dàva-gǎ ñáyiú cuèi ñá díú ñáyiú isràél cúú-yu, ⁴⁷chi ducaⁿ nǐ táuchíúⁿ Yá Ndiòxí cada-ndí. Te ní cachí-gǎ:

Cuíní-í cundecu-ndo dàtná iⁿ téé yòtnuú ñuhú cundecu-ndo cáháⁿ-ndó tnúhu-í núú nchàa ñáyiú ñá túú cùndihí-ndo ñáyiú ndècu nihíi ñuyíú, te naníhí tàhú-yu,

duha ní cáháⁿ-gǎ —càchí té Pǎblú ndihí té Bèé xáhaⁿ-güedě xií-yu.

⁴⁸Te ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ío ní cudǎí ìní-yu sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-güedé, te ní xítnahá-yu sá ò vǎha cuáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí. Te mee Yá Ndiòxí sa nàha-gǎ nándi cùu ñáyiú naníhí tàhú, te òu-ni ñáyiú-áⁿ nǐ sándáá ínì-yu. ⁴⁹Te nchaa xichi xǐáⁿ nǐ sáháⁿ-yu ní cáháⁿ-yu tnúhu-gǎ. ⁵⁰Te cue téé isràél ní ndatnúhu-güedé ndihí cue téé cùnuu, ndihí cue ñáyiú òhí cùnùu, te ñáyiú òhí-áⁿ ñá túú tnàhí cùmánì-yu veñúhu. Te ní xáhaⁿ-güedě sá cáda ùhú-yu té Pǎblú ndihí té Bèé, te dàtnùnì cuícúⁿ ñáhǎ-yu xii-güedé, te ducaⁿ nǐ quidé-yu. ⁵¹Te ní casaⁿ ñuhu té Pǎblú ndihí té Bèé sáhá-güedé ní naquidí-güedé tícá chúhmá nǐ tníi sáhá-güedé. Te ducaⁿ nǐ quide-güedé cuendá cutnùnì ínì-yu sá ñá túú ní quide vǎha-yu. Te dàtnùnì ní quee-güedé cuáháⁿ-güedé ñuú Ìconiú. ⁵²Te ñáyiú ní sándáá ínì-xi tnúhu Jèsús ío vǎha ní cuu ínì-yu cuendá sá nǐ naníhí tàhú-yu, te nchaá-yu sa ndècu ndihí-yu Espiritú Yá Ndiòxí.

**Té Pǎblú ndihí té Bèé
ndécú-güedě ñuú Ìconiú**

14 Te ní quexìo té Pǎblú ndihí té Bèé ñuú Ìconiú. Te ní sáháⁿ-güedé veñúhu ñáyiú isràél, te ío vǎha ní cáháⁿ-güedé tnúhu

Yá Ndiöxí, te vai ñáyiú isràél ndihi ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ní sàndáá iní-yu tnúhu-gá. ²Te dava ñáyiú isràél ñá ní sàndáá iní-yu, te ní cáháⁿ cuèhé-yu cuèndá té Páblú ndihi té Bèè cuèndá sá vǎ quìndáá iní ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél.

³Te ní xìndecu-güedé titní nduu, te ñá túú tnàhí ni yùhú-güedé ní dácuáhá-güedé ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí. Te mee-gǎ ní chindee ñàha-gá ní quide-güedé titní núú sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, te ío ní cuñúhu-yu. Te ducaⁿ ñǎ quide-gǎ cuèndá cutnùní iní-yu sá ndáá càháⁿ-güedé sá méé-gǎ ío cùu iní ñáhá-gǎ xíí-yu, te naníhí tàhú-yu núu na quìndáá iní-yu tnúhu-gá.

⁴Te ní quee dava ñáyiú ñúú Ìconíú, davá-yu cùndihí-yu ñáyiú isràél ñáyiú ñá túú sàndáá iní tnúhu Jèsús. Te davá-yu cùndihí-yu cue téé ní táuchíúⁿ Jèsús càháⁿ tnúhu-gá. ⁵Te ñáyiú isràél ndihi dava-gǎ ñáyiú ñá túú sàndáá iní-xi ní cuu ìⁿnùú-yu ndihi cue téé cùnuu sá cání-yu-güedé, te cuáha yúú ñáhǎ-yu xii-güedé.

⁶Te té Páblú ndihi té Bèè ní níhí-güedé tnúhu sá cuíní-yu canihá-yu, núu xíǎⁿ dayuhu ñǎ quee-güedé cuáháⁿ-güedé ñúú Lìstrá ndihi ñúú Dèrbé. Te ndí ndúú ñúú-áⁿ yíndèhu-xi Licaoniá. Te ní sáháⁿ-güedé dava-gǎ ñúú líhli càa yatni xíáⁿ. ⁷Te nchaa ñúú-áⁿ ní cáháⁿ-güedé tnúhu Jèsús.

Ñúú Lìstrá ní sáha yúú ñáhǎ-yu xii té Páblú

⁸Te ñúú Lìstrá ndécú ìⁿ téé yacua, mee-ni núcóo-dé chi ducaⁿ tnàhí càa-dé ní cacu-dé. ⁹Te ndèdóho-dé

tnúhu càháⁿ té Páblú, te ní cutnùní iní té Páblú sá ío sàndáá iní téé yacua-ǎⁿ sǎ Yá Ndiöxí cada tátna ñàha-gǎ xii-dé, núu xíǎⁿ ní xíndéhé ñàha váha té Páblú xii-dé. ¹⁰Te té Páblú ní cáháⁿ níhi-dé, te ní xáhaⁿ-dè:

—Ndacuíñí cunutnǎí váha-n —
càchí-dé xáhaⁿ-dè.

Te ní ndacuíñí cunu-dé te ní xica-ni-dé. ¹¹Te òrè ní xiní-yu sá tǎ Páblú ní quide tátna-dé téé yacua-ǎⁿ, te nchaá-yu ní cáháⁿ-yu tnúhu mèé-yu tnúhu Licàoniá. Te ní cáháⁿ níhi-yu, te xǐtnàhá-yu:

—Cue téé-ǎⁿ sànuu sá ñáyiú cùu-güedé dico ñáhá, chi ndiöxí cúú-güedé te ní quexio-güedé ñuyúú-a —càchí-yu xǐtnàhá-yu.

¹²Te ní cachí-yu sá tǎ Bèè cúú-dé ndiöxí dánàni-yu Jüpitér, te té Páblú cúú-dé ndiöxí dánàni-yu Mèrcuriú, chi cuèndá téé-áⁿ cúú-dé téé càháⁿ. ¹³Te càa ìⁿ veñúhu yuhu ñùú-áⁿ núú quidé càhnú-yu ndiöxí sá dánàni-yu Jüpitér. Te dútu yíndàha veñúhu-áⁿ ndécá-dé ìⁿ úú ndicutu cuáháⁿ quehé veñúhu, te ñúhu itá dúcúⁿ-güedi. Te cue quití-áⁿ cahni-dé cada càhnú-dé ndihí-yu té Bèè ndihi té Páblú ní cùu, chi ducaⁿ quidé-yu quide cahnú-yu ndiöxí-yu. ¹⁴Te té Bèè ndihi té Páblú ní níhí-güedé tnúhu nàcuáa sàni iní-yu cadá-yu, te ní ndátá-güedé dóo-güedé cuèndá cutnùní iní-yu sá ñǎ tnàhá iní-güedé nàcuáa sàni iní-yu cadá-yu. Te xínu-güedé cuánguihu-güedé tnuú-yu, te níhi ní cáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

¹⁵—¿Ná cuèndá ducaⁿ cuíní-ndo càa-ndo? Te diu-ni tnàha ñáyiú-ndo cùu-ndí, dicó-ni tnúhu

Yá Ndiöxi véxi-ndí dachuàha ñaha-ndí xii-ndo cuèndá sá vǎ cádá-gǎ-ndó nàcuáa quide-ndo, te quindáá iní-ndó Yǎ Ndiöxi, chi ìíⁿdii-ni Yá Ndiöxi ndécú. Te ðiu-gá ní cadúha-gá andiu ndihi ñuyú-a ndihi lámár ndihi nchaandi túhú sá ío ñuyú-a. ¹⁶Te ndéé sanaha ní dáńá Yǎ Ndiöxi ní quidé-yu nàcuáa cuáháⁿ iní méé-yu. ¹⁷Te ní xoo cada-gá sá vǎha cuèndá cutnùní iní-yu sá ío váha iní-gá. Te ðiu-gá dácùⁿ-gá dáú, te tàxi-gá sá nchító-ó chi xító-gá nchaa tata xítú-ó, te xíáⁿ cúdǎí iní-ó ndècu-o ñuyú-a —càchí té Pǎblú ndihi té Bèé xǎhaⁿ-güedé xíí-yu.

¹⁸Te cuèi ducaⁿ ní xǎhaⁿ-güedé nchaa tnúhu-áⁿ, dico ío úhú ní sándáá iní-yu ñá ní sàhni-yu ndicutu-áⁿ chi cuèndá ducaⁿ tnàhí quidé-yu sàhni-yu ndicutu òré quidé càhnú-yu ndiöxi-yu.

¹⁹Te ñuú Antiòquiá ndihi ñuú Ìconiú xǐndecu dava ñáyiu isràél, te ní quee-yu cuáháⁿ-yu ñuú Lìstrá núú ndécú tè Pǎblú. Te xíáⁿ ní quexiò-yu te ní xǎhǎⁿ-yu xii ñáyiu dii ñuú xíáⁿ sǎ cǎhni-yu té Pǎblú. Te ní sáha yúú ñáhǎ-yu xii-dé, te ní cǎhǎⁿ-yu sá ní xíhí-dé, te ní tnií ñaha-güedé xii-dé, te tàñuhu ñaha-güedé xii-dé cuáháⁿ ìíⁿ xio yuhu ñuú ní sá dáquéné ñaha-güedé. ²⁰Te ní quexiò cue ñáyiu sándáá iní tnúhu Jèsús núú cǎtùu-dé-áⁿ, te ní nadúcúⁿ ndéé ñáhǎ-yu xii-dé, te nini xǐnutnǐ-yu-áⁿ ní ndacoo-dé cuánuhú ndihi ñaha tùcu-dé xíí-yu xití ñuú. Te nduu tnéé-áⁿ ní ndee-dé ndihi té Bèé cuáháⁿ-güedé ñuú Dèrbé.

²¹Te ní cǎhǎⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxi ñuú-áⁿ, te ío vǎi ñáyiu ní

sándáá iní-yu tnúhu-gá. Te dàtnùní ní quee-güedé cuáháⁿ tucu-güedé ñuú Lìstrá, ndihi ñuú Ìconiú, ndihi ñuú Antiòquiá. ²²Te ní xǎhaⁿ-güedé xíí-yu sá vǎ dáńá ñihnú-yu tnúhu Jèsús. Te sá dúcáⁿ ní cǎhǎⁿ-güedé, te vǐhi-gá ní cudǎí iní-yu cadá-yu nàcuáa cuèní Yǎ Ndiöxi cadá-yu, te ní xǎhaⁿ-güedé:

—Dacuití cùndecu-o ñuyú-a ndoho-o, te dàtnùní ducaⁿ te nacuaca ñaha Yǎ Ndiöxi xii-o —càchí-güedé xǎhaⁿ-güedé xíí-yu.

²³Te ní sáháⁿ-güedé ndi tnahá ìíⁿ ìíⁿ xichi núú ndécú ñáyiu dàcuaha tnúhu Yá Ndiöxi, te ní taxi ndecu-güedé cue téé quindaha ñaha xíí-yu, te ní cǎhǎⁿ ndihi-güedé Yǎ Ndiöxi, te ñá túú tnàhí ná ní xèxi-güedé cuèndá sá ní cǎhǎⁿ ndihi-güedé-gá. Te ní xǎhaⁿ-güedé sá Yǎ Ndiöxi coto ñaha-gǎ xíí-yu chi ðiu-ni-gá ní sándáá iní-yu.

**Té Pǎblú ndihi té Bèé cuáháⁿ
tucu-güedé ñuú Antiòquiá Siríá**

²⁴⁻²⁵Te dàtnùní ní quee té Pǎblú ndihi té Bèé cuáháⁿ-güedé, ní yáha-güedé distrítú Pìsidiá. Te ní quexiò-güedé ñuú Pèrgé, xíáⁿ ní cǎhǎⁿ-güedé tnúhu Jèsús. Te ñuú-áⁿ yǐndèhu-xi Panfilíá. Te dàtnùní cuáháⁿ-güedé ñuú Àtaliá. ²⁶Te yàcáⁿ ní quee-güedé bàrcú cuánuhú tucu-güedé ñuú Antiòquiá. Te ñuú-áⁿ cúu-xí ñuú núú ní xícáⁿ tǎhǎ-yu núú Yá Ndiöxi cuèndá sá chíndèe ñaha-gǎ xii-güedé chiúⁿ quide-güedé. Te cuèndá sá ní ndihi chiúⁿ-güedé nchaa ñuú núú ní sáhǎⁿ-güedé, núú xíáⁿ cuánuhú-na-güedé. ²⁷Te ní ndexiò-güedé ñuú-áⁿ, te ní

cana-güedé nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá, te ní cani-güedé cuèndú núú-yu nchaa nàcuáa ní cuu núú ní sáháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé: “Yá Ndiöxí ío ní chindee ñàha-gá xii-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núú ní sáháⁿ-ndí, te mee-gã ní quide sá tnàhã ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ní xíndedóho-yu tnúhu-gá cuèndá quíndáá iní-yu”, càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xií-yu. ²⁸Te vai nduu ní xíndecu-güedé ñuú Antiòquiá ndihi nchaa ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu Jèsús.

Ní nataká ñáyiú sàndáá iní
tnúhu Jèsús ñuú Jerusalén

15 Te ní quee ìíⁿ úú cue tée distritú Jùdeá cuáháⁿ-güedé ñuú Antiòquiá, te ní sáá-güedé, te ní xáhaⁿ-güedé xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús sá ñúú vã cuãha-güedé sèñã ñii nchaa cue tée dàtnã ní cachí ndíi Moisés, te vã nánihí tàhú-güedé. ²Te sá dúcãⁿ ní cáháⁿ cue tée-áⁿ, te ní ngúíta té Pãblú ndihi té Bèè ní tenàá-güedé cue tée-áⁿ, chi dandàhú ñàhá-güedé cuiní-güedé ní cùu. Te nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ní cachí-yu sá quíhíⁿ té Pãblú ndihi té Bèè ndihi ìíⁿ úú-gá-güedé ñuú Jerusalén. Te yàcãⁿ cada-güedé ìíⁿ jùndã ndihi mee-ni cuè tée ní táuchíúⁿ Jèsús càháⁿ tnúhu-gá, ndihi cue tée yìndaha ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ñuú-áⁿ, te jùndã-áⁿ cada ndáá-güedé tnúhu ní cáháⁿ cue tée ní sáá ñuú Antiòquiá.

³Te nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ní quide ndee ìní ñàhã-yu xii-güedé, te ní tñii-güedé ichi cuáháⁿ-güedé. Te ní yáha-güedé

distritú Fèniciá ndihi distritú Sàmariá, te yàcãⁿ ní cani-güedé cuèndú nása ní cuu ní tuha ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ichi Yá Ndiöxí, te ní cudíí víhí ìní nchaa ñáyiú ní xíndedóho-áⁿ.

⁴Te té Pãblú ndihi té Bèè ní ndexio-güedé ñuú Jerusalén, te ío ní cudíí ìní-yu sá ní ndexio váha-güedé. Te ndècu dava-gá cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dácuaàhã ñaha xií-yu tnúhu-gá, ndihi cue tée yìndaha ñaha xií-yu, ndihi dava-gá ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá, te ní cani-güedé cuèndú núú-yu nàcuáa ní quide Yá Ndiöxí ní chindee ñàha-gá xii-güedé ní quide-güedé chìúⁿ-gá. ⁵Te ndècu ìíⁿ úú cue tée ní tuha ichi Yá Ndiöxí, te cue tée-áⁿ cúú-güedé cue tée farisèú, te ní ndacuñí-güedé, te ní xáhaⁿ-güedé: —Dacuítíí xini ñuhu-xi sá cuãha-güedé sèñã ñii cue tée cùmání cue tée ñá túú cùu ñáyiú isràél, te cùñaha-ndo sã ná cádá-güedé nchaa nàcuáa ní chídó tñuní ndíi Moisés —càchí cue tée cùu farisèú-áⁿ xáhaⁿ-güedé xii-güedé.

⁶Te cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dácuaàhã ñaha xii ñáyiú tnúhu-gá, ndihi cue tée yìndaha ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ní quide-güedé jùndã cuèndá ní ndatnúhu-güedé nása cunduu. ⁷Te vai vihi tnúhu ní cáháⁿ-güedé. Te té Pèlú ní ndacuñí-dé, te ní xáhaⁿ-dè xii-güedé:

—Nchòhò cue tée ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, chí cùndedóho ìíⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Sa nàha-ndo sá ní cachí Yã Ndiöxí sá díú-í cáháⁿ-í tnúhu Jèsús núú

ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél
 cuèndá sá quíndáá iní-yu, te
 naníhí tàhú-yu. ⁸Dico Yá Ndiöxí sa
 nàha-gá nása càa iní ìⁿ ìⁿ ñáiyu. Te
 cùtnuní iní-ó sá cùú iní ñáhá-gã xii
 cue ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél,
 chi ní sánaha-gã Espíritú-gá ndécú
 ndìhí-yu dàtná cuíní-ndó nǐ taxi-gá
 ndécú ndìhí nchoo. ⁹Chi Yá Ndiöxí
 ìⁿnuu-ni cùu iní ñáhá-gã xii-o
 nchàa-o ndìhí cue ñáiyu ñá túú
 cùu ñáiyu isràél, chi tnàhá-yu ní
 xócání-gã nchaa sá cuèhé sá dúhá
 nǐ xóo cadá-yu ndéé òré ní sándáá
 iní-yu Jèsús. ¹⁰¿Te ná cuèndá
 nchòhò cuíní-ndó càda ñáiyu ní
 sándáá iní tnúhu-gá ìⁿ sá ñá tnàhá
 iní-gá sá cadá-yu? Te cuíní-ndó
 dàndoho-ndó-yu. Te ni nchò te ni
 cue ñaní tnáhá-ó nǐ xíndecu ndéé
 sanaha ñá ní ndàcú-yu cadá-yu
 nchaa xǎⁿ. ¹¹Te vá dúcáⁿ cǎháⁿ-ndó,
 chi sa nàha-ndo sá Yá Ndiöxí ní
 cundàhú iní ñáhá-gã xii-o, te dìó
 ducaⁿ nǐ quide-gá sá nánihí tàhú-ó
 nchàa-o. Te òu-ni ducaⁿ nǐ quide-gá
 ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél, te
 ní naníhí tàhú-yu —càchí té Pèlú
 xǎhaⁿ-dǎ xii-güedé.

¹²Te dàtnùní té Bèè ndìhí té Pǎblú
 ní ngúita-güedé ní cǎháⁿ-güedé, te
 ní xíndedóho-yu nchaa tnúhu ní
 cǎháⁿ-güedé. Te ní xǎhaⁿ-güedé
 xii-yu nàcuáa ní chindee ñàha Yá
 Ndiöxí xii-güedé, te ní quide-güedé
 vǎi núú sǎ vǎ yò tnàhí ndàcu
 cada, te ducaⁿ te ní cutnùní iní
 ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél sá
 ndàá cǎháⁿ-güedé. ¹³Te òré ní ndìhí
 cuèndú ní cǎháⁿ-güedé, te té Jàcobó
 ní xǎhaⁿ-dǎ:

—Nchòhó cue téé ndècu ndìhí-í
 ichi Xítóhó Jesucristú, chí

cúndedóho ìⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a.
¹⁴Té Xímú, àdi Pelú chi úú òu-dé,
 ní cani-dé cuèndú nàcuáa ní quide
 Yá Ndiöxí ndéé dǐhna ní dáquée
 dǐhⁿ-gá ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu
 isràél tnuú nchaa ñáiyu ñá túú
 ndècu ichi-gá, cuèndá cuíní-gá
 chiñuhu ñáhá-yu xii-gá. ¹⁵Te
 dàtnùní ní cǎháⁿ-dé nàcuáa ní cǎháⁿ
 Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te duha
 ní chídó tnùní cue téé ní xóo cǎháⁿ
 tnúhu-gá ndéé sanaha nàcuáa ní
 cǎháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá:

¹⁶Dàtná cuíní-ndó cùu ìⁿ vehe
 ní sáa te ní ngoyo te
 dàndaa-güedé xito cùu úú,
 ducaⁿ sǎtnahá-xi cada-xi ìⁿ
 nduu,

chi ñaní tnáhá ndǐ Dáví ní xóo
 cǎháⁿ ndìhí ñàhá-yu xii-í ní
 cùu, te ní dáñá ndèe-yu ichi-í,
 te na quixí-í te natuha ñàha
 túcú-yu.

¹⁷Te ducaⁿ te vǎi ñáiyu ñá túú cùu
 ñáiyu isràél nandúcú-yu ichi-í
 te cǎháⁿ ndìhí ñàhá-yu.

¹⁸Duha ní cǎháⁿ Yá Ndiöxí, te ducaⁿ
 ní chídó tnùní cue téé ní xóo cǎháⁿ
 tnúhu-gá ndéé sanaha —càchí té
 Jàcobó xǎhaⁿ-dǎ xii-güedé.

¹⁹Te xǎhaⁿ tucu-dé:

—Yúhú càchí iní-í sá vǎ cùú
 dàsatú-ó iní nchaa ñáiyu ta sàndáá
 iní-xi tnúhu Yá Ndiöxí, ñáiyu ñá
 túú cùu ñáiyu isràél, te ìⁿ úú-ni
 tnúhu cúñaha-o nàcuáa cadá-yu.

²⁰Dico xini ñuhu-xi daquihíⁿ-ó
 tütú cúñaha-o sǎ vǎ cǎxí-gǎ-yu
 nchaa sá nchító-ó ndùu táhú nchaa
 sá càchí-yu cùu ndióxí-yu. Te
 cúñaha-o sǎ vǎ cǎháⁿ ndìhí cue téé
 ñandìhí te núu ñá díú ñandìhí-güedé
 cùú-yu, te ni cuè ñáiyu dǐhí vá cǎháⁿ

ndihí-yu té te núu ñá díú yí-yu cùu-güedé, te vá cáxí-yu cuñú quiti cuèhné, te vá cáxí-yu níñí. ²¹Te ducaⁿ cññaha-o, chi ndi tnahá ñuú núu ndécú-yu, te xñdecu ñáyiú isràél dácuaHà-yu tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ndi tnahá nduu ndètatú-yu dácuaHà-yu tnúhu ndíi veñuhu-yu —càchí té Jàcobó xàhaⁿ-dè xii-güedé.

²²Te dätñuní cue téé ní táúchíúⁿ Jèsús dacuaHà ñaha xii-yu tnúhu-gá, ndihi cue téé yñdaha ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ní cachí-güedé sá ndúcú-güedé ìⁿ úú-gá cue téé quíhíⁿ ndihi té Pàblú ndihi té Bèé ñuú Antiòquiá, te ñuú-ducaⁿ ñí cáháⁿ dava-gá ñáyiú ndècu ichi-gá. Te úú cue téé ní ndúcú-güedé, ìⁿ-dè nání-dè Silás, te ìⁿ-dè nání-dè Jùdás, àdi Barsabás chi úú ñuú-dé, te cùnuu-güedé ndi ndúú-güedé. ²³Te ní cadúha ncha cue téé cùnuu tutú canehe-güedé quíhíⁿ, te duha càháⁿ-xi:

“Còvaha díí-ndó nchàa-ndo. Nchúhú cue téé ní táúchíúⁿ Jèsús cáháⁿ-ndí tnúhu-gá, ndihi cue téé yñdaha cue ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá quide ndee iní ñáhá-ndí xii nchòhó cue ñáyiú ndècu ndíi-ndí ichi-gá cuéi ñá díú ñáyiú isràél cúu-ndó. Te nchòhó ñáyiú xñdecu ñuú Antiòquiá, ndíi nchòhó ñáyiú ndècu distritú Siríá, ndíi nchòhó ñáyiú ndècu distritú Ciliciá, càchí tnúhu-ndí xii-ndo sã ²⁴ní níhí-ndí tnúhu sá ìⁿ úú cue téé ndècu iha ní quixi-güedé núu ndécú-ndó, te ñá túú chiúⁿ ni tahu-ndí quixi-güedé. Te sá ìⁿ tnúhu ní cáháⁿ-güedé ní xàhaⁿ-güedé xii-ndo sã ngñdecu

sèñá ñii-ndo, te canchicúⁿ nihnu-ndo nchàa nacuaá ní chídó tnùní ndíi Moisés, te xiáⁿ ní sani ìⁿ ní sani úú iní-ndó, chi ñá túú xini-ndó ñuú ndáá tnúhu càháⁿ-güedé àdi ñá ndáá. ²⁵Te ní ndatnúhu-ndí nàcuáa cunduu sá téndàha-ndí úú cue téé quixi-güedé ndíi té Bèé ndíi té Pàblú, cue téé ío cùu iní-ndí, te cue téé-áⁿ cáháⁿ-güedé nàcuáa càháⁿ-ndí-a. ²⁶Te ñuú-ndí té Bèé ndíi té Pàblú ní sáháⁿ-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu Xítóhó Jesucristú ncha xichi. Te ndi tnahá cuáháⁿ-güedé cuíni-yu cahni ñàhá-yu xii-güedé. ²⁷Te tendaha-ndí té Jùdás ndíi té Silás quixi-güedé tnahá-güedé cachí tnúhu váha-güedé nàcuáa cuáháⁿ tnúhu càháⁿ-ndí. ²⁸Te ñuú-ducaⁿ càháⁿ-ndí càchí tnúhu-ndí nàcuáa càháⁿ Espiritú Yá Ndióxi cada-ndo, chi nchúhú vá càháⁿ-ndí sá cadá-ndó nchàa sá ñí cáháⁿ ndíi Moisés cada ñáyiú, chi ío úhú, te vá yò ndacu cada. Te vitna na càháⁿ-ndí ìⁿ úú-ndí tnúhu nàcuáa cada-ndo. ²⁹Vá cáxí-ndó sã nchító-ó ndúu táhú ncha sá càchí ñáyiú cùu ndióxi-yu, te vá cáxí-ndó cuñú quiti cuèhné, te vá càháⁿ ndíi cue téé ñadíhí te núu ñá díú ñadíhí-güedé cúu-yu, te ni cué ñáyiú ñíhí vá càháⁿ ndíi-yu té te núu ñá díú yí-yu cùu-güedé. Te núu na càda-ndo ncha nacuaá càháⁿ-ndí-a, te cada váha-ndo. Te vitna ío cada ndee ìni-ndó nchàa-ndo-na.” Duha ní chídó tnùní-güedé núu tütú ní tendaha-güedé cuáháⁿ.

³⁰Te ní quide ndee iní-yu cue téé quíhíⁿ ñuú Antiòquiá, te ducaⁿ te

ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé. Te òré ní quexio-güedé ñuú-áⁿ, te ní cana-güedé nchaa ñáyi sàndáá iní tnúhu Jèsús, te ní sáñaha-güedé tutú xií-yu. ³¹Te ní dácuahá-yu tutú ní sáñaha-güedé-áⁿ, te ní cudíí víhí iní-yu chí ío váha càháⁿ tutú-áⁿ. ³²Te té Jüdás ndihi té Silás tnàhá-güedé ní nduu táhú-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiòxí. Te ní xáhaⁿ-güedé vài tnúhu nàcuáa cadá-yu, te vèhi-gá ní cudíí iní-yu cadá-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí cadá-yu. ³³Te ní xíndecu-güedé ìⁿ úú nduu ndihí-yu, te dätñuní ní quide ndee ìní ñáhá-yu xii-güedé cuèndá sá nùhú-güedé núú vèxi-güedé, te mee-ni tē Jüdás cuánuhú-dé. ³⁴Te té Silás ní xáhaⁿ-dē sá vā nùhú-ni-dé. ³⁵Te té Pāblú ndihi té Bèè ní ndóo-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiòxí ñuú Antiòquiá, te vài-gá tucu ñáyi Antiòquiá ní cáháⁿ-yu tnúhu-gá.

Xito cùu uú cuáháⁿ té Pāblú càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí núú ñáyi

³⁶Te sātá nī cuu cuéhé nduu, te ní xáhaⁿ tē Pāblú xii té Bèè:

—Na quèhíⁿ-ó nchaa ñuú núú ní sáháⁿ-ó ní cáháⁿ-ó tnúhu Yá Ndiòxí cáháⁿ ndihi-o nchaa ñáyi ní tuha ichi-gá cuèndá quini-ó nūu ndècu váha-yu —càchí-dé xāhaⁿ-dē.

³⁷Te té Bèè ní xáhaⁿ-dē sá quèhíⁿ ndihi-güedé té Juàá, àdi Mácú chí úú òu-dé. ³⁸Dico té Pāblú ñá ní dàna-gá-dé quíhíⁿ té Juàá, chí ní dándóo ñaha-dē xii-güedé cútnàhá ní xíndecu-güedé Pānfilíá, te ní nacuico-dē cuánuhú-dé, te ñá túú-gá ní sáháⁿ ndihi ñaha-dē

xii-güedé. ³⁹Xíáⁿ ní cuu ní tenàá tnàhá tē Bèè ndihi té Pāblú, te ichi càa ichi caa ní cuu-güedé. Te té Bèè ndihi té Mácú ní quée-güedé bàrcú cuáháⁿ-güedé Chìpré. ⁴⁰Te té Pāblú ní xáhaⁿ-dē xii té Silás sá quèhíⁿ ndihi ñaha-dē, te ñáyi sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús ní cáháⁿ ndihí-yu Yá Ndiòxí sá chíndèe ñaha-gá xii-güedé. ⁴¹Te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé te ní yáha-güedé nihí distritú Síríá ndihi distritú Ciliciá. Te ní cáháⁿ-güedé tnúhu Jèsús núú nchaa ñáyi ní sàndáá iní tnúhu-gá, núú xíáⁿ ío-gá ní cudíí iní-yu cadá-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí.

Tnàhá té Timùteú cuáháⁿ ndihi-dé té Pāblú ndihi té Silás

16 Te té Pāblú ndihi té Silás cuáháⁿ-güedé ñuú Dèrbé ndihi ñuú Lìstrá, te ñuú Lìstrá yàcáⁿ ndécú ìⁿ tée nàni Timuteú. Te tée-áⁿ sàndáá iní-dé tnúhu Jèsús, te tnàhá ñáná-dē sàndáá iní-aⁿ tnúhu-gá, te ñaha isràèl cúú-áⁿ, te tée grìégú cúú tātá-dē.

²Te nchaa ñáyi ní sàndáá iní tnúhu-gá ñáyi ndècu ñuú Lìstrá, ndihi ñáyi ñuú Ìconiú, nchaa ñáyi-áⁿ cudíí iní-yu nàcuáa quide-dé.

³Te ní cuini té Pāblú sá tnàhá té Timùteú quèhíⁿ ndihi-dé dava-gá ñuú, núu xíáⁿ díhna-gá sēñá ní sáha té Pāblú ñii té Timùteú, chí ñá ní tnàhá iní té Pāblú sá càháⁿ cuéhé ñáyi isràèl cuèndá té Timùteú. Te nchaa ñáyi isràèl ndécú ñuú-áⁿ xini-yu sá tē grìégú cúú tātá-dē, te ñá díú tē isràèl cúú-dē, te xíáⁿ ní sáha té Pāblú sēñá ñii té Timùteú. ⁴Te ndi tnàhá ñuú ndi tnàhá ñuú cuáháⁿ-güedé càháⁿ ndihi-güedé nchaa ñáyi

ní sándáá iní tnúhu Jèsús. Te ní xáhaⁿ-güedě nàcuáa càháⁿ tutú ní cadúha cue tée ní táuchíúⁿ Jèsús dacuàha ñaha xí-yu tnúhu-gá, ndihi cue tée yìndaha ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ñuú Jerusalén. ⁵Te cuendá ducaⁿ ní sáháⁿ-güedé nchaa ñuú núú ndécú ñáyiú sándáá iní tnúhu-gá ní dácúháⁿ ñaha-güedé xí-yu, núú xíáⁿ tá cùu túha-gá-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te vài-gá-yu ní tuhá-yu ichi-gá.

Ní dácótó ñaha-xi xii té Páblú sá ní xiní-dé ìⁿ tée distritú Macèdoniá

⁶Te ñá ní dàña Espíritú Yá Ndiöxí quíhíⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá distritú Àsiá, núú ní sáháⁿ-güedé distritú Frìgiá ndihi distritú Gàlaciá cáháⁿ-güedé tnúhu-gá. ⁷Te ní sáá-güedé yuhu distritú Mìsiá. Te quíhíⁿ-güedé distritú Bitiniá ní cùu, dico ñá ní dàña Espíritú Yá Ndiöxí quíhíⁿ-güedé yàcáⁿ. ⁸Te ní yáha-güedé Mìsiá, te ní quexìo-güedé ñuú Tròás, te yàcáⁿ ní nanínáhá-ndí ndihi-dé. ⁹Te ìⁿ niú ní dácótó-xí núú tè Páblú sá ní xiní-dé ìⁿ tée distritú Macèdoniá nútñí-dé, te ní xáhaⁿ tée-áⁿ xii té Páblú: “Cada ndee iní-n quíhíⁿ-n Màcedoniá chi dacuàha ñaha-n nchaa sá xiní-n”, càchí-dé xáhaⁿ-dè, ní dácótó ñaha-xi xii té Páblú. ¹⁰Te cuendá sá dúcáⁿ ní dácótó ñaha-xi xii té Páblú núú ní ndatnúhu-ndí quíhíⁿ-ndí Macèdoniá, chi ní cutnùní iní-ndí sá cáná ñaha Yá Ndiöxí quíhíⁿ-ndí cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núú ñáyiú yàcáⁿ.

Té Páblú ndihi té Silás ndécú-güedé ñuú Filipú

¹¹Te ní quee-ndí bàrcú ñuú Tròás, te cuáháⁿ ndáá-ndí ñuú Samòtraciá,

te yàcáⁿ ní quexìo-ndí, te ní yáha-ni-ndí cuáháⁿ-ndí. Te nduu tnèé ní quexìo-ndí ñuú Nèàpòlís. ¹²Te yàcáⁿ ní quene-ndí bàrcú, te xìca-na-ndí cuáháⁿ-ndí ñuú Filipú te ñuú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Macèdoniá. Te yàcáⁿ ní cudíi-ndí ní xíndecu tnaa-ndí. Te ñuú Filipú-áⁿ ìo cùnuu-xi, chi ìo chitu ñáyiú ròmá ní ngóo-yu. ¹³Te nduu ndètatú-yu ní quee-ndí ñuú cuáháⁿ-ndí ìⁿ xio yuhu yùte, chi yàcáⁿ sáháⁿ-yu càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí. Te òrè ní quexìo-ndí, te ní naníhí tnáhá-ndí ndihi mee-ni ñáyiú dèhí, te ní cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí ní xíndedóho-yu. ¹⁴Te ndècu ìⁿ ñaha nani Lidiá ní xíndedóho-aⁿ nàcuáa ní cáháⁿ-ndí, te ñaha ñuú Tiàtirá cúú-áⁿ, te dico-aⁿ dóo muràdú, te ìo càháⁿ ndihí-aⁿ Yá Ndiöxí. Te diu-ni mee Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá ní sándáá iní-aⁿ tnúhu ní cáháⁿ té Páblú. ¹⁵Te ní sandute-aⁿ ndihi landú-aⁿ, ndihi nchaa ñáyiú xínu cuechi núú-aⁿ, te ní cachí-aⁿ xii-ndí: —Te núú ní cutnùní iní-ndó sá ní sándáá ndisa iní-í tnúhu Jèsús, te cundecu tnaa-ndo vèhe-í —càchí-aⁿ xii-ndí.

Te ní quide yica-aⁿ ní xíndecu-ndí vehe-aⁿ.

¹⁶Te ìⁿ nduu ñuhu-ndí ichi cuáháⁿ-ndí núú càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí, te ní naníhí-ndí ìⁿ xíchí ñúhú ichi, te yèhí ñaha espíritú cùndèhí yucu ñávàha xii-xi. Te xíáⁿ ní quide ní cáháⁿ-xi nchaa sá vǎ yǎo tnàhí cùtnuní iní-xi núú nchaa ñáyiú ní sángándihí ñaha xii-xi. Te ñáyiú dii vèhe-xi xínu cuechi-xi ìo vài díhúⁿ ní níhí-yu chi ní cháhu nchaa ñáyiú ní sángándihí ñaha

xii-xi. ¹⁷Te xíchí-ǎⁿ nǐ chinchícúⁿ ñáhá-xí xii-ndí ndihi té Pǎblú ndëndaha ñaha-xi cuáháⁿ, te ní cáháⁿ níhi-xi xǎhaⁿ-xi xii dava-gá ñáyi:

—Cue té-a xìnu cuechi-güedé núú Yǎ Ndiǒxí, chi ío càhnu cuu-gá, te cǎchí tnúhu-güedé nása cada-ndo naníhí tàhú-ndó —cǎchí-xi xǎhaⁿ-xi xii-yu.

¹⁸Te tǐtní xito ní yáha-ndí ducaⁿ-ni nǐ cáháⁿ-xi. Te ñá ní cùndee-gá iní té Pǎblú sá dúcáⁿ cǎháⁿ-xi, núu ní nanchocuíhnu-dé núu nútñi-xi, te ní xáhaⁿ-dě xii espíritú cùndìhi yucu ñávǎha yìhi ñaha xii-xi:

—Ío càhnu cuu Xítóhó Jesucrístú, núu xǎⁿ cǎchí-í sá xócuñí-n vǎ quíhí-gǎ-n yìqui cuñú xíchí-a —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dě.

Te òré-ni ní quee espíritú cùndìhi yucu ñávǎha-ǎⁿ yìqui cuñú-xi.

¹⁹⁻²⁰Te ñáyi dii vèhe-xi xinu cuechi-xi-ǎⁿ nǐ cutnùní iní-yu sá vǎ ñihí-gá-yu díhúⁿ cuendá tnúhu cǎháⁿ-xi, núu ní tñí-yu té Pǎblú ndihi té Silás ndécá ñáhá-yu cuáháⁿ núu cuè té cùchiuⁿ Romá, te xáhǎⁿ-yu xii-güedé:

—Cue té-a cùu-güedé cue tée isràél, te ío dusaⁿ xǐquide-güedé ñúú-ó. ²¹Te cuíní-güedé cada-o nàcuáa quide-güedé, te vǎ cúu dùcaⁿ cada-o chi ñáyi nàcióⁿ Rómá cúu-ó —cǎchí-yu xáhǎⁿ-yu xii cue té cùchiuⁿ.

²²Te uuⁿni ní cáháⁿ nchaá-yu, te xáhǎⁿ-yu sá ñà túu quide váha té Pǎblú ndihi té Silás. Te cue té cùchiuⁿ ní cǎndeé-güedé dóo tǎ Pǎblú ndihi dóo tǎ Silás ní ndátá-güedé, te ní táuchíúⁿ-güedé

caniha-güedé ndihi tnudi xii-güedé. ²³Te ní caniha-güedé, te dǎtnùní ní chihi ñaha-güedé vecaá. Te ní xáhaⁿ-güedé xii tée ndëchito vecaá sá cádá cuèdadú víhí-dé cuendá ná canú-güedé vecaá. ²⁴Te cuendá sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-güedé, núu tée ndëchito vecaá ní dáyǎha ñaha-dé ingá cuàrtú ndécú xítí vecaá, te ní chihi-dé sáhá-güedé yaú nduhu, te ní quide tǐi-dé.

²⁵Te dava niú ní cáháⁿ ndihi té Pǎblú ndihi té Silás Yǎ Ndiǒxí, te ní xita-güedé ndudú ní quide càhnu ñaha-güedé xii-gá. Te dava-gá cue té yìhi vecaá ní xíndedóho-güedé nàcuáa ní xita-güedé. ²⁶Te uuⁿni níhi víhi ní tnáa ní quidi-xi ndéé cimièntú vecaá, te ní nacaáⁿ nchaa yèhe vecaá, te ní ndihi cadèna ndútú cuè té yìhi vecaá ní nandáxi. ²⁷Te ní ndiquíú cúnú iní tée ndëchito vecaá, te ní quide cuendá-dé nchìi nchaa yèhe vecaá. Te ní tava-dé machítí-dé cahni-dé méé-dé ní cùu, chi ní cáháⁿ-dě sá ní ndihi cue té yìhi vecaá ní xinu ni cùu. ²⁸Te té Pǎblú ní cáháⁿ níhi-dé, te xáhǎⁿ-dě xii tée ndëchito vecaá: —Vǎ dúcáⁿ càda-n cahni-n mee-n, chi nchaa-ni-ndí yíhí —cǎchí-dé xáhǎⁿ-dě xii tée ndëchito vecaá.

²⁹Te dǎtnùní ní xícáⁿ tée ndëchito vecaá ñuhú, te xìnu-dé cuánguihu xítí vecaá núu yíhí tǎ Pǎblú ndihi té Silás, te quidi ñaha-ná-xi xii-dé ní quexìo-dé ní ngüíñí xítí-dé núu-güedé. ³⁰Te dǎtnùní ndécá ñaha-dé xii-güedé ní ndee vecaá, te ní xícáⁿ tnúhú-dé núu-güedé, te xáhǎⁿ-dě:

—Nchòhó cachí tnúhu-ndo ñasa cada-í naníhí tàhú-í —cǎchí-dé xáhǎⁿ-dě.

³¹ Te ní xáhaⁿ-güedë:

—Quindáá iní-n ndíhi ñadihí-n, ndíhi landú-n, ndíhi nchaa ñáyiú xínu cuechi núú-n tnúhu cáháⁿ Xítohó Jesucristú, te naníhí tãhú-ndó —càchí-güedé xáhaⁿ-güedë.

³² Te ní dácuahá ñaha-güedé xii té ndëchito vecaá ndíhi nchaa ñáyiú ndëcu vehe-dé tnúhu Yá Ndiöxí. ³³ Te ñiú-ni òré-án ní naquete-dé sátá-güedé núú ní ñáni, te dãtnùni ní sandute-dé ndíhi-yu. ³⁴ Te ndëca ñaha-dé cuáháⁿ vehe-dé ní sãñaha-dë sá ní xexi-güedé, te ní cudíí víhí iní té ndëchito vecaá ndíhi nchaa-dé vehe-dé sá ní tuhá-yu ichi Yá Ndiöxí. Te cuándíhu tucu té Pãblú ndíhi té Silás vecaá.

³⁵ Te nduu tnëé ní xáhaⁿ cuè té cùchiuⁿ xii poleciá cuáháⁿ-güedé cùu-güedé té ndëchito vecaá queñuhu-dé úú cue té cuanguihu ndedí nduu ñcu núhú-güedé. ³⁶ Te té ndëchito vecaá ní xáhaⁿ-dë xii té Pãblú ndíhi té Silás:

—Cue té cùchiuⁿ ní cachí-güedé sá quée-ndó nùhú-ndó, chi ñã túú-gã ná cada-güedé, chi sa ní yáha cuëndá-ndó —càchí té ndëchito vecaá xáhaⁿ-dë xii-güedé.

³⁷ Te té Pãblú ní xáhaⁿ-dë xii cue té cùu poleciá:

—Tée ròma cúú-ndí, te vá cúú dùcaⁿ-ni cunduu, chi ní caniha-güedé tnudii xii-ndí, te ní xiní-yu nchaá-yu. Te ñã túú tnàhí ní xicáⁿ tnúhú-güedé nùu ndáá ndëcuéchi-ndí àdi ñáhá, chi cuëndá-ni ní chihi ñaha-güedé vecaá xii-ndí. Te vitna cuini-güedé dacacu ñaha-güedé núhú-ndí cuëndá sá vã yõo quiní ñáhá

nùhú-ndí cáháⁿ-güedé, dico vá cúú dùcaⁿ cada ñaha-güedé xii-ndí. Chí cuáháⁿ cùñaha-ndo na quixi mee-güedé queñuhu ñaha-güedé —càchí té Pãblú xii-dé cue poleciá.

³⁸ Te cue té cùu poleciá cuánuhú-güedé núú ndécú cuè té cùchiuⁿ, te ní xáhaⁿ-güedé nàcuáa ní cáháⁿ té Pãblú. Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ pòleciá sá téè ròma cúú-güedé, xíãⁿ ní yùhú-güedé. ³⁹ Te ní sáháⁿ cue té cùchiuⁿ yehe vecaá, te ní xáhaⁿ-güedé sá cadá càhnu iní-güedé sá ní chihi ñaha-güedé vecaá, te ní ndeñuhu ñaha-güedé vecaá. Te ní cáháⁿ ndàhú-güedé núú cuè té ní xíhi vecaá sá ndéé-güedé ñuú-áⁿ nùhú-güedé. ⁴⁰ Te ní ndee-güedé vecaá, te cuáháⁿ-güedé vehe tá Lidiá, te ní ndatnúhu-güedé ndíhi nchaa ñáyiú ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús, te ní xáhaⁿ-güedé xií-yu nàcuáa cadá-yu, te ío ní cudíí ñni-yu, te ducaⁿ te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé.

Ío dusaⁿ quide ñáyiú ñuú Tesalónica

17 Te ní yáha-güedé ñuú Anfípolis ndíhi ñuú Apòloniá, te ní quexìo-güedé ñuú Tesalónica, te yacáⁿ cáá ñiⁿ veñuhu ñáyiú isràel. ² Te ní sáháⁿ té Pãblú veñuhu-án, chi ducaⁿ tnàhí quide-dé, te ndi tnahá nduu ndetatú-yu ní sáháⁿ-dé veñuhu-án ùni xito. Te ní ndatnúhu ndíhi ñaha-dë xií-yu nàcuáa ní chidó tnùni cue té ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndé sanaha. ³ Te ní xitnúhu ñaha-dë nàcuáa ní cáháⁿ cue té-án sá Crìstú Yaá tendaha Yã Ndiöxí quixi ñuyú-a ndoho vñi-gá, te cuú-gá, te ndoto-gá, te xáhaⁿ-dë:

—Te diu Jèsús cúu Crìstú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí ní quixi ñuyú-a, núu xíăⁿ càchí tñuhu-í vitna —càchí té Păblú xăhaⁿ-dě xií-yu.

⁴Te dava ñáyiú isràèl ní sándáá iní-yu tñuhu ní cáháⁿ té Păblú, te ní níhí tñáhă-yu ndihi-dé, ndihi té Silás. Te vai ñáyiú grìegú ñáyiú càháⁿ ndihi Yá Ndiöxí ní sándáá iní-yu tñuhu Jèsús. Te ndècu titní ñáyiú dîhí ñáyiú cùnuu, te ñáyiú-áⁿ tñahă-yu ní sándáá iní-yu tñuhu-gá. ⁵Te dava ñáyiú isràèl ñá túu ní cùu váha iní-yu núu tē Păblú ñuu ní ndúcü-yu cue tē cuihna iní-xi tuhío-güedé cada chüuⁿ-güedé, chi ndi cuihnu ndi cuihnu-ni-güedé, te nchaá-yu ndihi cue tē-áⁿ ndi coyo ndi coyó-yu xícuáá-yu. Te sátá ñi tecú dóho dava-gá-yu, te ní sáháⁿ tuhá-yu, te ío ní quide dúsáⁿ-yu. Te nísáháⁿ-yu vehe té Jàsón, te ní quide yìcá-yu ní quíhu-yu vehe-dé nándücü-yu té Păblú ndihi té Silás cuendá queñuhu ñahă-yu núu nchàa ñáyiú. ⁶Te ñá ní nàníhí ñahă-yu xii-güedé, núu xíăⁿ ní tñií-yu té Jàsón ndihi ñiⁿ úú-gá cue tē sándáá iní tñuhu Jèsús, te tãñuhu ñahă-yu xii-güedé cuáháⁿ núu cuè tē cùchiuⁿ. Te òré ní quexíó-yu núu ndécú cuè tē cùchiuⁿ, te ní ngúíta-yu ní cuáá-yu, te xăhăⁿ-yu xii-güedé:

—Ní quexíó cue tē-ăⁿ ñuu-ó, te ío dusaⁿ quide-güedé, te ducaⁿ-ni quide-güedé nchaa ñuu núu xíca cùu-güedé. ⁷Te té Jàsón-ăⁿ ní xáhaⁿ-dě sá cúu cùndecu-güedé vehe-dé, te ñá túu sándáá iní-güedé nàcuáa càháⁿ té Cèsár tēe yìndaha cuéhé nacióⁿ, te càchí-güedé sá ndécú ñngá tēe cùnuu-gá tucu

nàni-dé Jèsús —càchí-yu xăhăⁿ-yu xii cue tē cùchiuⁿ.

⁸Te sátá dúcáⁿ ñi cáháⁿ-yu, te ní cudééⁿ víhí cuè tē cùchiuⁿ ndihi dava-gá ñáyiú ndèdóho. ⁹Te vai díhúⁿ ñi xícaⁿ cue tē cùchiuⁿ núu tē Jàsón ndihi dava-gá cue tē cuáháⁿ ndihi-dé cuendá té Păblú ndihi té Silás, te núu na ndèe-güedé nùhú-güedé, te nacuañaha cuè tē cùchiuⁿ díhúⁿ-güedé.

**Té Păblú ndihi té Silás
ndécú-güedé ñuu Bèrea**

¹⁰Te òré ní cundiquíⁿ, te ní quide ndee iní ñahă ñáyiú sándáá iní tñuhu Jèsús xii té Păblú ndihi té Silás, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé ñuu Bèrea. Te diu-ni nduu ñi sáa-güedé yàcáⁿ ní sáháⁿ-güedé veñuhu ñáyiú isràèl. ¹¹Te váha-gá iní ñáyiú ñuu Bèrea dácúúxí ñáyiú ñuu Tesalónica, chi ío ní cudí iní-yu ní xíndedóho-yu tñuhu Jèsús, te ñiⁿ nduu ñiⁿ nduu ní dácuañă-yu tñuhu ní chídó tñuní cue tē ní xóo cáháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha cuendá cuiní-yu quini-yu núu ndáa càháⁿ té Păblú ndihi té Silás. ¹²Te titní ñáyiú isràèl ní sándáá iní-yu tñuhu-gá ndihi titní cue tē grìegú ndihi ñáyiú dîhí ñáyiú cùnuu ní sándáá iní-yu. ¹³Te dava ñáyiú isràèl ndécü-yu ñuu Tesalónica, te ñáyiú-áⁿ ñi níhí-yu tñuhu sá ndécú tē Păblú ndihi té Silás ñuu Bèrea càháⁿ-güedé tñuhu Yá Ndiöxí, núu xíăⁿ ní sáháⁿ-yu ñuu Bèrea ní dácuañdèndé-yu núu nchàa ñáyiú vátá dácuañha-gá. Te ñáyiú-áⁿ ñi sándáá iní-yu tñuhu ndehnde te ní cudééⁿ víhí-yu núu-güedé. ¹⁴Te òré-áⁿ ñi xáhaⁿ ñáyiú sándáá iní

tnúhu-gá xii té Páblú sá quíhⁿ-dé yuhu lámár, te ní xica-dé cuáháⁿ-dé, te té Silás ndíhi té Timùteú ní quendóo-güedé ñúú Bèreaá. ¹⁵Te ñⁿ úú-güedé cuáháⁿ ndíhi-güedé té Páblú, te ndèca ñaha-güedé cuáháⁿ ndéé ñúú Àtenás, te ní xáhaⁿ té Páblú xii-güedé:

—Núu na nùhú-ndó, te cúu-ndo tè Silás ndíhi té Timùteú ná quíxí ndíhi-ni-güedé nanítnáhá-ndí iha — cächí-dé xáhaⁿ-dë.

Te ní xica-güedé cuánuhú-güedé.

Té Páblú ndécú-dë ñúú Àtenás

¹⁶Te ñúú Àtenás ndétú tè Páblú quíhⁿ té Silás ndíhi té Timùteú. Te yacáⁿ ní xiní-dé sá ño cuéhé sá cächí-yu cùu ndióxí-yu ndècu te ñá ndàá sá díú ndióxí cúu-xí, te xíáⁿ ñá túú ní cùu váha iní-dé, chi ñá tnàhá iní-dé nàcuáa quidé-yu. ¹⁷Te ní sáháⁿ-dé veñúhu ní cáháⁿ ndíhi-dé ñáyíu isràél ndíhi dava-gá ñáyíu cáháⁿ ndíhi Yá Ndiòxí. Te ñⁿ nduu ñⁿ nduu sàháⁿ-dé xití ñúú cáháⁿ-dé tnúhu-gá ndíhi nchaa ñáyíu xica cuu yacáⁿ. ¹⁸Te cue tée cùu epicureú ndíhi cue tée cùu estoicú, cue tée-áⁿ ñí ndatnúhu-güedé ndíhi té Páblú, te dava-güedé xítnàha-güedé:

—iNá tnúhu vñhi cáháⁿ tée lúcú-áⁿ! —cächí-güedé xítnàha-güedé.

Te dava-güedé xítnàha-güedé:

—Sàni iní-ndí sá cáháⁿ-dé cuendá ndióxí sá vätá quíní-gá-ó — cächí-güedé xítnàha-güedé.

Te ducaⁿ xítnàha-güedé, chi cáháⁿ té Páblú tnúhu Jèsús, te ní cáháⁿ-dé nàcuáa ní dándótó ñàha Yá Ndiòxí xii-gá, xíáⁿ núu ducaⁿ xítnàha-güedé. ¹⁹Te ndèca

ñaha-güedé xii té Páblú cuáháⁿ ñⁿ xichi núu nání Àreópagú, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé:

—Cachí tnúhu ndáá-n nàsa cuáháⁿ tnúhu cáháⁿ-n, chi na cùtnuní ndáá iní-ndí, ²⁰chi ducaⁿ-ni cáháⁿ-n tnúhu sá ñà túú sàcúndèdóho-ndí, te cuíní-ndí cachí tnúhu ndáá-n nàsa nduu tnúhu-áⁿ cuendá cutnùní váha iní-ndí —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-dé.

²¹Te nchaa ñáyíu ñúú Àtenás ndíhi ñáyíu dava-gá ñúú, mee-ni tnúhu saa cuíní-yu cáháⁿ-yu, nchaa sá vätá cùndèdóho-gá-yu cuíní-yu cundedóho-yu.

²²Te té Páblú ní ngúnutnñ-dé núu xixúcu-yu nchaa-yu, te xáhaⁿ-dë:

—Nchòhó cue ñáyíu ñúú Àtenás, cundedóho-ndo nchaa tnúhu na cáháⁿ-í-a. Ío quide cahnu nchòhó sá cächí-ndó cùu ndióxí-ndó. ²³Te vitna ní quexìo-í ñúú-ndó, te ní xiní-í sá yàyacáⁿ ndécú nchaa sá cächí-ndó cùu ndióxí-ndó cáháⁿ ndíhi-ndo. Te ní xiní-í ñⁿ xichi núu ndéé tnuní quidé cahnu-ndo Yá Ndiòxí Yáá ñá túú xìní-ndó, te diu-ni ducaⁿ cáháⁿ lètrá ndéé tnuní xíáⁿ, te cächí-xi: “Iha quide cahnu-ndí Ndiòxí sá ñà túú xìní-ndí”, duha cáháⁿ lètrá-áⁿ.

Te quide cahnu-ndo Yá Ndiòxí cáháⁿ-ndó, dico ñá túú xìní-ndó nàsa càa-gá, te yúhú xìní ndáá-í nàcuáa càa Yá Ndiòxí, chi diu-ni Yá Ndiòxí cáháⁿ ndíhi-í, te diu tnúhu-gá cáháⁿ-í vitna.

²⁴Te diu Yá Ndiòxí ní cadúha-gá ñuyú-a ndíhi nchaa sá ío, núu diu-gá cúu Xìtohó ñuyú-a ndíhi andíu. Te ñá túú xìní ñuhu-gá vehe dàca ñáyíu ñuyú-a cundecu-gá.

²⁵Te ñá túú xìni ñuhu-gá ñáyiú chindee ñàhá-yu xii-gá, chi mee-gá quidé-gá nchító-ó ndècu-o te tàxi-gá yóco táchí-ó ndìhi nchaa sá xíní ñuhu-o.

²⁶Te ndéé sanaha ñí cadúha-gá ìíⁿdii-ni tée, te ñiu-ni níñí-dě cúú ñáyiú ndècu ñicaxico ñuyíú. Te ñiu-ni mee Yá Ndiòxí ní xáhaⁿ-gá nchaa núú cùndécú-yu, te mee-gá ní cáháⁿ-gá ná daha cuía cudíi nchaa nàcióⁿ ndìhi mèè-yu. ²⁷Te cuíní-gá sá ncháá ñáyiú nanducu ñàhá-yu cáháⁿ ndìhi ñàhá-yu xii-gá, te mee-gá ndécú tũha-gá sá càháⁿ ndìhi ñaha-gá xií-yu ìíⁿ ìíⁿ-yu. ²⁸Te ñiu-ni Yá Ndiòxí xító ñaha-gá xií-yu núú cùdíi-yu ndècu-yu te càndá-yu. Te duha ní cáháⁿ ìíⁿ ñaní tnàhá-ndó, tée ní cutnùní iní-xi ní xíndecu ndéé sanaha, te ní xáhaⁿ-dě xií-yu: “Nchaa-o cùu-o déhe Yá Ndiòxí”, duha ní xáhaⁿ-dě xií-yu. ²⁹Te núú déhe Yá Ndiòxí cúú-yu ncháá-yu, te vá cúú cãháⁿ-yu sá Yá Ndiòxí cúú sã ñí cadúha-yu ndahá-yu. Te sá ñí cadúha-yu cùu ndiòxí-yu-áⁿ, dava cùu-xi díhúⁿ cuááⁿ, dava cùu-xi díhúⁿ cuixíⁿ, dava cùu-xi yúú. Te mèè-yu ní cahu iní-yu nàcuáa cunduu sá cúú ndiòxí-yu. ³⁰Te cùtnàhá ñá túú ní cùtnuní iní-yu sá nèhè ní quidé-yu ní cadúha-yu nchaa xiáⁿ, te ñá túú ní quide cuendá Yá Ndiòxí sá dúcáⁿ ñí quidé-yu. Te vitna càchí Yá Ndiòxí sá dãná nchaa ndi túhú-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ³¹Te Yá Ndiòxí nãhá-gã ná nduu cùndecu nchaa ñáyiú núú-gã, te mee-gã sa ñaha-gã ndëndida càa ñáyiú ní quide váha, te ndëndida càa ñáyiú ñá túú ní quide váha. Te mee-gã ní

xáhaⁿ-gã xii Déhe-gá Yaá nání Jèsús cúñaha-gã xií-yu núú ndëndida càa-yu ní quide váha te ndëndida càa-yu ñá túú ní quide váha. Te mee Jèsús cáháⁿ ndáá cuiti-gá, te sa ñaha-o sá ncháá xĩáⁿ cada Jèsús, chi ñiu cuendá-áⁿ ñí dándótó ñaha Yá Ndiòxí xii-gá —càchí té Pãblú xãháⁿ-dě xií-yu.

³²Te óré ní cáháⁿ té Pãblú sá ñí ndoto Jèsús, te dava ñáyiú ñá ní tnàhá iní-xi tnúhu ní cáháⁿ-dè ní cáháⁿ yíchí-yu. Te davá-yu ní xáhãⁿ-yu xii-dé:

—Te ñngá xito quixi-n, te cáháⁿ tucu-n tnúhu ní cáháⁿ-n vitna —cachí-yu xáhãⁿ-yu xii-dé.

³³Te ní xica-dé cuáháⁿ-dè. ³⁴Te dava ñáyiú ní xíndedóho tnúhu ní cáháⁿ té Pãblú ní sándáá iní-yu Jèsús, te ní chindee tnúhu ñàhá-yu xii-dé. Te ìíⁿ tée cùchiuⁿ Areópagú nání-dě Nixú ndìhi ìíⁿ ñadìhí nání-áⁿ Dãmarís, tnàhá-yu ní sándáá iní-yu tnúhu-gá ndìhi dava-gá-yu.

Té Pãblú ndécú-dě ñuú Còrintú

18 Te té Pãblú ní quee-dé ñuú Atenás cuáháⁿ-dè ñuú Còrintú. ²Te yacáⁿ ní naníhí tnàhá-dě ndìhi ìíⁿ tée isràel nání-dě Àquilú, te tée-áⁿ cúú-dě tée distrítú Pòntó, te ní xíndecu-dé ndìhi ñadìhí-dé tá Priscilá ñuú Rómá. Te té Cèsár tée yìndaha cuèhé nàcióⁿ, tée nani Claudiú ní xáhaⁿ-dè sá vá cúú-gã cundecu ñáyiú isràel ñuú Rómá, te xiáⁿ ñuú ní ndee té Àquilú ndìhi ñadìhí-dé cuáháⁿ-yu ñuú Còrintú. Te sácú-ni nduu ní cuu sá ñí quexió-yu ñuú-áⁿ, te ní sáháⁿ té Pãblú ní ndatnúhu ndìhi ñaha-dě xií-yu vehé-yu. ³Te ní xáhãⁿ-yu

sá cùndècu-dé cada chiùⁿ ndihi ñahá-yu, chi ìⁿ-ni chiùⁿ quide-dé ndihí-yu, te ní xóo dacàá-yu vehe dóó. Te núu xíáⁿ ní xíndecu ndihi ñaha tẽ Pãblú ní quide chiùⁿ ndihi ñaha-dé xíí-yu. ⁴Te núu ùná núu ùná nduu, nduu ndètatú-yu, ní xóo quíhíⁿ-dé veñúhu ñáyiu isràél. Te ní ndatnúhu-dé ndihi ñáyiu isràél ndihi ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél, te ní xáhaⁿ-dẽ sá quèndáá iní-yu tnúhu Jèsús.

⁵Te té Silás ndihi té Timùteú ní quee-güedé distrítú Macèdoniá cuáháⁿ-güedé núu ndécú tẽ Pãblú. Te òré ní quexìo-güedé, te ní cáháⁿ-ni té Pãblú tnúhu Yá Ndiòxí núu ñáyiu isràél, te xáhaⁿ-dẽ xíí-yu sá Jèsús cúú-gã Crístú Yáá ní tendaha Yá Ndiòxí ní quixi ñuyíú-a. ⁶Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dé ñuu ní nàà ndihi ñàhá-yu xii-dé, te ní cáháⁿ cuèhé-yu cuèndá-dé, núu xíáⁿ ní naquidi-dé dóó-dẽ. Te ducaⁿ ñí quide-dé cuèndá sá cútnùní iní-yu sá ñá ní tnàhá iní-dé nàcuáa ní cáháⁿ-yu, te ní xáhaⁿ-dẽ xíí-yu:

—Yúhú ñá túú cuèchi-í, te núu ní xíta nihnu-ndo, xíáⁿ quèndóo cuèchi mee-ñá-ndó. Te vitna quíhíⁿ-í cáháⁿ ndihi-í ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél, te vá nándùcu-gá-í nchòhó ñáyiu isràél cáháⁿ ndihi ñaha-í xii-ndo —càchí-dé xáhaⁿ-dẽ xíí-yu.

⁷Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé vehe ìⁿ tée nàni Justú, te tée-áⁿ ndécú yàtni-dé núu cáá veñúhu, te tnàhá-dé càháⁿ ndihi-dé Yá Ndiòxí. ⁸Te té Crìspú tée yìndaha veñúhu-áⁿ ñí sándáá iní-dé Jèsús ndihi ñadìhí-dé ndihi landú-dé. Te vài ñáyiu ñuú Còrintú ní sáháⁿ-yu

ní xíndedóho-yu tnúhu-gá, te ní sándáá iní ñáhã-yu xii-gá, te ní sanduté-yu. ⁹Te ìⁿ niú ní cáháⁿ saní té Pãblú sá ñí xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii-dé:

—Cáháⁿ-ni-n tnúhu-í, te vá yùhú-n nchàa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ ñáyiu, ¹⁰chi yúhú chindee ñàhá-í xii-n, te vá yóo ìⁿ cada úhú ñáhá xii-n, te vài-gá ñáyiu ñuú-áⁿ quèndáá iní-yu tnúhu-í —càchí-gá xáhaⁿ-gã núu sàní-dé.

¹¹Te ñuú Còrintú ní xíndecu té Pãblú ìⁿ cuía dava, te mee-ni tnúhu Yá Ndiòxí ní xóo dacuàha-dé ñáyiu.

¹²Te ndècu-gá-dé ñuú-áⁿ ñí ngóo té Gàlìon chiùⁿ taxi tñuní-dé distrítú Acáyá. Te dàvá-áⁿ ñí cudééⁿ ñáyiu isràél núu tẽ Pãblú, te ní tñii ñàhá-yu xii-dé ndécá ñàhá-yu cuáháⁿ núu cuè tée cùchiuⁿ. ¹³Te ní xáhãⁿ-yu xii té Gàlìon tée cùu gobiernú:

—Tée-a ní quexìo-dé ñuú-ó xica cuu-dé te cuìní-dé dandàhú ñáhã-dẽ chitnahá-ndí-dé cada-ndí nàcuáa quide-dé quidé càhnu-dé Ndiòxí-dẽ, te dañá-ndí vá cadá-gã-ndí nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuáa cundecu-o cuìní-dé —càchí-yu xáhãⁿ-yu xii tée cùu gobiernú.

¹⁴Te té Pãblú cuìní-dé cani-dé cuèndú ní cùu, te ní ngúíta té Gàlìon càháⁿ-dé, te xáhaⁿ-dẽ xíí-yu:

—Nchòhó ñáyiu isràél, cundedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í-a. Te núu ndècu núu ìⁿ cuèchi ní quide-dé àdi ní sahani-dé ìⁿ ndíyi, te cuu cundáá-xi iha, te cáháⁿ-ndó ñuu nándi cùu sá ñí quide-dé, ¹⁵àdi dico-ni sá ìⁿ tnúhu ní cáháⁿ-dé, te yáchí-gá chí cuáháⁿ yacáⁿ

ndatnúhu-ndo nõú meé-ndó, chi mee-ni sã ñà túú quide-dé nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-ndo caháⁿ-ndó, te yúhú ñá túú tnàhá iní-í cada ndáá-í nchaa xíãⁿ — càchí-dé xãhaⁿ-dẽ.

¹⁶Te ní cudééⁿ-dẽ, te ní ndeñuhu ñaha-dẽ xií-yu vechiúⁿ. ¹⁷Te ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél ní tñí-yu té Sõstenés tée yìndaha veñúhu ñáyiu isràél, te ndèhe té Gàlìón tée cùu gobiernú ní canihá-yu xii-dé, dico ñá túú tnàhí ná tnúhu ni cãháⁿ-dé taunihnu-dé tée ní caní-yu-áⁿ.

Té Pãblú cuáháⁿ tucu-dé ñuú Antiòquiá, te yàcáⁿ ní xica tucu-dé cuáháⁿ-dé dava-gá ñuú càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí

¹⁸Te titní-gá nduu ní xíndecu té Pãblú ñuú Còrintú, te ní quide ndee ìní-dé nchaa ñáyiu ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús, te ní tñi-dé ìchi cuáháⁿ-dé distritú Sìriá ndìhi té Àquilú ndìhi ñadìhí té Àquilú-áⁿ tã Priscilá, te ní quexìó-yu ñuú Cèncreá. Te cùmání-gã tñí-yu ìchi quíhíⁿ-yu ñuú Éfesú, te ní dèté díquí tẽ Pãblú, chi ducaⁿ nĩ xáhaⁿ-dẽ xii Yá Ndiòxí sá ndéé xínu iíⁿ chiúⁿ ní sani iní-dé cada-dé cuèndá-gá, te dãtnùnì dèté-dé. Te ní quée-yu bàrcú cuáháⁿ-yu. ¹⁹Te ní quexìó-yu ñuú Éfesú, te yàcáⁿ ní xáhaⁿ tẽ Pãblú sá cùndècu té Àquilú ndìhi ñadìhí-dé, te mee-dẽ quíhíⁿ-dé dava-gá ñuú. Te cùmání-gã caca-dé quíhíⁿ-dé, te ní sáháⁿ-dé veñúhu ñáyiu isràél ní ndatnúhu ndìhi ñaha-dẽ xií-yu. ²⁰Te ní xáhãⁿ-yu sá cùndècu-dé titní nduu, te ñá ní cuìní-dé cundecu-dé. ²¹Te ní xáhaⁿ-dẽ:

—Núhú-í chi dacuití xini ñuhu-xi cundecu-í vico coo ñuú Jerusàlén, te quixi tucu-í te núu Ndiòxí ná càchí-gá, te vitna chí cáda ndèe iní —càchí-dé xãhaⁿ-dẽ xií-yu.

Te ní quée-dé bàrcú cuáháⁿ-dé. ²²Te ní quexìó-dé ñuú Cèsareá, te ní quene-dé bàrcú, te ní xica-dé cuánuhú-dé ñuú Jerusàlén, te ní ndexìó-dé, te ní dándácõo váha-dé ñáyiu ndècu ìchi Yá Ndiòxí, te dãtnùnì ní xica-dé cuáháⁿ-dé ñuú Antiòquiá. ²³Te yàcáⁿ ní xíndecu-dé titní nduu, te dãtnùnì ní tñi-dé ìchi cuáháⁿ-dé. Te ní sáháⁿ-dé ñihì distritú Gàlaciá ndìhi distritú Frìgiá. Te ndi tnahá ñuú ní sáháⁿ-dé ní càháⁿ-dé ndìhi ñáyiu sàndáá iní tnúhu Yá Ndiòxí, te ní ndúcú ndéé-gã-yu ní quidè-yu nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ-dẽ cadá-yu.

Té Àpolós càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí ñuú Éfesú

²⁴Te dàvã-áⁿ nĩ quèxio iíⁿ tée isràél ñuú Éfesú, te nani-dé Àpolós, te cùu-dé tée ñuú Alejãndriá, te ío váha túha-dé tnúhu Yá Ndiòxí, te ío váha ñuhu díquí-dẽ nàcuáa càháⁿ-dé, ²⁵chi sa xìnì-dé nàcuáa ní xóo càháⁿ ndíi Juáá cùtnàhá ní xóo dacuàndute ndíi ñáyiu. Te ío ní cudíí ìní-dé ní càháⁿ-dé nchaa nàcuáa ní cuu cuèndá Jèsús, dico vátá dácuaaha-gá-dé nchaa tnúhu ní càháⁿ meé Jèsús. ²⁶Te ní sáháⁿ-dé veñúhu ñáyiu isràél, te yàcáⁿ ní càháⁿ-dé ni yùhu ni iní-dé. Te ndècu té Àquilú ndìhi ñadìhí-dé tã Priscilá ndedóho-yu tnúhu ní càháⁿ-dé, te ní xáhãⁿ-yu sá quíhíⁿ-dé vehé-yu, te ní sáháⁿ-dé, te ní xítñuhu ñàhá-yu xii-dé dava-gá tnúhu Yá Ndiòxí

sá ñà túú xìní-dé. ²⁷Te ní cachí té Àpolós sá quíhíⁿ-dé distritú Acáyá, núu xíáⁿ ní cadúha ñáyiú ñúú Éfesú ííⁿ tutú canehe-dé quíhíⁿ ndaha ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá xíndecu Acáyá. Te xáhãⁿ-yu núu tütú-yu: “Cáháⁿ váha-ndo ndíhi té Àpolós ñúú ní quexio-dé”, cächí-yu xáhãⁿ-yu núu tütú-yu. Te ní xica-dé cuáháⁿ-dé, te ní quexio-dé Acáyá. Te nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá yacáⁿ, ñu-ni mee Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá ní sàndáá iní ñáhãⁿ-yu xii-gá. Te té Àpolós ío váha ní cáháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí núú-yu, te xíáⁿ ío ní ndúcú ndéé-gã-yu ní quidé-yu chiúⁿ-gá. ²⁸Te té Àpolós ní ndatnúhu-dé ndíhi ñáyiú isràél, te ní xíndedóho dava-gá-yu. Te ío váha ní cani-dé cuèndú nchaa ñacuáa ní xóo cáháⁿ cue téé ndéé sanaha sã quíxí Crístú ñuyúú-a. Te ní cáháⁿ ndáá-dé ní xáhaⁿ-dë sá díú-ní Jèsús cúú-gã Crístú Yaá ní tendaha Yá Ndiöxí ní quixi ñuyúú-a. Te ñáyiú isràél xíndatnúhu-yu sá ñã ndàa ñacuáa càháⁿ-dé, dico ñá ní ñíhí-yu tnúhu cúñaháⁿ-yu xii-dé, chi ío váha ñúhu díquí-dë tnúhu cáháⁿ-dé.

Té Páblú ndécú-dë ñúú Éfesú

19 Te cútnàhá ndécú-gã té Àpolós ñúú Còrintú, te ní xica té Páblú cuáháⁿ-dé tá yáha-dé mee-ni xití yucu cuáháⁿ, te ní sáá-dé ndéé ñúú Éfesú. Te ñúú-áⁿ ñí naníhí tnáhá-dë ndíhi cue téé sàndáá iní tnúhu Jèsús. ²Te ní xicáⁿ tnúhú-dë núú-güedë, te xáhaⁿ-dë: —¿Sa ní quexio Espíritú Yá Ndiöxí ní ngúndecu ndíhi-ndo ndéé òré ní sàndáá iní-ndó Jèsús-ã”? —cächí-dë xáhaⁿ-dë xii-güedë.

Te ní xáhaⁿ-güedë:
—Ñá túú xìní-ndí sá ìó Espíritú Yá Ndiöxí —cächí-güedë xáhaⁿ-güedë xii-dë.

³Te ní xáhaⁿ tùcu-dé:
—¿Nása ní cáháⁿ téé ní dácúándüte ñaha xii-ndo-i? —cachí-dé xáhaⁿ-dë xii-güedë.

Te ní xáhaⁿ-güedë:
—Ní cáháⁿ-dé ñacuáa ní xóo cáháⁿ ndíi Juàá —cächí-güedë xáhaⁿ-güedë xii-dë.

⁴Te ní xáhaⁿ tè Páblú:
—Ndíi Juàá ní dácúándüte ñaha ndíi xii ñáyiú, chi ní cuiní-yu sá dáñã-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. Te ní xáhaⁿ ndíi xii-yu: “Quíndáá iní-ndó tnúhu Jèsús chi dacuití quíxi-gá ííⁿ nduu”, duha ní xáhaⁿ ndíi Juàá xii-yu —cächí té Páblú xáhaⁿ-dë xii-güedë.

⁵Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ té Páblú xáhaⁿ-dë xii-güedë, núu xíáⁿ ní sandute-güedë ñacuáa ní dándöo tnúhu Jèsús. ⁶Te ní sacáⁿ ndodo té Páblú ndahá-dé díquí-güedë, te òré-ni ní quexio Espíritú Yá Ndiöxí ní ngúndecu ndíhi-güedë, te ní ngüíta-güedë ní cáháⁿ-güedë tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá, tnúhu sá ñà túú xìní-güedë cáháⁿ-güedë, te ní cáháⁿ-güedë tnúhu Yá Ndiöxí ñacuáa ní dácáhu ñí ñáhá Espíritú-gá xii-güedë. ⁷Te cùu datná úxúú tnáhá-güedë.

⁸Te té Páblú ní sáháⁿ-dé veñúhu ñáyiú isràél ní cáháⁿ ndíhi-dé-yu, te úní yóó ñí xínu ní xica cuu-dé veñúhu-yu. Te ío váha ñúhu díquí-dë tnúhu cáháⁿ-dé, núu xíáⁿ ní cuyii-dë ní cáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ-dë sá quíndáá iní-yu tnúhu Jèsús, te ducaⁿ te ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí

xii-yu. ⁹Te davá-yu ío sàá iní-yu ñá ní cuiní-yu quindáá iní-yu, te ío ní cáháⁿ cuèhé-yu cuendá Jèsús xití veñúhu núú dàva-gá-yu. Te té Páblú ní ndee-dé veñúhu cuáháⁿ-dé ndihi ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús. Te iiⁿ nduu iiⁿ nduu ní sáháⁿ-dé scuèlá té Tiranú ní dáciuáhá ñaha-dé xii-yu. ¹⁰Te úú cuíá ducaⁿ ní sáháⁿ-dé scuèlá ní dáciuáhá-dé ñáyiú. Te nchaa ñáyiú isràèl ñáyiú ndècu nihíi distritú Àsiá ndihi nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl ní xíndedóho-yu tnúhu Jèsús. ¹¹Te té Páblú ío ní chindee ñaha Yá Ndiöxí xii-dé ní quide-dé vài núú sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada. ¹²Te pañú díquí-dě ndihi dóó cándèé núú yíquí-dě ní xícaⁿ-yu nèhé-yu ní sáháⁿ núú ndécú ñáyiú cùhú, te xǎⁿ ní tñii ñáyiú cùhú ndihi ñáyiú yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha, te ní ndúha-yu.

¹³Te ñuu Isràèl véxi cue tée tatna xica cuu-güedé quídé tátna-güedé ñáyiú yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha. Te ní ngüíta-güedé ní cacu nèhe-güedé Jèsús cuendá quee espíritú-áⁿ yiqui cùnú-yu, te ní xáhaⁿ-güedě:

—Xocuñí-n, chi càchí Jèsús sá vǎ cúndècu ndihi-gá-n tée-a. Te diu-ni Jèsús cacú nèhe té Páblú òrè càháⁿ-dé tnúhu-gá —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii espíritú-áⁿ.

¹⁴Te úsá tnàhà-güedé ducaⁿ ní xóo cada-güedé. Te tátá-güedě ní xínani-dě Èsevá, te tée-áⁿ ní cuu-dé dútú cúnù. ¹⁵Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-güedé, te ní xáhaⁿ espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ xii-güedé:

—¿Te ná cúú nchòhó nùu dayùhú ñáhá-ndó? Te xini-í Jèsús, te xini-í yoo cùu té Páblú, te nchòhó ñá

túú xini ñáhà-í xii-ndo —càchí espíritú-áⁿ xáhaⁿ-xi xii-güedé.

¹⁶Te tée yìhi ñaha espíritú cúndìhi yucu ñávàha-áⁿ ní ndanchita-dé ní tñii-dé cue tée quide tátna-áⁿ, te ní ndihi dóó-güedě ní ndátá-dě, te ní dánicuèhé ñáhá-dě xii-güedé, te ní xinu-güedé cuáháⁿ-güedé. ¹⁷Te nchaa ñáyiú isràèl ndécú ñùú Èfesú ndihi dava-gá ñáyiú ndècu diu-ni ñuu-áⁿ ní nihí-yu tnúhu nàcuáa ní cuu, te ío ní yùhú-yu, te vǎi-yu ní cachí sá ío càhnu cuu Xitohó Jesucristú.

¹⁸Te dava ñáyiú ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús ní sáháⁿ-yu núú ndécú tǎ Páblú, ndihi núú ndécú nchaa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá ní náhmá-yu nàcuáa ní xóo cada-yu. ¹⁹Te titní ñáyiú ni xóo cada ndùu nehé-yu tutú-yu ní sáháⁿ núú ndécú nchaa ñáyiú sàndáá iní-xi tnúhu-gá, te yàcáⁿ ní ndada cuendá-yu sá ío yahu ní sáha-yu tutú-yu, chi ndéé údico úxí mǐl díhúⁿ cuixíⁿ ní sáha-yu núú ncháá. Te ncháa-yu ní sahmí-yu tutú-yu. ²⁰Te sátá ní cáyú nchaa tutú-áⁿ, te vǎi-gá ñáyiú ní tuhá-yu ichi Yá Ndiöxí, te ní sáha-yu cuendá sá ío xini ñuhu tnúhu Yá Ndiöxí.

²¹Te ní cachí té Páblú sá quíhíⁿ-dé distritú Macèdoniá ndihi distritú Acáyá, te dàtnuní núhú-dé ñuu Jerusalén, te ducaⁿ te dàtnuní quíhíⁿ-dé ñuu Rómá. ²²Te ndècu ndihi-dé té Timùteú ndihi té Èrastú cue tée chindee ñaha xii-dé. Te té Páblú ní xáhaⁿ-dě xii-güedé sá códo nùu-güedé quíhíⁿ Macèdoniá, te ní xica-güedé cuáháⁿ-güedé, te mee-dě ní quendóo-dé.

**Náyiu Éfesú ío dusaⁿ
quidè-yu ñuú-yu**

²³Te dàvá-áⁿ ío ní cudéēⁿ-yu núu nchàa ñáyiu ní tuha ichi Yá Ndiöxí.

²⁴Te ìⁿ téé ñuú Éfesú nání-dě Demètriú. Te téé-áⁿ ñí xóo canehe chi^uⁿ-dé mee-ni díhúⁿ cuixíⁿ ní xóo cadúha-dé veñúhu líhli, dàtná cuiní-ndó càa veñúhu Diàná sá cúú ndiöxí-yu. Te vài díhúⁿ ñí xóo ñihí-dě ndíhi cue téé ní xóo cada chi^uⁿ ndíhi-dé. ²⁵Te ní cana-dé cue téé quide chi^uⁿ ndíhi-dé, ndíhi nchaa cue téé quide chi^uⁿ ndíhi díhúⁿ cuixíⁿ, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Nàha-ndo sá ío váha ñihí-ó díhúⁿ cuendá chi^uⁿ quide-o. ²⁶Te nàha-ndo sá càchí té Pàblú sá ñà díú ndiöxí cúú sá ñí cadúha ñáyiu ñuyíú-a. Te ducaⁿ càháⁿ-dé ñuú-ó, te ducaⁿ-ni càháⁿ-dé ñihí distritú Àsiá, te ío-gá vài ñáyiu sàndáá iní tñúhu càháⁿ-dé. ²⁷Te ío úhú ñuu na cuíta chi^uⁿ quide-o, vá yóo-gá cuaaⁿ sá cadúha-o. Te nguíta-yu càháⁿ-yu sá veñúhu Diàná ñá túú càváha, te vá cadá càhnu-gá-yu sàndú-ó. Te nàha-ndo sá ío càhnu cuu Dianá, chi nchaa ñáyiu distritú Àsiá quidè càhnu ñahá-yu ndíhi ñáyiu xĩndecu ñí càa xico ñuyíú —càchí té Demètriú xáhaⁿ-dě xii-güedé.

²⁸Te sá dúcáⁿ ñí càháⁿ té Demètriú, xíáⁿ ní cudééⁿ-güedě núu tě Pàblú, te uuⁿ-ni ní cuáá-güedé te càchí-güedé:

—Íío càhnu cuu Dianá sàndú ñáyiu Éfesú! —càchí-güedé.

²⁹Te nchaa ñáyiu ñuú Éfesú ndí coyo ndí coyó-yu xicáháⁿ-yu. Te tñàhá úú cue téé distritú

Macèdoniá xicá cùu-güedé ndíhi té Pàblú, ìⁿ-dé nání-dě Gáyú, te ìⁿ-dé nání-dě Aristarcú. Te ní tñii-güedé úú cue téé-áⁿ, te cuánguihu coyo ndíhi ñaha-güedě vehe núu quidè-güedě jündá.

³⁰Te té Pàblú cuiní-dé quíhu-dé tñàhá-dé vehe-áⁿ cáháⁿ ndíhi ñaha-dě ní cùu, te ñá ní dàña cue téé ní sàndáá iní tñúhu-gá. ³¹Te ìⁿ úú cue téé cùnno distritú Àsiá ní càháⁿ váha-güedé cuendá té Pàblú, te ní xáhaⁿ-güedě xii ìⁿ téé xĩnu cuechi núu-güedě ní sáháⁿ-dé ní xáhaⁿ-dě xii té Pàblú sá vã quíhu-dé vehe núu quidè-güedě jündá. ³²Te uuⁿ-ni ní cuáá-yu nchaa-yu, te ñá ííⁿ-ní tñúhu ni càháⁿ-yu, chi ndí dííⁿ tñúhu ní càháⁿ-yu ìⁿ ííⁿ-yu. Te chitu-gã ñáyiu ñá ní cùtnuní iní-yu ná cuendá ní dátàcã ñahá-güedě xití vehe-áⁿ, chi ñá ííⁿ-ní tñúhu ni càháⁿ-yu. ³³Te davá-yu ní càháⁿ-yu sá cuèchi té Lijandrú cúú-xí, chi ní xáhaⁿ ñáyiu isràél xii-dé sá càháⁿ-dé yuhú-yu chindee tñúhu ñaha-dě xií-yu. Te ní quide-dé ndaha-dé núú-yu sá cùndedóho-yu tñúhu càháⁿ-dé chindee tñúhu ñaha-dě xií-yu yòtñúhu. ³⁴Te ní cutnùní iní-yu sá tēe isràél cúú-dě, te uuⁿ-ni ní cuáá tucú-yu, ñá ní dàñá-yu càháⁿ-dé, te càchí-yu: —Íío cùnno Dianá sàndú ñuú Éfesú! —càchí-yu. Te dàtná úú òrè ìⁿ-ni tñúhu ní càháⁿ-yu.

³⁵Te téé cùu secretariú-ni-gá ní càháⁿ-dé, te dàtnùní cuèé cuèé ní sadí-yu yuhú-yu. Te ní xáhaⁿ-dě xií-yu:

—Nchaa-ndo cùndedóho-ndo ìⁿ tñúhu na càháⁿ-í-a. Ío cùnno Dianá, te nchaandí túhú ñáyiu

sa nàhá-yu sá ncháá-ó ò nèhe cuendá-ó venúhu-áⁿ. Te nàhá-yu sá nèhe cuendá-ó sàndú-áⁿ, chi véxi cuuⁿ-gá andiu. ³⁶Te vá yõ ìⁿ càchí sá ñã ndáá. Te coto-ndo mèe-ndo, te vá cuídó-ndó càda-ndo, te vá cuídó-ndó cãháⁿ-ndó. ³⁷Te ná cuendá ndécá-ndó cuè téé-áⁿ véxi, te ñá túú ñã ní quide-güedé, te ñá túú ñã ní dùhu-güedé venúhu, te ñá túú càháⁿ cuèhé-güedé cuendá Diàná. ³⁸Te núu ò yoo nàà ndihí ñaha xii té Demètriú ndihí cue téé quide chiuⁿ ndihí-dé, te quíhíⁿ-güedé cacáⁿ cuèchi-güedé núú cuè téé cùchiuⁿ. Te cue téé cùchiuⁿ na cundoho-güedé nõu quehndé-güedé cuèchi-yu àdi ñáhá. ³⁹Àdi ío-gá ná cuendú ñúhú ìní-ndó, te càháⁿ-ndó òré ná cóo jùndá. ⁴⁰Te ío úhú nõu na ñihí téé tàxi tñuní ñáhá xii-o tñúhu sá dúhá ò quide dusaⁿ-o, te cachí-dé sá ndècuèchi-o chi ñá túú sàndáá ìní-ó-dé quesaha-dé. Te ñá túú tñahí ndùu váha-xi sá dúhá càda-o ni cuu, te vitna duha ní quide-o, te ñá cùtnùní ìní-ó ñása cùñaha-o xii téé tàxi tñuní ñáhá xii-o núu na càna ñaha-dé —càchí téé cùu secretariú xãhaⁿ-dè xii-yu.

⁴¹Te ní xáhaⁿ-dè sá nùhú-yu te ní ndihí-yu cuánuhú.

Té Pãblú cuáháⁿ-dé distrítú Macèdoniá ndihí distrítú Grèciá

20 Te òré ñá túú-gã ní quide dusaⁿ-yu, te ní cana ñaha tẽ Pãblú xii nchaá ñáyiu sàndáá ìní tñúhu Jèsús ní càháⁿ-dé dóho-yu nàcuáa cadá-yu. Te ní quide ndee ìní ñáhá-dè xii-yu, te ní tñii-dé ichi cuáháⁿ-dé distrítú Macèdoniá. ²Te

tayãha-dé cuáháⁿ ìⁿ ìⁿ ñúu yíndèhu Macedoniá. Te càháⁿ-dé dóho nchaá ñáyiu sàndáá ìní tñúhu Jèsús nàcuáa cadá-yu, te ní cudhí ìní-yu cadá-yu nàcuáa càháⁿ Yã Ndiõxí cadá-yu sá dúcáⁿ ní càháⁿ-dé dóho-yu. Té ní quexìo-dé distrítú Grèciá. ³Te xíaⁿ ní xíndecu-dé úní yóó. Te xíaⁿ quèe-dé bàrcú quíhíⁿ-dé distrítú Siriá ní cùu, te ní ñihí-dè tñúhu sá ndétú ñaha ìⁿ úú cue téé isràèl cahni ñaha-güedé xii-dé ní cùu, núu xíãⁿ ní tñii-dé ichi cuáháⁿ-dé ní yáha-dé ichi distrítú Macèdoniá. ⁴Te cuáháⁿ ndihí-dé té Sopatér téé ñúu Bèréa, ndihí té Arístarcú, ndihí ìⁿ téé nani Segundú. Te ndi ndúu cue téé-áⁿ cúu-güedé cue téé ñúu Tesalónica. Te tñahá té Gãyú téé ñúu Dèrbé, ndihí té Timùteú cuáháⁿ ndihí-dé, te tñahá té Tiquicú ndihí té Trõfimú cuáháⁿ ndihí-dé, te úú cue téé-áⁿ cúu-güedé cue téé distrítú Àsiá. Te nchaá cue téé-áⁿ cuãháⁿ ndihí-güedé té Pãblú. ⁵⁻⁶Te ní quexìo-güedé ñúu Filipú, te yacáⁿ ní naníhí ñáhá-güedé xii-ndí. Te té Pãblú ní tendaha-dé cue téé ndihí-dé cuáháⁿ-güedé ñúu Tròás, te ní xáhaⁿ-dè sá díú-ní yacáⁿ cundetu ñaha-güedé xii-ndí. Te ní ndóo-í ndihí-dé, te ní xíndecu-ndí vico xèxi-yu pàa sá ñà túú yìhi levadurá. Te sáta ñi yáha vico, te ní quèe-ndí bàrcú cuáháⁿ-ndí, te ní xúhuⁿ-ndí ichi úhúⁿ nduu, te ní quexìo-ndí ñúu-áⁿ. Te yacáⁿ ní naníhí tñahá-ndí ndihí cue téé yòdo nuu cuáháⁿ ní xíndecu-ndí úsá nduu.

Té Pãblú cuáháⁿ ngándihí-dé ñáyiu ñúu Tròás

⁷Te ìⁿ nduu ndumìngú ní naníhí tñahá-ndí ndihí nchaá ñáyiu ní

sándáá iní-xi tnúhu Jèsús ní xexi-ndí pàá ndíhí-yu. Te ducaⁿ ní quide-ndí, chi ní cachí Jèsús sá dúcáⁿ càda-o cuendá sá vǎ nácuànaa-o sá ní xíhí-gá cuendá naníhí tǎhú-ó. Te té Pǎblú ní ngúíta-dé càháⁿ-dé tnúhu-gá, te càháⁿ-dé ní cuu dava niú, chi cuendá ná tǔndaá ingá nduu-áⁿ, te caca-dé quíhíⁿ-dé ingá xichi. ⁸Te ndécú-yu vehe yòdo tnaha, te yíhí-yu ndéé cuàrtú cúú ùní núú ñinu, te càyú víhí ñúhú xítí cuàrtú-áⁿ. ⁹Te ìíⁿ téé sa ta cùu sacuéhé luha nàni-dé Eùticú núcòo-dé yèhe ventaná, cuiní-dé cúdú-dé, chi ní cunaha vìhi caháⁿ té Pǎblú, te ní tñii ñaha sàní xii-dé ní xídí-dé, te ní ngava-dé ndéé ñuhu. Te ní nuú-yu núú ñúhú cuendá ndacani ñàhá-yu, te sa ní xíhí-dé, chi ío dúcúⁿ ní ngava-dé. ¹⁰Te tnàhá té Pǎblú nchìcúⁿ-dé ní nuu. Te ní quexìo cunu-dé núú cǎtùu téé ní xíhí-áⁿ, te ní numi ñaha-ni-dě, te ní xáhaⁿ-dě xii-yu: —Vá ndíhú iní-ndó, chi ní ndoto-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dě xii-yu.

¹¹Te dàtnùní cuándaa ndíhi ñaha tǔcu-dé xii-yu cuàrtú núú yíhí-yu ní cùu, te yàcáⁿ ní xexi ndíhi ñaha-dě xii-yu, dàtnùní ní ngúíta-dé vǎi-gá tnúhu ní caháⁿ-dé, te càháⁿ-ni-dé ní tǔndaá, te dàtnùní ní xica-dé cuáháⁿ-dé. ¹²Te téé ní ngava-áⁿ ní sánúndeca ñàhá-yu xii-dé ndéé vehe-dé, te ío ní cudíí iní-yu sá ní ndoto-dé.

**Ní quee-güedé ñuú Tròás
cuáháⁿ-güedé ñuú Miletú**

¹³Te té Pǎblú ní cachí-dé sá quíhíⁿ-ndí ndíhi bàrcú ndéé ñuú

Àsón, te mee-dě caca saha-dě, te yàcáⁿ naníhí tnàhá-ndí ndíhi-dé te queé-dé bàrcú, te ní queé-ndí bàrcú cuáháⁿ-ndí. ¹⁴Te ní naníhí tnàhá-ndí ndíhi-dé ñuú Àsón, te yàcáⁿ ní queé-dé bàrcú tnàhá-dé cuáháⁿ-ndí ñuú Mitilené. ¹⁵Te ní quexìo-ndí ndéé ingá nduu yatni ñuú Quíú, te ndéé nduu tnéé ní quexìo-ndí ñuú Sámú te yàcáⁿ ní yáha-ndí, te ní quexìo-ndí ñuú Trògiliú. Te ndéé nduu ìdá ní quexìo-ndí ñuú Miletú. ¹⁶Te té Pǎblú ñá ní cuiní-dé yáha-ndí ñuú Éfesú, chi ñá túú ní tnàhá iní-dé cuyaa-dě ichi, chi ío ndíhi iní-dé cuendá cuiní-dé quini-dé ñuú vá ndácú-dě ndexìo-dé ñuú Jerusàlén cundecu-dé vico Pentecòstés.

**Té Pǎblú càháⁿ ndíhi-dé cue téé
yìndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá
iní tnúhu Jèsús ñuú Éfesú**

¹⁷Te òré ndécú tǎ Pǎblú ñuú Miletú, te ní cana-dé cue téé yìndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús ñuú Éfesú sá quíhíⁿ-güedé núú ndécú-dě. ¹⁸Te sátá ní quexìo-güedé, te ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Nàha-ndo nacuaá ní quide-í ndéé cǔtnàhá ní quexìo-í distrítú Àsiá. ¹⁹Chi ní quide-í nàcuáa ní caháⁿ Yá Ndiòxí cada-í, ñá túú ní tǔhío-í, te ñá túú ní quide cahnu-í mèè-í, te ío ní ndáhyú-í sá quidé dàvá-yu, chi ío sàá iní-yu. Te sa nàha-ndo sá tìtní xito ní cuiní ñáyiú isràél cahni ñàhá-yu xii-í ní cùu, te ío ní ndoho-í ní cácu-í. ²⁰Te sa nàha-ndo sá ncháándì tǔhú sa ní cachí tnúhu-í nàcuáa cada-ndo cuendá sá chíndèe ñaha Yá Ndiòxí

xii-ndo. Te ní cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó nchàa-ndo, te òu-ni ducaⁿ nĩ quixi-í ndi tnahá vehe-ndo nĩ cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó. ²¹Te ní xáhaⁿ-í xii ñáyiú isràèl ndihì ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl sá dāñā-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu te quindáá iní-yu tnúhu Xítohó Jesucristú. ²²Te dacuití quĩhⁿ-í ñúú Jerusálén, chi Espíritú Yá Ndiòxí ní cachí-xi sá dáí quĩhⁿ-í, te ñá túú xini-í nándi cada ñaha-güedě xii-í yacáⁿ te núu na quèxio-í. ²³Te ìⁿ ìⁿ ñúú núú sàháⁿ-í cāchí tnúhu Espíritú-gá sá chíhí ñaha-güedé vecaá, te cada úhú ñáhá-güedě. ²⁴Dico ñá túú tnàhí ná cuu cuèi na càhni ñaha-güedé xii-í, dico cuiní-í sá dǐ iní dandǐhì-í nchaa sá nĩ cachí Xítohó Jesucristú cada-í. Te ní cachí Yá Ndiòxí sá càháⁿ-í núú ñáyiú sá òu cùu iní ñáhá-gǎ xií-yu, te naníhí tàhú-yu núu na quindáá iní-yu tnúhu-gá.

²⁵Te sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo nchàa-ndo sá ñuu na quindáá iní-ndó Yá Ndiòxí, te ndǐhu ndaha ñaha-gá xii-ndo. Te na cāchí tnúhu-í sá nĩ ìⁿ nduu-gá vā quini ñáhá-ndó xii-í ñuyúú-a. ²⁶⁻²⁷Te yúhú ñá túú cuèchi-í ñuu ò ñáyiú vā naníhí tàhú, chi sa ní cachí tnúhu-í nchaa sá nĩ cáháⁿ mée Yá Ndiòxí cada-ndo. ²⁸Te coto-ndo mée-ndo, te coto-ndo tnàhá ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá, chi Espíritú-gá ní cachí-xi sá cúnù-ndo núú-yu dacuàha-ndó-yu tnúhu-gá. Te cada-ndo cuendá sá dàtná mbéé-ndó cùu-yu, te mee-ndo cùu-ndo datná toli xito-ndó-yu ducaⁿ càda-ndo cuendá, chi nàha-ndo sá Jèsús ní sati níñi-gǎ, te ní xihí-gá cuendá naníhí tàhú-ó ndihí-yu.

²⁹Te yúhú sa cùtnuní iní-í sá òrè ñá túú-gǎ-í ndécú, te quixi ñáyiú dandǎhú ñáhá xii-ndo cuendá dañā-ndo tnúhu Yá Ndiòxí, te cada ñáhá-yu xii-ndo dàtná quidé ñāñā òrè tníí-dí mbéé. ³⁰Te òu-ni ìⁿ ùú cue tée ndècu ndihì-ndo, cue tée-áⁿ dacuandehnde-güedé, te cudana davá-yu quindáá iní-yu chítnáhá ñáhā-yu xii-güedé. ³¹Te xǎⁿ ñuu cāchí tnúhu-í sá ò quihì iní-ndó cùndecu-ndo ndihì nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá. Te nàha-ndo sá yúhú ní xíndecu-í úní cuíá nĩ cáháⁿ-í tnúhu Jèsús núú ñáyiú cuèi nduu cuèi níú. Te áma ní xóo ndáhyú-í, chi ñá ní cuiní-yu quindáá iní-yu ncháa-yu tnúhu ní cáháⁿ-í —cāchí té Pǎblú xǎhaⁿ-dě xii-güedé.

³²Te xǎhaⁿ tùcu-dé:

—Nchòhó cue tée ndècu ndihì-í ichi Xítohó Jesucristú, ò cuiní-í sá mée Yá Ndiòxí chindee ñaha-gá xii-ndo. Te mee-gǎ ní cáháⁿ-gá sá ò cùdǐ iní ñáhá-gǎ xii-ndo. Te naníhí tàhú-ndó ndihì nchaa ñáyiú cùu cuendá-gá, te chindee ñaha-gá xii-ndo cuendá cada-ndo nchaa sá càháⁿ-gá. ³³Te òrè ní xíndecu ndihì ñaha-í xii-ndo, te ni dǐhúⁿ ni dǒ ñá túú ní cùdǐ iní-í. ³⁴Te mee-ndo sà naha-ndo sá yúhú ní quide chùⁿ-í, te ní níhì-í nchaa sá ní nandǐhì-í ndihì cue tée xica cuu ndihì-í. ³⁵Te sa ní xiní-ndó nacuáa ní quide-í ní quide chùⁿ-í, te òu-ni ducaⁿ càda chiⁿ-ndo cuendá chindee-ndo nchaa ñáyiú ndàhú, chi sa nàha-ndo nacuáa ní cachí Xítohó Jesucristú, te duha ní cachí-gá: “Cùdǐ-gǎ iní-ó cuàha-o ñáyiú ndàhú sá xini ñuhú-yu dácúúxí sǎ táxi-yu xii

mee-o", duha ní cachí-gá —càchí té Páblú xáhaⁿ-dë xii-güedé.

³⁶Te sátá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ-dé, te ní ngüíñí xítí-dë ndihi dava-gá-güedé, te ní cáháⁿ ndihi-dé Yá Ndiöxí.

³⁷Te sátá nǐ túhú tnúhu ní cáháⁿ-dé ndihi Yá Ndiöxí, te ní ndáhyú víhí-güedé sá quíhⁿ-dé, te ní numi ñaha-güedé, te ní teyuhu ñaha-güedé. ³⁸Te ní ndíhú víhí ínì-güedé, chi ní xáhaⁿ té Páblú sá nǐ ìíⁿ nduu-gá vá náníhí tnáhá-güedé cáháⁿ ndihi tnàha-güedé. Te cuáháⁿ ndihi ñaha-güedé xii-dé núú ndécú bàrcú.

Té Páblú cuáháⁿ-dé ñuú Jerusàlén

21 Te ní quide ndee ínì-ndí nchaa cue tée cùnuu. Te ní queé-ndí bàrcú cuáháⁿ ndáá ichi-ndí ñuú Cös. Te nduu tnée ní sáháⁿ-ndí ñuú Ròdás, te ní yáha-ndí cuáháⁿ-ndí ñuú Pàtará. ²Te yàcáⁿ ní naníhí-ndí ìíⁿ bàrcú ñúhú ìchi-xi quíhⁿ-xi distrítú Fèniciá, xíáⁿ ní queé-ndí cuáháⁿ-ndí. ³Te ichi cuáháⁿ-ndí ní xiní-ndí distrítú Chìpré cáá cuädava xítí làmár, te ní yáha-ndí, te ní quendóo ñuú-áⁿ xio dàtni-ndí. Te cuáháⁿ-ndí ñuú Tírú ìíⁿ ñuú yándèhu distrítú Sìriá cuèndá yàcáⁿ tava-güedé nchaa sá nchídó bàrcú. ⁴Te yàcáⁿ ní naníhí tnáhá-ndí ndihi ñáyíu ní sándáá ínì tnúhu Jèsús, te ní xíndecu-ndí úsá nduu ndihí-yu. Te ní xáháⁿ-yu sá vá quíhⁿ té Páblú ñuú Jerusàlén, chi Espíritú Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-xi xii-yu sá ndóhó vihi-dé ñuu na quíhⁿ-dé. ⁵Te sátá nǐ yáha nduu úsá, te ní quee-ndí cuáháⁿ-ndí yuhu làmár. Te ní quee nchaa ñáyíu ní sándáá ínì tnúhu-gá, tée, ñadìhí, nchaa landú,

ncháa-yu ní sándeca ñàhá-yu yuhu làmár, te òré ní quexio-ndí, te ní ngüíñí xítí-ndí ní cáháⁿ ndihi-ndí Yá Ndiöxí. ⁶Te ní quide ndee ínì tnáhá-ndí ndihí-yu, te dàtnùní ní queé-ndí bàrcú, te ní naquehéⁿ-yu ichi cuánuhú-yu vehé-yu.

⁷Te ní xica bàrcú ñúhú-ndí ní quee-xi ñuú Tírú cuáháⁿ-ndí ndihi-xi ñuú Tolèmaidá. Te xíáⁿ nǐ sáa-xi te ní quene-ndí, te ní sáháⁿ-ndí ní cáháⁿ ndihi-ndí nchaa ñáyíu sándáá ínì-xi tnúhu Jèsús, te ní xíndecu-ndí ndihí-yu ìíⁿ nduu. ⁸Te nduu tnée ní ndée tucu-ndí bàrcú cuáháⁿ-ndí ñuú Cèsareá, te yàcáⁿ ní quene tucu-ndí bàrcú, te cuáháⁿ-ndí vehe té Lìpé cundecu-ndí ndihi-dé. Te tée-áⁿ nǐ xóo cada chùⁿ ndihi-dé ìíⁿ-gá cue tée ní chindee ñaha xii ñáyíu sándáá ínì tnúhu-gá ñuú Jerusàlén ní xóo cuáñaha-güedé sá nǐ xóo caxí-yu. Te dàtnùní mee-nǎ tnúhu Yá Ndiöxí càháⁿ-dé xíca cùu-dé. ⁹Te té Lìpé-áⁿ ndècu cùmí dèhe dìhí-dé, te ni ìíⁿ-yu vátá ndúcú ñaha-gá tée xii-yu, te ncháa-yu càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí tnúhu sá dácàhu ínì ñàhá mèe-gá. ¹⁰Te xíáⁿ nǐ cuu títí nduu ndècu-ndí, te ní quexio ìíⁿ tée nani Agabú ñuú-áⁿ, véxi-dé distrítú Jùdeá, te tée-áⁿ tnáhá-dé càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiöxí. ¹¹Te ní níhí-dé tnúhu núú ndécú-ndí ñuu ní quixi-dé ní cáháⁿ ndihi ñaha-dé xii-ndí. Te ní xícaⁿ-dé cínchú té Páblú, te ní ngóo-dé, te ní ngüíta-dé ní dácútú-dé sáhá-dé ndihi ndaha-dé, te ní cachí-dé xii-ndí: —Espíritú Yá Ndiöxí ní cachí-xi sá tée dii cínchú-xi-a tñii ñaha cue tée isràèl ñuú Jerusàlén, te duha

dacùtu ñaha-güedé xii-dé, te cuáha cuendá ñáhá-güedé xii-dé núu cuè téé ñuú Rómá. Duha ní cáháⁿ Espíritú-gá —càchí té Ágabú.

¹²Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dé, te ní xáhaⁿ-ndí nchaa-ndí sá vǎ quíhíⁿ té Páblú ñuú Jerusálén. ¹³Te té Páblú ní cachí-dé:

—¿Ná cuendá ndéé dúcáⁿ ndàhyú-ndó dándihú iní ñáhá-ndó xii-í-i? Te ñá túú ñǎ cuu cuèi na dàcutu ñaha-güedé, àdi cuèi na càhni ñaha-güedé xii-í cuendá sá càháⁿ ndíhi-í Jèsús, chi sa ndècu túha-í sá cùú-í —càchí-dé.

¹⁴Te ñá túú ní sàndáá iní-dé sá dúcáⁿ xáhaⁿ-ndí, núu xíǎⁿ ñǎ túú-gǎ ná ní xáhaⁿ-ndí xii-dé sá vǎ quíhíⁿ-dé, te ní xítñaha-ndí:

—Mee-ni-gǎ Yǎ Ndiöxí ná cùnaha-gá nása sàni iní-gá cada-gá —xítñaha-na-ndí.

¹⁵Te ní queheⁿ-ndí ndàchiuⁿ-ndí, te ní xica-ndí cuáháⁿ-ndí ñuú Jerusálén. ¹⁶Te cuáháⁿ ndíhi-ndí ñíⁿ úú cue téé Cèsareá, cue téé ní sàndáá iní tnúhu Jèsús. Te ndèca ñaha-güedé xii-ndí cuáháⁿ vehe té Mnàson, te téé-áⁿ cúú-dé téé distrítú Chìpré, te ndècu-dé ñuú Jerusálén, te sa ní cuu vǎi nduu ní sàndáá iní-dé tnúhu-gá, te vehe téé-áⁿ ñí xíndecu-ndí.

**Té Páblú ndátnúhu-dé
ndíhi té Jàcobó**

¹⁷Te òré ní quexio-ndí ñuú Jerusálén, te nchaa ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu Jèsús ní quixí-yu ní dándácõo váha ñáhá-yu, chi ní cudíí víhí iní-yu sá ñí quexio-ndí. ¹⁸Te nduu tnéé cuáháⁿ ndíhi-ndí té Páblú cuendá cáháⁿ ndíhi-ndí té Jàcobó,

te òré ní quexio-ndí núu ndécú-dé, te ndècu ndíhi-dé nchaa cue téé yíndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús. ¹⁹Te té Páblú ní dándácõo váha ñaha-dé xii-güedé, te ní xáhaⁿ-dé nàcuáa ní quide Yá Ndiöxí ní chindee ñaha-gá xii-dé ní cáháⁿ-dé tnúhu-gá núu ñáyiú ñǎ túú cùu ñáyiú isràél. ²⁰Te sátá ñí yáha ní cáháⁿ-dé, te ní ndácáⁿ tǎhú-yu núu Yǎ Ndiöxí cuendá nchaa sá ñí quide-gá. Te dàtnùní ní xáhaⁿ-güedé xii té Páblú:

—Yòhó sa ñaha-n sá ñí cuu titní mǐl ñáyiú isràél ní sàndáá iní-yu tnúhu Jèsús, te càchí-yu sá ño xini ñuhu-xi cadá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu sá ñí chídó tnùní ndíi Moisés. ²¹Te ní níhí-yu tnúhu sá dácuàha-n ñáyiú isràél ñáyiú ndècu ñuú xícá cuendá sá vǎ cadá-gǎ-yu nàcuáa ní cachí ndíi Moisés cadá-yu. Te xáhaⁿ-n xii-yu sá vǎ cuáha-gǎ-yu sèñǎ ñíi landú-yu, te vǎ cadá-gǎ-yu dàtná ní xóo cada ñáyiú ndéé sanaha, duha dàcuaha-n ñáyiú ní níhí-yu tnúhu. ²²Te na níhí-yu tnúhu sá ndécú-n ñha, te tnáví ngúíta-yu cáháⁿ cuèhé-yu cuendá-n. ²³Te na càchí tnúhu-ndí nàcuáa cada-n. Ndècu cúmí cue téé vátá cadá-gǎ-güedé nàcuáa ní cáháⁿ méé-güedé sá cadá-güedé cuendá nduu vétú iní Yǎ Ndiöxí. ²⁴Te quíhíⁿ-n ndíhi-güedé te cada-n nchàa nàcuáa ní xóo cada ñáyiú ndéé sanaha cuendá nduu vétú iní Yǎ Ndiöxí. Te tava-n díhúⁿ cuu núú-güedé cháhu-güedé veñúhu, te ducaⁿ te dàtnùní ndacu dèté díquí-güedé. Nchaa xíǎⁿ cada-n, te quini ñáyiú sá ñǎ ndáá tnúhu càháⁿ nchaa ñáyiú càháⁿ cuèhé cuendá-n.

Te na cùnuní iní-yu sá tnàhá-n quide-n nchaa nacuáa ní chídó tnùní ndíi Moisés cadá-yu. ²⁵Te sa ní quide ndáá-ndí cuendá nchaa ñáyiú ñuú xícá, nchaa ñáyiú ní tuha ichi Jèsús. Te sa ní cadúha-ndí tutú ní tendaha-ndí cuáháⁿ ndaha nchaa ñáyiú-áⁿ sã vã cáxí-yu nchaa sá nchító-ó ndúu táhú nchaa sá cächí-yu cùu ndióxí ní cadúha cue ñáyiú ñuyíú-a. Te ní xáhaⁿ-ndí sá vã cáxí-yu níñí, te vã cáxí-yu cuñú nchaa quití cuèhné. Te vã càháⁿ ndíhi cue téé ñadìhí te núu ñá díú ñadìhí-güedé cúú-yu, te ní cuè ñáyiú dìhí vã càháⁿ ndìhí-yu téé te núu ñá díú yíí-yu cùu-güedé. Duha ní tee-ndí núu tütú cuáháⁿ —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii té Páblú.

**Ní tñii-güedé té Páblú
xití veñúhu ñáyiú isràél**

²⁶Te nduu tnéé cuáháⁿ té Páblú ndíhi cùmí cue téé veñúhu càhnu sá ìo cùnuu núu ñáyiú isràél cada-güedé nàcuáa ní xóo cada ñáyiú ndéé sanaha cuendá nduu vétú iní Yã Ndiòxí. Te ní quíhu-dé veñúhu càhnu sá ìo cùnuu-áⁿ ní xáhaⁿ-dè ná daha-gá nduu cùmání dandìhi-güedé nàcuáa ní xóo cada ñáyiú ndéé sanaha, te dàtnuní cànehe-güedé sá ndúú táhú Yã Ndiòxí quíhíⁿ veñúhu.

²⁷Te cùmání-gã cuu úsá nduu sá ní sáháⁿ-güedé veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te sa ndècu tucu té Páblú veñúhu. Te cue téé isràél véxi distritú Àsiá ní xiní-güedé té Páblú yíhí-dé veñúhu, te ní tñii ñaha-güedé xii-dé, te ío ní càháⁿ cuèhé-güedé cuendá-dé núu

dàva-gá ñáyiú yíhi veñúhu cuendá sá cúdeèⁿ-yu núu té Páblú. ²⁸Te níhi ní càháⁿ-güedé, te xáhaⁿ-güedé xii-yu:

—iNchòhò ñáyiú isràél, yáchí-ndó chì cuánundaha ñaha-ndo! Chi téé-a yayàcáⁿ cuáháⁿ-dé càháⁿ-dé sá ñà túú nandíhi-o, te càháⁿ-dé sá vã cadá-ó nchàa nacuáa càháⁿ tnúhu sá ní chídó tnùní ndíi Moisés, te cächí-dé sá ñà túú nandíhi veñúhu-a. Te ñá díú-ní xǎⁿ chi sa ní quíhu-dé veñúhu-a ndíhi cue téé ñá túú cùu ñáyiú isràél, te sá dúcáⁿ ní quide-dé, te ñá túú-gã ní cànehe íi-dé xití veñúhu. Te veñúhu-a cùu-xi vehe Yã Ndiòxí —cächí-güedé xáhaⁿ-güedé xii-yu.

²⁹Te ducaⁿ ní càháⁿ-güedé chi ní sani iní-güedé sá ní quíhu ndíhi-dé té Tròfimú veñúhu-güedé, chi ní xiní-güedé xícá cùu ndíhi ñaha-dé xití ñuú. Te téé-áⁿ cúú-dé téé ñuú Éfesú, te ñá díú tée isràél cúú-dé.

³⁰Te chitu ñáyiú ñuú-áⁿ ní tacá-yu ní tñii-yu té Páblú tãñùhu ñahá-yu ní ndee veñúhu càhnu sá ìo cùnuu, te òré-ni ní nacadí-güedé yèhe veñúhu-áⁿ. ³¹Te sa cahní-yu té Páblú ní cùu, te ní sáháⁿ iíⁿ úú-güedé núu ndécú tée cùu capitáⁿ cúnùu-gá, te ní xáhaⁿ-güedé xii-dé sá ncháá ñáyiú ñuú Jerusálén xǎnàa-yu. ³²Te òré-áⁿ cuáháⁿ téé cùu capitáⁿ cúnùu-gá ndíhi dava-gá cue téé nchícúⁿ-gá ndíhi sandàdú-dé. Te òré ní xiní-yu ní quexìo coyo-güedé núu xixúcu-yu, te ní yùhú-yu ñá túú-gã ní caní-yu té Páblú. ³³Te téé cùu capitáⁿ ní sátuha-dé té Páblú, te ní xáhaⁿ-dè xii cue sandàdú-dé sá tñí ñaha-güedé dacùtu ñaha-güedé úú cadená. Te dàtnuní ní xícáⁿ tnúhú-dè núú-yu, te xáhaⁿ-dè:

—¿Ná cúu tée-a? ¿Ná ní quide-dé? —càchí-dé xăhaⁿ-dě xíi-yu.

³⁴Te tée cùu capitáⁿ-áⁿ ñă ní cùtnuní iní-dé nũu ná cúu să ní quide té Păblú, chi uuⁿni ní cuáá-yu. Te tucu căháⁿ ĩⁿ, tucu căháⁿ ĩⁿ-yu, núu xǎⁿ ní xăhaⁿ-dě cue sandàdú-dé sá cándèca ñaha-güedé xii-dé quíhíⁿ cuàrtél núu ndécú-güedě. ³⁵⁻³⁶Te nchicúⁿ ñáhă-yu cuáháⁿ ní quexìo ndéé nàcuáa cãa nchìo cuiní-yu cahni ñáhă-yu xii-dé ni cùu. Te níhi ní cáháⁿ-yu xăhăⁿ-yu sá cahní ñaha-güedé, te xǎⁿ ní ndacani ñaha-güedě ndécá ñaha-güedé cuásáa nchìo-ăⁿ.

Té Păblú xăhaⁿ-dě xii-güedé sá ñà túú cuěchi-dé

³⁷Te cuánguĭhu-güedé cuàrtél ndĭhi té Păblú ní cùu, te ní xăhaⁿ-dě xii tée cùu capitáⁿ cùnũu-gá:

—Căháⁿ ndăhú-í núu-n cùndetu-n na cúñaha-ĭ ĩⁿ úú tnúhu xíi-yu — càchí-dé xăhaⁿ-dě.

Te tée tàxi tnuní-áⁿ ní xăhaⁿ-dě:

—¿Náa tnăhá yòhó căháⁿ-n tnúhu grìegú? ³⁸Te ní cáhàⁿ-í sá tée ègìptú cúu-n, chi diu-n ní ndúcú-n cuè tée ní nàa ndĭhi tée cùchiuⁿ Cèsár ní cáhàⁿ-í, chi diu ĩⁿ tée yàcáⁿ ní ndúcú-dě cúmí mĭl cue tée ní sahni ndíyi. Te ndèca tnaha-güedé ní sáháⁿ xití yucu ní xĭhi váha-güedé —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii té Păblú.

³⁹Te té Păblú ní xăhaⁿ-dě:

—Ñă díú tée ègìptú cúu-í, chi tée isràél cúu-í, chi diu-ni tée isràél cúu tătà-í, te dicó-ni sá ní cacu-í ñuú Tàrsú ñuú cahnú, te ñuú-ăⁿ yĭndèhu-xi distritú Cĭliciá. Te cuiní-í cada ndee ĩn-n dàña-n

na caháⁿ ndĭhi-í-yu —càchí-dé xăhaⁿ-dě.

⁴⁰Te ní xăhaⁿ tée cùu capitáⁿ cùnũu-gá sá cúu căháⁿ té Păblú, núu ní ngúnutnĭí-dé núu nchìo, te ní quide-dé ndaha-dé sá cùndèdòho-yu. Te ní sadí-yu yuhú-yu, te ní cáháⁿ-dé tnúhu ñăyiū isràél, te xăhaⁿ-dě xíi-yu:

22 —Chí cádá cãhnu iní nchòhó cue tée sa cuéhé ndĭhi nchòhó cue tée cuechi, na cáháⁿ-í ĩⁿ tnúhu cundedòho-ndo să ñà túú cuěchi-í, chi ñà túú ñă ní quide-í, te ni ñà túú ñă tnúhu cáháⁿ-í —càchí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

²Te cuendá sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-dé tnúhu mèe-yu núu tnăvíi-ñă ní sadí-yu yuhú-yu ní xĭndedòho-yu ní cáháⁿ-dé, te xăhaⁿ-dě:

³—Yúhú cúu-í tée isràél, te ní cacu-í ñuú Tàrsú, te ñuú-ăⁿ yĭndèhu-xi Cĭliciá. Te davitna lĭhli-í cùtnăhá ní quexìo-í ñuú Jerusalén ní dăcuáhă ñaha té Gamaliél. Te ní dăcuáhă-í nchaa tnúhu ní chídó tnùnĭ nchaa cue tée ndéé sanaha năcuáa cada ñăyiū. Te yúhú ní cahu iní-í ní quide-í titní núu chùuⁿ nacuáa cuu váha iní Yă Ndiòxí ní cáhàⁿ-í, te diu-ni ducaⁿ quide nchohó tucu. ⁴Te ní sánú ndúcù-í nchaa ñăyiū sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús, cuěi tée, cuěi ñăyiū dĭhí ní dácútù-í-yu, te ní chihi-í-yu vecaá, te ní níhi-í tnúhu ndee ĩnĭ sá cahní-ndĭ-yu.

⁵Te dútú cùnũu-gá ndĭhi cue tée cùnũu núu-ndó ñaha-güedé sá ndàá cáháⁿ-í chi mee-güedé ní taxi-güedé tutú cuñaha-ĭ xii ñăyiū isràél ñăyiū ndècu ñuú Dàmascú cuendá cutnùnĭ iní-yu ná chíúⁿ cuáháⁿ-í ní

cùu. Te ñuhu-í ichi cuáháⁿ-í ñuú-áⁿ cuánúndúcù-í ñáiyu ní sándáá iní-xi tnúhu Jèsús cuendá dacùtu-í-yu te candeca-í-yu ndixi, te iha cada úhú ñáhá-güedë xií-yu ni cùu.

Té Páblú xáhaⁿ-dë xii ñáiyu nàcuáa ní cuu ní tuha-dé ichi Jèsús

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Te ta cùyatni-í ñuú Dàmascú cuáháⁿ-í, te cùu-xi datná òré cauxúu nduu, te uuⁿni ní quee ñuhú andiu, te ní dáyèhé-xi ndéé núu nútnñ-í.

⁷Te ní quide nee-xi núu-í, xiáⁿ ní nduá-í ndéé ñuhu. Te ní tecú dóho-í càháⁿ ìⁿ sá càháⁿ andiu, te cächí-xi: “Yòhó té Sàulú, ¿ná cuendá cúu úhú iní ñáhá-n dàndoho ñaha-n xii-í?”, cächí sá càháⁿ-áⁿ. ⁸Te ní xáhaⁿ-í: “¿Ná cúu yòhó sá càháⁿ-áiⁿ?”, xáhaⁿ-í. Te ní càháⁿ tucu ingá xito te cächí-xi: “Yúhú cúu-í Jèsús téé ní xíndecu ñuú Nazàrét, te ducaⁿ ño dàndoho ñaha-n xii-í”, cächí sá càháⁿ-áⁿ. Te xiáⁿ ní cutnùní iní-í sá díú Jèsús càháⁿ. ⁹Te nchaa cue téé ndihi-í ní xiní-güedé ní dáyèhé ñuhú, te ní yùhú-güedé, dico ñá túú ní tècú dóho-güedé òré ní càháⁿ-gá.

¹⁰Te ní xáhaⁿ-í xii-gá: “Yòhó Xítóhó Jesucristú, ¿ná cuiní-n càda-í?”, xáhaⁿ-í xii-gá. Te ní cachí-gá: “Ndacóo, te quíhíⁿ-n ñuú Dàmascú, yàcáⁿ tecú tnúhu-n nchàa nacuáa cuiní Yá Ndiöxí cada-n”, cächí-gá — cächí té Páblú xáhaⁿ-dë xií-yu.

¹¹Te ní xáhaⁿ tùcu té Páblú:

—Te cuendá sá ñí dácúáá ñaha ñuhú xii-í ñuu ní tññ cue téé ndihi-í ndaha-í ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ ndéé ñuú Dàmascú.

¹²Te yàcáⁿ ndécú ìⁿ téé nàni Ananiás, te ío vai sá ñí chídó tnùní

ndíi Moisés cadá-yu quide-dé. Te nchaa ñáiyu ñuú Dàmascú ío váha càháⁿ ndihi ñáhá-yu xii-dé. ¹³Te ní quexio-dé núu ndécú-í, te ní cachí-dé: “Yòhó té Sàulú, téé ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, ndúha núu-n”, cächí-dé. Te òré-ni ní nacaáⁿ núu-í te ní xiní-í-dé. ¹⁴Te dätñùní ní cachí-dé: “Yá Ndiöxí ní càháⁿ ndihi-gá ñaní tñáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha. Te diu-gá ní caxi ñaha-gá xii-n cuendá quiní-n nchàa sá vâha cuiní-gá cada-n. Te quiní-n Jèsús Yáá ñá túú cuèchi-xi, te diu-ni mee-gá càháⁿ ndihi ñaha-gá xii-n. ¹⁵Te càháⁿ-n tnúhu Jèsús núu nchàa ñáiyu, te càháⁿ-n nchàa sá ñí xiní-n ndihi nchaa sá ñí xíndedóho-n. ¹⁶Tnàvíí, te quíhíⁿ-n cuàndute-n, te càháⁿ ndihi-n Yá Ndiöxí cuendá cada càhnu iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ñí quide-n”, duha ní cachí té Ananiás xii-í — cächí té Páblú xáhaⁿ-dë xií-yu.

Té Páblú ní cani-dé cuendú nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús cada-dé quíhíⁿ-dë ñuú núu xíndecu ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél

¹⁷Te ní xáhaⁿ tùcu té Páblú:

—Te ní ndee-í cuàndixi-í ñuú Jerusalén. Te ní sáháⁿ-í veñúhu càhnu sá ño cùnuu ní càháⁿ ndihi-í Yá Ndiöxí, te ní dácótó núu ñáhá-xí sá méé Jèsús ní xiní-í xití veñúhu, ¹⁸te ní cachí-gá: “Yáchí, quee-n ñuú Jerusalén, chí ñáiyu-a vâ quíndáá iní-yu nàcuáa ní cachí-í cúñaha-n xii-yu cuendá-í”, duha ní cachí-gá xii-í. ¹⁹Te ní xáhaⁿ-í xii-gá: “Yòhó Xítóhó Jesucristú, sa xiní-n sá ncháá ñáiyu ñáhá-yu sá ñí sáháⁿ-í ndi tñáhá ìⁿ ndi tñáhá ìⁿ veñúhu

nànducu-í ñáyiù sàndáá iní tnúhu-n, te ní tñii-í-yu, ní chihi-í-yu vecaá, te ní táuchíúⁿ-í ní caniha-güedé xii-yu. ²⁰Te cútñhá ní sahani-güedé ndíi Těvá tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-n, te tñhá-í ndécú ór-é-áⁿ te ní xindeé-í dóó cue tée ní sahani ñaha xii ndíi. Te yúhú ní cáháⁿ-í sá ní quide váha-güedé sá dúcáⁿ ní quide-güedé”, duha ní xáhaⁿ-í xii-gá. ²¹Te ní cachí tnúhu-gá xii-í: “Cuàháⁿ chi cuíní-í quíhⁿ-n nchàa ñuú xicá ñúú xíndecu cue ñáyiù ñá túú cùu ñáyiù isràél cáháⁿ-n tnúhu-í”, cächí-gá —cächí té Páblú xáhaⁿ-dě xii-yu.

Te Páblú ndihi tée tàxi tñuní ñáhá xii cue sandadú

²²Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-dé, te ñá ní tñhá-gá iní-yu cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-dé. Te ìⁿ-ni ní cuú-yu nchaá-yu, te ní cuáá-yu, te xäháⁿ-yu:

—iChí cáhni-dě! iÑá díú sá cùndècu-dé ñuyú-a! —cächí-yu xäháⁿ-yu.

²³Te mei ór-é ducaⁿ ní cáháⁿ-yu, te ní ndátá-yu dóó-yu, te ní dáquéně-yu núú ñnu sá sàtú iní-yu. Te ní quéhnu-yu ñuhu, te ní dácácòyó-yu núú ñnu sá ò sàtú iní-yu. ²⁴Te tée cùu capitáⁿ cùnùu-gá ní xáhaⁿ-dě xii cue sandadú-dé:

—Chí dítá-dě ná quíhu-dé ndéé xití vehe, te cani-ndo-dě ñii, chi na quène yuhu-dé ná tnúhu ní cáháⁿ-dé ñnu ndéé dúcáⁿ cùdèéⁿ-yu núú-dě —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii-güedé.

²⁵Te sátá ní dácútú ñaha-güedé xii té Páblú sá cání ñaha-güedé

ní cùu, te ní xáhaⁿ-dě xii tée cùu capitáⁿ ndécú-áⁿ:

—Te na cächí tnúhu-í sá vǎ cùú cànaha-güedé ñii, chi tée ròmá cùú-í, te vátá quini ndáá-gá-ndó ñuu ndècuéchi-í àdi ñáhá —cächí-dé xáhaⁿ-dě xii tée cùu capitáⁿ.

²⁶Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ-dé, te ní sáháⁿ tée cùu capitáⁿ núú tée cùnùu-gá, te ní xáhaⁿ-dě:

—Vá cùú càn-i-o tée-áⁿ, chi tée ròmá cùú-dě —cächí-dé xáhaⁿ-dě.

²⁷Te ní sáháⁿ tée cùu capitáⁿ cùnùu-gá ndéé núú tǎ Páblú, te ní xáhaⁿ-dě:

—Cáháⁿ ndáá-n ñuu ndisa tée ròmá cùú-n —cächí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ tǎ Páblú:

—Ndáá sá tǎe ròmá cùú-í —cächí té Páblú xáhaⁿ-dě xii tée cùnùu-áⁿ.

²⁸Te ní xáhaⁿ tǎe cùnùu-áⁿ:

—Yúhú tñhá-í cùú-í tée ròmá, chi vǎi díhúⁿ ní cháhu-í —cächí-dé xáhaⁿ-dě.

Te té Páblú ní xáhaⁿ-dě:

—Tñhá-í cùú-í tée yacáⁿ tucu, chi tǎtá-í cùú-dě tée ròmá —cächí té Páblú xáhaⁿ-dě xii tée cùu capitáⁿ cùnùu-gá.

²⁹Te uuⁿ-ni ní nacaca sata cuè tée cuáháⁿ caniha xii-dé ní cùu. Te ní yúhú tée tàxi tñuní sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ tǎ Páblú sá tǎe ròmá cùú-dě, chi ní xáhaⁿ-dě ní dácútú ñaha-güedé xii-dé, núu xiáⁿ ní yúhu-dé.

Té Páblú ní cáháⁿ ndihi-dé cue tée cùnùu ór-é ní quide-güedé jùndá

³⁰Te tée tàxi tñuní sandadú ñá ní xini-dé ná cuéchi ní dácáá ñáyiù isràél díquí tǎ Páblú, núu xiáⁿ nduu

tněé ní cana-dé cue dútú cúnùu, ndìhi cue tée cùchiuⁿ, ndìhi cue tée cùu sacuéhé, te ní xáhaⁿ-dě sá cáda-güedě jündá cuendá nducu tnùhu-güedé núú tē Păblú ná cuéchi ní dácáá-yu díquí-dě. Te ní xáhaⁿ-dě xii cue sandàdú sá nándàxi ñaha-güedé cadená ndútú-dě, te candeca ñaha-güedé quíhⁿ núú cáda-güedě jündá. Te ní sáháⁿ-güedé ní nandaxi ñaha-güedé xii-dé ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ jündá, te ní quexìo-güedé, te ní ngúnutnîí-dé núú cuè tée cùchiuⁿ.

23 Te yàcáⁿ ní xíndéhé vâha té Păblú núú nchàa-güedé, te ní xáhaⁿ-dě:

—Cada càhnu iní nchòhó cue tée cùchiuⁿ, te ducaⁿ nchòhó cue tée cùu sacuéhé, véxi-í càchí tnùhu-í sá ñà túú cuèchi-í, chi mee Yă Ndiöxí nâhá-gă nása ndècu-í ñuyú-a, te ñà túú cùcahaⁿ núú-í núú-gă —càchí tē Păblú xăhaⁿ-dě xii-güedé.

²Te tē Ananiás tē cùu dútú cúnùu-gá ní xáhaⁿ-dě xii cue tēe nùtnîí yatni dîñi tē Păblú sá cání-güedě déhndé yuhu-dé. ³Te tē Păblú ní xáhaⁿ-dě xii dútú-ăⁿ:

—Yòhó, chi úhú tnàhí iní-n, chi ní ndúcú-n tēe ní caniha xii-í, te ñà túú cuèchi-í, dico quiní-n nă cada ñaha Yă Ndiöxí xii-n. Te yòhó ní cana ñaha-n ndùcu tnùhu-n nùu quide-í nchaa nàcuáa càháⁿ tnùhu sá ní chídó tnùní ndíi Moisés cada-o. Te mee-n ní ndúcú-n tēe ní caniha, te ñà túú dùcaⁿ ní càháⁿ ndíi cada-o —càchí tē Păblú xăhaⁿ-dě xii dútú cúnùu-gă-ăⁿ.

⁴Te cue tēe xínutnîí dîñi tē Păblú ní xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Nèhé ní quide-n chi ní xícuéhé-n dútú cúnùu-gá tēe xínu cuechi

núú Yă Ndiöxí —càchí-güedé xăhaⁿ-güedě xii tē Păblú.

⁵Te tē Păblú ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Cada càhnu iní-ndó chi ñà túú xíní-í sá dútú cúnùu-gá cúú-dě, chi núú tútú Yă Ndiöxí càchí-xi sá vă cúú cãháⁿ cuèhé-ó cuendá ìiⁿ tēe cùnùu ñuú-ó yòtnùhu. Te yúhú ñà túú xíní-í sá tēe cùnùu cuu-dé nùu ní sácóo-í ní càháⁿ-í —càchí tē Păblú xăhaⁿ-dě xii-güedé.

⁶Te òrè-áⁿ nî cutnùnî iní tē Păblú sá dává-güedě cündîhi-güedé cue tēe cùu saducéú, te dava-güedé cündîhi-güedé cue tēe cùu fariséú, te níhi ní càháⁿ-dé ní xáhaⁿ-dě xii-güedé:

—Yúhú cúú-í tēe fariséú, te tnàhá tătà-í ndìhi xîi-í cúú-güedě cue tēe fariséú tucu. Te tnàhá yúhú sàndáá iní-í sá ndótó nchàa ñáyiu ní xíhí, te núu xíăⁿ cuiní-ndó ndùcu tnùhu-ndo nùú-í cáná ñaha-ndo —cachí-dé xăhaⁿ-dě xii-güedé.

⁷Te sá dúcáⁿ nî càháⁿ-dé xíăⁿ ní nàá ndìhi tnàha cue tēe cùu fariséú ndìhi cue tēe cùu saducéú, chi ñà ìiⁿ-ní tnùhu ni cãháⁿ-güedé, chi ní ndi queheⁿ ndi queheⁿ-güedé sá nî càháⁿ-güedé. ⁸Te cue tēe cùu saducéú càchí-güedé sá vă ndótó cuè ñáyiu ní xíhí, te cue tēe cùu fariséú càchí-güedé sá ndótò-yu. Te cue tēe cùu saducéú càchí-güedé sá ñà túú espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí, te cue tēe cùu fariséú càchí-güedé sá ió espíritú xínú cuèchi núú-gă. ⁹Te ta cùdéeⁿ-güedě cuáháⁿ, te níhi-gá cúú iní-güedé càháⁿ-güedé, te ìiⁿ úú cue tēe cùu fariséú cue tēe dàcuaha ñaha xii ñáyiu nchaa tnùhu ní chídó tnùnî

ndíi Moisés ní cáháⁿ níhi-güedé, te xáhaⁿ-güedé:

—Ná túú cuèchi-dé, te cudana te ní cáháⁿ ndíhi-dé ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí te vá ngöo vá cúú vâha iní-ó nũú-gă —càchí cue tée cùu fariséú xáhaⁿ-güedé xii-güedé.

¹⁰Te cuendá sá ìo xĩnàá-güedé, xíáⁿ ní yùhú tée cùu capitáⁿ cúnùu-gá sá cáhni-güedé té Păblú, núú xíáⁿ ní xáhaⁿ-dé sá quĩhⁿ-güedé cúnúcuaca ñaha-güedé candeca ñaha-güedé nùhú cuàrtél.

¹¹Te ndéé niú cúú ùú ní quexìo Xítóhó Jesucristú núú ndécú tē Păblú, te ní xáhaⁿ-gă:

—Ñíi cunduu-n, vá yùhú-n, chi nàcuáa ní cáháⁿ-n nĩ cacunehe ñaha-n xii-í iha, te diu-ni ducaⁿ cáháⁿ-n càcunehe ñaha-n xii-í quĩhⁿ-n ñùú Rómá —càchí-gá xáhaⁿ-gă xii-dé.

Cahni-güedé té Păblú ní cùu

¹²⁻¹³Te nduu tněé ní natacá vìhi-gá údico cue tée isràél ní ndatnúhu-güedé sá cáhni-güedé té Păblú, te ní xitnàha-güedé:

—Ni dítá vă caxí-ó te ni ndùte vá cohó-ó ndéé ndacu-o càhni-o té Păblú, te dătnùnı caxi-o dítá, te coho-o ndùte, chi sa ní sani iní-ó să cádá-ó, te cuu cuèchi xii-o nũú vá cádá-ó —càchí-güedé xitnàha-güedé.

¹⁴Te ní sáháⁿ-güedé núú ndécú nchàa dútú cúnùu ndíhi nchaa cue tée cùu sacuéhé, te ní xáhaⁿ-güedé:

—Ní cachí-ndí sá ni dítá vă caxí-ndí ndéé nũú ní ndacu-ndí ní sahani-ndí té Păblú, chi sa ní

sani iní-ndí sá cádá-ndí, te cuu cuèchi núú vá cádá-ndí. ¹⁵Te duha cada-ndo ndíhi dava-gá cue tée cúnúu, chi cúnaha-ndo xii tée cùu capitáⁿ cúnùu-gá: “Quixi ndíhi-n tē Păblú núú ndécú-ndí cuendá ndatnúhu ndíhi-ndí-dé, chi cuiní-ndí nducu tnũhu váha-gá-ndí ná cúú să nĩ quide-dé”, duha cúnaha-ndo xii tée tãxi tnunı sandádú. Te ducaⁿ-ni cúnaha-ndo dândahú-ndó-güedé cuendá quixi ndíhi-güedé té Păblú, te nchúhú sa cundetú-ndí-güedé ichi, chi quinı té Păblú ná cahni-ndí-dé —càchí-güedé xáhaⁿ-güedé xii cue tée cùchiuⁿ.

¹⁶Te déhe cúha té Păblú ní níhi-dé tnúhu nàcuáa cada-güedé dító-dé. Te ní sáháⁿ-dé cuàrtél, te ní xáhaⁿ-dē xii dító-dé nàcuáa càháⁿ-güedé cada ñaha-güedé. ¹⁷Te ní cana té Păblú ìⁿ tée cùu capitáⁿ, te ní xáhaⁿ-dē:

—Vă cundèe iní-n, quĩhⁿ ndíhi-n tēe-a na càháⁿ ndíhi-dé tée cúnúu-gá, chi ndècu ìⁿ cuendú cúnaha-dē cuiní-í —càchí té Păblú xáhaⁿ-dē xii tée cùu capitáⁿ.

¹⁸Te dătnùnı ní xica tée cùu capitáⁿ ndécá-dē dăxíⁿ tē Păblú cuáháⁿ núú ndécú tēe cúnúu-gá, te òré ní quexìo-güedé núú-dē, te ní xáhaⁿ tēe cùu capitáⁿ xii-dé:

—Té Păblú tée vìhi vecaá ní cana ñaha-dē xii-í, te ní cachí-dé véxi-í ndíhi tēe-a cuendá cachí tnúhu-dé ìⁿ cuendú cuiní-dé —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii tée cúnúu-gá.

¹⁹Te tée cúnúu-áⁿ nĩ tniı-dé ndaha dăxíⁿ tē Păblú, te tãnehe ñaha-dé cuáháⁿ ìⁿ xio, te ní xícáⁿ tnúhú-dē núú-dē, te xáhaⁿ-dē:

—¿Ná cuendú cuiní-n cáháⁿ-n? —càchí-dé xáhaⁿ-dē xii dăxíⁿ tē Păblú.

²⁰Te ní xáhaⁿ-dě xii téé cùnuu-áⁿ:

—Cue téé isràél ní ndatnúhu ndáá-güedé sá quíxí-güedě tneé cáháⁿ ndàhú-güedé núu-n càndeca-n té Pàblú quíhíⁿ jùndá, te yàcáⁿ cacáⁿ tnúhú ndáá-güedé núu-dě ná cúú sá nǐ quide-dé, cächí-güedé xǐtnàha-güedé.

²¹Te vá quìndáá iní-n chi dicó dandàhú ñàhá-güedě, chi vihi-gá údico-güedé ndátnúhu-güedé cundedí-güedé ichi cahni ñaha-güedě. Te xǐtnàha-güedé sá ni dítá vǎ cáxí-güedě, te ni ndùte vá còhó-güedě ndéé nǔu ní ndacu-güedé ní sahani ñaha-güedě, te dǎtnùni caxi-güedé dítá, te coho-güedé ndute, chi sa ní sani iní-güedé sá cádá-güedě, te cuu cuéchi núu vá cádá-güedě, cächí-güedé xǐtnàha-güedé. Te cundecu túha-ná-güedé cundetu ñaha-güedě tneé, te núu na quìndáá iní-n càndeca-n-dé quíhíⁿ jùndá — cächí-dé xǎhaⁿ-dě xii téé cùnuu-áⁿ.

²²Te téé cùnuu-áⁿ nǐ xáhaⁿ-dě:

—Cuanùhú, te vá yǒo tnàhí cùñaha-n sǎ nǐ quixi-n nǐ cachi tnúhu-n nàcuáa càháⁿ-güedé cada-güedé té Pàblú —cächí-dé xǎhaⁿ-dě.

**Ndèca-güedé té Pàblú cuáháⁿ
núú tǎ Juéllí téé cùu gobiernú**

²³Te téé cùnuu-gá ní cana-dé úú cue téé cùu capitáⁿ, te xǎhaⁿ-dě: —Tava-ndo úú cièndú sandàdú cue téé xica saha, ndíhi únídico úxí sandàdú cue téé yòdo cuayú, ndíhi úú cièndú sandàdú mee-ni cuè téé xínehe lànzá. Te cada túha-ndo chi caca-ndo òrè caá íⁿ niú quíhíⁿ-ndó ñùú Cèsareá ndíhi té Pàblú. ²⁴Te

nducu-ndo cuèdicó íⁿ úú cuayú codo-dě ndíhi cue téé ndèè ñàhá xii-dé. Te cada cuedàdú-ndó-dě ichi, te candeca-ndo-dě quíhíⁿ quíndeca-ndo-dě núú téé cùu gobiernú —cächí téé cùnuu-áⁿ xǎhaⁿ-dě xii cue téé cùu capitáⁿ.

²⁵Te téé cùnuu-áⁿ nǐ cadúha-dé tutú cuèndá quíhíⁿ ndaha té Juéllí téé cùu gobiernú. Te duha ní chídó tnùnì-dé núú tütú cuáháⁿ:

²⁶“Còvǎha díí-n, tǎtǎ gobernàdór. Ío cada càhnu iní, yúhú nánì-í Clàudiú Lìsiás. Yúhú ní tendaha-í íⁿ tutú véxi ndaha-n cuèndá quiní tnùnì-n nàcuáa ní cuu iha.

²⁷Cue téé isràél ní tñii-güedé íⁿ téé nàni Pàblú cuiní-güedé cahni ñaha-güedé ní cùu, te ní níhì-í tnúhu sá tǎe ròmá cúú-dě nǔu ní sáháⁿ-í ndíhi sandàdú-í ní dácacu-ndí-dé. ²⁸Te ní cuiní-í quiní-í ná cuèndá téé ñaha-güedé cuéchi xii-dé, núu xǎⁿ ndécà-í-dé ní sáháⁿ núú nǐ quide cue téé cùchiuⁿ isràél jùndá. ²⁹Te yàcáⁿ ní níhì-í tnúhu sá ñà túú nǎ cuéchi ni quide-dé, chi cuèndá-ni sá nǐ níhí-güedě tnúhu sá ñà túú sandáá iní-dé cada-dé nchaa sá nǐ xóo cada ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha nchìcúⁿ nihnu-güedé quide-güedé, xǎⁿ ní cudééⁿ-güedě núu-dě. Te ñà túú cuéchi càhnu ni quide-dé nǔu quíhíⁿ-dé vecaá àdi cahni-í-dé. ³⁰Te ní níhì-í tnúhu sá cuè téé isràél ndúcú-güedě nàcuáa cada-güedé cahni ñaha-güedě xii-dé, xǎⁿ ní xáhaⁿ-í xii sandàdú-í sá cándèca ñaha-güedé quixi xǎⁿ. Te ní xáhaⁿ-í xii cue téé tǎe ñaha cuéchi sá quíxí-güedě ndéé xǎⁿ cǎháⁿ-güedé nǔu ná cuéchi ní quide-dé. Te cada

càhnu iní-n chi duha-ni ndùu tnúhu càháⁿ-í, te cundee iní-n quèheⁿ cuendá-n-dě”, duha ní chídó tnùní tée ní cadúha tutú cuáháⁿ ndaha té Juélí.

³¹Te cue sandàdú ní quide-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ tée tàxi tnuní ñáhá xii-güedé chi ní xica-güedé ndihi té Páblú òré caá íⁿ niú, te diu-ni niú-áⁿ ní quexio-güedé ñúú Antipatrís.

³²Te sátá ní túndaá, te ní nacuico cuè tée xínehe lànzá ndihi dava-gá sandàdú xícá sàha cuánuhú-güedé cuàrtél, te mee-nă sandàdú cue tée yòdo cuayú cuáháⁿ ndihi té Páblú. ³³Te òré ní quexio-güedé ñúú Cèsareá, te ní sáha-güedé tée cùu gobiernú tutú néhé-güedě cuáháⁿ. Te ní queheⁿ cuendá-dé té Páblú. ³⁴Te sátá ní dácúhá tée cùu gobiernú-áⁿ tutú-áⁿ te ní xícáⁿ tnúhú-dě núú tē Páblú, te xáhaⁿ-dě: —¿Ndèé tée cùu-n? —cachí-dé xáhaⁿ-dě.

Te ní xáhaⁿ tē Páblú:

—Tée Ciliciá cùu-í —càchí-dé xáhaⁿ-dě.

³⁵Te ní xáhaⁿ tée cùu gobiernú-áⁿ: —Òré quexio cue tée tē ñaha cuéchi xii-n, te cáháⁿ-n nása ní cuu, chi níhì-í nàcuáa cada ndáá-í cuendá-n —càchí-dé xáhaⁿ-dě xii té Páblú.

Te ní xáhaⁿ-dě xii sandàdú sá cùndèe-güedé té Páblú vehe càhnu té Hèrodés.

Té Páblú xáhaⁿ-dě xii té Juélí sá ñà túú cuéchi-dé

24 Te sátá ní cuu úhⁿ nduu, te té Ananiás dútú cùnùu-gá cuáháⁿ-dé ñúú Cèsareá ndihi cue tée cùu sacuéhé ndihi

iiⁿ tée nàni Tértulú tée càháⁿ yuhu-güedé. Te cuáháⁿ-güedé núú tē cùu gobiernú cuáháⁿ dácúandèhnde-güedé núú-dě sá ndècuéchi té Páblú. ²Te ní sánguaca-güedé té Páblú. Te òré ní quexio-dé núú-güedě, te ní nguíta té Tértulú xáhaⁿ-dě xii té Juélí nàcuáa càa cuéchi tē-güedé té Páblú:

—Ío càhnu cada iní tătá gobernàdór. Duha ndùu chiuⁿ ndéé iní ñáhá-ndě xii-n vèxi-ndí, núu nása cachí-n cùnduu. Tàxáhu xii-n, chi ío váha ndècu nchaa ñáyiú, te ñá túú nàá-yu chi ío váha quide-n. ³Te ío cùdífí iní-yu chi nchaa-ni nduu xíndecu váha-yu nchaá-yu, te ío táxáhu Ndiöxi xii-n sá dúcáⁿ quide-n. ⁴Te cada càhnu iní, cuiní-í ndatnúhu-o iiⁿ úu-ni cuendú cuendá sá vă cùyàa-o dácúita-í chiuⁿ-n. ⁵Te iiⁿ tée iha ío dásatú iní ñáhá-dě, chi ndèni ní cuu cuáháⁿ-dé ndátnúhu-dé ndihi ñáyiú isràél dánàa-dé-yu. Te nèhé quídé-dě chi cuáháⁿ-dé dácàháⁿ-dé nchaa ñáyiú cuendá quíndáa iní-yu tnúhu tée ní xíndecu ñúú Nazàret. ⁶Chi ducaⁿ càháⁿ cue tée iha sá ní sáháⁿ-dé veñúhu càhnu sá ío cùnuu, te cuiní-dé daquèe tífú-dě veñúhu cuendá cuiní-dé xocàni-dé sá íi ndécú, núu xíáⁿ ní tnií ñaha-güedě ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ núu cuè tée cùchiuⁿ cuendá cécáⁿ tnúhú-güedě núú-dě nùu ná cuendá ducaⁿ cuiní-dé cada-dé, chi ducaⁿ càa leí ndécú ndihi-güedé sá cáda ndáa-güedé nùu ná iiⁿ sá cúu. ⁷Te té Lisiú tée cùu capitáⁿ cùnùu-gá ní quexio-dé ndihi sandàdú, te ní dácúnú-güedě nchaa cue tée

nùtní ndihi té Páblú, te dàtnùnì ní tniî ñaha-güedë xii-dé ndécá ñaha-güedé cuáháⁿ. ⁸Te sátá xǎⁿ, te ní xáhaⁿ-dë sá quíxí-güedë ndéé ndíha cundáá cuéchi-dé. Te yòhó cundee ìní-n càcáⁿ tnúhú-n núú-dë, te núu ndáá ducaⁿ ní quide-dé àdi ñáhá —càchí té Tèrtulú xáhaⁿ-dë xii té Juèlí tée cùu gobiernú.

⁹Te dava-gá cue tée isràél xǎnutnǎí xǎáⁿ ní càháⁿ-güedé sá ndáá càháⁿ té Tèrtulú. ¹⁰Te tée cùu gobiernú ní quide-dé ndaha-dé núú tè Páblú cuendá càháⁿ-dé, te té Páblú ní xáhaⁿ-dë:

—Yòhó sa ní cuu titní cuía ndécú-n ìha xehndé-n cuéchi nchaa ñáyiú xǎnàá, núu xǎⁿ ío cùdǎí ìní-í sá ndíha téhndé cuéchi tée ñaha-güedé xii-í. Te cundee ìní-n cùndedóho-n na càni-í cuèndú nàcuáa ní cuu. ¹¹Te nducu tnúhu-n te quini-n nǎ càháⁿ ndáá-í, chi sa ní cuu úxúú nduu sá ní sáháⁿ-í veñúhu càhnu sá ìo cùnnu ñuú Jerusalén ní càháⁿ ndihi-í Yǎ Ndiòxí. ¹²Te ni ñà túú ní nàá-í ndihi ñáyiú xití veñúhu, te ñà túú ní xáhaⁿ-í nàá-yu ni ìⁿ xichi, te ni ìⁿ veñúhu lìhli ní sáháⁿ-í ñà túú nǎ ní xáhaⁿ-í cada-yu. ¹³Te ni ñà túú quèñuhu-güedé cue tée càháⁿ ndáá te núu ndáá ducaⁿ ní quide-í. ¹⁴Te yúhú càháⁿ ndáá-í sá càháⁿ ndihi-í Yǎ Ndiòxí, chi diu-ni Yǎ Ndiòxí ní xóo càháⁿ ndihi ñáyiú ndéé sanaha, núu xǎⁿ ní tuha-í ichi-gá. Te cue tée-a càchí-güedé sá ñà díú ìⁿ ichi váha ni tuha-í. Te yúhú sàndáá ìní-í nchaa sá ní chídó tnùnì ndíi Moisés ndihi dava-gá cue tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiòxí ndéé sanaha. ¹⁵Te sàndáá tucu ìní-í sá ndótó nchaa ñáyiú ní xíhí, cuèi

ñáyiú váha ìní-xi, te cuèi ñáyiú úhú ìní-xi, dico ndotó-yu. Te ducaⁿ ní xóo quindáá ìní nchaa ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha. ¹⁶Te yúhú ío ndücu ndee-í quidè-í nchaa sá càháⁿ Yǎ Ndiòxí cuendá sá vǎ cúú càhaⁿ núú-í núú-gǎ ndihi núú ñáyiú ñuyíú-a.

¹⁷Te sa ní cuu titní cuía sǎ ñà túú-gǎ sáháⁿ-í ñuú Jerusalén, te ní sáháⁿ tucu-í nehè-í díhúⁿ ní taxi ñáyiú ñuú xícá cuèndá cuañaha-í xii ñáyiú ñuú Jerusalén. Te ní ndúcù-í sá cuàha táhù-í Yǎ Ndiòxí. ¹⁸Te ní xíndecu-í veñúhu càhnu sá ìo cùnnu ní quide-í nchaa nàcuáa ní xóo cada ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha cuèndá nduu vétú ìní Yǎ Ndiòxí. Te ñà túú chitú-yu ni sáháⁿ, te ni ñà túú nǎ ní cùu, te ní naníhí ñáhá ìⁿ úú cue tée isràél xii-í, cue tée véxi distritú Àsiá. ¹⁹Te quixi mee-güedë iha càháⁿ-güedé, te núu sá ndáá ní xini-güedé sá yúhú ndècuéchi-í ní cùu, ²⁰àdi ñáhá. Dico cachí tnúhu cue tée-áⁿ nǎsa ní cuu òré ní xíndecu-í jundá-güedé nùu ndècuéchi-í àdi ñà túú ndècuéchi-í. ²¹Dico ñà túú cuéchi-í chi ìⁿ dii-ni tnúhu ni càháⁿ-í ní xáhaⁿ-í xii-güedé sá sàndáá ìní-í sá ndótó nchaa ñáyiú ní xíhí, te diu-ni núu xǎⁿ càchí-güedé sá ndècuéchi-í —càchí té Páblú xáhaⁿ-dë xii té Juèlí.

²²Te té Juèlí sa xínì váha-dé nàcuáa cuáháⁿ tnúhu Jèsús, núu xǎⁿ ñà ní cuini-gá-dé ndatnúhu-dé ndihi té Páblú, te ní xáhaⁿ-dë:

—Sa ní cuu, cundetu-n na quèxio té Lisiú tée cùu capitáⁿ cùnùu-gá, te òré-áⁿ cundáá cuèndá-n —càchí té Juèlí xáhaⁿ-dë.

²³Te ní xáhaⁿ-dě xii tée cùu capitáⁿ:

—Cundeé-n tē Păblú-ăⁿ, te núu nása cächí-dé cada-n, te dañ-n na cãháⁿ ndihi-dé cue tée xíní tnáhá ndihi-dé núu cuãñaha-güedē nchaa sá xíní ñùhu-dé àdi nása cada-güedé —cächí té Juělí xãhaⁿ-dě xii tée cùu capitáⁿ.

²⁴Te ní cuu títñí nduu, te ní sáháⁿ té Juělí vechiùⁿ ndihi ñadíhí-dé, te ñaha-áⁿ nání-áⁿ Drùsilá, te ñaha isràél cúu-áⁿ. Te ní xáhaⁿ-dě sá quãngueñuhu-güedé té Păblú, te òré ní quexio-dé vechiùⁿ, te ní cáháⁿ-dé núu-yu nchaá-yu sá quëndáá iní-yu tnúhu Xítoho Jesucrístú. ²⁵Te ní xáhaⁿ-dě:

—Mee-ni sã vãha cada-ndo. Te coto-ndo mēe-ndo, te vá cádá-ndó ñí ñíⁿ sá cuèhé sá dúhá, chi ñíⁿ nduu cáháⁿ Yã Ndiõxí ndēdacàa ñáyiú vãha iní-xi, te ndēdacàa ñáyiú úhú iní-xi —cächí té Păblú xãhaⁿ-dě.

Te sá dúcáⁿ ñí xáhaⁿ-dě, te ní yùhú té Juělí, te ní xáhaⁿ-dě:

—Vá cãháⁿ-gá-ó tnávíí, cuaháⁿ, te òré cùyächí-í, te cana ñaha-í xii-n —cächí-dé xãhaⁿ-dě.

²⁶Te té Juělí ní quide-dé cuendá sá cuãñaha tē Păblú díhúⁿ te vá ndíhu-gá-dé vecaá ní cùu, núu xiáⁿ títñí xito ní cana-dé té Păblú vechiùⁿ ní ndatnúhu ndihi tnàha-güedé, dico ñá túú ní chãhu-dé. ²⁷Te úú cuíá ducaⁿ ñí quide-güedé, te dātñuní ní xínu té Juělí chiùⁿ-dé, te ní ngúnutñí té Pòrsiú Fèstú. Te òré ní xínu té Juělí chiùⁿ-dé, te ní dándõ-dé té Păblú yfí-ni-dē vecaá. Te ducaⁿ ñí quide-dé cuendá ní cuiní-dé cudũ-dé núu cuè tée isràél.

Té Păblú cãháⁿ ndihi-dé té Fèstú

25 Te ní cuu úní nduu sá ñí quexio té Fèstú ñúú Cèsareá ní queheⁿ-dé chiùⁿ, te ní quee-dé cuaháⁿ-dé ñúú Jerusalén.

²Te yacáⁿ ní naníhí tnáhá-dē ndihi nchaa dútú cúnúu ndihi nchaa cue tée tàxi tnuní ñáhá xii ñáyiú isràél, te xãhaⁿ-güedē xii té Fèstú sá ndáá ndēcuéchi té Păblú. ³Te ní cáháⁿ ndàhú-güedé núu-dē sá téndàha-dé sandàdú-dé quíngueñuhu

ñaha-güedē vecaá xii-dé ndéé ñúú Cèsareá te candeca ñaha-güedē quíhíⁿ. Te ducaⁿ ñí cáháⁿ-güedé, chi ní ndatnúhu-güedé sá cáhñí ñàha-güedé xii té Păblú ichi ni cùu.

⁴Te té Fèstú ní xáhaⁿ-dě:

—Vá cúu quíxi-dé ndéé ndíha. Na cùndetu-dé ñúú Cèsareá chi sacú-ní nduu cuyaa-í iha te dātñuní núhú-í yacáⁿ. ⁵Te yáchí-gá quíhíⁿ ndihi-í cue tée cùnúu-gá, te yacáⁿ cuu cáháⁿ-ndó núu ndáá ndēcuéchi-dé àdi cáháⁿ mēé-dē núu ndáá ndēcuéchi-dé àdi ñáhá, te cutñuní iní-ndó —cächí-dé xãhaⁿ-dě.

⁶Te ní xíndecu té Fèstú úná úxí nduu ñúú Jerusalén, te dātñuní cuánuhú-dé ñúú Cèsareá. Te nduu tnēé cuaháⁿ-dé vechiùⁿ, te òré ní quexio-dé, te ní xáhaⁿ-dě xii cue sandàdú xínú cuèchi sá quíhíⁿ-güedé queñuhu-güedé té Păblú vecaá te candeca ñaha-güedē quíhíⁿ vechiùⁿ. ⁷Te òré ní quexio té Păblú vechiùⁿ, te sa ndēcu cue tée isràél cue tée ní quee ñúú Jerusalén, te cuánguihu-güedé ndéé dñíí té Păblú ní ngúnutñí-güedé, te xãhaⁿ-güedē xii cue tée cùchiuⁿ sá ndēcuéchi vñhi-dé, dico ñá túú ní

cùndee tnúhu-güedé. ⁸Te té Păblú ní xăhaⁿ-dĕ xii té Fĕstú:

—Ŋá túú ndĕcuéchi-í, ŋá túú nă ní quide-í, chi ŋá túú tnăhá iní-í cada-í iĭⁿ sá căchí lĕi sá vă cúú căda-o. Te ni xití veŋúhu căhnu sá ŋo cùnuu ŋá túú nă quidĕ-í, te ni té Cĕsăr tĕe yĭndaha cuéhé năcióⁿ ŋá túú căháⁿ cuéhé-í cuendá-dé —căchí té Păblú xăhaⁿ-dĕ xii-dé.

⁹Te té Fĕstú ní cuiní-dé cada-dé năcuáa cudù-dé núú cuè tĕe isrăél ní cùu, núú xĭăⁿ ní xăhaⁿ-dĕ xii té Păblú:

—¿Cundee iní-n quĭhĭⁿ-n ñúú Jerusălén-ăⁿ? Te yăcáⁿ cundáá cuéchi sá sàá díquí-n —căchí té Fĕstú xăhaⁿ-dĕ xii té Păblú.

¹⁰Te xăhaⁿ tĕ Păblú:

—Điu-ni iĭⁿ vechùⁿ tĕe cùchiuⁿ Cĕsăr ndĕcù-í iha, te điu-ni iha cada ndáá-n nŭu cuiní-n ní cùu. ¿Te ná cuendá candeca ŋaha-n quĭhĭⁿ ingá xichi? Yòhó tnăhá-n xìn-í nă ŋá túú nă quidĕ-í ŋăyiu isrăél. ¹¹Chi núú đicó yúhú ní quide-í iĭⁿ cuéchi căhnu, te ŋá túú nă cada-xi cuĕi na căhni ŋaha-ndo xii-í ní cùu. Te sa ní cutnùni iní-n să ŋă ndăá, chi mee-ni tnŭhu ndehnde xĭcăháⁿ-güedé, te ŋá túú ndùu váha-xi ducaⁿ căda-n cúŋaha-n să quĭhĭⁿ-í ndiĭhi-güedé ingá xichi. Te xĭăⁿ cuiní-í quĭhĭⁿ-í núú tĕ Cĕsăr tĕe yĭndaha cuéhé năcióⁿ, te yăcáⁿ căháⁿ mĕé-dĕ nŭu ndáá ndĕcuéchi-í —căchí té Păblú xăhaⁿ-dĕ xii té Fĕstú.

¹²Te ní ndatnúhu té Fĕstú ndiĭhi cue tĕe chĭndee tnúhu ŋaha xii-dé, te đătnùni ní xăhaⁿ-dĕ xii té Păblú:

—Te sa ní căháⁿ-n să quĭhĭⁿ-n quĭtnăhá-n tĕ Cĕsăr te điu-ni quĭhĭⁿ-n, te quiní-n năsa căháⁿ

tĕe-ăⁿ yăcáⁿ —căchí-dé xăhaⁿ-dĕ xii té Păblú.

Té Păblú căháⁿ ndiĭhi-dé té Āgripá tĕe yĭndaha năcióⁿ Isrăél

¹³Te sátá nĭ cuu cuéhé nduu, te ní quee té Āgripá tĕe yĭndaha năcióⁿ Isrăél cuáháⁿ-dé ñúú Cĕsareá ndiĭhi ñadĭhĭ-dé, te ŋaha-ăⁿ nání-ăⁿ Berĕnicé te òré ní quexiò-yu, te ní căháⁿ ndiĭhi-yu té Fĕstú. ¹⁴Te sátá nĭ cuu titní nduu, te ní căháⁿ té Fĕstú cuendá té Păblú ní xii-dé té Āgripá: —Ndĕcuéchi iĭⁿ tĕe ní dăndĕo té Juĕlí vecaá nání-dĕ Păblú. ¹⁵Te cútnăhá ní sáháⁿ-í ñúú Jerusălén ní nanĭtnăhá-í ndiĭhi cue dútú cúnùu ndiĭhi cue tĕe cùu sacuéhé nŭú ŋăyiu isrăél. Te ní dăcáá đĭquí-güedĕ té Păblú cuéchi, te ní cachĭ-güedĕ sá táuchĭuⁿ-í cahni ŋaha-güedĕ xii-dé ní cùu. ¹⁶Te ní xăhaⁿ-ĭ xii-güedĕ sá vă cúú, chi ŋá túú đucaⁿ quide nchúhú cue tĕe ròmá cùtexĭnu cada castlù-ndí ŋăyiu, chi đĭhna-gá ndúcú tnŭhu-ndí núú ŋăyiu sàá cuéchi díquí-xi cuendá quiní-ndí nŭu năsa căháⁿ mĕĕ-yu ndiĭhi ŋăyiu sàcáⁿ cuéchi cuendá-yu, te òré-ăⁿ cútnùni iní-ndí nŭu ndáá ndĕcuéchi-yu àđi ŋăhá, te ducaⁿ te ñihĭ-ndí năcuáa quide ndáá-ndí cuendá-yu, duha ní xăhaⁿ-ĭ xii-güedĕ —căchí té Fĕstú xăhaⁿ-dĕ xii té Āgripá.

¹⁷Te ní xăhaⁿ tucu té Fĕstú:

—Te sátá nĭ quexiò-güedĕ ndĕé ndĭha, te nduu tnĕé ní sáháⁿ-ni-ndí vechùⁿ. Te ní xăhaⁿ-ĭ sá quĭngueŋuhu-güedĕ té Păblú candeca ŋaha-güedĕ quixi, te òré ní quexiò-dé, ¹⁸te ní ngŭíta-güedĕ xăhaⁿ-güedĕ sá ndĕcuéchi-dé. Te

ní sani iní-í sá ííⁿ cuèchi càhnu tee ñaha-güedé dico ñáhá, chi dícó-ni sá ííⁿ tnùhu ní cáháⁿ-dé, xíǎⁿ ducaⁿ nǐ quide-güedé. ¹⁹Te ní tenàà ñáhá-güedé xii-dé, chi càchí-güedé sá ñà túú càháⁿ váha-dé cuendá ndiòxí-güedé. Te tnàhá-ni cuendá ííⁿ téé nàni Jesús càháⁿ-dé, chi càchí-dé sá nǐ xíhí téé-áⁿ te ní ndoto-dé càchí-dé xǎhaⁿ-dé xii-güedé, càchí-güedé. ²⁰Te ñá ní cùtnuní iní-í nása cùñaha-í xii-güedé cuendá téhndé cuèchi-dé. Te xíǎⁿ ní xícáⁿ tnúhu-í núú tǎ Pǎblú nùu cundee ín-dé quíhíⁿ-dé ñúú Jerusàlén, te ndéé ndiácǎⁿ cada ndáá-ndí cuendá-dé, te núu ndáá ndècuèchi-dé nàcuáa càháⁿ-güedé àdi ñáhá ní cùu. ²¹Te dàtnùní té Pǎblú ní cachí-dé sá cùndècu tnaa-dé vecaá te dàtnùní quíhíⁿ-dé núú tǎ Cèsár, te téé-áⁿ cada ndáá-dé cuendá-dé. Te cuendá sá dúcáⁿ nǐ cáháⁿ té Pǎblú, xíǎⁿ nùu ní xáhaⁿ-í sá cùndèé ñáhá cuè sandadú xii-dé, nini na còto-í nása cada-í quíhíⁿ-dé núú tǎ Cèsár, duha ní xáhaⁿ-í xii-güedé —càchí té Fèstú xǎhaⁿ-dǎ xii té Àgripá.

²²Te té Àgripá ní xáhaⁿ-dǎ xii té Fèstú:

—Te tnàhá yúhú ío cudíí ín-í cundedóho-í tnúhu càháⁿ-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ.

Te ní xáhaⁿ tǎ Fèstú:

—Tneé cana-í-dé te cundedóho-n nása cáháⁿ-dé —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ.

²³Te nduu tnéé ní quexio té Àgripá ndíhi ñadíhí-dé tá Berènicé vechiúⁿ, te ío ní quide càhnu ñaha-güedé xíí-yu. Te cuánguihú-yu vechiúⁿ ndíhi cue téé cùu capitáⁿ cùnùu-gá ndíhi cue téé cùnùu ñúú

Cèsareá. Te té Fèstú ní xáhaⁿ-dǎ sá quíngueñuhu-güedé té Pǎblú vecaá, te òré ní quexio-dé, ²⁴te ní xáhaⁿ tǎ Fèstú xii té Àgripá ndíhi nchaa ñáyiú xǐndecu-áⁿ:

—Chí cùndèhe téé iha chi téé-a càchí cue téé isràèl sá ndècuèchi-dé, te cùtnàhá ní xǐndecu-í ñúú Jerusàlén ní cachí-güedé sá ndàá ndècuèchi-dé, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ-güedé iha. Te nchaa-güedé ní cuáá-güedé te càchí-güedé sá táuchìuⁿ-í cahni ñaha-güedé xii-dé ní cùu. ²⁵Te sátá nǐ ndíhi cuèndú ní cáháⁿ-güedé, te ní cutnùní iní-í sá ñà túú nǐ ííⁿ cuèchi càhnu ni quide-dé, núu ñá túú ní tàuchiúⁿ-í cahni ñaha-güedé xii-dé. Te mee-dǎ ní cachí-dé sá quíhíⁿ-dé núú tǎ Cèsár téé yǐndaha cuéhé nacióⁿ, te ní xáhaⁿ-í sá cúu quíhíⁿ-dé.

²⁶Te ñá túú ní xìní váha-í nása ní quide-dé, núu xíǎⁿ ñá ní nǐhì-í nàcuáa cadúha-í tutú quíhíⁿ ndaha té Cèsár, te xíǎⁿ ní cana-í-dé véxi-dé iha cuendá nchaa-ndo cǎháⁿ ndíhi-ndo-dǎ. Te ducaⁿ cànuu cadíhna-gá yòhò tǎtà Àgripá cácaⁿ tnúhú-n nùú-dǎ nùu nása cáháⁿ-dé, te òré-áⁿ cutnùní iní-í nása cada-í cadúha-í tutú quíhíⁿ ndaha té Cèsár. ²⁷Chi sàni iní-í sá ñà túú ndùu váha-xi sá quíhíⁿ ííⁿ téé tàu cuèchi te núu vá códó tnùní núú ííⁿ tutú nàcuáa càa cuèchi tàú-dé —càchí té Fèstú xǎhaⁿ-dǎ xii-güedé.

Te Pǎblú càháⁿ ndíhi-dé té Àgripá

26 Te dàtnùní ní xáhaⁿ té Àgripá téé yǐndaha nacióⁿ Isràèl xii té Pǎblú:

—Te vitna cáháⁿ-n nùu nása ní cuu cuendá-n —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ.

Te té Păblú ní ndacani-dé ndaha-dé sá cùndedóho-güedé, te ní xáhaⁿ-dê xii té Àgripá tée yìndaha nacióⁿ Isràél:

²⁻³—Tătá Àgripá, ío cùdí íní-í sá nǐ naníhí tnáhá-ó vitna, chi yòhó ío váha xìní-n nchàa nacuáa quide ñáyiú isràél quidé càhnú-yu Yá Ndiöxí, te ío váha xìní-n nchàa tnúhu xǐtnáhá-yu. Te vitna cundee iní-n cùndedóho-n ìⁿ úú tnúhu na càháⁿ-í. Na càchí tnúhu-í sá ñã ndàá ní quide-í nchaa sá càháⁿ cue tée isràél.

Té Păblú càháⁿ-dé nàcuáa ní quide-dé cùtnáhá vátá túhá-gã-dé ichi Yá Ndiöxí

⁴Te sa nàha nchaa cue tée cùnūu nūú ñáyiú isràél nàcuáa ní quide-í ñuú-í ndihí ñuú Jerusàlén cùtnáhá ní cuu landú-í. ⁵Te mee-güedé náhá-güedé sá ndèè líhli-í ní chitnahá-í cue tée cùu fariséú. Te nūu cuíní-güedé càháⁿ-güedé sá tée fariséú cùu-í àdi ñáhá dico nchaa-güedé sa nàha-güedé sá cuè tée-áⁿ nǐ chitnahá-í. Te cue tée cùu fariséú-áⁿ ío cuíní-güedé cada-güedé nchaa nàcuáa nchicúⁿ nihnu ñáyiú quidé-yu. Te yúhú nchaa sá nchicúⁿ nihnú-yu quidé-yu-áⁿ nǐ quide-í. ⁶Te vitna ndècu-í iha, te càháⁿ-n nūu váha-ni quide-í àdi ñáhá, chi cue tée-áⁿ tée ñàha-güedé cuéchi xii-í cuendá sá sàndáá iní-í sá ndótó nchàa ñáyiú ní xíhí. Te ñu-ni ducaⁿ nǐ xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii nchaa ñaní tnáhá-ó ní xíndecu ndéé sanaha. ⁷Te nchaa ñáyiú-áⁿ xíndetú-yu nduu ndòto ñáyiú ní xíhí ní cùu. Te ñu-ni ducaⁿ ndètu nchaa ñaní tnáhá-ó ndècu

ñuyú-a ndéé vitna, te xíáⁿ nūu cuéi nduu cuéi níu càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí. Te sá sàndáá iní-í nūu xíáⁿ ní càháⁿ-í, te tée ñaha cue tée isràél cuéchi xii-í. ⁸¿Te ná cuendá nchòho cue tée isràél ñã túú cuíní-ndó quìndáá iní-ndó sã dándòto Yá Ndiöxí nchaa ñáyiú ní xíhí? —càchí té Păblú xáhaⁿ-dê.

Té Păblú caní-dê cuendú sá nǐ xóo chihi-dé ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús vecaá

⁹Te ní xáhaⁿ tucu té Păblú: —Ndéé dàvá-áⁿ nǐ quide úhú-í ñáyiú sàndáá iní-xi tnúhu Jèsús Yaa ní quee ñuú Nazàrét, te ní càháⁿ-í sá vâha-ni ní quide-í sá dúcáⁿ nǐ quide-í. ¹⁰Te ñu-ni ducaⁿ nǐ quide-í ñuú Jerusàlén. Te cue dútú cùnūu ní taxi-güedé ìⁿ tutú cuendá tñi-í ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu Jèsús, te vâi-yu ní chihi-í vecaá. Te òré ní càháⁿ-güedé sá càhni-güedé ñáyiú-áⁿ, te tnáhá-í ní càháⁿ-í sá cùú càhni ñaha-güedé xii-yu. ¹¹Te titní xito ní sáháⁿ-í nchaa veñúhu ñáyiú isràél, te ní caní-í-yu te ní xáhaⁿ-í sá dàñã-yu ichi Jèsús. Te cuendá ío ní cudèⁿ-í nūu-yu, xíáⁿ ní sáháⁿ-í nchaa ñuú xicá nǐ sánúndúcù-í dava-gá ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá cuendá dandòho ñaha-güedé xii-yu.

Té Păblú càháⁿ tucu-dé nása ní cuu ní tuha-dé ichi Yá Ndiöxí
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Te cuendá xíáⁿ ní xica tucu-í cuáháⁿ-í ñuú Dàmascú, nêhè-í tutú ní taxi cue dútú cùnūu cuáháⁿ, cuendá sá ndàcù-í tñi-í nchaa ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús ní

cùu. ¹³Te òré caúxúú nduu ñùhu-í ichi cuáháⁿ-í, te uuⁿni ní quee ñuhú andiu ní dáyèhé-xi ndéé núú nútnñi-í ndihi cue téé ndèca tñaha ndihi-í, te níhi-gá ní dáyèhé-xi dàcúxí nchìcanchii. ¹⁴Te nchaa-ndí ní nduá-ndí ndéé ñuhu, te ní tecú dóho-í càháⁿ ìíⁿ sá càháⁿ tnúhu ñáyiú isràél, te càchí-xi: “Yòhó Sàulú, ¿Ná cuèndá cúú ùhú iní ñáhá-n xii-í dándòho ñaha-n? Te ío dándòho-n mee-n, chi dàtná cuíní-n quide ndicutu quide-n chi quiti-áⁿ òré cùxi-güedé-di pùyá te sàha-di patadá núú-xi, te sá dúcáⁿ quide-di te quide úhú-di mee-di. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yohó chi ñá túú sàndáá iní ñáhá-n xii-í”, càchí sá ní càháⁿ-áⁿ. ¹⁵Te ní xáhaⁿ-í: “¿Ná cúú yòhó sá ní càháⁿ-áⁿ?” xáhaⁿ-í. Te càchí sá càháⁿ-áⁿ: “Yúhú cúú-í Jèsús Yaá cúú ùhú iní-n”, duha ní cachí sá càháⁿ-áⁿ. Te xíãⁿ ní cutnùní iní-í sá Jèsús càháⁿ. ¹⁶Te ní cachí-gá: “Ndacuíñí-n chi yúhú càháⁿ-í chi cuíní-í quíhíⁿ-n càda-n chiuⁿ-í, chi quíhíⁿ-n càháⁿ-n núú ñáyiú nàcuáa ní cuu ní xiní ñáhá-n xii-í vitna, te quixi tucu-í càháⁿ ndihi ñaha-í xii-n, te cúñaha-n xii-yu nàcuáa càháⁿ-í. ¹⁷Chi cuíní-í quíhíⁿ-n càháⁿ-n tnúhu-í núú ñáyiú isràél ndihi núú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te coto ñaha-í xii-n cuèndá vá càhí ñáhá-yu xii-n. ¹⁸Te cuíní-í quíhíⁿ-n cúñaha-n xii-yu sá dáñã-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha ndècú-yu, te tuhá-yu ichi váha cuèndá vá quèndáá iní-yu cadá-yu sá càháⁿ yucu ñávãha, te quindáá iní-yu cadá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ Yã Ndiõxí. Te núu na quèndáá iní-yu tnúhu càháⁿ-í, te cada càhnu

iní-í nchaa cuèchi-yu, te nanhí tãhú-yu ndihi dava-gá ñáyiú sa ní xócuñí nchaa sá cuèhé sá dúhá ní xíndecu iní-yu”, duha ní cachí-gá xii-í —càchí té Pãblú xáhaⁿ-dè xii té Àgripá téé yìndaha nacióⁿ Isràél.

Té Pãblú quidè-dè nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Jèsús cada-dé

¹⁹Te ní xáhaⁿ tucu té Pãblú xii té Àgripá:
—Ná túú dàña ndéé-í quidè-í nchaa nàcuáa ní càháⁿ Jèsús òré ní càháⁿ-gá andiu. ²⁰Te díhna-gá ñáyiú ñuú Dàmascú ní càháⁿ-í tnúhu-gá núú-yu, te ní xáhaⁿ-í xii-yu sá dáñã-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidè-yu, te càháⁿ ndihí-yu Yã Ndiõxí, te cadá-yu mee-ni sã vãha cuèndá cutnùní iní dava-gá-yu sá ní dáñã-yu nchaa sá ñà túú vãha ní xóo cadá-yu. Te ducaⁿ-ni ní xáhaⁿ-í xii ñáyiú ñuú Jerusàlén ndihi ñáyiú ñáhí nacióⁿ Isràél ndihi nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. ²¹Te cuèndá sá dúcáⁿ ní càháⁿ-í núu ní tñi ñaha cuè téé isràél xii-í cutnàhá ní sáháⁿ-í veñuhu càhnu sá ño cùnuu cahni ñaha-güedé ní cùu. ²²Te diu-ni mee Yã Ndiõxí ní chindee ñaha-gá xii-í núu ndècu-í iha tnáví càháⁿ-í tnúhu-gá, te mee-ni tnúhu-gá càháⁿ ndihi-í nchaa-yu, cuè ñáyiú cuica, te cuè ñáyiú ndàhú. Te ndíi Moisés ndihi dava-gá cue téé ní xóo càháⁿ tnúhu Yã Ndiõxí ndéé sanaha ní càháⁿ-güedé nàcuáa cada-xi vitna, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ-í nchaa-ni nduu. ²³Te cue téé-áⁿ ní cachí-güedé sá Crístú Yaá tendaha Yã Ndiõxí quixi ñuyíú-a ndoho tnahá-gá, te cuú-gá, te dàtnùní ndoto-gá. Te ducaⁿ càda-xi nchaa ñáyiú ní xihí

ndotó-yu núu na sàà nduu chi ducaⁿ càda-xi ní cachí méé Yá Ndiöxí. Te cuendá sá dúcáⁿ ñí ndoto-gá, xíáⁿ cútnùnì sá cúu ñàníhí tǎhú ñáiyu, cuèi ñáiyu isràél, te cuèi ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél. Te dàtná-ni ndùu tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha-ǎⁿ, te ñíu-ni ducaⁿ càháⁿ yúhú tucu — cǎchí té Pǎblú xǎhaⁿ-dǎ.

Té Pǎblú xǎhaⁿ-dǎ xii té Àgripá sá quíndáá iní-dé tnúhu Jèsús

²⁴Te sá dúcáⁿ ñí cáháⁿ té Pǎblú, te ní cáháⁿ níhi té Fèstú, te xǎhaⁿ-dǎ: —Pǎblú, ío lúcú càháⁿ-n! Cuendá ío vai ní dǎcuáhá-n, núu xíáⁿ ndadá lúcú ñáhá-xí xii-n —cachí-dé xǎhaⁿ-dǎ.

²⁵Te ní xǎhaⁿ tǎ Pǎblú: —Ñáhá, vá dúcáⁿ cǎháⁿ-n chi ñá dúú sǎ lúcú-í duha càháⁿ-í, chi tnúhu ndáá càháⁿ-í. ²⁶Te té Àgripá-a sa ñaha-dé ndíhi nchaa ñáiyu isràél ñacuáa ní cuu, chi sa ní níhí-dǎ tnúhu ndíhi dava-gá-yu ñacuáa ní cáháⁿ-í, núu xíáⁿ cùyí-í càháⁿ ndíhi-í-dé —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii té Fèstú.

²⁷Te ní xǎhaⁿ-dǎ xii té Àgripá: —Yúhú sa xini-í sá sàndáá iní-n tnúhu ní chídó tnùnì cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dǎ.

²⁸Te ní xǎhaⁿ tǎ Àgripá: —¿Quide-n cuendá sá ííⁿ úú tnúhu ní cáháⁿ-n te quíndáá iní-í tnúhu Jèsús cáháⁿ-n-ǎⁿ? —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dǎ.

²⁹Te ní xǎhaⁿ tucu té Pǎblú: —Cuèi vitna te cuèi ndéé cuèé-gá dico cuínì-í sá dǎcuitíí sǎ quíndáá iní-n tnúhu Jèsús. Te ñíu-ni ducaⁿ

xìcáⁿ tǎhù-í núú Yá Ndiöxí sá ncháá ñáiyu ndècu ndíhi-o iha quíndáá iní-yu tnúhu-gá dàtná cuínì-n ñí quide yúhú, ducaⁿ càdá-yu. Dico-ni sá núu vá quíhíⁿ-ni-yu vecaá dàtná cuínì-n ndòho yúhú —cǎchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii té Àgripá.

³⁰Te sátá dúcáⁿ ñí cáháⁿ-dǎ, te ní ngúnutnǎi té Àgripá téé yíndaha nacióⁿ Isràél, ndíhi té Fèstú téé cùu gobiernú, ndíhi tá Berènicé ndíhi dava-gá ñáiyu xínucóo yatni. ³¹Te ní tnahá-yu ndèca tnahá-yu cuáháⁿ ñíⁿ xio. Te ní xítnáhá-yu:

—Tée-ǎⁿ ñá túú ñá cuéchi ní quide-dé núu chihi ñaha-güedé vecaá àdi cahni ñaha-güedé — cǎchí-yu xítnáhá-yu.

³²Te té Àgripá ní xǎhaⁿ-dǎ xii té Fèstú:

—Cuéchi mee-dǎ chi ní cachí-dé sá quítnáhá-dé té Cèsár, xíáⁿ núu ndíhu tucu-dé vecaá, te núu ñá túú dùcaⁿ ní cáháⁿ-dǎ, te cácu-dé ní cùu —cachí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii té Fèstú.

Té Pǎblú cuáháⁿ-dǎ ñúú Rómá

27 ¹⁻²Te ní ndatnúhu-güedé sá quíhíⁿ té Pǎblú ndíhi bàrcú nacióⁿ Itàliá, te tnahá yúhú quíhíⁿ-í ndíhi-dé. Te tnahá ñíⁿ téé ñàni Aristarcú cuínì-dé quíhíⁿ ndíhi-ndí-dé, te cùu-dé téé ñúú Tesalónica, te ñúú-áⁿ yíndèhu-xi distritú Macèdoniá. Te ní sáha cuendá-güedé té Pǎblú ndíhi ñíⁿ úú-gá cue téé xixíhi vecaá ní queheⁿ cuendá ñáhá tǎ Jülüú téé cùu capitáⁿ, téé yíndaha nchaa sandadú nání Àugustú, te ní queé-ndí nchaa-ndí bàrcú ñúú Adràmitiú. Te ní xica bàrcú-áⁿ cuáháⁿ-ndí ndíhi-xi te cuita yáha-ndí ñíⁿ úú

ñúú yíndèhu distritú Àsiá quíhíⁿ.
³Te nduu tnéé ní quexio-ndí ñúú Sídon. Te ío váha ní quide té Júliú, chi ní dǎñá-dé ní quene té Páblú ní sáháⁿ-dé ní cáháⁿ ndíhi-dé cue tée ío váha tnàhá tnúhu ndíhi-dé ñúu cudana cundàhú iní ñáhá-güedě cuáñaha-güedě nchaa sá xíní ñúhu-dé. ⁴Te dǎtnùní ní ndée tucu-dé bàrcú cuáháⁿ-ndí. Te ío níhi táchí te ñá ní dǎña-xi caca ndáá bàrcú, te ní sáháⁿ bàrcú ndée yatni yuhu dístritú Chìpré, te distritú-áⁿ cáá cuádava xití làmár, te xíáⁿ ñà túú cuèhé táchí ni yáha-ndí. ⁵Te ta yáha-ndí cuáháⁿ, te ní yáha-ndí ìíⁿ xio yuhu dístritú Cìlicia ndíhi yuhu dístritú Pànfilia, te ní sáá-ndí ndée ñúú Mírà ìíⁿ ñúú yíndèhu distritú Lìciá.

⁶Te ní quene tée cùu capitáⁿ cuándúcú-dě ingá bàrcú, te ní níhí-dě ìíⁿ bàrcú tée ñúú Alejandriá, ñúhú ìchi-xi quíhíⁿ-xi nacióⁿ Italiá. Te ní ndicuaca ñaha-dě xii-ndí cuáháⁿ-ndí ní quée-ndí bàrcú-áⁿ, te ní xica-xi cuáháⁿ-xi. ⁷Te ío cuèé cuáháⁿ bàrcú-áⁿ, cuèhé nduu ní xúhuⁿ-xi ichi, te yica-ni ñí quexio-ndí yuhu ñúú Nidú, te ñá ní dǎña-gá táchí quíhíⁿ ndáá bàrcú ñúu ní xícó ndùú-xi. Te ní yáha-ndí ìíⁿ xio yuhu dístritú Crètá núú ñà túú quene vihi táchí, te diu-ni cuádava tucu làmár cáá dístritú-áⁿ. Te ní yáha-ndí yuhu ñúú Sàlmón, te diu-ni Crètá yíndàha-xi ñúú-áⁿ. ⁸Te ní yáha-ndí cuáháⁿ-ndí mee-nǎ núú ràyá distritú Crètá, te ío ní ndoho-ndí ní sáá-ndí ìíⁿ xichi núú nání Puèrtú Váha, yatni víi-ni-gá ñúú Làseá.

⁹Te ní cuyaa vihi-ndí ichi, ducaⁿ-ni cùu-ndí ní tnahá yóó cúúⁿ

dǎú táchí, te ío úhú yáha bàrcú ñúu na quíhíⁿ-ni-xi. ¹⁰Te ní xáhaⁿ tǎ Páblú xii-güedé:

—Nchaa-ndo cündedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í-a. Ío úhú núú na càda yica-o quíhíⁿ-ó ndíhi barcú chi cuíta càrgá te cuíta bàrcú, te cuu-ni iní-xi tnàhá-ni mee-o cùú-ó chi càhá-ó ñúu na ngàunihnu-o xití ndute —càchí-dé xǎhaⁿ-dǎ xii-güedé.

¹¹Te tée cùu capitáⁿ ñá ní sándáá iní-dé tnúhu ní cáháⁿ té Páblú. Dico tnúhu ní cáháⁿ tée dàcaca barcú ndíhi xitohó-xi chi ní sándáá iní-dé. ¹²Te ñá ní tnàhá iní-güedé Puèrtú Váha cuèndá sá ñí tnahá yóó cúúⁿ dǎú táchí, te ñá túú dǎhu váha táchí xǎáⁿ, núu vǎi-güedé ní cuini-güedé yáha-güedé quíhíⁿ-güedé sáá-güedé ndée ñúú Fènicé ní cùu. Te yàcáⁿ cundecu-güedé yóó cúúⁿ dǎú táchí cuèi ñá túú càváha vihi, chi nchí nàcuáa yáha bàrcú, te yàcáⁿ quíhu táchí, dico dǎhu-gá. Núu xíáⁿ ndée ndíácáⁿ nátacá bàrcú yóó cúúⁿ dǎú táchí, te diu-ni Crètá yíndàha-xi ñúú-áⁿ.

Nitùhú làmár cúúⁿ dǎú táchí

¹³Te duha ní quene nuu luha táchí, xíáⁿ ní sani iní-güedé sá ndácú-güedě quíhíⁿ-güedé, núu ní natava-güedé caá ndètní ndée bàrcú, te ní xica-xi cuáháⁿ-xi ní yáha-ndí yatni víi yuhu dístritú Crètá. ¹⁴Te tnaa-ni ní cuu sá ñí xica bàrcú, te duha ní cunuu dǎú táchí ìíⁿ xio yuhu ñúú-áⁿ ¹⁵te nchita ichi cuáháⁿ bàrcú. Te ñá ní ndàcu-gá-xi quíhíⁿ ndáá-xi nàcuáa cuáháⁿ-xi ni cùu, núu ní dǎñá-ndí cuáháⁿ

mée-nă bãrcú. ¹⁶Te ní yáha-ndí ìíⁿ ñúú nání Clàudá, te ñúú-áⁿ cáá cuădava xítí lâmár. Te ìíⁿ xio yuhu ñúú núú ñà túú quène vihi táchí ní yáha-ndí, te bãrcú lîhli sá nchicúⁿ sátá bãrcú cáhnú, chi ní ndacu-ndí ní taxúha-ndí xítí bãrcú cáhnú.

¹⁷Te sátá ní ndacu-ndí ní taxúha-ndí bãrcú lîhli, te ní ducuⁿ nuu-güedé yoho bãrcú cáhnú. Te ío ní yùhú-güedé sá yáha bãrcú ndéé núú ñúhú cùchí yuhu ñùú Sîrté, núú xîáⁿ ní ndîhi dóó nchítá dîquí bãrcú ní nuu nehe-güedé, chi dóó-ăⁿ ò níhi chîndaha táchí, núú xîáⁿ cuáháⁿ bãrcú ìíⁿ xio. Te ní dáñá-güedé ñá túú-gă ní dâcaca-güedé, núú cuáháⁿ mée-nă-xi ta chîndaha táchí cuáháⁿ.

¹⁸Te ío níhi dáu táchí, te ñá ní cuîní tnâhî-xi yáha. Te nduu úú sá dúcáⁿ ñà túú-gă ní dâcaca-güedé bãrcú te ní nguîfta-güedé ní dângöyo-güedé sá nchídó-xí cuendá cuîní-güedé nduu ñamá-xi. ¹⁹Te nduu úní ní dângöyo-güedé nchaa ndachùuⁿ cânehe chùuⁿ-güedé xítí bãrcú. ²⁰Te cuéhé nduu ñá túú ní xîní-ndí ni chòdíní ni nchîcanchii, chi ío níhi ní cuuⁿ dáu táchí, núú ní cáháⁿ-ndí sá vâ cäcu-ndí, chi ndîhi-ndí cáhá ní cáháⁿ-ndí.

²¹Te ní cuu tîtní nduu ñá túú-gă xéxí-ndí, núú xîáⁿ ní ngúnutnîí té Păblú núú-güedé, te xâhaⁿ-dê:

—Quindáá iní-ndó tnúhu ní cáháⁿ-í, te cundecu nahi-o Crêtá ní cùu. Te núú ni tnâi-ndo tnúhu-í, te vâ dâcuîta-o càrgá ndîhi dava-gă ndâchiuⁿ ni cuu. ²²Te vâ yùhú-ndó chi vâ cùú ni ìíⁿ-ndo dico bãrcú chi cuîta. ²³Te nàha-ndo sá yùhú cáháⁿ ndîhi-í Yă Ndiöxí te quide-í nâcuáa cáháⁿ-gă. Te diu-ni mee-gă ní

techùuⁿ-gă ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă ní quixi, ²⁴te ní cachí-xi xii-í: “Vâ yùhú-n chi vâ cùú-n, dico dacuîtí quîhîⁿ-n cáháⁿ ndîhi-n té Cèsár. Te ni ìíⁿ té ndîhi-n vâ cùú, chi ío cùdîí iní ñáhá Yă Ndiöxí xii-n”, duha ní cáháⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă ní cachí tnúhu-xi xii-í. ²⁵Núu xîáⁿ càchí tnúhu-í sá vâ yùhú-ndó, chi sa cùtnuní iní-í sá cadá Yă Ndiöxí nâcuáa ní cáháⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gă. ²⁶Te mee tâchí chîndaha-xi bãrcú daquîhîⁿ-xi ndéé yuhu ndute — cachí té Păblú xâhaⁿ-dê xii-güedé.

²⁷Te sa ní cuu sâhúⁿ nduu sâhúⁿ niú sá ní nguîfta-xi cùuⁿ dáu táchí, te ñá túú-gă dâcaca-güedé bãrcú, chi mee-nă táchí tá chîndaha-xi barcú cuáháⁿ núú ndute lâmár Âdriá. Te sátá ní cuu dava niú, te ní quide cuendá cue té dâcaca barcú sá tá cùyatni-güedé ñuhu yîchí. ²⁸Te ní chîcuahá-güedé ná daha-gă mëtrú néhé-xí sâ cùnú xítí ndute cuendá cutnùní iní-güedé sá tá cùyatni-xi ndéé yuhu lâmár, te nèhe-xi ócò sâhúⁿ ìíⁿ-ni-gă mëtrú. Te ní xica tucu bãrcú luha-gă, te dâtnùní ní chîcuahá tucu-güedé, te xîáⁿ néhé-xí ócò úsá-ni-gă mëtrú. ²⁹Te ní yùhú-güedé sá candaundé-xi cava, te ní queheⁿ-güedé cúmí caá náhnú sâ nchicúⁿ yoho, te ní dáquêe-güedé xítí ndute ndâa sátá bãrcú, te dâtnùní ní nguîfî-xi ñá ní xîca-gă-xi, te ní cuîní-güedé sá òré-ni túndaá ní cùu. ³⁰Te cue té dâcaca barcú ní natava-güedé bãrcú lîhli dândéé-güedé núú ndute ni cùu, te ní cachí-güedé sá quîhîⁿ-güedé ndâa núú bãrcú dàquêe-güedé úú-gă caá cuendá cuita candéé-xi bãrcú

cáhnú cuèndá sá vǎ cáca-xí. Te cuíní-güedé dandàhú-güedé dava-gá nchúhú cue tée ñuhu ndìhi-güedé bàrcú, chi ní ndatnúhu-güedé sá cúnú-güedé ní cùu. ³¹Te té Páblú ní xáhaⁿ-dē xii tée cùu capitáⁿ ndìhi dava-gá sandàdú:

—Te núu na dándóo ñaha cuè tée dàcaca barcú cunu-güedé, te vǎ cácu-o —càchí-dé xáhaⁿ-dē.

³²Te sá dúcáⁿ ní xáhaⁿ-dē ñuu ní sáháⁿ sandàdú ní xehndé-güedé yoho nchícúⁿ bàrcú líhli dǎngáunìhnu-güedé xití ndute cuáháⁿ-xi.

³³Te váha váha-ni ta tǔndaá cuáháⁿ, te ní xáhaⁿ tē Páblú:

—Sa ní cuu sáhúⁿ nduu ñá túu tñàhì xèxi-ndo sá ndìhú iní-ndó. ³⁴Te vitna yáchí-ndó, chi caxi-ndo cuèndá naníhì ndéé-ndó, te vǎ yùhú-ndó chi ñá túu nǎ tñahá ní ìⁿ-ndo —cachí-dé xáhaⁿ-dē xii-güedé.

³⁵Te sátá dúcáⁿ ní cáhàⁿ-dé, te ní queheⁿ-dé ìⁿ pǎá, te ní ndacáⁿ táhú-dē núú Yǎ Ndiöxí, te núú-güedé nchaa-güedé ducaⁿ ní quide-dé, te dǎtnùnì ní táhú-dē luha ní xexi-dé. ³⁶Te ducaⁿ te dǎtnùnì ní cuyì-güedé ní xexi-güedé nchaa-güedé. ³⁷Te úú cièndú únídico sáhúⁿ ìⁿ-ndí ñúhú bàrcú núú tñahá té Páblú, te nchaa-ndí ní xexi ndìhi-ndí-dé. ³⁸Te ní xexi-ndí ní ndahá xití-ndí. Te dǎtnùnì ní ngúíta-güedé ní tava-güedé nchaa ngohnchi triú ní dǎngoyo-güedé xití ndute cuèndá nduu ñamá-gá bàrcú.

Ní dáhu bàrcú xití làmár

³⁹Te sátá ní tǔndaá, te ñá ní cùtnuní-gá iní-güedé ndèé cúú-xí ñúú ní sáá-güedé, te ní xiní-güedé ìⁿ xichi

núú ní xícó ndúu luha yuhu làmár, te vǎ vihi cúchí dándáá-xí yùhu ndute, te xíaⁿ ñà túú dàcandá víhì táchí ndute. Te ní ndatnúhu-güedé sá ndácú-güedé dacàca-güedé bàrcú quíhⁿ-xi ndéé núú ñúhú cúchí. ⁴⁰Te xíaⁿ ñuu ní sáháⁿ-güedé ní xehndé-güedé nchaa yoho nchícúⁿ caá tácàndeé bàrcú ní ndóo xití làmár, te ní nadatàya-güedé vítú sǎ dácúico-xi bàrcú, te ní nacata caa-güedé ìⁿ dóo dǐquí bàrcú, te ta chìndaha táchí cuáháⁿ yuhu làmár tá cùyatni-xi ñuhu yichí cuáháⁿ. ⁴¹Te ndècu ìⁿ xichi ní natacá víhì cúchí xití ndute, te xíaⁿ ní nguíndüxi nihnu bàrcú-güedé, te ní cutí-xi xití cúchí, te ñá ní nǐhí-gǎ-güedé nàcuáa cada-güedé nene-xi. Te ío níhì ní dácandá táchí ndute, te ní chúcú ndèé-xi ndàa sátá bàrcú, te ní ndìhi ní táhú-xí. ⁴²Te cue sandàdú ní xitnàha-güedé sá cáhni-güedé nchaa cue tée ní xíhi vecaá cuèndá sá vǎ quíhⁿ-güedé núú ndute te cunu-güedé. ⁴³Te tée cùu capitáⁿ ñá ní dàña-dé cahni-güedé cue tée ní xíhi vecaá, chi ñá ní cùndee iní-dé cahni-güedé tñahá té Páblú. Te ní xáhaⁿ-dē xii-güedé sá cuè tée xícuu cada quíhⁿ núú ndute te na yáha-güedé ndute quene-güedé yuhu làmár. ⁴⁴Te dava cue tée ñá cúú càda, ní xáhaⁿ-dē nanducu-güedé vítú ní òdi vítú ní táhú sǎ ní xíhi bàrcú, te núú xíaⁿ caundodo-güedé yáha-güedé ndute quene-güedé ndéé yuhu làmár. Núu duha ní cuu ní cácu-ndí nchaa-ndí.

Té Páblú ndécú-dē ñúú Máltá cáá cuádava làmár

28 Te sátá ní cácu-ndí ní nene-ndí ñuhu yichí, te

ní níhí-ndí tnúhu nàcuáa nàni ñuú núú ní sáá-ndí, te ñuú-áⁿ nání-xí Máltá, te càa-xi cuádava làmár. ²Te ío quide víxiⁿ-xi cuèndá ío cùuⁿ dáú. Te ñáyíu ñuú-áⁿ ní cundàhú iní ñàhà-yu xii-ndí, ní dátñàhà-yu ñuhú te ní cana ñàhà-yu ní sáháⁿ-ndí ní nacuídí-ndí. ³Te té Páblú dátàcá-dé nducú, te tñàhà-ni ìⁿ cóó dēēⁿ ní tñi nihnu-dé-di, te òré cuáháⁿ ndaha-dé chucu-dē núú ñùhú, te ní ñàni-di cahni, te ní ndee-di xití nducú ní sànduú-di ndaha-dé, te ní xexihaⁿ-di xii-dé. ⁴Te nchaa ñáyíu ndèhé-yu sá tãcàndeé-di ndaha-dé, te ní ngúíta-yu ní xítñàhà-yu:

—Váa ndíyí ní sahani téa-a, te ñá ní xíhí-dé làmár, te dacuitíí sá cùú-dé vitna, chi sa ñàha Yá Ndiöxí ná ní quide-dé ñuyúú-a —càchí-yu xítñàhà-yu.

⁵Te té Páblú ní quidi-dé ndaha-dé ní ngaunihnu-di núú ñùhú, te ñá túú tñàhí ná ní cùu núú ní xexi-di. ⁶Te ñáyíu ñuú-áⁿ xíndéhě-yu núu daquhíⁿ-xi chúhúⁿ àdi nduá-dé cuú-dé. Te naha ní xíndéhé ñàhà-yu núu nása cada ñàha-xi xii-dé, te ñá túú tñàhí ná ní quide ñàha-xi, te ní xítñàhà-yu:

—Váa ndiöxí cúú tēa-a núu dàcáⁿ ñá túú tñàhí ná ní quide-xi ndaha-dé núú ní xexi cóó —càchí-yu xítñàhà-yu.

⁷Te yatni núú dúcáⁿ ní xexihaⁿ cōó-áⁿ cáá ñùhu xitu téa nàni Publiú, te téa-áⁿ táxí tñùnì-dé ñihí ñuú cáá cuádava xití làmár núú ndécú-ndí nduu-áⁿ. Te ío váha iní-dé chi ní cana ñàha-dē ní sáháⁿ-ndí ní xíndecu-ndí úní nduu vehe-dé. ⁸Te tãtá tē Pùbliú-áⁿ cáá-dē cùhú-dé ñùhú-dē cahni,

te tñàhà-dé daxi. Te té Páblú ní sáháⁿ-dē núú cáá-dē, te ní cáháⁿ ndihí-dé Yá Ndiöxí, te ní sacáⁿ ndodo-dé ndaha-dé díquí tēe cùhú-áⁿ, te ducaⁿ-ni ní quide-dé, te ní ndúha tēe cùhú-áⁿ. ⁹Te sátá dúcáⁿ ní quide té Páblú, te ní quixi nchaa ñáyíu cùhú núú ndécú-ndí, te ní quide tátña ñàha tē Páblú xií-yu te ní ndúha-yu. ¹⁰Te òré ndécú-ndí xíáⁿ, te vài sá ní taxi táhú-güedē, te òré ní xica-ndí ní taxi tucu-güedē nchaa sá xíní ñùhu-ndí ichi.

Té Páblú ní quexio-dé ñuú Rómá

¹¹Te yàcáⁿ ní xíndecu-ndí úní yóó, te sa ndècu ìⁿ barcú tēe ñuú Alejàndriá òré ní quexio-ndí, te ní xíndecu-xi ñihí yóó cúúⁿ dáú táchí. Te núú-xi cándodo sandú sá dánàni-güedé Cástór ndihí sàndú sá dánàni-güedé Pólúx, te xití bàrcú-áⁿ ní quée-ndí cuáháⁿ-ndí. ¹²Te ní quexio-ndí ñuú Siràcusá, te yàcáⁿ ní xíndecu-ndí úní nduu. ¹³Te ní xica tucu bàrcú cuáháⁿ-xi, te ní quexio-ndí ñuú Règiú. Te nduu tñéé duha ní quene nuu táchí. Te ní xica bàrcú cuáháⁿ-xi, te ndéé nduu úú ní quexio-ndí ñuú Pùteolí. ¹⁴Te yàcáⁿ ní naníhí tñàhà-ndí ndihí ñáyíu sàndáá iní tnúhu Jèsús, te ní cachí-yu sá cùndècu-ndí úná nduu, núú xíáⁿ ní xíndecu-ndí úná nduu ndihí-yu. Te ní xica tucu bàrcú cuáháⁿ-xi, te ní quexio-ndí ñuú Rómá. ¹⁵Te ñáyíu rómá ñáyíu sàndáá iní tnúhu Jèsús, ní níhí-yu tnúhu sá cuàhàⁿ-ndí, te ní quixí-yu ní quixi tñàhà ñàhà-yu ichi. Te davá-yu ní naníhí-ndí ñuú Fòrú Àpiú, te davá-yu ní naníhí-ndí ñuú Úní Tàbernás. Te òré ní xiní té

Päblú nchaá ñáyiú véxi tnahá ñáhá xii-ndí, te ndee ndèe ní cuu iní-dé, te ní ndacáⁿ táhú-dě núú Yă Ndiöxí sá dúcáⁿ ní quidé-yu. ¹⁶Te sátá ní quexio-ndí ñúú Rómá, te cue tée cùchiuⁿ ní xáhaⁿ-güedě xii té Päblú sá cündècu ñíⁿ-dé, te ní xindee ñáhá cuàa sandadú xii-dé.

Té Päblú càháⁿ-dé tnúhu

Yá Ndiöxí ñúú Rómá

¹⁷Nduu úní sá ní quexio té Päblú, te ní cana-dé cue tée cùnuu núú ñáyiú isràél ndécú ñúú Rómá, te ní sáháⁿ-güedé núú ndécú-dě, te ní xáhaⁿ-dě:

—Nchòhó cue tée isràél, càchí tnúhu-í sá ñà túú ñă ní quide-í ni ñíⁿ ñáyiú cùtnàhá ní xindecu-í ñúú Jerusàlén. Te ñà túú ní càháⁿ cuèhé-í sá quidě-yu nchaá nàcuáa ní xóo cada cue ñaní tñáhá-ó ní xindecu ndéé sanaha, te ñà túú ñă ní quide-í te ní tñi ñaha-güedě ní sáha cuendá ñáhá-güedě xii-í núú cuè tée rómá, cue tée ndècu yacáⁿ. ¹⁸Te cue tée-áⁿ ní ndúcú tñihu-güedé ñuu ndáá ndècuéchi-í, te ní cutnùni iní-güedé sá ñà túú ñă ní quide-í, te xiáⁿ cuini-güedé queñuhu ñaha-güedě xii-í vecaá ní cùu. ¹⁹Te ñiú-ni cue tée isràél ñà ní dàña-güedé cácu-í, chi cuini-güedé sá cáhni ñaha cue tée rómá, cue tée xindecu yacáⁿ xii-í ní cùu, te xiáⁿ ñuu ní xáhaⁿ-í sá quixí-í càháⁿ ndihi-í té Cèsár cuendá iha cada ndáá méé-dě cuendá-í, te vá yòo ñíⁿ tee-í cuéchi. ²⁰Núu xiáⁿ ní cana ñaha-í xii-ndo cuendá cunaha-ndo nàcuáa ní cuu. Te ní xáhaⁿ-í sá sàndáá iní-í sá ndótó ñáyiú ní xíhí, te ñiú-ni ducaⁿ càháⁿ dava-gá ñáyiú

isràél, te sá dúcáⁿ ní càháⁿ-í, te ní chihí ñaha-güedě vecaá, te xindee ñáhá-güedě ndéé vitna —càchí té Päblú xáhaⁿ-dě xii-güedé.

²¹Te ní xáhaⁿ-güedě xii-dé:

—Ñà túú tñàhí tutú ní tëndaha cue tée distrítú Jùdeá quixi cuendá-n. Te ni cuè tée isràél ñà túú ní quixi-güedé càháⁿ cuèhé-güedé cuendá-n. ²²Te cuini-ndí cundedóho-ndí nása cunduu tnúhu càháⁿ-n, chi sa ní níhí-ndí tnúhu sá ncháá xìchi ío xícáháⁿ cuèhé-yu cuendá nchaá ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús —càchí-güedé xáhaⁿ-güedě xii té Päblú.

²³Te ní xáhaⁿ-güedě nduu cùyáchí-güedé te quixi-güedé cundedóho-güedé dava-gá cuendú càháⁿ té Päblú. Te ní tnahá nduu ní ndatnúhu-güedé quíhíⁿ-güedé núú quidé vèhe-dé, te vài-yu ní sáháⁿ-yu ní xindedóho-yu tnúhu ní càháⁿ-dé, te nchàca nchaá ní càháⁿ ndihi-dé-yu. Te ní xáhaⁿ-dě xií-yu sá ndíi Moisés ndihi dava-gá cue tée ní xóo càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ní chídó tñuni-güedé núú tütú-güedé sá dífú-gă tendaha-gă Crístú quixi-gă ñuyúú-a. Te ní chídó tñuni-güedé nchaá nàcuáa cada-gá, te ñiú-ni nàcuáa càháⁿ tutú-güedé cada Crístú, te ducaⁿ ní quide-gá cùtnàhá ní xica cuu-gá ñuyúú-a, núu xiáⁿ ní cutnùni sá dífú Jèsús cútú-gă Crístú Yaá ní tendaha Yă Ndiöxí ní quixi ñuyúú-a. Te núu quindáá iní-yu, te ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xií-yu. ²⁴Te davá-yu ní sàndáá iní-yu tnúhu ní càháⁿ-dé, te davá-yu ñà túú ní sàndáá iní-yu. ²⁵Te cuendá

sá ñǎ ííⁿ-ní tnǎhu ni cǎháⁿ-yu, núu xǎáⁿ cuíní-yu núhú-yu ni cùu. Te ní xáhaⁿ tǎ Pǎblú sá cúndetu tnaá-yu cǎháⁿ-dé ingá tnúhu, te xǎhaⁿ-dě:

—Ní xáhaⁿ Espíritú Yǎ Ndiǒxí xii ndíi Chàia nácuáa cǎháⁿ ndíi núu nchàa ñaní tnáhá-ó ní xíndecu ndéé sanaha. Te ní cǎháⁿ Espíritú-gá ííⁿ sá ndàá ní xáhaⁿ-xi xii ndíi, te duha ní xáhaⁿ-xi:

²⁶ Quíhíⁿ-n te cúñaha-n xii ñáyiú: Nchòhó mee-ni cùndedóho-ndo tnǎhu cǎháⁿ Yǎ Ndiǒxí, dico ni vǎ tècú tnùnín-dó.

Te cada-gá titní núu sǎ vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, dico ni vǎ cútnùnín ínín-dó nácuáa ndùu sá cǎdá-gǎ,

²⁷ chi cuendá sá ìo sàá ínín-dó, xǎáⁿ ducaⁿ ñà túú sǎha-ndo cuendá nása cuáháⁿ tnúhu cǎháⁿ-gá, chi ñǎ cuínín-dó cùndedóho-ndo, te ni ñǎ sàndáá ínín-dó.

Te ni ñǎ cuínín-dó dàña-ndo nchaa sá cuèhé sá dúhá quède-ndo

cuendá xocàni-gá nchaa xǎáⁿ ínín-dó, duha cúñaha-n xíi-yu.

Càchí Espíritú-gá xǎhaⁿ-xi xii ndíi. ²⁸Te na càchí tnúhu-í sá quíhíⁿ cue tée cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí cǎháⁿ-güedé tnúhu-gá núu ñáyiú ñǎ túú cùu ñáyiú isràél, chi ñáyiú isràél ñǎ túú cuíní-yu cùndedóho-yu. Dico ñáyiú ñǎ túú cùu ñáyiú isràél chi cùdǎí ínín-yu cùndedóho-yu, núu xǎáⁿ naníhí tàhú-yu —càchí té Pǎblú xǎhaⁿ-dě xíi-yu.

²⁹Te sátá ñǎ ndíhi cuendú ní xáhaⁿ-dě, te ní ndeé-yu cuánuhú-yu ta ndàtnúhu-yu cuáháⁿ.

³⁰Te úú cuíá ñǎ xínu ní xíndecu té Pǎblú ííⁿ vehe ní chǎhu-dé. Te ní xóo cǎháⁿ váha-dé ndíhi nchaa ñáyiú ní xóo quíhíⁿ vehe-dé. ³¹Te ní xáhaⁿ-dě sá ndíhu ndaha ñàha Yá Ndiǒxí xíi-yu núu quíndáá ínín-yu tnúhu-gá, te vǎ yǒo ííⁿ ni sàdí yuhu-dé. Te mee-ni tnǎhu Xítóhó Jesucrístú ní cǎháⁿ-dé núú-yu.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PĀBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ RÒMÁ

Té Pāblú cadúha-dé tutú quíhíⁿ
ndaha ñáyiú xĩndecu ichi Xítóhó
Jesucristú ndécú ñúú Rómá

1 Yúhú té Pāblú xínú cuèchi-í
núú Xítóhó Jesucristú, chi
mee Yă Ndiöxí ní cachí-gá sá cùu-í
iiⁿ téé cáháⁿ tnúhu-gá núú ñáyiú,
te tnúhu-gá cúu-xí tnúhu sá cáháⁿ
nàcuáa naníhí tǎhú-ó, núu diu-gá
ní tendaha ñàha-gá xii-í xícá cùu-í
cáháⁿ-í tnúhu-gá.

²Te ndéé sanaha ñí cachí Yă
Ndiöxí sá dàcuítíí sàá nduu
ngũndecu ndihi ñáyiú tnúhu-gá.
Te ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gǎ xii cue téé ní
cáháⁿ tnúhu-gá dàvá-áⁿ ñí chídó
tnùn-í-güedé núú tütú-gá. ³Te
tnúhu-gá sá cáháⁿ-í-a cáháⁿ-xi
diu-ni cuendá Xítóhó Jesucristú Yaa
cúu Dēhe-gá. Te Dēhe-gá-áⁿ cúu-gǎ
iiⁿ ñáyiú, te cùu-gá ñaní tnáhá
ndií Dàvií. ⁴Te cùu-gá Yaa ñá ná tütú
tnàhí cuèchi-xi. Te ní xíhí-gá te
ní ndoto-gá, te xíáⁿ cútñuní iní-ó
sǎ cúu-gǎ Dēhe Yă Ndiöxí, te ío
càhnu cuu-gá. ⁵Te diu-ni Xítóhó
Jesucristú ní quide-gá ní nduu
táhù-í núú Yă Ndiöxí sá cáháⁿ-í
tnúhu-gá núú cuè ñáyiú ñuyú-a
cuendá quíndáá iní-yu tnúhu-gá

te canchicúⁿ nihnú-yu cadá-yu
nchaa nàcuáa cáháⁿ-xi, te ducaⁿ ño
cúu càhnu-gá. ⁶Te tnàhá nchòhó
cúu-ndo ñáyiú sa nchicúⁿ nihnu
quide-ndo nchaa nacuáa cáháⁿ
tnúhu-áⁿ, chi ní cachí Yă Ndiöxí
sá nchòhó tnahá tnúhu-ndo ndií
Xítóhó Jesucristú. ⁷Te nchòhó
ñáyiú xĩndecu ñúú Rómá, ñáyiú ío
cùu iní ñáhá Yă Ndiöxí, cadúha-í
tutú-a daquixi-í ndaha-ndo. Te
diu-ni nchòhó cúu-ndo cuè ñáyiú
ní cachí Yă Ndiöxí cada ndáá
cundecu-ndo nǔú-gǎ. Te xicáⁿ tǎhù-í
núú Tǎtá-ó Dütú Ndiöxí ndihi núú
Xítóhó Jesucristú sá ño na chĩndee
chitúu ñaha-gǎ xii-ndo, te ducaⁿ
ndi nduú-gá ná càda te ío váha cuu
iní-ndo cundecu-ndo.

Té Pāblú cuiní-dé quíhíⁿ ngoto-dé
cue ñáyiú xĩndecu ichi Xítóhó
Jesucristú ndécú ñúú Rómá

⁸Te díhna nuu-gǎ càchí tnúhu-í
xii-ndo sǎ ño ndàcáⁿ tǎhù-í núú
Yă Ndiöxí cuendá sá ño sàndáá
iní-ndó-gǎ, te nchaa ñáyiú nihí-yu
tnúhu sá dúcáⁿ quide-ndo. Te
Xítóhó Jesucristú dáyǎha-gá nchaa
tnúhu cáháⁿ-í núú Yă Ndiöxí. ⁹Te
ndi tnahá òrè cáháⁿ ndihi-í Yă

Ndiöxí ducaⁿ-ni xicáⁿ táhù-í núú-gă cuendá-ndó, te mee-gă nâhá-gă sá cãháⁿ ndáá-í, te ðiu-ni núú-gă xínú cuèchi-í ní yèhu ni iní-í, chi cãháⁿ-í nâcuáa ní quide Déhe-gă Xítóhó Jesucristú cuendá naníhí tàhù-ó.

¹⁰Te xicáⁿ táhù-í núú Yă Ndiöxí sá nũu mee-gă ná cãchí te sáá ìⁿ nduu quixi coto ñaha-í xii-ndo. ¹¹Chi ío cuiní-í cundecu ndíhi ñaha-í xii-ndo dânehé ñâhá-í ìⁿ úú tnúhu nâcuáa ío-gă chindee ñâha Espíritú Yă Ndiöxí xii-ndo, te ducaⁿ ío-gă cuíta nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacúaa cuiní-gă. ¹²Te ío chí ná cuăha tnâha-o tnúhu ndee ìní cundecu-o ìchi-gă, chi nchòhó ndíhi yúhú ío sândáá iní-ó-gă.

¹³Te nchòhó ñáyíu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú na cãchí tnúhu-í xii-ndo sã dúcáⁿ-ní ío sàni iní-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. Te cuiní-í sá òré quixi coto ñaha-í xii-ndo, te vá cuíta chìuⁿ quixi-í dàtná quidè-í òré sãngoto-í nchaa ñáyíu dava-gă ñúú ñá túú xíta chìuⁿ-í chi ío váha sãhúuⁿ-yu tnúhu cãháⁿ-í, dico ñá ndácù-í quixi-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. ¹⁴Te yúhú yídìquì-í cãháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú nchàa ñáyíu cãháⁿ tnúhu grìégú, ndíhi núú nchàa ñáyíu cãháⁿ dava-gă núú tnúhu, ndíhi núú nchàa ñáyíu túha, ndíhi núú nchàa ñáyíu ñá túú tũha. ¹⁵Te cuendá sá dúhá yìdìquì-í cãháⁿ-í tnúhu-gă, xíãⁿ ío cuiní-í danèhé ñâhá-í xii nchaa nchòhó ñáyíu ñúú Ròmá nâcuáa ndùu tnúhu sá cãháⁿ nâcuáa naníhí tàhù-ó.

Ío cùnuu tnúhu Xítóhó Jesucristú

¹⁶Te yúhú ñá túú tnâhí cùcahaⁿ núú-í cãháⁿ-í tnúhu Xítóhó

Jesucristú, chi cùu-xi tnúhu ío cùnuu, chi Yă Ndiöxí ní cachí-gă sá nchàá ñáyíu na quindáá iní-xi tnúhu-áⁿ te naníhí tàhù-yu. Te ní cachí-gă sá dîhnanuu-gă ñáyíu isrâél ngúndecu ndíhí-yu tnúhu-áⁿ te dàtnùní ngúndecu ndíhi ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isrâél. ¹⁷Te tnúhu-áⁿ dánèhé ñâhá-xí xii-o sá cùdîu-o núú Yă Ndiöxí te núu mee-ni sã quindáá iní-ó-gă dàtná cãháⁿ-xi núú tütú-gă núú cãchí-xi: “Nchaa ñáyíu sândáá iní ñâhá xii Yă Ndiöxí cùdîu-yu núú-gă, te ndècu ndíhi ñahá-yu xii-gă”, duha cãchí-xi núú tütú-gă.

Nchaa ñáyíu ndècu ñuyú ndècuéchi-yu

¹⁸Te ndéé andíu tëndaha Yă Ndiöxí sá úhú quixi sá cúú-xí nchàa ñáyíu ñá túú quide ndáá núú-gă, ñáyíu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá. Te cuendá nchaa sá quidè-yu-áⁿ xíãⁿ ñá túú cuiní-yu tníí-yu tnúhu ndáá tnúhu Yă Ndiöxí cuendá cuu-xi ìⁿ sá vâha sá cúú-xí-yu. ¹⁹Te cuèi ducaⁿ quidè-yu dico cùtnuní ndáá iní-yu nâcuáa ndùu sá sání ìní Yă Ndiöxí ndíhi nâcuáa ndùu sá quidè-gă dàtná cùtnuní iní nchaa dava-gă-yu, chi ðiu-gă dánèhé ñâhá-gă xii-yu. ²⁰Te ni vã ndácú-ó quiní núú-ó ñâsa cãa-gă, te ni vã ndácú-ó quiní-ó ñâsa cãa iní-gă, te ni vã ndácú-ó quiní-ó ñâsa quide-gă táxí tnùní-gă nchaa nduu nchaa quúú. Te cuèi ducaⁿ dico ndéé cùtnâhá ní ngáva ñuyú ní ngúita nchaa ñáyíu tècú tnùní váha-yu nâcuáa ndùu sá sání ìní-gă ndíhi nâcuáa ndùu sá quidè-gă te ducaⁿ tècú tnùní-yu cuendá nchaa sá ñí cadúha-gă ndéhè-yu ío ñuyú-a, núu xíãⁿ vã

càchí-yu sá ñà túú cuèchi-yu. ²¹Te cuèí ducaⁿ ñí cutnùní iní-yu cuèndá Yá Ndiöxí dico ñá túú cuíní-yu canehé-yu sá yíñùhu núú-gǎ nàcuáa tàú-xi cunduu. Te ñí ñà túú cuíní-yu ndacáⁿ táhǔ-yu núú-gǎ cuèndá nchaa sá vǎha quide ñaha-gá xíí-yu, chi mee-ni nchàa sá ñà túú vèdana nàndíhi ñùhu iní-yu. Te quidé-yu dàtná quidé ìíⁿ ñáiyu ñá túú ndècu ndíhi nchaa sá xíní tnùní-xi. Te uuⁿ-gá uuⁿ-gá tá quidé-yu cuáháⁿ. ²²Te càchí-yu sá cúú-yu ñáiyu ío váha sàá sá xíní tnùní-xi dico ñá ndàá, chi cùú-yu ñáiyu ío ñí ðíquí-xi. ²³Te ñá túú cuíní-yu cáháⁿ-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndiöxí Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú, chi da nchaa sá ñí cadúha mèe-yu quide cahnú-yu. Te ní cadúha-yu nchaa sá nàhá ñáiyu ñá túú cùdí ndècu ñuyíú-a. Te ní cadúha-yu sá nàhá quiti ndàva, ndíhi sá nàhá quiti sàcuíta ñuhu mee-xi, ndíhi sá nàhá nchaa dava-gá quiti, nchaa xíáⁿ quidé càhnú-yu.

²⁴Te xíáⁿ núu ní dáñá Yá Ndiöxí quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu. Te xíáⁿ ío quide ndíhi tnahá-yu sá cuèhé sá dúhá sàcúú-xí yìqui cuñú-yu. ²⁵Te ducaⁿ quidé-yu chi ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí. Te mee-ni tnúhu ndehnde sàndáá iní-yu, te nèhé-yu sá yíñùhu núú dàva sá ñí cadúha-gá ío ñuyíú-a ndíhi dava sá ndèé andíu te quide cahnú-yu, te ñá túú càchí-yu sá méé-gǎ ío càhnu cuu-gá, dico mee-gǎ xíní ñùhu-xi cáháⁿ-yu sá ío càhnu cuu-gá ñí caa ñí quíhíⁿ. Te ndáá ndisa sá ío càhnu cuu-gá.

²⁶Te sá dúcáⁿ ñà túú quide váha-yu núu xíáⁿ ní dáñá-ñá Yá

Ndiöxí quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní méé-yu. Te dava ñáiyu ðíhí càháⁿ ndíhi tnahá-yu ndi mèe ðíhí-yu te ñá túú quidé-yu nàcuáa ní nduu táhǔ-yu cadá-yu. ²⁷Te ðíu-ni ducaⁿ xíquide dava cue téé chi sàni cuehé sání dùha iní-güedé sá cúú-xí yìqui cuñú-güedé ndi mèe tnahá téé-güedé, chi càháⁿ ndíhi tnahá ndi mee-güedé te ñá túú quide-güedé nàcuáa ní nduu táhǔ-güedé cada-güedé, te sá dúcáⁿ quide-güedé te ñá túú tnahí cùu váha iní-güedé ndécú-güedé, te ducaⁿ tnahí tàú-xi ndoho-güedé cundecu-güedé.

²⁸Te ñá túú tnahí ñùhu iní-yu Yá Ndiöxí núu xíáⁿ duuⁿ duuⁿ ní dáñá ñíhnu ñaha-gá xíí-yu sàni cuehé sání dùha iní-yu, te quidé-yu nchaa sá ñà túú tàú-yu cadá-yu.

²⁹Te nchaa núú sǎ cuèhé sá dúhá cùnūu quidé-yu. Te cue téé càháⁿ ndíhi-güedé ñáiyu ðíhí te ñá díú ñàðíhí-güedé cúú-yu. Te ðíu-ni ducaⁿ xíquide cue ñáiyu ðíhí chi càháⁿ ndíhí-yu cue téé te ñá díú yíí-yu cùu-güedé. Te mee-ni sǎ ñà túú vǎha quidé-yu sá cúú-xí tnahá ñáiyú-yu, te xíhó-yu cundecu ndíhí-yu sá ndécú ndíhi dava-gá tnahá ñáiyú-yu, te ío sàni cuehé sání dùha iní-yu sá cúú-xí tnahá ñáiyú-yu, te ío cuédú íní-yu, te sàhni tnahá-yu, te ío plètú-yu, te dàndahú tnahǎ-yu, te cùu úhú iní-yu cue tnahá ñáiyú-yu, te ío yiti yùhú-yu. ³⁰Te càháⁿ cuèhé-yu cuèndá nchaa dava-gá tnahá ñáiyú-yu, te cùu úhú iní-yu Yá Ndiöxí, te xio xio cuíní-yu cunūu tnúhu-yu, te mee-ni sàni iní-yu sá ío váha cundúú-yu, te ío quide

cahnú-yu mèè-yu, te ío sàni iní-yu sá cáda ũhú-yu tnàha ñáiyú-yu, te ñá túú sàndáá iní-yu ni tátã-yu ni nãñã-yu. ³¹Te ñá túú tècú tnùní-yu sá vãha, te ñá túú quidé-yu ñíⁿ sá càháⁿ-yu, te ñá túú cùu iní-yu ni ñáiyu cùu ndí meé-yu, te ni dàva-gá tnàha ñáiyú-yu, te ñá túú quide cahnu iní-yu ñíⁿ sá cúmãní nũú tnáhã-yu, te ni ñà túú cùndahú iní-yu tnàha ñáiyú-yu. ³²Te Yá Ndiõxí ní cachí-gá sá ncháá ñáiyu ducaⁿ xĩquide quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú. Te xìní-yu sá Yá Ndiõxí daquíhíⁿ ñáhã-gã xií-yu núú ùhú núú ndàhú sá dúcãⁿ quidé-yu, dico uuⁿ-gã quidě-yu chi váha-gã cúú ìní-yu cue ñáiyu quide datná quidé mèè-yu.

Yá Ndiõxí cada ndáá-gã cuéchi nchaa ñáiyu ndècu ñuyúú

2 Te nchòhó ñáiyu càchí sá ío ndècu cuéchi dava-gã ñáiyu tnàhá-ndó ío ndècu cuéchi-ndo cuéi nágá ñáiyu cùu-ndo, chi tnàhá-ndó quide-ni-ndo nchaa nacuáa quide dava-gã ñáiyu càchí-ndó ndècu cuéchi-xi, te sá dúcãⁿ càháⁿ-ndó sã ndécú cuéchi ñáiyu-áⁿ te dàcaa-ndo cuéchi díquí-ndó chi tnàhá-ndó quide-ndo datná quidě-yu. ²Te nchoo xìní-ó sã Yá Ndiõxí ío váha cùtnuní iní-gã nacuáa cada ndáá-gã cuéchi ñíⁿ ñíⁿ nchoo ñáiyu ndècu ñuyúú-a, chi daquíhíⁿ-gã nchaa ñáiyu quide nacuáa ní cáháⁿ-í núú ùhú núú ndàhú. ³Te nchòhó ñáiyu ñíⁿ-ni quide ndíhi ñáiyu càchí mèé-ndó sã ndécú cuéchi-xi dacuítíí sã ná chãhu-ndo nũú Yá Ndiõxí sá dúcãⁿ quide-ndo. ⁴Te ñá túú cùu váha iní-ndó sã Yá Ndiõxí

cúndahú iní ñáhã-gã xii-ndo, te ni ñà túú cùu váha iní-ndó sã ío cuíní-gã cada càhnu iní-gã nchaa sá ñà túú váha quide-ndo, te ni ñà túú quide cuendá-ndó sã Yá Ndiõxí quidé vãha ñaha-gã xii-ndo cuendá cuíní-gã sá nchòhó ndixi túu iní-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. ⁵Te nchòhó cúú-ndó ñáiyu ío sàá iní-xi, chi ñá túú cuíní-ndó ndixi túu iní-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te xíãⁿ nũu ío-gã tá cùu vai tnúndòho sá cúú-xí-ndó. Te na sàá nduu tnúhu ndòho tnúhu ndàhú te ío ndoho-ndo, chi Yá Ndiõxí cada ndáá-gã nacuáa ndùu cuéchi-ndo. ⁶Te dàvá-áⁿ cada ndáá Yá Ndiõxí nchaa nacuáa ndùu nchaa sá ñí quide ñíⁿ ñíⁿ ñáiyu ndècu ñuyúú-a. ⁷Te nchaa ñáiyu nchícúⁿ nihnu-ni quide mee-ni sá vãha, ñáiyu-áⁿ nduu táhũ-yu cundecú-yu ndíhi Yá Ndiõxí ni caa ni quíhíⁿ, te ducaⁿ quide váha-yu chi cuíní-yu sá Yá Ndiõxí cuu váha iní ñáhã-gã xií-yu, te cuíní tucú-yu nduu táhũ-yu núú ío váha càa ndecu Yá Ndiõxí cundecú-yu ni caa ni quíhíⁿ. ⁸Te ío cùdéeⁿ-gã núú nchaa ñáiyu ñũhu iní mee-ni sã cúú-xí mèè-xi, te ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu ndáá chi mee-ni sã cuèhé sá dúhá quidé-yu. ⁹Te nchaa ñáiyu ducaⁿ xĩquide ío ndíhú iní-yu. Te díhna-gã ñáiyu isràél ngúíta-xi ndohó-yu, te dàtnuní ngúíta-xi ndoho nchaa ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél. ¹⁰Te nchaa ñáiyu ní quide váha, te Yá Ndiõxí cada-gã te ngúndecú-yu núú ío váha càa ndecu-gã, te cachí-gã sá ñí quide váha-yu, te ío váha cuu iní-yu cundecú-yu. Te díhna-gã ñáiyu isràél ñáiyu ní quide váha

ducaⁿ càda ñaha-gá xii-yu, te dàtnùnì ducaⁿ càda ñaha-gá xii ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràèl ñáiyu ní quide váha.

¹¹Te ñá túú quide cuendá-gá cuèi nái ñáiyu cùu-yu. ¹²Te nchaa ñáiyu ndècu ndihi nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuéchi-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ. Te nchaa ñáiyu ñá túú ndècu ndihi tnúhu ní chídó tnùnì ndíi-áⁿ, Yá Ndiöxí vá cáda ndáá-gá cuéchi-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ. Dico nchaa ñáiyu quide nándi sá cuèhé sá dúhá dàcuitíi cuíta nihnú-yu cuèi ndècu ndihí-yu tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés àdi ñá túú ndècu ndihí-yu. ¹³Te nchaa ñáiyu dicó-ni sàcùndedóho nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés te ñá túú tnèi-yu, ñáiyu-áⁿ ñà túú cùdiú-yu núú Yá Ndiöxí, dico nchaa ñáiyu tnèi nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi, ñáiyu-áⁿ càchí Yá Ndiöxí sá cùdèú-yu núú-gă, chi ñá túú-gă cuéchi-yu ndècu núú-gă. ¹⁴Te nchaa ñáiyu ñá túú ndècu ndihi tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te núu quidé-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi te cùu-xi ñiⁿ sá sání tnàhí iní mee-yu cadá-yu, te sá sání iní-yu-áⁿ cúú-xí ñiⁿ tnúhu váha sá sánú ichi ñaha xii-yu nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu. ¹⁵Te sá dúcáⁿ quidé-yu xíãⁿ cùtnùnì sá sání iní-yu dàtná càháⁿ tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés cada ñáiyu isràèl, te ío váha cùtnunì iní-yu nchaa nàcuáa quidé-yu chi ndixi túu iní-yu òré ñá túú quide váha-yu. ¹⁶Te sáá nduu te Yá Ndiöxí cúñaha-gă xii Xítoho Jesucristú cada ndáá-gá nchaa cuéchi ñáiyu,

nchaa sá sání iní mee-yu ndùu yuhu, te cada-gá dàtná càháⁿ tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-o nacuáa naníhí tàhú-ó, tnúhu sá dánèhé ñàhà-í xii-ndo.

**Cuendá ñáiyu isràèl ndihi
cuendá nchaa tnúhu ní
chídó tnùnì ndíi Moisés**

¹⁷Te nchòhò ñáiyu isràèl nchaa-ndo cùu-ndo ndi mee-í, te càchí-ndó sã nchicúⁿ nihnu-ndo quide-ndo nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés núu xíãⁿ ndécú vâha-ndo, te càchí-ndó sã ío càhnu cuu-ndo sá ndécú ndihi-ndo Yá Ndiöxí. ¹⁸Te cùtnunì iní-ndó nchàa nacuáa cuínì Yá Ndiöxí cada-ndo, te sá dúcáⁿ nchicúⁿ nihnu-ndo quide-ndo nacuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ xíãⁿ cùtnùnì iní-ndó nchàa sá ío-gă váha xini ñuhu-xi cada-ndo. ¹⁹Te càchí-ndó sã ío váha xini-ndó cànuichi-ndo nchaa ñáiyu ñá túú cùtnunì iní-xi, te càchí tucu-ndo sã ío váha xini-ndó nà canu ichi-ndo nchaa ñáiyu ndècu ichi cuehé ichi duha. ²⁰Te sànu ichi-ndo nchaa ñáiyu ío ñi dǐquí-xi, ndihi nchaa ñáiyu vitna ta tècu tnùnì nchaa sá vâha, te ducaⁿ quide-ndo chi ndècu ndihi-ndo nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, te tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu ndáá, chi sànu ichi ñaha-xi xii-ndo nacuáa cada-ndo. ²¹Te nchòhó dàcuaha-ndo ñáiyu nàcuáa cadá-yu, te mee-ndo ñà túú dàcuaha-ndo cada-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu, te xãhaⁿ-ndo xii-yu sá vã cúú dùhú-yu te mee-ndo dùhu-ndo. ²²Te dàcuaha-ndó-yu sá cuè tée vá cúú càháⁿ ndihi-güedé ñáiyu

dihí te núu ñá díú ñàdihí-güedé cúú-yu, te ducaⁿ-ni cuè ñáiyu dihí, vá cúú cǎháⁿ ndihí-yu tée te núu ñá díú yǐ-yu cùu-güedé. Te nchaa sá xǎhaⁿ-ndo vǎ cúú càda ñáiyu te mee-ndo quide-ni-ndo, te xǎhaⁿ-ndo xií-yu sá vǎ cǎnèhé-yu sá yǐñuhu núu nchaa sá cǎchí-yu cùu ndiòxí-yu, te mee-ndo nèhé-gá quidé-ndó, chi dùhu-ndo nchaa sá ndécú vèñúhu. ²³Te cǎchí-ndó sǎ ìo cùnuu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, te ñá túú quide-ndo nchaa nacuaá ní cǎháⁿ ndíi, te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ te dàquee tǐhú-ndó Yǎ Ndiòxí. ²⁴Te quèe ndáá-xi nàcuáa cǎháⁿ-xi núu tütú Yǎ Ndiòxí nàcuáa quide-ndo-áⁿ nǔú cǎchí-xi sá nchǎá ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél cǎháⁿ cuèhé-yu cuèndá Yǎ Ndiòxí sá cuèndá-ndó.

²⁵Te nchòhó ñáiyu isràél nchaa-ndo cùu-ndo ndi mee-í, te tnàhá-ndó ndècu ndihí-ndo seña ñii-ndo, te váha-ni sá dúcáⁿ te núu quide-ndo nchaa nacuaá ní cǎháⁿ ndíi Moisés. Dico núu ñá túú quide-ndo nchaa nacuaá ní cǎháⁿ ndíi ña, te ñá túú nàndǐhi-xi sá cúú-ndó ñáiyu isràél cuèi ndècu seña ñii-ndo. ²⁶Te nchaa ñáiyu ñá túú ndècu ndihí seña ñii-xi, te núu quidé-yu nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés, te cùú-yu dàtná cue ñáiyu ndècu ndihí seña ñii-xi, chi quidé-yu nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi. ²⁷Te ñáiyu ñá túú ndècu ndihí seña ñii-xi, te núu na càdá-yu nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés, te ñáiyu-áⁿ cǎchí-yu sá ña túú quide ndáá nchaa nchòhó ñáiyu ndècu ndihí seña ñii-xi, chi ndècu ndihí-ndo nchaa tnúhu ní chídó

tnùní ndíi te ñá túú quide-ndo nacuaá cǎháⁿ tnúhu-áⁿ. ²⁸Te nchòhó ñáiyu isràél, ñáiyu nchicúⁿ nihnu-ni quide nchaa nacuaá ta quide tnahi-ndo véxi, ñá túú quide-ndo sá cúú-ndó ñáiyu isràél, te mee-ndo ndècu seña ñii-ndo dico ñá túú quide-ndo nacuaá tàú-xi cada nchaa ñáiyu ndècu seña ñii-xi, te mee-ni sèñá-áⁿ sǎha-ndo ñii-ndo te ñá túú quide-ndo nacuaá cuíní Yǎ Ndiòxí cada-ndo. ²⁹Te nchaa ñáiyu sàndáá ndisa iní-xi Yǎ Ndiòxí, ñáiyu-áⁿ cúú ndisá-yu ñáiyu isràél, te sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-yu chi Espiritú Yǎ Ndiòxí ducaⁿ ñi quide-xi, dico ñá díú sǎ sǎha-yu seña ñii-yu dàtná ní cǎchí ndíi Moisés. Te ñáiyu-áⁿ cúú vǎha iní ñáhá Yǎ Ndiòxí xií-yu cuèi ñá túú cǎháⁿ váha tnàha ñáiyú-yu cuèndá-yu.

3 Te sá dúhá cǎháⁿ-í te ió dava ñáiyu quesàhá-yu sá ñiⁿ-ní cùu ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél ndihí nchoo ñáiyu isràél, te quesaha tucú-yu sá ñiⁿ-ní quide tucu-xi cuèi na cuàha àdi vá cuàha seña ñii-yu. ²Dico yúhú cǎchí-í sá nchǎá ñáiyu isràél ió-gá cúnúú-yu, chi ió titní núú sǎ váha ní quide ñaha Yǎ Ndiòxí xií-yu, chi ní sǎnaha-gǎ tnúhu-gá ndécú ndihí-yu. ³Te davá-yu ñá túú cuíní-yu cada ndáá-yu, dico ñá díú sǎ xǎⁿ te cùyica iní Yǎ Ndiòxí ñá túú quide ndáá-gá. ⁴Dico ñáhá chi xini ñuhu-xi sá nchǎá ñáiyu cada cuèndá-yu sá Yǎ Ndiòxí cúú-gǎ Yǎ quidé ndáá cuiti, te cuèi ncháá-yu na cǎchí-yu sá ña túú quide ndáá-gá, dico mee-gǎ chi quide ndáá-ni-gá. Te núú tütú-gá cǎháⁿ-xi nàcuáa ní xǎhaⁿ ñiⁿ tée ní xíndecu ndéé sanaha xii-gá, te duha ní xǎhaⁿ-dè:

Yòhó Dútú Ndiöxí, cùtnuní iní ñáyiú sá ïo ndáá càháⁿ-n, te cùnuu nahi-ni tnúhu-n cuèi òré càchí ñáyiú sá ñà túú càháⁿ ndáá-n.

Duha ní xáhaⁿ tée ndéé sanaha-ǎⁿ xii-gá càchí-xi núú tütú-gá.

⁵Te cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide ñáyiú, xíǎⁿ cùtnuní iní-yu sá Yǎ Ndiöxí cúú-gǎ Yaá ío váha quide ndáá, chi mee-gǎ ñá túú dùcaⁿ quide-gá. Te cuèi ducaⁿ dico vá cání ìní-yu sá Yǎ Ndiöxí ñá túú quide ndáá-gá sá dándòho ñaha-gá xii-yu na sàà nduu, te núú ducaⁿ na càni iní-yu, te sàni iní-yu dàtná sání ìní cue ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá.

⁶Te vá dúcáⁿ càni iní-yu, chi núú Yǎ Ndiöxí ñá túú quide ndáá-gá ñá, te vá cúú càda ndáá-gá nchaa cuèchi cue ñáyiú ñuyíú-a te núú ducaⁿ.

⁷Te núú yúhú ná càni iní-í cáháⁿ-í ìíⁿ tnúhu ndehnde, te sá tnúhu-ǎⁿ te caní tucu iní-í sá quidé càhnu-gá-í tnúhu ndáá tnúhu Yǎ Ndiöxí, te sá dúcáⁿ ná càháⁿ-í te caní tucu iní-í sá vǎ cúú cǎháⁿ Yǎ Ndiöxí sá ndécú cuèchi-í. ⁸Te núú na càni tucu iní-í sá vǎha-gá cada-í nchaa sá cuèhé sá dúhá cuèndá Yǎ Ndiöxí cada-gá sá vǎha, dico ñá ndáá. Te ìo ñáyiú càháⁿ cuèhé cuèndá-í te càchí-yu sá díú-ní dùcaⁿ dacuaha-í ñáyiú dico ñá ndáá sá dúcáⁿ dānehé-í-yu, te ñáyiú-ǎⁿ nacháhu-yu tnúhu càháⁿ-yu, chi ducaⁿ tàù-xi cunduu.

Nchaa ñáyiú ñuyíú-a ndècuèchi-yu

⁹Te vitna càchí dava ñáyiú sá ïo-gá cúnùu nchoo cue ñáyiú isràél dācúúxí dāva-gá ñáyiú, dico yúhú càchí-í sá ñǎhá, te sa ní cachí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyiú

ndècuèchi-yu cuèi ñáyiú isràél te cuèi ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél.

¹⁰Te núú tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi:

Vá yòo ìíⁿ quide ndáá,

¹¹te ni vá yòo ìíⁿ tècú tnùní tnúhu vǎha,

te ni vá yòo ìíⁿ nānducu nihnu Yǎ Ndiöxí.

¹²Chi nchaa-yu ñá túú nchìcúⁿ

nihnú-yu ichi váha, te nchaa-yu cùu-yu ñáyiú xīndecu neñùu sá cúú-xí Yǎ Ndiöxí.

Te ni ìíⁿ-yu ñá túú quidé-yu ìíⁿ sá vǎha.

¹³Te cada iní-ndó sǎ yúhǔ-yu cùu-xi datná cúú ìíⁿ yaú núú yīndǔxi ndýi núú ïo ndehe sǎháⁿ,

te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu yuhú-yu, chi ío càháⁿ cuèhé-yu, te mee-ni dāndahú-yu nchaa tnàha ñáyiú-yu.

Te cada iní-ndó sǎ vènenú cóo yíhí yùhú-yu chi mee-ni càháⁿ úhú-yu cuèndá tnàha ñáyiú-yu.

¹⁴Te ìo iní-yu càháⁿ úhú tnǎhǎ-yu.

¹⁵Te àùⁿ nǎ cuu àùⁿ nǎ xíǎⁿ xīsahni tnàhǎ-yu.

¹⁶Te nchaa núú xícá cùu-yu quide úhú iní-yu nchaa tnàha ñáyiú-yu nācuáa ndǎhú iní ñáyiú-ǎⁿ.

¹⁷Te ñá túú cuìní-yu cundecu ndǎhi tnàha váha-yu.

¹⁸Te ñá túú sàni iní-yu canehé-yu sá yīñhuhú núú Yǎ Ndiöxí.

Duha quidé-yu càchí-xi núú tütú-gá.

¹⁹Te cùtnuní iní-ó sǎ nchàa tnúhu ní chídó tnùní ndí Moisés cúú-xí cuèndá nchaa ñáyiú nchìcúⁿ nihnu nchaa tnúhu-ǎⁿ. Te tnúhu-ǎⁿ cúú-xí

cuèndá sá vǎ yǎo tǎhí cachí sá ñà túú cuèchi-xi, te ducaⁿ te nchaandi túhú ñáyiú cutnùní iní-yu sá ná chǎhu-yu nchaa sá quídě-yu núú Yǎ Ndiǒxí. ²⁰Te ducaⁿ càda-xi chi ní ìⁿ ñáyiú vǎ cǎchí-ó sǎ vǎ cùndècu cuèchi-yu núú Yǎ Ndiǒxí cuèndá-ni sá nchìcúⁿ nihnú-yu nchaa tǎnúhu sá ñí chídó tǎnùní ndíi Moisés, te tǎnúhu-ǎⁿ cǎchí tǎnúhu-xi cuèndá-ni sá cùtǎnùní iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi cuèhé ìchi duha.

Te núú na quèndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú te naníhí tǎhú-ó

²¹Te vitna ní cutnùní iní-ó sǎ ñà dǎú sǎ cǎdá-ó nchàa nacuaá ní cǎháⁿ ndíi Moisés cudǎu-o núú Yǎ Ndiǒxí, chi mee-gǎ quídé cùdǎu-o núú-gǎ. Te núú tǎtú ndíi Moisés ndíhi núú tǎtú cue tée ní xóo cǎháⁿ tǎnúhu Yǎ Ndiǒxí ndée sanaha cǎháⁿ-xi nàcuáa cada ñaha-gǎ xii-o vitna. ²²Te ducaⁿ cùdǎu-o núú Yǎ Ndiǒxí te núú na quèndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú. Te dǎu-ni ducaⁿ cùdǎu nchaa ñáyiú ñuyú te núú na quèndáá iní ñáhǎ-yu xii-gǎ, chi ìⁿ-ni cùu-o nchaa-o sǎ cúú-xí Yǎ Ndiǒxí. ²³Chi nchaa-yu ndècu cuèchi-yu, chi ñǎ ìⁿ-yu quídé-yu nàcuáa cǎháⁿ Yǎ Ndiǒxí sǎ cúú-yu ñáyiú quide váha. ²⁴Dico Yǎ Ndiǒxí ío váha iní-gǎ chi ní quide ñaha-gǎ xii-o ìⁿ sǎ vǎha, chi dǎcú-ni ducaⁿ ñí quide-gǎ nàcuáa vǎ cùndècu-gǎ cuèchi-o ñúú-gǎ, chi Xítóhó Jesucristú ní sati níñí-gǎ te ní xíhí-gǎ, te ducaⁿ ñí yáha-gǎ cuèndá sǎ vǎ cùndècu-gǎ cuèchi-o. ²⁵Te Yǎ Ndiǒxí ní taxi ndecu-gǎ Xítóhó Jesucristú núú ñáyiú ñuyú-a, te ní xíhí-gǎ sǎ cuèndá nchaa yíca

cuèchi-yu, te ducaⁿ ñí cuu cuèndá sǎ ncháá ñáyiú na quèndáá iní ñáhǎ xii-gǎ te vǎ náchǎhu-yu cuèchi-yu núú Yǎ Ndiǒxí. Te Yǎ Ndiǒxí ní quide ndee iní-gǎ nchaa sǎ cuèhé sǎ dúhá ñí quide cue ñáyiú ní xíndecu ndée sanaha. Te xǎⁿ ní xíhí Xítóhó Jesucristú cuèndá cutnùní iní-ó sǎ Yǎ Ndiǒxí cúú-gǎ Yaá ío váha quide ndáá cuèi ducaⁿ ñí quide ndee iní-gǎ nchaa sǎ ñí quide cue ñáyiú-ǎⁿ. ²⁶Núu xǎⁿ vitna ní cutnùní ndisa iní-ó sǎ quídé ndǎá-gǎ, te quide-gǎ sǎ cuè ñáyiú vǎ cùndècu-gǎ cuèchi-yu núú-gǎ, te núú na quèndáá iní-yu Xítóhó Jesucristú.

²⁷Te vitna vǎ cǎchí-ó sǎ ío cǎhnu cuu-o cuendá sǎ ñà túú-gǎ cuèchi-o ndècu núú Yǎ Ndiǒxí, te ducaⁿ ñà túú-gǎ cuèchi-o ndècu núú-gǎ cuèndá sǎ sàndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú, te ñǎ dǎú sǎ cuèndá nchaa tǎnúhu ní cǎháⁿ ndíi Moisés. ²⁸Te cùtǎnùní iní-ó sǎ ndèda-ni càa ñáyiú vǎ cùndècu-gǎ cuèchi-yu núú Yǎ Ndiǒxí te núú na quèndáá iní-yu Xítóhó Jesucristú cuèi ní quidé-yu nchaa nàcuáa ní cǎháⁿ ndíi Moisés àdi ñǎ túú ní quidé-yu.

²⁹Te cùtǎnùní iní-ó sǎ Yǎ Ndiǒxí cúú-gǎ Ndiǒxí nchaandi túhú ñáyiú, te ñǎ dǎú mèe-ni Ndiǒxí ñáyiú isràèl cúú-gǎ. ³⁰Te ìⁿ-dǎi dǎi-gǎ cúú-gǎ Ndiǒxí, te nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhǎ xii Xítóhó Jesucristú te vǎ cùndècu-gǎ cuèchi-yu núú Yǎ Ndiǒxí cuèi cùu-yu ñáyiú isràèl àdi ñǎ túú cùu-yu. ³¹Te ñǎ dǎú sǎ sàndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú te cachí-ó sǎ ñà túú nàndíhi nchaa tǎnúhu sǎ sǎnú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o, te ñáhǎ chi sǎ dúhá

sàndáá iní-ó-gǎ te xǎⁿ nchìcúⁿ
nihnu-o quìde-o nacuáa càháⁿ
tnúhu-áⁿ.

Cuèndá ndíi Àbrahám

4 Te vitna na càchí tnúhu-í
xii-ndo cuèndá ndíi Àbrahám
tée ní cuu ñaní tnáhá-ó ní xíndecu
ndéé sanaha. ²Te ndíi-áⁿ ñà túú
ní xíndecu cuéchi ndíi núú Yá
Ndiöxí, dico ñá díú cuèndá ìiⁿ
chìuⁿ ní quide ndíi ducaⁿ ñà túú
ní xíndecu cuéchi ndíi núú-gǎ. Chi
núu cuèndá ìiⁿ chìuⁿ ní quide ndíi
ducaⁿ ñà túú ní xíndecu cuéchi ndíi
núú Yá Ndiöxí ñá, te cada càhnu
ndíi mee ndíi ni cùu, dico ñá díú
núú Yá Ndiöxí cada càhnu ndíi
mee ndíi te núu ducaⁿ ñi quide
ndíi. ³Te chí dándàcu iní nàcuáa
càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú
càchí-xi: “Té Àbrahám ní sàndáá
iní-dé Yá Ndiöxí, te xǎⁿ ní cachí-gá
sá cúdù-dé núú-gǎ”, duha càchí-xi
núú tütú-gǎ. ⁴Te sá cùhúⁿ yǎhu
ìiⁿ tée quide chiuⁿ, te vá càchí-ó
sǎ xǎⁿ cúú-xí ìiⁿ táhú sǎ cúú-xí-dé
chi yáhu tnàhí-dé cúú-xí. ⁵Te vá
yöo ìiⁿ ndàcu cada ìiⁿ chiuⁿ nacuáa
cudù-xi núú Yá Ndiöxí. Te ñá túú
nǎ chìuⁿ xini ñuhu-xi cada ñáyiu te
cudú-yu núú-gǎ, chi xini ñuhu-ni-xi
sá quíndáá-ni iní-yu-gǎ. Te diu-gǎ
càchí-gá sǎ ñáyiu ndècu ichi cuehé
ichi duha vá cùndècu-gǎ cuéchi-yu
núú-gǎ, te núu na quíndáá iní
ñáhà-yu xii-gǎ. ⁶Te diu-ni ducaⁿ ñi
cáháⁿ ndíi Dàvií, chi ní cachí ndíi
sá ïo váha táhú nchaa ñáyiu ní
cachí Yá Ndiöxí cudù núú-gǎ, dico
ñá díú cuèndá ìiⁿ chìuⁿ quidé-yu
cudú-yu núú-gǎ. ⁷Te duha ní cachí
ndíi:

Váha táhú nchaa ñáyiu quide
cahnu iní Yá Ndiöxí nchaa
cuéchi-xi,
te ñá túú-gǎ quidé cuèndá-gǎ
nchaa sá cuèhé sá dúhá ñi
quidé-yu.

⁸Váha táhù-yu chi Yá Ndiöxí
càchí-gá sǎ ñà túú-gǎ
cuéchi-yu.

Duha ní cachí ndíi Dàvií.

⁹Te ñá díú mèe-ni ñáyiu
ngündecu sèñá ñii-xi ducaⁿ vǎha
táhù-yu, chi tnàhá ñáyiu ñá túú
ngündecu sèñá ñii-xi ducaⁿ vǎha
táhù-yu. Te sa nàha-o sǎ Yá Ndiöxí
ní cachí-gá sǎ cúdù ndíi Àbrahám
núú-gǎ cuèndá sǎ ni sàndáá iní
ñáhá ndíi xii-gǎ. ¹⁰Te cunaha-ndo
sǎ dǐhna-gǎ ní cachí Yá Ndiöxí
sǎ cúdù ndíi Àbrahám núú-gǎ
te dǎtnùni ngündecu sèñá ñii
ndíi. ¹¹Te ní ngündecu sèñá ñii
ndíi cuèndá xǎⁿ cuu-xi ìiⁿ sèñá sǎ
cúdù ndíi núú Yá Ndiöxí. Te ndéé
cútnàhá vátá ngündecu-gǎ sèñá
ñii ndíi, te sa cùdiu ndíi núú-gǎ
chi ní sàndáá iní ñáhá ndíi xii-gǎ.
Te sǎ dúcáⁿ ñà túú ndècu sèñá ñii
ndíi cútnàhá ní sàndáá iní ndíi Yá
Ndiöxí xǎⁿ ní cuu ndíi dàtná ìiⁿ dǐhí
dütú nchaa ñáyiu sàndáá iní ñáhá
xii-gǎ, ñáyiu ñá túú ní ngündecu
sèñá ñii-xi, te cùdiú-yu núú-gǎ.
¹²Te ndíi Àbrahám ní cuu tucu ndíi
dàtná ìiⁿ dǐhí dütú nchaa ñáyiu ní
ngündecu sèñá ñii-xi, dico ñá díú
cuèndá-ni sǎ ñi ngündecu sèñá
ñii-yu cùu ndíi dǐhí dütù-yu, chi
cuèndá sǎ sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí
nchìcúⁿ nihnú-yu nàcuáa ní quide
ndíi ní sàndáá iní ñáhá ndíi xii-gǎ
ndéé cútnàhá vátá ngündecu-gǎ
sèñá ñii ndíi.

Yá Ndiöxí cada-gá nchaa nàcuáa ní cachí-gá te núu na quëndáá iní-ó-gá

¹³Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gá xii ndíi Àbrahám sá ndúú tǎhú ndíi cunuú ndíi ñuyíú, ndíhi cue déhe ndíi, ndíhi nchaa dava-gá cue ñaní tnáhá ndíi vitna cacu túu. Te ducaⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi ndíhi cue ñaní tnáhá ndíi, chi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá nõu xíǎⁿ ní cudũ ndíi núú-gá. Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-gá xii ndíi dico ñá dǔú cuendá sá ní quide ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Moisés cada ñáyiú ndéé cuéé-gá. ¹⁴Te núu mee-ni ñáyiú nchicúⁿ nihnu quide nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní ndúu tǎhũ-yu cunúú-yu ñuyíú-a ni cùu ña, te ñá túú xini ñuhu-xi quëndáá iní-ó Yá Ndiöxí, te ñá túú nàndíhi tnúhu ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám ní cùu te núu ducaⁿ. ¹⁵Te núu ìⁿ ñáyiú ñá túú quide nacuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuáa cada-o te nacháhu-yu sá dúcáⁿ quidé-yu. Te núu ñá túú tnúhu sá sánú ìchi ñaha-xi xii-o nacuáa cada-o ni cùu ña, te ñá túú cuèchi-o ni cùu.

¹⁶Te ducaⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gá, chi cuendá sá ni sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. Te ducaⁿ ní quide-gá chi ío váha iní-gá, dico ñá dǔú sǎ ìⁿ chiuⁿ ni quide ndíi ducaⁿ ní xáhaⁿ-gá. Te sá dúcáⁿ ní cuu te cùu-xi ìⁿ tnúhu ndáá sá cúú-xí nchaa ñaní tnáhá ndíi, ñáyiú sándáá iní ñáhá xii-gá dàtná ní sándáá iní ñáhá mée ndíi xii-gá, te ñá dǔú mée-ni cuendá nchaa ñaní tnáhá ndíi nchicúⁿ nihnu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi

Moisés, chi ndíi Àbrahám-áⁿ ní cuu ndíi dàtná ìⁿ dǔhí dǔtú cue ñáyiú sándáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí. ¹⁷Te núu tǔtú Yá Ndiöxí càháⁿ-xi nàcuáa ní xáhaⁿ-gá xii ndíi, te duha ní xáhaⁿ-gá: “Yòhó té Àbrahám ní quide ñaha-ì xii-n dàtná ìⁿ dǔhí dǔtú cue ñáyiú xǐndecu nihí ñuyíú.” Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi, càchí-xi núú tǔtú-gá. Te Yá Ndiöxí náhá ndáá-gá sá cadá-xí nàcuáa ní xáhaⁿ-gá xii ndíi Àbrahám, te diu-ni-gá cúú Yàá ní sándáá iní ndíi, te diu-ni-gá dándòto-gá ñáyiú ní xíhí, te diu-ni-gá quidé tá ngǔndecu nchaa sá vǎtá cǔndècu-gá ñuyíú-a.

¹⁸Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gá xii ndíi Àbrahám sá ìo cuéhé dèhe ndíi coo, te ío ní sándáá iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ-gá dico ñá túú ní cǔtnuní iní ndíi nása cada-gá, chi ío ní sahnu ndíi. Te cuendá sá dúcáⁿ ìo ní sándáá iní ndíi tnúhu ní xáhaⁿ-gá nõu xíǎⁿ ní cuu ndíi dǔhí dǔtú vǎi ñáyiú xǐndecu nihí ñuyíú. ¹⁹Te ndíi Àbrahám ñúhu ndíi ìⁿ ciendú cuíá cǔtnáhá ducaⁿ ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi, te ní cǔtnuní iní ndíi sá ñà túú tǎhú ndíi sá cóo dèhe ndíi ndíhi ñadǔhí ndíi ndíi Sǎrá, chi ndí ndúú-yu sa ní sahnu vihí-yu, te cuèi ducaⁿ dico ní sándáá-ni iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí. ²⁰Te ñá túú ní sàni ìⁿ sani úú iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí cada-gá sá cúú-xí ndíi, chi da uuⁿ-gá váha ní sándáá iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ-gá, te ní cachí ndíi sá ìo càhnu cuu-gá. ²¹Te ní cǔtnuní ndáá iní ndíi sá Yá Ndiöxí ndácú-gá quidé-gá nchaa sá càháⁿ-gá. ²²Te sá ni sándáá iní ndíi nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, núu xíǎⁿ ní cachí-gá sá cúú ndíi ìⁿ téé ñá túú cuèchi-xi núú-gá.

²³Te ní ngódó tñuní núú tütú Yă Ndiöxí cuendá ndíi Àbrahám sá nĩ cachí-gá sá ñà túú cuèchi ndíi núú-gă, te ñà díú-ní cuendá méé ndíi ni ngódó tñuní núú tütú-gă. ²⁴Chi tñàhá cuendá-ó nchaa-o ní ngódó tñuní núú tütú-gă. Te cächí-gá sá ñà túú cuèchi-o nũú-gă chi sàndáá iní-ó-gă, te ñiú-gă cúú-gă Yaá ní dándótó ñàha xii Xítohó Jesucristú Yaá cúú Xítohó-ó. ²⁵Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá díú Xítohó Jesucristú cuú-gă cuendá nacháhu-gă nchaa cuéchi-o. Te ní xíhí-gá te ní ndoto-gă cuendá nchaa-o vă cùndècu-gă cuéchi-o nũú Yă Ndiöxí te núú na quèndáá iní-ó-gă.

Ío váha tñàhá ñáyiú cächí Yă Ndiöxí sá ñà túú cuèchi-xi

5 Te vitna, ñà túú-gă cuéchi-o ndècu núú Yă Ndiöxí chi sàndáá iní-ó Xítohó Jesucristú, te ío váha ndècu ndíhi-o Yá Ndiöxí vitna sá cuendá Xítohó Jesucristú. ²Te cuendá sá ni sàndáá iní-ó Xítohó Jesucristú xíăⁿ ñiú-gă ní quide ní ngúndecu váha-o nũú Yă Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cùndecu-o, te ío cùdíí iní-ó chi ndècu ndíhi-o tñúhu ndee iní sá sàà nduu ngúndecu-o nũú ío váha càa ndecu Yá Ndiöxí. ³Te ñà díú-ní sá cuendá sá ndúú tǎhú-ó cùndecu-o núú ndécú-gă cùdíí iní-ó, chi cùdíí iní-ó ndòho-o cuendá-gă, chi cùtnuní iní-ó sá nũu na ndòho-o cuendá-gă te cunduu càhnu-gă iní-ó, ⁴te núú cùu-o ñáyiú ta quide cahnu-gă iní-xi te cùtnuní sá cúú-ó ñáyiú quide váha, te núú cùu-o ñáyiú quide váha te uuⁿ-gă tá ngúndecu ndíhi-o tñúhu ndee

iní cuáháⁿ sá cádá váha ñàha Yă Ndiöxí xii-o. ⁵Te núú ducaⁿ te vá ííⁿ ndúu ndixi cuéchi iní-ó sá ndécú ndíhi-o tñúhu ndee iní ngúndecu váha-o. Te Espíritú sá nĩ taxi Yá Ndiöxí ndécú ndíhi-o xíăⁿ quidé-xí cùtnuní iní-ó sá ío cùu iní ñàhá Yă Ndiöxí xii-o.

⁶Te nchoo ñà túú vèdana ná ní ndàcu-o cada-o cuendá dàcácu nihnu-o mèe-o, dico Xítohó Jesucristú ní xíhí-gă cuendá-ó, ndíhi cuendá nchaa dava-gă ñáyiú ñà túú tñàhá tñúhu ndíhi Yá Ndiöxí, te ní xíhí-gă mei ndúu taú-xi cuú-gă. ⁷Te cudana-ni núú xíhí ííⁿ ñáyiú sá cuendá ííⁿ ñáyiú quide ndáá, te áma xíhí tucu ííⁿ-yu sá cuendá ñáyiú quide váha tñàha ñáyiú-xi. ⁸Te Yá Ndiöxí ní quide-gă sá nchóó cùtnuní iní-ó sá ío cùu iní ñàhá-gă xii-o, chi cùtnàhá ndécú-ó ichi cuehé ichi duha te ní tendaha-gă Xítohó Jesucristú ní quixi-gă ñuyúú-a ní xíhí-gă cuendá-ó. ⁹Te sá cuendá sá nĩ xíhí Xítohó Jesucristú xíăⁿ ñà túú-gă cuéchi-o ndècu núú Yă Ndiöxí, te vitna ní cùtnuní ndáá iní-ó sá vă dáquíhíⁿ ñàhá-gă Yă Ndiöxí xii-o nũú ùhú núú ndàhú sá cuendá Xítohó Jesucristú. ¹⁰Te cùtnàhá ñà túú tñàhá tñúhu-o ndíhi Yá Ndiöxí ní cùu ní xíhí Xítohó Jesucristú Yaá cúú Dèhe-gă cuendá cuu váha iní ñàhá-gă xii-o, te ducaⁿ te nduu táhú-ó cùndecu-o ndíhi-gă ni caa ni quíhíⁿ cuendá sá nĩ ndoto Xítohó Jesucristú. ¹¹Te ndètu-o sáá nduu ngúndecu-o ndíhi-gă ni caa ni quíhíⁿ, te ñà díú-ní xíăⁿ quidé-ó chi tñàhá cùdíí iní-ó Yă Ndiöxí, chi Xítohó Jesucristú ní quide-gă ducaⁿ cùdíí iní-ó-gă, te ñiú-ni Xítohó

Jesucristú ní quide-gá ní nucúndecu váha-o ndìhi Yá Ndiòxí.

**Nàcuáa ní quide ndíi Àdán ndìhi
nàcuáa ní quide Xítóhó Jesucristú**

¹²Te ndíi Àdán ñá túú ní quide ndáá ndíi núú Yá Ndiòxí nùu xíáⁿ ní ngúndecu nchaa sá cuèhé sá dúhá ñùyíú-a, te sá cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide ñáyiú xíáⁿ xihí-yu, te nchaá-yu xihí-yu chi nchaá-yu quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ¹³Te sa quide-gá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá te dàtnùní ní ngúndecu nchaa tnúhu sá ní chídó tnùní ndíi Moisés nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí cada ñáyiú, te nchoo cùtnuní iní-ó sá nùu ñá túú tnùhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacúaa cada-o, te ñá túú cuèchi-o sànuu. ¹⁴Te ndéé cùtnàhá ní xíndecu ndíi Àdán ní quesaha-xi xihí ñáyiú, te ducaⁿ-ni xihí-yu ndéé ní sáá nduu ní xíndecu ndíi Moisés. Te ducaⁿ ní xihí-yu chi ní quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá cuèí ñá túú ní quidé-yu nàcuáa ní quide ndíi Àdán, chi ndíi-áⁿ ñà túú ní sàndáá iní ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí cada ndíi. Te ndíi Àdán ní cuu ndíi ìⁿ téé cùu cahnu ní xíndecu ñùyíú-a, te sá tá dúcáⁿ te ní quixi Xítóhó Jesucristú te Yaá-áⁿ ío-gá càhnu cuu-gá.

¹⁵Te sá ní quide ndíi Àdán te vá cächí-ó sá ìⁿ-ní cùu-xi ndìhi sá ní cachí Yá Ndiòxí nduu táhú-ó vìtna. Te sá ñà túú ní quide ndáá ndíi xíáⁿ nchaa ñáyiú xihí-yu, dico Yá Ndiòxí ío váha iní-gá chi ío váha ní quide-gá sá cúu-xí nchàa nchoo ñáyiú ndècu ñùyíú-a, chi dícó ducaⁿ ní cachí-gá sá nánihí tàhú-ó,

te ìⁿdii-ni téé tnàhá-dé ío váha ní quide-dé sá cúu-xí-ó, te téé-áⁿ cúu-dě Xítóhó Jesucristú. ¹⁶Te sá ní quide ìⁿdii-ni ndíi Àdán ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi ndìhi sá ní quide Yá Ndiòxí sá cúu-xí-ó, chi ndíi-áⁿ ñà túú ní quide ndáá ndíi núú-gă. Te sá dúcáⁿ ní quide ndíi te xíáⁿ ní cuu-xi cuéchi díhna nuu ní quide ndíi, núu xíáⁿ ní cachí Yá Ndiòxí sá cuè ñáyiú quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú nacháhu-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. Dico mee-gă ní quide sá cuè ñáyiú naníhí tàhú-yu dícó-ni ducaⁿ, te ducaⁿ te vá cùndècu-gá cuéchi-yu núú-gă cuèí ío vài cuéchi-yu. ¹⁷Te sá dúcáⁿ ñà túú ní quide ndáá ìⁿdii-ni ndíi Àdán-áⁿ nùú Yá Ndiòxí, xíáⁿ ní quide-xi xihí nchaa ñáyiú. Te sá cuèndá sá ní quide ìⁿdii-ni Xítóhó Jesucristú xíáⁿ ío váha ní quide ñaha Yá Ndiòxí xii ñáyiú, chi dícó-ni ducaⁿ ní nduu táhú-yu cùdiú-yu núú-gă. Te nchaa ñáyiú ducaⁿ cùdiu núú-gă nduu táhú-yu cunùú-yu ndìhi Xítóhó Jesucristú cuèndá sá ní quide-gá sá vaha sá cúu-xí-yu.

¹⁸Te sá dúcáⁿ ní quide ndíi Àdán ñá túú ní quide ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndíi ìⁿ xito, núu xíáⁿ ní cachí-gá sá nchaa ñáyiú tàú-yu nacháhu-yu nchaa cuéchi-yu, dico Xítóhó Jesucristú ní quide-gá ìⁿ sá vaha cuèndá nchaa ñáyiú vá cùndècu-gá cuéchi-yu núú Yá Ndiòxí te núu na quèndáá iní ñáhă-yu xii-gá, te ducaⁿ te cundecú-yu ndìhi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁹Te sá ñà túú ní sàndáá iní ìⁿdii-ni ndíi Àdán nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndíi, xíáⁿ ní nguínchicúⁿ nihnu nchaa ñáyiú

quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. Te ducaⁿ ìⁿdii-ni Xítohó Jesucristú ní quide-gá nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí cuendá sá Yá Ndiöxí cachí-gá sá cúdú-yu núú-gă.

²⁰Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii ndíi Moisés nàcuáa cada ñáyi, te sá cuendá tnúhu-áⁿ uuⁿ-gá ní ngúíta nchaa ñáyi quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá, te Yá Ndiöxí uuⁿ-gá cundáhú iní ñáhá-gă xii-yu tucu. ²¹Te sá cuendá nchaa cuéchi ñáyi xíⁿ xihí-yu, dico Yá Ndiöxí ío váha iní-gá chi diu-gá ní cachí-gá sá ncháá ñáyi na tnàhá tnúhu ndíhi ñaha xii-gá cudú-yu núú-gă, te cundecú-yu ndíhi-gá ni caa ni quíhⁿ, te ducaⁿ chi Xítohó Jesucristú ní quide-gá sá vâha sá cúú-xí-yu.

**Ñáyi ñá túú-gă ndécú ichi
cuehé ichi duha ndécú-yu
cuendá Xítohó Jesucristú**

6 Te sá dúcáⁿ quide Yá Ndiöxí, te vá cání iní-ó cànchicúⁿ nihnu-ni-o ichi cuehé ichi duha, chi ñá díú sã cànchicúⁿ nihnu-o ichi-áⁿ te ngóo càni iní-ó sã ïo-gá cundáhú iní ñáhá-gă xii-o. ²Te vá cúú cànchicúⁿ nihnu-o ichi cuehé ichi duha, chi nchoo cùu-o datná cue ñáyi sa ní xihí, núu xíⁿ vá cúú-gă canchicúⁿ nihnu-o ichi-áⁿ. ³Te sa nàha-o sá cuendá sá ní sandute-o quèe-xi sá tnàhá tnúhu-o ndíhi Xítohó Jesucristú. Te sá ní sandute-o quèe tucu-xi sá cúú-ó dàtná ñáyi ní xihí ndíhi-gá. ⁴Te ñá díú-ní sã ní xihí-ó ndíhi-gá chi quèe tucu-xi sá ní nguíndüxi-o ndíhi-gá te ní ndoto-o dàtná ní ndoto mee-gă ní dándótó ñaha Dútú Ndiöxí Yáá

ío càhnu cuu, te ducaⁿ ní cuu cuendá sá vã cundècu-gá-ó dàtná ní xindecu-o.

⁵Te núu ìⁿ-ni cùu-o ndíhi Xítohó Jesucristú cuendá sá cúú-ó dàtná ñáyi ní xihí ndíhi-gá, te ndáá sá cúú-ó dàtná ñáyi ní ndoto ní ngúndecu váha dàtná ní ndoto mee-gă ní nucúndecu váha-gá. ⁶Te nchoo nàha-o sá cúú-ó ñáyi ío ndècu cuéchi-xi ni cùu, dico sátá ní cuu-o dàtná ñáyi ní xihí dàtná ní xihí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí, te ndéé dàvá-áⁿ ní dáñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-o ni cuu, te ñá túú-gă cúnúu sá cuèhé sá dúhá iní-ó. ⁷Chi nchaa ñáyi ní xihí ñá túú-gă ndécü-yu ichi cuehé ichi duha. ⁸Te núu cùu-o datná ñáyi ní xihí dàtná ní xihí Xítohó Jesucristú ñá, te cùtnuní ndáá iní-ó sã cundècu-o ndíhi-gá ni caa ni quíhⁿ. ⁹Te sa nàha-o sá Xítohó Jesucristú ní xihí-gá te ní ndoto-gá te vá íⁿ ndüu ìⁿ quíú-gă te cuú-gá, chi ñá túú năgá sá cádá cùú-gá. ¹⁰Te Xítohó Jesucristú ní xihí-gá ìⁿ xito-ni sá cuendá nchaa cuéchi nchoo ñáyi ñuyú, te vá íⁿ ndüu-gá cuú-gá, te ndècu-ni-gá sá cúú-xí Yá Ndiöxí. ¹¹Núu xíⁿ nchòhó cada iní-ndó sã dàtná sá ní xihí-ndó vã cundècu-gá-ndó sá cúú-xí ichi cuehé ichi duha, chi ndècu-ná-ndó sã cúú-xí Yá Ndiöxí, chi ní tnàhá tnúhu-ndo ndíhi Xítohó Jesucristú Yáá cúú Xítohó-ó. ¹²Te núu xíⁿ vá dáñá-gă-ndó cúnúu ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá iní-ndó cuendá sá vã cádá-gă-ndó ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ndó. ¹³Te vá dáñá-ndó tàxi tunni ñáhá ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá-ăⁿ xii-ndo

cuendá sá vǎ cáda-gǎ-ndó, te chí dáñá ná tàxi tñuní ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-ndo, te chí dáñá ná chindee ñaha-gá cada-ndo mée-ni sá vǎha, te ducaⁿ te cada iní-ndó sǎ cúú-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí te ní ndoto ndècu. ¹⁴Te ducaⁿ càda-ndo chí vǎ ndácú-gǎ ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá tàxi tñuní ñáhá-xí xii-ndo, chí Yǎ Ndiöxí cùndàhú iní ñáhá-gǎ chindèe ñaha-gá xii-ndo. Te ducaⁿ chí ñá túú-gǎ cùnùu nchaá tñúhu sá ñí chídó tñuní ndíi Moisés cada ñáyiú.

Ñáyiú nchìcúⁿ nihnu sá vǎha

¹⁵Te ñá díú sǎ cùndàhú iní ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-o chindee ñaha-gá ndíhi sá ñà túú-gǎ cùnùu nchaá tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés, te cachí-ó sǎ cúú-ní cùndecu-o ichi cuehé ichi duha. ¹⁶Te nchoo xíní-ó sǎ ñúu na cuǎha-o tñúhu cunu cuechi-o ñúú ìⁿ ñáyiú cuíní cunu cuechi-o ñúú-xi, te cùu-ná-ó ñáyiú xìnu cuechi núú-yu te quide-o nchaá chiuⁿ tahú-yu. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaá ñáyiú quide nchaá sá cuèhé sá dúhá chí tàxi tñuní ñáhá-ñǎ-xi xíí-yu, te ñiú nchaá xíǎⁿ dácúíta nihnu ñaha-xi xíí-yu, te ñiú-ni ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaá ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yǎ Ndiöxí chí tàxi tñuní ñáhá-gǎ xíí-yu, te quidé-yu nchaá sá vǎha nàcuáa cuíní méé-gǎ cadá-yu. ¹⁷Te nchòhó ducaⁿ ñí xóo cada-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá ní cùu, dico táxǎhu xii Yǎ Ndiöxí chí vitna ni yùhu ni iní-ndó quide-ndo nchaá nacuáa càháⁿ tñúhu-gǎ sá ñí ngúndecu ndíhi-ndo. ¹⁸Te vitna ñá túú-gǎ táxí tñuní ñáhá

ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-ndo, te quide-ná-ndó nchàa sá vǎha tàuchiúⁿ Yǎ Ndiöxí cada-ndo. ¹⁹Te duha càháⁿ-í cuendá cue ñáyiú xìnu cuechi cuendá sá nchòhó tecú tñuní-ndó nàcuáa ndùu tñúhu càháⁿ-í. Te nchòhó ní dáñá-ndó ñí taxi tñuní ñáhá nchàa sá cuèhé sá dúhá xii-ndo, te ñá túú ní quide-ndo nacuáa ní càháⁿ Yǎ Ndiöxí cada-ndo chí da vǐhi-gá ní quide-ndo, te ñiú-ni ducaⁿ chǐ dáñá ná tàxi tñuní ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-ndo vitna cuendá cada-ndo mée-ni sá vǎha nàcuáa cuíní méé-gǎ cada-ndo, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiú quide ndáá cundecu núú-gǎ.

²⁰Te nchoo cùtnàhá ní xóo cada-o nchàa sá cuèhé sá dúhá ñà túú ní xǎo cada-o ni ìⁿ sá vǎha cuíní Yǎ Ndiöxí cada-o. ²¹Te dicó sácáⁿ-núú sǎñaha nchàa sá cuèhé sá dúhá-ǎⁿ te núu na càda-o, te ni ìⁿ sá vǎha vǎ ñihí-ó te núu na càda-o nchaá xíǎⁿ, te ñiú nchaá xíǎⁿ dácúíta nihnu ñaha-xi xii-o. ²²Te vitna ñá túú-gǎ cúú-ó ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chí cùu-ná-ó ñáyiú quide nchaá nacuáa càháⁿ Yǎ Ndiöxí. Te sá dúhá quide-o cuu ndisa-xi ìⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ó, te cùu-o ñáyiú quide ndáá ndécú-ó ñúú-gǎ vitna, te sáá nduu cùndecu-o ndíhi-gǎ ni caa ni quíhíⁿ. ²³Te nchaá sá cuèhé sá dúhá dicó dácúíta nihnu ñaha-xi xii-o, dico Yǎ Ndiöxí ní quide-gǎ sá dicó-ni ducaⁿ ndùu táhú-ó cùndecu-o ndíhi-gǎ ni caa ni quíhíⁿ, chí ní tnahá tñúhu-o ndíhi Xítóhó Jesucristú Yaá cúú Xítóhó-ó.

Cuendá ñáyiú tñàndaha

7 Te nchaá nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú

sa nàha-ndo nacuaá càháⁿ tnúhu sá dánèhé ñáhá xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o, chi tnúhu-áⁿ càháⁿ-xi dóho nchaa ñáyiú xíndecu vívú ñuyú-a. ²Te nchaa ñáyiú ðìhí sa ndècu yii-xi, te ðiú tnúhu-áⁿ dánèhé ñáhá-xí xii-yu sá vǎ dáñǎ-yu yíi-yu, dico núu na cùú yíi-yu te ñǎ túú-gǎ ná càháⁿ tnúhu-áⁿ cuèndá-yu.

³Dico núu vátá cùú-gá yíi-yu te ñǎ túú ndùu váha-xi naquehéⁿ-yu íngá téé, dico núu na cùú yíi-yu te quendóo mèé-yu, te ñǎ túú ñǎgá càháⁿ tnúhu sá dánèhé ñáhá xii-yu nàcuáa cadá-yu te ducaⁿ te cuu naquehéⁿ-yu íngá téé, te ñǎ túú cùu-xi ììⁿ cuèchi.

⁴Te nchòhó cue ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú cùú-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí dàtná ní xíhí-gá. Te xíǎⁿ ñǎ túú-gǎ táxí tnùnì ñáhá nchàa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés xii-ndo. Te ducaⁿ ñǎ cuu cuèndá nchòhó ngúndecu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú Yaá ní xíhí ní cùu te ní ndoto-gá. Te ducaⁿ ñǎ cuu cuèndá nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gá cada-o nchàa nacuaá càháⁿ Yǎ Ndiöxí. ⁵Te nchoo ñǎ xíndecu-o ìchi cuehé ichi duha, te tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o cachí-xi sá ñǎ túú vǎha cundecu-o ìchi-áⁿ, te nchoo dà uuⁿ-gá ní quide-o nchàa sá cuèhé sá dúhá sǎ dúcáⁿ càháⁿ tnúhu-áⁿ, te sá dúcáⁿ ñǎ quide-o te ta xíta nihnu-o cuǎháⁿ ní cùu. ⁶Te vitna cada iní-ó sǎ cùú-ó dàtná ñáyiú ní xíhí sá cùú-xí tnúhu sá dánèhé ñáhá xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o, chi ñǎ túú-gǎ cúnùu-xi, te vitna mee-ñǎ Espíritú Yǎ Ndiöxí chíndèe ñaha-xi

xii-o xinu cuechi-o núú-gǎ, te ñǎ dǎú cuèndá nchaa tnúhu sá ñǎ ngúndéé ndéé díhna cada ñáyiú xinu cuechi-o núú-gǎ vitna.

Nchaa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-í

⁷Te cuèi duha càháⁿ-í dico vá cùú tnàhí càháⁿ-ó sǎ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o ñǎ dǎú tnúhu váha cùu-xi. Te yúhú ñǎ túú cùtnuní iní-í ná cùú nchàa sá cuèhé sá dúhá ní cùu te núu ñǎ túú tnúhu-áⁿ ní càchí tnúhu-xi xii-í, te ni ñǎ túú cùtnuní tucu iní-í nùu váha àdi ñǎ túú vǎha sá nchídó iní-í sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-o ní cùu te núu ñǎ túú tnúhu-áⁿ ní càchí-xi sá vǎ cùú cùu iní-í sá ndécú ndìhi-yu. ⁸Te tnúhu-áⁿ ñǎ dánèhé ñáhá-xí xii-í sá vǎ cùú càda-í ni ììⁿ sá cuèhé sá dúhá, dico sá cuèndá tnúhu-áⁿ uuⁿ-gá ducaⁿ ñǎ sani iní-í ní quide-í. Te núu ñǎ túú tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o ña, te ñǎ túú cùtnuní iní-í sá quidè-í nándi sá cuèhé sá dúhá ní cùu. ⁹Te cùtnàhá vátá nihí-gá-í tnúhu-áⁿ te ñǎ túú tnàhí ná sání iní-í ndécú-í ni cùu, dico sátá ni níhí-í tnúhu-áⁿ te ní cutnùnì iní-í sá ndécú cuèchi-í, te ta xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu. ¹⁰Te núu ni quide-í nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ te sa ndéé ama-gá naníhí tàhú-í ní cùu, dico ñǎ túú ní quide-í nùu ní cutnùnì iní-í sá tá xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu. ¹¹Te sá xíi tnúhu-áⁿ xíǎⁿ uuⁿ-gá ní cunuu nchàa sá cuèhé sá dúhá ñǎ dándàhú ñáhá-xí xii-í te ní quide-í, te ta dàcuíta nihnu ñaha-xi xii-í cuáháⁿ ní cùu.

¹²Te tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o cuu-xi

tnúhu ío yiñùhu ní taxi Yá Ndiòxí, te ìíⁿ ìíⁿ tnúhu-áⁿ cúú-xí mèe-ni tnúhu vâha, te ni ìíⁿ tnúhu cuèhé tnúhu duha ñá túú ñùhu tnahá.

¹³Te vá cúú càchí-í sá tnúhu váha-áⁿ nǐ quide-xi ta xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu, chi nchaa sá cuèhé sá dúhá nǐ quide-í, xíáⁿ tá dàcuíta nihnu ñaha-xi xii-í cuáháⁿ ní cùu, te sá cuèndá tnúhu váha-áⁿ nǐ cutnùní iní-í sá quidè-í nchaa sá cuèhé sá dúhá, te xíáⁿ tá xíta nihnu-í cuáháⁿ ní cùu. Te sá cuèndá nchaa nàcuáa càháⁿ tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuáa cada-o cùndecu-o ní cutnùní iní-í sá xidó ndécú cuèchi-í ní cùu.

¹⁴Te tnúhu-áⁿ nǐ taxi Espíritú Yá Ndiòxí ndécú ndìhi-o cachí tnúhu-xi nàcuáa cada váha-o. Te nchoo cùu-o mee-ni ñáyiú yíca cuèchi, te tàxi tñuní ñáhá nchàa sá cuèhé sá dúhá xii-o ni cuu. ¹⁵Dico nchoo tñahá iní-ó càda-o nchaa sá vâha dico ñá túú quide-o, te da nchaa sá ñà túú tñahá iní-ó càda-o quide-o, te ñá túú cùtnuní iní-ó ñà cuèndá ducaⁿ quide-o. ¹⁶Te sá dúcáⁿ quide-o nchaa sá ñà túú tñahá iní-ó, te xíáⁿ ndíxí tùu iní-ó sá tnúhu sá dúcáⁿ sànu ìchi ñaha xii-o nacuáa cada-o cùndecu-o cuu-xi tnúhu ío vâha. ¹⁷Te cùtnuní iní-ó sá nchaa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ó, xíáⁿ quidè-xí dùcaⁿ quide-o sá ñà túú vâha, te ñá dífú sá cáhú iní mée-ó dùcaⁿ quide-o. ¹⁸Te cùu-o cue ñáyiú sàni cuehé sání dùha iní-xi, te cuíní-ó càda-o nchaa sá vâha dico ñá túú ñihí ndéé-ó càda-o. ¹⁹Te cuíní-ó càda-o nchaa sá vâha dico ñá ndácú-ó, te ñá túú cuíní-ó càda-o datná quidè nchaa ñáyiú

ndècu ìchi cuehé ìchi duha, chi ñáyiú-áⁿ mee-ni nchaa sá cuèhé sá dúhá quidè-yu, dico ñu-ni nchaa xíáⁿ quidè-ó tñahá-ó. ²⁰Te sá dúcáⁿ quide-o nchaa sá ñà túú tñahá iní-ó càda-o te ñá dífú mée-o ducaⁿ cahu iní-ó quide-o, chi nchaa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ó xíáⁿ quidè-xí dùcaⁿ quide-o.

²¹Te ducaⁿ tñahí yâha-o òré cuíní-ó càda-o sá vâha, chi da mee-ni nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o. ²²Te ío cùdífú iní-ó càda-o nchaa nacuáa càháⁿ Yá Ndiòxí, ²³te dícó-ni sá ncháá sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ó, xíáⁿ quidè-xí ngàni ñaha-xi xii-o ñá túú quide-o sá vâha sàni iní-ó càda-o, te ducaⁿ yâha-o chi nchaa sá cuèhé sá dúhá-áⁿ cùnùu-xi taxi tñuní ñáhá-xí xii-o.

²⁴Te ndáhú ní cuu nchoo! Chi vá yóo ìíⁿ ni ndàcu cada nacuáa vá táxi tñuní ñáhá-gǎ nchaa sá cuèhé sá dúhá xii-o sá tá dàcuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu. ²⁵Te táxáhu xii Yá Ndiòxí sá Xítohó Jesucristú ní quide-gá cuèndá sá vǎ táxi tñuní ñáhá-gǎ ni ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-o, sá tá dàcuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu. Te mee-o sàni iní-ó càda-o nchaa nacuáa càháⁿ Yá Ndiòxí, dico núu nchaa sá cuèhé sá dúhá ná cùnùu-xi taxi tñuní ñáhá-xí xii-o, te ñu-ni nchaa xíáⁿ cada-o.

Ñáyiú quide nchaa nacuáa càháⁿ Espíritú Yá Ndiòxí

8 Te vitna nchaa nchoo ñáyiú tñahá tnúhu ndìhi Xítohó Jesucristú vá cuíta nihnu-gá-ó, chi ñá túú-gǎ ndécú-ó ìchi cuehé ìchi duha, chi mee-ñà nchaa nàcuáa

càháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí quidé-ó.
²Te Espíritú Yă Ndiöxí-ăⁿ táxí tñuní ñáhá-xí xii-o, te ducaⁿ chi ndècu ndihi-o Xítóhó Jesucristú, te sá dúcáⁿ tàxi tñuní ñáhá Espíritú-gá xii-o nũu xíăⁿ ñá túú-gă táxí tñuní ñáhá nì ìiⁿ-gá sá cuèhé sá dúhá xii-o, te ducaⁿ quide Espíritú-gá cuendá sá vă cuíta nihnu-o, te diu-ni Espíritú-gá quidé-xí cuendá sá nchóó ndũu táhú-ó cùndecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ³Te nchoo ñă ní ndàcu-o cada-o nchaa nacuaá càháⁿ tñũhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o, núu xíăⁿ tñũhu-áⁿ ñă túú ní nihí ndéé-xí càda-xi cuendá sá nchóó vă cuíta nihnu-o. Dico Yă Ndiöxí ní tendaha-gă Déhe mee-gă ní quixi ñuyú-a, te Yaá-áⁿ cúú-gă ìiⁿ ñăyiu, te càa-gá dàtná cáá ñăyiu ndècu cuéchi-xi xĩndecu ñuyú-a, te sá cuendá nchaa cuéchi nchaa nchoo ñăyiu xĩndecu ñuyú-a ní quixi-gá, te ndéé dává-áⁿ nĩ quide-gá cuendá sá vă táxí tñuní ñáhá-gă ni ìiⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-o. ⁴Te ducaⁿ nĩ quide-gá cuendá nchoo nchícúⁿ nihnu-o quide-o nacuaá càháⁿ tñũhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o, chi ñă túú-gă cùnũu ni ìiⁿ sá cuèhé sá dúhá iní-ó, chi Espíritú Yă Ndiöxí-ñă táxí tñuní ñáhá-xí xii-o.

⁵Te nchaa ñăyiu cùnũu nchaa sá cuèhé sá dúhá iní-xi mee-ni xíăⁿ ñũhú iní-yu te quidé-yu. Dico nchoo ñăyiu quide nchaa nacuaá cuiní Espíritú Yă Ndiöxí ñũhú iní-ó mèe-ni nacuaá càháⁿ Espíritú-gá-áⁿ te quide-o. ⁶Te núu mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá cùnũu iní-ó, te cuíta nihnu-o, dico núu mee-ni

nchàa tñũhu càháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí cùnũu iní-ó, te ío váha cuu iní-ó cùndecu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ⁷Te nchaa ñăyiu ñũhu iní mee-ni sá cuèhé sá dúhá cùu úhú iní-yu Yă Ndiöxí, te ñă túú cuiní-yu cadá-yu nàcuáa càháⁿ-gá, te ni ñă ndácũ-yu cadá-yu. ⁸Te nchaa ñăyiu ducaⁿ cùnũu nchaa sá cuèhé sá dúhá iní-xi-áⁿ ñă túú cùdiú-yu núu Yă Ndiöxí.

⁹Te nchòhó chi ñă túú-gă cùnũu sá cuèhé sá dúhá iní-ndó, chi mee-nă nàcuáa càháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí quidé-ndó, te ducaⁿ quide-ndo chi ndècu ndihi-ndo Espíritú-gá, te diu-ni Espíritú-gá-áⁿ nĩ tendaha Xítóhó Jesucristú véxi ndècu ndihi-o, te nchaa ñăyiu ñă túú ndècu ndihi Espíritú sá ní tendaha Xítóhó Jesucristú véxi ndècu ndihi-o ñă túú ndècu ndihi ñahá-yu xii-gá. ¹⁰Te núu ndècu ndihi-ndo Xítóhó Jesucristú, te cuèí na cùú yiqui cùñũ-ndó sã cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá ió ñuyú-a, dico iní-ndó chi cundecu ndihi-xi Yă Ndiöxí chi ñă túú-gă cuéchi-ndo ndècu núu-gă. ¹¹Te núu ndècu ndihi-ndo Espíritú Yă Ndiöxí Yaá iní dándótó ñaha xii Xítóhó Jesucristú, te diu-ni-gá cada te ndoto yiqui cùñũ-ndó sã tá xíta nihnu cuáháⁿ nũu na cùú-xi, te ducaⁿ chi ndècu ndihi-ndo Espíritú-gá.

¹²Te nchòhó ñăyiu ndècu ndihi-í ìchi Xítóhó Jesucristú, ñă túú-gă tàũ-ndó cùnũu ni ìiⁿ sá cuèhé sá dúhá iní-ndó nàcuáa vá cùndecu-gá-ndó ìchi cuèhé ìchi duha. ¹³Chi núu na cùnũu sá cuèhé sá dúhá iní-ndó te cuíta nihnu-ndo, chi quíhíⁿ-ndó nũu ùhú núu ndàhú.

Dico núu dañ-ndo mée-ndo chindee ñaha Espiritú Yá Ndióxi xii-ndo cuendá sá vǎ cúnù-gá sá cuèhé sá dúhá iní-ndó ñá, te nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ te núu ducaⁿ na càda-ndo.

¹⁴Chi nchaa ñáyiú quide nchaa nacuaa sànu ichi ñaha Espiritú Yá Ndióxi cúy-yu déhe-gá. ¹⁵Te Espiritú sá ñí taxi Yá Ndióxi ndécú ndihi-o ñá túú quide-xi sá nchóó yúhú-ó cùnu cuechi-o núú-gǎ, chi Espiritú-áⁿ quidé-xí sǎ nchóó cùu-o déhe-gá, te ñíu-ni Espiritú-áⁿ quidé xǎhaⁿ-o xii Yá Ndióxi: “iYòhó Dútú Ndióxi cúú-n Tǎtǎ méé-ndí!”), duha xǎhaⁿ-o xii-gá. ¹⁶Te ñíu-ni Espiritú-gá-ǎⁿ tñahá tñuhu-xi ndihi iní-ó, te càháⁿ ndáá-xi sá nchóó cùu-o déhe-gá. ¹⁷Te sá dúcáⁿ cùu-o déhe Yá Ndióxi xǎhⁿ ní cachí-gá sá tñahá-ó ndùu táhú-ó sǎ ñí nduu táhú Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ ndùu táhú-ó te núu na càda ndee iní-ó ndòho-o datná ní ndòho Xítóhó Jesucristú, te núu ducaⁿ te ío cuu càhnu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁸Te yúhú càchí-í sá ñà túú ñà cada-xi cuèi ndòho-o cuendá-gá ndécú-ó ñuyúú-a, chi ío váha càa núú ndúú tǎhú-ó cùndecu-o na saá nduu. ¹⁹Te nchaandi túhú sá ñí cadúha Yá Ndióxi ní taxi ndecu-gá ñuyúú-a ndètu cahnu-ná-xi sáá nduu càchí-gá sá ío càhnu cuu nchaa déhe-gá. ²⁰Te nchaa sá ñí cadúha Yá Ndióxi ní taxi ndecu-gá ñuyúú-a ní sáá nduu ñà túú-gǎ cúú-xí sǎ vǎha sá cúú-xí-gǎ. Te ñá díú mée sá ñí taxi ndecu Yá Ndióxi ñuyúú-a ducaⁿ ni sàni iní-xi cunduu, chi mee-gǎ

ducaⁿ tñahí ní cachí-gá cunduu sá sàá nduu vǎ cúú-xí sǎ vǎha sá cúú-xí-gǎ, dico sáá tucu nduu te nchaa xǎhⁿ cuu tucu-xi sá vǎha sá cúú-xí-gǎ. ²¹Te nchaa sá ñí taxi ndecu-gá ñuyúú-a vǎ cùndùu-gá-xi datná cáá-xí vitna te ni vǎ dánàa-gá, chi nduu saa-xi te ngúndecu váha-xi datná ngúndecu váha nchaa cue déhe-gá. ²²Te nàha-o sá ncháandì túhú sá nchító ñí cadúha Yá Ndióxi ndécú ñuyúú-a ndòho-xi vitna datná ndóhó ñíⁿ ñadìhí sa ní tñahá òré cacu déhe-xi. ²³Te ñá díú-ní nchaa sá dúcáⁿ ñí cadúha-gá-ǎⁿ ducaⁿ ndòho-xi, chi tñahá nchoo dùcaⁿ ndòho-o ndecu-o ñuyúú-a tucu, te nchoo sà ní nduu táhú-ó Espiritú Yá Ndióxi Espiritú sá ñí cachí méé-gǎ nduu táhú-ó díhnanuu. Te ío ndòho tñahá-ó ndècu-o ñuyúú-a te ndètu cahnu-ná-ó sǎá nduu ndàda saa-gá yiqui cùnú-ó, te càháⁿ-gá sá cúú-ó dèhe-gá. ²⁴Te Yá Ndióxi ní quide-gá ní naníhí tǎhú-ó ñuu xǎhⁿ ní ngúndecu ndihi-o tñuhu ndee ñí ndétú-ó sáá nduu càda-gá nàcuáa ní cachí-gá, te núu sa ndècu ndihi-o sá ndúú tǎhú-ó te vǎ cúú càháⁿ-ó sǎ cùndètu-o sá ndúú tǎhú-ó chi sa ndècu ndihi-o. ²⁵Dico sá ndétú-ó ndùu táhú-ó cùu-xi sá vǎtá cùndècu ndihi-gá-ó, te xini ñuhu-ni-xi cada ndee-ni iní-ó cùndetu-o ndéé sáá nduu ndùu táhú-ó sǎ dúcáⁿ ñí cachí Yá Ndióxi nduu táhú-ó.

²⁶Te Espiritú-gá chindee ñaha-xi xii-o nacuaa níhí ndéé-ó cùndecu-o, te nchoo ñà túú xini-ó càháⁿ ndihi-o Yá Ndióxi nàcuáa tǎu-xi cunduu dico Espiritú-gá càháⁿ ndàhú-xi núú-gǎ cuendá-ó cuèi òré ñá ñihí-ó tñuhu càháⁿ-ó cuendá

nchaa sá ïo cuiní-ó cǎcǎⁿ-ó núú-gǎ.
 27 Te Yá Ndiöxí sa nàha ndáá-gá
 nchaa nàcuáa sàni iní-ó, te ducaⁿ sà
 naha ndáá-gá nchaa nàcuáa sàni
 iní Espíritú-gá. Te Espíritú-gá cǎháⁿ
 ndàhú-xi núú-gǎ cuendá nchoo
 ñǎyiu yindaha-gá, te cǎháⁿ ndàhú-xi
 núú-gǎ nàcuáa cuiní méé-gǎ
 cunduu.

**Nchaa sá ná càda ñaha ñáyiu
 te vá ndácũ-yu nadatùhú-yu
 iní-ó chi ndacu nahi-ni-o yǎha-o
 nchàa sá ná cǎdá ñàhá-yu**

28 Te sa nàha-o sá Yá Ndiöxí
 quidé-gǎ sá ncháá sǎ yǎha-o
 ndècu-o ñuyíú-a cùu-xi sá vǎha
 sá cúu-xí nchòo cue ñáyiu cùu iní
 ñáhá xii-gá, chi cùu-o ñáyiu ní
 cǎháⁿ-gá cundecu ndìhi-gá dàtná
 ní cachí iní méé-gǎ. 29 Te ndéé
 cútnàhá vátá ngǎva-gá ñuyíú, te
 Yá Ndiöxí sa nàha-gá nándi cùu
 ñáyiu cundecu ndìhi-gá, te ñiu-ni
 ndéé dàvǎ-áⁿ ní cachí-gá sá ñáyiu-áⁿ
 cunduu vǎha iní-yu dàtná vǎha iní
 Déhe mee-gǎ, te ducaⁿ ní cachí-gá
 cuendá sá Déhe mee-gǎ-áⁿ cunuu-gǎ
 núú nchàa ñáyiu cundecu ndìhi-gá.
 30 Te nchaa ñáyiu ducaⁿ ní cachí-gá
 cundecu ndìhi-gá ndéé cútnàhá
 vátá ngǎva-gá ñuyíú cǎháⁿ ñáhá-gǎ
 xií-yu vitna, te nchaa ñáyiu ducaⁿ
 cǎháⁿ-gá cǎchí-gá sá ñà túú-gǎ
 cuéchi-yu ndècu núú-gǎ, te ñiu-ni
 ñáyiu-áⁿ cachí-gá sá ïo càhnu
 cuú-yu.

31 Te vitna ní cutnùnì iní-ó, te ñà
 túú nǎgá cani iní-ó, chi Yá Ndiöxí
 ndécú ndìhi ñaha-gá xii-o, te vá yǒo
 ìⁿ-gá ndacu quehdé nihnu cuendá
 sá vǎ chíndèe ñaha-gá xii-o. 32 Te
 Yá Ndiöxí ñà túú ní cùdǐ iní-gá

Déhe-gá sá cùu-gá cuendá nchaa
 nchoo ñáyiu xíndecu ñuyíú-a, te sá
 dúcáⁿ ndéé Déhe-gá ñà túú ní cùdǐ
 iní-gá xǐáⁿ cútnùnì iní-ó sǎ táxi-gǎ
 nchaandi tǔhú sá xínì ñùhu-o. 33 Te
 vá yǒo ìⁿ ndacu cacáⁿ cuéchi núú
 Yá Ndiöxí cuendá nchaa ñáyiu
 ní cachí-gá cundecu ndìhi-gá te
 núu ná cúu cuéchi-yu ndècu. Chi
 mee-gǎ cǎchí-gá sá ñà túú ndècu
 cuéchi-yu núú-gǎ. 34 Te vá yǒo ìⁿ
 ndacu daquìh^m ñáhá xii-o núú ùhú
 núú ndàhú, chi Xítóhó Jesucrìstú
 ní xǐhí-gá te ní ndoto-gá, te
 cuándaa-gá núú ndécú Dütú Ndiöxí
 núcòo-gá xio cùha-gá, te ducaⁿ ïo
 cùnuu-gá, te yàcáⁿ cǎháⁿ ndàhú-gá
 núú Dütú Ndiöxí cuendá-ó. 35 Te
 vá yǒo ìⁿ ndacu cada ñaha xii-o
 ìⁿ sá ñà túú vǎha cuendá sá vǎ cúu
 ìnì ñáhá-gǎ Xítóhó Jesucrìstú xii-o,
 te ni tnúndòho tnúhu ndàhú, te
 ni sá ndìhú iní-ó ñǎ cútnùnì iní-ó
 nǎsa cada-o cǎcu nihnu-o ìⁿ sá ná
 yǎha-o, te ni nchàa sá cǎdá ñàha
 ñáyiu sá cuendá-gá, te cuèi-ni sá vǎ
 nihí-ó sǎ cóhó sǎ cǎxí-ó, te cuèi-ni
 sá vǎ nihí-ó dǒo cuihnu-o, te cuèi
 ndècu-ná-ó sǎ yǎha-o ìⁿ sá yǎha-o,
 te cuèi sa ndècu-ná-ó sǎ cǎhni
 ñáhá-yu, dico Xítóhó Jesucrìstú vá
 dáñá ndéé-gá sá cúu ìnì ñáhá-gǎ
 xii-o. 36 Te quee ndáá-xi nàcuáa ní
 cǎháⁿ ìⁿ téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá
 Ndiöxí ndéé sanaha ní ngódó tnùnì
 núú tütù-gá núú cǎchí-xi:

Yòhó Dütú Ndiöxí nchaa-ni
 nduu nchaa-ni òrè cuinì ñáyiu
 cahni ñáhá-yu xii-ndí sá
 cuendá-n,
 te cǎchí-yu sá cúu-ndǐ dàtná
 cue mbéé cue quitì sa ndècu
 túha-ná cahní-yu.

Duha ní cachí tée ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá-áⁿ, te ducaⁿ nǐ ngódo tnùnǐ núu tütú-gá. ³⁷Te cuéi ducaⁿ nǎndǐ sá ná càda ñahá-yu xii-o, dico vá ndácũ-yu nadatùhú-yu iní-ó chi ndacu nahi-ni-o yǎha-o nchaa sá dúcáⁿ ná càda ñahá-yu xii-o, te ducaⁿ chi Xítóhó Jesucristú Yaá ío cùu iní ñáhá xii-o ndecu ndíhi ñaha-gá chíndèe ñaha-gá. ³⁸⁻³⁹Te yúhú cútñuní ndáá iní-í sá nǐ ìⁿ sá ío ñuyú-a vá ndácú-xí càda-xi cuendá sá vǎ cúu iní ñáhá-gǎ Yǎ Ndiòxí xii-o, te ni sǎ cùu-ó, te ni sǎ cúndècu-o ñuyú-a, te ni ìⁿ espíritú sá ío cùnūu cundíhi yucu ñávǎha te ni ìⁿ dava-gá cue espíritú cúndíhi-xi vá ndácú-xí càda-xi cuendá sá vǎ cúu iní ñáhá Yǎ Ndiòxí xii-o. Te ni sǎ cúu ñuyú-a vitna, te ni sǎ cúu ndéé cuéé-gá, te ni ìⁿ sá ndécú àndiū, te ni ìⁿ sá ndécú ñuyú-a, te ni ìⁿ sá ní cadúha mee Yǎ Ndiòxí, ni ìⁿ xǎⁿ vá ndácú-xí càda-xi cuendá sá vǎ cúu iní ñáhá-gǎ xii-o chi ndècu ndíhi-o Xítóhó Jesucristú Yaá cúu Xítóhó-ó.

Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá ñáiyu isràél cuú-yu ñáiyu canchicúⁿ nihnu ñaha xii-gá

9 Te yúhú càháⁿ ndáá-í chi cùu-í ìⁿ tée ndècu ndíhi Xítóhó Jesucristú, te ndècu ndíhi-í Espíritú Yǎ Ndiòxí nūu xǎⁿ cútñuní iní-í sá càháⁿ ndáá-í. ²Te nchaa-ni nduu nchaa-ni òrè ío ndíhú iní-í, te ducaⁿ-ni ío quide úhú-xi iní-í ³sá cuendá nchaa ñáiyu cùu ndi mee-í. Te núu dícó cúu-xí ìⁿ sá chíndèe ñaha xií-yu nucúndecu váha-yu núu Yǎ Ndiòxí ñá, te dàña-í mèe-í dàcuíta nihnu ñaha

Xítóhó Jesucristú nūu dícó sá cúu. ⁴Te nchaa ñáiyu cùu ndi mee-í-áⁿ cúu-yu ñáiyu isràél, te Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá cúu-yu déhe-gá, te ní quide-gá nàcuáa ní cutñuní iní-yu sá ío càhnu cuu-gá, te ní cáháⁿ ndáá-gá núu-yu nàcuáa cada ñaha-gǎ xií-yu, te ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Moisés ní chídó tnùnǐ ndíi nàcuáa cadá-yu cundecú-yu. Te ní xáhaⁿ-gǎ xií-yu nàcuáa cadá-yu cada càhnu ñahá-yu xii-gá, te ní xáhaⁿ tucu-gá xií-yu nchaa nàcuáa cada-gá ndéé cuéé-gá. ⁵Te nchaa ñáiyu-áⁿ cúu-yu ñanǐ tnáhá nchàa cue tée ní cunūu nǐ xíndecu ndéé sanaha, te diū-ni ñanǐ tnáhǎ-yu cùu Xítóhó Jesucristú Yaá ní tendaha Dütú Ndiòxí ní quixi ñuyú-a, te tnáhá-gá cúu-gǎ Ndiòxí te ío cùnūu-gá, te nchaa nduu nchaa quíú ío càhnu cuu-gá. Te ducaⁿ na cùnduu.

⁶Te vá càchí-ó sǎ Yǎ Ndiòxí ñá túu ní quide-gá nchaa nàcuáa ní cachí-gá cada-gá cuendá sá ñà túu sàndáá iní ñáhá dǎva ñáiyu isràél xii-gá. Te sá dúcáⁿ xǐquide dáva-yu te ñá túu quidé-yu nàcuáa tàu-xi cadá-yu sá cúu-yu ñáiyu isràél. Te ñáiyu ducaⁿ xǐquide-áⁿ cúu-yu ñáiyu ñá túu cùu cuendá ñáhá Yǎ Ndiòxí. ⁷Te cuéi nchaá-yu cùu-yu ñanǐ tnáhá ndíi Àbrahám dico ñá túu quidé-yu nchaa nàcuáa tàu-xi cunduu cadá-yu sá cúu-yu ñanǐ tnáhá ndíi. Te Yá Ndiòxí ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Àbrahám: “Nchaa cue ñanǐ tnáhá tǎ Isàac tée cùu déhe ducuⁿ-n, mee-ni cué ñáiyu-áⁿ cuu ñanǐ tnáhá-n”, duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Àbrahám. ⁸Te xǎⁿ cútñuní iní-ó sá ñǎ ncháá ñáiyu cùu ñanǐ tnáhá ndíi

Àbrahám cúu-yu ñáyiu cùu cuendá Yă Ndiöxí, chi mee-ni ñáyiu sàndáá iní nàcuáa ní cáháⁿ-gá cada-gá, ñáyiu-áⁿ cúu cuendá-gá. ⁹Te duha ndùu tnúhu ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi Àbrahám: “Sáa nduu te yúhú cada-í te coo ìⁿ déhe-n ndìhi ñadìhí-n tă Sărá”, duha ní xáhaⁿ-gă xii ndíi.

¹⁰Te ñá dífú-ní xǎⁿ ní quide Yá Ndiöxí, chi tnàhá ní ndatnúhu-gá ndìhi ndíi Rèbecá cútnàhá vitna ñùhu úú déhe ndíi ndìhi ndíi Isàác téé ní cuu ñaní tnáhá-ó nǐ xíndecu ndéé sanaha. ¹¹⁻¹³Te cútnàhá vitna ñùhu-gá déhe ndíi Rèbecá, cútnàhá vátá cádá-gă-güexi ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ni ìⁿ sá vǎha, ní xáhaⁿ Yă Ndiöxí xii ndíi: “Déhe-n tée díhna na càcu te téé-áⁿ tñii-dé nchaa tnúhu cáháⁿ déhe-n tée cùu uú ná càcu”, duha ní xáhaⁿ-gă xii ndíi Rèbecá. Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ Yă Ndiöxí núú tütú-gá núú càchí-xi: “Té Jàcób ní cuu váha iní-í núú-dě, te té Esàù ñá túú ní cùu váha iní-í núú-dě”, duha càchí-gá núú tütú-gá. Te ducaⁿ nǐ cuu chi ducaⁿ nǐ cachí méé-gă cunduu sá càháⁿ-gá nchaa ñáyiu cuìní méé-gă, te ñá dífú cuendá ìⁿ chùuⁿ quidé-yu càháⁿ ñáhá-gă xii-yu.

¹⁴Te vá cúu tnàhí cáháⁿ-ó sǎ Yă Ndiöxí ñá túú quide váha-gá sá dúcáⁿ quide-gá chi mee-gă ío ndáá quidé-gă! ¹⁵Te mee-gă ní xáhaⁿ-gă xii ndíi Moisés: “Cundàhú iní-í chindee-í mee-ni cuè ñáyiu càchí iní-í”, duha ní xáhaⁿ-gă xii ndíi. ¹⁶Te xǎⁿ cútnùní iní-ó sǎ cùndàhú iní-gá ñáyiu chi ducaⁿ cuìní méé-gă cunduu, dico ñá túú cùndahú iní ñáhá-gă xii-yu cuendá sá dúcáⁿ

cuìní-yu cada-gá, te ni ñà túú cùndahú iní ñáhá-gă xii-yu cuendá sá ío ndùcu ndeé-yu quidé-yu ìⁿ sá quidé-yu. ¹⁷Te núú tütú Yă Ndiöxí càháⁿ-xi nàcuáa ní xáhaⁿ-gă xii tée ní cuu Faràón tée ní xíndaha nàcióⁿ Ègíptú, te duha ní xáhaⁿ-gă: “Yúhú ní quide-í yíndàha-n ñáyiu cuendá cada-í titní núú sǎ cádà-í núú-n cuendá cutnùní iní-n sǎ ío càhnu cuu-í, te ducaⁿ nchàa ñáyiu ñuyúú cutnùní iní-yu sá yúhú cúú-í Ndiöxí”, duha ní xáhaⁿ-gă xii tée ní cuu Faràón. ¹⁸Te xǎⁿ cútnùní iní-ó sǎ Yă Ndiöxí cùndàhú iní-gá mee-ni cuè ñáyiu càchí iní méé-gă, te ducaⁿ ndàda díi-gá iní nchaa ñáyiu càchí iní méé-gă ducaⁿ càda-gá.

¹⁹Te sá dúhá càháⁿ-í te dava-ndo quèsaha-ndo: “Ná cuendá Yă Ndiöxí dácàa-gá cuèchi díquí ñáyiu núu ni ìⁿ-yu ñá ndácü-yu quehndé nihnú-yu cuendá sá vǎ cádá Yă Ndiöxí nàcuáa cuìní-gă”, quesaha-ndo. ²⁰Te chí cuàha cuendá sá dícó ñáyiu ñuyúú-a cùu-ndo te ñá túú ndùu váha-xi sá nchòhó cáháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu sá ñà túú ndùu váha sá cúú-xí Yă Ndiöxí. Te duha na càháⁿ-í núú-ndó nàcuáa tecú tñùní-gá-ndó nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-í. Te ñá túú xìní-ó sǎ ìⁿ quídí ñuhu cúñaha-xi xii ñáyiu ní cadúha ñaha xii-xi: “Ná cuendá duha ní cadúha ñaha-n xii-í”, cúñaha-xi. ²¹Chi ñáyiu càdúha nchaa quídí-áⁿ cuu-ni cadúha-yu ndìhi ñuhu cuèí nása na cùnduu quídí cadúha-yu canehe chùúⁿ-yu, chi ìⁿ-ni ñùhu cadúha-yu quídí cánehe chùúⁿ-yu ndi tnahá nduu sàcòo-yu vico ndìhi quídí sá cánehe chùúⁿ-yu nduu cùtèxínu.

²²Te ñi-ni ducaⁿ quide Yá Ndiöxí, chi cuení-gá dandòho-gá ñáiyu ñá túú quide nchaa nacuáa nduu vétú iní-gá, te cada-gá nàcuáa cutnùní iní-yu sá ño càhnu cuu-gá. Te sa ndècu túha-ná-yu sá quèhⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, te cuèi ducaⁿ dico ío ta quide cahnu iní-gá cuáháⁿ. ²³Te ducaⁿ quide-gá cuèndá cutnùní iní nchaa ñáiyu ñuyúú sá ño váha quide-gá sá cúú-xí nchàa nchoo ñáiyu cùndahú iní-gá, chi ní cachí-gá sá nchóo cuè ñáiyu cùndahú iní-gá nduu táhú-ó cùndecu-o ndìhi-gá núú ño váha càa ndecu-gá. ²⁴Te dava nchoo ñáiyu ní cáháⁿ Yá Ndiöxí cúú-ó ñáiyu isràél, te dava-o cùu-o ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél. ²⁵Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Òseás téé ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá núú càchí-xi:

Ñáiyu ñá túú cùu cuendá-í ní cùu te nduu cuendá-í-yu, te ñi-ni ñáiyu-áⁿ ñà túú cùu váha iní-í núú-yu ni cùu, dico vitna cùu váha iní-í núú-yu.

²⁶Te ñi-ni ñuú núú dúcáⁿ ní cachí-í sá ñà túú ñáiyu cùu cuendá-í ñi-ni ñuú-áⁿ coo ñáiyu cuu déhe yúhú Dútú Ndiöxí Yaá ndécú tũu andiü. Duha ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Òseás ní chídó tnùní ndíi núú tütú-gá. ²⁷Te ndíi Chàia téé ní xóo cáháⁿ tucu tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ní cáháⁿ ndíi cuèndá ñáiyu isràél, te duha ní cachí ndíi: “Cuèi cuéhé víhi ñáiyu isràél dàtná cuéhé ñuhu cúchí lámár dico sacú-ni-yu vá quení-yu tnúndòho tnúhu ndàhú. ²⁸Te Yá Ndiöxí ío ndìhi cada-gá

nchaa nàcuáa càháⁿ-gá ñuyúú”, duha ní cachí ndíi. ²⁹Te ní cáháⁿ tucu ndíi nàcuáa cada-xi ndéé cuèé-gá, te ní cachí ndíi:

Yá Ndiöxí Yaá táxi tnùní nchaandi túhú sá ío andiü ndìhi ñuyúú ñà túú ní dànaa-gá nchaa ñáiyu isràél, chi núu ni ndìhi-yu danàa ñaha-gá, te nchoo cùu-o datná ní cuu nchaa ñáiyu ní xíndecu ñuú Sòdomá ndìhi nchaa ñáiyu ní xíndecu ñuú Gòmmorrá, te ndìhi-o nàa datná ní naa nchaa ñáiyu-áⁿ ní cùu.

Duha ní cachí ndíi.

Ñáiyu isràél ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú

³⁰Te sá cuèndá xíáⁿ ñuú vitna càchí tnúhu-í xii-ndo sá cuè ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél ñá túú ní nànducu nihnú-yu nàcuáa cadá-yu cudíü-yu núú Yá Ndiöxí, dico vitna cùdúü-yu núú-gá chi ní sàndáá iní-yu Xítóhó Jesucristú. ³¹Te ñáiyu isràél nchicúⁿ nihnú-yu tnúhu sá dánèhé ñáhá xì-yu nàcuáa cadá-yu cudíü-yu núú Yá Ndiöxí dico ñá túú cùdúü-yu núú-gá chi ñá ndácü-yu cadá-yu nchaa nàcuáa càháⁿ-xi. ³²Te ducaⁿ ñà túú cùdúü-yu núú Yá Ndiöxí chi ñá túú sàndáá iní-yu Xítóhó Jesucristú, te sàni iní-yu sá sá cuèndá mee-ni nchàa sá quidé mèè-yu cudíü-yu núú-gá, te sá dúcáⁿ quidé-yu te cùu-yu dàtná ñⁿ ñáiyu nguñenu ñⁿ yúú te ndùá-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-yu chi ñá túú cùu váha iní-yu núú Xítóhó Jesucristú. ³³Te quee ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ Yá Ndiöxí ñⁿ xichi núú tütú-gá núú càchí-xi:

Yúhú táxí ndècu-í ìíⁿ téé ñúú
 Sìón, te cuu-dé dàtná ìíⁿ yúú,
 te yúú-àⁿ nguñenu ñáyiu te
 nduá-yu,
 te nchaa ñáyiu na quìndáá
 iní ñáhá xii-dé, te vá ndíxí
 cuèchi iní-yu sá dúcáⁿ ñí
 sándáá iní ñáhã-yu xii-dé.

Duha càchí-gá núú tütú-gá.

10 Te nchòhò ñáyiu ndècu
 ndìhi-í ichi Xítohó
 Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo
 sã cãháⁿ ndìhi-í Yã Ndiòxí cuendá
 ñáyiu isràél, chi ío cuiní-í sá nánìhí
 tàhú-yu. ²Te na càháⁿ ndáá-í
 cuendá-yu sá ìo ndècu ndeé-yu
 xìnu cuechí-yu núú Yã Ndiòxí, te
 dìcò-ni sá ñà túú quidè-yu nàcuáa
 cuiní méé-gã cadá-yu. ³Chi ñá túú
 quidè cuendá-yu nàcuáa cuiní Yã
 Ndiòxí cada ñaha-gã xii-yu nàcuáa
 cudù-yu núú-gã, te quidè-ní-yu
 nàcuáa sàni iní méé-yu cudù-yu
 núú-gã te ñá túú cuiní-yu tñí-yu
 tnúhu càháⁿ-gã nàcuáa cudù-yu
 núú-gã. ⁴Te Xítohó Jesucristú ní
 quidè-gá cuendá sá vã cúnù-gá
 nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi
 Moisés, te nchaa ñáyiu na quìndáá
 iní ñáhá xii-gá te ñu-gá cada te
 cudù-yu núú Yã Ndiòxí.

⁵Te ndíi Moisés càháⁿ ndíi núú
 tütú ndíi cuendá ñáyiu cuiní cudù
 núú Yã Ndiòxí cuendá sá nchìcúⁿ
 nihnú-yu nchaa nàcuáa ní càháⁿ
 ndíi. Te ní cachí ndíi sá ncháá ñáyiu
 na càda nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yã
 Ndiòxí xii ndíi ní chídó tnùní ndíi
 te naníhí tàhú-yu, te núu dìcò
 ndacú-yu cadá-yu nchaa nàcuáa
 ní càháⁿ ndíi. ⁶Dico vitna núu na
 quìndáá iní-ó Xítohó Jesucristú, te
 cudù-o núú Yã Ndiòxí. Te duha

càchí tnúhu ní chídó tnùní ndíi núú
 tütú-gá: “Vá cání iní-ndó sã xíní
 ñùhu-xi cada-ndo ìíⁿ sá vã yòo tnàhí
 ndàcu cada sá cáá tũu-ndo àndiu
 te cúñaha-ndo xii Cristú cuuⁿ-ndo
 ndìhi-gá núú ñùyíú-a. ⁷Te ni vã
 cání tũcu iní-ndó sã quìhíⁿ túu-ndo
 nũú xĩndecu nchaa ñáyiu ní xíhí
 te cada-ndo sã Cristú ndoto-gã”,
 duha càchí tnúhu-áⁿ sã vã dúcáⁿ
 càni iní-ó. ⁸Te càchí tucu tnúhu-áⁿ:
 “Tnúhu Yã Ndiòxí sá ndécú ndìhi
 ñaha-xi xii-ndo chi sàni iní-ndó
 cuendá tnúhu-áⁿ te càháⁿ-ndó”,
 duha càchí tnúhu-áⁿ. Te tnúhu sá
 ndécú ndìhi-ndo-áⁿ cúú-xí tñùhu
 càháⁿ-ndí núú ñáyiu, te xìni ñuhu-xi
 sá quìndáá iní-yu tnúhu-áⁿ. ⁹Te núu
 na ñũnuu-ndo càháⁿ-ndó sã Xítohó
 Jesucristú cúú-gã Xítohó-ndó, te
 quìndáá iní-ndó ñí yuhu ni iní-ndó
 sã Yã Ndiòxí ní dándótó-gã Xítohó
 Jesucristú, te naníhí tàhú-ndó te
 núu ducaⁿ na càda-ndo. ¹⁰Te nchaa
 ñáyiu ducaⁿ sàndáá iní te càháⁿ-yu
 sá Xítohó Jesucristú cúú-gã
 Xítohó-yu, ñáyiu-áⁿ cudù-yu núú
 Yã Ndiòxí te naníhí tàhú-yu.

¹¹Te núú tütú Yã Ndiòxí càchí-xi
 sá ñí ìíⁿ ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii
 Xítohó Jesucristú vá ndíxí cuèchi
 iní-yu sá dúcáⁿ sàndáá iní ñáhã-yu
 xii-gá. ¹²Te sá cúú-xí Xítohó
 Jesucristú chi ìíⁿ-ni cùu ñáyiu isràél
 ndìhi ñáyiu ñá túú cùu ñáyiu isràél,
 chi ñu-gá cúú-gã Yaá cúnù taxi
 tnuní-gá nchaa ñáyiu, te ío váha
 quidè-gá sá cúú-xí nchaa ñáyiu
 càháⁿ ndìhi ñaha xii-gá. ¹³Te quèe
 ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú
 Yã Ndiòxí núú càchí-xi: “Nchaa
 ñáyiu na càháⁿ ndàhú núú Xítohó
 Jesucristú sá dácãcu nihnu ñaha-gã

xií-yu, te ñáyiú-áⁿ naníhí tàhú-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁴Te ñáyiú-áⁿ vǎ nihí-yu nàcuáa cáháⁿ ndàhú-yu núú-gǎ te núú ñá túú sàndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá, te ni vǎ nihí-yu nàcuáa cadá-yu quindáá iní ñáhǎ-yu xii-gá te núú vátá cùndèdóho-gá-yu tnúhu-gá, te ni vǎ nihí-yu tnúhu-gá te núú vǎ yõ quíhíⁿ cútnuhu ñaha xii-yu. ¹⁵Te ni vǎ yõ quíhíⁿ ducaⁿ cútnuhu ñaha xii-yu tnúhu-gá te núú Yá Ndiöxí vǎ téndàha-gá ñáyiú quíhíⁿ cútnuhu ñaha xii-yu. Te núú tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi: “Ío vii ío váha cùu iní-ó vèxi ñáyiú dànehé ñáhǎ xii-o nàcuáa ndùu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó”, duha càháⁿ-xi núú tütú-gá.

¹⁶Te ñá ncháǎ-yu cuiní-yu quindáá iní-yu tnúhu-áⁿ. Te ní quee ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ ndíi Chàia xii Yá Ndiöxí te duha ní xáhaⁿ ndíi xii-gá: “Yòhó Dútú Ndiöxí na nàcani tnúhu-í núú-n sǎ ïo sacú-ni ñáyiú sàndáá iní-yu tnúhu càháⁿ-ndí”, duha ní xáhaⁿ ndíi xii-gá. ¹⁷Te xini ñuhu-xi sá dǐhna-gá cundedóho-yu tnúhu-áⁿ cuendá ducaⁿ te quindáá iní-yu, te tnúhu-áⁿ cúu-xí tnúhu Xítóhó Jesucristú.

¹⁸Te vǎ cúu cǎháⁿ-ó sǎ ñà túú ní nihí ñáyiú isràél tnúhu-gá, chi nchaá-yu ní nihí-yu tnúhu-gá, chi núú tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi:

Cue tée ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-güedé tnúhu-gá núú ñáyiú, te tnúhu-áⁿ ní xité nuu-xi nihí ñuyú.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁹Te ni vǎ càháⁿ-ó sǎ ñáyiú isràél ñá túú ní cùu tnuní iní-yu nàcuáa ndùu

tnúhu-gá chi ní tecú tnùní-yu. Te ndéé sanaha ní chídó tnùní ndíi Moisés nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ñáyiú isràél, te duha ní xáhaⁿ-gǎ xii-yu:

Yúhú cada váha-í ncha ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, ñáyiú ñá túú cùtnuní iní-xi nàcuáa cada váha cundecu núú-í, te nchòhó cudééⁿ-ndó nǔú-yu te cuu cuédú iní-ndó-yu.

Duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii-yu te ducaⁿ ní chídó tnùní ndíi Moisés.

²⁰Te ndíi Chàia ñá túú tnàhí ni yùhú ndíi ní quide ndíi núú Yǎ Ndiöxí ní cáháⁿ ndíi tnúhu-gá, te ní cachí ndíi:

Ñáyiú ñá túú nànducu ñaha xii-í ní cùu ní naníhí ñáhǎ-yu xii-í, te ni ñá túú ndùu tnúhu ñáhǎ-yu xii-í ní cùu te ní xiní ñáhǎ-yu.

Duha ní cachí ndíi Chàia ní cáháⁿ ndíi tnúhu Yá Ndiöxí. ²¹Te ní quide tucu ndíi núú Yǎ Ndiöxí ní cáháⁿ ndíi tnúhu-gá cuendá ñáyiú isràél, te ní cachí ndíi: “Ncha-ni nduu yìhí-í càháⁿ-í ñáyiú isràél te ñá túú cuiní-yu quindáá iní-yu chi ío sàá iní-yu”, duha ní cachí ndíi Chàia ní cáháⁿ ndíi tnúhu Yá Ndiöxí.

Cuendá ñáyiú isràél ñáyiú naníhí tàhú

11 Te cuèi ducaⁿ dico vǎ càháⁿ-ó sǎ Yǎ Ndiöxí dáquèe tíhú-gǎ ñáyiú isràél chi diu-ni ñáyiú-áⁿ cúu cuendá-gá, chi yùhú tnàhà-í cúu-í mei tée isràél, te ñaní tnàhà-í ní cuu ndíi Àbrahám tée ní xindecu ndéé sanaha vihi-gá, te diu-ni ñaní tnàhà-í ní cuu tucu ndíi Benjàmín. ²Te ndéé sanaha

ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí sá nchúhú ñáyiú isràél cúú-ndí ñáyiú cùu cuendá-gá, te ñá túú dàquee tǎhú ñáhá-gǎ xii-ndí, te nchòhó sa xìní-ndó nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi nàcuáa ní quide té Èliás ní ndacáⁿ cuéchi-dé núú-gǎ cuendá ñáyiú isràél. ³Te duha ní xáhaⁿ-dě xii-gá: “Yòhó Dútú Ndiöxí, ná nàcani tnúhu-í núú-n sǎ ñí sahní-yu cue tée càháⁿ tnúhu-n, te ní dátanú-yu núú xihí quitì ndùu táhú-n, te yúhú-nǎ ní cácu-í ndécù-í dico nànducu ñahá-yu chi tnàhá-í cuìní-yu cahni ñàhá-yu xii-í”, duha ní xáhaⁿ-dě xii Yá Ndiöxí. ⁴Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gǎ xii-dé: “Sa ní dáquée dǎíⁿ-í úsá mǐl cue tée cùu cuendá-í, te ñá túú nèhe-güedé sá yǎñùhu núú Bàal sá càchí-yu cùu ndiöxí-yu te ñá ndáá sá ndiöxí cúú-xí”, duha ní xáhaⁿ-gǎ xii té Èliás. ⁵Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu vitna chi xǐndecu ñáyiú ní cáháⁿ-gá ní chǐtnahá ñáhá xii-gǎ, te ducaⁿ ñí quide-gá chi ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-yu. ⁶Te ducaⁿ ñí cáháⁿ ñáhá-gǎ xii-yu sá cundàhú iní ñáhá-gǎ, te ñá dǐú cuendá ñíⁿ chùⁿ quidé-yu ducaⁿ ñí cáháⁿ ñáhá-gǎ xii-yu, chi núú dicó cuendá ñíⁿ chùⁿ quidé-yu ducaⁿ ñí cáháⁿ ñáhá-gǎ xii-yu ña, te ñá dǐú-gǎ sá cúú iní méé-gǎ ducaⁿ ñí cáháⁿ ñáhá-gǎ xii-yu te núú ducaⁿ. ⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cùu vitna sá ñáyiú isràél cuìní-yu cudǐú-yu núú Yá Ndiöxí dico ñá ndácù-yu, dico dava ñáyiú ní cáháⁿ-gá ñáyiú-áⁿ cudǐú-yu núú-gǎ, te ñáyiú ducaⁿ ñà túú cùdùu núú-gǎ-áⁿ ïo ní cuu sàá iní-yu núú-gǎ. ⁸Te ní quee ndáá-xi

nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi: “Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cúú-yu ñáyiú ío ñí dǐquí-xi, chi cuéi ndéhé-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá dico ñá cùtnùnì iní-yu nàcuáa càháⁿ-xi, te cuéi ndedóho-yu dico ñá túú quee dǐquí-yu, te ducaⁿ-ni quidé-yu ndéé vitna”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ⁹Te ndíi Dàvíí ní cachí ndíi: Ñáyiú ío váha ndècu te cùdǐí iní-yu quidé-yu vico, dico yáha-yu dátaná yǎha ñíⁿ quitì ngáva trampá àdi ñíⁿ quitì ñá cùtnùnì iní-xi quee xití ñunu, chi cuíta nihnú-yu te nacháhu-yu nchaa sá quidè-yu. ¹⁰Te cùu-yu ñáyiú ñá túú vèdana tècú tnùnì, te cùu tucú-yu dátaná ñíⁿ ñáyiú ío ndòho nchido ñíⁿ sá vèe. Duha ní cachí ndíi Dàvíí.

**Ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú
isràél naníhí tàhú-yu**

¹¹Te cuéi ducaⁿ dico vá càchí-ó sǎ sá dúcáⁿ ñà túú ní quide ndáá ñáyiú isràél te ní xíta nihnu duúⁿ-yu, te ñáhá chi sá dúcáⁿ ñí quidé-yu te ní ngúndecu ndíhi dava-gǎ ñáyiú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu, te ñáyiú isràél quiní-yu nàcuáa naníhí tàhú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te tnàhá-yu cudǐí iní-yu naníhí tàhú-yu. ¹²Te sá dúcáⁿ ñí quide sàá iní-yu ñá túú ní quide ndáá-yu núú Yá Ndiöxí, te xǐáⁿ ní cuu-xi ñíⁿ sá vǎha sá cúú-xí ñáyiú ñíhì ñuyúú, dico sáá nduu te cada ñáyiú isràél nchaa nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí, te dàvá-áⁿ ïo-gǎ váha cuu xii nchaa ñáyiú ñíhì ñuyúú.

¹³Te nchòhò ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél càchí tnúhu-í xii-ndo sá Yă Ndiöxí ní cachí-gá sá cãháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó, te yúhú cãchí-í sá ïo cãhnu cuu chiúⁿ quide-í. ¹⁴Te duha cãháⁿ-í cuendá sá nõu cudana ïo dava ñáyiú cùu ndi mee-í cudíí ìní-yu cada váha ñaha Yă Ndiöxí xií-yu dàtná quidé vãha ñaha-gã xii-ndo, te naníhí tãhú-yu. ¹⁵Te sá cuendá sá ñí quee tĩhú ñáyiú isràél ní nacáháⁿ cãhnú ìní tnáhá ñáyiú nihíí ñuyíú ndìhi Yá Ndiöxí, dico na sãà nduu núcúndecu váha ñáyiú isràél ndìhi Yá Ndiöxí, te ïo-gá váha tnáhá ñáyiú nihíí ñuyíú, te ñáyiú-áⁿ cada ìní-ó sã cúú-yu dàtná ñáyiú ní xihí, dico dàvá-áⁿ cada tucu ìní-ó sã cúú-yu dàtná ñáyiú ní ndoto chi nucúndecu váha-yu ndìhi-gá. ¹⁶Te núu sá lúhá-ní ìíⁿ tĩlúlú yusaⁿ cãváha te ðiu-ni ducaⁿ cãváha nihíí. Te núu cãváha yóho ìíⁿ yutnu te ðiu-ni ducaⁿ cãváha-xi nihíí-xi. Te ðiu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiú isràél, chi ñaní tnãhá-yu ní xindecu ndéé sanaha ñí cuú-yu ñáyiú ní cuu cuendá ñáhá Yă Ndiöxí, te ðiu-ni ducaⁿ cùu cuendá ñáhá-gã xii mèè-yu ndéé vitna.

¹⁷Te ïo ìíⁿ yutnu váha nàni olívú, te dava dité yutnu-áⁿ ñí téhndé te ní nucódó dité yutnu òlívú cùtèxínu, te mee-ñá yutnu òlívú váha-áⁿ ïo váha quide-xi nchito dité yutnu òlívú cùtèxínu-áⁿ. Te dité nchaa yutnu òlívú váha-áⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú isràél, te nchaa dité-xi sá ñí téhndé-áⁿ cúú-xí ðiu-ni ñáyiú isràél ñáyiú ñá túú tnáhá tnúhu ndìhi Yá Ndiöxí. Te dité yutnu òlívú cùtèxínu sá ñí nucódó tnáhá-ãⁿ cúú-xí dàtná ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél tnáhá

tnúhu ndìhi Yá Ndiöxí. ¹⁸Te vá cání ìní-ndó sã sã dúcáⁿ ndècu váha-ndo ndìhi Yá Ndiöxí te ïo cùnuu-ndo dacúxí ñáyiú isràél, te vá dúcáⁿ cànì ìní-ndó chi sá cuendá nchaa ñaní tnáhá ñáyiú isràél ní xindecu ndéé sanaha ducaⁿ ndècu váha-ndo ndìhi Yá Ndiöxí vitna, te ñá dúú sã cuendá nchòhò ndécú ndìhi váha ñáyiú-áⁿ Yă Ndiöxí vitna.

¹⁹Te cudana sàni ìní-ndó te cãchí-ndó sã ñáyiú isràél ní quee tĩhú-yu cuendá sá nchòhò nucuíñí-ndó nõú-yu nucúndecu váha-ndo ndìhi Yá Ndiöxí. ²⁰Te ndáá sá ñí quee tĩhú-yu chi ñá túú ní sàndáá ìní ñãhá-yu xii-gá, te nchòhò ïo váha cùu ndecu-ndo ndìhi-gá chi ní sàndáá ìní-ndó-gã, dico vá cãchí-ndó sã ïo cãhnu cuu-ndo, te ïo váha chí cuãha cuendá nàcuáa cundecu-ndo. ²¹Te cue ñáyiú isràél cúú-yu ñáyiú cùu cuendá-gá ní cùu te ní dáquéé tĩhú ñáhá-gã xií-yu cuendá sá ñà túú ní sàndáá ìní ñãhá-yu xii-gá, te tnáhá nchòhò daquèe tĩhú ñáhá-gã xii-ndo te núu na càda-ndo datná ní quide ñáyiú-áⁿ. ²²Te chí cádá cuendá sá Yă Ndiöxí ïo váha ìní-gá, dico cùdèéⁿ-gã núú nchàa ñáyiú ñá túú sàndáá ìní ñáhá xii-gá, dico sá cúú-xí nchòhò cue ñáyiú sàndáá ìní ñáhá xii-gá chi ïo váha ìní-gá. Te ducaⁿ-ni cùnduu váha ìní-gá sá cúú-xí-ndó te núu vá dàñá ndéé-ndó càda-ndo nacuáa cãháⁿ-gá cuendá sá ïo váha ìní-gá, te núu ñáhá te tnáhá nchòhò quee tĩhú-ndó dàtná ní quee tĩhú ñáyiú isràél, ñáyiú ñá túú ní sàndáá ìní ñáhá xii-gá. ²³Dico núu ñáyiú isràél ñáyiú ní dáquéé tĩhú ñáhá Yă Ndiöxí quíndáá ìní

ñáhă-yu xii-gá te nduu cuendá ñáhá tùcu-gá xii-yu, te ñáiyu-áⁿ cúú-yu dàtná dava dité yutnu òlívú sá ñí téhndé te ní nucódó tnáhá tùcu. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùú-yu te núu na quëndáá iní ñáhă-yu xii-gá. ²⁴Te nchòhó cúú-ndó dàtná nchaa dité yutnu òlívú cùtexínu, chi ñá díú ñáiyu isràél cúú-ndó, te dité nchaa yutnu òlívú cùtexínu-áⁿ ñí nucódó-xi núú dité yutnu òlívú váha-áⁿ. Te yáchí-gá nucúndecu váha ñáiyu isràél ndìhi Yá Ndiöxí, chi cùú-yu dàtná nchaa dité yutnu òlívú váha sá ñí téhndé te ní nucódó tnáhá tùcu. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùú-yu te núu na quëndáá iní ñáhă-yu xii-gá.

Sáa nduu te naníhí tàhú ñáiyu isràél

²⁵Te nchòhó ñáiyu ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú, na cächí tnúhu-í xii-ndo ìⁿ tnúhu ndùu yuhu ni cuu, cuendá sá vă cání iní-ndó sã ïo-gá váha sàa díquí-ndó dàcúúxí ñáiyu isràél, chi dava ñáiyu isràél cúú sàa iní-yu núú Yá Ndiöxí nini na ndìhi ñáiyu ní cachí Yá Ndiöxí ngúndecu váha ndìhi ñáhă-yu xii-gá, ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél. ²⁶Te nduu na ndìhi ñáiyu-áⁿ ngúndecu váha-yu ndìhi Yá Ndiöxí, te dàvâ-áⁿ naníhí tàhú ñáiyu isràél chi quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí núú tùtú-gá núú cächí-xi:

Ndàa ñúú Sìon quixi Yaá cada naníhí tàhú nchaa ñáiyu, te ñiu-ni Yaá-áⁿ cada-gá cuendá sá dàná nchaa ñáiyu isràél ichi cuèhé ichi duha.

²⁷Te yúhú cada càhnu iní-í nchaa cuèchi ñáiyu isràél, chi cada-í dàtná ní cachí-í ndéé sanaha.

Duha cächí Yá Ndiöxí núú tùtú-gá.

²⁸Te sá cuendá tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó xíãⁿ cúú ùhú iní ñáiyu isràél Yá Ndiöxí, te sá dúcáⁿ quidé-yu xíãⁿ nchòhó ní níhí-ndó tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ndó. Te ní cachí Yá Ndiöxí sá ñáiyu isràél cuu cuendá-gá, te cùu iní ñáhă-ní-gã xii-yu, te ducaⁿ quide-gá chi ducaⁿ ñí xáhaⁿ-gã xii cue ñaní tnáhă-yu ní xíndecu ndéé sanaha. ²⁹Te Yá Ndiöxí ñá túú ndùu úhú iní-gá ìⁿ sá táxi-gã, te ni ñá túú ndìxi cuèchi iní-gá sá càháⁿ ñáhă-gã xii-o. ³⁰Te nchòhó chi ñá túú sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí ní cùu, dico vitna nini ñá túú sàndáá iní ñáhă ñáiyu isràél xii-gá, te ní cundàhú iní ñáhă-gã ní dácăcu nihnu ñaha-gã xii-ndo núú ùhú núú ndàhú. ³¹Te vitna quidé-yu dàtná ní xóo cada nchòhó cùtnàhá ñá túú ní xóo quëndáá iní-ndó-gã. Dico sáa nduu te natuha ñáhă-yu xii-gá te dácăcu nihnu ñaha-gã xii-yu sá cùndàhú iní ñáhă-gã dàtná ní quide ñaha-gã xii nchòhó. ³²Te Yá Ndiöxí ní dàná-gã sá dúcáⁿ cùnduu saá iní nchaa ñáiyu cuendá cùiní-gá cundàhú iní ñáhă-gã xii-yu. ³³Te súuní vâha quide ñaha Yá Ndiöxí xii-o, te ío váha xini-gá nchaa cuèi sá ío andiu te cuèi sá ío ñuyúí-a, te ducaⁿ ïo váha sàa nchaa sá xini tnùní-gá. Te ñá ndácú-ó cùtnuní iní-ó ñá cúú nchaa sá sání iní-gá cada-gá, te ni ñá ndácú-ó cùtnuní iní-ó nàcuáa ndùu cuendá nchaa sá quidé-gã. ³⁴Te núú tùtú-gá cächí-xi: “Vá yóo ìⁿ cùtnuní iní-xi nàcuáa sàni iní Yá Ndiöxí, te ni vâ yóo ìⁿ ndàcu dacahu iní ñáhă xii-gá nàcuáa càháⁿ-gã. ³⁵Te Yá

Ndiöxí ñá túú quide yica iní-gá cada-gá sá vâha sá cúú-xí ñâyiu cuendá ìⁿ sá sãñâhá-yu xii-gá chi ñá túú dùcaⁿ quide-gá”, duha cächí-xi núú tütú-gá. ³⁶Te ducaⁿ chi mee Yã Ndiöxí ní taxi ndecu-gá nchaandi túhú sá ìò ñuyú, te diu-ni mee-gã táxi tñuní-gá nchaa sá ní taxi ndecu-gá, te nchaa cùu-xi cuendá-gá. Te vitna chí ná cächí-ó sã ìo càhnu cuu-gá ni caa ni quíh^m. Te ducaⁿ na cùnduu.

**Cada-o nàcuáa nduu
vétú iní Yã Ndiöxí**

12 Te vitna nchòhò ñâyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cächí tñúhu-í xii-ndo sã Yã Ndiöxí cùndàhú iní ñáhá-gã xii-o chindee ñaha-gá, núu xíãⁿ cãháⁿ ndàhú-í núú-ndó sã dáñá-ndó mèe-ndo núú ndáhá-gã, te cada iní-ndó sã cúú-ndó dàtná ìⁿ táhú sã nchító-ó ní nduu táhú-gã. Te cuu-ndo ñâyiu vâha ñâyiu cada nchaa nàcuáa nduu vétú iní Yã Ndiöxí chi ducaⁿ tàù-ndó càda-ndo sá cúú-xí-gã. ²Te vâ cãnchicúⁿ nihnu-gá-ndó càda-ndo datná xíquide nchaa ñâyiu ndècu ichi cuehé ichi duha ndècu ñuyú-a, te vâ cúhúⁿ-gã iní-ndó ichi cuehé ichi duha-áⁿ, chi mee-nã sá vâha cuhuⁿ iní-ndó, te ducaⁿ te cutnùní iní-ndó nchãa nacuáa cuíní Yã Ndiöxí cada-ndo, te nchaa sá cuíní-gá cada-ndo cùu-xi mee-ni sá vâha, sã ìo vâha ndùu vétú iní-gá, te cùu-xi nchaa sá xíní ñùhu-xi cada-ndo núú-gã.

³Te sá cuendá chiùⁿ ní cundàhú iní ñáhá Yã Ndiöxí ní taxi-gá xii-í xíãⁿ núu na cãháⁿ-í dóho-ndo

vitna: Vá cání iní-ndó ìⁿ sá ñà túú tàù-ndó càni iní-ndó te cucahaⁿ-ndo sã ìo càhnu cuu-ndo. Te nchòhó ní sándáá iní-ndó Yã Ndiöxí núu chindee ñaha-gá xii-ndo, te vitna chí cuãha cuendá núu ná daha núú chiùⁿ-gá ndacu-ndo càda-ndo. ⁴Te nchoo tìtní xichi cùu yiqui cuñú-ó, te ndi dí^m ndì dí^m chiùⁿ quide-xi ìⁿ ìⁿ-xi. ⁵Te ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cùu nchoo ñâyiu ndècu ndìhi Xítóhó Jesucristú chi cuèi ná daha tnàhá-ó dico ìⁿ-ni cùu-o ndìhi-gá, te ducaⁿ mèe-o tucu ìⁿ-ni cùu-o.

⁶Te mee Yã Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-o ní taxi-gá chiùⁿ taù-ó càda-o ìⁿ ìⁿ-o te chindee ñaha-gá xii-o, te xini ñuhu-xi cada-o nacuáa ndùu chiùⁿ ní taxi-gá cada-o. Te núu ní nduu táhú-ó nñú-gã sá cãháⁿ-ó tñùhu sá dácàhu iní ñáhá mèe-gã xii-o te cãháⁿ-ó nàcuáa sàndáá iní-ó chindee ñaha-gá xii-o, ⁷àdi ní nduu táhú-ó nñú-gã sã ìo vâha chindee-o tnàha ñâyiu-o te diu-ni ducaⁿ càda-o, àdi ní nduu táhú-ó dànehé-ó ñâyiu tñùhu-gã te diu-ni ducaⁿ càda-o, ⁸àdi ní nduu táhú-ó nñú-gã sã dácãháⁿ-ó ñâyiu canchicúⁿ nihnú-yu ichi-gá te diu-ni ducaⁿ càda-o, àdi ní nduu táhú-ó nñú-gã sã cuãñaha-o xii tñaha ñâyiu-o sã ñihí-ó ndècu ndìhi-o te diu-ni ducaⁿ càda-o, dico ni yùhu ni iní-ó cuãñaha-o xii-yu, àdi ní nduu táhú-ó nñú-gã taxi tñuní-ó te diu-ni ducaⁿ càda-o, te ni yùhu ni iní-ó càda-o, àdi ní nduu táhú-ó nñú-gã chindee-o cuè ñâyiu ndècu ndìhi tñúndòhò tñúhu ndàhú te diu-ni ducaⁿ càda-o, te ìo cudíí iní-ó càda-o chiùⁿ-áⁿ.

**Nchaa nàcuáa tàù-xi cada nchaa
ñâyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú**

⁹Te cuu iní tnáhá ndisa-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo, te daña-ndo nchãa

sá cuèhé sá dúhá te cada-ndo mèe-ni sá vâha. ¹⁰Te ío cuu iní tnáhá-ndó, te cada-ndo cuèndá sá ííⁿ-ní ñáiyu cùu-ndo, te ííⁿ ííⁿ-ndo càni-gá iní-ndó cànehe yiñuhu núu tnáhá-ndó.

¹¹Te nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa chiuⁿ tahu Xítóhó Jesucrístú vâ tũhío-ndo, te cada-ndo ñi yuhu ni iní-ndó sá cúú-xí-gă.

¹²Te ío cudíí iní-ndó cùndecu-ndo chi ní ngúndecu ndíhi-ndo tnũhu ndee iní sá cùndècu ndíhi-ndo Xítóhó Jesucrístú, te cada càhnu iní-ndó cuèi nándi na càda ñaha ñáiyu xii-ndo sã cuèndá-gá, te vâ dáñá ndèe-ndó cãháⁿ ndíhi-ndo Yã Ndiöxí.

¹³Te chindee tnàha-ndo te núu ió dava nchòhó ñáiyu ndècu ichi-gá ió ííⁿ sá cúmăni xii-ndo, te ío vâha cuu iní-ndó còto-ndo ñáiyu véxi vehe-ndo.

¹⁴Te cãcáⁿ táhú-ndó núú Yã Ndiöxí cuèndá nchaa ñáiyu nándi quide ñaha xii-ndo, te cãcáⁿ táhú-ndó núú-gă sá ná chindee ñaha-gá xií-yu te ñá díú dà cãcáⁿ táhú-ndó núú-gă sá ná dàcuíta nihnu ñaha-gă xií-yu.

¹⁵Te núu ió ñáiyu cudíí iní-xi te cudíí iní-ndó ndíhi-yu, te núu ió ñáiyu ndíhú iní-xi te ndíhú iní-ndó ndíhi-yu.

¹⁶Te cuu ííⁿnuu-ndo cùndecu-ndo, te vâ cãdá càhnu-ndo mee-ndo, te tnahá tnũhu-ndo ndíhi nchaa ñáiyu ndàhú iní-xi, te vâ cãní iní-ndó sã ió-gá túha-ndo.

¹⁷Te vâ nánchòcáva-ndo nàchinaa-ndo ííⁿ sá quidé ñaha ñáiyu xii-ndo, te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo mee-ni sá vâha nàcuáa cuu vâha iní ñáiyu. ¹⁸Te ío nducu

ndèe-ndo cada-ndo sá ndácú-ndó cùndecu vâha-ndo ndíhi nchaa ñáiyu. ¹⁹Te nchòhó ñáiyu ío cùu iní-í, vâ cãní iní-ndó nàchinaa-ndo ííⁿ sá cãdá ñaha ñáiyu xii-ndo, chi cundetu-ndo sã mée Yã Ndiöxí ná nàchinaa-gá sá quidé ñahá-yu xii-ndo, chi quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ Yã Ndiöxí núu tûtú-gá núu càchí-xi: “Yúhú dandòho-í-yu chi nachinaa-í nchaa sá quidé-yu”, duha càchí-gá núu tûtú-gá. ²⁰Te xini ñuhu tucu-xi cada-ndo nacuáa càháⁿ tucu-xi ingá xichi núu tûtú-gá núu càchí-xi: “Te núu ñáiyu cùu úhú iní ñahá xii-ndo ñá túú sã cóhó sã cãxí-yu te cuãñaha-ndo xii-yu, te núu ducaⁿ na càda-ndo te ío cucahaⁿ núú-yu”, duha càchí-xi núu tûtú-gá. ²¹Te núu ió ííⁿ sá quidé ñaha tnaha ñáiyu-ndo xii-ndo te vâ nánchòcáva-ndo nàchinaa-ndo sã quidé ñahá-yu xii-ndo, chi cada-ndo sã vâha sá cúú-xí-yu, te ducaⁿ te vâ cãdá-ndó sã ñà túú tàú-ndó càda-ndo núu Yã Ndiöxí dàtná quidé-yu.

13 Te nchaa ñáiyu tàú-yu quindáa iní-yu nchaa cue tée cùchiuⁿ, chi Yã Ndiöxí ní cachí-gá sá cùndècu tée cùchiuⁿ ñuyúí-a, núu xíãⁿ xĩndecu-güedé vitna. ²Te nchaa ñáiyu ñá túú sàndáa iní ñahá xii cue tée cùchiuⁿ ñá túú tnáhá iní Yã Ndiöxí sá dúcáⁿ quidé-yu, chi mee-gă ní cachí-gá sá cùndècu-güedé. Te nchaa ñáiyu ducaⁿ ñà túú sàndáa iní ñahá xii cue tée cùchiuⁿ nacháhu-yu sá dúcáⁿ quidé-yu. ³Te nchaa ñáiyu quide vâha ñá túú yùhú-yu cue tée cùchiuⁿ chi quide vâha-yu, dico nchaa ñáiyu ñá túú quide vâha

chi xǐyùhú-yu cue tée cùchiuⁿ.
 Te vitna núu nchòhó cuìní-ndó
 sǎ vǎ yùhú-ndó cuè tée cùchiuⁿ
 te chí cádá vǎha, te ducaⁿ te
 cáháⁿ váha-güedé cuendá-ndó.
 4Te Yá Ndiõxí ducaⁿ nǐ cachí-gá
 cundecu-güedé cuendá cada-güedé
 sǎ ñà túú nǎ cuu cundecu-ndo,
 te núu ñá túú quide váha-ndo
 ndècu-ndo te quiyùhú iní-ndó
 nǔú-güedě, chi ñá túú àúⁿ nǎ cuu
 ndècu ndìhi-güedé tnúhu ndee iní
 dandòho-güedé nchaa ñáyiú ñá túú
 quide váha, chi Yá Ndiõxí ducaⁿ nǐ
 cachí-gá cundecu-güedé sǎ dúcáⁿ
 càda-güedé dandòho-güedé nchaa
 ñáyiú ñá túú quide váha. 5Núu xǐǎⁿ
 ío xìni ñuhu-xi sǎ quèndáá iní-ndó
 nchàa cue tée cùchiuⁿ, te ñá díú
 sǎ yùhú-ndó dándohò ñaha-güedé
 xii-ndo, chi cada-ndo sǎ cùtnùní
 iní-ndó sǎ cúú-xí ìⁿ sǎ vǎha. 6Chi
 ñiú cuendá xǐǎⁿ sàcáⁿ-ndó díhúⁿ
 nǔú cuè tée cùchiuⁿ, te ducaⁿ
 chi Yá Ndiõxí ducaⁿ nǐ cachí-gá
 cundecu-güedé te ñiú-ná chùⁿ
 ndeé-güedé ñùhú iní-güedé.

7Te nacháhu-ndo nchàa sǎ
 tàú-ndó nǔú nchàa ñáyiú tàú-ndó
 nǔú-xi, te cuè díhúⁿ tàú-ndó
 cuendá ñuhu-ndo nǔú cuè tée
 cùchiuⁿ àdí nágá díhúⁿ tàú-ndó
 nǔú-güedě te nacháhu-ndo
 nǔú-güedě. Te ío-gá canehe-ndo sǎ
 yíñùhu núu nchàa ñáyiú cùnùu, te
 cáháⁿ váha-ndo ndìhí-yu. 8Te vǎ
 dácuidó-ndó ndùu nacháhu-ndo sǎ
 tàú-ndó nǔú tnàha ñáyiú-ndo, te
 cuu iní tnáhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo. Te
 núu ducaⁿ quide-ndo ndecu-ndo
 ña, te quide-ndo nchaa nacuaá
 càháⁿ tnúhu sǎ sánú ìchi ñaha xii-o
 nacuaá cada-o cùndecu-o. 9Te duha

ndùu tnúhu càháⁿ Yǎ Ndiõxí cuendá
 nchaa sǎ vǎ cúú càda-o: “Nchaa
 nchòhó cue tée vǎ càháⁿ ndìhi-ndo
 ñáyiú ñáyiú te núu ñá díú ñàdìhí-ndó
 cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchàa nchòhó
 cue ñáyiú ñáyiú tucu vǎ càháⁿ
 ndìhi-ndo tēe te núu ñá díú yìi-ndo
 cuu-güedé, te vǎ cáhni-ndó tnàha
 ñáyiú-ndo, te vǎ dúhú-ndó sǎ ndécú
 ndìhí-yu, te vǎ dácàcu-ndo cuèchi
 neñùú, te vǎ xíhó-ndó sǎ ndécú
 ndìhi tnàha ñáyiú-ndo”, nchaa xéhe
 càhí Yǎ Ndiõxí sǎ vǎ cúú càda-o.
 Te tnúhu-a quide-o ndìhi nchaa
 dava-gá tnúhu sǎ sánú ìchi ñaha
 xii-o nacuaá cada-o cùndecu-o, te
 núu quide-o íngá tnúhu sǎ càhí-xi:
 “Cuu iní-ndó nchàa tnàha ñáyiú-ndo
 dàtná cúú iní-ndó mèe-ndo”, duha
 càháⁿ tnúhu-áⁿ. Te nchaa dava-gá
 quidé-ó te núu quide-o nacuaá càháⁿ
 tnúhu-a. 10Te nchaa ñáyiú cùu
 iní tnàha ñáyiú-xi te ñá túú quide
 úhú iní-yu tnàha ñáyiú-yu, te núu
 ducaⁿ cùu iní-yu tnàha ñáyiú-yu
 te quidé-yu nacuaá càháⁿ tnúhu sǎ
 sánú ìchi ñaha xii-o nacuaá cada-o
 cùndecu-o.

11Te ducaⁿ xìni ñuhu-xi cada-ndo
 chi sa ní cùtnùní iní-ndó nacuaá
 ta xica nduu cuáháⁿ ñuyíú-a, te ní
 sáá nduu sǎ ío xìni ñuhu-xi ndixi
 túu iní-ó càda-o nchaa nacuaá
 càháⁿ Yǎ Ndiõxí, chi vitna sa ní
 cuyatni-gá nduu nacuaá ñaha
 Xítohó Jesucristú xii-o dàcúxí
 ndèe cùtnàhá ní sándáá iní-ó
 tnúhu-gá. 12Te cada iní-ndó sǎ
 dàtná ìⁿ níú sǎ sǎ ta cuyatni
 túndaá, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñuyíú
 yícá cuèchi-a chi sa ta cùyatni nduu
 quixi tucu Xítohó Jesucristú, te núu
 xǐǎⁿ xíní ñuhu-xi ñaha-ndo nchaa sǎ

cuèhé sá dúhá te cada-o mée-ni sá vâha, te ducaⁿ te ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá vâ cùnù-xi taxi tnuní ñáhá-xí xì-o, te ducaⁿ te vâ cúú-gă-ó dàtná ñáiyu ndècu núú nées chi cuu-ná-ó dàtná ñáiyu ndècu núú dító. ¹³Te cada-o nchàa nacuáa tàù-xi cunduu cundecu-o dàtná tàù-xi cada ñáiyu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te vâ quihⁿ-ó vico cuehé vico duha, te vâ cúú-ó ñáiyu quihu, te ni vâ càháⁿ ndihì-o ñáiyu dîhí te núú ñá dîú ñàdîhí-ó cùú-yu, te ducaⁿ-ni cuè ñáiyu dîhí tucu vâ càháⁿ ndihí-yu téé te núú ñá dîú yî-yu cùu-güedé, te ni vâ cündècu-o ichi dîí ìní, te ni vâ nàá-ó ndihì tnaha ñáiyu-o, te ni vâ cúú-ó ñáiyu cuédú ìní. ¹⁴Te vitna nchòhó daña-ndo mée-ndo sá Xítóhó Jesucristú ná chindee ñaha-gá xii-ndo càda váha-ndo cündecu-ndo datná quidé mée-gá ndécú-gă, te vâ cání-gă iní-ndó càda-ndo datná ní xóo cada-ndo cùtnàhá ní cunuu nchàa sá cuèhé sá dúhá iní-ndó.

Vá cuátnùhu tnaha-o nacuáa ndècu-o ichi Xítóhó Jesucristú

14 Te núú ìⁿ ñáiyu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ñá túú tècú tnuní váha-yu nàcuáa cuíní Yă Ndiöxí cadá-yu, te queheⁿ cuendá-ni-ndö-yu te vâ ténàá tnáhá-ndó ndihí-yu. ²Chi ió ñáiyu sàni iní sá cúú váha iní Yă Ndiöxí sá cúú càxí-yu nání nihí-yu, te dava ñáiyu ñá túú cùtnuní váha iní-yu nàcuáa càháⁿ Yă Ndiöxí te mee-ni yúcú xéxí-yu. ³Te ñáiyu xèxi nchaa núú sá nihí-yu te vâ dáquèe tíhù-yu ñáiyu ñá túú xèxi, te ducaⁿ-ni ñáiyu ducaⁿ ñá túú xèxi-áⁿ

vâ cuátnùhú-yu nchaa ñáiyu ducaⁿ xèxi nchaa núú sá nihí-xi-áⁿ, chi tnàhá ñáiyu ducaⁿ xèxi nchaa núú sá nihí-xi-áⁿ quèhéⁿ cuendá ñáhá Yă Ndiöxí xí-yu. ⁴Te ñá túú ndècu ndihì-o tnúhu ndee ìní cuatnúhu-o ñáiyu xìnu cuechi, chi mee ñáiyu cùu patróⁿ-yu tàù-yu cáháⁿ-yu te núú cündáá ñáiyu xìnu cuechi núú-yu àdi ñá túú cündáá-yu. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùu ñáiyu xìnu cuechi núú Yă Ndiöxí, chi mee-gă cáháⁿ-gá te núú nása quidé-yu, te diu-ni mee-gă cada te cündáá-yu cundecú-yu núú-gă.

⁵Te na càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sá ió ñáiyu càchí sá ió dava nduu ío càhnu cuu-xi, te ió tucu dava ñáiyu càchí-yu sá ìⁿ-ni cuu-xi nchaa-ni nduu, te xìni ñuhu-xi sá cùtnuní ndáá iní-yu sá ndáá cúú-xí nàcuáa càháⁿ-yu ìⁿ ìⁿ-yu. ⁶Te ñáiyu cánehe íí dava nduu quidé-yu sá néhè-yu sá yíñùhu núú Yă Ndiöxí, te ñáiyu càchí sá ìⁿ-ní cùu-xi nchaa-ni nduu quidé-yu sá néhè-yu sá yíñùhu núú Yă Ndiöxí tnàhá-yu. Te diu-ni ducaⁿ sätnahá-xi cùu nchaa ñáiyu xèxi nchaa nání nihí-yu, chi quidé-yu sá néhè-yu sá yíñùhu núú Yă Ndiöxí, chi ndàcáⁿ táhù-yu núú-gă cuendá nchaa sá nihí-yu. Te diu-ni ducaⁿ sätnahá-xi cùu nchaa ñáiyu ñá túú xèxi nchaa núú sá nchító-ó chi quidé-yu sá néhè-yu sá yíñùhu núú Yă Ndiöxí, te ndàcáⁿ táhù-yu núú-gă cuendá nchaa sá nihí-yu.

⁷Te nchoo cuèi vitna ndècu vívú-ó àdi cuéi na cùú-ó dico ñá dîú cuendá mée-ó cùú-ó. ⁸Chi vitna ndècu vívú-ó te ndècu-o sá cúú-xí Xítóhó Jesucristú àdi cuéi na cùú-ó

dico cuú-ó ðiu-ni sá cúu-xí-gă, núu xíăⁿ cuéi vitna ndècu vívú-ó àdi cuéi na cùu-ó dico ðiu-ni Xítóhó Jesucristú cúu cuendá ñáhá-gă xii-o. ⁹Chi Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá te ní ndoto-gá, te vitna cùu-gá Xítóhó nchaa ñáyi, cuéi ñáyi xíndecu vívú te cuéi ñáyi ní xíhí.

¹⁰Te nchòhó, ñá túu ndùu váha-xi cuatnuhu tnàha-ndo nacúa ndècu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, te ni ñà túu ndùu váha-xi daquèe tǐhú tnáhá-ndó, chi nchaa-o sǎá nduu cùndecu-o núu Xítóhó Jesucristú, te mee-gă cachí-gá te núu ní quide ndáá-ó àdi ñá túu ní quide ndáá-ó.

¹¹Te Yá Ndiòxí cǎchí-gá núu tǔtú-gá: Yúhú Yǎ Ndiòxí ndécú-í cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nchàa ñáyi nguǐñí xítǐ-yu núu-í, te ncháá-yu cǎháⁿ-yu sá yúhú cúu-í Ndiòxí.

Duha cǎchí Yǎ Ndiòxí núu tǔtú-gá.

¹²Núu xíăⁿ nchaa-o ndì dííⁿ nàcani tnúhu-o núu Yǎ Ndiòxí nchaa sá nǐ quide-o.

Vá dácúita nihnu tnàha-o

¹³Núu xíăⁿ vá cuátnúhu tnaha-gá-ndó, te cada yica-ndo cǎda-ndo mee-ni sá vǎha, te vá cǎdá-ndó ñⁿ sá ñà túu tàu-ndó cǎda-ndo cuendá sá vǎ cuíta nihnu dava ñáyi ndècu ndihi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú. ¹⁴Te yúhú ndécú ndihi-í Xítóhó Jesucristú te cùtnuní ndáá iní-í sá ncháá núu sǎ cúu cǎxi-o cuu-ni caxi-o te vá cúu cuéchi. Te ñáyi sàni iní sá vǎ cúu cǎxi-yu te núu na cǎxi-yu te cuu cuéchi xii-yu. ¹⁵Te nchòhó, te núu cuendá sá xéxi-ndó nchàa núu sǎ cúu cǎxi-ndo, cuendá xíăⁿ

ñá túu-gă cúu vǎha iní nchaa ñáyi ndècu ndihi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, te ñá túu-gă quidé-ndó sǎ cúu iní ndisa-ndó-yu te núu ducaⁿ na cǎda-ndo, te núu ñⁿ sá sání iní-ndó cǎxi-ndo te cùtnuní iní-ndó sǎ xíăⁿ cada-xi cuíta nihnu ñáyi ndècu ndihi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú te vá cǎxi-ndó xíăⁿ te núu ducaⁿ, chi Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá cuendá-yu. ¹⁶Te núu ñⁿ sá quidé-ndó sàni iní-ndó sǎ cúu-xí ñⁿ sá vǎha, te ñáyi cǎchí-yu sá ñà túu vǎha te vá cǎdá-ndó cuendá sá vǎ cǎháⁿ cuéhé-yu cuendá-ndó. ¹⁷Te sá yíndàha ñaha Yá Ndiòxí xii-o xíăⁿ ío xini ñuhu-xi cada ndáá-ó cùndecu-o, te cundecu váha ndihi tnàha-o, te cudíí iní-ó cùndecu-o chi Espíritú-gá ndécú ndihi ñaha-xi xii-o, te nchaa xéhé ño-gá cùnùu dacúxí sǎ cóhó sǎ cǎxi-ó. ¹⁸Te nchaa ñáyi ducaⁿ quide nchaa sá ño-gá xini ñuhu-xi, xinu cuechí-yu núu Xítóhó Jesucristú, te sá dúcáⁿ quidé-yu te ndùu vétú iní Yǎ Ndiòxí, te cùdíu-yu núu ñáyi.

¹⁹Te nchoo chí ná ndùcu-o nacúa cǎda-o cùndecu ndihi váha tnàha-o, te nducu tucu-o nacúa cǎda-o chìndee tnúhu tnàha-o nacúa cuita cundáá-gá-ó núu Xítóhó Jesucristú quíhíⁿ. ²⁰Te ñá díú sǎ cuendá ñⁿ núu sǎ xéxi-ó, te dàquee tǐhú-ó sǎ vǎha ní quide ñaha Yǎ Ndiòxí xii tnàha ñáyi-o. Te na cǎchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá-ní núu sǎ cúu cǎxi-o, te dícó-ni sá ñà túu ndùu váha-xi núu sá cuendá-ni sá cǎxi-ó ñⁿ núu sǎ cúu cǎxi-o cuíta nihnu ñⁿ tnàha ñáyi-o. ²¹Te váha-gá sá vǎ cǎxi-ó cùnùu te vá cóhó ndídí, te ni ñà túu nǎgá

cada-o te núu xito-o sá xǎⁿ cada te ngüíta tnàha ñáyi-u-o càdá-yu sá ñà túú vǎha, àdi xito-o sá xǎⁿ cada te ngüíta-yu cani ìⁿ cani úú iní-yu cundecú-yu ichi Xítóhó Jesucristú, te vá cundǎá-gá-yu núú-gǎ te núu ducaⁿ na càda-o. ²²Te núu ìⁿ sá vǎha sàni iní-ó càda-o, te vá dátü-u-o núú ñǎyi-u chi mee-ni núú Yǎ Ndiöxí dátü-u-o. Te nchoo cùu-o ñáyi-u ío váha táhú-xi te núu cùtnuní ndǎá iní-ó sǎ quidé ndǎá-ó núu nándi cùu sá quidé-ó, te cùtnuní iní-ó sǎ ñà dǎú ìⁿ cuéchi cùu-xi sá quidé-ó. ²³Te núu nchoo sàni iní-ó sǎ quidé vǎha-o àdi ñà túú quide váha-o òrè xéxí-ó ìⁿ núú sǎ xéxí-ó, te cuu cuéchi xii-o te núu ducaⁿ na càda-o. Te ducaⁿ cùu cuéchi xii-o chi ñà túú ìⁿ-ni sá sání ìní-ó, chi nchaa núú sǎ quidé-ó sàni ìⁿ sani úú iní-ó núu váha-ni àdi ñà túú vǎha-ni, te cuu cuéchi xii-o sǎ dúcáⁿ quide-o.

**Cada-o sǎ vǎha sá cúu-xí
tnàha ñáyi-u-o**

15 Te nchoo ñáyi-u ío váha sàndǎá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú, xini ñuhu-xi cuǎñaha-o tnǎhu ndee ìní xii ñáyi-u ñà túú ñihí ndéé cùndecu ichi-gá, te vá càdá-ó mèe-ni sá cúu-xí mèe-o. ²Te cada-o sǎ vǎha nàcuáa cuu váha iní tnàha ñáyi-u-o cuendá cuu-xi sá vǎha sá cúu-xí-yu, te ducaⁿ cuíta níhí ndéé-gǎ-yu quindǎá iní-yu Xítóhó Jesucristú. ³Te Xítóhó Jesucristú ñà túú ní quide-gá mee-ni sǎ cúu vǎha iní méé-gǎ, te ní quee ndǎá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí nàcuáa ní xáhaⁿ Xítóhó Jesucristú xii-gá, te càchí-xi: “Nchaa ñáyi-u

cùu úhú iní ñáhá xii-n ní xícuèhé ní xíduha ñáhá-yu xii-í”, duha càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí nàcuáa ní xáhaⁿ Xítóhó Jesucristú xii-gá. ⁴Te ndéé sanaha ñí ngúndeé nchaa tnúhu Yǎ Ndiöxí núú tütú-gá, te ducaⁿ ñí ngúndeé cuendá dacuàha-o, te tnúhu-áⁿ dánèhé ñáhá-xí cùnduu cahnu iní-ó cuéi nándi nà yáha-o cùndecu-o ichi-gá, te sá xíí tnǎhu-áⁿ te vá ndǎhú-gá iní-ó cùndecu-o, te diu-ni sá xíí tnǎhu-áⁿ cùndecu ndihi-o tnǎhu ndee ìní. ⁵Te Yǎ Ndiöxí quidé-gǎ ndécú ndihi-o tnúhu càhnu iní, te diu-ni-gá quidé-gǎ ñà túú ndǎhú iní-ó ndècu-o. Te xicáⁿ táhù-í núú-gǎ sá dǎú-gǎ ná càdá te cuu ìⁿnuu-ndo cùndecu-ndo datná ní quide mee Xítóhó Jesucristú cùtnàhá ní xíndecu-gá ñuyíú-a. ⁶Te ducaⁿ nchàa-ndo cuu ìⁿnuu-ndo, te danihí tnáhá-ndó yóó táchí-ndó te cachí-ndó sǎ ìo càhnu cuu Yǎ Ndiöxí Yaá cúú Tǎtá Xítóhó Jesucristú.

**Ñáyi-u ñà túú cùu ñáyi-u isràél ní
níhí-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú**

⁷Te núu xǎⁿ chí quéhéⁿ cuendá tnáhá datná ní quide Xítóhó Jesucristú ní queheⁿ cuendá ñáhá-gǎ xii-o, te núu ducaⁿ na càda-ndo te ío cuu càhnu Yǎ Ndiöxí. ⁸Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Xítóhó Jesucristú ní quixi-gá ní quide-gá sá vǎha sá cúu-xí ñáyi-u isràél, te sá dúcáⁿ ñí quide-gá xǎⁿ cùtnuní ndǎá iní-ó sǎ Yǎ Ndiöxí quidé-gǎ ìⁿ sá càháⁿ-gá, chi Xítóhó Jesucristú ní quide-gá nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii cue ñaní tnáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha. ⁹Te ducaⁿ ñí quide

Xítóhó Jesucristú sá vǎha sá cúú-xí ñáiyu isràél cuèndá nchaa ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí, te ducaⁿ quèsahá-yu chí ïo cùndahú iní ñáhá-gǎ chíndèe ñaha-gǎ xíí-yu, te quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiöxí núú càchí-xi:

Yúhú cachí-í sá ïo càhnu cuu-n núú nchàa ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél,
te cata-í ndudú chiñuhu ñaha-í xii-n.

Duha càchí-xi núú tütú-gǎ ¹⁰Te càchí tucu-xi núú tütú-gǎ:

Te nchòhó ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél ïo chí cúdǐí iní ndìhì ñáiyu isràél ñáiyu ndècu ndìhì-í.

Duha càchí-xi núú tütú-gǎ. ¹¹Te càchí tucu-xi ingá xichi núú tütú-gǎ:

Nchaa nchòhó ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél chí càháⁿ sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí,
te nchaa ñáiyu na càháⁿ-yu sá ïo càhnu cuu-gǎ.

Duha càchí-xi núú tütú-gǎ. ¹²Te ndí Chàíá càchí tucu ndí núú tütú Yá Ndiöxí:

Coo ìíⁿ ñaní tnáhá ndí Isàí téé ní xíndecu ndéé sanaha,
te téé-áⁿ taxi tnùnì-dé cue ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél,
te ñáiyu-áⁿ cundee cùu cahnu iní ñáhǎ-yu xii-dé.

Duha ní càháⁿ ndí Chàíá càchí-xi núú tütú-gǎ.

¹³Te xicáⁿ tǎhù-í núú Yá Ndiöxí Yaá ní taxi tnúhu ndee ìní ndécú ndìhì-o sá méé-gǎ ná càda ïo cudíí ìní-ndó cùndecu-ndo, te ducaⁿ ïo váha cundecu ìní-ndó núú-gǎ chí sàndáá ìní-ndó-gǎ, te

ducaⁿ Espíritú-gǎ ná càda te uuⁿ-gǎ uuⁿ-gǎ cuita ngúndecu ndìhì-ndo tnúhu ndee ìní quíhìⁿ sá càdá vǎha ñaha-gǎ xii-ndo.

¹⁴Te nchòhó ñáiyu ndècu ndìhì-í ichi Xítóhó Jesucristú cùtnuní ndáá ìní-í sá nchòhó ïo váha ìní-ndó, te ducaⁿ ïo váha cùtnuní ìní-ndó nchàa tnúhu váha, te ducaⁿ ïo dàsahú tnáhá-ndó nàcuáa cundecu-ndo. ¹⁵Te dava tnúhu ní chídó tnùnì-í núú tütú-a cùu-xi tnúhu sá ïo càháⁿ-í dóho-ndo, te ducaⁿ ní tee-í cuèndá sá nchòhó dandàcu ìní-ndó tnúhu-áⁿ, te ní tee-í chí Yá Ndiöxí ní cundahú iní ñáhá-gǎ xii-í ní taxi-gǎ chiùⁿ quide-í ¹⁶xínú cuèchi-í núú Xítóhó Jesucristú càháⁿ-í tnúhu-gǎ núú ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél. Te tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacuáa naníhí tǎhú-ó, te ducaⁿ dànehé-í ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél tnúhu Yá Ndiöxí cuèndá cuú-yu dàtná ìíⁿ sá ndúú tǎhú-gǎ, te Espíritú-gǎ quidé-xí cùu-yu ñáiyu cùdiu núú-gǎ, te cùu váha iní ñáhá-gǎ xíí-yu.

¹⁷Te ïo váha cùu ìní-í cuèndá nchaa chiùⁿ quide-í sá cúú-xí Yá Ndiöxí, chí Xítóhó Jesucristú ndécú ndìhì ñaha-gǎ xii-í. ¹⁸Te mee-ni nàcuáa quide Xítóhó Jesucristú chíndèe ñaha-gǎ xii-í xíǎⁿ-ni càháⁿ-í, te sá dúcáⁿ quide-gǎ xíǎⁿ ní sàndáá ìní cue ñáiyu ñá túú cùu ñáiyu isràél tnúhu-gǎ. Te ducaⁿ chí ní chindee ñaha-gǎ xii-í ní càháⁿ-í tnúhu-gǎ te ducaⁿ-ni ní chindee ñaha-gǎ xii-í ní quide-í títí núú sǎ ní quide-í núú-yu ní xíní-yu. ¹⁹Te Espíritú Yá Ndiöxí ní quide-xí ní quide-í títí núú sǎ vǎ

yõ tnàhí ndàcu cada ní xiní-yu te ío ní cuñúhu-yu. Te nchaa ñúú ní sáháⁿ-í ní cáháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú ñáyiu cuèi ndéé ñúú Jerusalén, te cuèi ndéé distritú Ílírícu, núu nchaa ñúú-án ní sáháⁿ-í ní cáháⁿ-í núú-yu tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó. ²⁰Te ducaⁿ ïo ndùcu ndee-í cáháⁿ-í tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó núú vátá ñihí-gá-yu tnúhu cuèndá Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ quide-í chi ñá túú cuñí-í quíhíⁿ-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú sà xíndecu ñáyiu cáháⁿ tnúhu-gá. ²¹Te quide-í nàcuáa cáháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiõxí núú càchí-xi:

Ñáyiu vátá ñihí-gá tnúhu
cuèndá Yaá quixi ñuyíú te
níhí-yu,
te ducaⁿ tècú tnùní-yu tnúhu-gá.
Duha càchí-xi núú tütú-gá.

**Té Páblú cuñí-dé
quíhíⁿ-dé núú Ròmá**

²²Te sá dúcáⁿ cáháⁿ-í tnúhu-gá núú xíãⁿ ñá túú ní ndàcu-í quixi-í quixi coto ñaha-ï xii-ndo cuèi ducaⁿ-ni sàni iní-í quixi coto ñaha-ï. ²³Te ní cuu titní cuíá ducaⁿ-ni sàni iní-í quixi coto ñaha-ï xii-ndo, te vitna ní ndíhi-í nchaa iha ní cáháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú nchàa ñáyiu. ²⁴Núu xíãⁿ sání iní-í sá ndùu na quíhíⁿ-í nacióⁿ Èspaña te yáha cáháⁿ-í quini-í nása ndècu-ndo, te dàvá-án ïo cudíí iní-ó cùndecu tnaa-o, te ducaⁿ te òré nucúhuⁿ tucu-í ichi te cada ndee ìní-ndó chindee ñaha-ndo xii-í. ²⁵Te vitna quíhíⁿ-í núú Jerusalén quínehe-í sá ndúú táhú ñáyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú xíndecu yacáⁿ. ²⁶Te ñáyiu

xíndecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú distritú Macèdoniá, ndíhi distritú Acáyá ní cuu ìⁿ núú-yu ní sacáⁿ tnáhã-yu sá ndúú táhú ñáyiu ndàhú xíndecu ichi-gá ndécú ñúú Jerusalén. ²⁷Te ducaⁿ tnàhí ní cudíí iní-yu cadá-yu, te ducaⁿ tnàhí tàú-yu cadá-yu chindèe-yu ñáyiu xíndecu ñúú Jerusalén. Te ñáyiu Macèdoniá ndíhi ñáyiu Acáyá-án ñà túú cùú-yu ñáyiu isràél. Te ñáyiu xíndecu ñúú Jerusalén cúú-yu mee-ni ñáyiu isràél, te ducaⁿ tàú-yu cadá-yu chi sá cuèndá ñáyiu isràél-án ní ñihí-yu tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu, núu xíãⁿ tàú-yu chindee ñàhá-yu ndíhi nchaa sá ñihí-yu. ²⁸Te sátá ná yáha quínguáha cuèndá-í-yu sá ndúú táhú-yu, te ducaⁿ te dàtnùní quee-í quíhíⁿ-í nacióⁿ Èspaña, te ichi yáha-í yáha cáháⁿ-í núú ndécú-ndó. ²⁹Te cùtnuní ndáá iní-í sá òré ná quèxio-í núú ndécú-ndó, te Xítóhó Jesucristú ío chindee ñàha-gá xii-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó nàcuáa ío váha cundecu-ndo ìchi-gá.

³⁰Te nchòhò ñáyiu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cáháⁿ ndàhú-í núú-ndó sã ïo chindee ñàha-ndo xii-í cáháⁿ ndíhi-o Yã Ndiõxí cuèndá-í, te ducaⁿ càda-ndo chi ndècu ndíhi-ndo Xítóhó Jesucristú. Te Espíritú Yã Ndiõxí quidé-xí cuu iní tnáhá-ó ìⁿ ìⁿ-o. ³¹Te ío chí càcáⁿ táhú núú Yã Ndiõxí sá ná còto ñaha-gá xii-í, te ñá túú ñà cada ñaha nchàa ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xì-gá xíndecu distritú Jùdeá. Te cãcáⁿ táhú tucu-ndo núú-gã sá ncháá sã cànèhe-í quíhíⁿ nduu táhú ñáyiu ndècu ichi-gá ndécú ñúú Jerusalén ío váha cuu

iní-yu queheⁿ cuendá-yu. ³²Te ducaⁿ càda-ndo cuendá sá ñũ Yá Ndiöxí ná càchí-gá te ío cudíí iní-í òré quexio-í núú ndécú-ndó, te ío váha cuu iní-í cundecu ndihi ñaha tnài xii-ndo. ³³Te vitna xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí Yaá quidé ïo váha cùu iní-ó ndècu-o sá ná chindee chitúu ñaha-gã xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu.

Té Páblú quidé ndèe iní-dé
ñáyiú ndècu ñuú Rómá

16 Te yúhú tendaha-í tá Fèbé quixi-xi núú ndécú-ndó, te tnàhá-xi ndècu-xi ichi Xítohó Jesucristú, te quide-xi chiuⁿ Yá Ndiöxí sá cúú-xí ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú xĩndecu ñuú Cèncreá. ²Te cuiní-í sá ïo váha cuu iní-ndó quèheⁿ cuendá-ndó-xí, chi ndècu ndihi-xi Xítohó Jesucristú, te cada-ndo nàcuáa tàù-xi cunduu dàtná tàù-xi cada ñáyiú ndècu ichi-gá, te ío chindee-ndo-xi te núu ná cúú sã xíní ñũhu-xi, chi tnàhá-xi ío chindee-xi cue ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú, te tnàhá yúhú ducaⁿ ïo chindee-xi.

³Te cúñaha-ndo ïo na càda ndee iní té Àquilú ndihi ñadĩhí-dé tá Priscilá, chi ñáyiú-áⁿ ní quide chiuⁿ-í ndihí-yu ní quide-ndí chiuⁿ Xítohó Jesucristú. ⁴Chi mèe-yu ní cácu cuú-yu sá cuendá sá ní dácäcu ñàhá-yu xii-í sá ní yáha-í, núu xíãⁿ ío ndàcáⁿ táhù-í núú-yu, te ñá dífú-ní yúhú ducaⁿ ïo ndàcáⁿ táhù-í núú-yu chi tnàhá nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràel xĩndecu ichi-gá xĩndecu nchaa xichi ducaⁿ ïo ndàcáⁿ táhù-yu núú tã Àquilú ndihi núú ñadĩhí-dé tá Priscilá. ⁵Te cúñaha

tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní nchaa ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó Jesucristú tàcá vehe té Àquilú ndihi tá Priscilá dácuaⁿhá-yu tnúhu-gá, te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní té Epènetú chi tnàhá-dé ío ñũhu iní-í-dé, chi tée-áⁿ cúú-dě tée díhna nuu ní sándáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú distrítú Acãyá. ⁶Te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní tá Màriá xíchí ndécú ndihi-ndo, xíchí ïo ndècu ndee xinu cuechi núú Xítohó Jesucristú. ⁷Te cúñaha tùcu-ndo sá ïo na càda ndee iní cue tée cùu ndi mee-í té Àndrónicú ndihi té Jùniás, chi tnàhá-güedé ní xíhi ndihi ñaha-güedě xii-í vecaá, te ío cùdiu-güedé núú nchàa cue tée ní táúchíúⁿ Jèsús cáháⁿ tnúhu-gá. Te díhna-gá-güedé ní sándáá iní-güedé tnúhu Xítohó Jesucristú dácúúxí yúhú.

⁸Te cúñaha-ndo sã ná càda ndee iní té Àmpliás chi tnàhá-dé ío ñũhu iní-í-dé, te ndècu-dé tnàhá-dé ichi Xítohó Jesucristú. ⁹Te cúñaha tùcu-ndo xii té Bãnú tée cùndihi ñaha xii-o quide-o chiuⁿ Xítohó Jesucristú sá ná càda ndee iní-dé, te cúñaha tùcu-ndo xii té Èstaquis sá ná càda ndee iní-dé chi tnàhá-dé ío ñũhu iní-í-dé. ¹⁰Te cúñaha tùcu-ndo xii té Àpelés sá ïo na càda ndee iní-dé, chi tée-áⁿ ïo váha cùndáá-dé núú Xítohó Jesucristú, te cúñaha tùcu-ndo xii ñáyiú xĩndecu vehe té Aristóbulú sá ïo na càda ndee iní-yu. ¹¹Te cúñaha-ndo xii té Heròdiòn tée cùu ndi mee-í sá ïo na càda ndee iní-dé, te cúñaha-ndo xii ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú xĩndecu vehe té Nàrcisú sá ïo na càda ndee iní-yu. ¹²Te cúñaha-ndo

xii tnahá tá Trifená ndihi tá Trifosá sá ïo na càda ndee iní-yu, chi tnahá-yu quidé-yu chiùⁿ Xítohó Jesucristú. Te tnahá tá Përsidá xíchí ndécú ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú cúñaha-ndo xii-xi sá ïo na càda ndee iní-xi, chi tnahá-xi ío ndècu ndee-xi quide-xi chiuⁿ Xítohó Jesucristú. ¹³Te cúñaha-ndo tnahá té Rűfú tée ío váha sàndáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú sá ïo na càda ndee iní-dé ndihi năná-dě, chi ñaha-áⁿ quidé iní-í sá cúú-áⁿ dàtná nănà-í. ¹⁴Te cúñaha-ndo sá ïo na càda ndee iní té Àsíncritú, ndihi té Flègonté, ndihi té Hěrmás, ndihi té Pàtrobás, ndihi té Hěrmés, ndihi nchaa dava-gá cue ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú xĩndecu ndihi-güedé. ¹⁵Te cúñaha tucu-ndo sá ïo na càda ndee iní té Filólogó, ndihi tá Jűliá, ndihi té Nèrèú, ndihi cúha té Nèrèú, ndihi tá Òlimpás, ndihi nchaa dava-gá ñáyiú sàndáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú xĩndecu ndihí-yu.

¹⁶Te ío yĩñuhu cada ndee iní tnahá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo. Te nchaa ñáyiú tàcá nchaa iha dàcuaha tnúhu Xítohó Jesucristú quidé ndèe iní ñáhă-yu xii-ndo.

¹⁷Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ-í dóho-ndo sá cádá cuendá-ndó nũu ío ñáyiú quide nacuáa vá cúú ìⁿnuu-ndo cundecu-ndo, chi ñáyiú-áⁿ sánú ichi ñahá-yu ìⁿ ichi ñá túú văha, chi ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi tnúhu càháⁿ-yu ndihi tnúhu sá nĩ nĩhí-ndó ndècu ndihi-ndo, te ñáyiú ducaⁿ xĩquide vá nihí tnahá-gă-ndó ndihí-yu. ¹⁸Chi ñáyiú-áⁿ ñà túú quidé-yu chiùⁿ sá cúú-xí Xítohó

Jesucristú, chi mee-ni sá cúú-xí mèe-yu quidé-yu, te mee-ni nchaa tnúhu sá ïo vii ío váha cuáháⁿ càháⁿ-yu órè cuáháⁿ-yu dándahú-yu nchaa ñáyiú ío yáchí sàndáá iní-xi ìⁿ tnúhu. ¹⁹Te nchaa ñáyiú nihí-yu tnúhu sá nchòhó sàndáá iní-ndó tnũhu Xítohó Jesucristú, núu xíăⁿ ío cùdĩí iní-í. Te cuiní-í sá nchòhó ío váha cutnũmí iní-ndó nàcuáa cada-ndo mèe-ni sá văha, te vá cámí iní-ndó càda-ndo datná xĩquide nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. ²⁰Te Yá Ndiõxí Yáá quidé ío váha cùu iní-ó ndècu-o ío ndĩhi cada-gá cuendá sá sàcũhná ñà túú-gă ná cada ñaha-xi xii-ndo, te xicáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ïo na chĩndee chitúu ñaha-gă xii-ndo.

²¹Te té Timũteú tée quide ndihi-í chiùⁿ Xítohó Jesucristú iha quide ndee iní ñáhă-dě xii-ndo, te tnahá té Lùciú, ndihi té Jàsón, ndihi té Sosipàtér cue tée cùu ndi mee-í quidé ndèe iní ñáhă-güedě xii-ndo.

²²Te tnahá yúhú té Tèrciú tée càdúha tutú-a cuendá té Păblú quidé ndèe iní ñáhă-í xii-ndo, chi ìⁿ-ni cùu-o ndihi Xítohó Jesucristú.

²³Te tnahá té Găyú tée dii vèhe-xi ndecu-í quidé ndèe iní ñáhă-dě xii-ndo, te diu-dé ní taxi nũu-dé vehe tàcá ñáyiú dàcuahá-yu tnúhu Xítohó Jesucristú. Te tnahá té Èrastú tée yĩndaha díhúⁿ ñúú quidé ndèe iní ñáhă-dě xii-ndo, te tnahá té Cuártú tée ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú quidé ndèe iní ñáhă-dě xii-ndo.

²⁴Te xicáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ïo na chĩndee chitúu ñaha-gă xii-ndo nchaa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu.

Cáháⁿ-ó sǎ ǐo cǎhnu cuu Yá Ndiöxí

²⁵Te vitna chí ná cǎchí-ó sǎ ǐo cǎhnu cuu Yá Ndiöxí, chi mee-gǎ cada te ǐo-gǎ cuita níhí ndéé-gǎ-ndó cùndecu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú dǎtná cǎchí tnúhu sǎ cǎháⁿ nǎcuáa naníhí tǎhú-ó, tnúhu sǎ dánèhé-í ñǎyiu cuèndá Xítóhó Jesucristú, te nchaa tnúhu-a ǐⁿ-ni cùu-xi ndíhí nchaa tnúhu sǎ ñí cachí Yǎ Ndiöxí cuu yuhu ndèé cùtnàhá ní ngáva ñuyíú, te vitna ní quee túu-xi, ²⁶chi mee Yǎ Ndiöxí ní dátũu-gǎ núú-ó vitna, te cǎháⁿ-ndí nǎcuáa ní chídó

tnùní cue téé ní xóo cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha. Te ducaⁿ tnúhu sǎ ndúú yùhu ni cuu ta xité nuu-xi ñíhí ñuyíú cuǎháⁿ, chi ducaⁿ ñí cachí Yǎ Ndiöxí Yaá ndécú nchaa nduu nchaa quíú cunduu cuèndá sǎ quìndáá iní ñáhá ñǎyiu xii-gǎ, te tñí-yu nchaa tnúhu cǎháⁿ-gǎ.

²⁷Te ǐⁿdii-ni Yá Ndiöxí cúú-gǎ Yaá ǐo sǎá sǎ xìní tnùní-xi! Te nchaa-o chí ná cǎchí-ó sǎ ǐo cǎhnu cuu-gǎ, chi ndècu ndíhí-o Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ-ni cǎda-o ni caa ni quíhⁿ! Te ducaⁿ na cùnduu. Te ǐo chí cǎdá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ DÍHNA NUU NÏ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ CÒRINTÚ

Té Páblú cádúha-dé tutú quíhíⁿ
ndaha ñáyiú xĩndecu ichi Xítóhó
Jesucristú ndécú ñùú Còrintú

1 Yúhú té Páblú ní cáháⁿ ñáhá
Yă Ndiöxí xii-í cuendá sá
cáháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú
núú ñáyiú, chi ducaⁿ ñĩ cachí Yă
Ndiöxí cunduu. Te cádúha-í tutú-a
ndìhi té Sòstenés té ndècu ndìhi-o
ichi Xítóhó Jesucristú ²cuendá
daquixi-í ndaha nchòhó ñáyiú
xĩndecu ichi Yă Ndiöxí ndécú ñùú
Còrintú, chi nchòhó cúú-ndó ñáyiú
cùu cuendá Yă Ndiöxí cuendá sá
ndécú ndìhi-ndo Xítóhó Jesucristú.
Te ñiú-ni-ndo cùu-ndo ñáyiú ní
cáháⁿ ñáhá Yă Ndiöxí cuendá
cundecu yiñùhu-ndo núú-gă, ndìhi
nchaa dava-gă ñáyiú ndècu nchaa
xichi, ñáyiú càchí sá ño càhnu cuu
Xítóhó Jesucristú. Te Yaá-áⁿ cúú-gă
Xítóhó-yu, te ñiú-ni-gă cúú-gă
Xítóhó nchoo tùcu. ³Te xìcáⁿ táhù-í
núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí ndìhi núú
Xítóhó Jesucristú sá ndè nduú-gă
ío na chĩndee chitúu ñaha-gă
xii-ndo, te ío váha cuu iní-ndó
cùndecu-ndo.

Yă Ndiöxí ío chĩndee ñaha-gă
xii-o cuendá sá ndécú-ó
ndìhi Xítóhó Jesucristú

⁴Te ducaⁿ-ni ño ndácáⁿ táhù-í
núú Yă Ndiöxí cuendá-ndó,
chi mee-gă ío chĩndee chitúu
ñaha-gă xii-ndo sá cuendá
Xítóhó Jesucristú. ⁵Te cuendá sá
ndécú-ndó ndìhi Xítóhó Jesucristú,
núú xíáⁿ Yă Ndiöxí ío chĩndee
ñaha-gă xii-ndo sáá díquí-ndó
nàcuáa cáháⁿ-ndó, ndìhi nàcuáa
cùtnuní iní-ndó, ⁶chi tnúhu sá ni
ñĩhí-ndó cuendá Xítóhó Jesucristú
ní quée-xi iní-ndó. ⁷Te xíáⁿ ñùu
nchaa sá vâha ñá túú tnàhí
cùmání xii-ndo chi Yă Ndiöxí
ío chĩndee ñaha-gă. Te ducaⁿ
quide-gă nini nchòhó ni yùhu
ni iní-ndó ndètu-ndo sáá nduu
quixi tucu Xítóhó Jesucristú. ⁸Te
Yă Ndiöxí ducaⁿ-ni ño chĩndee
ñaha-gă xii-ndo cuendá sá vâ
yõ teñaha cuèchi nduu na
quixi tucu Xítóhó Jesucristú. ⁹Te
nchaa sá cáháⁿ Yă Ndiöxí dacuitíí
quide-gă, te ñiú-gă cúú-gă Yaá ní
cáháⁿ ñáhá xii-ndo cuendá cuu

iiⁿnuu-ndo ndìhi Déhe-gá Xítóhó Jesucristú Yáá cúú Xítóhó-ó.

**Ná túú cùu iiⁿnuu ñáyiu ndècu
ichi Xítóhó Jesucristú**

¹⁰Te nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú càháⁿ-í dóho-ndo sã vã ndì dííⁿ càni iní-ndó, te ío cuu iiⁿnuu-ndo cùndecu-ndo, te iiⁿ-ni càni iní-ndó, te iiⁿ-ni càda-ndo chi ducaⁿ cuiní-gá cunduu.

¹¹Te duha càháⁿ-í dóho nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, chi cue ñáyiu vehe té Clòé ní cachí tnúhu-yu xii-í sã ñà túú cùu iiⁿnuu-ndo ndecu-ndo. ¹²Te duha ndùu tnúhu ní níhì-í nàcuáa cùu ndecu-ndo, chi dava-ndo càchí-ndó: “Yúhú cùu-í cuendá té Păblú.” Te dava-ndo càchí-ndó: “Yúhú cùu-í cuendá té Àpolós.” Te dava-ndo càchí-ndó: “Yúhú cùu-í cuendá té Pèlú.” Te dava tucu-ndo càchí-ndó: “Yúhú cùu-í cuendá Xítóhó Jesucristú”, duha càchí-ndó.

¹³Te vá dúcáⁿ cãháⁿ-ndó chi ñà túú nã daha Xítóhó Jesucristú ndécú chi iiⁿdii-ni-gá. Te ñà díú yúhú té Păblú ní xihí-í núú cùrúxí sã cuendá-ndó, te ni ñà túú ní sàndute-ndo cuendá sã yúhú cuu cuendá ñáhà-í xii-ndo. ¹⁴Te táxăhu xii Yá Ndiöxí chi ñà díú nchăa-ndo ni dacuandute-í, chi té Crispú-ni ndìhi té Găyú-ni ní dăcuândute-í-güedé. ¹⁵Te xiăⁿ nũu vá cúú tnàhí cãháⁿ-ndó sã ñi sandute-ndo sã cúú cuendá ñáhà-í xii-ndo. ¹⁶Te ní ndacu tucu iní-í sã tnàhá tucu ñáyiu cùu ndi mee té Èstefanás ní dăcuândute-í, te diu-ná ñáyiu-áⁿ te sànuu sã ñà túú-gã nágá ñáyiu ni dăcuandute-í. ¹⁷Te

Xítóhó Jesucristú ñà túú ní tëndaha ñaha-gá xii-í sã dăcuândute-í ñáyiu, chi ní tendaha ñaha-gá xii-í sã càháⁿ-í tnúhu-gá núũ-yu, tnúhu sã càháⁿ năcuáa naníhí tãhú-ó. Te ñà túú càháⁿ-í dătná càháⁿ ñáyiu túha. Te ducaⁿ quide-í cuendá sã nchòhó quíndáá váha iní-ndó tnúhu sã càháⁿ năcuáa ní xihí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí. Chi núu na càháⁿ-í dătná càháⁿ ñáyiu túha te nchòhó vá quíndáá iní-ndó tnúhu-áⁿ năcuáa tàu-xi cunduu.

**Sá cuendá Xítóhó Jesucristú cútnùni
iní-ó sã ío cãhnu cuu Yá Ndiöxí**

¹⁸Te nchaa ñáyiu ta xíta nihnu cuáháⁿ càchí-yu sã ñà túú nândíhi tnúhu sã càháⁿ năcuáa ní xihí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí, dico sã cúú-xí nchòo ñáyiu sa ní naníhí tãhú, chi tnúhu-áⁿ cúú-xí iiⁿ tnúhu sã ñi taxi Yá Ndiöxí ndécú ndìhi-o cuendá ndacu-gá cada-gá nchaa năcuáa cuiní-gá iní-ó, ¹⁹te quèe ndáá-xi năcuáa càháⁿ-gá núú tütú-gá núú càchí-xi:

Yúhú cada-í te nchaa ñáyiu túha vá nândíhi-gá nchaa sã xiní tnùní-yu,

te nchaa ñáyiu ío váha sàà díquí-xi vá nândíhi-gá nchaa năcuáa sàni iní-yu.

Duha càchí Yá Ndiöxí núú tütú-gá.

²⁰Te xiăⁿ cútnùni iní-ó sã ncháá ñáyiu sàni iní-xi sã ío túha ndècu ñuyúú-a, ndìhi nchaa cue tée dăcuaha ñaha xií-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, ndìhi nchaa ñáyiu ío váha sàà díquí-xi càháⁿ cuendá nchaa sã ío ñuyúú-a, te nchaa ñáyiu-áⁿ càchí Yá Ndiöxí sã ñà túú nândíhi nchaa sã xiní

tnùnì-yu sá cúú-xí-gǎ. ²¹Te Yá Ndiòxí ío váha cùtnuní iní-gá nàcuáa quide-gá, chi ñá túú dàña-gá cundecu ndihi ñàhá-yu xii-gá sá cuèndá nchaa sá ñí sáá díquí méè-yu, te ducaⁿ quide-gá chi cuiní-gá sá cùndèdóho-yu tnúhu sá sání iní-yu ñá túú nàndíhi. Te sá cuèndá tnúhu-áⁿ te naníhí tǎhú-yu te núu na quèndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá.

²²Te cue ñáyíu isràél cuiní-yu quini-yu sá vǎ yǒo tnàhí ndàcu cada, te cue ñáyíu griégú nchicúⁿ nihnú-yu nchaa sá dácuaàha ñáyíu ío túha. ²³Dico nchoo yìhi-o cáháⁿ-ó núú ñáyíu sá Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá núú cùrúxí. Te cue ñáyíu isràél ñá túú tnàhí tnàhá iní-yu cundèdóho-yu tnúhu-áⁿ. Te cue ñáyíu ñá túú cùu ñáyíu isràél càchí-yu sá ñà túú vèdana nàndíhi tnúhu-áⁿ. ²⁴Dico sá cúú-xí nchàa ñáyíu ní cáháⁿ ñáhǎ Yǎ Ndiòxí chi cuèi cùú-yu ñáyíu isràél àdi ñá túú cùú-yu, dico ñáyíu-áⁿ càchí-yu sá sǎ cuèndá Xítóhó Jesucristú cùtnùnì iní-yu sá ìo càhnu cuu Yá Ndiòxí te ndècu ndihi-gá nchaa sá xìnì tnùnì-gá. ²⁵Te sá quidé Yǎ Ndiòxí càchí ñáyíu ñuyíú-a sá ñà túú nàndíhi, dico xǎⁿ ío-gá nándíhi dácúxí sǎ sání iní méè-yu. Te sá ñí xíhí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí, xǎⁿ càchí ñáyíu sá ñǎ túú ní nihí ndéé Yǎ Ndiòxí cada-gá sá ñí sani iní-gá cada-gá. Dico sá dúcáⁿ ní quide Yá Ndiòxí, xǎⁿ cúú-xí sǎ ìo-gá ní níhí ndéé-gǎ ní quide-gá ìiⁿ sá ñí sani iní-gá dácúxí sǎ sání iní méé ñáyíu ñuyíú-a. ²⁶Te nchòhó ñáyíu ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú, chí dándàcu iní nàcuáa ndècu-ndo

cùtnàhá ní cáháⁿ ñáhǎ Yǎ Ndiòxí xii-ndo, chi sacú-ni-ndo túha dácúxí ñáyíu ñá túú ndècu ichi-gá. Te ducaⁿ sacú-ni-ndo tàxi tnuní-ndó, te ñíu-ni ducaⁿ sacú-ndó nèhe ñáyíu sá yǎñuhu núú-ndó. ²⁷Te ñáyíu ñá túú ndècu ichi Yá Ndiòxí càchí-yu sá ñà túú tnàhí túha dava-gá tnàha ñáyíu-yu, dico dava ñáyíu ñá túú túha-áⁿ càháⁿ ñáhǎ Yǎ Ndiòxí xii-yu cundecú-yu ichi-gá, te cundecu ndihi ñaha-gǎ xii-yu, te ducaⁿ dándóo canúú-yu nchaa ñáyíu càchí sá ìo túha. Te càháⁿ tucu-gá ñáyíu càchí dava-gá ñáyíu sá ñà túú tnàhí tàú cunuu cundecú-yu ichi-gá, te ducaⁿ cundecu ndihi ñaha-gá xii-yu, te dándóo canúú-yu nchaa ñáyíu càchí sá táxi tnùnì. ²⁸Te ducaⁿ Yǎ Ndiòxí càháⁿ-gá ñáyíu ñá túú tnàhí cunuu cundecu ndihi-gá, ndihi ñáyíu quèe tǎhú núú dǎva-gá tnàha ñáyíu-xi, ndihi ñáyíu càchí-yu sá ñà túú vèdana nàndíhi, nchaa ñáyíu-áⁿ càháⁿ-gá cundecu ndihi-gá, te ducaⁿ quide-gá cuèndá dándóo canúú-yu nchaa ñáyíu càchí sá ìo cunuu. ²⁹Te núu xǎⁿ ní ìiⁿ ñáyíu vá cúú càchí-yu sá ìo càhnu cuú-yu núú Yǎ Ndiòxí. ³⁰Dico nchòhó chi mee Yǎ Ndiòxí ní quide-gá ndécú-ndó ndíhi Xítóhó Jesucristú, te Xítóhó Jesucristú ní quide-gá ní cùtnùnì iní-ó sǎ Yǎ Ndiòxí cúú-gǎ Yaá ndécú ndíhi nchaa sá xìnì tnùnì-gá. Te ñíu-ni Xítóhó Jesucristú ní quide-gá cuèndá sá nchóo vǎ cùndècu-gá cuèchi-o núú Yǎ Ndiòxí, te ducaⁿ cundecu yǎñuhu-o núú-gǎ, te nduu tǎhú-ó cundecu-o ndihi-gá ní caa ní quíhíⁿ. ³¹Te sá dúcáⁿ quide-gá núú xǎⁿ xìnì ñuhu-xi cada-o nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiòxí núú

càchí-xi: “Vá càchí-ndó sã méé-ndó ïo càhnu cuu-ndo, chi cachí-ndó sã Yáá cúú Xítóhó-ndó ïo càhnu cuu-gá”, duha càchí-xi núú tütú-gá.

Tnúhu sá càháⁿ nàcuáa ní cuu ní xíhí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí

2 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú sa ñaha-ndo sá cùtnàhá ní quixi-í ní càháⁿ-í tnúhu Yá Ndiòxí núú-ndó, te ñá túú ní càháⁿ-í dàtná càháⁿ ìíⁿ ñáyiú ío váha sàà díquí-xi, àdi datná càháⁿ ìíⁿ ñáyiú ío túha. **2** Chi cùtnàhá ní xíndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo chi ní sani iní-í sá méé-ní cuèndá Xítóhó Jesucristú càháⁿ-í núú-ndó ndìhi nacuáa ní cuu ní xíhí-gá, te ñá ducaⁿ ñí quide-í. **3** Te cùtnàhá ní quexìo-í núú ndécú-ndó te ni ñá cùtnùnì iní-í nása cada-í ní cùu, te ío ní quiyùhú iní-í ní càháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó. **4** Te cùtnàhá ní càháⁿ-í nàcuáa ndùu tnúhu Xítóhó Jesucristú núú-ndó, te ñaha-ndo sá Espíritú Yá Ndiòxí ní chindee ñaha-xi xii-í ní càháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó, te tnúhu-áⁿ ñí queé-xi iní-ndó. Te ñá túú ní càháⁿ-í ìíⁿ tnúhu càhnu núú-ndó tnúhu sá càháⁿ cue ñáyiú ío váha sàà díquí-xi. **5** Te ducaⁿ ñí cuu cuèndá sá nchòhó quíndáá iní-ndó tnúhu Yá Ndiòxí chi ní quide-gá sá vaha sá cúú-xí iní-ndó, te ñá díú sã cuèndá tnúhu sá càháⁿ ñáyiú càchí sã ïo túha ducaⁿ ñí sándáá iní-ndó tnúhu-gá.

Espíritú Yá Ndiòxí quidé-xí cùtnuní iní-ó nàcuáa sàni iní-gá

6 Te nchoo càháⁿ-ó tnúhu càhnu núú ñáyiú sa ní ñíhí ndéé ndècu

ichi Xítóhó Jesucristú. Te tnúhu-áⁿ ñà túú càháⁿ ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá, te ni cue téé yìndaha ñaha xii-yu ñá túú càháⁿ-güedé tnúhu-áⁿ chi cue téé-áⁿ naa-güedé. **7** Te tnúhu càhnu-áⁿ cúú-xí tnúhu Yá Ndiòxí, te mee-gá ní cachí-gá ndéé cùtnàhá vátá ngáva-gá ñuyíú sã ncháá ñáyiú na quíndáá iní tnúhu-áⁿ te nduu táhú-yu cundecú-yu ndìhi-gá núú ïo váha càa ndecu-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te tnúhu-áⁿ ndúú yùhu-xi ni cuu. **8** Te ni ìíⁿ cue téé yìndaha cue ñáyiú ñuyíú-a ñá túú tècú tnùnì-güedé tnúhu-áⁿ, chi núú dìcò tècú tnùnì-güedé tnúhu-áⁿ te vá cátá càa-güedé Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí cahni ñaha-güedé xii-gá ní cùu. Te ñá ducaⁿ ñí cuu chi ní quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütù Yá Ndiòxí núú càchí-xi:

Yá Ndiòxí sa ní sani iní-gá nchaa nàcuáa cada-gá sá cúú-xí cuèndá nchaa ñáyiú cùu iní ñáhá xii-gá.

Te sá ñí sani iní-gá cada-gá cúú-xí sã vátá quínì-gá ñáyiú te ni vátá cùndèdóho-gá-yu, te ni ñá túú tnàhí cùtnuní iní-yu nása cada-gá.

Duha càchí-xi núú tütú-gá.

10 Te mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá Espíritú-gá cada-xi te nchoo cùtnuní iní-ó nchaa nacuáa sàni iní-gá cada-gá, ñuu xíáⁿ ducaⁿ tècú tnùnì-ó vítna, chi Espíritú-gá xini-xi nchaandi túhú nàcuáa sàni iní-gá cada-gá.

11 Te ñá ìíⁿ ñáyiú xini ndáá-yu nàcuáa sàni iní ingá ñáyiú, chi mee ñáyiú-áⁿ xini ndáá-yu nchaa nàcuáa sàni iní-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu

Yá Ndiöxí chi medii-ni Espíritú-gá xìní-xi nchaa nàcuáa sàni iní-gá. ¹²Te nchoo chi Yá Ndiöxí ní taxi-gá Espíritú-gá ndécú ndìhi-o, te ñá díú ñùyúú-a ducaⁿ ni quèe espíritú ní ngúndecu ndìhi-o. Te ducaⁿ nǐ taxi-gá Espíritú-gá ndécú ndìhi-o cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-ó nàcuáa ndùu nchaa sá vǎha sá dícó ducaⁿ nǐ taxi-gá ndécú ndìhi-o. ¹³Te cuendá nchaa sá vǎha-án cǎháⁿ-ndí, te cǎháⁿ-ndí nàcuáa dàcahu iní ñáhá Espíritú Yǎ Ndiöxí xii-ndí, te ñá túú cǎháⁿ-ndí nàcuáa cǎhu iní ñáyúu ñuyúú-a cǎháⁿ-yu, te diu-ni nchaa tnúhu dàcahu iní ñáhá Espíritú-gá xii-ndí cǎháⁿ-ndí, diu-ni nchaa xǎⁿ dánèhé-ndí nchaa ñáyúu ndècu ndìhi tucu Espíritú-gá.

¹⁴Te ñáyúu ñá túú ndècu ndìhi Espíritú Yǎ Ndiöxí ñá túú tnàhá iní-yu nàcuáa ndùu tnúhu dàtecú tnúhu ñaha Espíritú-gá xií-yu, te ni ñà túú tècú tnùní-yu, te cǎchí-yu sá ñà túú nàndíhi-xi. Te ducaⁿ chi mee-ni nchàa ñáyúu ndècu ndìhi Espíritú-gá tècú tnùní-yu nàcuáa ndùu tnúhu-án. ¹⁵Te cue ñáyúu ducaⁿ ndècu ndìhi Espíritú Yǎ Ndiöxí cùtnùní ndáá iní-yu ná cúú nchàa sá vǎha, te vá yǒo ìíⁿ xìní nchaa nàcuáa sàni iní-yu. ¹⁶Te núú tütú Yǎ Ndiöxí cǎchí-xi: “Vá yǒo ìíⁿ xìní nàcuáa sàni iní Yǎ Ndiöxí, núú xǎⁿ vá yǒo ìíⁿ ndacu ná danèhé ñáhá xii-gá”, duha cǎchí-xi núú tütú-gá. Te nchoo chi ìíⁿ-ni sàni iní-ó ndìhi Xítóhó Jesucrístú.

Cue tée xǐquide chiùⁿ Yá Ndiöxí

3 Te nchòhò ñáyúu ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucrístú cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñá ní nǐhì-í

nàcuáa cada-í cǎháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó dàtná cǎháⁿ-í núú nchàa ñáyúu quide nchaa nàcuáa cǎháⁿ Espíritú Yǎ Ndiöxí, chi ní cǎháⁿ-í núú-ndó dàtná cǎháⁿ-í núú nchàa ñáyúu cùnuu nchaa sá cuèhé sá dúhá iní-xi, te ní quide ñaha-í xii-ndo dàtná cue ñáyúu íchí nǐ sándáá iní tnúhu Xítóhó Jesucrístú, núú xǎⁿ ducaⁿ nǐ cǎháⁿ-í núú-ndó. ²Te ní quide ñaha-í xii-ndo dàtná ìíⁿ déhe yǐquiⁿ vitna sadi camá, te ñá túú ní quide ñaha-í xii-ndo dàtná cue landú sa xèxi dítá, chi ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo ìíⁿ sá ñà túú tnàhí úhu tecú tnùní-ndó, te ñá túú ní dànehé ñáhà-í xii-ndo ìíⁿ sá xítò-í sá vǎ tècú tnùní-ndó. Te quide cuendá-í sá díú-ní dùcaⁿ vá tècú tnùní-ndó ndèe vitna te núu na dànehé ñáhà-í xii-ndo nchàa dava-gá tnúhu. ³Te ducaⁿ chi quide-ni-ndo nàcuáa sàni iní méé-ndó, chi ndècu-ni-ndo ichi cuédú iní, te nàà ndìhi tnàha-ni-ndo, te ñá túú tnàhí cùu ìíⁿnuu-ndo ndecu-ndo. Te xǎⁿ cùtnùní sá méé-ní nchàa nàcuáa sàni iní méé-ndó quide-ndo, te xǐquide-ndo dàtná quidé nchàa ñáyúu ñá túú ndècu ichi Xítóhó Jesucrístú. ⁴Te dava-ndo cǎchí-ndó: “Yúhú cùu-í cuendá té Pǎblú.” Te dava-ndo cǎchí-ndó: “Yúhú cùu-í cuendá té Àpolós”, duha cǎchí-ndó. Te sá dúcáⁿ cǎháⁿ-ndó xǎⁿ cùtnùní sá quidé-ní-ndó mèe-ni nchaa nàcuáa sàni iní méé-ndó.

⁵Te yúhú té Pǎblú cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ñà túú cùnuu-í, te ni té Àpolós ñá túú cùnuu-dé chi dícó cue tée xínu cuechi núú Yǎ Ndiöxí cúú-ndí, te ní cǎháⁿ-ndí tnúhu-gá

núu-ndó, núu xíáⁿ ní sándáá iní-ndó. Te ndí dííⁿ ndí dííⁿ ndùu chiuⁿ ní táhú Yá Ndiöxí cada-ndí. ⁶Te yúhú cúu-í dàtná ìíⁿ téé chihhi tatá chi dàcaháⁿ ñáhà-í xii-ndo tùha-ndo ichi Yá Ndiöxí. Te té Àpolós cúu-dě dàtná ìíⁿ téé nàcuhũu chi téé-áⁿ ndécú-dě dánèhé ñáhà-dě xii-ndo tnũhu-gá. Te Yá Ndiöxí cúu-gã Yaá quidé sàhnu tatá ní chihhi-í-áⁿ, te duha càháⁿ-í chi ñu-gá quidé-gã tá nihí ndéé-ndó ndècu-ndo ichi-gá. ⁷Te núu xíáⁿ ni téé chihhi tatá te ní téé nàcuhũu ñá túú cùnnu-güedé, dico Yá Ndiöxí ío cùnnu-gá chi ñu-gá quidé-gã xĩnu tatá-áⁿ te sàhnu-xi. ⁸Te ìíⁿ-ni cùu téé chihhi tatá ndihhi téé nàcuhũu. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchúhú cue téé xĩquide chiuⁿ Yá Ndiöxí, te nàcuáa ndùu chiuⁿ ní quide-ndí te ducaⁿ cùnduu táhú taxi Yá Ndiöxí nduu táhú-ndí. ⁹Te nchòhó cúu-ndó dàtná ìíⁿ xichi núu ní quée tatá, te nchúhú cúu ìíⁿ-nuu-ndí quidé chiuⁿ-ndí xíáⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndo chi cùu cuendá ñáhá Yá Ndiöxí xii-ndo, te nchúhú cúu ìíⁿ-nuu-ndí quidé-ndí chiuⁿ-gá.

Te cùu tucu-ndo datná ìíⁿ vehe sá vítná sáá, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndo chi Yá Ndiöxí quidé-gã tá sàhnu nihnu-ndo ichi-gá cuáháⁿ. ¹⁰Te yúhú cúu-í dàtná ìíⁿ téé cùnnu dacao vehe te ní tava-í cimièntú-xi, te ñíⁿ cue téé véxi dàcaa-güedé ndóho, te ìíⁿ ìíⁿ cue téé-áⁿ ío xini ñuhu-xi cada cuendá-güedé nàcuáa dàcàa-güedé. Núu ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yúhú chi Yá Ndiöxí ní taxi-gá chiuⁿ quide-í te chindee ñaha-gá, chi díhna-gá-í ní quixi-í ní cáháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú núu-ndó, te

ñíⁿ cue téé véxi dàcuaha ñaha-ná xii-ndo tnũhu-gá, te ìíⁿ ìíⁿ cue téé-áⁿ ío xini ñuhu-xi cada cuendá-güedé nàcuáa dacuáa ñaha-güedé xii-ndo tnũhu-gá. ¹¹Te cimièntú vehe-áⁿ cada iní-ó sã cúu-xi mée Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ chi yúhú ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo ní ngúndecu ndihhi-ndo Xítohó Jesucristú, te vá yõ-gá cundecu ndihhi-ndo chi ìíⁿdií díí-ni-gã ndécú. ¹²Te dava cue téé dàcaa-güedé vehe váha te chihhi-güedé díhúⁿ cuááⁿ, ndihhi díhúⁿ cuixíⁿ, ndihhi yúu sã ío vii càa. Te dava-güedé dàcàa-güedé vehe vítú, te dava-güedé dàcàa-güedé vehe ité, te dava-güedé dàcàa-güedé vehe tnuvixiⁿ. ¹³Te sáá nduu te nchaa vehe-áⁿ cãyú-xi, te vehe vítú-ãⁿ ndihhi vehe ité-áⁿ ndihhi vehe tnuvixiⁿ-áⁿ ndoo ndoo cãyú, te nchaa vehe váha-áⁿ vã cãyú-xi cuèi na yãha ñuhú. Te nchaa cue téé ní dácáá vèhe váha-áⁿ cada iní-ó sã cúu-güedé ñáyiu ío váha quide chiuⁿ Yá Ndiöxí. Te nchaa cue téé ní dácáá vèhe vítú, ndihhi cue téé ní dácáá vèhe ité, ndihhi cue téé ní dácáá vèhe tnuvixiⁿ cada iní-ó sã cúu-güedé ñáyiu ñá túú cuiní cada chiuⁿ Yá Ndiöxí nàcuáa tàu-xi cunduu. Te sáá nduu te cutnùní nàcuáa ndùu chiuⁿ ní quide ìíⁿ ìíⁿ ñáyiu, chi Yá Ndiöxí cáháⁿ-gá nàcuáa ndùu chiuⁿ ní quide ìíⁿ ìíⁿ ñáyiu ní quide chiuⁿ-gá. ¹⁴Te cue ñáyiu ío váha xĩquide chiuⁿ Yá Ndiöxí te cùdí chiuⁿ quidé-yu, te ñáyiu-áⁿ ñihĩ-yu sá ndúú tãhũ-yu. ¹⁵Te cue ñáyiu ñá túú quide chiuⁿ Yá Ndiöxí nàcuáa tàu-xi cunduu, te vá cùdí chiuⁿ ní quidé-yu chi cuíta te ndóo-ná-yu duha, dico mée-yu chi nanhí tãhũ-yu.

¹⁶Te yúhú càháⁿ-í dóho-ndo dándacu-í iní-ndó sã cúú-ndó dàtná vehe Yá Ndiöxí, chi Espiritú-gá ndécú ndìhi ñaha-xi xii-ndo. ¹⁷Te núu yoo na dànaa ñaha xii nchohó ñáyiú cùu veñúhu-gá, te Yá Ndiöxí danàa ñaha-gá xii ñáyiú-áⁿ, te ducaⁿ càda-gá chi nchòhó cúú-ndó ñáyiú cùu cuendá-gá.

¹⁸Te vá dándàhú-ndó mèe-ndo sá ìo túha-ndo. Te núu ìo dava-ndo sàni iní-ndó sã túha-ndo dàtná sání ìní cue ñáyiú ñá túú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te cada-ndo sã cúú-ndó dàtná ñáyiú ñá túú tnàhí túha, te ducaⁿ te cuu ndisa-ndo ñáyiú túha sá cúú-xí Yá Ndiöxí. ¹⁹Te nchaa sá xìní tnùnì nchaa ñáyiú càchí sá ìo túha ñá túú ndècu ichi Yá Ndiöxí ñá túú nàndíhi-xi sá cúú-xí-gã. Te càchí-xi núú tütú-gá: “Nchaa ñáyiú càchí sá ìo túha te Yá Ndiöxí dandöo canúú ñáhá-gã xií-yu núú nchaa sá quidě-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ²⁰Te càchí tucu-xi ìngá xichi: “Yá Ndiöxí cútùnì iní-gá nchaa nàcuáa sàni iní ñáyiú càchí sá ìo túha. Te nchaa nàcuáa sàni iní-yu-áⁿ càchí-gá sá ñà túú vèdana nàndíhi-xi”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ²¹Núú xiáⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sã vã càchí-ndó sã nchùhú cue tée dànehé ñáhá xii-ndo tnúhu-gá ìo càhnu cuu-ndí. Te nchaa sá ìo ñuyúú-a cùu-xi sá vãha sá cúú-xí-ndó. ²²Te cuèi yúhú ndìhi té Àpolós ndìhi té Pèlù ndécú-ndí sá cúú-xí-ndó, te cuèi nchaa sá ìo ñuyúú-a te cuèi nchaa nduu ndècu-ndo te cuèi sá cùú-ndó dico nchaa cùu-xi sá vãha sá cúú-xí-ndó. Te cuèi nchaa sá ndécú tnàvíí, te cuèi nchaa sá

cóo ndèe cuèe-gá nchaa cùu-xi sá vãha sá cúú-xí-ndó. ²³Te mee-ndo ndècu-ndo sá cúú-xí Xìtohó Jesucristú, te mee Xìtohó Jesucristú ndécú-gã sá cúú-xí Yá Ndiöxí.

Nàcuáa nduu chiuⁿ quide cue tée ní táuchíúⁿ Xìtohó Jesucristú càháⁿ tnúhu-gá

4 Te cada cuendá-ndó sã nchùhú dícó-ni cue tée xinu cuechi núú Xìtohó Jesucristú cúú-ndí, te chiuⁿ-áⁿ nì taxi Yá Ndiöxí quidè-ndí càháⁿ-ndí tnúhu sá nì cachí-gá yíyùhu ni cuu. ²Te xini ñuhu-xi sá ncháá ñáyiú ducaⁿ nì sáñaha Yá Ndiöxí chiuⁿ quidè-yu cada ndáá-yu cadá-yu chiuⁿ-áⁿ. ³Te yúhú ñá túú quide cuendá-í nùu nása nduu tnúhu càháⁿ-ndó cuendá-í nùu cùu-í tée vãha àdi ñá túú cùu-í. Te ñu-ni ducaⁿ ñà túú quide cuendá-í nùu nása-gá càháⁿ nchaa dava-gá ñáyiú cuendá-í. Te ni mèe-í ñá túú càháⁿ-í nùu cùu-í tée vãha àdi ñá túú cùu-í. ⁴Te sànuu iní-í sá ñà túú nã cúmàni-í núú Yá Ndiöxí, dico ñá díú sã xíãⁿ te cachí-í sá ñá túú cuèchi-í ndécú núú-gã, chi mee-gã náhá ndáá-gá te núu nása quide-í ndécú-í. ⁵Te nchòhó vá càháⁿ-gá-ndó sã ñà túú cundáá ñáyiú núú Yá Ndiöxí, chi vátá sàá-gá nduu cundáá cuèchi-yu. Te na sàá nduu quixi tucu Xìtohó Jesucristú te dàvã-áⁿ dàtúu-gá nchaa sá quidè-yu, nchaa sá ñà túú xini-ó quidè-yu vitna, te ducaⁿ dàtúu-gá nchaa nàcuáa sàni iní-yu. Te Yá Ndiöxí càháⁿ vãha-gá cuendá nchaa ñáyiú ní quide vãha. ⁶Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xìtohó Jesucristú, càcunehe-í té Àpolós ndìhi yúhú núú-ndó dànehé

ñàhà-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo cuendá ducaⁿ cùu-xi ììⁿ sá vǎha sá cúu-xí-ndó, ndìhi cuendá sá nchòhó canchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo mee-ni nchaa nacuáa yòdo tñuní núu tütú Yǎ Ndiòxí. Te ducaⁿ te vǎ cǎchí-ndó sǎ ììⁿ téé cǎháⁿ tñúhu Yǎ Ndiòxí ío-gǎ cǎhnu cuu-dé dǎcúúxí ìngǎ-dé. ⁷Te nchòhó vǎ cǎchí-ndó sǎ ío-gǎ cúnüu-ndo dǎcúúxí dǎva-gǎ ñáyüu chi Yǎ Ndiòxí ní quide-gǎ ní ngúndecu ndìhi-ndo nchǎa sá xíní tñuní-ndó. Te mee-gǎ ducaⁿ ñí quide-gǎ ¿Te ná cuendá nchòhó ducaⁿ quide cahnu-ndo mee-ndo? Te quide-ndo datná tñúhu sá méé-ndó ñí quide-ndo dùcaⁿ ní ngúndecu ndìhi-ndo nchǎa sá xíní tñuní-ndó.

⁸Te nchòhó quidé-ndó sǎ ñà túú tñàhí-gǎ ná cúmǎní-ndó núú Yǎ Ndiòxí, te quide-ndo sá ni ñíhí-ndó nchǎa sá cuíní-ndó núú-gǎ ndécú ndìhi-ndo, te sǎnuu sá cúu-ñǎ-ndó dǎtná cue téé yǐndaha ñáyüu, te nchúhú ñà túú cùu ììⁿnuu ndìhi ñaha-ndí xii-ndo quǐndaha ndìhi ñaha-ndí xii-ndo ñáyüu, ite vǎha-ni te núu dícó ndisa sá yǐndaha-ndo ñáyüu chi tñàhǎ nchúhú ní tñahǎ ndìhi ñaha-ndí xii-ndo quǐndaha-ó-yu te núu dícó cúu-xí ììⁿ sá ndàá dico ñǎhá! ⁹Te yúhú quidé cuendá-í sá nchúhú cue téé ní táuchíúⁿ Xítóhó Jesucristú cǎháⁿ tñúhu-gǎ núu ñáyüu ní cachí Yǎ Ndiòxí sá cúu-ndí cue téé ñà túú nàndíhi sá cúu-xí dǎva-gǎ ñáyüu. Te ní cachí tucu-gǎ sá cúu-ndí dǎtná cue ñáyüu sa ní tñahǎ òré cuú-xi quíhíⁿ nacháhu cuéchi-xi, te nchaa ñáyüu cuñúhu ñàhá-yu xii-ndí sá dúcǎⁿ ndòho-ndí, te tñahǎ nchaa espíritú cuñúhu ñaha-xi xii-ndí.

¹⁰Te cuendá sá xínú cuéchi-ndí núu Xítóhó Jesucristú, xǎⁿ cúu-ndí dǎtná cue téé ñà túú vǎdana nàndíhi sá cúu-xí ñáyüu. Te nchòhó quidé-ndó sǎ cúu-ndó ñáyüu ío túha ndècu ndìhi Xítóhó Jesucristú. Te ñáyüu cǎchí-yu sá nchúhú cúu-ndí cue téé ñà túú ndàcu cada ììⁿ sá cǎdá sǎ cúu-xí Yǎ Ndiòxí. Te nchòhó quidé-ndó sǎ cúu-ndó ñáyüu ío vǎha ndàcu quide ììⁿ sá sání ìní-ndó sǎ cúu-xí-gǎ. Te cue ñáyüu dǎquee tǐhú ñǎhǎ-yu xii-ndí, te nchòhó néhǎ-yu sá yǐñúhu núu-ndó. ¹¹Te nchúhú chi nchaa-ni nduu ío ndòho-ndí, chi xìhí-ndí docó, yìchí-ndí ndute, te ñà túú dǎó-ndí, te nchaa ñáyüu quide úhú ñǎhǎ-yu xii-ndí, te ni vèhe-ndí ñà túú ndèé cǎá cùndecu-ndí.

¹²Te ío ndòho-ndí quidé chüuⁿ-ndí ñíhí-ndí sá xéxí-ndí. Te cue ñáyüu xǐcuéhé ñǎhǎ-yu xii-ndí dico xǐcǎⁿ táhú-ndí núu Yǎ Ndiòxí cuendá-yu, te ñà cúu tñàhí quíní ndéé ñǎhǎ-yu xii-ndí dico quide cahnu ìní-ndí nchaa sá quidé ñàhá-yu. ¹³Te mee-ni tñúhu cuéhé tñúhu duha cǎháⁿ-yu cuendá-ndí dico sǎcahnu ìní-ndí te dǎsahú-ndí-yu mee-ni tñúhu vǎha. Te cǎchí-yu sá cúu-ndí dǎtná ììⁿ sá ñà túú-gǎ vǎdana nàndíhi, te nchaa-ni nduu ducaⁿ cǎháⁿ-yu xǎhǎⁿ-yu xii-ndí.

¹⁴Te yúhú duha cǎháⁿ-í núu tütú-a dǎsahú ñàhà-í xii-ndo, dico ñà díú tñúhu sá cúu cǎhaⁿ núu-ndó cǎháⁿ-í. Te duha cǎháⁿ-í dóho-ndo chi quide ìní-í sá sùúní dǎtná déhe mee-í cúu-ndó chi ío cùu ìní ñàhà-í xii-ndo. ¹⁵Te nchaa-o ndècu-o ichi Xítóhó Jesucristú vitna, dico yúhú cùu-í téé díhna nuu ñí dǎnehé ñàhá xii-ndo nacuáa ndüu tñúhu sá cǎháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó,

núu xíãⁿ cúu-í dàtná tǎtá-ndó. Te cuéi vâi vihi cue tée na quixi-güedé danèhé ñáhá-güedé xii-ndo tnúhu-gá dico ìⁿ ði-ni yúhú cúu-í tée díhna nuu-gǎ ní dánèhé ñáhá xii-ndo tnúhu-gá. ¹⁶Núu xíãⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sǎ cǎnchícúⁿ nihnu-ndo càda-ndo nchaa nacuáa quide-í.

¹⁷Te xíãⁿ núu sa ní tendaha-ǎ té Timúteú véxi coto ñaha-dé xii-ndo, te tée-áⁿ ò cùu iní-í-dé te quide ndáá-dé, te cùu-dé dàtná déhe-í chi yúhú ní sanu ichi-í-dé ichi Xítóhó Jesucristú, te tée-áⁿ cachí tnúhu-dé xii-ndo nchaa nacuáa quide-í ndécù-í ichi-gá. Te ðiu-ni nàcuáa na cǎchí tnúhu-dé-áⁿ ðiu-ni ducaⁿ quide-í nchaa xichi núú tàcá ñáyiú dàcuaha tnúhu Xítóhó Jesucristú. ¹⁸Te dava nchòhó ío quide cahnu-ndo mee-ndo chi sàni iní-ndó sǎ vǎ quíxí-gǎ-í quixi coto ñaha-ǎ xii-ndo. ¹⁹Dico núu mee Yǎ Ndiòxí ná cǎchí-gá te ío ndíhi quixi coto ñaha-ǎ xii-ndo, te dàvǎ-áⁿ quiní-í te núu nása quide nchaa ñáyiú ducaⁿ ò xíquide càhnu mee-xi-áⁿ ndécù-yu ichi Xítóhó Jesucristú. Te vǎ cádá cuèndá-í tnúhu càháⁿ-yu chi chùuⁿ quidé-yu cada cuèndá-í. ²⁰Te vitna yǎndaha ñaha Yǎ Ndiòxí xii-o, te chindee ñaha-gǎ xii-o quide-o nchaa sǎ vǎha sàni iní-ó quide-o te ñá ðíú mèe-ni sǎ càháⁿ-ó. ²¹Te ío chí cání iní núu ndédacàa sǎ vǎha-gǎ cada-í òré ná quéxió-í núú ndécú-ndó, núu sǎ ténàà ñáhà-í xii-ndo àdi sǎ càháⁿ ndíhi ñaha-ǎ xii-ndo ndíhi tnúhu vii tnúhu váha nàcuáa cutnùní iní-ndó sǎ cúú iní ñáhà-í xii-ndo.

Ìⁿ cuéchi càhnu vihi

5 Te yúhú sa ní níhí ndǎá-í tnúhu nàcuáa cùu ndecu-ndo,

chi ìⁿ tée ndècu ndíhi-ndo ndeca-dé nǎná chàhá-dé. Te xíãⁿ cúu-xí ìⁿ cuéchi càhnu vihi, chi ndéé nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi Yǎ Ndiòxí cǎchí-yu sǎ vǎ cúú tnàhí ducaⁿ càda-o. ²Te nchòhó ío quide cahnu-ni-ndo mee-ndo xíndecu-ndo! Te tǎu-ndó sǎ cùndìyí-ndó ndixi cuéchi iní-ndó sǎ dúcáⁿ cùu ndecu-ndo ni cuu! Te tée ducaⁿ quide-áⁿ xíní ñùhu-xi sǎ vǎ dàñá-gǎ-ndó nihí tnáhá ndíhi ñaha-dé xii-ndo ni cùu dico ñá túú dùcaⁿ quide-ndo. ³Te yúhú ñá túú ndècu ndíhi ñaha-í xii-ndo dico dàtná tnúhu sǎ ndécú ndíhi ñaha-í xii-ndo chi ducaⁿ-ni ò ñùhu iní ñáhà-í xii-ndo. Te yúhú cǎchí-í sǎ náchǎhu tée-áⁿ cuéchi-dé sǎ dúcáⁿ quide-dé, te ðiu-ni ducaⁿ càháⁿ-í núú-ndó te núu ðicó ndécú ndíhi ñaha-í xii-ndo. ⁴Te òré nǎtàcá-ndó càháⁿ ndíhi-ndo Yǎ Ndiòxí te ðiu-ni Xítóhó Jesucristú ñá túú dàña ndéé-gǎ chíndèe ñaha-gǎ xii-ndo, te òré-áⁿ cada-ndo nàcuáa cuení Xítóhó Jesucristú cada-ndo, te cada iní-ndó sǎ tnáhà-í ndécú ndíhi ñaha-í xii-ndo. ⁵Chi tǎu-xi sǎ tée ducaⁿ quide-áⁿ daquèe tíhú-ndó-dé, te ducaⁿ te sǎcuíhna dandòho ñaha-xi xii-dé cuéi na cùu-dé, dico na sǎá nduu te nduu tǎhú-dé cundecu-dé ndíhi Xítóhó Jesucristú.

⁶Te nchòhó ñá túú ndùu váha-xi sǎ cǎchí-ndó sǎ ò càhnu cuu-ndo. Te xíní-ndó sǎ cuéi luha-ni levadùrá ná quíhu yuchi cuáha pǎá dándàa-xi cuéi luha-ni nà quíhu te nihí-ni yuchi sàháⁿ ndoho-xi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchòhó chi núu ndècu ndíhi-ndo ìⁿ ñáyiú quide sǎ ñá túú vǎha te nchaa-ndo ñá

túú-gǎ cúú vǎha iní-ndó ndècu-ndo. ⁷Te xini ñuhu-xi sá cǎdá-ndó dàtná quidé cuè ñáyiú quide vico pascuá, chi ñá túú chihí-yu levadurá yuchi cuáha pǎá xéxi-yu nduu quidé-yu vico-áⁿ. Te sá quǐhu pǎá-áⁿ cada iní-ó sǎ cúú-xí nchàa sá cuèhé sá dúhá ñí xóo cada-ndo. Te vǎ cǎdá-gǎ-ndó ñí ìiⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyiú váha chi sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ndó. Te cue mbéé cue quití ní xóo cahni-güedé nduu pascuá cue quití-áⁿ cada iní-ó sǎ cúú-güèdi datná Xítóhó Jesucristú nàcuáa ní xihí-gǎ núú cùrúxí. ⁸Te núú xǐǎⁿ xíní ñuhu-xi sá vǎ cǎdá-gǎ-ndó ñí ìiⁿ sá cuèhé sá dúhá sǎ ñí xóo cada-ndo, te ni vǎ cúhúⁿ-gǎ iní-ndó te ni vǎ cǎdá-gǎ-ndó, te ni yùhu ni iní-ná-ndó càda-ndo mee-ni sá vǎha.

⁹Te tutú sá sà ní dáquixí-í ndaha-ndo ñí cachí-í sá vǎ ñihí tnáhá-ndó ndìhi cue ñáyiú ndècu ichi díí iní. ¹⁰Te sá dúcáⁿ cǎháⁿ-í núú tütú ní dáquixí-í ndaha-ndo te vǎ cǎní iní-ndó sǎ yùhú cǎchí-í sá vǎ cúú-gǎ tnahá tnúhu-ndo ndìhi cue ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, ndìhi ñáyiú ndècu ichi díí iní, ndìhi ñáyiú xiho nchaa sá ió ñuyúú, ndìhi ñáyiú dùhu sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-xi, ndìhi ñáyiú quide cahnu sá cǎchí-yu cùu ndióxí te ñá ndàá sá ndióxí cúú-xí chi dicó cue tée ñuyúú-a ní cadúha nchaa xǐǎⁿ, chi núú ducaⁿ na càda-ndo vǎ tnáhá tnúhu-gǎ-ndó ndìhí-yu te xini ñuhu-xi sá vǎ cùndècu-gǎ-ndó núú ndécú-yu. ¹¹Te ñá túú dùcaⁿ quee-xi nacuáa cǎháⁿ-í núú tütú-í, chi yùhú cǎchí-í sá vǎ cúú tnáhá tnúhu-ndo ndìhi ñáyiú cǎchí sá ndécú ichi

Xítóhó Jesucristú te ñá ndàá sá ndécú-yu ichi-gǎ. Te núú cùú-yu ñáyiú ndècu ichi díí iní, àdi cuú-yu ñáyiú xiho nchaa sá ió ñuyúú-a, àdi cuú-yu ñáyiú quide cahnu nchaa sá cǎchí-yu cùu ndióxí te ñá ndàá chi dicó cue tée ñuyúú-a ní cadúha nchaa xǐǎⁿ, àdi cuú-yu ñáyiú yiti yùhu-xi, àdi cuú-yu ñáyiú quǐhu, àdi cuú-yu ñáyiú dùhu sá ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-xi, te nchaa ñáyiú ducaⁿ cǎchí sá ndécú ichi-gǎ te ñá ndàá te ducaⁿ xǐquidé-yu, te ni vǎ cúú ñihí tnáhá-ndó ndìhí-yu caxi-ndo ndìhí-yu. ¹²⁻¹³Te ñá díú yùhú cúú-í tée cǎháⁿ cuendá nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú núú quide ndàá-yu àdi ñá túú quide ndàá-yu ndécú-yu, chi mee Yǎ Ndiöxí cǎháⁿ-gǎ te núú nása quidé-yu ndécú-yu. Dico nchòhó chi tàú-ndó càda cuendá-ndó núú nása quide cue ñáyiú ndècu ndìhi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú. Núú xǐǎⁿ xíní ñuhu-xi daquee tíhú-ndó tée ducaⁿ ñá túú quide váha ndècu ndìhi-ndo-áⁿ, te vǎ dáñá-gǎ-ndó ñihí tnáhá ndìhi ñaha-dé xii-ndo.

Nàcuáa tàú-xi cada ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú te núú ñá túú ndècu ndìhi váha tnáhá-yu

6 Te dava nchòhó òrè ñá túú ndècu ndìhi váha tnàha-ndo te cùyii-ndo cuáháⁿ-ndó núú cuè tée cùchiuⁿ ñá túú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú sàcáⁿ cuéchi-ndo, te ñá túú dùcaⁿ taú-xi cada-ndo chi núú cuè tée ndècu ichi-gǎ ducaⁿ tàú-ndó quǐhíⁿ-ndó cǎcáⁿ cuéchi-ndo. ²Te nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí sáá nduu cǎháⁿ-yu te núú ní quide ndàá

nchaa dava-gá ñáyiú àdi ñá túú ní quide ndáá-yu, te nchòhó tnàhá-ndó cùu-ndo ñáyiú ducaⁿ càháⁿ, te núu ducaⁿ te cutnùnì iní-ndó sá ndácú-ndó càda ndáá-ndó nchàa cuéchi sá ñá túú ùhú cundáá vitna ndècu-ndo ñuyíú-a. ³Te nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ndéé cue espíritú xínú cuéchi núú Yă Ndiöxí sáá nduu càháⁿ-ó te núu nása quide-xi ndecu-xi. iNúu xíãⁿ cútnùnì iní-ó sá úúⁿ-gă ndacu-o càda ndáá-ó nchàa cuéchi sá ìó ñuyíú-a! ⁴Te núu ìó dava-ndo ìó nása cùu ndecu-ndo te xínàá-ndó, te vâ quihíⁿ-ndó càcáⁿ cuéchi-ndo nũú cuè tée ndèhe-ndo sá ñà túú ndècu-güedé ichi Yă Ndiöxí, dico nchòhó chi da núú cuè tée-áⁿ cuáháⁿ-ndó sàcáⁿ cuéchi-ndo. ⁵Te duha càháⁿ-í cuendá cucahaⁿ núú-ndó chi ñá túú quide váha-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo. ¿Te náa dícó-nă ñá túú tnàhí ìⁿ tée cùtnunì iní-xi nàcuáa cada ndáá cuéchi-ndo ndècu ndihí-ndo ichi Xítóhó Jesucristú-ăⁿ? ⁶Te nchòhó, ñá túú quide váha-ndo, chi dava-ndo cuáháⁿ-ndó nũú cuè tée ñá túú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú sàcáⁿ cuéchi-ndo cuendá dava-gá cue ñáyiú ndècu ndihí-ndo ichi-gá.

⁷Te ñá túú quide váha-ndo sá dúcáⁿ nàa ndihí tnàha-ndo te cuáháⁿ-ndó sàcáⁿ cuéchi-ndo, te váha-gá sá cadá càhnu iní-ndó cuèi nándì na càda ñaha tnaha ñáyiú-ndo xìi-ndo cuèi dùhú-yu sá ndécú ndihí-ndo dico cada càhnu-ni iní-ndó. ⁸Dico nchòhó chi ñá túú quide càhnu iní-ndó chi da uuⁿ-gá ñá túú quide váha-ndo sàcúú-xí tnàha ñáyiú-ndo, chi cùu ùhú iní-ndó-yu, te dùhu-ndó-yu, te

ndéé méé-ndó nàcuáa ndècu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú ducaⁿ quide tnaha-ndo.

⁹Te nchòhó sa nàha-ndo sá ncháá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha vâ ndúú tãhũ-yu cundecú-yu núú ndécú Yă Ndiöxí táxí tnùnì-gá, núu xíãⁿ vâ cání iní-ndó sá ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu cundecú-yu ndihí-gá. Te ni cuè ñáyiú ndècu ichi díí iní, te ni cuè ñáyiú quide càhnu nchaa sá càchí-yu cùu ndiöxí te ñá ndàá chi dícó cue tée ñuyíú-a ní cadúha nchaa xíãⁿ, te ni cuè tée càháⁿ ndihí ñadìhí te ñá díú ñadìhí-güedé cúũ-yu, te ni cuè ñáyiú òhí càháⁿ ndihí tée te ñá díú yĩ-yu cùu-güedé, te ni cuè tée càháⁿ ndihí tnàha tée-xi, ¹⁰te ni cuè ñáyiú dùhu, te ni cuè ñáyiú xìho sá ndécú ndihí tnaha ñáyiú-xi, te ni cuè ñáyiú quihu, te ni cuè ñáyiú càháⁿ úhú, te ni cuè ñáyiú dánícuèhé tnàha ñáyiú-xi te dùhu ñahá-yu, te ni ìⁿ cue ñáyiú duha xĩquide vâ ndúú tãhũ-yu cundecú-yu núú ndécú Yă Ndiöxí táxí tnùnì-gá. ¹¹Te dava nchòhó ducaⁿ ní xóo cada-ndo ni cùu, te vitna ní cuu-ndo ñáyiú sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, te ní cuu-ndo ñáyiú cùu cuendá Yă Ndiöxí, te ní cuu tucu-ndo ñáyiú ñá túú-gă cuéchi-xi ndècu núú-gă. Te ducaⁿ ní quide ñaha Yă Ndiöxí xii-ndo sá vâha sá cuendá Xítóhó Jesucristú, te ní ngúndecu ndihí-ndo Espíritú Yă Ndiöxí.

Nàcuáa ndùu cuendá yiqui cùñú-ó

¹²Te càchí ñáyiú sá ncháá sá sání iní-ó cuu cada-o, te ndáá càháⁿ-yu dícó-ni sá ñá ncháá cùu-xi sá vâha sá cúú-xí-ó. Te núu cuiní nchaa sá

sání iní-ó-ǎⁿ taxi tnùnì ñáhá-xí te vǎ cádá-ó. ¹³Te nchòhó sa xìnì-ndó sǎ ncháá sǎ xéxí-ó cuǎnguee-xi xití-ó, te xití-ó nǐ cuáha tnàhí-xi sǎ cúhúⁿ ncháa sǎ cáxí-ó, dico xití-ó ndìhi ncháa sǎ xéxí-ó chi naa-xi. Te Xítóhó Jesucristú néhé cuendá-gá yìqui cùñú-ó, te ducaⁿ yìqui cuñú-ó cùu-xi cuendá-gá, te ñá túú ní cuáha yìqui cùñú-ó sǎ cùndècu-xi ichi díí iní. ¹⁴Te dàtná ní quide Yá Ndiòxí ní dándótó-gǎ Xítóhó Jesucristú ducaⁿ càda ñaha-gá xii nchoo tùcu chi dandòto ñaha-gá xii-o nǔu na cùú-ó, chi ndàcu-gá quidé-gǎ ncháa sǎ vǎha.

¹⁵Te nchòhó sa nàha-ndo sǎ yìqui cuñú-ó cùu-xi cuendá Xítóhó Jesucristú chi ìiⁿ-ni cùu-o ndìhi-gá, núu xíǎⁿ ñá túú tnàhí ndùu váha-xi cáháⁿ ndìhi-o ñáyiú ndècu ichi díí iní, chi yìqui cùñú-ó cùu-xi cuendá Xítóhó Jesucristú, te núu ducaⁿ na càda-o te cada iní-ó sǎ cuendá-ñá ñáyiú-ǎⁿ cúú yìqui cuñú-ó, núu xíǎⁿ ñá túú tnàhí ndùu váha-xi ducaⁿ càda-o. ¹⁶Te sa xìnì-ndó sǎ nǔu ìiⁿ tée na càháⁿ ndìhi-dé ìiⁿ ñadìhí ndécú ichi díí iní te cada iní-ó sǎ ííⁿ-ná yìqui cùñú cúú-yu. Te ducaⁿ càháⁿ-xi núu tütú Yǎ Ndiòxí núu càchí-xi: “Íⁿ tée na càháⁿ ndìhi-dé ìiⁿ ñadìhí te ìiⁿ-ná yìqui cùñú cúú-yu”, duha càchí-xi. ¹⁷Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ncháa ñáyiú tnàhá tnúhu ndìhi Xítóhó Jesucristú, chi ìiⁿ-ná cúú-yu ndìhi-gá.

¹⁸Te núu xíǎⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sǎ vǎ cùndècu-ndo ichi díí iní, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te ñá túú tnàhí sǎ vǎha cùu-xi sǎ cúú-xí yìqui cuñú-ndó chi ío dàcuíta nihnu-xi yìqui cùñú-ndó. Te ncháa dava-gá

sǎ cuèhé sǎ dúhá ñà túú quide-xi yìqui cuñú-ndó dàtná quidé xíǎⁿ. ¹⁹Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó sǎ yìqui cuñú-ndó cùu-xi datná ìiⁿ vehe núu ndécú Espíritú Yǎ Ndiòxí. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu yìqui cuñú-ndó chi ndècu-ndo ndìhi Espíritú-gá. Te mee-gǎ ní taxi-gá Espíritú-gá ndécú ndìhi-ndo, te ñá díú mèe-ndo cuu cuendá-ndó mèe-ndo chi Yá Ndiòxí cúú cuendá ñáhá-gǎ xii-ndo. ²⁰Te ducaⁿ cùu-ndo ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiòxí chi Xítóhó Jesucristú ní nacháhu-gá ncháa yíca cuèchi-ndo. Te núu xíǎⁿ xíní ñùhu-xi sǎ ñìhí ní ndúú-ndó càda-ndo nacuaá cuu càhnu Yá Ndiòxí, te ducaⁿ tàú-xi cada-ndo chi espíritú-ndó ndìhi yìqui cuñú-ndó cùu-xi cuendá-gá.

Sáhú sǎ cúú-xí ñáyiú ní tnándaha

7 Te ní quexio tutú sǎ nǐ dáquixí-ndó ndàha-í, te vitna na càchí tnúhu-í xii-ndo cuendá tnúhu càháⁿ-ndó nǔu tütú-ndó. Te váha cada-xi te núu vǎ cándèca tée ñadìhí, te ducaⁿ-ni vǎha cada-xi te núu ñáyiú òhí vǎ cándècá-yu tée. ²Te dicó-ni sǎ nǔu ducaⁿ na càda-ndo te dava-ndo càni iní-ndó cùndecu-ndo ichi díí iní. Núu xíǎⁿ xíní ñùhu-xi sǎ ncháá cuè tée ndi dííⁿ cùndecu ñadìhí-güedé, te ducaⁿ-ni tùcu ncháa cue ñáyiú òhí ndi dííⁿ cùndecu yíi-yu. ³Te càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ ncháá cuè tée vǎ cúú càchí-güedé sǎ vǎ cúú càháⁿ ndìhi-güedé ñadìhí-güedé, te diu-ni ducaⁿ cuè ñáyiú òhí tucu, vǎ cúú càchí-yu sǎ vǎ cúú càháⁿ ndìhi-yu yíi-yu. ⁴Te ncháa cue ñáyiú òhí chi ñá díú mèe-ní-yu cùu cuendá-yu

yiqui cùñú-yu chi tnàhá cúú cuendá yíi-yu, te ducaⁿ-ni nchàa cue tée tucu chi ñá díú-ní mèe-güedé cúú cuendá-güedé yiqui cùñú-güedé chi tnàhá cúú cuendá cue ñadìhí-güedé. ⁵Te cue tée vá cúú càchí-güedé sá vǎ cúú cǎháⁿ ndìhí-güedé ñadìhí-güedé. Te ni cuè ñáyiú dìhí vá cúú càchí-yu sá vǎ cúú cǎháⁿ ndìhí-yu yíi-yu. Àdi te núú ní ndatnúhu-yu sá vǎ dúcáⁿ càdá-yu ìiⁿ úú nduu cuendá sá cuìní-yu ío cǎháⁿ ndìhí-yu Yá Ndiòxí, dico nà yáha núú ná daha nduu ducaⁿ ní ndatnúhu-yu sá vǎ dúcáⁿ càdá-yu te naníhí tnàhá tùcú-yu, chi núú ñáhá te cudana te vá cuácàhnu iní-yu te sácúíhna dacàháⁿ ñáhá-xí xii-yu cadá-yu sá ñà túú tàú-yu cadá-yu.

⁶Te tnúhu cǎháⁿ-í-a quèe-xi sá tée ndìhí ñadìhí cuu candeca tnàhá-yu dico ñá túú quide yica-í sá dúcáⁿ càdá-yu. ⁷Te yúhú sání iní-í sá núu dicó sá cúú te nchaa-ndo cùndecu-ndo datná ndécù-í, dico ñáhá chi mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá nàcuáa nduu táhú-ó ìiⁿ ìiⁿ-o cundecu-o, chi dava-o ní cutáhú-ó núú-gǎ sá cùndècu ñadìhí-ó te dava-o ñáhá. ⁸Te càchí tnúhu-í xii nchòhó cue tée vátá nihí-gá ñadìhí-xi sá vǎha-gá sá núu vá cùndècu ñadìhí-ndó dàtná yúhú. Te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiú dìhí ñáyiú vátá nihí-gá yii-xi sá vǎha-gá sá núu vá cùndècu yii-ndo. Te diu-ni duha cǎháⁿ-í sá cúú-xí nchàa nchòhó ñáyiú dìhí ní quendóo quèe sá vǎha-gá sá núu vá cándèca-gá-ndó tée. ⁹Te càchí tnúhu-í xii nchaa-ndo sá núu xito-ndo sá vǎ cùndèe iní-ndó cùndecu mee-ndo te vǎha-gá sá núu

tnándaha-ndo, te ñá díú sá mée-ní càni cuehé cani duha iní-ndó cùndecu-ndo.

¹⁰Te nchaa nchòhó ñáyiú sa ní tnándaha cǎháⁿ-í dóho-ndo, te ñá díú mèe-í duha càhu iní-í cǎháⁿ-í dóho-ndo chi Xítóhó Jesucristú ducaⁿ dàcahu iní ñáhá-gǎ xii-í, chi mee-gǎ cuìní-gá cada-ndo nàcuáa na cǎháⁿ-í-a. Te nchaa nchòhó cue ñáyiú dìhí cǎháⁿ-í dóho-ndo sá vǎ dáñá-ndó yii-ndo. ¹¹Te núú ìo dava-ndo sá ní dáñá-ndó yii-ndo, te xini ñuhu-xi sá vǎ cándèca-gá-ndó tée, chi cundecu mee-ñá-ndó àdi núú ñáhá te naqueheⁿ tucu-ndo tée ní cuu yii-ndo. Te nchaa nchòhó cue tée ndècu ñadìhí-xi cǎháⁿ-í dóho-ndo sá vǎ dáñá-ndó ñáyiú cùu ñadìhí-ndó.

¹²Te tnúhu na cǎháⁿ-í-a cùu-xi sá ní sani iní mèe-í te ñá díú tnúhu sá ní cachí Xítóhó Jesucristú cǎháⁿ-í cúú-xí. Te núu dava nchòhó cue tée ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ndécá-ndó ñáyiú dìhí ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá, te vá dáñá-ndó-yu te núu cùu vǎha iní-yu ndèca ñáhá-yu xii-ndo. ¹³Te núu dava nchòhó cue ñáyiú dìhí ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ndécá-ndó cuè tée ñá túú ndècu ichi-gá te vá dáñá-ndó-güedé te núu cùu vǎha iní-güedé ndécá ñàha-güedé xii-ndo. ¹⁴Te núu ìiⁿ tée ñá túú sàndáa iní-dé Xítóhó Jesucristú te ñadìhí-dé sàndáa iní ñáhá-áⁿ xii-gá, te tée-áⁿ ní cuu-dé ìiⁿ tée sa ní cuyatni tnahá tnúhu ndìhí ñàha xii-gá sá cuendá ñadìhí-dé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu tucu ñadìhí ñá túú sàndáa iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú te yii-aⁿ sàndáa iní ñáhá-dě xii-gá,

te ñaha-áⁿ sa ní cuyatni tnahá tnúhu-aⁿ ndihi-gá sá cuendá yii-aⁿ, te ñu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu cue landú-yu chi sa ní cuyatni tnahá tnúhu-güexi ndihi-gá. Te núu vá dúcáⁿ cùu te cue landú-yu-áⁿ ño xica cùndecu-güexi núu-gã. ¹⁵Te núu ñiⁿ téé ñá túú sãndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú cuiní-dé dañá tñaha-dé ndihi ñadìhí-dé ñaha sãndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú, te ñu-ni na càda-dé nàcuáa sàni iní-dé. Te ñu-ni ducaⁿ tucu te núu ñadìhí ñaha ñá túú sãndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú cuiní-aⁿ dañá-aⁿ téé sãndáá iní ñáhá xii-gá, téé cùu yii-aⁿ te ñu-ni na càda-aⁿ nacuáa sàni iní-aⁿ. Chi téé sãndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú ñá túú tàù-dé cada yica-dé ñadìhí-dé cundecu ndihi ñaha-aⁿ xii-dé te núu ñá túú cuiní-aⁿ. Te ñu-ni ducaⁿ ñadìhí ñaha sãndáá iní ñáhá xii-gá ñá túú tàù-aⁿ cada yica-aⁿ cundecu ndihi ñaha yii-aⁿ xii-aⁿ te núu ñá túú cuiní-dé cundecu ndihi ñaha-dé xii-aⁿ, chi Yá Ndiöxí cuiní-gá sá ncháá nchò ñáyiu ndècu ichi-gá cundecu váha-o vã nàá-ó. ¹⁶Chi cue téé sãndáá iní tnúhu Xítóhó Jesucristú ñá túú cùnuni iní-güedé te núu ndacu-güedé canu ichi-güedé ñadìhí-güedé ichi-gá àdi ñáhá te núu ñá túú sãndáá iní ñáhã-yu xii-gá, te ducaⁿ-ni cuè ñáyiu ñihí sãndáá iní tnúhu Xítóhó Jesucristú ñá túú cùnuni iní-yu te núu ndacú-yu canu ichí-yu yii-yu ichi-gá àdi ñáhá te núu ñá túú sãndáá iní ñáhá-güedé xii-gá.

¹⁷Te duha na càchí tnúhu-í xii-ndo, nchaa chiúⁿ ní nduu

táhú-ndó núú Yá Ndiöxí quidé-ndó ndèé cùtnahá ní cáháⁿ ñáhá-gã xii-ndo ní natuha-ndo ìchi-gá te ñu-ni chiúⁿ-áⁿ cada-ndo cùndecu-ndo. Te nchaa xichi núú tàcá ñáyiu dàcuaha tnúhu-gá ñu-ni duha càháⁿ-í dóho-yu. ¹⁸Te nchaa cue téé ndècu seña ñii-xi dàtná ní cachi ndíi Moisés, cue téé ní cáháⁿ Yá Ndiöxí ndécú ìchi-gá, te ñu-ni ducaⁿ cùnduu-güedé cundecu-güedé, te nchaa cue téé ñá túú ndècu seña ñii-xi ní cáháⁿ-gá cundecu ichi-gá, ñu-ni ducaⁿ cùnduu-güedé cundecu-güedé vá cuãha-güedé seña ñii-güedé. ¹⁹Te ñiⁿ-ni cùu-xi cuéi na cuãha-o seña ñii-o àdi vá cuãha-o. Te sá ño-gá xíní ñùhu-xi cada-o xíãⁿ cúú-xí sã cadá-ó nchaa nacuáa cuiní Yá Ndiöxí. ²⁰Chi xini ñuhu-xi sá cùndècu-ni-o datná ndécú-ó cùtnahá ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí xii-o ní ngùndecu-o ìchi-gá. ²¹Te núu cùu-ndo ñáyiu ñá túú tñahí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi cùtnahá ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí xii-ndo, te ñá túú ñá cani iní-ndó, dico núu dàña ñaha patróóⁿ-ndó quèe-ndo núú chíúⁿ-ndó te váha-ni quee-ndo núú chíúⁿ-ndó. ²²Te sátá ní cáháⁿ ñáhá Xítóhó Jesucristú xii nchòhò ñáyiu ducaⁿ ñà túú tñahí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi-áⁿ, te ní cuu-ndo dàtná ñáyiu dàñá quèe núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi sá cúú-xí-gã, te ducaⁿ chi ñá túú-gã ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha. Te nchòhò ñáyiu dàñá quèe núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi cùu-ndo datná ñáyiu ñá túú tñahí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi sá cúú-xí Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ chi xinu cuechi-ná-ndó

núu-gă. ²³Te Yá Ndiöxí ní nduu cuendá ñáhá-gă xii-o chi Xítóhó Jesucristú ní nacháhu-gá nchaa yíca cuèchi-o sá ndécú núu Yá Ndiöxí ní cùu, te vá dáñá-ndó sá tnàha ñáyi-ndo nàdatuhú iní ñáhá-yu xii-ndo vǎ cúnú cuèchi-ndo núu Xítóhó Jesucristú nàcuáa tàu-xi cunduu. ²⁴Te núu xíǎⁿ càchí tnúhu-í xii nchaa nchòhó ñáyi-ndo ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú sá cùndècu-ni-ndo datná-ni ndècu-ndo ndéé cùtnàhá ní cáháⁿ ñáhá-gă xii-ndo, te ðiu-ni ducaⁿ cùndecu-ndo ichi-gá.

²⁵Te càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sá Xítóhó Jesucristú ñá túú càchí tnúhu-gá xii-í núu nása cáháⁿ-í cuendá nchaa ñáyi-ndo vátá tnàndaha-gá. Te duha sàni iní-í cáháⁿ-í cuendá-yu, te nchòhó cuu quíndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-í chi Xítóhó Jesucristú chíndèe chítuu ñaha-gă xii-í. ²⁶Te yúhú càchí-í sá sá cuendá nchaa tnúndòhó tnúhu ndàhú ío ñuyú-a vitna, te váha-gá sá ncháá ñáyi-ndo te núu nása xíndecú-yu te ducaⁿ-ni na cùndecú-yu. ²⁷Te nchaa cue téé ndècu ñadìhí-xi te ducaⁿ-ni na cùndecu-güedé ndìhí-yu, te nchaa cue téé ñá túú ñadìhí-xi te ducaⁿ-ni na cùndecu-güedé vá ndúcú-güedé ñadìhí-güedé. ²⁸Dico nchaa cue téé na ndècu ñadìhí-xi te ñá díú ìⁿ cuèchi cùu-xi sá dúcáⁿ ná ndècu-güedé ñadìhí-güedé, te ðiu-ni ducaⁿ cùu tucu cue ñáyi-ndo ðìhí te núu na ñìhí-yu yí-yu chi ñá díú ìⁿ cuèchi cùu-xi sá dúcáⁿ ñìhí-yu yí-yu. Te núu cue téé na ñìhí-güedé ñadìhí-güedé te nándi ndohó-yu cùndecú-yu ñuyú-a, te

núu xíǎⁿ duha càháⁿ-í cuendá sá vǎ ndúcú-güedé ñadìhí-güedé cuendá sá vǎ ndòhò-yu.

²⁹Te nchaa nchòhó ñáyi-ndo ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú na càchí tnúhu-í xii-ndo sá ñá túú-gá vǎi nduu cumání te quixi tucu Xítóhó Jesucristú, núu xíǎⁿ xíní ñùhu-xi sá ndéé vitna ngüfta nchaa cue téé ndècu ñadìhí-xi cada-güedé chiⁿ Xítóhó Jesucristú, te cada-güedé dátá sá ñá túú ñadìhí-güedé. ³⁰Te nchaa ñáyi-ndo ndìhú iní-xi te na càda-ní-yu sá ñá túú ndìhú iní-yu cadá-yu chiⁿ Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyi-ndo cùdíí iní-xi te na càda-ní-yu sá ñá túú cùdíí iní-yu cadá-yu chiⁿ-gá, te nchaa ñáyi-ndo ndècu ndìhi nándi sá ndécú ndìhi te na càda-ní-yu sá ñá túú ñá ndécú ndìhí-yu cadá-yu chiⁿ-gá. ³¹Te nchaa ñáyi-ndo nèhe chiⁿ nchaa sá ío ñuyú-a te na càda-ní-yu cuendá sá ñá túú ñá néhé chiⁿ-yu cadá-yu chiⁿ Yá Ndiöxí, chi nchaa sá ío ñuyú-a sa ñùhu-xi ichi cuáháⁿ-xi núu ndìhí ñìhnu-xi.

³²Te cuíní-í sá vǎ cùhúⁿ ñì-ndó nándi sá ío ñuyú-a, te ni ñá túú tnàhí ná caní iní-ndó cùndecu-ndo, chi nchaa cue téé ndècu ichi Xítóhó Jesucristú xíndecu mee ío ñùhu iní-güedé cada-güedé chiⁿ-gá nàcuáa cudìu-güedé núu-gá. ³³Te nchaa cue téé sa ndècu ñadìhí-xi cue téé ndècu ichi-gá ñùhu iní-güedé nàcuáa cada-güedé cùndecu-güedé ñuyú-a cuendá ducaⁿ cùdiu-güedé núu ñadìhí-güedé. ³⁴Te ðiu-ni ducaⁿ cùu tucu cue ñáyi-ndo ðìhí chi ñá túú ìⁿ-ni cuu ñáyi-ndo sa ndècu yí-xi ndìhi ñáyi-ndo vátá cùndecú-gá yí-xi, chi

ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú ñá túú ndèca tée ío ñùhu iní-yu cadá-yu chiúⁿ-gá nàcuáa ñihí ní ndúú-yu cundecu yiñùhú-yu núú Yá Ndiòxí, dico cue ñáyiú ðihí ndécá tée ndècu ichi-gá ío ñùhu iní-yu nàcuáa cundecú-yu ñuyíú-a cuèndá cudúú-yu núú yíí-yu.

³⁵Te duha càháⁿ-í cuèndá cúú-xí ìⁿ sá vâha xii-ndo, te cudúú núú tnáhá-ndó, te cuu-ndo ñáyiú cada ndáá núú Xítohó Jesucristú, te mee-ni-gã cuhuⁿ iní-ndó. Te ñá díú sã dúhá càháⁿ-í te quide yica-í sá cadá-ndó nàcuáa càháⁿ-í.

³⁶Te núú ío dava-ndo sàni iní-ndó sã ñà túú ndùu váha-xi sá ìo cuu sacuéhé ðèhe yoco-ndo cundecú-yu ña, te núú sàni iní-ndó sã vâha-gá candecá-yu tée te cada-ndo nàcuáa sàni iní-ndó, chi ñá díú ìⁿ cuéchi cùu-xi. ³⁷Te núú dava-ndo ndècu ðèhe yoco-ndo, te vá yõ ìⁿ cada yica ñaha xii-ndo sá cándecá-yu tée. Te núú mee-ndo sàni váha iní-ndó nàcuáa cada-ndo, te núú vá dásáⁿ-ndó ðèhe yoco-ndo càndeca ñaha tée te quide váha-ndo sã dúcáⁿ quide-ndo. ³⁸Te nchaa ñáyiú dàsaⁿ ðèhe yoco-xi càndeca ñaha tée te váha-ni quidé-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú dàsaⁿ ðèhe yoco-xi càndeca ñaha tée te váha-gá tucu quidé-yu sá dúcáⁿ quidé-yu.

³⁹Te nchaa ñáyiú ðihí ndécú yìi-xi xini ñuhu-xi sá cundècu-ní-yu ndìhi yíí-yu nini ndècu vívú-güedè chi ducaⁿ càháⁿ tnúhu sá dãnèhé ñáhá xii-o nacuáa cada-o cundecu-o, dico núú na cùú-güedé te cuu naquehéⁿ-yu ingá tée candecá-yu ðicó-ni sá ðiú-ni tée ndècu ichi Xítohó Jesucristú. ⁴⁰Te yúhú sání

iní-í sá ìo-gá váha cundecú-yu te núú vá nánducú-yu ingá tée candecá-yu, te duha càháⁿ-í chi Espíritú Yá Ndiòxí ducaⁿ dàcahu iní ñáhá-xí xii-í càháⁿ-í.

Cuèndá nchaa sá nchító-ó sãñaha ñáyiú ndùu táhú nchaa sá càchí-yu cùu ndiòxí

8 Te vitna na càháⁿ-í cuèndá nchaa sá nchító-ó sãñaha ñáyiú ndùu táhú nchaa sá càchí-yu cùu ndiòxí te ñá ndáa chi ðicó ndaha cue tee ñuyíú-a ní cuáha nchaa xíáⁿ. Te nchoo sa cùtnuní váha iní-ó cuèndá nchaa xíáⁿ, ðicó-ni sá cuèndá nchaa sá cùtnuní váha iní-ó xíáⁿ quidé càhnu-o mee-o, dico núú cùu iní-ó tnàha ñáyiú-o te canu ichi-ò-yu ichi váha. ²Te núú dava-ndo sàni iní-ndó sã tũha-ndo dico cùu-ndo ñáyiú vátá cùtũha-gá nàcuáa tàú-xi cunduu. ³Te núú nchòhó cúú iní-ndó Yá Ndiòxí te mee-gã càháⁿ-gá sá cúú-ndó ñáyiú cùu cuendá-gá.

⁴Te vitna na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa ndùu cuendá nchaa sá nchító-ó sãñaha ñáyiú ndùu táhú nchaa sá càchí-yu cùu ndiòxí te ñá ndáa chi ðicó ndaha cue tée ñuyíú-a ní cuáha nchaa xíáⁿ. Te nchoo cùtnuní iní-ó sã ncháá sã càchí ñáyiú cùu ndiòxí cadũha-yu ñuyíú-a ñá túú cùu-xi ndiòxí, chi ìⁿ ðii díí-ni Yá Ndiòxí ndécú. ⁵Te cue ñáyiú ñuyíú-a càchí-yu sá cuèi andiú te cuèi ñuyíú-a ndècu titní ndiòxí. Te ndáa sá ndèni ní cuu ndècu espíritú sá càchí ñáyiú cùu ndiòxí te ñá ndáa sá ndiòxí cúú-xí, te nchaa xíáⁿ táxi tnuní ñáhá-xí xii-yu. ⁶Te nchoo cùtnuní ndáa iní-ó sã ìⁿ ðii

díí-ni Yá Ndiöxí ndécú te diu-gá cúú-gă Tăťá-ó, te nchoo cùu-o ñáyiú cùu cuendá-gá. Te diu-ni mee-gă ní táúchíúⁿ-gă ní cuáha nchaa sá ló ñuyíú-a, te cùtnuní tucu iní-ó sá ìⁿdii díí-ni Xítóhó Jesucristú ndécú, te Yaá-áⁿ ñí quide-gá nchaa chiúⁿ ní táhú Dütú Ndiöxí ní cadúha-gá nchaandí túhú sá ló ñuyíú. Te diu-ni mee Xítóhó Jesucristú quidé ndècu-o ichi-gá vitna.

⁷Te ñá ncháá nchòhó ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú cùtnuní iní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu cáháⁿ-í. Chi sa ní cáaⁿ-ndo quide cahnu-ndo nchaa sá cächí-yu cùu ndiöxí ní cùu. Te cuendá xǎⁿ ñúu nàqueheⁿ-ni-ndo nchaa sá nchító-ó ndùu táhú nchaa sá cächí-yu cùu ndiöxí-áⁿ xéxí-ndó, te sàni-ni iní-ndó sá quidé cahnú-ndo nchaa sá cächí-yu cùu ndiöxí-áⁿ te ñá ndàá sá ndiöxí cúú-xí. Te núu sàni iní-ndó sá ñà túú vâha caxi-ndo sá dúcáⁿ ndùu táhú-xi-áⁿ te xèxi-ndo te xǎⁿ ñà túú cùu váha iní-ndó cuendá sá dúcáⁿ quide-ndo. ⁸Te ñá díú nchàa sá xéxí-ó quide-xi cudíu-o núú Yă Ndiöxí, chi ìⁿ-ni quide-xi cuéi na caxi-o àdi vá caxí-ó chi ni ìⁿ sá caxí-ó vă chíndèe ñaha-xi cudíu-o núú Yă Ndiöxí. Te cuéi vá caxí-ó dico ñá díú xǎⁿ cada sá vă cùdù-o núú-gă. ⁹Te cuu-ni caxi-ndo nchàa nání nihí-ndó. Te dicó-ni sá càda cuendá-ndó sá ñà díú cuendá sá xéxí-ndó-áⁿ cuíta nihnu dava ñáyiú ndècu ndihi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú cadá-yu nándí sá cadă-yu nàcuáa vá cúú vâha iní Yă Ndiöxí chi ñáyiú-áⁿ ñà túú cùtnuní iní-yu. ¹⁰Te nchòhó ñáyiú xiní váha cuendá nchaa sá cächí-yu

cùu ndiöxí, te núu na quèhíⁿ-ndó ñúú ndécú nchàa xíaⁿ te ngóo-ndo caxi-ndo nchaa sá ñí cutáhú-xi, te quini ñáyiú ndècu ndihi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, ñáyiú vátá cùtnuní-gá iní-xi nàcuáa ndùu cuendá nchaa sá dúcáⁿ cächí-yu cùu ndiöxí-áⁿ, te cuéi sàni iní-yu sá ñà túú quide váha-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo te cudana te cada yicá-yu caxí-yu tnàhá-yu nchaa sá dúcáⁿ ñí nduu táhú nchaa sá cächí-yu cùu ndiöxí-áⁿ te ñá ndàá sá ndiöxí cúú-xí. ¹¹Te núu ducaⁿ cùtnuní iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá nchaa xǎⁿ te ducaⁿ quide-ndo, te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ te dàcuíta nihnu-ndo dâva-gá ñáyiú ndècu ndihi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, ñáyiú vátá cùtnuní-gá iní-xi nàcuáa ndùu cuendá nchaa xǎⁿ, te diu cuendá tnàhá ñáyiú-áⁿ ñí xíhí Xítóhó Jesucristú. ¹²Te sá dúcáⁿ quide-ndo-áⁿ cúú-xí ìⁿ cuéchi núú Xítóhó Jesucristú, chi quide-ndo nacuáa xínu iní-yu cadá-yu ìⁿ sá sání iní-yu ñà túú vâha, núu xǎⁿ ñà túú quide váha-ndo sá cúú-xí-yu. ¹³Te núu yúhú cùtnuní iní-í sá sá cuendá ìⁿ sá caxí-í te ngóo ìⁿ ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú cadá-yu ìⁿ sá vă cúú vâha iní Yă Ndiöxí, te váha-gá sá vă caxí-gă-í xǎⁿ cuendá sá vă cadă-yu ìⁿ sá vă cúú vâha iní-gá.

Nchaa sá cúú càda cue téé ní táúchíúⁿ Xítóhó Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá

9 Te yúhú chi cuu cada-í nchaa sá sání iní-í, chi tnàhá-í ní táúchíúⁿ Xítóhó Jesucristú cáháⁿ-í tnúhu-gá núú ñáyiú. Te yúhú ní xiní núú-í Xítóhó Jesucristú Yaá cúú

Xítóhó-ó te nchòhó cúú-ndó ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá sá càháⁿ-í te ducaⁿ chi ndècu ndìhi-í-gá. ²Te ìò dava ñáyiú ñá túú sándáá iní-yu sá Xítóhó Jesucristú ní táúchíúⁿ-gá càháⁿ-í tnúhu-gá, dico nchòhó chi cùtnuní ndáá iní-ndó sá díú-gá ní tendaha ñàha-gá xii-í xícá cùu-í càháⁿ-í tnúhu-gá, te ducaⁿ chi yúhú ní càháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó te ní sándáá iní-ndó-gá te xíáⁿ cùtnuní sá díú-gá ní tendaha ñàha-gá xii-í xícá cùu-í càháⁿ-í tnúhu-gá núú ñáyiú.

³Te duha ndùu tnúhu càháⁿ-í cuendá cundedóho nchaa ñáyiú sàtnuhu ñaha xii-í. ⁴Chi yúhú cuu-ni caxi-í nchaa núú sá cúú càxi-o na taxi ñáyiú. ⁵Te cuu-ni cundecu ñadìhí-í te caca ndeca-í-yu nchaa núú xícá cùu-í càháⁿ-í tnúhu Yá Ndiòxí dàtná quidé dàva-gá cue tée càháⁿ tnúhu-gá, ndìhi cue tée cùu ñaní Xítóhó Jesucristú, ndìhi té Pèlú. ⁶Te tnàhá yúhú ndìhi té Bèè cuu dañá-ndí chùuⁿ quide-ndí te cada-ndí dàtná xíquide dava-gá-güedé càháⁿ-güedé tnúhu Xítóhó Jesucristú. ⁷Te nchoo xìní-ó sá ncháá cuè sandadú dacuitíí sá ñúhú yáhu-güedé xínú cuèchi-güedé, te ñá túú dicó ducaⁿ xínu cuechi-güedé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu tucu ñáyiú xítu ìíⁿ sá xítú chi dacuitíí ñihí-yu ìíⁿ sá xítú-yu xèxí-yu, te ñá díú dicó ducaⁿ xítú-yu. Te ducaⁿ cùu tucu cue tée cùu toli chi quìhni-güedé dícu quiti xito-güedé xìhi-güedé te ñá túú dicó ducaⁿ xito-güedé-dí. ⁸Te vá cání ìní-ndó sá sá dúhá càháⁿ-í te càhu ìní mèè-í duha càháⁿ-í, chi tnúhu càháⁿ-í-a ìíⁿ-ni quèè-xi ndìhi tnúhu ní càháⁿ ndíi Moisés. ⁹Chi ndíi-áⁿ

ní chídó tnùní ndíi núú tütú ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiòxí xii ndíi, te càchí-xi: “Vá chíhí-ndó ñunu yuhu ndicutu oré dánchezí-dí triú”, duha càchí-xi núú tütú ndíi. Te ñá díú sá dúcáⁿ ní càháⁿ Yá Ndiòxí te càháⁿ-gá mee-ni cuendá ndicutu-áⁿ. ¹⁰Chi ní càháⁿ-gá cuendá nchoo cuè ñáyiú ndècu ichi-gá, te ndáá sá díú cuendá-ó dùcaⁿ ní càháⁿ-gá. Te nchaa cue tée xítu chihi tatá sàni ìní-güedé sá díú tàtá chíhí-güedé-áⁿ cuu sá caxí-güedé, te ñu-ni ducaⁿ cùu tucu cue tée xìcani triú chi càni-güedé cuendá quee caxi-güedé. ¹¹Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchúhú cue tée càháⁿ tnúhu Xítóhó Jesucristú, chi dànehé ñáhá-ndí xii-ndo cuendá nchaa sá vǎha quide ñaha Yá Ndiòxí xii-o, núú xíáⁿ dai tàù-xi sá nchòhó chindee ñàha-ndo xii-ndí ñuu ná cúú sá xíní ñùhu-ndí. ¹²Te núu dava cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí chíndèe-ndo-güedé, te uuⁿ-gá ducaⁿ tàù-ndó chíndee-ndo nchúhú cue tée ní sanu ichi ñaha xii-ndo ichi-gá.

Te cuèi tàù ndisa-ndo sá chíndèe ñaha-ndo xii-ndí dico ñá túú dùcaⁿ caháⁿ-ndí núú-ndó càda-ndo, te quide cahnu ìní-ndí cuèi nándí sá tá yáha-ndí véxi. Te ducaⁿ quide-ndí cuendá sá ñà túú ñà cani ìní ñáyiú cuendá-ndí te ducaⁿ cuita cuténuu-gá tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó quíhíⁿ. ¹³Te nchòhó xìní-ndó sá ncháá cuè tée xínu cuechi veñúhu ñu-ni xíáⁿ ñihí-güedé xéxí-güedé, te ñu-ni cue tée-áⁿ xínú cuèchi-güedé núú xìhí quiti ndùu tàhú Yá Ndiòxí, te ñu-ni xíáⁿ ñihí tucu-güedé sá xéxí-güedé. ¹⁴Te ñu-ni ducaⁿ sàtnahá-xi cùu

nchúhú cue tée càháⁿ tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, chi Xítóhó Jesucristú ní cachí-gá sá dífú-ní cuèndá chiúⁿ quide-ndí níhí-ndí caxi-ndí. ¹⁵Te ñá íⁿ ndùu càháⁿ-í núú-ndó càda-ndo nacuáa tàù-xi cunduu sá cúú-xì-í, te vâ cání iní-ndó sã sà dúhá càháⁿ-í te ìⁿ sá xìcáⁿ-í núú-ndó. iChi cuèi na cùú-í sá ndòhò-í te ñá dífú sã càháⁿ ñáyiú sá sã cuèndá sá càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú nihí-í xéxì-í!

¹⁶Te yúhú ñá túú quide cahnú-í mèe-í sá càháⁿ-í tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, chi tàù tnàhá-í sá cáda-í chi ducaⁿ ñí cachí Yã Ndiöxí cada-í. iTe ndàhú ní cuu yúhú te núu vâ càháⁿ-í tnúhu-áⁿ! ¹⁷Te ñá túú càháⁿ-í tnúhu-gá sá cúú ìní mèe-í chi mee-gã ní táúchíúⁿ-gã càháⁿ-í tnúhu-gá. Te núu càháⁿ-í tnúhu-gá sá cúú ìní mèe-í te tàù-í níhì-í sá ndúú tãhù-í ní cùu. ¹⁸Dico sá sà ní nduu tãhù-í cúú-xí sã ìò cùdífí iní-í sá dícó ducaⁿ càháⁿ-í tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó. Te cuèi tàù-í queheⁿ-í sá táxí-ndó ndùu tãhù-í sá cuèndá sá càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú, dico ñá túú dùcaⁿ quide-í. ¹⁹Te sá dúcáⁿ dicó ducaⁿ càháⁿ-í tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, xíãⁿ ni ìⁿ ñáyiú ñuyíú-a vâ cúú càchí-yu sá táxí tnùnì ñáhã-yu xii-í, te cuèi ducaⁿ dico mee-í ní sani iní-í sá cùú-í dàtná ìⁿ tée xínu cuechi núú nchàa ñáyiú cuèndá ducaⁿ cuita cuu vaí-yu tuhá-yu ichi Xítóhó Jesucristú quíhíⁿ. ²⁰Te òrè ñúhú tnàhí tnuú cue ñáyiú isràél te quide-í sá íⁿ-ní cùu-í ndihí-yu cuèi ñá túú nchìcúⁿ nihnu-í tnúhu ní càháⁿ ndíi Moisés, te ducaⁿ quide-í

cuèndá sá ñáyiú-áⁿ quíndáá iní-yu tnúhu càháⁿ-í te tuhá-yu ichi Xítóhó Jesucristú. ²¹Te òrè ñúhú tnàhí tnuú nchaa ñáyiú ñá túú nchìcúⁿ nihnu tnúhu ní càháⁿ ndíi Moisés, te quide-ni-í sá quidè-í dàtná quidé mèe-yu cuèndá quíndáá iní-yu tnúhu càháⁿ-í, te tuhá-yu ichi Xítóhó Jesucristú. Te cuèi ducaⁿ quide-í dico ñá túú dàña ndeé-í quidè-í nchaa nàcuáa cuìní Yã Ndiöxí cada-o, te ducaⁿ chi nchìcúⁿ nihnu-í quidè-í nchaa nàcuáa càháⁿ Xítóhó Jesucristú. ²²Te òrè ndécú-í ndihí nchaa ñáyiú ñá túú cùtnunì váha iní-xi nàcuáa cundecu ichi Xítóhó Jesucristú, te tnàhá-í quidè-í dàtná quidè-yu cuèndá sá ná tédóho-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í te ducaⁿ cùtnunì-gá iní-yu nàcuáa cundecú-yu ichi-gá. Te nchaandi túhú ñáyiú quide-í sá ìⁿ-ni cuu-í ndihí-yu cuèndá ducaⁿ ñihì-í nàcuáa cada-í te cundedóho-yu tnúhu càháⁿ-í te tnií-yu ichi Xítóhó Jesucristú te naníhí tãhù-yu. ²³Te duha quide-í cuèndá sá cuítá quíndáá iní-yu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tãhù-ó quíhíⁿ, te ducaⁿ te tnàhá yúhú ío váha cundecu-í dàtná càháⁿ tnúhu-áⁿ. ²⁴Te nchòhò sa xínì-ndó sã ncháá cuè tée xínu quíhu màrcúhyú nchaa-güedé xínú-güedè, dico ìⁿ-ni-dé cúú tée ndàcu ngodó núú te tée-áⁿ cúú tée nihí sá ndúú tãhù-xi, te ducaⁿ xínì ñuhu-xi cada nchohó tucu chi cada-ndo nchàa nacuáa cuìní Yã Ndiöxí cada-ndo cuèndá ducaⁿ ñihí-ndó sã ndúú tãhù-ndó. ²⁵Te nchaa cue tée xínì dadìqui te váha váha quide cuèndá-güedé ñuu ná cúú sã cáda

tnèñu te xòcani-güedé cuèndá sá ñà díú xǎⁿ cada te cuíta-güedé òré dadìqui-güedé. Te ducaⁿ quide-güedé cuèndá cuìní-güedé níhí-güedé sá ndúú tǎhú-güedé, te sá ndúú tǎhú-güedé-áⁿ cúu-xí ìⁿ sá ndíhí ñihnu ñuyíú-a. Dico nchoo ndücu ndee-o quide-o nacuáa níhí-ó sá ndúú tǎhú-ó, te xǎⁿ cudí-xi cundecu ndíhi-o ñi caa ñi quíhíⁿ.
 26Te yúhú quidè-í dàtná quidé cuè téé xínu, chi cue téé-áⁿ xìní-güedé núú quéxio-güedé, te quide tucu-í dàtná xǐquide cue téé sa ní cutúha ñàá, te ñá túú quide-í dàtná quidé cuè téé vitna dàcuaha naá. Te ducaⁿ chi yúhú quidè-í nchaa ñacuáa cuìní Yǎ Ndiòxí cunduu. 27Te yúhú ñá túú dàña-í taxi tnùnì ñáhá ñi ìⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-í chi yòtnii-í mèe-í. Te ducaⁿ quide-í chi yúhú càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú ñáyiú, te cuìní-í sá vǎ cuíta sá ñi cachí Yǎ Ndiòxí nduu tǎhú-í.

Cuèndá nchaá sá ñi cadúha cue téé ñuyíú-a quide cahnu ñáyiú

10 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú na càchí tnúhu-í xii-ndo cuèndá nchaá ñanì tnáhá-ndí ñáyiú isràèl ní xíndecu ndéé sanaha, chi vitna tnáhá nchòhó cúu-ndó dàtná cue ñanì tnáhá nchàa ñáyiú-áⁿ chi ndècu-ndo ichi-gá. Te nchaá ñáyiú-áⁿ ñi taxi ndecu Yá Ndiòxí ìⁿ vícò ñi dánèhé ñáhá-xí xii-yu ichi quíhíⁿ-yu, te ní quée dava ndute lámár nánì Mǎr Tícuèhé te nchaá-yu ní yáha-yu. 2Te sá dúcáⁿ ñi cuu te nchaá-yu ìⁿ-ná ní cuú-yu ndíhi ndíi Moisés, te ní xǐhi ndaha ñàha ndíi xii-yu. 3Te nchaá-yu ní

xexí-yu sá ñi sǎñaha Yǎ Ndiòxí xii-yu. 4Te ducaⁿ nchàa tucú-yu ní xihí-yu ndute sá ñi sǎñaha-gǎ xii-yu, ndute sá ñi quee yiqui ñàha cava. Te cava-áⁿ cada iní-ó sá cúu-xí dàtná Xítóhó Jesucristú te ducaⁿ chi ndíhi ñàha-gǎ xii-yu ichi cuáháⁿ-yu dàvá-áⁿ. 5Dico ío vǎ-yu ñá túú ní quidé-yu ñacuáa càháⁿ Yǎ Ndiòxí, te xǎⁿ ñá túú ní cùu váha iní ñáhá-gǎ xii-yu. Te sá dúcáⁿ ñi quidé-yu núu xǎⁿ òré ñúhú-yu ichi cuáháⁿ-yu xití yucu ío vǎ-yu ní xíhí.

6Te ducaⁿ ñi cuu cuèndá nchoo vǎ cǎnchícúⁿ ñihnu-o càda-o nacuáa ní quidé-yu, chi ñáyiú-áⁿ mee-ñi nchàa sá cuèhé sá dúhá ñi sani iní-yu ní quidé-yu. Te nchoo xini ñuhu-xi sá vǎ dúcáⁿ càda-o. 7Te yúhú càháⁿ-í dóho-ndo sǎ vǎ quíndáá iní-ndó te ni vǎ cadá càhnu-ndo ni ìⁿ sá càchí-yu cùu ndiòxí ní cadúha cue téé ñuyíú-a dàtná ní quide cue ñanì tnáhá-ndí ní xíndecu ndéé sanaha. Chi ñáyiú-áⁿ ñi quidé-yu dàtná càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiòxí núú càchí-xi: “Nchaá ñáyiú ní xexí-yu ní xihí-yu ní quidé-yu vico, ní quide càhnú-yu sá càchí-yu cùu ndiòxí ní cadúha-yu te ñá ndàá sá ndiòxí cúu-xí”, duha càchí-xi núú tütú-gá. 8Te ni vǎ cùndècu-ndo ichi díí ñi dàtná ní quide dava ñáyiú-áⁿ, chi sá dúcáⁿ ñi quidé-yu te ní xíhí ócò únì mǐl-yu ìⁿ-ni ndùu. 9Te vá cání ñi-ndó sǎ sǎ càhnú ñi Yǎ Ndiòxí te nándi sá cuèhé sá dúhá càda-ndo cuèndá cuìní-ndó quíni-ndó ñu nása cada ñàha-gǎ xii-ndo, chi ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha-áⁿ ducaⁿ ñi xóo cadá-yu, te ní xíhí-yu ní xexihaⁿ còó. 10Te

ni vǎ cǎháⁿ cuèhé-ndó cuèndá Yǎ Ndiǒxí, chi dava ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha-ǎⁿ ducaⁿ nǐ quidé-yu ní cǎháⁿ cuèhé-yu cuèndá-gǎ te ní quixi espíritú xínú cuèchi núú-gǎ ní sahni ñaha-xi xii-yu.

¹¹Te ducaⁿ nǐ cuu te ducaⁿ nǐ ngúndeé núú tǔtú Yǎ Ndiǒxí cuèndá dacuàha-o vitna ta cuyatni nduu naa ñuyúú-a. Te nchaa tnúhu sǎ nǐ ngódó tnǔní-ǎⁿ cǎháⁿ dóho ñaha-xi xii-o cuèndá sǎ vǎ cǎdá-ó dàtná ní quide ñáyiú-ǎⁿ. ¹²Te xǎǎⁿ nǔu nchaa nchòhò ñáyiú sàni iní sǎ ìo váha cùndáá ndécú ìchi Xítóhó Jesucristú cada cuèndá-ndó sǎ dúcáⁿ-ní cùndáá-ndó nǔú-gǎ, te vǎ dáná cuèndá-ndó càda-ndo sǎ ñà túú cùu váha iní Yǎ Ndiǒxí. ¹³Te ðiú-ni dàtná quidé sàcúíhná dácàháⁿ-xi iní nchaa dava-gǎ ñáyiú nándi quidé-yu, te ðiú-ni ducaⁿ quide ñaha-xi xii-ndo. Dico mee Yǎ Ndiǒxí cúú-gǎ Yaá quidé ndǎá chi quide-gǎ nchaa sǎ cǎháⁿ-gǎ, te ñá dǎǎá-gǎ sǎ sǔúní cuídó sàcúíhná coto ndeé ñáhá-xí xii-ndo, chi není-ni nàcuáa cùndee iní-ndó dàña-gǎ ducaⁿ quide ñaha-xi xii-ndo. Te ðiú-ni-gǎ chindee ñaha-gǎ xii-ndo cùndee iní-ndó vǎ cǎdá-ndó cuèi nándi sǎ ná dǎcahu iní ñáhá-xí xii-ndo.

¹⁴Te xǎǎⁿ nǔu cǎháⁿ-í dóho nchòhò ñáyiú ìo cùu iní-í sǎ vǎ quèndáá iní-ndó nǐ ìⁿ sǎ cǎchí-yu cùu ndióxí te ñá ndǎá chi ðicó ndaha cue téé ñuyúú-a ní cuáha nchaa xǎǎⁿ, te ni vǎ cǎdá cǎhnu-ndo. ¹⁵Te ðuha cǎháⁿ-í chi cùu-ndo ñáyiú tècú tnúní, te mee-ndo ìo váha cuáha-ndo cuèndá te núu váha-ni cǎháⁿ-í àdi ñá túú vǎha-ni. ¹⁶Te nchoo ndàcáⁿ táhú-ó nǔú Yǎ Ndiǒxí

cuèndá ndudí ndéhé yoho yàha stilé sǎ xǎhí-ó, te sǎ dúcáⁿ xǎhí-ó ndúdí ndéhé yoho yàha stilé-ǎⁿ, te xǎǎⁿ ndácú iní-ó sǎ ìⁿ-ní cùu-o ndìhi Xítóhó Jesucristú cuèndá sǎ nǐ sati ñíñí-gǎ ní xǎhí-gǎ núú cùrúxí, te ðiú-ni ducaⁿ sǎtnahá tucu-xi cùu paá sǎ xéxí-ó òré xǎhí-ó ndúdí ndéhé yoho yàha stilé-ǎⁿ, chi sǎ dúcáⁿ xèxi-o paá-ǎⁿ xǎǎⁿ ndácú iní-ó sǎ ìⁿ-ní cùu-o ndìhi Xítóhó Jesucristú sǎ cuèndá yiqui cùñú-gǎ. ¹⁷Te cuèi vǎi vihi-o dico ìⁿ ðii-ni paá xéxí-ó, te sǎ dúcáⁿ ìⁿ ðii-ni paá xéxí-ó xǎǎⁿ ndácú iní-ó sǎ ìⁿ-ní cùu-o ndìhi Xítóhó Jesucristú.

¹⁸Te cada cuèndá-ndó nàcuáa quide ñáyiú isràél, chi ñáyiú-ǎⁿ xéxí-yu sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndiǒxí. Te sǎ dúcáⁿ quidé-yu-ǎⁿ cùtnúní iní-ó sǎ tnàhá tnúhu-yu ndìhi-gǎ. ¹⁹Te vǎ cǎní iní-ndó sǎ sǎ dúhá cǎháⁿ-í te cachí-ndó sǎ cùnuu nchaa sǎ cǎchí-yu cùu ndióxí ní cadúha cue téé ñuyúú-a chi ñá túú nǎ cúú nǐ ìⁿ nchaa xǎǎⁿ. Te ðiú-ni ducaⁿ cùu tucu nchaa sǎ sǎñaha ñáyiú ndùu táhú-xi chi ñá túú cùnuu-xi, chi ìⁿ-ni cùu-xi ndìhi nchaa dava-gǎ sǎ xéxí-ó. ²⁰Te yúhú cǎchí-í sǎ sǎ dúcáⁿ quide nchaa ñáyiú ñá túú tnàhá tnúhu ndìhi Yǎ Ndiǒxí, te ðicó nchaa espíritú cùndìhi yucu ñávàha sǎñahá-yu sǎ ndúú tǎhú-xi sǎ dúcáⁿ quidé-yu. Te ñá ðíú Yǎ Ndiǒxí sǎñahá-yu sǎ ndúú tǎhú-gǎ. Te yúhú cuíní-í sǎ vǎ tnàhá tnúhu-ndo ndìhi cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha. ²¹Te ducaⁿ chi vǎ cúú tnàhá tnúhu-o ndìhi cue espíritú cùndìhi yucu ñávàha te tnàhá tnúhu-o ndìhi Xítóhó Jesucristú, te ñá túú ndùu váha-xi ngóo cǎxi-o

coho-o sá ndúú tǎhú cue espíritú cündǎhi yucu ñávǎha-áⁿ, te ngóo càda-o nacúaá ní dándóo tnúhu Xítóhó Jesucristú coho-o ndúdí ndéhé yoho yǎha stilé, te caxi-o pǎá cada-o sǎ ndácú ìní-ó sǎ ñí xíhí-gá núú cùrúxí. ²²Te vá cání ìní-ó dùcaⁿ cada-o cuendá sá vǎ cúdeéⁿ Yǎ Ndiöxí, chí ñá túú ñǎ cǎhnu cuu-o núu cada-o ñǎni véxi ìní mée-ó, chí mee-gǎ ío cǎhnu cuu-gǎ.

Cada-o nchàa nacúaá cuu cǎhnu Yǎ Ndiöxí

²³Te ndáá sá ncháá sǎ cuíní-ó càda-o te cuu cada-o dico ñǎ ncháá cùu-xi sá vǎha sá cúu-xí-ó, te ni ñǎ ncháá-xí chindee ñaha-xi nacúaá níhí ndée-gǎ-ó cùndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú. ²⁴Te xìni ñuhu-xi sá cǎdá-ó sǎ vǎha sá cúu-xí tnàha ñáyiu-o te ñǎ díú mèe-ni sá cúu-xí mèe-o cada-o.

²⁵Te nchòhó cuu caxi-ndo nchàa cuñú sá cùyǎhu cuñú sá xìní caxi-ndo, te vá ndúcú tnúhu-ndo te núu cùu-xi cuñú sá ñí nduu táhú sǎ cǎchí-yu cùu ndióxí. Te ñǎ túú ñǎ cani ìní-ndó cǎxi-ndo, ²⁶chí ñuyíú-a ndǎhi nchaa sá ìo cúu-xí cuendá Yǎ Ndiöxí.

²⁷Te núu ìíⁿ ñáyiu ñǎ túú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú cǎháⁿ ñǎhǎ-yu xii-ndo quíhíⁿ-ndó cǎxi-ndo díta vehé-yu, te núu sàni ìní-ndó sǎ quíhíⁿ-ndó te cuu quíhíⁿ-ndó te caxi-ndo cuèi náí cùu sá táxí-yu dico vá cǎcáⁿ tnúhú-ndó núu-yu núu ndèé ní níhí-yu, te ducaⁿ te cuu vǎha ìní-ndó cǎxi-ndo. ²⁸Te núu ìíⁿ ñáyiu cǎchí-yu sá xǎⁿ cúu-xí sǎ ñí nduu táhú sǎ cǎchí-yu cùu ndióxí te vá cǎxí-ndó cuendá sá ñáyiu ducaⁿ

cǎháⁿ-áⁿ cuu vǎha ìní-yu te ñǎ túú tnàhí ná cani ìní-yu. ²⁹Te yúhú cǎháⁿ-í cuendá nàcuáa sàni ìní mée ñáyiu ducaⁿ cǎháⁿ-áⁿ te ñǎ díú sǎ nàcuáa sàni ìní mée-ndó quide-ndo.

Te dava-ndo cǎchí-ndó: “Cuu-ni cada-o nchàa nacúaá sàni ìní mée-ó cuèi dava-gǎ ñáyiu sàni ìní-yu sá ñǎ túú nduu vǎha-xi sá dúcáⁿ càda-o”, duha cǎchí-ndó. ³⁰Te cǎchí tucu-ndo: “Ñǎ túú tàú-xi cǎháⁿ cuèhé ñáyiu cuendá-ó sǎ cuendá nchaa sá xéxí-ó chí ndàcáⁿ táhú-ó núu Yǎ Ndiöxí òrè xéxí-ó”, duha cǎchí-ndó. ³¹Te cuèi nándi sá xìní caxi-ndo ñihí-ndó xèxi-ndo àdi quide-ndo, te cada-ndo nàcuáa cǎháⁿ vǎha ñáyiu cuendá Yǎ Ndiöxí. ³²Te vá cǎdá-ndó sǎ ñǎ túú tàú-ndó càda-ndo cuendá sá vǎ cǎdá ñáyiu ìíⁿ sá ñǎ túú cùu vǎha ìní Yǎ Ndiöxí. Te ni sǎ cúu-xí cuè ñáyiu isràél, te ni sǎ cúu-xí cuè ñáyiu ñǎ túú cùu ñáyiu isràél, te ni sǎ cúu-xí cuè ñáyiu ndècu ichi-gǎ vá dúcáⁿ càda-ndo sá cúu-xí-yu. ³³Te yúhú ío ndècu ndee-í quidè-í nàcuáa cudǎu-í núu nchàa ñáyiu, te quide-í sá vǎha sá cúu-xí-yu, te ñǎ túú quide-í mee-ni sǎ cúu-xí mèe-í. Te ducaⁿ quide-í cuendá quíndáá ìní-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú te naníhí tàhú-yu.

11 Te chí cǎnchìcúⁿ nihnu cada-ndo nchàa nacúaá quide-í nchìcúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa quide Xítóhó Jesucristú.

Nàcuáa tàú-xi cada nchaa ñáyiu dìhí núu tàcá-yu òcùahá-yu tnúhu Yǎ Ndiöxí

²Te nchòhó ñáyiu ndècu ndǎhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cǎchí tnúhu-í

xii-ndo sã ïo cùdĩ ìní-í, chi ndàcu ìní ñáhá-ndó xii-í, te quide-ndo nchaa nacuaá ní dánhèhè ñáhà-í xii-ndo. ³Te cuiní-í sá nchòhó cutnùnì ìní-ndó sã ììⁿdii-ni Yá Ndiòxí cúú-gã Yáá cúnùu taxi tñuní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ Xítóhó Jesucristú ììⁿdii-ni-gá cúnùu taxi tñuní-gá nchaa cue tée, te nchaa cue tée ñi-ni mee-güedè cúnùu-güedé táxí tñuní-güedé ñadìhí-güedé. ⁴Te núu nchoo cuè tée na dàdàhu-o díquĩ-ó òré càháⁿ-ó nũ ñáyiú tñuhu sá dácàhu ìní ñáhá Yá Ndiòxí xii-o àdi òré càháⁿ ndihí-o-gã, te ììⁿ sácáⁿnũ cúú-xí te núu ducaⁿ na càda-o dadáhu-o díquĩ-ó. ⁵Dico núu ñáyiú ñìhí vã dádàhu-yu díquĩ-yu òré càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiòxí, àdi òré càháⁿ-yu tñuhu sá dácàhu ìní ñáhá-gã xii-yu núú tñàhá ñáyiú-yu, te sácáⁿnũ cúú-xí te núu vã dádàhu-yu díquĩ-yu, chi ììⁿ-ni cùu-xi te núu na dèté ndíí-yu díquĩ-yu. ⁶Te núu ñã túú cuiní cue ñáyiú ñìhí dàdàhu-yu díquĩ-yu te vãha-gá sá ná dèté ndíí-yu díquĩ-yu. Te núu cùcahaⁿ núú-yu sá dèté díquĩ-yu te vãha-gá sá ná dàdàhu-yu díquĩ-yu. ⁷Te nchoo cuè tée vã cúú dàdàhu-o díquĩ-ó òré càháⁿ ndihí-o Yá Ndiòxí ni òré càháⁿ-ó tñuhu sá dácàhu ìní ñáhá-gã xii-o nũ ñáyiú chi díhna-gá-ó ñí cadúha ñaha Yá Ndiòxí xii-o, te ní taxi ndecu-gá nchaa sá xìnì tñuní-ó dàtná ndécú nchàa sá xìnì tñuní mée-gã. Te ducaⁿ ñí quide-gá chi cuiní-gá sá nchóó càda-o nacuaá càháⁿ nchaa dava-gá ñáyiú sá ïo càhnu cuu-gá, te cue ñáyiú ñìhí quidè-yu nacuaá

cunuu nchòo cue tée. ⁸Te Yá Ndiòxí ní cadúha-gá tée, dico ñã díú yìqui naha ñadìhí ní quenehe-gá ní cadúha-gá tée chi yiqui naha tée ní quenehe-gá ní cadúha-gá ñadìhí. ⁹Te sá cuendá tée ducaⁿ ñí cadúha-gá ñadìhí-áⁿ te ñã díú sá cuendá ñadìhí ní cadúha-gá tée. ¹⁰Núu xíãⁿ tàú-xi sá ncháá ñáyiú ñìhí dàdàhu-yu díquĩ-yu cuendá ducaⁿ cùnunì sá ñã túú cùnùu-yu dàtná cúnùu nchoo cue tée. Te ducaⁿ xìnì ñuhu-xi cadá-yu sá cuendá nchaa espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí. ¹¹Te vitna nchoo ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, vã càchí-ó sã cuè tée ñã túú xìnì ñuhu-güedé cue ñáyiú ñìhí chindee ñáhá-yu, te ni vã càchí-ó sã cuè ñáyiú ñìhí ñã túú xìnì ñuhú-yu cue tée chindee ñàha-güedé xií-yu. ¹²Te ììⁿ yìqui naha tée ní queñuhu Yá Ndiòxí ní cadúha-gá ñadìhí, dico vitna chi ñáyiú ñìhí dácàcú-yu tée. Te tée, ñadìhí ní cadúha Yá Ndiòxí, te ñi-ni ducaⁿ ñí cadúha-gá nchaa dava-gá sá ïó.

¹³Te mee-ndo càda cuendá-ndó te núu ndùu vãha-xi sá vã dádàhu cue ñáyiú ñìhí díquĩ-yu òré càháⁿ ndihí-yu Yá Ndiòxí àdi ñáhá. ¹⁴Te nchaa ñáyiú càháⁿ-yu sá ñã túú ndùu vãha-xi sá cuè tée cunduu nàni idi díquĩ-güedè, chi ììⁿ sácáⁿnũú cúú-xí càchí-yu. ¹⁵Te nchaa ñáyiú ñìhí ñáyiú nàni idi díquĩ-xi càchí ñáyiú sá ììⁿ sá vãha cùu-xi sá cúú-xí-yu sá dúcáⁿ nàni idi díquĩ-yu. Te ducaⁿ chi Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá dúcáⁿ cunduú-yu cuendá quidáhu-xi díquĩ-yu. ¹⁶Te núu ïó ñáyiú cuiní dacàá cuendú cuendá sá ñí càháⁿ-í-a, te na

cùnahá-yu sá ncháá nchũhú cue
tée cáháⁿ tnúhu Xítohó Jesucrístú
diu-ni ducaⁿ sàni iní-ndí cada nchaa
ñáyi u dìhí. Te diu-ni ducaⁿ sàni iní
nchaa ñáyi u ndècu ichi-gá.

**Cuèndá ñáyi u ñá túú quide
datná ní quide Xítohó Jesucrístú
cútnàhá ní cudini-gá ndihi cue
téé ní xica cuu ndihi-gá**

¹⁷Te nchòhò ñá túú quide
váha-ndo ndècu-ndo núu xíáⁿ
duha na cáháⁿ-í dóho-ndo, chi
nchòhò òré tàcá-ndó ñá túú quide
váha-ndo chi ñá túú chìndee
tnaha-ndo cada-ndo sá vâha, chi
da nàdatuhú iní tnáhá-ndó nàcuáa
ndècu-ndo. ¹⁸Te díhna-gá na cèchí
tnúhu-í xii-ndo sã ñihí-í tnúhu sá
òré tàcá-ndó quide-ndo nacuáa ní
cáháⁿ Xítohó Jesucrístú, te ñá túú
cùu ìⁿnuu-ndo oré ducaⁿ quide-ndo
nacuáa ní cáháⁿ-gá. Te dava sá
cáháⁿ ñáyi u sàndáá iní-í te dava
ñáhá. ¹⁹iTe ndáá sá dúcáⁿ tnáhi
cada-xi vá cúú ìⁿnuu-ndo cuendá
ducaⁿ cùtnuní nũu ndèdacàa-ndo
sandáá ndisa iní-ndó tnúhu Xítohó
Jesucrístú te ndèdacàa-ndo ñáhá!
²⁰Te ndi tnahá òré tàcá-ndó
quide-ndo datná ní quide Xítohó
Jesucrístú cútnàhá ní cudini-gá
ndihi cue téé ní xica cuu ndihi-gá,
te ñá túú quide-ndo nacuáa tàù-xi
cunduu chi cùtèxínu-ni quide-ndo.
²¹Chi òré tàcá-ndó quide-ndo
nacuáa ní cachí Xítohó Jesucrístú,
te dava-ndo ngòdó núú-ndó
díhna-gá-ndó xèxi-ndo sá néhé-ndó
te ñá túú sã cúndètu tnah-ndo, te
ñá túú cáháⁿ tnáhá-ndó nũu xíáⁿ
dava-ndo ñá túú xèxi-ndo ndahá
xítí-ndó, te dava-ndo xidó-ndó

quide-ndo chi xíni-ndo. ²²Te vá
dúcáⁿ càda-ndo chi càa vehe-ndo
núú dúcáⁿ càxi-ndo coho-ndo
cada-ndo ndéé ndahá xítí-ndó,
chi sá dúcáⁿ quide-ndo te dàquee
tíhú-ndó nchàa dava-gá ñáyi u
ndècu ndihi-ndo ichi Yá Ndiòxí, te
dàndóo canúú-ndó nchàa ñáyi u
ndàhú sá dúcáⁿ quide-ndo. iNúu
xíáⁿ vá cúú cèchí-í sá cúú-ndó
ñáyi u quide váha chi ñá túú quide
váha-ndo sã dúcáⁿ quide-ndo
ndecu-ndo!

**Xítohó Jesucrístú ní dándóo
tnúhu-gá sá cóhó-ó ndùdí ndéhé
yoho yàha stilé te caxi-o pàá cuèndá
ndacu iní-ó sã ñí xíhí-gá**

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³Te dàtná-ni ní dánèhé ñáhá
Xítohó Jesucrístú xii-í te diu-ni
ducaⁿ ñí dánèhé ñáhà-í xii-ndo,
chi diu-ni niú cútnàhá ní sàha
cuèndá ñáhá ndi Júdás Iscarioté
xii-gá núú cuè téé cùu úhú iní
ñáhá ñí queheⁿ-gá pàá, ²⁴te ní
ndacáⁿ táhú-gã núú Yá Ndiòxí, te
ní táhú cuèchi-gá, te ní xáhaⁿ-gã
xii cue téé xica cuu ndihi-gá: “Chí
quéhéⁿ” pàá-a caxi-ndo te cada
iní-ndó sã cúú-xí dàtná yiqui cùnú-í,
chi yúhú cuú-í sácùendá-ndó. Te
ducaⁿ-ni càda-ndo cundecu-ndo
cuendá ndacu iní ñáhá-ndó xii-í”,
cèchí-gá xãhaⁿ-gã xii-güedé. ²⁵Te
sátá ñí yàha ní xexi-güedé pàá
sá ñí sãñaha-gã, te ní queheⁿ-gá
tàsáⁿ ñũhú ndùdí ndéhé yoho yàha
stilé, te ní ndacáⁿ táhú tùcu-gá núú
Yá Ndiòxí. Te ní xáhaⁿ-gã xii cue
téé xica cuu ndihi-gá: “Chí cóhó
ndùdí ndéhé yoho yàha stilé-a, te
cada iní-ndó sã cúú-xí dàtná ññi-í,

te cuendá nĩĩ-í sá cáti òré cuú-í cutnùnĩ ndáá sá Yă Ndiöxí cada-gá ingá núú sã vâha sá cúú-xí ñâyiu. Te ndi tnahá òré coho-ndo ndùdí ndéhé yoho yâha stilé-âⁿ te ndacu iní ñáhá-ndó xii-í, te ducaⁿ-ni càda-ndo cundecu-ndo”, cachí-gá xâhaⁿ-gã xii-güedé. ²⁶Te ndi tnahá òré xéxi-ndó pàá te xihhi-ndo ndudí ndéhé yoho yâha stilé, te xíãⁿ dátüu-ndo nüü ñâyiu sá Xítóhó Jesucristú ní xihí-gá cuendá-yu, te ducaⁿ-ni càda-ndo cundecu-ndo ndéé ná sàá nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú.

Nàcuáa cada-o òré caxi-o pàá ndihi òré coho-o ndùdí ndéhé yoho yâha stilé dàtná ní cachí Xítóhó Jesucristú

²⁷Te dava-ndo ñà túú quide-ndo nacuaá cuiní Yă Ndiöxí cada-ndo òré xéxi-ndó pàá ndihi òré xihí-ndó ndùdí ndéhé yoho yâha stilé, te sá dúcáⁿ quide-ndo-âⁿ te cucuéchi xii-ndo chi ñá túú nèhe-ndo sá yĩñühu sá cúú-xí yiqui cuñü Xítóhó Jesucristú, te ni ñà túú nèhe-ndo sá yĩñühu sá cúú-xí nĩĩ-gã. ²⁸Te ío váha cada cuendá-ndó te núu ndècu váha iní-ndó nüü Xítóhó Jesucristú òré cúmãní-gã caxi-ndo pàá ndihi òré cúmãní-gã coho-ndo ndùdí ndéhé yoho yâha stilé. Te núu ndècu váha iní-ndó nüü-gã te caxi-ndo te coho-ndo. ²⁹Te dava nchòhó ñá túú sàni váha iní-ndó cuendá yiqui cuñü Xítóhó Jesucristú te xèxi-ndo paá te xihhi-ndo ndudí ndéhé yoho yâha stilé, te nacháhu-ndo sã dúcáⁿ ñà túú sàni váha iní-ndó. ³⁰Te ñiu sá dúcáⁿ quide-ndo núu xíãⁿ vai-ndo cuhú, te ío ndàhú ndécú-ndó, te

dava ñâyiu ndècu ndihi-ndo sa ní xihí-yu. ³¹Dico núu ío váha sáha-o cuendá nàcuáa ndècu-o núú Yă Ndiöxí, te vá dúcáⁿ dândoho ñaha-gá xii-o. ³²Te òré ndéhé Yă Ndiöxí sá ñà túú quide ndáá-ó ndècu-o te dândoho ñaha-gá xii-o. Te ducaⁿ quide-gá cuendá sá vã cuíta nihnu-o, chi núu ñáhá te cuíta nihnu-o ndihi nchaa ñâyiu ndècu ichi cuehé ichi duha.

³³Te núu xíãⁿ càháⁿ-í dóho nchaa nchòhó ñâyiu ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú sá òré tacá-ndó càda-ndo nacuaá ní quide Xítóhó Jesucristú cútñahá ní cudini-gá ndihi cue téé ní xica cuu ndihi-gá, te cundetu tñaha-ndo nduu nchaa-ndo te dàtnùnĩ ducaⁿ càda-ndo. ³⁴Te núu dava-ndo xihí-ndó dòcò te caxi duuⁿ-ndo vèhe-ndo te dàtnùnĩ natacá-ndó, cuendá òré natacá-ndó te vá cádá-ndó ìⁿ sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo cuendá sá vã dándòho ñaha Yă Ndiöxí xii-ndo. Te òré quixi coto ñaha-ĩ xii-ndo te dàvá-âⁿ cachí tñuhu-í xii-ndo nchàa dava-gá sá cúmãní.

Nàcuáa chindee ñaha Espiritú Yă Ndiöxí cada-o ìⁿ ìⁿ-o

12 Te nchòhó ñâyiu ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú cuiní-í cachí tñuhu-í xii-ndo nàcuáa chindee ñaha Espiritú Yă Ndiöxí xii-o ìⁿ ìⁿ-o cuendá cutnùnĩ iní-ndó.

²Te nchòhó sa ñaha-ndo sá cútñahá vátá cündècu-gá-ndó ichi Xítóhó Jesucristú ní xóo dandàhu ñáhá yücu ñávâha xii-ndo, te ní xóo quindáá iní-ndó nchàa sá ñi

cadúha cue ñáyiú ñuyúú-a nchaa sá cächí-yu cùu ndióxí te ñá ndàá sá ndiöxí cúú-xí, te nchaa xíáⁿ ñá túú cãháⁿ-xi. ³Te cuíní-í sá nchòhó cutnùní iní-ndó sã Espíritú Yã Ndiöxí ñá túú chindee-xi ni ìⁿ ñáyiú cuèndá sá cãháⁿ úhú-yu Xítohó Jesucristú. Te ni ìⁿ ñáyiú ñá túú càhu iní-yu cãháⁿ-yu sá Xítohó Jesucristú cúú-gã Xítohó-yu te núu ñá túú Espíritú Yã Ndiöxí dácàhu iní ñáhá-xí xì-yu.

⁴Te ndi dííⁿ ndi dííⁿ ndùu chiuⁿ ní cachí Espíritú Yã Ndiöxí cada-o, te diu-ni ìⁿ dii-ni Espíritú-gá ndécú. ⁵Te ndi dííⁿ ndùu chiuⁿ quide-o xinu cuechi-o núú ìⁿ dii-ni Xítohó Jesucristú. ⁶Te ndi dííⁿ ndi dííⁿ chindee ñaha Yá Ndiöxí xii-o nàcuáa cada-o chiùⁿ-gá, te diu-ni ìⁿ dii-gá ndécú chindee-gá nchaa ñáyiú. ⁷Te Espíritú Yã Ndiöxí quidé-xí sã nchóó càda-o sá vãha, te ducaⁿ chindee-o cue ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú. ⁸Te dava-o ní nduu táhú-ó núú Yã Ndiöxí sá Espíritú-gá cada te ndacu-o cãháⁿ-ó tnúhu sá ìo cãhnu cuu diu-ni tnúhu mee Yã Ndiöxí, te dava tucu-o ní nduu táhú-ó cùtnuní iní-ó nàcuáa cãháⁿ tnúhu-gá te cãháⁿ-ó nàcuáa cuíní Espíritú-gá. ⁹Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sã ìo quíndáá iní-ó Xítohó Jesucristú cuèndá cada-gá ìⁿ sá cuíní-ó, te ducaⁿ chi Espíritú Yã Ndiöxí chíndèe ñaha-xi xii-o. Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sã càcáⁿ táhú-ní-ó núú Xítohó Jesucristú cuèndá ñáyiú cùhú te ndúha-yu. ¹⁰Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sã ndácú-ó càda-o nchaa sá vã yõ tnàhí ndàcu cada, te dava tucu-o

ní nduu táhú-ó núú Yã Ndiöxí sá cãháⁿ-ó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gã xii-o, te dava tucu-o ní nduu táhú-ó sã cùtnuní iní-ó núu diu Espíritú Yã Ndiöxí chíndèe ñaha-xi xii ñáyiú òré cãháⁿ-yu tnúhu-gá àdi cue espíritú cùndihi yucu ñávãha. Te dava tucu-o ní nduu táhú-ó cãháⁿ-ó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yã Ndiöxí xii-o tnúhu sá ñá túú xìní-ó, te dava tucu-o ní nduu táhú-ó cãháⁿ-ó nàcuáa quèe-xi nchaa tnúhu-áⁿ. ¹¹Te ìⁿ dii díí-ni Espíritú Yã Ndiöxí ducaⁿ chindee ñaha-xi, te diu-ni Espíritú-gá dácãhnu ñaha-xi xii-o ndi dííⁿ núú chiùⁿ sá cuíní méé-xí càda-o.

Nchaa-o ìⁿ-ni cuu-o ndihi Xítohó Jesucristú

¹²Te nchoo ñáyiú ndècu ñuyúú-a titní xichi cùu yiqui cuñú-ó dico ìⁿ-ni cùu-xi, te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o vitna ndecu-o ichi Xítohó Jesucristú chi ìⁿ-ni cùu-o ndihi-gá. ¹³Te dava-o cùu-o ñáyiú isràèl, te dava-o ñá túú cùu-o ñáyiú isràèl, te dava-o cùu-o ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, te dava-o cùu-o ñáyiú dàñá quèé núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi. Te mee Espíritú Yã Ndiöxí ní quide-xi sá ncháá-ó ìⁿ-ná cúú-ó ndècu-o ndihi Xítohó Jesucristú. Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá ncháá-ó cùndecu ndihi-o Espíritú-gá.

¹⁴Te nchòhó xìní-ndó sã titní xichi cùu yiqui cuñú-ó te ñá díú ìⁿ-ni xichi cuu-xi. ¹⁵Te cuèi sáhá-ó ndihi ndaha-o ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi dico vá cúú cächí-ó sã sáhá-ó ñá túú cùu-xi yiqui cuñú-ó. ¹⁶Te cuèi lóho-o ndihi

tĩnuu-o ñá túú ìíⁿ-ni cuu-xi dico vá cǎchí-ó sǎ lõho-o ñà túú cùu-xi yiqui cuñú-ó. ¹⁷Te núu ñihíí ní ndúú yiqui cuñú-ó ní xĩndéé mee-ni tĩnuu-o, te ñá túú ndéé cundéé lõho-o cùndedóho ni cùu te núu ducaⁿ, àdi núu ñihíí yiqui cùñú-ó ní xĩndéé mee-ni lõho-o te ñá túú ndéé cundéé dítní-ó ní cùu te núu ducaⁿ. ¹⁸Dico mee Yǎ Ndiõxí ní taxi ndecu-gá ìíⁿ ìíⁿ xichi yiqui cùñú-ó nàcuáa ní cachí iní mée-gǎ. ¹⁹Te núu ìíⁿ-ni sǎ ní xĩndecu ñihíí yiqui cùñú-ó, te vá cùndùu-xi nacuáa tàú-xi cunduu ni cùu te núu ducaⁿ. ²⁰Dico títní xichi cùu yiqui cuñú-ó, te ìíⁿ-ni cùu-xi ñihíí-xi.

²¹Te sa nàha-o sǎ vǎ cúú cǎchí-ó sǎ tĩnuu-o ñá túú xìni ñuhu-xi ndaha-o, àdi díquí-ó ñà túú xìni ñuhu-xi sáhá-ó. ²²Te nchoo sǎ naha-o sǎ dává xichi yiqui cuñú-ó sǎ cǎchí-ó sǎ ñà túú cùnuu ío-gá xíní ñuhu-xi. ²³Te dava xichi yiqui cùñú-ó sǎ ñà túú quide cuendá cávihí-ó nchàa xíǎⁿ sǎ quidáhu dóó sácuĩhnu-o, te dava xichi yiqui cùñú-ó ñà cúú cùtúu chi dacuitíí sǎ quidáhu. ²⁴Te nchaa xichi yiqui cùñú-ó sǎ cúú cùtúu ñá túú xìni ñuhu-xi quidáhu. Te Yǎ Ndiõxí ní taxi ndecu-gá nchaa xichi yiqui cùñú-ó nàcuáa tàú-xi cunduu. Te ní cachí-gá sǎ dává-gǎ xichi yiqui cùñú-ó núú vǎ cúú cùtúu quidáhu. ²⁵Te ducaⁿ ní quide-gá cuendá sǎ ííⁿ-ní cùu yiqui cuñú-ó. Te ducaⁿ ndí tnahá ìíⁿ ìíⁿ xichi yiqui cùñú-ó chĩndee tnahá-xi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchoo vitna ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú chi chĩndee tnahá-o. ²⁶Te núu ìíⁿ xichi yiqui cùñú-ó ná tñàhúhú te ñihí-ó quide

úhú-xi, te núu ìíⁿ xichi yiqui cùñú-ó ïo váha ndècu-xi te ducaⁿ ñihíí yiqui cùñú-ó cúú vǎha-xi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-o vitna ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú.

²⁷Te nchoo ndècu ndihi-o Xítóhó Jesucristú, te cùu-o datná yiqui cùñú-gá te ìíⁿ ìíⁿ-o cùu-o datná ìíⁿ ìíⁿ xichi yiqui cùñú-gá. ²⁸Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-o chi Yǎ Ndiõxí ní taxi-gá ndí dííⁿ ndí dííⁿ chùuⁿ quide-o sǎ cúú-xí nchàa ñáyiu ndècu ichi-gá. Te díhna-gá cue téé caca cuu cǎháⁿ tñuhu-gá núú ñáyiu ní taxi ndecu-gá, te dǎtnùní ní taxi ndecu-gá cue téé cǎháⁿ tñuhu-gá nàcuáa dàcahu iní ñáhá mée-gá, te dǎtnùní ní taxi ndecu-gá cue téé dǎnehé ñáhá xii ñáyiu tñuhu-gá núú tàcá-yu, te dǎtnùní ní taxi ndecu tucu-gá cue téé ndàcu quide sǎ vǎ yǒo tñàhí ndàcu cada. Te ní taxi ndecu tucu-gá cue téé xicáⁿ táhú-ní núú Xítóhó Jesucristú cuendá ñáyiu cùhú te ndúha-yu. Te ní taxi ndecu tucu-gá cue téé chĩndee cue ñáyiu ndècu ichi-gá. Te ní taxi ndecu tucu-gá cue téé yĩndaha ñaha xii ñáyiu ndècu ichi-gá, te ní taxi ndecu tucu-gá cue téé cǎháⁿ tñuhu sǎ dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá tñuhu sǎ ñà túú xíní-güedé. ²⁹Te ñá ncháá-ó cùu-o cue téé ní táuchíúⁿ Xítóhó Jesucristú cǎháⁿ tñuhu-gá núú ñáyiu, te ñá ncháá-ó cùu-o cue téé cǎháⁿ tñuhu sǎ dácàhu iní ñáhá Yǎ Ndiõxí xii-o. Te ñá ncháá-ó cùu-o cue téé dácuaaha ñaha xii-yu. Te ñá ncháá-ó cùu-o cue téé quide sǎ vǎ yǒo tñàhí ndàcu cada. ³⁰Te ñá ncháá-ó cùu-o cue téé dicó-ni cǎcáⁿ táhú núú Xítóhó Jesucristú cuendá ñáyiu cùhú te ndúha-yu. Te ñá

ncháá-ó cùu-o cue téé càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñaha Espiritú Yá Ndiöxí tnúhu sá ñà túú xìní-ó, te ñà ncháá-ó cùu-o cue téé cùtnuní iní-xi cáháⁿ nàcuáa ndùu tnúhu-áⁿ. ³¹Te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo nacuáa nduu táhú-ndó nǔú Yá Ndiöxí nchaa sá ío-gá cúnùu cada-ndo. Te vitna na dànehé ñáhá tùcu-í xii-ndo nàcuáa cada-ndo, dico sá dánèhé ñàhà-í-a ío-gá cúnùu-xi.

Cuu iní-ó tnàha ñáyiu-o

13 Te núu nchoo xìní-ó cáháⁿ-ó tnúhu sá ío vii ío váha cuáháⁿ càháⁿ ñáyiu ñuyíu-a, àdi xìní-ó cáháⁿ-ó tnúhu sá ío vii ío váha cuáháⁿ càháⁿ cue espíritú xínú cuèchi núu Yá Ndiöxí, te núu xìní-ó cáháⁿ-ó nchàa tnúhu-áⁿ te ñà túú cùu iní-ó cuè tnaha ñáyiu-o ña, te ñà túú nàndíhi-xi sá xìní-ó cáháⁿ-ó tnúhu-áⁿ te cùu-o datná dava caá sá ío dusaⁿ quíde. ²Te núu cùu-o ñáyiu càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiöxí, àdi cuu-o ñáyiu cùtnuní iní-xi nàcuáa cuáháⁿ nchaa tnúhu ndùu yuhu ni cuu, àdi cuu-o ñáyiu ío váha cùtnuní iní-xi nchaa nàcuáa quíde Yá Ndiöxí, àdi cuu-o ñáyiu ío váha sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí nàcuáa ndacu-o cùu-o ìⁿ yucu xocuiñí-xi núu ndécú-xí, te núu nchaa xíáⁿ xìní-ó càda-o te ñà túú cùu iní-ó cuè tnaha ñáyiu-o ña, te ñà túú vèdana nàndíhi-xi te núu vá cúú iní-ó tnàha ñáyiu-o cuèi na càda-o nchaa xíáⁿ. ³Te cuèi nchaa sá ndécú ndíhi-o na dacáhũu-o, te cuèi na cuàha cuèndá-ó mèe-o cáyú-ó sá cúú-xí Yá Ndiöxí, dico ñà túú vèdana chindee ñaha-xi xii-o

sá dúcáⁿ càda-o te núu ñà túú cùu iní-ó cuè tnaha ñáyiu-o.

⁴Dico núu cùu iní-ó cuè tnaha ñáyiu-o, te càhnu iní-ó, te quíde váha-o, te ñà túú cùu-o ñáyiu cuédú iní, te ni ñà túú càháⁿ-ó nǔu cùu cahnu-o, te ni ñà túú sàni iní-ó càda cahnu-o mee-o, ⁵te ni ñà túú ñùhu cuehé iní-ó, te ni ñà túú ndùcu-o mee-ni sá cúú-xí mèe-o, te ni ñà túú-gǎ cúdèéⁿ-ó cuèndá ìⁿ sá cúú, te ni ñà túú-gǎ sácũhuⁿ iní-ó sǎ quíde ñàha tnaha ñáyiu-o xii-o. ⁶Te ni ñà túú-gǎ cúdǐí iní-ó nchàa sá ñà túú vǎha quíde ñáyiu, chi mee-nǎ cuèndá nchaa sá vǎha cùdǐí iní-ó. ⁷Te nchaa sá yǎha-o sàcahnu iní-ó, te sàni váha iní-ó cuèndá nchaa ñáyiu, te sàni iní-ó sǎ dǐú-ní nchàa sá vǎha cuu xii nchaa tnàha ñáyiu-o ndèe cuèe-gǎ, te ío quíde cahnu iní-ó cuèi nándí sá yǎha-o, te nchaa xíáⁿ quíde-ó te núu cùu iní-ó cuè tnaha ñáyiu-o.

⁸Te ni caa ni quíhⁿ duha-ni cuu iní-ó cuè tnaha ñáyiu-o. Dico sáá nduu te vá cóó-gǎ ñáyiu cáháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiöxí, te ni vǎ cóó-gǎ ñáyiu cáháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yá Ndiöxí tnúhu sá ñà túú xìní-yu, te ni vǎ cóó-gǎ ñáyiu túha dàtná túha ñáyiu vitna. ⁹Te vitna ñà túú cùtnuní iní-ó nchàa nacuáa sàni iní Yá Ndiöxí chi sacú-ni cùtnuní iní-ó, te ducaⁿ sàcú-ni càháⁿ-ó nàcuáa ndùu tnúhu-gǎ, dico càháⁿ-ó tnúhu-gǎ nàcuáa dàcahu iní ñáhá-gǎ xii-o. ¹⁰Te na sáá nduu càda Yá Ndiöxí nchaa nàcuáa tàù-xi cunduu, te dàvǎ-áⁿ te nchaa sá càchí-gǎ ñà túú ndècu-xi

nacuáa tàú-xi cunduu vá dúcáⁿ-gã cundecu-xi.

¹¹Te yúhú cúnàhá ní cuu landú-í ní xóo cada-í sá cù-í landú, ní xóo cáháⁿ-í, ní xóo cani iní-í, te ní xóo tecú tnùn-í dàtná quidé cuè landú xĩndecu vitna, dico sátá nĩ cuu-í ìⁿ tée cùu sacuéhé te ñá túú-gã quidé-í dàtná ní xóo cada-í cúnàhá ní cuu landú-í. ¹²Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o vitna ndecu-o ichi Xítohó Jesucristú, chi ñá túú cùnuni váha iní-ó nàcuáa cùu cuendá Yã Ndiöxí, te cùu-o datná ñáyiú ndèhe ìⁿ núú yütátá sã ñà túú tũ váha núú-xi, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-o chi ñá túú cùnuni váha iní-ó ñasa cùu cuendá-gá, dico sáá nduu quini núú-ó-gã. Te nchoo sácú-ni cùnuni iní-ó nàcuáa nduu-gá vitna dico na sáá nduu te quini ndáá-ó nàcuáa càa nacuáa nduu-gá dàtná xini ñáhá mée-gá xii-o. ¹³Te ni caa ni quíhⁿ ducaⁿ-ni quindáá iní-ó Yã Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cundecu ndihi-o tnúhu ndee ìni cundecu-o ndihi-gá, te ducaⁿ-ni ìo cuu iní-ó-gã ndihi tnàha ñáyiú-o. Te sá cúú iní-ó Yã Ndiöxí ndihi sá cúú iní-ó tnàha ñáyiú-o xíãⁿ ìo-gá cúnùu-xi dacúúxi dàva-gá.

Ñáyiú càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yã Ndiöxí

14 Te vá dãná ndéé-ndó cùu iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo, te cuhuⁿ iní-ndó sã nduu táhú-ndó nũú Yã Ndiöxí titní núú chiúⁿ cada-ndo nacuáa chindee ñàha Espíritú-gá xii-ndo, te ìo cuhuⁿ iní-ndó sã ndúú táhú-ndó càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yã Ndiöxí xii-ndo. ²Te cue ñáyiú càháⁿ tnúhu

sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yã Ndiöxí tnúhu sá ñà túú xini-yu, te tnúhu càháⁿ-yu-áⁿ cúú-xí sã cúú-xí Yã Ndiöxí te ñá dũú sã cúú-xí ñáyiú chi ñá túú tècú tnùn-iyu, te mee Espíritú Yã Ndiöxí quidé-xí dùcaⁿ càháⁿ-yu tnúhu yèyuhu. ³Te cue ñáyiú ní nduu táhú nũú Yã Ndiöxí càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gã xii-yu, te ñáyiú-áⁿ dácàháⁿ-yu ñáyiú nàcuáa cuita níhí ndéé-gã-yu cundecú-yu ichi-gá, te ducaⁿ cuñàhá-yu tnúhu ndee ìni xii-yu òrè ndìhú iní-yu. ⁴Te ñáyiú càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yã Ndiöxí xii-yu tnúhu sá ñà túú xini-yu-áⁿ, ñáyiú-áⁿ mee-ní-yu níhí ndéé-yu ndécú-yu ichi-gá. Dico ñáyiú càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gã xii-yu, càháⁿ-yu tnúhu-áⁿ nàcuáa níhí ndéé dàva-gá ñáyiú nchìcúⁿ nihnu ichi-gá.

⁵Te yúhú ìo cudíⁿ ìni-í te núu nchaa-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yã Ndiöxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xini-ndó. Dico ìo-gá cudíⁿ ìni-í te núu nchaa-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gã, chi ìo-gá xini ñúhu-xi sá càháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ dácúúxi sã càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá càháⁿ-ndó tnúhu sá ñà túú xini-ndó. Dico ìⁿ-ni nũtnahá-xi quide-ndo te núu nchòhò ñáyiú càháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá càháⁿ-ndó nàcuáa quèe-xi tnúhu-áⁿ. Te ducaⁿ te nchaa ñáyiú ndècú ichi Yã Ndiöxí cuita níhí ndéé-gã-yu quíhⁿ cundecú-yu ichi-gá. ⁶Te núu yúhú quexìo-í núú ndécú nchòhò ñáyiú ndècú ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, te nguíta-í càháⁿ-í

mee-ni tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiöxí xii-í tnúhu sá ñà túú xìní-í, te ñá túú nă sá vâha cuu-xi sá cúú-xí-ndó. Dico cuu-xi sá vâha xii-ndo te núu na cãháⁿ-í núú-ndó nchaa tnúhu sá dánèhé ñáhá Yă Ndiöxí xii-í tnúhu sá vătá dácuaàha-gá-í, ndìhi nchaa tnúhu sá sà xìní-í, ndìhi nchaa tnúhu sá dácàhu iní ñáhá-gă xii-í cãháⁿ-í, ndìhi nchaa dava-gă tnúhu-gă.

⁷Te na càda-o cuendá sá nùu ìíⁿ tée tìú-dé vîlu àdi cani-dé àrpá te núu ñá túú sàhnú-dé ndìhi-xi ìíⁿ yaá, te ñá cútnùni iní-ó nă yaá cání-dé àdi ná yaá tìú-dé te núu ducaⁿ na càda-dé. ⁸Te diu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu tucu tée cùu sandadú tìú cútú, chi núu vá tìú váha-dé nàcuáa tàú-xi cunduu òrè quíhíⁿ-güedé nàa-güedé, te vá ngündecu túha dava-gă cue sandàdú te núu ducaⁿ na càda-dé vá tìú váha-dé. ⁹Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó te núu vá cãháⁿ-ndó ìíⁿ tnúhu nàcuáa tàú-xi cunduu núú ñâyiu te vá tècú tnùnì-yu tnúhu cãháⁿ-ndó. ¡Chi àúⁿ nă cuu cãháⁿ-ndó te núu ducaⁿ na càda-ndo! ¹⁰Te ío títñí núú tnúhu ìò ñuyíú, te ìíⁿ ìíⁿ núú tnúhu-áⁿ cútnùni iní ñâyiu nàcuáa quèe-xi. ¹¹Te núu nchoo ñă tècú tnùnì-ó ìíⁿ tnúhu cãháⁿ ìíⁿ ñâyiu, te quide-ó-yu ñâyiu ñúú xícá chi ñá túú cãháⁿ-yu tnúhu cãháⁿ-ó, te diu-ni ducaⁿ quide ñahá-yu xii nchoo tucu. ¹²Te xíăⁿ nùu cãchí tnúhu-í xii nchaa nchòhò ñâyiu ío cuiní nduu táhú nùú Yă Ndiöxí sá Espíritú-gá chindee ñaha-xi xii-ndo cada-ndo ná daha núú chiùⁿ, te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo chiùⁿ sá ñí nduu táhú-ndó nàcuáa cuita níhí ndéé-gă ñâyiu ndècu ichi-gá quíhíⁿ.

¹³Te núu cãháⁿ-ndó tnúhu sá ñà túú xìní-ndó, tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yă Ndiöxí xii-ndo, te xìni ñuhu-xi sá càcáⁿ táhú-ndó nùú Yă Ndiöxí cuèndá sá ná chindee ñaha-gă xii-ndo cãháⁿ-ndó nùú ñâyiu núu nása quèe-xi tnúhu-áⁿ. ¹⁴Chi núu nchoo na cãháⁿ ndìhi-o Yă Ndiöxí ndìhi tnúhu sá ñà túú xìní-ó, te ñi yùhu ñi iní-ó cãháⁿ ndìhi-o-gă dícó-ni sá ñă tècú tnùnì-ó nàcuáa ndùu tnúhu cãháⁿ-ó. ¹⁵Te xíăⁿ nùu xìni ñuhu-xi cãháⁿ ndìhi-o Yă Ndiöxí ñi yùhu ñi iní-ó nàcuáa chindee ñaha Espíritú-gá xii-o te cãháⁿ-ó nàcuáa tecu tnùnì-ó, te diu-ni ducaⁿ càda-o oré xítá yùhu-o chiñuhu-o Yă Ndiöxí, chi ñi yùhu ñi iní-ó dùcaⁿ cada-o nàcuáa chindee ñaha Espíritú-gá xii-o, te cùtnuní iní-ó nàcuáa cuáháⁿ nchaa tnúhu cãháⁿ-ó xíta-o. ¹⁶Chi núu nchoo na ndàcáⁿ táhú-ó nùú Yă Ndiöxí ndìhi mee-ni tnúhu sá ñà túú xìní-ó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá xii-o, te ñâyiu ñá túú ní ndùu táhú cãháⁿ tnúhu cãháⁿ-ó ndèdóho ñahá-yu xii-o, te ñâyiu-áⁿ vă ndácü-yu cãháⁿ-yu tnúhu cãháⁿ-ó ndàcáⁿ táhú-ó ndìhí-yu núú Yă Ndiöxí chi ñá túú tècú tnùnì-yu tnúhu cãháⁿ-ó. ¹⁷Te váha-ni quide-o sá dúcáⁿ cãháⁿ-ó ndàcáⁿ táhú-ó nùú Yă Ndiöxí, te dícó-ni sá tnúhu-áⁿ ñà túú chindee-xi ñâyiu nàcuáa cuita níhí ndéé-gă-yu cundecü-yu ichi-gá. ¹⁸Te yúhú ío ndàcáⁿ táhú-í núú Yă Ndiöxí chi cãháⁿ-í tnúhu sá ñà túú xìní-í tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá xii-í, te cãháⁿ-gá-í dácúúxí nchaa nchohó. ¹⁹Te òrè tàcá ñâyiu ndècu ichi Yă Ndiöxí dácuaàhá-yu tnúhu-gă, te cãháⁿ-í

tnúhu-gá núu-yu sá sà ní cutnùnì iní mée-í nàcuáa ducaⁿ cùtnunì iní-yu nàcuáa ndúu tnúhu càháⁿ-í. Te tnàhá-gá iní-í cáháⁿ-í úhúⁿ-ni tnúhu-áⁿ núu-yu dàcúxí sá càháⁿ-í úxí mǐl tnúhu sá ñà túú xìní-í, tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yá Ndiöxí xii-í càháⁿ-í.

²⁰Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú, vá cánì ìní-ndó dàtná sání ìní cue landú, chi canì iní-ndó dàtná tàù-xi cunduu chi sa sacuéhé-ndó. Dico cuu-ndo dàtná cue landú líhli vá cundècu-ndo ichi cuehé ichi duha, chi cue landú-áⁿ ñà túú ndècu-güexi ichi-áⁿ. ²¹Te núú tütú Yá Ndiöxí càháⁿ-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te càchí-xi: “Cue tée ñúú xíca càháⁿ ndì díⁿ núú tnúhu quíhⁿ-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-í núú ñáyiú isràél cada-güedé núú-í, te cuèi ducaⁿ dico vá quèndáá iní-yu tnúhu-í”, duha ní cachí Yá Ndiöxí te ducaⁿ ní ngúndeé núú tütú-gá. ²²Te tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yá Ndiöxí xii-o tnúhu sá ñà túú xìní-ó, xíáⁿ cúu-xí cuèndá sá cùtnùnì iní cue ñáyiú ñà túú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí sá ñà túú cùu váha iní ñáhá-gá xíí-yu. Dico sá cúu-xí cuè ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ñà túú ñà quidé-xí sá cúu-xí-yu. Te tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-o, xíáⁿ cúu-xí cuèndá sá cùtnùnì iní cue ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá sá ndécú ndìhi ñaha-gá xíí-yu, dico ñà túú dùcaⁿ sani iní cue ñáyiú ñà túú sàndáá iní tnúhu-gá. ²³Te núú ní tacá ncha nchòhó ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te ncha-ndo ní ngúíta-ndo càháⁿ-ndó tnúhu

sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yá Ndiöxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xìní-ndó, te mei òrè-áⁿ quexìo cue ñáyiú ñà túú sàndáá iní tnúhu-gá, ndìhi cue ñáyiú vátá quìnì dana-gá tnúhu-gá núú ndécú-ndó, te ñáyiú-áⁿ quesàhá-yu sá lúcú-ndó te núu ducaⁿ càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá xii-ndo òrè quexìo-yu. ²⁴Dico núu ncha-ndo càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-ndo, te mei òrè-áⁿ quexìo cue ñáyiú ducaⁿ ñà túú sàndáá iní-xi tnúhu-gá, ndìhi cue ñáyiú ducaⁿ ñà túú xìnì dana tnúhu-gá-áⁿ, te ñáyiú-áⁿ cutnùnì iní-yu sá ndécú cuèchi-yu núu-gá, te ngúíta-yu cuáha-yu cuèndá sá ñà túú quide váha-yu ndécú-yu cuèndá sá càháⁿ-ndó tnúhu-gá ndèdóho-yu. ²⁵Te ncha sá cuèhé sá dúhá ní quidé-yu sàni iní-yu yìyuhu ndacu iní-yu, te ngúíta-yu náhmá-yu ncha sá ñà túú vâha ní quidé-yu núú Yá Ndiöxí, te cachí-yu sá ïo càhnu cuu-gá, te cachí tucú-yu sá ndáá ndécú ndìhi-ndo-gá.

Cada-o nàcuáa tàù-xi cunduu

²⁶Te vitna nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú xini ñuhu-xi duha cada-ndo. Òrè tàcá-ndó te dava-ndo càta yuhu-ndo chiñuhu-ndo Yá Ndiöxí, te dava-ndo dásahú-ndó ñáyiú tnúhu-gá, te dava-ndo cáháⁿ-ndó nàcuáa dàquixi túu Yá Ndiöxí iní-ndó, te dava-ndo cáháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yá Ndiöxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xìní-ndó, te dava-ndo cáháⁿ-ndó nàcuáa quèe-xi tnúhu-áⁿ. Te ncha sá quidé-ndó ná cùu-xi nacuáa chindee-xi ñáyiú nàcuáa

cuita níhí ndéé-gǎ-yu cundecú-yu ichi-gá. ²⁷Te òré càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú Yá Ndiòxí xii-ndo tnúhu sá ñà túú xìní-ndó, te úú-ni-ndo àdi úní-ni tnàhá-ndó cǎháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ te vǎ úúⁿ ní cǎháⁿ-ndó chi ndéé ndíhi ìⁿ-ndo te dǎtnùnì ngüíta ingá-ndó cǎháⁿ-ndó. Te xìnì ñuhu-xi sá ìⁿ ñǎyiú cǎháⁿ-yu nàcuáa quèe-xi tnúhu càháⁿ-ndó-ǎⁿ. ²⁸Te núu ñá túú ñǎyiú tècú tnùnì nàcuáa quèe-xi tnúhu càháⁿ-ndó-ǎⁿ, te núú mée núú ìⁿ-ní-ndó cǎháⁿ-ndó tnúhu-áⁿ cǎháⁿ ndíhi-ndo Yá Ndiòxí te vǎ càháⁿ-ndó núú ñǎyiú. ²⁹Te òré càháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiòxí xii-ndo te úú-ni-ndo àdi úní-ni tucu-ndo cǎháⁿ, te dava-gá-ndó cùndedóho-ndo tnúhu-áⁿ te cǎháⁿ-ndó núu váha-ni cǎháⁿ-güedé àdi ñá túú váha-ni. ³⁰Te núu ìⁿ-ndo ní dácáhú ìní ñáhá Yá Ndiòxí xii-ndo ìⁿ tnúhu cǎháⁿ-ndó, te núu ìⁿ-ndo sǎ caháⁿ-ndó te ngüíñí-ndó te quíhu tucu ingá-ndó cǎháⁿ-ndó nàcuáa ní dácáhú ìní ñáhá Yá Ndiòxí xii-ndo. ³¹Te nchaá nchòhó ñáyíu ní nduu táhú cǎháⁿ tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiòxí, te vǎ úúⁿ-ní cǎháⁿ-ndó chi díhna-gá ìⁿ-ndo cǎháⁿ te dǎtnùnì cǎháⁿ tucu ingá-ndó. Te ducaⁿ càda-ndo cuendá nchaá-ndo tècú tnùnì-ndó nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ ìⁿ ìⁿ-ndo, te ducaⁿ te cudíí-gǎ ìní-ndó cànchicúⁿ nihnu-ndo ichi-gá. ³²Te nchaá ñáyíu càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí sa nàha-ná mée-yu nàcuáa quidé-yu càháⁿ-yu tnúhu-gá nàcuáa ñá túú quide cutexínu-yu. ³³Te Yá Ndiòxí cúú-gǎ Yaá quidé ìo váha cùu ìⁿ-nuu-ndo ndecu-ndo, te ñá túú dǎticá nuu ñaha-gǎ xii-ndo.

Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa càháⁿ-í nchaá núú tàcá cue ñáyíu ndècu ndíhi-o ichi Xítohó Jesucristú. ³⁴Te yúhú càchí-í sá vǎ cúú cǎháⁿ cue ñáyíu díhí òré tàcá-ndó dàcuaha-ndo tnúhu-gá, chi ñá túú dùcaⁿ cuiní-gá cadá-yu, te quíndáá-ni ìní-yu cadá-yu nàcuáa tàú-xi cunduu. ³⁵Te núu ìⁿ sá cuiní-yu nducu tnúhu-yu te ndéé òré nasáá-yu vehé-yu te nducu tnúhu-yu núú yíí-yu, chi ñá túú ndùu váha-xi sá càháⁿ-yu núú tàcá nchaá ñáyíu dàcuáha ndíhí-yu tnúhu-gá.

³⁶Te chí dándàcu ìní sá ñà dǎú nchòhó cúú-ndó ñáyíu ní ngúndecu ndíhi tnúhu Yá Ndiòxí díhna nuu nàcuáa datècú tnúhu-ndo dǎva-gá ñáyíu, te ni ñà dǎú mèe-ni nchòhó sa ní ngúndecu ndíhi-ndo tnúhu Yá Ndiòxí vitna, núu xǎⁿ vǎ càchí-ndó sǎ ìo cùnuu-ndo. ³⁷Te núu dava nchòhó sání ìní-ndó sǎ càháⁿ-ndó nàcuáa dàcahu iní ñáhá Yá Ndiòxí xii-ndo àdi sani ìní-ndó sǎ quidé-ndó nàcuáa chindee ñaha Espíritú-gá xii-ndo, te cuáha váha-ndo cuendá sá ncháá tnúhu càháⁿ-í-a cùu-xi tnúhu sá ní cachí tnúhu mee Xítohó Jesucristú cada-o. ³⁸Te ndéda-ni càa ñáyíu ndècu ndíhi-ndo te núu ñá túú sàndáá ìní-yu tnúhu càháⁿ-í, te vǎ cadá cuendá-ndó tnúhu càháⁿ-yu.

³⁹Te vitna nchòhó ñáyíu ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú, ìo cani ìní-ndó cǎháⁿ-ndó tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Yá Ndiòxí núú ñáyíu, te daña-ndo na càháⁿ cue ñáyíu ní nduu táhú núú Yá Ndiòxí sá càháⁿ-yu tnúhu sá dácàhu iní ñáhá Espíritú-gá xíí-yu tnúhu sá ñà

túu xìní-yu. ⁴⁰Te cada-ndo nchàa nacuáa tàú-xi cunduu nàcuáa ñá túu nã cuu cundecu-ndo.

Ní ndoto Xítohá Jesucrístú

15 Te vitna nchòhó ñáyi ndècu ndìhi-í ichi Xítohá Jesucrístú cuiní-í sá dándàcu iní-ndó nàcuáa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo tnùhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, chi diu tnùhu-áⁿ nĩ sándáá iní-ndó te nchìcúⁿ nihnu-ndo. ²Te sá xíí tnùhu-áⁿ níhnú-ndó ìchi cuáháⁿ-ndó núú ndúú tàhú-ndó cùndecu-ndo ndìhi Yá Ndiòxí ni caa ni quíhíⁿ, te ducaⁿ ndùu tàhú-ndó núú cùndècu-ndo ni caa ni quíhíⁿ ndìhi Yá Ndiòxí te núu nchìcúⁿ nihnu-ndo nàcuáa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo, te núu ñá túu nchìcúⁿ nihnu-ndo te ñá túu ní sándáá iní-ndó nàcuáa tàu-xi cunduu.

³Te yúhú sa ní cachí tnùhu-í xii-ndo ìhⁿ tnùhu sá ìo cùnùu ní níhì-í, chi ní cachí tnùhu-í xii-ndo sã Xítohá Jesucrístú ní xíhí-gá cuèndá nchaa yíca cuèchi-o, te ducaⁿ nĩ cuu chi ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí sá dúcáⁿ yàha-gá.

⁴Te ní chindúxi ñaha-güedè xii-gá te nduu úní ní dándótó ñaha Yá Ndiòxí xii-gá, te ducaⁿ nĩ cuu chi ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yá Ndiòxí.

⁵Te sátá nĩ ndoto-gá te ní quee túu-gá núú tẽ Pèlú, te dàtnùní ní quee túu-gá núú dàva-gá cue téé ní táúchíúⁿ-gã càháⁿ tnùhu-gá. ⁶Te sátá dúcáⁿ te dàtnùní ní quee túu-gá núú ùhúⁿ cièndú cue ñáyi ndècu ichi-gá, te vài-yu xíndecu-ní-yu vitna chi sacú-ni-yu ní xíhí. ⁷Te dàtnùní ní quee túu-gá núú tẽ

Jàcobó, te sátá dúcáⁿ te dàtnùní ní quee túu-gá núú nchaa cue téé ní táúchíúⁿ-gã càháⁿ tnùhu-gá.

⁸Te ndéé núú nĩ ndìhi-ná te ní quee túu-gá núú mèe-í, te òrè ní quee túu-gá núu-í te cùu-í dàtná ìhⁿ déhe yiquíⁿ vátá sàá-gá nduu càcu chi cùu-í ìhⁿ téé ñá túu sàni vaha iní-xi cuèndá-gá ní cùu. ⁹Te yúhú ñá túu cùnùu-í dàtná cùnùu cue téé ní táúchíúⁿ Xítohá Jesucrístú càháⁿ tnùhu-gá. Te cùu-í ìhⁿ téé ní táúchíúⁿ-gã càháⁿ tnùhu-gá, cuèi ñá túu tàu-í sá càháⁿ-í tnùhu-gá, chi ní xóo cuu úhú iní-í cue ñáyi ndècu ichi Yá Ndiòxí. ¹⁰Dico Yá Ndiòxí ío vaha iní-gá chi ní quide ñaha-gã xii-í ìhⁿ téé vaha, chi ñá túu-gã quidè-í dàtná ní xóo cada-í. Te ío cùndahú iní ñáhá-gã chindèe ñaha-gã xii-í dico ñá túu àuⁿ nã cuu chindee ñaha-gá, chi ío-gá vài chiuⁿ-gá ní cuu sa ta quide-í cuáháⁿ dàcúúxí dàva-gá cue téé ní táúchíúⁿ-gã càháⁿ tnùhu-gá te ñá dǔú mèe-í ducaⁿ quide-í chi mee Yá Ndiòxí ío cùndahú iní ñáhá-gã chindèe ñaha-gã xii-í quidè-í chiuⁿ-gá. ¹¹Te ñá túu nã cada-xi cuèi dava-gã-güedé sa ní cuu vài-gá chiuⁿ-gá quidè-güedè àdi yúhú, chi ìhⁿ-ni tnùhu càháⁿ-ndí te tnùhu-áⁿ cúú tnùhu ní sándáá iní-ndó.

Cue ñáyi ní xíhí ndotó-yu

¹²Te nchúhú cue téé càháⁿ tnùhu Xítohá Jesucrístú càháⁿ-ndí sá ní xíhí-gá te ní ndoto-gá, ÷te ná cuèndá dava nchòhó càhí-ndó sã vã ndótó cuè ñáyi ní xíhí? ¹³Te núu ducaⁿ sàni iní-ndó sã vã ndótó cuè ñáyi ní xíhí te ní Xítohá Jesucrístú ñá túu ní

ndòto-gá te núu ducaⁿ. ¹⁴Te núu dicó Xítohó Jesucristú ñá túú ní ndòto-gá ñá, te nchaa tnúhu sá dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo ñà túú nàndíhi-xi te núu ducaⁿ, te àúⁿ nã cuu sàndáá iní-ndó-gã te núu ducaⁿ. ¹⁵Te núu dicó cúú-xí ìíⁿ sá ndàá tnúhu sàni iní dava-ndo ña, te dàcuandehnde-ndí sá càháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiòxí núú-ndó te núu ducaⁿ, te ñá túú càháⁿ ndáá-ndí núú-ndó sã Yã Ndiòxí ní dándótó-gã Xítohó Jesucristú, te núu ndáá nàcuáa sàni iní dava-ndo sã vã ndótó cuè ñáyiu ní xíhí, dico ñá ndàá nàcuáa sàni iní-ndó. ¹⁶Te núu vã ndótó cuè ñáyiu ní xíhí te ní Xítohó Jesucristú ñá túú ní ndòto-gá. ¹⁷Te núu Xítohó Jesucristú ñá túú ní ndòto-gá ñá, te àúⁿ nã cuu sàndáá iní-ndó-gã te núu ducaⁿ, te ndècu-ni cuèchi-ndo núú Yã Ndiòxí te núu ducaⁿ. ¹⁸Te núu ndáá nàcuáa sàni iní-ndó ñá te cue ñáyiu ní sàndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú ñáyiu ní xíhí ní xíta nihnú-yu te núu ducaⁿ. ¹⁹Te núu nchoo ndècu ndíhi-o tnúhu ndee iní núú Xítohó Jesucristú cuèndá-ni sá cùndècu-o ñuyíú-a ña, te cùu-o ñáyiu ío-gá duuⁿ duuⁿ ndàhú sá cúú-xí dàva-gá ñáyiu te núu ducaⁿ.

²⁰Dico ndáá sá Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá te ní ndoto-gá núú xíáⁿ cútnùnì iní dava-o sã ndótó cuè ñáyiu ní xíhí ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu-gá. ²¹Te sá cuèchi ìíⁿ ddi-ni téé ní xíndecu ñuyíú-a xíáⁿ xihí ñáyiu, te sá cuèndá ìíⁿ ddi-ni tucu ingá téé te ndoto cue ñáyiu ní xíhí. ²²Te nchaa ñáyiu xihí-yu sá cuèchi ìíⁿ téé, te téé-áⁿ cúú-dě ndíí Àdán téé díhna nuu ní cuu ñanì

tnáhá cuè ñáyiu ñuyíú. Te ddi-ni ducaⁿ sã cuèndá ìíⁿ ddi-ni téé te ndoto cue ñáyiu ní xíhí, te téé-áⁿ cúú-dě Xítohó Jesucristú chi nchaa ñáyiu ndècu ndíhi-gá ndotó-yu.

²³Te díhna-gá Xítohó Jesucristú ní ndoto-gá xíáⁿ cútnùnì iní dava-o sã ndùu na quixi tucu-gá ñuyíú-a te dàvá-áⁿ ndoto nchaa ñáyiu ní xíhí ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu-gá.

²⁴Te dàtnùnì ducaⁿ te sáá nduu nàa nchaa sá ío ñuyíú, te Xítohó Jesucristú danàa-gá nchaa ndí túhú sá cùnùu ío ñuyíú-a, chi danàa-gá nchaa ñáyiu ío cùnùu, ndíhi yucu ñávãha, ndíhi nchaa espíritú xínú cuèchi núú-xi. Te ducaⁿ te cúñaha-gã xii Tãtã-ó Dütü Ndiòxí taxi tnùnì-gá. ²⁵Chi Xítohó Jesucristú dacuítí tãxi tnùnì-gá ndéé ná sáá nduu dànaa-gá nchaa sá cúú ùhú iní ñáhá xii-gá. ²⁶Te ndéé núú ní ndíhi-ná te danàa-gá sá quidé xihí ñáyiu. ²⁷Te ducaⁿ chi càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiòxí sá méé-gá ní nachihì-gá nchaa sá ío ndaha Xítohó Jesucristú cuèndá sá méé Xítohó Jesucristú taxi tnùnì-gá, te vã yõ ìíⁿ tàxi tnùnì ñáhá xii Yã Ndiòxí, chi mee Yã Ndiòxí cúú-gã Yáá ní nachihì-gá nchaa sá ío ndaha Xítohó Jesucristú. ²⁸Te díhna-gá ní xáhaⁿ Yã Ndiòxí xii Xítohó Jesucristú Yáá cúú Dèhe-gá sá quíndaha-gá nchaa sá ío, te òré ná quíndaha Xítohó Jesucristú nchaa sá ío, te cúñaha-gã xii Yã Ndiòxí taxi tnùnì ñáhá-gã xii-gá, te ducaⁿ te mee-nã Yã Ndiòxí taxi tnùnì-gá nchaandi túhú sá ío.

²⁹Te núu ñá túú ndáá càháⁿ-í, ète ná cuèndá dava ñáyiu sànduté-yu

cuendá ñáyiú ní xíhí nũ ñá túú ndáá sá ndótó ñáyiú ní xíhí?

³⁰Te nchúhú ducaⁿ-ni sàni iní ñáyiú cahni ñàhá-yu xii-ndí, te núu vá ndótó ñáyiú ní xíhí te àúⁿ nã cuu ducaⁿ quide cahnu iní-ndí ducaⁿ cuiní-yu cahni ñàhá-yu xii-ndí te núu ducaⁿ. ³¹Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú ío váha sàni iní-í cuendá-ndó, chi ndècu-o ichi-gá. Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã ìⁿ nduu ìⁿ nduu ndeé iní ñàhá ñáyiú cahni ñàhá-yu xii-í. ³²Te núu dícó ndáá sá vã ndótó ñáyiú ní xíhí dàtná càchí dava ñáyiú, te àúⁿ nã cuu ní xíndecu-í ñuú Éfésú ní cuu úhú iní ñàhá ñáyiú xii-í te núu ducaⁿ, chi ñáyiú-áⁿ nĩ quidé-yu dàtná quidé ìⁿ quiti dééⁿ sã cúu-xì-í. Te núu ndáá sá vã ndótó ñáyiú ní xíhí ñá, te váha-gá nũ cachí-ó dàtná càchí ñáyiú: “Vitna na còho-o te na càxi-o chi tneé idá cuú-ó”, duha càchí-yu.

³³Te vá dáñá-ndó mèe-ndo dandahú ñàhá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha xii-ndo, te ngüíta-ndo càni iní-ndó dàtná sání iní-yu. Chi quèe ndáá-xi nàcuáa càháⁿ tucu dava-gá ñáyiú, chi càchí-yu sá nũ ñáyiú quide váha na nihí tnàhá-yu ndìhi ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te ngüíta ñáyiú quide váha-áⁿ cadá-yu tnàhá-yu nchaá sá cuèhé sá dúhá dàtná quidé ñáyiú-áⁿ. ³⁴Te ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cundecu-ndo, te vá cadá-gã-ndó dàtná quidé cuè ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. Te dava-ndo quide-ndo datná quidé cuè ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha chi ñá túú sàndáá iní-ndó Yã Ndiöxí. Te

duha càháⁿ-í cuendá sá cúcàhaⁿ núu-ndó cuendá nchaá sá ñà túú vãha quide-ndo.

Nàcuáa ndoto ñáyiú ní xíhí

³⁵Te cudana dava-ndo ndècu tnúhu-ndo nũ nása ndoto ñáyiú ní xíhí, te nása cunduu yiqui cùñú-yu òré ndotó-yu. ³⁶Te nchòhó ñáyiú ducaⁿ càháⁿ cúu-ndó ñáyiú ñá túú tnàhí cùtnuní iní-xi, te duha na càháⁿ-í nàcuáa tecú tnùní-ndó. Te núu ìⁿ tatá ná chíhí-ó te tèhyú mée-xí te xínu déhe-xi. ³⁷Dico ñá dífú sã sã ní xínu ta sàhnu cuáháⁿ ní cùxi-o, te ñu-ni ducaⁿ quide-o cuéi tríú ndìhi nchaá dava-gá tatá xítú-ó. ³⁸Te Yã Ndiöxí quidé-gã sácünduu tatá xínu-áⁿ dàtná cuiní mée-gã cunduu. Te ndèda-ni càa tatá te ñu-ni-gá quidé-gã sácünduu-xi nàcuáa tàù-xi cunduu. ³⁹Te ndi dííⁿ ndáa nchaá yiqui cùñú, chi tucu càa yiqui cuñú nchoo cuè ñáyiú, te tucu càa yiqui cuñú nchaá quiti xica núu ñúhú, te tucu càa yiqui cuñú nchaá quiti ndáva, te tucu càa yiqui cuñú nchaá chácá. ⁴⁰Te ducaⁿ ñà túú ìⁿ-ni caa nchaá yiqui cuñú sá ío andíu ndìhi nchaá yiqui cuñú ñáyiú ío ñuyú-a, te ducaⁿ ñà túú ìⁿ-ni ndáa vii nchaá sá ío andíu ndìhi ñuyú-a. ⁴¹Te ducaⁿ cùu tucu-xi nchíanchii chi tucu dàyehé-xi, te tucu dàyehé yóó, te tucu dàyehé nchaá chódíní, te ducaⁿ ñà túú ìⁿ-ni dayehé nchaá chódíní. ⁴²Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu ñáyiú ní xíhí te ndoto, chi tucu càa yiqui cuñú-yu sá nguñdúxi te tucu cunduu yiqui cùñú-yu òré ndotó-yu, te yiqui cùñú sá ndótó ndìhi-yu-áⁿ vã ndíhí nihnu-gá-xi.

⁴³Te yiqui cùñú ñáyiú xihí ñá túú nàndíhi-xi, dico yiqui cùñú sá ndótó ndíhi-yu te ío váha cunduu. Te nchaa yiqui cùñú ñáyiú xihí ñá túú tnàhí-gá ndee-xi, dico yiqui cùñú ndoto ndíhi-yu xíãⁿ ío cunduu ndee-xi. ⁴⁴Te yiqui cùñú nchaa ñáyiú xihí cúú-xí cuèndá ñuyúú-a, dico yiqui cùñú sá ndótó ndíhi-yu xíãⁿ cundecu-ná-xi cuèndá Espíritú Yă Ndiöxí. Te dàtná ío yiqui cùñú sá cúú-xí cuèndá ñuyúú-a, te ducaⁿ ío yiqui cùñú sá cúú-xí cuèndá mee-nă Espíritú Yă Ndiöxí.

⁴⁵Te núú tùtú Yă Ndiöxí càchí-xi: “Ndíi Àdán ndíi ní xíndecu ndéé díhna ní chihi Yă Ndiöxí iní ndíi”, duha càchí-xi núú tùtú-gá. Te íngá tucu téé cùu-dé dàtná ndíi Àdán te téé-áⁿ cúú-dě Xítohó Jesucristú, te Yaá-áⁿ quidé-gă sá mée-ná Espíritú Yă Ndiöxí quidé-xí ndècu-o ichi-gá vitna. ⁴⁶Te díhna-gá yiqui cùñú cuèndá ñuyúú-a ní ngúndecu, te dàtnùní ngúndecu yiqui cùñú cundecu ndíhi mee-nă Espíritú Yă Ndiöxí. ⁴⁷Te téé díhna nuu ní xíndecu ñuyúú-a chi ñuhu ní cadúha ñaha Yă Ndiöxí xii-dé, te téé-áⁿ cúú-dě ndíi Àdán, te íngá tucu téé ní cuuⁿ-dé andíu te téé-áⁿ cúú-dě Xítohó Jesucristú. ⁴⁸Te nchaa ñáyiú cãa yiqui cuñú-yu dàtná cáá yiqui cuñú té Àdán téé ducaⁿ ní cuáha ñuhu-áⁿ, te nchaa ñáyiú ní nduu táhú cundecu ndíhi téé ducaⁿ vëxi cuuⁿ andíu-áⁿ, ñáyiú-áⁿ nduu yiqui cùñú-yu dàtná cáá yiqui cuñú ní nduu táhú-dě ndécú ndíhi-dé vitna, te téé-áⁿ cúú-dě Xítohó Jesucristú. ⁴⁹Te nchaa ñáyiú ñuyúú-a cãa-yu dàtná-ni cãa datná-ni ndùu téé ducaⁿ ní cuáha ñuhu-áⁿ. Te nchaa

nchoo ñáyiú ní nduu táhú cundecu ndíhi téé ducaⁿ vëxi cuuⁿ andíu-áⁿ nduu-o dàtná-ni cãa datná-ni ndùu téé-áⁿ tucu.

⁵⁰Te nchóhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sã ncháá nàcuáa cãa yiqui cuñú ñáyiú xíndecu vitna vá sãá-xi cundecu-xi núú ndécú Yă Ndiöxí táxí tnùní-gá, chi ñuyúú-a ndíhi nihnu-xi. Dico sá tàú-xi sáá núú ndécú-gă táxí tnùní-gá xìni ñuhu-xi cuu-xi sá cúdíi cundecu. ⁵¹Te na càchí tnúhu-í xii-ndo ìⁿ tnúhu sá yíyùhu ni cuu: Dava-o cùú-ó te dava-o cùndecu-ni-o, dico nchaa-o nàdãma yiqui cuñú-ó. ⁵²Te uuⁿni ducaⁿ nàdãma yiqui cuñú-ó òré cáháⁿ ìⁿ cútú, te cútú-ãⁿ cãháⁿ-xi òré sa ta cùyatni naa ñuyúú. Te òré cáháⁿ cútú-ãⁿ te ndoto nchaa ñáyiú ní xihí ñáyiú ní xíndecu ichi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ te vá íⁿ ndùu ìⁿ quíú-gă cuú-yu. Te nchaa ñáyiú ndècu vívú te nàdãma yiqui cuñú-yu tnàhá-yu. ⁵³Te nchaa yiqui cùñú ndécú ndíhi nchaa ñáyiú ndècu ñuyúú-a vitna ñá túú cùdíi-xi chi xihí-xi, dico yiqui cùñú nduu táhú nchoo ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú chi cudíi-xi ní caa ní quíhⁿ chi vá cùú-gá-xi. ⁵⁴Te òré ná ndùu táhú-ó yiqui cuñú sá dúcáⁿ cùdíi ní caa ní quíhⁿ-áⁿ, te vá cùndècu ndíhi-gá-ó yiqui cuñú sá ñã túú cùdíi. Te dàvá-áⁿ te quee ndáá-xi nàcuáa cãháⁿ-xi núú tùtú Yă Ndiöxí núú càchí-xi: “Vitna ñá túú-gă xihí ñáyiú chi mee-nă Yă Ndiöxí cùnùu-gá táxí tnùní ñãhá-gă xii-yu. ⁵⁵Te ñá túú tnàhí-gá ná ndoho ñáyiú sá cuèndá tnúhu xihí, chi vá cóó-gă tnúhu xihí”,

duha càchí-xi núú tùtú Yá Ndiöxí.
⁵⁶Te cue ñáyiú ndècu ndihí-yu
 tnúhu sá sánú ichi ñaha xii-yu
 nàcuáa cadá-yu cundecú-yu dico
 uuⁿ-gá quidè-yu nchaa sá cuèhé
 sá dúhá. Te sá cuendá nchaa sá
 cuèhé sá dúhá quidè-yu-áⁿ, te xíáⁿ
 ní ngúndecu tnúhu xihí dándòho
 ñaha-xi xii-yu. ⁵⁷Dico táxähu xii Yá
 Ndiöxí chi ní taxi-gá tnúhu ndee
 ìní ndécú ndìhi-o sá sàá nduu te vâ
 quini-gá-ó tnúhu xihí, te ducaⁿ chi
 ndècu ndìhi-o Xítóhó Jesucristú.

⁵⁸Te xíáⁿ núu càháⁿ-í dóho
 nchòhó cue ñáyiú ndècu ndìhi-í
 ichi Xítóhó Jesucristú chi ío cùu iní
 ñàhá-í xii-ndo, te càháⁿ-í dóho-ndo
 sâ cànchícúⁿ nihnu-ni-ndo ichi
 Xítóhó Jesucristú cuèi nándi
 na càda ñaha ñáyiú xii-ndo sâ
 cuendá-gá, te ío nducu ndè-ni-ndo
 cada-ndo chiuⁿ-gá, chi sa nàha-ndo
 sá ncháá chùⁿ quide-o cuendá-gá
 ñá túú àúⁿ nâ cuu quide-o.

Nàcuáa sàcáⁿ tnáhá ñáyiú díhúⁿ

16 Te na càchí tnúhu-í
 xii-ndo cuendá díhúⁿ sâ
 sàcáⁿ tnáhá-ndó sâ cúú-xí ñáyiú
 ñúú Jerusálén, chi diu-ni duha
 ní dánèhé-í cue ñáyiú xíndecu
 ichi Xítóhó Jesucristú ndécú
 ìⁿ ìⁿ xichi distritú Gàlaciá. ²Te
 duha cada-ndo ndì tnahá nduu
 ndumìngú, te ìⁿ ìⁿ-ndo dàquee
 dìⁿ-ndo sacú díhúⁿ nàcuáa chindee
 ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo nihí-ndó
 cuendá òré quexìo-í te sa cundecu
 túha díhúⁿ-áⁿ. ³Te òré quexìo-í
 te mee-ndo cãxi-ndò-yu núu
 ndèdacàa-yu sàni iní-ndó càda ndáá
 canehe díhúⁿ-áⁿ quíhíⁿ ndaha ñáyiú
 xíndecu ichi Xítóhó Jesucristú

ndécú ñúú Jerusálén. Te cadúha-í
 ìⁿ ùú tutú canehé-yu quíhíⁿ cuendá
 cutnùnì iní ñáyiú ñúú Jerusálén
 nàcuáa ndùu chiuⁿ cuáháⁿ-yu. ⁴Te
 núu xini ñuhu-xi sá quíhíⁿ-í te
 candeca-í-yu quíhíⁿ.

Té Páblú sání iní-dé quíngoto-dé cue
 ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú

⁵Te yúhú sání iní-í yáha-í ìⁿ
 ùú ñúú cáá distritú Macèdoniá,
 te dătnùnì ducaⁿ te sáá-í núú
 ndécú-ndó. ⁶Te òré quexìo-í te
 cudana cundecu ndìhi ñaha-í
 xii-ndo vâi nduu, àdi cudana te
 cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo ndéé
 yáha nchaa yóó quidè vîxiⁿ-xi. Te
 sátá dúcáⁿ te cada ndee ìní-ndó
 chindee ñaha-ndo xii-í òré nucúhuⁿ
 ichi-í te núu ndéé ichi na quíhíⁿ-í.
⁷Te duha càháⁿ-í chi núu Yá Ndiöxí
 ná càchí-gá te cundecu ndìhi ñaha
 tnàa-í xii-ndo òré quexìo-í te ñá dŕú
 dícó-ni ichi yáha-í. ⁸Te cundecu-ni-í
 ñúú Èfesú-a ndéé tnahá vico
 Pentecòstés. ⁹Te ducaⁿ chi iha
 ío tédòho ñáyiú tnúhu Xítóhó
 Jesucristú sâ càháⁿ-í núú-yu. Núu
 xíáⁿ ío vâha quèe cuendá cada-í
 chiuⁿ-gá cuèi ío vâi ñáyiú ñá túú
 tnàhá iní-yu sâ càháⁿ-í tnúhu-gá.
¹⁰Te núu na quixi coto ñaha
 té Timùteú xii-ndo, te ío vâha
 cuu iní-ndó cãháⁿ ndìhi-ndo-dé
 cuendá ducaⁿ ñà túú nâ cani iní-dé
 cundecu ndìhi ñaha-dé xii-ndo,
 chi tnàhá-dé cúú-dé tée quide
 chiuⁿ Xítóhó Jesucristú dătná
 quidè-í. ¹¹Te cuini-í sâ ní ìⁿ-ndo
 vâ cánì cuèhé iní-ndó cuendá-dé,
 te chindee-ndo-dé nàcuáa cuu
 vâha iní-dé òré quixi-dé quixi
 coto ñaha-dé xii-í, chi yúhú ndìhi

dava-gá ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú ndétú-ndí-dé quexìo-dé.

¹²Te ío ní cáháⁿ ndàhú-í núú tẽ Àpolós tée ndècu ndìhi-o ichi Xítohó Jesucristú cuendá quixi-dé ndìhi dava-gá cue tée ndècu ndìhi-o ichi-gá quixi coto ñaha-güedẽ xii-ndo dico ñá túú ní cuiní-dé quixi-dé vitna, dico quixi-dé ndéé cuèé-gá.

Tnúhu ndéé núú ñí ndìhi-ná

¹³Te ío quíhi iní-ndó cùndecu-ndo ichi Xítohó Jesucristú, te vá dáñá ndèé-ndó quèndáá iní-ndó-gã, te ío yíi cùnduu iní-ndó cùndecu-ndo ichi-gá, te ío nducu ndèe-ndo canchicúⁿ nihnu-ndo ìchi-gá. ¹⁴Te ío vâha cuu iní tnáhá-ndó, te ducaⁿ ño vâha cada tnàha-ndo te núú nándi cùu sá vâha sàni iní-ndó càda-ndo.

¹⁵Te nchòhò ñáyi ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú sa nàha-ndo sá dñhanuu cuè ñáyi cùu ndi mee té Èstéfanás ndécú dìstrítú Acãyá ní sándáá iní-yu tnúhu Xítohó Jesucristú. Te vitna ñá túú dàña ndéé-yu quidé-yu sá vâha sá cúú-xí dàva-gá ñáyi sàndáá iní tnúhu-gá. ¹⁶Te càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sã quèndáá iní-ndó nchàa ñáyi ducaⁿ xíquide, ndìhi nchaa dava-gá ñáyi ío ndècu ndee quide chiuⁿ ndìhi-ndo cuendá Xítohó Jesucristú. ¹⁷Te ío cùdí iní-í sá ñí quexìo té Èstéfanás, ndìhi té Fortunátú, ndìhi té Acàicú, chi

cue tée-áⁿ ñí quide-güedé núú-ndó ñí quide-güedé nchaa sá ñà túú ndàcu-ndo cada-ndo cuendá-í ní cùu. ¹⁸Te ío tàxi-güedé tnúhu ndee ìní xii-í, te diu-ni ducaⁿ tàxi-güedé tnúhu ndee ìní xii nchòhò tucu, te núú xíãⁿ xíní ñùhu-xi sá cànèhe-ndo sá yíñùhu núú nchàa cue tée duha xíquide váha.

¹⁹Te nchaa ñáyi xñdecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú dìstrítú Àsiá quide ndee ìní ñáhã-yu xii-ndo, te ío cada ndee ìní-ndó càchí té Àquilú ndìhi ñadìhí-dé tá Priscilá, te ducaⁿ quide ndee ìní ñáhá tucu nchaa ñáyi tàcá dácuaaha tnúhu Yá Ndiöxí vehé-yu xii nchaa nchòhò ñáyi ndècu ichi-gá. ²⁰Te cada ndee ìní tucu-ndo càchí cue dava-gá ñáyi ndècu ndìhi-o ichi Xítohó Jesucristú. Te ñí yùhu ñí iní-ndó càda ndee ìní tnáhá-ndó ñí ñí-ndo.

²¹Te vitna ndaha mee yùhú té Pãblú tée-í tnúhu-a quide ndee ìní ñáhà-í xii-ndo.

²²Te ñáyi ñá túú cùu váha iní-xi núú Xítohó Jesucristú te na cuíta nihnú-yu. Te vitna nchaa-o chĩ ná càchí-ó sã Xítohó Jesucristú quixi tucu-gá.

²³Te xicáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ná chindee chítúu ñaha-gã xii-ndo. ²⁴Te ío cùu ìní ñáhà-í xii-ndo nàcuáa ndècu-o ichi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ na cùnduu, te ío chí cadá ndèe ìní-nã vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ CÒRINTÚ

Té Páblú cádúha-dé tutú quíhíⁿ
ndaha ñáyiú xíndecu ichi Xítóhó
Jesucristú ndécú ñúú Còrintú

1 Yúhú té Páblú càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú chi ducaⁿ ñí cachí Yá Ndiöxí cunduu. Te cádúha-í tutú-a ndíhi té Timúteú tée ndècu ndíhi-o ichi-gá cuendá daquixi-í ndaha nchòhó ñáyiú xíndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñúú Còrintú, te tutú-a cuu-xi tnàhá cuendá nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí xíndecu nchaa ñúú yíndèhu distritú Acáyá. ²Te xicáⁿ táhú-í núú Tátá-ó Dütú Ndiöxí ndíhi núú Xítóhó Jesucristú sá ïo na chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo, te ñiu-ni ndí ndúú-gá ná càda te ïo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Té Páblú càháⁿ-dé nchaa
nàcuáa ndòho-dé

³Te chí ná càchí-ó sá ïo váha iní Dütú Ndiöxí Yaá cúú Tátá Xítóhó Jesucristú, te ñiu-ni Dütú Ndiöxí cúú-gá Yaá ïo cùndahú iní ñáhá xii-o, te ñiu-ni-gá cúú-gá Yaá táxí tnúhu ndee iní. ⁴Te cuéí nándi ndòho-o ndecu-o dico ñiu-ni Dütú Ndiöxí táxí-gá tnúhu ndee iní

xii-o, te ducaⁿ quide-gá cuendá sá nchóó cuñaha-o tnúhu ndee iní xii nchaa ñáyiú nándi ndòho ndecu, te ñiu-ni nchaa tnúhu ndee iní táxí-gá xii-o ñiu-ni nchaa tnúhu ndee iní-áⁿ cuñaha-o xii-yu. ⁵Te Xítóhó Jesucristú ïo ní ndoho-gá, te ducaⁿ nchòo tucu ïo ndòho-o, te ducaⁿ ïo vèi tnúhu ndee iní ñíhí-ó ndècu ndíhi-o chi ndècu-o ndíhi Xítóhó Jesucristú. ⁶Te nchúhú nándi ndòho-ndí ndécú-ndí cuendá sá nchòhó ñíhí-ndó tnúhu ndee iní cundecu ndíhi-ndo te naníhí táhú-ndó. Te Yá Ndiöxí táxí-gá tnúhu ndee iní xii-ndí, te ducaⁿ quide-gá cuendá sá nchòhó tnàhá-ndó ñíhí-ndó tnúhu ndee iní-áⁿ te naníhí táhú-ndó, te ducaⁿ càda ndee cada cahnu iní-ndó ndòho-ndo datná ndóhó nchúhú. ⁷Te nchúhú ïo váha sàni ndáa iní-ndí cuendá-ndó chi ndòho-ndo datná ndóhó-ndí, te ducaⁿ tàxi Yá Ndiöxí tnúhu ndee iní xii-ndo datná táxí-gá xii-ndí.

⁸Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú cuiní-ndí cachí tnúhu-ndí xii-ndo nàcuáa ní yáha-ndí cùtnàhá ní xíndecu-ndí distritú Àsiá chi dàvá-áⁿ ïo ní

ndoho-ndí, te luha-ná te vá cúndèe iní-ndí yáha-ndí nchaa tnúndòho-áⁿ ní cùu chi ní xehndé iní-ndí sá vǎ cǎcu-ndí. ⁹Chi ní sani iní-ndí sá ndíyi-ná cuu-ndí ní cùu, te ducaⁿ nǎ yáha-ndí cuendá sá ò-gǎ quíndáá iní-ndí Yǎ Ndiòxí sá díú-gǎ taunihnu ñaha-gǎ xii-ndí, te ñá díú mèe-ndí taunihnu-ndí méé-ndí, te díu-gǎ cúú-gǎ Yaá dándòto cuéi ñáyi sa ní xíhí. ¹⁰Te díu-ni-gǎ ní taunihnu ñaha-gǎ ñá túú ní sǎhni ñaha ñáyi xii-ndí, te díu-ni-gǎ táunihnu ñaha-gǎ xii-ndí cuéi vitna, te cùtnuní ndáá iní-ndí sá díú-ní-gǎ taunihnu ñaha-gǎ xii-ndí núú cuáháⁿ núú vǎxi te vá cáhni ñaha ñáyi. ¹¹Te nchòhó tnàhá-ndó chindee ñaha-ndo xii-ndí chi càháⁿ ndíhi-ndo Yǎ Ndiòxí cuendá-ndí, te ío vǎi ñáyi cuáháⁿ ndíhi ñàhá-yu xii-gǎ cuendá-ndí, te ducaⁿ ò vǎi ñáyi ndàcáⁿ táhǎ-yu núú-gǎ cuendá nchaa sá vǎha quide ñaha-gǎ xii-ndí.

Té Pǎblú càháⁿ-dé ná cuendá ñá túú ní nàyáha-dé ñúú Còrintú

¹²Te ío váha cùu iní-ndí chi cùtnuní iní-ndí sá cúú-ndí cue tée cùu ndáá dàtná cuini Yǎ Ndiòxí cunduu ndècu-ndí ñuyíú-a, te díu-ni ducaⁿ quide-ndí sá cúú-xí-ndó chi mee-gǎ cúndàhú iní ñàhá-gǎ xii-ndí chindèe ñaha-gǎ, te ñá túú quide-ndí dàtná sání iní cue ñáyi ñuyíú-a. ¹³⁻¹⁴Nchaa nàcuáa ndùu tnúhu chido tnuní-ndí dáquixi-ndí ndaha-ndo cùu-xi mee-ni tnúhu sá ñá túú úhú tecu tnùní-ndó. Te nchòhó sa cùtnuní luha iní-ndó nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí, te cuini-ndí sá ò-gǎ váha tecu

tnùní-ndó cuendá sá òrè ná quixi tucu Xítóhó Jesucristú, te dàvá-áⁿ ò cada nínu ñaha-ndo xii-ndí dàtná cada nínu ñaha-ndí xii-ndo. ¹⁵Te cuendá xǎⁿ núu ní sani iní-í yáha cáháⁿ-í úú xito núú ndécú-ndó cuendá ío cudíí iní-ndó. ¹⁶Chi ní sani iní-í sá òrè quíhíⁿ-í distrítú Macèdoniá te yáha cáháⁿ-í núú ndécú-ndó, te òrè ndixi tucu-í te nayáha cáháⁿ tucu-í, te òrè nayáha cáháⁿ-í te taxi-ndo sǎ cúú ìchi-í cuendá quíhíⁿ-í distrítú Jùdeá, duha ní sani iní-í ní cùu. ¹⁷Te sá dúcáⁿ ñá túú ní quixi coto ñaha-í xii-ndo te cudana sàni iní-ndó sǎ yúhú ñá túú ní sǎha váha-í cuendá nàcuáa ní sani iní-í cada-í, àdi cudana ñáyi ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cue ñáyi-áⁿ tnaa càchí-yu sá cúú càdá-yu ííⁿ sá sání iní-yu càdá-yu te tnaa càchí-yu sá ñàhá. ¹⁸Dico Yǎ Ndiòxí Yaá ío váha quide ndáá ñaha ndáá ñàhá càxi-gǎ sá nchùhú ñá túú dàma-ndí sá càháⁿ-ndí. ¹⁹Te yúhú ndíhi té Silvanú ndíhi té Timùteú dánèhé ñàhá-ndí xii-ndo cuendá Xítóhó Jesucristú Yaá cúú Dèhe Yǎ Ndiòxí, te Xítóhó Jesucristú cúú-gǎ Yaá ñá túú dàma-gǎ tnúhu càháⁿ-gǎ, chi cùu-gǎ Yaá càháⁿ mee-ni tnúhu ndáá tnúhu cuiti. ²⁰Te díu-ni Xítóhó Jesucristú cúú-gǎ Yaá quidé nchaa nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiòxí. Te sá cuendá sá dúcáⁿ quide Xítóhó Jesucristú xǎⁿ càchí-ó sǎ ò càhnu cuu Yǎ Ndiòxí. Te nchaa-o na càchí-ó sǎ díú-ní dùcaⁿ na cada-gǎ. ²¹Te mee Yǎ Ndiòxí quidé-gǎ ndécú-ní-ó ìchi Xítóhó Jesucristú. Te díu-ni mee-gǎ ní cáháⁿ ñàhá-gǎ xii-o cuendá cunu cuechi-o núú-gǎ. ²²Te Yǎ Ndiòxí ní quide-gǎ sá nchóó

cùu-o ñáyi u cùu cuendá-gá, te ní taxi-gá Espíritú-gá ní ngúndecu ndìhi-o cuendá cutnùnì iní-ó sá ndáá cada ñaha-gã xii-o nàcuáa ní cachí-gá cada-gá.

²³Te Yá Ndiöxí náhá-gã sá yǔhú càháⁿ ndáá-í ná cuendá vátá quíxí-gã-í quixi coto ñaha-í xii-ndo, te vátá quíxí-gã-í chi ñá túú cuíní-í dandìhú-í iní-ndó. ²⁴Te nchúhú ñá túú tàù-ndí cada yica ñàha-ndí xii-ndo nàcuáa quíndáá iní-ndó Yá Ndiöxí, chi sa sàndáá váha iní-ndó-gã, chi nchúhú cuíní-ndí chindee tñuhu ñaha-ndí xii-ndo nàcuáa ío-gá cudíí ìní-ndó cùndecu-ndo.

2 Te ní sani ndáá iní-í sá vǎ quíxí ndìhi-ni-í quixi coto ñaha-í xii-ndo cuendá sá vǎ dándìhú-í iní-ndó. ²Te nchòhó cúú-ndó ñáyi u tàxi tñuhu ndee ìní xii-í cúdíí ìní-í ndécú-í, te xíáⁿ ñúu ñá túú cuíní-í dandìhú-í iní-ndó, chi núu ducaⁿ na càda-í te vǎ cùndècu váha-gá iní-ndó nàcuáa taxi-ndo tñuhu ndee ìní xii-í. ³Te xíáⁿ ñúu ní tendaha-í tutú véxi ndaha-ndo cuendá sá òré quixi coto ñaha-í xii-ndo, te dàvá-áⁿ quíní-í sá quidé-ndó nàcuáa cudíí ìní-í te ñá díú dà dandìhú-ndó ìní-í òré quexio-í, chi nchòhó tàù-ndó càda-ndo sá yǔhú cudíí ìní-í. Te cùtnuní ndáá iní-í sá ñúu yúhú cúdíí ìní-í te tñàhá nchòhó cúdíí ìní-ndó cuendá sá dúcáⁿ cùdíí ìní-í. ⁴Te ndàhyú-í sá ndìhú iní-í òré ní cadúha-í tutú ní dáquixì-í ndaha-ndo, chi ío cuéhé sǎ sání ìní-í, te ñá túú ní dàquixi-í tutú-áⁿ ndaha-ndo cuendá sá dándìhú iní ñàhá-í xii-ndo, chi ní dáquixì-í

cuendá sá nchòhó cutnùnì iní-ndó sǎ ío cùu iní ñàhá-í xii-ndo.

Nàcuáa tàù ñáyi u ñúú Còrintú cadá-yu cuendá ìíⁿ ñáyi u ñá túú quide ndáá

⁵Te na càchí tñuhu-í xii-ndo cuendá ìíⁿ téé ní quide ìíⁿ sá ñà túú tàù-dé cada-dé ndécú ndìhi-ndo, te ní quide ndàhú-xi luha iní-í cuendá sá ní quide-dé-áⁿ dico nchòhó tñàhá-ndó ní dándìhú-dé luha iní-ndó, te duha càchí-í sá lúhá-ní ní dándìhú-dé iní-ndó cuendá sá vǎ cuídó-gá-í ná tñuhu càháⁿ-í. ⁶Te nàcuáa ní ndatñuhu-ndo ní quide ndáá-ndó cuèchi téé-áⁿ te sa ndói-gá cuu nàcuáa ní quide-ndo-dé. ⁷Te vitna tàù-ndó càda cahnu iní-ndó sǎ ní quide-dé, te cuáñaha-ndo tñuhu ndee ìní xii-dé chi núu ñàhá te vǎ ñìhí ndéé-gã-dé cada-dé sá vǎha cuendá sá ndìhú iní-dé. ⁸Te xíáⁿ ñúu càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sǎ cadá tùcu-ndo sá cúú ìní-ndó-dé. ⁹Te ñúu-í cuendá iha càháⁿ-í ìíⁿ núú tütú sǎ sǎ ní dáquixì-í ndaha-ndo, te ducaⁿ ní quide-í xító ndéè ñàhá-í xii-ndo ñúu ndisa cuíní-ndó càda-ndo nchaa nàcuáa càháⁿ-í. ¹⁰Te ndéda-ni càa ñáyi u na càda cahnu iní-ndó ìíⁿ sǎ quídè-yu, te tñàhá yúhú cada cahnu iní-í sǎ quídè-yu tucu. Te núu ío ìíⁿ sǎ xíní ñùhu-xi cada cahnu iní-í te quide cahnu iní-í, te mee Xítohó Jesucristú náhá-gã sǎ dúcáⁿ quide-í, te ducaⁿ quide-í cuendá sǎ nchòhó cuu-xi sǎ vǎha xii-ndo. ¹¹Te ducaⁿ te sácufhná vǎ ñìhí-xi ná cada ñaha-xi xii-o, chi nchoo sǎ xíní-ó nàcuáa quide-xi.

Té Pǎblú ndìhú iní-dé ndécú-dé ñúu Tròás

¹²Te ní xica-í cuáháⁿ-í ñúu Tròás cuendá yàcáⁿ càháⁿ-í tñuhu sǎ

càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó tnúhu Xítohó Jesucristú, te òré ní quexio-í te ní níhì-í ìⁿ ichi càhnu cáháⁿ-í tnúhu-gá. ¹³Dico ñá túú ní cùu váha iní-í chi ñá túú ní nàníhì-í té Títú té ndècu ndìhi-o ichi Xítohó Jesucristú, núu xíáⁿ ní quide ndee iní tnáhà-í ndìhi cue ñáyiú ñúú-áⁿ, te ní xica-í cuáháⁿ-í distritú Macèdoniá.

Dàquetfíhú-ó yùcu ñávàha chi ndècu ndìhi-o Xítohó Jesucristú

¹⁴Te táxähu xii Yá Ndiöxí chi ducaⁿ-ni sànu ichi ñaha-gá xii-ndí nàcuáa cunu-ndí núú yucu ñávàha chi ndècu ndìhi-ndí Xítohó Jesucristú, te mee Yá Ndiöxí sáchiⁿ ñaha-gá xii-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá. Te cada iní-ó sã tnúhu-gá-áⁿ cúu-xí dàtná ìⁿ yúcu sã ïo váha sàháⁿ te ta xítenuu dicó-xi ndèni ní cuu cuáháⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu tnúhu-gá chi nchúhú quidé-ndí nàcuáa ta xítenuu ndèni ní cuu cuáháⁿ. ¹⁵Te cùu-ndí dàtná dicó ìⁿ yúcu sã ïo váha sàháⁿ, te nàcani cuendá Xítohó Jesucristú núú Yá Ndiöxí, te dicó yúcu-áⁿ nchítá cuèi núú xíndecu cue ñáyiú sa ní naníhí tàhú, te cuèi núú xíndecu cue ñáyiú ta xíta nihnu cuáháⁿ. ¹⁶Te sá cúu-xí cuè ñáyiú ta xíta nihnu cuáháⁿ-áⁿ, dicó yúcu-áⁿ cúu-xí dàtná ìⁿ sá sáhní ñaha xi-yu, dico sá cúu-xí cuè ñáyiú sa ní naníhí tàhú, dicó yúcu-áⁿ cúu-xí dàtná ìⁿ sá ndécá iní-yu, ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchúhú. Te vitna chí cuàha cuendá nùu ná cúu ñáyiú sàni iní-ndó ndàcu cada nacuáa ndùu tnúhu càháⁿ-í-a. ¹⁷Chi nchúhú càháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí dico ñá túú ndähú

quidé-ndí ndìhi tnúhu-gá dàtná xíquide dava-gá-güedé, chi quide ndáá-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá, te mee-gã ní cachí-gá sá dúcáⁿ càda-ndí te ndèhe-gá sá nchúhú quidé-ndí nàcuáa ní cachí-gá, chi ndècu ndìhi-ndí Xítohó Jesucristú.

Cuendá ingá núú sã váha ní cachí Yá Ndiöxí cada-gá ñáyiú

3 Te cuèi duha càháⁿ-ndí núú-ndó dico ñá túú xini ñuhu-xi sá cñaha-ndí xii-ndo sã cúu-ndí cue té quide váha, te ni ñà túú xini ñuhu-xi cacanehe-ndí ìⁿ tutú núú càháⁿ-xi sá cúu-ndí cue té váha danèhé ñáhá xii-ndo datná xíquide dava-gá-güedé, te ni ñà túú xini ñuhu-xi sá nchòhó taxi-ndo ìⁿ tutú núú càháⁿ-ndó sã nchúhú cúu-ndí cue té quide váha. ²Te ñá túú xini ñuhu-xi ducaⁿ cada-ndí. Te cùtnuní ndáá iní-ndí sã nchòhó cúu-ndó dàtná ìⁿ tutú sã ïo váha càháⁿ cuendá-ndí. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndo chi nchaa ñáyiú nihí-yu tnúhu nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo, te xíáⁿ cùtnuní iní-yu sã nchúhú cúu-ndí cue té quide váha. ³Te nchòhó cúu-ndó cuendá Xítohó Jesucristú, te cùu-ndo datná tutú-gá te tutú-áⁿ ní táuchíúⁿ-gã xii-ndí ní cadúha-ndí, te mee-ni ndìhi Espiritú Yá Ndiöxí ní ngúndeé tnúhu-áⁿ te ñá díú ndìhi tindá ní ngúndeé. Te ñá díú ìⁿ núú yúú ní ngúndeé chi iní-ndó cùu-xi núú dúcáⁿ ní ngúndeé tnúhu-áⁿ te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-ndo.

⁴Te duha càháⁿ-ndí chi cùtnuní ndáá iní-ndí sã Yá Ndiöxí quidé váha ñaha-gã xii-ndí, chi ndècu ndìhi-ndí Xítohó Jesucristú. ⁵Te

nchúhú chi ndàcu-ndí quidé-ndí sá vâha dico ñá díú mée-ndí ducaⁿ ndàcu-ndí quidé-ndí, chi mee Yă Ndiôxí chîndèe ñaha-gá xii-ndí nũ ndàcu-ndí quidé-ndí sá vâha. ⁶Te mee Yă Ndiôxí ní quide-gá sá nchúhú ndacu-ndí cunu cuechi-ndí núú-gă cãháⁿ-ndí núú ñâyiu cuendá ñgá núú sã vâha ní cachí-gá cada ñaha-gă xií-yu. Te sá vâha ní cachí-gá cada ñaha-gă xií-yu-áⁿ ñà túú ñⁿ-ni cuu-xi ndîhi nchaá tnúhu sá ñ xáhaⁿ-gă xii ndîi Moisés ní chídó tnùnî ndîi, te ducaⁿ chi espíritú Yă Ndiôxí néhé chîuⁿ-xi nchaá tnúhu sá cãháⁿ cuendá nchaá sá vâha-áⁿ. Te nchaá tnúhu ní chídó tnùnî ndîi Moisés, dándixi túu-xi iní nchaá ñâyiu ndècu ndîhi tnúhu-áⁿ sã cuíta nihnú-yu cuendá nchaá cuéchi-yu, dico cue ñâyiu ndècu ndîhi Espíritú Yă Ndiôxí ñâyiu-áⁿ ndécú ndîhí-yu tnúhu ndee iní sá cãcu nihnú-yu.

⁷Te tnúhu sá ñ cãháⁿ Yă Ndiôxí ndéé díhna ñacuáa cada ñâyiu ní ngúndeé-xi ñⁿ núú yúú quèhéⁿ. Te òré ní dátúu ndîi Moisés ñacuáa cãháⁿ tnúhu sá ñ cãháⁿ Yă Ndiôxí ndèé núú yúú-áⁿ nũ cuè ñâyiu isrâél, te súunî ñ tásaⁿ núú ndîi te ñá túú-gă ní cùu cundehé-yu núú ndîi, te ducaⁿ-gă ducaⁿ-gă quidé-xí dátãsaⁿ-xi núú ndîi ni cùu ñá túú-gă ducaⁿ ni quide-xi. Te tnúhu ndèé núú yúú-áⁿ dándixi túu-xi iní cue ñâyiu sá cuíta nihnú-yu sá cuendá nchaá cuéchi-yu, te ío váha ní quide-xi cútnàhá ní ngúndecu ndîhi cue ñâyiu isrâél tnúhu-áⁿ. ⁸Te sá dúcãⁿ ñ quide-xi xíáⁿ cútnùnî sá tnúhu cãháⁿ Espíritú Yă Ndiôxí vitna uuⁿ-gã ducaⁿ ño-gá váha

quide-xi. ⁹Te núú ducaⁿ ño váha ní quide-xi cútnàhá ní ngúndecu ndîhi cue ñâyiu isrâél tnúhu sá dándixi túu iní-yu sá cuíta nihnú-yu sá cuendá nchaá cuéchi-yu, te uuⁿ-gã ducaⁿ vâha quide-xi vitna ní ngúndecu ndîhi-o tnúhu sá cãháⁿ ñacuáa quide Yă Ndiôxí cuendá sá vã cúndècu-gá cuéchi ñâyiu núú-gă. ¹⁰Te vá cãchí-ó sã cútnàhá ní ngúndecu ndîhi cue ñâyiu isrâél tnúhu ndèé núú yúú-áⁿ ño-gá váha ní quide-xi, te ñáhã chi uuⁿ-gã váha quide-xi vitna cuendá tnúhu sá cãháⁿ ñacuáa quide Yă Ndiôxí. ¹¹Te núú ducaⁿ ño váha ní quide-xi cútnàhá ní ngúndecu ndîhi ñâyiu isrâél tnúhu sá ñà túú ní cùdíi, te uuⁿ-gã ducaⁿ ño váha quide-xi vitna ní ngúndecu ndîhi-o tnúhu sá vã ndîhí nihnu tnahí-gã.

¹²Te cùtnunî iní-ndí sá vã ndîhí nihnu sá dúcãⁿ ño váha quide-xi, núú xíãⁿ ío vii ío váha cùu iní-ndí cãháⁿ-ndí tnúhu sá ñ ngúndecu ndîhi-o. ¹³Te ñá túú quide-ndí dátãná ní xóo cada ndîi Moisés, chi ndîi-áⁿ ñ xóo dàdãhu ndîi núú ndîi òré dátãsaⁿ-xi núú ndîi cuendá sá vã quínî cue ñâyiu isrâél òré ñá túú-gã dátãsaⁿ-xi núú ndîi. ¹⁴Te cue ñâyiu isrâél ñá túú ní tècú tnùnî váha-yu ñacuáa ní xóo danèhé ñáhã ndîi Moisés xií-yu, te cuèi ndéé vitna ñá túú tècú tnùnî-yu òré dácuàhá-yu tnúhu sá ñ cãháⁿ Yă Ndiôxí ndéé díhna ñacuáa cada-gã, te cada iní-ó sã dátãná sá ñ xídãhu núú ndîi Moisés yídãhu núú-yu cuendá sá vã cútnùnî núú-yu cundèhé-yu te tecú tnùnî-yu, dico núú tnahá tnúhu-yu ndîhi Xítohó Jesucrístú te tecú tnùnî-yu. ¹⁵Te cuèi ndéé

vitna òré dácuahá-yu nchaa tnúhu sá nǐ chídó tnùnǐ ndí Moisés nchaa núú tútú ndí, te cada iní-ó sǎ dàtná sá nǐ xídáhu núú ndí yídáhu núú-yu chi ñá túú tècú tnùnǐ-yu.

¹⁶Dico cue ñáyiú na tǔha ñaha xii Xítóhó Jesucristú te tècú tnùnǐ-yu tnúhu-gá. ¹⁷Te Xítóhó Jesucristú ìⁿ-ni cùu-gá ndíhi Espíritú Yǎ Ndiòxí, te nchaa ñáyiú ndècu ndíhi Espíritú-gá ñá túú-gǎ táxí tnùnǐ ñáhá nǐ ìⁿ sá ñà túú vǎha xií-yu.

¹⁸Te dàtná cúú ìⁿ yutátá sǎ dánèhé núú ñáhá-xí xii ñáyiú ìⁿ sá vǎha, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-o chi quide-o nacuaá cáháⁿ ñáyiú sá ìo cǎhnu cuu Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ ùⁿ-gá uuⁿ-gá tá cùndáá-ó ndècu-o ichi-gá dàtná quidé mèe-gá quidé ndǎá-gá. Te Espíritú-gá quidé-xí dùcaⁿ ta cundáá-ó nǔú-gǎ cuáháⁿ.

4 Te mee Yǎ Ndiòxí ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-ndí ní taxi-gá chiuⁿ quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá, núú xiǎⁿ ñá túú tnàhí nàtùhú iní-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá. ²Te nchúhú dàquee tǐhú-ndí nchaandi túhú sá ñà túú vǎha quide dayuhu ñáyiú, chi nchaa xiǎⁿ cúú-xí ìⁿ sácáⁿnǔú sǎ cúú-xí-yu, te nchúhú ñá túú sàni iní-ndí dandàhú-ndí ñáyiú te ni ñǎ túú sàni iní-ndí dama-ndí nàcuáa càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiòxí, chi càháⁿ ndǎá-ndí nàcuáa tàu-xi cáháⁿ-ndí, te mee Yǎ Ndiòxí náhá-gǎ nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-ndí núú ñáyiú, te ñáyiú-áⁿ cútùnǐ iní-yu sá nchúhú càháⁿ váha-ndí. ³Te cue ñáyiú ñá túú tècú tnùnǐ nàcuáa ndùu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó càháⁿ-ndí núú-yu, ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ta xíta nihnu cuáháⁿ. ⁴Te cue ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ìo sàà

iní-xi chi ñá túú cuìni-yu quíndáá iní-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú, te xiǎⁿ nǔu sácuihná cùnùu-xi núú-yu te nihí-xi nàcuáa quide-xi dadáhu ndodo iní ñáhá-xí xií-yu cuendá sá vǎ tècú tnùnǐ-yu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu, te tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu sá ìo váha chi càháⁿ-xi sá ìo cǎhnu cuu Xítóhó Jesucristú, te cùu-gá dàtná mèe Tǎtá-gǎ Dútú Ndiòxí. ⁵Te nchúhú ñá túú càháⁿ-ndí cuendá sá cúú-xí mèe-ndí núú-ndó chi càháⁿ-ndí cuendá Xítóhó Jesucristú, te càchí-ndí xii-ndo sǎ díú-gǎ cúú-gǎ Yaá ìo cùnùu, te càchí-ndí xii-ndo sǎ mèe-ndí cúú-ndí dícó-ni cue tée xìnu cuechi sá cúú-xí-ndó, te ducaⁿ quide-ndí nàcuáa cuu vii cuu váha iní Xítóhó Jesucristú. ⁶Te Yǎ Ndiòxí Yaá ní dáyèhé ndéé cútñahá nee ñuyú ní cùu, Yaá-áⁿ nǐ cachí-gá sá Xítóhó Jesucristú cada-gá nàcuáa tecú tnùnǐ-ó sǎ ìo cǎhnu cuu mee Yǎ Ndiòxí. Te sá dúcáⁿ nǐ quide-gá te cada iní-ó sǎ dàtná tnúhu sá nǐ dáyèhé-gá iní-ó.

Ío quíndáá iní-ó Yǎ Ndiòxí

⁷Te nchúhú ndécú ndíhi-ndí tnúhu Xítóhó Jesucristú, te tnúhu-gá cúú-xí dàtná ìⁿ sá ìo váha ñùhu ìⁿ xití quídi ñuhu, te nchúhú cúú-ndí dàtná quídi-áⁿ. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-ndí chi tnúhu-gá ìo cǎhnu cuu-xi te mee-ndí ñáhá, te ducaⁿ cùu nacuaá cutùnǐ sá mèe Yǎ Ndiòxí quidé-gǎ nchaa sá vǎha te ñá díú mèe-ndí. ⁸Te cuèi ìo ndòho-ndí ndécú-ndí dico nihí-ndí nàcuáa quide-ndí tá yǎha-ndí nchaa tnúndòho-áⁿ cuáháⁿ, cuèi áma sa ndètu vií-nǎ quehndé

iní-ndí sá vǎ ndácú-ndí yáha-ndí nchaa tnúndòho-áⁿ, dico ndàcu-ndí yáha-ndí. ⁹Te cuèi nànducu ñaha ñáyiú cuíní-yu ná cada ñàhá-yu xii-ndí dico ñá túú dàña ñaha Yá Ndiòxí xii-ndí, te cuèi cànihá-yu xii-ndí dico càcu-ndí ñá túú sàhni ñàhá-yu. ¹⁰Te ndèni ní cuu cuáháⁿ-ndí xícá cùu-ndí, te càcu càcu cahni ñàhá-yu xii-ndí dàtná ní quidé-yu Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ yáha-ndí cuèndá cutnùni sá ndécú tũu Xítóhó Jesucristú andiú te chindee ñaha-gá xii-ndí. ¹¹Te nchúhú ñini ndècu-ndí ñuyíú-a te nchaa-ni nduu càcu càcu cahni ñaha ñáyiú xii-ndí sá cuèndá Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ yáha-ndí ndécú-ndí cuèndá cutnùni sá Xítóhó Jesucristú ndécú ndìhi ñaha-gá xii-ndí cuèi vá cúdii yiqui cùñú-ndí cundecu-xi. ¹²Te sá dúcáⁿ càcu càcu cahni ñaha ñáyiú xii-ndí xíǎⁿ nchòhó uuⁿ-gá tá ñihí ndéé-ndó cuáháⁿ ndécú-ndó ìchi Xítóhó Jesucristú.

¹³Te ìiⁿ téé ní xíndecu ndéé sanaha ñi chídó tnùnì-dé núú tùtú Yá Ndiòxí núú càchí-xi: “Yúhú ní sándáá iní-í Yá Ndiòxí núú xíǎⁿ ní cáháⁿ-í”, duha ní cachí téé-áⁿ. Te dàtná-ni ní sani iní téé-áⁿ ñi cáháⁿ-dé te ñiú-ni ducaⁿ sàni iní nchúhú tucu núú xíǎⁿ càchí-ndí: “Sàndáá iní-ndí Yá Ndiòxí núú xíǎⁿ càháⁿ-ndí”, duha càchí-ndí. ¹⁴Te cùnuní iní-ndí sá núu na cùú-ndí te Yá Ndiòxí dandòto ñaha-gá xii-ndí dàtná ní dándótó-gǎ Xítóhó Jesucristú, te tnàhá nchòhó ducaⁿ càda ñaha-gá xii-ndo, te dàvǎ-áⁿ candeca ñaha-gǎ xii-o quíhíⁿ nucúndecu-o núú-gǎ. ¹⁵Te nchúhú

nándi cùu sá tá yáha-ndí véxi cuèndá nchòhó ngúndecu váha-ndo, te ducaⁿ cuíta cáyá-gǎ ñáyiú ngúndecu váha sá xíí Yá Ndiòxí, te ñiú-ni ducaⁿ cuíta cuu vai-gǎ ñáyiú ndacáⁿ táhǔ-yu núú-gǎ te cachí-yu sá ño càhnu cuu-gǎ.

¹⁶Te xíǎⁿ núu nchúhú ñá túú tnàhí nàtúhú iní-ndí ndécú-ndí ìchi Xítóhó Jesucristú, te cuèi yiqui cùñú-ndí tá xàú-xi cuáháⁿ dico iní-ndí chi uuⁿ-gá uuⁿ-gá tá ñihí ndéé-xí cuáháⁿ. ¹⁷Te nchaa sá ndòhó-ndí ñuyíú-a ñá túú càchí-ndí sá cúú-xí ìiⁿ tnúndòho cahnu vihi, chi tnaa-ni duha ndòho-ndí, te sá dúhá ndòho-ndí nándi ndòho-ndí ndécú-ndí ñuyíú-a te Yá Ndiòxí ño váha cada ñaha-gǎ xii-ndí nduu na sàá-ndí núú ndécú-gǎ, te ñiú-ni ducaⁿ càda ñaha-gá xii-ndí ñi caa ñi quíhíⁿ. ¹⁸Te nchúhú ñá túú nchìcúⁿ ñihnu-ndí sá tũu ndèhe-ndí ño ñuyíú-a, chi nchìcúⁿ ñihnu-ndí sá vǎtá quínì-gá-ndí ndécú àndiú, te ducaⁿ quìde-ndí chi nchaa sá tũu ndèhe-ndí ño ñuyíú-a vá cúdii-xi cundecu-xi, te nchaa sá ñà túú tũu ndècu andiú xíǎⁿ cudíi-xi cundecu-xi ñi caa ñi quíhíⁿ.

5 Te yiqui cùñú-ó cùu-xi datná ìiⁿ vehe, te vehe-áⁿ ñà túú cùdii-xi, te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu yiqui cuñú-ó chi vá cúdii-xi, te na sàá nduu vǎ cùndècu-gá-ó ndìhi yiqui cuñú-ó, te Yá Ndiòxí taxi-gá ìiⁿ yiqui cùñú sáá sǎ cúú-xí-ó, te xíǎⁿ cúú-xí dàtná ìiⁿ vehe sá ñà túú ní càdúha cue ñáyiú ñuyíú-a, chi mee Yá Ndiòxí ní cadúha-gǎ vehe-áⁿ te vehe-áⁿ cudíi-xi cundecu-xi ñi caa ñi quíhíⁿ andiú. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu yiqui cuñú sá táxí Yá Ndiòxí

xii-o chi cudíi-xi cundecu-xi ni caa ni quíhíⁿ. ²Te nchúhú ndècu ndíhi-gá-ndí yiqui cùñú-ndí sá ndécú ndíhi-ndí vitna te sama cuíní-ndí sá ío ndíhi taxi Yá Ndiòxí yiqui cùñú sáá cundecu ndíhi-ndí. ³Chi mee-gă vâ dâñâ-gă sá dúcáⁿ-ní cùnduu-ndí cundecu-ndí, chi dai taxi-gă yiqui cùñú sáá-ăⁿ xii-ndí. ⁴Te nini ndècu-ndí ndíhi yiqui cùñú-ndí vitna ío sàni iní-ndí te ndíhú iní-ndí, dico ñá dúú sâ dúhá quide-ndí te ñá túú-gă tñahá iní-ndí cundecu-ndí ndíhi yiqui cùñú-ndí, chi cuíní-ndí sá Yă Ndiòxí ío ndíhi taxi-gă yiqui cùñú sáá ndùu táhú-ndí, chi xíăⁿ cudíi-xi ni caa ni quíhíⁿ te yiqui cùñú-ndí sá tá ndíhi nihnu cuáháⁿ-a vâ cudíi-xi cundecu-xi. ⁵Te ducaⁿ tñahí ní cachí Yă Ndiòxí cunduu sá dúcáⁿ ndùu táhú-ó yiqui cuñú sáá-ăⁿ, te ní taxi-gă Espíritú-gă ní ngúndecu ndíhi-o cuendá cutnùní iní-ó sâ ndâá taxi-gă yiqui cùñú sáá-ăⁿ nduu táhú-ó.

⁶Te xíăⁿ nùu nchúhú nihí ndéé-ndí ndécú-ndí, te cutnùní iní-ndí sá nini ndecu-ndí ndíhi yiqui cùñú-ndí sá ndécú ndíhi-ndí vitna te vátá sâá-gă-ndí cundecu-ndí mei nùu ndécú Xítohó Jesucristú. ⁷Te ducaⁿ cutnùní iní-ndí chi sàndâá iní-ndí Yă Ndiòxí ndécú-ndí ñuyúú-a cuéi ñá túú xìní-ndí-gă. ⁸Te ío váha cùu iní-ndí ndécú-ndí, te sàni iní-ndí sá vâha-gă sá nùu vâ cùndècu-gă-ndí ndíhi yiqui cùñú-ndí sá ndécú ndíhi-ndí vitna. Te ducaⁿ sàni iní-ndí chi váha-gă cundecu-ndí mei nùu ndécú Xítohó Jesucristú. ⁹Te ío ndùcu ndee-ndí quidé-ndí nàcuáa cuu vii cuu váha iní Xítohó

Jesucristú vitna ndècu-ndí ñuyúú-a, te diu-ni ducaⁿ càda-ndí cuéi òré vâ cùndècu-gă-ndí. ¹⁰Te dacuitíí sâ nchâá-ó cùndecu-o núú Xítohó Jesucristú íiⁿ nduu, te dâvâ-áⁿ mee-gă cáháⁿ-gă te núu nása ndùu chiuⁿ ní quide-o íiⁿ íiⁿ-o, núu ní quide váha-o àdi ñá túú ní quide váha-o, te nàcuáa ndùu chiuⁿ ní quide-o íiⁿ íiⁿ-o te ducaⁿ ndùu sá táxi-gă nduu táhú-ó.

Nàcuáa ní cuu ní ngúndecu váha-o ndíhi Yá Ndiòxí

¹¹Te nchúhú quáyùhú iní-ndí nàcuáa cada Xítohó Jesucristú, núu xíăⁿ càháⁿ-ndí tñúhu-gă núú ñáyiú cuendá xínu iní-yu tuha ñahá-yu xii-gă. Te mee Yă Ndiòxí sa nâha-gă nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí, te sàni iní-ndí sá nchòhó cutnùní iní-ndó nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí. ¹²Te sâ dúhá càháⁿ-ndí te vâ cání iní-ndó sâ nchúhú càháⁿ váha-ndí cuendá-ndí nàcuáa nchòhó cuu váha iní ñáhá-gă-ndó xii-ndí te ñáhá, chi duha càháⁿ-ndí cuendá sá nchòhó níhí-ndó tñúhu cáháⁿ váha-gă-ndó cuendá-ndí núú ñáyiú. Te ducaⁿ níhí-ndó tñúhu cùñaha-ndo xii cuu ñáyiú quide nínu mee-xi, chi cue ñáyiú-áⁿ ñà túú quide cuendá-yu nása ndècu iní-yu. ¹³Te núu nchòhó sání iní-ndó sâ lúcú-ndí cuendá nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí te cùu-xi cuendá Yă Ndiòxí, àdi núu sàni iní-ndó sâ ñà túú lúcú-ndí cuendá nàcuáa quide-ndí ndécú-ndí te cùu-xi sá vâha sá cúú-xí-ndó. ¹⁴Te quide-ndí nàcuáa cuíní Xítohó Jesucristú chi cutnùní iní-ndí sá ío cùu iní-gă nchaa ñáyiú, te ducaⁿ xìní ndâá-ndí sá ní xíhí-gă cuendá

nchaá-yu, te xíáⁿ nũu cada iní-ó sá dàtná tnúhu sá ncháá ñáyiú ní xíhí-yu ndíhi-gá. ¹⁵Te ducaⁿ ñí xíhí Xítóhó Jesucristú cuendá nchaa ñáyiú chi cuení-gá sá ncháá-yu cundecú-yu cada-yu nàcuáa cuení méé-gá te vá cáda-yu nàcuáa cuení méé-yu, chi mee-gá ní xíhí-gá te ní ndoto-gá cuendá cuu-xi sá vâha sá cúu-xí-yu. ¹⁶Te xíáⁿ nũu nchúhú ñá túú-gá ná sání iní-ndí cuendá tnàha ñáyiú-ndí nũu nàndíhi-yu àdi ñá túú nàndíhi-yu dàtná ní xóo cani iní-ndí cútnàhá ní xíndecu-ndí ichi cuèhé ichi duha, te dàvá-áⁿ ñí xóo cani iní-ndí cuendá Xítóhó Jesucristú dàtná sání iní cue ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha vitna. ¹⁷Te nchaa nchoo ñáyiú ní tnahá tnúhu ndíhi Xítóhó Jesucristú ní nduu-o dàtná ñí ñáyiú saa, te ducaⁿ chi ñá túú-gá quidé-ó dàtná ní xóo cada-o cùtnàhá ní xíndecu-o ichi cuehé ichi duha, chi ní ngúíta-o quide-o mee-ná sá vâha te nchaa xíáⁿ cúu-xí sá sáá sá cúu-xí-ó chi vátá quení-gá-ó càda-o.

¹⁸Te ducaⁿ quide-o ndecu-o chi mee Yá Ndiöxí quidé-gá sá dúcáⁿ càda-o cundecu-o. Te Xítóhó Jesucristú ní quide-gá ní ngúndecu váha-o ndíhi Yá Ndiöxí vitna, te ducaⁿ chi mee Yá Ndiöxí ducaⁿ tnàhí ní cachí-gá cunduu, te diu-ni mee Yá Ndiöxí ní taxi-gá chiuⁿ quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá nàcuáa ngúndecu váha cue ñáyiú ndíhi-gá. ¹⁹Te ducaⁿ chi mee-gá ní cachí-gá sá Xítóhó Jesucristú cada-gá nàcuáa nucúndecu váha nchaa nchoo cuè ñáyiú ndècu ñuyú-a ndíhi Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú ní tuha ñaha xii-gá ñá túú-gá

sání iní-gá sá ñáyiú-áⁿ nacháhu-yu cuéchi-yu núú-gá. Te mee Yá Ndiöxí ní taxi-gá chiuⁿ quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá núú ñáyiú nàcuáa ngúndecu ndíhi ñaha vâha-yu xii-gá. ²⁰Te Xítóhó Jesucristú ní cachí-gá sá nchúhú càháⁿ-ndí tnúhu-gá núú nchaa ñáyiú, te sá dúhá quide-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gá te quide-ndí núú Yá Ndiöxí càháⁿ-ndí yuhu-gá, te xíáⁿ nũu càháⁿ ndàhú-ndí núú-ndó sá tnàhá tnúhu-ndo ndíhi Yá Ndiöxí cuendá cundecu váha-ndo ndíhi-gá, te duha càháⁿ-ndí chi ducaⁿ càchí Xítóhó Jesucristú cada-ndí. ²¹Te Xítóhó Jesucristú cúu-gá Yaá ñá túú tnàhí cuéchi-xi, dico Yá Ndiöxí ní quide ñaha-gá xii-gá dàtná ñí ñáyiú ndècu cuéchi-xi, te ducaⁿ chi Xítóhó Jesucristú ní xido-gá cuéchi nchaa nchoo ñáyiú ñuyú-a, te ducaⁿ ñí xido Xítóhó Jesucristú nchaa cuéchi-o cuendá sá nũu na tnàhá tnúhu-o ndíhi-gá te cudúu-o núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ñí cuu chi mee Yá Ndiöxí ducaⁿ ñí cachí-gá cunduu.

6 Te nchoo ñí-ni cùu-o quide chiuⁿ-o cuendá Yá Ndiöxí nũu xíáⁿ càháⁿ ndàhú-ndí núú-ndó sá vâ dicó-ni ducaⁿ cùndedóho-ndo tnúhu Yá Ndiöxí, chi cada-ndo nàcuáa na chindee ñaha-ni-gá. ²Chi mee-gá càchí-gá ñí xichi núú tütú-gá núú càchí-xi:

Sáá nduu te cundàhú iní ñàhà-í xii-ndo chindee ñaha-í cuendá naníhí tàhú-ndó,
te ní sáá nduu tàù-xi sá cùndàhú iní ñàhà-í xii-ndo chindee ñaha-í cuendá naníhí tàhú-ndó, núú xíáⁿ ní xíndedóho-í tnúhu ní

cáháⁿ-ndó te ní chindee
ñàha-í xii-ndo nàcuáa naníhí
tàhú-ndó.

Duha càchí-gá núú tùtú-gá. Te vitna
cùu-xi nduu cundahú iní ñáhá Yá
Ndiöxí chindèe ñaha-gá, te cùu-xi
nduu naníhí tàhú-ó.

³Te nchúhú ñá túú quide-ndí ìⁿ
sá ñà túú tàù-ndí cada-ndí sá cúú-xí
ñáyiú, chi cuìní-ndí sá vǎ càháⁿ
cuèhé-yu cuèndá chiúⁿ quide-ndí.

⁴Te nchaa sá quidé-ndí cúú-xí
nàcuáa cutnùnì iní cue ñáyiú sá
nchúhú xínú cuèchi-ndí núú Yá
Ndiöxí, te ío quide cahnu iní-ndí
cuèndá nchaa sá ndóhó-ndí, chi
nándí quide ñaha ñáyiú xii-ndí, te
ducaⁿ-ni ta quide cahnu iní-ndí cuèi
nándí-gá nchaa sá tá yǎha-ndí véxi.

⁵Te duha ta yǎha-ndí véxi, núú
cániha ñáyiú xii-ndí, núú chíhí
ñàhá-yu vecaá, núú cuáá ndeé ñáhá
ñáyiú xii-ndí xícuèhé ñáhǎ-yu, te
íó ndòho-ndí quidé-ndí chiúⁿ Yá
Ndiöxí, te áma xidí-ndí te áma ñá
túú xidí-ndí, te áma ñihí-ndí sá
xéxi-ndí te áma ñá túú ñihí-ndí.

⁶Te quide ndáá-ndí ndécú-ndí, te
cùtnuní váha iní-ndí nàcuáa càháⁿ
tnúhu Yá Ndiöxí, te quide cahnu
iní-ndí cuèi nándí quide ñaha ñáyiú
xii-ndí, te cùndahú iní-ndí tnàha
ñáyiú-ndí, te quide-ndí nchaa sá
vǎha nàcuáa chindee ñaha Espíritú
Yá Ndiöxí xii-ndí, te ío ndisa iní-ndí
cúú iní-ndí cue tnàha ñáyiú-ndí.

⁷Te dànehé-ndí ñáyiú mee-ni tnúhu
ndáá, te nchaa chiúⁿ quide-ndí te
quide-ndí nàcuáa chindee ñaha Yá
Ndiöxí xii-ndí, te cuèndá sá quidé
ndáá-ndí ndécú-ndí núu xǎⁿ ñihí
ndeé-ndí dáquèe tíhú-ndí nchaa
sá cuèhé sá dúhá. ⁸Te dava ñáyiú

quide nínu ñàhá-yu xii-ndí, te
davá-yu tnúhu cuèhé tnúhu duha
càháⁿ-yu xǎhǎⁿ-yu xii-ndí, te
davá-yu xícáháⁿ váha-yu cuèndá-ndí
te davá-yu xícáháⁿ cuèhé-yu, te
davá-yu càchí-yu sá dándàhú-ndí
ñáyiú dico ñá ndáá chi càháⁿ
ndáá-ndí. ⁹Te davá-yu càchí-yu sá
ñà túú xìní-yu ná ñáyiú cùu-ndí, te
davá-yu càchí-yu sá xìní-yu yoo
cùu-ndí, te davá-yu cuìní-yu cahni
ñàhá-yu xii-ndí dico vátá cáhni
ñàha-gá-yu chi ndècu-ni-ndí. Te ío
ndòho-ndí ndécú-ndí ichi Yá Ndiöxí,
te cuèi ndòho-ndí dico ñá túú
cùu-xi sá cùú-ndí. ¹⁰Te cuèi ndìhú
iní-ndí dico ñá túú dàña ndeé-ndí
sá cúdíⁿ iní-ndí, te cùu-ndí cue téé
ndàhú dico sànu ichi-ndí vǎi ñáyiú
ichi Yá Ndiöxí cuèndá ngúndecu
váha-yu sá cuèndá-gá, te cuèi ñá
túú nǎ ndécú ndìhi-ndí dico ñá túú
nǎ cúmǎní xii-ndí.

¹¹Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í
ichi Xítóhó Jesucristú ndécú
ñùú Còrintú ío cùu iní ñáhá-ndí
xii-ndo, te ni yùhu ni iní-ndí
càháⁿ-ndí nchaa tnúhu càháⁿ-ndí
sá cúú-xí-ndó. ¹²Te nchúhú chi ni
yùhu ni iní-ndí cúú iní ñáhá-ndí
xii-ndo, dico nchòhó chi ñá túú
dùcaⁿ quide-ndo sá cúú-xí-ndí.
¹³Te yúhú càháⁿ ndàhú-í núú-ndó
dàtná quidé ìⁿ téé cùu tátá òré
càháⁿ ndìhi-dé cue déhe-dé sá ni
yuhu ni iní-ndó cùu iní ñáhá-ndó
xì-ndí dàtná quidé mèe-ndí cúú iní
ñáhá-ndí xii-ndo.

Nchoo cùu-o datná ìⁿ vehe Yá Ndiöxí

¹⁴Te cue ñáyiú ñá túú sàndáá iní
tnúhu Xítóhó Jesucristú, te vǎ cúú
ìⁿnuu-ndo ndìhí-yu cada-ndo dàtná

xíquidé-yu, chi ðìⁿ cuu nchaa sá vâha te ðìⁿ cuu nchaa sá cuèhé sá dúhá, te ñúmí nchíanchii ndihi niú chi ñá túú ñⁿ-ni cuu-xi. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa sá vâha ndihi nchaa sá cuèhé sá dúhá chi ñá túú ñⁿ-ni cuu-xi. ¹⁵Te ðiu-ni ducaⁿ ñà túú ñⁿ-ni cuu Xítóhó Jesucristú ndihi sácuihná, te ðiu-ni ducaⁿ ñã túú ñⁿ-ni cuu ñáyiu sãndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú ndihi ñáyiu ñá túú sãndáá iní ñáhá xii-gá. ¹⁶Te ðiu-ni ducaⁿ sãtnahá tucu-xi cùu vehe Yá Ndiõxí ndihi nchaa sá càchí ñáyiu cùu ndióxí ní cadúha cue tée ñuyú-a, chi vá cúú quèhi ni ñⁿ xíãⁿ xití vehe-gá. Te nchoo cùu-o datná vehe Yá Ndiõxí Yaá ndécú tũu andiu, chi mee-gã càchí-gá núú tütú-gá núú càchí-xi:

Yúhú vá cúmãní cundecu-í
ndihí-yu ndëni ní cuu na
cùndecú-yu,
te ðiu-ni yúhú cuu-í Ndiõxí-yu,
te mèe-yu cuú-yu ñáyiu cùu
cuendá-í.

Duha càchí-gá núú tütú-gá. ¹⁷Te xíãⁿ ñũu càchí tucu-gá ingá xichi núú tütú-gá núú càchí-xi:

Chí tá quèe tnuú nchaa ñáyiu ñá
túú sãndáá iní ñáhá xii-í,
te vá cání iní-ndó càda-ndo ni ñⁿ
sá cuèhé sá dúhá,
te ducaⁿ te queheⁿ cuendá
ñáhà-í xii-ndo,

¹⁸te yúhú cuu-í Tãtá-ndó,
te nchòhó cuu-ndo cuè déhe
ducuⁿ-í, ndihi cue déhe yoco-í,
duha càháⁿ yúhú Yaá ío càhnu
cuu.

Duha càchí-gá núú tütú-gá.

7 Te sá dúcãⁿ ío váha càháⁿ Yá Ndiõxí sá cúú-xí-ó ñũu xíãⁿ

càháⁿ-í dóho nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í sá dùuⁿ duuⁿ ðaña-o nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi nchaa xíãⁿ ñá túú cùu-xi sá vâha sá cúú-xí iní-ó ndihi yiqui cuñú-ó, te cada-o nàcuáa tàù-xi cunduu nàcuáa cundáá-ó ñũu Yá Ndiõxí, te cada-o sã néhé-ó sã yínùhu núú-gã.

Cue ñáyiu ñuú Còrintú quidé vâha-yu

²Te ni yùhu ni iní-ndó chì cúú iní ñáhá xii-ndí, chi nchúhú vá yõo ñⁿ quide úhú iní-ndí, te ni vã yõo ñⁿ dàcuíta nihnu-ndí, te ni vã yõo ñⁿ dãndahú-ndí. ³Te sá dúhá càháⁿ-í te vá cání iní-ndó sã ñⁿ cuèchi dàcaa-í díquí-ndó, chi dàtná sa ní cachí-í xii-ndo sã yùhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo, te cuèi vitna ndècu-gá-ó ñuyú-a àdi cuèi na cùu-ó dico ðiu-ni ducaⁿ cùu iní ñáhà-í xii-ndo. ⁴Te yúhú ío váha sàni iní-í cuendá-ndó, te ducaⁿ ío váha càháⁿ-í cuendá-ndó, te ío ndècu ndihi-í tnúhu ndee ìní cuendá-ndó, te ío cùdífí iní-í sá cuendá-ndó cuèi nãndi ndòho-í ndihi dava-gá-güedé ndécú-ndí.

⁵Te nchúhú cùtnahá ní sáhãⁿ-ndí distrítú Macèdoniá, te ñá túú tnàhi ni ndètátú-ndí cuendá nchaa sá ñí yãhandi chi ío ní ndoho-ndí cuendá nchaa sá ñí quidé-yu, chi ío ní cuãndeé ñáhã-yu xii-ndí, te ío ní sani iní-ndí ñũu nása-gá yãha-ndí ní cùu. ⁶Dico Yá Ndiõxí ñi taxi-gá tnúhu ndee ìní xii-ndí òré ní quexìo té Títú núú ndécú-ndí, te ðiu-ni Yaá-ãⁿ cúú-gã Yaá sãñaha-gã tnúhu ndee ìní xii cue ñáyiu ndíhú iní-xi. ⁷Te ducaⁿ ñí taxi Yá Ndiõxí tnúhu ndee ìní xii-ndí cuendá sá ñí quexìo té Títú núú ndécú-ndí, te

ñá díú-ní sá cuendá ní quexìo-dé chi ní níhí tucu-ndí tnúhu ndee ìní cuendá ní cani-dé cuendú núú-ndí sá nchòhó ní sãñaha-ndo tnúhu ndee ìní xii-dé, te ní cachí tnúhu-dé xii-ndí sá nchòhó ío cuíní-ndó cãháⁿ ndìhi ñaha-ndo xii-ndí, te ní cachí tnúhu tucu-dé xii-ndí sá nchòhó ío ndìhú ìní-ndó cuendá nàcuáa cùu ndecu-ndo ni cuu, ndìhi cuendá sá ìo sàni ìní-ndó cuendá-í, te sá dúcáⁿ ndùu cuendú ní cani-dé núú-ndí nũu xíãⁿ ío ní cudíí ìní-í.

⁸Te nchòhó ní ndíhú ìní-ndó cuendá tnúhu cãháⁿ-í núú tütú sá ní dáquíxì-í ndaha-ndo, te òré ní níhì-í tnúhu sá ndìhú ìní-ndó te tnaa-ni ní ndixi cuéchi ìní-í sá dúcáⁿ nĩ quide-í te dãtnùni ñá túú-gã ní ndixi cuéchi ìní-í. ⁹Te vitna ní ndíhú ìní-ndó, te xíãⁿ ní quide-xi ní ndixi cuéchi ìní-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo ni cuu, te ní cudíí ìní-í dico ñá dífú cuendá sá ni ndìhú ìní-ndó nĩ cudíí ìní-í chi cuendá sá nĩ ndixi cuéchi ìní-ndó, te ní ndíhú ìní-ndó nàcuáa ní cuu váha ìní Yã Ndiòxí, te xíãⁿ nũu ní cuu-xi ìíⁿ sá váha sá cúú-xí-ndó cuendá tnúhu ní cãháⁿ-í te ñá túú ní cùu-xi ìíⁿ sá cuèhé sá cúú-xí-ndó. ¹⁰Te nchoo nũu na ndìhú ìní-ó nàcuáa cuu váha ìní Yã Ndiòxí, te ndixi cuéchi ìní-ó te núu ñá túú quide váha-o ndècu-o, te sá dúcáⁿ quide-o te nàníhí tãhú-ó, te vá ndìhú ìní-ó sã dúcáⁿ nĩ quide-o, te dava ñáyiú xĩndecu ichi cuèhé ichi duha ndìhú ìní-yu dico ñá túú ndixi cuéchi ìní-yu cuendá nchaa sá ñà túú váha quidè-yu, te sá dúcáⁿ quidè-yu te cuíta nihnú-yu. ¹¹Te sá dúcáⁿ nĩ ndíhú ìní-ndó nàcuáa ní cuu váha ìní Yã

Ndiòxí, te xíãⁿ nũu ndècu ndee-ndo quide-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu, te vitna ní yùhu ní ìní-ndó cãháⁿ-ndó sã quidè váha-ndo, te ío cùdèéⁿ-ndó nũu méé-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo ni cuu, te yùhú-ndó ndècu-ndo cuendá sá ñà túú quide váha-ndo ni cùu, te ío ní xúhuⁿ ìní ñáhá-ndó xii-í, te ní ndúcú ndéé-ndó nĩ quide ndáá-ndó cuendá téé ndècuéchi ndècu ndìhi-ndo, te sá dúcáⁿ nĩ quide-ndo te xíãⁿ ní cutnùni sá méé-ndó ñà túú cuèchi-ndo. ¹²Te ní cadúha-í tutú ní dáquíxì-í ndaha-ndo, te ní quide-ndo nàcuáa ní cãháⁿ-í, te sá dúcáⁿ nĩ quide-ndo xíãⁿ ní cutnùni ìní-ndó sã ìo cùu ìní ñáhá-ndó xii-í. Te Yã Ndiòxí nãhá-gã sá díú cuendá xíãⁿ ní dáquíxì-í tutú ndaha-ndo, te ñá díú-ní cuendá sá sání ìní-í cuendá téé ndècuéchi ndècu ndìhi-ndo, te ni ñà dífú-ní cuendá ñáyiú ní dándìhú téé ndècuéchi-ãⁿ ìní-xi ní càdúha-í tutú ní dáquíxì-í ndaha-ndo. ¹³Te cuendá sá quidè váha-ndo ndècu-ndo xíãⁿ cúú-xí tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-ndí.

Dico ñá díú-ní xíãⁿ chi tnàhá ío cùdíí ìní-ndí cuendá sá ìo cùdíí ìní té Títú, te ducaⁿ cùdíí ìní-dé chi nchòhó ní sãñaha-ndo tnúhu ndee ìní xii-dé. ¹⁴Te yúhú ñá túú cùcahaⁿ núú-í sá ní cãháⁿ váha-í cuendá-ndó nũu tẽ Títú cùtnàhá vátá quíxí-gã-dé núú ndécú-ndó, chi ní cutnùni ìní-dé sá ndàá cãháⁿ váha-í nàcuáa quide-ndo datná cúú-xí sã ndàá nchaa tnúhu dàcuaha ñaha-í xii-ndo. ¹⁵Te vitna ío-gá váha cùu ìní té Títú cuendá-ndó, chi ndàcu ìní-dé sá ncháá-ndó ìo váha ní tni-ndo nchàa tnúhu ní cãháⁿ-dé

núu-ndó, te ndàcu tucu iní-dé sá nǐ queheⁿ cuendá váha-ndo-dě, te ní dátúu-ndo núu-dě sá ò ní quiyùhú iní-ndó sǎ vǎ ndácú-ndó càda-ndo nchaa nacuaá tàú-xi cunduu.

¹⁶Te ò cùdǐ iní-í cuendá-ndó chi cùtnuní ndáá iní-í sá ñà túú dàña ndeé-ndó quide-ndo nchaa nacuaá tàú-xi cunduu.

Ío váha cuu iní-ó chindee tnahao

8 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-ndí ichi Xítohó Jesucristú càchí tnúhu-ndí xii-ndo nàcuáa quide ñaha Yá Ndiòxí xii cue ñáyiú xíndecu ichi-gá ndécú dístítú Macèdoniá, chi ò chindee ñaha-gá xií-yu cuendá sá quidé vǎha-yu ndècú-yu. ²Te cuèi ndòho vihi-yu ndècú-yu dico ò-ni cùdǐ ìní-yu, te cuendá xǐǎⁿ núu ni yùhu ni iní-yu ní sacáⁿ tnáhǎ-yu díhúⁿ sǎ cúu-xí tnàha ñáyiú-yu, te ñá túú tnáhí ni xǐnduu dí-yu cuèi ò ndàhú-yu. ³Te ñá dǐú-ní nàcuáa ní sani iní-yu ndacú-yu cacáⁿ tnáhǎ-yu, chi ní quide yica ìní-yu ní sacáⁿ tnáhá-gǎ-yu, te yúhú càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ nì yuhu ni iní-yu ducaⁿ nǐ quidé-yu. ⁴Te ò ní cáháⁿ ndàhú-yu núu-ndí cuendá sá cuǎha-ndí tnúhu sá tnàhá-yu chindèé-yu dava-gá cue ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiòxí. ⁵Te ñá dǐú-ní nàcuáa ní sani iní-ndí ní quidé-yu, chi ní xídó-gǎ-yu ní quide váha-yu, te ducaⁿ chi mèè-yu ní sani iní-yu sá cadǎ-yu nchaa nàcuáa cuení Yǎ Ndiòxí, te dàtnùní ducaⁿ te ní cachí-yu sá cúu cadá-yu nchaa nàcuáa na cǔnaha-ndí xií-yu. Te ducaⁿ nǐ quidé-yu chi ducaⁿ nǐ cuiní mèé Yǎ Ndiòxí cunduu. ⁶Te sá dúcáⁿ

nǐ quide ñáyiú-áⁿ núu xǐǎⁿ càháⁿ ndàhú-ndí núu tǔ Títú sá quíxí tucu-dé núu ndécú-ndó cuendá dàxínu cava-dé chùuⁿ sá sà ní ngúíta-dé quidé-dě dátàcá-dé díhúⁿ sǎ sà ní ngúíta-ndo sàcáⁿ tnáhá-ndó, te ducaⁿ quide-ndo chi cùndahú iní-ndó tnàha ñáyiú-ndo. ⁷Te nchòhó cúu-ndó ñáyiú ò ngòdónúú quide nchaa sá vǎha, te ò váha sàndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te ò váha cùtnuní iní-ndó nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá, te ò váha dàcuaha-ndo ñáyiú tnúhu-gá, te ò ndècu ndee-ndo quide-ndo mee-ni sá vǎha, te ducaⁿ ò cùu iní ñáhá-ndó xii-ndí, te sá dúcáⁿ quide-ndo núu xǐǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núu-ndó sǎ ngòdó núu-gǎ-ndó càda-ndo sá cúu-xí tnàha ñáyiú-ndo.

⁸Dico yúhú ñá túú tàuchiúⁿ-í sá dúcáⁿ càda-ndo, chi cuendá-ni sá càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quide dava-gá cue ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú, chi cue ñáyiú-áⁿ ni yùhu ni iní-yu quidé-yu sá vǎha sá cúu-xí tnàha ñáyiú-yu, te càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quidé-yu cuendá cutnùní núu nása cada-ndo núu ndisa sá cúu iní-ndó cuè tnahà ñáyiú-ndo. ⁹Te nchòhó sa xíní-ndó sǎ Xítohó Jesucristú ò cùndahú iní ñáhá-gǎ xii-ò, te ò váha ndècu-gá ní cùu te ní quixi-gá ñuyúú-a ní quide váha ñaha-gǎ xii-ò, te ñuyúú-a ñá túú ní xíndecu váha-gá, te ducaⁿ nǐ quixi-gá ñuyúú-a cuèi ñá túú ní xíndecu váha-gá cuendá sá nchòó ngǔndecu váha-ò núu ndécú-gǎ.

¹⁰Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa sàni iní-í. Chùuⁿ sá nì yuhu ni iní-ndó nǐ ngúíta-ndo quide-ndo cuíá nì yáha chi cùu-xi sá vǎha sá

cúu-xí-ndó nõu na dàxínu cava-ndo.

¹¹Te dàtná-ni ni yùhu ni iní-ndó nĩ tausaha-ndo chiùⁿ-áⁿ te ducaⁿ-ni ni nì yuhu ni iní-ndó dàxínu cava-ndo, te cacáⁿ tnàhá-ndó sã ndécú ndìhi-ndo nacuaá xito mee-ndo ndacu-ndo.

¹²Te núu nchòhò nĩ yùhu ni iní-ndó càcáⁿ tnàhá-ndó sã xító mèe-ndo ndacu-ndo ña, te cùu váha iní Yã Ndiòxí, chi mee-gã sa nàha-gá nása ndècu-o te ndùu vétú-ni iní-gá.

¹³Te sá dúhá ndùu tnúhu càháⁿ-í te vá cání iní-ndó sã yùhú cuiní-í sã nchòhò ndoho-ndo cùndecu-ndo te dava-gá-yu ngúndecu váha-yu sã cuendá-ndó. ¹⁴Te vitna ndècu ndee iní-ndó nàcuáa ndacu-ndo chindee-ndo cue ñáyiu xini ñuhu, te nduu ñã túú ndècu ndee iní-ndó te cue ñáyiu-áⁿ chindee ñàhá-yu xii-ndo te núu ndècu ndee iní-yu, te ducaⁿ te ni nchòhò ñã túú nã cumání xii-ndo te ni cuè ñáyiu-ãⁿ ñã túú nã cumání xií-yu. ¹⁵Te ducaⁿ te quee ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yã Ndiòxí núú càchí-xi: “Cue ñáyiu ío vãi sã ni nĩhí ñã túú ní cùu sobrá xií-yu, te cue ñáyiu sacú ní nĩhí ñã túú ní cùmání xií-yu”, duha càchí-xi núú tütú-gá.

Té Títú ndìhi cue tée cùndìhi-dé

¹⁶Te ndàcáⁿ táhù-í núú Yã Ndiòxí chi mee-gã ní quide sã tẽ Títú ío ñuhu iní ñàhá-dẽ xii-ndo dàtná ñúhú iní ñàhá-í xii-ndo. ¹⁷Te yúhú ní xáhaⁿ-í xii-dé sã quixí còto ñaha-dé xii-ndo te ní sáha-dé tnúhu, te ñã dífú mèe-ni sã dúcáⁿ nĩ xáhaⁿ-í xii-dé quixi coto ñaha-dẽ xii-ndo, chi mee-dẽ cùdífí tnàhí iní-dé quixi coto ñaha-dẽ xii-ndo.

¹⁸Te tendaha-ndĩ ñĩⁿ tée ndècu ndìhi-o ichi Xítóhó Jesucristú

quixi-dé ndìhi té Títú, te tée quixi ndìhi té Títú-áⁿ cúu-dẽ ñĩⁿ tée ío váha càháⁿ cue ñáyiu xĩndecu ichi Xítóhó Jesucristú cuendá-dé cuendá sã ío váha quide-dé chiùⁿ Xítóhó Jesucristú càháⁿ-dé tnúhu-gá tnúhu sã càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó. ¹⁹Te cue ñáyiu xĩndecu ichi Xítóhó Jesucristú ñã dífú-ní sã càháⁿ váha-yu cuendá-dé, chi tnàhá ní cáxi ñàhá-yu xii-dé cuendá sã cacá cùu ndìhi ñaha-dé xii-ndĩ chindee ñaha-dé tacá sã cúu-xí ñáyiu ndàhú, te quide-ndĩ chiùⁿ-a cuendá ío cuu càhnu Yã Ndiòxí, te cue ñáyiu cutnùní iní-yu sã nchòhò nĩ yùhu ni iní-ndó quide-ndo nchaa sã vãha sã cúu-xí cuè tnaha ñáyiu-ndo. ²⁰Te cuiní-ndĩ sã vã càháⁿ cuèhè ñáyiu cuendá nàcuáa quide-ndĩ ndìhi sã ngãutnàha sã cúu-xí cuè tnaha ñáyiu-o, te ío vãi cuu-xi. ²¹Chi ndùcu ndee-ndĩ quidé-ndĩ nàcuáa càháⁿ váha Xítóhó Jesucristú cuendá-ndĩ, te quide tucu-ndĩ nàcuáa càháⁿ váha ñáyiu sã quidé vãha-ndĩ.

²²Te tendaha tucu-ndĩ ingá tucu tée ndècu ndìhi-o ichi Xítóhó Jesucristú quixi-dé ndìhi cue tée úú quixi coto ñaha xii-ndo, te tée quixi ndìhi-güedé-áⁿ nĩ cuu vãi xito quide-dé nàcuáa cutnùní iní-ndĩ sã ío ndùcu ndee-dé quidé-dẽ sã vãha, te vitna ío-gá cuiní-dé cada-dé sã vãha vitna quixi-dé núú ndécú-ndó, chi cùtnuní ndáá iní-dé sã cúu-ndó cuè ñáyiu quide váha. ²³Te càchí tnúhu-í xii-ndo sã tẽ Títú cúu-dẽ ñĩⁿ tée cùndìhi-í quidé-ndĩ chiùⁿ Xítóhó Jesucristú, te tnàhá-dé cúu-dẽ ñĩⁿ tée xínu cuechi núu-ndó càháⁿ-dé tnúhu-gá. Te càchí

tnúhu tucu-í xii-ndo cuendá cue tée úu quixi ndihi-dé, chi cue tée-áⁿ cúu-güedě cue tée tendaha cue ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó Jesucristú quixi coto ñaha xii-ndo. Te cue tée-áⁿ quidě-güedě nàcuáa cachí ñáyiú sá ïo càhnu cuu Xítohó Jesucristú. ²⁴Te chí cádá sá cúu ìní ndisa-ndo-güedě cuendá ducaⁿ na cùtnuní iní nchaa dava-gá ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó Jesucristú sá ndàá ndisa ducaⁿ quide-ndo, te ducaⁿ cùtnuní iní-yu sá ndàá ndisa quide váha-ndo dàtná càháⁿ-ndí cuendá-ndó sá quidě vǎha-ndo.

Cuendá sá ngǎutnàha sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó Jesucristú

9 Te cuendá sá ngǎutnàha sá cúu-xí cuè ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú ñá túú-gǎ xíní ñùhu-xi cachí tnúhu-í xii-ndo nùú tütú-a nàcuáa cada-ndo, ²chi sa cùtnuní iní-í sá ïo cuiní-ndó chĩndee-ndó-yu. Te ducaⁿ-ni ïo váha càháⁿ-í cuendá-ndó nùú ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú dístítú Macèdoniá, te xǎhaⁿ-í xí-yu sá nchòhó ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú dístítú Acǎya sa ní cuu ìíⁿ cuíá ducaⁿ cuiní-ndó càcáⁿ tnáhá-ndó sá cúu-xí cuè ñáyiú ndàhú ndécú ìchi-gá. Te vai cue ñáyiú dístítú Macèdoniá cuiní-yu cacáⁿ tnáhǎ-yu sá cúu-xí cuè ñáyiú ndàhú ndécú ìchi Xítohó Jesucristú cuendá sá ñí ñíhí-yu tnúhu sá nchòhó ío cuiní-ndó dùcaⁿ cada-ndo. ³Te cuendá sá sání iní-ndó càda-ndo xǎǎⁿ tendaha-í cue tée ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú quixi-güedě nùú ndécú-ndó cuendá

dátúha ñaha-güedě xii-ndo, cuendá sá vǎ quée ndèhnde-í nùú ñáyiú sá ñí càháⁿ váha-í cuendá-ndó, te ducaⁿ cùndecu túha ndisa-ndo dàtná sa ní càháⁿ-í nùú-yu. ⁴Chi na cuáháⁿ ndée quixi-í ndihi ìíⁿ úú cue ñáyiú dístítú Macèdoniá nùú ndécú-ndó te quiní-yu sá ñà túú ndècu túha-ndo, te cucahaⁿ nùú-í nùú-yu sá ñí càháⁿ váha-í cuendá-ndó te nùu ñá túú ndècu túha-ndo, te tnáhá-ndó cùcahaⁿ nùú-ndó. ⁵Te xǎǎⁿ nùu ní sani iní-í sá vǎha-gá codonùu cue tée ndècu ndihi-o ichi Xítohó Jesucristú quixi coto ñaha-güedě xii-ndo cuendá chĩndee ñaha-güedě tacá sá ñí sani iní-ndó càcáⁿ tnáhá-ndó cuendá sá cùndècu túha-xi, te cuu-xi dàtná ìíⁿ táhú sá ñí quene cuu iní méé-ndó càcáⁿ tnáhá-ndó sá cúu-xí cuè tnaha ñáyiú-ndo. Te ducaⁿ te vá yǎo cani iní-xi quesáhá-yu sá nchùhú ní quide yica-ndǎ ducaⁿ ñí sacáⁿ tnáhá-ndó.

⁶Te nchòhó sa xíní-ndó sá ñáyiú na chĩhi vai tatá te vai ñíhí-yu cùu, te cue ñáyiú na chĩhi sacú tatá te sacú ñíhí-yu cùu. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu ñáyiú sàcáⁿ tnáhá sá cúu-xí tnaha ñáyiú-yu. ⁷Te ìíⁿ ìíⁿ-ndo càcáⁿ tnáhá-ndó nàcuáa quene cuu iní méé-ndó, te ío váha cuu iní-ndó dùcaⁿ cada-ndo te vá cádá-ndó cuendá-ni sá quidě yica ñaha ñáyiú xii-ndo, chi Yá Ndiòxí cúu vǎha iní-gá nùú nchàa ñáyiú cùdǎí iní sàcáⁿ tnáhá sá cúu-xí cuè tnaha ñáyiú-xi. ⁸Te Yá Ndiòxí ndacu-gá chĩndee ñaha-gá xii-ndo nàcuáa cundecu váha-ndo, chi diu-gá cada te níhí-ndó nchàa nùú sá xíní ñùhu-ndo cundecu ndihi-ndo, te ñá

túu tnàhí-gá ná cumání xii-ndo, te mee-gã chindee ñaha-gá xii-ndo ñihí-ndó ïo vãi cundecu ndihi-ndo cuendá ducaⁿ chindee-ndo cue tnaha ñáyiu-ndo. ⁹Te núu tütú Yá Ndiöxí cächí-xi ìⁿ xichi:

Ìⁿ ñáyiu ío vãi sá ñí sãñàhá-yu xii ñáyiu ndàhú,
te sá ñí quide ñáyiu-áⁿ ñí cuu-xi sá vãha sá vã yõo cùnaa.

Duha cächí-xi núu tütú-gá. ¹⁰Te mee Yá Ndiöxí táxí-gã nchaa sá cúu tàtá nchaa nchòhó ñáyiu xìtu nándí sá xítú cuendá cuu sá cúu nchìto-ndo, te ñiu-gá cada te ío vãi sá ñihí-ndó cundecu ndihi-ndo, te ducaⁿ ïo-gá vãi sá vãha cada-ndo sã cúu-xí cuè tnaha ñáyiu-ndo. ¹¹Te Yá Ndiöxí taxi-gá vãi núu sã cùndècu ndihi-ndo cuendá ducaⁿ ñí yuhu ñí iní-ndó vãi cuãñaha-ndo sã cúu-xí tnaha ñáyiu-ndo. Te cuendá nchaa sá sàcáⁿ tnáhá-ndó quèheⁿ cuendá-ndí cuu xii tnaha ñáyiu-ndo, te cue ñáyiu-áⁿ ïo ndacáⁿ táhũ-yu núu Yá Ndiöxí cuendá sá dúcáⁿ sàcáⁿ tnáhá-ndó sã cúu-xí-yu. ¹²Te sá dúcáⁿ quide-ndo sacáⁿ tnáhá-ndó sã cúu-xí cuè ñáyiu cùu cuendá Yá Ndiöxí, te ñáyiu-áⁿ ñà túu-gã ná cumání xií-yu, te ío ndacáⁿ táhũ-yu núu Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ quide-ndo. ¹³Te ñáyiu-áⁿ cutnùnì iní-yu sá nchòhó quidé-ndó sã sàndáá ndisa iní-ndó tnũhu Xítohó Jesucristú, te cuendá xíãⁿ te ñáyiu-áⁿ chiñhú-yu Yá Ndiöxí, te cuendá sá dúcáⁿ ñí yuhu ñí iní-ndó sàcáⁿ tnáhá-ndó sã cúu-xí-yu ndihi sá cúu-xí nchàa dava-gá ñáyiu, te cachí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí. ¹⁴Te ñáyiu-áⁿ cãháⁿ ndihí-yu Yá Ndiöxí cuendá-ndó, te ío cuu vãha

iní ñáhã-yu xii-ndo cuendá sá Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá xii-ndo quide-ndo sá vãha sá cúu-xí-yu ndihi dava-gá ñáyiu. ¹⁵Te ío ndacáⁿ táhũ-ó núu Yá Ndiöxí cuendá sá ñí taxi-gá sá ïo vãha ndècu ndihi-o, te ñí ñã cùtnùnì iní-ó ñãsa cunduu tnũhu cãháⁿ-ó cuendá sá vãha ñí taxi-gá.

**Té Pãblú ndécú ndihi-dé
tnũhu ndee iní sá cãháⁿ-dé
tnũhu Xítohó Jesucristú**

10 Te Xítohó Jesucristú ío càhnu iní-gá, te cùndahú iní ñáhã-gã xii-o chindee ñaha-gá, núu xíãⁿ yúhú té Pãblú ducaⁿ quide-í cãháⁿ ndàhú-í núu-ndó nàcuáa cada-ndo. Te dava-ndo cächí-ndó sã yũhú ío ndàhú iní-í òrè ndécú ndihi ñaha-í xii-ndo, te òrè ñã túu ndècu ndihi ñaha-í xii-ndo te ío ñíí cãà-í. ²Te cãháⁿ ndàhú-í núu-ndó sã cãdá-ndó nàcuáa vã cãháⁿ ñíí-í núu-ndó òrè quixi-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. Te cuìní-í sá ndihi tnũhu ñíí iní-xi cãháⁿ ndihi-í cue ñáyiu cächí sá ìⁿ-ni cuu-í ndihi cue ñáyiu ñã túu sàndáá iní tnũhu Xítohó Jesucristú. ³Te nchúhú cùu-ndí cue tée ñuyíu-a, dico ndècu ndee-ndí quidé-ndí nàcuáa ndàcu-ndí dáquèe tñhú-ndí nchaa sá cuèhé sá dúhá, dico ñã dñú mèe-ndí ducaⁿ ndàcu-ndí quidé-ndí, ⁴te ñí ìⁿ sá ìo ñuyíu-a ñã túu chindee ñaha-xi, chi mee Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá xii-ndí dáquèe tñhú duuⁿ-ndí nchaa núu sã cuèhé sá dúhá. ⁵Te xíãⁿ ñũ ñihí-ndí tnũhu cãháⁿ-ndí sàdí-ndí yuhu cue ñáyiu cãháⁿ tnũhu sá ñà túu cùu vãha iní Yá Ndiöxí, ñáyiu xiquide

nínu mee-xi càchí sá ñà túú nàndíhi tnúhu-gá. Te quide-ndí sá ñáyiú-áⁿ quindáá iní-yu tnúhu Xítóhó Jesucristú. ⁶Te nchúhú sa ndècu túha-ndí sá dáquètíhú-ndí cue ñáyiú ñá túú cuíní cada nàcuáa cuíní Xítóhó Jesucristú, dico díhna-gá xíní ñùhu-xi sá ncháá nchòhó ñáyiú cuíní cada nàcuáa cuíní-gá cundáá-ndó.

⁷Te nchòhó nàcuáa ndùu sá ndéhé-ndó te ducaⁿ sàni iní-ndó, dico vá dúcáⁿ càni iní-ndó cuendá-ndí. Chi núu cùnuni ndáá iní-ndó sã cúú-ndó cuendá Xítóhó Jesucristú, te diu-ni ducaⁿ tàú-ndó càni iní-ndó cuendá-ndí tucu. ⁸Te Xítóhó Jesucristú ní taxi-gá tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-ndí sá dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa cuita cuehnu nihnu-ndo ìchi-gá quíhíⁿ, te ñá díú sã dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa cuíta nihnu-ndo, te cuèi na chido-gá-í cáháⁿ-í cada nínu-í mèè-í cuendá tnúhu ndee ìní ní taxi Xítóhó Jesucristú ndécú ndìhi-ndí, dico vá cúcàhaⁿ núú-í chi càháⁿ ndáá-í. ⁹Te ñá túú cuíní-í sá nchòhó caní iní-ndó sã yùhú dáyùhú ñáhà-í xii-ndo nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-í núú tútú-í. ¹⁰Te dava-ndo càchí-ndó sã ténàà ñáhà-í xii-ndo nùú tútú-í, te mee-ni tnùhu càhnu sá ïo cùnuu cuu-xi, te càchí tucu-ndo sã òré ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo te ñá túú càa-í sá cúú-í ìíⁿ tée cùu váha cùu dico iní-ndó, te càchí tucu-ndo sã ñà túú tnàhá iní-ndó nàcuáa quide-í òré dácuaà ñaha-í xii-ndo. ¹¹Te nchòhó ñáyiú ducaⁿ càháⁿ cada cuendá váha-ndo sã dàtná-ni càháⁿ-ndí núú tútú-ndí diu-ni ducaⁿ quide-ndí òré ndécú ndìhi ñaha-ndí xii-ndo.

¹²Te nchúhú, vá cúú tnàhí cáháⁿ-ndí sá ìíⁿ-ni cuu-ndí ndìhi cue ñáyiú càháⁿ váha cuendá mèé-xí, chi ñáyiú-áⁿ sání iní-yu ná cúú sã váha te quidé-yu te xíáⁿ càchí-yu sá ïo váha quidé-yu, te càchí-yu sá quidé váha-gá-yu dàcúúxí tnàha ñáyiú-yu, te sá dúcáⁿ càháⁿ-yu te quidé-yu dàtná quidé cuè ñáyiú ñá túú tnàhí cùnuni iní-xi. ¹³Te dico nchúhú ñá túú xidó-ndí cáháⁿ váha-ndí cuendá-ndí, chi càháⁿ váha-ndí cuendá-ndí dico nàcuáa ndùu chiuⁿ ní taxi Yá Ndiöxí càháⁿ-ndí, chi mee-gã ní cachí-gá ndéè neni sáá-ndí cáháⁿ-ndí tnúhu-gá, te ní sáá-ndí ndéè ñuú-ndó càháⁿ-ndí tnúhu-gá. ¹⁴Te vitna ndècu ndìhi-ndí tnúhu ndee ìní sá tnàhá nchòhó cuu cáháⁿ ndìhi ñaha-ndí xii-ndo, chi díhna-gá nchúhú ní quixi-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu Xítóhó Jesucristú ñuú-ndó, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó. ¹⁵Te nchúhú ñá túú quide cahnu-ndí mèé-ndí cuendá chiúⁿ quide dava-gá-güedé quesaha-ndí sá chíúⁿ mèè-ndí cúú-xí. Te cuíní-ndí sá nchòhó cuita quindáá-gá iní-ndó Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ te níhí-gã-ndí nàcuáa cada-ndí chiúⁿ-gá nchaa dava-gá xichi núú ní cachí-gá cada-ndí chiúⁿ-gá. ¹⁶Chi cáháⁿ-ndí tnúhu-gá tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, te yáha-gá-ndí ñuú-ndó quíhíⁿ-ndí nchaa dava-gá xichi cáháⁿ-ndí, te vá cadá càhnu-ndí mèé-ndí cuendá chiúⁿ sá sà ní quide dava-gá-güedé. ¹⁷Te cue ñáyiú cuíní cada càhnu mee-xi te vá dúcáⁿ cadá-yu, chi mee Xítóhó Jesucristú ná càda cahnú-yu-gá. ¹⁸Te nchaa ñáyiú

na càháⁿ váha Xítohó Jesucristú
cuendá-yu, ñáyi-u-áⁿ cúdiú-yu
núú-gă, te ñá túú cùdiú-yu núú-gă
cuendá sá càháⁿ váha-yu cuendá
mêe-yu.

**Cuendá té Păblú ndihi cuendá
cue tée càchí sá càháⁿ tnúhu
Yá Ndiöxí te ñá ndää**

11 Te cuiní-í sá nchòhó
cada ndee iní-ndó
cùndedóho-ndo tnúhu na càháⁿ-í,
chi càháⁿ-í dàtná càháⁿ cue
ñáyi-u ñá túú cùtnuní iní-xi, te
cuèi nása-gá ná cùnduu tnúhu
càháⁿ-í dico chí cádá ndèe iní
cùndedóho-ndo. ²Chi yúhú ío
ñúhu iní ñáhà-í xii-ndo dàtná
ñúhú iní ñáhá mèe Yá Ndiöxí
xii-o, te ní càháⁿ-í tnúhu Xítohó
Jesucristú núú-ndó nùu xíáⁿ ní
tnahá tnúhu-ndo ndihi-gá vitna, te
sá dúcáⁿ ñi quide-í te cada iní-ndó
să yúhú cùú-í dàtná iíⁿ tée xica
ndáhú te nchòhó cúú-ndó dàtná iíⁿ
xíchí cuéchí, te Xítohó Jesucristú
cúú-gă dàtná iíⁿ tée tnándaha ndihi
xíchí cuéchí-ăⁿ. Te ducaⁿ càda
iní-ndó chi na sàà nduu te yúhú
na càni cuendá ñáhà-í xii-ndo nùú
Xítohó Jesucristú, te cuu-ndo ñáyi-u
vá cùndècu tnahí-gá cuéchi-xi.
³Te yúhú-í sá sàcúfhná dandàhú
ñáhá-xí xii-ndo vá cání-gă iní-ndó
cànchicúⁿ nihnu-ndo ñi yuhu ní
iní-ndó ìchi Xítohó Jesucristú
dàtná nchicúⁿ nihnu-ndo vitna. Te
yúhú-í ná yáha-ndo dàtná ní yáha
tá Èvâ, chi sàcúfhná ñi nduu-xi
cóó ñi dándàhú ñáhá-xí xii-xi, chi
sàcúfhná-ăⁿ ò váha ní xito-xi
nàcuáa ní quide-xi ní dándàhú-xi
tá Èvâ-áⁿ. ⁴Te nchòhó, quidé

ndèe iní-ndó sàcùndedóho-ndo
nchàa tnúhu càháⁿ cue tée càháⁿ
ingá núú tnúhu cuendá Jèsús
tnúhu sá ñà túú dànehé ñáhá-ndí
xii-ndo, te quide ndee tucu iní-ndó
ndèdóho-ndo dànehé ñáhá-güedé
xii-ndo cuendá ingá espíritú, te
ñá díú cuendá Espíritú Yá Ndiöxí
sá ñi ngúndecu ndihi-ndo dànehé
ñáhá-güedé xii-ndo, te quide
ndee tucu iní-ndó ndèdóho-ndo
dànehé ñáhá-güedé xii-ndo ingá
núú tnúhu sá càchí-güedé càháⁿ
nàcuáa naníhí tàhú-ndó, te ñá díú
nàcuáa nduu tnúhu sá ni sàndáa
iní-ndó cuendá naníhí tàhú-ndó
càháⁿ-güedé. ⁵Te cue tée ducaⁿ
càháⁿ-áⁿ càchí-güedé sá Yá Ndiöxí
ní tendaha ñàha-gá xii-güedé xíca
cùu-güedé càháⁿ-güedé tnúhu-gá
te ío cùnuu-güedé, dico ñá ndää
sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá. Te yúhú
cùtnuní iní-í sá cuè tée-ăⁿ ñá túú
cùnuu-güedé dàtná cùnùu yúhú.
⁶Te cuèi ñá túú càháⁿ-í dàtná càháⁿ
cue tée ío váha sàà díquí-xi dico
íó váha cùtnuní iní-í cuendá nchaa
sá dácúaha-í, te yúhú sa quide-í
nàcuáa cùtnuní iní-ndó să ò váha
cùtnuní iní-í nàcuáa nduu nchaa
tnúhu càháⁿ-í.

⁷Te cudana te sàni iní-ndó să
yúhú ñá túú ní quide váha-í sá ñi
quide-í mèe-í dàtná iíⁿ tée ío ndáhú
iní-xi, chi ñá túú ní xicáⁿ-í yáhu-í
núú-ndó cuendá sá ñi càháⁿ-í tnúhu
Yá Ndiöxí tnúhu sá càháⁿ nàcuáa
naníhí tàhú-ó nùú-ndó. ⁸Te ní
queheⁿ-í díhúⁿ ñi taxi dava-gá cue
ñáyi-u ndècu ichi Xítohó Jesucristú,
te díhúⁿ-ăⁿ ñi dándòñùhu-í ní saaⁿ-í
nchaa sá ñi xini ñùhu-í cùtnàhá
ní càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú

núu-ndó. ⁹Te cútnàhá ní xíndecu ndihí ñaha-í xii-ndo te áma ní xóo cumání sá xíní ñuhu-í, te ñá túú ná ní xícáⁿ-í núú ni ìⁿ-ndo. Chi cue ñáyiú xíndecu ichi Xítohó Jesucristú ndécú distritú Macèdoniá ní quixí-yu ní taxí-yu sá cúmání xii-í, te ñá túú tnàhí ni dàsatú iní ñàhà-í xii-ndo cǎcáⁿ-í núú-ndó nǔu ná cúú sǎ xíní ñuhu-í, te ñi-u-ni ducaⁿ cǎda-í. ¹⁰Te ñi-u-ni duha cǎháⁿ váha-í cuendá-í te ni ìⁿ cue ñáyiú distritú Acǎyá vá ñihí-yu tnúhu cúñàhá-yu xii-í cuendá cadí-yu yuhu-í. Te mee Xítohó Jesucristú náhá-gǎ sá ndàá cǎháⁿ-í dàtná cǎháⁿ ndàá mée-gǎ. ¹¹Te cudana te sàni iní-ndó sǎ sà dúhá cǎháⁿ-í te ñá túú cùu iní ñàhà-í xii-ndo, dico ñàhá chi mee Yǎ Ndiòxí náhá-gǎ sá yúhú ío cùu iní ñàhà-í xii-ndo.

¹²Te nàcuáa-ni ta quide-í véxi te ñi-u-ni ducaⁿ cǎda-í cuendá sá cuè téé cuíní cada nínu mee-xi cǎchí sá ìⁿ-ni cuu ndihí ñaha-güedé xii-í vá ñihí-güedé tnúhu cǎháⁿ-güedé cǎchí-güedé sá ìⁿ-ni chiuⁿ quide ndihí ñaha-güedé xii-í. ¹³Te cue téé-áⁿ cǎchí-güedé sá Yǎ Ndiòxí ní tendaha ñàha-gá xii-güedé xícá cùu-güedé cǎháⁿ-güedé tnúhu-gá dico ñá ndàá, chi mee-ni dǎndahú-güedé ñáyiú ndihí tnúhu cǎháⁿ-güedé, te quide-güedé dàtná quidé cuè téé cǎháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú dico ñá ndàá sá cúú-güedé cue téé cǎháⁿ tnúhu-gá. ¹⁴Te vá cúñuhu-o sǎ dúcáⁿ quide cue téé-áⁿ, chi mee sàcuíhná quidé-xí sǎ cúú-xí dàtná ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú ío váha cǎa ndecu Yá Ndiòxí dico ñá ndàá sá xínú cuèchi-xi xíáⁿ. ¹⁵Te

xíáⁿ vá cúñuhu-o sǎ cuè téé xínu cuèchi núú-xi quide-güedé sá cúú-güedé cue téé quide váha chi ñá ndàá sá quidé váha-güedé chi dǎndahú-güedé ñáyiú. Te nàcuáa ndùu nchaa sá quidé-güedé te ducaⁿ nǎcháhu-güedé núú Yǎ Ndiòxí.

**Té Pǎblú ío ndòho-dé cuendá
sá cúú-dé téé cǎháⁿ tnúhu
Xítohó Jesucristú**

¹⁶Te yúhú cǎháⁿ tucu-í dóho-ndo sǎ vǎ cání iní-ndó sǎ yúhú cúú-í ìⁿ téé cǎháⁿ lùcú cǎháⁿ duha, te núu dava-ndo dùcaⁿ sani iní-ndó dico chí cǎdá ndèe iní cundedóho-ndo tnúhu na cǎháⁿ-í cuendá ducaⁿ tnàhá-í cada nínu-í mée-í. ¹⁷Te vitna na cǎháⁿ-í dàtná cǎháⁿ ìⁿ téé ñá túú cùtnuní iní-xi, chi tnúhu cǎháⁿ-í ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi ndihí tnúhu Xítohó Jesucristú, chi vitna cǎháⁿ-í nàcuáa cada nínu-í mée-í. ¹⁸Te ío cuéhé ñáyiú quide nínu mee-xi cuendá nchaa sá ío ñuyíú-a te xíáⁿ nǔu tnàhá-í cuíní-í cada nínu-í mée-í. ¹⁹Chi cùtnuní sá nchòhó quidé ndèe iní-ndó sàcúndedóho-ndo nchàa tnúhu cǎháⁿ cue téé cǎháⁿ lùcú cǎháⁿ duha, te ducaⁿ quide ndee iní-ndó sàcúndedóho-ndo tnúhu cǎháⁿ-güedé chi cǎchí-ndó sǎ ío túha-ndo. ²⁰Te nchòhó, quide ndee iní-ndó tnì-ndo nchaa tnúhu cǎháⁿ cue téé quide yica ñaha xii-ndo sá cúnú cuèchi-ndo núú-güedé, te xícáⁿ-güedé nándi sá xícáⁿ-güedé núú-ndó, te tàxi tnuní ñàhá-güedé xii-ndo, te quide-güedé sá ío cùnuu-güedé ndécú ndihí ñaha-güedé xii-ndo, te cǎniha-güedé xii-ndo, te cuèi nchaa

xĩaⁿ quidé ñaha-güedé xii-ndo dico quide ndee-ni iní-ndó. ²¹Te nchòhó càchí-ndó sã cúú-ndí cue téé ñá túú ní cùyìi cada nándi sá cádá, te ndáá chi ñá túú ìⁿ-ni cuu-ndí ndìhi cue téé ducaⁿ xíquide.

Dico núu cue téé-áⁿ cùyìi-güedé quidé ñnu-güedé méé-güedě, te tnàhá-í cùyìi-í ducaⁿ càda-í. Te sá dúhá càháⁿ-í te càháⁿ-í dàtná ìⁿ téé ñá túú cùtnuní iní-xi. ²²Te núu quide cahnu-güedé méé-güedě cuendá sá càháⁿ-güedé tnúhu hèbreú, te yúhú tucu diu-ni téé càháⁿ tnúhu hèbreú cùú-í, àdi quide cahnu-güedé méé-güedě cuendá sá cúú-güedě cue téé isràél, te yúhú tucu tnàhá-í cùú-í téé isràél, àdi quide cahnu-güedé méé-güedě cuendá sá cúú-güedě ñaní tnàhá ndíi Àbrahám, te tnàhá yúhú cùú-í ñaní tnàhá ndíi Àbrahám tucu. ²³Àdi quide cahnu-güedé méé-güedě cuendá sá sání iní-güedé sá díú nũ Xítóhó Jesucristú xínú cuèchi-güedé, dico yúhú ío-gá xínú cuèchi ndisa-í núú-gã. Te sá dúhá quide cahnu-í mèé-í te càháⁿ-í dàtná ìⁿ téé ñá túú cùtnuní iní-xi, te yúhú cùú-í ìⁿ téé ío-gá quidé chùⁿ-gá dàcúúxí cuè téé-áⁿ, te vài xito ní cuu càniha ñáyiu xii-í, te vài xito ní cuu chìhi ñahá-yu vecaá xii-í, te vài xito ní cuu cãcu cãcu cahni ñaha ñáyiu xii-í. ²⁴Te cue ñáyiu isràél ní canihá-yu xii-í úhúⁿ xito, te ndi tnahá ìⁿ ìⁿ xito ní canihá-yu ní dáquẽe-yu ócò sáhuⁿ cúmí ñìi sàtà-í. ²⁵Te úní xito ní caniha tucu ñáyiu xii-í ndìhi carrùti, te ìⁿ xito ní sáha yúú ñáhã-yu xii-í, te ní cuu úní xito quẽe naa bàrcú xití ndute òré sácúhuⁿ-í, te ìⁿ xito ío ní

ndoho-í ní xíndecu-í ìⁿ nduu ìⁿ niú núú ndute làmár. ²⁶Te ío titní xichi ní cuu xica cuu-í, te dava xichi ní cãcu cuido ñaha ndüte ñuhu xii-í, te dava xichi ní cãcu duhu ñadúhú nchaa ndachùⁿ-í, te dava xichi ní cãcu cada ñaha cuè ñáyiu cùu ndi mee-í ìⁿ sá cádá ñahá-yu xii-í, te diu-ni ducaⁿ ñí cãcu cada ñaha tucu cue ñáyiu ñá túú cùu ndi mee-í ìⁿ sá cádá ñahá-yu xii-í ní cùu, te cuèi xití ñuú te cuèi xití yucu cãcu cãcu cada ñaha ñáyiu xii-í ìⁿ sá cádá ñahá-yu, te diu-ni ducaⁿ cãcu cãcu quiní-í tnúndòho oré ñúhù-í bàrcú cuáháⁿ núú ndute làmár. Te cue ñáyiu càchí sá ndécú ìchi Xítóhó Jesucristú te ñá ndáá cãcu cãcu cada ñahá-yu xii-í ìⁿ sá cádá ñahá-yu. ²⁷Te ío ndòho-í cuendá chùⁿ quide-í chi ío xàú-í, te ní cuu vài xito ñá túú xidí-í, te titní xito ní cuu xihí víhì-í docó, te titní xito ní cuu yìchì-í ndute, te titní xito ní cuu ñá túú tnàhí ná xéxì-í cuendá chùⁿ quide-í, te titní xito ní cuu ndòho-í sá vïxiⁿ, te titní xito ní cuu ñá túú nihí-í dóó cuihnu-í.

²⁸Te ñá dífú-ní xĩaⁿ chi ìⁿ nduu ìⁿ nduu ío sàni iní-í cuendá nchaa ñáyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú xíndecu nchaa xichi. ²⁹Te ndèda-ni càa ñáyiu ñá túú nihí ndéé cùndecu ichi Xítóhó Jesucristú, te ío cùndahú iní-í chi sànuu sá tnàhá-í ñá túú nihí ndèè-í cùndecu-í ichi-gá sá dúcáⁿ quidé-yu. Te núu ìⁿ ñáyiu quidé-yu sá ìⁿ nchohó ñáyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú quidé-ndó ìⁿ sá ñá túú tàù-ndó càda-ndo te vá cúú vãha iní-í chi cudèèⁿ-í. ³⁰Te núu xini ñuhu-xi sá cádá càhnu-í mèé-í, te cuu ducaⁿ càda-í te càháⁿ-í

mee-ni cuendá nchaa sá quidé nàcuáa ñá túú ñihí ndéé yìqui cuñú-í. ³¹Te Dútú Ndiöxí Yáa cúú Tátá Xìtohó Jesucristú nàhá-gã sá yúhú càháⁿ ndáá-í núú-ndó, te diu-gá tàù-gá cachí-ó sã ïo càhnu cuu-gá ñi caa ñi quíhíⁿ. ³²Te cútnàhá ní xíndecu-í ñúú Dàmascú te tée cùu gobiernú tée cùndìhi tée yìndaha ñáyiu nani Aretás ní taxi ndecu-dé cue téé ní xíndedí yuyèhe sá ñúhú dòco ñúú cuendá òré quee-í te tñi ñaha-güedë xii-í ní cùu. ³³Dico yúhú ní queè-í ñiⁿ xití tídihi, te cue ñáyiu cùndìhi ñaha xii-í ní queñuhu ñàhá-yu ndàa ventaná nchì yìqui naha sã ñúhú dòco ñúú-áⁿ, te ducaⁿ te ní cácu-í ñá túú ní ndàcu-güedé tñi ñaha-güedë xii-í.

**Té Páblú càháⁿ-dé sá ïo vii
càa sá ñi dánhé núú ñàhá
Xìtohó Jesucristú xii-dé**

12 Te ñá túú ndéé nándìhi-xi sá càháⁿ váha-o cuendá méé-ó, dico vitna xini ñuhu-xi ducaⁿ cada-í chi càháⁿ-í nàcuáa ní quide ñaha Xìtohó Jesucristú xii-í, chi ní quide-gá sá ñi cutnùnì iní-í nàcuáa ndùu tñuhu-gá, te vai núú sã ñi dánhé núú ñàhá-gã xii-í. ²Te yúhú xini-í ñiⁿ téé sàndáá iní ñàhá xii Xìtohó Jesucristú, te sa ní cuu úxícúmí cuíá sã tée-áⁿ ñi sáá-dé ndéé andiu cùu uní, te ñá túú xini-í te núu ndìhi yiqui cuñú-dé ní sáá-dé àdi ñàhá, chi ñiⁿ díf-ni Yá Ndiöxí nàhá-gã te núu nása càa-dé ní sáá-dé. ³Te yúhú càháⁿ ndáá-í cuendá téé-áⁿ, dico dàtná ní cachí-í sá ñà túú xini-í te núu ndìhi yiqui cuñú-dé ní sáá-dé andiu àdi ñàhá,

chi mee Yá Ndiöxí nàhá-gã te núu nása càa-dé ní sáá-dé. ⁴Te tée-áⁿ ñi sáá-dé ñiⁿ xichi núú ïo váha càa andiu, te yacáⁿ ní xíndedóho-dé tñuhu mee-ni sã cúú-xi cuendá méé-dë, te tñuhu-áⁿ vã cúú tñahí càháⁿ-dé núú ñiⁿ ñáyiu. ⁵Te yúhú quidé ñinu-í tée-áⁿ, dico mee-í ñá túú càháⁿ váha-í cuendá-í cuendá cada nínu-í mèè-í, chi càháⁿ-ni mee-ni cuendá nchaa sá quidé nàcuáa ñá túú ñihí ndéé yìqui cuñú-í. ⁶Te núu dícó yúhú cuiní-í te cuu càháⁿ váha-í cuendá-í cuendá cada nínu-í mèè-í, te núu ducaⁿ na càháⁿ-í te ñá túú cùu-xi ñiⁿ tñuhu neñúú càháⁿ-í, chi cùu-xi ñiⁿ sá càháⁿ ndáá-í te núu na càháⁿ-í. Dico vá dúcáⁿ càda-í chi cuiní-í sá nchòhó cada cuendá-ndó nàcuáa ndùu tñuhu càháⁿ-í ndìhi nàcuáa quide-í, te ducaⁿ mèe-ndo càháⁿ-ndó te núu ná tée cùu-í, te ñá díf sã yúhú càháⁿ váha-í cuendá mèè-í cuendá nchòhó cachí-ndó sã ïo cùnuu-í.

⁷Te sá ñi dánhé núú ñàhá Xìtohó Jesucristú xii-í cúú-xi sã xidó ïo váha, te cuendá sá vã cáda càhnu-í mèè-í nùu xíáⁿ Xìtohó Jesucristú ní quide-gá duha ndòho yiqui cuñú-í vitna. Te sá dúcáⁿ quide ñaha-gá xii-í te xíáⁿ sácúíhna ñi ñihí-xi ichi càhnu dandoho ñaha-xi xii-í. ⁸Te ní cuu úní xito càháⁿ ndàhú-í núú Xìtohó Jesucristú sá ná cáda-gã nàcuáa vá ndóhó-gã yiqui cuñú-í. ⁹Dico mee-gã cachí-gá xii-í: “Yúhú ïo cùndahú iní ñàhá-í xii-n chindee ñaha-í, te ñá túú nã cúmăní xii-n, te cùtnuní sã ïo-gá chindèe-í cue ñáyiu ñá túú ñihí ndéé cùndecu”, duha ní cachí-gá xii-í. Te xíáⁿ nùu yúhú ïo cùdíf iní-í sá ñà túú ñihí

ndèè-í ndècù-í, chi diu cuèndá xíãⁿ Xítóhó Jesucristú ñá túú dàña nihnu ñaha-gá xii-í chindèe ñaha-gá. ¹⁰Te xíãⁿ núu cùdífí ìní-í sá dúhá ñá túu ñihí ndèè-í ndècù-í, te cùdífí tucu iní-í cuèndá nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ ñáyiú cuèndá-í, te cùdífí ìní-í cuèndá nchaa sá ndóhò-í, te cùdífí tucu iní-í cuèndá sá quidé ñàha ñáyiú xii-í, te cùdífí tucu iní-í cuèndá nchaa dava-gá sá ndóhò-í cuèndá Xítóhó Jesucristú. Te òré ñá túú ñihí ndèè-í te Xítóhó Jesucristú chindèe ñaha-gá xii-í ñihí ndèè-í.

Té Páblú ío sàni iní-dé cuèndá cue ñáyiú xindecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñùú Còrintú

¹¹Te cùu-í dàtná ìíⁿ téé ñá túú cùtnuní iní-xi sá dúhá càháⁿ váha-í cuèndá-í, te ducaⁿ quide-í chi mee-ndo quide-ndo sá dúcáⁿ cãháⁿ-í, dico mee-ndo tàù-ndó cãháⁿ váha-ndo cuèndá-í ní cùu. Te dava cue téé ío quide cahnu-güedé mée-güedé, te càchí-güedé sá Xítóhó Jesucristú ní táuchíúⁿ-gá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá, dico yúhú cúnùu-gá-í dàcúúxí cuè téé-áⁿ cuèi ñá túú vèdana ná cùu-í ndécù-í ñuyú-á. ¹²Te cùtnàhá ní xindecu ndíhi ñaha-í xii-ndo ò ní quide càhnu iní-í nándi sá ñí yáha-í ní quide-í chiuⁿ Xítóhó Jesucristú sá cùu-xí-ndó. Te ní chindee ñàha-gá xii-í ní quide-í titní núú sã vã yòo tnàhí ndàcu cada te ní cuñúhu-ndo, te sá dúcáⁿ ñí chindee ñàha-gá xii-í ní cutnùní iní-ndó sã yúhú cùu ndísa-í ìíⁿ téé ní cachí Xítóhó Jesucristú sá càháⁿ-í tnúhu-gá. ¹³Te yúhú ìíⁿ-ni quide ndíhi ñaha-í

xii-ndo ndíhi nchaa dava-gá cue ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te dicó-ni sá yúhú ñá túú ní cuiní-í taxi-ndo sã xíní ñùhu-í dàtná ní quide-í dava-gá-yu. Te núu ñá túú ní quide váha-í sá dúcáⁿ ñí quide-í ñá túú ní cuiní-í chindee ñàha-ndo te chí cádá càhnu iní ñàhá xii-í.

¹⁴Te vitna sa ndècu túha-í sá quixí-í núu ndécú-ndó, te sá quixí còto ñaha tucu-í xii-ndo cùu-xi xito cuu úní sá quixí-í, te cuiní-í sã vã dándhú-ndó ìní-ndó ndècu-ndo sá táxí-ndó cùu xii-í, chi ñá díú xíãⁿ ndèé iní-í chi mee-ndo ndèé iní-í quixi-í. Te duha càháⁿ-í chi nchòhó xíní-ndó sã cuè téé cùu tátá sãñaha-güedé sá cùu-xí cuè déhe-güedé te ñá díú cuè déhe-güedé sãñaha-güedé sá cùu-xí mée-güedé. ¹⁵Te yúhú ío váha cùu iní-í dandòñuhu-í sá ndécú ndíhi-í nàcuáa ndacu-í chindee ñàha-í xii-ndo cùndecu váha-ndo sã cùu-xí Yã Ndiõxí chi ío cùdífí ìní-í, te cuèi na cùu-í sá cuèndá-ndó, chi ío cùu iní ñàhá-í xii-ndo, te sá dúcáⁿ cùu iní ñàhá-í xii-ndo, te sànuu sá nchòhó ñá túú cùu iní ñàhá càvihi-ndo xii-í.

¹⁶Te ñaha-ndo sá ñà túú ní dándhú-í iní-ndó ñá taxi-ndo cùu xii-í, dico dava-ndo càchí-ndó sã ò váha ní xito-í nàcuáa ní quide-í nàcuáa ní dándhú ñàhá-í xii-ndo. ¹⁷Te chí càháⁿ te núu yúhú ní dándhú ñàhá-í xii-ndo ndíhi cue téé ní tendaha-í ní quixi coto ñaha xii-ndo. ¹⁸Te ní càháⁿ ndàhú-í núú tẽ Titú ndíhi núú ìngá tucu téé ndècu ndíhi-o ichi Xítóhó Jesucristú ní quixi coto ñaha-güedé xii-ndo. Te nchòhó cùtnuní iní-ndó

sã tẽ Títú ñá túú ní dândahú ñáhá-dě xii-ndo, te ducaⁿ chi ìⁿ-ni sàni iní-ndí te ìⁿ-ni quide-ndí.

¹⁹Te cudana te sàni iní-ndó sã sà dúhá càháⁿ-ndí te tàunihnu-ndí mée-ndí, dico ñá díú dùcaⁿ quee-xi tnúhu càháⁿ-ndí, chi càháⁿ-ndí nàcuáa tàú-xi cáháⁿ-ndí chi ndècu ndìhi-ndí Xítohó Jesucristú, te mee Yá Ndiòxí náhá ndáá-gá nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ-ndí, te ncha sá càháⁿ-ndí cúú-xí cuèndá nchòhò cue ñáyiu ío cùu iní-ndí, te càháⁿ-ndí nàcuáa cundecu váha-ndo ìchi Xítohó Jesucristú. ²⁰Te ío sàni iní-í cuèndá-ndó chi na cuáháⁿ te òré quixi-í quixi coto ñaha-í xii-ndo, te ñá túú quide-ndo nàcuáa cuu váha iní-í, te sá dúcáⁿ te yúhú cáháⁿ-í nàcuáa vá cúú vâha iní-ndó, te ducaⁿ ío sàni iní-í cuèndá-ndó chi na cuáháⁿ òré quexio-í te nàá-ndó, àdi ndecu-ndo ichi cuédú íní, àdi cudééⁿ núú tnáhá-ndó, àdi ñá túú cùu ìⁿnuu-ndo ndecu-ndo, àdi cáháⁿ cuèhé-ndó cuèndá tnàha ñáyiu-ndo núú chítú núú tàcá, àdi satnuhu tnaha-ndo, àdi quide cahnu-ndo mee-ndo, àdi quide dusaⁿ dóho tnàha-ndo. ²¹Te ío sàni iní-í cuèndá-ndó chi na cuáháⁿ òré quixi-í, te Yá Ndiòxí cada-gá te cucahaⁿ núú-í sá cuèndá-ndó, te ío ndíhú iní-í cuèndá-ndó te núu vátá dáñá-gã-ndó nchàa sá cuèhé sá dúhá ní ngúíta-ndo quide-ndo ndéé sanduu, te vâi-ndo ní ngúíta-ndo dùcaⁿ quide-ndo, chi ndècu-ndo ichi díí iní te nândi-gá ncha sá cuèhé sá dúhá quide-ndo, te ducaⁿ ío ndìhú iní-í te núu vátá dáñá-gã-ndó nchàa xiáⁿ.

Tnúhu ndéé núú ní ndìhi-ná

13 Te sá quíxì-í vitna núú ndécú-ndó cùu-xi xito cuu úní sá quíxì còto ñaha-í xii-ndo. Te càchí tnúhu-í xii-ndo sã òré cundáa cuèchi-ndo te canehe núú úú àdi úní ñáyiu cáháⁿ ndáa nàcuáa ndùu cuèchi-ndo. ²Te yúhú sa ní cáháⁿ-í dóho-ndo cùtnàhá ní quixi-í ní quixi coto ñaha-í xii-ndo xito cuu úú, te díu-ni ducaⁿ càháⁿ tucu-í dóho-ndo vitna vátá quíxì tucu-gá-í quixi coto ñaha-í xii-ndo. Te nchòhò ñáyiu ní cunduu ní ngúíta quide ncha sá cuèhé sá dúhá, tenàá ñáhà-í xii-ndo òré quexio-í te núu vátá dáñá-gã-ndó nchàa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo te tnàhá ncha dava-gã-ndó tènàá ñáhà-í xii-ndo. ³Te nchòhò cuìní-ndó quìní-ndó núu ndáa sá quidè-í núú Xítohó Jesucristú càháⁿ-í yuhu-gá, dico dàvá-áⁿ cutnùnì ndáa iní-ndó. Te Xítohó Jesucristú quidè-gã nàcuáa cutnùnì iní-ndó sã ío càhnu cuu-gá te ñá túú quide-gá dàtná quidè ìⁿ ñáyiu ñá túú nìhí ndéé cundecu. ⁴Te Xítohó Jesucristú ní ndoho-gá dàtná ìⁿ ñáyiu ñá túú nìhí ndéé cundecu, chi ní sahani ñaha-güedè xii-gá núú cùrúxì dico mee Yá Ndiòxí ní quide-gá ní nìhí ndéé Xítohó Jesucristú ní ndoto-gá ndécú-gã vitna, te tnàhá nchúhú tucu ducaⁿ yàha-ndí ñá túú nìhí ndéé-ndí cundecu-ndí, dico mee Yá Ndiòxí chindèe ñaha-gá xii-ndí nìhí ndéé-ndí ndécú-ndí cuèndá sá ndécú ndìhi-ndí Xítohó Jesucristú, te xiáⁿ núu ndàcu-ndí quidè-ndí nàcuáa tàú-xi cunduu sá cúú-xí-ndó.

⁵Te chí cádá cuendá váha te núu ndisa sá sàndáá iní-ndó tnúhu Xítohó Jesucristú, te núu ndáá sá ndécú-ndó ichi-gá te cùtnuní iní-ndó sá ndécú-ndó ndìhi-gá. ⁶Te cuíní-ndí sá nchòhó cutnùnì ndáá iní-ndó sá nchùhú ndécú ndìhi ndisa-ndí Xítohó Jesucristú. ⁷Te nchùhú càháⁿ ndìhi-ndí Yá Ndiòxí cuendá-ndó cuendá sá vǎ cádá-ndó nì ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te vǎ cǎní iní-ndó sǎ sà dúcáⁿ càháⁿ ndìhi-ndí-gá cuendá-ndó, te cuíní-ndí sá nchòhó cutnùnì iní-ndó sǎ nchùhú ío ndècu yĩñuhu-ndí núú-gǎ, te ñáhá chi càháⁿ ndìhi-ndí-gá cuendá-ndó chi cuíní-ndí sá nchòhó cada váha-ndo cùndecu-ndo cuéi sàni iní-ndó sǎ nchùhú cúú-ndǐ cue tée ñá túú ndècu yĩñuhu núú-gǎ. ⁸Te nchùhú mee-ni càháⁿ váha-ndí cuendá tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí, te ñá túú càháⁿ-ndí ìⁿ tnúhu sá ñà túú tàú-xi càháⁿ-ndí cuendá tnúhu-áⁿ. ⁹Te cùdǐ iní-ndí sá ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi cada-ndí nàcuáa níhí ndéé-ndǐ tenàà ñáhá-ndǐ xii-ndo càháⁿ-ndí dóho-ndo, chi nchòhó sa ní níhí ndéé-ndó ndècu-ndo ichi-gá. Te nchùhú càháⁿ ndìhi-ndí Yá Ndiòxí cuendá-ndó cuendá sá nchòhó cundáá-ndó cùndecu-ndo ñá túú-gǎ ná cumání-ndó nǔú-gǎ. ¹⁰Te xǐǎⁿ nǔú duha ndùu nchaa tnúhu tèe-í núú tütú-a daquixi-í ndaha-ndo vitna ñá túú ndècu ndìhi

ñaha-í xii-ndo, cuendá sá òré ná cùndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo te vǎ ìo níhi càháⁿ-í dóho-ndo nàcuáa ndùu tnúhu ndee ìní ní taxi Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi-í, chi ní taxi-gá tnúhu ndee ìní xii-í nàcuáa canu ichi ñaha-í xii-ndo cuíta cuehnu nihnu-ndo ichi-gá quǐhⁿ, te ñá dǐú cuendá sá cǎnúichi ñaha-í xii-ndo cuíta nihnu-ndo.

¹¹Te vitna nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-ndí ichi Xítohó Jesucristú ío quǐde ndee ìní ñáhá-ndǐ xii-ndo, te ío chí ndúcú nàcuáa cada-ndo cùndáá-ndó nǔú Yá Ndiòxí cuendá sá ñà túú tnàhí-gá ná cùmání-ndó nǔú-gǎ, te ndee ndèe cada iní-ndó cùndecu-ndo, te chí cúú ìⁿnuu cundecu ndìhi tnaha, te ducaⁿ te Yá Ndiòxí cundecu ndìhi ñaha-gǎ xii-ndo chi ío cùu ìní ñáhá-gǎ xii-o, te ðiu-gá quǐdé-gǎ ío váha cùu ìní-ó ndècu-o. ¹²Te ndìhi tnúhu yĩñùhu chí cádá ndèe ìní tnáhá. ¹³Te nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiòxí ndécú ìha quǐde ndee ìní ñáhǎ-yu xii-ndo.

¹⁴Te xìcáⁿ táhú-ndǐ núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chìndee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo. Te mee Yá Ndiòxí ná cádá-gǎ nàcuáa cutnùnì iní-ndó sǎ ìo cùu ìní ñáhá-gǎ xii-ndo, te Espíritú-gá cundee cùu cahnu ìní-ndó cùndecu-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe ìní-ñá vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU DISTRÌTÚ GÀLACIÁ

Té Päblú cádúha-dé tutú quíhíⁿ
ndaha nchaa ñáyiú sàndáá
iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú
ndécú dìstrítú Gàlaciá

1 Te yúhú té Päblú ní tendaha ñàha Xítohó Jesucristú, ndíhi Dútú Ndiöxí véxi-í càháⁿ-í tnúhu-gá. Te diu Yá Ndiöxí ní dándótó-gã Xítohó Jesucristú Yaá ní xíhí ní cùu. Te càchí tnúhu-í xii-ndo sã ñà dífú ñáyiú ñuyúú-a ni tëndaha ñaha xii-í véxi-í, te ni Yá Ndiöxí te ni Xítohó Jesucristú ñá túú ní xãhaⁿ-gã xii ìⁿ ñáyiú quixí-yu cachí tnúhu-yu nàcuáa cada-í. ²Te yúhú té Päblú cádúha-í tutú-a ndíhi nchaa dava-gã ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ndécú ndíhi-í iha cuèndá daquixi-í ndaha nchòhó ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú ndécú dìstrítú Gàlaciá. ³Te xicáⁿ táhù-í núú Dútú Ndiöxí, ndíhi núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chìndee chítúú ñaha-gã xii-ndo, te ducaⁿ ndì nduú-gá ná cádá te ìo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo. ⁴Te Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá sá cuèndá nchaa cuéchi nchoo cuè ñáyiú ndècu ñuyúú-a. Te ducaⁿ nì quide-gã, chi cuiní-gá sá vã cùndècu-o ichi cuehé ichi duha.

Te ducaⁿ nì cuu, chi Dútú Ndiöxí ducaⁿ nì cuiní-gá cunduu. ⁵Te ìo chí ná ndàcáⁿ táhù-ó núú Yá Ndiöxí cuèndá sá ìo càhnu cuu-gá, te diu-ni ducaⁿ càda-o ni caa ni quíhíⁿ! Te ducaⁿ na cùnduu.

Mee-ni tnúhu Xítohó
Jesucristú cúu-xí tnúhu sá
càháⁿ nàcuáa naníhí tàhù-ó

⁶Te ìo cùñúhu-í cúú chi ìo ndíhi ní dáñá-ndó ichi Yá Ndiöxí. Te Yaá-áⁿ nì càháⁿ ñáhá-gã xii-ndo, chi Xítohó Jesucristú ìo ní cundàhú iní ñáhá-gã ní quide váha ñaha-gã xii-ndo, te vitna dàcuaha tucu-ndo ìngá tnúhu, te càchí-ndó sã xĩáⁿ dàcácu nihnu ñaha-xi xii-ndo núú ùhú núú ndàhú. ⁷Dico ñáhá, chi ñá túú-gã tnúhu sá dácácu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te dicó-ni sá ìo ñáyiú véxi dàticá nuu ñahá-yu xii-ndo dànehé ñáhà-yu tnúhu sá dácúta nihnu ñaha xii-ndo, chi tnúhu-áⁿ ñà túú cùu-xi tnúhu Xítohó Jesucristú. ⁸Te yúhú càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú, dico núú ìo ñáyiú véxi dànehé ñáhá xii-ndo ìngá tnúhu sá ñà túú ní dànehé ñáhà-í xii-ndo, te nchòhó cachí-ndó sã ñáyiú-áⁿ nacháhu-yu núú Yá Ndiöxí

sá dúcáⁿ quidé-yu. Te cuèi yúhú, te núu na dàma-í tnúhu danèhé ñáhà-í xii-ndo, te ðiu-ni ducaⁿ cǎháⁿ-ndó sǎ nǎchǎhu-í núú-gǎ te núu ducaⁿ na càda-í. Àdi te núu ìiⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gǎ véxi-xi cǎháⁿ-xi ingá tnúhu sá ñà túú ní dànehé ñáhà-í xii-ndo nàcuáa naníhí tǎhú-ndó ñá, te ðiu-ni ducaⁿ cǎháⁿ-ndó sǎ nǎchǎhu-xi núú Yǎ Ndiöxí te núu ducaⁿ na càda-xi. ⁹Te ðiu-ni duha sa ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo sǎ ñuu véxi ñáyiú dànehé ñáhá ìngá tnúhu sá ñà túú ní dànehé ñáhà-í xii-ndo nàcuáa naníhí tǎhú-ndó ñá, te cachí-ndó sǎ ñǎyiú-áⁿ nacháhu-yu núú Yǎ Ndiöxí sá dúcáⁿ quidé-yu, duha ní cachí-í xii-ndo.

¹⁰Te duha ndùu tnúhu cǎháⁿ-í chi nchòhó sa xíní-ndó sǎ yúhú cuìní-í sǎ Yǎ Ndiöxí cǎháⁿ-gǎ sǎ quidé vǎha-í ndécù-í, te ñá ðíú sǎ ñáyiú ñuyíú-a cachí-yu sǎ quidé vǎha-í, àdi sǎ ìo cùðíí ìní-yu nchaa nàcuáa quide-í ndécù-í. Te núu na càni ìní-í cudù-í núú ñáyiú ñuyíú-a, te ñá túú cùu-í tée xínu cuechi núú Xítóhó Jesucristú te núu ducaⁿ na càda-í.

Nàcuáa ní cuu ní ngúíta té Pǎblú cǎháⁿ-dé tnúhu Yǎ Ndiöxí

¹¹⁻¹²Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ tnúhu sǎ dánèhé ñáhà-í xii-ndo nàcuáa naníhí tǎhú-ndó cùu-xi tnúhu sǎ ñí cachí tnúhu mee Xítóhó Jesucristú xii-í, te ñá ðíú ìiⁿ ñáyiú ñuyíú-a ni cǎhu ìní-yu tnúhu-áⁿ, àdi danèhé ñáhà-yu xii-í, chi mee Xítóhó Jesucristú ní dánèhé ñáhá-gǎ.

¹³Te nchòhó sa ñihí-ndó tnúhu nàcuáa ní xóo cada-í cùtnàhà

nchìcúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa dàcuaha ñáyiú cùu ndi mee-í ñáyiú isràèl ní cùu. Te dàvá-áⁿ ìo ní xóo cuu úhú ìní-í nchaa ñáyiú ndècu ichi Yǎ Ndiöxí, te nándi sǎ ñí xóo cada-í-yu, te ní cuìní-í danàa-í-yu ni cùu. ¹⁴Te yúhú ío-gǎ ní xóo quene cáva-í ní xóo dacuàha-í nchaa sǎ dácùaha ñáyiú cùu ndi mee-í dácùxí ñáyiú ìiⁿ-ni cuíá-í ndìhí-yu ni cùu, te ío-gǎ ní xóo cuìní-í cada ndáá-í canchicúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa ní dánèhé ñáhá cuè ñaní tǎhà-í ní xíndecu ndéé sanaha ni cùu. ¹⁵Te ndéé cùtnàhá vátá cǎcú-gǎ-í Yǎ Ndiöxí sa nèhe váha ñaha-gǎ xii-í cuèndá sǎ cǎháⁿ-í tnúhu-gǎ, núu xíǎⁿ ní cǎháⁿ ñáhá-gǎ xii-í quidé-í chùuⁿ-gǎ vitna, te sǎ dúcáⁿ ñí quide-gǎ te ío váha ní quide ñaha-gǎ xii-í. ¹⁶Te òrè ní cǎháⁿ ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-í te ní cachí tnúhu-gǎ cuèndá Déhe-gǎ Xítóhó Jesucristú. Te ducaⁿ ñí quide Yǎ Ndiöxí cuèndá sǎ cuìní-gǎ sǎ cǎhaha-í xii ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl cuèndá Yaá cúú Dèhe-gǎ. Te cùtnàhá ní cǎháⁿ ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-í, te vá yòo ìiⁿ ðií núú-xi ni ndècu tnúhu-í nàcuáa cada-í. ¹⁷Te ni ñà túú ní sǎháⁿ-í ñuu Jerusalén nducu tnúhu-í núú cuè tée díhna nuu ñí tendaha Xítóhó Jesucristú cǎháⁿ tnúhu-gǎ ñuu nása cada-í, chi ndíhi-ni ní sǎháⁿ-í distritú Àrabíá ní xíndecu tnaa-í te dàtnùní cuánuhú tucu-í ñuu Dàmascú.

¹⁸Te núú ùní cuíá sǎ ñí cǎháⁿ ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-í, te ní sǎháⁿ tucu-í ñuu Jerusalén ní cǎháⁿ ndìhi-í té Pèlú, te ní xíndecu-í ndìhi-dé sǎhúⁿ nduu. ¹⁹Te tnàhá té Jàcobó ñaní Xítóhó Jesucristú

ní cáháⁿ ndihi-í. Te ñá túú ní xìní-í dava-gá cue téé ní tendaha Xítoho Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá. ²⁰Te Yá Ndiöxí ndéhé ndìi ndehe caxi-gá sá ncháá tnúhu tèe-í núú tütú-a sá cúu-xí-ndó cùu-xi ìíⁿ sá ndáá.

²¹Te sátá nǐ sáháⁿ-í ñúú Jerusalén, te dàtnùnì ní sáháⁿ-í distritú Sìriá, ndìhi distritú Cìliciá. ²²Te nchaa ñáyiú xǐndecu ichi Xítoho Jesucristú ndécú distritú Jùdeá ñá túú xìnì ñáhǎ-yu xii-í ní cùu. ²³Dico ní xóo níhǐ-yu tnúhu nchaa nàcuáa ní xóo cada-í, te ní cachí-yu: “Tée cùu úhú iní ñáhá xii nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi Xítoho Jesucristú cáháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyiú cuendá quǐndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá, te diu-dé nándi sá quidé ñàha-dé, te cuiní-dé danàa ñaha-dé cuendá sá vǎ cóo-gǎ ñáyiú quǐndáá iní ñáhá xii-gá ní cùu”, duha ní cachí-yu cuendá-í. ²⁴Te ní ngúita-yu ní cachí-yu sá ìo càhnu cuu Yá Ndiöxí cuendá sá ñà túú-gǎ quidè-í dàtná ní xóo cada-í.

**Té Páblú ní níhí tnáhá-dé
ndìhi dava-gá cue téé
càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí**

2 Te ní nútahá úxícúmí cuǐá sǎ nǐ sáháⁿ-í ñúú Jerusalén ní cáháⁿ ndihi-í té Pèlú, te dàtnùnì ndécà-í té Bèè ní sáháⁿ, te tnàhá té Títú ní sáháⁿ ndìhi-ndí-dé. ²Te ní sáháⁿ-í chi mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá quǐhǐⁿ-í. Te yàcáⁿ ní tacá mee-ni cuè téé cùnuu. Te ní xáhaⁿ-í xii-güedé nàcuáa ndùu tnúhu dànehé-í ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél cuendá naníhí tǎhú-yu. Te ducaⁿ nǐ quide-í cuendá cuiní-í quini-güedé nàcuáa ndùu chiuⁿ

quide-í, chi nacuaháⁿ cachí-güedé sá ñà túú nàndíhi-xi. ³Te té Títú téé ndècu ndihi-í chi ñá dǐú tée isràél cúu-dé, dico ñá túú ní quide yica-güedé cuáha-güedé sèñá ñii-dé. ⁴Te ñáyiú cǎchí sá ndécú ìchi Xítoho Jesucristú te ñá ndàá sá ndécú-yu ichi-gá, ñáyiú-áⁿ nǐ chitnahá ñáhǎ-yu xii-ndí cuendá cuiní-yu quini-yu nása quide-ndí ndécú-ndǐ ichi Xítoho Jesucristú. Te ducaⁿ nǐ quidè-yu cuendá sá nchúhú sa ní cácu nihnu-ndí ñá túú-gǎ quidè-ndǐ nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. Te cuiní-yu sá núcuíta saa tùcu-ndí cada-ndí nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi nucúndecu-ndí dàtná ní xǐndecu-ndí cútñahá vátá cǎcu nihnu-gá-ndí núú tnúhu-áⁿ ni cùu. ⁵Te nchúhú ñá túú tnàhí ni dàña-ndí méé-ndǐ dandàhú ñáhǎ-yu xii-ndí. Te ducaⁿ nǐ quide-ndí, chi cuiní-ndí sá ñà túú ñǎgá tnúhu dácánuu ndìhi tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó ndècu ndìhi-ndo.

⁶Te ni ìíⁿ tnúhu sá vátá quini-gá-í ñá túú ní cǎchí tnúhu cue téé cùnuu núú ñáyiú cada-í. Dico yúhú chi ñá túú ní quide cuendá-í nǔu cùnuu-güedé àdi ñá túú cùnuu-güedé, chi núú Yá Ndiöxí ìíⁿ-ni cùu-o nchaa-o. ⁷Te ní cutnùnì iní-güedé sá Yá Ndiöxí ní cachí-gá xii-í sá càháⁿ-í tnúhu-gá núú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél dàtná ní quide-gá té Pèlú ní xáhaⁿ-gǎ càháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyiú isràél. ⁸Te ducaⁿ nǐ cutnùnì iní-güedé, chi diu-ni Yá Ndiöxí Yaá chǐndèe ñaha xii té Pèlú càháⁿ-dé tnúhu-gá núú ñáyiú isràél, diu-ni Yaá-áⁿ chǐndèe ñaha-gá xii-í càháⁿ-í tnúhu-gá núú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél.

⁹Te té Jàcobó, ndihi té Pèlú, ndihi té Juàá, cue tée ío cùnunu-gá ní cutnùní iní-güedé sá Yă Ndiöxí ío chindee ñaha-gá xii-í quidè-í chiùⁿ-gá. Te ío váha ní cáháⁿ ndihi ñaha-güedè xii-í, ndihi té Bèé, te ní cuu iⁿnuu-ndí sá nchùhú quíhíⁿ-ndí cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núu nchàa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te mee-güedè cáháⁿ-güedè tnúhu-gá núú ñáyiú isràél. ¹⁰Te iⁿ-ni tnúhu ní cáháⁿ-güedé dóho-ndí te ní cachí-güedé xii-ndí sá chindèe-ndí cue ñáyiú ndàhú, te sa ducaⁿ tnàhí sàni iní-ndí cada-ndí.

**Té Păblú càháⁿ-dé dóho té
Pèlú ñuú Antiòquiá**

¹¹Te cùtnàhá ní sáháⁿ té Pèlú ñuú Antiòquiá yàcáⁿ ní cáháⁿ-í dóho-dé, chi quide-dé iⁿ sá ñà túú tàù-dé cada-dé ní cùu. ¹²Te quide váha-dé ní cùu chi xèxi-dé ndihi ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, dico òrè ní sáá iⁿ ùú ñáyiú cùndihi té Jàcobó, te òrè-áⁿ ñà túú-gă ní cuiní-dé caxi-dé ndihi ñáyiú-áⁿ. Te ducaⁿ nì quide-dé chi ní yùhú-dé cue ñáyiú nchìcúⁿ nihnu quide nchaa nacuaá ní cáháⁿ ndí Moisés sá vă càháⁿ váha-yu cuendá-dé. ¹³Te tnàhá dava-gá ñáyiú isràél xíndecu ichi Yá Ndiöxí ñá túú quide váha-yu, chi quidè-yu dàtná quidè tè Pèlú ní cùu, te ndéé tnàhá té Bèé ní nguíta-dé ducaⁿ quide-dé ní cùu. ¹⁴Te òrè ní xiní-í sá ñà túú quide-güedé ndíhí-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, te núú nchàa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-í xii té Pèlú: “Yòhó cúú-n tée isràél, te ñá túú quide-n nchaa nacuaá quide ñáyiú isràél, chi quide-ni-n datná

quidè nchàa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. Te núu ducaⁿ quide-n, ¿te ná cuendá dánèhé-n ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél sá cádá-yu nchaa nàcuáa quide ñáyiú isràél?” duha ní xáhaⁿ-í xii té Pèlú.

**Iⁿ-ni nàníhí tàhú-ó ndihi ñáyiú
isràél núu na quindáá iní-ó
Xítóhó Jesucristú ndíhí-yu**

¹⁵Te yúhú ndihi té Pèlú cúú-ndí ñaní tnàhá ñáyiú isràél, te ñá túú ndècu-ndí ichi cuèhé ichi duha dàtná ndécú nchàa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. ¹⁶Te xiní-ó sá vă cùndècu-gá cuéchi-o núú Yă Ndiöxí te núu na quindáá iní-ó Xítóhó Jesucristú, te ñá dǔú sá cànchícúⁿ nihnu-o càda-o nchaa nacuaá ní cáháⁿ ndí Moisés. Te tnàhá dava nchùhú ñáyiú isràél sàndáá iní-ndí Xítóhó Jesucristú, te xíáⁿ cùtnùní iní-ndí sá ñà túú-gă cuéchi-ndí ndécú núú-gă, dico ñá dǔú sá nì cànchícúⁿ nihnu-ndí ní quide-ndí nàcuáa ní cáháⁿ ndí Moisés, chi cuendá sá sàndáá iní-ndí Xítóhó Jesucristú. Te vă yòo iⁿ cachí-ó sá ñà túú ndècu cuéchi-xi núú Yă Ndiöxí cuendá sá nchìcúⁿ nihnú-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndí Moisés.

¹⁷Te núu cuiní-ó sá vă cùndècu cuéchi-o núú Yă Ndiöxí cuendá sá sàndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú, te xíáⁿ cùtnùní iní-ó sá ñà túú quide váha-o. ¹⁸Te vă cúú tnàhí cani iní-ó sá Xítóhó Jesucristú dánèhé ñáhá-gă xii-o sá vă cádá vâha-o cùndecu-o! ¹⁸Te yúhú càchí-í sá vă cànchícúⁿ nihnu-gá-ó nchàa nacuaá ní cáháⁿ ndí Moisés, dico núu vitna càchí-í sá xiní ñùhu-xi cada-o nchaa nacuaá ní cáháⁿ ndí

ña, te ñá túú quide váha-í núú Yá Ndiöxí te núu ducaⁿ na càda-í. ¹⁹Te yúhu duuⁿ duuⁿ ní cutnùní iní-í sá vǎ ndácù-í cada-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés núu xǎⁿ ní dáñà-í ñá túú-gǎ nchìcùⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi cuèndá sá cuìní-í cundecu-í sá cúú-xí Yá Ndiöxí. ²⁰Te Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gǎ cuèndá-í, dico dàtná tnúhu sá tnàhá-í ní xíhí ndìhi-gǎ, chi ñá cúú-gǎ cada-í nchaa nàcuáa sàni iní mée-í, chi Xítóhó Jesucristú-ñá ndécú ndìhi ñaha-gǎ xii-í táxí tnùnì ñáhá-gǎ. Te vitna ndècu-í ñuyíú-a, te ío sàndáá iní-í Xítóhó Jesucristú Déhe Yá Ndiöxí, te chindee ñaha-gǎ xii-í. Te diu-ni Xítóhó Jesucristú ío cùu iní ñáhá-gǎ xii-í núu ní xíhí-gǎ núú cùrúxí sá cuèndá-í. ²¹Te vitna ñá túú dàquee tǎhù-í sá vǎha ní quide ñaha Yá Ndiöxí xii-í, chi núu ni ndàcu-o vá cùndècu cuéchi-o núú Yá Ndiöxí cuèndá sá nchìcùⁿ nihnu-o quide-o nchaa nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní cùu ña, te àúⁿ nǎ cuu ní xíhí Xítóhó Jesucristú ní cùu te núu ducaⁿ.

**Vá dáñá ndèé-ó quèndáá iní-ó
tnúhu Xítóhó Jesucristú**

3 Te nchòhò ñáyiú distrìtú Gàlaciá, ñáyiú sa xǐndecu ichi Xítóhó Jesucristú, ìná cuèndá ío ñíí iní-ndó ñá cuìní-ndó tnèi-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-gǎ?, ìte yoo ní dádähu ndodo iní ñáhá xii-ndo núu ducaⁿ quide-ndo? Te nàha-ndo sá ío váha ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa ní cuu ní xíhí Xítóhó Jesucristú. ²Te vitna cáháⁿ-ndó núu sá nchìcùⁿ nihnu-ndo nchàa nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní níhí-ndó Espiritú

Yá Ndiöxí ndécú ndìhi-ndo, àdi sá ni sàndáá iní-ndó tnúhu Xítóhó Jesucristú sá ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo ní níhí-ndó Espiritú-gǎ ndécú ndìhi-ndo. ³Te nchòhó ío ñíí dǐquí-ndó chi Espiritú Yá Ndiöxí tá quide váha ñaha-xi xii-ndo cuáháⁿ ní cùu. ÌTe náa vitna mee-ñá-ndó cuìní-ndó càda-ndo nacuáa ta quide ñaha Espiritú-gǎ cuáháⁿ xii-ndo ni cùu-áⁿ? ⁴Te sàni ìíⁿ sàni úú iní-í cuèndá-ndó sǎ àúⁿ nǎ cuu nándi yáha-ndo ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí. ⁵Te xìní-ndó sǎ Yá Ndiöxí ní taxi-gǎ Espiritú-gǎ ní ngúndecu ndìhi-ndo, te ní quide-gǎ sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada núú-ndó ní xìní-ndó. Te ducaⁿ ní quide-gǎ, chi ní sàndáá iní-ndó-gǎ, dico ñá díú cuèndá nchaa nàcuáa ní cachí ndíi Moisés cada ñáyiú ducaⁿ ní quide-gǎ.

⁶Te ndíi Àbrahám ducaⁿ ío ní sàndáá iní ndíi Yá Ndiöxí, núu xǎⁿ ní cachí-gǎ sá ní cudùu ndíi núú-gǎ sá dúcáⁿ ní quide ndíi. ⁷Te càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ncháá ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí dàtná ní sàndáá iní ñáhá ndíi Àbrahám xii-gǎ, ñáyiú-áⁿ ìíⁿ-ni cùú-yu ndìhi ndíi núú-gǎ. ⁸Te núu tütú Yá Ndiöxí ní ngódó tnùnì tnúhu váha, tnúhu sá ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám, te duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi: “Nchaa ñáyiú nihì ñuyíú cada váha-í-yu sá cuèndá-n”, duha ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi. Te sá dúcáⁿ ní ngódó tnùnì núu tütú Yá Ndiöxí ndéé dàvá-áⁿ, te xǎⁿ cùtnùnì sá sàà nduu, te cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél vá cùndècu-gǎ cuéchi-yu núú-gǎ te núu na quèndáá iní ñáhá-yu xii-gǎ. ⁹Te xǎⁿ núu nchaa ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí

cada váha ñaha-gǎ xii-yu dàtná ní quide váha-gá ndíi Àbrahám, chi ndíi-áⁿ ducaⁿ ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá.

¹⁰Te nchaa ñáyiú cuíní cada nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés cuendá sá cuíní-yu sá vǎ cùndècu-gá cuéchi-yu núú Yǎ Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ daña ñihnu ñaha-gá xii-yu, chi vǎ ndácǔ-yu cadá-yu nàcuáa sàni iní-yu, te ducaⁿ càda-gá chi quèe ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú-gá núú càchí-xi sá ncháá ñáyiú ñá túú quide nchaandi túhú nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés te daña ñihnu ñaha-gá xii-yu. ¹¹Te núú na cànchicúⁿ ñihnu-ni-o càda-o nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, te ñá túú vèdana chindee ñaha-xi xii-o nacuáa vǎ cùndècu-gá cuéchi-o núú Yǎ Ndiöxí. Te ndáá chi núú tütú-gá càchí-xi sá ncháá ñáyiú sándáá iní ñáhá xii-gá, ñáyiú ñá túú-gǎ cuéchi-xi ndècu ío váha ndècú-yu núú-gǎ. ¹²Te núú dicó ío ñáyiú quide nchaandi túhú nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá, te ñá túú xìni ñuhu-xi quindáá iní-yu tnúhu Xítohó Jesucristú, chi núú tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi sá núú dicó ío ñáyiú ndacu cada nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá, te cundecu váha-yu núú Yǎ Ndiöxí.

¹³Te tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés càchí-xi sá ío ndècu cuéchi-o núú Yǎ Ndiöxí cuendá sá ñá ndácú-ó càda-o nchaa nacuáa ní cáháⁿ ndíi, te cuendá xiiⁿ tá dàña ñihnu ñaha-gá xii-o cuáháⁿ. Dico Xítohó Jesucristú ní xido-gá nchaa cuéchi-o cuendá sá vǎ dáñá ñihnu ñaha-gá Yǎ Ndiöxí xii-o. Te càchí-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí: “Hⁿ

tée na càta caa-güedé hⁿ yutnu, te tée-áⁿ cúú-dé tée dàña ñihnu ñaha Yǎ Ndiöxí”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ¹⁴Te ducaⁿ ní yáha Xítohó Jesucristú, chi cuíní Yǎ Ndiöxí sá ndùu táhú nchaa ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràèl cundecu váha-yu dàtná ní nduu táhú ndíi Àbrahám ndécú váha ndíi. Te ducaⁿ ní yáha-gá cuendá nchaa nchoo ñáyiú sándáá iní ñáhá xii-gá ngúndecu ndíhi-o Espiritú Yǎ Ndiöxí sá ní cachí mée-gǎ taxi-gá.

Nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiöxí cada-gá

¹⁵Te nchòhó cue ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Yǎ Ndiöxí na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa quide cue ñáyiú ñuyíú-a cuendá tecú tnùnì-gá-ndó nàcuáa quide Yǎ Ndiöxí. Chi ñáyiú-áⁿ òrè cuíní-yu cadá-yu hⁿ sá cadǎ-yu, te díhna-gá ndátnúhu-yu te òrè cúú hⁿnuú-yu, te sáha firmá-yu hⁿ tutú te tutú-áⁿ vǎ yòo hⁿ ndacu cáháⁿ sá vǎ nándíhi-gá-xi, te ni vǎ yòo-gá ndacu nágá tnúhu chido tnùnì núú-xí. ¹⁶Te ducaⁿ ní quide Yǎ Ndiöxí ndíhi ndíi Àbrahám, chi ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi nàcuáa cada-gá, te tnúhu-áⁿ cúú-xí cuendá mée ndíi ndíhi cuendá hⁿ ñaní tnáhá ndíi cundecu ñuyíú-a ndéé cuéé-gá. Te núú tütú-gá càchí-xi sá tnúhu-áⁿ cúú-xí cuendá hⁿ-ni ñaní tnáhá ndíi te ñá díú cuendá ncháá-yu. Te ñaní tnáhá ndíi tée cùu cuendá tnúhu-áⁿ cúú Xítohó Jesucristú. ¹⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ Yǎ Ndiöxí ní quide ndáá duuⁿ-gá ndíhi ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gá. Te sa ní cuu cúmí cièndú ócò úxí cuía sǎ dúcáⁿ ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi

Àbrahám, te dàtnùnì ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi Moisés chido tnùnì ndíi nàcuáa cada ñáyi, te nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés ñá túú dàquee tǎhú-xi tnúhu sá ñí xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gá. ¹⁸Te núu dicó cuendá nchaa tnúhu sá ñí chídó tnùnì ndíi Moisés ní nàníhí tàhú-ó ñá, te ñá túú-gǎ xíní ñùhu-xi cada cuendá-ó tnúhu ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi Àbrahám cada-gá ní cùu te núu ducaⁿ. Te ndíi-áⁿ ñí nàníhí tàhú ndíi chi ducaⁿ ñí cachí Yǎ Ndiöxí cada ñaha-gǎ xii ndíi.

¹⁹Te nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés ní ngódó núu-xí nchícúⁿ nihnu ñáyi cuendá ducaⁿ cùtnunì iní-yu sá ndécú cuèchi-yu, te nchícúⁿ nihnu-ní-yu ndéé ní sáá nduu ñí quexìo Yaá cúu ñàni tnáhá ndíi Àbrahám, chi Yaá-áⁿ ducaⁿ ñí xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí quixi-gá cada váha-gá nchaa ñáyi. Te nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés, chi Yá Ndiöxí ní tendaha-gǎ cue espíritú xínú cuèchi núu-gǎ ní sáháⁿ-xi ní xítñuhu ñaha-xi xii ndíi nàcuáa danèhé ndíi ñáyi. ²⁰Te Yá Ndiöxí ñá túú ní cáháⁿ-gá núu mée ñáyi, chi ndíi Moisés ní cáháⁿ ndíi yuhu-gá núu-yu, dico cùtnàhá ní cáháⁿ ndíi-á-gá ndíi Àbrahám chi núu mée núu ííⁿ ndíi ndíi-á-gá ní xáhaⁿ-gǎ xii ndíi nàcuáa cada-gá.

Nàcuáa ndùu nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés

²¹Te nchaa nàcuáa ní chídó tnùnì ndíi Moisés, ndíi nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiöxí xii ndíi Àbrahám cada-gá, ñá túú dàquee tǎhú tnáhá-xí. Te núu dicó nàníhí

tàhú ñáyi nchícúⁿ nihnu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá te cudúu-yu núu-gǎ cuendá-ni sá nchícúⁿ nihnú-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi ni cùu. ²²Te núu tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi: “Nchaa nchòhó ñáyi ndècu ñuyíú ndécú cuèchi-ndo”, duha càchí-xi. Te ducaⁿ càháⁿ-xi cuendá quíndáá iní-ó Xítóhó Jesucristú, te nàníhí tàhú-ó chi ducaⁿ ñí cachí Yǎ Ndiöxí cada-gá.

²³Te cùtnàhá vátá cùndècu ndíi-á-gá-ó tnúhu Xítóhó Jesucristú, te nchícúⁿ nihnu-o nchàa nacuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, te ní cùtnunì iní-ó sǎ ño ndècu cuèchi-o ni cùu. Te ducaⁿ-ni nchícúⁿ nihnu-o ndéé ní sáá nduu ñí quexìo Xítóhó Jesucristú ñuyíú-a, te ní sándáá iní-ó-gǎ. ²⁴Te nchaa tnúhu sá ñí chídó tnùnì ndíi Moisés ní sanu ichi ñaha-xi xii-o nacuáa cada-o cùndècu-o, te ducaⁿ-ni sànu ichi ñaha-xi xii-o ndéé ní sáá nduu ní quexìo Xítóhó Jesucristú ñuyíú-a. Te ducaⁿ ñí cuu cuendá quíndáá iní-ó-gǎ, te vá cùndècu-gá cuèchi-o núu Yǎ Ndiöxí. ²⁵Te vitna ní ngúndècu ndíi-o tnúhu Xítóhó Jesucristú, te ñá túú-gǎ xíní ñùhu-xi canu ichi ñaha nchaa tnúhu ní chídó tnùnì ndíi Moisés.

²⁶Te vitna tnàhá nchaa nchòhó cúu-ndó dèhe Yá Ndiöxí, chi ní sándáá iní-ndó Xítóhó Jesucristú. ²⁷Te nchòhó ní sandute-ndo dàtná càchí-gá, te ndècu-ndo ndíi-á-gá, te quide-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ-gá ndécú-ndó, te ío ndècu yíñuhu-ndo núu Yǎ Ndiöxí dàtná ndécú yíñuhu mee Xítóhó Jesucristú. ²⁸Te vitna ííⁿ-ni cùu-o nchaa-o ndècu-o

ndihi Xítohó Jesucristú cuéi cùu-o ñáyiú israhél àdi ñá túú cùu-o, te cuéi cùu-o ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi àdi cuu-o ñáyiú dàñá queé nũú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi, te cuéi téé te cuéi ñadìhí ìⁿ-ni cùu-o nchaa-o ndecu-o ndihi Xítohó Jesucristú. ²⁹Te nchòhó ndécú ndìhi-ndo Xítohó Jesucristú, te cùu-ndo datná cue ñaní tnáhá ndíi Àbrahám, chi ní nduu táhú-ndó cùndecu váha-ndo nũú Yá Ndiòxí dàtná ní nduu táhú ndíi-ánⁿ ndécú váha ndíi núú-gã, te ducaⁿ chi mee-gã ducaⁿ ñí cachí-gá cunduu.

4 Te nchòhó xìní-ndó sã ìⁿ té lìhli chi vátá ñágá cuãñaha tãtã-dě cuu cuëndá-dé chi lìhli-dé, te ìⁿ-ni cùu-dé ndihi téé xìnu cuechi, dico na sàá nduu cuèhnu-dé, te nduu táhú-dě nchaa sá ndécú ndìhi tãtã-dě. ²Te xitó-yu té lìhli-ánⁿ sáhnú-dě ndéé sàá nduu ñí cachí tãtã-dě sá cuãñaha-dě sá ndúú táhú-dě. ³Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchoo, chi nchìcúⁿ nihnu-o nchàa nacuaá ní cáháⁿ cue téé ní xìndecu ndéé sanaha ni cùu. ⁴Te ní sáá nduu ñí quide Yá Ndiòxí dàtná ní cachí-gá, te ní tendaha-gã Déhe-gá Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyí-a, ní dácácú ñaha ìⁿ ñadìhí te ní cuu-gá ñáyiú, te ní quide-gá nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. ⁵Te ducaⁿ ñí tendaha Yá Ndiòxí Déhe-gá cuëndá sá vã cãnchìcúⁿ nihnu-gá-ó nchàa nacuaá ní chídó tnùnì ndíi Moisés cuëndá ducaⁿ te cuu-o dèhe Yá Ndiòxí.

⁶Te Yá Ndiòxí ní taxi-gá Espiritú Déhe-gá Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi-ndo chi cùu-ndo déhe-gá,

te Espiritú-ánⁿ chíndèe ñaha-xi xii-ndo te càchí-ndó: “Yòhó Dútú Ndiòxí cùú-n Tãtã mée-ndĩ”, duha càchí-ndó. ⁷Te xíãⁿ cútnùnì iní-ndó sã cùú-ndó dèhe Yá Ndiòxí vitna, te ñá túú-gã cùú-ndó dàtná cue ñáyiú ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi. Te sá dúcáⁿ cùu-ndo déhe-gá, te Xítohó Jesucristú taxi-gá nchaa sá vãha ní cachí Yá Ndiòxí nduu táhú-ndó.

Té Pãblú ío sàni iní-dé cuëndá nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú

⁸Te cútnàhá vátá quìndáá-gá iní-ndó tnũhu Yá Ndiòxí ní xinu cuechi-ndo nũú nchàa sá càchí-yu cùu ndiòxí te ñá ndáá sá ndiòxí cùú-xí. ⁹Te vitna nchòhó càháⁿ ndìhi-ndo Yá Ndiòxí, te mee-gã xìnì ñáhá-gã xii-ndo, te ñá túú nduu váha-xi nanchòcáva iní-ndó càda tucu-ndo nacuaá ní xóo cada-ndo dĩhna, chi nchaa xíãⁿ ñá túú vèdana nàndìhi-xi. ¹⁰Te nchòhó cãnehe íi-ni-ndo nduu cachí-ndó íí, te diu-ni ducaⁿ quide-ndo dava yoó ndihi dava cuíá, te ndí tnahá nduu sàcáo vico diu-ni ducaⁿ quide-ndo cãnehe íi-ndó nduu-ánⁿ. ¹¹Te ío sàni iní-í cuëndá-ndó, chi na cuáháⁿ àúⁿ ñã cuu ní dánèhè ñáhà-í xii-ndo tnũhu Yá Ndiòxí.

¹²Te càháⁿ ndàhú-í núú nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú sá cádá-ndó dàtná quidè-í ñá túú nchìcúⁿ nihnu-í nchaa tnũhu ní cáháⁿ ndíi Moisés, chi yúhú quidè-í vitna dàtná ní quide nchòhó ñá túú ní cãnchìcúⁿ nihnu-ndo nàcuáa ní cáháⁿ ndíi. Te cútnàhá ní xìndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo ñí quide váha ñaha-ndo

xii-í. ¹³Te sa nàha-ndo sá cǔtnàhá ní cáháⁿ-í tnúhu Xítohá Jesucristú núú-ndó ndèé díhna ní cuhú-í, núu xíáⁿ ní xíndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo ní cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó. ¹⁴Te cuéhé sǎ ní tnahá-í-áⁿ cúú-xí ìíⁿ cuéhé sǎ vǎ yǒo tnàhí cundee ìní-xi cundecu ndìhi ñaha xii-í ní cùu, dico nchòhó chi ío váha ní cáháⁿ ndìhi ñaha-ndo xii-í, te ñá túú ní sàni cuehé ní sàni duha iní-ndó cuendá-í, te ní cáháⁿ ndìhi ñaha-ndo xii-í dàtná tnúhu sá yǔhú cúú-í ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí àdi datná méé Xítohá Jesucristú. ¹⁵¿Te ná ní tnahá-ndo nǔu ñá túú-gǎ sání vǎha iní-ndó cuendá-í dàtná ní xóo cada-ndo ndèé díhna ío váha ní xóo caní iní-ndó cuendá-í? Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sǎ ìo ní cuu iní ñáhá-ndó xii-í cǔtnàhá ní xíndecu ndìhi ñaha-í xii-ndo, te nándì sá ndécú ndìhi-ndo taxi-ndo xii-í ní cùu, te núu dícó sá cúú te ndéé tinùu-ndo tava-ndo te taxi-ndo xii-í ní cùu. ¹⁶¿Te náa cùu úhú iní ñáhá-ndó xii-í vitna cuendá sá càháⁿ-í tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiǒxí núú-ndó-ǎⁿ?

¹⁷Te ìo ñáyiú ío váha càháⁿ ndìhi ñaha xii-ndo, dico ñáyiú-áⁿ ñúhú cuéhé iní-yu, chi cuíní-yu sá vǎ cúú-gǎ cáháⁿ ndìhi tnàha-o, chi mee-ñǎ-yu cundecu ndìhi-ndo cuíní-yu. ¹⁸Te váha quide ñáyiú càháⁿ ndìhi ñaha xii-ndo ndìhi tnúhu yiñùhu, te núu cuíní-yu cadá-yu ìíⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ndó. Te ducaⁿ-ni na càdá-yu cuèi òrè ñá túú ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo. ¹⁹Te nchòhó ñáyiú ní sanu ichi-í ichi Xítohá Jesucristú càchí tnúhu-í

xii-ndo sǎ quidé-xí iní-í dàtná quidé-xí iní ìíⁿ ñadìhí ñaha sa ní tnahá òrè cacu déhe-xi, te ducaⁿ quide-xi iní-í, chi ío vǎi sani iní-í cuendá-ndó dàtná ní xóo cada-í ndéé díhna, te ducaⁿ-ni càda-í ndéé ná sàá nduu càda-ndo nchaa nacuaá càháⁿ Xítohá Jesucristú. ²⁰Íte ío váha cada-xi te núu dícó tnavíi sa ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo cuendá cáháⁿ-í núú-ndó nàcuáa cada-ndo, te ñá cǔtnùnì iní-í nása cada-í cuendá-ndó!

Cuendá ndíi Àgár ndìhi ndíi Sǎrá

²¹Te nchòhó ñáyiú cuíní canchicúⁿ nihnu nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés, ìnáa ñá túú tècú tnùnì-ndó nàcuáa càháⁿ-xi tnúhu ní chídó tnùnì ndíi? ²²Chi càchí tnúhu ní chídó tnùnì ndíi-áⁿ sǎ ndíi Àbrahám ní xíndecu úú déhe ducuⁿ ndíi, te ìíⁿ-dé ní cuu déhe ndíi ndìhi ñadìhí méé ndíi ndíi Sǎrá, te ingá-dé ní cuu-dé déhe ndíi ndìhi ìíⁿ ndíi ní xinu cuechi nǔǔ-yu ní xínani Àgár. ²³Te sá dúcáⁿ ní cacu déhe ndíi Sǎrá, chi mee Yǎ Ndiǒxí ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-aⁿ, chi ducaⁿ ní cachí-gǎ cada-gǎ. Dico ndíi ní xinu cuechi-ǎⁿ chi ducaⁿ tnàhí ní nduu táhú ndíi-áⁿ sǎ cóo dèhe ndíi. ²⁴Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nǎ cúú sǎ nánèhé ndi ndúú cue ndíi òhí-áⁿ. Te úú xito ní cáháⁿ Yǎ Ndiǒxí nàcuáa cada-gǎ, te ìíⁿ ndíi-áⁿ nánèhé ndíi nàcuáa ní cáháⁿ Yǎ Ndiǒxí xito díhna nuu, te ingá tucu ndíi-áⁿ nánèhé ndíi nàcuáa ní cáháⁿ tucu-gǎ xito cùu uú. Te ndíi Àgár-áⁿ nánèhé ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yǎ Ndiǒxí xii ndíi Moisés yucu Sináí cada ñáyiú, te nchaa ñáyiú nchicúⁿ

nihnu nchaa tnúhu-áⁿ cúu-yu dàtná déhe ndíi Àgár téé ní xinu cuechi, chi téé-áⁿ ñà túú tnàhí ní dàñá-dé quee-dé núú chíúⁿ pàtróóⁿ-dè, te ducaⁿ sàtnahá-xi cúu-yu chi nchìcúⁿ nihnú-yu nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Moisés. ²⁵Te tnúhu Àgár quée-xi: Yucu Sinàí, te yucu-áⁿ yíndèhu-xi nacióⁿ Àrabiá. Te ndíi Àgár-áⁿ nánèhé tucu ndíi cue ñáyiú ndècu ñuu Jerusàlén, chi ñáyiú-áⁿ ndécú-ní-yu dàtná ní xíndecu ndíi Àgár ndíhi déhe ndíi, chi cue ndíi-áⁿ ní cuu cue ndíi ñáyiú ñá túú tnàhí ní dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu ñáyiú-áⁿ chi nchìcúⁿ nihnu-ní-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. ²⁶Dico nchoo ní nduu táhú-ó cùndecu-o ñuu Jerusàlén sáá núú ndécú Yá Ndiöxí, te vitna chi ñá túú-gã nchìcúⁿ nihnu-o nchàa nacúáa ní cáháⁿ ndíi Moisés. ²⁷Te duha càháⁿ-í, chi núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi:

Yòhó ñaha ní nduu táhú vã cóó dèhe-xi ni cùu, vitna cana saa-n sã cúdĩí ìní-n cuèi vátá quíní-gá-n nãsa càcu ìíⁿ landú. Te cuèi ní cuu táhú-n sã vã cóó dèhe-n ni cùu dico ío-gá titní déhe-n còo dacúúxí xíchí ní cuu táhú tnàhí sá cóó dèhe-xi.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ²⁸Te nchoo cuè ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú vitna cùu-o datná ndíi Isàác, chi ndíi-áⁿ ní cacu ndíi, chi mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cacú ndíi. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchoo chi ní nduu-o dèhe-gá vitna chi ducaⁿ ní cachí tucu-gá cunduu. ²⁹Te déhe ndíi Àgár ní nduu táhú tnàhí ndíi sá cacú ndíi ñuyúú-a, te ndíi-áⁿ ní cuu úhú iní ndíi ndíi

Isàác, te ndíi Isàác-áⁿ chi Espiritú Yá Ndiöxí ní quide ní cacu ndíi. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu vitna, chi nchaa nchoo ñáyiú ndècu ndíhi Espiritú Yá Ndiöxí cúú úhú iní ñáhá ñáyiú xii-o. ³⁰Te núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Chí nàcuíúⁿ xíchí xínú cuèchi ndíhi déhe-xi na nùhú-yu, chi déhe xíchí xínú cuèchi-áⁿ ñà túú nã níhí-dè nduu táhú-dè, chi mee-ni déhe ñaha ndècu vehe-xi nduu táhú-dè sá cuñaha tãtã-dè”, duha càchí-xi núú tütú-gá. ³¹Te nchoo cuè ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú ñá túú-gã cúú-ó dàtná cúú dèhe ndíi ní xinu cuechi-áⁿ, chi ní cuu-o vitna datná cúú ndíi ní nduu táhú nchaa sá ní sãñaha tãtã-xi-áⁿ. Te ducaⁿ ní cuu, chi Yá Ndiöxí ní dácäcu ñaha-gã xii-o cuendá sá vã cãchìcúⁿ nihnu-gá-ó nchàa nacúáa ní cáháⁿ ndíi Moisés.

Canchicúⁿ nihnu-ni-o ichi Xítohó Jesucristú

5 Te Xítohó Jesucristú ní quide-gá nàcuáa vã cání ìní-ó sã nánihí tàhú-ó te núu na cãchìcúⁿ nihnu-o nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, te ñuu-ni ducaⁿ càni ìní-ó cùndecu-o te vã ngõo càni ìní-ó sã nánihí tàhú-ó te núu na cãchìcúⁿ nihnu-o càda-o nacúáa ní cáháⁿ ndíi, chi núu ducaⁿ na càda-o te ío dandòho-o mee-o datná ní xóo ndoho-o cùtnàhá vátá cùndècu-gá-ó ichi-a.

²Te yúhú té Pãblú cuíní-í sá cùndedòho-ndo ìíⁿ tnúhu na càháⁿ-í-a. Te núu nchòhò cuáha-ndo sèñá ñii-ndo cuendá sá sàndáá ìní-ndó nàcuáa ní cachí ndíi Moisés cada-ndo, te núu ducaⁿ na càda-ndo

ña, te àúⁿ nã cuu ndècu-ndo ichi Xítohó Jesucristú te núu ducaⁿ. ³Te dàtná ní cachí-í xii-ndo, te diu-ni ducaⁿ càháⁿ tucu-í vitna sá nõu ndèda-ni càa ìiⁿ téa na cuãha-dé sèñá ñii-dé, te xini ñuhu-xi sá dàcuítí tãú-dé cada-dé nchaa nacuaá ní càháⁿ ndii Moisés. ⁴Te nchaa nchòhó ñáyiu sàni iní sá ñà túú-gã cuéchi-xi ndècu núú Yã Ndiõxí cuèndá sá nchìcúⁿ nihnu-ndo nchàa nacuaá ní càháⁿ ndii Moisés, ñà túú-gã ndécú-ndó ndìhi Xítohó Jesucristú, te ni Yã Ndiõxí ñà túú-gã cùndahú iní ñáhá-gã xii-ndo càda váha ñaha-gã. ⁵Dico nchaa nchoo ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-gá cùdiu-o núú-gã, chi chindee ñaha Espiritú-gá xii-o, te ndètu cahnu-ná-ó sàá nduu cũñaha nõú Yã Ndiõxí xii-o sã cùdũ-o núú-gã. ⁶Te nchoo cuè ñáyiu ndècu ndìhi Xítohó Jesucristú ìiⁿ-ni quide-xi cuèi na cuãha-o sèñá ñii-o àdi vá cuãha-o, chi ñà túú chindee ñaha-xi xii-o nacuaá cundecu váha-o ndìhi-gá. Te ìiⁿ-dii díf-ni sá xíní ñuhu-xi quindáá iní-ó Xítohó Jesucristú, te núu ducaⁿ na càda-o te cuu iní-ó cuè tnaha ñáyiu-o.

⁷Te nchòhó ío váha quide-ndo ndecu-ndo ichi Yã Ndiõxí ní cùu, te vitna cùñúhu-í sá ñà túú-gã sàndáá váha iní-ndó tnũhu-gá, te ducaⁿ quide-ndo chi ndècu ñáyiu sànu ichi ñaha xii-ndo ingá ichi. ⁸Te ñà díú Yã Ndiõxí Yá ní càháⁿ ñáhá xii-ndo ducaⁿ ni cachí-gá cada-ndo sã vã quindáá-gá iní-ndó tnũhu-gá. ⁹Te nchòhó xíní-ndó sã nõu luha levadurá ná quũhu yuchi te dàndaa-xi. Ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiu dandahú

ñáhá xii-ndo, chi cuíní-yu dàcuíta nihnu ñáhá-yu xii-ndo nchàa-ndo. ¹⁰Te yúhú cùtnùní ndáá iní-í sá Xítohó Jesucristú chindee ñaha-gá xii-ndo cuèndá sá ñã túú nõgá tnúhu quindáá iní-ndó, dico nchaa ñáyiu ducaⁿ dandahú ñáhá xii-ndo nacháhu-yu núú Yã Ndiõxí nchaa sá quidè-yu cuèi náí-gá ñáyiu cùú-yu.

¹¹Te càchí tnúhu-í xii nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Yã Ndiõxí sá nõu dicó dānehé-ni-í ñáyiu sá cuãha-yu sèñá ñii-yu dàtná ní cachí ndii Moisés ñã, te vá yõo cuu úhú iní ñáhá xii-í ní cùu, te ni vã tũu úhú iní-yu cuèndá sá ñi xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí ní cùu. ¹²Te nchaa ñáyiu dàsatú iní ñáhá xii-ndo sã cuãha-ndo sèñá ñii-ndo, te váha-gá sá ná càdã-yu mée-yu ìiⁿ tnúndòho, te ñà díú sã dúcáⁿ cànuichi ñahá-yu xii-ndo cùndecu-ndo.

¹³Te nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú diu-gá ní taunihnu ñaha-gã xii-ndo cuèndá sã vã càncìcúⁿ nihnu-gá-ndó nchàa nacuaá ní càháⁿ ndii Moisés, dico vá cání iní-ndó sã sã dúcáⁿ ñi taunihnu ñaha-gã xii-ndo, te cuu-ni cada-ndo nãndi sã cuèhé sá dúhá vèxi iní-ndó, dico cuu iní tnáhá-ndó ìiⁿ ìiⁿ-ndo te chindee tnàha-ndo. ¹⁴Chi ducaⁿ càháⁿ Yã Ndiõxí sá cúú iní-ó cuè tnaha ñáyiu dàtná cúú iní-ó mée-o. Te núu ducaⁿ na càda-o, te quide-o nchaa nacuaá tàú-xi cada-o dàtná càháⁿ nchaa tnúhu ní chídó tnùní ndii Moisés. ¹⁵Te núu nchòhó cúú úhú iní tnáhá-ndó ndècu-ndo, te ñà túú quide váha-ndo te núu ducaⁿ quide-ndo, dico yúhú càchí-í sã vã dúcáⁿ-gã

cada-ndo cùndecu-ndo cuendá sá vǎ dǎcuřta nihnu tnàha-ndo.

**Nàcuáa sàni iní ñáyiú ndècu
ichi cuehé ichi duha ndìhi
nàcuáa sàni iní ñáyiú ndècu
ndìhi Espiritú Yǎ Ndiòxí**

¹⁶Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cǎdá-ndó nchàa nacuáa cuini méé Espiritú Yǎ Ndiòxí cada-ndo, te ducaⁿ te vǎ cǎni-gǎ iní-ndó cǎda-ndo nǎndi nchaa sǎ cuehé sǎ dúhá sàni iní méé-ndó. ¹⁷Chi nchaa xǎⁿ ñǎ túú tnàhá tnúhu-xi ndìhi Espiritú Yǎ Ndiòxí. Te ðiu-ni ducaⁿ quide Espiritú Yǎ Ndiòxí, chi ñǎ túú tnàhá iní-xi nchaa sǎ cuehé sǎ dúhá sàni iní-ndó. Te sǎ dúcǎⁿ ñǎ túú tnàhá tnúhu tnàha-xi xǎⁿ ñǎ túú ñihí ndéé-ndó cǎda-ndo ìⁿ sǎ vǎha sàni iní-ndó cǎda-ndo. ¹⁸Te núu quide-ndo nchaa nacuáa sànu ichi ñaha Espiritú Yǎ Ndiòxí, te ñǎ túú-gǎ táxí tnùnǐ ñǎhá nchàa tnúhu ní chídó tnùnǐ ndíi Moisés xii-ndo.

¹⁹Te nchaa ñáyiú xìnǐ-yu nchaa nàcuáa quide ñáyiú quide cuehé quidé ðuha. Te ðuha quidé-yu: Cue téé cǎháⁿ ndìhi-güedé ñáyiú ðìhǐ te ñǎ díú ñàðihǐ-güedé cúú-yu, te ðiu-ni ducaⁿ xǐquide cue ñáyiú ðìhǐ, te nǎndi-gǎ nchaa sǎ cuehé sǎ dúhá cuǎháⁿ véxi-yu quidé-yu. ²⁰Te quide cahnú-yu nchaa sǎ cǎchǐ-yu cùu ndiòxí te ñǎ ndàá sǎ ndiòxí cúú-xí, te quide nduu tnahá-yu, te cùu úhú iní tnáhǎ-yu, te nàa-yu, te cùu cuiñú tnáhǎ-yu, te ío yáchǐ cúdǎⁿ-yu, te ndùcú-yu mee-ni sǎ cúú-xí mèé-yu, te ñǎ túú cùu ìⁿnuú-yu cundecú-yu, te quide ðiiⁿ tnahá-yu. ²¹Te cùu cuedú ñí-yu nchaa sǎ ndécú ndìhi dava-gǎ-yu, te

sàhni tnahá-yu, te ío quihú-yu, te ndì cuu ndi cuú-yu quidé-yu nchaa sǎ cuehé sǎ dúhá, te nǎndi-gǎ nchaa sǎ cuehé sǎ dúhá quidé-yu. Te sa cǎchǐ tnúhu-í xii-ndo sǎ nchǎá ñáyiú ducaⁿ xǐquide vǎ ndúú tǎhú-yu cundecú-yu núu ndécú Yǎ Ndiòxí táxí tnùnǐ-gǎ.

²²Dico Espiritú Yǎ Ndiòxí chǐndèè ñaha-xi xii-o cuu iní tnáhǎ-ó, te cùðǐ iní-ó ndècu-o, te ío váha cùu iní-ó, te cǎhnu iní-ó, te váha iní-ó, te cùndahú iní tnáhǎ-ó, te quide ndáá-ó ndècu-o. ²³Te ndàhú iní-ó, te quide-o nchaa nacuáa tàú-ó cǎda-o, te nchaa xǎⁿ chǐndèè ñaha Espiritú Yǎ Ndiòxí quidé-ó, te núu ducaⁿ quide-o, te vǎ yǒo ìⁿ-gǎ cǎháⁿ sǎ ñǎ túú quide váha-o ndècu-o.

²⁴Te nchoo cuè ñáyiú ndècu ndìhi Xítóhó Jesucristú, sa nàha-o sǎ ñǐ xǐhǐ-gǎ núu cùrúxǐ sǎ cuendá-ó, núu xǎⁿ duuⁿ duuⁿ ní ðǎñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha, te ñǎ túú-gǎ táxí tnùnǐ ñǎhá ñǐ ìⁿ sǎ cuehé sǎ dúhá sǎ ñǐ xóo cani iní-ó ní cùu. ²⁵Te vitna ní ngúndecu ndìhi-o Espiritú Yǎ Ndiòxí chǐndèè ñaha-xi, te xìnǐ ñuhu-xi sǎ cǎdá-ó nàcuáa sànu ichi ñaha Espiritú-gǎ cada-o.

²⁶Te vǎ cǎdá cǎhnu-o mee-o, te vǎ ndúcú-ó plètú, te ni vǎ cúú cuedú iní-ó sǎ ndécú ndìhi tnaha ñáyiú-o.

Chindee tnàha-o ìⁿ ìⁿ-o

6 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú cǎchǐ tnúhu-í xii-ndo sǎ ñuu ìⁿ ñáyiú ndècu ndìhi-ndo ichi-gǎ ní quidé-yu ìⁿ sǎ ñǎ túú tàú-yu cadá-yu núú-gǎ, te nchòhó ñáyiú quide váha ndècu ndìhi Espiritú Yǎ Ndiòxí cǎháⁿ-ndó ðòho cue ñáyiú ducaⁿ xǐquide-áⁿ

cuendá nucúnu ichí-yu, te vii vii cáháⁿ ndihi-ndö-yu, te ío coto-ndo mèe-ndo cuendá sá vǎ cádá-ndó ìíⁿ sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo nùú-gǎ. ²Te ío chindee tnàha-ndo, te cuáha tnàha-ndo tnúhu ndee ìní cundecu-ndo cuendá nchaa sá yǎha-ndo. Te núu ducaⁿ na càda-ndo, te quide-ndo nchaa nacuáa ní cáháⁿ Xítóhó Jesucristú cada-o.

³Te núu ìó ìíⁿ-ndo càchí-ndó sǎ ìo váha quide-ndo ndecu-ndo ichi Yá Ndiöxí te ñá ndàá ñá, te dicó dándàhú-ndó mèe-ndo sá dúcáⁿ quide-ndo. ⁴Te ndi dííⁿ ndì dííⁿ càda cuendá-ndó nǔu quide váha-ndo ndècu-ndo àdi ñá túú quide váha-ndo. Te núu quide váha-ndo ndècu-ndo ña, te cudíí ìní-ndó sǎ cúu-xí mèe-ndo, te vá cání ìní-ndó sǎ quidé vǎha-gá-ndó dàcuúxí dàva-gá-yu. ⁵Chi tàú-ó sǎ ndì dííⁿ ndì dííⁿ càda cuendá-ó nàcuáa ndècu-o.

⁶Te nchaa nchòhó ñáyiú dàcuaha tnúhu Yá Ndiöxí chindee-ndo cuè téè dàcuaha ñaha xii-ndo tnúhu-gá cuañaha-ndo nǎndi sá xíní ñuhu-güedé.

⁷Te vá dándàhú-ndó mèe-ndo cundecu-ndo, chi vá cúu cùdiquí ndeé-ó Yǎ Ndiöxí, chi nchòhó xíní-ndó sǎ nǔu na càda váha-o cundecu-o, te cùu-xi ìíⁿ sá vǎha sá cúu-xí-ó, dico núu vá cádá váha-o ña, te ío ndoho-o te núu ducaⁿ na càda-o. ⁸Te núu quide-o nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ó, te diu-ni xíǎⁿ dàcuíta nihnu ñaha-xi xii-o, dico núu quide-o nchaa nacuáa sànu ichi ñaha Espíritú Yǎ Ndiöxí xii-o, te cundecu ndihi-o Yǎ Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ. ⁹Te xíní ñuhu-xi vá

dáñá ndèé-ó càda váha-o cundecu-o, te ducaⁿ te sáá nduu càda váha ñaha Yǎ Ndiöxí xii-o, te núu vá ná tǔhú iní-ó càda váha-o cundecu-o. ¹⁰Te cada-o sǎ vǎha sá cúu-xí nchàa tnaha ñáyiú-o vitna ndecu-o ñuyíú-a, te ío-gá tàú-ó chindee-o cue ñáyiú ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú.

Tnúhu ndeé núu ní ndihi-ná

¹¹Te cundehe-ndo sǎ ndǎa ndǎa lètrá téè-í núu tǔtú-a sá cúu-xí-ndó. ¹²Te nchaa ñáyiú quide yicá sá cuǎha-ndo sèñá ñii-ndo dàtná ní cachí ndíi Moisés, ñáyiú-áⁿ cúu-yu ñáyiú cuíní cudíu núu tnàha ñáyiú-xi. Te ducaⁿ quidé-yu cuendá sá vǎ ndóhǒ-yu cuendá nchaa tnúhu sá dánèhé ñáhá sǎ ní xíhí Xítóhó Jesucristú núu cùrúxí. ¹³Te ni ñáyiú sa ní ngúndecu ndihi sèñá ñii-xi ñá túú quidé-yu nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés, dico mèe-yu cuíní-yu sá cuǎha-ndo sèñá ñii-ndo. Te ducaⁿ quidé-yu chi quide cahnú-yu mèe-yu núu nchàa dava-gá ñáyiú. ¹⁴Te yúhú chi ñá túú quide cahnu-í mèe-í cuendá nchaa sá quidè-í, chi mee-ni sǎ ìo cùu váha iní-í sá Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá núu cùrúxí cuendá-ó. Te diu cuendá sá ní xíhí-gá ñá túú-gǎ ndécù-í ichi cuèhé ichi duha, te ni ñà túú-gǎ táxi tnúní ñáhá ní ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-í. ¹⁵Te ñá túú nǎ chíndèe ñaha-xi xii-o cuéi na cuǎha-o sèñá ñii-o àdi vá cuǎha-o, chi ndècu ndihi-o Xítóhó Jesucristú, te ní nduu-o dàtná ìíⁿ ñáyiú saa, te xíǎⁿ cúu-xí sǎ ìo-gá xíní ñuhu-xi. ¹⁶Te xìcáⁿ táhù-í núu Yǎ Ndiöxí sá ncháá nchòhó ñáyiú quide nchaa nacuáa

càháⁿ-í-a cundecu nahi-ndo, nchòhó ñáyiú cùu cuendá Yă Ndiöxí dàtná ñáyiú isràél chi ñáyiú-áⁿ ñí cachí-gá sá cúú cuendá-gá. Te mee-gă ío cundàhú iní ñáhá-gă xii-ndo chindee ñaha-gá.

¹⁷Te není vitna cuìní-í sá vă yôo ìíⁿ-gá chidácá nihnu ñaha xii-í cuendá chùuⁿ quide-í, chi

yayàcáⁿ sa ní nduu tílòhó ñii-í cuendá sá ndóhò-í cuendá Xítóhó Jesucrístú.

¹⁸Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucrístú xìcáⁿ táhù-í núú-gă sá ío na chindee ñaha-gá xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nă vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ ÉFESÚ

Té Páblú cádúha-dé tutú quíhíⁿ
ndaha ñáyiú xĩndecu ichi Xítóhó
Jesucrístú ndécú ñuú Éfesú

1 Yúhú té Páblú ní tendaha ñaha
Yá Ndiöxí càháⁿ-í tnúhu Xítóhó
Jesucrístú núú ñáyiú, chi ducaⁿ ní
cachí Yá Ndiöxí cunduu, te vitna
cádúha-í tutú-a cuendá daquixi-í
ndaha nchaa nchòhó ñáyiú cùu
cuendá Yá Ndiöxí xĩndecu ñuú
Éfesú, te diu-ni nchòhó cúú-ndó
ñáyiú sàndáá iní ñáhá xì Xítóhó
Jesucrístú.

²Te xicáⁿ táhù-í núú Dütú Ndiöxí
Yaá cúú Tátá-ó, ndìhi núú Xítóhó
Jesucrístú sá ná chĩndee chitúu
ñaha-gã xii-ndo, te ducaⁿ ndì
nduú-gá ná cádá te ío váha cuu
iní-ndó cùndecu-ndo.

Espíritú Yá Ndiöxí chĩndèe
ñaha-xi xii-o chi ndècu
ndìhi-o Xítóhó Jesucrístú

³Te cachí-ó sã ìo càhnu cuu
Yá Ndiöxí Yaá cúú Tátá Xítóhó
Jesucrístú, te ndéé andiu quide Yá
Ndiöxí nchaa sá vãha sá cúú-xí-ó
cuendá sá ndécú ndìhi-o Espíritú-gá,
te ducaⁿ quide-gá chi ndècu ndìhi-o
Xítóhó Jesucrístú. ⁴Te ndéé cùtnàhá

vátá ngãva-gá ñuyíú ní cachí Yá
Ndiöxí sá nchóó cùu-o ñáyiú cùu
cuendá-gá, te ducaⁿ ní cachí-gá sá
cuendá Xítóhó Jesucrístú cuendá sá
nchóó cùu-o ñáyiú ñá túú tnàhí ná
cumání cundecu núú-gã, te ducaⁿ
te vá cùndècu cuéchi-o. ⁵Te Yá
Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gã xii-o ñuú
xíãⁿ ducaⁿ ní cachí-gá ndéé cùtnàhá
vátá ngãva-gá ñuyíú sã nchóó
ndùu-o déhe-gá. Te sá cuendá
nchaa sá cádá Xítóhó Jesucrístú
sá cúú-xí-ó, xíãⁿ ducaⁿ ní cachí Yá
Ndiöxí, te ducaⁿ ní cachí-gá chi
ducaⁿ tnàhí ní sani iní-gá cunduu.
⁶Te xíãⁿ ñuú xini ñuhu-xi sá
nchóó càchí-ó sã ìo càhnu cuu Yá
Ndiöxí, chi ío cùndahú iní ñáhá-gã
chĩndèe ñaha-gã xii-o. Te ducaⁿ
quide-gá chi ndècu ndìhi-o Xítóhó
Jesucrístú Yaá ío cùu iní-gá. ⁷Te
Yá Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gã xii-o
ñuú xíãⁿ Xítóhó Jesucrístú ní sati
níñí-gã te ní xíhí-gá cuendá dacäcu
nihnu ñaha-gã xii-o ñuú ùhú núú
ndàhú, te ducaⁿ càda cahnu iní-gá
nchaa yícá cuéchi-o. ⁸Te Yá Ndiöxí
ío cùndahú iní ñáhá-gã chĩndèe
ñaha-gã xii-o, nàcuáa ngúndecu
ndìhi-o nchàa sá xini tnùnì-ó te
ducaⁿ te cuu-o ñáyiú tècú tnùnì.

⁹Te Yá Ndiöxí ní dánèhé ñáhá-gǎ xii-o nchàa sá ndúú yùhu, nchaa sá ní sani iní-gá cada-gá. Te ducaⁿ ní quide-gá chi ducaⁿ ní sani iní-gá cunduu. ¹⁰Te sá ní sani iní-gá cada-gá te dacuítíí sǎ cǎdá-gǎ ná sǎá nduu, te na sǎá nduu-áⁿ te mee-gǎ cada sá Xítóhó Jesucristú quindaha-gǎ nchaa sá ìo andiu, ndihi nchaa sá ìo ñuyú-a.

¹¹Te nchoo ní nduu táhú-ó ní nduu-o ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí chi ndècu ndihi-o Xítóhó Jesucristú. Te ducaⁿ ní cuu chi ducaⁿ tnàhí ní sani iní Yǎ Ndiöxí cunduu. Te nchaandi túhú sá quidé-gǎ, quide-gá nàcuáa sàni iní méé-gǎ cunduu. ¹²Te ducaⁿ ní cuu cuendá sá nchǔhú ñáyiú díhna nuu ní sándáá iní tnúhu Xítóhó Jesucristú cǎháⁿ-ndí sá ìo cǎhnu cuu mee Yǎ Ndiöxí cuendá nchaa sá vǎha quide-gá. ¹³Te nchòhó tucu cǔtnàhá ní xíndedóho-ndo tnúhu ndáá tnúhu sá cǎháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó ní cuu ìiⁿnuu-ndo ndihi Xítóhó Jesucristú chi ní sándáá iní-ndó-gǎ. Te xǎⁿ cǔtnúni sá nchòhó ní nduu-ndo ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí, chi ní ngúndecu ndihi-ndo Espíritú-gá sá ní cachí-gá taxi-gá. ¹⁴Te sá ndécú ndihi-o Espíritú Yǎ Ndiöxí xǎⁿ cǔtnúni sá ndáá nduu táhú-ó cùndecu-o ndihi-gá ná sǎá nduu nàcuaca ñaha-gá xii nchaa nchoo ñáyiú cùu cuendá-gá, te sá dúcáⁿ cǎda-gá nùu xǎⁿ táú-ó cǎchí-ó sǎ ìo cǎhnu cuu-gá.

Té Pǎblú xìcáⁿ táhú-dě nùú Yǎ Ndiöxí cuendá cue ñáyiú ndècu ichi-gá

¹⁵Te yúhú ñihí-í tnúhu sá nchòhó ìo vǎha sándáá iní-ndó Xítóhó

Jesucristú, te nchaa ñáyiú cùu cuendá Yǎ Ndiöxí ìo cùu iní-ndó-yu.

¹⁶Te xǎⁿ nùu ñá túú dàña ndeé-í ndàcáⁿ táhú-í nùú-gǎ cuendá-ndó, te ìo xìcáⁿ táhú-í ¹⁷nùú Yǎ Ndiöxí Yáá cùú Tǎtá Xítóhó Jesucristú cuendá-ndó. Te òu-ni Yǎ Ndiöxí cùú-gǎ Yáá ìo cǎhnu cuu. Te xìcáⁿ táhú-í nùú Yǎ Ndiöxí sá méé-gǎ ná cǎdá sǎ Espíritú-gá chindee ñàha-xi xii-ndo cuendá cuu-ndo ñáyiú tècú tnúni, te na cǎda-xi sá cǔtnúni iní-ndó nàcuáa sàni iní Yǎ Ndiöxí. ¹⁸Te ducaⁿ xìcáⁿ táhú-í nùú Yǎ Ndiöxí cuendá-ndó, cuendá sá nchòhó tecú tnúni-ndó nàcuáa nduu tnúhu ndee ìni ní taxi-gá ní ngúndecu ndihi-ndo cǔtnàhá ní cǎháⁿ ñáhá-gǎ xii-ndo. Te ducaⁿ cǔtnúni tucu iní-ndó sǎ ncháá sǎ ní cachí-gá taxi-gá nduu táhú nchoo cuè ñáyiú cùu cuendá-gá cùú-xí mèe cuií-ni sá ìo-gá vǎha. ¹⁹Te cǔtnúni tucu iní-ndó sǎ Yǎ Ndiöxí ìo cǎhnu cuu-gá quidé-gǎ nchaa nùú sǎ vǎha sá cùú-xí nchòo ñáyiú sándáá iní ñáhá xì-gá, chi quide-gá sá vǎ yòo tnàhí ndàcu cada sá cùú-xí-ó dàtná ní quide-gá ²⁰ní dándótó-gǎ Xítóhó Jesucristú cǔtnàhá ní xíhí-gá. Te ní taxinucóo-gá Xítóhó Jesucristú xio cùha-gá táxi tnúni-gá. ²¹Te Xítóhó Jesucristú ìo-gá cúnùu-gá dàcúúxí nchàa nùú cuè espíritú, ndihi dàcúúxí nchàa cue téé yìndaha ñáyiú, ndihi dàcúúxí nchàa dava-gá cue téé cùnùu. Te cuèi vitna te cuèi ndéé nùú cuàháⁿ nùú vèxi ducaⁿ-ni ìo cùnùu-gǎ taxi tnúni-gá. ²²Te mee Yǎ Ndiöxí ní quide-gá sá Xítóhó Jesucristú taxi tnúni-gá nchaandi túhú sá ìo, te òu-ni mee Yǎ Ndiöxí

ní cachí-gá sá ncháá ñáyiú cùu cuendá-gá quindaha ñaha Xítohó Jesucristú. ²³Te cada iní-ó sá ncháá ñáyiú cùu cuendá Yă Ndiöxí cúŷ-yu yiquí cuñú Xítohó Jesucristú, chi ìíⁿ-ni cúu-yu ndìhi-gá, te mee-gă táxí tnùní-gá nchaandi túhú sá íó.

Yă Ndiöxí ío cùndahú iní ñáhá-gă xii-o núu xíăⁿ ní dácăcu nihnu ñaha-gă

2 Te nchòhó cúú-ndó dàtná ñáyiú ní xíhí cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-ndo ni cuu, dico vitna cada iní-ndó sá dàtná ní ndoto-ndo chi ní nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndìhi Yă Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ. ²Te ducaⁿ nŷ xíndecu-ndo ìchi cuehé ichi duha, chi ní cáncicúⁿ nihnu-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá íó ñuyíú-a, te ní xóo cada-ndo nchàa nacuáa càháⁿ sácúíhná, te ñiú-ni sácúíhná-ăⁿ táxí tnùní-xi nchaa dava-gă espíritú cùndìhi-xi, te ñiú-ni-xi ndècu ndìhi-xi nchaa ñáyiú ñá túú cuení tnií tnúhu càháⁿ Yă Ndiöxí, te dàcàháⁿ ñáhá-xí xii-yu cuendá cundecu-ní-yu ichi cuèhé ichi duha. ³Te nchaa-o dùcaⁿ ní xóo cada-o dàtná quidé cuè ñáyiú-áⁿ, chi ní xóo cada-o nchàa sá cuèhé sá dúhá ní xóo cani iní-ó, te nándi-gă nchaa sá cuèhé sá dúhá ní xóo cahu iní-ó ní xóo cada-o, núu xíăⁿ tàú-ó sá dándòho ñaha Yă Ndiöxí xii-o ni cùu datná tàú-xi dandòho-gă nchaa ñáyiú ducaⁿ ndècu ichi cuehé ichi duha-áⁿ. ⁴Te Yă Ndiöxí ío cùu iní ñáhá-gă xii-o núu xíăⁿ ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-o ⁵cuèí cùu-o datná ñáyiú ní xíhí sá cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o ni cuu. Te

ducaⁿ nŷ quide-gá ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-o cuendá cundecu-o ndìhi Xítohó Jesucristú vitna, te cuu ìíⁿnuu-o ndìhi-gă. Te sá cuendá-ni sá cùndàhú iní ñáhá Yă Ndiöxí xii-o xíăⁿ ní quide-gă năcuáa nchoo nàníhí tàhú-ó. ⁶Te cada iní-ó sá dàtná ní quide Yă Ndiöxí cùtnàhá ní dándótó-gă Xítohó Jesucristú cùtnàhá ní xíhí-gă ducaⁿ nŷ quide ñaha-gă xii-o chi ndècu-o ndìhi-gă vitna. Te Xítohó Jesucristú sa ndècu-gă andiú nŷú ndécú Yă Ndiöxí. Te cada iní-ó sá Yă Ndiöxí sa ní quide-gă sá nchóó nŷ ngúndecu túu-o ndìhi Xítohó Jesucristú, chi ío váha ndècu-o vitna. ⁷Te Yă Ndiöxí quidé vâha ñaha-gă xii-o vitna cuendá sá ná sàá nduu, te ñiú-ni mee-gă cada te cutnùní iní nchaa ñáyiú sá ío cùu iní ñáhá-gă xii-o, te ducaⁿ ío chindee chitúu ñaha-gă xii-o cuendá sá ndécú ndìhi-o Xítohó Jesucristú. ⁸Te Yă Ndiöxí ío cùndahú iní ñáhá-gă xii-ndo núu xíăⁿ ní quide-gá sá nchòhó naníhí tàhú-ndó. Te ducaⁿ nŷ quide-gă chi ní sándáá iní-ndó-gă. Te ñá díú sá cuendá ìíⁿ chiuⁿ ni quide-ndo ducaⁿ ní nàníhí tàhú-ndó, chi mee Yă Ndiöxí ní cuiní-gă sá dicó-ni ducaⁿ nàníhí tàhú-ndó. ⁹Te mee Yă Ndiöxí ní cachí-gá sá ñà díú cuendá ìíⁿ chiuⁿ quide-o naníhí tàhú-ó, te ducaⁿ nŷ cachí-gă cuendá sá vă cadá càhnu-o mee-o. ¹⁰Te Yă Ndiöxí ní quide ñaha-gă xii-o dàtná ìíⁿ ñáyiú saa cuendá sá ní tnahá tnúhu-o ndìhi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ nŷ quide-gă cuendá sá cadá-ó mèn-ni sá vâha. Te Yă Ndiöxí ducaⁿ tnàhí ní sani iní-gă cunduu sá nchóó cùu-o ñáyiú cada mee-ni sá vâha.

**Xítohó Jesucristú quidé-gã
ío váha cùu iní-ó ndècu-o**

¹¹Te nchòhó chí dándàcu iní nàcuáa ní xíndecu-ndo ni cùu, chi ñá túú cùu-ndo ñáyiú isràél, te ni ñà túú quide-ndo datná quidé ñáyiú-áⁿ, chi ñáyiú-áⁿ sãha-yu señá ñíí-yu, te dàquee tìhũ-yu nchaa ñáyiú ñá túú ndècu señá ñíí-xi. ¹²Te chí dándàcu iní nàcuáa ní xíndecu-ndo, chi dàvã-áⁿ ñà túú ní xíndecu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú, te ni ñà túú ní xõ cuu tnahá tnúhu-ndo ndìhi ñáyiú isràél, te ni ñà túú ní xìní tnùní-ndó nàcuáa ndùu tnúhu sá ñí cáháⁿ ndáá Yã Ndiõxí nàcuáa cada váha-gã ñáyiú, te ni ñà túú ní cùu-ndo ñáyiú quindaha-gã, te ni ñà túú ní xõ níhí-ndó tnúhu ndee iní sá cùndècu-ndo ndìhi-gã. ¹³Te cuèi ní cuu-ndo ñáyiú ñá túú tnahá tnúhu ndìhi Yã Ndiõxí ní cùu, dico vitna ní tnahá tnúhu-ndo ndìhi-gã chi cùu ìíⁿnuu-ndo ndìhi Xítohó Jesucristú, cuendá sá ñí sati nííí-gã te ní xíhí-gã te xíãⁿ ducaⁿ tnahá tnúhu-ndo ndìhi Yã Ndiõxí vitna. ¹⁴Te Xítohó Jesucristú ní quide-gã sá nchóó ïo váha cuu iní-ó cùndecu-o, te ñiú-ni-gã ní quide cuendá sá vã dáquèe tìhú ñáhá ñáyiú isràél xii ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te ducaⁿ ìíⁿ-ná cuú-yu cundecú-yu. ¹⁵Te sá ñí xíhí Xítohó Jesucristú, xíãⁿ ñá túú-gã cùnùu nchaa tnúhu sá sánú ichi ñaha xii ñáyiú nàcuáa cadá-yu cundecú-yu ni cùu. Te ducaⁿ ñí xíhí Xítohó Jesucristú cuendá sá cuè ñáyiú isràél ndìhi cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ìíⁿ-ná cuú-yu

cundecú-yu ichi-gã, te ducaⁿ te vã dáquèe tìhú tnahá-gã-yu, te ïo váha cundecu ndìhi tnahá-yu. ¹⁶Te ducaⁿ ñí quide Xítohó Jesucristú ní xíhí-gã núú cùrúxí cuendá sá cuè ñáyiú cùu ñáyiú isràél ndìhi cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél vã dáquèe tìhú tnahá-gã-yu. Te ducaⁿ ñí xíhí-gã cuendá ìíⁿ-ná cuú-yu tnahá tnúhu-yu ndìhi Yã Ndiõxí nàcuáa cuu váha iní ñáhá-gã xii-yu.

¹⁷Te cuèi cùu-ndo ñáyiú ñá túú tnahá xìní ndáá cuendá Yã Ndiõxí ní cùu, dico Xítohó Jesucristú ní quixi-gã ñuyúí-a ní cáháⁿ-gã tnúhu váha nàcuáa ïo váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo ndìhi Yã Ndiõxí. Te ñiú-ni ducaⁿ ñí quide-gã sá cúú-xí nchaa ñáyiú sa xìní cuendá Yã Ndiõxí, ñiú-ni ñáyiú isràél. ¹⁸Te cuèi cùu-o ñáyiú isràél àdi ñá túú cùu-o dico ñiú-ni mee Xítohó Jesucristú ní quide-gã sá ncháá-ó tnahá tnúhu-o ndìhi Dútú Ndiõxí Yáa cúú Tãtá-ó. Te ducaⁿ ñí tnahá tnúhu-o ndìhi Yã Ndiõxí chi ní ngúndecu ndìhi-o Espiritú-gã. ¹⁹Te nchòhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél ní cuu-ndo ñáyiú ñá túú tnahá tnúhu ndìhi Yã Ndiõxí ní cùu, dico vitna chi ìíⁿ-ná ní cuu-ndo ndìhi nchaa dava-gã ñáyiú cùu cuendá-gã chi cùu-ndo déhe-gã. ²⁰Te cada iní-ó sã cuè téé ní táúchíúⁿ Xítohó Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gã, ndìhi cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yã Ndiõxí ndéé sanaha cùu-güedé dàtná cimientú ìíⁿ vehe, te nchòhó cúú-ndó dàtná ndóho sá sàá vehe-áⁿ, te cada tucu iní-ó sã Xítohó Jesucristú cúú-gã ìíⁿ yúú cùnùu cuu cimientú vehe-áⁿ. ²¹Te ducaⁿ ïo váha cùu

iiⁿnuu nchaa ndóho-áⁿ ndihi yúú cúnùu-áⁿ, te ducaⁿ tucu ío váha ta quée tnàha nchaa ndóho-áⁿ cuásaá. Te xíáⁿ cada iní-ó sá cúu-xí vehe Yá Ndiöxí, vehe sá ío ní cuu íí. Te ducaⁿ sätnahá-xi cùu nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú chi ní tnahá tnúhu-yu ndihí-gá, te iiⁿ nduu iiⁿ nduu ta cùu vii cuu váha-gá-yu núú Yá Ndiöxí cuáháⁿ.
 22 Te tnàhá nchòhó ducaⁿ sätnahá-xi cùu-ndo chi ní ngúndecu ndihí-ndo Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ ta cùu vii cuu váha tucu-ndo nùú Yá Ndiöxí cuáháⁿ, te cùu-ndo datná vehe Yá Ndiöxí chi ndècu ndihí-ndo Espiritú-gá.

Té Páblú yíhí díquí-dě cáháⁿ-dé tnúhu Xítóhó Jesucristú núú ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél

3 Te yúhú té Páblú yíhí-í vecaá sá cuendá sá cáháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú nchòhó ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, núu xíáⁿ díu cuendá-gá duha yìhi-í vecaá vitna. 2 Te nchòhó sa nàha-ndo sá Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-í, te ní cachí-gá sá yúhú quihi díquí-í cáháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú-ndó, te cuendá sá cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-ndó te cuu-xi sá vâha sá cúu-xí-ndó. 3 Te yúhú sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo lùha nacuaá ndùu tnúhu ndùu yuhu ni cuu, sá ní cachí tnúhu Yá Ndiöxí xii-í. 4 Te òré dàcuaha-ndo tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní cùu te quiní-ndó sá yúhú tècú tnùn-í nàcuáa ndùu tnúhu-áⁿ, te tnúhu-áⁿ cáháⁿ-xi cuendá Xítóhó Jesucristú. 5 Te tnúhu-áⁿ cúu-xí tnúhu sá vâ yò tnàhí xíní ní cùu, dico cue téé ní táúchíúⁿ Xítóhó

Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá, ndihí cue téé cáháⁿ nàcuáa dàcahu iní ñáhá Yá Ndiöxí ní níhí-güedé tnúhu ndùu yuhu-áⁿ, chi Espiritú Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-xi xii-güedé. 6 Te duha cáháⁿ tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní cùu: “Cuèi ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél te cuèi ñáyiú cùu ñáyiú isràél dico iiⁿ-ni ndùu táhù-yu sá vâha núú Yá Ndiöxí, te núu na quindáá iní-yu tnúhu sá cáháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-yu, te iiⁿ-nã cúu-yu cundecú-yu, te ducaⁿ iiⁿ-ni cada váha ñaha Yá Ndiöxí xií-yu te núu na cùndecu ndihí-yu Xítóhó Jesucristú”, duha ndùu tnúhu ndùu yuhu-áⁿ ní cùu.

7 Te Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-í ní taxi-gá chiúⁿ quide-í cáháⁿ-í tnúhu-gá, te mee-gă quidé-gă sá yúhú ndacu-í cáháⁿ-í tnúhu-gá. 8 Te nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí cúu-yu ñáyiú ío-gá cúnùu cadá-yu chiúⁿ-gá dàcúxí yúhú, te cuèi ducaⁿ dico Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gă xii-í ní taxi-gá chiúⁿ quide-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú cuè ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél. Te tnúhu-gá-áⁿ cáháⁿ-xi sá sùúní ío váha cada ñaha Xítóhó Jesucristú xii-o. 9 Te ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí sá cáháⁿ-í tnúhu-gá cuendá danèhé-í nchaa ñáyiú. Te sá dánèhé-í-yu-áⁿ cúu-xí tnúhu ndùu yuhu sá ní sani iní-gá ndéé sanaha nàcuáa cada váha-gá cue ñáyiú. Te ndéé dàvá-áⁿ ní quesaha ndùu yuhu tnúhu-áⁿ ní cùu. Te díu-ni-gá cúu-gă Yaá ní cadúha nchaandi túhú sá ío. 10 Te ducaⁿ ndùu yuhu tnúhu-áⁿ ní cùu cuendá sá ncháá espíritú cúnùu ndecu andiú quiní-xi vitna nàcuáa quide nchaa ñáyiú

ní tuha ñaha xii Yá Ndiöxí cuendá ducaⁿ cùtnuní iní-xi sá ïo váha cùtnuní iní-gá nàcuáa cada-gá. ¹¹Te Yá Ndiöxí ní sani iní-gá ndéé sanaha nàcuáa ní cuiní-gá cada Xítohó Jesucristú, te ní sáá nduu nǐ quide Xítohó Jesucristú nàcuáa ní cuiní Yá Ndiöxí cada-gá. ¹²Te vitna cùyii-o cáháⁿ ndihi-o Yá Ndiöxí cuendá sá ndécú ndihi-o Xítohó Jesucristú, te sàndáá iní-ó-gă. ¹³Te núu xǎⁿ cǎháⁿ-í dóho-ndo sǎ cuèi duha ndòho-í vitna dico vá ná tǔhú iní-ndó cànchicúⁿ nihnu-ndo ìchi Xítohó Jesucristú. Te sá dúhá ndòho-í te cùu-xi sá vǎha sá cúu-xí-ndó, chi cuu-ndo ñǎyiu cùu cǎhnu núu Yá Ndiöxí.

Xítohó Jesucristú ïo cùu iní ñáhá-gă xii-o

¹⁴Te sá cuendá nchaá sá nǐ sani iní Dútú Ndiöxí quidé-gă xǎⁿ yúhú ngüñí xítì-í núu-gă cǎháⁿ ndihi-í-gă, te diu-ni-gă cúu Yáa cúu Tǎtá Xítohó Jesucristú. ¹⁵Te mee Yá Ndiöxí ní cachí-gă sá ncháá espíritú ndécú àndiu cunduu-xi datná ní cachí mée-gă cunduu-xi. Te ní cachí tucu-gă sá nchóo cùu-o ñǎyiu, te cunduu-o datná cuiní mée-gă cunduu-o. ¹⁶Te xicáⁿ táhù-í núu Dútú Ndiöxí sá Espíritú-gă ná cǎdá nàcuáa cuita níhí ndée-gă-ndó quǐhⁿ cundecu-ndo ìchi-gă, te ducaⁿ xicáⁿ táhù-í núu-gă cada Espíritú-gă chi ïo cǎhnu cuu-gă. ¹⁷Te xicáⁿ táhú tucu-í núu Yá Ndiöxí sá Xítohó Jesucristú ná cùndecu ndihi ñaha-ni-gă xii-ndo chi sàndáá iní-ndó-gă, te ducaⁿ te vá dáñá ndèé-ndó ïo cuu iní tnáhá-ndó. ¹⁸Te xicáⁿ táhú tucu-í núu Yá Ndiöxí

cuendá-ndó ndihi cuendá dava-gă ñǎyiu cùu cuendá-gă, cuendá sá cùtnuní iní-ndó sǎ sǔúní cùu iní ñáhá Xítohó Jesucristú xii-o. ¹⁹Te duha xicáⁿ táhù-í núu Yá Ndiöxí chi cuiní-í sá ncháá-ndó tècu tñuní-ndó sǎ ïo cùu iní ñáhá Xítohó Jesucristú xii-o cuèi vá ndácú cǎva-o quiní-ó nàcuáa cùu iní ñáhá-gă xii-o. Te xicáⁿ táhú tucu-í núu Yá Ndiöxí sá ïo na cùndecu ndihi ñaha-gă xii-ndo, te ducaⁿ cànchicúⁿ nihnu-ndo cǎda-ndo nchaá nacuáa quide mee-gă.

²⁰Te Yá Ndiöxí ïo-gă vai sá ndácú-gă táxi-gă dàcúxúí sǎ xicáⁿ-ó nǔú-gă, te cuèi ndéé nchaá sá ñǎ túu sàni iní-ó níhí-ó te tàxi-gă, te ducaⁿ chi mee-gă ndécú ndihi ñaha-gă xii-o, te ndàcu-gă quidé-gă nándi sá vǎha sá cúu-xí-ó. ²¹Te vitna nchaá nchoo ñǎyiu ndècu ìchi Xítohó Jesucristú chí ná cǎchí-ó sǎ ïo cǎhnu cuu Yá Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cǎháⁿ-ó sǎ ïo cǎhnu cuu-gă ni caa ni quǐhⁿ chi ndècu ndihi-o Xítohó Jesucristú. Te ducaⁿ na cùnduu.

Espíritú Yá Ndiöxí quidé-xí cùu ìiⁿnuu-o ndecu-o

4 Te yúhú té Pǎblú yíhì-í vecaá sá cuendá Xítohó Jesucristú, te cǎháⁿ ndáhú-í núu-ndó sǎ cǎdá vǎha-ndo cùndecu-ndo datná tàú-xi cada cue ñǎyiu ní cáháⁿ Yá Ndiöxí cundecu ndihi-gă. Te nchòhó tnáhá-ndó cùu-ndo ñǎyiu ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí cundecu ndihi-gă. ²Te vá cǎdá cǎhnu-ndo mee-ndo, cunduu váha iní-ndó, cunduu cǎhnu iní-ndó, te cuu iní tnáhá-ndó nàcuáa ducaⁿ cùndee iní-ndó nǔu ná cúu sǎ cúmǎni nǔú

tnáhá-ndó. ³Te ío nducu ndèe-ndo cuu ìⁿnuu-ndo cundecu-ndo, chi Espíritú Yă Ndiöxí chindee ñàha-xi xii-ndo, te ducaⁿ ío váha cuu iní-ndó cundecu-ndo chi cùu ìⁿnuu-ndo. ⁴Te nchoo ñăyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ìⁿ-ni cùu-o, te ducaⁿ ìⁿ-ni Espíritú Yă Ndiöxí ndécú, te ðiu-ni ducaⁿ ìⁿ-ni tnúhu ndee ìní ní ngúndecu ndìhi-o cǔtnáhá ní cáháⁿ ñáhá Yă Ndiöxí xii-o. ⁵Te ìⁿ-ni Xítóhó Jesucristú ndécú tàxi tnuní ñáhá-gă xii-o, te ìⁿ-ni cùu-o sandáá iní-ó tnúhu-gá, te ìⁿ-ni ní sandute-o. ⁶Te ìⁿ-ni Dǔtú Ndiöxí cúú Yàá cúú Tătá-ó nchàa-o, te ðiu-gá cúnúu-gá yíndàha ñaha-gá xii-o nchàa-o. Te Yă Ndiöxí dácàháⁿ-gá iní-ó quide-o chiuⁿ-gá, te ducaⁿ ndècu ndìhi ñaha-gá xii-o nchàa-o.

⁷Te nchoo ndì ðíⁿ ndì ðíⁿ chindee ñaha Yă Ndiöxí xii-o quide-o nacuáa ndùu chiuⁿ ní cachí Xítóhó Jesucristú cada-o. ⁸Te quèe ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tǔtú Yă Ndiöxí núú cǎchí-xi:

Xítóhó Jesucristú cuándaa-gá andiu te ío cúnúu-gá,
chi nchaa cue espíritú cúú ũhú
iní ñáhá xì-gá ñá túú ní
ndàcu-xi naá ndìhi ñaha-xi
xii-gá,
te mee-gă ní cachí-gá nàcuáa
ndùu chiuⁿ nduu táhú ìⁿ ìⁿ
ñáyiu cadá-yu.

Duha cǎchí-xi núú tǔtú-gá.

⁹Te sá dúcáⁿ càháⁿ-xi sá cuándaa-gá andiu xíⁿ cǔtnúní iní-ó sǎ ní cuuⁿ-gá ñuyúú-a. ¹⁰Te Xítóhó Jesucristú ní cuuⁿ-gá ñuyúú-a, te ðiu-ni-gá cuándaa-gá andiu cuèndá ío cunu-gă taxi tnúní-gá nchaandi

túhú sá íó. ¹¹Te ní dácǎhñu-gá cue tée xínu cuechi núú-gă ìⁿ ìⁿ núú chiuⁿ cada-güedé. Te ní cachí-gá sá dàva-güedé cáháⁿ-güedé tnúhu-gá, te dava-güedé ní cachí-gá sá cǎháⁿ-güedé nàcuáa dàcahu iní ñáhá Yă Ndiöxí xii-güedé. Te dava-güedé ní cachí-gá sá cúú-güedé cue tée datècú tnúhu cue ñáyiu nàcuáa cadá-yu naníhí tǎhú-yu. Te dava-güedé ní cachí-gá sá cúú-güedé cue tée quíndaha ñàha xii ñáyiu dacuàha ñaha-güedé xii-yu tnúhu-gá. ¹²Te ducaⁿ ní cachí-gá cada cue tée-áⁿ cuèndá canu ichi-güedé cue ñáyiu cùu cuèndá Yă Ndiöxí cuèndá ducaⁿ ñáyiu-áⁿ ñíhí-yu nàcuáa cadá-yu chiuⁿ-gá, te ducaⁿ cuíta níhí ndéé-gă-yu cundecú-yu ichi Xítóhó Jesucristú. ¹³Te ducaⁿ ní cachí Xítóhó Jesucristú cunduu ndéé sáá nduu cùu ìⁿnuu-o quíndáá iní-ó tnúhu-gá, te ducaⁿ cùu ìⁿnuu-o tecú tnúní-ó nàcuáa ndùu cuèndá-gá chi ðiu-gá cúú-gă Déhe Yă Ndiöxí, te cuu-o ñáyiu ío quide ndáá dàtná quidé mèe Xítóhó Jesucristú. Te ducaⁿ te ñá túú tnáhí-gá ná cùmání-ó nǔú Yă Ndiöxí. ¹⁴Te ducaⁿ te vá cúú-gă-ó dàtná cue landú vátá cǔtnúní váha-gá iní-xi, te ní vǎ cadá-gă-ó dàtná quidé ndúte lamár, chi ndute-áⁿ óré quéné tǎchí te cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dácáⁿ, te ducaⁿ chi vá quíndáá-gá iní-ó tnúhu càháⁿ nchaa ñáyiu dándahú ñáhá xii-o, chi ñáyiu-áⁿ ío váha xitó-yu nàcuáa dándahú ñáhá-yu xii-o chi cǎchí-yu sá càháⁿ-yu tnúhu Yă Ndiöxí dico ñá ndáá. ¹⁵Te nchoo ío cuu iní tnáhá-ó, te vá dándahú tnáhá-ó, chi cáháⁿ-ó mèe-ni sá ndáá.

Te xini ñuhu-xi sá ñⁿ nduu ñⁿ nduu cuita cada ndáá-gá-ó quíhíⁿ dàtná quidé ndáá méé-gă, te diu-ni-gá cúú-gă Yaá cúnúu cuu díhna tàxi tnuní ñáhá-gă xii-o. ¹⁶Te diu-ni Xítóhó Jesucristú quidé ñàha-gá xii nchaa nchoo ñăyiu ndècu ichi-gá dàtná yiqui cùñú méé-gă, chi ñⁿ yiqui cùñú ío váha ní queé tnàha ñⁿ ñⁿ xichi, te ducaⁿ yíhi túchi yiqui cùñú-ăⁿ yótní-xi nchaa nacuaa ní queé tnàha. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchoo chi ñⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú táxi tnuní ñáhá-gă xii-o. Te núu nchoo quide-o nchaa nacuaa tàú-xi cunduu te cùu iní tnáhá-ó, te ducaⁿ ta ñìhí ndéé-gă-ó cuáháⁿ ndécú-ó ichi-gá.

Vá cádá-gă-ó dàtná ní xóo cada-o cùtnàhá ní xíndecu-o ichi cuehé ichi duha

¹⁷Te vitna yúhú càháⁿ-í dóho-ndo quide-í núú Xítóhó Jesucristú sá vă cùndècu-gá-ndó dàtná xíndecu ñăyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiòxí, chi nchaa ñăyiu-áⁿ ñà túú vèdana nàndíhi nchaa sá sání iní-yu. ¹⁸Te ni ñà túú vèdana cùtnuní iní-yu nàcuáa ndùu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí. Te ñăyiu-áⁿ ñà túú ndùu táhŭ-yu cundecú-yu nàcuáa cuiní Yă Ndiòxí, chi ñá túú vèdana tècú tnuní-yu te ducaⁿ chi ío sáá iní-yu. ¹⁹Te ñá túú tnàhí-gă ná sání iní-yu ndècú-yu ichi cuehé ichi duha, te ío cùdíí iní-yu ndècú-yu ichi díí iní, te ñá díú-ní xíăⁿ chi nándi-gă nchaa sá cuehé sá dúhá quidé-yu ndécú-yu. ²⁰Dico tnúhu Xítóhó Jesucristú sá ní sàndáá iní-ndó chi ñá túú dùcaⁿ sanu ichi ñaha-xi xii-ndo cada-ndo. ²¹Te

nchòhó ní cutnùní iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá Xítóhó Jesucristú, te dàcuaha-ndo tnúhu ndáá diu-ni tnúhu-gá nàcuáa ndècu-ndo ichi-gá. ²²Te vitna vă cání-gă iní-ndó càda-ndo datná ní xóo cada-ndo cùtnàhá ní xíndecu-ndo ichi cuehé ichi duha, chi núu nchaa-ni sá cuehé sá dúhá-ăⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó càda-ndo, te uuⁿ-gá uuⁿ-gá cuita dacuíta nihnu ñaha-xi xii-ndo quíhíⁿ, chi núu nchaa-ni sá cuehé sá dúhá-ăⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó te dàticá nuu ñaha-xi xii-ndo. ²³Te nchòhó, xini ñuhu-xi sá vă dúcáⁿ-gă cani iní-ndó càda-ndo te tàú-ndó ndùu-ndo datná ñⁿ ñăyiu ní cacu túu saa. ²⁴Te nduu iní-ndó dàtná cuiní méé Yă Ndiòxí cunduu, chi nduu-xi nàcuáa càa iní méé-gă, te ducaⁿ te cuu-ndo ñăyiu ío váha cada ndáá, te cuu ndisa-ndo ñăyiu ñá túú tnàhí ná cumání cundecu núú-gă.

²⁵Te cuendá xíăⁿ núu càháⁿ-í dóho-ndo sã nchòhó vă dácuañdehnde-gá-ndó dàtná ní xóo cada-ndo, te mee-nă sá ndáá cáháⁿ ndíhi tnàha-ndo, chi ñⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Xítóhó Jesucristú.

²⁶Te núu cùdééⁿ-ndó te cada cuendá-ndó sã vă cádá-ndó ñⁿ cuechi sá dúcáⁿ cùdééⁿ-ndó, te vă dúcáⁿ-ní cùhuⁿ iní-ndó tnúhu sàtú iní-áⁿ. ²⁷Te vă dáñá-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá sàcuíhná xii-ndo.

²⁸Te núu dava-ndo cùu-ndo ñadúhú te vă dúcáⁿ-gă cada-ndo, chi nducu-nă-ndó ñⁿ chiuⁿ váha cada-ndo nàcuáa ducaⁿ ñíhí-ndó sã chíndèe-ndo cue ñăyiu ndàhú ñăyiu ñá túú ñà ndécú ndíhi.

²⁹Te vă càháⁿ-gă-ndó ní ñⁿ tnúhu cuehé, chi mee-nă tnúhu vii tnúhu

váha cáháⁿ-ndó nàcuáa ducaⁿ ngũnu ichi cue ñáyiũ ndedóho ñaha xii-ndo, te núu ducaⁿ na càda-ndo te cuu-xi sá vâha sá cúú-xí ñáyiũ ducaⁿ ndedóho ñaha xii-ndo-áⁿ.

³⁰Te vá cádá-gã-ndó ñi ìⁿ sá ñâ túú tàũ-ndó càda-ndo cuendá sá vâ dándihú-ndó ìní Espiritú Yá Ndiöxí, chi ñu Espiritú-gá ndécú ndihí-ndo, te xíãⁿ cútnùnì iní-ndó sã sãa nduu nàcuaca ñaha-gá xii-ndo cùndecu-ndo ndihí-gá ñi caa ni quíhⁿ.

³¹Te vá dásatú-gá-ndó ìní tnàha ñáyiũ-ndo, te ni vâ cúhúⁿ ìní-ndó tnũhu sàtú iní, te ni vâ cúdêⁿ-gã-ndó, te cuèi núu chítú nũú tàcá vâ càháⁿ cana-ndo cùcuèhé-ndó tnàha ñáyiũ-ndo, te ni vâ cuátnũhu-ndo tnaha ñáyiũ-ndo, te ni vâ cáni cuèhé cani duha iní-ndó cuendá tnàha ñáyiũ-ndo.

³²Te cundàhú iní tnáhá-ndó, te cada tnàha-ndo sá vâha, te cada càhnu iní tnáhá-ndó nũu ná cúú sã cúmãní nũú tnáhá-ndó dàtná ní quide Yá Ndiöxí ní quide càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-ndo sã cuendá Xítóhó Jesucristú.

Nàcuáa tàũ-xi cundecu nchaa ñáyiũ cùu déhe Yá Ndiöxí

5 Te nchòhó cúú-ndó ñáyiũ ío cùu iní ñáhá Yá Ndiöxí, te ñu déhe-gá cúú-ndó nũu xíãⁿ xínì ñũhu-xi canchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo datná quidé mèe-gá. ²Te ío cuu iní tnáhá-ndó cùndecu-ndo datná cúú ìní ñáhá Xítóhó Jesucristú xii-ndo, chi ñu-gá ní cachí-gá sá cùú-gá cuendá nchaa cuèchi-o te ní xíhí-gá, te sá dúcáⁿ ñi xíhí-gá te ní cuu-gá dàtná ìⁿ táhú

sá cúú-xí Yá Ndiöxí, te ío váha ní cuu iní Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ ñi quide-gá.

³Te sá cuendá sá nchòhó cúú-ndó ñáyiũ cùu cuendá Yá Ndiöxí nũu xíãⁿ nchaa nchòhó cue téé vâ càháⁿ ndihí-ndo ñáyiũ ñihí te núu ñâ ñúú ñàdihí-ndó cùu-yu, te ducaⁿ-ni nchaa nchòhó cue ñáyiũ ñihí tucu vâ càháⁿ ndihí-ndo cuè téé te núu ñâ ñúú yì-ndo cuu-güedé, te ni vâ cáni tnáhí iní-ndó cùndecu-ndo ichi ñúú ñâ, te ni vâ xíhó-ndó ñi ìⁿ sá ndécú ndihí tnaha ñáyiũ-ndo, te ni ìⁿ nchaa xíãⁿ vâ cáni iní-ndó càda-ndo, te ni vâ cácu nèhe-ndo.

⁴Te ni vâ càháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu sá ni vâ cúú cùndedóho ñáyiũ, te ni vâ càháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu cùtèxínu, te ni dàva-gá nchaa tnúhu sá ñâ túú vèdana nàndihí vâ càháⁿ-ndó, chi nchaa tnúhu-áⁿ ñâ túú tàũ-xi cáháⁿ-ndó, te xínì ñũhu-xi sá vâha-gá sá ndàcáⁿ táhú-ndó nũú Yá Ndiöxí cuendá nchaa sá vâha quide-gá. ⁵Te nchòhó sa xínì ndáá-ndó sã ncháá cuè téé càháⁿ ndihí ñáyiũ ñihí te ñâ ñúú ñàdihí-güedé cúú-yu, ndihí cue ñáyiũ ñihí càháⁿ ndihí cue téé te ñâ ñúú yì-yu cùu-güedé, nchaa ñáyiũ-áⁿ vâ ndúú táhũ-yu cundecú-yu núu ndécú Yá Ndiöxí ndihí Xítóhó Jesucristú táxi tnùnì-gá. Te ni cuè ñáyiũ xíndecu ichi ñúú ñâ, te ni cuè ñáyiũ xího nchaa sá ndécú ndihí tnaha ñáyiũ-xi vâ ndúú táhũ-yu cundecú-yu ndihí-gá núu ndécú-gã táxi tnùnì-gá. Te tnúhu sá càchí-ó xího-o nchaa sá ndécú ndihí tnaha ñáyiũ-o, ìⁿ-ni cùu-xi ndihí tnúhu sá càchí ñáyiũ quide cahnú-yu nchaa sá càchí-yu cùu ndiöxí te

ñá ndàá sá ndiöxí cúu-xí. ⁶Te vá quíndáá iní-ndó nì ìíⁿ tnúhu sá ñà túú nàndíhi càháⁿ ñáyiú, chi ñáyiú-áⁿ ío dandòho ñaha Yá Ndiöxí xií-yu cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu chi ñà túú sàndáá iní ñáhá-yu xii-gá. ⁷Núu xíáⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sá vǎ ñihí tnáhá-ndó ndìhi cue ñáyiú-áⁿ.

⁸Te nchòhó ní cuu-ndo dàtná cue ñáyiú ní xíndecu núú nées chi ní xíndecu-ndo ìchi cuehé ichi duha, dico vitna ní ngúndecu-ndo ìchi Xítohó Jesucristú, te ñà túú-gǎ ndécú-ndó nǔú nées dàtná ní xíndecu-ndo ni cùu. Te vitna cada-ndo nchàa nacuáa tàù-xi cunduu chi ndècu-ndo ichi-gá. ⁹Te sá cuèndá sá ndécú-ndó ìchi-gá nǔu xíáⁿ cúu-ndó ñáyiú váha, te quide ndáá-ndó ndècu-ndo, te ñà túú dàcuandehnde-ndo chi càháⁿ-ndó mée-ni sá ndáá. ¹⁰Te ío váha cada cuèndá-ndó nchàa sá cúu vǎha iní Xítohó Jesucristú, te xíáⁿ cada-ndo. ¹¹Te vá cǎnchícúⁿ nihnu-ndo tnáhá-ndó càda-ndo datná quidé cue ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chi nchòhó tàú-ndó cǎháⁿ-ndó dǎho nchaa ñáyiú ducaⁿ ndècu ichi cuehé ichi duha-áⁿ cuèndá nchaa sá quidè-yu. ¹²Te cucahaⁿ núú-ndó vǎ càháⁿ-ndó cuèndá ni ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá quide dayuhu nchaa ñáyiú-áⁿ. ¹³Dico òrè dándixi túu tnúhu Yá Ndiöxí iní-yu nàcuáa quidé-yu te cùtnuní iní-yu sá ñà túú quide váha-yu, te ducaⁿ ndìxi cuéchi iní-yu cuèndá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ¹⁴Te núú tùtú Yá Ndiöxí cǎchí-xi:

Nchòhó cúu-ndó dàtná ñáyiú xídí, te vitna ndiquíú iní-ndó, te cùu tucu-ndo datná ñáyiú ní xíhí, te vitna ndoto-ndo, te Xítohó Jesucristú chindee ñàha-gá xii-ndo nàcuáa vá cùndècu-gá-ndó ìchi cuehé ichi duha.

Duha càháⁿ-xi núú tùtú-gá.

¹⁵Te ío váha cada cuèndá-ndó nàcuáa cada-ndo cùndecu-ndo, te vá cadá-ndó dàtná xíquide cue ñáyiú ñà túú tècú tnùní, chi cada-ndo dàtná xíquide ñáyiú ío váha sàà díquí-xi. ¹⁶Te ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu cani iní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa tàù-xi cunduu, chi vitna ío cùnuu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ¹⁷Te cuu-ndo ñáyiú tècú tnùní cuèndá ducaⁿ cùtnuní iní-ndó nàcuáa cuìní Yá Ndiöxí cada-ndo, te vá cadá-ndó dàtná xíquide cue ñáyiú ñà túú tnàhí cùtnuní iní-xi nàcuáa cuìní Yá Ndiöxí cadá-yu. ¹⁸Te vá cúu-ndó ñáyiú quihu chi núu ducaⁿ na càda-ndo te dàcuíta nihnu-ndo mée-ndo, te dañà-ndo mée-ndo sá Espíritú Yá Ndiöxí ná tàxi tnuní ñáhá-xí xii-ndo. ¹⁹Te cǎháⁿ-ndó nàcuáa-ni cuáháⁿ ndudú sá nǐ xóo cata nchaa cue ñáyiú ndéé sanaha nǐ xóo chiñuhú-yu Yá Ndiöxí. Te cǎháⁿ-ndó nàcuáa cuáháⁿ ndudú sá chíñuhu-ndo Yá Ndiöxí, te cata-ndo. Te cuèi nchaa dava-gá ndudú diu-ni ducaⁿ cǎháⁿ-ndó te cata-ndo. Te ni yùhu ni iní-ndó càta-ndo nchaa ndudú-áⁿ chiñuhu-ndo Yá Ndiöxí. ²⁰Te vá dáñá ndèè-ndó ndàcáⁿ táhú-ndó nǔú Tǎtá-ó Dùtú Ndiöxí cuèi ndècu váha-ndo àdi ñà túú ndècu váha-ndo. Te ducaⁿ càda-ndo

chi ndècu ndihi-ndo Xítohó Jesucristú.

Tàú-xi sá quíndáá iní tnáhá cuè ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú

²¹Te nchòhó ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú tàú-xi sá quíndáá iní tnáhá-ndó, te ducaⁿ càda-ndo chi nèhe-ndo sá yíñùhu núú Yá Ndiöxí.

²²Te nchaa nchòhó ñáyiú òhí ndécú yìi-xi, xini ñuhu-xi sá quíndáá iní-ndó yìi-ndo datná sàndáá iní-ndó Xítohó Jesucristú. ²³Chi yìi-ndo tàxi tñuní ñáhá-güedě xii-ndo dàtná quidé Xítohó Jesucristú táxi tñuní ñáhá-gă xii nchoo cuè ñáyiú ndècu ichi-gá. Te òu-gá cúú-gă Yaá ní dácăcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú, te cùu-o datná yiqui cùñú-gă. ²⁴Te dàtná quidé nchò ñáyiú ndècu ichi Xítohó Jesucristú sàndáá iní-ó tñi-o nchaa tñuhu càháⁿ-gă, ducaⁿ tàú-xi cada nchaa nchòhó ñáyiú òhí quíndáá iní-ndó tñi-ndo nchaa tñuhu càháⁿ yìi-ndo.

²⁵Te tnàhá nchaa nchòhó cue tée tucu tàú-xi sá ò cuu iní-ndó ñàðihí-ndó dàtná quidé Xítohó Jesucristú cúú iní ñáhá-gă xii nchaa nchoo ñáyiú ndècu ichi-gá, chi mee-gă ní xíhí-gá sá cuèndá-ó sá cúú iní ñáhá-gă xii-o. ²⁶Te ducaⁿ ní quide-gă cuèndá sá ncháá ñáyiú vitna ngúndecu ichi-gá cuu yíñùhú-yu núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ ndàda ndoo ndada nine-gá iní-yu sá cuèndá sá quíndáá iní-yu tñuhu Yá Ndiöxí, te cuanduté-yu. ²⁷Te ducaⁿ ní quide-gă cuèndá sá ncháá ñáyiú na ngúndecu ichi-gá ío váha cundécú-yu núú-gă, te ducaⁿ

vă cúndècu-gá ni ìⁿ cuéchi-yu núú-gă, te ni ìⁿ-gá sá ñà túú-gă ná cumání-yu núú-gă chi ío cundecu yíñùhú-yu. ²⁸Te sá dúcáⁿ quide Xítohó Jesucristú sá cúú-xí cuè ñáyiú ndècu ichi-gá, xǎⁿ tàú-xi sá nchòhó cue tée xíndecu ñàðihí-xi cuu iní-ndó ñàðihí-ndó, te coto-ndö-yu dàtná xító-ndó yiqui cuñú méé-ndó, te cada iní-ndó sá ncháá cuè tée ío cùu iní ñàðihí-xi cùu iní-güedé méé-güedě chi ìⁿ-nă cúú-yu. ²⁹Te nchoo sà naha-o sá nì ìⁿ ñáyiú ñà túú dàquee tñù-yu yiqui cùñú-yu, chi da uuⁿ-gă chíndèé-yu te xító-yu. Te òu-ni ducaⁿ quide Xítohó Jesucristú ndihi nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá, ³⁰chi cùu-o datná yiqui cùñú méé-gă, te ducaⁿ chi ìⁿ-ni cùu-o ndihi-gă. ³¹Te tñuhu Yá Ndiöxí càchí-xi: “Sá cuèndá xǎⁿ nùu nchaa cue tée na nihí ñàðihí-xi te òhí-nă cada-güedé tătá-güedě ndihi náná-güedě, te ñàðihí-nă-güedé cuu cuu ndihi-güedé, te ducaⁿ ìⁿ-nă cuu-güedé ndihi-yu”, duha càchí-xi. ³²Te tñuhu-a cùu-xi ìⁿ tñuhu càhnu vihi, te ducaⁿ sá tnàhá-xi cùu Xítohó Jesucristú ndihi cue ñáyiú ndècu ichi-gá. ³³Te càháⁿ-ni tucu-í dóho nchaa nchòhó cue tée xíndecu ñàðihí-xi sá ò cuu iní-ndó ñàðihí-ndó te coto-ndö-yu dàtná xító-ndó mèe-ndo, te ducaⁿ-ni ncháa nchòhó ñáyiú òhí tucu canehè-ndo sá yíñùhu núú yìi-ndo.

6 Te nchaa nchòhó cue landú, quíndáá iní-ndó tătá-ndó ndihi náná-ndó chi ducaⁿ cuení Yá Ndiöxí cunduu, te òu ducaⁿ tnàhí tàú-xi cada-ndo. ²Te Yá Ndiöxí ní càchí-gá sá cànèhe-ndo sá yíñùhu

núu tátá-ndó ndihi núu náná-ndó. Te tnúhu-áⁿ cúu-xí tnúhu cùnuu ní cáháⁿ-gá cada cue ñáyi cuendá cada váha ñaha-gă xii-yu. ³Te ní cachí-gá sá nũu ducaⁿ na càda-ndo te ío váha cundecu-ndo, te ducaⁿ ïo naha cùdíi-ndo cùndecu-ndo ñuyú-a.

⁴Te nchaa nchòhó cue tée cùu tátá, vá dásatú-ndó ìní cue déhe-ndo chi canu ichi-ndo-güèxi nacuaa tàú-xi cunduu, te dacuàha-ndo-güèxi nchaa tnúhu váha nàcuáa cuíni Yă Ndiöxi cunduu.

⁵Te nchaa nchòhó cue ñáyi xinu cuechi, quindáá ìní-ndó cuè ñáyi dii chiúⁿ-xi quide-ndo, te canehe-ndo sã yĩñùhu nũ-yu, te ío váha cuu ìní-ndó càda-ndo chiúⁿ-yu, te ducaⁿ nì yuhu nì ìní-ndó càda-ndo. Te cada ìní-ndó sã dàtná tnúhu sá chíúⁿ Xítohó Jesucristú quidé-ndó. ⁶Te dava ñáyi xinu cuechi, mee-ni òrè ndéhé ñáyi dii chiúⁿ-xi quidé-yu ío ndùcu ndeé-yu quide chiúⁿ váha-yu cuendá cuíni-yu cudù-yu. Dico nchòhó vá dúcáⁿ càda-ndo, chi cuèi ndècu ñáyi dii chiúⁿ-xi quide-ndo àdi ñá túy-yu dico cada chiúⁿ váha-ni-ndo, te cada ìní-ndó sã dàtná tnúhu sá chíúⁿ Xítohó Jesucristú quidé-ndó, te cada-ndo nì yuhu nì ìní-ndó nàcuáa cuíni Yă Ndiöxi cunduu. ⁷Te ío váha cuu ìní-ndó càda-ndo chiúⁿ-áⁿ, chi cada ìní-ndó sã dàtná tnúhu sá chíúⁿ Xítohó Jesucristú quidé-ndó te ñá díú chiúⁿ cue ñáyi ñuyú-a. ⁸Te nchòhó sa cùnuni ìní-ndó sã nàcuáa ndùu chiúⁿ váha ní quide-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo, te ducaⁿ cùnduu sá táxi Xítohó Jesucristú

nduu táhú-ndó cuèi cùu-ndo ñáyi dàñá quée nũ chíúⁿ pàtróoⁿ-xi àdi cuu-ndo ñáyi ñá túu tnàhí dàñá quee núu chíúⁿ pàtróoⁿ-xi.

⁹Te nchaa nchòhó ñáyi xindecu ndihi ñáyi xinu cuechi, tnàhá-ndó tàú-ndó càda váha-ndo sã chíú-xí cuè ñáyi xinu cuechi núu-ndó, te vá cùndùu nínu ìní-ndó nũ-yu, te chí cuàha cuendá sá díú-ní Xítohó Jesucristú Ya ndécú àndiu taxi tnumí ñáhá-gă xii-ndo ndihí-yu, te sá chíú-xí mèe-gá chi ìⁿ-ni cùu-ndo núu-gă, te ìⁿ-ni càda ñaha-gă xii-ndo.

Yă Ndiöxi chindèe-gá cue ñáyi ndècu ichi-gá cuendá sá vã ndácú sàcuíhná nàa ndihi ñaha-xi xii-yu

¹⁰Te vitna nchaa nchòhó ñáyi ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú càhí tnúhu-í xii-ndo sã ïo nducu-ndo nàcuáa cada-ndo ñhí ndéé-ndó cùu ìⁿnuu-ndo ndihi Xítohó Jesucristú, chi mee-gă ío càhnu cuu-gá, te chindee ñaha-gă xii-ndo. ¹¹Te ñu-ni nchaa sá ní nduu táhú-ndó nũ Yă Ndiöxi ñu-ni nchaa xíⁿ cuhuⁿ ìní-ndó, chi xíⁿ chindee ñaha-xi xii-ndo ñhí ndéé-ndó cùndecu-ndo cuendá sá vã dándàhú ñáhá sàcuíhná xii-ndo. ¹²Chi nchoo ñà díú cuè ñáyi ñuyú-a nàa ndihi-o, chi ndihi cue espíritú cùndihi yucu ñávàha, te ñu-ni nchaa espíritú-áⁿ cùnù-xi cuèi núu ñnu quide-xi nchaa sá cuèhé sá dúhá, te ñu-ni-xi cùnù-xi ñuyú-a sànu ichi-xi cue ñáyi quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ¹³Te ío cuhuⁿ ìní-ndó nchaa sá ní nduu táhú-ndó nũ Yă Ndiöxi cuendá ducaⁿ ñhí ndéé-ndó

cùndecu-ndo, te vá ndácú yùcu ñávãha ná cada ñaha-xi xii-ndo oré cuíní-xi coto ndeé ñáhá-xí. Te sátá ná dàquee tìhú-ndó yùcu ñávãha te ñíí-ni cunduu-ndo cùndecu-ndo ichi Yá Ndiöxí. ¹⁴Te ducaⁿ cùndecu-ni-ndo ichi Yá Ndiöxí cada-ndo dàtná xíquide cue sandàdú, chi cue téé-áⁿ ño ñíí xíndáa-güedé. Te cáháⁿ-ndó mèe-ni tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé ndàda tii xití-xi òré quíhíⁿ-güedé nàa-güedé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cuu-ndo te núu na càháⁿ-ndó mèe-ni tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí. Te cada ndáá-ndó cùndecu-ndo ichi-gá, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé xíxíhnu sá yídãhu ñaha xii-güedé òré nàa-güedé cuendá sá vã ñícuèhé-güedé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cuu-ndo te núu na càda ndáá-ndó cùndecu-ndo ichi-gá. ¹⁵Te cundecu túha-ndo cãháⁿ-ndó tnúhu Xítoho Jesucrístú, tnúhu sá càháⁿ nàcuáa cuu váha iní ñáyi cuendécú-yu, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé ndíhu zapátú-xi quíhíⁿ-güedé nàa-güedé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cuu-ndo te núu na cùndecu túha-ndo cãháⁿ-ndó tnúhu Xítoho Jesucrístú núu ñáyi. ¹⁶Te cãchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã ño quindáa iní-ndó Yã Ndiöxí cuendá sá vã ndácú sàcuíhna ná cada ñaha-xi xii-ndo, te ducaⁿ te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé xínehe vítú chínèe-güedé sáquídãhu ñaha-xi xii-güedé cuendá sá vã cuicúⁿ-güedé sá nchicúⁿ ñuhú téé ñaha cue téé nàa ndíhi-güedé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cuu-ndo te núu na quindáa iní-ndó Yã Ndiöxí.

¹⁷Te ío cuhuⁿ iní-ndó sã ñí naníhí tãhú-ndó, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé ñùhu mbelú cáxíⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cuu-ndo te núu na cùhuⁿ iní-ndó sã ñí naníhí tãhú-ndó. Te ío cuhuⁿ iní-ndó tnúhu Yá Ndiöxí, chi tnúhu-áⁿ ñí taxi Espíritú-gá ndécú ndíhi-ndo chindee ñaha-xi xii-ndo, te cuu-ndo dàtná cue sandàdú cue téé xínehe machití cuáháⁿ-güedé nàa-güedé. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cuu-ndo te núu na cùhuⁿ iní-ndó tnúhu Yá Ndiöxí. ¹⁸Te vá dáñá ndèe-ndó cãháⁿ ndíhi-ndo Yã Ndiöxí nàcuáa chindee ñaha Espíritú-gá xii-ndo, te cãcáⁿ tãhú-ndó nùu-gã nùu ná cuíní-ndó, te ío cundecu túha-ndo cãháⁿ ndíhi-ndo-gã, te vá nátùhú iní-ndó cãcáⁿ tãhú-ndó nùu-gã cuendá nchaa dava-gá cue ñáyi cuu cuendá-gá. ¹⁹Te tnàhá cuendá-í cãcáⁿ tãhú-ndó nùu Yã Ndiöxí cuendá sá ná chindee ñaha-gá xii-í níhi-í tnúhu cãháⁿ-í òré càháⁿ-í tnúhu-gá, te ducaⁿ vã yùhú-í cãháⁿ-í nàcuáa ndùu tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-ó nùu ñáyi tnúhu sá vãtá cùndèdóho-gá-yu. ²⁰Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá yùhú cuu-í ñíⁿ téé cada-í núu-gã cãháⁿ-í tnúhu-gá núu ñáyi, te ñíu cuendá tnúhu-áⁿ yíhí-í vecaá vitna. Te ío cãcáⁿ tãhú-ndó nùu Yã Ndiöxí cuendá-í cuendá sá yùhú cuyí-í ñí yùhu ní iní-í cãháⁿ-í tnúhu-gá núu ñáyi nàcuáa tàu-xi cunduu.

Tnúhu ndéé núu ñí ndíhi-ná

²¹Te té Tiquicú téé ío cùu iní-í ndécú ndíhi-o ichi Xítoho Jesucrístú cúu-dẽ ñíⁿ téé ío váha quide ndáá xínú cuèchi-dé núu

Xĩtohó Jesucristú, téé-áⁿ cachí
 tnúhu-dé xii-ndo nàcuáa cùu
 ndecu-í ndìhi nchaà nàcuáa
 quide-í cuèndá ducaⁿ cùtnuní
 iní-ndó. ²²Te cuèndá xíáⁿ nũu
 cuìní-í tendaha-ĩ-dé quixi-dé núú
 ndécú-ndó cuèndá cachí tnúhu-dé
 xii-ndo nchàa nacuáa cùu ndecu-ndí
 iha, te ducaⁿ tàxi-gá-dé tnúhu ndee
 iní cundecu ndìhi-ndo.

²³Te xicáⁿ táhù-í núú Tǎtá-ó
 Dütú Ndiöxí ndìhi núú Xĩtohó

Jesucristú sá ncháá nchòhó ñáyiú
 ndècu ndìhi-í ichi-gá sá òu-gá
 ná cádá te ío váha cuu iní-ndó
 cùndecu-ndo, te ducaⁿ òo cuu
 iní tnáhá-ndó, te ío quindáá
 iní-ndó-gǎ. ²⁴Te nchòhó ío cùu
 iní-ndó Xĩtohó Jesucristú, te ñá
 túú dàña ndeé-ndó cùu iní-ndó-gǎ.
 Te mee Yǎ Ndiöxí ío na chìndee
 chitúú ñaha-gǎ xii-ndo. Te ducaⁿ
 na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe
 iní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ FÌLIPÚ

Té Päblú cádúha-dé tutú quíhíⁿ
ndaha ñáyiu quide ndáá xíndecu ichi
Xítohó Jesucristú ndécú ñúú Filipú

1 Yúhú té Päblú ndíhi té
Timùteú cúu-ndí cue téé xínu
cuechi núú Xítohó Jesucristú, te
tèndaha-ndí tutú-a véxi ndaha
nchòhó cue téé yíndaha nchaa
ñáyiu ndècu ichi Xítohó Jesucristú,
ndíhi cue téé chindee ñaha xii-ndo,
ndíhi nchaa dava-gá ñáyiu xíquide
ndáá ndécú ichi-gá ñúú Filipú. ²Te
xìcáⁿ táhù-í núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí
ndíhi núú Xítohó Jesucristú sá ná
chindee chitúu ñaha-gá xii-ndo, te
ducaⁿ ndí nduú-gá ná cádá te ío
váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Té Päblú càháⁿ ndíhi-dé Yä Ndiöxí
cuendá nchaa ñáyiu ndècu ichi-gá

³Te ndí tnahá òré ndácú iní
ñáhà-í xii-ndo, te ndácáⁿ táhù-í
núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí sá
ndécú-ndó ichi-gá. ⁴Te ndí tnahá
òré ducaⁿ quide-í te ío cùdífí iní-í
càháⁿ ndíhi-í-gá cuendá-ndó. ⁵Chi
ndéé cùtnàhá ní sándáá iní-ndó-gá
ní ngúíta-ndo tnahá-ndó quide
váha-ndo ndècu-ndo cuendá sá
quèndáá iní ñáyiu tnúhu Xítohó

Jesucristú. ⁶Te yúhú sàni ndáá
iní-í sá Yä Ndiöxí Yaá ní quesaha
chindee ñaha xii-ndo quide
váha-ndo ndècu-ndo, te diu-ni-gá
chindee ñaha-gá xii-ndo càda
váha-ndo cùndecu-ndo ndéé
ná sàá nduu quixi tucu Xítohó
Jesucristú. ⁷Te ducaⁿ tnàhí tàú-xi
cani iní-í sá cúu-xí-ndó, chi ío cùu
iní ñáhà-í xii-ndo. Te tnàhá-ndó
ío chindee chitúu ñaha Yä Ndiöxí
xii-ndo ndècu-ndo, te diu-ni ducaⁿ
chindee ñaha-gá xii-ndo tnàhá-ndó
cuèi vitna yèhi-í vecaá, te diu-ni
ducaⁿ chindee ñaha-gá xii-í cuèi
òré cuáháⁿ-í núú cuè ñáyiu ñá
túu tnàhá iní tnúhu-gá, chi nìhí-í
tnúhu nàdanhocáva-í ñuu ná
tnúhu càháⁿ-yu cuendá-gá, te
nchaa ñáyiu xàhaⁿ-í xíi-yu sá
tnúhu-gá cúu-xí tnúhu ndáá cuiti.
⁸Te mee Yä Ndiöxí nàhá ndáá-gá
sá yúhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo
dàtná cúu iní ñáhá mèe Xítohó
Jesucristú xii-o. ⁹Te xìcáⁿ táhù-í
núú Yä Ndiöxí sá díú-gá ná chindee
ñaha-gá xii-ndo te uuⁿ-gá cuita
cuu iní tnàhá-gá-ndó quíhíⁿ, te
ducaⁿ ío váha cuita cutnùní iní-ndó
nchàa nacuáa sàni iní-gá cada-ndo,
te ducaⁿ ío váha cuita cutnùní

tucu iní-ndó nàcuáa cundecu-ndo. ¹⁰Te ducaⁿ cùtnuní tucu iní-ndó nchàa sá ïo-gá váha xini ñuhu-xi cada-ndo, te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyi u cada mee-ni sá vâha, te ducaⁿ ñà túú tnàhí ná cùmání-ndó nũ Yă Ndiöxí ndéé ná sàá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú. ¹¹Te ñiu-ni Xítohó Jesucristú chindee ñaha-gá xii-ndo càda-ni-ndo nchaa núú sá vâha nàcuáa cuiní Yă Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ ná càda-ndo te ío cada càhnu-ndo-gá, te nchaa dava-gá ñáyi u cáháⁿ váha-yu cuendá-gá.

Xítohó Jesucristú ío cùnuu-gá ndécú ndìhi-gá té Pàblú

¹²Te nchaa nchòhó ñáyi u ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú na càchí tnúhu-í xii-ndo sá úúⁿ-gá tá xíté nuu tnúhu-gá vitna yìhi-í vecaá. ¹³Te nchaa cue tée cùu sandadú xĩndecu vechiⁿ núú ndécú tée cùnuu xiní-güedé sá sá cuendá sá càháⁿ-í tnúhu Xítohó Jesucristú duha yìhi-í vecaá, te ñiu-ni ducaⁿ sà xiní nchaa dava-gá ñáyi u sá sá càháⁿ-í tnúhu-gá duha yìhi-í vecaá. ¹⁴Te cuendá sá dúhá yìhi-í vecaá xĩⁿ ío-gá vâi ñáyi u ndècu ichi Yă Ndiöxí ta cùtnuní-gá iní-yu sá cúú-gá iⁿ Yáa ío quide ndáá, te uuⁿ-gá tá cùyí-yu càháⁿ-yu tnúhu-gá, te ñá túú tnàhí-gá yùhú-yu càháⁿ-yu.

¹⁵Te na càchí-í tnúhu ndáá-í xii-ndo sá dàva ñáyi u càháⁿ-yu tnúhu Xítohó Jesucristú cuendá-ni sá cúú cuedú iní ñáhă-yu xii-í sá ïo chindee ñaha-gá xii-í càháⁿ-í tnúhu-gá. Te ducaⁿ quidé-yu chi cuiní-yu nàá ndìhi ñahă-yu xii-í, dico davá-yu chi ío váha sàni

iní-yu càháⁿ-yu tnúhu-gá. ¹⁶⁻¹⁷Te ñáyi u-áⁿ càháⁿ-yu tnúhu-gá chi cùu iní ñáhă-yu xii-í, te sa nahă-yu sá sá cuendá sá càháⁿ váha-í cuendá tnúhu-gá núú ñáyi u ñá túú tnàhí iní tnúhu-gá, cuendá xĩⁿ yìhi-í vecaá. Te dava-gá-yu càháⁿ-yu tnúhu Xítohó Jesucristú cuendá-ni sá cuiní-yu cuu sá vâha xii mée-yu, te ñá díú sá càháⁿ-yu cuendá sá sání vâha iní-yu. Te ducaⁿ quidé-yu chi cuendá cuiní-yu sá nãndi-gá cada ñaha-güedé xii-í. ¹⁸Dico ío cùdí iní-í sá càháⁿ-yu tnúhu Xítohó Jesucristú cuèi cùu váha iní-yu àdi ñá túú cùu váha iní-yu càháⁿ-yu.

Te ñiu-ni ducaⁿ cùdí iní-í núú cuaháⁿ núú vèxi. ¹⁹Te cùtnuní iní-í sá sá cuendá nchaa sá quidé ñaha-güedé xii-í, cuendá xĩⁿ cada váha ñaha Yă Ndiöxí xii-í, chi nchòhó ío càháⁿ ndìhi-ndo-gá cuendá-í, te Espiritú ní taxi Xítohó Jesucristú ndécú ndìhi-o ío chindee ñaha-xi xii-í. ²⁰Te cuiní-í sá ñà túú tnàhí ná cumání-í núú Yă Ndiöxí cuendá sá vâ cúú càháⁿ núú-í, te cùtnuní iní-í sá díú-gá chindee ñaha-gá xii-í. Te cuiní tucu-í sá ïo cuyi-í cáháⁿ-í tnúhu-gá vitna dàtná tá quide-í véxi, te ducaⁿ ïo cada nínu-í Xítohó Jesucristú cuèi vitna nini ndècu-í ñuyú-a te cuèi na cùú-í ducaⁿ-ni càda nínu-í-gá. ²¹Te nini ndècu-í ñuyú-a te Xítohó Jesucristú ío cùnuu-gá ndécú ndìhi ñaha-gá xii-í, te na sàá nduu cùú-í te ío-gá váha tnahă-í chi nucúndecu-í ndìhi-gá. ²²Te núu na cùndecu-gá-í ñuyú-a te cada-gá-í chùⁿ sá cúú-xí Yă Ndiöxí, te ñá cùtnuní iní-í nása cada-í nũu sá cùndècu-í àdi sá cùú-í. ²³Te ío vâi

sani iní-í te cuíní-í cuú-í chi ío-gá váha cundecu-í núú ndécú Xítohó Jesucristú. ²⁴Dico sá cúú-xí nchòhó chi ío xini ñuhu-xi cundecu-í. ²⁵Te cùtnuní ndáá iní-í sá ìⁿ tnúhu ndáá càháⁿ-í, te cùtnuní tucu iní-í sá cùndècu-ni-í cundecu ndìhi ñaha-í xii-ndo nchàa-ndo cuendá chindee ñaha-í xii-ndo cuíta quindáá-gá iní-ndó Xítohó Jesucristú quíhⁿ, te ducaⁿ ío cudíí iní-ndó cùndecu-ndo. ²⁶Te ducaⁿ te uuⁿ-gá cachí-ndó sã ío càhnu cuu Xítohó Jesucristú cuendá sá ní dácacu ñaha-gã xii-í ndécú ndìhi ñaha-í xii-ndo.

²⁷Te xini ñuhu-xi cada-ndo nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu Xítohó Jesucristú. Te núu ní ndacu-í véxi coto ñaha-í xii-ndo, te dàvá-áⁿ quiní ndáá-í sá ndécú-ní-ndó ìchi Xítohó Jesucristú. Dico núu ñá túú ní ndàcu-í quixi coto ñaha-í xii-ndo ña, te dñu-ni níhì-í tnúhu sá ndécú-ní-ndó ìchi-gá, te níhí tucu-í tnúhu sá ìⁿ-ní cùu-ndo ndecu-ndo, te níhí tucu-í tnúhu sá ìⁿnuu nducu ndee-ndo caháⁿ-ndó tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiú, tnúhu sá sàndáá iní-ndó. ²⁸Te ñá túú yùhú-ndó nchàa sá quidé ñaha ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-ndo, te sá dúcáⁿ quide-ndo ñá túú yùhú-ndó nchàa sá quidé ñáhá-yu xii-ndo, te ndìxi túu iní-yu sá nchòhó ndécú-ndó ìⁿ ichi núú nánihí tàhú-ndó, te ñáyiú-áⁿ cuíta nihnú-yu, chi ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí cunduu. ²⁹Te mee Yá Ndiöxí ní taxi-gá tnúhu ndee ìní sá quindáá iní-ó Xítohó Jesucristú, te ñá dñú-ní sã quindáá iní-ó-gã chi tnàhá ndoho-o cuendá-gá. ³⁰Te tnàhá nchòhó ndóhó-ndó cuendá-gá vitna, te

nchòhó ní xiní núú-ndó nàcuáa ní ndoho-í, te vitna níhí-ndó tnúhu nchaa nàcuáa ndòho tucu-í.

Xítohó Jesucristú ñá túú ní quide nínu-gá méé-gã dico Yá Ndiöxí ní quide nínu ñaha xii-gá

2 Te Xítohó Jesucristú dácàhu iní ñáhá-gã xii-ndo nàcuáa cundecu-ndo, te cùu iní ñáhá-gã xii-ndo nàcuáa cuu váha iní-ndó cùndecu-ndo, te ndècu ndìhi-ndo Espiritú Yá Ndiöxí, te ío cùndahú iní tnáhá-ndó. ²Te xíãⁿ núu càháⁿ-í dóho-ndo sã ío cuu ìⁿnuu-ni-ndo cùndecu-ndo nacuaá ío-gá cudíí iní-í, te ìⁿ-ni cùu iní tnáhá-ndó, te ìⁿ-ni càni iní-ndó, te ìⁿ-ni càda-ndo. ³Te vá cadá ñinu-ndo mée-ndo nducu-ndo mee-ni sá cúú-xí mée-ndo, chi cunduu ndàhú iní-ndó, te cani iní-ndó sã tnàha ñáyiú-ndo ío-gá cúnùú-yu dácúxí mée-ndo. ⁴Te ni vã cání iní-ndó ndùcu-ndo mee-ni sá vãha sá cúú-xí mée-ndo, chi nducu-ndo sã cúú-xí tnàhá cuendá tnàha ñáyiú-ndo.

⁵Te ío váha cani iní-ndó nàcuáa cundecu-ndo dàtná quidé mée Xítohó Jesucristú. ⁶Te ìⁿ-ni cùu Xítohó Jesucristú ndìhi Yá Ndiöxí. Te cuëi ducaⁿ dico mee Xítohó Jesucristú ní sani iní-gá sã ñá túú cùyica cundecu-gá taxi tnùní-gá ndìhi Yá Ndiöxí. ⁷Te ní dãná-gã sá cúnùu-gá andñu te ní quixi-gá ñuyúú-a ní cuu-gá ìⁿ ñáyiú, te ní quide-gá dàtná quidé ìⁿ tée xinu cuechi. ⁸Te ní cuu-gá ìⁿ tée dàtná ndàa cue tée xíndecu ñuyúú-a, te ní cuu-gá ìⁿ tée ío ndàhú iní-xi chi ñá túú ní quide nínu-gá méé-gã, te ní sàndáá iní-gá ní quide-gá nchaa

nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii-gá cútñàhá ní quixi-gá ñuyíú-a. Te sá dúcáⁿ ñí sàndáá iní-gá xiǎⁿ ní xíhí-gá núú cùrúxí. ⁹Te xiǎⁿ ío ní quide nínu ñaha Yá Ndiöxí xii Xítóhó Jesucristú cuendá ío cunu-gă. Te ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii Xítóhó Jesucristú sá cúú-gă Xítóhó nchaa ñáyíu ndècu ñuyíú-a. ¹⁰Te ducaⁿ ñí quide Yá Ndiöxí cuendá nchaa Espíritú ndécú àndíu, ndíhi nchaa ñáyíu ndècu ñuyíú-a, ndíhi nchaa ñáyíu ní xíhí ngüññí xítÿ-yu ndíhi nchaa espíritú-áⁿ te cachí-yu ndíhi-xi sá ío càhnu cuu Xítóhó Jesucristú. ¹¹Te nchaá-yu cachí-yu sá Xítóhó Jesucristú cúú-gă Yaá táxi tnùní. Te sá dúcáⁿ càdá-yu, te quide cahnu-yu Dútú Ndiöxí.

Ñáyíu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú cúŷ-yu dàtná ìíⁿ ñuhú

¹²Te xiǎⁿ ñúu nchaa nchòhó ñáyíu ío cùu iní-í cuiní-í sá quíndáá iní ñáhá-ndó xii-í dàtná ní quide-ndo cútñàhá ní xíndecu ndíhi ñaha-í xii-ndo, chi dàvá-áⁿ ñà túú tnàhí ni dàña ndéé-ndó ñí sàndáá iní ñáhá-ndó xii-í. Te cuiní-í sá úúⁿ-gă quíndáá iní ñáhá-ndó xii-í vitna ñá túú ndècu ndíhi ñaha-í xii-ndo. Te ío nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu ndéé ná sàá nduu ndùu táhú-ndó cùndecu-ndo ndíhi Xítóhó Jesucristú, te ío canehe-ndo sá yíñùhu núú-gă. ¹³Te Yá Ndiöxí ío váha dàcahu iní ñáhá-gă xii-ndo càda-ndo nchaa nacuáa cuiní méé-gă, te diu-ni mee-gă chíndèè ñaha-gá xii-ndo dùcaⁿ quide-ndo.

¹⁴Te vá cání iní-ndó ñà tnúhu cáháⁿ-ndó cuendá ñáyíu, te ni

ñà túú nàndi tnúhu cútñàha-ndo ndíhí-yu, ¹⁵te ducaⁿ te cuu-ndo ñáyíu ñà túú cuèchi-xi núú Yá Ndiöxí. Te nchòhó ñáyíu cùu déhe Yá Ndiöxí, ñà túú tnàhí-gá ná cumání-ndó ñúú-gă ñini ndècu-ndo tnuú nchaa ñáyíu ndècu ichi cuehé ichi duha ñuyíú-a, ñáyíu cuihna ìní-xi. Te cuu-ndo dàtná chódíní sá dáyèhé níu nee, ¹⁶te ducaⁿ chi dàcuaha-ndo ñáyíu tnúhu Yá Ndiöxí tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu. Te núu ducaⁿ-ni na càda-ndo te òré ná sàá nduu càda ndáá Xítóhó Jesucristú nchaa yícá cuèchi ñáyíu, te dàvá-áⁿ vǎ cúú càhaⁿ núú-í, chi ñà túú dió ducaⁿ ni sàhni iní-í cada-í nchaa chùuⁿ ní táhú-gă. ¹⁷Te nchòhó ío váha quide-ndo ndecu-ndo ichi Yá Ndiöxí chi sàndáá iní-ndó-gă, te yúhú cahni ñaha-güedè xii-í cuendá nchaa sá vǎha quide-ó. Te xiǎⁿ ío cùdǎí iní-í te cùdǎí tucu iní-í dàtná cùdǎí iní-ndó cuendá nchaa sá vǎha quide-ndo. ¹⁸Te diu-ni ducaⁿ ío chí cùdǎí iní dàtná cùdǎí iní mèè-í cuendá nchaa sá yǎha-í ndécù-í.

Té Timùteú ndíhi té Epafròditú

¹⁹Te núu Xítóhó Jesucristú ná càchí-gă te ndíhi-ni tendaha-í té Timùteú quixi-dé quixi coto ñaha-dè xii-ndo nàcuáa cudǎí iní-ndó. Te òré ndixi-dé canaha-dè tnúhu ndixi núu nása cùu ndecu-ndo, te tnàhá yúhú ío cudǎí iní-í tucu. ²⁰Te núú ncháá cuè téé ndècu ndíhi-í te ìíⁿdiì-ni té Timùteú-a cùu-dé téé ío váha sàni iní-xi dàtná sání iní-í, chi diu tnàhí-ni-dé ío sàni iní-dé ñúu nása ndècu-ndo. ²¹Chi dava-gă-güedè

mee-ni sã cúu-xí mèe-güedé ío sàni iní-güedé, te ñá túú sàni iní-güedé cada-güedé chiúⁿ tahu Xítóhó Jesucristú. ²²Te nchòhó sa xìní-ndó sã tẽ Timùteú-a cùu-dé ìíⁿ tée quide váha chi nándi sá tá yãha-dé véxi te quide ndee iní-dé. Te cùu-dé dàtná ìíⁿ déhe-í ndécú ndìhi ñaha-dé xii-í xínú cuèchi-ndí núú Xítóhó Jesucristú càháⁿ-ndí tnúhu-gá núú ñàyiú. ²³Te òré ná cùtnuní nùu nása cada ñaha-güedé xii-í te ndìhi-ni tendaha-í-dé quixi coto ñaha-dé xii-ndo. ²⁴Te sàni iní-í sá Xítóhó Jesucristú cada-gá te tnàhá mèe-í ío ndìhi quixi coto ñaha-í xii-ndo.

²⁵Te tnàhá sání iní-í sá ìo xìni ñuhu-xi tendaha-í té Epafròditú tée ndècu ndìhi-o ichi Xítóhó Jesucristú ndixi coto ñaha-dé xii-ndo, chi tnàhá-dé quidé-dé chiúⁿ-gá te quide ndee iní-dé tnàhá-dé nándi yáha-dé sá cuendá-gá, te ñu mee-ndo ñi tendaha-ndo-dé véxi-dé cuendá coto ñaha-dé xii-í. ²⁶Te ducaⁿ cuíní-í tendaha-í-dé ndixi-dé chi mee-dé ío sàni iní-dé ndixi cáháⁿ ndìhi ñaha-dé xii-ndo, te ío ndìhú iní-dé sá ni ñíhí-ndó tnúhu sá cùhú-dé ní cùu. ²⁷Te ndáá sá ñi cùhú-dé chi luha ndiquiⁿ-ná cuú-dé ní cùu, dico Yá Ndiòxí ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-dé ní quide tátna ñaha-gã te ní ndúha-dé. Te ñá díú-ní mèe-dé ducaⁿ ñi cundahú iní ñáhá-gã xii-dé chi tnàhá yúhú ío ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-í, chi núu ni xíhí-dé te ío-gá ndíhú iní-í ní cùu. ²⁸Te xíãⁿ ío ndìhi cuíní-í tendaha-í-dé ndixi-dé cuendá òré nasáá-dé núú-ndó te ío cudíí iní-ndó, te ducaⁿ yúhú ñá túú-gã ná cani iní-í. ²⁹Te òré nasáá-dé te ío cudíí

iní-ndó nàqueheⁿ cuendá-ndó-dé, te ducaⁿ ìo ndacáⁿ táhú-ndó núú Xítóhó Jesucristú cuendá-dé. Te ío canehe-ndo sã yíñhu núu nchaa cue tée quide datná quidé-dé. ³⁰Chi tée-a sa luha ndiquiⁿ-ná cuú-dé ní cùu sá xínú cuèchi-dé núú Xítóhó Jesucristú, te ní sani iní-dé sá ñá túú ñá cada-xi cuèi na cùu-dé ní quide-dé nchaa chiúⁿ sá cúmãní cada-ndo cuendá-í ní cùu.

Ñáyiú cundáá núú Yá Ndiòxí

3 Te vitna nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sã ìo cudíí iní-ndó sã yíndàha ñaha-gá xii-ndo. Te yúhú ñá túú cùu dusaⁿ-í tee tucu-í nchaa tnúhu sá sà ní dánèhé ñáhà-í xii-ndo, chi cùu-xi tnúhu sá ìo chìndee ñaha-xi xii-ndo. ²Te ío quíhi iní-ndó vã cáda cuendá-ndó ñi ìíⁿ tnúhu càháⁿ cue tée ío cuihna iní-xi ñá túú tnàhí cuíní cada sá vãha, chi cue tée-áⁿ néhé-güedé iní iná chi càchí-güedé sá ncháá cuè tée xìni ñuhu-xi cuáha-güedé sèñá ñíi-güedé cuendá ducaⁿ cùdiu-güedé núú Yá Ndiòxí. ³Dico nchoo chi cùdiu-o núú Yá Ndiòxí cuèi dava-o sà ní ngúndecu sèñá ñíi-o te dava-o ñáhá, chi Espíritú-gá chíndèe ñaha-xi xii-o quide-o nchaa nacuaa tàú-xi cunduu cuendá cuu càhnu-gá. Te ío cudíí iní-ó càchí-ó sã ìo càhnu cuu Xítóhó Jesucristú, te ñá túú sàni iní-ó sã sã cuendá nchaa sá vãha quide-o cùdiu-o núú Yá Ndiòxí. ⁴Te núu dicó cuendá nchaa sá vãha quide-o cùdiu-o núú Yá Ndiòxí, te yúhú sa ama-gá cùdiu-í núú-gã cuendá nchaa sá ñi quide-í

ní cùu te núu dìcò ducaⁿ. Te ìo cue tée càchí-güedé sá cùdiu-güedé núu Yá Ndiòxí cuendá nchaa sá vâha quide-güedé. Te yúhú uuⁿ-gá ducaⁿ cáháⁿ-í nùu dìcò sá cùú chi yúhú ní xídó-gá-í ní quide-í dàcúxí dàva-gá-güedé. ⁵Te núu ùná-ni nduu sá nǐ cacu-í te ní sáha-güedé sèñá ññ-í, te yúhú cùú-í tée isràél, te mei ñàní tnáhá ndíi Benjàmín tée ní xíndecu ndéé sanaha cùu-í. Te càháⁿ-í tnúhu hèbreu tnúhu càháⁿ tâtà-í ndíhi nǎnà-í, te ní cundihi-í nchaa cue tée cùu fariséu, te ní cǎnchicúⁿ nihnu-í nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés dàtná xǐquide mee-güedé. ⁶Te yúhú ní sani iní-í sá ìⁿ ichi ndáá ndécù-í ní cùu, te ío ní cuiní-í cunu cuechi-í núu Yá Ndiòxí, núu xǐáⁿ nǎndí sá nǐ quide-í nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te vá yǒ ìⁿ ní xóo cúnaha ìⁿ tnúhu xii-í cachí-yu sá ñà túú quide-í nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní cùu. ⁷Te nchaa sá sání iní-í sá ìo nàndíhi nchicúⁿ nihnu-í ní cùu, ní cutnùní iní-í sá ñà túú tnàhí chindee ñaha-xi nacuáa cundáá-í núu Yá Ndiòxí, núu xǐáⁿ duuⁿ duuⁿ ní xehndé iní-í sá vǎ chíndèe ñaha-xi cuendá sá nǐ cuiní-í cundecu ndíhi-í Xítóhó Jesucristú. ⁸Te nchaa sá càchí ñáyiú chindee ñaha cundáá-ó núu Yá Ndiòxí ní cutnùní iní-í sá ñà túú chindee ñaha-xi. Te yúhú ní cutnùní iní-í sá ìo-gá vâha tnahá tnúhu-o ndíhi Xítóhó Jesucristú. Te nchaa sá sání iní-í chíndèe ñaha xii-í ní cùu, ñà túú-gǎ sàndáá iní-í sá chíndèe ñaha-xi vitna chi ní cutnùní iní-í sá ñà túú nàndíhi-xi. Te ducaⁿ quide-í ñà túú-gǎ sàndáá

iní-í nchaa xǐáⁿ sá chíndèe ñaha-xi, chi cuiní-í sá úúⁿ-gǎ cuita tnahá tnúhu-í ndíhi Xítóhó Jesucristú quíhⁿ, ⁹te cuu ìⁿnuu-í ndíhi-gá, te ducaⁿ-ni cundáá-í núu Yá Ndiòxí dàtná cundáá-í vitna, dico ñà díú cuendá sá nchicúⁿ nihnu-í nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Moisés ní cùu, chi cuendá sá sàndáá iní-í Xítóhó Jesucristú. Te Yá Ndiòxí ní quide-gá cundáá-í núu-gǎ, te ducaⁿ chi ní sàndáá iní-í Xítóhó Jesucristú. ¹⁰Te cuiní-í cutnùní iní-í nchaa nàcuáa sàni iní-í Xítóhó Jesucristú, te cuiní-í sá ìo chindee ñaha-gá, te diu-ni-gá cùú-gǎ Yáa ní xíhí te ní ndoto-gá, te ducaⁿ cuiní-í cada-gá cuendá cada-í nchaa nàcuáa cuiní-gá. Te cuiní-í tnàhá-í ndoho-í dàtná ní ndoho-gá. Te yúhú cuiní-í sá vǎ cadà-í ni ìⁿ sá ñà túú tnàhá iní-í Yá Ndiòxí, chi diu cuendá-áⁿ ní xíhí Xítóhó Jesucristú. ¹¹Te cuiní-í sá Yá Ndiòxí cachí-gá te tnàhá-í ndoto na sàá nduu ndòto nchaa ñáyiú sa ní xíhí ní xíndecu ichi-gá.

**Cada-o nchàa nacuáa tàú-xi cunduu
cuendá níhí-ó sǎ ndúú tǎhú-ó**

¹²Te cumání-gǎ cada-í nchaa nàcuáa càháⁿ-í-a, te cumání-gǎ cada-í nchaa nàcuáa càháⁿ Yá Ndiòxí cuendá sá ñà túú-gǎ ná cumání-í núu-gǎ. Te ío ndùcu ndee-í nchicúⁿ nihnu-í quidè-í nàcuáa ducaⁿ ñà túú-gǎ ná cumání-í núu-gǎ, chi diu cuendá-áⁿ ní cáháⁿ ñàhá Xítóhó Jesucristú xii-í. ¹³Te nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cùnùní ndáá iní-í sá vítná cumání-gǎ cada-í nchaa nàcuáa ñà túú-gǎ ná cumání-í

núu-gã. Te ní níhì-í ìíⁿ sá ïo xìnì ñuhu-xi cada-í te xíáⁿ quidè-í, te ñá túú-gã quidé cuendá-í nchaa sá ñí xóo cada-í, te ío ndücu ndee-í quidè-í nchaa nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí. ¹⁴Te ndücu ndee vihi-í nchicúⁿ nihnu-í quidè-í nchaa nàcuáa càháⁿ-gá, te ñiu-ni ducaⁿ càda-í ndéé ná sáá nduu sáá-í núú ndécú-gã taxi-gá sá ndúú tãhù-í. Te ducaⁿ tñàhí sa ní càháⁿ ñáhá-gã xii-o cündecu-o ndihì-gá, te ducaⁿ ñí càháⁿ ñáhá-gã xii-o sá cuendá Xítóhó Jesucristú chi tñàhá tñuhu-o ndihì-gá.

¹⁵Te nchaa nchòhó ñáyiü quide váha ndècu ichi Yá Ndiöxí xìnì ñuhu-xi cani iní-ndó dàtná sání ìní-í-a, àdi núu dava-ndo ñà túú sàni iní-ndó dàtná sání ìní-í-a, dico mee Yá Ndiöxí dandixi túu-gá iní-ndó te cutnùni iní-ndó nàcuáa cada-ndo. ¹⁶Te xìnì ñuhu-ni-xi cada-o nchaa nacuáa ta quide-o véxi.

¹⁷Te nchaa nchòhó ñáyiü ndècu ndihì-í ichi Xítóhó Jesucristú càháⁿ-í dóho-ndo sã cáncchícúⁿ nihnu-ndo càda-ndo datná quidè-í. Te cundehe-ndo nàcuáa quide nchaa ñáyiü sa nchicúⁿ nihnu nchaa nàcuáa dànehé ñáhá-í xii-ndo cuendá ducaⁿ càda-ndo tñàhá-ndó. ¹⁸Te sa ní cuu vai xito cachí tñuhu-í xii-ndo sã ìo ñáyiü ñá túú tñàhí cùu váha iní-xi sá ñí xíhí Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí cuendá sá nánihí tãhù-ó. Te ndihì ndute núú-í dándàcu iní ñáhá-í xii-ndo cuendá-yu. ¹⁹Te sáá nduu te nchaa ñáyiü ducaⁿ xíquide-áⁿ cuíta nihnú-yu, chi mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá ñuhu iní-yu te

ñiu-ni nchaa xíáⁿ cúnùu quidé-yu, te cucahaⁿ núú-yu cuendá nchaa sá quidé-yu núu dicó sá cúú, dico ñáhá chi da quide cahnú-yu mèe-yu cuendá nchaa xíáⁿ. Te mee-ni nchàa sá ìo ñuyíü-a ñuhu iní-yu. ²⁰Dico nchoo chi andüu ndècu núú cúú ñúú-ó, te ndètu cahnu-o sáá nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú nacuaca ñaha-gã xii-o. Te ñiu-ni-gá cúú-gã Yaá ní dácàcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ²¹Te yiqui cùñú-ó chi vá cùdíi-xi cundecu-xi dàtná cáá-xí vitna, dico mee Xítóhó Jesucristú nadama-gá yiqui cùñú-ó te ndada-gá dàtná ní nduu yiqui cùñú mèe-gã cútnàhá ní ndoto-gá. Te ducaⁿ càda-gá chi ndàcu-gá quidé-gã nchaa sá vãha càchí iní-gá, te ducaⁿ tàxi tñuní-gá nchaandì tühú sá ìo.

**Ío cudíí ìní-ó sã ndécú-ó
ichi Xítóhó Jesucristú**

4 Te nchaa nchòhó ñáyiü ío cùu iní-í ndécú ndihì-í ichi Xítóhó Jesucristú ío cuíní-í càháⁿ ndihì ñaha-í xii-ndo. Te ío cudíí ìní-í cuendá nchaa sá vãha quide-ndo chi ñá túú ní xíta chiüⁿ Yá Ndiöxí ní quide-í sá cúú-xí-ndó, te ñiu-ni nchòhó ñáyiü ío cùu iní-í càháⁿ-í dóho-ndo sã cáncchícúⁿ nihnu-ni-ndo ichi Xítóhó Jesucristú.

²Te yòhó tá Vòdiá ndihì yòhó tá Sintiique càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sã cúú ìíⁿnuu-ndo cundecu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú. ³Te yòhó téé cundihì-í quide ndáá quidé nchàa chiuⁿ quide-í, càháⁿ ndàhú-í núú-n sã chindèe tñuhu-n úú ñáyiü ñihí-áⁿ cuendá sá ná cùu ìíⁿnuú-yu cundecú-yu, chi cútnàhá ní xíndecu

ndihi ñàhá-yu xii-í ío ní chindee ñàhá-yu xii-í, ndihi té Clémenté, ndihi nchaa dava-gá-yu ní quide-ndí chiuⁿ Xítohó Jesucristú, te nchaa ñáyiú-áⁿ sa yòdo tnuní-yu núú tútú Yá Ndiöxí sá ndúú tǎhǔ-yu cundecú-yu ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

⁴Te nchaa-ni nduu ío cudíí ìní-ndó sǎ ndécú-ndó ìchi Xítohó Jesucristú. iTe càháⁿ-ni tucu-í dóho-ndo sǎ cúdíí ndisa ìní-ndó! ⁵Te ío váha cuu ìní-ndó cǎháⁿ ndihi-ndo ñǎyiú cuèndá ná cùnuni ìní-yu sá cúú-ndó ñǎyiú váha ìní-xi, chi sa ta cùyatni nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú.

⁶Te ñá túú tnahí ná cani ìní-ndó te núu nása cùu ndecu-ndo, chi cǎháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí cuèndá sá ná chindee ñaha-gá xii-ndo. Te ío ndacáⁿ táhú-ndó núú-gǎ. ⁷Te núu ducaⁿ na càda-ndo te Yá Ndiöxí cada-gá te ío váha cuu ìní-ndó cùndecu-ndo. Te nchoo ñǎyiú ñá túú cùnuni ìní-ó nása quide-gá ndéé ducaⁿ ío váha cùu ìní-ó, te ducaⁿ ío váha cùu ìní-ó chi cùu ìíⁿnuu-o ndihi Xítohó Jesucristú.

Mee-ni sǎ váha cuhuⁿ ìní-ó

⁸Te càháⁿ ndàhú tucu-í núú nchaa nchóhó ñǎyiú ndècu ndihi-í ìchi Xítohó Jesucristú sá méé-ní sǎ váha cuhuⁿ ìní-ndó. Te xini ñuhu-xi cuhuⁿ ìní-ndó mèe-ni nchaa tnúhu ndáá, ndihi nchaa tnúhu yíñùhu, ndihi nchaa tnúhu sǎ ío cudíí ìní-ó, ndihi nchaa tnúhu sǎ ío vii ío váha cuáháⁿ, ndihi nchaa tnúhu sǎ ñá túú ñuhu tnahá tnúhu cuèhé, ndihi nchaa tnúhu sǎ cǎchí ñǎyiú váha, ndihi nchaa dava-gá tnúhu sǎ sání

ìní méé-ndó sǎ ío váha te diu-ni nchaa xíáⁿ cuhuⁿ ìní-ndó.

⁹Te cútnàhá ní xindecu ndihi ñaha-í xii-ndo ní dánèhé ñàhá-í nàcuáa cada-ndo te ní sándáá ìní-ndó. Te xíáⁿ càháⁿ-í dóho-ndo sǎ vǎ dáñá ndéé-ndó càda-ndo, te diu-ni ducaⁿ vǎ dáñá ndéé-ndó càda-ndo nchaa nacuáa ní quide-í ní xiní-ndó. Te núu ducaⁿ na càda-ndo te Yá Ndiöxí Yaá quidé ío váha cùu ìní-ó ndècu-o cundecu ndihi ñaha-gá xii-ndo.

Ñáyiú ñuú Filipú ndécú ìchi Xítohó Jesucristú sǎñàhá-yu sá ndúú tǎhǔ tǎ Pǎblú

¹⁰Te cùdíí víhí ìní-í ndacáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ní ndacu ìní ñáhá-ndó xii-í, dico ñá díú sǎ ñá túú ñuhu ìní ñáhá-ndó xii-í chi dicó sǎ ñá ñihí-ndó nàcuáa cada-ndo chindee ñaha-ndo xii-í ní cùu. ¹¹Te ñá díú sǎ dúhá càháⁿ-í te cani ìní-ndó sǎ cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ lò ìíⁿ sá cùmǎní xii-í, chi yúhú cùu váha-ni ìní-í núu lò xii-í àdi ñá túú lò. ¹²Te xini-í cunduu ndàhú-í, te xini-í cunduu cuica-í, te xini-í caxi-í ndahá xití-í, te xini-í cuú-í docó, te xini-í nàcuáa quide-xi oré ñá túú vǎdana ná ndécú ndìhi-o, te xini-í nàcuáa quide-xi oré xidó ndécú ndìhi-o. Te ducaⁿ ní cutúha-í quidé-í cuèndá nchaa nàcuáa ta yǎha-í véxi. ¹³Te nchaa ndàcu-í quidé-í chi Xítohó Jesucristú chindèe ñaha-gá xii-í. ¹⁴Te nchòhó ío váha ní quide-ndo ní cundàhú ìní ñáhá-ndó xii-í ní chindee ñaha-ndo vitna ndecu ndihi-í tnúndòho.

¹⁵Te nchòhó cue ñǎyiú ñuú Filipú sa ñaha-ndo nacuáa ní cuu cútnàhá

ní ngúíta-í càháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú distrítú Macèdoniá, te cútnàhá ní ndee-í distrítú-áⁿ te ðiu tnàhí-ni nchòhó ní taxi-ndo sã ndúú tãhù-í, te nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú dava-gá xichi ñá túú tnàhí ni chìndee ñahá-yu xii-í. ¹⁶Te cuèi cútnàhá ní xìndecu-í ñuú Tesalónica tít ní xito ní tendaha-ndo sã ndúú tãhù-í sá ñí cutnùní iní méé-ndó ñí xini ñùhu-í. ¹⁷Te vá cání iní-ndó sã sà dúhá càháⁿ-í te cuiní-í nándi-gá taxi táhú-ndó, te duha càháⁿ-í chi Yá Ndiöxí ío-gá vùi sá vãha cada ñaha-gã xii-ndo sã dúcáⁿ quide-ndo. ¹⁸Te ní xidó vùi nchaa sá xíní ñùhu-í ndécú ndìhi-í vitna, te ducaⁿ ïo vùi sá ndécú ndìhi-í ní cuu chi ní tendaha tùcu-ndo sá ndúú tãhù-í véxi ndìhi té Epafròditú. Te táhú-a cùu-xi datná ìⁿ táhú sã ñí sáha-ndo mée Yá Ndiöxí, te cùu vii cuu váha iní-gá sá dúcáⁿ ñí quide-ndo. ¹⁹Te núu ná cúú sã xíní ñùhu-ndo, te

mee Yá Ndiöxí ío vùi taxi-gá chi ío vùi sá ndécú ndìhi-gá, te ducaⁿ càda-gá chi ndècu ndìhi-o Xítóhó Jesucristú. ²⁰Te vitna nchaa-o chĩ ná càhí-ó sã ïo càhnu cuu Tátá-ó Dútú Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

Tnúhu ndéé núú ñí ndìhi-ná

²¹Te cúñaha-ndo sã ïo na càda ndee iní nchaa ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí. Te tnàhá nchaa ñáyiú xìndecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ndìhi-í quidé ndèe iní ñáhã-yu xii-ndo. ²²Te nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí xínú cuèchi vehe té Cèsár tée yìndaha cuéhé nàcióⁿ quidé ndèe iní ñáhã-yu xii-ndo, ndìhi nchaa dava-gá ñáyiú cùu cuendá-gá.

²³Te Xítóhó Jesucristú ío na chìndee chitúu ñaha-gã xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cadá ndèe iní-ñã vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUIHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ CÒLOSÁ

Té Päblú cádüha-dé tutú quihíⁿ
ndaha ñáyiú xíndecu ichi Xítóhó
Jesucristú ndécú ñúú Còlosá

1 Yúhú té Päblú ní tendaha
ñaha Yá Ndiöxí càháⁿ-í tnúhu
Xítóhó Jesucristú núú ñáyiú chi
ducaⁿ cuení méé Yá Ndiöxí cunduu,
te cádüha-í tutú-a ndihi té Timùteú
²cuendá daquixi-í ndaha nchòhó
ñáyiú ñúú Còlosá, ñáyiú cùu cuendá
Yá Ndiöxí, ñáyiú quide ndáá ndécú
ichi Xítóhó Jesucristú, te xicáⁿ
táhù-í núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí sá ïo
na chíndee chitúu ñaha-gá xii-ndo,
te ducaⁿ ndì nduú-gá ná cádá te ïo
vaha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Té Päblú càháⁿ ndihi-dé Yá
Ndiöxí cuendá ñáyiú sàndáá iní
ñáhá xii Xítóhó Jesucristú

³Te ducaⁿ-ni càháⁿ ndihi-ndí
Yá Ndiöxí Yaá cúú Tătá Xítóhó
Jesucristú ndàcáⁿ táhú-ndí núú-gá
cuendá nchaa nàcuáa quide-ndo
ndecu-ndo, ⁴chi ñihí-ndí tnúhu sá
ïo sàndáá iní-ndó Xítóhó Jesucristú,
te ducaⁿ ïo cùu iní-ndó nchaa
ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí. ⁵Te
ducaⁿ quide-ndo chi sàndáá iní-ndó
sá ndúú táhú-ndó cùndecu-ndo

núú ndécú Xítóhó Jesucristú, te
tnúhu-áⁿ ñí ñihí-ndó cùtnàhá ní
xíndedóho-ndo tnúhu ndáá tnúhu
Xítóhó Jesucristú. ⁶Te tnúhu Xítóhó
Jesucristú tá xíte nuu-xi ñihí ñuyúú
cuáháⁿ. Te vai ñáyiú ta sàndáá
iní-yu cuáháⁿ, te ta quidé-yu mee-ni
sá vaha cuáháⁿ ndécü-yu ichi-gá. Te
nchòhó chi ndéé cùtnàhá ní tecú
dóho-ndo tnúhu-gá ní quesaha-xi
ta cùu vai ñáyiú ñuú-ndó tá
quide ndáá-yu núú-gá cuáháⁿ. Te
dává-áⁿ ñí cutnùní ndáá ndisa
iní-ndó sá Yá Ndiöxí ïo chíndee
chitúu ñaha-gá xii-ndo. ⁷Te ducaⁿ
ñí dánèhé ñáhá tè Èpafrás tée
ïo cùu iní-ndí, chi tnàhá-dé ïo
quide ndáá-dé xínú cuèchi-dé núú
Xítóhó Jesucristú quidé-dé núú-ndí
dàcuàha ñaha-dé xii-ndo tnúhu-gá.
⁸Te càchí tnúhu-dé xii-ndí sá ïo
cùu iní ñáhá-ndó xii-ndí, te ducaⁿ
quide-ndo chi Espiritú Yá Ndiöxí
chíndee ñaha-xi xii-ndo.

⁹Te ndéé cùtnàhá ní ñihí-ndí
tnúhu nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo
ndéé dává-áⁿ ñí ngúita-ndí ñá túú
dàña ndee-ndí xicáⁿ táhú-ndí núú
Yá Ndiöxí cuendá-ndó sá Espiritú-gá
ná tàxi-xi nchaa-gá sá cúmàní quini
tnùní-ndó, te ducaⁿ te cutnùní

váha-gá iní-ndó nàcuáa cuíní Yá Ndiöxí cada-ndo. ¹⁰Te sá dúcáⁿ te ndacu-ndo càda-ndo mee-ni sá vâha dàtná cuíní Xítohó Jesucristú cada nchaa ñáyiu ndècu ichi-gá. Te ducaⁿ ïo nduu vétú iní-gá te núu na càda-ndo nchaa núú sá vâha. Te ducaⁿ ïo-gá cuita cutnùní iní-ndó nchàa nacuáa cuíní Yá Ndiöxí cada-ndo. ¹¹Te mee-gã cúú-gã Yaá ío cùnunu, te ðiu-gá ío chindee ñàha-gá xii-ndo, te cudíí iní-ndó cuèi nándi na càda ñaha ñáyiu xii-ndo sã cuèndá-gá, te ducaⁿ ïo cunduu càhnu iní-ndó. ¹²Te ndacáⁿ táhú-ó núú Dütú Ndiöxí chi ní quide túha ñaha-gã xii-o cuèndá nduu táhú-ó cùndecu-o ndíhi nchaa dava-gã ñáyiu yìndaha-gã xìndecu núú cándòo canine ñá túú tñàhí-gá ni ìⁿ cuèchi ío. ¹³Te ðiu-gá ní quide ní dáñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha núú táxí tñùní yucu ñãvâha, te ní nachihi ñaha-gã xii-o ndàha Déhe-gá Yaá ío cùu iní-gá. ¹⁴Te Déhe-gá ní xíhí-gá cuèndá sá nchóó càcu nihnu-o núú ùhú núú ndàhú, te ní quide càhnu iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá nì quide-o.

Ñáyiu cùu ìⁿnuu ndíhi Yá Ndiöxí cuèndá sá nì xíhí Xítohó Jesucristú

¹⁵Te Yá Ndiöxí cúú-gã Yaá vá cúú quíní-ó dico Xítohó Jesucristú chi ní quixi túu-gã ñuyúú-a, te ní quide-gá nchaa nàcuáa sàni iní-gá. Te dàtná-ni sàni iní-gá te ducaⁿ sàni iní Yá Ndiöxí, te Yaá-áⁿ ducaⁿ-ni ndècu-gá ndéé cùtnàhá vátá ngãva-gã ñuyúú. ¹⁶Te Xítohó Jesucristú ní quide-gá núú Yá Ndiöxí ní cadúha-gã nchaa sá ío andiu ndíhi nchaa sá ío ñuyúú-a, te

ní cadúha-gã nchaa sá cúú quíní núú-ó cùndehe-o, ndíhi nchaa sá vã quíní tñàhí-o, ndíhi nchaa espíritú cùnùu vihi xinu cuechi núú Yá Ndiöxí, ndíhi nchaa dava-gã espíritú xínú cuèchi. Te nchaa ní cadúha Xítohó Jesucristú chi ducaⁿ nì cachí Yá Ndiöxí cunduu. Te ducaⁿ nì cachí Yá Ndiöxí cunduu cuèndá nchaa cuu-xi mee-ni sã vâha sá cúú-xí Xítohó Jesucristú. ¹⁷Te Xítohó Jesucristú ducaⁿ-ni ndècu-gã ndéé cùtnàhá vátá ngãva-gã ñuyúú-a, te ðiu núú ndáhá-gã cándòo ñuyúú-a, ndíhi andiu, ndíhi nchaandi túhú sá ío. ¹⁸Te ðiu Xítohó Jesucristú cùnùu-gã yìndàha ñaha-gã xii nchaa nchoo ñáyiu ndècu ichi-gá, te ðiu-gã quidé-gã ndécú vâha-o núú-gã. Te núú ncháá ñáyiu ndoto ðiu-gã cúú-gã Yaá ío càhnu cuu sa ní ndoto, te sá dúcáⁿ nì ndoto-gã te xíãⁿ cúú-gã Yaá ío tàxi tñùní nchaandi túhú sá ío ñuyúú-a ndíhi andiu. ¹⁹Te ducaⁿ ïo cùnunu-gã táxí tñùní-gã chi ndáá sá ìⁿ-ni cuu-gã ndíhi Yá Ndiöxí. ²⁰Te Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá núú cùrúxí, chi ducaⁿ nì cuíní Yá Ndiöxí cunduu cuèndá sá vã yòo ìⁿ-gã cuu úhú iní ñàhá xii-gã cuèi ñáyiu xìndecu ñuyúú-a, te cuèi cue espíritú ndécú àndiu.

²¹Te nchòhó cùtnàhá vátá cùndècu-gã-ndó ìchi Xítohó Jesucristú ñá túú tñàhí ni xòo cáháⁿ ndíhi-ndo-gã, chi mee-ni nì xóo cuu úhú iní-ndó-gã, te mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá nì xóo cunuu nì xóo cada-ndo ni cùu, dico Xítohó Jesucristú ní quide-gá ní tñahá tñúhu-ndo ndíhi Yá Ndiöxí vitna.

²²Chi ðiu cuèndá-áⁿ nì xíhí Xítohó

Jesucristú núú cùrúxí cuèndá sá nchóó ndùu ndoo nduu nine iní-ó ngúndecu-o núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ te ñá túú tnàhí-gá ná cumání-ó núú-gá, te vá yöö ìíⁿ-gá cachí sá nchóó ndècu cuéchi-o. ²³Te núú vá dáñá ndéè-ndó quíndáá iní-ndó Xítóhó Jesucristú, te cundecu-ni-ndo ìchi-gá, te vá cání ìní-ndó dàña-ndo tnúhu ndee ìní ní taxi-gá ndécú ndìhi-o. Te nchaa tnúhu-gá-áⁿ tá xíté nuu-xi ñihí ñuyúu cuáháⁿ, te òu-ni tnúhu-áⁿ càháⁿ yúhú té Páblú dánèhé-í ñáyiú.

**Té Páblú yíhí díquí-dě cáháⁿ-dé
tnúhu Xítóhó Jesucristú
núú ñáyiú ndècu ìchi-gá**

²⁴Te vitna ío cùdíí ìní-í ndóhò-í cuèndá-ndó, chi Xítóhó Jesucristú ío ní ndoho-gá cuèndá-ó, te tnàhá yúhú ndóhò-í cuèndá nchaa ñáyiú ndècu ìchi-gá, dico vitna cùmání-gá ndoho-í cuèndá-yu. ²⁵Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá yúhú quíhi díquí ñáhà-í xii nchaa nchòhò ñáyiú ndècu ìchi-gá cuèndá danèhé ñáhá vâha-í xii-ndo tnúhu-gá cuèndá cuu-xi sá vâha sá cúú-xí-ndó. ²⁶Te nchaa tnúhu sá dánèhé ñáhà-í xii-ndo ñá túú ní tècú dóho nchaa ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha, te mee-gá ní cuíní-gá sá ncháá nchò ñáyiú yíndaha-gá vitna cundecu ndìhi-o tnúhu-áⁿ. ²⁷Te mee-gá ní cachí-gá sá dátüu-gá nchaa tnúhu sá ò vii ío váha cuáháⁿ núú nchàa ñáyiú yíndaha-gá. Te tnúhu-áⁿ cúú-xí cuèndá tnàhá nchaa nchòhò ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isrâél. Te tnúhu-áⁿ dánèhé ñáhá-xí xii-ndo sá Xítóhó Jesucristú ndécú ndìhi ñaha-gá xii-ndo. Te cuèndá xíáⁿ ní

ngúndecu ndìhi-ndo tnúhu ndee ìní cundecu-ndo ndìhi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

²⁸Te nchúhú mee-ni cuèndá Xítóhó Jesucristú càháⁿ váha-ndí, te dàsahú-ndí ñáyiú nàcuáa cadá-yu. Te váha vîhi danehé-ndí nchaa ñáyiú nàcuáa tecú tnùnì-yu tnúhu-gá, te ducaⁿ dànèhé-ndí-yu nàcuáa cundáá-yu núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ chi tnàhá tnúhu-yu ndìhi Xítóhó Jesucristú. ²⁹Te cuèndá xíáⁿ ío ndùcu ndee-í quídè-í chiúⁿ Xítóhó Jesucristú, te mee-gá ío chìndee ñaha-gá xii-í núú xíáⁿ ndácù-í quídè-í chiúⁿ-gá.

2 Te cuíní-í sá nchòhò cutnùnì ìní-ndó sá ò sàni ìní-í cuèndá-ndó, ndìhi cuèndá nchaa ñáyiú ndècu ñúú Laodiceá, ñáyiú xíndecu ìchi Xítóhó Jesucristú. Te ducaⁿ-ni ò sàni ìní-í cuèndá nchaa ñáyiú vátá quìnì ñáhá-gá xii-í. ²Te cuíní-í sá nchòhò ndìhi nchaa ñáyiú-áⁿ ò nducu ndèe-ndo canchicúⁿ nihnu-ndo ìchi Xítóhó Jesucristú, te ío cuu ìní tnàhá-ndó, te ducaⁿ cùu ìíⁿnuu-ndo cundecu-ndo. Te cuíní-í sá nchòhò ndìhi dava-gá ñáyiú-áⁿ ò váha sáá sá xínì tnùnì-ndó cuèndá tecú tnùnì-ndó nchàa nacuáa ndùu cuèndá Xítóhó Jesucristú chi ío ndùu yuhu ni cuu, dico vitna ní dátüu-gá núú-ó. ³Te Xítóhó Jesucristú néhé vâha-gá nchaa tnúhu sá ò xínì ñuhu-xi tecú tnùnì-ó. ⁴Te duha càháⁿ-í chi cuíní-í sá vâ quíndáá ìní-ndó ñí ìíⁿ tnúhu càháⁿ nchaa ñáyiú cuínì dandàhú ñáhá xii-ndo cuéi ío váha càháⁿ-yu. ⁵Te cuéi ñá túú ndècu ndìhi ñaha-í xii-ndo dico ducaⁿ-ni ò ñuhu

iní ñáhà-í, te ío cùdíí ín-í chi ñihí-í tnúhu sá ïo cùu ìíⁿnuu-ndo ndecu-ndo, te ñá túú dàña ndéé-ndó sàndáá ín-í-ndó Xítohó Jesucristú.

⁶Te dàtná-ni ní sándáá ín-í-ndó Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ-ni quìndáá ín-í-ndó-gã canchicúⁿ nihnu-ndo ìchi-gá. ⁷Te ni yùhu ni ín-í-ndó cànchicúⁿ nihnu-ndo ìchi-gá, te ducaⁿ cuíta cutnuni-gá ín-í-ndó nchàa nacuaá càháⁿ-gá quíhíⁿ. Te vá dàná ndèe tnàhí-ndo quìndáá ín-í-ndó nchàa tnúhu sá ñí dánèhé ñáhá cuè tée càháⁿ tnúhu-gá xii-ndo. Te xini ñuhu-xi ndacáⁿ táhú vîhi-ndo núú Yã Ndiöxí cuendá nchaa tnúhu-áⁿ.

**Ñáyiu ío váha tnàhá tnúhu
ndîhi Xítohó Jesucristú**

⁸Te ío quíhi ín-í-ndó cùndecu-ndo chi xica cuu ñáyiu cuíní dandàhú ñáhá xii-ndo, te ñáyiu-áⁿ càháⁿ-yu mee-ni nchàa tnúhu ní cahu ín-í nchaa cue tée ñuyú-a, te nchaa tnúhu-áⁿ ñá túú vèdana nàndîhi-xi. Te ducaⁿ quidé-yu chi nchicúⁿ nihnu-ni-yu nchaa nàcuáa ní xoo cada ñáyiu ní xíndecu ndéé sanaha. Te càháⁿ-yu nàcuáa sàni ín-í yucu ñávàha, te ñá túú càháⁿ-yu nàcuáa cuíní méé Xítohó Jesucristú.

⁹Te Xítohó Jesucristú cúu-gã ìíⁿ ñáyiu dico ìíⁿ-ni cùu-gã ndîhi Dútú Ndiöxí. ¹⁰Te nchòhó chi ñá túú tnàhí-gá ná cúmăní-ndó nùú-gã chi ndècu ndîhi-ndo Xítohó Jesucristú. Te ío cùnuu-gá te tàxi tnuní-gá nchaa núú cuè espíritu cùnùu. ¹¹Te mee-gã ní ndada ndoo ní ndada nine-gã ín-í-ndó chi ní ngúndecu ndîhi-ndo-gã te ducaⁿ ñà túú-gã ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha, te cada ín-í-ndó sã ñí

ngúndecu ndîhi-ndo ìíⁿ señá, chi ní ndada ndoo ní ndada nine-gã ín-í-ndó, dico ñá dáu ìíⁿ-ni cuu-xi ndîhi señá sã sàha cue tée isràél ñii-güedé.

¹²Te nchòhó sa ní sandute-ndo te cada ín-í-ndó sã dàtná tnúhu sá ñí xíhí-ndó ndîhi Xítohó Jesucristú, te ní nguíndüxi-ndo ndîhi-gá, te ní ndoto-ndo ndîhi-gá, te ducaⁿ càda ín-í-ndó chi ñá túú-gã ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha. Te ducaⁿ chi sàndáá ín-í-ndó nchàa nacuaá quide Yá Ndiöxí, te ñiu-gá ní dándótó-gã Xítohó Jesucristú. ¹³Te nchòhó cùtnàhá ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha cùu-ndo datná ñáyiu ní xíhí, chi ñá túú tnàhá tnúhu-ndo ndîhi Yá Ndiöxí ní cùu, te ni ñà dáu ñáyiu isràél cúu-ndó. Te Yá Ndiöxí ní cachí-gã sá nchóó ïo váha tnàhá tnúhu-o ndîhi Xítohó Jesucristú vitna. Te ducaⁿ ñí quide-gã chi sa ní quide càhnu ín-í-gã nchaa sá cuèhé sá dúhá ñí xoo cada-o. ¹⁴Te vitna duuⁿ duuⁿ ñá túú-gã cuéchi-o ndècu núú-gã. Te nchoo ñà túú cuíní-ó càda-o nacuaá càháⁿ-gã, te cuendá xíãⁿ ío ndècuéchi-o, te vâi nacháhu-o nùú-gã ní cùu. Te vitna ñá túú-gã ni ìíⁿ cuéchi-o ndècu núú-gã, chi ñiu cuendá-áⁿ ñí xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí. ¹⁵Te sá dúcáⁿ ñí xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí, te duuⁿ duuⁿ ní dáquée tíhú-gã sácúíhna ndîhi nchaa espíritu cùndîhi-xi, te ní quendóo canúú-xi, te mee-gã ïo cùnuu-gã táxi tnuní-gã.

**Nanducu nihnu-o mee-ni sá
vâha càchí Xítohó Jesucristú**

¹⁶Te núu dava ñáyiu xicuehé ñáhã-yu xii-ndo cuendá sá ñà túú xèxi-ndo xîhi-ndo datná quidé

mèe-yu te vǎ cǎdá cuèndá-ndó, te ni vǎ cǎdá cuèndá-ndó te núu xǐcuèhé ñáhǎ-yu xii-ndo cuèndá sǎ ñà túú cǎnehe íí-ndó vico quide meé-yu núu cuiá núu cuiá, ndíhi vico quidé-yu ndi tnahá yóó, ndíhi cuèndá sǎ ñà túú cǎnehe íí-ndó ndùu ndetatú-yu. ¹⁷Te nàcuáa quidé-yu ndi tnahá òré quidé-yu nchaa vico-áⁿ, ndíhi nàcuáa quidé-yu ndi tnahá nchaa nduu cǎnehe íí-yu-áⁿ, te cada iní-ó sǎ sà quidé-yu-áⁿ dánèhé núú ñáhá-xí nàcuáa cada Xítóhó Jesucristú núu cuáháⁿ núú vèxi. ¹⁸Te vǎ quèndáá iní-ndó nì ìⁿ tnúhu cǎháⁿ ñáyiu cǎchí sǎ cuíta nihnu-ndo cuèndá sǎ ñà túú tnì-ndo tnúhu cǎháⁿ-yu, chi cǎchí-yu sǎ ìo xini ñuhu-xi cada cahnu-o nchaa cue espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiòxí, te ni yùhu ni iní-ó cǎnehe-o sǎ yǎñùhu núu-xi. Te ñáyiu-áⁿ cǎchí-yu sǎ ndàà cǎháⁿ-yu chi dàcoto ñaha saní-yu nàcuáa cǎháⁿ-yu, te ío quide cahnú-yu mèe-yu cuèndá nchaa sǎ sání ìni mèé-yu quidé-yu, te ñà túú vèdana nàndíhi nchaa sǎ quidé-yu. ¹⁹Te nchaa ñáyiu ducaⁿ xǐquide-áⁿ ñà túú tnàhá tnúhu-yu ndíhi Xítóhó Jesucristú. Te mee-gǎ cúú-gǎ Yaa cúnùu taxi tnuní ñáhá-gǎ xii nchaa nchoo ñáyiu ndècu ichi-gǎ, te chindee ñaha-gǎ xii-o ndècu-o ichi-gǎ, te mee-gǎ quidé-gǎ cúú ìⁿnuu-o ndècu-o, te ta quide-o nchaa nacuáa cuíní Yǎ Ndiòxí cuáháⁿ.

²⁰Te nchòhó cúú-ndó dàtná ñáyiu ní xíhí ndíhi Xítóhó Jesucristú cuèndá sǎ vǎ cǎnchicúⁿ nihnu-gá-ndó nàcuáa cǎháⁿ ñáyiu ñà túú ndècu ichi-gǎ. Te núu ducaⁿ

ñà, ìte ná cuèndá tníí-ní-ndó tnúhu cǎháⁿ ñáyiu-áⁿ te quide-ni-ndo datná quidé-yu? ²¹Chi ñáyiu-áⁿ cǎchí-yu sǎ ìo sǎ ni vǎ cúú tèe ndaha-o, te dava ni vǎ cúú cǎxi-o, te dava ni vǎ cúú tnì-o. ²²Te nchaa xǎⁿ, núu néhé chiùⁿ-ni-o ndíhi nihnu-xi. Te nchaa sǎ dúcáⁿ cǎháⁿ-yu-áⁿ cúú-xí mèe-ni sǎ ní cahu iní mèé nchàa ñáyiu ñuyúú-a nàcuáa cada-yu cundecú-yu. ²³Te nchaa tnúhu cǎháⁿ-yu-áⁿ sánùu sǎ cúú-xí ìⁿ tnúhu cǎháⁿ ìⁿ tée ío váha sàà díquí-xi, chi cǎchí-yu sǎ cǎdá cǎhnu-o Yǎ Ndiòxí nàcuáa véxi iní mèé-ó, te cunduu ndàhú iní-ó dico ñà túú dànehé ñáhǎ-yu nàcuáa tàú-xi cunduu. Te cǎchí tucú-yu sǎ cǎdá ùhú-ó mèe-o, chi ducaⁿ cuíní Yǎ Ndiòxí cada-o cǎchí-yu. Te nchaa xǎⁿ ñà túú vèdana chindee ñaha-xi xii-o cuendá sǎ vǎ táxí tnùní ñáhá nì ìⁿ sǎ cuèhé sǎ dúhá sàni iní-ó.

3 Te nchòhó cada iní-ndó sǎ ní xíhí-ndó ndíhi Xítóhó Jesucristú te ní ndoto-ndo ndíhi-gǎ, núu xǎⁿ tàú-ndó cǎda-ndo nchaa sǎ vǎha dàtná cuíní mèé-gǎ chi mee-gǎ núcòo-gǎ xio cùha Dútú Ndiòxí chi tnàhá-gǎ ío cúnuu-gǎ. ²Te ío cuhuⁿ iní-ndó nchàa sǎ vǎha cǎchí Xítóhó Jesucristú nduu táhú-ndó cundecu ndíhi-ndo, te vǎ cúhúⁿ ìni-ndó mèe-ni nchaa sǎ ìo ñuyúú-a. ³Te ducaⁿ cǎda-ndo chi cùu-ndo datná ñáyiu ní xíhí ndíhi Xítóhó Jesucristú, chi ñà túú-gǎ ndécú-ndó ìchi cuehé ichi duha. Te Yǎ Ndiòxí néhé cuèndá ñáhá-gǎ xii-ndo chi tnàhá tnúhu-ndo ndíhi Xítóhó Jesucristú. ⁴Te Xítóhó Jesucristú cúú-gǎ Yaa ndécú ndíhi ñaha xii-o vitna, te sǎá nduu quèe túu ndíhi

ñaha-gã xii-o àndiu, te tnàhá-ó ïo cunuu-o ndìhi-gá.

Duuⁿ duuⁿ daña-o nchàa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ó te cada-o mèe-ni sá vãha

⁵Te duuⁿ duuⁿ daña-ndo nchàa sá cuèhé sá dúhá ñùhu iní-ndó. Te nchaa nchòhó cue téé vá càháⁿ ndìhi-ndo ñãyiu ðìhí te núu ñá díú ñàdíhí-ndó cùú-yu, te ducaⁿ-ni nchàa nchohó cue ñãyiu ðìhí tucu vá càháⁿ ndìhi-ndo cuè téé te núu ñá díú yìi-ndo cuu-güedé, te nchaa-ndo vã cání-gã iní-ndó càda-ndo ni ìiⁿ sá cuèhé sá dúhá ndìhi tnaha ñãyiu-ndo. Te vá cání cuèhé cani duha-gá iní-ndó sá cúú-xí-ndó ndìhí-yu, te vá cání-gã iní-ndó ni ìiⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ni vã xíhó-ndó ìiⁿ sá ndécú ndìhi tnaha ñãyiu-ndo, chi núu ducaⁿ na càda-ndo xiho-ndo sá ndécú ndìhí-yu te ìiⁿ-ni cùu-ndo ndìhi ñãyiu chĩñuhu nchaa sá càchí-yu cùu ndiòxí te ñá ndáá sá ndiòxí cúú nchàa xíáⁿ. ⁶Te nchaa ñãyiu ducaⁿ xíquide ío dandòho ñaha Yá Ndiòxí xií-yu na sàá nduu tnúndòho tnúhu ndàhú, chi ñá túú sàndáá iní ñáhã-yu xii-gá. ⁷Te nchòhó cùnàhá ní xíndecu-ndo ìchi cuehé ichi duha, te tnàhá-ndó ní xóo cada-ndo dàtná quidé nchàa ñãyiu-áⁿ. ⁸Te vitna duuⁿ duuⁿ daña-ndo nchàa sá ná càchí tnúhu-í-a: Vá cúdeéⁿ-gã-ndó, te ni vã cùndùu líhli-gá iní-ndó, te ni vã cúú ùhú-gá iní-ndó tnàha ñãyiu-ndo, te ni vã cúcuèhé-gã-ndó-yu, te ni ìiⁿ-gá tnúhu cuèhé vá càháⁿ-ndó. ⁹Te ni vã dácuàndehnde-gã-ndó, chi nchòhó sa ní dáñá-ndó nchàa ichi cuehé ichi duha, te ñá túú-gã

sání cuèhé sání dùha iní-ndó nã cada-ndo vitna datná ní xóo cada-ndo. ¹⁰Te vitna nchòhó ní nduu-ndo ñãyiu váha, te uuⁿ-gá tá cùnnumí iní-ndó nchàa nacuaá cuíní Yá Ndiòxí cada-ndo, te ducaⁿ ta ndùcu ndee-ndo quide-ndo mee-ni sá vãha dàtná quidé mèe-gá. ¹¹Te vitna ní ngúndecu ndìhi-ndo Xítóhó Jesucristú, te vá cádá cuendá-gã-ndó ñùu cùu-ndo ñãyiu isràèl àdi ñá túú cùu-ndo, te ni vã cádá cuendá-ndó ñùu cùu-ndo ñãyiu ní ngúndecu sèñá ñiì-xi àdi ñáhá, te ni vã cádá cuendá-ndó ñùu cùu-ndo ñãyiu véxi ñúú xícá, te ni vã cádá cuendá-ndó ñùu cùu-ndo ñãyiu cùu neñúú, te ni vã cádá cuendá-ndó ñùu cùu-ndo ñãyiu ñá túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi, te ni vã cádá cuendá-ndó ñùu cùu-ndo ñãyiu dàñá queé núú chíúⁿ pàtróoⁿ-xi, chi Xítóhó Jesucristú cùnùu-gá ndécú ndìhi ñaha-gá xii-o nchàa-o.

¹²Te Yá Ndiòxí ní dáquéé ðìiⁿ ñaha-gá xii-ndo cuendá cundecu-ndo ndìhi-gá, te vitna cùu-ndo ñãyiu quide ndáá ndécú ìchi-gá. Te mee-gã ío cùu iní ñáhã-gã xii-ndo ñùu xíáⁿ tàú-ndó cùndahú iní tnàhá-ndó, te ío váha cuu iní-ndó chindee tnaha-ndo, te cuu-ndo ñãyiu ndàhú iní-xi, te ío vii ío váha cuu iní-ndó cùndecu ndìhi tnaha-ndo, te ío càhnu cunduu iní-ndó cuendá nchaa sá quidé ñàha ñãyiu xii-ndo. ¹³Te ducaⁿ cànehe-ndo tnúhu càhnu iní núú ndi mèe-ndo nacuaá ndècu-ndo ichi-gá, te cada càhnu tucu iní-ndó ñùu ná cúú sã cúmãní núú tnàhá-ndó. Te dàtná ní quide càhnu iní Xítóhó Jesucristú nchaa sá

ñà túú vǎha ní xóo cada-ndo ducaⁿ càda-ndo cada cahnu iní-ndó nchàa sá cúmǎní núú tnáhá-ndó ndècu-ndo. ¹⁴Te xìni ñuhu vihi-xi sá ío cuu iní tnáhá-ndó cùndecu-ndo, chi núu ducaⁿ na càda-ndo, te quide-ndo nchaa dava-gá sá càháⁿ-í, te ñá túú tnàhí-gá ná cúmǎní-ndó. ¹⁵Te daña-ndo sǎ Yǎ Ndiǒxí ná chindee ñaha-gá nàcuáa ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo, chi ñi cuendá-án nǐ cáháⁿ ñáhá Yǎ Ndiǒxí xii-ndo cuendá cuu ñⁿnuu-ndo ndíhi nchaa dava-gá ñáyiu ndècu ichi-gá, te ducaⁿ-ni ño ndacáⁿ táhú-ndó núú-gǎ.

¹⁶Te ío cuhuⁿ iní-ndó tnúhu Xítóhó Jesucristú, te ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa càháⁿ tnúhu-gá te ducaⁿ dànehé tnáhá-ndó. Te ío cáháⁿ dóho tnàha-ndo nacuáa cada-ndo cànchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ tnúhu-gá, te cata-ndo ndùdú ndèé núú tütú Yǎ Ndiǒxí, ndíhi nchaa dava-gá ndudú sá xìní méé-ndó xíta-ndo te nchaa xǎⁿ cata-ndo chĩñuhu-ndo Yǎ Ndiǒxí. Te òré xítá-ndó te ni yùhu ni iní-ndó ndacáⁿ táhú-ndó núú-gǎ. ¹⁷Te cuhuⁿ iní-ndó Xítóhó Jesucristú òré sání iní-ndó càda-ndo ñⁿ chiuⁿ àdi ná tnúhu cuíní-ndó càháⁿ-ndó, te ñi-ni-gá cuhuⁿ iní-ndó. Te xìni ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ndó núú Yǎ Ndiǒxí, te ñi-ni Xítóhó Jesucristú chindee ñaha-gá xii-ndo ndacáⁿ táhú-ndó núú Tǎtá-ó Dütú Ndiǒxí.

**Nàcuáa tàù ñáyiu ndècu ichi
Xítóhó Jesucristú cadá-yu
sá cúú-xí ndì meé-yu**

¹⁸Te nchaa nchòhó ñáyiu ñíhí ñáyiu ndècu yìi-xi quindáa iní-ndó yìi-ndo, chi ducaⁿ tàù-xi

cada nchaa ñáyiu ñíhí ndécú ichi Xítóhó Jesucristú. ¹⁹Te nchaa nchòhó cue téé ndècu ñadihí-xi cuu iní-ndó ñadihí-ndó, te vá cǔcuèhé-ndó-yu. ²⁰Te nchaa nchòhó ñáyiu ndècu tátá-xi ndíhi nǎná-xi quindáa iní-ndó-yu, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te ndùu vétú iní Yǎ Ndiǒxí. ²¹Te nchaa nchòhó ñáyiu cùu tátá ndíhi nǎná vá dásátú-ndó ñí cue déhe-ndo, chi núu ducaⁿ na càda-ndo te ni vǎ quíxí-gǎ iní-güexi cada-güexi sá vǎha. ²²Te nchaa nchòhó ñáyiu xìnu cuechi quindáa iní-ndó nchaa ñáyiu cùu patróóⁿ-ndó, te ni yùhu ni iní-ndó càda-ndo nchaa chiuⁿ tahú-yu cuèi òré ndécú-yu àdi òré ñá túú-yu, te ñá dǔú òré-ni ndèhé-yu cada-ndo cuendá-ni sá cuíní-ndó cùdñu-ndo núú-yu, chi cada-ndo sǎ néhé-ndó sǎ yǐñùhu núú Xítóhó Jesucristú. ²³Te nchaa chiuⁿ sani iní-ndó càda-ndo te cada-ndo ñi yuhu ni iní-ndó, te sá dúcáⁿ càda-ndo-án te cada-ndo cuendá sá xínú cuèchi-ndo núú Xítóhó Jesucristú te ñá dǔú núú ñáyiu ñuyíú-a xìnu cuechi-ndo. ²⁴Te nchòhó sa ñaha-ndo sá Xítóhó Jesucristú taxi-gá sá ndúú táhú-ndó te núu ducaⁿ na càda-ndo, chi cùu-ndo ñáyiu xìnu cuechi núú-gǎ. ²⁵Te nchaa ñáyiu quide nchaa sá cuèhé sá dúhá nàcháhu-yu núú Yǎ Ndiǒxí cuendá nchaa sá quidè-yu, te mee-gǎ vá cadá cuendá-gá cuèi náí ñáyiu cùu-yu, chi nchaá-yu nacháhu-yu nchaa sá ñà túú vǎha quidè-yu núú-gǎ.

4 Te nchaa nchòhó ñáyiu cùu patróóⁿ cuu-ndo ñáyiu váha, te cada-ndo nchaa nacuáa tàù-xi cunduu ndíhi nchaa ñáyiu xìnu

cuechi núú-ndó, te cunaha-ndo sã àndiu ndecu Yaá cúú Xítóhó-ndó tàxi tnuní ñáhá-gã xii-ndo.

²Te nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, vá dáñá ndèé-ndó cãháⁿ ndihi-ndo Yã Ndiöxí, te ío cuhuⁿ iní-ndó-gã òré cãháⁿ ndihi-ndo-gã, te òré-áⁿ ïo ndacáⁿ táhú-ndó núú-gã. ³Te cacaⁿ táhú-ndó tnàhá cuendá-ndí núú-gã cuendá sá dífú-gã ná cáda te ndacu-ndí cãháⁿ-ndí tnúhu-gá núú nchàa dava-gá ñáyiú, te ducaⁿ cãháⁿ-ndí tnúhu Xítóhó Jesucristú sá ñã túú ní xíndecu ndihi nchaa ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha, te ðiu cuendá tnúhu-áⁿ yíhì-í vecaá vitna. ⁴Te cãháⁿ ndihi-ndo Yã Ndiöxí cuendá cãháⁿ-í nàcuáa tàú-xi cunduu te tecú tnúní-yu.

⁵Te cada-ndo nchàa nacuáa tàú-xi cunduu sá cúú-xí nchàa ñáyiú ñã túú ndècu ichi-gá, te ducaⁿ-ni ïo nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa tàú-xi cunduu. ⁶Te cada cuendá-ndó sã ïo vii ío váha cunduu tnúhu cãháⁿ ndihi-ndö-yu, te cãháⁿ-ndó ìⁿ tnúhu nàcuáa cuu váha iní-yu, te ío váha cundehe-ndo nàcuáa cunduu tnúhu cúñaha-ndo xii ìⁿ ìⁿ-yu.

Tnúhu ndéé núú ñí ndihi-ná

⁷Te té Tìquicú téé ío cùu iní-ó ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú, téé-áⁿ cachí tnúhu-dé nchaa nàcuáa cùu ndecu-í. Te tnàhá-dé xínú cuèchi-dé núú Xítóhó Jesucristú te ío váha quide ndáá-dé. ⁸Te tendaha-í-dé quixi-dé cachí tnúhu-dé nchaa nàcuáa cùu ndecu-ndí iha, te taxi-dé tnúhu ndee ìní cundecu ndihi-ndo. ⁹Te

tnàhá tucu té Ònésimú téé ío cùu iní-ó ndècu ndihi-o ichi Xítóhó Jesucristú quixi ndihi-dé, te ðiu-ni téé ñuú-ndó cùu-dé te tnàhá-dé ío váha quide ndáá-dé. Te ndi ndúú-güedé cachí tnúhu-güedé nchaa nàcuáa cùu iha.

¹⁰Te té Arístarcú téé yíhì ndihi-í vecaá quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo ndihi té Măcú ñaní p̄rímú tẽ Bèé. Te sa nàha-ndo nchaa nacuáa ní cãháⁿ-í cada-ndo quèheⁿ cuendá-ndó tẽ Măcú, te núu na quixi-dé quixi coto ñaha-dě xii-ndo, te ío váha cuu iní-ndó quèheⁿ cuendá-ndó-dě. ¹¹Te tnàhá téé nàni Jesús, àdi Bustú chi úú ðiu-dé, quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo. Te cue téé-a cùu-güedé cue téé isràél ní chitnahá ñáhá-güedě xii-í cãháⁿ-ndí núú ñáyiú nàcuáa ndíhu ndaha ñaha Yá Ndiöxí xií-yu, te ni ìⁿ-gá ñáyiú isràél ñã túú quide datná quidé-güedě. Te ío váha tàxi-güedé tnúhu ndee ìní xii-í. ¹²Te tnàhá téé ñuú-ndó tẽ Ępafrás quidé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo, te cùu-dé tnàhá-dé téé xínu cuechi núú Xítóhó Jesucristú. Te ducaⁿ-ni ñè yuhu ñè iní-dé xicáⁿ táhú-dě núú Yã Ndiöxí cuendá-ndó cuendá sá cãchicúⁿ nihnu-ni-ndo ichi-gá, te ducaⁿ te ío váha tecú tnúní-ndó nchàa nacuáa cuíní Yã Ndiöxí cada-ndo, te ðiu-ni ducaⁿ cãchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo. ¹³Te yúhú cãchí tnúhu ndáá-í xii-ndo sã sũúní sàni iní-dé sá méé-ní sã váha cuu xii-ndo cundecu-ndo ndihi nchaa ñáyiú xíndecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñuú Laodiceá, ndihi nchaa ñáyiú xíndecu tucu ichi-gá ndécú ñuú Hièrapólís. ¹⁴Te

tnàhá té Lùcá téé xìní nchaa núú yǔcú sǎ quídé tǎtna quíde ndee iní ñáhá-dě xii-ndo téé ío cùu iní-ó, te tnàhá tucu té Dēmás quídé ndèe iní ñáhá-dě xii-ndo.

¹⁵Te cúñaha-ndo na càda ndee iní nchaa ñáyiú ndècu ndìhi-o ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñùú Laodiceá, ndìhi tá Mǐnfás, ndìhi nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá tàcá vehe-xi dàcuahá-yu tnúhu-gá.

¹⁶Te tutú cádǔha-í-a tendaha-ǐ quixi ndaha-ndo, te òré ná ndǐhí dàcuaha-ndo te tendaha-ndo quǐhíⁿ ndaha ñáyiú xǐndecu ichi-gá ndécú ñùú Laodiceá cuèndá dacuàhá-yu tnàhá-yu. Te òdu-ni ducaⁿ dàcuaha-ndo tutú

tendaha-ǐ quǐhíⁿ ndaha ñáyiú ñùú Laodiceá òré ná dǎndixí-yu ndaha-ndo. ¹⁷Te na càchí tnúhu-í xii-ndo nàcuáa cúñaha-ndo xii té Àrquipú, te duha cúñaha-ndo xii-dé: “Yá Ndiǒxí ní taxi-gá chìuⁿ quíde-n, te ío váha cada cuèndá-n càda-n nchaa nacuáa ní cachí-gá”, duha cúñaha-ndo xii-dé.

¹⁸Te yúhú té Pǎblú ndìhi ndaha mee-ǐ téè-í ìⁿ ũú tnúhu-a quíde ndee iní ñáhà-í xii-ndo, te cunaha-ndo sǎ yǔhú yǐhì-í vecaá. Te Yá Ndiǒxí ío na chìndee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ DÍHNA NUU NÏ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ TESÀLÓNICÁ

Té Päblú ndihi cue tée cündihi-dé
cádúha-güedé tutú quíhíⁿ ndaha
ñáyiú xĩndecu ichi Xítóhó
Jesucristú ndécú ñúú Tesàlónicá

1 Yúhú té Päblú cádúha-í tutú-a
ndihi té Silvanú, ndihi té
Timùteú cuendá daquixi-í ndaha
nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí
ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñúú
Tesàlónicá, chi cùu ìⁿnuu-ndo ndihi
Tátá-ó Dütú Ndiöxí, ndihi Xítóhó
Jesucristú. Te xicáⁿ táhú-í núú Dütú
Ndiöxí, ndihi núú Xítóhó Jesucristú
sá ïo na chĩndee chitúu ñaha-gã
xii-ndo, te ducaⁿ ndí nduú-gã
ná càda te ío váha cuu iní-ndó
cündecu-ndo.

Ñáyiú ñuú Tesàlónicá ío váha
sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí

²Te ndí tnahá òré càháⁿ ndihi-ndí
Yá Ndiöxí ndàcáⁿ táhú-ndí núú-gã
sá ïo quide váha-ndo ndècu-ndo,
te ducaⁿ xicáⁿ táhú-ndí núú-gã sá
ná còto ñaha-gã xii-ndo. ³Te ío
ndàcáⁿ táhú-ndí núú Tátá-ó Dütú
Ndiöxí sá ñi yuhu ni iní-ndó sàndáá
iní-ndó-gã, te xinu cuechi-ndo

núú-gã, te cùu iní tnahá-ndó
nàcuáa ndècu-ndo ichi-gã ñúu
xíãⁿ ío xìto tnahá-ndo. Te cùtnuní
ndáá iní-ndó sã quíxí tucu Xítóhó
Jesucristú ñúu xíãⁿ ñá túú dàña
ndeé-ndó ndètu-ndo-gã. ⁴Te nchòhó
ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítóhó
Jesucristú sa nàha-ndí sá Yá Ndiöxí
íó cùu iní ñáhá-gã xii-ndo, te
diu-gã ní càháⁿ ñáhá-gã xii-ndo
cuendá cundecu-ndo ìchi-gã. ⁵Te
cùtnàhá ní dánhé ñáhá-ndí xii-ndo
tnúhu-gã, chi ñá díú sã cúú ìní
mèé-ndí ducaⁿ ní dánhé ñáhá-ndí
xii-ndo, chi mee Espiritú Yá Ndiöxí
ní chĩndee ñàha-xi ní càháⁿ-ndí ni
yùhu ni iní-ndí tnúhu-gã núú-ndó.
Te nàha-ndo sá cùtnàhá ní xĩndecu
ndihi ñaha-ndí xii-ndo ní quide-ndí
nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí cuendá sá
cúú-xí sã váha sá cúú-xí-ndó.

⁶Te nchòhó nchìcúⁿ nihnu-ndo
quide-ndo vitna datná quidé-ndí,
chi quide váha-ndo dàtná quidé
mèe Xítóhó Jesucristú, te díí ìní
ní tñii-ndo ìchi-gã cuèi ní ndoho
ní tnahá-ndó, chi mee Espiritú-gã
ní chĩndee ñàha-xi xii-ndo. ⁷Te
sá dúcáⁿ quide váha-ndo núú Yá

Ndiöxí, xíãⁿ yínchícúⁿ nihnu ñáyiú distritú Macèdoniá, ndihi ñáyiú distritú Acáyá xĩquide váha-yu tnàhá-yu, ñáyiú xĩndecu ichi-gá. ⁸Te ñu-ndo ñi sanu ichi-ndo ñáyiú distritú Macèdoniá, ndihi ñáyiú distritú Acáyá, te ñá díú-ní ñáyiú nchaa ñuú-áⁿ chi nchaa ñáyiú dava-gá ñuú nihí-yu tnúhu sá ïo sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí. Te ñá túú-gã ná tnúhu cáháⁿ-ndí cuendá-ndó, chi ncháa-yu sa nihí-yu tnúhu sá ïo váha quide-ndo ndecu-ndo. ⁹Te mée-yu xĩcáháⁿ váha-yu cuendá-ndó sã ïo váha ní queheⁿ cuendá ñáhá-ndó xii-ndí cútnàhá ní quixi-ndí díhna nuu. Te ní dáñá-ndó nchaa sá càchí-ndó cùu ndiöxí-ndó chi ñá díú ndiöxí cúú-xí, te ní tñi-ndo ìchi Yá Ndiöxí Yaá ndécú tũu andũu chi ñu-gá cúú-gã Ndiöxí ndisa, te xĩnu cuechi-ndo núú-gã vitna, ¹⁰te ndètu-ndo quixi tucu Xítóhó Jesucristú Déhe Yá Ndiöxí Yaá ndécú àndũu, chi ñu-ni-gá ní quixi-gá ñuyúú-a ní xíhí-gá, te ní ndoto-gá ní dándótó ñàha Yá Ndiöxí xii-gá. Te ñu-ni Xítóhó Jesucristú dácãcu nihnu ñaha-gã xii-o núú ùhú núú ndàhú, chi sàndáá iní-ó-gã.

**Nàcuáa ndũu chiúⁿ ní quide
té Pãblú ñuú Tesalónica**

2 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú nàha-ndo sá ñà díú àúⁿ nã cuu ní quixi coto ñaha-ndí xii-ndo, chi ní sàndáá iní-ndó tnúhu Yá Ndiöxí. ²Te nàha-ndo sá cùtnàhá ní xĩndecu-ndí ñuú Filipú ïo ní xúhuⁿ tnúhu cuèhé tnúhu duha núú-ndí, te ní caniha-güedë xii-ndí.

Te ní ndee-ndí ní quixi-ndí ñuú-ndó, te ñá túú ní yùhú-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó, chi mee-gã ní chindee ñàha-gá xii-ndí cuèí ïo chitu ñáyiú ní cuu ùhú iní ñáhá xii-ndí. ³Te ñá túú ní dándahú ñáhá-ndí xii-ndo chi mee-ni tnúhu ndáá ní cáháⁿ-ndí núú-ndó, te ni ñà túú ni ìiⁿ tnúhu cuèhé ñúhú ìní-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núú-ndó chi sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ndí. ⁴Te mee Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá càháⁿ-ndí tnúhu-gá, te càháⁿ-ndí nàcuáa cùu iní mée-gã, chi sa nàha-gá nàcuáa càa iní-ndí, te ñá túú càháⁿ-ndí nàcuáa cùu iní ñáyiú. ⁵Te nàha-ndo sá ñà díú ìiⁿ tnúhu cudíí ìní-ndó cùndecu-ndo ichi ñuyúú ní càháⁿ-ndí núú-ndó cuendá taxi-ndo díhúⁿ. Te Yá Ndiöxí sa nàha-gá sá càháⁿ ndáá-ndí. ⁶Te ñá íiⁿ ndũu ni quide-ndí ìiⁿ sá cádá-ndí cuendá-ni sá cádá càhnu ñaha-ndo xii-ndí, àdi cada cahnu ñaha dava-gá ñáyiú, te cuèí tàú ndisa-ndí sá cádá càhnu ñaha-ndo xii-ndí ní cùu, chi chiúⁿ Xítóhó Jesucristú quidé-ndí, te dícó-ni sá nchùhú ñá túú ní cuìní-ndí sá dúcáⁿ càda-ndo. ⁷Te ïo vii ïo váha ní cáháⁿ-ndí núú-ndó, dàtná quidé ìiⁿ ñaha cuu náná vii vii càháⁿ ndihi cue déhe-aⁿ dàcuehnu ñaha-aⁿ xii-güexi. ⁸Te ducaⁿ ïo cùu iní ñáhá-ndí xii-ndo, dico ñá díú-ní sã ní cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó, chi ndéé iní-ndí taxi-ndí ní dácótó ñàha-xi, te núu dícó ní cùu-xi sá cúú, cuendá sá ïo cùu iní ñáhá-ndí xii-ndo. ⁹Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú nàha-ndo sá ïo ní quide chiúⁿ-ndí cuendá ní níhí-ndí sá

nĩ xexi-ndí. Te cuẽi nduu cuẽi niú ní quide chiúⁿ-ndí ní níhí-ndĩ sá nĩ xexi-ndí ní cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiõxí núú-ndó cuendá sá ñà túú ní cuiní-ndí chichiuⁿ ñaha-ndí xii-ndo.

¹⁰Te nchòhó ñáyiu sàndáá iní tnúhu Yá Ndiõxí xiní ndáá-ndó sã cúú-ndĩ cue téé váha te ducaⁿ sà naha Yá Ndiõxí tucu, te ní xica-ndí ichi ndáá òré ní cáháⁿ-ndí tnúhu-gá núú-ndó te ñu-ni ducaⁿ quide-ndí vitna. Te vá yõo ìⁿ cáháⁿ sá ñà túú quide ndáá-ndí ndécú-ndí.

¹¹Te ñaha tucu-ndo sá nĩ dácàháⁿ ñáhá-ndĩ xii-ndo, te ní taxi-ndí tnúhu ndee ìní xii-ndo nchàa-ndo, te dàtná quidé ìⁿ tátá ndìhi cue déhe-dé ní quide-ndí. ¹²Te ní cachí-ndí xii-ndo sã cádá ndáá-ndó cùndecu-ndo nacuaá tàú-xi cada nchaa ñáyiu tnàhá tnúhu ndìhi Yá Ndiõxí, chi mee-gã ní cáháⁿ ñáhá-gã xii-o cuendá nduu táhú-ó cùndecu-o ndìhi-gá núú ò váha càa ndecu-gá táxi tnùnì-gá.

¹³Te xíãⁿ ò ndàcáⁿ táhú-ndĩ núú Yá Ndiõxí sá nchòhó òré ní tedòho-ndo tnúhu-gá ní cáháⁿ-ndí, te ní sàndáá iní-ndó chi ní cutnùnì iní-ndó sã díú tnúhu Yá Ndiõxí cúú-xí, te ñà díú tnúhu ñáyiu ñuyú-a cùu-xi. Te ndáá sá cúú-xí ìⁿ sá ò váha sá cúú-xí nchòo cue ñáyiu ní sàndáá iní tnúhu-gá. ¹⁴Te nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, ò ní ndoho ní tnahá-ndó sã nĩ quide ñaha ñáyiu ñuú-ndó. Te nchòhó ní ndoho-ndo dàtná ní ndoho nchaa ñáyiu tàcá dácuaá tnúhu Xítóhó Jesucristú ndécú òstrítú Jùdeá, chi tnàhá-yu ò ní dándóhó ñaha ñáyiu ñuú-yu. ¹⁵Te ñu-ni ñáyiu òstrítú Jùdeá-áⁿ

nĩ sahní-yu cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiõxí ndéé sanaha. Te ñu-ni ñanì tnàhá-yu cùu cue ñáyiu ní sahnì ñaha xii Xítóhó Jesucristú, te sátá xíãⁿ te ní ngüíta-yu ní cuu úhú iní ñáhá-yu xii-ndí, núu xíãⁿ ñà túú tnàhá iní Yá Ndiõxí nchaa sá quidé-yu, te ndéé nchaa dava-gá ñanì tnàhá-yu cùu úhú iní-yu. ¹⁶Te ò chidácá nihnu ñáhá-yu xii-ndí òré cáháⁿ-ndí tnúhu Yá Ndiõxí núú ñáyiu ñà túú cùu ñáyiu isràél, te ducaⁿ quide ñáyiu-áⁿ cuendá cuiní-yu sá vã cáháⁿ-ndí tnúhu-gá, sá cádá cuendá naníhí tàhú ñáyiu ñà túú cùu ñáyiu isràél-áⁿ, te sá dúcáⁿ quidé-yu te ò ta cùu vai-gá cuéchi-yu cuáháⁿ. Te Yá Ndiõxí ò cùdéeⁿ-gã núú-yu, te tendaha-gã ìⁿ tnúndòho quixi sá cúú-xí-yu te ò ndohó-yu.

Té Páblú cuiní-dé quíngoto-dé ñáyiu xíndecu ichi Xítóhó

Jesucristú ndécú ñuú Tesalónica

¹⁷Te nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú ní quee-ndí núú-ndó, te cuẽi ní cuxica-ndĩ dico ducaⁿ-ni ñuhu iní ñáhá-ndĩ xii-ndo, te ò ñuhu iní-ndí sá quixí còto ñaha tucu-ndí xii-ndo. ¹⁸Te yúhú té Páblú ducaⁿ-ni ñuhu iní-í sá cuèdicó mèe-í quixi-í, quixi coto ñaha-í xii-ndo, dico yucu ñávaha chidácá nihnu ñaha-xi xii-í. ¹⁹Te nchoo ñáyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ndètu-ni-gá-ó quèxio-gá candeca ñaha-gã xii-o ndàa andiu cundecu-o ndìhi-gá. Te cùdíí víhí ònì-ndí sá cuendá-gá chi ní chindee ñaha-gá ní sanu ichi ñaha-ndí xii-ndo òchi-gá, te ò vài ñáyiu cáháⁿ váha-yu cuendá-ndí ná sàá

nduu quìxi tucu-gá. ²⁰Te ducaⁿ ìo vài ñáyiu cáháⁿ váha-yu cuendá-ndí cuendá sá ñí sanu ichi ñaha-ndí xii-ndo ìchi-gá, te quide váha-ndo. Te xíáⁿ ìo cùdí ìní-ndí.

3 ¹⁻²Te sa ní cunduu ñá túú-gá càháⁿ ndìhi tnàha-o, núu xíáⁿ ñá ní cùndee-gá ìní-ndí ní tendaha-ndí té Timùteú ní quixi coto ñaha-dé xii-ndo, te nchúhú ní quendóo-ndí ñuú Àtenás, chi tnàhá-dé xínú cuèchi-dé núu Yá Ndiöxí, ndìhi núu Xítóhó Jesucristú càháⁿ-dé tnúhu-gá núu ñáyiu. Te ní quixi-dé ní taxi-dé tnúhu ndee ìní xii-ndo cuendá sá ìo quindáá-ni ìní-ndó Xítóhó Jesucristú, te canchicúⁿ nihnu-ni-ndo ñí yuhu ñí ìní-ndó ìchi-gá. ³Te vá nátùhú ìní-ndó càncicúⁿ nihnu-ndo ìchi-gá sá dúhá cùu úhú ìní ñáhá ñáyiu xii-o, te nchòhó sa ñaha-ndo sá dàcuítí sá ndóhó vìhi-o cuendá-gá.

⁴Te ndéé cùtnàhá ndécú ndìhi ñaha-gá-ndí xii-ndo ñí cachí tnúhu ndáá-ndí sá ìo ndoho-o, te ducaⁿ ndisa quide-xi. ⁵Te xíáⁿ núu ñá ní cùu váha-gá ìní-í chi cuendá ñá túú-gá ní ñhì-í tnúhu nàcuáa cùu ndecu-ndo núu ní tendaha-í té Timùteú ní quixi-dé ní ndúcú tnúhu-dé núu-ndó núu ndecu-ni-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, chi ní sani ñí ní sani úú ìní-í sá cúu-xí-ndó, chi ná ndèé chidácá nihnu ñaha yùcu ñávàha xii-ndo te cuíta chiuⁿ ní quide-ndí sá cúu-xí-ndó ñí cáhàⁿ-í.

⁶Te ñáhá, chi ní ndexìo té Timùteú sá ñí quixi-dé ñuú-ndó, te ñaha-dé tnúhu ní nasáá sá ñí yuhu ñí ìní-ni-ndo sàndáá ìní-ndó Yá Ndiöxí, te cùu ìní-ndó cuè tnaha ñáyiu-ndo. Te càchí-dé sá ìo ñùhu

ìní ñáhá-ndó xii-ndí, te ìo cuíní-ndó cáháⁿ ndìhi ñaha-ndo, te ñu-ni ducaⁿ ìo cuíní nchúhú cáháⁿ ndìhi ñaha-ndí xii-ndo tucu. ⁷Te ìo ndòho-ndí chi ìo cùu úhú ìní ñáhá ñáyiu xii-ndí, dico sá ñí ñíhí-ndí tnúhu sá nchòhó ñáyiu ndecu ndìhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú ñá túú dàña ndéé-ndó sàndáá ìní-ndó Yá Ndiöxí, te xíáⁿ cúu-xí ñí tnúhu càhnu ìní ní ñíhí-ndí chi ní naníhí ndéé-ndí. ⁸Te ní nduu vétú ìní-ndí sá ñí ñíhí-ndí tnúhu ndecu-ni-ndo ichi-gá. ⁹Te òré càháⁿ ndìhi-ndí Yá Ndiöxí, te ìo ndàcáⁿ táhú-ndí núu-gá cuendá sá ñà túú dàña nihnu-ndo ichi-gá, núu xíáⁿ ìo cùdí ìní-ndí. ¹⁰Te cuèi nduu cuèi niú xìcáⁿ táhú-ndí núu Yá Ndiöxí sá méé-gá ná càda te sáá ñí nduu nàníhí tnáhá-ó cuendá danèhé ñáhá vâha-gá-ndí tnúhu-gá sá cùmání-gá xii-ndo.

¹¹Te mee Tătá-ó Dütú Ndiöxí, ndìhi Xítóhó Jesucristú chindee ñaha-gá xii-ndí te quixi-ndí quixi coto ñaha-ndí xii-ndo. ¹²Te mee Xítóhó Jesucristú ná chindee ñaha-gá xii-ndo, te ìo-gá cuita cuu ìní tnáhá-gá-ndó nàcuáa ndecu-ndo ichi-gá ndìhi nchaa dava-gá ñáyiu dàtná cúu ìní ñáhá-ndí xii-ndo. ¹³Te xìcáⁿ táhú tucu-ndí núu Tătá-ó Dütú Ndiöxí sá ñí yuhu ñí ìní-ndó càncicúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-gá, te ducaⁿ te cundáá-ndó núu-gá, te ñá túú-gá ná cumání-ndó òré ná sáa nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú ndìhi nchaa ñáyiu sa ndecu ndìhi-gá.

Nàcuáa cuíní Yá Ndiöxí cada-o

4 Te nchòhó ñáyiu ndecu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú càháⁿ

ndàhú-í nùú-ndó sã cùndèdóho-ndo na càháⁿ-í nàcuáa ndùu tnúhu càháⁿ Xítóhó Jesucristú, chi mee-gã cuiní-gá sá cáda-ndó nàcuáa ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo cuendá cuu váha iní Yá Ndiöxí nùú-ndó, te ducaⁿ-ni càda-ndo ndéé nùú cuàháⁿ nùú vëxi.

²Te nchòhó sa nàha-ndo nacuáa ní cáháⁿ-ndí nùú-ndó, chi ní cáháⁿ-ndí nàcuáa ní táuchíúⁿ Xítóhó Jesucristú te ní cachí-gá sá ³Yá Ndiöxí cuiní-gá sá cáda ndáá-ó cùndecu-o ichi-gá. Te nchoo cuè téé vá càháⁿ ndìhi-o ñáyiú dìhí te nùú ñá díú ñàdihí-ó cùú-yu, te ni cuè ñáyiú dìhí vá càháⁿ ndìhí-yu téé nùú ñá díú yí-yu cùu-güedé. ⁴Te nùú xíáⁿ nchaa nchòhó tnàha téé-í ndi dííⁿ cùndecu ñadìhí-ndó, te diu-ni ducaⁿ nchòhó cue ñáyiú dìhí tucu ndi dííⁿ cùndecu yí-ndo, te mee-ni tnúhu yíñùhu càháⁿ ndìhi tnàha-ndo.

⁵Te vá cání cuèhé cani duha iní-ndó dàtná quidé cuè ñáyiú ñá túú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí. ⁶Te ni ìíⁿ-ndo vá cání iní-ndó dandahú-ndó tnàha téé-ndo càháⁿ ndìhi-ndo ñadìhí-güedé. Te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiú dìhí tucu vá cání iní-ndó dandahú-ndó tnàha dìhí-ndó càháⁿ ndìhi-ndo yí-yu. Chi nùú ducaⁿ na càda-ndo, te Yá Ndiöxí ío dandòho ñaha-gá xii-ndo dàtná ní cachí-ndí ndéé díhna. ⁷Chi Yá Ndiöxí ní cáháⁿ ñáhá-gã xii-o cuendá sá cáda-ó mèe-ni sá vâha, te ñá díú sã cuèhé sá dúhá. ⁸Te nchaa ñáyiú na càda sáá iní-xi tnúhu càháⁿ-ndí, te quide sáá iní-yu nùú Yá Ndiöxí, chi ñá díú tnúhu téé ñuyúú-a cùu-xi, chi tnúhu Yá Ndiöxí, Yaá ní taxi Espíritú-gá ndécú ndìhi-o cuu-xi.

⁹Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, ñá túú-gã

xíní ñùhu-xi cachí tnúhu-í xii-ndo sã cúú iní tnáhá-ndó, chi Yá Ndiöxí sa ní dánèhé ñáhá-gã xii-ndo nàcuáa cuu iní tnáhá-ndó, ndìhi nàcuáa cuu iní-ndó dàva-gá tnàha ñáyiú-ndo. ¹⁰Te ducaⁿ xíquide-ndo ndìhi nchaa ñáyiú ndècu ndìhi-ndo ichi Xítóhó Jesucristú ndécú dìstrítú Macèdoniá. Te càháⁿ ndàhú-ndí nùú-ndó sã cáda ndáá-gá-ndó, te cuita cuu iní-gá-ndó cuè tnàha ñáyiú-ndo quíhíⁿ. ¹¹Te cada ndee iní-ndó cùndecu ñucaxi iní-ndó, te cuhuⁿ iní-ndó chùuⁿ mee-ndo, te xíáⁿ cada-ndo dàtná ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo. ¹²Te ducaⁿ te tnàha nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí cáháⁿ váha-yu cuendá-ndó, te ducaⁿ te ñá túú tnàhí-gá ná cùmání xii-ndo.

Nàcuáa cada-xi òré quixi tucu Xítóhó Jesucristú

¹³Te vitna na càchí tnúhu-ndí xii nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú cuendá nchaa ñáyiú sa ní xíhí, ñáyiú ní sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí cuendá sá vã ndìhú iní-ndó cuendá-yu dàtná xíquide nchaa ñáyiú ñá túú yíhi iní-xi sá quixí tucu Xítóhó Jesucristú ñuyúú-a. ¹⁴Te nchoo sàndáá iní-ó sã ní xíhí Xítóhó Jesucristú te ní ndoto-gá ní dándótó ñàha Yá Ndiöxí, te sàndáá tucu iní-ó sã dàtná ní dándótó Yá Ndiöxí Xítóhó Jesucristú, ducaⁿ dándoto-gá nchaa ñáyiú ní xíhí ñáyiú ní sàndáá iní ñáhá xii-gá.

¹⁵Te na càchí tnúhu tucu-ndí ingá tnúhu nàcuáa ní cáháⁿ Xítóhó Jesucristú, chi ní cachí-gá sá ná sáá nduu quixi tucu-gá te nchaa

ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá ndécú vívú ñuyíú-a vá códó nùú-yu núú ñáyiú ní xíhí ndaa andiú, chi jündú candeca ñaha-gă xií-yu ndaa. ¹⁶Chi Xítohó Jesucristú quee túu-gá andiú, te cana-gá nchaa ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá, te òré-áⁿ Yă Ndiòxí cada-gá te òré-áⁿ, cáháⁿ ìⁿ cútú te òré-ni-áⁿ ndoto nchaa ñáyiú ní xíhí, ñáyiú ní sándáá iní tnúhu-gá. ¹⁷Te dàtnùní nchaa nchoo ñáyiú xĩndecu vívú ñuyíú-a naníhí tnáhá-ó ndìhí-yu, te ndanchita-o ndĩhu-o xìtí vícò naníhí tnáhá-ó ndìhi Xítohó Jesucristú, te candeca ñaha-gă xii-o ndàa andiú cundecu ndìhi-o-gá ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁸Núú xíáⁿ chí cuăha tnàha tnúhu ndee iní, te vá ndìhú iní-ndó chi naníhí tàhú-ndó nũú-gă.

5 Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú ñá túú-gă xíní ñũhu-xi sá càchí tnúhu-í xii-ndo sã quíxí tùcu-gá, te ni ñà túú-gă xíní ñũhu-xi sá càchí tnúhu-í xii-ndo ñasa cada-xi òré quixi-gá. ²Chi nchòhó sa ñaha ndáá-ndó sã Xítohó Jesucristú quixi-gá nduu ñà túú yìhi iní-ó, chi dàtná quidé ìⁿ ñadúhú cada-gá òré quixi-gá, chi nduu ñà túú ñă yíhí iní-ó quixi tucu-gá. ³Te sáá nduu te cachí nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha: “Vítna ío váha cùu iní-ó ndècu-o, te ñá túú-gă ná cúmăní xii-o”, duha quesáhá-yu. Te ñáyiú-áⁿ òré ñá túú ñă yíhí iní-yu, te quèxio tnúndòhò tnúhu ndàhú sá cúú-xí-yu. Chi cada-xi dàtná quidé-xí ìⁿ ñáyiú òhí ní tnahá òré cacu déhe-xi, chi na iní-yu ní dátñhú ñáhá-xí te vá cãcu-yu núú tnúndòhó-yu, te ducaⁿ sã tnáhá-xi yáha nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá, chi na iní-yu quexio tnúndòhò sá cúú-xí-yu te vá cãcu-yu núú tnúndòhò-áⁿ. ⁴Te

nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú, ñá túú-gă ndécú-ndó ichi cuehé ichi duha, núú xíáⁿ sa yìhi-ná iní-ndó nduu quixi-gá te vá yáha-ndo dàtná yáha nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá, chi ñáyiú-áⁿ ñà túú ñă yíhí iní-yu sá quíxí-gă. Te na iní-yu quexio-gá dàtná quidé ñadúhú na iní-ó quĩhu-güedé vehe-o dùhu-güedé ducaⁿ càda-gá òré quixi-gá. ⁵Te nchoo ñà túú-gă ndécú-ó ichi cuehé ichi duha, te ichi-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ ichi nee ndècu-o ni cuu, te vitna sa ní ngúndecu-o ichi váha, te ducaⁿ chi Yá Ndiòxí ní dándíxí tũu-gá iní-ó cuendá cutnùní iní-ó ñacuáa nduu cuendá-gá. ⁶Te xini ñũhu-xi dandixi túu-o iní-ó, te cada váha-o cundecu-o ichi-gá, te vá cadá-ó dàtná quidé nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gá, chi ñáyiú-áⁿ ñà túú-gă quidé cuendá-yu te núú quide váha-yu àdi ñá túú quide váha-yu ndécú-yu. ⁷Te nchaa ñáyiú quide cuehé quidé dùha cuú-yu dàtná ìⁿ ñáyiú xidí àdi xini, chi ñá túú quide cuendá-yu ñacuáa cadá-yu ìⁿ sá vâha dàtná cuíní Yă Ndiòxí. ⁸Te nchòhó ñáyiú sa ní cutnùní iní-xi ñacuáa nduu ichi váha, dandixi túu-ndo iní-ndó cundecu-ndo, te quĩndáá ndisa iní-ndó Yă Ndiòxí, te cuu iní-ndó cuè tnaha ñáyiú-ndo te ducaⁿ te vá táxí tnùní ñáhá ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá xii-ndo. Te ío cuhuⁿ iní-ndó sã cundècu-ndo ndìhi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ⁹Chi Yá Ndiòxí ní cachí-gá sá vâ quíhíⁿ-ó núú ùhú núú ndàhú, chi mee-gă nacuaca ñaha-gă xii-o cundecu-o ndìhi-gá, chi ní sándáá iní-ó Xítohó Jesucristú. ¹⁰Te mee Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá sá cuendá nchaa yícá cuèchi-o, te ní ndoto-gá cuendá nduu táhú-ó cundecu-o ndìhi-gá andiú na sàá nduu

cuéi sa ní xíhí-ó, àdi vátá cùú-gá-ó.

¹¹Núu xíáⁿ chí cuǎha tnàha tnúhu ndee ìní, te chindee tnàha-ndo cundecu-ndo ichi-gá dàtná tá quide-ndo véxi.

Té Páblú dáquini sàhú-dé ñáyiu ndècu ichi Xítóhó Jesucristú

¹²Te nchòhò ñáyiu ndècu ndìhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú, càháⁿ ndàhú-ndí núú-ndó sǎ cànèhe-ndo sá yíñùhu núú cuè téè cùnùu xinu cuechi núú Yǎ Ndiòxí, cue téè dànehé ñáhá xii-ndo nacuaá cundecu-ndo ìchi-gá. ¹³Te càháⁿ váha-ndo ndìhi-güedé, te cuu iní-ndó-güedé, chi nàha-ndo sá chíúⁿ Yǎ Ndiòxí quidé-güedé. Te cundecu ndìhi váha tnàha-ndo nchaa-ndo.

¹⁴Te càháⁿ ndàhú tucu-ndí núú-ndó sǎ càháⁿ-ndó dõho nchaa ñáyiu ñá túú cuini cada chùⁿ, te ducaⁿ cuǎñaha-ndo tnúhu ndee ìní xii nchaa ñáyiu quèyuhu iní-xi canchicúⁿ nihnu ichi-gá, te chindee tucu-ndo nchaa ñáyiu vátá ngùnu ichi váha-gá, te cunduu càhnu iní-ndó nùú-yu nchaá-yu.

¹⁵Te cada ndee ìní-ndó te núu ndècu tnaha ñáyiu-ndo cùú úhú iní ñáhǎ-yu xii-ndo, te vá tnàhá-ni-ndo cùú úhú iní-ndó-yu. Te mee-ni sǎ váha cada-ndo sǎ cúú-xí nchaa tnaha ñáyiu-ndo.

¹⁶Te nchaa nduu ío cudí iní-ndó cundecu-ndo. ¹⁷Te ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu càháⁿ ndìhi-ndo Yǎ Ndiòxí. ¹⁸Te ndacáⁿ táhú-ndó nùú-gǎ te núu nándi cùú sá yǎha-ndo ndècu-ndo, chi ducaⁿ cuini-gá cada-o, te diu ducaⁿ ndùu tnúhu càháⁿ Xítóhó Jesucristú.

¹⁹Te vá quèhndé nihnu-ndo chùⁿ quide Espiritú Yǎ Ndiòxí iní-ndó.

²⁰Te vá cádá sǎá iní-ndó nùú cuè téè càháⁿ tnúhu Yǎ Ndiòxí nàcuáa dàcahu iní ñáhá-gǎ xii-güedé. ²¹Te cada cuendá váha-ndo nàcuáa càháⁿ-güedé, te tnií-ndo nchaa tnúhu váha càháⁿ-güedé. ²²Te dañà-ndo nchaa ichi cuehé ichi duha.

²³Te mee Yǎ Ndiòxí quidé-gǎ ío váha cùú iní-ó ndècu-o ichi-gá. Te xicáⁿ táhú-í núú-gǎ sá ná càda íí ñáhá-gǎ xii-ndo, te na còto ñaha-gǎ xii-ndo ndìhi iní-ndó cuendá sá vǎ cádá-gǎ-ndó nì ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá, te diu-ni ducaⁿ na càda-gá sá cúú-xí-ndó ndéé ná sǎá nduu quèxi tucu Xítóhó Jesucristú ñuyúú-a.

²⁴Chi Yǎ Ndiòxí Yaá ní càháⁿ ñáhá xii-o cada-gá nàcuáa ní càháⁿ-gǎ, te chindee ñàha-gǎ xii-ndo.

Té Páblú quidé ndèe iní-dé ñáyiu xíndecu ichi Xítóhó Jesucristú ndécú ñùú Tesalónica

²⁵Te nchòhò ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, cácaⁿ táhú-ndó nùú Yǎ Ndiòxí sá ná chindee ñaha-gǎ xii-ndí.

²⁶Te cúñaha-ndo xii nchaa ñáyiu ndècu ndìhi-o ichi Xítóhó Jesucristú sá nì yuhu nì iní-ndí quidé ndèe iní ñáhá-ndí xii-ndo ndìhí-yu.

²⁷Te vitna mee Yǎ Ndiòxí ndéhe-gǎ sá càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sǎ dácuaàha-ndo tutú-a núu nchaa ñáyiu ndècu ndìhi-o ichi-gá.

²⁸Te Xítóhó Jesucristú ío na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nùú cuaháⁿ núu véxi. Te ducaⁿ na cunduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PĀBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA ÑÁYIU ÑUÚ TESÀLÓNICÁ

Té Pāblú ndihi cue tée cùndihi-dé
cádúha-güedé tutú quíhíⁿ ndaha
ñáyiú xĩndecu ichi Xítohó
Jesucristú ndécú ñúú Tesàlónicá

1 Yúhú té Pāblú cádúha-í tutú-a
ndihi té Silvanú, ndihi té
Timùteú cuendá daquixi-í ndaha
nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí
ichi Xítohó Jesucristú ndécú ñúú
Tesàlónicá, chi tnàhá tnúhu-ndo
ndihi Tátá-ó Dütú Ndiöxí, ndihi
Xítohó Jesucristú. ²Te xicáⁿ táhú-ndí
núú Dütú Ndiöxí, ndihi núú Xítohó
Jesucristú sá ná chĩndee chitúu
ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ndí
nduú-gá ná cádá te ío váha cuu
iní-ndó cùndecu-ndo.

Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuéchi
nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé
ichi duha na sàá nduu quixi
tucu Xítohó Jesucristú

³Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-ndí
ichi Xítohó Jesucristú, càchí tnúhu-í
xii-ndo sã cúnàha-ndo sá ñà túú
dãña ndee-ndí ndácáⁿ táhú-ndí núú
Yá Ndiöxí cuendá-ndó, chi dacuitíí
dúcaⁿ taú-xi cunduu chi ío-gá

tá sàndáá iní-ndó-gã cuáháⁿ, te
ducaⁿ ùuⁿ-gá tá cùu iní tnàhá-ndó
nàcuáa ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí.
⁴Núu xíãⁿ nchúhú ío váha càháⁿ-ndí
cuendá-ndó núú nchàa ñáyiú
sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí nchaa
núú tàcá-yu dàcuahá-yu tnúhu-gá,
chi ío sàndáá iní-ndó-gã, te ñà túú
dãña ndee-ndó nchícúⁿ nihnu-ndo
ichi-gá, te quide cahnu-ni iní-ndó
cuèi nándí sá yãha-ndo ndècu-ndo
ichi-gá. ⁵Te sá dúcáⁿ quide
váha-ndo ndècu-ndo xíãⁿ cùtnùní
nàcuáa cada ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo
na sàá nduu, chi nduu táhú-ndó
cùndecu-ndo núú táxí tnùní-gá, te
ducaⁿ càda-gá chi cùu-gá Yaá quidé
ndáá cuiti. Te vitna ndòho-ndo
nacuáa ndíhu ndaha-gã dava-gá
ñáyiú.

⁶Te Yá Ndiöxí ío váha ndáá
quidé-gã, chi mee-gã nachinaa-gá
nchaa sá quidé ñàha ñáyiú cùu úhú
iní ñáhá xii-ndo, ⁷te nchoo ñáyiú
ndòho cuendá Xítohó Jesucristú
nucúndecu váha-o na sàá nduu
núú túu-gá andíu, te tnàhá cue
espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí
cúuⁿ ndihi-gá, te cue espíritú-áiⁿ

quidé-xí nchàa núu chiùⁿ tahu-gá. Te òré nuu túu-gá andiù ndìhi cue espíritú-áⁿ, te ío dátásaⁿ-xi andiù. ⁸Te dandòho-gá nchaa ñáyiù ñá túú tnàhá tnúhu ndìhi Yá Ndiòxí, ñáyiù ñá túú sàndáá iní tnúhu Xítóhó Jesucristú tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-yu. ⁹Te nchaa ñáyiù-áⁿ ío dandòho ñaha-gá xií-yu, chi ndohó-yu ni caa ni quíhíⁿ, te vá cundècú-yu núú ío váha càa ndecu-gá táxi tnùnì-gá. ¹⁰Te ducaⁿ càda ñaha-gá xií-yu na sàá nduu, te dàvá-áⁿ ío cada càhnu ñaha nchaa ñáyiù sàndáá iní ñáhá xii-gá. Te tnàhá nchaa nchòhó ñáyiù ní sàndáá iní tnúhu ní càháⁿ-ndí ducaⁿ càda-ndo, te nchaa-o ío cuñúhu-o-gá dàvá-áⁿ.

¹¹Te cuèndá xiáⁿ núu ío xìcáⁿ táhú-ndí núú Dütú Ndiòxí sá ná chìndee ñaha-gá xii-ndo cundecu váha-ndo ìchi-gá dàtná cuìnì mée-gá cundecu nchaa ñáyiù ní càháⁿ-gá cundecu ndìhi-gá. Te xìcáⁿ táhú tucu-ndí núu-gá sá ío na chìndee ñaha-gá xii-ndo càda-ndo nchaa sá vâha sàni iní-ndó, ndìhi cuèndá chiùⁿ quide-ndo cuendá-gá, te ducaⁿ chi sàndáá iní-ndó-gá. ¹²Te núu ducaⁿ na càda-ndo, te càháⁿ váha ñáyiù cuèndá Xítóhó Jesucristú, te tnàhá-ni nchòhó càháⁿ váha-yu cuèndá-ndó, chi mee Yá Ndiòxí ndìhi Xítóhó Jesucristú cundàhú iní ñáhá-gá chìndèe ñaha-gá xii-ndo.

Tée quixi dandàhú ñáyiù

2 Te nchòhó ñáyiù ndècu ndìhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú càchí tnúhu-ndí xii-ndo nàcuáa cada-xi nduu na quixi

tucu-gá, chi quixi-gá nacuaca ñaha-gá xii-o, núu xiáⁿ càháⁿ-ndí dóho-ndo. ²Te ñá dífú sá ífⁿ tnúhu tecú dóho-ndo te ngúíta-ndo càni ífⁿ cani úú iní-ndó, te ni vâ yùhú-ndó te núu véxi ífⁿ tée càchí-dé sá càháⁿ-dé tnúhu Yá Ndiòxí, te càchí-dé sá sà véxi Xítóhó Jesucristú, te vá quèndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ-dé chi ñá ndàá, àdi véxi ífⁿ tée nèhe ífⁿ tutú núu-ndó te càchí-dé sá yùhú ní tendaha-í véxi, te núú tütù-áⁿ càháⁿ-xi sá sà véxi Xítóhó Jesucristú, te ñi-ni vá quèndáá iní-ndó nàcuáa càháⁿ-xi, te ndèda-ni càa ñáyiù càháⁿ-yu dàvá-áⁿ sá sà véxi-gá dico vá quèndáá tnàhí iní-ndó. ³Núu xiáⁿ dátùha ñaha-í xii-ndo cuèndá sá vâ dàñá tnàhí-ndo mèe-ndo dandahú ñáhá ñáyiù. Chi cùmání-gá sàá nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú, te ngúíta nchaa ñáyiù cuu úhú iní-yu Yá Ndiòxí, te dàvá-áⁿ quini-yu ífⁿ tée xìdó quidé nchaa sá cuèhé sá dúhá, te tée-áⁿ quíhíⁿ-dé núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhíⁿ. ⁴Te ñi-ni tée-áⁿ vâ ndèe iní-dé nchaa sá càchí ñáyiù cùu ndiòxí-yu ndìhi nchaa dava-gá sá quidé càhnú-yu, te cachí-dé sá ío cùnuu-dé, te quíhu-dé ndéé xití veñúhu núú ndécú cuè ñáyiù chìñuhu ñaha xii Yá Ndiòxí coo-dé, te cùñaha-dé xií-yu sá cúú-dé Yá Ndiòxí.

⁵Te dandàcu iní-ndó chi nchaa tnúhu-a sa ní cachí tnúhu-í xii-ndo cùtnàhá ní xìndecu ndìhi ñaha-í. ⁶Te nchòhó sa cùtnuní iní-ndó ñá cúú sá ngání ñaha xii tée-áⁿ núu ñá túú-dé vitna, dico na sàá nduu tàù-xi queue-dé caca cuu-dé te dàvá-áⁿ quini ñáhá nchaa ñáyiù.

⁷Te ío titní núú sǎ cuèhé sá dúhá quide yucu ñávǎha ðicó-ni sá vǎtǎ quíní-gǎ ñáyíu, dico ndècu ííⁿ sá ñǎ dáǎǎ càda-xi nchaandi túhú nàcuáa càchí iní-xi, dico sáá nduu xòcuíñí sá ñǎ dáǎǎ-ǎⁿ te dǎvǎ-ǎⁿ cada-xi nchaa nàcuáa càchí iní-xi. ⁸Te sáá nduu quíní-yu tée quide nchaa sá cuèhé sá dúhá-ǎⁿ ñuyíú-a. Te òré ná quíxi túu Xítóhó Jesucristú, te mee-ni sǎ dátǎsaⁿ-xi, ndíhi yóco yuhu-gǎ cuú tée-ǎⁿ. ⁹Te sácuíhnǎ tendaha-xi tée-ǎⁿ quixi-dé, te cuǎñaha-xi tnúhu ndee ínì cada-dé nándí sá cáda-dé. Te cada-dé sá ñǎ túú tnǎhí ndàcu ni ííⁿ ñáyíu ñuyíú-a cadá-yu, dico mee-ni dàndahú ñáhǎ-dé xíí-yu caca cuu-dé. ¹⁰Te nchaa núú sǎ cuèhé sá dúhá càda-dé dandàhú-dé nchaa ñáyíu sa ñùhu ichi cuáhǎⁿ núú ùhú núú ndàhú, chi ñǎ túú ní cuíní-yu quíndǎá iní-yu tnúhu ndǎá tnúhu Yǎ Ndiòxí cuèndǎ naníhí tàhú-yu. ¹¹Te sá dúcǎⁿ ñǎ túú ní cuíní-yu quíndǎá iní-yu tnúhu ndǎá, núu xǎǎⁿ daña Yǎ Ndiòxí dacàhǎⁿ yucu ñǎvǎha iní-yu quíndǎá iní-yu nchaa tnúhu ndehnde ¹²cuèndǎ cuíta nihnú-yu, te ducaⁿ yǎha-yu chi ñǎ túú sàndǎá iní-yu tnúhu ndǎá càhǎⁿ Yǎ Ndiòxí, chi mee-ni nchaa sá cuèhé sá dúhá cùdíí iní-yu quidé-yu, te cuíta nihnú-yu chi ducaⁿ ñí cachí Yǎ Ndiòxí cunduu.

Ñáyíu ní cachí Yǎ Ndiòxí naníhí tàhú

¹³Te nchòhó ñáyíu ndècu ndíhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú, ñáyíu ío cùu iní-gǎ càchí tnúhu-ndí xii-ndo sǎ ñǎ túú dàña ndee-ndí ndàcǎⁿ táhú-ndí núú Yǎ Ndiòxí cuèndǎ-ndó, chi ducaⁿ tàù-xi cunduu, chi Yǎ Ndiòxí

ní cachí-gǎ ndéé cùtnàhǎ vátǎ ngǎva-gǎ ñuyíú sǎ naníhí tàhú-ndó, te ðíu Espíritú-gǎ dácàhǎⁿ-xi iní-ndó ndècu yíñuhu-ndo núú-gǎ, te sàndǎá iní-ndó tnúhu ndǎá càhǎⁿ-gǎ núu xǎǎⁿ ní naníhí tàhú-ndó. ¹⁴Chi cuèndǎ tnǎhí-a ní càhǎⁿ ñáhǎ Yǎ Ndiòxí xii-ndo, te ducaⁿ ñí naníhí tàhú-ndó chi ní sàndǎá iní-ndó tnúhu Xítóhó Jesucristú ní càhǎⁿ-ndí núú-ndó, te sáá nduu te cundecu-ndo tnǎhǎ-ndó núú ío vǎha càa ní nduu táhú Xítóhó Jesucristú ndécú-gǎ.

¹⁵Núu xǎǎⁿ nchòhó ñáyíu ndècu ndíhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú ío càhǎⁿ-ndí dóho-ndo sǎ vǎ dáǎǎ nihnu-ndo ichi-gǎ, te ní vǎ nàcuànaa-ndo nchaa tnúhu ní càhǎⁿ-ndí núú-ndó cùtnàhǎ ní xíndecu ndíhi ñaha-ndí xii-ndo, te ðíu-ni ducaⁿ càda-ndo nchaa tnúhu tèndaha-ndí véxi. ¹⁶⁻¹⁷Te xìcǎⁿ táhú-ndí núú-gǎ sá ná dàcàhǎⁿ-gǎ iní-ndó cùndecu-ni-ndo ichi-gǎ, te ducaⁿ ío na chìndee ñaha-gǎ xii-ndo càhǎⁿ-ndó mèe-ni tnúhu vǎha, te cada vǎha-ndo cùndecu-ndo nacuáa cuu vǎha iní-gǎ, chi mee Dütú Ndiòxí ío cùu iní ñáhǎ-gǎ xii-o, te ðíu-gǎ ní taxi-gǎ tnúhu ndee ínì cundecu ndíhi-o ñí caa ní quíhíⁿ, te ní cachí tnúhu tucu-gǎ íngǎ tnúhu vǎha sá cùndètu-o Xítóhó Jesucristú.

Cáhǎⁿ ndíhi-ndo Yǎ Ndiòxí cuèndǎ-ndí

3 Te nchòhó ñáyíu ndècu ndíhi-ndí ichi Xítóhó Jesucristú, ndéé núú ndíhí-ñǎ càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ càhǎⁿ ndíhi-ndo Yǎ Ndiòxí cuèndǎ-ndí cuèndǎ sǎ

ná chìndee ñaha-gá xii-ndí, te ducaⁿ ndíhi-ni cuténuu tnúhu Xítóhó Jesucristú nchaa xichi, te cudíí iní-yu tnúhu-gá dàtná quidé nchòhó. ²Te cáháⁿ ndíhi tucu-ndo Yă Ndiöxí cuendá sá ná còto ñaha-gá xii-ndí, te ñá túú nă cada ñaha ñăyiu cuihna iní-xi ndècu ichi cuehé ichi duha xii-ndí, chi ñá ncháá-yu sàndáá iní-yu tnúhu-gá. ³Dico Xítóhó Jesucristú quidé-gă nchaa sá cáháⁿ-gá, te diu-gá cada te nchòhó cundecu-ni-ndo ichi-gá, te coto ñaha-gă xii-ndo cuendá sá ñá túú nă cada ñaha yùcu ñăvăha. ⁴Te Xítóhó Jesucristú quidé-gă cùtnùní iní-ndí sá nchòhó quidé-ndó nchàa nacúáa ní dănèhé ñáhá-ndí xii-ndo, te diu-ni ducaⁿ càda-ndo cundecu-ndo. ⁵Te xicáⁿ táhú-ndí núú Yă Ndiöxí sá ná chìndee ñaha-gá xii-ndo cùu iní-ndó-gă, te diu-ni-gá ná chìndee ñaha-gá xii-ndo cùnduu cahnu iní-ndó, chi Xítóhó Jesucristú ducaⁿ ïo cāhnu iní-gá.

Tàú-ó càda chiuⁿ-o

⁶Te nchòhó ñăyiu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, cáháⁿ-í dóho-ndo să méé-gă cuiní-gá sá vă ñíhí tnáhá-gă-ndó ndíhi ndéda-ni càa ñăyiu cāchí sá sàndáá iní tnúhu-gá, ñăyiu ñá túú cuiní cada chiuⁿ, chi ñăyiu ducaⁿ xíquide ñá túú cuiní-yu tñí-yu tnúhu sá ñí dănèhé ñáhá-ndí xii-ndo. ⁷Te nchòhó sa xìní-ndó nàcuáa cada-ndo cùndecu-ndo canchicúⁿ nihnu-ndo nàcuáa quide-ndí. Te cùtnàhá ní xíndecu ndíhi ñaha-ndí xii-ndo chi ni ìiⁿ nduu ñá túú ní tùhío-ndí. ⁸Te ni ñà

túú dícó ducaⁿ ni quèheⁿ-ndí sá ndécú ndíhi ñăyiu caxi-ndí àdi canehe-ndí, chi cuèi nduu cuèi niú ío ní quide chiuⁿ-ndí ní níhí-ndí díhúⁿ ñí saaⁿ-ndí nchaa sá ñí nàndíhi-ndí cuendá sá ñà túú ní cuiní-ndí chichiuⁿ ñaha-ndí xii-ndo. ⁹Te cuèi tàú ndisa-ndí cachí tnúhu-ndí xii-ndo să chíndèe ñaha-ndo xii-ndí ní cùu, dico ní quide chiuⁿ-ndí cuendá ní cuiní-ndí danèhé ñáhá-ndí xii-ndo nàcuáa cada-ndo cùndecu-ndo. ¹⁰Te cùtnàhá ní xíndecu ndíhi ñaha-ndí xii-ndo ñí cachí-ndí sá ncháá ñăyiu ñá túú cuiní cada chiuⁿ te vă cuăha-ndö-yu sá cāxí-yu. ¹¹Te vitna ñíhí-ndí tnúhu sá ío dava nchòhó ñá túú tnàhí quide chiuⁿ-ndo, chi àúⁿ nă cuu ndí cuu ndí cuu-ni-ndo núú ndécú dāva-gă tnàha ñăyiu-ndo. ¹²Te yúhú cáháⁿ-í dóho nchaa nchòhó ñăyiu ducaⁿ ñà túú cuiní cada chiuⁿ sá cādá chiuⁿ-ndo cuendá níhí-ndó nchàa sá còhó să cāxí-ndó, te duha cáháⁿ-í dóho-ndo, chi ducaⁿ cuiní Xítóhó Jesucristú Yaá táxí tnùní ñáhá xii-o cada-ndo, te òré cada chiuⁿ-ndo te vă ïo cada dusaⁿ-ndo.

¹³Te nchòhó ñăyiu ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, vă dāná ndèe-ndó càda-ndo mee-ni sá văha. ¹⁴Te núú ìiⁿ ñăyiu ndècu ndíhi-ndo ñá túú cuiní-yu tñí-yu tnúhu cáháⁿ-ndí núú tütú-a, te cundehe-ni-ndo nūu ndéda càa-yu, te vă ñíhí tnáhá-gă-ndó ndíhí-yu cuendá sá ná cùcahaⁿ núú-yu, ¹⁵dico vă cúú ũhú iní-ndö-yu, chi cáháⁿ-ndó dōho-yu cada-ndo să ndécú-ndó ichi Xítóhó Jesucristú ndíhí-yu.

Tnúhu ndéé núú nǐ ndihi-ná

¹⁶Te mee Xǐtohó Jesucristú ío váha cùu iní-gá ndécú-gǎ, te xìcáⁿ táhù-í núú-gǎ sá méé-gǎ ná cádá te ío váha cuu iní-ndó tnàhá-ndó cùndecu-ndo cuéi nása-gá ná cùndecu-ndo. Te mee-gǎ ná cùndecu ndihi ñaha-gá xii-ndo nchàa-ndo.

¹⁷Te vitna yúhú té Pǎblú tée-í tnúhu-a quìde ndee iní ñáhà-í xii-ndo, te diu-ni duha càa nchaa letrá-í nchaa núú tútú cádǔha-í.

¹⁸Te xìcáⁿ táhù-í núú Xǐtohó Jesucristú sá ìo na chìndee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ DÍHNA NUU NĬ CADÚHA TÉ PĀBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA TÉ TIMÙTEÚ

Té Pāblú cādūha-dé tutú quíhíⁿ ndaha té Timùteú

1 Yúhú té Pāblú ní tendaha ñàha Yá Ndiöxí cāháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucrístú núú ñáyiú chi ducaⁿ nĭ cachí Yă Ndiöxí cunduu, te diu-gá cúú-gă Yaá ní dácăcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te tnàhá Xítóhó Jesucrístú ducaⁿ nĭ cachí-gá sá cāháⁿ-í tnúhu-gá, te diu-gá ní taxi-gá tnúhu ndee iní xii-o să cùndecu-o ndihí-gá ni caa ni quíhíⁿ. ²Te yòhó té Timùteú cúú-n ìⁿ tée ní sanu ichi ndisa-í ichi Xítóhó Jesucrístú chi ío váha ní sándáá iní-n-gă. Te cādúha-í ìⁿ tutú daquixi-í ndaha-n. Te xicáⁿ táhù-í núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí ndihí núú Xítóhó Jesucrístú sá ío na chindee chitúú ñaha-gă xii-n, te ducaⁿ ndĭ nduú-gá ná cádá te ío váha cuu iní-n cùndecu-n.

Cuendá nchaa ñáyiú dāndahú tnàha ñáyiú-xi

³Te nàha-n nacuáa ní cāháⁿ-í cúnàhá ní quee-í ñuú Éfesú véxi-í distritú Macèdoniá, chi ní cachí-í sá quéndoo-n ñuú-áⁿ cāháⁿ-n dōho nchaa ñáyiú dāndahú ñáhá cāhí

sá cāháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá sá cāháⁿ-yu tnúhu-gá, te diu-ni ducaⁿ cāháⁿ-í vitna cada-n cùndecu-n. ⁴Te cúñaha-n xii-yu sá vă cádá cuendá-yu nchaa cuendú nihí-yu năcuáa ní xóo cada ñáyiú ní xindecu ndéé sanaha, te nchaa cuendú-áⁿ dicó chinàá ñáhá-xí chi ñá túú vĕdana nāndíhi-xi, te ni ñà túú chindee ñaha-xi cada-o nacuáa cuiní Yă Ndiöxí, chi mee-ni să quindáá iní-ó-gă quidé-xí quide-o nchaa nacuáa cuiní-gá.

⁵Te duha cāháⁿ-í cúñaha-n xii-yu cuendá sá ná cùu iní-yu tnàha ñáyiú-yu, te xini ñuhu-xi nduu ndoo nduu nine iní-yu, te cunduu váha iní-yu, te quindáá iní-yu Yá Ndiöxí, te vá cání ìⁿ cani úú iní-yu, te núu ducaⁿ na cādá-yu te cuu iní ndisá-yu nchaa tnàha ñáyiú-yu.

⁶Chi dava ñáyiú ñá túú-gă quidé-yu nchaa năcuáa cāháⁿ-í-a, chi mee-nă nchaa cuendá sá ñá túú vĕdana nāndíhi xicāháⁿ-yu. ⁷Te cuiní-yu cāháⁿ-yu nchaa tnúhu ní cāháⁿ ndíi Moisés dico ñá ndăcŭ-yu, chi cuéi ni yùhu ni iní-yu cāháⁿ-yu dico ñá tècú tnùní-yu năcuáa ní cāháⁿ ndíi, te ni tnúhu cāháⁿ mée-yu ñá cùtnùní iní-yu năcuáa nduu-xi.

⁸Te sa nàha-o sá ncháá tñuhu ní cáháⁿ ndíi Moisés váha, te núu na tècú tñuní-ó nã cuendá ducaⁿ nĩ ngúndecu nchaa tñuhu-áⁿ. ⁹Te cùtnuní iní-ó sã ñà díú sã cúú-xí nchàa ñáyiú quide váha ndècu ñuyíú-a ni ngúndecu nchaa tñuhu-áⁿ, chi ní ngúndecu-xi sá cúú-xí nchàa ñáyiú ñá túú quide váha, ndihi cuendá nchaa ñáyiú ío sàà iní-xi, ndihi cuendá nchaa ñáyiú quide cuehé quidé dùha, ndihi cuendá nchaa ñáyiú ío ndècu cuéchi-xi, ndihi cuendá nchaa ñáyiú ñá túú nèhe védana sá yíñùhu núú Yã Ndiöxí, ndihi cuendá nchaa ñáyiú ñá túú càháⁿ váha cuendá ichi Yá Ndiöxí, ndihi cuendá nchaa ñáyiú sàhni tátá-xi ndihi nãná-xi, ndihi cuendá nchaa dava-gá ñáyiú sàhni tnaaha, ¹⁰ndihi cuendá nchaa cue tée càháⁿ ndihi ñáyiú ðíhí te ñá díú ñàðíhí-güedé cúú-yu, ndihi cuendá tucu nchaa ñáyiú ðíhí càháⁿ ndihi cue tée te ñá díú yì-yu cùu-güedé, ndihi cuendá nchaa cue tée càháⁿ ndihi tnaaha ndi mee tée-xi, ndihi cuendá nchaa ñáyiú chiváha tnaaha ñáyiú-xi cuendá sá cuiní-yu níhí-yu díhúⁿ, ndihi cuendá nchaa ñáyiú ndehnde, ndihi cuendá nchaa ñáyiú càcunehe ndéé Yã Ndiöxí cuendá cuiní-yu cutnùní iní tnaaha ñáyiú-yu sá càháⁿ ndáá-yu, te ñá ndáá sá càháⁿ ndáá-yu, ndihi cuendá nchaa ñáyiú quide nchaa dava-gá sá ñà túú tàuchiúⁿ Yá Ndiöxí cadá-yu. Cuendá nchaa ñáyiú ducaⁿ xíquide ní ngúndecu nchaa tñuhu-áⁿ. ¹¹Te nchaa tñuhu-áⁿ ìiⁿ-ni cùu-xi ndihi nchaa tñuhu sá nĩ cachí Yã Ndiöxí cáháⁿ-í, te tñuhu-áⁿ cúú-xí tñuhu váha vihi, chi mee-gã ío váha iní-gá.

**Té Pãblú ndàcáⁿ táhú-dë
núú Yã Ndiöxí sá nĩ cundàhú
iní ñáhá-gã xii-dé**

¹²Te Xítoho Jesucristú ní cutnùní iní-gá sá cadá ndáá-í cada-í nchaa chiúⁿ tahu-gá. Te ndàcáⁿ táhú-í núú-gã sá nĩ taxi-gá chiúⁿ-gá quidè-í, te ío chindee ñaha-gá xii-í. ¹³Te ní taxi-gá chiúⁿ-gá quidè-í cuèi ní xóo cáháⁿ cuèhé-í cuendá-gá, te cuèi ní xóo cúú cuèhé cúú duha-í nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá, te cuèi nándi-gá sá nĩ xóo cada-í-yu dico ní cundàhú iní ñáhá Yã Ndiöxí xii-í, chi vátá quindáá-gá iní-í Xítoho Jesucristú cùtnàhá ducaⁿ nĩ xóo cada-í, te ni ñã cùtnùní iní-í nchaa sá quidè-í ní cùu, te cuèi ducaⁿ nĩ xóo cada-í, ¹⁴dico Yá Ndiöxí ío ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-í te chindee ñaha-gá. Te mee Xítoho Jesucristú chindèe ñaha-gá xii-í sàndáá iní-í-gá, te cùu iní-í nchaa tnaaha ñáyiú-í.

¹⁵Te nihí-ó tñuhu sá Xítoho Jesucristú ní quixi-gá ñuyíú-a cuendá sá dácäcu nihnu-gá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha. Te tñuhu-áⁿ cúú-xí ìiⁿ tñuhu ndáá, te xini ñuhu-xi quindáá iní nchaa nchoo ñáyiú ndècu ñuyíú-a. Te yúhú cùu-í téé ío-gá ndécú cuèchi-xi núú Yã Ndiöxí ní cùu. ¹⁶Te Yá Ndiöxí ní cundàhú iní ñáhá-gã ní dácäcu nihnu ñaha-gã xii yúhú téé xidó ndécú cuèchi-xi ni cùu, cuendá cutnùní iní nchaa ñáyiú sá Xítoho Jesucristú ío càhnu iní-gá. Te sá dúcáⁿ nĩ quide ñaha-gã xii-í, te xíáⁿ cutnùní iní-yu sá nñu na quindáá iní ñáhá-yu xii-gá te cundecú-yu ndihi-gá ni caa ni

quíhíⁿ. ¹⁷Te nchaa-o chí ná càchí-ó sǎ ío càhnu cuu Yá Ndiöxí, te canehe-o sǎ yíñùhu núú-gǎ ní caa ní quíhíⁿ, chí mee-gǎ cúú-gǎ Yá táxí tñùní nchaa nduu nchaa quíú. Te cùu-gá ííⁿ Yáá ñá túú xìní núú-ó, te ííⁿdíi díí-ni-gǎ ío ndècu ndíhi-gá nchaa sá xìní tñùní-gá.

¹⁸Te yòhó té Timùteú té cùu datná ííⁿ déhe mee-í sa nàha-n nacuáa ní cáháⁿ dava-gá cue té cǎháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí cuendá-n, te diu-ni ducaⁿ cǎháⁿ-ú tucu, te cada-n nchàa nacuáa cǎháⁿ tñúhu-áⁿ chí diu nchaa tñúhu-áⁿ canu ichi ñaha-xi xì-n cada-n nchaa nacuáa cuíní Yá Ndiöxí. ¹⁹Te ío quindáa iní-n Xítóhó Jesucristú, te cada váha-n cùndecu-n nacuáa cundecu váha iní-n, chí dava ñáyiú ñá túú-gǎ ducaⁿ quidé-yu núu xíáⁿ ñá túú-gǎ sàndáa iní-yu nàcuáa cǎháⁿ tñúhu-gá. ²⁰Te diu-ni ducaⁿ ní quide té Himèneú ndíhi té Lijandrú ní dáñá ndèé-güedé ñá túú-gǎ sàndáa iní-güedé nàcuáa cǎháⁿ tñúhu Xítóhó Jesucristú, te ní xáhaⁿ-í xii-güedé sá ná cùndoho-ná-güedé nùu nása cada ñaha sàcuíhñá xii-güedé, te ducaⁿ ní xáhaⁿ-í cuendá sá vǎ cǎháⁿ cuèhé-gá-güedé cuendá Yá Ndiöxí.

Nàcuáa cáháⁿ ndíhi-o Yá Ndiöxí

2 Te na càchí tñúhu-í xii-n nchàa nacuáa cada-n. Te díhna-gá càchí tñúhu-í sá cǎháⁿ ndíhi-n Yá Ndiöxí cuendá nchaa ñáyiú te núu nása cùu xíndecú-yu, te cǎcáⁿ táhú-n nùú-gǎ cuendá-yu, te ducaⁿ ío ndacáⁿ táhú-n nùú-gǎ cuendá nchaa sá váha quide ñaha-gá xii-yu. ²Te ducaⁿ cǎháⁿ

ndíhi-n Yá Ndiöxí cuendá nchaa cue té cùnuu ndíhi cuendá nchaa dava-gá cue té cùchiuⁿ cuendá cada váha-güedé, te ducaⁿ nchòo ñá túú ná cuu cundecu-o, te ñá túú tñàhí ná cani iní-ó cùndecu-o, te ío cundecu yíñùhu-o núu Yá Ndiöxí, te cada-o nchàa nacuáa tàù-xi cunduu. ³Te núu ducaⁿ na càda-o cáháⁿ ndíhi-o Yá Ndiöxí cuendá nchaa ñáyiú te quide váha-o, te ndùu vétú iní Yá Ndiöxí Yáá ní dácacu nihnu ñaha xii-o núu ùhú núu ndàhú. ⁴Te mee-gǎ cuíní-gá sá ncháá ñáyiú tecú tñùní-yu nchaa tñúhu cǎháⁿ-gá, chí cuíní-gá sá nánihí tàhú-yu. ⁵Te ííⁿ-ni Dútú Ndiöxí ndécú, te ííⁿ-ni Xítóhó Jesucristú, te medii-ni Xítóhó Jesucristú quidé-gǎ tñàhá tñúhu-o ndíhi Yá Ndiöxí. ⁶Te Xítóhó Jesucristú ní dáñá-gǎ méé-gǎ ní sahani ñaha-güedé xii-gá cuendá sá cuíní-gá sá cǎcu nihnu nchaa ñáyiú ndècu ñuyúú nùú ùhú núu ndàhú. Te Yá Ndiöxí cuíní-gá sá ncháá ñáyiú ñuyúú ndécú vitna níhí-yu tñúhu nàcuáa ní cuu ní xíhí Xítóhó Jesucristú. ⁷Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cǎháⁿ-í tñúhu-áⁿ ndèni ní cuu núu xíndecu ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te mee-ni tñúhu ndáa dánèhé-í-yu nàcuáa quindáa iní ñàhà-yu xii-gá, te yúhú cǎháⁿ ndáa-í sá Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cǎháⁿ-í tñúhu-gá chí ndècu ndíhi-í Xítóhó Jesucristú, te ñá túú dándahú ñàhà-í xii-n. ⁸Te yúhú cuíní-í sá ncháá xíhi cáháⁿ ndíhi cue té Yá Ndiöxí, te na cùnduu ndoo cunduu nine iní-güedé òre ndonehe-güedé ndaha-güedé cáháⁿ ndíhi ñaha-güedé xii-gá, chí vá cúú cùdèéⁿ-güedé cuendá nchaa sá

quidé ñàha ñáyiú xii-güedé, te ni vâ cáni ínî-güedé cúcuèhé tnáhá-güedé ndíhî-yu. ⁹Te càchî tnúhu-í xii-n sâ ncháá ñáyiú ðíhî ná cùnduu dío-yu nàcuáa tàù-xi cunduu, te vâ cùnduu cuehé cunduu duha dàtná cáá dío nchaá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te na ndádá-yu díquî-yu nàcuáa tàù-xi cunduu, te vâ ndádá cuèhé ndada duhá-yu, te vâ cáni ínî-yu cunduu víi-yu ndíhî sâ ïo ndèyáhu, te ni vâ cáni ínî-yu cuihnú-yu dóó sâ ïo ndèyáhu. ¹⁰Te mee-ni sâ vâha cada-yu, chi ducaⁿ tàù-xi cada nchaá ñáyiú ðíhî ndécú ichi Yá Ndiöxí. ¹¹Te òré tàcà-yu núú dâcuahá-yu tnúhu Yá Ndiöxí, te cue ñáyiú ðíhî-áⁿ na nâhi dacuahá-yu tnúhu-gá, te cadá-yu nchaá nàcuáa càháⁿ cue tée dâcuaha ñaha xii-yu tnúhu-gá. ¹²Te yúhú càchî-í sâ vâ cúú dâcuaha ñáyiú ðíhî cue tée, te ni vâ cúú tàxi tnuní ñáhâ-yu xii-güedé chi cunduu tnávîi-ni yuhú-yu cundedóho-yu. ¹³Te ducaⁿ xini ñuhu-xi cadá-yu, chi Yá Ndiöxí ní cadúha-gá díhna-gá té Àdán te dàtnùnî ní cadúha-gá tá Èvá. ¹⁴Te ñá díú mée té Àdán ní dândahú ñáhá sâcuíhná xii-dé, chi tá Èvá ní dândàhú-xi, te ñá túú ní quide váha-xi núú Yá Ndiöxí sâ dúcáⁿ ní sândáá ínî-xi tnúhu ní càháⁿ sâcuíhná-áⁿ. ¹⁵Dico ñáyiú ðíhî ní nduu táhû-yu sâ cóó ðèhe-yu, te nanhî táhû-yu te núú vâ dáñá ndèé-yu canchicúⁿ nihnú-yu ichi Yá Ndiöxí, te cundecu yiñùhú-yu núú-gá, te cuu ínî-yu nchaá tnàha ñáyiú-yu, te cadá-yu nchaá nàcuáa tàù-xi cunduu cundecú-yu.

Nàcuáa tàù cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí cada-güedé

3 Te ìò ìiⁿ tnúhu càháⁿ ñáyiú sâ núú ìiⁿ tée cuiní quindaha

ñàha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te ìiⁿ sâ vâha cuinî-dé cada-dé càchî-yu, te ndáá quée-xí tnúhu càháⁿ-yu. ²Te yúhú càchî-í sâ cuè tée ducaⁿ na quìndaha ñaha xii ñáyiú te xini ñuhu-xi cuu-güedé cue tée quide ndáá cuendá sâ vâ càháⁿ ñáyiú cuendá-güedé sâ ñà túú quide ndáá-güedé. Te na cùu-güedé cue tée ndèca ìiⁿ caa-ni ñadihî, te na cùu-güedé cue tée ñá túú quide cutexínu ndècu, te na cùu-güedé cue tée quide nchaá nacuáa tàù-xi cunduu, te na cùu-güedé cue tée sãñaha nùu vehe ndetatú nchaá ñáyiú ñùhu ichi, te na cùu-güedé cue tée dânehé ñáhá vâha xii ñáyiú tnúhu Yá Ndiöxí. ³Te vâ cúú-güedé cue tée quihu, te ni vâ cúú-güedé cue tée ndùcu pletú, te ni vâ cúú-güedé cue tée ðicó-ni ducaⁿ ñíhî díhúⁿ, te ni vâ cúú-güedé cue tée sàni ínî nàá, te ni vâ cúú-güedé cue tée ñùhu ínî mee-ni díhúⁿ. Chi na cùu-güedé cue tée váha ínî-xi te cunduu càhnu ínî-güedé. ⁴Te na cùu-güedé cue tée ío váha sànu ichi ñadihî-xi ndíhî landú-xi, te na cùu-güedé cue tée quide nacuáa sândáá ínî ñáhá landú-xi cuendá canehe-güexi sâ yíñùhu núú-güedé. ⁵Chi núú cùu-güedé cue tée ñá ndácú cànuichi ñadihî-xi ndíhî landú-xi, te vâ ndácú-güedé quindaha-güedé cue ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí. ⁶Te vâ cúú-güedé cue tée íchî ni sândáá ínî-xi tnúhu Yá Ndiöxí, chi na cuáháⁿ te cada nínu-güedé mée-güedé te cuíta nihnu-güedé dàtná ní xíta nihnu sâcuíhná. ⁷Te xini ñuhu-xi cuu-güedé cue tée càháⁿ váha ñáyiú cuendá-xi, cuèi ñá díú ñáyiú

ndècu ichi Yá Ndiöxí cuèndá sá vǎ cuátñuhu ñaha ñáyiú xii-güedé, chi núu ñáhá te cudana te sácuihná quesaha-xi tàxi tñuní ñáhá-xi xii-güedé.

**Cue téé chindee ñaha xii cue
téé yìndaha ñaha xii ñáyiú
ndècu ichi Yá Ndiöxí**

⁸Te tñahá cue téé chindee ñaha xii cue téé yìndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí xíní ññuhu-xi cuu-güedé cue téé quide nchaa nacuaá tàù-xi cunduu, te vǎ cúú-güedé cue téé càchí sá càháⁿ ndáá te ñá ndáá, te ni vǎ cúú-güedé cue téé quihu, te ni vǎ cúú-güedé cue téé sàni iní-xi òicó-ni ducaⁿ ñíhí òíhúⁿ. ⁹Te xìní ññuhu-xi cuu-güedé cue téé ñá túú òaña ndeé sàndáá iní tñuhu Yá Ndiöxí, te na cùu-güedé cue téé ío váha cùu iní-xi cuèndá nchaa sá váha quide-güedé. ¹⁰Te xìní ññuhu-xi coto ndeé ñáhá xii-güedé te núu cùu-güedé cue téé quide váha, te núu cùu-güedé cue téé quide váha ña te cuu chindee-güedé cue téé yìndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí. ¹¹Te tñahá tucu nchaa ñáyiú òíhí ná càdá-yu nchaa nàcuáa tàù-xi cunduu, te vǎ cùndùu yiti yuhú-yu, te ni vǎ cúú-yu ñáyiú quide cutexínu ndècu, te na cùu-yu ñáyiú ío váha quide ndáá. ¹²Te nchaa cue téé chindee ñaha xii cue téé yìndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, xìní ññuhu-xi cuu-güedé cue téé ndècu ìíⁿ caa-ni ñadihí-xi, te na cùu-güedé cue téé sànu ichi váha ñadihí-xi òíhí landú-xi. ¹³Te núu na càda ndáá-güedé chindee-güedé cue téé

yìndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te canehé-yu sá yíññuhu núu-güedé, te ducaⁿ te vǎ cúú càháⁿ núu-güedé càháⁿ-güedé núu ñáyiú tñuhu Xítohó Jesucristú sá sàndáá iní-güedé.

Ío càhnu cuu tñuhu càháⁿ Yá Ndiöxí

¹⁴Te cuíní-í òíhí-ni quixi coto ñaha-í xii-n dico òíhna-gá càdùha-í tutú-a daquixi-í ndaha-n ¹⁵chi na cuáháⁿ cuyaa-í. Te xíaⁿ núu càdùha-í tutú-a daquixi-í ndaha-n cuèndá cutnùní iní-n ñása cada-n cùndecu-n òíhí nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí. Te ñáyiú-áⁿ cúú-yu òátná ìíⁿ vehe cùu cuendá Yá Ndiöxí Yáa ndécú nchàa nduu nchaa quíú, chi ndècu òíhí ñaha-gá xii-yu, te cùu-yu ñáyiú càháⁿ váha cuèndá tñuhu-gá. ¹⁶Te cùtñuní ndáá iní-ó sǎ ío càhnu cuu tñuhu càháⁿ Xítohó Jesucristú, tñuhu sá càháⁿ nàcuáa ndùu ichi ndecu-o, te duha càháⁿ tñuhu-áⁿ:

Te ní quixi Yá cúú Ndiöxí ñuyíú-a ní cuu-gá ìíⁿ ñáyiú, te Espiritú Yá Ndiöxí ní càháⁿ ndáá-xi sá cúú-gǎ ìíⁿ Yaa ío váha quide ndáá, te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ní xíní ndáá-xi nchaa nàcuáa ní quide Yaa ní quixi ñuyíú-a.

Te ní xíte nuu tñuhu-gá òíhí ñuyíú-a, te ndèni ní cuu ní ngúita-yu sàndáá iní ñáhá-yu xii-gá, te mee-gǎ cuánda-gá andiu. Duha càchí tñuhu-áⁿ.

**Ñáyiú òaña òíhnu vá
quìndáá-gá iní-yu Yá Ndiöxí**

4 Te Espiritú Yá Ndiöxí càháⁿ ndáá-xi sá sàá nduu òaña

nihnu dava ñáyi ndècu ichi-gá vá quíndáá iní ñáhá-gǎ-yu xii-gá, te ducaⁿ chi cue espíritú cùndíhi yucu ñávaha dandáhú ñáhá-xí xii-yu, te mee-nǎ nchaa tnúhu càháⁿ nchaa ñáyi cùndíhi nchaa espíritú-áⁿ cuhuⁿ iní-yu. ²Te nchaa ñáyi ducaⁿ cùndíhi cue espíritú cùndíhi yucu ñávaha-áⁿ cúu-yu ñáyi ío dandahú méé-xí chi càchí-yu sá càháⁿ ndáá-yu te ñá ndáá, te ñá túú tnáhí-gá ná quidé-xí iní-yu cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ³Te ñáyi-áⁿ quesáhá-yu sá vǎ cúú càndeca tnaha ñáyi, te ni vǎ cúú càxí-yu dava núú sǎ xini-yu caxí-yu, dico Yá Ndiöxí ní cadúha-gá nchaa sá nchító-ó cuendá caxi-o, te cuini-gá sá ncháá nchòo ñáyi sàndáá iní tnúhu-gá ndacáⁿ táhú-ó núú-gǎ òré caxi-o. ⁴Te nchaa sá ní cadúha Yá Ndiöxí cúú-xí sǎ vǎha te vá dáquèe tǐhú-ó, te xini ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ó núú-gǎ cuendá nchaa xǎⁿ. ⁵Te Yá Ndiöxí càchí-gá sá méé-gǎ quidé-gǎ cúú-xí sǎ vǎha sá cúú-xí-ó te núu na ndacáⁿ táhú-ó núú-gǎ.

**Tée quide ndáá xínú cuèchi
núú Xítohó Jesucristú**

⁶Te núu na dacuaha-n ñáyi ndècu ndíhi-o ichi Xítohó Jesucristú nchaa nacuáa càháⁿ-í-a ña, te cuu-n ñiⁿ tée quide ndáá xínú cuèchi núú-gǎ, te nducu ndèe-ni-n dacuaha-n tnúhu Yá Ndiöxí sá sàndáá iní-n, te canchicúⁿ nihnu-ni-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ-gá, te núu ducaⁿ na cada-n, te níhí ndéé-n cùndecu-n ichi-gá. ⁷Te vá cáda cuendá-n nchaa cuendú cuèhé cuendú duha càháⁿ ñáyi,

ndíhi nchaa dava-gá cuendú sá ña túú nàndíhi cuendá sá ña túú ña cumání-n cùndecu-n núú Yá Ndiöxí. ⁸Te núu ñiⁿ chiúⁿ cada-o te nacaá luha yiqui-o te nàndíhi-xi luha, dico ío-gá nàndíhi-xi te núu cada-o sǎ cùndecu yíñuhu-o núú Yá Ndiöxí. Te núu ducaⁿ na càda-o te cùu-xi ñiⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ó vitna, te ni caa ni quíhíⁿ ducaⁿ cùu-xi ñiⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ó. ⁹Te xini ñuhu-xi sá ncháá-ndó quíndáá iní-ndó nchaa tnúhu càháⁿ-í-a chi cùu-xi tnúhu ndáá. ¹⁰Te vitna ío ndècu ndee-o quide-o chiuⁿ Yá Ndiöxí Yaá ndécú nchaa nduu nchaa quíú te quide ndee iní-ó cuendá nchaa sá quidé ñaha ñáyi xii-o, chi sàndáá iní-ó sǎ díú-gǎ chindèe ñaha-gá xii-o. Te nchaa ñáyi cùndahú iní ñáhá-gǎ te chindee ñaha-gá xii-yu, dico ñáyi sàndáá iní ñáhá xii-gá ío-gá cúnúu-yu chindee ñaha-gá xii-yu, chi dàcácu nihnu ñaha-gǎ núú ùhú núú ndáhú.

¹¹Te nchaa tnúhu-áⁿ cùñaha-n xii-yu, te cáháⁿ-n dǒho-yu sá ná càdá-yu nchaa nacuáa càháⁿ-xi. ¹²Te ío cada váha-n cùndecu-n cuendá sá vǎ yǒo daquèe tǐhú ñáhá xii-n cuendá sá cúú-n tée cuechi, te ío váha cada-n nchaa sá tau-n càda-n cuendá ducaⁿ canchicúⁿ nihnu nchaa ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí, te vii vii cáháⁿ ndíhí-n-yu, te cuu iní-n-yu, te ío quíndáá iní-n Yá Ndiöxí, te mee-ni sǎ vǎha cani iní-n, te ducaⁿ càda-n cuendá canchicúⁿ nihnú-yu. ¹³Te nini cùyaa-í quixi-í, te ío nducu ndèe-n cáháⁿ ndodo-n tnúhu Yá Ndiöxí núú-yu, te dacuáhá-n-yu nacuáa càháⁿ tnúhu-gá, te cáháⁿ-n dǒho-yu

nàcuáa cuu vii cuu váha iní-yu cundecú-yu ichi Yá Ndiöxí. ¹⁴Te vá dáñá ndèé-n càda-n nacuáa nduu táhú nǐ taxi Yá Ndiöxí ní ngúndecu ndihí-n cǔtnàhá ní sacáⁿ ndodo cue téé yǐndaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ndaha-güedé díquí-n, te ní cachí tnúhu-güedé sá dúcáⁿ nǐ cuiní Yá Ndiöxí cunduu.

¹⁵Te ni yùhu ni iní-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ-í-a cuendá sá ná quǐní ñáyiú sá ïo-gá váha ta quide-n cuáháⁿ. ¹⁶Te ío váha cundehe-n nchàa nacuáa quide-n, ndihí nchaa nàcuáa dànehé-n-yu, te vá dáñá ndèé-n dùcaⁿ cada-n. Te núu ducaⁿ na càda-n te nduu táhú-n cùndecu váha-n nǔú Yá Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ ndihí nchaa ñáyiú na tédóho nchaa tnúhu càháⁿ-n.

**Nàcuáa tàú-xi cada-o
cùndecu-o ndihí ñáyiú sàndáá
iní tnúhu Yá Ndiöxí**

5 Te vá ténàa-n nchàa cue téé cùu sacuéhé chi vii vii cáháⁿ-n dǒho-güedé, te cada iní-n sǎ dàtná tǎtá-n cùu-güedé, te diu-ni ducaⁿ vìi vii cáháⁿ-n dǒho nchaa cue téé cuechi, te cada iní-n sǎ dàtná cue ñani-n cùu-güedé. ²Te diu-ni ducaⁿ vìi vii cáháⁿ tucu-n dǒho nchaa ñáyiú ðhí ñáyiú cùu sacuéhé, te cada iní-n sǎ dàtná nǎná-n cùu-yu, te diu-ni ducaⁿ vìi vii cáháⁿ tucu-n dǒho nchaa ñáyiú ðhí ñáyiú cuechi, te cada iní-n sǎ dàtná cue cúha-n cùu-yu, te ío cuu váha iní-n òré ducaⁿ cǎháⁿ-n dǒho nchaa ñáyiú cuechi-ǎⁿ.

³Te canehe-n sǎ yíñuhu núú ñáyiú ðhí ní quendóo quèé, te chindèé-n-yu núu ndàhú-yu.

⁴Te núu iiⁿ ñaha quèé ndécú cuè déhe-aⁿ àdi cue déhe ñani-aⁿ, te ío xini ñuhu-xi cada-güexi nchaa nacuáa tàú-xi cunduu núu-aⁿ chi ducaⁿ cuiní Yá Ndiöxí cada-güexi. Te núu ducaⁿ na càda-güexi te nànchocáva-güexi quide-güexi sá váha sá cúu-xí ñáyiú ní dácuéhnú ñaha xii-güexi. Te núu ducaⁿ na càda-güexi te quide váha-güexi te ío nduu vétú iní Yá Ndiöxí. ⁵Te ñáyiú quèé ñáyiú ndàhú ndécú ichi Yá Ndiöxí sàndáá iní-yu sá ðfú-gǎ chíndèe ñaha-gá xii-yu, te cuèi nduu cuèi niú ñá túú dàña ndeé-yu càháⁿ ndihí ñàhá-yu xii-gá. ⁶Te nchaa ñáyiú quèé cúdíí iní quidé nchàa sá cuèhé sá dúhá cùu-yu dàtná ñáyiú ní xíhí cuèi ndècu vívǔ-yu. ⁷Te cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sá ná cadǎ-yu nchaa tnúhu càháⁿ-í-a cuendá sá ñà túú nǎ cumání-yu cundecú-yu, te ducaⁿ vǎ yǒo cáháⁿ cuèhé cuendá-yu. ⁸Te ío xini ñuhu-xi chindeé-yu cue tnàha ñáyiú-yu, dico ío-gá xíní ñuhu-xi chindeé-yu cue ñáyiú cùu ndi meé-yu ndècu ndihí-yu, te núu vá dúcáⁿ cadǎ-yu te ñá túú-gǎ sàndáá iní-yu cadǎ-yu nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ ná cadǎ-yu te vìhi-gá quidé-yu dácúxí ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha.

⁹Te chido tnùní-n mèe-ni ñáyiú quèé ñáyiú sa ndècu únídico cuíá-xi àdi vìhi-gá cuendá ñáyiú-áⁿ cadǎ-yu nchaa nàcuáa cuiní Yá Ndiöxí núú nchàa ñáyiú ndècu ichi-gá, te ñáyiú-áⁿ xíní ñuhu-xi cuú-yu mee-ni ñáyiú ní quide ndáá ní xíndecu ndihí yii-xi. ¹⁰Te na cùu-yu ñáyiú quèé quidé váha cùdiu núú nchàa ñáyiú, te na cùu-yu ñáyiú quèé

xíní canu ichi váha cue landú-xi, te na cùu-yu ñáyiú sãñaha nùu vehe ndetatú cue ñáyiú ñùhu ichi, te na cùu-yu ñáyiú ndècu túha quide náni chùⁿ cuendá cue ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te na cùu-yu ñáyiú chindee nchaa ñáyiú ndècu ndìhi tnúndòho tnúhu ndàhú, te na cùu-yu ñáyiú ñá túú dàña ndeé quidé nchaa núú sã váha.

¹¹Te vá chídó tnúni-n ñáyiú quèé ñáyiú ñá túú ndècu únídico cuíá-xi cada chiúⁿ Yá Ndiöxí, chi núu cuechi-gã-yu ña, te vá cundãá-yu cadá-yu chiúⁿ-gá, chi quesàhá-yu natnándaha tucú-yu. ¹²Te sá cuendá xíãⁿ te nacháhu-yu núú Yá Ndiöxí, chi vá cadá-gã-yu nàcuáa ní cuu tnúhu cadá-yu ni cùu. ¹³Te nguíta-yu cani iní-yu quíhíⁿ-yu ndí vehe ndí vehe caca nihní-yu, te nchaa ñáyiú ducaⁿ quide ío cùu cuhndú-yu, te cùyiti yuhú-yu, te ndèni ní cuu cuáháⁿ-yu chinee díquí-yu vehe tnàha ñáyiú-yu ndèhé-yu núu nása ndècú-yu, te ñá túú tàu-yu ducaⁿ càdá-yu, te càháⁿ-yu mee-ni tnúhu sá ñà túú nàndíhi. ¹⁴Núu xíãⁿ cuiní-í sá ncháá ñáyiú quèé ñáyiú cuechi na nàtnándaha tucú-yu cuendá cuú-yu nãná, te ducaⁿ càdá-yu nchaa sá xíní ñùhu-xi cadá-yu vehé-yu, te núu ducaⁿ na càdá-yu, te nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-o vá nihí-gá-yu tnúhu càháⁿ cuèhé-yu cuendá tnúhu Yá Ndiöxí. ¹⁵Te dava ñáyiú quèé ndécú ichi Yá Ndiöxí ní cùu ní dãnã-yu te ní tñí-yu tnúhu càháⁿ sácufíhná.

¹⁶Te núu dava ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ndécú ndìhí-yu ñí ñaha quèé cúu ndí meé-yu ña, te tàu-yu

chindee ñáhá-yu xii-aⁿ cuendá sá vã ïo chi chiúⁿ-aⁿ nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te ducaⁿ te nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá-áⁿ ñíhí ndeé-gã-yu chindèé-yu dava-gá ñáyiú quèé ñá túú vèdana ndècu ndìhi.

¹⁷Te nchaa cue tée ío váha quide yindaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ío xini ñuhu-xi canehe sá yíhí ñùhu núu-güedé, te chindee ñàha xii-güedé. Te uuⁿ-gá tàu ñáyiú ducaⁿ càdá-yu sá cúu-xí nchaa cue tée ni yùhu ni iní càháⁿ tnúhu-gá. ¹⁸Te núu tütú Yá Ndiöxí càchí-xi: “Vá chíhí-ndó ñùnu yuhu ndicutu oré danchìhí-di triú”, duha càchí-xi. Te càchí tucu-xi ingá xichi: “Hⁿ tée quide chiúⁿ dacuítí tàu-xi sá cúhúⁿ yàhu-dé”, duha càchí-xi núu tütú-gá.

¹⁹Te núu ío ñáyiú véxi sàcáⁿ cuéchi núu-n cuendá ñí tée yindaha ñaha xii ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí ñá, te cada cuendá-n tnúhu càháⁿ-yu te núu véxi-yu ndìhi úú àdi úní ñáyiú càháⁿ ndáa nàcuáa ní cuu, áⁿ núu ñáhá te vá cadá cuendá-n tnúhu càháⁿ-yu. ²⁰Te núu cue tée yindaha ñaha xii ñáyiú-áⁿ ndécú cuèchi-güedé, te càháⁿ-n dõho-güedé núu nchaa ñáyiú ndècu ichi-gá cuendá sá dáva-gã-yu vá cúyí-yu ducaⁿ càdá-yu. ²¹Te Yá Ndiöxí ndìhi Xítoho Jesucristú náhá-gã ndìhi cue espíritú xínú cuèchi núu-gá sá yùhú càháⁿ-í dóho-n sã cadá-n nchaa nacuáa càháⁿ-í-a, te ñíⁿ-ni càháⁿ ndìhi-n cue tée xíní tnáhá ndìhi-n, ndìhi cue tée ñá túú xíní tnáhá ndìhi-n. ²²Te vá ïo cundíhí iní-n tàxi ndecu-n ñí tée quindaha ñaha xii ñáyiú, chi díhna-gá cada cuendá-n te

núu cùu-dé ìíⁿ téé quide ndáá, chi núu cuendá-ni na tàxi ndecu-n-dé te vá cáda ndáá-dé, te yòhó ndaa díquí-n cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá càda-dé, te ío coto-n mée-n vá cáda-n nì ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá.

²³Te ducaⁿ ìo mee-ni cùhú xití-n te vá cóhó-n mée-ni ndute, chi tnàhá luha vìnú ndéhé yoho yàha stilé coho-n cuendá cada tátna-xi.

²⁴Te dava ñáyiú cùtnuní nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te cùtnuní tucu sá náchãhu-yu na sàá nduu, te dava tucú-yu chi ñá túú cùtnuní nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, dico na sàá nduu cùndáá cuèchi-yu te dàvá-áⁿ cutnùní. ²⁵Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchaa sá vãha quide davá-yu chi cùtnuní, te cuèi ñá túú cùtnuní òré-ni dico dacuitíí sã sàá nduu cùtnuní.

6 Te nchaa ñáyiú ndècu tnuú quidé chiúⁿ ndìhi ìíⁿ patróóⁿ xìnì ñuhu-xi ío canehé-yu sá yíñùhu núú-dé cuendá sá vã càháⁿ cuèhé ñáyiú cuendá Yã Ndiòxí, te ni vã càháⁿ cuèhé-yu cuendá tnúhu-gá.

²Te núu patróóⁿ cue ñáyiú xìnu cuechi-áⁿ sàndáá iní-dé Yã Ndiòxí, te ñá díú sã dúcáⁿ sàndáá iní-dé Yã Ndiòxí te vá cánèhé-yu sá yíñùhu núú-dé, chi uuⁿ-gá tàú-yu cada váha-yu cunu cuèchí-yu núú-dé, te ducaⁿ na càdá-yu chi xìnu cuechí-yu núú tée sàndáá iní ndìhí-yu tnúhu Yã Ndiòxí. Te vá dáñá ndèè-n dànehé-n-yu nchaa nàcuáa càháⁿ-í-a, te cúñaha-n xìi-yu sá ná càdá-yu.

Nduu vétú iní-ó cùndecu-o

³Te ío cue téé ñá túú tnèi-güedé nàcuáa càháⁿ tnúhu Xítohó

Jesucristú, te cue téé-áⁿ càchí-güedé sá càháⁿ ndáá-güedé dico ñá ndáá, chi ñá túú càháⁿ-güedé nàcuáa cuáháⁿ tnúhu-gá. Te nchaa tnúhu Xítohó Jesucristú cúu-xí mée-ni tnúhu ndáá, te chindee ñaha-xi cada ndáá-ó cùndecu-o ichi-gá.

⁴Te nchaa cue téé ducaⁿ xíquide quide cahnu-güedé méé-güedé dico ñá túú vèdana xìní-güedé, te cue téé-áⁿ ñà túú ndècu váha iní-güedé chi nándi tnúhu sá ñà túú nàndíhi cuiní-güedé cùtnàha-güedé. Te ngüita-güedé cúu cuèdú iní tnáhá-güedé, te nàá ndìhi tnáhá-güedé, te xícuèhé tnáhá-güedé, te ñá túú-gã cúu váha iní núu tnáhá-güedé. ⁵Te cue téé-áⁿ mee-ni nàá-güedé chi ñá túú sàni váha iní-güedé, te ni ñà túú xìní-güedé nàcuáa cuáháⁿ tnúhu ndáá tnúhu Yã Ndiòxí, te càchí-güedé sá ìo váha cundecu-güedé ichi-gá chi sàni iní-güedé sá ìo vãi díhúⁿ ñíhí-güedé cundecu ndìhi-güedé. Te yúhú càháⁿ-í dóho-n sã vã ñíhí tnáhá-n ndìhi nchaa cue téé ducaⁿ xíquide.

⁶Te ndáá sá ichi Yã Ndiòxí cúu-xí ìíⁿ ichi sá ìo váha cundecu-o, dico xìnì ñuhu-xi nduu vétú iní-ó nàcuáa ndècu-o ñuyúú-a. ⁷Te nchoo cuè ñáyiú chi ñá túú vèdana nèhe-o ní quexìo ñuyúú-a, te díu-ni ducaⁿ ñà túú vèdana canehé-o quíhíⁿ òré ná cùú-ó. ⁸Te ío xìnì ñuhu-xi nduu vétú iní-ó te núu ndècu-ni sá cùncìto-o ndìhi dóó cuihnu-o. ⁹Te ìó ñáyiú ío cuiní-yu cuu cuicá-yu, te ñáyiú-áⁿ dácàhu iní ñáhá yècu ñávãha xii-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá càhu iní-yu quidé-yu, te

nchaa sá quídě-yu-áⁿ ñà túú vědana nàndíhi-xi chi uuⁿ-gá ndádá ndàhú ñáhá-xí xíi-yu, te dàcuíta nihnu ñaha-xi. ¹⁰Chi nchaa ñáyiú ñùhu iní mee-ni díhúⁿ, te xiáⁿ quídě-xí ngúíta-yu sàni iní-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá. Te ío ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí te sá tnùhu ducaⁿ ñùhu iní mee-ni díhúⁿ ní dáñá-yu ñá túú-gă sàndáá iní ñáhă-yu xii-gă, te vitna ñá túú tnàhí-gă ndécú vâha iní-yu.

Cahni iní-ó càda-o nchaa nacuáa càháⁿ Yá Ndiöxí chi sàndáá iní-ó-gă

¹¹Te yòhó tée quide chiuⁿ Yá Ndiöxí xini ñuhu-xi vá cadá-n dàtná quídě nchàa ñáyiú ní cachí-í sá ñà túú quide ndáá, te vá dáñá ndèe-n càda ndáá-n cùndecu-n, te cada-n nàcuáa nduu vétú iní Yá Ndiöxí, te ío quindáá iní-n-gă, te cuu iní-n nchàa tnaha ñáyiú-n, te cada càhnu iní-n nchàa sá ná yâha-n cùndecu-n ichi-gă, te cunduu ndàhú iní-n. ¹²Te cahni iní-n càda-n nchaa nacuáa cuiní Yá Ndiöxí chi sàndáá iní-n-gă, te ío cuhuⁿ iní-n sã cùndècu-n ndíhi Yá Ndiöxí ní caa ni quíhíⁿ, chi diu cuendá tnàhí-áⁿ ní cáháⁿ ñáhá-gă xii-n, te ní cáháⁿ ndáá-n núú vai ñáyiú sá ío váha sàndáá iní-n-gă. ¹³Te Yá Ndiöxí Yaá quídě nchìto nchaandi túhú sá ío ñuyú náha-gă sá càháⁿ-í dóho-n vitna, te diu-ni ducaⁿ nàha tucu Xítohó Jesucristú Yaá ní cáháⁿ tnúhu ndáá núú tē Pilatú ¹⁴sá quindáá iní-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ Yá Ndiöxí, te nchaa tnúhu càháⁿ-gă cada-n nàcuáa vá dáquèe tíhú ñáhá ñáyiú xii-n, te ducaⁿ-ni càda-n ndéé ná sàá nduu quixi tucu Xítohó

Jesucristú. ¹⁵Te quixi tucu-gă chi ducaⁿ ní cachí Yá Ndiöxí cunduu, te mee Yá Ndiöxí ñáhá-gă ná nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú. Te Yá Ndiöxí ío váha cùu iní-gă te ìⁿdií díí-ni-gă ío-gă cùnùu-gă dàcúxí cuè tée tàxi tnuní ìⁿ ìⁿ nàcióⁿ ndíhi nchaa dava-gă cue tée cùnùu, chi tàxi tnuní ñáhá-gă xii-güedé, te nchaa ñáyiú ndècu ñuyú-a tàxi tnuní-gă. ¹⁶Te diu-gă cúú-gă Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú, te ío càhnu cuu-gă chi dàtná dáyèhé nchícanhii dáyehé-xi núú ndécú-gă, te vá yòo ìⁿ cùyii dayatni núú ndécú-gă, te ni ñà túú nì ìⁿ ñáyiú xini ñáhá xii-gă te ni vâ ndácú-yu quiní ñáhă-yu xii-gă. Te ío na cànehe nchaa ñáyiú sá yíñùhu núú-gă ní caa ní quíhíⁿ, te ducaⁿ ío na tàxi tnuní-gă ní caa ní quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

¹⁷Te cáháⁿ-n dôho nchaa ñáyiú cuica ndècu ndíhi nchaa sá ío ñuyú-a cuendá sá vâ cadá càhnú-yu mée-yu, te duuⁿ duuⁿ vá cùndéé iní-yu ní ìⁿ sá ndécú ndíhí-yu chi vá cúdíi-xi, te cáháⁿ-n dôho-yu sá ná cùndéé iní-yu Yá Ndiöxí chi diu-gă cúú-gă Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú, te chitu núú ndáhá tàxi-gă nchaa sá xini ñùhu-o, chi cuiní-gă sá ío cuu váha iní-ó cùndecu-o. ¹⁸Te cáháⁿ tucu-n dôho-yu sá ná càdá-yu mee-ni sã vâha, te cuendá nchaa sá vâha cadá-yu-áⁿ te cuú-yu ìⁿ ñáyiú cuica sã cúú-xí Yá Ndiöxí, te na cùndecu túha-yu chindèe-yu cue ñáyiú ndàhú cuáñáhá-yu sá xini ñùhú-yu. ¹⁹Te núu ducaⁿ na càdá-yu te Yá Ndiöxí cuáñaha-gă sá ndúú tãhú-yu na sàá nduu, te ngúndecu váha-yu ndíhi-gă ní caa ní quíhíⁿ.

Tnúhu ndéé núú nǐ ndíhi-ná

20Te yòhó té Timùteú càháⁿ-í dóho-n sǎ ìo cada cuendá-n vǎ dǎma tnúhu ní taxi Yá Ndiǒxí danèhé-n ñáyiú, te vǎ cǎdá cuendá-n nchàa cuendú cuèhé cuendú duha ìo ñuyíú-a chi ñá túú nàndíhi-xi, te ni vǎ cǎdá cuendá-n nchàa tnúhu xǐtnàha ñáyiú cǎchí

sá xícá nàha tnúhu cue tée túha chi ñá dǐú ìiⁿ tnúhu ndáá cúú-xí.

21Te ìo ñáyiú ñá túú-gǎ sàndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiǒxí, chi ní quide cuendá-yu nchaa tnúhu xìca naha ñáyiú-áⁿ.

Te Yá Ndiǒxí ná chindee chitúu ñaha-gǎ xii-n. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío cada ndee ìní-nǎ vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA TÉ TIMÛTEÚ

Té Păblú cádŭha-dé tutú
quíhíⁿ ndaha té Timùteú

1 Yúhú té Păblú ní tendaha ñaha Yá Ndiöxí cãháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú ñăyiu, chi ducaⁿ ní cachí Yă Ndiöxí cunduu. Te cãháⁿ-í dàtná ní cachí Yă Ndiöxí sá ncháá nchò ñăyiu ndècu ndihi Xítóhó Jesucristú naníhí tãhú-ó. ²Te yúhú té Păblú cádŭha-í tutú-a daquixi-í ndaha yòhó té Timùteú chi ío cùu iní ñáhà-í xii-n, te ðiu-í ní sanu ichi ñaha-í xii-n ichi Xítóhó Jesucristú, te xicáⁿ tãhù-í núú Dütú Ndiöxí ndihi núú Xítóhó Jesucristú sá ío na chindee chitúu ñaha-gă xii-n, te cundàhú iní ñáhà-gă, te ducaⁿ ndè nduú-gă ná cádá te ío váha cuu iní-n cùndecu-n.

Cáháⁿ váha-o cuendá
Xítóhó Jesucristú

³Te cuèi nduu cuèi niú ducaⁿ-ni cãháⁿ ndihi-í Yă Ndiöxí cuendá-n, te ndacáⁿ tãhù-í núú-gă, te xinu cuechi-í núú-gă dàtná ní quide cue ñaní tnáhà-í ní xíndecu ndéé sanduu, te cùtnuní iní-í sá quidé ndăá-í núú-gă dàtná ní xóo cada-güedé. ⁴Te ío sàni iní-í naníhí

tnáhà-ó cuendá ío cudíí iní-í, chi ndàcu iní-í sá ío ní ndáhyú-n sá ndìhú iní-n cùtnàhá ní quide ndee iní-í tnáhà-ó. ⁵Te nàha-í sá sàndáá ndisa iní-n Yă Ndiöxí dàtná ní ngüíta díhna-gă xitná-n tă Lòidá ndihi năná-n tă Eùnicé quidě-yu, te cùtnuní ndáá iní-í sá díú tnàhá-n ío váha sàndáá iní-n-gă.

⁶Te xíăⁿ dándàcu iní ñáhà-í xii-n cuendá sá ío-gă nducu ndèe-n cada-n chiuⁿ ní nduu tãhú-n núú Yă Ndiöxí cada-n, chi ní taxi-gă tnúhu ndee ìní ní ngúndecu ndihi-n cùtnàhá ní sacáⁿ ndodo-í ndaha-í díquí-n sá díú chiúⁿ-gă cada-n. ⁷Te Espiritú sá ní taxi Yă Ndiöxí ndécú ndìhi-o ñă túú cùu-xi ìíⁿ Espiritú sá cádá nàcuáa yùhú-ó, chi cùu-xi ìíⁿ Espiritú sá táxi tnúhu ndee ìní cada-o chiúⁿ-gă, te ðiu-xi quide cuu iní tnáhà-ó ìíⁿ ìíⁿ-o, te ðiu-ni tucu-xi quide cùtnuní iní-ó nàcuáa cada-o cùndecu-o. ⁸Te xíăⁿ núú vá cúcàhaⁿ núú-n cãháⁿ váha-n cuendá Xítóhó Jesucristú, te ni vă cúcàhaⁿ núú-n sá dúhá yìhi-í vecaá sá cuendá-gă, te xini ñuhu-xi sá tnàhá-n ndòho-n sá cuendá tnúhu-gă, te cundee ìní-n ndòho-n, chi Yă Ndiöxí chindee ñaha-gă xii-n. ⁹Te Yă Ndiöxí ní

dácăcu nihnu ñaha-gă xii-o nŭú ùhú núú ndàhú, te ní cachí-gá sá cádá-ó nchàa nacuáa cuíní mée-gă cunduu, te ducaⁿ ñi quide-gá chi ducaⁿ ñi sani iní mée-gă cunduu sá cádá vâha ñaha-gă xii-o, te ñá dŭú sá ïo váha quide-o ndecu-o ducaⁿ ñi quide-gá. Te ndéé cŭtnàhá vátá ngăva-gă ñuyúú ñi cachí-gá sá cádá vâha ñaha-gă xii nchaa nchoo ñăyiu ní ngúndecu ndihi Xítohó Jesucristú vitna. ¹⁰Te vitna cŭtnuní iní-ó sá ïo váha quide ñaha-gă xii-o, chi ní quixi Xítohó Jesucristú ñuyúú-a ní dácăcu nihnu ñaha-gă xii-o nŭú ùhú núú ndàhú, te Yaá-áⁿ ñi quide-gá cuendá sá vâ cùú-gá-ó cùú dúcáⁿ-ó, chi ní cachí-gá sá cŭndècu-o ñi caa ñi quíhíⁿ te núu na quíndáá iní-ó tnŭhu-gá.

¹¹Te ní cachí-gá sá càháⁿ-í tnúhu-gá núú ñăyiu ñá túú cùu ñăyiu isràél te dacuâha váha-í-yu tnúhu-gá, te cuèi ndèni ní cuu ndècú-yu te quíhíⁿ-í cáháⁿ-í tnúhu-gá núú-yu chi ducaⁿ ñi cachí-gá cunduu. ¹²Te cuendá xíăⁿ nândi sá ndóhò-í vitna cuendá-gá, dico ñá túú cùcahaⁿ núú-í chi cŭtnuní váha iní-í nàcuáa sàni iní Xítohó Jesucristú Yaá sàndáá iní-í, te yúhú ní dăná-í mée-í núú ndáhá-gă, te cŭtnuní ndáá iní-í sá cótó ñàha-gă xii-í ndéé ná sàá nduu nàcuaca ñaha-gá.

¹³Te vá dăná ndèe-n càda-n nchaa nacuáa càháⁿ tnúhu váha ní dánèhé ñàhá-í xii-n, te ío quíndáá iní-n Yă Ndiôxi, te nchaa-o nàcuáa ndècu-o ndihi Xítohó Jesucristú ío cuu iní tnáhá-ó ñiⁿ ñiⁿ-o. ¹⁴Te cada cuendá váha-n sá vâ dăma tnúhu Yá Ndiôxi sá ñi taxi-gá ndécú ndihi-n, te

Espíritú-gá sá ñi taxi-gá ndécú ndihi-o chindee ñaha-xi xii-n.

¹⁵Te yòhò sa xini-n sá nchaa ñăyiu ndècu distritú Àsiá, ñăyiu ní sándáá iní tnúhu Xítohó Jesucristú ní dăná ñàhá-yu xii-í, te tnàhá té Fígeló ndihi té Hèrmógenés ní dăná ñàha-güedé xii-í. ¹⁶Te xicáⁿ táhù-í núú Xítohó Jesucristú sá ná chindee-gá cue ñăyiu cùu ndi mee té Onèsíforó, chi diu-dé ío vâi xito ní quixi-dé ní quide cuendá ñàhá-dé xii-í, te ní taxi-dé tnúhu ndee iní, te ñá túú ní cùcahaⁿ núú-dé sá yíhì-í vecaá. ¹⁷Te cŭtnàhá ní xindecu-dé ñuú Rómá ducaⁿ-ni ñi xóo nanducu ñàha-dé xii-í ndèe ndéé naníhí ñàhá-dé. ¹⁸Te xicáⁿ táhú tùcu-í núú Xítohó Jesucristú sá ná cùndahú iní ñàhá-gă xii-dé nduu na sàá cundáá cuèchi nchaa ñăyiu. Te yòhò sa xini ndáá-n sá ïo ní chindee ñàha-dé xii-o cŭtnàhá ní xindecu-o ñuú Éfesú.

Tée quide ndáá xínú cuèchi núú Xítohó Jesucristú

2 Te yòhò téé cùu datná ñiⁿ déhe mee-í ío nducu ndèe-n cada-n nacuáa níhí ndéé-gă-n cundecu-n ichi Xítohó Jesucristú chi diu-gá chindee ñàha-gă xii-n. ²Te nchaa tnúhu sá ñi dánèhé ñàhá-í xii-n ndihi nchaa dava-gá ñăyiu, xíăⁿ danèhé-n dâva-gá cue téé quide ndáá cuendá danèhé-güedé dava-gá ñăyiu.

³Te cahni iní-n ndòho-n cunu cuechi-n núú Xítohó Jesucristú dàtná cuíní-n ndòho ñiⁿ sandadú sàhni iní-dé xínú cuèchi-dé. ⁴Chi ni ñiⁿ sandadú ñá túú năgá sání iní-dé cada-dé òré xínú cuèchi-dé

cuendá cudü-dé núú tée tàxi tnuní ñáhá. ⁵Te diu-ni ducaⁿ sátnahá-xi cùu tucu ìiⁿ tée dàdiqui, chi núú vá dádiqui-dé nàcuáa tàú-xi cunduu te vá nihí-dé sá ndúú tǎhú-dě. ⁶Te núú ìiⁿ tée xinu cuechi ío ndücu ndee-dé quidé chüüⁿ-dé chíhí-dě tatá, te diu-dé tàú-dé díhna-gá-dé níhí-dě sá cúhúⁿ yǎhu-dé. ⁷Te cani iní-n nchàa tnúhu càháⁿ-í-a, te Xítohó Jesucristú chindee ñàha-gá xii-n te tecú tnùní-n nchàa.

⁸Te ndacu iní-n sǎ Xítohó Jesucristú ní cuu-gá ñaní tnáhá ndüi Dàvií, te ní xíhí-gá te ní ndoto-gá, te diu ducaⁿ ndüu tnúhu dànehé-í ñáyü. ⁹Te ío dándoho ñaha ñáyü xii-í cuendá sá càháⁿ-í tnúhu-gá, te quide ñahá-yu xii-í dàtná quidě-yu ìiⁿ tée ní quide ìiⁿ cuéchi càhnu, chi ní chihi ñahá-yu vecaá xii-í, dico tnúhu Yá Ndiöxí chi vá ndácü-yu nganí-yu. ¹⁰Te xǎⁿ núu cuéi nándi cùu nchaa sá quidé ñahá-yu xii-í, dico quide cahnu iní-í cuendá sá nánihí tǎhú tnàhá nchaa dava-gá ñáyü cuiní Yǎ Ndiöxí cundecu ndíhi-gá, chi nchaa ñáyü na tnàhá tnúhu ndíhi Xítohó Jesucristú nduu tǎhü-yu cundecú-yu ndíhi-gá núú ío váha càa ndecu-gá ni caa ni quíhíⁿ.

¹¹Te xéhé cúú-xí ìiⁿ tnúhu ndáá cuiti:

Nchoo cùu-o datná ñáyü ní xíhí ndíhi Xítohó Jesucristú chi ñá túú-gǎ ndécú-ó ìchi cuehé ìchi duha,
te xǎⁿ núu cuéi na sáá nduu cùú-ó ñüyíú-a, dico diu-ni cundecu-o ndíhi-gá.

¹²Te núu na cùndee iní-ó ndòho-o nándi sá ndóhó-ó sǎ cuendá-gá, te sáá nduu te cunuu-o ndíhi-gá.

Te núu na càháⁿ-ó sǎ ñà túú xíní-ó-gǎ, te diu-ni ducaⁿ cüñaha-gǎ xii-o sǎ ñà túú xíní ñáhá-gǎ ná sáá nduu càda ndáá-gá cuéchi nchaa ñáyü.

¹³Te núu nchoo ñà túú quide ndáá-ó ndècu-o núú-gǎ ñá, dico mee-gǎ chi ío ndáá quidé-gǎ,
chi Yá Ndiöxí nchaa sá sání iní-gá quidé-gǎ.

**Tée quide nacuáa ndüu
vétú iní Yǎ Ndiöxí**

¹⁴Te dandacu iní-n nchàa ñáyü ndècu ndíhi-o ìchi Xítohó Jesucristú nchaa tnúhu càháⁿ-í-a, te cúñaha-n xii-yu sá Xítohó Jesucristú cuiní-gá sá ñà túú-gǎ nándi tnúhu cútnàhá-yu, chi nchaa tnúhu càháⁿ-yu-áⁿ dácüita nihnu-xi ñáyü ndèdóho ñaha xii-yu, chi ñá túú vèdana nàndíhi nchaa tnúhu-áⁿ.

¹⁵Te ío nducu ndèe-n cada ndáá-n cùndecu-n núú Yǎ Ndiöxí, te cada-n chüüⁿ-gǎ nàcuáa nduu vétú iní-gá, te càháⁿ ndáá-n tnúhu-gá, cuendá sá vǎ cúcàhaⁿ núú-n núú-gǎ. ¹⁶Te vá cadá cuendá-n nchàa tnúhu sá ñà túú vèdana nàndíhi càháⁿ ñáyü cuendá Yǎ Ndiöxí, chi nchaa ñáyü càháⁿ tnúhu-áⁿ ndíhi nchaa ñáyü sàcúndedóho ñaha xii-yu uuⁿ-gǎ quidě-yu nchaa sá cuéhé sá dúhá.

¹⁷Te nchaa tnúhu-áⁿ cüténuu-xi dàtná quidé ìiⁿ cuéhé sǎ ñáni ñaha xii ñáyü xité nuu-xi nihí yiqui cùñú-yu. Te tnàhá té Himènéu ndíhi té Filetú càháⁿ-güedé tnúhu-áⁿ quidé-güedě dàtná quidé ñáyü-áⁿ. ¹⁸Te cue tée-áⁿ ñà túú-gǎ càháⁿ ndáá-güedé dàtná càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, chi càhí-güedé

sá ncháá nchò ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí cúú-ó dàtná cue ñáyi sa ní ndoto, dico na cùú ndisa-o te vá ndótó-gă-ó càchí-güedé. Te dava ñáyi ní dǎñă-yu sá sàndáá iní-yu tnúhu Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ càháⁿ-güedé. ¹⁹Te cuèi ducaⁿ quide davá-yu, dico Yá Ndiöxí ní taxi ndecu-gá cue ñáyi ni yùhu ni iní ndécú ichi-gá, te cùtnuní sá ndécú ndìhi ñaha-gá xii-yu, chi iⁿ xichi núú tütú-gá càchí-xi sá méé-gă xìní-gá cue ñáyi cùu cuendá-gá. Te ingá tucu xichi núú tütú-gá càchí-xi sá ncháá ñáyi sàndáá iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú xíní ñùhu-xi sá vă cùndècu-gá-yu ichi cuèhé ichi duha.

²⁰Te ñáyi cuica chi ndècu ndìhi-yu vehé-yu cóhó sǎ nǐ cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuàáⁿ, ndìhi cóhó sǎ nǐ cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuixíⁿ, te nchaa cóhó-ǎⁿ cúú-xí dàtná cue ñáyi ñá túú nǎ cùmǎní núú Yá Ndiöxí. Te ndècu ndìhi tucú-yu cóhó sǎ nǐ cuáha mee-ni ñùhu, ndìhi cóhó sǎ nǐ cuáha mee-ni yùtnu, te nchaa cóhó-ǎⁿ cúú-xí dàtná cue ñáyi ñá túú quide ndáá núú Yá Ndiöxí. ²¹Te nchaa ñáyi ío ndècu yiñuhu núú Yá Ndiöxí cúú-yu ñáyi ñá túú ñíhi tnáhá ndìhi cue ñáyi ñá túú quide ndáá núú-gă, te cue ñáyi ndècu yiñuhu núú-gă-áⁿ ñà túú tnàhi quèe cáva-yu quidè-yu nchaa chùⁿ tahu-gá.

²²Te ío cada cuendá-n vă cádá-n nàcuáa quide cue tée cuechi ndècu ichi cuehé ichi duha, te cada-n nàcuáa cundáá-n cùndecu-n ichi Yá Ndiöxí, te quindáá iní-n-gă, te cuu iní-n nchaa tnaha ñáyi-n, te cundecu nahi-n, chi ducaⁿ tàú-xi cada-n ndìhi nchaa dava-gá ñáyi

sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi ñáyi càháⁿ ndìhi ñaha xii Yá Ndiöxí. ²³Te vá cádá cuendá-n ni iⁿ tnúhu xitnàha ñáyi chi ñá túú vèdana nàndíhi-xi, chi núu na càda cuendá-ó te dicó dánáá ñáhá-xí.

²⁴Chi nchaa cue tée xinu cuechi núú Yá Ndiöxí xíní ñùhu-xi càháⁿ váha-güedé ndìhi nchaa ñáyi, te danèhé ñáhá văha-güedé tnúhu-gá, te cunduu càhnu iní-güedé te vá nàá-güedé. ²⁵Te vii vii càháⁿ-güedé dóho nchaa ñáyi sàá iní-xi, ñáyi ñá túú tnàhá iní tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí, te ducaⁿ te cudana Yá Ndiöxí cada-gá te ndixi túu iní-yu sá ñá túú quide váha-yu ndècu-yu te quindáá iní-yu tnúhu-gá. ²⁶Te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá sàcuíhna cùnù-xi taxi tnuní ñáhá-xí xii-yu, chi dàcahu iní ñáhá-xí xii-yu quidè-yu nchaa nàcuáa cùu iní-xi ni cùu.

Nàcuáa cada ñáyi òré sa ta cùyatni sáá nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú

3 Te càchí tnúhu-í xii-n cuendá cunaha-n nàcuáa cada-xi òré sa ta cùyatni sáá nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú, chi dává-áⁿ ío cada úhú-xi. ²Chi ngüita ñáyi cuhuⁿ iní-yu mee-ni sǎ cúú-xí mèe-yu, te cuhuⁿ iní-yu mee-ni dǐhúⁿ, te ío cada càhnú-yu mèe-yu, te cunduu yíchí iní-yu, te càháⁿ cuèhé-yu cuendá Yá Ndiöxí, te vá quindáá-gá iní-yu ni tǎtă-yu ni nǎñă-yu, te ni vă ndacáⁿ táhú núú tnáhă-yu cuendá nchaa sá văha cada tnàhá-yu, te cadá-yu mee-ni sǎ ñá túú tnàhá iní Yá Ndiöxí. ³Te vá cúú iní tnáhá ndì meé-yu, te nàá-yu

te vá cuánàá-yu, te tee tnàhá-yu cuéchi neñúú, te vá cuánàá-yu cadá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu, te ío cunduu cuihna iní-yu, te vá tnàhá iní-yu nchaa sá vâha. ⁴Te dayuhu cuâha cuendá tnáhă-yu núú cuè téé cùchiuⁿ, te ío cunduu yîi iní-yu cadá-yu nándi sá ñà túú vâha, te ío cada nínu-yu mée-yu, te mee-ni nchàa sá cúdî iní-yu cadá-yu, te vá cúdî iní-yu nanducu niñnú-yu Yá Ndiöxí. ⁵Te quesàhá-yu sá tnàhá-yu ndécú-yu ichi Yá Ndiöxí dico vá cadă-yu nchaa nàcuáa càháⁿ-gá.

Te yúhú càchí tnúhu-í xii-n sâ vâ nihí tnàhá-n ndîhi nchaa ñáyiú ducaⁿ quide. ⁶Te dava ñáyiú-áⁿ quîhíⁿ-yu dava vehe núú xîndecu ñáyiú, te nguîfta-yu dandàhú-yu ñáyiú dîhí ñà túú xîní dana cuendá Yá Ndiöxí, te ñáyiú dîhí-áⁿ cúú-yu ñáyiú ndècu vihi cuéchi-xi, chi ío cùdî iní-yu quidé-yu nchaa nání sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu. ⁷Te cuèi ío dàcuahá-yu, dico ñà túú cùtnuní iní-yu nása cuáháⁿ tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí. ⁸Te ñáyiú ducaⁿ dândahú ñàhá xii cue ñáyiú dîhí-áⁿ ñà túú càháⁿ váha-yu cuendá tnúhu Yá Ndiöxí, chi quidé-yu dàtná ní quide ndîi Jănés ndîhi ndîi Jămbrés chi cue ndîi-áⁿ ñà túú ní cùu váha iní cue ndîi núú ndîi Moisés cuendá tnúhu ní càháⁿ ndîi. Te ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú sàni iní mee nîne-ni nchaa sá cuèhé sá dúhá, te cuèi càchí-yu sá sândáá iní-yu Yá Ndiöxí dico ñà ndàá sá sândáá iní ñáhă-yu xii-gá. ⁹Dico vá ndácú-gă-yu dandàhú-yu vâi ñáyiú, chi nchaa ñáyiú cutnùní iní-yu sá ïo niî dĩquí-yu, te ñà túú càháⁿ

ndáá-yu dàtná ní quide cue téé úú ñà túú ní tnàhá iní tnúhu ní càháⁿ ndîi Moisés.

Té Păblú dásàhú-dé té Timùteú

¹⁰Te yòhó quidé-n nchàa nacuáa ní dánèhé ñàhá-í xii-n, te ní xîní-n nchàa nacuáa quide-í ndécù-í, te cùtnuní iní-n nàcuáa sàni iní-í ndécù-í ñuyúú-a, te xîní-n sâ ïo sândáá iní-í Yá Ndiöxí, te ío càhnu iní-í, te cùu iní-í nchaa ñáyiú, te xîní tucu-n sâ ïo quide cahnu iní-í cuèi nándi sá yâha-í ndécù-í dico ñà túú dàna ndeé-í ichi-gá. ¹¹Te ío vâi sá quidé ñàha ñáyiú xii-í dándòho ñàhá-yu sá ndécù-í ichi Xítòhó Jesucristú, te sa nàha tucu-n datná ní quide ñàhá-yu xii-í cútnàhá ní xîndecu-í ñuú Antiòquiá, ndîhi ñuú Ìconiú, ndîhi ñuú Lìstrá, chi ío ní dándóhó ñàhá-yu xii-í sá cuendá-gá. Dico Xítòhó Jesucristú ío ní xito ñàha-gă xii-í te ní chindee ñàha-gá cuèi nándi cùu sá ñi yâha-í. ¹²Te na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sâ ïo vâi sá ñà túú vâha cada ñàha ñáyiú xii nchaa ñáyiú cuiní sá ñà túú ñà cumání nùú Yá Ndiöxí cuendá sá ndécú ndîhí-yu Xítòhó Jesucristú. ¹³Dico dava ñáyiú càchí-yu sá càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí te ñà ndàá sá càháⁿ-yu tnúhu-gá, ñáyiú-áⁿ uuⁿ-gá cuita cada-gá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quîhíⁿ, te ducaⁿ-ni ïo dandàhú tnáhă-yu.

¹⁴Te yòhó chi ío váha ní sândáá iní-n tnúhu Yá Ndiöxí sá dâcuàha-n, te vitna càháⁿ-í dóho-n sâ vâ dáñá ndèé-n quindáá iní-n tnúhu-áⁿ, te yòhó sa nàha-n ná cúú ñáyiú ní dánèhé ñàhá xii-n tnúhu-gá. ¹⁵Te yòhó chi ndéé cútnàhá cúú làndú-n

ní ngúíta-n dâcuaha-n tnúhu ndèé núú tùtú Yă Ndiöxí, te diu-ni nchaa tnúhu-gá canu ichi ñaha-xi xii-n te naníhí tǎhú-n, chi sàndáá iní-n Xítóhó Jesucristú. ¹⁶Te nchaa cue tée ní tee tnúhu Yă Ndiöxí, chi diu-ni mee-gă ní dácáhú iní ñáhá-gă xii-güedé nâcuáa tee-güedé, te tnúhu-gá ío váha dacuàha-o nchaa dava-gă ñáyiú, te càháⁿ-xi dóho-o sǎ vǎ cündècu-gá-ó ichi cuehé ichi duha, te núú ñá túú quide ndáá-ó ndècu-o te nâcanu ichi ñaha-xi, te dânehé ñáhá-xí nâcuáa cada-o cündáá-ó núú Yă Ndiöxí. ¹⁷Te diu-ni tnúhu-gá dátúha ñaha vǎha-xi xii nchoo cue ñáyiú ndècu ndíhi-gă cuendá cada-o nchàa núú sǎ vǎha.

4 Te Xítóhó Jesucristú quixi-gă taxi tnúní-gă ñuyíú-a, te cada ndáá-gă cuèchi nchaa ñáyiú sa ní xíhí, ndíhi cuèchi nchaa ñáyiú xîndecu vívú. Te mee-gă ndíhi Yă Ndiöxí náhá-gă sǎ ïo càháⁿ-í dóho-n vitna ²sǎ ïo dacuàha-n ñáyiú tnúhu-gă, te vǎ dǎná ndèé-n dâcuahá-n-yu ndèda-ni càa oré cuèi ñá túú cuíní-yu cundedóho-yu, te nchaa ñáyiú ñá túú cuíní cada ndáá cúñaha ndǎá-n nchàa nacuáa quidé-yu. Te cúñaha tùcu-n xii-yu sǎ vǎ dúcáⁿ-gă cadá-yu, te cáháⁿ-n dôho-yu cuendá cada ndáá-yu cundecú-yu. Te ío cunduu càhnu iní-n òrè cáháⁿ-n dôho-yu, te ío dacuàhá-n-yu tnúhu-gă. ³Chi sǎá nduu te vǎ càchí-gă-yu cundedóho-yu nchaa tnúhu sǎ sánú ichi ñaha cundecu váha-o núú Yă Ndiöxí, chi mee-nǎ nchaa sǎ cúdǎí iní mée-yu cundedóho-yu, te ndúcú-yu cue tée danèhé ñáhá xii-yu nchaa tnúhu cùu iní-yu-áⁿ.

⁴Te vǎ cadá cuendá tnàhí-gă-yu tnúhu ndáá tnúhu Yă Ndiöxí, chi mee-nǎ tnúhu sǎ ñà túú nàndǎhi cada cuendá-yu. ⁵Dico yòhó ío quíhi iní-n cündecu-n, te cahni iní-n cuèi nándi na ndòho-n, te dacuàha-ni-n ñáyiú tnúhu Yă Ndiöxí, ñáyiú vátá quíndáá iní ñáhá-gă xii-gă, te cada-ni-n nchàa chiúⁿ ní tǎhú-gă cada-n.

⁶Te yúhú sa ñùhu ichi-ná-í quíhⁿ-í núú ndécú Yă Ndiöxí cundecu-í, chi sa ní cuyatni cahni ñaha-güedě xii-í cuendá sǎ xínú cuèchi-í núú-gă. ⁷Te ní quide-í nchaa chiúⁿ ní tǎhú Yă Ndiöxí cada-í te vitna ní xínu cava nchaa chiúⁿ ní tǎhú-gă-áⁿ ní quide-í, te ñá túú ní dǎña ndeé-í ní sàndáá iní-í-gă, te ducaⁿ-ni sàndáá iní-í-gă ndéé vitna. ⁸Te vitna sa ndècu túha-ná sǎ ndúú tǎhù-í cuendá sǎ quidé ndǎá-í núú Yă Ndiöxí, te Xítóhó Jesucristú taxi-gă tǎhú-ǎⁿ nduu tǎhù-í ná sǎá nduu, chi cùu-gă iiⁿ Yaá quidé ndǎá cuiti, te ñá díú-ní yúhú taxi-gă tǎhú-ǎⁿ cuu cuendá-í, chi tnàhá nchaa ñáyiú ndètu cahnu-ná sǎá nduu quixi tucu-gă ñuyíú-a cuǎñaha-gă tǎhú-ǎⁿ nduu tǎhù-yu.

Chiúⁿ tahu té Pǎblú cada té Timùteú

⁹Te cuíní-í sǎ ïo ndíhi quixi-n quixi coto ñaha-n xii-í. ¹⁰Chi té Dêmás ñá túú-gă quidé cuendá ñáhá-dě xii-í, chi mee-nǎ nchaa sǎ ío ñuyíú-a ío cùdíí iní-dé. Te ní dándõ ñaha-dě cuáháⁿ-dé ñúú Tesalónica, te té Crèscenté cuáháⁿ-dé cundecu-dé distritú Gàlaciá, te té Títú cuáháⁿ-dé cundecu-dé distritú Dàlmaciá.

¹¹Te ìⁿdii-ná té Lùcá ndécú ndìhi ñaha-dé xii-í, te cúñaha-n xii té Mǎcú quixi-n ndìhi-dé, chi téé-áⁿ ndacu-dé cada-dé ìⁿ chiuⁿ-í. ¹²Te té Tìquicú ní tendaha-í-dé cuáháⁿ-dé ñuú Éfesú. ¹³Te òré quixi-n te yáha-n vèhe té Càrpú cáá ñuú Tròás canehe-n ìⁿ dóó tǐcachi ní dándòo-í vehe-dé quixi, ndìhi nchaa librú-í, te tnàhá nchaa dava-gá tutú-í ndécú vehe-dé canehe-n quixi chi xíáⁿ ío-gá xíní ñuhu-í. ¹⁴Te té Lìjandrú téé cùu rerú ío vài sá ñà túú vǎha ní cuu quide ñaha-dé xii-í, dico mee Yǎ Ndiǒxí náhá-gǎ nása cada ñaha-gǎ xii-dé cuendá sá dúcáⁿ quide-dé. ¹⁵Te vá ñihí tnáhá-n ndìhi-dé chi ío càháⁿ cuèhé-dé cuendá nchaa tnúhu càháⁿ-ó.

¹⁶Te cútnàhá ndécá ñaha-güedé xii-í ní sáháⁿ núú cuè téé cùchiuⁿ xito díhna nuu, chi mee òí ní sáháⁿ te ñá túú ní sáháⁿ ni ìⁿ cuè téé cùndìhi-í, chi nchaa-güedé ní dándòo ñaha-güedé xii-í, te yúhú xìcáⁿ táhù-í núú Yǎ Ndiǒxí sá vǎ cádá cuendá-gá sá dúcáⁿ ñí quide-güedé. ¹⁷Dico Xítóhó Jesucristú ní chindee ñaha-gá xii-í, chi ní taxi-gá tnúhu ndee ìní ní cáháⁿ-í tnúhu-gá ñacuáa tàu-xi cunduu núú cuè téé-áⁿ ndìhi núú nchàa ñáyiú, dico ñá dǐú ñáyiú

isràél cúü-yu, te diu-gá ní dácäcu nihnu ñaha-gǎ xii-í ñá túú ní sàhni ñaha-güedé. ¹⁸Te mee Xítóhó Jesucristú coto ñaha-gǎ xii-í te ñá túú ná cuu cuèi nándi sá ná cádá ñaha ñáyiú xii-í te diu-ni-gá coto ñaha-gǎ xii-í ndéé ná sàá nduu sǎá-í andiu núú ndécú-gǎ táxí tnùn-í-gá. Te nchaa-o chǐ ná càhí-ó sǎ ìo càhnu cuu-gá ñi caa ñi quíhⁿ. Te ducaⁿ na cunduu.

Tnúhu ndéé núú ñí ndìhi-ná

¹⁹Te ío cúñaha-n na càda ndee ìní tá Priscá, ndìhi té Àquilú, ndìhi cue ñáyiú cùu ndi mee té Onèsiforó. ²⁰Te té Èrastú ní quendóo-dé ñuú Còrintú, te té Trǒfimú ní dándòo-í-dé ñuú Miletú chi cùhú-dé. ²¹Te ío cundìhí ìní-n quixi-n oré vátá sàá-gá yóó quidé vǐxiⁿ-xi. Te ío cada ndee ìní-n càhí té Èúbulú, ndìhi té Pùdenté, ndìhi té Lǐnú, ndìhi tá Claudiá, ndìhi nchaa dava-gá ñáyiú sàndáá ñí tnúhu Xítóhó Jesucristú.

²²Te xìcáⁿ táhù-í núú Xítóhó Jesucristú sá ná cùndecu ndìhi ñaha-gá xii-n ndìhi nchaa dava-gá-yu. Te ducaⁿ ìo na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cunduu. Te ío chí cádá ndèe ìní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA TÉ TÌTÚ

Té Păblú cádŭha-dé tutú
quíhíⁿ ndaha té Títú

1 Yúhú té Păblú xínú cuèchi-í núú Yă Ndiöxí, te diu-gá ní tendaha ñaha-gá xii-í cáháⁿ-í tnúhu Xítóhó Jesucristú núú ñáyiú cuendá quíndáá iní nchaá ñáyiú ní cachí Yă Ndiöxí naníhí tǎhú, ndihí cuendá sá tēcú tnúní váha-yu tnúhu-gá, te ñáyiú na quíndáá iní tnúhu-gá cada ndáá-yu cundecú-yu ichi-gá. ²Te yúhú dácuaaha-í-yu tnúhu-gá cuendá cundecu ndihí-yu tnúhu ndee iní sá cundècu ndihí-yu Yá Ndiöxí ní caa ní quíhíⁿ, chi ndéé cútnáhá vátá ngăva-gá ñuyíú-a ní cachí-gá sá cundècu ndihí ñaha-gá xií-yu, te ñá túú dándahú ñáhá-gă, chi quide-gá iiⁿ sá cáháⁿ-gá. ³Te ní sáá nduu ní cachí-gá sá ñihí-yu tnúhu nàcuáa cuáháⁿ tnúhu-gá, te diu-ni tnúhu-áⁿ ní cachí Yă Ndiöxí Yaá dácăcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú sá dácuaaha-í ñáyiú. ⁴Te tutú-a cādúha-í cuendá daquixi-í ndaha yòhó té Títú, téé ní sanu ichi ndisa-í ichi Xítóhó Jesucristú, chi iiⁿ-ni tnúhu sàndáá iní-ó. Te xicáⁿ táhú-í núú Tătá-ó Dütú Ndiöxí sá ïo na chindee chitúú ñaha-gă xii-n,

te diu-ni-gá ná càda te ío váha cuu iní-n cundecu-n. Te xicáⁿ táhú tūcu-í núú Xítóhó Jesucristú Yaá dácăcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú sá dícú-ní dūcaⁿ na cada ñaha-gá xii-n.

Chiuⁿ quide té Títú distritú Crétá

⁵Te yúhú ní dándöo ñaha-í xii-n distritú Crétá, chi cuení-í cada-n nchàa chiuⁿ cumání, te cuení-í taxi ndecu-n cuè téé quíndaha ñaha xii cue ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí xíndecu iiⁿ iiⁿ ñuú yíndèhu distritú-áⁿ, te cada-n nàcuáa ní cachí-í cada-n. ⁶Te cue téé cada chiuⁿ-áⁿ xíní ñūhu-xi cuu-güedé mee-ni cuè téé ío váha quide ndáá nàcuáa vá yō cáháⁿ dóho-güedé, te na cūu-güedé cue téé ndècu iiⁿ dii-ni ñadíhí-xi. Te ducaⁿ nchàa landú-güedé ná cūu-güexi landú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí cuendá sá vǎ yō cuatnuñaha xii-güexi quesahá-yu sá ïo sàá iní-güexi te quide-güexi nándí sá ñà túú tàù-güexi cada-güexi. ⁷Chi xini ñūhu-xi sá ncháá cuè téé quíndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí ío cundecu yíñūhu-güedé, chi ducaⁿ tàù-xi cada nchaá cue

tée quide chiuⁿ Yá Ndiöxí, te xini ñuhu tucu-xi sá vǎ cúú-güedě cue tée ñí iní-xi, te ni vǎ cúú-güedě cue tée líhli iní-xi, te ni vǎ cúú-güedě cue tée quihu, te ni vǎ cúú-güedě cue tée plètú, te ni vǎ cúú-güedě cue tée dicó-ni ducaⁿ ñíhí dǐhúⁿ.

⁸Te xini ñuhu-xi cuu-güedě cue tée sǎnaha ñuu vehe ndetatú cue ñáyiú ñuhu ichi, cue tée quide váha sá cúú-xí tnàha ñáyiú-xi, cue tée ío váha cùtnuní iní-xi nàcuáa cada cundecu ñuyíú-a, cue tée quide ndáá xǐndecu, cue tée quide nchaa nacuáa ndùu vétú iní Yá Ndiöxí, cue tée xito mee-xi ñá túú quide cutexínu. ⁹Te na cùu-güedě cue tée ío váha sàndáá iní tnúhu váha tnúhu Yá Ndiöxí sá ñí dánèhé ñáhà-í xii-ndo cuendá ducaⁿ te cue tée-áⁿ ndacu-güedé cáháⁿ-güedé dóho ñáyiú cuendá cádá-yu nchaa nàcuáa cáháⁿ Yá Ndiöxí, te ñíhí-güedě tnúhu cáháⁿ váha-güedé núu nchàa ñáyiú dàquee tǐhú tnúhu Yá Ndiöxí, te mee-ni cue tée ducaⁿ quide váha taxi ndecu-n quǐndaha-güedé ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá.

¹⁰Te na càchí tnúhu-í xii-n sǎ vǎí ñáyiú sàá iní-xi ío, te cáháⁿ-yu mee-ni tnúhu sá ñà túú nàndǐhí, te dàndahú-yu tnàhá ñáyiú-yu, te ñáyiú isràél ío-gá vǎi-yu ducaⁿ xǐquide. ¹¹Te nchaa ñáyiú ducaⁿ xǐquide xini ñuhu-xi nducu-o tnúhu cúñaha-o xǐ-yu cuendá cadí-yu yuhú-yu, chi dànehé-yu dava-gá ñáyiú ìⁿ sá ñà túú tǎú-yu dacuàhá-yu, te ducaⁿ quidé-yu cuendá-ni sá ñíhí-yu dǐhúⁿ, te ío tǐtní xichi ní cuu dàndahú-yu nchaa ñáyiú xǐndecu ìⁿ-ni vèhe.

¹²Te ní cachí ìⁿ tée ío váha sàá díquí-xi ndècu mei ñuu distritú Crètá sá ncháá ñáyiú ñuu-dé-áⁿ ío ndèhndé-yu, te ío cuihna ìni-yu, te ío vǎi xexí-yu, te cùhndú-yu.

¹³Te ndáá ní cáháⁿ-dé chi ducaⁿ quidé-yu, te xǐáⁿ ío cáháⁿ-n dóho-yu cuendá sá ná quǐndáá váha iní-yu tnúhu Yá Ndiöxí. ¹⁴Te cúñaha-n xǐ-yu sá vǎ cádá cuendá-yu nchaa tnúhu ndehnde cáháⁿ ñáyiú isràél, te ni vǎ cádá cuendá-yu nchaa tnúhu cáháⁿ ñáyiú ñá túú cuini quǐndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí.

¹⁵Te nchaa sá ñí cadúha Yá Ndiöxí ío ñuyíú-a cùu-xi mee nine-ni sá váha sá cúú-xí nchàa ñáyiú sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi ndècu ichi Yá Ndiöxí. Dico nchaa sá ñí cadúha-gá ñá túú cùu-xi sá váha sá cúú-xí nchàa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chi ñá túú sàndáá iní-yu tnúhu-gá, chi mee-ni sǎ cuèhé sá dúhá ñuhu iní-yu, te ñá túú quide cuendá-yu núu quide váha-yu àdi ñá túú quide váha-yu ndècú-yu. ¹⁶Te càchí-yu sá sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí, dico nchaa sá quidé-yu-áⁿ càchí tnùní-xi sá ñà ndáá. Te Yá Ndiöxí chi duuⁿ duuⁿ ñá túú tnàhá iní-gá nchaa nàcuáa quidé-yu, chi ío sàá iní-yu, te ñá túú quidé-yu ni ìⁿ sá váha.

Tnúhu váha tnúhu Yá Ndiöxí

2 Te yòhó òrè dánèhé-n ñáyiú, te danèhé-n-yu mee-ni nàcuáa cáháⁿ tnúhu váha tnúhu Yá Ndiöxí. ²Te nchaa cue tée cùu sacuéhé ná càda cuendá-güedé vǎ cádá cùtexínu-güedé cundecu-güedé, te na cùndecu yǐñuhu-güedé, te na cuàha váha-güedé cuendá nàcuáa

cada-güedé cundecu-güedé, te na quindáá váha iní-güedé Yá Ndiöxí, te na cùu iní-güedé tnàha ñáyi-güedé, te na cunduu cahnu iní-güedé cuèí nándí sá ná yáha-güedé. ³Te vitna cáháⁿ tucu-í sá cúu-xí nchàa ñáyi dìhí ñáyi cùu sacuéhé sá ná cundecu yiñuhú-yu, te vâ cúu-yu ñáyi yiti yùhu-xi, te ni vâ cúu-yu ñáyi quihu, te na dànehé-yu nchaa dava-gá ñáyi cada váha-yu. ⁴Te na dàsahú-yu nchaa ñáyi dìhí ñáyi cuechi cuendá ná cùu iní-yu yí-yu, ndihí cue landú-yu, ⁵ndihí cuendá sá ná càni váha iní-yu nàcuáa cundecú-yu, ndihí cuendá sá vâ cání iní-yu cadá-yu ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, ndihí cuendá sá ná cadá-yu nchaa chiùⁿ ñuhu vehé-yu, ndihí cuendá sá cadá vâha-yu nchaa tnàha ñáyi-yu, ndihí cuendá sá ná cadá-yu nchaa nàcuáa cáháⁿ yí-yu, te ducaⁿ xini ñuhu-xi cadá-yu cuendá sá vâ yõ cáháⁿ cuèhé cuendá tnúhu Yá Ndiöxí. Duha cúñaha-n xii cue ñáyi dìhí ñáyi cùu sacuéhé cuendá ducaⁿ dàsahú-yu nchaa ñáyi dìhí ñáyi cuechi.

⁶Te yòhó cáháⁿ-n dôho nchaa cue téé cuechi cuendá sá ná càni váha iní-güedé nàcuáa cundecu-güedé, ⁷te cada-n mèe-ni sá vâha cuendá ducaⁿ cànchicúⁿ nihnu-güedé cada-güedé, te òré danèhé-n-güedé te ío váha cuu iní-n dànehé-n-güedé, te ndihí tnúhu yiñùhu cáháⁿ ndihí-n-güedé. ⁸Te cáháⁿ-n mèe-ni tnúhu váha, te ducaⁿ te vâ yõ ìⁿ cáháⁿ cuèhé cuendá tnúhu cáháⁿ-n, te nchaa ñáyi cùu úhú iní ñáhá xii-o cucahaⁿ núu-yu, te vâ nihí-yu tnúhu cáháⁿ cuèhé-yu cuendá-ó.

⁹Te ío cáháⁿ-n dôho nchaa cue téé xinu cuechi sá ná quindáá iní-güedé cada-güedé nchaa chiùⁿ tahu patróoⁿ-güedé nàcuáa cudù-güedé núu cuè téé-áⁿ, te vâ cáháⁿ sàá iní-güedé. ¹⁰Te vâ cání iní-güedé duhu-güedé, te cada ndáá-güedé cuendá sá ñà túu nã cani iní ñáhá cuè patróoⁿ-güedé, te ducaⁿ te cutnùní iní ñáyi sá tnúhu Yá Ndiöxí ío váha dànehé ñáhá-xí nàcuáa cada-o cundecu-o, te diu-gá cúu-gá Yá dáccu nihnu ñaha xii-o núu ùhú núu ndàhú.

¹¹Te nchoo ñí cutnùní iní-ó sá Yá Ndiöxí ío cundahú iní-gá nchaa nchoo ñáyi ndècu ñuyú-a, te ní taxi-gá tnúhu ndee ìní sá nánihí tàhú nchaandí túhú ñáyi te núu na quindáá iní ñáhá-yu xii-gá.

¹²Te ní cachí-gá sá dáñá-ó nchaa ichi cuehé ichi duha chi ñá tnàhá iní-gá cundecu-o ìchi-áⁿ, te vâ ìo cuhuⁿ iní-ó nchaa sá lò ñuyú-a, te ní cachí tucu-gá sá ìo cani iní-ó nàcuáa cundecu-o vitna ndecu-o ñuyú-a te cada ndáá-ó cundecu-o cuendá nduu vétú iní-gá. ¹³Te cundetu-o sàá nduu càhnu vihi, nduu quixi tucu Xítoho Jesucristú Yá cúu Ndiöxí-ó, te diu-gá ní dáccu nihnu ñaha-gá xii-o núu ùhú núu ndàhú. Te nduu-áⁿ ìo cudíí iní-ó. ¹⁴Te mee-gá ní xihí-gá chi ducaⁿ ñí cuiní-gá cunduu, te ducaⁿ ñí quide-gá cuendá nchoo vâ cundècu-gá-ó ìchi cuehé ichi duha, te nduu ndoo nduu nine iní-ó, te ducaⁿ te cuu-o cuè ñáyi quindaha-gá, te ni yùhu ni iní-ó càda-o mee-ni sá váha.

¹⁵Te nchaa tnúhu-áⁿ danèhé-n-yu te cúñaha-n xii-yu nàcuáa cadá-yu,

te cǎháⁿ-n dǒho-yu te núu ñá túú quide ndáá-yu. Te cada-n sǎ cúú-n ìⁿ tée xínu cuechi núú Yǎ Ndiǒxí, te vá dáñá-n mèe-n daquee tíhú ñáhá ñǎyiu xii-n.

**Nchaa sǎ tàù ñáyiu ndècu
ichi Yá Ndiǒxí cadá-yu**

3 Te cúñaha-n xii-yu sǎ ná quindáá iní-yu cadá-yu nchaa nàcuáa cǎháⁿ nchaa cue tée cùchiuⁿ, te tàù-yu chindee ñáhá-yu xii-güedé nchaa chiùⁿ váha quide-güedé. ²Te vá cǎháⁿ cuèhé-yu cuendá ñáyiu, te vá cùndùu pletú-yu, te na cùú-yu ñáyiu ndàhú iní-xi, te na cùndahú iní-yu nchaa tnàha ñáyíú-yu.

³Te tnàhá-ó nǐ xóo cada-o dàtná quidé ñáyiu-áⁿ vitna, chi ío nǐ dǐquí-ó chi ñá tècú tnùní-ó nàcuáa cǎháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí ní cùu, te ío ní xínduu sàá iní-ó núú-gǎ, te ní xíndecu-o ìⁿ ichi sǎ ñà túú tàù-ó cùndecu-o ni cuu, te nándi sǎ cuèhé sǎ dúhá ló ñuyíú-a ní xóo cudíí iní-ó nǐ xóo cada-o chi ní xóo taxi tnùní ñáhá-xí xii-o, te ní xóo cada cuèhé ní xóo cada duha-o ni cùu, te ní xíndecu-o ichi cuedú iní, te cuendá nchaa sǎ nǐ xóo cada-o-áⁿ xǎⁿ ío ní xóo cuu úhú iní ñáhá ñáyiu xii-o, te ducaⁿ-ni nchòu tucu ní xóo cuu úhú iní-ǒ-yu. ⁴Te Yá Ndiǒxí Yaá ní dácǎcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú ní dándíxí tǔu-gǎ iní-ó nàcuáa cutnùní iní-ó sǎ ío váha iní-gǎ, te cùu iní ñáhá-gǎ xii nchaa nchoo ñáyiu ndècu ñuyíú-a. ⁵Te Yá Ndiǒxí ní dácǎcu nihnu ñaha-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú, dico ñá dǐfú cuendá ìⁿ sǎ váha quide-o ndecu-o ñuyíú-a ducaⁿ nǐ quide-gǎ, chi mee-gǎ ducaⁿ tnàhí

ní cundàhú iní ñáhá-gǎ xii-o. Te ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ó, te ní cuu-o dàtná ìⁿ ñáyiu saa, chi Espíritú Yá Ndiǒxí ducaⁿ nǐ quide ñaha-xi xii-o. ⁶Te Espíritú-gǎ ní taxi-gǎ ni yùhu ni iní-gǎ ndécú ndìhi-o, te ducaⁿ nǐ quide-gǎ chi ní sándáá iní-ó Xítóhó Jesucristú Yaá ní dácǎcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ⁷Te ío cùndahú iní ñáhá-gǎ xii-o núu sa ní quide ndáá-gǎ cuèchi-o te ní cuu-o dèhe-gǎ, núu xǎⁿ vitna ndètu-ná-ó sǎá nduu ndùu táhú-ó cùndecu-o ndìhi-gǎ ni caa ni quíhíⁿ.

⁸Te tnúhu ní cǎháⁿ-í-a cùu-xi tnúhu ndáá cuíti, te cuiní-í sǎ nǐ yuhu ni iní-n cǎháⁿ-n tnúhu-gǎ núú-yu cuendá sǎ ncháá ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiǒxí nducu ndèé-yu cadá-yu mee-ni sǎ váha, te tnúhu-áⁿ cúú-xí mèe-ni tnúhu váha, te ío váha sǎ cúú-xí-yu. ⁹Te vá cadá cuendá-n nchàa tnúhu sǎ ñà túú nàndíhi xítñàha ñáyiu, te vá cadá cuendá-n ñáyiu nándi cǎháⁿ cuendá nchaa sǎ nǐ xóo cada cue ñáyiu ní xíndecu ndéé sanaha, te vá cadá cuendá-n nchàa tnúhu xítñàha ñáyiu xícuèhé tnáhá cuendá tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés, chi nchaa tnúhu xítñàhá-yu-áⁿ ñà túú tnàhí nandíhi-xi, te dàcuíta ñaha-xi xii-o.

¹⁰Te núu ío ñáyiu ní ngúíta-yu nándi tnúhu cǎháⁿ-yu cuendá sǎ vá cúú ìⁿnuu cue ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiǒxí ñá, te ñáyiu-áⁿ cǎháⁿ sàhú-n dǒho-yu ìⁿ úú xito, te núu vá tníí-yu tnúhu cǎháⁿ-n ñá, te vá nìhí tnáhá-gǎ-n ndìhi-yu. ¹¹Te ducaⁿ càda-n, chi ñáyiu-áⁿ duuⁿ duuⁿ ñá túú-gǎ cuiní-yu cadá-yu sǎ

váha, chi mee-nă sá cuèhé sá dúhá
tnàhá iní-yu cadá-yu, te cùtnuní iní
méě-yu sá nà túú quide ndáá-yu, te
sáá nduu te nacháhu-yu nchaa sá
quídě-yu.

Nàcuáa cada té Titú

¹²Te cuiní-í tendaha-ĩ té Àrtemás
quixi-dé núú ndécú-n àdi té Tìquicú,
te òré ná quèxio ndéda-ni càa ĩⁿ
cue téa-núú ndécú-n, te ío nducu
ndèe-n quíhíⁿ-n ñùú Nicópolis
núú quíhíⁿ-í cundecu-í, chi yàcáⁿ
cuiní-í quíhíⁿ-í cundecu-í yóó quidé
vĩxiⁿ-xi. ¹³Te ío cuáñaha-n nchàa sá
xíní ñùhu té Zènas téa ío váha xìní
nchaa nàcuáa càháⁿ lèi, ndihí té

Àpolós cuendá sá nà túú nă cumání
xii-güedé ichi. ¹⁴Te cuiní-í sá ncháá
ñáyi ndècu ndihí-o ichi Yá Ndiõxí
cada váha-yu, te cuáñahá-yu ĩⁿ sá
xíní ñùhu ñáyi, te ío váha chiuⁿ
cadá-yu te núu ducaⁿ na càdá-yu.

Tnúhu ndéé núú ñí ndihí-ná

¹⁵Te vitna ío cada ndee ìní-n
càchí nchaa ñáyi ndècu ndihí-í
iha, te cúñaha-n sǎ ĩo na càda ndee
iní nchaa ñáyi cùu iní ñáhá xii-o,
ñáyi sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiõxí.
Te Yá Ndiõxí ío na chindee chitúu
ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ
na cùnduu. Te ío chí cadá ndèe
iní-nă vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ PÄBLÚ QUÍHÍⁿ NDAHA TÉ FILEMÓN

Té Păblú cādūha-dé tutú quíhíⁿ ndaha té Filemón

¹Te yúhú té Păblú tée yìhi vecaá sá cuendá Xítohó Jesucristú cādūha-í ìíⁿ tutú ndìhi té Timùteú cuendá daquixi-í ndaha yòhó té Filemón, te ío cùu iní ñàhà-í xii-n chi tñàhá-n quide-n chiúⁿ Yá Ndiòxí. Te tutú-a tëndaha-í quixi ndaha-n ²ndìhi ndaha ñaha nàni Apiá ñaha ndècu ndìhi-o ichi Xítohó Jesucristú, ndìhi ndaha té Àrquipú, chi tñàhá-dé quídé-dě chiúⁿ Yá Ndiòxí, ndìhi ndaha nchaa ñáyiu tàcá vehe-n dàcuahá-yu tñúhu-gá. ³Te xicáⁿ táhù-í núú Tătá-ó Dütú Ndiòxí ndìhi núú Xítohó Jesucristú sá ìo na chìndee chitúu ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ndì nduú-gá ná cádá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Té Filemón ío sàndáá iní-dé Xítohó Jesucristú te cùu iní-dé tñàha ñáyiu-dé

⁴Te ndi tñàhá òré càháⁿ ndìhi-í Yá Ndiòxí cuendá-n ndácáⁿ táhù-í núú-gá. ⁵Chi ñihí-í tñúhu sá ìo sàndáá iní-n Xítohó Jesucristú, te cùu iní-n cuè ñáyiu ndècu ichi-gá.

⁶Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiòxí sá dàtná-ni sàndáá iní-n-gá ducaⁿ-ni dànehé-n ñáyiu cuendá ducaⁿ ngũnu ichí-yu tñàhá-yu, te cutnùní iní-yu nàcuáa ndùu nchaa sá vâha tàxi Xítohó Jesucristú xii-o, te tñàhá-yu nduu táhù-yu nchaa sá vâha-áⁿ. ⁷Te yòhó té Filemón cúú-n tée ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú càhí tñúhu-í xii-n sá ìo cùdíí iní-í cuendá sá ìo váha quide-n ndecu-n, chi cùu iní-n nchàa ñáyiu ndècu ichi Yá Ndiòxí, te uuⁿ-gá ñihí ndèè-í sá dúcáⁿ quide-n, te òu-n ìo sáhă-n-yu tñúhu ndee iní ndécú ndìhí-yu.

Té Păblú chîndèe tñúhu-dé té Ònésimú

⁸Te yúhú té Păblú ní taxi Xítohó Jesucristú tñúhu ndee ìní ndécú ndìhi-í sá táxi tñùní ñàhà-í xii-n te tahu-í chiúⁿ cada-n, dico vá táxi tñùní ñàhà-í xii-n, ⁹chi váha-gá sá càháⁿ ndàhú-í núú-n sã cádá-n nchàa nacuáa càháⁿ-í chi ío cùu iní ñàhà-í xii-n. Chi yúhú sa ta yì-í cuáháⁿ, te yìhi-í vecaá cuendá sá càháⁿ-í tñúhu Xítohó Jesucristú. ¹⁰Te càháⁿ ndàhú-í núú-n sã ñà tùú nă canì iní-n cuendá té Ònésimú,

chi ní cuu-dé vitna dàtná ìíⁿ déhe-í, chi ní sándáá iní-dé tnúhu Yá Ndiöxí ní xáha-í xii-dé vitna yìhi-í vecaá.

¹¹Te ñaha-n sá cùtnàhá ní xíndecu ndihi-n-dě ñá túú ní quide ndáá-dé, dico vitna ío váha quide-dé ndécú ndihi-í-dé, te diu-ni ducaⁿ càda-dé òré cundecu ndihi tucu-n-dě. ¹²Te vitna tendaha-í-dé ndixi-dé cundecu tucu-n ndihi-dé, te òré queheⁿ cuèndá-n-dě, te cada iní-n sǎ yùhú ní queheⁿ cuèndá-n. ¹³Te vitna yìhi-í vecaá sá cuèndá tnúhu Xítóhó Jesucristú, te cuíní-í ngani-í-dé cunu cuechi-dě núú-í cuèndá cada-dé núú-n ní cùu.

¹⁴Dico ñá túú ní ngàni-í-dé, chi vátá ndátnùhu ndihi ñaha-gǎ-í xii-n nùu nása cachí-n cùnduu. Te ñá cùndèe iní-í cada yica-í cada-n ìíⁿ sá váha sá cúu-xì-í, chi cuíní-í sá méé-n càni iní-n nùu cuu àdi sá vǎ cúu. ¹⁵Te ní cunduu nǐ quee té Ònésimú vehe-n, te cudana te mee Yá Ndiöxí ducaⁿ nǐ cachí-gǎ cunduu cuèndá dacuàha-dé cada váha-dé. Te ndixi tucu-dé cundecu ndihi ducaⁿ-nǎ-n-dě. ¹⁶Te vá cúu-gǎ-dé dàtná ìíⁿ tée xìnu cuechi chi ní cuu-dé dàtná ìíⁿ ñani-ó chi ní sándáá iní-dé Yá Ndiöxí, te yùhú ío cùu iní-í-dé, dico yòhó uuⁿ-gǎ cuu iní-n-dě, chi cùu-dé ìíⁿ tnàha ñáyi-u-o, te ndècu-dé ichi Yá Ndiöxí.

¹⁷Te ìíⁿ-ni cùu-o ndecu-o ichi Yá Ndiöxí nùu xǐǎⁿ càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ quéhéⁿ cuèndá-n-dě dàtná quéhéⁿ cuèndá-n yùhú òré quéxio-í vehe-n. ¹⁸Te núu ío ìíⁿ sá nǐ cumání-dě núú-n ñá túú ní quide

ndáá-dé cùtnàhá ní xíndecu-n ndihi-dé, àdi ío ìíⁿ sá tàú-dé te vá ndacáⁿ cuèndá-n nùú-dě, chi yùhú ndacáⁿ cuèndá-n nùú-í. ¹⁹Te ndaha mee yùhú té Pǎblú cǎdùha-í tutú-a cǎchí tnúhu-í xii-n sǎ ná chǎhu-í nchaa sá nǐ quide-dé. Dico dandacu saú iní-n sǎ yùhú ní sanu ichi ñaha-í xii-n ìchi Xítóhó Jesucristú. ²⁰Dico yòhó té ndècu ndihi-í ichi Xítóhó Jesucristú cada ndee ìní-n càda-n tnúhu ndàhú càháⁿ-í núú-n chi ndècu-o ichi-gǎ. Te ducaⁿ càda-n nacuaa cuu-xi dàtná ìíⁿ tnúhu ndee ìní sá cúu-xì-í, chi ndi ndùú-ó ndècu-o ichi-gǎ.

²¹Te cùtnuní iní-í sá cǎdá-n nchàa nacuaa càháⁿ-í, te cùtnuní tucu iní-í sǎ ìo-gǎ vǎi sǎ váha cada-n dàcúxí tnùhu ndàhú càháⁿ-í núú-n, núu xǐǎⁿ tendaha-í tutú-a véxi ndaha-n. ²²Te vitna cuíní-í cada túha-n ìíⁿ vehe cundecu-í, chi sàni iní-í sǎ quíxí còto ñaha-í xii-ndo, te ndètu-í sǎá nduu-ǎⁿ chi nchòhó xicáⁿ tǎhú-ndó nùú Yá Ndiöxí cuèndá-í.

Tnúhu ndéé núú nǐ ndihi-ná

²³Te ío cada ndee ìní-n cǎchí té Ępafrás té yìhi ndihi-í vecaá sǎ cuèndá tnúhu Xítóhó Jesucristú.

²⁴Te ío cada ndee ìní tucu-n cǎchí té Mǎcú, ndihi té Arístarcú, ndihi té Dēmás, ndihi té Lùcá, chi tnàhá cue téé-ǎⁿ quide-güedé chiúⁿ Xítóhó Jesucristú.

²⁵Te Xítóhó Jesucristú ío na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cǎdá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ QUÍHÍⁿ NDAHA CUE ÑÁYIU HÈBREÚ

Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá
Děhe-gá cada núú-gă

1 Te ndéé sanaha, Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii cue tée ní cachí iní méé-gă cada núú-gă cáháⁿ-güedé tnúhu-gă núú nchàa ñaní tnáhá-ó nǐ xíndecu ndéé dàvá-áⁿ te diu ducaⁿ nǐ quide-güedé. Te titní xito ducaⁿ nǐ xáhaⁿ-gă xii-güedé ní cáháⁿ-güedé tnúhu-gă. Te ndi dííⁿ ndi dííⁿ nǐ xítñúhu ñaha-gă xii-güedé nàcuáa cáháⁿ-güedé tnúhu-gă núú-yu. ²Te sátá nǐ cuu vai nduu ta yáha cuáháⁿ, te ní sáá nduu nǐ cachí Yá Ndiöxí sá Děhe-gá cada núú-gă cáháⁿ tnúhu-gă núú-ó. Te diu-ni mee-gă ní táuchíúⁿ nǐ cadúha Děhe-gă ñuyíú ndihi nchaa sá íó, te ní cachí-gá sá ncháá cùu-xi cuendá Děhe-gá. ³Te Děhe Yá Ndiöxí ío càhnu cuu-gă dàtná càhnu cuu mee-gă, te dàtná-ni sàni iní méé-gă diu-ni ducaⁿ sàni iní Děhe-gă chi tnáhá-gă cúú-gă Ndiöxí, te sá cuendá tnúhu cáháⁿ Děhe-gă xíăⁿ ndécú-ní nchàa sá íó ñuyíú, te ducaⁿ chi ío càhnu cuu Děhe-gă, te diu-ni Děhe-gă ní quide nàcuáa vá cùndècu-gă cuèchi-o. Te sátá dúcáⁿ te ní ngóo-gă xio cùha Tátá-gă Dútú Ndiöxí Yáá ío cùnunu ndecu andiu.

Děhe Dútú Ndiöxí ío-gă
cùnunu-gă dàcúúxí cuè espíritú
xínú cuèchi núú-gă

⁴Te Děhe Yá Ndiöxí ío-gă cùnunu-gă dàcúúxí cuè espíritú xínú cuèchi núú-gă, te ducaⁿ chi ní nduu táhú-gă núú Tátá-gă Dútú Ndiöxí sá ío-gă cùnunu-gă dàcúúxí cuè espíritú-áⁿ. ⁵Chi Yá Ndiöxí ñá túú ní xáhaⁿ-gă xii ni ìⁿ cue espíritú xínú cuèchi núú-gă dàtná ní xáhaⁿ-gă xii Děhe-gă, te duha ní xáhaⁿ-gă:

Yòhó cúú-n Děhe mee-í,
te ducaⁿ-ni cùndecu-n núú
ndécù-í.

Duha ní xáhaⁿ-gă. Te ní cachí tucu
Yá Ndiöxí:

Yúhú cúú-í Tátá Yàá-ăⁿ,
te mee-gă cúú-gă Děhe-í.

Duha ní cachí-gă. ⁶Te cútnàhá ní tendaha-gă Děhe-gă Yáá ío cùnunu ní quixi-gă ñuyíú-a, te ní cachí-gă:

Tàú-xi sá ncháá cuè espíritú xínú
cuèchi núú-í chiñuhu-xi Děhe-í.

Duha ní cachí-gă. ⁷Te Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-gă cuendá cue espíritú xínú cuèchi núú-gă, te ní cachí-gă:

Yúhú quidè-í sá ncháá cuè
espíritú xínú cuèchi núú-í
cúú-xí dàtná táchí,

te diu-ni cue espíritú-áⁿ quidè-í
sá cúu-xí dàtná itá ñuhú.

Duha càchí-gá. ⁸Dico Déhe-gá chi
ñá túu dùcaⁿ ni xáhaⁿ-gá, chi duha
ní xáhaⁿ-gá:

Yòhó tnàhá-n cùu-n Ndióxi
dàtná cúu yúhú Yaá cúu
Tátá-n,

te ducaⁿ-ni tàxi tnuní-n nì caa
ni quíhíⁿ,

te ío váha ndáá quidé-n tàxi
tnuní-n.

⁹Te dàquee tihú-n nchàa sá cuèhé
sá dúhá, te cùu iní-n nchàa sá
vãha,

núu xíáⁿ yúhú Yaá cúu Tátá-n nì
quide-í sá ío-gá vii ío-gá váha
cuu iní-n,

dàcúuxí nchàa dava-gá ñáyi
ndècu ndihi-n.

Duha ní xáhaⁿ-gá xii Déhe-gá.

¹⁰Te ní xáhaⁿ tùcu Yá Ndióxi xii
Déhe-gá:

Yòhó cúu-n Yàá ío cùnuu, chi
ndéé cútñhá ñá túu vèdana
ná ío te ní cadúha-n ñuyú
ndihi andiu.

¹¹Te andiu ndihi ñuyú chi naa-xi,
dico yòhó chi cundecu-ni-n nì
caa ni quíhíⁿ.

Te andiu ndihi ñuyú chi
ndihi-xi dàtná ndíhí ìⁿ dóó,

¹²te dàtná cuiní-n quide ñáyi
ndihi ìⁿ dóó òré ndàcáⁿ
tnáhnü-yu tàxi ndecú-yu ìⁿ
xio, ducaⁿ càda-n ñuyú ndihi
andiu,

te dàtná nádãma dóó ñáyi ducaⁿ
càda tucu-n ñuyú ndihi andiu.

Te yòhó dàtná-ni càa-n ndecu-n
vitna ducaⁿ-ni cùnduu-n
cundecu-n ni caa ni quíhíⁿ,
chi vá yí tnàhí-n.

Duha ní xáhaⁿ Yá Ndióxi xii
Déhe-gá. ¹³Te Yá Ndióxi ñá túu ní
xáhaⁿ-gá xii ni ìⁿ cue espíritú xínú
cuèchi núu-gá dàtná ní xáhaⁿ-gá xii
Déhe-gá, te duha ní xáhaⁿ tùcu-gá:

Ngóo xio cùha-í taxi tnùnín,
te yúhú cada-í te nchaa sá cúu
úhú iní ñáhá xii-n canehe-xi
sá yíñuhu núu-n.

Duha ní xáhaⁿ-gá xii Déhe-gá. ¹⁴Te
nchaa espíritú xínú cuèchi núu Yá
Ndióxi mee-ni chiùⁿ-gá quidé-xí, chi
tèndaha-gá cue espíritú-áⁿ cuáháⁿ-xi
nchaa núu ndécú cuè ñáyi ní nduu
táhu cundecu ndihi-gá chindee
ñaha-xi xií-yu.

Vá dáñá ndèé-ó tnühu sá
cáháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó

2 Te sá cuendá sá ío cùnuu
Xítóhó Jesucristú, núu xíáⁿ
íó xìni ñuhu-xi cada cuendá-ó
nchàa tnúhu càháⁿ-gá sá sà ní
xíndedóho-o cuendá sá vã dáñá
nihnu-o. ²Te cue espíritú xínú
cuèchi núu Yá Ndióxi ní càháⁿ-xi
tnúhu-gá ndéé sanaha, te tnúhu
ní càháⁿ cue espíritú-áⁿ cúu-xí sá
ndáa cuiti. Te nchaa ñáyi ñá túu ní
cuiní tni nchaa tnúhu ní càháⁿ cue
espíritú-áⁿ, te ni ñá túu ní cuiní-yu
cundedóho-yu, nchaa ñáyi-áⁿ ní
nacháhu-yu nàcuáa ndùu nchaa
cuèchi ní quidé-yu ìⁿ ìⁿ-yu. ³Te
sá dúcáⁿ ní yáha cue ñáyi-áⁿ,
xíáⁿ cútñuní ndáá iní-ó sã vã cãcu
nihnu-o te núu na dàña nihnu-o
tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí
tàhú-ó, tnúhu sá ío cùnuu, chi
nacháhu-o te núu ducaⁿ na càda-o.
Te díhna-gá Xítóhó Jesucristú ní
cáháⁿ-gá tnúhu-áⁿ te nchaa ñáyi
ní xíndedóho nchaa nàcuáa ndùu

tnúhu-áⁿ ní cáháⁿ ndáá-yu tnúhu-áⁿ núú-ó. ⁴Te tnàhá Yă Ndiöxí cündîhi-gá nchaa ñáyiu-áⁿ quidé-gă nàcuáa cutnùnî iní-ó sã tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu ndáá, chi quide-gá titní núú sã vã yõo tnàhí ndàcu cada te ío cùnúhu-o. Te Espíritú Yă Ndiöxí quidé-xí nàcuáa nduu táhú-ó ndî dííⁿ núú chùⁿ cada-o nacuáa cuínî méé-gă. Te sá dúcáⁿ quide Yă Ndiöxí nchaa xiăⁿ, xiăⁿ cútnùnî iní-ó sã tnàhá-gá càháⁿ-gá sá tnúhu-áⁿ cúú-xí tnúhu ndáá.

Xítóhó Jesucristú ní xínduu yiqui cùnú-gá dàtná cáá yiqui cuñú nchoo cuè ñáyiu ñuyíú-a

⁵Te Yă Ndiöxí vá táxí ndècu-gá cue espíritú xínú cuèchi núú-gă taxi tnùnî-xi ñuyíú sáá sã vátá quínî-gá-ó, te díu cuendá xiăⁿ càháⁿ-í. ⁶Te núú tütú Yă Ndiöxí cächí-xi:

Yòhó Dútú Ndiöxí ñá túú nã cúú cuè ñáyiu ñuyíú núu ndacu iní-n-yu, àdî chindeé-n-yu.

⁷Te yòhó ní cachí-n sã nchàa ñáyiu ñuyíú-a vá cùnùu-yu dàtná cùnùu cue espíritú xínú cuèchi núú-n, dico ní cachí-n sã sàá nduu te ío cunúu-yu tnàhá-yu, te mee-n càháⁿ-n sã ío càhnu cuú-yu, te ní cachí tucu-n sã táxí tnùnî-yu nchaa sá ñí cadúha-n.

⁸Te ducaⁿ nchàandi túhú sá ío quindàhá-yu.

Duha cächí-xi núú tütú-gá. Te sá dúcáⁿ ñí cachí Yă Ndiöxí sá quíndàha ñáyiu ñuyíú nchaa sá ío, xiăⁿ cútnùnî sá ncháándî túhú sá ío taxi tnùnî-yu, dico vátá sàá-gá nduu

dúcaⁿ quínî-ó càda-xi. ⁹Te nchoo sa nàha-o sá tnáá-ní ñí quide Yă Ndiöxí cuendá sá vã cùnùu Xítóhó Jesucristú dàtná cùnùu cue espíritú xínú cuèchi núú-gă. Te ducaⁿ ñí quide Yă Ndiöxí chi ní cundàhú iní-gá nchaa ñáyiu ñuyíú-a, chi ní cachí-gá sá Dêhe-gá cuú cuendá nchaa-yu, te Xítóhó Jesucristú ío ní ndoho-gá òré ní xíhí-gá, núu xiăⁿ ñí nduu táhú-gă cùnùu vihi-gá vitna. Te mee Yă Ndiöxí cächí-gá sá ío càhnu cuu Dêhe-gá.

¹⁰Te Yă Ndiöxí ní cadúha-gá nchaandi túhú sá ío nàcuáa ní cachí iní méé-gă, te sá dúcáⁿ ñí quide-gá núu xiăⁿ váha-ni sá ñí cachí-gá sá Xítóhó Jesucristú nândî ndoho-gá te cuú-gá cuendá ducaⁿ ñà túú tnàhí-gá ná cùmání-gă núú Yă Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ ñí cuu núu xiăⁿ ní ñíhí Yă Ndiöxí nàcuáa cada-gá càndeca-gá nchaa ñáyiu cùu déhe-gá quíhíⁿ núú ío váha càa cundecú-yu ndîhi-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te Xítóhó Jesucristú cúú-gă Yaá ní quide nàcuáa nduu táhú cue ñáyiu cundecú-yu ndîhi Yă Ndiöxí. ¹¹Te Xítóhó Jesucristú cúú-gă Yaá quidé ndècu yíñuhu ñáyiu núú Yă Ndiöxí ñáyiu sàndáá iní ñàhá xii-gá, te Xítóhó Jesucristú ndîhi cue ñáyiu-áⁿ ñíⁿ-ni Yàá cúú Tătã-yu ndîhi-gá, núu xiăⁿ Xítóhó Jesucristú Yaá cúú Dêhe Dútú Ndiöxí ñá túú cùcahaⁿ núú-gă càháⁿ-gá sá ñàní-gá ndîhi cúha-gá cúú nchàa ñáyiu-áⁿ. ¹²Te quèe ndáá-xi nàcuáa càháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiöxí núú cächí-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Xítóhó Jesucristú xii Tătã-gă Dútú Ndiöxí, te duha ní xáhaⁿ-gă:

Cáháⁿ váha-í cuendá-n núú nchàa cue téé cùu datná

ñani-í ndihi núu nchaa cue
ñáyiú ðíhí cúú ðàtná cúha-í,
te cata-í ndudú chíñuhu ñaha-í
xii-n núú tàcá-yu.

Duha yòdo tnuní núú tùtú-gá
nàcuáa ní xáhaⁿ Dêhe-gá xii-gá.

¹³Te ñngá tucu xichi núú tùtú Yă
Ndiôxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ
Xítóhó Jesucristú cuendá-gá, te
duha ní cachí-gá:

Yúhú nchaa-ni nduu quindáá
iní-í Tătà-í Dútú Ndiôxí.

Duha càchí-xi núú tùtú Yă Ndiôxí
nàcuáa ní càháⁿ Xítóhó Jesucristú.
Te ñngá tucu xichi núú tùtú Yă
Ndiôxí càháⁿ-xi nàcuáa ní càháⁿ
tucu Xítóhó Jesucristú, te duha ní
cachí-gá:

Iha ndècu ndíhi-í nchaa ñáyiú
cúu déhe Tătà-í Dútú Ndiôxí,
te ðiu-ni ñáyiú-áⁿ ní taxi
cuendá Tătà-í cuu cuendá-í.

Duha càchí-xi núú tùtú-gá nàcuáa
ní càháⁿ Xítóhó Jesucristú.

¹⁴Te sá cuendá nchaa ñáyiú
cúu déhe Yă Ndiôxí cúú-yu yíqui
cùñú, núu xíăⁿ ducaⁿ tnàhá Xítóhó
Jesucristú ní cuu-gá yíqui cùñú, te
ducaⁿ ní cuu-gá yíqui cùñú cuendá
cuú-gá, te sá dúcáⁿ cúú-gá te
ndacu-gá daquèe fhú-gă sácufhná,
te ðiu sácufhná-ăⁿ quidé-xí xihí
ñáyiú. ¹⁵Te ducaⁿ ní quide-gá
cuendá sá cuè ñáyiú ñuyúú-a vá
yùhú-gá-yu sá cúú-yu, chi nchaa-ni
nduu yùhú-yu sá cúú-yu. ¹⁶Te
na càchí tnúhu ndáá-í sá Xítóhó
Jesucristú ní quixi-gá cuendá
chindee-gă cue ñáyiú cúu ñaní
tnàhá ndíi Àbrahám, te ñá ðíú
cuendá sá chindèe-gá cue espíritú
xínú cuèchi núú Yă Ndiôxí. ¹⁷Te
cuendá xíăⁿ núu dai ní xini ñuhu-xi

sá cúú-gă ñáyiú cuendá yăha-gá
nándi sá yăha-gá ðàtná yăha cue
ñáyiú cúu ndi mee-gá cuendá
ducaⁿ cúu-gá dútú ño cùnuu te cuu
ndáá-gá núú Yă Ndiôxí, te cundàhú
iní-gá nchaa ñáyiú te cuú-gá cuendá
sá vă cùndècu-gá cuèchi-yu núú
Yă Ndiôxí. ¹⁸Te mei òré ndóhó
Xítóhó Jesucristú ní xito ndéé ñáhá
sàcufhná xii-gá te núu ndisa sá
vă cadá-gă ni ñⁿ sá ñà túú tàú-gá
cada-gá, te sá dúcáⁿ ní ndoho-gá
xíăⁿ núu ndácú-gă chindèe-gá nchaa
ñáyiú ducaⁿ yăha.

Xítóhó Jesucristú ío-gá cùnùu-gá dàcúúxí ndíi Moisés

3 Te nchòhó cúú-ndó ñáyiú
ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó
Jesucristú ñáyiú cúu cuendá Yă
Ndiôxí, te tnàhá-ndó cúu-ndo
ñáyiú ní càháⁿ ñáhá-gă cuendá
cundecu-ndo ndíhi-gá. Te yúhú
càchí tnúhu-í xii-ndo să ño váha cada
cuendá-ndó nàcuáa nduu cuendá
Xítóhó Jesucristú, chi ðiu-gá cúú-gă
Yaá ní tendaha ñàha Dútú Ndiôxí ní
quixi-gá ñuyúú-a, te ðiu-gá cúú-gă
Dútú ño cùnuu chi quide-gá núú Yă
Ndiôxí. Te ðiu-ni cuendá Xítóhó
Jesucristú càháⁿ tnúhu sá ni sàndáá
iní-ó. ²Te mee Yă Ndiôxí ní sáha
chìuⁿ-gá Xítóhó Jesucristú, te ío ndáá
quidé-gă chìuⁿ-áⁿ să cúú-xí Yă Ndiôxí,
te ðiu-ni ducaⁿ ní quide ndíi Moisés
ní quide ndíi chìuⁿ ní táhú Yă Ndiôxí,
te ío ndáá ní quide ndíi chìuⁿ-gá sá
cúú-xí nchaa ñáyiú cúu cuendá-gá,
te cue ñáyiú-áⁿ cúú-yu ðàtná vehe
mee-gă. ³Te ñⁿ tée dàcaa ñⁿ vehe
váha ío càhnu-gá cúú-dě dàcúúxí
vehe dacaa-dé. Te ducaⁿ sàtnahá-xi
cúu Xítóhó Jesucristú chí ío-gá

càhnu cuu-gá dácúxí ndíi Moisés.
 4Te nchoo sà naha-o sá ncháá vèhe
 dacuití ndècu cue tée ní dácáá, dico
 sa nàha tucu-o sá Yá Ndiöxí quidé-gã
 ndécú ncháa sá lõ ñuyíú-a. 5Te ndíi
 Moisés-án ïo ndáá ní quide ndíi chiùⁿ
 ní táhú Yá Ndiöxí ní quide ndíi sá
 cúú-xí ncháa ñáyiu cùu cuendá-gá.
 Te sá dúcáⁿ ñí quide ndíi xíãⁿ ní cuu
 ndíi ìⁿ tée ní xinu cuechi núú Yá
 Ndiöxí. Te ní xáhaⁿ ndíi xii ncha
 ñáyiu cùu cuendá-gá nàcuáa cáháⁿ-gá
 ndéé cuéé-gá. 6Dico Xítohó Jesucristú
 cúú-gã Déhe mee Yá Ndiöxí, te cùu-gá
 Yaá ïo quide ndáá yíndàha-gá ncha
 ñáyiu cùu cuendá Yá Ndiöxí. Te
 tnàhá-ó cùu-o ñáyiu cùu cuendá-gá,
 te ñiù-ni ducaⁿ cùu cuendá ñàhá-gã
 xii-o te núu na càncicúⁿ nihnu-ni-o
 càni ndáá iní-ó cuendá-gá ndéé ná
 sáá nduu ngúndecu-o ndíhi-gá.

**Cue ñáyiu cùu cuendá Yá Ndiöxí ïo
 váha cùu iní-yu ndécú-yu ndíhi-gá**

7Te núu tütú Yá Ndiöxí yódó
 tnùní nàcuáa ní cáháⁿ Espíritú-gá,
 te duha ní cachí-xi:

Te núu nchòhó ndédóho-ndo
 ncháa tnúhu càháⁿ Yá Ndiöxí
 vitna,

8te vá cúndùu sáá iní-ndó dàtná
 ní xínduu sáá iní ñáyiu ní
 dáquéé tñhú tnúhu Yá Ndiöxí,
 ñáyiu ní xíndecu xití yucu,
 chi ñáyiu-án ñí xito ndéé-yu Yá
 Ndiöxí núu nása cada ñaha-gã
 xii-yu.

Duha ní cachí Espíritú-gá. 9Te càchí
 tucu Espíritú Yá Ndiöxí nàcuáa ní
 cáháⁿ méé-gã, te duha ní cachí-gá:

Xití yucu ní xito ndéé ñàhá cué
 ñaní tnàhá-ndó ñí xíndecu
 ndéé sanaha xii-í,

te ducaⁿ ñí quide ñàhá-yu cuéi
 ní xiní-yu ncha sá ñí quide-í
 ndí ùdico cuíá ñí xíndecu-yu
 xití yucu-áⁿ.

10Te sá dúcáⁿ ñí quidé-yu núu xíãⁿ
 ní cudéèⁿ-í núú-yu,
 núu xíãⁿ ní cáháⁿ-í cuendá-yu,
 te ní cachí-í:

“Ñáyiu-a quide-ní-yu ncha sá
 ñà túú tàù-yu cadá-yu te ni ñà
 túú cuíní-yu cadá-yu ncha
 nàcuáa sàni iní-í,

te ni ñà túú cuíní-yu cadá-yu
 nàcuáa càháⁿ-í”,
 duha ní cáháⁿ-í cuendá-yu.

11Te xíãⁿ núu ní cudéèⁿ-í núú-yu
 te ní xáhaⁿ ndáá-í xií-yu sá
 vã ndúú tãhũ-yu cundecu
 váha-yu núu ndécú-í.

Duha ní cachí Yá Ndiöxí càchí
 Espíritú-gá.

12Te nchòhó ñáyiu ndècu ndíhi-í
 ichi Xítohó Jesucristú, càháⁿ-í
 dóho-ndo sã ïo cada cuendá-ndó
 vã cání cuéhé iní-ndó te ngóo-ndo
 vã quíndáá-gá iní-ndó Yá Ndiöxí te
 dañà-ndo ìchi-gá, te ñiù-gá cúú-gã
 Yaá ndécú ncháa nduu ncha quíú.
 13Te ìⁿ nduu ìⁿ nduu ïo chí cuáha
 tnàha tnúhu ndee ìní cundecu-ndo
 nìni ndecu-ndo ñuyíú-a cuendá sá
 vã xínu iní-ndó càda-ndo nándi sá
 cuéhé sá dúhá, te ducaⁿ te vá cúú sáá
 iní-ndó núú Yá Ndiöxí. 14Te vá dáñá
 ndéé-ó càni ndáá iní-ó nàcuáa cada
 ñaha Yá Ndiöxí xii-o, te dàtná-ni ní
 sani iní-ó ndéé cútñàhá ní tuha-o ìchi
 Yá Ndiöxí, te ñiù-ni ducaⁿ càni iní-ó
 ndéé ná sáá nduu vã cúndècu-gá-ó
 ñuyíú-a, te núu ducaⁿ na càda-o te
 cùu ìⁿnuu-o ndíhi Xítohó Jesucristú.

15Te duha càháⁿ-xi ìⁿ xichi núu
 tütú Yá Ndiöxí:

Te núu nchòhó ndèdóho-ndo
 nàcuáa càháⁿ Yă Ndiòxí vitna,
 te vá cùnduu sáá iní-ndó dàtná
 ní xínduu sàá iní cue ñáyi
 ní dáquée tǎhú tnǎhu-gá ndéé
 sanaha.

Duha cǎchí-xi núú tǎtú-gá. ¹⁶Te
 cue ñáyi ducaⁿ nǎ xínduu sàá
 iní-xi cùu-yu ñáyi ní ndeñuhu ndí
 Moisés nàcióⁿ Ēgíptú, te ñáyi-áⁿ nǎ
 xíndedóho-yu tnǎhu ní càháⁿ Yă
 Ndiòxí te ní quide sàá iní-yu ní
 dáquée tǎhǎ-yu tnǎhu-gá. ¹⁷Te ndi
 ũdico cuíá nǎ xúhuⁿ-yu ichi ío ní
 cùdéeⁿ Yă Ndiòxí núu-yu cuendá sá
 nǎ quidé-yu nándi ncha sá cuéhé
 sá dúhá, te ñáyi-áⁿ nǎ xíhí-yu xití
 yucu. ¹⁸Te ncha ñáyi-áⁿ ñà túú ní
 cuíní-yu tñí-yu tnǎhu ní càháⁿ Yă
 Ndiòxí núu xǎⁿ ní càháⁿ ndáá-gá
 sá vǎ ndúú tǎhǎ-yu cundecú-yu
 núú ío váha càa ndecu-gá. ¹⁹Te xǎⁿ
 núu nchoo cùtnuní iní-ó sǎ nchàa
 ñáyi-áⁿ ñà túú ní ndúu tǎhǎ-yu
 cundecu váha-yu núú ndécú-gǎ, chi
 ñá túú ní sàndáá iní-yu tnǎhu ní
 càháⁿ-gá.

4 Te vitna ndècu ndíhi-gá-ó
 tnǎhu Yă Ndiòxí tnǎhu sá
 dánèhè ñáhá xì-o sá cúu cùndecu
 váha-o núú ndécú-gǎ, te tàu-xi
 quiyùhú iní-ó chi na cuáháⁿ te
 vá ndúú tǎhú-ó cùndecu váha-o
 núú ndécú-gǎ. ²Te tñáhá nchoo
 nǎ ngúndecu ndíhi-o tnǎhu sá
 càháⁿ nàcuáa naníhí tǎhú-ó dàtná
 ní xíndecu ndíhi cue ñáyi ndéé
 sanaha, dico ñáyi-áⁿ chi ñá
 túú vèdana ni nàndíhi-xi cuèi ní
 xíndedóho-yu tnǎhu-áⁿ chi ñá túú
 ní sàndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá. ³Dico
 nchoo cùu-o ñáyi ní sàndáá iní
 tnǎhu Yă Ndiòxí, núu xǎⁿ nduu

tǎhú-ó cùndecu váha-o núú
 ndécú-gǎ, te ní quee ndáá-xi nàcuáa
 càháⁿ-gá núú tǎtú-gá núú cǎchí-xi:
 Yúhú ní cudéeⁿ-í núu-yu, te ní
 càháⁿ ndáá-í sá vǎ ndúú tǎhǎ-yu
 cundecu váha-yu núú ndécú-í.

Duha ní cǎchí-gá. Te cuu nduu
 tǎhǎ-yu cundecu váha-yu núú
 ndécú Yă Ndiòxí ní cùu, chi sa ní
 xínu cava ncha chiuⁿ ní quide-gá
 sá nǎ cadúha-gá ñuyúú. ⁴Te núú
 tǎtú Yă Ndiòxí càháⁿ-xi nàcuáa ní
 quide-gá nduu úsá, te duha cǎchí-xi:
 Yă Ndiòxí ní quide chiuⁿ-gá
 ínú nduu ní quide-gá ncha
 chiuⁿ-gá te ní ndetatú-gá
 nduu úsá.

Duha cǎchí-xi núú tǎtú-gá. ⁵Te cǎchí
 tucu-xi núú tǎtú Yă Ndiòxí nàcuáa
 ní càháⁿ-gá cuendá cue ñáyi ndéé
 sanaha, te duha ní cǎchí-gá:

Cue ñáyi-a vá ndúú tǎhǎ-yu
 cundecu váha-yu núú ndécú-í
 ndétátú-í.

Duha ní cǎchí-gá. ⁶Te ñáyi ní
 xíndedóho tnǎhu sá càháⁿ nàcuáa
 naníhí tǎhú-ó ndéé sanaha, ñá túú
 ní ndúu tǎhǎ-yu cundecu váha-yu
 núú ndécú Yă Ndiòxí ndétátú-gá,
 te ducaⁿ chi ñá túú ní sàndáá iní
 ñáhǎ-yu xii-gá, dico ío-gá ñáyi
 nduu tǎhú cundecu váha núú
 ndécú-gǎ ndétátú-gá. ⁷Te ní xica
 cuéhé nduu sá dúcáⁿ ñà túú ní
 sàndáá iní ñáhá ñáyi-áⁿ xii-gá, te
 dàtnuní ní càháⁿ ndí Dávíi yuhu-gá
 nàcuáa cada-gá vitna, te diu-ni
 nàcuáa sa yòdo tñuní diu-ni ducaⁿ
 chido tñuní tucu-í nàcuáa ní càháⁿ
 ndí yuhu-gá, te duha ní cǎchí-gá:

Te núu nchòhó ndèdóho-ndo
 tnǎhu càháⁿ-í te vá cáda sàá
 iní-ndó.

Duha ní cachí-gá. ⁸Te ndíi Jòsué ní sanu ichi ndíi ñáyiú núú quíhíⁿ-yu cundecu váha-yu, dico ñá díú cuendá xíáⁿ ní cáháⁿ Yá Ndiöxí, chi cuendá nàcuáa cada-gá vitna ní cáháⁿ-gá. ⁹Núú xíáⁿ sáá nduu ndüu táhú nchaa ñáyiú cüu cuendá Yá Ndiöxí ngündecu váha-yu núú ndécú-gá ndétátú-gá. ¹⁰Te nchaa ñáyiú ducaⁿ na ndüu táhú cundecu váha núú ndécú Yá Ndiöxí ndétátú-gá, te tnàhá-yu ndetátú-yu cuendá nchaa sá váha ní quidé-yu dàtná ndétátú méé-gá. ¹¹Te xini ñuhu-xi sá nchóó ïo nducu ndèe-o nducu-o nacuáa cada-o cuendá nduu táhú-ó ngündecu váha-o núú ndécú Yá Ndiöxí ndétátú-gá, chi na cuáháⁿ dava-ndo càda-ndo datná ní quide cue ñáyiú ñá túú ní sàndáá iní ñáhá xii-gá, te vá ndúú táhú-ndó cündecu váha-ndo núú ndécú-gá te núú ducaⁿ na càda-ndo.

¹²Te tnúhu Yá Ndiöxí cúú-xí dàtná ìíⁿ sá nchító-ó chi quide-xi nándi sá quidé-xí, te cüu-xi datná ìíⁿ sá dééⁿ víhí-gá dàcúúxí ìíⁿ yuchí sá ndèé úú xio núú-xi. Te ducaⁿ sätnahá-xi cüu tnúhu-gá chi queé-xi iní-ó, te dándixi túu-xi nchaandi túhú sá sání iní-ó te núú quide váha-o àdi ñá túú quide váha-o ndècu-o. ¹³Te ni ìíⁿ sá ñí cadúha Yá Ndiöxí vá cáni iní-ó sá ndácú-xí nguávéha-xi núú-gá, chi nchaandi túhú sá sání iní-ó ndècu túu-xi núú-gá, te diu núú Yàá-áⁿ na càni cuendá-ó nchàa sá quidé-ó.

**Xítóhó Jesucristú cúú-gá
Dútú ïo cünüu**

¹⁴Te Xítóhó Jesucristú cúú-gá Dútú ïo cünüu ndecu ndíhi-o, te

diu-gá cúú-gá Déhe Dútú Ndiöxí, te Yáá-áⁿ cuándaa-gá andiu ñí nucúndecu-gá núú Yá Ndiöxí, núú xíáⁿ tàú-xi sá cáncchicúⁿ nihnu-ni-o quíndáá iní-ó-gá. ¹⁵Te mee Yàá-áⁿ ïo cünüu-gá cúú-gá dútú-ó ndècu ndíhi-o, te ïo na cündahú iní ñáhá-gá xii-o cuendá sá ñá ñíhi ndéé-ó cündecu-o. Te ducaⁿ càda-gá chi ní yáha-gá dàtná yáha mee-o, chi nchaa sá ñí yáha-gá-áⁿ ñí cuu-xi sá cadá-gá nándi nchaa sá cuèhé sá dúhá ní cüu dico ni ìíⁿ ñá túú ní quide-gá. ¹⁶Núú xíáⁿ tàú-ó sá nchóó ñí yuhu ñí iní-ó cáháⁿ ndíhi-o Yá Ndiöxí Yáá ïo cündahú iní ñáhá xii-o chindee ñaha-gá, te ducaⁿ càda-o te cundahú iní ñáhá-gá chindee ñaha-gá xii-o ndèda-ni càa oré xini ñuhu-o-gá.

5 Te nchaa cue dútú cünüu núú ñáyiú isràel diu-ni ñáyiú cüu-güedé, te ducaⁿ ñí ngündecu-güedé cuendá cada-güedé chüuⁿ sá cúú-xí Yá Ndiöxí cuendá-yu, chi diu cue téé-áⁿ ñí xóo nacani cuendá-güedé núú-gá quiti ní xóo cahni-güedé ní xóo nduu táhú-gá, te ducaⁿ ñí xóo cada-güedé cuendá sá cadá càhnu iní Yá Ndiöxí cuéchi-yu, te ducaⁿ ñí xóo nacani cuendá tucu-güedé núú-gá nchaa dava-gá sá ñí xóo níhi-güedé ní xóo nduu táhú-gá. ²Te nchaa cue dútú-áⁿ ñí xóo cundee iní-güedé nchaa sá ñí xóo cada nchaa ñáyiú ñá túú ní quide ndáá ñáyiú ñá túú cùtnuni iní-xi, te ducaⁿ ñí xóo cada cue dútú-áⁿ chi tnàhá-güedé ñá túú ní xóo níhi ndéé-güedé cundecu-güedé cuendá nchaa sá ñí xóo yáha-güedé. ³Te sá cuendá sá dúcáⁿ ñà túú ní xóo níhi ndéé-güedé núú xíáⁿ dai

ní xini ñuhu-xi sá tnàhá-güedé
cuáha-güedé Yá Ndiöxí sá ndúú
táhu-gá cuendá méé-güedé datná
quidé-güedé cuendá ñáyiú.

⁴Te ni ñiⁿ téé vá ndácú-dě cuu-dé
dútú cúnúu cuendá-ni sá càchí
iní méé-dě te núu ñá díú mèe Yá
Ndiöxí ducaⁿ cuiní-gá sá cúú-dě
dútú cúnúu datná ní quide-gá ndíi
Àron. ⁵Te cuéi Xítoho Jesucristú chi
ñá díú mèe-gá ní quide-gá méé-gá
ñiⁿ dútú cúnúu nacuaá cada nínu-gá
méé-gá, chi mee Tátá-gá Dútú
Ndiöxí ducaⁿ ní cachí-gá sá cúú-gá
Dútú cúnúu, te ducaⁿ chi Yá Ndiöxí
ní xáhaⁿ-gá:

Yòhó cúú-n Děhe-í,

te cuiní-í sá dúhá-ní cùndecu-n
núú ndécù-í.

Duha ní xáhaⁿ-gá xii Xítoho
Jesucristú. ⁶Te núú tütú Yá Ndiöxí
yódó tnùní nàcuáa ní xáhaⁿ tucu-gá
xii Xítoho Jesucristú, te duha ní
xáhaⁿ-gá:

Yòhó cúú-n dútú cundecu ni caa
ni quíhíⁿ,

te cùu-n datná ní cuu ndíi
Melquisèdec.

Duha ní xáhaⁿ-gá xii Xítoho
Jesucristú. ⁷Te cútnàhá ní xíndecu
Xítoho Jesucristú ñuyúú-a te níhi
ní xóo cáháⁿ ndíhi-gá Yá Ndiöxí
te ní xóo cáháⁿ ndàhú-gá núú-gá,
te ní xóo ndáhyú-gá òré ducaⁿ ní
xóo cáháⁿ ndíhi-gá Yá Ndiöxí, te
ducaⁿ ní quide-gá chi nàha-gá
sá Yá Ndiöxí cúú-gá Yaá ndacu
dácacu nihnu ñaha xii-gá cuendá
sá vâ cùú dúcáⁿ-gá. Te Yá Ndiöxí
ní xíndedóho-gá nchaá tnúhu ní
cáháⁿ Xítoho Jesucristú cuendá sá
ní quide-gá nchaá nàcuáa ní xáhaⁿ
Yá Ndiöxí cada-gá. ⁸Te sá cuendá

nchaá sá ní ndoho Xítoho Jesucristú
xíáⁿ ní cutnùní iní-gá cada-gá nchaá
dava-gá sá vâha nàcuáa cuiní méé
Yá Ndiöxí cada-gá. Te ducaⁿ ní cuu
cuéi cùu-gá Déhe Yá Ndiöxí. ⁹Te
sá dúcáⁿ ní quide-gá nchaá nàcuáa
cuiní méé Yá Ndiöxí, xíáⁿ núu vitna
cùu-gá Yaá dácacu nihnu nchaá
ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá núú
ùhú núú ndàhú. ¹⁰Te mee Yá Ndiöxí
ní cachí-gá sá Xítoho Jesucristú
cúú-gá dútú cúnúu datná ní cunuu
ndíi Melquisèdec cútnàhá ní cuu
ndíi dútú ñuyúú-a.

**Cuendá ñáyiú cuiní daña
nínu ichi Yá Ndiöxí**

¹¹Te vâi-gá tnúhu ndècu cáháⁿ-í
nàcuáa ndúu cuendá Xítoho
Jesucristú, ndíhi ndíi Melquisèdec,
te dícó-ni sá nchòhó ío cuèé
tècú tnùní-ndó, te yúhú ío úhú
nìhí-í nàcuáa cáháⁿ-í nàcuáa tecú
tnùní-ndó.

¹²Te nchòhó sa ní cuu cuéhé nduu
ndècu-ndo ichi Xítoho Jesucristú,
te tàú-ndó dànehé-ndó cuè ñáyiú
ndècu ichi-gá tnúhu-gá núu dícó
sá cúú, dico xini ñuhu-ni-xi sá
cúndècu ñáyiú danèhé ñáhá
tnúhu-gá xii-ndo, tnúhu sá ní
dàcuáhá-ndó ndéé díhna sá ñà túú
ùhú tecú tnùní-ndó. Te sá dúcáⁿ
quide-ndo núu xíáⁿ cúú-ndó datná
cue landú vitna sàdi camá, landú
vátá cúú-gá caxi dítá. ¹³Chi nchaá
ñáyiú cùu datná landú vitna sàdi,
ñáyiú-áⁿ cúú nèñuú-yu ñá túú
cùtnuní iní-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu
sá càháⁿ nàcuáa cada ndáá-yu
cundecú-yu. ¹⁴Te nchaá sá vátá
cúú-gá caxi cue landú yíquíⁿ xíáⁿ
cúú-xí cuendá cue ñáyiú sacuéhé, te

xíãⁿ cúú-xí dàtná tnúhu sá dácuaàha ñáyiú sa ní níhí ndéé ndècu ichi-gá, ñáyiú sa ní cutnùní váha iní-xi nándí cùu nchaa sá cuèhé sá dúhá, ndíhi nándí cùu nchaa sá vâha.

6 Te xíãⁿ nũu vitna xini ñuhu-xi dacuaaha-o dava-gá tnúhu Yá Ndiõxí cuendá ducaⁿ te cuu-o ñáyiú tècú tnùní nchaa tnúhu-gá. Te xini ñuhu-xi sá ncháá tnúhu Xítohó Jesucristú sá ñí dácuaáhá-ó ndèé díhna vá dácuaàha-gá-ó dàtná ní dácuaáhá-ó chi sa tècú tnùní-ó. Te ñá túú-gã xíní ñuhu-xi dacuaaha-o datná ní dácuaáhá-ó ndèé díhna nàcuáa cada-o ndíxi cuéchi iní-ó cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o, sá tá dàcuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu. Te ducaⁿ vâ dácuaàha-gá tucu-o dàtná ní dácuaáhá-ó ndèé díhna nàcuáa cada-o quèndáá iní-ó Yã Ndiõxí, ²ndíhi cuendá nàcuáa ní dácuaáhá-ó nàcuáa cuandute-o, ndíhi cuendá nàcuáa cada-o càcáⁿ ndodo-o ndàha-o díquí ñáyiú ní sándáá iní ñáhá xii-gá. Te ducaⁿ ñà túú-gã xíní ñuhu tucu-xi dacuaaha-o datná ní dácuaáhá-ó ndèé díhna cuendá nàcuáa ndoto cue ñáyiú ní xíhí, ndíhi cuendá nàcuáa ní dácuaáhá-ó sã Yã Ndiõxí daquihíⁿ-gã ñáyiú núú ùhú núú ndàhú ní caa ní quíhíⁿ. ³Te núú Yá Ndiõxí ná càchí-gá, te cuita dacuaàha-gá-ó nchaa dava-gá tnúhu sá cúmãní quíhíⁿ.

⁴Te cue ñáyiú sa tècú tnùní tnúhu Yá Ndiõxí, ñáyiú sa xini nchaa nàcuáa ndùu nchaa sá vâha quide ñaha Yá Ndiõxí xii-o ndíhi-yu, ñáyiú sa chindee ñaha Espíritú Yã Ndiõxí, ⁵ñáyiú sa cùtnuní iní-xi sá ïo váha tnúhu Yá Ndiõxí, ñáyiú

sa xini nàcuáa ta quide Yá Ndiõxí véxi nchaa sá vâ yõo tnàhí ndàcu cada, ⁶te núú ñáyiú-áⁿ ná ngüíta tucú-yu daquèe tíhú duúⁿ-yu tnúhu Yá Ndiõxí, te vá ndácú-gã-ó nà canu ichi-ó-yu nàcuáa ndíxi cuéchi iní-yu te núú ducaⁿ na càdá-yu, te sá dúcáⁿ ná càdá-yu te tnàhá-yu cùú-yu dàtná cue téé ní sahani ñaha xii Xítohó Jesucristú Déhe Yá Ndiõxí núú cùrúxí. Te sá dúcáⁿ ná càdá-yu te ngóo dava-gá ñáyiú cáháⁿ cuèhé-yu cuendá Xítohó Jesucristú. ⁷Te nchaa ñáyiú cùú-yu dàtná ñuhu, chi ñuhu-áⁿ ndi tnahá òré cúúⁿ dãú te xíhi-xi ndute, te dava ñuhu váha cùu sá xítú ñáyiú, te sá cúú nũú ñuhu-áⁿ ïo nàndíhi-xi, te mee Yã Ndiõxí quidé-gã cúú sã vâha núú ñúhú-ãⁿ. ⁸Dico núú da iñu na ndaa núú ñuhu-áⁿ te ñá túú vèdana nàndíhi-xi te núú ducaⁿ, te Yá Ndiõxí vá cúú vâha iní-gá cuendá ñuhu-áⁿ sã dúcáⁿ dà iñu ndaa núú-xi, te iñu-áⁿ ndíhi-xi cáyú. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáyiú dàquee tíhú tnúhu Yá Ndiõxí chi ñá túú cùu váha iní-gá núú-yu.

Níhí-ó sã ndétú-ó ndùu táhú-ó

⁹Te cuéi duha càháⁿ-í dico nchòhó cue ñáyiú ïo cùu iní-í, chi cùtnuní ndáá iní-í sá vâ càdá-ndó dàtná xíquide dava-gá ñáyiú, te mee-ni sã vâha cuu xii-ndo chi cùu-ndo ñáyiú sa ní naníhí tàhú. ¹⁰Te ducaⁿ chi Yá Ndiõxí cúú-gã Yaá ïo váha quide ndáá, te vá dáná ndòdo iní-gá nchaa sá vâha quide-ndo, te ni vâ dáná ndòdo iní-gá nàcuáa quide-ndo cuu iní-ndó-gã, te sá dúcáⁿ quide-ndo cuu iní-ndó-gã xíãⁿ chíndèe-ndo cue ñáyiú ndècu

ndihi-ndo ichi Xítohó Jesucristú, te ducaⁿ-ni ta quide-ndo véxi ndéé vitna. ¹¹Te cuini-í sá ìⁿ ìⁿ-ndo nducu ndee-ndo cada-ndo nacuaa cuini Yá Ndiöxí dàtná tá quide-ndo véxi, te diu-ni ducaⁿ càda-ndo ndéé ná sàá nduu nduu táhú-ndó cùndecu-ndo ndihi-gá núú ndécú-gă, te ducaⁿ te níhí-ndó nchàandi túhú sá ndétú-ndó nduu táhú-ndó cùndecu ndihi-ndo ni caa ni quíhíⁿ.

¹²Te yúhú cuini-í sá nchòhó vá tùhío-ndo càda-ndo nchaa nacuaa cuini Yá Ndiöxí, te cada-ndo dàtná quidé ñáyiú sàndáá iní tnúhu-gá, ñáyiú càhnu iní-xi. Te sá dúcáⁿ quidé-yu xíáⁿ nihí-yu nchaa sá ní cachí Yá Ndiöxí nduu táhú-yu.

¹³Te cùtnàhá ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Àbrahám nàcuáa cada-gá, te ní cacunehe-gá méé-gă nàcuáa cutnùní iní ndíi sá ndàá cada-gá nàcuáa ní xáhaⁿ-gă xii ndíi, te vá yòo ìⁿ ni càcunehe-gá cuendá sá quèndáá iní ndíi tnúhu ní cáháⁿ-gá. Te ducaⁿ ní quide-gá chi ìⁿdìi díi-ni mee-gă ío cùnuu-gá. ¹⁴Te duha ní xáhaⁿ-gă xii ndíi Àbrahám: “Yòhó té Àbrahám na càchí tnúhu ndáá-í xii-n sà ìo chindee ñàha-í xii-n, te cáyá cuéhé víhí ñàni tnàhá-n”, duha ní xáhaⁿ-gă xii ndíi. ¹⁵Te ndíi Àbrahám ío ní quide ndee iní ndíi ní xíndetu ndíi, te ducaⁿ te Yá Ndiöxí ní quide-gá nàcuáa ní xáhaⁿ-gă cada-gá sá cúu-xí ndíi.

¹⁶Te núu ìⁿ ñáyiú càháⁿ ìⁿ tnúhu ndáá cuiti te càcu nehé-yu Yá Ndiöxí cuendá quèndáá iní tnàha ñáyiú-yu tnúhu càháⁿ-yu, te òré ducaⁿ na càháⁿ-yu te ñá túú-gă sá dácàá ñáyiú càháⁿ ndihí-yu cuèndú. ¹⁷Te ducaⁿ ní quide Yá Ndiöxí ní

cáháⁿ ndáá-gá sá cáda-gă nàcuáa ní cachí-gá, te ducaⁿ ní cáháⁿ-gá cuendá nchaa ñáyiú ní cachí-gá nduu táhú sá cáda-gă nàcuáa cutnùní iní-yu sá quidé-gă ìⁿ sá càháⁿ-gá, te ni ñà túú nàdáma-gá ìⁿ sá càháⁿ-gá. ¹⁸Te nchoo ní natuha-o Yá Ndiöxí cuendá dácacu nihnu ñaha-gă xii-o núú ùhú núú ndàhú, te ní níhí-ó tnúhu ndee iní ndécú ndihi-o cuendá sá vă dáñá ndéé-ó cùndetu-o sáá nduu nduu táhú-ó cùndecu-o ndihi-gá. Te ducaⁿ ní níhí-ó tnúhu ndee iní chi Yá Ndiöxí ní cáháⁿ ndáá-gá sá cáda-gă nàcuáa ní cachí-gá, te ñá túú dándahú ñáhá-gă, te ni ñà túú nàdáma-gá ìⁿ sá ní cachí-gá cada-gá. ¹⁹Te tnúhu ndee iní ndécú ndihi-o xíáⁿ quidé-xí cùtnuní ndáá iní-ó sá ndúú táhú-ó cùndecu-o ndihi Yá Ndiöxí núú ndécú-gă, te ducaⁿ cùtnuní ndáá ndisa iní-ó sá cuendá Xítohó Jesucristú Yaá ndécú núú Yá Ndiöxí. ²⁰Te ducaⁿ ní nucùndecu Xítohó Jesucristú núú Yá Ndiöxí cuendá ducaⁿ cànchicúⁿ nihnu-o càda-o, te ducaⁿ ní nucùndecu-gá núú Yá Ndiöxí chi cùu-gá dútú cùnùu datná ní cunuu ndíi Melquisèdec ñuyúí-a, te ducaⁿ-ni cùu-gá dútú cùnùu ni caa ni quíhíⁿ.

Xítohó Jesucristú cúu-gă dútú dàtná ní cuu ndíi Melquisèdec

7 Te ndíi Melquisèdec ní xíndaha ndíi cue ñáyiú ñuu Sàlém, te ní cuu ndíi dútú ní xinu cuechi ndíi núú Dútú Ndiöxí Yaá ío cùnuu. Te ndíi Melquisèdec-áⁿ ní xícáⁿ táhú ndíi núú Yá Ndiöxí cuendá ndíi Àbrahám cùtnàhá ní sáháⁿ ndíi Àbrahám-áⁿ ní nàá ndíi

ndihi cue dava-gá cue téé yìndaha ñáyiú. Te cue téé-áⁿ ñà túú ní ndàcu-güedé nàá-güedé ndihi ndíi Àbrahám-áⁿ chi ní xíta-güedé. ²Te nchaa sá ñí níhí ndíi Àbrahám-áⁿ núú ñí nàà ndíi, te ní quide ndíi úxí xichi te ìⁿ xichi núú ùxí-áⁿ ñí sáñaha ndíi xii ndíi Melquisèdec. Te ðiú ndíi Melquisèdec-áⁿ quée-xí: Téé ío váha quide ndáá yìndaha ñaha xii ñáyiú, duha quèe-xi. Te ní xóo danàni ñahá-yu xii ndíi Téé yìndaha ñuú Sàlém, duha ní xóo danàni ñahá-yu. Te tnúhu Sàlém-áⁿ quée-xí: Ñuú ndécú ñahi, duha quèe-xi tnúhu-áⁿ. Núú xíáⁿ quée tucu-xi nacuaa ñani ndíi Téé yìndaha ñuú ndécú ñahi, duha quèe tucu-xi ðiú ndíi. ³Te ñà túú tnúhu núú yoo cùu tátá ndíi ndihi ñaná ndíi, te ni ñà túú tnúhu núú yoo cùu xíi ndíi ndihi xítná ndíi, te ni ñà túú tnúhu núú náandi cùu ñáyiú ní cuu ñaní tnáhá ndíi ní xíndecu ndéé sanaha-gã, te ni ñà túú tnúhu núú ná ama ní cacu ndíi, te ni ñà túú tnúhu núú ná ama ní xíhí ndíi. Te ndíi-áⁿ ducaⁿ-ni ñí cuu ndíi dútú ñí xíndecu ndíi, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu Xítoho Jesucristú déhe Yá Ndiõxí chi cuu-gá dútú ñí caa ñí quíhíⁿ.

⁴Te vitna chí cuãha váha cuendá sá ndíi Melquisèdec ní cuu ndíi ìⁿ téé ío ní cuu càhnu ní xíndecu ñuyíú-a, chi ndíi Àbrahám téé ní cuu ñaní tnáhá-ó ñí xíndecu ndéé sanaha ñí quide ndíi úxí xichi nchaa sá ñí níhí ndíi núú ñí nàà ndíi. Te ìⁿ xichi núú ùxí-áⁿ ñí sáñaha ndíi xii ndíi Melquisèdec. ⁵Te ndíi Moisés ní chídó tnùní ndíi ñacuáa cada nchaa dútú, cue téé ní cuu ñaní tnáhá ndíi

Lèví sá cuè téé-áⁿ queheⁿ-güedé ìⁿ xichi núú ùxí xichi sá ñíhí cue ñáyiú isràél ñáyiú cùu ñaní tnáhá-güedé cuu cuendá-güedé. Te ducaⁿ quide-güedé cuèi ñaní tnáhá-güedé ndíhí-yu ní cuu ndíi Àbrahám. ⁶Te cuèi ñà díú ñaní tnáhá ndíi Melquisèdec cùu ndíi Àbrahám dico ní queheⁿ ndíi Melquisèdec-áⁿ ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá ñí níhí ndíi Àbrahám. Te ndíi Melquisèdec-áⁿ ñí xícaⁿ táhu ndíi núú Yá Ndiõxí cuendá ndíi Àbrahám. Te ðiú-ni ndíi Àbrahám-áⁿ ñí xáhaⁿ Yá Ndiõxí xii ndíi sá cáda váha ñaha-gã xii ndíi. ⁷Te sa cùtnuní iní-ó sã núú ìⁿ téé na càcáⁿ táhú-dé núú Yá Ndiõxí cuendá ìⁿ ñáyiú, te téé-áⁿ cúnùu-gá-dé. ⁸Te cue dútú ñáyiú isràél quèhéⁿ-güedé ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá ñíhí-yu cùu cuendá-güedé, te cue téé-áⁿ cuú-güedé. Te núú tütú Yá Ndiõxí càchí-xi sá ndíi Melquisèdec ndécú-ní ndíi, te ducaⁿ càháⁿ-xi chí ñà túú tnúhu sá ñí xíhí ndíi. ⁹⁻¹⁰Te sá dúcaⁿ ñí sáñaha ndíi Àbrahám sá ñí nduu táhú ndíi Melquisèdec, te xíáⁿ cada iní-ó sã sã ndecu ndíhi ndíi Àbrahám cue ñaní tnáhá ndíi Lèví cue téé cùu dútú, cue téé queheⁿ ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá ñíhí ñáyiú isràél cuèi vátá cáciu-gã-güedé. Te cada iní-ó sã tnáhá-güedé ní sáha-güedé ndíi Melquisèdec ìⁿ xichi núú ùxí xichi nchaa sá ñí níhí ndíi Àbrahám núú ñí nàà ndíi. Te ducaⁿ càda iní-ó chí cue téé-áⁿ cúu-güedé ñaní tnáhá ndíi Àbrahám cuèi vátá cáciu-gã-güedé dàv-áⁿ.

¹¹Te sá cuendá cue dútú cue téé cùu ñaní tnáhá ndíi Lèví ní

ngúndecu ndihi cue ñáyi isràél
 tnúhu sá sánú ichi ñaha xií-yu
 nàcuáa cadá-yu cundecú-yu. Te ñaní
 tnáhá ndíi Àrón cúu cuè dútú-ǎⁿ. Te
 núu dícó cue dútú-ǎⁿ ní ndàcu-güedé
 cada-güedé nàcuáa cudü ñáyi
 isràél núu Yǎ Ndiǒxí, te ñá túú-gǎ
 xíní ñuhu-xi ngúndecu ingá dútú
 dàtná ndíi Melquisèdec ní cùu. Te
 dútú-ǎⁿ ñà túú ní cùu-dé dàtná ní
 cuu cue ñaní tnáhá ndíi Àrón. ¹²Te
 núu cuè dútú cue téé cùu ñaní
 tnáhá ndíi Lèví-áⁿ ní ngúndecu ingá
 dútú. Te sá dúcáⁿ ní ngúndecu ingá
 dútú xǎⁿ dacuítí ní xini ñuhu-xi sá
 dǎma nàcuáa ndùu tnúhu sá sánú
 ichi ñaha xií-yu nàcuáa cadá-yu
 cundecú-yu. ¹³⁻¹⁴Te ñu-ni cuendá
 dútú-ǎⁿ sa nihí-ó tnúhu, te dútú-ǎⁿ
 cúu Xítóhó Jesucristú, te ñá díú ñàní
 tnáhá ndíi Àrón cúu-gǎ chi ñaní
 tnáhá ndíi Jùdá cúu-gǎ. Te nchaa-o
 tà xini ndáá-ó sǎ ñàní tnáhá ndíi
 Jùdá cúu-gǎ, te ndíi Moisés ñá túú
 tnàhí ná ní càchí ndíi cuendá cue
 ñaní tnáhá ndíi Jùdá sá cúu-güedé
 dútú, chi ni ìⁿ-güedé ñá túú ní
 cùu-güedé dútú ní cùu.

¹⁵Te vitna cùtnuní ndáá iní-ó
 nàcuáa ní cuu, chi Xítóhó
 Jesucristú cúu-gǎ ingá dútú dàtná
 ní cuu ndíi Melquisèdec. ¹⁶Te ñá
 díú cuendá tnúhu sá sánú ichi
 ñaha xii ñáyi nàcuáa cadá-yu
 cundecú-yu ducaⁿ ni cùu-gǎ dútú,
 chi ní cuu-gǎ dútú cuendá sá cúu-gǎ
 Yaá cundecu ni caa ni quíhⁿ chi
 vá íⁿ ndùu te ndihi nihnu-gǎ. ¹⁷Te
 duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiǒxí xii-gǎ:

Yòhó cúu-n dütú dàtná ní cuu
 ndíi Melquisèdec,
 te cundecu-n nchàa nduu nchaa
 quíú.

Duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiǒxí xii-gǎ.

¹⁸Te xǎⁿ nùu nchaa tnúhu ndéé
 díhna, tnúhu sá ní xíndecu ndihi
 cue dútú ñà túú-gǎ cùnùu-xi vitna
 chi ñá túú-gǎ xíní ñuhu-xi te ni ñà
 túú nǎ chíndèe ñaha-xi. ¹⁹Te ñu-ni
 tnúhu-áⁿ cúu-xí tnúhu sá ní chídó
 tnùní ndíi Moisés canu ichi ñaha xii
 ñáyi nàcuáa cadá-yu cundecú-yu.
 Te tnúhu-áⁿ ñà túú vèdana ni
 quide-xi nacuáa chindee-xi ñáyi
 cudü-yu núu Yǎ Ndiǒxí. Dico vitna
 ní ngúndecu ndihi-o tnúhu ndee iní
 sá ño-gǎ váha dàcúxí tnúhu ndéé
 díhna, chi ndècu ndihi-o Xítóhó
 Jesucristú Yaá cúu dütú-ó. Te Yaá-áⁿ
 quidé-gǎ tnàhà tnúhu-o ndíi Yá
 Ndiǒxí vitna.

²⁰Te Yá Ndiǒxí ní cáháⁿ ndáá
 cuíti-gǎ sá Xítóhó Jesucristú
 cuu-gǎ dütú. ²¹Dico ñá túú dùcaⁿ
 ní cáháⁿ-gǎ cuendá cue ñaní tnáhá
 ndíi Lèví cue téé ní cuu dütú,
 cuéi mei òré ní chisaha-güedé ní
 cuu-güedé dütú. Te cùtnàhà ní
 chisaha Xítóhó Jesucristú cúu-gǎ
 dütú, te Yá Ndiǒxí ní xáhaⁿ ndáá
 cuíti-gǎ xii-gǎ, te duha ní xáhaⁿ-gǎ:

Yúhú Dütú Ndiǒxí càháⁿ ndáá
 cuíti-í te vá dàmà-í tnúhu
 càháⁿ-í:

“Yòhó cúu-n dütú dàtná ndíi
 Melquisèdec,

te cundecu-n nì caa ni quíhⁿ.”

Duha ní xáhaⁿ Yǎ Ndiǒxí xii Xítóhó
 Jesucristú. ²²Te Xítóhó Jesucristú
 quidé-gǎ nàcuáa cùtnuní ndáá iní-ó
 sǎ Yǎ Ndiǒxí cada-gǎ ingá núu sǎ
 váha sá cúu-xí-ó dàtná ní cachí-gǎ,
 te xǎⁿ cúu-xí sǎ ño-gǎ váha dàcúxí
 tnúhu ní cáháⁿ-gǎ ndéé díhna.

²³Te ío cuéhé cue ñaní tnáhá ndíi
 Lèví ní cuu-güedé dütú, te ducaⁿ

cuendá sá ñà túú ní cùdii-güedé cundecu-güedé chi ní ndihi-güedé ní xíhí. ²⁴Dico Xítohó Jesucristú chi vá cùu-gá, chi cundecu-gá ni caa ni quíhíⁿ núu xíáⁿ diu-ni-gá cuu-gá dútú, te vá yõo ìⁿ-gá cuu dútú cada núu-gã. ²⁵Te núu xíáⁿ Xítohó Jesucristú dácãcu nihnu ñaha-gã xii nchoo ñãyiú núú ùhú núú ndàhú, nchoo ñãyiú sàndáá iní ñáhá xii-gá, te diu-ni nchoo cùu-o ñãyiú tñahá tñúhu ndihi Yá Ndiõxí, te vá íⁿ ndùu-gá te cuíta nihnu-o. Te ducaⁿ chi Xítohó Jesucristú ñá túú xòcuíñí-gá núú Yá Ndiõxí càháⁿ ndàhú-gá cuendá-ó.

²⁶Te Xítohó Jesucristú cúu-gã Yaá cúu dútú cúnùu xini ñuhu-o cundecu ndihi-o, te diu-gá cúu-gã Yaá chíndèe chitúu ñaha xii-o, te cùu-gá Yaá ío quide ndáá núú Yá Ndiõxí, te cùu-gá Yaá cándòo canine chi ñá túú tñáhí cuéchi-gá. Te ñá túú tñáhí quide-gá dàtná quidé nchaa cue ñãyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te cùu-gá Yaá ní nucúndecu andiú núú ndécú Yá Ndiõxí te yàcáⁿ táxí tñuní-gá. ²⁷Te ñá túú quide-gá dàtná ní quide cue dútú ní cunuu ní xíndecu, chi cue dútú-ãⁿ ìⁿ nduu ìⁿ nduu ní xóo cahni-güedé quiti ní xóo nduu táhú Yá Ndiõxí, te díhna-gá cuendá nchaa cuéchi mee-güedé ducaⁿ ní xóo cada-güedé te dàtnúni ducaⁿ ní xóo cada tucu-güedé cuendá nchaa cuéchi ñãyiú. Dico Xítohó Jesucristú chi ìⁿ xito-ni ní xíhí-gá sá cúu-xí nchaa ñãyiú chi ducaⁿ ní sani iní-gá, te vá íⁿ ndùu-gá ducaⁿ càda tucu-gá. ²⁸Te sá cuendá nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés xíáⁿ ní xíndecu cue téé ní cuu dútú

cúnùu, te cue téé-áⁿ ní cuu-güedé cue téé yíca cuéchi-xi. Te sátá dúcáⁿ ní chídó tñuní ndíi Moisés nàcuáa cada ñãyiú, te ní xica cuehé víhí ndùu te dàtnúni ní cáháⁿ ndáá cuíti Yá Ndiõxí sá Dèhe-gá cuu-gá dútú cúnùu. Te Yaá cúu Dèhe-gá-áⁿ ní quide-gá nchaa nàcuáa tàù-xi cunduu, te ñiú-ni ducaⁿ càda-gá ni caa ni quíhíⁿ.

Xítohó Jesucristú cúu-gã dútú cúnùu

8 Te Xítohó Jesucristú Yaá cúu dútú cúnùu ndecu ndihi-o cuándaa-gá andiú, te ní ngóo-gá xio cùha Dútú Ndiõxí Yaá ío cúnuu, te tñahá-gá cúnùu-gá. Te diu cuendá-a cùu-xi sá ìo-gá cúnùu ta cáháⁿ-ndí véxi. ²Te núú ndécú Yá Ndiõxí cúu-xí núú ìí víhí. Te cada iní-ó sã cúu-xí ìⁿ vehe te xíáⁿ ndécú Xítohó Jesucristú cúu-gã dútú, te vehe-áⁿ ní dácáá mèe Yá Ndiõxí te ñá dñú cuè téé ñuyíú-a. ³Te sá cuendá nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés xíáⁿ ní xíndecu cue dútú cúnùu cuendá sá cáhni-güedé quiti nduu táhú Yá Ndiõxí, te nacani cuendá-güedé núu-gã nchaa dava-gá sá nihí-güedé nduu táhú-gã. Te xíáⁿ núu dai ní xini ñuhu-xi sá tñahá Xítohó Jesucristú cuañaha-gã ìⁿ sá ndúú táhú Yá Ndiõxí, te táhú-ãⁿ cúu-xí mèe-gá chi ní xíhí-gá ní cuu-gá dàtná ìⁿ táhú sã cúu-xí Yá Ndiõxí. ⁴Te núu ni xíndecu-ni Xítohó Jesucristú ñuyíú-a te vá cúu-gã dútú ní cùu, chi sa ndècu cue dútú sãñaha nchaa sá ndúú táhú Yá Ndiõxí dàtná càháⁿ nchaa tñúhu ní chídó tñuní ndíi Moisés. ⁵Te nchaa sá quidé cuè dútú ñãyiú isràèl nùtnahá-xi luha nchaa sá

quidé Xítoho Jesucristú Yaá cúu dütú cúnúu ndecu andíu. Te quèe ndáá-xi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí xii ndíi Moisés cútnàhá tá cùyatni ngüíta ndíi dacàa ndíi vehe-gá, te duha ní xáhaⁿ-gã: “Ío váha cada cuèndá-n nàcuáa dacàa-n vehe-í dàtná cáá sã ní dánèhé ñáhà-í xii-n xítí yucu”, duha ní xáhaⁿ-gã xii ndíi. ⁶Dico vitna chi Xítoho Jesucristú cúu-gã dütú cúnúu, te ío-gá càhnu nduu chiuⁿ quide-gá dàcúxí cuè dütú cue ñáyiú isràél. Te diu Xítoho Jesucristú cúu-gã Yaá quidé tnàhá tnúhu-o ndíhi Yá Ndiöxí, te ducaⁿ chi Yá Ndiöxí ío-gá váha ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá xito cùu uú dàcúxí tnúhu ní cáháⁿ-gá ndéé díhna, te ducaⁿ ío váha ndùu tnúhu ní cáháⁿ-gá xito cùu uú chi ní cachí-gá sá ìngá núú sã ío-gá váha cada ñaha-gã xii-o vitna.

⁷Te núu nàcuáa ní cachí Yá Ndiöxí cada ñaha-gã xii-o ndéé díhna ni quide-xi nchaa nacuáa tàú-xi cunduu nàcuáa nduu táhú-ó cùndecu váha-o núú-gã ñá, te ñá túú xìni ñuhu-xi cáháⁿ tucu-gá sá cádá-gã ìngá núú sã vãha sá cúu-xí-ó vitna ni cuu. ⁸Te Yá Ndiöxí ñá túú ní cùu váha iní-gá núú ñáyiú isràél núu xíãⁿ ní cáháⁿ-gá cuèndá-yu, te duha ní cachí-gá:

Yúhú cúu-í Dütú Ndiöxí, te duha ndùu tnúhu na càháⁿ-í: Sáa nduu te cada-í ìngá núú sã vãha sá cúu-xí cuè ñaní tnáhá ñáyiú isràél, ndíhi cue ñaní tnáhá ndíi Jùdá diu-ni ñáyiú isràél.

⁹Te tnúhu sá càháⁿ-í-a ñá túú ìiⁿ-ni cuu-xi ndíhi tnúhu sá ní xáhaⁿ-í xii cue ñáyiú ní

cuu ñaní tnáhá-yu ní xíndecu ndéé sanaha càda-í-yu, te diu-ni dàvá-áⁿ ní quide yica-í ní ndeñuhu-í-yu nàcióⁿ Ègiptú, te ñá túú ní cuìní-yu tñí-yu tnúhu ní xáhaⁿ-í xii-yu cuèndá ducaⁿ càda váha-í-yu, te xíãⁿ núu ní dàhá ñihnu-í-yu ñá túú-gã ní quide cuèndá-í-yu.

¹⁰Te na sàa nduu te duha ndùu tucu ìngá núú sã vãha cada-í cue ñáyiú isràél.

Te yúhú cada-í nàcuáa cutnùní váha iní-yu nàcuáa cuìní-í cadá-yu, te ducaⁿ ñi yuhu ni iní-yu cadá-yu.

Te yúhú Yá Ndiöxí quíndaha-í-yu, te mèe-yu cuú-yu ñáyiú cùu cuèndá-í.

¹¹Te dàvá-áⁿ chi ni ñáyiú cùu ndí meé-yu, te ni cuè dava-gá ñáyiú vá cùtnúhu tnàhá-yu sá nátùha ñáhá-yu xii-í, chi dàvá-áⁿ nchaa ñáyiú cundecu ndíhi ñáhá-yu xii-í, cuèi ñáyiú cùnuu te cuèi ñáyiú ñá túú cùnuu.

¹²Te dàvá-áⁿ cada càhnu iní-í nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, te vá íiⁿ ndùu-gá ndacu iní-í nchaa sá quíde-yu.

Duha ní cachí Yá Ndiöxí cuèndá ñáyiú isràél. ¹³Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ Yá Ndiöxí sá cádá-gã ìngá núú sã vãha sá cúu-xí ñáyiú xíãⁿ cùtnùní sá tnúhu sá ní cáháⁿ-gá díhna ñá túú-gã xíní ñuhu-xi. Te cada iní-ó sã tnúhu-áⁿ cúu-xí ìiⁿ sá ní cunaha

ndècu te ñá túú-gǎ nándĩhi-xi te cuíta-ná-xi, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu tnúhu sá ñí cáháⁿ-gǎ ndéé díhna.

Cuèndá vehe Yá Ndiöxí

9 Te tnúhu sá ñí cáháⁿ Yǎ Ndiöxí ndéé díhna cùu-xi cuendá nàcuáa cada ñáyiu isràél chiñuhu ñàhá-yu xii-gǎ, ndihi cuèndá vehe-gǎ caa ñuyúú-a. ²Te ñáyiu isràél ní dácǎǎ-yu vehe Yá Ndiöxí, te vehe-áⁿ ñí cuu-xi vehe dóó te ní xúhuⁿ nehu xití-xi. Te cuártú díhna ní xínani-xi cuártú ní cuu íí, te xíǎⁿ ní xíndecu ìíⁿ sá ndèé dité-xi sá ñí cándodó ìíⁿ caa candíl núú dité-xi, te ní xínutnǎí ìíⁿ mèsá ní xóo códó pàá ní xóo nduu táhú Yǎ Ndiöxí. ³Te cuártú cúú úú ní xínani-xi cuártú ní cuu íí víhí-gǎ. ⁴Te xití cuártú-áⁿ ñí xínutnǎí ìíⁿ sá ñí cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ te núú xǎǎⁿ ní xóo cahmi-güedé dúsa sá sàháⁿ tnámí. Te ñiu-ni xíǎⁿ ní xíndecu tucu ìíⁿ càjá ní cuu mee-ni díhúⁿ cuááⁿ te xití càjá-áⁿ ñí xúhuⁿ ìíⁿ lítu ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, te xití lítu-áⁿ ñí xúhuⁿ mànáá sá ñí xóo caxí-yu dàvá-áⁿ. Te ñiu-ni xití càjá-áⁿ ñí xúhuⁿ tnudii ndíi Àrón sá ñí saa itá-xi, ndihi yúú sǎ ñí xíndéé tnúhu ní cáháⁿ Yǎ Ndiöxí nàcuáa cada ñáyiu. Te duha ní xínani càjá-áⁿ: Càjá sá ñúhú tnúhu ní cáháⁿ Yǎ Ndiöxí sá cúú-xí ñáyiu, duha ní xínani-xi. ⁵Te núú càjá-áⁿ ñí cándodó úú tnàhá sá ñí cadúha-yu, te xíǎⁿ cáá-xí dàtná cáá espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí. Te cuèndá úú xíǎⁿ ní cutnùní iní-yu sá ño càhnu cuu Yǎ Ndiöxí, te sá ñí cadúha-yu-áⁿ ndèé ndíxíⁿ-xi, te ndíxíⁿ-xi-áⁿ ñáhu-xi xio xio núú

quidé càhnu iní Yǎ Ndiöxí nchaa yícá cuèchi ñáyiu, dico vá cúú-gǎ cáháⁿ-í cuèndá nchaa dava-gǎ xǎǎⁿ vitna.

⁶Te nchaa xǎǎⁿ ní xíndecu xití vehe Yá Ndiöxí, te cue dútú ñí xóo quíhu-güedé ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu xití cuártú díhna ní xóo cada-güedé nàcuáa tàú-güedé cada-güedé sá cúú-xí Yǎ Ndiöxí. ⁷Te cuártú cúú úú-áⁿ chi mee-ni dütú cúnùu ní xóo quíhu-dé ìíⁿ xito-ni ndi tnahá cuía. Te ndi tnahá òrè ducaⁿ ñí xóo quíhu dütú cúnùu-áⁿ te ní xóo canehe-dé nííí ñí xóo quíhu ní xóo nduu táhú Yǎ Ndiöxí. Te ducaⁿ ñí xóo cada dütú-áⁿ cuèndá sá Yǎ Ndiöxí cada càhnu iní-gǎ nchaa yícá cuèchi mee-dě, ndihi nchaa yícá cuèchi ñáyiu. ⁸Te sá dúcáⁿ mèe-ni dütú cúnùu ní xóo quíhu-dé xití cuártú ní cuu íí-gǎ-áⁿ, xǎǎⁿ Espíritú Yǎ Ndiöxí quidé-xí cùtnuní iní-ó sá ñèni ducaⁿ ní xíndecu vehe-áⁿ ñí xóo cadá-yu nàcuáa ní xóo cúñaha Yǎ Ndiöxí cadá-yu. Te xíǎⁿ cùtnuní sá vǎtá sàá-gǎ nduu càháⁿ ndíhí-yu Yǎ Ndiöxí nàcuáa tàú-xi cunduu. ⁹Te sá dúcáⁿ ñí xíndecu vehe-áⁿ, ndihi sá dúcáⁿ ñí xóo cada nchaa cue dütú-áⁿ, xǎǎⁿ cùtnuní iní-ó nàcuáa quide Yǎ Ndiöxí vitna, chi nchaa quiti ní xóo cahni cue dütú-áⁿ ñí xóo nduu táhú Yǎ Ndiöxí, ndihi nchaa dava-gǎ sá ñí xóo nduu táhú-gǎ ñá túú ní quide-xi nacuáa nduu ndoo nduu nine iní cue ñáyiu nàcuáa cutnùní iní-yu sá ñà túú-gǎ cuèchi-yu ndècu núú Yǎ Ndiöxí. ¹⁰Te sá dúcáⁿ ñí xóo cada nchaa dütú-áⁿ ñí níhí tnàhá-xí ndihi nchaa tnúhu sá dánèhè ñàhá xii ñáyiu ná cúú sǎ caxí-yu ndihi ná cúú sǎ cúú

còhó-yu ndihi nàcuáa ndàhá-yu. Te tnúhu-áⁿ nĩ cuu-xi mee-ni sã nĩ sanu ichi ñaha xif-yu nàcuáa cundecú-yu ñuyú-a. Te tnúhu-áⁿ nĩ nàndfhi-xi ndéé ní sáá nduu nĩ nadama Yá Ndiöxí tnúhu-áⁿ cuendá sá vã dúcáⁿ-gã cadá-yu cundecú-yu.

¹¹Te Xítohó Jesucrístú ní quixi-gá ñuyú-a, te ñu-gá cúu-gã Yáá cúu dútú cúnùu, te xíãⁿ ñuu quide-gá nchaa sá vãha sá cúu-xí-ó. Te vitna ní nucúndecu-gá núu ïo vii ío váha càa, te núu ndécú-gã-áⁿ ñà túu cùu-xi ìⁿ vehe sá nĩ dácáa cuè téé ñuyú-a. ¹²Te cada iní-ó sã Xítohó Jesucrístú cuánguihu-gá xití cuartú núu nĩ cuu íí víhí dàtná ní xóo cada dútú cúnùu ní xíndecu ndéé sanaha, chi ní nucúndecu-gá núu ndécú Yá Ndiöxí. Dico ñà túu ni quide-gá dàtná ní xóo cada dútú cúnùu ní xíndecu ndéé sanaha, chi dútú-ãⁿ òré ní xóo quíhu-dé xití cuartú ní cuu íí-gã-áⁿ, te ní xóo canehe-dé nĩñí chivá ndihi nĩñí chëhlu ní xóo quíhu. Dico Xítohó Jesucrístú chi nĩñí méé-gã ní sati ní xíhí-gá núu cùrúxí, te xíãⁿ duuⁿ duuⁿ cuáháⁿ-gá ní nucúndecu-gá núu ndécú Yá Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ nĩ quide-gá xíãⁿ ní naníhí tàhú-ó. ¹³Te nchaa ñáyiú ní xóo cada nàcuáa vá cúu-gã-yu ñáyiú ní cuu íí, ñáyiú-áⁿ nĩ xóo códó ñáhá cuè dútú nĩñí ndicutu, ndihi nĩñí chivá, ndihi yáá cùnú chëhlu quiti sàhni-güedé cuendá nduu íí tucú-yu. ¹⁴Dico nĩñí Xítohó Jesucrístú chi ío-gá nándfhi-xi sá cúu-xí nchò ñáyiú xíndecu vitna! Te cuendá nĩñí-gã-áⁿ, chi Espíritú Yá Ndiöxí sá ndécú nchàa nduu nchaa quíú nĩ cuu ìⁿnuu-xi ndìhi Xítohó Jesucrístú sá cúu cùu-gá

cuendá cuu-gá dàtná ìⁿ táhú sã cúu-xí Yá Ndiöxí cuèi cùu-gá Yáá ñà túu tnàhí cuèchi-xi, te ní sati nĩñí-gã te ní xíhí-gá. Te cuendá xíãⁿ ní cutnùnì iní-ó sã Yá Ndiöxí ní quide càhnu iní-gá nchaa sá ñà túu vãha ní quide-o, te ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ó. Te ducaⁿ nĩ nduu ndoo ní nduu nine iní-ó cuendá sá ndácú-ó cùnù cuechi-o núu Yá Ndiöxí Yáá ndécú nchàa nduu nchaa quíú.

¹⁵Te Xítohó Jesucrístú ní quide ndáa-gá núu Yá Ndiöxí cuendá cue ñáyiú ndècu ñuyú-a. Te cuendá xíãⁿ Yá Ndiöxí cada-gá ingá núu sã vãha sá cúu-xí-yu dàtná ní cachí-gá, te ducaⁿ càda-gá sá cuendá nchaa ñáyiú ní cáháⁿ-gá cundecu ndihi-gá, chi ñáyiú-áⁿ nduu táhú-yu cundecu ndihi váha ñàhá-yu xii-gá ni caa ni quíhíⁿ chi ducaⁿ nĩ cachí-gá, te ducaⁿ chi Xítohó Jesucrístú ní xíhí-gá núu cùrúxí cuendá sá Yá Ndiöxí cada càhnu iní-gá nchaa yíca cuèchi-yu, nchaa cuèchi sá nĩ quide-yu cùtnàhá ní cunuú tnúhu sá nĩ cáháⁿ-gá díhna. ¹⁶Te nchoo xíní-ó sã ñuu ìⁿ téé na càdúha ìⁿ tutú nàcuáa cada ñáyiú dàcáhñu-yu nchaa sá ndécú ndìhi-dé, te tutú-áⁿ xíní ñùhu-xi ndéé ná yãha nduu cùu-dé. ¹⁷Te ñà túu tàu-xi cada ñáyiú nàcuáa càháⁿ-xi núu tütú-áⁿ nini ndècu téé ní cadúha, dico sátá ná yãha cuú-dé te cadá-yu nàcuáa càháⁿ-xi. ¹⁸Te cuèi tnúhu ní cáháⁿ Yá Ndiöxí ndéé díhna nàcuáa cada váha-gá ñáyiú, te ñu-ni ndihi nĩñí nĩ cundáa-xi chi ní sahni-güedé quiti te ní sati nĩñí-güedi. ¹⁹Te ndíi Moisés ní cáháⁿ ndodo ndíi núu nchàa ñáyiú nàcuáa ní cachí

Yă Ndiöxí cadá-yu, te nàcuáa-ni ndüu tnúhu ní chídó tnùní ndíi núú tütú ndíi ní cáháⁿ ndíi, te ní dácá ndíi ndute nííí chěhlu ndíhi nííí chívá líhli, te ní queheⁿ ndíi ìíⁿ dité yutnu nàni hisópó ndíhi luha idi ticuèhé, te ní chindóyo ndíi nííí-ăⁿ. Te ní sódó ndíi núú tütú ndèe tnúhu Yă Ndiöxí sá ní chídó tnùní ndíi-ăⁿ, te tnàhá cue ñáyiu xĩndecu-ăⁿ ní chúcú ndíi. ²⁰Te ní xáhaⁿ ndíi Moisés xií-yu: “Cuèndá nííí-a ní cundáá sá Yă Ndiöxí cada ñaha-gă xii-ndo să vâha chi ducaⁿ ní cachí-gă cada-gă sá cúú-xí-ndó”, duha ní xáhaⁿ ndíi xií-yu. ²¹Te ñu-ni ducaⁿ ní quide tucu ndíi ní chúcú ndíi nííí vehe-gă ndíhi nchaá sá nándíhi-güedé òré chíñùhu-güedé Yă Ndiöxí ndécú xití vehe-gă-ăⁿ. ²²Te tnúhu ní chídó tnùní ndíi Moisés càchí-xi sá méé-ní nííí chucu-güedé nchaá sá cãnehe chíuⁿ-güedé òré chíñùhu-güedé Yă Ndiöxí, te sacú-nă te ndíhi ndoo nchaá xĩăⁿ chucu-güedé nííí ni cùu. Te dacuitíí ní xini ñuhu-xi să cáti nííí cuèndá ducaⁿ càda cahnu iní Yă Ndiöxí nchaá yícá cuèchi ñáyiu.

Xítohó Jesucristú ní xíhí-gă núú cùrúxí cuèndá sá vă cùndècu-gă cuèchi-o núú Yă Ndiöxí

²³Te sá cuèndá sá ní xíhí Xítohó Jesucristú núú cùrúxí, xĩăⁿ ñá túú-gă cuèchi-o ndècu núú Yă Ndiöxí. Te cuèndá nchaá sá ní xíhi xití vehe-gă sá ní dácáá ñáyiu isràél xĩăⁿ cútnùní iní-ó nàcuáa quide-xi núú ndécú-gă. Te dacuitíí ní xini ñuhu-xi să cáhni-güedé cue quiti ní cachí Yă Ndiöxí cuèndá nduu íí nchaá sá ní xíhí xití vehe-gă-ăⁿ.

Te cuèi ducaⁿ ní sahnigüedé cue quiti-ăⁿ dico ñá túú ní quide-xi nacuáa ngúndecu váha-o núú Yă Ndiöxí. Dico Xítohó Jesucristú ní xíhí-gă, te sá ní xíhí-gă xĩăⁿ ní quide-gă nàcuáa ngúndecu váha-o núú Yă Ndiöxí. ²⁴Te Xítohó Jesucristú cuándaa-gă andiu núú ndécú Yă Ndiöxí càháⁿ ndàhú-gă cuèndá-ó, te Xítohó Jesucristú chi ñá dúú ìíⁿ vehe ní dácáá cuè téé ñuyúú-a cuànguihu-gă. Te vehe Yă Ndiöxí sá ní dácáá cuè ñáyiu isràél ñuyúú-a ndéé sanaha, ndíhi nchaá nàcuáa ní xóo cada-güedé xití vehe-gă-ăⁿ xĩăⁿ cútnùní iní-ó nàcuáa quide-xi núú ndécú-gă. ²⁵Te dútú cúnüu núú ñáyiu isràél ní xóo quíhu-dé núú cuíá núú cuíá xití cuàrtú ní cuu íí víhí-gă-ăⁿ, te ní xóo canehe-dé nííí ní xóo quíhu xití cuàrtú-ăⁿ dico ñá dúú nííí méé-dě. Dico Xítohó Jesucristú chi ñá túú dùcaⁿ ni quide-gă chi ìíⁿ xito-ni ní sati nííí-gă te ní xíhí-gă. ²⁶Chi núu ni xíhí-gă nuu núu te ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyúú ducaⁿ ngüíta-gă cada-gă ní cùu, te vítna ta ndíhi nduu cuáháⁿ ní quixi-gă ñuyúú-a ní xíhí-gă ìíⁿ xito-ni cuèndá cuu-gă dàtná ìíⁿ táhu să cúú-xí Yă Ndiöxí, te ducaⁿ ní quide-gă cuèndá sá vă cùndècu-gă cuèchi ñáyiu núú Yă Ndiöxí. ²⁷Te nchoo cuè ñáyiu ñuyúú-a chi ìíⁿ xito-ni cuú-ó te dàtnùní ducaⁿ te cada ndáá Yă Ndiöxí cuèchi-o. ²⁸Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu Xítohó Jesucristú chi ìíⁿ xito-ni ní xíhí-gă cuèndá sá vă cùndècu-gă cuèchi ñáyiu núú Yă Ndiöxí, te ducaⁿ ní cuu ní xíhí-gă chi mee-gă ducaⁿ ní cachí-gă cunduu. Te quixi tucu

Xítohó Jesucristú ñuyúí-a dico ñá díú-gă sá cadá-gă cuendá sá vă cündècu-gă cuéchi ñáyiú núú Yă Ndiöxí, chi quixi-gă nacuaca-gă nchaa ñáyiú ndètu ñaha xii-gă cuendá cundecú-yu ndihi-gă ni caa ni quíhíⁿ.

10 Te nchaa tnúhu ní xáhaⁿ ndíi Moisés xii ñáyiú israhél cadá-yu, nchaa tnúhu-áⁿ ní quide-xi ní cutnùní luha iní-yu nàcuáa cada Yă Ndiöxí cada váha ñaha-gă xii-o vitna. Dico ñá díú mèi nacuáa ní xáhaⁿ ndíi Moisés xii ñáyiú quide Yă Ndiöxí vitna chi dăma quide-gă. Te nchaa tnúhu ní cáháⁿ ndíi Moisés ñá túú ní ndàcu-xi cada-xi nacuáa cundáa nchaa ñáyiú tùha ñaha xii Yă Ndiöxí cuéi ní xóo cahni-güedé quiti ní xóo nduu táhú-gă núú cuiá núú cuiá. ²Te núú dicó sá ní xóo cahni-güedé quiti ní xóo nduu táhú Yă Ndiöxí ní quide-xi nacuáa nduu ndoo nduu nine iní cue ñáyiú, te vă cáhni-gă-güedé cue quiti-áⁿ nduu táhú-gă ní cùu, te ducaⁿ te cutnùní iní-yu sá ñà túú-gă cuéchi-yu ndècu núú Yă Ndiöxí ní cùu. ³Te sá dúcáⁿ ní xóo cahni-güedé quiti ní xóo nduu táhú Yă Ndiöxí núú cuiá núú cuiá, xiáⁿ ní xóo ndacu iní cue ñáyiú nchaa sá cuéhé sá dúhá ní xóo cadá-yu. ⁴Te ducaⁿ chi níñí ndicutu-áⁿ ndihi níñí chivá-áⁿ ñà túú ní xóo ndacu-xi cada-xi nàcuáa vă cündècu cuéchi-yu núú Yă Ndiöxí.

⁵Te xiáⁿ nñu cúnàhá ní quexio Xítohó Jesucristú ñuyúí-a ní xáhaⁿ-gă xii Yă Ndiöxí:

Yòhó Tătà-í, ñá túú ndùu vétú váha iní-n sã sáhní-güedé quiti ndùu táhú-n,

te ni ñă túú ndùu vétú váha tucu iní-n cuendá nchaa dava-gă sá táxí-güedé ndúú táhú-n,
núú xiáⁿ ní quide túha-n yìqui cuñú-í cuendá yúhú cuú-í te nduu táhú ñáhá-n xii-í.

⁶Te ni ñà túú ndùu vétú váha iní-n cuendá quiti sàhmi-güedé ndúú táhú-n te ni ñà túú ndùu vétú váha iní-n cuendá nchaa dava-gă sá táxí-güedé ndúú táhú-n cuendá sá vă cündècu-gă cuéchi ñáyiú núú-n.

⁷Núú xiáⁿ yúhú ní cachí-í xii yòhó Tătà-í Dútú Ndiöxí sá yúhú véxi-í ñuyúí-a cada-í nchaa sá cuiní-n càda-í dàtná yódó tnùní cuendá-í núú tütú-n.

Duha ní xáhaⁿ Xítohó Jesucristú xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí. ⁸Te Xítohó Jesucristú díhna-gă ní xii-gă Yă Ndiöxí Yáa cúú Tătá-gă: “Yòhó Tătà-í ñá túú ndùu vétú váha iní-n cuendá quiti sàhni-güedé ndúú táhú-n, ndihi cuendá quiti sàhmi-güedé ndúú táhú tucu-n cuendá sá vă cündècu-gă cuéchi ñáyiú núú-n, ndihi cuendá nchaa dava-gă táhú sã táxí-güedé xii-n ñà túú ndùu vétú váha iní-n cuendá nchaa xiáⁿ”, duha ní xáhaⁿ Xítohó Jesucristú xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí. Te ducaⁿ ní xáhaⁿ-gă cuéi núú tütú ndíi Moisés yódó tnùní sá dúcáⁿ càda-güedé. ⁹Te sáta dúcáⁿ te ní xáhaⁿ tucu-gă xii Tătá-gă Dútú Ndiöxí: “Yòhó Tătà-í Dútú Ndiöxí, mee-í véxi-í ñuyúí-a cuendá cada-í nchaa nàcuáa cuiní-n”, duha ní xáhaⁿ-gă xii Tătá-gă. Te sá dúcáⁿ ní cáháⁿ Xítohó Jesucristú xiáⁿ ní

cutnùní sá ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi ducaⁿ cada-güedé cahni-güedé nchaa quiiti-áⁿ, te ducaⁿ chi mee Xítoho Jesucristú ní xíhí-gá ní cuu-gá dàtná ìⁿ táhú sǎ cúú-xí Yǎ Ndiöxí, te ducaⁿ ñí cuu chi ducaⁿ tñàhí ní cachí Yǎ Ndiöxí cunduu. ¹⁰Te Xítoho Jesucristú ní quide-gá nàcuáa ní cuiní Yǎ Ndiöxí cada-gá, chi ní xíhí-gá núú cùrúxí chi ducaⁿ ñí cuiní méé-gǎ cunduu, te ìⁿ xito-ni ní xíhí-gá sá cuendá nchaa ñáyiú, te cuendá xíǎⁿ núu ndècu yíñuhu-o núú-gǎ vitna.

¹¹Te cue dútú ñáyiú isràél chi ìⁿ nduu ìⁿ nduu ní xóo cahni-güedé quiiti ní xóo nduu táhú-gǎ, te ñǎ túú ní dàma-güedé nàcuáa ní xóo cada-güedé. Te nchaa sá ñí xóo cada-güedé-áⁿ ñà túú ní quide-xi nacuáa vá cùndècu-gá cuèchi ñáyiú núú Yǎ Ndiöxí. ¹²Dico Xítoho Jesucristú ní cachí-gá sá cúú cùú-gǎ, te ní xíhí-gá núú cùrúxí cuendá nchaa yíca cuèchi nchaa nchoo ñáyiú ndècu ñuyíú-a. Te sátá dúcáⁿ te dàtnùní ní ngóo-gá xio cùha Dútú Ndiöxí táxí tñùní-gá, te vá ìⁿ ndùu ìⁿ quíú-gǎ te cuú-gá. ¹³Te ñíu-ni xíǎⁿ cundecu-gá cundetú-gá ndéé sáá nduu cànehe nchaa sá cúú ùhú iní ñǎhá xii-gá sá yíñuhu núú-gǎ. ¹⁴Te cuendá sá ñí xíhí Xítoho Jesucristú ìⁿ xito-ni xíǎⁿ ní cuu-gá dàtná ìⁿ táhú sǎ cúú-xí Yǎ Ndiöxí, xíǎⁿ ní quide-xi sá ncháá ñáyiú cùu cuendá-gá ñǎ túú-gǎ ná cumání-yu núú-gǎ ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁵Te mee Espíritú Yǎ Ndiöxí càháⁿ ndáá-xi nàcuáa ní cáháⁿ-gá cuendá-ó, te duha ní cáháⁿ-gá:

¹⁶Sáá nduu te cada-í nchaa ñáyiú nàcuáa na càháⁿ-í-a,

te cada-í nàcuáa cutnùní iní-yu tñúhu sá dánèhé-í-yu tñúhu sá cánúichi ñaha xií-yu nàcuáa cadá-yu cundecú-yu, te cada tucu-í sá tñíⁿ-yu nchaa tñúhu-áⁿ.

Duha ní cachí-gá. ¹⁷Te ní cachí tucu-gá:

Te vá ìⁿ ndùu ìⁿ quíú-gǎ ndacu iní-í sá quidé sàá iní-yu tñúhu-í,

te ni vǎ ìⁿ ndùu ìⁿ quíú-gǎ te ndacu iní-í nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu.

Duha ní cáháⁿ Yǎ Ndiöxí càchí Espíritú-gá. ¹⁸Te sá dúcáⁿ quide cahnu iní Yǎ Ndiöxí nchaa cuèchi-o, núu xíǎⁿ ñǎ túú-gǎ xíní ñùhu-xi cuú quiiti nduu táhú-gǎ cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o.

Tàú-ó sǎ tñàhá tñúhu-o ndìhi Yá Ndiöxí

¹⁹Te cue dútú ñí xóo cunuu núú ñáyiú isràél cue téé-áⁿ ñí xóo quíhu-güedé xití cuàrtú ní cuu íí víhí-gǎ. Dico nchoo cuè ñáyiú ndècu ichi Xítoho Jesucristú vitna tàú-ó sǎ ñí yuhu ni iní-ó tñàhá tñúhu-o ndìhi Yá Ndiöxí. Te cuu tñàhá tñúhu-o ndìhi-gá chi Xítoho Jesucristú ní sati níñí-gǎ te ní xíhí-gá núú cùrúxí. ²⁰Te cada iní-ó sǎ dóó sǎ ñí xíndedí nàcuáa ní xóo quíhu-güedé xití cuàrtú ní cuu íí víhí-gǎ-áⁿ ñí xócuñí, te ducaⁿ càda iní-ó chi Xítoho Jesucristú ní xíhí-gá cuendá nchoo níhí-ó nàcuáa cada-o ngündecu váha-o sǎ cúú-xí-gǎ. ²¹Te ñíu-gá cúú-gǎ Yaá cúú dütú-ó, te ñíu-gá cúú-gǎ Dútú cùnùu ndecu-gá núú ndécú Yǎ Ndiöxí. ²²Núu xíǎⁿ xíní ñùhu-xi sá

ÿo tnahá tnúhu-o ndìhi Yá Ndiöxí, te vá cáni ìⁿ cani úú iní-ó, te ío váha quindáá iní-ó-gă chi ðiu-gá ní ndada ndoo ní ndada nine-gá iní-ó cuendá nchoo cùtnuní iní-ó sã ñà túú-gă cuéchi-o ndècu núú-gă. Te ní sandute-o cuendá sá dúcáⁿ nĩ nduu ndoo ní nduu nine iní-ó. ²³Te nchoo cãháⁿ ndáá-ó sã ndécú ndìhi-o tnúhu ndee iní sá ndúú tãhú-ó cùndecu ndìhi-o Yá Ndiöxí, te xini ñuhu-xi sá vã dáñá ndèé-ó cànchicúⁿ nihnu-o tnúhu ndee iní-áⁿ chi Yá Ndiöxí cada-gá nàcuáa ní cachí-gá sá cúú-xí-ó. ²⁴Te xini ñuhu-xi cuhuⁿ iní tnáhá-ó te chindee tnàha-o nacuáa ducaⁿ cùu iní tnáhá-gă-ó, te cada-o mèe-ni sá vãha. ²⁵Te nchoo vã dáñá ndèé-ó nàtacá-ó nũú dáciuàha-o tnúhu Yá Ndiöxí, te vá cadá-ó dàtná xíquide davá-yu ñá túú-gă cuiní-yu quixí-yu núú dáciuàha-o tnúhu-gá. Chi xini ñuhu-xi sá cuãha tnàha-o tnúhu ndee iní canchicúⁿ nihnu-o ìchi-gá, te uuⁿ-gá ducaⁿ tàú-xi cada-o vitna ta cuyatni nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú ñuyíú-a.

²⁶Te cue ñáyiú sa ní tecú tnùní nàcuáa cãháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te núu na ngüíta-yu ñucùuⁿ cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te àúⁿ nã cuu ní xíhi Xítohó Jesucristú cuendá-yu, te ni vã yõ ìⁿ-gá cuú cuendá sá vã cùndècu-gá cuéchi-yu núú Yá Ndiöxí. ²⁷Te núu ducaⁿ na cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá, te ío quiyùhú iní-yu nàcuáa cada ñaha Yá Ndiöxí xí-yu. Chi nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-gá daquihíⁿ ñáhá-gă xii-yu núú ñùhú núú càyú núú ÿo ndohó-yu. ²⁸Te nchaa ñáyiú ní xóo daquèe tñhú tnúhu ní cãháⁿ

ndíi Moisés, te núu ndècu úú àdi úní ñáyiú cãháⁿ ndáá sá dúcáⁿ nĩ dáquèé tñhú-yu tnúhu ní cãháⁿ ndíi, te vá yõo ní xóo cundàhú iní ñáhá xii nchaa ñáyiú ducaⁿ nĩ xóo cada chi ní xóo cahni ñaha-güedé. ²⁹Te núu ducaⁿ nĩ ndoho cue ñáyiú ducaⁿ nĩ dáquèé tñhú tnúhu ní cãháⁿ ndíi Moisés-áⁿ, te uuⁿ-gá ndoho cue ñáyiú dàquee tñhú ñáhá xii Xítohó Jesucristú Yaá cúú Dèhe Yá Ndiöxí ðiu-ni ñáyiú cãchí sá ñà túú nàndíhi níñí-gă. Te níñí-gă-áⁿ nĩ sati, te ní xíhi-gá, te ducaⁿ nĩ cuu cuendá cada Yá Ndiöxí ingá núú sã vãha sá cúú-xí nchòo ñáyiú ndècu ñuyíú-a dàtná ní cachí-gá cada-gá. Te ðiu-ni cuendá níñí-gă-áⁿ nĩ nduu ndoo ní nduu nine iní cue ñáyiú-áⁿ ní cùu, te ðiu-ni ñáyiú-áⁿ cãháⁿ úhú-yu Espíritú Yá Ndiöxí sá chindèe chitúu ñaha xii-o. ³⁰Te nchoo sã naha-o sá Yá Ndiöxí cãchí-gá ìⁿ xichi núú tütú-gá: “Yúhú cada-í te nacháhu ñáyiú nchaa sá quidè-yu, te duha cãháⁿ-í chi nachinaa-í cuendá nchaa sá quidè-yu-áⁿ”, duha cãchí-gá. Te sa naha tucu-o nacuáa cãháⁿ-xi núú tütú-gá núú cãchí-xi: “Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuendá nchaa sá quidé ñáyiú cùu cuendá-gá”, duha cãchí-xi núú tütú-gá. ³¹ÍTe ío ndàhú ndoho cue ñáyiú na dàndoho ñaha Yá Ndiöxí, te ðiu-gá cúú-gă Yaá cúnùu nchaa nduu nchaa quíú!

³²Te chí dándàcu iní nàcuáa ní quide-ndo cùtnàhá vitna cuu saa ní tecú tnùní-ndó tnúhu Yá Ndiöxí, chi dàvá-áⁿ nĩ quide cãhnu iní-ndó cuèí nándi sá ní yáha-ndo cuendá-gá. ³³Te dava-ndo ní quide úhú ñáhá ñáyiú xii-ndo nũú chítú nũú tàcá, te nándi

tnúhu cuèhé tnúhu duha ní xáhãⁿ-yu xii-ndo. Te dava-ndo ní cuyii-ni-ndo ní xíndecu ndíhi tnàha-ndo cuèi nándi ní ndoho dava-gá-ndó. ³⁴Te ní cundàhú iní-ndó cuè ñáyiú yìhi vecaá, te cuèi ní quendeé ñáyiú sá ndécú ndíhi-ndo dico ñá túú ní ndíhú iní-ndó chi ní cudíí-ni iní-ndó. Te ducaⁿ ní quide-ndo chi sa nàha-ndo sá ndúú tǎhú-ndó sǎ ïo-gá váha, te xíãⁿ cundecu ndíhi-ndo nì caa nì quíhíⁿ. ³⁵Te xíãⁿ vá dàñá ndèé-ndó quíndáá iní-ndó nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiöxí cada ñaha-gǎ xii-ndo, chi sáá nduu te ío váha cada ñaha-gǎ xii-ndo. ³⁶Te nchòhó xíní ñùhu-xi ío cada ndee iní-ndó càda-ndo nchaa nacuaa càháⁿ Yǎ Ndiöxí, te ducaⁿ te nduu táhú-ndó sǎ nì cachí-gá nduu táhú-ndó cùndecu ndíhi-ndo nì caa nì quíhíⁿ. ³⁷Te Yǎ Ndiöxí càchí-gá núú tütú-gá:

Ta cùyatni vií-nǎ nduu quíxi Yaá quíxi ñuyíú-a, te vá cùyàa-gá.

³⁸Te nchaa ñáyiú cùndáá núú-í ñá túú dàña ndeé-yu sàndáá iní ñáhã-yu xii-í, te cuèndá xíãⁿ cundecu-ní-yu ichi-í, dico núu na dàñá-yu ichi-í te vá cúú vǎha iní-í núú-yu.

Duha càchí Yǎ Ndiöxí núú tütú-gá.

³⁹Dico nchoo chi ñá túú cùu-o ñáyiú ducaⁿ xíquide dàñá-ó ìchi Yǎ Ndiöxí, chi cùu-o ñáyiú nchicúⁿ nihnu-ni sàndáá iní-ó-gǎ, te sá dúcáⁿ te nduu táhú-ó cùndecu-o ndíhi-gá nì caa nì quíhíⁿ, te ñá túú cùu-o ñáyiú dàña nihnu ichi-gá te xíta nihnú-yu.

Ñáyiú sàndáá iní ñáhã xii Yǎ Ndiöxí

11 Te núu sàndáá ndisa iní-ó Yǎ Ndiöxí te ducaⁿ cùtnuní

ndáá iní-ó sǎ nihí-ó sǎ cuíní-ó nǔú-gǎ. Te núu sàndáá iní-ó-gǎ te ducaⁿ cùtnuní ndáá tucu iní-ó sǎ càháⁿ ndáá-gá cuèndá nchaa sá ñà túú xíní-ó. ²Te ducaⁿ ní quide ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha ío ní sàndáá iní-yu Yǎ Ndiöxí te xíãⁿ nǔu ío váha ní cuu iní ñáhã-gǎ xii-yu.

³Te núu nchoo sàndáá ndisa iní-ó Yǎ Ndiöxí te cùtnuní ndáá iní-ó sǎ sǎ cuèndá tnúhu ní càháⁿ-gá ní cuáha andiu ndíhi ñuyíú-a. Te cùtnuní iní-ó sǎ ñà dǔú sǎ cuèndá ìíⁿ sá tǔu ndèhe-o ío ñuyíú-a ní cuáha andiu ndíhi ñuyíú-a.

⁴Te ndíi Àbél ío ní sàndáá iní ndíi Yǎ Ndiöxí nǔu xíãⁿ ío-gá ní cuu iní-gá sá nì sǎñaha ndíi ní nduu táhú-gǎ dàcúúxí sǎ nì sǎñaha ndíi Cǎin xii-gá ní nduu táhú-gǎ. Te ndíi Àbél-áⁿ nì cutnùní iní ndíi sá nì cudùu ndíi núú Yǎ Ndiöxí cuèndá sá nì queheⁿ cuèndá-gá sá nì sǎñaha ndíi ní nduu táhú-gǎ. Te cuèi ñá túú-gǎ ndíi ndècu ñuyíú-a dico yòdo tnuní sá nì sàndáá iní ndíi Yǎ Ndiöxí cuèndá ducaⁿ càda-o canchicúⁿ nihnu-o.

⁵Te té Ènóc téé ní xíndecu ndéé sanaha ñà túú ní xíhí-dé chi ní nacuaa ñaha túu Yǎ Ndiöxí xii-dé cuèndá sá nì sàndáá iní ñáhã-dé xii-gá. Te vá yòo nì nànihí ñáhã xii-dé chi mee-gǎ ní nacuaa ñaha-gǎ xii-dé. Te núu tütú Yǎ Ndiöxí càchí-xi sá cùtnàhá vátá nàcuàca ñaha-gá xii té Ènóc, te ní quide-dé mee-ni nàcuáa ní cuu váha iní ñáhã-gǎ xii-dé. ⁶Te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhã xii Yǎ Ndiöxí ñá ndácú-yu cadá-yu nàcuáa cudùu-yu núú-gǎ, chi nchaa ñáyiú cuíní tuha ñaha xii-gá xíní ñùhu-xi

sá quindáá iní-yu sá ndécú-gă, te quindáá iní-yu sá nũu na nànducu nihnu ñahá-yu xii-gá te cuañaha-gă xii-yu sá ndúú tãhũ-yu.

⁷Te Yá Ndiöxí ní dátũha-gá ndíi Nöé nchaa nàcuáa cada-gá. Te ní quide ndíi nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí cada ndíi, te ní cadúha ndíi ìⁿ bàrcú cuèndá xití bàrcú-áⁿ quèe ndíi ndíhi nchaa ñáyiú vehe ndíi cuèndá cácu nihnú-yu. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí. Te sá dúcáⁿ ñí sándáá iní ndíi-áⁿ Yá Ndiöxí xíáⁿ ní cutnùní sá ncháá ñáyiú ío ndècu cuèchi-yu, chi ñá túú ní cànchicúⁿ nihnú-yu cadá-yu nàcuáa ní quide ndíi. Te sá dúcáⁿ ñí quide ndíi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí xíáⁿ ío ní cundáá ndíi núú-gă.

⁸Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii ndíi Àbrahám sá quèe ndíi ñuú núú ndécú ndíi quíhíⁿ ndíi ìngá xichi cundecu ndíi. Te ní quide ndíi nàcuáa ní xáhaⁿ Yá Ndiöxí chi ní quee ndíi cuáháⁿ ndíi núú cuañaha Yá Ndiöxí cundecu ndíi. Te òré ní quee ndíi núú ndécú ndíi te ñá túú ní cùnùní iní ndíi ndèe cúú nũú cuáháⁿ ndíi cundecu ndíi. Te ducaⁿ ñí quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí. ⁹Te sá dúcáⁿ ñí sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí nũu xíáⁿ ní xíndecu ndíi núú ñí sãñaha-gă cundecu ndíi, te cuèi ducaⁿ dico ñá túú ní quide ñuú ndíi xíáⁿ. Te ní xóo cundecu ndíi vehe cùtèxínu vehe dóó. Te òu-ni ducaⁿ ñí quide ndíi Isàac ndíhi ndíi Jàcób chi tñahá cue ndíi-áⁿ ñí cachí Yá Ndiöxí sá ndúú tãhũ cue ndíi xíáⁿ cundecu cue ndíi. ¹⁰Te ducaⁿ ñí quide ndíi Àbrahám chi ní xíndetu ndíi ndéé ní sáá nduu

ndùu tãhũ ndíi cundecu ndíi núú ndécú Yá Ndiöxí. Te núú ndécú-gă-áⁿ cúú-xí ñuú ní cadúha mee-gă, te ñuú-áⁿ cudíi-xi ñí caa ñí quíhíⁿ.

¹¹Te ndíi Sãrá, sa ní xídó cuáa ndíi sá cóó dèhe ndíi chi sa ní sahnu vèhi ndíi, dico Yá Ndiöxí ní quide-gă te ní xóo ìⁿ dèhe ndíi. Te ducaⁿ chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí te ní cutnùní ndáá iní ndíi sá cadá-gă nàcuáa ní xáhaⁿ-gă xii ndíi. ¹²Te cuèi ío ní sahnu ndíi Àbrahám ndíhi ñadìhí ndíi, ndíi Sãrá dico dacuitíí ñí nduu tãhũ-yu ní xóo ìⁿ dèhe-yu. Te xíáⁿ nũu ío cuéhe ndíquíⁿ yává ndíi Àbrahám ní cáyá dàtná cuéhe chòdíní ndèe andíu, ndíhi dàtná cuéhe ñuhu cúchí làmár, chi ni vã yõo ìⁿ ndacu cahu ñaha xii-yu sá cuèhè-yu.

¹³Te cue ndíi-áⁿ ducaⁿ-ni ñí sándáá iní cue ndíi Yá Ndiöxí ndéé ní sáá nduu ñí xíhí cue ndíi. Te cue ndíi-áⁿ ñà túú ní ndùu tãhũ cue ndíi quíní cue ndíi nchaa nàcuáa ní cachí Yá Ndiöxí cada-gă, dico ní cutnùní ndáá iní cue ndíi-áⁿ nàcuáa cada-gă núú cuáháⁿ núú vèxi. Te ío ní cudíí ìní cue ndíi, te ní cachí cue ndíi sá dícó-ni ichi yáha cue ndíi ñuyúí-a, chi ñá díú ñùyúí-a cundecu ducaⁿ cuè ndíi. ¹⁴Te sá dúcáⁿ ndùu tñúhu ní cáháⁿ cue ndíi-áⁿ, xíáⁿ ní cutnùní sá cuíní cue ndíi ìngá xichi núú cùndècu cue ndíi. ¹⁵Te ni ñá díú ñuú núú ñí quee cue ndíi ni cuíní cue ndíi núhú cue ndíi. Chi núu ducaⁿ ni sàni iní cue ndíi te núhú cue ndíi ni cùu. ¹⁶Dico ñáhá chi cuíní cue ndíi quíhíⁿ cue ndíi ìⁿ xichi núú vãha-gă cáá cùndecu cue ndíi. Te núú dúcáⁿ ìo-gá vãha càa-áⁿ cúú-xí ñuú núú ndécú Yá

Ndiöxí, te sá dúcáⁿ nĩ sani iní cue ndíi xíáⁿ nũu ío váha cùu iní Yá Ndiöxí càchí-gá sá ñà túú cùcahaⁿ núú-gã cúú-gã Ndiöxí cue ndíi-áⁿ, te cùtnuní iní-ó sã ndàà sá dúcáⁿ càháⁿ-gá chi ní quide túha-gá iĩⁿ xichi núú cùndècu cue ndíi-áⁿ.

¹⁷Te ndíi Àbrahám ní xíndecu iĩⁿdii-ni déhe ndíi ndíhi ñadĩhí ndíi, te cùtnàhá ní xito ndéé ñáhá Yá Ndiöxí xii ndíi ní xícáⁿ-gá déhe ndíi, ndíi Isàác cuendá nduu táhú ñáhá-gã xii ndíi. Te ní xáhaⁿ ndíi sá cúú ndùu táhú-gã déhe ndíi, te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. Te sa ndècu túha ndíi sá cuãñaha ndíi déhe ndíi xii-gá cuèi mee Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ ndáá-gá xii ndíi ¹⁸sá sã cuendá ndíi Isàác te ngúndecu cue ñaní tñáhá ndíi. ¹⁹Te ducaⁿ nĩ quide ndíi Àbrahám, chi ní cutnùní ndáá iní ndíi sá Yá Ndiöxí ndácú-gã dándòto-gá cuèi ñáyiú sa ní xíhí. Te sá dúcáⁿ nĩ xáhaⁿ ndíi xii Yá Ndiöxí sá cúú ndùu táhú-gã déhe ndíi, te xíáⁿ cada iní-ó sã sà ní xíhí ndíi Isàác te ní ndoto tucu ndíi ní nucúndecu ndíi ndíhi tãtá ndíi, ndíi Àbrahám.

²⁰Te ndíi Isàác ní xícáⁿ táhú ndíi núú Yá Ndiöxí cuendá sá cadá vãha-gá cue déhe ndíi, ndíi Jàcób ndíhi ndíi Esàù núú cuaháⁿ núú vèxi. Te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí. ²¹Te sa ta cùyatni-ná nduu cùú ndíi Jàcób, te ní xícáⁿ táhú ndíi núú Yá Ndiöxí cuendá cue déhe ñaní ndíi déhe ndíi Chèé. Te yìtuu-ná ndíi tatnu ndíi ní chiñuhu ndíi Yá Ndiöxí. Te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní sándáá iní ñáhá ndíi xii-gá. ²²Te cùtnàhá sa ta cùyatni víí-nã nduu cùú

ndíi Chèé, te ní cachí ndíi sá cuè ñáyiú isràél sáá nduu quèé-yu núú xíndecú-yu-áⁿ. Te ní cáháⁿ tucu ndíi nàcuáa cadá-yu yiqui cùñú ndíi na sàá nduu quèé-yu núú ndécü-yu-áⁿ. Te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí.

²³Te cùtnàhá ní cacu ndíi Moisés te ní chiváha ñaha ñaná ndíi ndíhi tãtá ndíi úní yóó. Te ducaⁿ nĩ quide cue ndíi-áⁿ chi ní sándáá iní cue ndíi Yá Ndiöxí. Te ní quide cuendá cue ndíi-áⁿ sã ío váha càa ndíi Moisés déhe cue ndíi, te ñá túú ní yùhú cue ndíi nàcuáa ní cáháⁿ tée cùu Faraón sá cáhni-dě cue landú. ²⁴Te sátá nĩ sahnu ndíi Moisés te duuⁿ duuⁿ ní cachí ndíi sá vã càháⁿ ñáyiú sá dèhe yoco tée cùu Faraón cúú ñaná ndíi. Te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí. ²⁵Te ducaⁿ nĩ quide tucu ndíi chi ní tnahá-gá iní ndíi ndoho ndíi ndíhi nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí dàcúúxí sã cùdĩ iní ndíi cundecu tnaa ndíi ichi cuèhé ichi duha. ²⁶Chi ní sani iní ndíi sá vãha-gá ndoho ndíi cúcuèhé ñáhá cuè ñáyiú xii ndíi sá cuendá Yaá quixi ñuyúf-a dàcúúxí sã cùndècu ndíhi ndíi nchaa sá ío Ègíptú. Te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní xúhuⁿ iní ndíi sá Yá Ndiöxí cuãñaha-gã sá ndúú táhú ndíi. ²⁷Te ndíi Moisés ní quee ndíi nacióⁿ Ègíptú te ñá túú ní quide cuendá ndíi sá ío cùdèéⁿ tée cùu Faraón núú ndíi. Te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí. Te ní quide càhnu iní ndíi cuendá nchaa sá ñí yáha ndíi, te ní quide iní ndíi sá Yá Ndiöxí ndécú ndíhi ñaha túu-gá xii ndíi cuèi ñá túú ní xíní núú ñáhá ndíi xii-gá. Te

ducaⁿ nĩ sani iní ndíi chi Yá Ndiöxí ndécú ndìhi ñaha-gá xii ndíi.

²⁸Te ndíi Moisés cúu ndíi téé ní tausaha nĩ quide vico pàscuá ndìhi cue ñáyiú isràél, te dàvá-áⁿ nĩ táuchíúⁿ ndíi ní sahní-yu mběé te níñĩ quiti-áⁿ nĩ dácánùú-yu yuyehé-yu. Te ducaⁿ nĩ quide ndíi chi ní sándáá iní ndíi Yá Ndiöxí. Te ducaⁿ nĩ quide tucu ndíi cuendá sá espíritú sá nĩ tendaha Yá Ndiöxí cahni-xi mee-ni dēhe téé dēhe díhna cue ñáyiú Ègíptú, te vá cáhni-xí nĩ ìⁿ déhe cue ñáyiú isràél. ²⁹Te ndute làmár sá nání Mǎr Tícuèhé ní quée dava-xi ní natúu ñuhu yìchí ní níhí nĩ yáha cue ñáyiú isràél. Te ducaⁿ nĩ cuu chi ní sándáá iní-yu Yá Ndiöxí. Te cue téé Ègíptú tñàhá-güedé nchicúⁿ-güedé cuáháⁿ dico ñá túú ní ndàcu-güedé yáha-güedé chi ní ndìhi-güedé ní cáhá.

³⁰Te cue ñáyiú isràél ní dúcúⁿ ndèé-yu úsá nduu ñuú Jericó te ní ngoyo nchaa sá ñúðòco. Te ducaⁿ nĩ cuu chi ní sándáá iní-yu Yá Ndiöxí. ³¹Te ìⁿ ñaha ní xíndecu ichi díí ìnì ní xínani-aⁿ Ràháb, ñaha-áⁿ ñà túú ní xíhí-aⁿ dàtná ní xíhí nchaa ñáyiú ío ní cuu sàá iní-xi núú Yá Ndiöxí, chi ní cuu váha iní-aⁿ núú cuè téé ní tendaha cuè ñáyiú isràél ní sángoto dayuhu ñúú-aⁿ. Te ducaⁿ nĩ quide-aⁿ chi ní sándáá iní-aⁿ Yá Ndiöxí.

³²Te núu dicó sá cúu te cáháⁿ-í cuendá ndíi Gedèón, ndìhi cuendá ndíi Bàrác, ndìhi cuendá ndíi Sànsón, ndìhi cuendá ndíi Jèfté, ndìhi cuendá ndíi Dàvíí, ndìhi cuendá ndíi Sàmuel, ndìhi cuendá nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tñúhu

Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te nchaa cuendá cue téé-áⁿ cǎháⁿ-í te núu dicó cùyáchí-í dico ñá túú cùyáchí-í. ³³Te nchaa cue ndíi-áⁿ ní sándáá iní cue ndíi Yá Ndiöxí nũu xíáⁿ ní xóo ndacu cue ndíi ní xóo nàá cue ndíi ndìhi nchaa ñáyiú dava-gá ñuú. Te nchaa ñáyiú-áⁿ ñà túú ní xóo ndacú-yu nàá-yu ndìhi cue ndíi, te ní xóo cada cue ndíi nchaa nàcuáa tàú-xi cunduu, te ní quide váha ñaha Yá Ndiöxí xii cue ndíi dàtná ní cachí-gá cada ñaha-gǎ xii cue ndíi. Te cuèi nchaa cue quiti dééⁿ ñà túú ní ndàcu-güedi ná cada ñaha-güedi xii cue ndíi. ³⁴Te ní xóo ndacu cue ndíi ní xóo ndahvá cue ndíi ñuhú sá vǎ yóo tñàhí ndàcu ndahvá, te ní cácu cue ndíi vá yóo ni ndàcu cahni ñaha xii cue ndíi. Te cue ndíi-áⁿ ñà túú nìhí ndéé cuè ndíi ni cùu, dico ní níhí ndéé cuè ndíi chi Yá Ndiöxí ní chindee ñàha-gá xii cue ndíi, te nchaa ndíi-áⁿ ío ní níhí ndéé cuè ndíi ní nàá cue ndíi ndìhi nchaa ñáyiú ní cuu úhú iní ñáhá xii cue ndíi, te nchaa ñáyiú ducaⁿ nĩ xóo nàá ndìhi cue ndíi-áⁿ ñà túú ní xóo ndacú-yu nàá ndìhi ñàhá-yu xii cue ndíi chi ní xóo cunú-yu. Te ducaⁿ nĩ cuu chi ní sándáá iní cue ndíi Yá Ndiöxí. ³⁵Te dava ñáyiú ðíhí ní nduu táhũ-yu ní ndoto cue ñáyiú ní xíndecu ndíhí-yu ní nucúndecu ndìhi ñaha tucú-yu.

Te dava ñáyiú ío ní dándóhó ñaha tñaha ñáyiú-yu te ní xíhí-yu, dico ñá túú ní dàñá-yu ichi váha nàcuáa cácu nihnú-yu núú tñaha ñáyiú-yu, te ducaⁿ chi ní cuiniú-yu sá ndótò-yu ndéé cuèé-gá nàcuáa ngúndecu váha-yu núú ndécú Yá Ndiöxí. ³⁶Te dava cue ndíi ío ní ndoho cue ndíi chi ío ní cudíquí

ndée ñáhá ñáiyu xii cue ndíi, te ní canihá-yu xii cue ndíi, te dava cue ndíi ní dácútú ñàhá-yu, te ní chihí ñàhá-yu xii cue ndíi vecaá. ³⁷Te dava cue ndíi ní sahani ñàhá-yu ndihí yúú. Te dava cue ndíi ní chidava ndáá ñáhá-yu ní xehndé ñáhá-yu ndihí sièrrá. Te dava cue ndíi ní xito ndée ñáhá-yu te núu ndisa sá sàndáá iní cue ndíi Yá Ndiöxí, te dava cue ndíi ní sahani ñàhá-yu ndihí machítí. Te mee-ni ñìì mbéé ndihí ñìì chivá, ní xóo cuu dóó cue ndíi. Te mee-ni ñìì cue quití-án ní xóo cuu dóó cue ndíi cuèi ndèni ní cuu ní xóo caca cuu cue ndíi. Te mee-ni cuè téé ndàhú ní cuu cue ndíi. Te ío ní xóo dandìhú-yu iní cue ndíi, te nándi sá ní xóo cada ñàhá-yu xii cue ndíi ní xóo dandòho ñàhá-yu. ³⁸Te cue ndíi-án ìo-gá ní xínduu váha iní cue ndíi dàcúúxí nchàa dava-gá ñáiyu. Te nchaa cue ndíi-án ní xica cuu cue ndíi cuèi nchaa núú ñà túú vǎ yǒo tñàhí ndècu, te cuèi xití yucu ní xica cuu cue ndíi. Te ní xóo cada vehe cue ndíi nchaa yaú cava. Te ndèni ní cuu nchíi yaú ní xóo cundecu cue ndíi. ³⁹Te ío ní cudùu cue ndíi núú Yá Ndiöxí cuendá sá ní sàndáá iní ñáhá cuè ndíi xii-gá. Te cuèi ducaⁿ ní quide cue ndíi dico ñà túú ní xini cue ndíi nchaa sá ní cachí Yá Ndiöxí cada-gá. ⁴⁰Te ducaⁿ ní cuu chi ììⁿ sá ìo-gá váha ní cachí Yá Ndiöxí cada-gá. Te sá dúcáⁿ ìo-gá váha ní cachí-gá cada-gá cúú-xí cuendá nchoo ndihí cuendá cue ndíi-án cuendá sá ñà díú mèe-ni cue ndíi-án cundáá cue ndíi núú-gǎ, chi tñàhá nchoo cundáá-ó núú-gǎ.

Ío cuhuⁿ iní-ó Xítóhó Jesucristú

12 Te cue ñáiyu ní xíndecu ndée sanaha ní quidé-yu

nàcuáa ní cutnùnì sá ní sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí. Te cada iní-ó sǎ ncháá ñáiyu-áⁿ xíndéhé ñàhá-yu xii-o vitna. Núu xíáⁿ xini ñùhu-xi sá vǎ cádá-ó ní ììⁿ sá cuèhé sá dúhá chi diu nchaa xíáⁿ quidé-xí ñà túú cundáá-ó núú Yá Ndiöxí. Te vǎ cádá cuendá-ó nchàa sá quidé tñèñu iní-ó nàcuáa ndacu-o càda-o nchaa nacuáa càháⁿ-gá. Te ío càhnu cunduu iní-ó cànchicúⁿ nihnu-o càda-o nchaa nacuáa ní cachí-gá cada-o cundecu-o ñuyúú-a. ²Te ío cuhuⁿ iní-ó Xítóhó Jesucristú, chi diu-gá ní quide ní sàndáá iní-ó Yá Ndiöxí, te diu-ni ducaⁿ quide-gá cuèi vitna te cuèi ndée núú cuàháⁿ núú vèxi diu-ni ducaⁿ càda-gá sá quèndáá iní-ó Yá Ndiöxí. Te Xítóhó Jesucristú ío ní quide ndee iní-gá ní ndoho-gá te ní xihí-gá núú cùrúxí, te ñà túú ní quide cuendá-gá cuèi ììⁿ sácáⁿ núú cúú-xí sǎ dúcáⁿ ní ndoho-gá. Te ducaⁿ ní quide-gá chi sa ñàha-gá sá ná yǎha sá dúcáⁿ ndòho-gá te ío cudíí iní-gá. Te vitna núcóo-gá xio cùha núú núcóo Yá Ndiöxí te tàxi tñunì-gá.

³Te xini ñùhu-xi sá ìo cada cuendá-ndó nàcuáa ní quide Xítóhó Jesucristú chi Yaá-án ìo ní quide càhnu iní-gá nchaa sá ní ndoho-gá ní quide ñàha nchàa ñáiyu ndècu ichi cuèhé ichi duha xii-gá. Te ducaⁿ càda cuendá-ndó nàcuáa ní quide-gá cuendá sá vǎ túu dusaⁿ-ndo, te ni vǎ nátùhú iní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-gá. ⁴Te nchòhó dáquèè tihú-ndó nchàa sá cuèhé sá dúhá dico vátá cáhni ñàha-gá-yu xii-ndo sǎ dúcáⁿ quide-ndo. ⁵Te ndacu iní-ndó nàcuáa càháⁿ Tàtá-ó Dütú Ndiöxí

dásàhú ñáhá-gǎ xii nchoo cuè ñáyi
cùu déhe-gá. Te duha càchí-gá núu
tùtú-gá:

Nchòhó cue déhe mee-ĩ, vá
cání ìní-ndó sǎ àùⁿ nǎ cuu
dàndoho ñaha-í xii-ndo,
te ni vǎ nátùhú ìní-ndó òrè
càháⁿ-í dóho-ndo nàcuáa
cada-ndo cùndecu-ndo.

⁶ Chi mee-ĩ dándòho-í nchaa
ñáyi cùu ìní-í cuèndá sá
cúndǎá-yu núu-í,
te quide úhú-í-yu, te òu-ní-yu
cùu-yu ñáyi càchí-í cúu
dèhe-í.

Duha càchí-gá núu tùtú-gá. ⁷ Te
ío cada ndee ìní-ndó sǎ dúcáⁿ
dàndoho ñaha Yá Ndiòxí xii-ndo,
chi quide-gá sá cúu-gǎ Tǎtá-ó. Te
ñá túu nì ìⁿ tée cùu tǎtá te cachí-ó
sǎ ñà túu sànu ichi-dé cue déhe-dé
nàcuáa tàú-xi cunduu. ⁸ Te núu Yá
Ndiòxí ñá túu dàndoho ñaha-gá
xii-ndo dàtná dándòho-gá cue
ñáyi càchí-gá cúu dèhe-gá, te ñá
díú dèhe mee-gǎ cúu-ndó te núu
ducaⁿ, chi cùu-ndo datná cue ñáyi
ñá túu cùtnuní yoo cùu tǎtá-xi. ⁹ Te
nchoo sà naha-o sá cùtnàhá ní cuu
landú-ó nǎ sanu ichi ñaha tǎtá-ó
nàcuáa tàú-xi cunduu, te ducaⁿ nǎ
xóo canehe-o sǎ yǎñuhu núu-güedě
te òu-ni ducaⁿ nèhe-o sá yǎñuhu
núu-güedě vitna. Te núu ducaⁿ nǎ
sándǎá ìní-ó tǎtá-ó, te ío-gá xíní
ñuhu-xi quíndǎá ìní-ó Tǎtá-ó Dütú
Ndiòxí cuèndá ducaⁿ ndùu táhú-ó
cùndecu-ndo ndìhi-gá ni caa ni quíhⁿ,
chi òu-gá cúu-gǎ Yaá ní chihí ìní-ó.
¹⁰ Te cùtnàhá ní cuu landú-ó, ñá túu
tǎtní nduu ni càniha tǎtá-ó nǎ sanu
ichi ñaha-güedě xii-o nàcuáa ní cuu
ìní mée-güedě. Te Yá Ndiòxí ducaⁿ

dàndoho ñaha-gá xii-o sànu ichi
ñaha-gá cuèndá cúu-xí sǎ vǎha sá
cúu-xí-ó, te ducaⁿ quide-gá cuèndá
nchoo càda ndǎá-ó dàtná quidé
mèe-gá. ¹¹ Te òrè véxi ìⁿ tnúndòho
sá cúu-xí-ó te ñá túu cùdí ìní-ó
chi dándìhú ìní ñáhá-xí xii-o. Te
nchaa ñáyi ngúnu ichi sá cuèndá
nchaa tnúndòho-áⁿ te ngüíta-yu
quide ndǎá-yu, te ío vǎha cùu ìní-yu
ndècú-yu.

Vá dáquèe tihú-ó tnùhu Yá Ndiòxí

¹² Te núu xǎⁿ ío chí ndúcú
ndèe-gá canchicúⁿ nihnu-ndo ìchi
Xítóhó Jesucristú, te vá dícó yica
cùu ìní-ndó càncicúⁿ nihnu-ndo
ìchi-gá. ¹³ Te cada váha-ndo
cùndecu-ndo ichi-gá cuèndá nchaa
ñáyi sàni ìⁿ sani úu ìní-xi níhí
ndě-yu cundecú-yu ichi-gá te vá
ná tǎhú ìní-yu canchicúⁿ nihnú-yu.

¹⁴ Te nducu-ndo nàcuáa cada-ndo
cùndecu váha-ndo ndìhi cue tnaha
ñáyi-ndo, te ío cada váha-ndo
cùndecu-ndo nacuáa cundǎá-ndó
núu Yá Ndiòxí chi núu vá dúcáⁿ
càda-ndo te vá ndúú tǎhú-ndó
cùndecu-ndo ndìhi-gá. ¹⁵ Te ío váha
cada cuèndá-ndó nàcuáa cada-ndo
cùndecu-ndo, chi núu ñáhá te vá
chíndèe ñaha-gá Yá Ndiòxí xii-ndo.
Te ío váha cada cuèndá tucu-ndo
nàcuáa cundecu-ndo vǎ cání cuèhè
ìní-ndó cuèndá Yá Ndiòxí, chi núu
ducaⁿ na càda-ndo te dava-gá ñáyi
ndècu ndìhi-ndo ichi-gá tnàhá-yu
ngüíta-yu ducaⁿ càdá-yu, te vá
cùndècu váha-gá-ndó ndìhí-yu
ichi-gá. ¹⁶ Te cada cuèndá tucu-ndo
sǎ vǎ cùndècu-ndo ichi díí ìní, te
ni vǎ dáquèe tihú-ndó nì ìⁿ sá cúu
cuèndá Yá Ndiòxí dàtná ní quide

ndii Esàú, chi sá cuñaha tătă ndii-áⁿ nduu táhú ndii ni cùu ní dama ndii ìⁿ cóhó comidá. ¹⁷Te nchòhó sa nàha-ndo sá cùtnàhá ní cuiní ndii Esàú cácaⁿ táhú tătă ndii núu Yă Ndiöxí cuendá nchaá sá ndúú táhú ndii ni cùu, te ñá túú ní xicáⁿ táhú tătă ndii núu Yă Ndiöxí nàcuáa cuiní méé ndii ni cùu. Te ní ndáhyú víhí ndii, te cuèi ducaⁿ ní quide ndii dico ñá túú ní ndàcu-gá ndii nàníhí ndii táhú sá ní dama ndii comidá.

¹⁸Te cue ñáyiú isràél ní sátuhá-yu ìⁿ yucu núu càyú ñuhú, te nchòhó ñá túú ndèé ducaⁿ sàháⁿ tuha-ndo ìⁿ yucu núu càyú ñuhú dàtná ní quide cue ñáyiú-áⁿ. Te cùtnàhá ducaⁿ ní sátuhá-yu yucu-áⁿ te ní cunee víhi níhií yucu-áⁿ, te ní quene táchí níhi. ¹⁹Te ní tecú dóho-yu ní cáháⁿ ìⁿ cútú, te ní tecú tucu dóho-yu ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ní cáháⁿ ndihi ñaha-gă xií-yu. Te nchaá ñáyiú ní tecú dóho-xi ní cáháⁿ-gá te ní cuiní-yu sá vă càháⁿ-gá. ²⁰Te ducaⁿ ní quidé-yu chi ñá túú ní cùndee iní-yu nàcuáa ní cáháⁿ-gá, te duha ní cachí-gá: “Te cuèi ìⁿ quiti nà yáha xití yucu-a, te cahni-ndo-di ndihi yúú àdi ndihi ìⁿ yutnu puyá”, duha ní cachí-gá. ²¹Te sá dúcáⁿ ní quide-xi ní xiní-yu xíăⁿ ío ní dáyùhú ñáhá-xí xíí-yu. Te tnhá té Moisés ní yùhú-dé, te ní cachí-dé: “Quèi ñaha-xi xii-í sá yùhú-í”, duha ní cachí-dé.

²²Te nchòhó, ñá túú quide-ndo datná ní quide cue ñáyiú-áⁿ ní sáháⁿ tuhá-yu yucu-áⁿ, dico cada iní-ndó sá sá ní tuha-ndo yùcu Sión sá ndécú ñúú ndécú Yă Ndiöxí, ndihi ñúú-gá ñúú Jerusalén sá cáá àndiu

te diu-gá cúú-gă Yaá ndécú nchàa nduu nchaá quíú. Te diu-ni xíăⁿ xíndecu cuéhé víhí cuè espíritú xinú cuèchi núú-gă ²³chíñùhu ñaha-xi xii-gă. Te nchòhó cúú-ndó cuè ñáyiú cùu cuendá Yă Ndiöxí, te ní tnhá tñuhu-ndo ndihi nchaá dava-gá ñáyiú cùu cuendá-gá, ñáyiú yòdo tnuí núú tütú-gá ndécú àndiu, te diu-ni ñáyiú-áⁿ cuñaha-gă xií-yu sá ndúú tãhũ-yu. Te nchòhó ní tuha-ndo Yă Ndiöxí Yaá cada ndáá yícá cuèchi nchaá ñáyiú. Te cada iní-ndó sá ní tnhá tñuhu-ndo ndihi cue ñáyiú ní quide ndáá ní xíndecu ichi Yă Ndiöxí ñuyúú-a. Te ñáyiú-áⁿ ñá túú tnhá-gá ná cúmăñí-yu vitna ndécú-yu núú-gă. ²⁴Te ní tnhá tñuhu-ndo ndihi Xítóhó Jesucristú Yaá ní quide nàcuáa cada Yă Ndiöxí ìngá núú sá văha sá cúú-xí nchàa nchoo ñáyiú ndécú ñuyúú-a, chi ní sati níñí-gă te ní xíhí-gá núú cùrúxí. Te níñí Xítóhó Jesucristú ñá túú ìⁿ-ni cuu-xi ndihi níñí ndii Àbél, chi diu cuendá níñí-gă-áⁿ ní quide càhnu iní Yă Ndiöxí nchaá cuèchi-o.

²⁵Núu xíăⁿ ío cada cuendá-ndó vă dáquèe tihú-ndó tñuhu càháⁿ Yă Ndiöxí, chi nchaá ñáyiú ní xíndecu ndéé sanaha dùcaⁿ ní quidé-yu ní dáquée tìhũ-yu tñuhu ní cáháⁿ-gá ñuyúú-a sá cúú-xí-yu. Te ñá túú ní cãcu-yu chi ní nacháhu-yu sá dúcáⁿ ní quidé-yu. Te uuⁿ-gá tucu nchoo chi vă cãcu-o te núu ducaⁿ na dàquee tihú-ó tñuhu càháⁿ Yă Ndiöxí ndéé àndiu sá cúú-xí-ó. ²⁶Te cùtnàhá ní cáháⁿ Yă Ndiöxí ndéé sanaha te ní quidi-xi ñuyúú. Te vitna cãchí-gá: “Yúhú quidi tucu-í ìngá xito ñuyúú, te ñá dífú mèn-ni ñuyúú ducaⁿ quidi-í chi tnhá àndiu

quèdi-í”, càchí-gá. ²⁷Te sá dúcáⁿ cãháⁿ-gá sá ìngá xito tucu ducaⁿ càda-gá xíãⁿ cútnùnì sá ncháándì túhú sá túu ndèhe-o danaa-gá. Te nchaa sá ñà túú ndèé túu quíní-ó ñyúí-a xíãⁿ vá quídí-xí te ni vã náá-xí. ²⁸Te núú ñí cachí Yã Ndiöxí nduu táhú-ó cùndecu-o chi mee-gã táxí tnùnì-gá xíãⁿ, te ni vã quídí-xí te ni vã náá-xí. Te xíãⁿ ío xìni ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ó núú-gã, te yíñuhu yíñuhu cunu cuechi-o núú-gã nàcuáa cuu váha iní-gá, te ducaⁿ cùhuⁿ iní-ó sã ïo càhnu cuu-gá. ²⁹Te Tãtá-ó Dütú Ndiöxí cúú-gã dàtná ìíⁿ ñuhú chi danàa-gã nchaa sá ñà túú quide nacuáa cuu váha iní-gá.

Nàcuáa tàù-xi cada-o cuèndá
cuu váha iní Yã Ndiöxí

13 Te nchaa nchòhó ñáyiú ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, vá dáñá ndèé-ndó cùu iní tnáhá-ndó nàcuáa ndècu-ndo ichi-gá. ²Te cunaha-ndo sã núu ìò ñáyiú ñùhu ichi ní quexìó-yu vehe-ndo te cuãñaha-ndo vèhe ndetatú-yu, te cuãñaha-ndo sã cãxí-yu. Chi davá-yu ndéé espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiöxí ní sáháⁿ vehé-yu ní queheⁿ cuèndá-yu te ñá túú ní cùtnuní iní-yu sá díú espíritú xínú cuèchi núú-gã cúú-xí.

³Te ndacu tucu iní-ndó cuè ñáyiú xìxíhi vecaá, te cada iní-ndó sã tnáhá-ndó yìhi-ndo vecaá ndihí-yu. Te ndacu tucu iní-ndó nchàa ñáyiú ío ndòho, te cada iní-ndó sã tnáhá-ndó ndòho-ndo ndihí-yu.

⁴Te nchaa ñáyiú na càchí-yu sá ìíⁿ sá váha cùu-xi sá ìíⁿ téé ndihí ìíⁿ ñàdihí ná nihí tnáhá-yu

candeca tnáhá-yu. Te nchòhó cue téé vá cání ìní-ndó cãháⁿ ndihí-ndo ñàdihí te núu ñá díú ñàdihí-ndó cùú-yu. Te ducaⁿ-ni nchòhó cue ñáyiú dèhí tucu vá cání ìní-ndó cãháⁿ ndihí-ndo téé te núu ñá díú yìi-ndo cuu-güedé, chi Yã Ndiöxí dandòho-gá nchaa ñáyiú ndècu ichi díí ìní.

⁵Te vá cúhúⁿ ìní-ndó mèe-ni díhúⁿ. Te núu nándi cùu nchaa sá ndécú ndihí-ndo te diu-ni nchaa xíãⁿ sa nduu vétú iní-ndó, chi Yã Ndiöxí ní cachí-gá: “Ní ìíⁿ nduu vá dáñá nihnu ñaha-í xii-ndo, chi nchaa-ni nduu chindee ñaha-í”, duha ní cachí-gá. ⁶Te xíãⁿ núu nchoo ñí yuhu ñí iní-ó cãháⁿ-ó ìíⁿ ìíⁿ-o, te cachí-ó:

Yã Ndiöxí cúú-gã Yaá chindèe
ñaha xii-í,
núu xíãⁿ ñá túú yùhú-í cuèi
nándi cãháⁿ ñáyiú cada
ñàhá-yu xii-í.

Duha cachí-ó.

⁷Chí ndácú ìní cue téé ní sanu ichi ñaha xii-ndo ichi Xítóhó Jesucristú cue téé ní cãháⁿ tnúhu Yã Ndiöxí núú-ndó, te ío váha chí nàcuãha cuèndá nàcuáa ní quide nchaa cue téé-áⁿ ñí xíndecu-güedé ndéé ní sáá nduu ñí xíhí-güedé. Te ío quindáá iní-ndó Yã Ndiöxí dàtná ní xóo cada cue téé-áⁿ.

⁸Te dàtná-ni ní quide Xítóhó Jesucristú ndéé sanaha diu-ni ducaⁿ quide-gá vitna, te diu-ni ducaⁿ càda-gá ndéé núú cuàháⁿ núú vèxi. ⁹Te vá dáñá-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá ñáyiú dacàháⁿ ñáhá xii-ndo natuha-ndo ìngá ichi, ñáyiú dànehé tnàha ñáyiú-xi nándi sá ñí cutúha-yu, te nchaa xíãⁿ ñá túú

îⁿ-ni caháⁿ-xi ndîhi tnúhu sá ndécú ndîhi-ndo. Te Yá Ndiöxí chîndèè ñaha-gá xii-o nàcuáa níhí ndéé-ó cùndecu-o ichi-gá, te ducaⁿ te cuu-xi sá vãha sá cúú-xí-ó, te ñá dǎú cuèndá îⁿ sá xéxí-ó ñihí ndéé-ó ndècu-o ichi-gá. Te dava ñáyiu cächí-yu sá dává núú comidá cuu caxi-o te dava ñáhá nàcuáa níhí ndéé-ó cùndecu-o ichi-gá, dico ñá ndàà sá sǎ dúcáⁿ vã cǎxí-ó nchàa núú comidá níhí ndéé-ó cùndecu-o ichi-gá.

¹⁰Chi Xítohá Jesucristú ní xíhí-gá cuèndá-ó núú cùrúxí, te nchaa ñáyiu nchìcúⁿ nihnu-ni quide nchaa nacuáa ní quide nchaa dútú ñǎ xinu cuechi núú Yá Ndiöxí ndéé sanaha, ñáyiu-áⁿ vã cúú tnàhá tnúhu-yu ndîhi Xítohá Jesucristú Yáá ní xíhí núú cùrúxí sá dúcáⁿ quidé-yu. ¹¹Chi dútú cúnù-gá ní xíndecu ndîhi cue ñáyiu isràèl, téé-áⁿ ñǎ xóo canehe-dé ñíñí nchaa quiti ní xóo cahni-dé ní xóo quíhu ndéé xití cuàrtú ní cuu íí-gǎ. Te ducaⁿ ñǎ xóo cada dútú-áⁿ cuèndá cada càhnu iní Yá Ndiöxí nchaa yícá cuèchi ñáyiu, te cuñú nchaa quiti-áⁿ ñǎ xóo cahmi-güedé îⁿ xio yuhu ñúú. ¹²Te ducaⁿ ñǎ yáha Xítohá Jesucristú chi ndéé îⁿ xio yuhu ñúú ní sahní ñaha-güedé xii-gá. Te cuèndá ñíñí-gǎ sá ñǎ sati núú cùrúxí núú ñǎ xíhí-gá, ní nduu ndoo ní nduu nine iní cue ñáyiu sàndáá iní ñáhá xii-gá. ¹³Te vitna chí ná tùha-o Xítohá Jesucristú te cada ndee iní-ó ndòho-o datná ní ndoho-gá. ¹⁴Te ñuyú-a ni îⁿ xichi ñá túú ndéé cáá îⁿ ñúú cudí ni caa ni quíhíⁿ cuèndá cundecu-o, dico ducaⁿ-ni ñùhu iní-ó îⁿ xichi núú ndúú tǎhú-ó cùndecu-o ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁵Te núu xíáⁿ xíní ñùhu-xi sá vã dáñá ndéé-ó chîñuhu-o Dútú Ndiöxí chi Xítohá Jesucristú ní quide-gá nàcuáa ndacu-o tnàhá tnúhu-o ndîhi Yá Ndiöxí, te òré càháⁿ ndîhi-o-gǎ te nuu núu ndacáⁿ tǎhú-ó núú-gǎ. Te nchaa tnúhu càháⁿ-ó òré càháⁿ ndîhi-o-gǎ cúú-xi dàtná îⁿ tǎhú sǎ cúú-xí-gǎ. ¹⁶Te vá dáñá ndéé-ndó càda-ndo mee-ni sá vãha cundecu-ndo, te ducaⁿ chîndee tnaha-ndo îⁿ îⁿ-ndo ndîhi sá ndécú ndîhi-ndo. Te núu ducaⁿ na càda-ndo te caní iní-ndó sǎ cúú-xí dàtná îⁿ tǎhú sǎ ño vãha cùu iní Yá Ndiöxí.

¹⁷Te quindáá iní-ndó càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ cue téé yìndaha ñaha xii-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi Xítohá Jesucristú, chi diu cue téé-áⁿ quidé cuèndá ñáhá-güedé xii-ndo nàcuáa cundecu vãha-ndo núú-gǎ. Te sáá nduu nàcani tnúhu-güedé núú-gǎ núú ní quide vãha-güedé àdi ñá túú ní quide vãha-güedé ní xíndecu ndîhi ñaha-güedé xii-ndo. Te núu ducaⁿ na càda-ndo quindáá iní-ndó-güedé te cudí ñí-güedé cundecu ndîhi ñaha-güedé xii-ndo, te vá ndîhu iní-güedé. Te núu vá dúcáⁿ càda-ndo te vá cúú-xí sǎ vãha xii-ndo nchaa sá quidé-güedé sá cúú-xí-ndó.

¹⁸Te càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sǎ càháⁿ ndîhi-ndo Yá Ndiöxí cuèndá-ndí. Te nchúhú cùtnùní ndáá iní-ndí sá ñà túú ñá cùmǎní-ndí núú Yá Ndiöxí, te ducaⁿ chi ndùcu-ndí nàcuáa quide-ndí cundáá-ndí núú-gǎ. ¹⁹Te càháⁿ ndàhú tucu-í núú-ndó sǎ ño càcáⁿ tǎhú-ndó núú Yá Ndiöxí cuèndá sá

méé-gǎ ná cádá te ío ndĩhi quixi coto ñaha tùcu-í xii-ndo.

Tnúhu ndéé núú nĩ ndĩhi-ná

²⁰Te Yá Ndiõxí Yáá quidé cùu vǎha iní-ó ndècu-o, Yáá-áⁿ nĩ dándótó-gǎ Xítohó Jesucristú. Te Xítohó Jesucristú-áⁿ cúú-gǎ dàtná ìⁿ toli ío-gǎ quéné cǎva xito mbéé. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-gǎ cuendá sá nĩ sati nĩnĩ-gǎ te ní xihí-gǎ, te ducaⁿ nĩ cuu cuendá sá nĩ quide ndáá-gǎ ndĩhi Yá Ndiõxí sá cádá-gǎ ingá núú sǎ vǎha sá cúú-xí nchòo cue ñáyiú ndècu ñuyúú-a. Te nàcuáa ní quide ndáá-gǎ ndĩhi Yá Ndiõxí te ñiú-ni ducaⁿ càda-xi núú cuàháⁿ núú vèxi. ²¹Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiõxí sá méé-gǎ ná chìndee ñaha-gǎ xii-ndo cuendá cada-ndo mèe-ni sá vǎha nàcuáa cuiní méé-gǎ, te mee-gǎ ná cádá ñaha-gǎ xii-o nchàa sá vǎha sá sání iní-gǎ. Te ñiú-ni ducaⁿ na tàuchiuⁿ-gǎ cada Xítohó Jesucristú sá cúú-xí-ó, duha xicáⁿ táhù-í núú-gǎ. Te vitna nchaa-o chí ná càchí-ó sǎ ìo càhnu cuu Xítohó Jesucristú ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

²²Te càháⁿ ndàhú-í núú nchòhó ñáyiú ndècu ndĩhi-í ichi Xítohó Jesucristú sá cádá càhnu iní-ndó nàcuáa ndùu nchaa tnúhu càháⁿ-í dásàhú ñáhà-í xii-ndo, chi ñá túú vǎi tnúhu chido tnuní-í núú tùtú-a sá cúú-xí-ndó.

²³Te càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ tǎ Timùteú téé ndècu ndĩhi-o ichi Xítohó Jesucristú ní cácu-dé ñá túú-gǎ yíhí-dě vecaá. Te núu na quèxio ndĩhi-dé núú ndècù-í te quixi-í ndĩhi-dé núú ndécú-ndó quixi coto ñaha-ndí.

²⁴Te cúñaha-ndo sǎ ìo na càda ndee iní nchaa cue téé yìndaha ñaha xii-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi Yá Ndiõxí. Te ducaⁿ cǔñaha tùcu-ndo xii nchaa dava-gǎ ñáyiú cùu cuendá-gǎ sá ìo na càda ndee iní-yu. Te cue ñáyiú nàcióⁿ Itàliá ñáyiú ndècu ndĩhi-o ichi-gǎ càchí-yu sá ìo cada ndee ìní-ndó. ²⁵Te Yá Ndiõxí ío na chìndee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ SÀNTIAÚ

Té Sàntiaú cadúha-dé tutú
quíhⁿ ndaha ñáyiú isràél
nchíté nuu ñihí ñuyúú

1 Yúhú té Sàntiaú xínú cuèchi-í
núú Yă Ndiöxí ndihí núú
Xítóhó Jesucristú, te tèe-í tñúhu-a
quide ndee iní ñáhà-í xii nchòhó
ñáyiú isràél nchíté nuu ñihí
ñuyúú-a.

Yă Ndiöxí táxí-gă sá xìní tñùní-ó

²Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihí-í
ichi Xítóhó Jesucristú, ío cudíí
ìní-ndó cùndecu-ndo cuéi náí
cùu sá ùhú véxi cuendá-ndó, ³chi
ducaⁿ te cutnùní iní-ndó sã sàndáá
ndisa iní-ndó-gă, te cunduu càhnu
iní-ndó cuéi náí ná yáha-ndo. ⁴Te
cunduu càhnu-ni iní-ndó te ducaⁿ te
cuu-ndo ñáyiú váha, te cundáá-ndó
núú Yă Ndiöxí, te ducaⁿ te ñá túú-gă
ná cumání-ndó núú-gă.

⁵Te núu cùmání sã xìní tñùní-ó,
te cacăⁿ-ó núú Yă Ndiöxí te mee-gă
taxi-gă, chi ío váha iní-gă, te ñá túú
cùnini iní-gă núú-ó. ⁶Te ni yùhu
ni iní-ó cacăⁿ-ó núú-gă, te quindáá
ndisa iní-ó sã táxí-gă sá cúmání
quiní tñùní-ó, te vá cání ñíⁿ caní úú
iní-ó. Chi nchaa ñáyiú sàni ñíⁿ sani
úú iní-xi cùú-yu dàtná ndute làmár

cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ
nàá-xi òré quéné tǎchí. ⁷Te nchaa
ñáyiú ducaⁿ sàni iní-xi, te vá cání
ìní-yu sá ñihí-yu sá xicáⁿ-yu núú-gă.
⁸Chi nchaa ñáyiú sàni ñíⁿ sani úú
iní-xi ñá cùtnùní iní-yu ndèdaca sá
sání iní-yu cadá-yu.

⁹Te nchaa ñáyiú ndàhú ñáyiú
ndècu ichi-gă, xìni ñuhu-xi ñá
túú-gă ná caní iní-yu, mee-ñá
cudíí iní-yu, chi Yă Ndiöxí chindèe
ñaha-gă xií-yu. ¹⁰Te nchaa ñáyiú
cuica xìni ñuhu-xi cundecu váha
iní-yu núú Yă Ndiöxí cuéi náí ná
yáha-yu. Chi ñáyiú-áⁿ cúú-yu dàtná
itá nchaa cùhú sã ñà túú cùdíí
naha. ¹¹Chi òré ní cuu níhi cahni
nchícanhii, te ní dádíí-ni-xi nchaa
cùhú cuíí-ǎⁿ te ní cóyo-ni nchaa
itá-xi, te ñá túú-gă cáá vìi. Te ducaⁿ
sàtnahá-xi cùu ñáyiú cuica chi núú
chíúⁿ-ní-yu xihí-yu.

Nchaa ñáyiú quide cahnu
iní-xi nchaa sá yáha-yu

¹²Te váha táhú nchaa ñáyiú
quide cahnu-ni iní-xi cuéi nándí sá
yáha-yu ndècú-yu ichi Yă Ndiöxí,
chi òré ná ndíhí nchàa xíǎⁿ yáha-yu,
te cuáñaha Yă Ndiöxí ñíⁿ coróná
váha vìhi cundecu ndíhí-yu, te
ndáá chi ducaⁿ càháⁿ Yă Ndiöxí sá

táxí-gǎ xii nchaa nchoo ñǎyiu ñũhu iní ñáhá xii-gǎ. ¹³Te nchaa ñáyiu sàni iní-xi cada nándi sá cuèhé sá dúhá, te vá cání iní-yu sá Yǎ Ndiǒxí táuchiuⁿ-gǎ ducaⁿ càdá-yu, chi Yá Ndiǒxí ñá quiú te caní iní-gǎ cada-gǎ ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ni ñà túú tàuchiuⁿ-gǎ sá dúcáⁿ càdá-yu. ¹⁴Te cuiní-yu cada-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá chi ducaⁿ vèxi iní-yu. ¹⁵Te nchaa ñáyiu ío ñũhu iní nchaa sá cuèhé sá dúhá te quidé-yu, te núu na càda-ní-yu te cuíta nihnú-yu.

¹⁶Te nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í ndécú ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú, vá dàñá-ndó mèe-ndo dandahú ñáhá ñáyiu xii-ndo. ¹⁷Chi nchaa sá vǎha véxi-xi núú Yǎ Ndiǒxí Yaá ndécú àndiu, chi ñiu mee-gǎ ní cadúha-gǎ andiu ndìhi nchaa chódíní, ndìhi yóó, ndìhi nchíanchii. Te Yá Ndiǒxí ñá túú ndì queheⁿ ndì queheⁿ-gǎ sá cání ìní-gǎ, te ni ñà túú cùu-gǎ dàtná ìⁿ cuándáhú cuǎháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ, chi ìⁿ-ni sǎ sání iní-gǎ. ¹⁸Te Yá Ndiǒxí ní cuiní-gǎ sá cúú-ó dèhe-gǎ, te ndáá sá cúú-ó dèhe-gǎ chi sàndáá iní-ó tnũhu-gǎ. Te nchoo ñáyiu sàndáá iní-xi tnũhu-gǎ cúnũu-gǎ-ó chi ní nduu-o dèhe-gǎ.

Ichi ndáá cuíti

¹⁹Te nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í ndécú ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú, cundedóho-ndo ìⁿ tnũhu na càháⁿ-í-a. Te cuiní-í sá cùndecu túha-ndo cùndedóho-ndo tnũhu Yá Ndiǒxí, te caní váha iní-ndó nàcuáa càháⁿ-ndó, te cunduu càhnu iní-ndó te vá cùdèéⁿ-ndó. ²⁰Chi núu na cùdèéⁿ-ó te ñá túú quide váha-o núú Yǎ Ndiǒxí. ²¹Te dañá-ndo

nchàa sá cuèhé sá dúhá ío ñuyúú-a. Te quindáá iní-ndó tnũhu Yá Ndiǒxí ndécú ndìhi-ndo, te vá cùndũu sáá iní-ndó, te ducaⁿ te naníhí tàhú-ndó.

²²Te quindáá iní-ndó tnũhu-gǎ te vá cuendá-ni cundedóho-ndo, chi núu na cùndedóho-ndo te vá tníí-ndó ñá, te dicó-ni dandahú-ndó mèe-ndo te vá naníhí tàhú-ndó.

²³Chi nchaa ñáyiu dicó-ni sàcùndedóho tnũhu-gǎ te ñá túú sàndáá iní-yu, ñáyiu-áⁿ cúú-yu dàtná ìⁿ ñáyiu sàcùndéhé-ní nũú-xi núú yùtátá. ²⁴Chi nini ndèhé-yu ní xiní-yu núú-yu, te ní xócání-yu te ní nacuanaa-ní-yu nàcuáa càa núú-yu. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu ñáyiu sàcùndedóho tnũhu Yá Ndiǒxí, te ñá túú tníí-yu. ²⁵Te nchaa ñáyiu dàcuaha ndisa tnũhu ní dándõo Yá Ndiǒxí ñihnu-ní-yu ichi-gǎ, chi ñá dũú ìⁿ sá vèe cùu-xi. Te ñáyiu-áⁿ ñá túú dicó-ni sàcùndedóho-yu chi quide ndáá-yu núú-gǎ, te cùdíf iní-yu xíndecú-yu.

²⁶Te nchaa ñáyiu càchí sá ndécú ichi ndáá te cùtèxínu-ni càháⁿ-yu, te xíǎⁿ dicó-ni dandahú-yu mèe-yu sá ndécũ-yu ichi ndáá. ²⁷Te núu ndècu-o ichi ndáá cuíti ichi Dútú Ndiǒxí, te chindee-o nchàa ñáyiu ní ndóo ndàhú, ndìhi ñáyiu quèè ndécú ndìhi tnúndòho tnũhu ndàhú, te vá càdá-ó nǎndi sá cuèhé sá dúhá ío ñuyúú-a.

Ìⁿnuu-ni cùu iní-ó nchàa tnahá ñáyiu-o

2 Te nchòhó ñáyiu ndècu ndìhi-í ichi Xítohó Jesucristú Yaá cúnũu, ìⁿnuu-ni càháⁿ ndìhi váha-ndo nchàa tnahá ñáyiu-ndo. ²Te núu núú nàtácá-ndó

chiñuhu-ndo Yá Ndiöxí ní sáá ìⁿ tée ío váha càa dóo níhnú-dě, te ní sáá tucu ìⁿ tée ñihnu dóo ndàhú, ³te núu tée ñihnu dóo vâha-ni-áⁿ nèhé-ndó sã yíñuhu núú-dě, te taxinucóo-ndo-dě ìⁿ núú xilé váha, te tée ndàhú-áⁿ daxòcáo-ndo-dě ìⁿ xio àdi canucóo-ndo-dě núú ñùhú, ⁴te núu ducaⁿ na càda-ndo te ñá túú quide váha-ndo. Chi ìⁿ-ni-dé cúú iní-ndó, te ìⁿ-dé ñá túú cùu iní-ndó.

⁵Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í ndécú ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, chí cùndèdóho tucu tnúhu na càháⁿ-í-a. Yá Ndiöxí càháⁿ-gá vâi ñáyiú ndàhú cuendá tnahá tnúhu ndìhi ñàhá-yu xii-gá, te ndècu váha-gá-yu dàcúúxí ñáyiú cuica ñáyiú ñá túú sàndáá iní tnúhu-gá, chi ní cachí-gá sá ncháá ñáyiú na cùu iní ñàhá xii-gá nduu táhù-yu cundecú-yu ndìhi-gá ni caa ni quíhíⁿ. ⁶Te nchòhó, ñá túú nèhe-ndo sã yíñuhu núú ñáyiú ndàhú, chi núú ñáyiú cuica-ni nèhe-ndo sã yíñuhu. ¿Te náa ñá cútùníní iní-ndó sã ñáyiú cuica dândoho ñaha-gá-yu xii-ndo, te cãndeca ñàhá-yu sàháⁿ núú cuè tée cùchiuⁿ-áⁿ? ⁷Te diu-ní-yu ío càháⁿ cuèhé-yu cuendá Xítóhó Jesucristú, te nchòhó sa ní nduu-ndo dèhe-gá.

⁸Te ìⁿ ndudú cùnùu-gá ní càháⁿ Yá Ndiöxí ní ngódó tnùníní núú tütú-gá càchí-xi sá cúú iní-ó tñaha ñáyiú-o dàtná cúú iní-ó mèe-o. Te núu ducaⁿ na càda-o te quide váha-o. ⁹Dico núu ñá túú cùu iní ìⁿnuu-o cuè tñaha ñáyiú-o, te cuu cuéchi xii-o chi ñá túú quide-o nacuaá càháⁿ Yá Ndiöxí. ¹⁰Te núu ìⁿ ñáyiú ndàunihnu ìⁿ sá càháⁿ Yá Ndiöxí, te dava-ni quide-yu ña, te

ñáyiú-áⁿ ñà túú quidé-yu nacuaá càháⁿ ndudú Yá Ndiöxí. ¹¹Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá tée ndècu ñadìhí-xi vá càháⁿ ndìhi-dé ingá ñadìhí. Te diu-ni-gá ní cachí-gá sá vã cáhni-ó tñaha ñáyiú-o. Te cuèi ñá túú càháⁿ ndìhi-o ingá ñadìhí, te núu sàhni-o tñaha ñáyiú-o te ñá túú quide-o nacuaá càháⁿ ndudú Yá Ndiöxí. ¹²Te nchoo xìni ñuhu-xi càháⁿ-ó tñuhu váha te cada ndáá-ó, chi ñá díú ìⁿ sá vèe cùu-xi sá ní cachí Yá Ndiöxí cada-o. Te mee-gã ní cachí-gá sá cádá ndáá-gá cuéchi-o na sàa nduu. ¹³Te nchaa ñáyiú ñá túú cùndahú iní tñaha ñáyiú-xi, te vá cùndahú iní ñàhá-gã xií-yu na sàa nduu càda ndáá-gá cuéchi-yu. Te nchaa ñáyiú cùndahú iní tñaha ñáyiú-xi te Yá Ndiöxí cùndahú iní ñàhá-gã xií-yu na sàa nduu-áⁿ.

Quindáá iní-ó Yá Ndiöxí te cada váha-o

¹⁴Te nchòhó ñáyiú ndècu ndìhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, te núu càchí-ó sã sàndáá iní-ó Yá Ndiöxí te ñá túú quide-o sá vâha, te ñá túú ndèé nándìhi-xi, chi vá nánìhí tàhú-ó te núu ducaⁿ na càda-o. ¹⁵Te núu ndèhe-o ìⁿ tñaha ñáyiú-o ñà túú dõö-yu àdi ñá túú sã cùchitò-yu, ¹⁶te xàhaⁿ-o: “Núhú-n te nducu-n dõó cuihnu-n te nducu-n sã cáxí-n”, xàhaⁿ-o, te ñá túú ñá sãñaha-o, te sá dúcáⁿ quide-o te ñá túú quide váha-o. ¹⁷Te núu càchí-ó sã sàndáá iní-ó Yá Ndiöxí te ñá túú quide váha-o ndècu-o, te vèdana nándìhi-xi.

¹⁸Te iò ñáyiú càchí-yu sá sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí, te iò

ñáiyu cächí-yu sá méé-ní sá vâha quidé-yu. Te yúhú cächí-í sá nõu ñá túú quide-o sá vâha, te ñá túú sàndáá iní-ó Yă Ndiõxí. Te nchoo quide-o sá vâha núu xíãⁿ cútnùní iní-ó sá sàndáá iní-ó-gă. ¹⁹Te iò ñáiyu cächí sá ìⁿdii-ni Yá Ndiõxí ndécú, te váha-ni cãháⁿ-yu. Te tnàhá yucu ñãvâha ndihi nchaa espíritú cúndìhi-xi xiní-xi sá ndécú ìⁿdii-ni Yá Ndiõxí, te yúhú-xi dico ñá túú tnèi-xi tnúhu-gă. ²⁰Te ío nii dǐquí-ó te núu na cächí-ó sá sàndáá iní-ó Yă Ndiõxí, te vá cãdá-ó sá vâha. ²¹Te ñani tnáhá-ó ndíi Àbrahám téé ní xíndecu ndéé sanaha ñi ngúndecu váha ndíi núú Yă Ndiõxí, chi ní xito ndéé ñáhá-gă xii ndíi núu ndisa sá cáhni ndíi déhe ndíi té Isàac nduu táhú-gă ní cùu, te dāvá-áⁿ ñi cutnùní iní-gă sá iò sàndáá iní ñáhá ndíi xii-gă, núu ñá ní dàña-gă cahni ndíi déhe ndíi. ²²Te nàha-o sá ndíi Àbrahám ñá dǐú-ní sá méé-ní sá ni sàndáá iní ñáhá ndíi xii-gă, chi ní tnèi ndíi tnúhu-gă. ²³Te ducaⁿ ñi quee ndáá-xi nàcuáa cãháⁿ-xi núú tütú Yă Ndiõxí núú cächí-xi: “Ndíi Àbrahám ní sàndáá iní ndíi ní quide ndíi nchaa nàcuáa ní xáhaⁿ Yă Ndiõxí, te ní ngúndecu váha ndíi núú-gă, te ní cachí-gă sá cúú ndíi ìⁿ téé ío váha tnàhá tnúhu ndihi-gă”, duha cächí-xi núú tütú-gă.

²⁴Te xíãⁿ cútnùní iní-ó sá ñá dǐú mèe-ni sá quèndáá iní-ó Yă Ndiõxí, chi núu na càda-o nacuáa cuu váha iní-gă te ngúndecu váha-o núú-gă ²⁵dàtná ní quide-gă tá Ràháb ìⁿ ñadǐhí ní xíndecu ndéé sanaha, chi xíchí-ãⁿ ñi xíndecu-xi ichi dǐí ìní, dico ní tuha-xi ichi Yá Ndiõxí te ní

ngúndecu váha-xi núú-gă, chi ní chindee-xi cuè téé isràél cue téé ní xica chiùⁿ-gă, te ní sanu ichi ñaha-xi xii-güedé ìⁿ ichi núú vâ nánìhí ñáhá cuè téé cùu úhú iní ñáhá xii-güedé. ²⁶Te nchaa ñáiyu cächí sá sàndáá iní Yă Ndiõxí, te ñá túú quidé-yu nàcuáa cãháⁿ-gă ñáiyu-áⁿ cúú-yu dàtná ìⁿ ñáiyu ní xíhí. Chi ñá túú-gă ndíxí tũu iní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. Duha sãtnahá-xi cùu nchaa ñáiyu ñá túú cuìní tnèi tnúhu cãháⁿ Yă Ndiõxí.

Nàcuáa quide yaa-o

3 Te nchòhó ñáiyu ndècu ndihi-í ichi Xítohó Jesucristú, vá ncháá-ndó càni iní-ndó cùu-ndo mestrú dacuàha-ndo ñáiyu tnúhu Yá Ndiõxí chi íí cáá-xí. Chi na quǐtnahá nduu nàcuáha-o cuèndá núú-gă, te núu ñá túú ní quide ndáá-ó ñá, te vá cúú vâha iní-gă núú-ó. ²Te nchaa-o iò cuèhé sá ñá túú vâha quide-o. Te nchaa ñáiyu ñá túú cãháⁿ tnúhu cuèhé tnúhu duha cùu-yu ñáiyu ñá túú ñá cúmǎni chi ío ndáá quídě-yu. Te xiní-yu cotnèi-yu mèe-yu, te quide váha-yu núú Yă Ndiõxí. ³Te dàtná cuìní-ndó cùu ìⁿ quiti te núu na chìhi-o frenú yuhu-dí, te cotnèi-o-dí te ngúnu ichi-dí, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu ñáiyu sàcòtnèi mee-xi, chi ñá túú cãháⁿ-yu tnúhu cuèhé tnúhu duha. ⁴Te dàtná cuìní-ndó cùu barcú cuèi nàhnu vihi-xi, dico òré quéné ñihi táchí te tùndaha-xi ìⁿ xio, dico téé dàcaca ndacu-dé dáquǐhíⁿ-dé-xi ndihi ìⁿ yutnu sá dánani-güedé tímú ndàa núú cächí iní-dé quǐhíⁿ-xi. ⁵Te ducaⁿ

cùu tucu yaa-o chi ío líhli-xi dico ío cuéhé tn̄hu càháⁿ-ó ndìhi-xi. Te ducaⁿ-ni sãtnahá-xi cùu tucu sã lúhá ñùhú chi sãhmi-xi ìⁿ yucu. ⁶Te ñiu-ni ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yaa-o chi ío cuéhé tn̄hu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-ó ndìhi-xi, te ñacuíta nihnu ñaha-xi xii-o. Te ío cuéhé cuèchi quide-o ndìhi-xi cuendá sã ñùyíu-a ñùhu tnahá ñùhú tn̄i yucu ñãvãha ñaticá nihnu ñaha-xi. ⁷Te ndacu-o càda masú-ó nchãa núu quiti ío ñuyíu cuèi quiti dééⁿ quiti xica núu ñùhú, te cuèi quiti ndãva, te cuèi cóó, te cuèi quiti ñùhu xití ndute làmár, chi ducaⁿ quide dava cue tée ñuyíu-a. ⁸Dico yaa-o chi vá yõ ìⁿ ndacu cada masú ñáhã xii-xi nacuaá càháⁿ-ó mée-ni tnúhu váha ndìhi-xi, chi mee-ni tnúhu cuèhé tnúhu duha cùnuu-gã càháⁿ-ó ndìhi-xi. Te cùu-xi datná ìⁿ venènú chi ñatiu-xi iní-ó. ⁹Te ñiu-ni ndìhi yaa-o quide cahnu-o Dútú Ndiõxí Yaa cúu Tãtã-ó, te ñiu-ni ndìhi yaa-o cahã úhú-ó cuè tnahã ñãyiu-o. Te xini ñuhu-xi vá ñucãⁿ càda-o, chi mee-gã ní chihi-gã sã xini tnùní-ó ndìhi iní-ó, ñatná cáã mée-gã ñùhú iní-gã. ¹⁰Te ñiu-ni yuhu-o quèe tnúhu váha càháⁿ-ó, te ñiu-ni yuhu-o quèe tnúhu cuèhé tnúhu duha. Te nchòhó ñãyiu ndècu ndìhi-í ichi Xitohó Jesucristú cunaha-ndo sã ñã túu ndùu váha-xi ducaⁿ càda-o. ¹¹Te ñã túu xini-ndó sã ìⁿ núu quèé ñihni ndute, te quèe ndute váha te quèe ndute úã-ãⁿ. ¹²Te nchòhó ñãyiu ndècu ndìhi-í ichi Xitohó Jesucristú, te ñã túu xini-ndó sã ìⁿ yutnu ngúxí, te cùuⁿ aceitúnã, ñdi xini-ndó sã ìⁿ yoho yaha stilé te cùuⁿ ngúxí. Te

ducaⁿ cuèi ìⁿ núu quèé ñihni ndute, vá cúu quèe ndute váha te quèe ndute úhá. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu yuhu-o chi vá cúu càháⁿ-ó tn̄hu váha te càháⁿ-ó tn̄hu cuèhé tnúhu duha.

**Nchaa sã váha xini tnùní-ó
tàxi Yã Ndiõxí**

¹³Te núu ndècu ñãyiu túha tnuú-ndó ñãyiu cùtnuní iní-xi, te xini ñuhu-xi mee-ni sã váha cadã-yu, ducaⁿ te cùtnuní iní-ó sã túha ndisã-yu, te vá cadã cãhnú-yu mée-yu. ¹⁴Te núu nchoo cuèdú iní-ó te cuiní-ó cùnuu-o núu tnãha ñãyiu-o, te vá càchí-ó sã túha-o, chi ñã túu quide ndãá-ó te núu ducaⁿ na càda-o. ¹⁵Chi ñã ñúú xãⁿ ní ñanehé ñáhã Yã Ndiõxí, chi ñuyíu iha ní cacu nihnu-xi cuendá sã yucu ñãvãha ñacahu iní ñáhã-xi. ¹⁶Te núu ndécú ñãyiu cuèdú iní ñãyiu cuiní cunuu, te yacãⁿ mee-ni ndãhú nãã xĩndecú-yu, te ñã túu quide váha-yu, chi mee-ni nchãa sã cuèhé sã dúhá quide-yu. ¹⁷Te núu ní taxi Yã Ndiõxí sã xini tnùní-ó, te cada váha-o, te càháⁿ ndìhi váha-o nchãa tnahã ñãyiu-o, te tn̄i-o tn̄hu váha càháⁿ-yu, te cundãhú iní-ó-güë-yu te chindee-õ-yu, te vá caní ìⁿ caní úú iní-ó, te ío cunduu ndãã iní-ó. ¹⁸Te núu cuiní-ó ñã túu ñã cuu cundecu-o ñùyíu-a, te cada váha-o sã cúu-xi tnãha ñãyiu-o cuendá sã ñã túu ñã cuu cundecu-o ndìhí-yu. Te ducaⁿ te nguínchicúⁿ dava-gã tnãha ñãyiu-o càda váha-yu.

**Vã cúu cundecu-o ichi Yã Ndiõxí
te cada-o ñãndi sã cuèhé sã dúhá**

4 ¿Te xini-ndó ñã cuendá nã ñãyiu te xisãhni tnãhá-yu-ãⁿ?

Te nàa-yu sá tnũhu cuédú ínì, chi diu-ni xíǎⁿ ñúhú ínì-yu, te ñá túú ndècu váha ínì-yu. ²Chi cuìnì-yu cundecu ndihí-yu ìⁿ sá ñà túú ndècu ndihí-yu, te ñá túú ñihí-yu núu xíǎⁿ xícuu cuédú ínì tnáhǎ-yu, te xícuehé tnáhǎ-yu, te càni tnahá-yu, te xĩsahni tnáhǎ-yu. Te ñá túú ñihí-yu sá cuìnì-yu chi ñá túú xìcáⁿ-yu núú Yǎ Ndiǒxí. ³Te cuèi xìcáⁿ-yu ìⁿ sá cuìnì-yu núú-gǎ te ñá túú sǎñaha-gǎ, chi ñá túú xìcáⁿ-yu ìⁿ sá cúú xíi-yu sá váha, chi ìⁿ sá ná ndĩhi-yu núú cáďǎ-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá xìcáⁿ-yu, núu xíǎⁿ ñá ñihí-yu. ⁴Te nchaa ñáyiu ducaⁿ xĩquide ío cùu sáá ínì-yu núú Yǎ Ndiǒxí. Te nàha-ndo sá ncháá ñáyiu cùďǎ ìni-xi cundecu ichi cuèhé ichi duha cùu úhú ínì-yu Yá Ndiǒxí, chi vá cúú cùndecu-o ichi cuehé ichi duha, te cundecu-o ìchi-gǎ. ⁵Te ñá túú dío ducaⁿ càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiǒxí núú càchí-xi: “Yá Ndiǒxí ní taxi-gǎ Espíritú-gǎ ndécú ndĩhi-o. Te Espíritú-gǎ-áⁿ cuìnì-xi sá mée-ní-gǎ cuhuⁿ ínì-ó”, duha càchí-xi núú tütú-gǎ. ⁶Te Yá Ndiǒxí ío chĩndee ñaha-gǎ cuendá cada ndáá-ó núú-gǎ dǎtná càchí tucu-xi núú tütú-gǎ núú càchí-xi: “Yá Ndiǒxí ñá túú cùu váha ínì-gǎ núú nchàa ñáyiu quide cahnu mee-xi, dico chĩndee-gǎ cue ñáyiu ndàhú ínì-xi”, duha càháⁿ-xi núú tütú-gǎ. ⁷Te cada-ndo nàcuáa càháⁿ Yǎ Ndiǒxí. Te vá cáďǎ-ndó nàcuáa cuìnì yucu ñávaha, ducaⁿ te xóo cóo ndéé ñáhǎ-xí xii-ndo. ⁸Te tniì-ndo tnũhu càháⁿ Yǎ Ndiǒxí te cundecu ndihí ñaha-gǎ xii-ndo. Te nchaa nchòhó ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha daña-ndo

ìchi-áⁿ te cada váha-ndo. Te nchaa nchòhó ñáyiu sàni ínì cunu cuechi núú Yǎ Ndiǒxí te quide-ni-ndo nchaa sá cuèhé sá dúhá, te ñá túú quide váha-ndo núu ducaⁿ, chi xìni ñuhu-xi sá càcáⁿ-ndó núú Yǎ Ndiǒxí sá ná ndáďǎ ndòo ndada nine-gǎ ínì-ndó. ⁹Te ndixi cuechi ínì-ndó nchàa sá quídé-ndó ndéé ndáhyú ndisa-ndo sǎ ndĩhú ínì-ndó, te ñá dǎú dà cudǎ ìni-ndó. ¹⁰Te náhmá-ndó núú Yǎ Ndiǒxí nchaa sá ñǎ quide-ndo, te ngúndecu váha-ndo núú-gǎ.

Vá càháⁿ-ó nchàa sá quídé tnàha ñáyiu-o

¹¹Te nchòhó ñáyiu ndècu ndihí-í ichi Xítóhó Jesucristú, vá cuátnũhu tnaha-ndo, chi nchaa ñáyiu sàtnuhu tnaha dicó-ni ndàa nuú-yu ndèhe tnahá-yu, te ñá túú càháⁿ váha-yu cuendá tnũhu Yá Ndiǒxí sá sánú ichi ñaha xii-yu nàcuáa cundecú-yu, chi dàquee tĩhú-yu tnũhu-áⁿ. Te núu càchí-ndó sǎ ñà túú càháⁿ váha tnũhu Yá Ndiǒxí, te xíǎⁿ queé-xí sǎ ñà túú sàndáá ínì-ndó tnũhu càháⁿ-gǎ, te cuìnì-ndó cùnuu tnũhu-ndo núú tnũhu-gǎ. ¹²Te mee Yǎ Ndiǒxí ní cachí-gǎ nàcuáa cada-o, te diu-ni mee-gǎ càháⁿ-gǎ te núu ní quide váha-o, àdi ñá túú ní quide váha-o. Te diu-ni mee-gǎ dàcácu nihnu ñaha-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú, te diu-ni-gǎ daquĩhⁿ ñáhǎ-gǎ xii-o núú ùhú núú ndàhú-áⁿ te núu vá cáďǎ váha-o. Te nchoo ñà túú ñǎ cúú-ó, te núu mee-ni nchàa sá quídé tnàha ñáyiu-o cùndeehe-o.

Ñá túú cùtnuní ínì-ó nàsa tũndaá-ó ìngá nduu

¹³Te dava nchòhó càchí-ndó sǎ vítná àdi tneé quĩhⁿ-ndó ìⁿ ñuú, te

yàcáⁿ cundecu-ndo ìⁿ cuíá cada-ndo ìⁿ ndáhú te níhí-ndó díhúⁿ. ¹⁴Te ni ñá xìní-ndó nǎ cúú sǎ yǎha-ndo vitna àdi tneé. Te nchoo cùu-o datná ìⁿ vícò nùhú, chi vícò-ǎⁿ tnàvíí ndéhé-ó te tna tnaa-gá sa ní ndóñúhú-xí. Ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchoo chi ìⁿ úú nduu duha vèxi-o ñuyú-a te ndoñuhu-o. ¹⁵Te núu sàndáá iní-ó Yǎ Ndiòxí te duha cáháⁿ-ó: “Te núu Ndiòxí ná cǎchí-gá sá cùndècu tnaa-o ñuyú-a te cada chiⁿ-o”, duha cachí-ó. ¹⁶Dico mee-ndo chi ío ñíí iní-ndó cuíní-ndó cùnuu tnúhu-ndo núú Yǎ Ndiòxí, te ñá túú ndùu váha-xi sá dúcáⁿ quide-ndo. ¹⁷Te núu xìní-ó cǎda-o sá vǎha te ñá túú quide-o, te cùu-xi ìⁿ cuéchi núú-gǎ.

**Tnúhu sá dátüha ñaha xii
nchaa ñáyiú cuica ñà túú
sàndáá iní tnúhu Yǎ Ndiòxí**

5 Te nchòhó ñáyiú cuica ñáyiú cuihna iní-xi cundedóho-ndo tnúhu na cǎháⁿ-í-a. Vitna ngúíta-ndo ndíhú iní-ndó, te ndáhyú víhí-ndó, chi quixi ìⁿ tnúndòho cuendá-ndó te ndoho víhi-ndo. ²Te nchaa sá ndécú ndíhi-ndo ndíhi cuíta tju quíhíⁿ, te quee tíquidi dóó-ndó, ³te díhúⁿ-ndó caxi cudi ñuhu. Te xíáⁿ cuita naquiní ndeé-ndó tnúndòho sá ñà túú quide váha-ndo. Te ndíhi-ndo ndíhi díhúⁿ-ndó sǎ ñí taxúha-ndo, chi vitna sa ta cùyatni sáá nduu ndíhi ñuyú-a. ⁴Te nchaa cue téé ní quide chiⁿ núú chíúⁿ-ndó ñí ndatnúhu-ndo ndíhi-güedé nàcuáa cháhu-ndo-güedé ní cùu, te ñá túú ní chǎhu-ndo-güedé nàcuáa ní xáhaⁿ-ndo xì-güedé,

núu xíáⁿ ío ndècuéchi-ndo. Te Yǎ Ndiòxí Yáá ndécú àndíu ní tecú dóho-gá nàcuáa cǎháⁿ-güedé sá ñí dándáhú-ndó-güedé. ⁵Te nchòhó ñáyiú cuica, sá ndécú vǎha-ni-ndo cùndee iní-ndó, núu quide-ni-ndo nchaa sá vèxi iní-ndó. Te cùu-ndo datná ìⁿ quiti nùcuíhnu mee-ni xèxi-dí, te sáá nduu sǎhni-güedé-dí. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchohó chi ndècu váha-ndo vitna, te sáá ìⁿ nduu nàcháhu-ndo nchàa sá quidé-ndó núú Yǎ Ndiòxí te núu vá quèndáá iní-ndó-gǎ. ⁶Te quide úhú iní-ndó sǎhni-ndo cue ñáyiú quide ndáá núú Yǎ Ndiòxí, te ñá túú nǎ quidè-yu.

**Cunduu cǎhnu iní-ó te
cǎháⁿ ndíhi-o Yǎ Ndiòxí**

⁷Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, cada ndee-ni ìní-ndó cùndetu-ndo ndéé ná quìxi tucu-gá ñuyú-a, te cada-ndo dàtná quidé nchàa ñáyiú chíhi tatá chi sàcùndetú-yu ndéé cúúⁿ dáú te chíhí-yu. Te cùndee-ni iní-yu sàcùndetú-yu ndéé cúúⁿ-gǎ dáú te cùu itú-yu, te ndùdíí iní-yu. ⁸Te ducaⁿ cǎda nchohó tucu cada ndee ìní-ndó cùndetu-ndo, chi sa ta cùyatni nduu quixi tucu Xítóhó Jesucristú. ⁹Te duha ndùu tnúhu cǎháⁿ-í núu nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, vá ndàcáⁿ cuéchi núú tnáhá-ndó te núu nása cùu ndecu-ndo, chi ñá cuèhé-gá nduu cùmání te quixi Crístú nacuaca ñaha-gǎ xii-o cùndecu-o núú Yǎ Ndiòxí, te mee-gǎ cada ndáá-gá cuéchi-o. ¹⁰Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ichi Xítóhó Jesucristú, ndacu iní-ndó nàcuáa

ní quide nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tñuhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha sá ïo càhnu ní xínduu iní-güedé cuèi nándi ní ndoho-güedé. ¹¹Te cùtnuní iní-ó sá cúú-ó ñáyiú ío váha táhú-xi te núu na càda cahnu iní-ó nchaa sá ná yáha-o cuendá Yá Ndiöxí. Te nàha-ndo sá ndíi Jöb ducaⁿ nñ quide ndíi, chi nándi sá nñ yáha ndíi te ní quide càhnu iní ndíi. Te sátá nñ yáha ní ndoho ndíi, te ío cuéhé sá nñ sánaha Yá Ndiöxí xii ndíi. Chi ío váha iní-gá te ío cùndahú iní-gá nchaa ñáyiú ío càhnu iní-xi.

¹²Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítoho Jesucrìstú, chí cùndèdóho tucu tñuhu na càháⁿ-í-a, chí ío xini ñuhu-xi. Vá cacú nèhe-ndo Yá Ndiöxí òrè cuìní-ndó sá cùtnùnì iní ñáyiú sá ndàá cada-ndo ìⁿ sá càháⁿ-ndó. Te nì vá cacú nèhe-ndo sá càchí-yu cùu ndiöxí cádüha cue téé ñuyíú-a. Te núu ìⁿ sá xicáⁿ tñaha ñáyiú-ndo nñú-ndó te cùñaha-ni-ndo te núu cuu àdi sá vâ cúú. Te vá cacú nèhe-ndo Yá Ndiöxí, ducaⁿ te vá dándòho ñaha-gá xii-ndo.

¹³Te núu ndòho-ndo te cáháⁿ ndihi-ndo Yá Ndiöxí, àdi te núu ndècu váha-ndo te cudíí iní-ndó te chiñuhu-ndo-gã, ¹⁴àdi núu cùhú-ndó te cana-ndo cuè téé yìndaha ñaha xii-ndo nacuaá ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí cuendá tee-güedé acití díquí-ndó, te cacáⁿ táhú-güedé núú-gã cuendá-ndó dàtná ní cachí méé-gã cunduu. ¹⁵Te núu quindáá ndisa iní-ndó sá

ndüha-ndo, te ndüha-ndo chí Yá Ndiöxí cada tátna ñaha-gã xii-ndo, àdi núu ní quide-ndo ìⁿ sá ñà túú tàú-ndó càda-ndo núú-gã te cada càhnu iní-gá cuèchi-ndo. ¹⁶Te xini ñuhu-xi cùtnühu tñaha-ndo oré ñà túú cùndáá-ndó nñú Yá Ndiöxí cuendá chindee tñuhu tñaha-ndo cáháⁿ ndihi-ndo-gã te xocàni-gá cuéhé-ndó, te cada càhnu iní-gá nchaa sá ñà túú vâha ní quide-ndo te núu cundecu váha iní-ndó. Te nchaa ñáyiú ndècu váha iní-xi núú Yá Ndiöxí na càcáⁿ-yu ìⁿ sá cuìní-yu núú-gã te ñihí-yu, chí sàá tñuhu-yu núú-gã. ¹⁷Te té Èliás, téé ní xíndecu ndéé sanaha nñ cáa-dé dàtná cáá nchò. Te ní cáháⁿ ndihi-dé Yá Ndiöxí nì yùhu nì iní-dé ní xáhaⁿ-dè xii-gá sá vâ dácùuⁿ-gá dáú, te ní tñii-gá tñuhu ní cáháⁿ-dé, te ñà ní dàcuuⁿ-gá dáú ùní cuíá dava. ¹⁸Te dàtnùnì ducaⁿ te ní cáháⁿ ndihi tucu té Èliás-áⁿ Yá Ndiöxí sá dácùuⁿ-gá dáú te ní cuuⁿ, te ní cuu tucu nchaa sá nñ xitu-güedé.

¹⁹Te nchòhó ñáyiú ndècu ndihi-í ichi Xítoho Jesucrìstú, te núu dava-ndo sà ndecu-ndo ichi Yá Ndiöxí ní cùu te ní dàñá-ndó, te ndècu tucu dava-ndo nadaxínu iní tñáhá-ndó nùcùndecu tucu-ndo ìchi-gá, ²⁰te núu ducaⁿ na càda-ndo te dàcácu nihnu tñaha-ndo núú ùhú núú ndàhú, te mee Yá Ndiöxí cada càhnu iní ñáhá-gã xii-ndo cuèi ío cuéhé cuèchi ní quide-ndo.

TUTÚ DÍHNA NUU NĚ CADÚHA TÉ PÈLÚ

Té Pèlú cadúha-dé tutú sá cúú-xí cuè ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí

1 Yúhú té Pèlú ní tendaha ñàha Xítóhó Jesucristú xícá cùu-í càháⁿ-í tnúhu-gá, te càdúha-í tutú-a sá cúú-xí nchòhó ñáyiú xĩnchíté nuu ndècu distritú Pòntó, ndìhi distritú Gàlaciá, ndìhi distritú Capàdociá, ndìhi distritú Àsiá, ndìhi distritú Bitiniá. ²Chi Dútú Ndiöxí ní cachí-gá sá cúú-ndó dèhe-gá ndéé cútnàhá vátá ngàva-gá ñuyíú, te Espiritú-gá ní quide-xi ndècu yiñuhu-ndo núú-gã vitna. Te ní cachí-gá sá cúú-ndó dèhe-gá cuendá tñii-ndo nchàa tnúhu càháⁿ Xítóhó Jesucristú, ndìhi cuendá nduu ndoo nduu nine iní-ndó, chi diu cuendá-ãⁿ nĩ xíhí Xítóhó Jesucristú. Te xicáⁿ táhù-í núú Yá Ndiöxí sá ïo na chĩndee chitúu ñaha-gã xii-ndo cuèi vitna te cuèi núú cuàháⁿ núú vèxi, te diu-ni-gá ná cádá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

Tnúhu ndee ìní sá ndécú ndìhi ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii Yá Ndiöxí

³Te vitna chí ná càchí-ó sã ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí Yaá cúú Tãtá Xítóhó Jesucristú, chi diu-gá

íó ní cundàhú iní ñáhá-gã xii-o nũu xíãⁿ ní quide-gá sá nchóó nĩ nduu-o dàtná ìiⁿ ñáyiú saa vitna. Te ducaⁿ nĩ quide ñaha-gã xii-o cuendá sá Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá te ní ndoto-gá. Te cuendá sá nĩ nduu-o dàtná ìiⁿ ñáyiú saa, xíãⁿ ní ngúndecu ndìhi-o tnúhu ndee ìní ⁴sá cùndècu ndìhi-o-gá ni caa ni quíhĩⁿ, chi ducaⁿ nĩ cachí-gá cunduu. Te yàcáⁿ vá quini-gá-ó nĩ ìiⁿ sá cuèhè sá dúhá, te ío cudíí iní-ó cùndecu-o ndìhi-gá ni caa ni quíhĩⁿ. ⁵Te sá sàndáá iní-ó Yá Ndiöxí, núu xíãⁿ coto ñaha-gã xii-o ndèé ná sàà nduu nàqueheⁿ cuendá ñáhá-gã chi ío càhnu cuu-gá.

⁶Te xíãⁿ ío cùdĩí ìní-ndó ndècu-ndo, te cuèi nándi ndòho-ndo ndecu-ndo dico sacú-ni nduu ducaⁿ ndòho-ndo. ⁷Te òré ná cádá càhnu iní-ndó yãha-ndo nchàa sá ná càda ñaha ñáyiú xii-ndo, te ducaⁿ te cutnùní sàndáá ndisa iní-ndó Yá Ndiöxí, te sá dúcáⁿ sàndáá iní-ndó Yá Ndiöxí ío-gá váha dàcúúxí díhúⁿ cuàáⁿ chi xíãⁿ ñá túú cùdíí-xi. Te cuèi ducaⁿ dico xito ndéé náhí-ní-güedě nũu ndisa cùu-xi díhúⁿ cuàáⁿ. Te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó cuendá nchaa sá

ndóhó-ndó, te na sàá nduu quìxi tucu Xítohó Jesucristú te cúñaha-gă xii-ndo: “Ío váha ní quide-ndo, te vitna ío càhnu cuu-ndo, te tàú-ndó nùcúndecu váha-ndo”, duha cúñaha-gă xii-ndo.

⁸Te vitna ío cùu iní-ndó Xítohó Jesucristú cuèi vátá quìní-gá-ndó-gă, te ducaⁿ ío sàndáá iní-ndó-gă, te ío cùdíí iní-ndó te sùúni ñí ná cùtnùní iní-ndó năsa cunduu tnúhu cáháⁿ-ndó sá dúcáⁿ ío cùdíí iní-ndó ⁹cuendá sá ñí naníhí tàhú-ndó, chi ní sàndáá iní-ndó-gă.

¹⁰Te cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha ñí cachí-güedé nàcuáa cada-gá cundàhú iní ñáhá-gă xii-o vitna. Te cue téé-áⁿ ío váha ní dácúáhá-güedě nàcuáa cada Yá Ndiöxí dácácu nihnu ñaha-gă xii-o vitna.

¹¹Te Espíritú Xítohó Jesucristú ní ngúndecu ndíhi cue téé-áⁿ ní xáhaⁿ-xi xii-güedé nàcuáa ndoho-gă, te ní xáhaⁿ tucu-xi xii-güedé sá sãtá ná yăha ndoho-gă te ío cunuu-gă ndíhi Yá Ndiöxí. Te ío ní sani iní-güedé nūu ná nduu sãá ducaⁿ càda-xi, ndíhi nchaa nándi-gá cúu sã cádá-xí. ¹²Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii-güedé sá ncháá tnúhu váha càháⁿ-güedé vá cúu-xí cuendá méé-güedě, chi cuendá nchoo cuè ñáyiú ndècu ñuyíú-a vitna cùu-xi. Te ñiu-ni tnúhu-áⁿ cúu tnúhu càháⁿ nchúhú cue téé càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí núú-ndó. Te Espíritú sá ñí taxi Yá Ndiöxí ndécú ndíhi-o chindee ñaha-xi xii-ndí càháⁿ-ndí tnúhu-gă. Te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ío cuìní-xi quíní ndáá-xi nchaa nàcuáa cuáháⁿ tnúhu-áⁿ.

Yá Ndiöxí càchí-gá sá cádá-ó mèe-ni sá văha

¹³Te sá dúcáⁿ ío váha ní quide ñaha Yá Ndiöxí xii-ndo xíáⁿ xíní ññuhu-xi ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cundecu-ndo te vá cání iní-ndó càda-ndo ni ñíⁿ sá cuèhé sá dúhá, te ío quíndáá iní-ndó sã Yá Ndiöxí cada váha ñaha-gă nduu na quìxi tucu Xítohó Jesucristú.

¹⁴Te ío tñii-ndo nchàa tnúhu càháⁿ Yá Ndiöxí, te vá cúhúⁿ-gă iní-ndó nãndi sá cuèhé sá dúhá sã ñí xúhuⁿ iní-ndó cùtnàhá vátá cúndècu-gá-ndó ìchi-gá te ni vă cádá-ndó. ¹⁵Te cada-ndo mèe-ni sá văha cundecu-ndo dàtná quídé mèe Yá Ndiöxí Yaá ní cáháⁿ ñáhá xii-o cundecu-o ndíhi-gá. ¹⁶Te càchí-gá núú tütú-gá: “Cada-ndo mèe-ni sá văha cundecu-ndo, chi ducaⁿ quide yúhú”, duha càchí-gá núú tütú-gá.

¹⁷Te Yá Ndiöxí cada ndáá-gá cuèchi nchaa ñáyiú, te vá cádá cuendá-gá cuèi náí ñáyiú cùu-yu, te nchòhó càchí-ndó sã díú Tãtá-ndó cùu-gá te ndáá, núu xíáⁿ xíní ññuhu-xi canehe-ndo sá yíññuhu núú-gă ndí nchàa nduu cundecu-ndo ñuyíú-a. ¹⁸Te ñiu-gá ní dácácu nihnu ñaha-gă xii-ndo ñíⁿ ichi sá ñà túú nàndíhi ní sanu ichi ñaha cuè ñaní tnáhá-ndó ñí xíndecu ndéé sanaha ni cùu, te nchòhó sa nàha-ndo sá sã dúcáⁿ ñí quide ñaha Yá Ndiöxí ní dácácu nihnu ñaha-gă xii-ndo ìchi-áⁿ ñà túú ní chăhu-gá ni ñíⁿ díhúⁿ cuàáⁿ, te ni ñíⁿ díhúⁿ cuixíⁿ sá ndíhí ññuhu ñuyíú-a cuendá-ndó. ¹⁹Chi Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ní sati ñíñí-gă, te ní xíhí-gá núú cùrúxí cuendá

sá nchóó nàníhí tànhú-ó, te cùu-gá dàtná ìíⁿ mbéé quiti ío váha iní-xi, quiti càndoo canine. ²⁰Te ducaⁿ nĩ ndoho Xítóhó Jesucristú, chi ducaⁿ tnàhí ndéé tnuní ndoho-gá ndéé cútnàhá vátá ngáva-gá ñuyúú. Te ducaⁿ nĩ yáha-gá cútnàhá ní quixi-gá òré vitna cùmání sǎá nduu nàa ñuyúú-a cuendá nchoo cùu-xi sá vǎha xii-o vitna. ²¹Te nchòhó sa nìhí-ndó tnùhu nàcuáa ní yáha Xítóhó Jesucristú cútnàhá ní quixi-gá ñuyúú-a, núu xǎá sàndáa iní-ndó Yǎ Ndiòxí. Te Yǎ Ndiòxí ní dándótó-gǎ Xítóhó Jesucristú, te sátá nĩ dándótó ñàha-gá te ní cachí-gá sǎ ío càhnu cuu Xítóhó Jesucristú. Te sá dúcáⁿ nĩ cuu, xǎáⁿ ío sàndáa iní-ndó Yǎ Ndiòxí, te ní taxi-gá tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-ndo sá sàá nduu cùndecu-ndo ndìhi-gá nĩ caa nĩ quíhíⁿ.

²²Te Espíritú Yǎ Ndiòxí ní guide-xi te ní sàndáa iní-ndó tnùhu-gá, te xǎáⁿ ní nduu ndoo ní nduu nine iní-ndó, te cùu iní tnáhá ndisa-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi Yǎ Ndiòxí, te xìni ñuhu ndisa-xi sǎ ío nĩ yùhu nĩ iní-ndó cùu iní tnáhá-ndó ìíⁿ ìíⁿ-ndo. ²³Te nchòhó ní nduu-ndo dàtná ìíⁿ ñáyiu saa sá cuendá tnúhu Yǎ Ndiòxí, te tnúhu-áⁿ candeca-xi iní-ndó nĩ caa nĩ quíhíⁿ, te vá ííⁿ ndùu ndìhi nihnu-xi, te ñá díú cuendá ñáyiu ñuyúú-a nĩ ndùu-ndo ìíⁿ ñáyiu saa chi cuendá tnúhu-gá. ²⁴Chí núu tütú Yǎ Ndiòxí cǎchí-xi:

Nchaa ñáyiu ndècu ñuyúú-a cùu-yu dàtná cùhú, chi cùhú-ǎⁿ tnaa-ni cùdìi-xi te xìhí-xi, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-yu.

Te nchaa sá ndécú ndìhí-yu cùu-xi datná ìíⁿ itá cùhú-ǎⁿ, chi itá-áⁿ tnaa-ni tucu cùdìi-xi te ndàhvǎ-xi, ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaa sá ndécú ndìhí-yu.

²⁵Dico tnúhu Yǎ Ndiòxí chi vá náa tnàhí-xi, chi duha-ni ndècu-xi, te ñiu-ni duha cundecu-xi nĩ caa nĩ quíhíⁿ.

Duha cǎchí-xi núu tütú-gá. Te ñiu tnúhu-áⁿ nĩ dǎnhé ñáhá nchùhú cue tée cǎháⁿ tnúhu Yǎ Ndiòxí xii-ndo.

2 Te xǎáⁿ xíní ñùhu-xi dañá-ndo nchaa núu sǎ cuèhé sá dúhá, te dañá-ndo ìchi tnúhu ndehnde, te dañá-ndo vǎ dándàhú-gá-ndó mèe-ndo sá quidé vǎha-ndo, te dañá-ndo ìchi cuedú ìní, te dañá-ndo nchàa tnúhu yiti. ²Te cada-ndo cuendá sá cúú-ndó dàtná cue landú yíquíⁿ vitna sadi camá, chi landú-ǎⁿ mee-ni sàdi-güexi te sàhnu-güexi. Te cada iní-ndó sǎ dúcáⁿ càda-ndo chi xìni ñuhu-xi sǎ ío cuhuⁿ iní-ndó dàcuaha-ndo tnúhu Yǎ Ndiòxí, chi xǎáⁿ cúú-xí mèe-ni tnúhu váha, te ducaⁿ te cuita cuehnu nihnu-ndo ìchi-gá quíhíⁿ ndéé ná sàá nduu cùndecu-ndo núu ndécú-gǎ. ³Te ducaⁿ xìni ñuhu-xi cada-ndo, chi nchòhó sa ní cutnùnì ndisa iní-ndó sǎ Yǎ Ndiòxí ío váha iní-gá.

**Xítóhó Jesucristú cúú-gǎ
dàtná ìíⁿ yúú**

⁴Te ío nanducu ñihnu-ni-ndo Xítóhó Jesucristú Yáa quidé nàcuáa naníhí tànhú-ó. Te ñiu-gá ní cuu-gá dàtná ìíⁿ yúú sǎ ñà túú nàndìhí sá cúú-xí ñáyiu ñuyúú-a, chi ní dáquéeé tìhú ñáhǎ-yu xii-gá. Dico

Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá Xítohó Jesucristú cúú-gă dâtná ìíⁿ yúú sǎ ïo-gá váha, chí ío cùnuu-gá. ⁵Te nchòhó sa ní naníhí tàhú-ndó, te ío-gá chí nándùcu nihnu Yá Ndiöxí cuèndá cuu ìíⁿnuu-ndo cùndecu-ndo ndìhì Espíritú-gá. Te núú ducaⁿ na càda-ndo te cuu-ndo dâtná yúú vǎha dàcaa-güedé dava vehe, te cuu tucu-ndo dâtná cue dútú nǐ xinu cuechi nǔú Yǎ Ndiöxí ndéé sanaha, nàcuáa nǎ túú nǎ cumání-ndó nǔú-gǎ, chí nchaa cue téé-áⁿ nǐ xóo cuáha ñaha-güedé sá nǐ xóo nduu táhú-gǎ. Te nchòhó vitna tàù-ndó càda-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-gá, te nduu vétú iní-gá. Te ducaⁿ càda-ndo chí ndècu-ndo ndìhì Xítohó Jesucristú. ⁶Te Yá Ndiöxí càchí-gá núú tütú-gá:

Yúhú taxi ndecu-í ìíⁿ Yaá ñuú Sión, te cuu-gá dâtná ìíⁿ yúú vǎha sá sánútnǐ-güedé xíquí cimièntú ìíⁿ vehe, chí yúhú ní cachí-í sá Yàá-áⁿ ío cunuú-gǎ.

Te nchaa ñáyíu quèndáá iní ñáhá xii-gá vǎ ííⁿ ndùu ndixi cuèchi iní-yu sá dúcáⁿ sàndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá.

Duha càchí-gá núú tütú-gá. ⁷Te nchòhó ñáyíu sàndáá iní ñáhá xii Xítohó Jesucristú ío cùu iní-ndó-gǎ, te nchaa ñáyíu ñǎ túú sàndáá iní ñáhá xii-gá quidè-yu dâtná càháⁿ-xi núú tütú Yǎ Ndiöxí núú càchí-xi:

Yúú sǎ nǐ dáquéeé tǐhú cue téé dàcaa vehe, xíáⁿ cúú-xí yúú sǎ ïo-gá nándǐhì vitna.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. Te yúú-ǎⁿ cada iní-ó sǎ cúú-xí Xítohó Jesucristú, chí ní dáquéeé tǐhú ñáhá-güedé xii-gá. ⁸Te càchí tucu-xi ìngá xichi núú tütú Yǎ Ndiöxí:

Yúú-ǎⁿ nguñenu ñáyíu te ndùá-yu.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. Te tnúhu-áⁿ quée-xí sǎ ïo quide sáá iní ñáyíu núú-gǎ, chí ñǎ túú cuíní-yu tnií-yu tnúhu càháⁿ-gá, te ducaⁿ tnàhí ndéé tnuní sá ncháá ñáyíu ñǎ túú cuíní tnií tnúhu càháⁿ-gá, te ío cùu sáá iní-yu núú-gǎ.

Ñáyíu ndècu ndìhì Yá Ndiöxí

⁹Te nchoo cùu-o ñáyíu sa ní dáquéeé dǐíⁿ ñaha Yá Ndiöxí xii-o cuèndá cundecu-o ndìhì-gá, te cùu-o dútú xínú cuèchi-o núú-gǎ, te mee-gǎ cúú-gǎ Yaá ío cùnuu, te cùu-o ñáyíu quide ndáá xǐndecu ichi-gá te cùu tucu-o ñáyíu yǐndaha-gá. Te ducaⁿ nǐ quide ñaha-gǎ xii-o cuèndá sá cǔñaha-o xii nchaa ñáyíu sá ïo càhnu cuu-gá, te ío vǎi núú sǎ vǎha quide-gá, te dǐu-gá ní quide ní dáñá-ó nchàa ichi cuehé ichi duha ndècu-o ní cuu, te ní sanu ichi ñaha-gǎ xii-o ìíⁿ ichi váha, te vitna cùtnuní iní-ó sǎ ïo càhnu cuu-gá. ¹⁰Te nchoo cùu-o ñáyíu ñǎ túú ndècu ndìhì Yá Ndiöxí ní cùu, dico vitna ní ngúndecu ndìhì-o-gǎ, te dàvá-áⁿ vǎtǎ sàá-gá nduu càda váha ñaha-gǎ xii-o, dico vitna sa ní sáá nduu quide váha ñaha-gǎ xii-o, chí ío cùndahú iní ñáhá-gǎ.

Cada váha-o cùndecu-o cunu cuechi-o núú Yǎ Ndiöxí

¹¹Te nchòhó ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo, te càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nchóó cùu-o datná cue ñáyíu ndècu tnaduha ìíⁿ ñuú, te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-o chí tnaa-ní ndècu-o ñuyúú-a, te sáá nduu ndùu táhú-ó cùndecu-o

núu ndécú Yă Ndiöxí táxí tnùní-gá, te xíăⁿ càháⁿ ndàhú-í núu-ndó sã vã cádá-ndó nì ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá sàni iní-ndó, chi nchaa xíăⁿ ñá túú cùu-xi sá vãha sá cúu-xí-ndó. ¹²Te cada vãha-ndo cùndecu-ndo núu nchaa ñáyiu ñá túú ndècu ichi Yă Ndiöxí, te cuèi na càháⁿ ñáyiu sá nchòhó nchìcúⁿ nihnu-ndo ichi cuehé ichi duha, dico quini-yu nchaa sá vãha quide-ndo, dico na sáá nduu dândixi túu Yă Ndiöxí iní-yu sá ñà túú quide vãha-yu ndècú-yu, te dàvá-áⁿ cachí-yu sá quidé vãha-ndo ndècu-ndo, te cada càhnú-yu Yă Ndiöxí.

¹³Te Xítohó Jesucristú cuiní-gá sá nchòhó ío quindáá iní-ndó nchaa cue tée cùchiuⁿ taxi tnuní ñáhá xii-ndo, te ducaⁿ-ni quindáá iní-ndó cuèi mee tée cùnuu vihi-gá yíndàha ñaha xii ñáyiu. ¹⁴Te ducaⁿ-ni quindáá iní-ndó nchaa dava-gá cue tée cùnuu, chi Yă Ndiöxí ducaⁿ nì cachí-gá cunduu sá cuè tée-áⁿ cada ndáá-güedé nchaa cuèchi ñáyiu quide cuehé quidé dùha ndecu, te càháⁿ vãha-güedé cuendá nchaa ñáyiu xiquide vãha ndècu. ¹⁵Te Yă Ndiöxí cuiní-gá sá cádá vãha-ndo cùndecu-ndo cuendá nchaa ñáyiu ío nì ñí dīquí-xi càháⁿ cuèhé cuendá-ndó sã ndécú-ndó ichi Yă Ndiöxí vã nihí-gá-yu tnúhu càháⁿ-yu.

¹⁶Te nchòhó, Yă Ndiöxí nì quide-gá sá cúu-ndó ñáyiu cuu cada nàcuáa véxi iní méé-xí, dico ñá díú sã dúcáⁿ nì quide ñaha-gã xii-ndo, te ngóo-ndo càni iní-ndó càda-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, chi cada-ndo sã cúu-ndó ñáyiu xínu cuechi núu Yă Ndiöxí. ¹⁷Te canehe-ndo sã yíñuhu núu nchaa

ñáyiu, ndihi núu tée cùnuu vihi yindaha ñaha xií-yu, te cuu iní tnáhá ndì mee-ndo nacuáa ndècu-ndo ichi Yă Ndiöxí, te ío canehe-ndo sã yíñuhu núu-gã.

Nchaa nàcuáa ndoho-o cùndecu-o ichi Xítohó Jesucristú

¹⁸Te nchaa nchòhó ñáyiu xínu cuechi canehe-ndo sã yíñuhu núu cuè patróoⁿ-ndó, te quindáá iní-ndó càda-ndo nchaa chiuⁿ tahu-güedé. Te ìíⁿ-ni càda-ndo núu cuè tée vãha iní-xi, ndihi núu cuè tée ío cuihna ìní-xi. ¹⁹Te núu nchòhó ná càda ndee iní-ndó ndòho-ndo nchaa sá ñà túú tàù-ndó ndòho-ndo cuendá sá cuiní-ndó cùndáá-ndó nùu Yă Ndiöxí ñá, te ío nduu vétú iní-gá. ²⁰Te núu nchòhó ní quide-ndo ìíⁿ cuèchi, te sàhni iní-ndó dândoho ñaha ñáyiu xii-ndo, òte ná sá vãha cùu xíăⁿ-i? Dico núu nchòhó ná cádá ndèe iní-ndó ndòho-ndo nchaa sá cádá ñaha ñáyiu xii-ndo sã cuendá sá quidé-ndó sã vãha ña, te núu ducaⁿ na càda-ndo te cùu-xi ìíⁿ sá vãha núu Yă Ndiöxí. ²¹Te Yă Ndiöxí ní cachí-gá sá cádá ndèe iní-ó ndòho-o nándi ndoho-o sã cuendá sá quidé-ó sã vãha, chi ío ní ndoho Xítohó Jesucristú cuendá-ó, te ducaⁿ tàù-ó cànchicúⁿ nihnu-o càda ndee iní-ó ndòho-o nándi ndoho-o, chi ducaⁿ nì quide-gá. ²²Te mee-gã ñá túú quide-gá nì ìíⁿ sá cuèhé sá dúhá, te nì ìíⁿ tnúhu ndehnde ñà túú càháⁿ-gá. ²³Te òré ní xóo cúcuèhé ñáhá-güedé xii-gá, te ñá túú ní xóo danchòcáva-gá tnúhu cuèhé, te òré ní xóo dandòho ñaha-güedé xii-gá, te ñá túú ní xãhaⁿ-gã xii-güedé sá ío ná cada

ñaha-gã, chi núu ndáhá Yá Ndiöxí ní xóo nachihi-gá méé-gã, ndihi nchaa sá sání iní-güedé cada ñaha-güedé xii-gá. Te Yá Ndiöxí cúú-gã Yaá ío váha cada ndáá cuéchi nchaa ñáyiú na sàá nduu. ²⁴Te Xítohá Jesucristú cúú-gã Yaá ní xíhí núu cùrúxí cuendá nchaa cuéchi nchoo ñáyiú ndècu ñuyíú-a. Te ducaⁿ ñí xíhí-gá cuendá nchoo dùuⁿ duuⁿ dañá-o nchaa ichi cuehé ichi duha, te cada ndáá-ó cùndecu-o ichi-gá. Te ní dánicüehé ñáhá-güedé xii-gá, te sá dúcáⁿ ñí ndoho-gá xíãⁿ ní ngúndecu váha nchoo vitna. ²⁵Te nchoo cùu-o datná cue mbéé cue quití ní xíta ni cùu, dico vitna ní tuha-o Xítohá Jesucristú, te Yaá-áⁿ cúú-gã dàtná ìíⁿ toli xìto ñaha-gá xii-o vitna cuendá sá vã cuíta nihnu-o.

**Nàcuáa tàú ñáyiú tnándaha
cadá-yu cundecú-yu**

3 Te nchaa nchòhó ñáyiú òhí ní tñandaha ío quindáá iní-ndó yíi-ndo cuendá sá ñú ñá túú sàndáá iní-güedé tnúhu Yá Ndiöxí te quindáá iní-güedé cuendá sá ndéhe-güedé quidé ndáá-ndó ndècu-ndo, te ni ñá túú xini ñuhu-xi cáháⁿ-ndó tnúhu-gá núu-güedé. ²Chi ndèhe mee-güedé sá nchòhó quidé ndáá-ndó ndècu-ndo, te nèhe-ndo sá yíñuhu núu Yá Ndiöxí. ³Te vá cání iní-ndó mèe-ni cunduu vii-ndo, te ndada-ndo ðíquí-ndó nàcuáa tàú-xi cunduu, te vá cání iní-ndó nãndi canehe-ndo, te ni vã cání iní-ndó cuìhnu-ndo mee-ni dóó váha sá ío vii ndáa. ⁴Chi iní-ndó xini ñuhu-xi cunduu vii cunduu váha-xi núu Yá Ndiöxí cuèi vitna

te cuèi núu cuáháⁿ núu vèxi, te cuu-ndo ñáyiú ío càhnu iní-xi, te núu ducaⁿ na càda-ndo te ío cuu váha iní Yá Ndiöxí. ⁵Te ducaⁿ ío vii ío váha ní xínduu iní nchaa ñáyiú òhí ní xíndecu ndéé sanaha, te ñáyiú-áⁿ ío ní sándáá iní-yu Yá Ndiöxí te ní cudíú-yu núu-gã, te ní tñíí-yu nchaa tnúhu ní cáháⁿ yíí-yu. ⁶Te ducaⁿ ñí xóo cada ndíi Sárá ní xóo quindáá iní ndíi yíi ndíi, ndíi Àbrahám, te ní cánehe ndíi òhí-áⁿ sá yíñuhu núu yíi ndíi. Te núu nchòhó quidé vãha-ndo ndècu-ndo te ñá túú yùhú-ndó ñá cada ñaha tnàha ñáyiú-ndo xii-ndo, te núu ducaⁿ quide váha-ndo ndècu-ndo te quide-ndo datná ní quide ndíi Sárá.

⁷Te nchòhó cue téé ndècu ñadíhí-xi ío váha cuáha-ndo cuendá nàcuáa cundecu váha-ndo ndíhí-yu, te ío vii cáháⁿ ndíhí-ndò-yu, chi ñáyiú-áⁿ íí-gã-yu dàcúúxí nchòo cue téé, te ducaⁿ càda-ndo chi ndí ndúú-ndó ndúu táhú-ndó cùndecu-ndo ndíhí Yá Ndiöxí, te núu ducaⁿ na càda-ndo te òré cáháⁿ ndíhí-ndo Yá Ndiöxí te tedóho ñaha-gã xii-ndo.

Ñáyiú quide sá váha ndòhó-yu

⁸Te càchí tnúhu tucu-í xii-ndo sã ío cuu ìíⁿnuu-ndo cùndecu-ndo, te cundàhú iní tnáhá-ndó ìíⁿ ìíⁿ-ndo, te cuu iní tnáhá tucu-ndo nacuéa ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí, te cuu-ndo ñáyiú ndàhú iní-xi. ⁹Te núu ìíⁿ sá ñá túú váha quide ñaha ñáyiú xii-ndo, te ñá ðíú-ní dùcaⁿ nanchocáva-ndo càda-ndó-yu, àdi xícüehé ñáhã-yu xii-ndo, te vá ná dàncocáva-ndo òhí-ni tnúhu cuèhé, chi cácaⁿ táhú-ndó ñúú Yá Ndiöxí

cuendá sá ná cáda vâha ñaha-gă xií-yu, te ducaⁿ càda-ndo chi Yá Ndiöxí ní cáháⁿ ñáhă-gă xii-ndo cuendá sá cáda vâha ñaha-gă xii-ndo tnâhá-ndo. ¹⁰Te núú tütú Yă Ndiöxí càchí-xi:

Nchaa ñâyiú cuiní cundecu vâha ndi nchâa nduu nini cundecú-yu ñuyíú-a, xini ñuhu-xi sá vă càháⁿ-yu tnúhu cùtexínu, te ni vă dâcûandehndé-yu.

¹¹Te xini ñuhu-xi duuⁿ duuⁿ dañá-yu nchaa ichi cuèhé ichi duha, te cadá-yu mee-ni sâ vâha,

te ío ndúcú-yu nâcuâa cadá-yu cundecu vâha-yu ndihi tnâha ñâyiú-yu te diu-ni ducaⁿ cànchicúⁿ nihnú-yu cadá-yu.

¹²Te Yá Ndiöxí xító-gă nchaa ñâyiú quide ndáá núú-gă te tedôho-gă nchaa tnúhu càháⁿ-yu,

dico nchaa ñâyiú ñâ túú cuiní cada ndáá, ñâyiú-âⁿ ñâ túú cùu vâha iní-gă núú-yu.

Duha càchí-xi núú tütú-gă.

¹³Te vâ yôo níhí ndéé càda ñaha xii-o ñⁿ sá ñâ túú vâha te núú mee-ni sâ vâha na càda-o cundecu-o. ¹⁴Àdi núú ná cúú sâ ná cáda ñaha ñâyiú xii-o sâ cuendá sá quidé vâha-o ndècu-o ña, te sá dúcáⁿ ná cáda ñáhă-yu xii-o cùu-xi ñⁿ sâ vâha sá cúú-xí-ó núú Yă Ndiöxí. Te na càchí tnúhu-í xii-ndo sâ vâ yùhú-ndö-yu, te ni vă cùndÿí-ndó cuendá nchaa sá ná càda ñáhă-yu xii-ndo. ¹⁵Te nèhe-ndo sá yîñuhu núú Xítóhó Jesucristú. Te ío cundecu túha-ndo dânehé-ndó ñâyiú véxi ndècu tnúhu núú-ndó

nâcuâa nduu tnúhu ndee iní ní taxi Xítóhó Jesucristú ndécú ndihi-ndo, te cuu vii cuu vâha iní-ndó cãháⁿ ndihi-ndö-yu, te cáháⁿ-ndó núú-yu mee-ni tnúhu yîñuhu nâcuâa cùu vâha iní Yă Ndiöxí. ¹⁶Te ío cada vâha-ndo cundecu-ndo cuendá sá vă cùndÿí-ndó, te núú ducaⁿ na càda-ndo, te nchaa ñâyiú xîcuèhé ñáhă xii-ndo cuendá sá quidé vâha-ndo ndècu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú quendóo canúú-yu ndihi nchaa tnúhu càháⁿ-yu, chi nchòhó quidé vâha-ndo ndècu-ndo. ¹⁷Te vâha-gă sá ndóhó-ó cuendá sá quidé-ó sâ vâha te núú mee Yă Ndiöxí ducaⁿ cuiní-gă cunduu, te ñâ dîú sâ ndóhó-ó cuendá sá ñâ túú quide-o sâ vâha.

¹⁸Te Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gă sá cuendá nchaa cuéchi nchaa nchoo ñâyiú ndècu ñuyíú-a, te ñⁿ xito-ni ducaⁿ ñí xíhí-gă te ducaⁿ te vâ cùu tnâhí-gă, te mee-gă cúú-gă Yaá ñâ túú tnâhí cuéchi-xi, te ducaⁿ ñí ndoho-gă cuendá nchaa cuéchi ñâyiú ndècu ñuyíú-a ñâyiú ñâ túú cuiní cada ndáá núú Yă Ndiöxí, te ducaⁿ ñí cuu cuendá sá núcundecu vâha-yu núú Yă Ndiöxí te núú na quindáá iní ñáhă-yu xii-gă. Te mee-gă ní xíhí-gă dico Espíritú-gă chi ní xíndecu-ni-xi, ¹⁹te Espíritú-gă ní sáhăⁿ-xi ní cáháⁿ-xi tnúhu Yă Ndiöxí núú nchâa espíritú ñâyiú ndècu núú ùhú núú ndâhú. ²⁰Te ñâyiú-âⁿ cúú ñâyiú ní xíndecu ndéé sanaha cùtnâhá ní xíndecu ndíi Nôé, chi ñâyiú-âⁿ ño ní quide sâá iní-yu núú Yă Ndiöxí. Te Yă Ndiöxí ío vâha iní-gă, chi ní dâcâcá-gă nduu ñí xíndecuu ndíi Nôé ní cadúha ndíi bàrcú cuendá ndétú-gă

ndixi cuèchi iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu ní cùu. Te dàvá-áⁿ ñí ndaa ndute ñuyíú te ní cácu úná duha ná tnàhá ñáyiú, chi ní quée-yu xítí bàrcú-áⁿ, te ñà túú ní cǎhá-yu. ²¹Te sá dúcáⁿ ñí cácu ñáyiú úná-áⁿ ñà túú ní cǎhá-yu ndute ní ndaa ñuyíú dàvá-áⁿ. Te xǎⁿ quée-xí sǎ cuándùte ñáyiú vitna, te naníhí tàhú-yu te núu na quèndáá iní-yu tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiòxí. Te ñà díú sǎ cuándùte-o te nduu ndoo nduu nine yiquí cùnú-ó te naníhí tàhú-ó, chi xìni ñuhu-xi nǎhmá-ó nǔú Yǎ Ndiòxí nchaa yíca cuèchi-o, te nduu ndoo nduu nine iní-ó, te ducaⁿ te naníhí tàhú-ó, chi Xítóhó Jesucrístú ní xíhí-gǎ cuèndá-ó te ní ndoto-gǎ. ²²Te Yaá-áⁿ cuàndaa-gǎ andiu, te ní ngóo-gǎ xio cùha Yá Ndiòxí, te tàxi tnuní-gǎ nchaa espíritú cúnùu ndìhi nchaa dava-gǎ cue espíritú xínú cuèchi.

Cada-o nàcuáa cuíní mée Yǎ Ndiòxí

4 Te Xítóhó Jesucrístú ní ndoho-gǎ cútnàhá ní xíndecu-gǎ ñuyíú-a, te vitna nchòhó cundecu túha-ndo ndòho-ndo cuendá-gǎ, chi nchaa ñáyiú ndòho nándi sá ndóhó cuendá-gǎ dàñá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. ²Te ducaⁿ ñà túú-gǎ ndécú-yu ichi cuèhé ichi duha, chi mee-ñà nàcuáa cǎháⁿ Yǎ Ndiòxí quidě-yu ndècú-yu ñuyíú-a. ³Te nchòhó sa nàha-ndo sá ïo cuèhé nǔú sǎ cuèhé sá dúhá ñí xóo cada-o cǔtnàhá vátá cúndècu-gǎ-ó ichi Yá Ndiòxí, chi ní xóo cada-o nchàa sá cuèhé sá dúhá cùdíí iní nchaa ñáyiú ñà túú sàndáá iní tnúhu-gǎ, te dàvá-áⁿ ñí xóo cada-o nchàa núú sǎ cuèhé sá

dúhá, te ní xóo cani cuèhé ní xóo cani duha iní-ó, te ní cuu-o cuè ñáyiú quihu, te ní xóo cundecu-o víco núú ñí xóo cada-o nchàa sá ñà túú váha, te ní xóo níhí tnàhá-ó ndìhi nchaa tnaha quihu-o, te ní xóo chiñuhu-o nchàa sá cǎchí-yu cùu ndiòxí te ñà ndàá sá ndiòxí cúú nchàa xǎⁿ, te nándi-gǎ nchaa sá cuèhé sá dúhá ñí xóo cada-o dàvá-áⁿ. ⁴Te ñáyiú-áⁿ cúññuhu-yu vitna sá ñà túú-gǎ ñihí tnàhá-ó ndìhí-yu cada-o nchàa sá cuèhé sá dúhá quidě-yu, te xǎⁿ cǎháⁿ cuèhé-yu cuèndá-ó vitna. ⁵Dico sáa nduu te ñáyiú-áⁿ nǎhmá-yu nchaa sá quidě-yu núú Xítóhó Jesucrístú, chi diu-gǎ sa ndècu túha-gǎ sá cǎdá ndǎá-gǎ cuèchi nchaa ñáyiú sa ní xíhí, ndìhi cuèchi nchaa ñáyiú xíndecu vívú. ⁶Te cue ñáyiú sa ní xíhí ní xíndedóho tnúhu Xítóhó Jesucrístú, te cuèi ní xíhí-yu dàtná xíhí dava-gǎ ñáyiú, dico espíritú-yu chi ní nduu táhú-xi ndècu váha-xi dàtná ndécú Yǎ Ndiòxí.

⁷Te vitna ta cùyatni danaa Yá Ndiòxí ñuyíú-a núu xǎⁿ ío váha cuáha-ndo cuèndá nàcuáa cundecu-ndo, te cǎháⁿ ndìhi-ndo-gǎ. ⁸Te xìni ñuhu-xi sá ïo cuu iní tnàhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, chi núu ducaⁿ na cùu iní tnàhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, te vá cǎní-gǎ iní-ndó cǎda cuendá-ndó nchàa sá ñà túú váha quide ñaha ñáyiú xii-ndo, ⁹te nchòhó ñáyiú xíndecu vehe-xi cuáha ñuu-ndo vehe xii cue ñáyiú ñuhu ichi na ndetatú-yu, te ío váha cuu iní-ndó dùcaⁿ cada-ndo. ¹⁰Te Yá Ndiòxí ní taxi-gǎ ndí dííⁿ nǔú táhú ndécú ndìhi-ndo ìⁿ ìⁿ-ndo, te nàcuáa nduu táhú ñí nduu táhú-ndó ìⁿ

iiⁿ-ndo te ducaⁿ chindee tnaha-ndo, te vá dáńá ndèé-ndó càda-ndo nchaa nacuáa tàuchiuⁿ Yá Ndiöxí cada-ndo, te chindee ñàha-gá xii-ndo. ¹¹Te dava nchòhó ñáyiu càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí núú ñáyiu, xini ñuhu-xi cáháⁿ-ndó nàcuáa ndùu tnúhu-gá núŷ-yu, te dava nchòhó ñáyiu quide nchaa núú chiùⁿ chindee tnaha ñáyiu-xi, xini ñuhu-xi cada-ndo sá Yá Ndiöxí chindèe ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ càda-ndo nchaa núú sá vǎha, chi Xítóhó Jesucristú tnàhá-gá chindèe ñaha-gá xii-ndo, te ducaⁿ ïo cuu càhnu Yá Ndiöxí. Te vitna tàù-ó cǎháⁿ-ó sǎ ïo càhnu cuu Xítóhó Jesucristú, chi diu-gá cúnùu-gá nchaa nduu nchaa quíú, te ducaⁿ na cùnduu.

**Ndoho tnahá-ó cùndecu-o
ichi Xítóhó Jesucristú**

¹²Te nchòhó ñáyiu ío cùu iní-í, vá cúnŷhu-ndo sǎ ïo ndòho-ndo ndecu-ndo ichi Xítóhó Jesucristú, chi sá dúcáⁿ ndòho-ndo-áⁿ cútnùní ndisa sá sàndáá iní-ndó-gǎ, te vá cání iní-ndó nǎ cuendá ducaⁿ ndòho-ndo. ¹³Chi da cudíí iní-ndó te núú ndòho-ndo datná ní ndoho Xítóhó Jesucristú, te ducaⁿ sùúní cùdíí iní-ndó òré ná quixi tucu-gá ñuyíu-a te dàvá-áⁿ quíní-ndó sǎ ïo càhnu cuu-gá. ¹⁴Te núú xicuèhé ñáhá ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha xii-ndo cuendá sá ndécú-ndó ichi Xítóhó Jesucristú, te xíáⁿ cúú-xí ïiⁿ sá vǎha sá cúú-xí-ndó núŷ-gǎ, te ducaⁿ chi Espíritú Yá Ndiöxí sá ïo cùnùu ndecu ndíhi ñaha-xi xii-ndo, te nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha-ǎⁿ càháⁿ cuèhé-yu cuendá

Xítóhó Jesucristú, dico nchòhó càchí-ndó sǎ ïo càhnu cuu-gá.

¹⁵⁻¹⁶Te núú nchòhó dándòho ñaha ñáyiu xii-ndo sǎ cuendá sá ndécú-ndó ichi Xítóhó Jesucristú ñá, te vá cúú càháⁿ núú-ndó, chi ndacáⁿ táhú-ndó núú Yá Ndiöxí cuendá sá ndécú-ndó ichi-gá. Te cuèi ndòho-ndo ndecu-ndo, dico ñá túú cùu-ndo ñáyiu sàhni ndíyi te ni ñà túú cùu-ndo ñáyiu dùhu, te ni ñà túú cùu-ndo ñáyiu quide cuehé quidé dùha, te ni ñà túú cùu-ndo ñáyiu chindee tnúhu tnàha ñáyiu-xi ïiⁿ sá ñà túú tàù-ndó càda-ndo.

¹⁷Te vitna sa quèsaha Yá Ndiöxí cada ndáá-gá nchaa sá quidé nchò ñáyiu ndècu ndíhi-gá, te núú ducaⁿ te ndèé-gá cada-gá nchaa ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-gá òré ná sàà nduu dùcaⁿ cada ñaha-gá xii-yu. ¹⁸Te nchòhó xini-ndó sǎ ñáyiu quide váha ndècu ichi Xítóhó Jesucristú ndòho tnahá-yu ndécú-yu, dico sáá nduu te nduu táhŷ-yu cundecú-yu ndíhi-gá. Te núú ducaⁿ ndòho nchaa ñáyiu quide váha ña, ÷te nása-gá yáha nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha na sàà nduu càda ndáá Yá Ndiöxí cuèchi-yu-i? ¹⁹Te nchaa nchòhó ñáyiu ndòho nacuáa cuíní Yá Ndiöxí xini ñuhu-xi sá vǎ dáńá ndèé-ndó càda váha-ndo cùndecu-ndo, te ío quindáá iní-ndó sǎ xító ñaha-gá xii-ndo. Te diu-gá cúú-gǎ Yaá ní cadúha ñaha xii-o, te quide-gá ïiⁿ sá càháⁿ-gá.

**Nàcuáa tàù-xi cada ñáyiu
ndècu ichi Xítóhó Jesucristú**

5 Te yúhú càháⁿ-í dóho nchaa nchòhó cue tée yàndaha nchaa dava-gá ñáyiu ndècu ichi

Xítohó Jesucristú, chi tnàhá yúhú yíndàha-í ñáyi ndècu ichi-gá, te sàndáá iní-í tnúhu-gá, te ní xiní-í nchaa nàcuáa ní ndoho-gá, te sáá nduu te tnàhá-í cunu-í ndihi-gá.

²Te ío canehe cuèndá-ndó nchàa ñáyi ndècu ichi Yá Ndiöxí yíndàha-ndo te cada-ndo dàtná quidé cuè toli, chi cue téé-áⁿ ío váha xito-güedé mbéé-güedé. Te canehe cuèndá-ndó-yu sá cúú iní méé-ndó te ñá díú sá ío ìⁿ ñáyi cada yica ñaha xii-ndo, te ni ñá díú sá cuíní-ndó cùhuⁿ yáhu-ndo, chi ni yùhu ni iní-ndó còto-ndó-yu, chi ducaⁿ cuíní Yá Ndiöxí cunduu.

³Te vá cadá-ndó sá ío cunu-ndo núú-yu, chi cada-ndo mée-ni sá váha cuèndá ducaⁿ càncicúⁿ nihnú-yu cadá-yu tnàhá-yu. ⁴Te òré ná quíxí tùcu Xítohó Jesucristú Yá néhé cuèndá ñáhá xii-o nchaa-o ñuyú-a, te taxi-gá sá ío váha nduu táhú-ó, te cunu-o ndihi-gá ni caa ni quíhíⁿ.

⁵Te nchòhò ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú càháⁿ-í dóho-ndo sá ío quindáá iní-ndó cuè téé yíndaha ñaha xii-ndo nacuaa ndècu-ndo ichi-gá, te nchaa-ndo tàú-ndó quindáá iní tnàhá-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo, chi núú tütú Yá Ndiöxí càchí-xi ìⁿ xichi:

Nchaa ñáyi quide cahnu
mee-xi ñá túú cùu váha iní Yá
Ndiöxí núú-yu,

dico nchaa ñáyi ndàhú iní-xi te
chíndee ñaha-gá xii-yu.

Duha càchí-xi núú tütú-gá. ⁶Te dañà-ndo mée-ndo núú ndáhá Yá Ndiöxí, chi mee-gá ío cunu-gá. Te núú ducaⁿ na càda-ndo, te sáá nduu te cada nínu ñaha-gá xii-ndo. ⁷Te

nchaa sá yáha-ndo ndècu-ndo te nachihi-ndo ndàha Yá Ndiöxí, chi mee-gá xító ñaha-gá xii-ndo.

⁸Te ío váha cuáha-ndo cuèndá cundecu-ndo, te quíhi iní-ndó chi sácuíhná xícá cùu-xi cuíní-xi dacuíta nihnu ñaha-xi xii-o, chi ío cùu úhú iní ñáhá-xí, te cùu-xi datná ìⁿ quíti dééⁿ xícá ndècu sá cáxí-xí. ⁹Te ío quindáá iní-ndó Xítohó Jesucristú, te vá dáñá-ndó mée-ndo dandahú ñáhá sàcuíhná xii-ndo càda-ndo nacuaa cuíní-xi, chi nàha-ndo sá ncháá ñáyi ndècu ichi Xítohó Jesucristú xíndecu nihí ñuyú ndóhò-yu dàtná ndóhó nchò ndecu-o ichi-gá. ¹⁰Dico sacú-ni nduu duha cundoho-o te dàtnùní ñá túú-gá ná cumání-ó cundecu-o núú Yá Ndiöxí, te dàvá-áⁿ vā cání ìⁿ cani úú iní-ó cundecu-o ichi-gá. Te ío-gá ngúndecu ndihi-o tnúhu ndee iní cada-o nchàa nacuaa càháⁿ-gá, te ducaⁿ càda-o chi mee Yá Ndiöxí ío chíndee ñaha-gá xii-o, te diu-ni Yáá-áⁿ ío cùu iní ñáhá-gá xii-o, chi ní cáháⁿ ñáhá-gá xii-o cundecu-o núú ío váha càa ndecu-gá cundecu-o ni caa ni quíhíⁿ, te ducaⁿ ní quide-gá chi ní sándáá iní-ó Xítohó Jesucristú. ¹¹Te ío ndacáⁿ táhú-ó núú Yá Ndiöxí chi ío càhnu cuu-gá, te cunu-gá nchaa nduu nchaa quíú. Te ducaⁿ na cunduu.

Tnúhu ndéé núú ní ndihi-ná

¹²Te té Silvanú xiní-í sá cúú-dé ìⁿ téé quide ndáá ndécú ichi Xítohó Jesucristú, te diu-dé ní cáháⁿ ndàhú-í núú-dé ní tee-dé ìⁿ úú tnúhu sá ní xáhaⁿ-í xii-dé núú tütú-a cuèndá daquixi-í ndaha-ndo, te núú tütú-a càchí tnúhu ndáá-í

xii-ndo sǎ Yǎ Ndiǒxí ío cùu iní
 ñáhá-gǎ, te chìndee ñaha-gá xii-ndo
 ndècu-ndo, te cǎchí tnúhu tucu-í
 xii-ndo sǎ ío quíndáá iní-ndó sǎ
 ndàá ducaⁿ quède ñaha-gá xii-ndo.

¹³Te cue ñáyíu ndècu ñúú
 Babiloniá, ñáyíu ndècu ichi Yá
 Ndiǒxí, ðíu-ni ñáyíu ní cachí Yǎ
 Ndiǒxí sǎ nánìhí tàhú ðàtná cúú
 nchòhó, ío quède ndee iní ñáhǎ-yu

xii-ndo, te tnàhá té Mǎcú téé cùu
 datná ìíⁿ déhe-í quídé ndèe iní
 ñáhá-dě xii-ndo. ¹⁴Te ndíhi tnúhu
 yíñùhu cada ndee iní tnáhá-ndó
 ìíⁿ ìíⁿ-ndo, te xìcáⁿ táhù-í núú Yǎ
 Ndiǒxí sǎ ío na cùndecu nahi
 nchaa nchohó ñáyíu ndècu ndíhi
 Xítóhó Jesucrístú. Te ducaⁿ na
 cùnduu. Te ío chí cǎdá ndèe iní-nǎ
 vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ PÈLÚ

Té Pèlú cádúha-dé tutú quíhíⁿ ndaha ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí

1 Yúhú té Xímú, àdi Pelú chi úú òú-í, xínú cuèchi núú Xítóhó Jesucristú, chi mee-gă ní tendaha ñaha-gă xii-í xícá cùu-í cáháⁿ-í tnúhu-gă. Te cádúha-í tutú-a sá cúú-xí nchàa nchóhó ñáyiú sàndáá iní ñáhá xii-gă dàtná sàndáá iní-ndí-gă, te ducaⁿ chi Tătă-ó Dütú Ndiöxí ní dácáháⁿ-gă iní-ó ní sàndáá iní-ó-gă, chi cùu-gă Yaá ío váha quide ndáá ndíhi Xítóhó Jesucristú Yaá dácăcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. ²Te xicáⁿ táhú-í núú Yá Ndiöxí sá ùuⁿ-gă uuⁿ-gă ná cuíta chindee chitúu ñaha-gă xii-ndo quíhíⁿ, te ducaⁿ ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo, te ducaⁿ càda-gă chi ta cùtnúní-gă iní-ndó nàcuáa ndùu cuendá-gă, te ducaⁿ ta cùtnúní tucu iní-ndó nchàa nacuáa ndùu cuendá Xítóhó Jesucristú Yaá cúú Xítóhó-ó.

**Nàcuáa quide ñáyiú ndècu
ichi Xítóhó Jesucristú**

³Te Yá Ndiöxí ío cànhu cuu-gă chi chindee ñaha-gă xii-o quide ndáá-ó ndècu-o datná cuiní méé-gă, te ducaⁿ chi cùtnúní iní-ó nàcuáa

sàni iní Xítóhó Jesucristú Yaá ní cáháⁿ ñáhá xii-o. Te òré ní cáháⁿ ñáhá-gă xii-o te ní cutnúní iní-ó sã ío cànhu cuu-gă te ío váha quide-gă. ⁴Te ducaⁿ ní cutnúní tucu iní-ó nàcuáa ní cáháⁿ-gă cada ñaha-gă xii-o, te tnúhu ní cáháⁿ-gă-áⁿ ío cànhu cuu-xi te ío váha, te nchoo ní sàndáá iní-ó tnúhu-áⁿ nùu xíáⁿ ñá túú-gă ndécú-ó ìchi cuehé ichi duha te ni ñà túú-gă sání iní-ó càda-o nándi sá cuèhé sá dúhá, te ní cuu vii ní cuu váha iní-ó vùtna. ⁵Te sá dúcáⁿ quide-gă te xíáⁿ ío nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa cáháⁿ-í-a, te nchòhó sàndáá iní-ndó-gă dico ñá díú mèe-ni xíáⁿ chi tnàhá xíní ñùhu-xi cada ndáá-ndó cùndecu-ndo. Te núu quide ndáá-ndó ndècu-ndo te xìni ñùhu-xi tecú tnùní-ndó tnúhu-gă. ⁶Te núu tècú tnùní-ndó te cùu-ndo ñáyiú xìni cotnii mee-xi, te núu cùu-ndo ñáyiú sàcòo tñii mee-xi te xìni ñùhu-xi cunduu cahnu iní-ndó cuèi nándi sá ná yãha-ndo cùndecu-ndo, te núu cànhu iní-ndó te xìni ñùhu-xi cada ndáá-ndó cùndecu-ndo datná cuiní méé Yá Ndiöxí cada-ndo. ⁷Te núu quide ndáá-ndó ndècu-ndo, te xìni ñùhu-xi ío cuu iní tnáhá ndì

mee-ndo nacuaá ndècu-ndo ichi-gá, te núu cùu iní tnáhá ndì mee-ndo te xini ñuhu-xi cuu iní-ndo nchàa dava-gá tnàha ñáyi-ndo.

⁸Te núu sa ducaⁿ quide-ndo ndecu-ndo te uuⁿ-gá cuita ducaⁿ càda-ndo quíhíⁿ núu cuaháⁿ núu vèxi, te núu ducaⁿ quide-ndo te cùu-ndo cue ñáyi-ndo ñá túú dàna iní-xi xindecu, te cuita cutnùní-gá iní-ndo nchàa nacuaá sàni iní Xítóhó Jesucristú quíhíⁿ. ⁹Te nchaa ñáyi-ndo ñá túú cuíní ducaⁿ càda cuú-yu ñáyi-ndo ñá túú tnàhí ndixi túu iní-xi sá Yá Ndióxi sa ní ndada ndoo ní ndada nine-gá iní-yu cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá ní xóo cadá-yu, te ñáyi-ndo cúú-yu dàtná ìíⁿ ñáyi-ndo cuàá àdi datná ìíⁿ ñáyi-ndo ñá túú cùtnuní váha núu-xi, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-yu cuendá sá dúcáⁿ quidé-yu. ¹⁰Te xíáⁿ nùu yúhú càháⁿ-í dóho nchaa nchòhó ñáyi-ndo ndècu ichi Xítóhó Jesucristú, te ío nducu ndè-ndo cada váha-ndo cùndecu-ndo cuendá cutnùní ndáá iní-ndo sã Yá Ndióxi ní càháⁿ ñáhá-gã xii-ndo, te ducaⁿ ní quide-gá chi ducaⁿ ní cachí-gá cada-gá. Te vá ìíⁿ ndùu cani iní-ndo dàña-ndo ichi-gá, te núu vá dàná ndèé-ndo càda-ndo nchaa nacuaá càháⁿ-í-a. ¹¹Te núu ducaⁿ na càda-ndo cundecu-ndo, te ío vii ío váha cada Yá Ndióxi queheⁿ cuendá ñáhá-gã xii-ndo òré ná sàá-ndó nùú ndécú Xítóhó Jesucristú táxi tnùní-gá nchaa nduu nchaa quú, te ñu-ni Yáá-ãⁿ cúú Xítóhó-ó te ní dáçacu nihnu ñaha-gã xii-o nùú ùhú núú ndàhú.

¹²Te ducaⁿ-ni quíhi-í dandacu iní ñáhá-í xii-ndo nchàa tnúhu

càháⁿ-í-a cuéi sa xini-ndó tnúhu-áⁿ, te cuéi sàndáá váha iní-ndo nchàa tnúhu ndáá dácuaá-ndo. ¹³Te yúhú quidé cuendá-í sá ìo tàú-xi càháⁿ-í dóho-ndo nìni ndecu-í ñuyú-a cuendá sá vã nácuaá-ndo nacuaá cada-ndo cùndecu-ndo. ¹⁴Chi Xítóhó Jesucristú ní cachí-gá sá ñà túú-gã vãi nduu cundecu-í ñuyú-a te cuú-í. ¹⁵Te ío nducu ndè-í nducu-í nácuaá cada-í cuendá quendóo ndíhi-ndo nchàa tnúhu càháⁿ-í-a, te cuéi na yãha cuú-í dico vá nácuaá-ndo cada-ndo nchaa nacuaá càháⁿ tnúhu sá dánèhé ñáhá-í xii-ndo vïtna.

Cue téé ní xini núu sã ìo càhnu cuu Xítóhó Jesucristú

¹⁶Te sa ní dánèhé ñáhá-ndí xii-ndo sã ìo càhnu cuu Xítóhó Jesucristú. Te ní cachí tnúhu tucu-ndí nácuaá cada-gá òré quixi tucu-gá, te tnúhu-áⁿ cúú-xi tnúhu ndáá cuítì te ñá dífú tnúhu sá ní sani iní cue ñáyi-ndo ñuyú-a cùu-xi, chi nchúhú ní xini núú-ndí nácuaá ní quide-xi cùtnàhá ní cutnùní iní-ndí sã ìo càhnu cuu Xítóhó Jesucristú. ¹⁷Chi dàvá-áⁿ ìo váha ní quide Tãtá-ó Dütú Ndióxi ní quide càhnu-gá Xítóhó Jesucristú, te ñu-ni dàvá-áⁿ ní càháⁿ Dütú Ndióxi ndéé andi-ndí ní xáhaⁿ-gã xii Xítóhó Jesucristú: “Yòhó cúú-n Dèhe-í téé ío cùu iní-í, te ío cùdí iní ñáhá-í xii-n”, duha ní xáhaⁿ Yá Ndióxi xii Xítóhó Jesucristú. ¹⁸Te nchúhú ní tecú dóho-ndí ní càháⁿ Yá Ndióxi ndéé andi-ndí cùtnàhá ducaⁿ ní xáhaⁿ-gã xii Xítóhó Jesucristú, chi tnàhá-ndí ndécú-ndí ndíhi-gá yucu núú dúcáⁿ ní quide càhnu ñaha Yá Ndióxi xii-gá.

¹⁹Te ndècu ndihi-o nchaa tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha te nchaa tnúhu-áⁿ càháⁿ-xi nchaa nàcuáa cada-xi vitna, te cùtnuní iní-ó sá tnúhu ndáá cúú-xí, te xìni ñuhu-xi cada cuendá váha-ndo nchaa nacuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ, chi tnúhu-áⁿ cúú-xí dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhé-xi ndéé òré véxi túndaá quéné chòdíní cáhnú dáyèhé-dì. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu tnúhu-áⁿ chi quide-xi nacuáa cutnùní iní-ó cuendá Xítohó Jesucristú. ²⁰Te xìni ñuhu-xi sá ïo-gá cada cuendá-ndó sá ñà túú ñáyiú tecú tnùní ni ìⁿ tnúhu sá ní chídó tnùní cue téé ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te núu Yá Ndiöxí vá cadá-gã nàcuáa cutnùní iní-yu nàcuáa càháⁿ nchaa tnúhu-áⁿ. ²¹Te cue téé-áⁿ ïo ní xíndecu yiñuhu-güedé núú Yá Ndiöxí, te nchaa tnúhu sá ní cáháⁿ-güedé-áⁿ ñà túú cùu-xi tnúhu sá ní cahu iní méé-güedě, chi Espíritú Yá Ndiöxí ní dácáhu ìní ñáhá-xí xì-güedé nàcuáa cunduu tnúhu cáháⁿ-güedé.

**Cue téé cächí sá càháⁿ tnúhu
Yá Ndiöxí te ñá ndàá**

2 Te ndéé sanduu chi ní xíndecu cue téé ní xóo dandàhú ñáhá xii ñáyiú isràèl cächí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá sá càháⁿ-güedé tnúhu-gá, te diu-ni ducaⁿ tucu cundecu cue téé dandàhú ñáhá xii-ndo vitna, chi cachí-güedé sá càháⁿ-güedé tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá. Te cue téé-áⁿ ïo yídáhu cáháⁿ-güedé, te nchaa tnúhu cáháⁿ-güedé-áⁿ dacuítá nihnu ñaha-xi xii-ndo te núu na

tèdóho-ndo, chi cue téé-áⁿ vã nñuu-güedé sá Xítohó Jesucristú ní xíhí-gá cuendá-güedé. Te sá dúcáⁿ càda-güedé ío-gá ndíhi dacuítá nihnu-güedé méé-güedě. ²Te vãi ñáyiú xínu iní-yu cadá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá cuendá sá dúcáⁿ càda cue téé-áⁿ, te cuendá xíáⁿ ngóo ñáyiú cáháⁿ úhú-yu cuendá ichi Yá Ndiöxí. ³Te mee-ni tnúhu sá ní cahu iní cue ñáyiú ñuyíú-a danèhé ñáhá-güedě xii-ndo, te quesaha-güedě sá cúú-xí tnúhu ndáá te ñá ndàá cuendá-ni sá cuñaha-ndo dñhúⁿ xii-güedé, chi diu-ni xíáⁿ tnàhí cuhuⁿ iní-güedé, dico Yá Ndiöxí sa ní cunaha ndècu túha-gá cuendá cada ndáá-gá cuéchi-güedé, te na sàà nduu te cuíta nihnu duuⁿ-güedé, chi Yá Ndiöxí vá nàcuànaa-gá ìⁿ sá ní cachí-gá cada-gá.

⁴Te Yá Ndiöxí ñá túú ní quide cahnu iní-gá sá ní quide cue espíritú ñá túú ní cuíní cada ndáá xínu cuèchi núú-gã ní cùu, chi ní dáquìhⁿ ñáhá-gã xii-xi ìⁿ xichi núú ïo ndòho-xi ndecu-xi, te xíáⁿ cundedí nihnu-xi ndéé sáà nduu cuíta nihnu duuⁿ-ná-xi. ⁵Te Yá Ndiöxí ñá túú ní quide cahnu tucu iní-gá nchaa sá ní quide ñáyiú ñuyíú dñhna, chi dàvá-áⁿ ní dándáá-gã ndute ñuyíú ní cáhá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha te ìⁿ dñi-ni té Nòé ndíhi úsá-gá tucu cue ñáyiú cùu ndí mee-dé ní dácäcu nihnu-gá. Te té Nòé-áⁿ cúú-dě téé ní cáháⁿ dóho-yu nàcuáa cada váha-yu cundecú-yu ni cùu te ñá túú ní cuíní-yu. ⁶Te Yá Ndiöxí ní dängává-gã ñuhú ní dánáá-gã ñáyiú ñuú Sòdomá ndíhi ñáyiú ñuú Gòmorrá te mee-nã yáá

nǐ nduu ñuú-áⁿ. Te sá dúcáⁿ nǐ cuu xíáⁿ cútnùní iní-ó nàcuáa cada ñaha Yá Ndiöxí xii nchaa ñáyiú ñá túú quide váha. ⁷Dico té Löt téé ní quide ndáá ní xíndecu ñⁿ ñuú-áⁿ dàvá-áⁿ chi ní dácácu nihnu ñaha-gǎ xii-dé. Te nchaa ñáyiú ñuú núú nǐ xíndecu-dé-áⁿ ío ní xínduu cuihna iní-yu, te mee-ni ìchi díí iní ní xíndecú-yu, te sá dúcáⁿ nǐ xóo cadá-yu xíáⁿ ío ní ndíhú iní té Löt. ⁸Te ñⁿ nduu ñⁿ nduu ní xóo cada ndáhú-xi iní té Löt-áⁿ cuendá nchaa tnúhu cuèhé tnúhu duha ní xóo cáháⁿ-yu ní xóo cundedóho-dé, ndíhi cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá nǐ xóo cadá-yu ní xóo quíní-dé, te mee-dě ní cuu-dé ñⁿ téé ní xínduu vii ní xínduu váha iní-xi núú Yá Ndiöxí. ⁹Te sá dúcáⁿ nǐ yáha té Nöe ndíhi té Löt, xíáⁿ cútnùní iní-ó sǎ Yá Ndiöxí ío chindee-gá cue ñáyiú quide ndáá ndécú ìchi-gá cuendá sá vǎ cadǎ-yu nándi sá cuèhé sá dúhá cuèi nándi na ndòhó-yu cundecú-yu. Te Yá Ndiöxí cǎchí-gá sá ncháá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha sa ndècu túha-yu sá quíhⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú nduu nà yáha cundáá cuéchi-yu.

¹⁰Te uuⁿ-gá cada ñaha Yá Ndiöxí xii nchaa cue téé ndècu ichi díí iní, te dàquee tíhú-güedě nchaa tnúhu sá sánú ìchi ñaha xii-o nacúaa cada-o cùndecu-o, te cùu-güedé cue téé ñíí iní-xi, te yíí iní-güedé, te ñá túú yùhú-güedé cáháⁿ úhú-güedé cuendá nchaa espíritú cúnú. ¹¹Te cue espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí ío cùnúu-xi dacúxí cuè téé-áⁿ, dico ñá túú cùyíi-xi cáháⁿ-xi dàtná cáháⁿ cue téé-áⁿ òré ndàcáⁿ cuéchi-xi núú Yá Ndiöxí cuendá

nchaa sá quidé cuè espíritú cùndíhi yucu ñáváha.

¹²Te nchaa cue téé dandàhú ñáhá xii-ndo-áⁿ cúú-güedě dàtná cue quiti, chi cue quiti-áⁿ ñá túú ndècu sá xìní tnùní-güedi, chi cue quiti-áⁿ nǐ cacu-güedi sá tníí-ó-güedi te cahni-o-güedi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu nchaa cue téé-áⁿ, chi cáháⁿ cuèhé-güedé cuendá ndédani cǎa espíritú cuèi ñá túú xìní-güedé ná espíritú cúú-xí, te díu-ni mee-güedě dácúita nihnu-güedé méé-güedě sá dúcáⁿ quide-güedé, ¹³te sáá nduu te nacháhu-güedé nchaa sá quidé-güedě-áⁿ, te cuèi nduu cuèi niú cúdíí iní-güedé quidé-güedě nchaa núú sǎ cuèhé sá dúhá sàni iní-güedé. Te òré nàtacá-ndó cǎda-ndo ñⁿ vico chíñuhu-ndo Yá Ndiöxí te chitnahá ñáhá-güedě xii-ndo, te cada dusaⁿ-güedě sá cúdíí iní-güedé sá dándàhú ñáhá-güedě xii-ndo, te dìcó sácáⁿ-núú cuáha ñaha-güedě xii-ndo dùcaⁿ na cada-güedé.

¹⁴Te nchaa cue téé-áⁿ òré xìní-güedé ñⁿ ñáyiú díhí te ndíhi-ni sàni iní-güedé cáháⁿ ndíhi ñaha-güedě xii-yu, te ñá túú nduu vétú iní-güedé cuendá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-güedé chi uuⁿ-gá uuⁿ-gá sání iní-güedé cada-güedé. Te cuáháⁿ-güedé dándàhú-güedé nchaa ñáyiú ñá túú ñíhí ndéé cǎda ndáá cuendá canchicúⁿ nihnú-yu nchaa tnúhu cáháⁿ-güedé. Te mee-ni ncháa sá ndécú ndíhi tnaha ñáyiú-güedé cúú iní-güedé, te cue téé-áⁿ cúú-güedě cue téé duuⁿ duuⁿ sa ní xíta nihnu núú Yá Ndiöxí. ¹⁵Chi cùu-güedé cue téé vá cání-gǎ iní-xi cada

ndáá, te nchìcúⁿ nihnu-ná-güedé quidé-güedé nàcuáa ní xóo cada ndíi Bàlaám déhe ndíi Bèór, chi ndíi Bàlaám-áⁿ nǐ xóo tnahá iní ndíi cada ndíi chùⁿ cuehé nàcuáa ní xóo níhí ndíi díhúⁿ. ¹⁶Te Yá Ndiöxí ní quide-gá ní cáháⁿ bǔrru ndíi ní tenàà ñáhá-dí xii ndíi cuèndá sá vǎ cádá ndíi ìⁿ cuéchi sàni iní ndíi cada ndíi ni cùu. Te sá dúcáⁿ nǐ cuu xíáⁿ ní nguítuu ndíi ñá túú ní quide ndíi ìⁿ sá ñà túú nàndíhi sàni iní ndíi ni cùu.

¹⁷Te nchaa cue téé ducaⁿ xǐquide cùu-güedé dàtná ìⁿ doco yìchí, te cùu tucu-güedé dàtná ìⁿ vícò sǎ xídó tǎchí te ñá túú dǎu nchídó-xí, te sa ndècu túha ìⁿ xichi núú ïo nee quǐhⁿ-güedé cundecu-güedé ni caa ni quǐhⁿ. ¹⁸Te cue téé-áⁿ càháⁿ-güedé dàtná càháⁿ ìⁿ téé ío cùu cahnu dico ñá túú vèdana nàndíhi nchaa tnúhu càháⁿ-güedé, te cue téé-áⁿ dándàhú-güedé nchaa ñáyiú íchí nǐ dáñá ìchi cuehé ichi duha, te xǎhaⁿ-güedé xíi-yu sá cúú-ní càdá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quide nchaa ñáyiú ndècu ichi díí iní, ¹⁹te xǎhaⁿ tucu-güedé sá cúú-ní càdá-yu nání véxi iní-yu cuèí sá vǎha te cuèí sá cuèhé, dico mee-güedé chi mee-ni sǎ cuèhé sá dúhá cùnuu quide-güedé. Te nchaa ñáyiú ñá ndácú dàña nándi sá cuèhé sá dúhá cùu-yu dàtná ìⁿ ñáyiú xínu cuechi ñá túú tnàhí dàña quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùu-yu chi ñá ndácú-yu dàñá-yu nándi sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ²⁰Te núú ñáyiú sa ní dáñá nchaa ichi cuehé ichi duha cuèndá sá nǐ cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu tnúhu Xítóhó

Jesucristú, Yáá ní dácácu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú ná nànchocáva iní-yu cundecu tucú-yu ichi cuèhé ichi duha, te mee-nǎ sá cuèhé sá dúhá tàxi tnunì ñáhá-xí xíi-yu, te núu ducaⁿ te vǎa-gá tucu cadá-yu dàcúxí dàtná ní xóo cadá-yu cútnàhá vátá cútnùnì-gá iní-yu nàcuáa ndùu tnúhu-gá. ²¹Te vǎha-gá sá vǎ ngǔnu ichí-yu ichi ndáá ní cùu te ñá díú sǎ sà ní ngúnu ichí-yu te ní dáñá-yu nchaa tnúhu-gá sá sà ní níhí-yu ndècu ndíhí-yu sànu ichi ñaha-xi nacúaa cundecú-yu ni cùu. ²²Te ñáyiú ducaⁿ xǐquide quèe ndáá-xi nàcuáa cuáháⁿ ìⁿ cuèndú sá càchí-xi: “Iná ní nacaxi-dí sá nǐ ndusaⁿ-dí, te cùchí quítì íchí nǐ xichi ndute càndoo cuáháⁿ-ni tucu-dí cuchi ñuhu-dí núú ndèhyú”, duha cuáháⁿ cuèndú-áⁿ.

Xítóhó Jesucristú quixi tucu-gá

3 Te nchaa nchòhò ñáyiú ío cùu iní-í cùtnunì iní-í sá ïo vǎha sàni iní-ndó, te xéhé cúú-xí tútú cúú úu càdúha-í sá cúú-xí-ndó, te ìⁿ-ni càháⁿ-í dándàcu iní ñáhà-í xii-ndo nchaa tnúhu sá sà ní xíndedóho-ndo. ²Chi cuìní-í sá vǎ nàcuànaa-ndo nchaa tnúhu ní cáháⁿ nchaa cue téé ní xóo cáháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndéé sanaha, te ni vǎ nàcuànaa-ndo nchaa tnúhu ní cáháⁿ cue téé ní cáháⁿ tnúhu Xítóhó Jesucristú Yáá ní dácácu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú, chi diu nchaa tnúhu-áⁿ sánú ìchi ñaha-xi xii-o nacúaa cada-o cundecu-o.

³Te ío-gá xínì ñuhu-xi cutnùnì iní-ndó nàcuáa cada-xi òrè vátá

sàá-gá nduu quixi tucu Xítohó Jesucristú ñuyíu-a, te cächí tnúhu-í xii-ndo sá cündècu ñáyiú cuhuⁿ iní mee-ni nchàa sá cuèhé sá dúhá te mee-ni xǎⁿ cadá-yu, te cáháⁿ cuèhé cáháⁿ duhá-yu cuèndá tnúhu Yá Ndiöxí. ⁴Te cachí-yu: “Ñá ndàá sá quíxí Xítohó Jesucristú ñuyíu-a, chi núu quixi-gá te sá ndéé ama-gá sa ní quexìo-gá ní cùu. Te dàtná-ni quide-xi vitna ñu-ni duha ní quesaha-xi quide-xi ndéé cúnàhá ní ngáva ñuyíu, te ñu-ni duha quide-xi ndéé cúnàhá ní xíndecu cue ñaní tnáhá-ó ndéé sanaha, te ñu-ni duha quide-xi ndéé ní sáá nduu ní xíhí-güedé, te ñu-ni duha quide-xi ndéé vitna”, duha cáháⁿ-yu. ⁵Te ñucùuⁿ cadá-yu vá cadá cuèndá-yu sá Yá Ndiöxí ní cáháⁿ-gá te ní ngúndecu andiu ndíhi ñuyíu-a, te ñu-gá ní quide ní quene ñuhu yíhí xítí ndute ní ngúndecu-xi ñíⁿ xio. ⁶Te ñíⁿ xito ní dándáá Yá Ndiöxí ndute ñuyíu-a ní dánáá-gǎ nchaa sá ío. ⁷Te Yá Ndiöxí ní cachí-gá sá cündècu-ni ñuyíu-a ndíhi andiu ndéé ná sáá nduu càda-gá nchaa nàcuáa ní cáháⁿ-gá sá cúu-xí nchàa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te dàvá-áⁿ danàa-gá nchaa ñáyiú-áⁿ chi cáyú andiu ndíhi ñuyíu-a. ⁸Te nchaa nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, ío cuhuⁿ iní-ndó tnúhu na càháⁿ-í-a, chi Yá Ndiöxí ñá túú sàni iní-gá dàtná sání iní mée-ó, te ñíⁿ nduu cùu-xi datná úxí cièndú cuíá, te úxí cièndú cuíá-áⁿ cúu-xí dàtná ñíⁿ nduu sá cúu-xí-gǎ. ⁹Te Yá Ndiöxí ñá túú dàna ndodo iní-gá vá cadá-gǎ ñíⁿ sá càháⁿ-gá dàtná cächí cue ñáyiú sá dáná ndòdo iní-gá cada-gá ñíⁿ sá càháⁿ-gá, chi ñucùuⁿ

tnahí dàcaca-gá nduu cuèndá sá ío cündahú iní ñáhá-gǎ xii-o, te cuíní-gá sá ncháá ñáyiú ndixi túu iní-yu sá ñà túú quide váha-yu ndècú-yu te tuhá-yu ichi-gá, te ducaⁿ quide-gá chi cuíní-gá sá vá cuíta nihnu ni ñíⁿ-yu.

¹⁰Te dàtná quidé cue ñadúhú quíhu-güedé ñíⁿ vehe dùhu-güedé òré ñá túú yíhi iní xítohó vehe-áⁿ, te ducaⁿ càda Xítohó Jesucristú chi nduu ñà túú yíhi iní ñáyiú ñuyíu-a quixi tucu-gá, te dàvá-áⁿ cada-xi andiu dàtná quidé-xí òré níhi vìhi caháⁿ ñúhu, te ñu-ni òré-áⁿ ndoñuhu àndiu, te cáyú nchaa chódíní, te cáyú tucu tnàhá ñuyíu-a ndíhi nchaa sá ío.

¹¹Te vitna nchòhó sa xìní-ndó sǎ náá ñuyíu-a te xǎⁿ ío xìni ñuhu-xi cada váha-ndo cündecu-ndo, te cada-ndo nàcuáa cuíní mée Yá Ndiöxí cunduu. ¹²Te ío nducu ndèe-ndo ducaⁿ cada-ndo cuèndá ducaⁿ ndíhi-ni sáá nduu càda-gá nchaa nàcuáa càháⁿ-gá, te ducaⁿ nchòhó cundecu túha-ndo sǎá nduu-áⁿ. Te ñu-ni nduu-áⁿ ndoñuhu àndiu chi cáyú-xi, te ñu-ni ducaⁿ ndoñuhu tucu nchaa chódíní chi ndíhi-dí cáyú. ¹³Te nchoo ndètu-o sáá nduu cündecu-o ñíⁿ ñuyíú sáá, te quíní-ó ñíⁿ andiu saa datná ní cachí Yá Ndiöxí, te yàcáⁿ chi mee-nǎ cue ñáyiú quide váha cundecu.

¹⁴Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, nini ndètu-ndo sáá nduu dùcaⁿ cada-xi ío nducu ndèe-ndo cada-ndo mee-ni sá váha cundecu-ndo ichi Yá Ndiöxí, te cundecu nahi-ndo, te cada-ndo nchàa nàcuáa vá cündècu cuéchi-ndo nǎú-gǎ. ¹⁵Te ío cada

cuendá-ndó sǎ dácaca-gá nduu dùcaⁿ cada-gá chi cuiní-gá sá ncháá ñáyiú naníhí tàhú-yu. Te té Pǎblú téé ío cùu iní-ó ndècu ndihí-o ichi Xítóhó Jesucristú diu-ni nàcuáa càháⁿ-í-a diu-ni ducaⁿ ñí tee-dé ìíⁿ núú tütú ní dáquíxí-dě ndaha-ndo, te ní tee-dé nàcuáa ní dácáhú iní ñáhá Yǎ Ndiöxí xii-dé. ¹⁶Te diu-ni ducaⁿ càháⁿ-dé nchaa dava-gá núú tütú cádũha-dé, te dava tnúhu càháⁿ-dé ío úhú tecú tnùní-ó, núú xíǎⁿ ñáyiú ñá túú cùtnuní váha iní-xi, ñáyiú ío yáchí sàndáá iní-xi ìíⁿ tnúhu, ñáyiú-áⁿ tècú tnùní dátñí-yu nchaa tnúhu ní chídó tnùní-dé, ndihí nchaa dava-gá tnúhu yòdo tnuní núú tütú Yǎ Ndiöxí, te sá dúcáⁿ quidé-yu te dacuítá nihnú-yu mée-yu.

¹⁷Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, sa cùtnuní iní-ndó nàcuáa quide dava ñáyiú, núú xíǎⁿ ío xìní

ñuhu-xi quíhi iní-ndó cùndecu-ndo cuendá ducaⁿ cùndecu-ni-ndo ichi-gá, te vá dáñá-ndó mée-ndo dandahú ñáhá nchaa cue téé ndècu ichi cuehé ichi duha, chi cue téé-áⁿ ñà túú sàni váha iní-güedé cuendá tnúhu Yǎ Ndiöxí. Te núú na dàña-ndo mee-ndo dandahú ñáhá-güedé xii-ndo te vá cùndècu váha-gá-ndó ìchi-gá dátñá ndécú-ndó vitna. ¹⁸Te nchòhó uuⁿ-gá uuⁿ-gá cuita cutnùní-gá iní-ndó quǐhíⁿ nchaa nàcuáa ta chìndee ñaha Xítóhó Jesucristú xii-ndo cuáháⁿ. Te ducaⁿ ño-gá cuita cutnùní iní-ndó nchaa nacuáa sàni iní-gá, te diu-gá cúú-gǎ Yaá ní dácäcu nihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú. Te chí ná càchí-ó sǎ ño càhnu cuu-gá cuèi vitna té cuèi ndéé núú cuaháⁿ núú vèxi. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-ñǎ vitna.

TUTÚ DÍHNA NÍ CADÚHA TÉ JUÀÁ

Tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tãhú-ó

1 Te yúhú té Juàá càchí tnúhu-í xii-ndo cuèndá Cristú Yaá càháⁿ nàcuáa cundecu ndíhi-o Yã Ndiöxí. Te Cristú-áⁿ sa ndècu-gá ndéé cútñàhá ní ngáva ñuyúú. Te yúhú ní xiní nùu-í ndíhi cue téé ní xica cuu ndíhi-í nàcuáa càa nacuáa ndùu-gá. Te ní xíndedóho-ndí tnúhu ní cáháⁿ-gá, te ní tendaha-ndí-gá te ní cutnùnì ndáá iní-ndí sá ìⁿ yiqui cuñú cúú-gã. ²Te ní quixi túu-gá ñuyúú-a, te ní xiní-ndí-gá, te xíãⁿ càchí tnúhu ndáá-ndí xii-ndo. Te càchí tnúhu tucu-ndí sá ndécú-gã ndíhi Tãtá-gã Dútú Ndiöxí ní cùu, te ní quixi-gã ñuyúú-a ní xíndecu-ndí ndíhi-gá. Te ní cachí tnúhu-gá xii-ndí sá ndúú tãhú-ó cùndecu ndíhi-o Yã Ndiöxí ni caa ni quíhíⁿ te núu na quíndáá iní-ó-gã. ³Te xíãⁿ dátúu-ndí núu-ndó nchàa sá ní xiní-ndí, ndíhi nchaa sá ní xíndedóho-ndí cuèndá cuu ìⁿnuu-o nchàa-o datná nchúhú cúú ìⁿnuu-ndí ndíhi Tãtá-ó Dütú Ndiöxí, ndíhi Déhe-gá Xítóhó Jesucristú. ⁴Te xíãⁿ nùu tèe-í nchaa tnúhu-a cuèndá cudí iní-ó nchàa-o.

Yá Ndiöxí cúú-gã dàtná ìⁿ ñuhú

⁵Te nchaa tnúhu ní dánèhé ñáhá Xítóhó Jesucristú xii-ndí,

xíãⁿ dánèhé ñáhà-í xii-ndo. Te ní cachí-gá sá Yã Ndiöxí cúú-gã dàtná ìⁿ ñuhú dáyèhé-gá iní-ó, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu-gá chi ío váha quide-gá, te ñá túú quide-gá ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá. ⁶Te núu càchí-ó sã ndécú-ó ìchi Yá Ndiöxí, te quide-ni-o nchaa sá cuèhé sá dúhá, te dàcuandehnde-o te ñá túú quide ndáá-ó nùú-gã. ⁷Te núu na càda váha-o dàtná quidé mèe-gá, te cuu ìⁿnuu-o nchàa-o. Te ndada ndoo ndada nine-gá iní-ó, chi cada càhnu iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide-o, chi ñu cuèndá-áⁿ ní xíhí Déhe-gá Xítóhó Jesucristú núú cùrúxí.

⁸Te núu càchí-ó sã ñà túú quide-o ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te dàndahú-ó mèe-o, te ñá túú quide ndáá-ó nùú Yã Ndiöxí. ⁹Te núu na nàhmá-ó nchàa yíca cuèchi-o nùú-gã, te mee-gã cada càhnu iní-gá, te ndada ndoo-gá iní-ó, cuèndá cada ndáá-ó cùndecu-o ichi-gá, chi mee-gã ío váha quide-gá te ío ndáá quidé-gã, ducaⁿ ní cáháⁿ-gá te ducaⁿ quide-gá. ¹⁰Te núu na càchí-ó sã ñà túú quide-o ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá, te quide-o Yá Ndiöxí ìⁿ ñándéhdé, dico ñá túú ndèhnde-gá. Te ñá túú ndècu

tnúhu-gá iní-ó te núu ducaⁿ na càda-o.

**Xítohó Jesucristú càháⁿ
ndàhú-gá cuèndá-ó**

2 Te nchòhò ñáyiu cùu datná déhe-í, chìdo tñuní-í nchaa tnúhu-a cuèndá sá vǎ cádá-ndó nì ìⁿ sá cuèhé sá dúhá. Dico núu ìⁿ-ndo quide-ni-ndo nándi sá cuèhé sá dúhá, te ndècu ìⁿ Yaá càháⁿ ndàhú cuèndá-ó nùú Yǎ Ndiòxí. Te Yaá-án cùú-gǎ Xítohó Jesucristú Yaá quidé ndǎá. ²Te ní xíhí-gá sá cuèndá nchaa yícá cuèchi-o cuèndá ngúndecu váha-o nùú-gǎ te núu na quèndáá iní-ó-gǎ. Te ñǎ díú-ní sǎ cuèndá yícá cuèchi nchoo nǐ xíhí-gá, chi tnàhá cuèndá nchaa yícá cuèchi ñáyiu nì càa xico ñuyíú.

³Te núu cada-o nchàa nacuaá càháⁿ Yǎ Ndiòxí, te cutnùnì iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi-gá. ⁴Te núu càchí-ó sǎ ndécú-ó ìchi-gá te ñǎ túú quide-o nacuaá càháⁿ-gá, te dàcuandehnde-o, te ñǎ túú quide ndǎá-ó nùú-gǎ. ⁵Te núu sàndáá ndisa iní-ó tnúhu-gá, te quide-o nchaa nacuaá càháⁿ-gá, te ducaⁿ te cùu iní ndisa-o-gǎ, te cutnùnì ndǎá iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi-gá. ⁶Te núu càchí-ó sǎ ndécú-ó ìchi Yǎ Ndiòxí, te xini ñuhu-xi cada ndǎá-ó cùndecu-o ñuyíú-a dàtná ní quide ndǎá Xítohó Jesucristú cútnàhá ní xíndecu-gǎ ñuyíú-a.

Nduú sǎá

⁷Te nchòhò ñáyiu ndècu ndìhi-í ìchi Xítohó Jesucristú, ñǎ túú chìdo tñuní-í ìⁿ tnúhu saa sà cùú-xí-ndó, chi ñi-ni tnúhu sá nǐ ngúndecu ndìhi-ndo ndéé díhna, tnúhu ní

xíndedòho-ndo ndéé cútnàhá ní sàndáá iní-ndó-gǎ, xíǎⁿ chídó tñuní-í. ⁸Te tnúhu-a cùu-xi datná ìⁿ tnúhu saa tèe-í dándàcu iní ñǎhà-í xii-ndo nàcuáa ní quide Xítohó Jesucristú cútnàhá ní quixi-gá ñuyíú-a ní quide váha-gá, te tnàhá nchòhò ní tñii-ndo tnúhu-gá te quide váha-ndo tnàhá-ndó. Te vitna ìⁿ nduu ìⁿ nduu ta cùu vai ñáyiu ta dàña nchaa sá cuèhé sá dúhá cuǎháⁿ, chi Xítohó Jesucristú tá dándixi túu-gá iní-yu cuèndá cutnùnì iní-yu nàcuáa ndùu cuèndá Yǎ Ndiòxí.

⁹Te núu càchí-ó sǎ quidé vǎha-o, te cùu úhú iní-ó tnàha ñáyiu-o, te xíǎⁿ ñǎ túú quide ndǎá-ó, chi ndècu-ni-o ìchi cuehé ìchi duha sá dúcáⁿ quide-o. ¹⁰Te núu na cùu iní-ó tnàha ñáyiu-o dàtná cùú iní ñǎhá mée Yǎ Ndiòxí xii-o ña, te quide ndǎá-ó nùú-gǎ, te vǎ cànúìchi-o tnaha ñáyiu-o ìⁿ ìchi cuehé ìchi duha. ¹¹Te núu cùu úhú iní-ó tnàha ñáyiu-o, te ñǎ túú quide váha-o nùú Yǎ Ndiòxí, chi ndècu-ni-o ìchi cuehé ìchi duha, te ñǎ túú cutnùnì iní-ó sǎ quidé-ó. Chi cùu-o datná ìⁿ téé ndècu núu nées chi ñǎ cutnùnì núú-dě ndéé ìchi quíhíⁿ-dé. Ducaⁿ sàtnahá-xi cùu nchoo chi ñǎ cútnùnì iní-ó ndéé ìchi quíhíⁿ-ó te núu ducaⁿ na càda-o cuu úhú iní-ó tnàha ñáyiu-o.

¹²Te nchòhò ñáyiu cùu datná déhe-í, yúhú chídó tñuní-í tnúhu-a ìⁿ núú tütú càchí tnúhu-í xii-ndo sǎ nǐ quide càhnu iní Yǎ Ndiòxí nchaa cuèchi-ndo, chi ñi cuèndá-án ní xíhí Xítohó Jesucristú. ¹³Te nchòhò ñáyiu sacuéhé, yúhú tèe-í tnúhu-a sá cùú-xí-ndó chi càháⁿ ndìhi-ndo

Jèsús, te Yaá-áⁿ sa ndècu-gá ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyíú. Te nchòhó ñáyíu nchìcúⁿ-gá téé tùcu-í tnúhu-a sá cúú-xí-ndó chi ñá túú sàndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ yucu ñävàha.

Te nchaa nchòhó ñáyíu cùu datná déhe-í, tèe tucu-í tnúhu-a sá cúú-xí-ndó, chi sa càháⁿ ndìhi-ndo Tàtá-ó Dütú Ndiöxí. ¹⁴Te nchòhó ñáyíu ni sàhnu, yúhú chídó tnùnì-í tnúhu-a ìⁿ núú tùtú chi càháⁿ ndìhi-ndo Jèsús, te Yaá-áⁿ sa ndècu-gá ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyíú. Te nchòhó ñáyíu nchìcúⁿ-gá, yúhú chídó tnùnì-í tnúhu-a chi ío nihí ndéé-ndó ndècu-ndo, chi tnè-ndo tnúhu càháⁿ Yä Ndiöxí. Te ñá túú sàndáá iní-ndó tnúhu càháⁿ yucu ñävàha.

¹⁵Te vá cùhúⁿ iní-ndó nì ìⁿ sá cuèhé sá dúhá íò ñuyíú-a, te ni vâ cání iní-ndó càda-ndo. Chi núu na cùhuⁿ iní-ó nchàa sá cuèhé sá dúhá íò ñuyíú-a ña, te ñá túú Tàtá-ó Dütú Ndiöxí ñúhú iní-ó te núu ducaⁿ na càni iní-ó. ¹⁶Te nchaa ñáyíu ñuyíú-a quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá, chi diu nchaa xíáⁿ cúdî iní-yu cadá-yu. Te nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu, ndìhi nchaa sá xìnì-yu quidé-yu. Te xíquide nínu-yu mèé-yu cuèndá nchaa sá ndécú ndìhí-yu. Te nchaa sá ñà túú vâha ní cacu nihnu-xi ñuyíú-a. ¹⁷Te nchaa sá ñà túú vâha íò ñuyíú-a, ndìhi nchaa sá sání cuèhé sání dùha iní-yu cuita ndìhi nihnu-xi quíhíⁿ. Te nchaa ñáyíu tnèi tnúhu càháⁿ Yä Ndiöxí cundecú-yu ndìhi-gá ní caa ní quíhíⁿ.

**Tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí
ndìhi tnúhu ndehnde**

¹⁸Te nchòhó ñáyíu cùu datná déhe-í, sa nihí-ndó tnúhu sá quíxí

ìⁿ téé cunuu-gă-dé cuu úhú iní-dé Cristú. Te sa xĩndecu-gá ñáyíu cùu úhú iní ñáhá xì-gá, núu xíáⁿ cútnùnì iní-ó sã sà ta cuyatni nduu naa ñuyíú-a. ¹⁹Te ñáyíu-áⁿ nĩ xĩndecu ndìhi ñáhá-yu xii-o, te ní queé-yu cuáháⁿ-yu chi ñá túú ní cùu ìⁿnuu-o ndìhí-yu. Chi núu òcò ní cùu ìⁿnuu-o ndìhí-yu te cundecu ndìhi ñáhá-yu xii-o ni cùu. Te duha ní cuu cuèndá cutnùnì ndáá iní-ó nchàa-o sá ñà túú cùu ìⁿnuu-o ndìhí-yu, chi ñá túú sàndáá iní-yu Yá Ndiöxí.

²⁰Te Xítóhó Jesucristú ní taxi-gá Espíritú Yä Ndiöxí ndécú ndìhi-o, núu xíáⁿ tècú tnùnì-ó tnúhu-gá.

²¹Te cuèndá sá xìnì-ndó tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí nũu xíáⁿ tèè-í tnúhu-a, te ñá díú ìⁿ sá ñã cútnùnì iní-ndó cùu-xi. Te sa nàha-ndo sá nì ìⁿ tnúhu ndehnde ñà túú ñùtnahá-xi núú tnúhu Yá Ndiöxí, chi mee nìne-ni tnúhu ndáá cúú-xí.

²²Te nchaa ñáyíu càchí sá ñà díú Jèsús cúú Cristú Yaá ní tendaha Yä Ndiöxí ní quixí ñuyíú-a dàcuandehndé-yu, te cùu úhú iní-yu Jèsús. Te diu-ní-yu càchí-yu sá ñà díú Dèhe Yá Ndiöxí cúú Jèsús, te sá dúcáⁿ quidé-yu te cùu úhú iní-yu Yá Ndiöxí ndìhi Déhe-gá Jèsús. ²³Te nchaa ñáyíu ñá túú sàndáá iní sá Dèhe Yá Ndiöxí cúú Jèsús, ñáyíu-áⁿ ñà túú ndécú-yu ichi Tàtá-ó Dütú Ndiöxí. Te nchaa ñáyíu càháⁿ sá Dèhe Yá Ndiöxí cúú Jèsús, ñáyíu-áⁿ ndécú-yu ichi Tàtá-ó Dütú Ndiöxí.

²⁴Te nchaa tnúhu Yá Ndiöxí ní tecú dóho-ndo ndèé díhna, tnúhu-áⁿ cuhuⁿ iní-ndó. Te núu nchaa tnúhu-áⁿ ná cùhuⁿ-ni iní-ndó, te cundecu ndìhi-ndo Yä Ndiöxí ndìhi

Déhe-gá cuèi vá cùndècu túu-ndo ndìhi-gá ñuyíú-a. ²⁵Te Jèsús ní cachí-gá sá ndúú tǎhú-ó cùndecu ndìhi-o-gá ni caa ni quíhíⁿ andíu.

²⁶Te cuendá nchaa ñáyiú dándahú ñáhá xii-ndo ní chídó tnùn-í tnúhu-a, ²⁷dico nchòhó chi ndècu ndìhi-ndo Espíritú Yá Ndiòxí sá ñí taxi Xítóhó Jesucristú. Núu xíǎⁿ ñá túú xìní ñuhu-ndo ñáyiú danèhé ñáhá xii-ndo, chi mee Espíritú-gá dánèhé ñáhá-xí nchaa sá vǎha. Te nchaa sá dánèhé ñáhá-xí xii-ndo cuu-xi sá ndáá, te ñá díú ìíⁿ tnúhu ndehnde. Te vitna chí cáncchícúⁿ nihnu-ni ichi Yá Ndiòxí dátiná ní sanu ichi ñaha mée Espíritú-gá xii-ndo.

²⁸Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, chí cáncchícúⁿ nihnu-ni ichi Xítóhó Jesucristú, chi cuendá òré ná quíxí tucu-gá ñuyíú-a te vá yùhú-ndó te ñí vá cúú càhaⁿ núú-ndó nǔú-gǎ. ²⁹Te nchòhó sa ñaha-ndo sá méé-gǎ quídé ndǎá-gá, te sa xìní-ndó sǎ ncháá ñáyiú quíde ndáá cúú-yu déhe Yá Ndiòxí.

Ñáyiú cùu déhe Yá Ndiòxí

3 Te chí cuǎha cuendá sá ìo cùu iní ñáhá Tǎtá-ó Dǔtú Ndiòxí xii-o cuendá sá cúú-ó dèhe-gá, chi ducaⁿ ñí cachí-gá, te déhe ndisa-gá cúú-ó. Te núu xíǎⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ñá cúú quìní ñáhǎ-yu xii-o, chi ñá túú xìní-yu ñacuáa ndùu cuendá Yá Ndiòxí. ²Te nchòhó ñáyiú ìo cùu iní-í, vitna cùu-o déhe Yá Ndiòxí, te vátá cútnùní váha-gá iní-ó ñasa cunduu-o ndéé núú cuáháⁿ núú vǎxi. Dico sa cùtnuní iní-ó sǎ òré ná quixi tucu Xítóhó Jesucristú

te nduu-o dátiná cáá mée-gá, chi quíní-ó-gǎ ñacuáa-ni càa ñacuáa-ni ndùu-gá. ³Te nchaa ñáyiú sa ndètu ñaha xii-gá sa ta ngùndecu túha-yu cuáháⁿ, chi ta ndùu ndoo nduu nine iní-yu cuáháⁿ dátiná cáá ndòo caa nine mee-gá.

⁴Te nchaa ñáyiú quíde nándi sá cuehé sá dúhá ñá túú quíde váha-yu núú Yá Ndiòxí, chi ní cachí-gá sá vǎ dúcáⁿ càda-o. ⁵Te sa ñaha-ndo sá ñí quixi túu Xítóhó Jesucristú ñuyíú-a cuendá cada càhnu iní-gá nchaa sá cuehé sá dúhá quíde-o, chi mee-gǎ ñá túú quíde-gá ni ìíⁿ sá cuehé sá dúhá. ⁶Te nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiòxí ñá túú ñùhú-yu ichi cuehé ichi duha. Te nchaa ñáyiú ñùhu ichi cuehé ichi duha ñá túú xìní-yu ñacuáa ndùu cuendá Xítóhó Jesucristú te ni ñá túú xìní-yu nása càa-gá. ⁷Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, vá dáñá-ndó mée-ndo dándahú ñáhá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chi càchí-yu sá cúú cùndecu-o ichi Yá Ndiòxí te cada-o nándi sá cuehé sá dúhá dico ñá ndáá. Te nchaa ñáyiú quíde váha quíde ndáá-yu dátiná quídé mée Jèsús. ⁸Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha ndècu ndìhí-yu yucu ñǎvǎha, chi ducaⁿ quíde mee-xi ndéé cútnáhá vátá ngǎva-gá ñuyíú. Te xíǎⁿ ní quixi Jèsús Déhe Yá Ndiòxí ní dáquéeé tǎhú-gǎ nchaa sá quídé yùcu ñávǎha.

⁹Te nchaa ñáyiú ní natuha ichi Yá Ndiòxí ní nduú-yu déhe-gá, te ñá túú-gǎ quídè-yu nándi sá cuehé sá dúhá chi ní ndada ndoo ní ndada nine-gá iní-yu. Núu xíǎⁿ ñá túú-gǎ quídè-yu nándi sá cuehé sá dúhá, chi ní ngùndecu ndìhi ñaha-gǎ

xií-yu. ¹⁰Te cùtnuní iní-ó nǎndi cùu ñáyiú cùu déhe Yá Ndiöxí, te cùtnuní iní-ó nǎndi cùu ñáyiú cùu déhe yucu ñǎvǎha. Te nchaa ñáyiú ñá túú quide ndáá, te cùu úhú iní-yu tnàha ñáyiú-yu, te ñáyiú-áⁿ ñà díú déhe Yá Ndiöxí cúú-yu.

Cuu iní tnáhá-ó ìⁿ ìⁿ-o

¹¹Te ndéé òré ní natuha-o ìchi Yá Ndiöxí ní tecú dóho-o sǎ cúú iní-ó tnàha ñáyiú-o. ¹²Te vá cùndùu úhú iní-ó dàtná ní quide ndíi Cǎin, chi ndíi-áⁿ nǐ xíndecu ndíi ndíhi yucu ñǎvǎha núu xǎⁿ ní sahní ndíi ñaní ndíi. Te ducaⁿ nǐ quide ndíi chi ní xíndecu ndíi ìchi cuèhé ìchi duha, te ñaní ndíi ní xíndecu-dé ìchi váha.

¹³Te nchòhó ñáyiú ndècu ndíhi-í ìchi Xítóhó Jesucristú, vá cádá cuendá-ndó sǎ cúú úhú iní ñáhá nchàa ñáyiú ndècu ìchi cuehé ìchi duha xii-ndo. ¹⁴Te cunaha-ndo na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ núu na cùu iní-ó tnàha ñáyiú-o, te cùtnuní iní-ó sǎ sà ní dáñá-ó ìchi sá tá dàcuíta nihnu ñaha xii-o cuáháⁿ ní cùu, te vitna ní tñii-o ìchi váha. Te nchaa ñáyiú ñá túú cùu iní tnàha ñáyiú-xi ñúhu-ní-yu ìchi cuáháⁿ-yu núú úhú núú ndàhú. ¹⁵Te nchaa ñáyiú ñá cúú quini ndéé tnàha ñáyiú-xi cúú-yu dàtná ìⁿ ñáyiú sahní ndíyi. Te nchòhó sa nàha-ndo sá nì ìⁿ ñáyiú sahní ndíyi ñá túú ndècu ndíhi-yu tnúhu ndee ìní sá nánihí tǎhú-yu. ¹⁶Te Xítóhó Jesucristú ní xíhí-gá cuendá nchaa yíca cuèchi-o, núu xǎⁿ cùtnuní iní-ó sǎ ìo cùu iní ñáhá-gǎ xii-o. Te xǎⁿ cùtnuní iní-ó nàcuáa cada-o cùu iní-ó tnàha ñáyiú-o, te cuèi na cùú-ó cuendá sǎ cúú-xí ìⁿ-yu, cuendá-nǎ sǎ ná

dàcácu nihnu-ò-yu núú tnündòho ndecú-yu. ¹⁷Te núu ndècu ndíhi-o sǎ cóhó sǎ cǎxí-ó ndíhi nchaa sǎ nándíhi-o, te ndècu ñáyiú ndàhú ñá túú vèdana ná ndécú ndíhi, te ñá túú chindee-ó-yu, te ñá túú cùu iní-ó Yá Ndiöxí te núu ducaⁿ na càda-o. ¹⁸Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í vá cuendá-ni cùnàha cǎháⁿ-ndó sǎ cúú ìní tnáhá-ndó, chi cuu iní tnáhá ndísa-ndo te coto tnàha-ndo.

Vá yùhú-ó núú Yá Ndiöxí

¹⁹Te núu ducaⁿ na càda-o, te cutnùní iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi ndáá ìchi Yá Ndiöxí, te ñá túú-gǎ ná quíhi iní-ó núú-gǎ. ²⁰Te núu ndíhú iní-ó cuendá ìⁿ sǎ nǐ quide-o, te sa nàha Yá Ndiöxí te núu ní quide váha-o àdi ní quide cuèhé-ó, chi sa nàha ndáá-gǎ nàcuáa càa iní-ó. ²¹Te nchòhó ñáyiú ìo cùu iní-í, na cǎchí tnúhu-í xii-ndo, te núu ñá túú nǎ sání iní-ó te ñá túú nǎ quidé-ó, te vá yùhú-ó núú Yá Ndiöxí. ²²Te nchaa sǎ váha na cǎcáⁿ-ó núú Yá Ndiöxí, te mee-gǎ taxi-gǎ chi tñii-o tnúhu cǎháⁿ-gǎ, te quide-o nchaa nacuáa cùu iní-gǎ. ²³Te ní cachí Yá Ndiöxí sǎ quindáá iní-ó Dèhe-gǎ Xítóhó Jesucristú, te cuu iní-ó tnàha ñáyiú-o dàtná ní cachí-gǎ. ²⁴Te nchaa ñáyiú tñii tnúhu-gǎ ndécú-yu ìchi-gǎ, te ndècu ndíhi ñaha-gǎ xií-yu. Te cùtnuní iní-ó sǎ ndécú-ó ndíhi-gǎ chi ní taxi-gǎ Espíritú-gǎ ndécú ndíhi-o.

Ñáyiú ndècu ndíhi Espíritú Yá Ndiöxí ndíhi ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii Xítóhó Jesucristú

4 Te nchòhó ñáyiú ìo cùu iní-í, vá cùtexínu quindáá

iní-ndó tnúhu càháⁿ nchaa ñáyiú cächí sá ndécú ndìhi Espíritú Yá Ndiöxí. Chi díhna-gá cada cuendá váha-ndo te núu càháⁿ ndáá-yu nàcuáa càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí, chi ío vâi ñáyiú ñuyúú-a cachí-yu sá càháⁿ-yu tnúhu-gá dico ñá ndáá. ²Te duha cutnùní iní-ó nãndi cùu ñáyiú ndècu ndìhi Espíritú Yá Ndiöxí. Nchaa ñáyiú càháⁿ ndáá sá Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyúú-a te ní cuu-gá ìⁿ yiqui cùñú, ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí. ³Te nchaa ñáyiú ñá túú càháⁿ nàcuáa càa Jesús cútnàhá ní quixi-gá ñuyúú-a ñáyiú-áⁿ dándàhú ñáhã-yu, chi ñá túú cùu-yu ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí. Te ñiú-ní-yu cùu úhú iní-yu Jèsús. Te nchòhó sa nàha-ndo sá cùndècu ñáyiú cuu úhú iní ñáhã xii-gá, dico yúhú cächí tnúhu-í xii-ndo sã sà ndecú-yu.

⁴Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, ndècu ndìhi-ndo Yá Ndiöxí, te ñá dáñá-ndó dándahú ñáhã nchaa ñáyiú cächí sá càháⁿ tnúhu-gá te ñá ndáá. Te ñá túú sàndáá iní-ndó chi Yá Ndiöxí Yaa ndécú ndìhi-ndo taxi tnuní víhí-gã dàcúúxí yècu ñávãha ndècu ndìhi nchaa ñáyiú ñùhu ichi cuehé ichi duha. ⁵Te nchaa ñáyiú dándahú ñáhã sã càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ndécú-yu ichi cuèhé ichi duha, te mee-ní cuendá nchaa sá ío ñuyúú-a càháⁿ-yu. Te tédóho ñaha nchaa dává-gá ñáyiú ndècu ñiú-ni ichi cuehé ichi duha. ⁶Te nchoo cùu-o ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú xíndecu ichi-gá tnèi-yu tnúhu càháⁿ-ó, te nchaa ñáyiú ñá túú ndècu ichi-gá ñá túú tnèi-yu tnúhu càháⁿ-ó. Te duha te cùtnuní

iní-ó nãndi cùu ñáyiú càháⁿ ndáá, te cùtnuní tucu iní-ó nãndi cùu ñáyiú dándahú ñáhã.

Cuu iní-ó tnàha ñáyiú-o datná cúú iní ñáhã mèe Yá Ndiöxí xii-o

⁷Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, xìni ñuhu-xi cuu iní tnáhã-ó datná cúú iní ñáhã mèe Yá Ndiöxí xii-o, chi mee-gã táxí-gã sá xìni tnùní-ó cuendá cuu iní-ó tnàha ñáyiú-o. Te nchaa ñáyiú cùu iní tnàha ñáyiú-xi cùu-yu déhe Yá Ndiöxí, te cùtnuní ndáá iní-yu sá ndécú ndìhi ñaha-gá xí-yu. ⁸Te nchaa ñáyiú ñá túú cùu iní tnàha ñáyiú-xi ñá túú ndècu ndìhi-yu Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú ndècu ndìhi Yá Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ sãñaha-gã sá xìni tnùní-yu cuendá cuu iní-yu tnàha ñáyiú-yu. ⁹Te cùtnuní iní-ó sã cúú iní ñáhã Yá Ndiöxí xii-o nchaa-o, chi ní tendaha-gã ìⁿ ddi díí-ni Déhe-gá Xítohó Jesucristú ní quixi-gá ñuyúú-a cuendá sá díú-gã cada te naníhí tàhú-ó, te núu na quíndáá iní-ó tnúhu-gá. ¹⁰Te ío cùu iní ñáhã Yá Ndiöxí xii-o nchaa-o. Te ñá díú sã mée-ó cùu iní-ó-gã, chi díhna-gá mée-gã sa cùu iní ñáhã tnàhí-gá xii-o, núu xíãⁿ ní tendaha-gã Déhe-gá ní quixi-gá ñuyúú-a ní xíhí-gá sá cuendá nchaa yíca cuèchi-o.

¹¹Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, xìni ñuhu-xi cuu iní tnáhã-ó, chi mee Yá Ndiöxí ío cùu iní ñáhã-gã xii-o. ¹²Te ní ìⁿ nchoo ñáyiú ndècu ñuyúú-a ñá túú xìni-ó nàcuáa càa Yá Ndiöxí, dico nchoo ñáyiú ní tuha ichi-gá chi cùtnuní iní-ó sã ndécú ndìhi ñaha-gá xii-o. Núu xíãⁿ cúú iní tnáhã-ó ìⁿ ìⁿ-o, te cùtnuní

iní-ó sǎ cúú iní ndisa-o-gǎ. ¹³Te cùtnuní iní-ó sǎ ndécú-ó ìchi-gǎ, te ndècu ndìhi ñaha-gǎ xii-o, chi ní taxi-gǎ Espiritú-gǎ ndécú ndìhi-o. ¹⁴Te yúhú ndìhi dava-gǎ cue téé ní xica cuu ndìhi-gǎ càháⁿ-ndí sǎ ní xiní-ndí Jèsús Déhe Yá Ndiòxí ní quixi-gǎ ñuyíú-a, chi Tǎtá-ó Dütú Ndiòxí ní tendaha ñaha xii-gǎ ní quixi-gǎ cuendá dàcácu nihnu-gǎ nchaa nchoo ñáyiú ndècu ñuyíú-a núú ùhú núú ndàhú. ¹⁵Te nchaa ñáyiú càháⁿ ni yùhu ni iní-xi sǎ Déhe Yá Ndiòxí cúú Jèsús, ñáyiú-áⁿ ndécú-yu ichi-gǎ te ndècu ndìhi ñaha-gǎ xíí-yu.

¹⁶Te sàndáá iní-ó nì yuhu ni iní-ó sǎ Yá Ndiòxí cúú iní ñáhá-gǎ xii-o, chi ducaⁿ iní-gǎ. Te nchaa ñáyiú cùu iní ñáhá xii Yá Ndiòxí ndécú ndìhi ñaha-gǎ xíí-yu. ¹⁷Te núú ndisa cùu iní-ó Yá Ndiòxí te vǎ yùhú-ó òré ná sǎà nduu tàudiⁿ ñaha-gǎ xii-o tnúú nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, chi quide ndáá-ó ndècu-o núú-gǎ ñuyíú-a dàtná ní quide mee Jèsús. ¹⁸Chi nchaa ñáyiú cùu iní ñáhá xii Yá Ndiòxí ñá túú-gǎ yùhú-yu, te núú cùu iní ndisá-yu-gǎ. Te núú yùhú-yu te xǎⁿ sa ndòhó-yu, chi ñùhú-yu ichi cuáháⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, chi nchaa ñáyiú yùhú ñá túú cùu iní ndisá-yu Yá Ndiòxí.

¹⁹Te cuu iní-ó Yá Ndiòxí, chi mee-gǎ ndéé cútnàhá vátá quindáá-gǎ iní-ó tnùhu-gǎ sa cùu iní ñáhá-gǎ xii-o. ²⁰Te nchaa ñáyiú càchí sǎ cúú iní-yu Yá Ndiòxí, te cùu úhú iní-yu tnàha ñáyiú-yu, ñáyiú-áⁿ dácuañdehdé-yu. Te núú ñá túú cùu iní-yu tnàha ñáyiú-yu ndècu ñuyíú-a ña, te uuⁿ-gǎ quidè-yu Yá Ndiòxí Yaá ñá túú xiní

núú-yu. ²¹Te càchí-gǎ núú tnùhu-gǎ sǎ ñáyiú na cùu iní ñáhá xii Yá Ndiòxí, te ducaⁿ-ni cùu iní-yu tnàha ñáyiú-yu.

Nchaa ñáyiú ní ndacu ní dáñá ìchi cuehé ichi duha

5 Te nchaa ñáyiú sàndáá iní sǎ Jèsús cúú-gǎ Crístú Yaá ní quixi ñuyíú-a, ñáyiú-áⁿ cúú-yu déhe Yá Ndiòxí. Te cùu iní-yu Tǎtá-ó Dütú Ndiòxí, te cùu iní-yu Déhe-gǎ. ²Te núú cùu iní-ó Yá Ndiòxí te quide-o nacúáa càháⁿ-gǎ, te cùtnuní iní-ó sǎ cúú iní tnáhá ndisa-o nacúáa ndècu-o ichi-gǎ. ³Te núú cùu iní-ó Yá Ndiòxí te tnè-o tnùhu càháⁿ-gǎ, chi cùtnuní iní-ó sǎ ñà díú ìⁿ sǎ ùhú cúú-xí dàtná càchí ñáyiú. ⁴Te nchaa nchoo ñáyiú cùu déhe-gǎ sa ní dáñá-ó ìchi cuehé ichi duha, chi ní sàndáá iní-ó Jèsús núu xǎⁿ ní ndacu-o ní dáñá-ó ìchi-áⁿ. ⁵Te nchaa ñáyiú sàndáá iní sǎ Déhe Yá Ndiòxí cúú Jèsús ní ndacú-yu ní queé-yu ichi cuehé ichi duha.

Nàcuáa ní càháⁿ Yá Ndiòxí cuendá Jèsús

⁶Te Xítóhó Jesucristú ní quixi-gǎ ñuyíú-a, te ní sandute-gǎ. Te ñá díú-ní xǎⁿ, chi ní xíhí-gǎ sǎ cuendá nchaa yícá cuèchi-o. Te Espiritú Yá Ndiòxí càháⁿ-xi mee-ni sǎ ndàá, chi càháⁿ Espiritú-gǎ-áⁿ sǎ Jèsús cúú-gǎ Crístú Yaá ní quixi ñuyíú-a. ⁷Te úní testiú ndécú àndiú, Tǎtá-ó Dütú Ndiòxí, ndìhi Déhe-gǎ Xítóhó Jesucristú, ndìhi Espiritú-gǎ. Te ìⁿ-ni tnùhu càháⁿ ndi nùní testiú-áⁿ. ⁸Te ducaⁿ cùu-xi ñuyíú-a tucu, chi

càháⁿ Espíritú Yă Ndiöxí sá Jèsús cúú-gă Cristú. Te ní sandute-gă, te ní xíhí-gă sá cuendá nchaa yícá cuèchi-o. Te xíăⁿ cútnùnì ndáá iní-ó să díú Jèsús cúú-gă Cristú. ⁹Te núu tn̄i-o tn̄uhu váha càháⁿ ñáyiú, te váha-gă tnī-o tn̄uhu càháⁿ Yă Ndiöxí, chi càháⁿ ndáá-gă sá Dêhe-gă cúú Jèsús. ¹⁰Te nchaa ñáyiú sàndáá iní sá Jèsús cúú-gă Déhe Yă Ndiöxí, ñáyiú-áⁿ cútnùnì iní-yu sá cúú-xí ìⁿ sá ndáá. Te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní tn̄uhu càháⁿ Yă Ndiöxí quidé-yu-gă ìⁿ ñándéhdé, dico ñá túú ndèhnde-gă, chi mèé-yu ñá túú sàndáá iní-yu sá Dêhe-gă cúú Jèsús dàtná càchí mèé-gă. ¹¹Te Yă Ndiöxí càchí tn̄uhu ndáá-gă sá cùndècu-o ndihi-gă ni caa ni quíhíⁿ. Te duha càháⁿ-gă chi sàndáá iní-ó Dêhe-gă. ¹²Te nchaa ñáyiú na quìndáá iní ñáhá xì Dêhe-gă cundecú-yu ndihi-gă ni caa ni quíhíⁿ. Te nchaa ñáyiú ñá túú sàndáá iní ñáhá xì Dêhe-gă vá cùndècú-yu ndihi-gă.

Sáhu ndèé núú n̄i ndihi-ná

¹³Te cuendá sá sàndáá iní-ndó Dêhe Yă Ndiöxí núu xíăⁿ chídó tn̄uní-í tn̄uhu-a cuendá cutnùnì iní-ndó să cùndècu ndihi-o-gă ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁴Te ñá túú tn̄uhu yùhú càháⁿ ndihi-o Yă Ndiöxí, chi tedóho ñaha-gă xii-o núu ìⁿ-ná sá ná càcáⁿ-ó núú-gă dàtná cuiní mèé-gă. ¹⁵Te cùnuní iní-ó sá táxí-gă sá xicáⁿ-ó núú-gă, chi ñaha-o sá tedóho ñaha-gă xii-o

núu na càcáⁿ-ó nàcuáa cùu iní-gă.

¹⁶Te núu xìní-ó ñáyiú ndècu ichi Yă Ndiöxí te quidé-yu sá ñà túú váha núú-gă, te ndèhe-o sá ñà túú ní xíta nihnu duúⁿ-yu, te càháⁿ ndihi-o Yă Ndiöxí cuendá-yu, te dàcácu nihnu ñaha-gă xí-yu te núu na nùcúnu ichi váha-yu. Chi ió ñáyiú xidó quidé nãndi sá ñà túú váha te xíta nihnu duúⁿ-yu, te vá càháⁿ ndihi-gă-ó Yă Ndiöxí cuendá-yu. ¹⁷Te nchaa sá cuèhé sá dúhá cùu-xi yícá cuèchi, dico ñá ncháá-xí cùu-xi sá dácúita nihnu ñaha dùuⁿ.

¹⁸Te ñaha-o sá nchóó ñáyiú cùu déhe Yă Ndiöxí ñá túú-gă sánì ìnì-ó càda-o nãndi sá cuèhé sá dúhá. Te ducaⁿ chi mee Jèsús déhe Yă Ndiöxí xító ñàha-gă xii-o, núu xíăⁿ ñá ndácú-gă yucu ñávãha dàxínu iní ñáhá-xí xii-o cada-o sá ñà túú váha.

¹⁹Te nchoo ñaha-o sá ndécú ndihi-o Yă Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha tàxi tnunì ñáhá-nă yucu ñávãha xí-yu.

²⁰Te ñaha tucu-o sá ñùyíú-a ní quixi Jèsús Déhe Yă Ndiöxí ní taxi-gă sá xìnì tnùnì-ó cuendá cutnùnì iní-ó să mèé-gă cúú-gă Ndiöxí-ó. Te ndècu ndihi-o mee-gă ndihi Déhe-gă Jèsús, te ìⁿdii dí-ni mee-gă cúú-gă Yă Ndiöxí, te ndècu dava-gă sá nácuàca ñaha-gă xii-o cùndècu-o ndihi-gă ni caa ni quíhíⁿ. ²¹Te nchòhó ñáyiú cùu datná déhe-í, vá quìndáá iní-ndó nchàa sá càchí-yu cùu ndiöxí, chi dicó ndaha cue téé ñuyíú-a ní cuáha nchaa xíăⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-nă vitna.

TUTÚ CÚÚ ÒÚ NÍ CADÚHA TÉ JUÀÁ

Tnúhu Yá Ndiöxí ndihi nàcuáa cuu iní tnáhá-ó

¹Te yúhú té Juàá téé yìndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús, tè-í tnúhu-a ìíⁿ núú tütú daquixi-í ndaha yòhó ñaha ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí, te nchaa tnúhu-a cùu-xi tnahá cuèndá cue déhe-n, chi ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo, chi ndècu-ndo ichi Yá Ndiöxí. Te ñá díú-ní mèe-í cúú iní ñáhà-í xii-ndo, chi nchaa-ndí nàcuáa sàndáá iní-ndí tnúhu-gá cúú ìní ñáhá-ndí xii-ndo.

²Te cùu iní ñáhá-ndí xii-ndo chi ndècu ndihi-ndo tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí, te ducaⁿ-ni cùndecu-o ndihi tnúhu-áⁿ ni caa ni quíhíⁿ.

³Te xicáⁿ táhù-í núú Tátá-ó Dütú Ndiöxí, ndihi núú Dèhe-gá Xítóhó Jesucristú sá ná chíndèe ñaha-gá xii-ndo, te coto ñaha-gá te ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo. Te duha xicáⁿ táhù-í núú-gá chi ndècu ndihi-o tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí, te cùu iní-ó-gá.

⁴Te ío cùdífí iní-í, chi ní nanfihì-í ìíⁿ úú déhe-n, te quidé-yu nàcuáa sànu ichi ñaha tnúhu ndáá dàtná ní táúchíúⁿ mèe Tátá-ó Dütú Ndiöxí. ⁵Te vitna yòhó ñaha ní cáháⁿ ñáhá Yá Ndiöxí, càchí tnúhu-í

xii-n sá xíní ñùhu-xi cuu iní-ó tnàha ñáyiú-o. Te ñá díú ìíⁿ tnúhu saa cùu-xi, chi díu-ni tnúhu sá ñí ngúndecu ndihi-o ndèe cùtnàhá ní tuha-o ìchi Yá Ndiöxí. ⁶Te núu cùu iní-ó Yá Ndiöxí, te cùu iní-ó tnàha ñáyiú-o dàtná ní cachí méé-gá, te tñì-o nchaa tnúhu càháⁿ-gá. Te ní cachí-gá sá cúú ìní-ó-gá, te cuu iní-ó tnàha ñáyiú-o. Te tnúhu-a ní tecú dóho-o ndèe cùtnàhá ní tuha-o ìchi-gá.

Cue téé dándahú tnàha ñáyiú-xi

⁷Te ío vài ñáyiú dándahú ñáhá xìca cuú-yu ñuyíú-a, te càchí-yu sá ñá ndáá sá Xítóhó Jesucristú ní cuu-gá ìíⁿ ñáyiú ndisa. Te nchaa ñáyiú duha càháⁿ dácùandehndé-yu, te cùu úhú iní-yu Jèsús. ⁸Te quíhì iní-ndó sá vǎ dándahú ñáhá ñáyiú-áⁿ xii-ndo cuèndá sá vǎ cuíta chiúⁿ Yá Ndiöxí ní quide-o. Te òrè ná quíxí tùcu Jesús ñuyíú-a te taxi-gá nchaa sá váha cùu iní méé-gá cundecu ndihi-o.

⁹Te nchaa ñáyiú dàña tnúhu Xítóhó Jesucristú, te nàtníí-yu ingá ichi, ñáyiú-áⁿ ñà túú ndècu ndihí-yu Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú ñá túú dàña tnúhu Xítóhó Jesucristú ndècu ndihí-yu Yá Ndiöxí ndihi

Déhe-gá Xítohó Jesucristú. ¹⁰Te núu véxi ñáyiú núú ndécú-ndó cächí-yu sá cáháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiõxí te ñá ndàá, te vá cuãha-ndo tnúhu danèhé ñáhã-yu xii-ndo, te ni vã cuãha-ndõ-yu tnúhu ndee ìní cuendá chùⁿ quidé-yu. ¹¹Chi núu na cáháⁿ ndíhi váha-ndõ-yu, te dàtná tnúhu sá chíndèe-ndó-yu quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá.

Tnúhu ndéé núú ñí ndíhi-ná

¹²Te ío vâi-gá tnúhu cuìní-í cachí tnúhu-í xii-ndo, dico vá téé-gã-í chí cuìní-í quixi-í núú ndécú-ndó ndàtnúhu-o cuendá cudíí víhí ìní-ó nchaa-o.

¹³Te nchaa cue déhe cùhú-n, ñáyiú ní cáháⁿ ñáhã Yă Ndiõxí quidé ndèe ìní ñáhã-yu xii-n.

TUTÚ CÚÚ ÒNÍ NÍ CADÚHA TÉ JUÀÁ

Càháⁿ váha-yu cuendá té Gǎyú

¹Te yúhú té Juàá tée yǎndaha ñaha xii ñáyiú sàndáá iní tnúhu Jèsús, chìdo tnuń-í tnúhu-a ìⁿ núú tütú sá cúú-xí yòhó té Gǎyú tée ío cùu iní-í, chi ndècu ndìhi-n tnúhu ndáá tnúhu Yá Ndiöxí.

²Te yòhó tée ío cùu iní-í, xicáⁿ táhù-í núú Yǎ Ndiöxí sá cúndècu váha-n ñá túú ñá cumání xii-n, te vá cùhú-n, chi sa ñaha-í sá ndécú váha-n núú Yǎ Ndiöxí. ³Te ío ní cudíí ìní-í òré ní sáá ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí, te ní cachí tnúhu-yu sá sàndáá ndisa iní-n tnúhu ndáá díu-ni tnúhu-gá te tñi-n nchaa nacuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ. ⁴Te ío cudíí ìní-í ní níhì-í tnúhu sá ncháá-ní ñáyiú ní sanu ichi-í ichi Yá Ndiöxí ndécú-ní-yu ichi-gá, te quide-ní-yu nchaa ñacuáa càháⁿ-gá.

⁵Te yòhó tée ío cùu iní-í, ío váha quide-n núú Yǎ Ndiöxí, chi chindee-n nchaa ñáyiú véxi dawa-gá ñuú xicá, ñáyiú sàndáá iní tnúhu Yá Ndiöxí. ⁶Te nchaa ñáyiú-áⁿ càháⁿ-yu núú tàcá ñáyiú càháⁿ ndìhi Yá Ndiöxí iha sá ío cùu iní-n nchàa tnaha ñáyiú-n dàtná càháⁿ Yǎ Ndiöxí. Te yúhú càháⁿ ndàhú-í núú-n sǎ cadá ndèe-ni iní-n

chindee-n nchaa ñáyiú-áⁿ nchaa sá xíní ñùhú-yu ichi. Te núu ducaⁿ na càda-n te quide-n nacuáa cùu iní Yǎ Ndiöxí, te xìnu cuechi-n tnahá-n nǔú-gǎ. ⁷Chi nchaa ñáyiú-áⁿ ní tñí-yu ichi cuáháⁿ-yu càháⁿ-yu tnúhu Jèsús. Te ñá túú tñí-yu ní ìⁿ sá sǎñaha ñáyiú ñá túú ndècu ichi Yá Ndiöxí. ⁸Te núu xǎⁿ nchoo xìni ñuhu-xi chindee-o nchaa ñáyiú xìnu cuechi núú-gǎ ñáyiú càháⁿ tnúhu-gá, te ducaⁿ te cutnùni iní-ó sǎ tñahá-ó xìnu cuechi-o ndìhí-yu núú-gǎ.

Ñá túú quide váha té Diótrefés

⁹Te yúhú ní tendaha-í tutú cuáháⁿ núú tàcá ñáyiú chìñuhú-yu Yá Ndiöxí, dico ìⁿ tée ndècu-áⁿ nání-dě Diótrefés, te ñá sàndáá iní-dé nchaa tnúhu càháⁿ-í, chi cuini-dé cunuu-dě núú-yu. ¹⁰Te òré quixi-í te cada ndáá-ó nchàa tnúhu cuèhé tnúhu duha càháⁿ-dé cuendá-í. Te ñá díú-ní xǎⁿ quidé-dě, chi nchaa ñáyiú véxi ingá ñuú càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí ñá túú càháⁿ ñáhá-dě vehe-dé, te ní ñá dáñá-dě cáháⁿ ndìhi ñaha dawa-gá ñáyiú xí-yu. Te nchaa ñáyiú cuini cáháⁿ ndìhi ñaha xí-yu, te quèñuhu ñaha duuⁿ-ni-dé ñá dáñá-gǎ-dé níhí tñáhǎ-yu ndìhi nchaa ñáyiú tàcá dácùaha tnúhu Yá Ndiöxí.

¹¹Te yòhó tée ío cùu iní-í, vá cùndècu-n ichi cuehé ichi duha dàtná quidé nchàa dava-gá ñáyiú, cada-n mèe-ni sá vǎha. Chi nchaa ñáyiú quide váha ndècú-yu ichi Yá Ndiöxí. Te nchaa ñáyiú quide nchaa sá cuèhé sá dúhá ñà túú ndècú-yu ichi Yá Ndiöxí.

**Nchaa ñáyiú càháⁿ váha-yu
cuèdá té Demètriú**

¹²Te nchaa ñáyiú càháⁿ váha-yu cuèdá té Demètriú, chi quide ndáá-dé dàtná càháⁿ Yǎ Ndiöxí. Te tnàhá yúhú càháⁿ-í cuèdá-dé sá ïo váha quide-dé, te nchòhó sa nàha-ndo sá yúhú càháⁿ ndáá-í.

Tnúhu ndéé núú nǐ ndìhi-ná

¹³Te vǎi-gá tnúhu cuìní-í cachí tnúhu-í xii-n ni cùu, dico ñá ní tèe-gá-í, ¹⁴chi cuìní-í quixi ndìhi-í, te cáháⁿ-ó núú núú-ó.

¹⁵Te ío cada ndee ìní, te xìcáⁿ táhù-í núú Yǎ Ndiöxí sá ná cùndecu váha-n ñà túú nǎ cuu cundecu-n. Te nchaa cue ñáyiú xìní tnáhá ndìhi-o ndecu iha quide ndee iní ñáhǎ-yu xii-n. Te yòhó cúñaha-n nchàa ñáyiú xìní tnáhá ndìhi-í ndécú xǎⁿ ná càda ndee iní-yu. Te ío cada ndee ìní-nǎ vitna.

TUTÚ NÍ CADÚHA TÉ JÙDÁS

**Té Jùdás cádúha-dé tutú
quíhⁿ ndaha ñáyiú ní cachí
Yá Ndiòxí nduu cuendá-gá**

¹Yúhú té Jùdás ñaní té Jàcobó xínú cuèchi-í nùú Xítóhó Jesucristú, te cádúha-í tutú-a sá cúú-xí nchòhó ñáyiú ní cachí Yá Ndiòxí Yaá cúú Tǎtá-ó ndùu cuendá-gá, ñáyiú ío cùu iní-gá. Te dàtná-ni xìto ñaha-gá xii-ndo vitna ñu-ni ducaⁿ còto ñaha-gá xii-ndo ndéé ná sàá nduu quíxi tucu Xítóhó Jesucristú ñuyúú-a. ²Te xicáⁿ tǎhù-í nùú Yá Ndiòxí sá ño-gá ná chìndee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo, te na cùtnuní-gá iní-ndó sǎ ño cùu iní ñáhá-gǎ xii-ndo, te ducaⁿ ño váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.

**Ñáyiú ñá túú cǎháⁿ tnúhu ndáá
tnúhu Yá Ndiòxí**

(2 Pedro 2:1-17)

³Te nchòhó ñáyiú ío cùu iní-í, ducaⁿ-ni ño sàni iní-í cadúha-í ñⁿ tutú sá cúú-xí-ndó cuendá danèhè ñáhà-í xii-ndo nàcuáa ní cuu ní naníhí tǎhù-ó dico ñá túú cádúha-í, dico vitna quide cuendá-í sá xíní ñùhu-gá-xi cǎháⁿ-í nùú tütú-í sá nchòhó ío cundehe-ndo tnúhu cǎháⁿ-ndó ndíhi ñáyiú, te cǎháⁿ-ndó nàcuáa ndùu tnúhu sàndáá iní méé-ndó, chi ñu-ni tnúhu-áⁿ ní cǎháⁿ Yá Ndiòxí

sá cúú-xí nchàa ñáyiú ndècu ichi-gá. Te vitna ñá túú-gǎ ná tnúhu cǎháⁿ-gá sá cúú-xí-yu, chi sa ní cǎháⁿ duuⁿ-gá. ⁴Te duha cǎháⁿ-í nùú tütú-a sá cúú-xí-ndó, chi ñíhí-í tnúhu sá xicá cùu ñáyiú chìtnahá ñáhá xii-ndo, te ni ñà túú xíní-ndó ñá ñáyiú cùu-yu, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii Yá Ndiòxí. Te ñⁿ xichi nùú tütú Yá Ndiòxí cǎchí-xi sá ñáyiú-áⁿ quíhⁿ-yu nùú ùhú nùú ndàhú, te ñu-ni ñáyiú-áⁿ cǎchí-yu sá ño váha iní Yá Ndiòxí ñuú xíǎⁿ cuu-ni cadá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá. Te dàquee tǎhù-yu Yá Ndiòxí Yaá ío cùnuu, ndíhi Xítóhó Jesucristú.

⁵Te nchòhó sa xíní váha-ndo nàcuáa ní quide Yá Ndiòxí ndéé sanaha dico dàndacu iní ñáhà-í xii-ndo, chi dàvǎ-áⁿ ní queñuhu-gá ñáyiú isràél nàcióⁿ Ègiptú, te dava ñáyiú-áⁿ ñà túú ní sàndáá iní ñáhǎ-yu xii-gá te ní dánáá ñaha-gá xii-yu. ⁶Te nchaa espíritú ñá túú ní cuíni cada ndáá cunu cuechi nùú Yá Ndiòxí ní quee-xi nùú ndécú-xí, te mee-gǎ ní sadí nihnu ñaha-gǎ xii-xi ñⁿ xichi nùú néé te vá cǎcu-xi, chi sáá nduu te nayáha-xi cundecu-xi nùú ùhú nùú ndàhú ni caa ni quíhⁿ. ⁷Te dàndacu iní ñáhá tucu-í xii-ndo nàcuáa ní yáha ñáyiú ñuú Sòdomá, ndíhi ñáyiú ñuú Gòmorrá, ndíhi nchaa ñáyiú ñuú ní cǎa yatni xíǎⁿ, chi

tnàhá-yu ñá túú ní quide váha-yu dàtná ní quide nchaa cue espíritú-áⁿ. Chi cue téé ní xóo cáháⁿ ndìhi tnàha ndi mee-güedé, te ñu-ni ducaⁿ ní xóo cada cue ñáyiú ðìhi tucu. Te sá dúcáⁿ ní quidé-yu núu ní dángóyó Yá Ndiöxí ñuhú ñuu-yu ní dánáá ñàha-gá xií-yu. Te xiáⁿ cútnùní iní-ó sã nchàa ñáyiú ñá túú cuiní cada váha núú-gã quíhⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhⁿ.

⁸Te ñu-ni ducaⁿ quide ñáyiú chìtnahá ñáhá xii-ndo cuiní-yu dandàhú ñáhã-yu, chi càchí-yu sá dácòto ñaha saní-yu nàcuáa cadá-yu, núu xiáⁿ nándi nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu sá cúú-xí yèqui cuñú-yu, te dàquee tíhũ-yu nchaa nàcuáa càháⁿ Yá Ndiöxí cada-o, te càháⁿ úhú-yu cuendá nchaa espíritú cúnù. ⁹Te mee espíritú cúnù-gá xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí nání Mìguél ní nàá-xi ndìhi sácúíhná cuendá yèqui cùnù ndíi Moisés. Te espíritú-áⁿ ñà túú ní cùyi-xi cáháⁿ úhú-xi sácúíhná-ãⁿ, chi ní xáhaⁿ-ni-xi: “Mee Yá Ndiöxí nàhá-gã te núu nása cada ñaha-gã xii-n”, duha ní xáhaⁿ-xi. ¹⁰Te nchaa ñáyiú ducaⁿ dandahú ñáhá xii-ndo-áⁿ càháⁿ cuèhé-yu cuendá nchaa sá vátá cútnùní-gá iní-yu nása ndù, te quidé-yu dàtná quidé cuè quiti chi cue quiti-áⁿ quidé-güèdi nání véxi iní-güedi, te ni ñà túú cùtnuní iní-güedi nchaa sá quidé-güedi. Te ducaⁿ sà tnahá-xi cùú-yu, chi nchaa sá cuèhé sá dúhá véxi iní-yu quidé-yu, te sá dúcáⁿ quidé-yu xiáⁿ tá xíta nihnú-yu cuáháⁿ.

¹¹Te ndàhú ní cuú-yu chi ío ndohó-yu!, chi quidé-yu dàtná ní quide ndíi Cãin. Te nándi sá quidě-yu

cuendá sá cuiní-yu díhúⁿ dàtná ní xóo cada ndíi Bàlaám. Te ío cùu sáá iní-yu núú Yá Ndiöxí dàtná ní xóo cada ndíi Còré, núu xiáⁿ tá xíta nihnú-yu cuáháⁿ. ¹²Te ðicó sácáⁿ-núú sãha ñàhá-yu xii-ndo òré nátacá-ndó quide-ndo vico chiñuhu-ndo Yá Ndiöxí. Te òré xéxi ndìhi ñahá-yu xii-ndo te mee-ni sã cúú-xí mèè-yu quide cuendá-yu, te ñá túú nèhé-yu sá yíñuhu núú Yá Ndiöxí. Te cùú-yu dàtná iⁿ vícó sã cuáháⁿ-xi duha cuáháⁿ-xi dàcáⁿ te ñá túú dǎu nchídó-xí, ducaⁿ sà tnahá-xi cùú-yu. Te cùu tucú-yu dàtná iⁿ yutnu vídí sá ñà túú tnàhí cùuⁿ sávidí-xi, te nchaa yutnu ducaⁿ ñà túú cùuⁿ sávidí-xi te tnùhu-güedé ndéé yóho-xi te xihí duuⁿ-xi. Te ducaⁿ sǎtnahá-xi cùú-yu, chi ñá túú quide váha-yu. ¹³Te cùu tucú-yu dàtná ndute lámár, chi ndute-áⁿ òré càndá-xi te quecáo tíñú-xi iⁿ xio. Te cùu tucú-yu dàtná iⁿ chódíní cuáháⁿ-di duha cuáháⁿ-di dàcáⁿ. Te ducaⁿ sǎtnàhá-xi cùú-yu, chi ñá túú cuiní-yu cada váha-yu. Te ñáyiú-áⁿ daquíhⁿ ñáhá Yá Ndiöxí xií-yu iⁿ xichi núú néé núú sà ndecu túha cundecú-yu ni caa ni quíhⁿ.

¹⁴Te ndíquíⁿ yávã ndíi Ádán téé cùu usá ní xínani Ènóc ní dácáhu iní ñáhá Yá Ndiöxí xii-dé ní cáháⁿ-dé ñu-ni cuendá nchaa ñáyiú-áⁿ. Te ní cachí-dé: “Na càchí tnúhu-í xii-ndo sã Yá Ndiöxí quixi-gá ndìhi cuèhé víhí espíritú xínú cuèchi núú-gã. ¹⁵Te dàvã-áⁿ cada ndáá-gá cuèchi nchaa ñáyiú te daquíhⁿ-gá nchaa ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha núú ùhú núú ndàhú, te ducaⁿ càda ñaha-gá xií-yu, chi mee-ni sã cuèhé sá dúhá quidé-yu, te càháⁿ úhú ñáhã-yu xii-gá”, duha

ní cachí te Ènóc. ¹⁶Te ñáyiú-áⁿ ïo yica ìní-yu chi ñá túú ndùu vétú ìní-yu nàcuáa ndècú-yu ñuyíú-a, te sàtnuhú-yu tnàha ñáyiú-yu te mee-ni sã cuèhé sá dúhá sàni ìní-yu quidé-yu, te quide cahnú-yu mée-yu, te mee-ni càháⁿ váha-yu núú tnàha ñáyiú-yu cuèndá cuìní-yu sá cáda váha ñaha ñáyiú-áⁿ xií-yu.

Té Jùdás càháⁿ-dé dóho ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiöxí

¹⁷Te nchòhó ñáyiú ïo cùu ìní-í, càháⁿ ndàhú-í núú-ndó sã ïo cuhuⁿ ìní-ndó tnùhu sá sà ní dánèhé ñáhá cuè téé ní tendaha Xítohó Jesucristú càháⁿ tnùhu-gá núú ñáyiú. ¹⁸Te sa nàha-ndo sá ñí cachí-güedé sá cùmání-gã quixi tucu Xítohó Jesucristú ñuyíú-a, te coo ñáyiú cáháⁿ cuèhé cáháⁿ duha cuèndá tnùhu-gá. Te ñáyiú-áⁿ cadá-yu mee-ni sã cuèhé sá dúhá vèxi ìní méé-yu. ¹⁹Te ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú càháⁿ nándi tnùhu sá ñà túú nàndíhi cuèndá sá vã cúú ìⁿnuu-ndo cundecu-ndo, te mee-ni sã cuèhé sá dúhá ñùhu ìní-yu, te ñá túú ndècu ndíhí-yu Espíritú Yã Ndiöxí.

²⁰Te nchòhó ñáyiú ïo cùu ìní-í, ïo dacuàha-ndo tnùhu Yá Ndiöxí sá ñí sándáá ìní-ndó cuèndá ducaⁿ cuíta cuehnu nihnu-ndo ichi-gá quíhíⁿ, te cáháⁿ ndíhi-ndo Yã Ndiöxí nàcuáa dàcahu ìní ñáhá Espíritú-gá xii-ndo. ²¹Te ïo coto-ndo mée-ndo cundecu-ndo cuèndá cuu váha ìní ñáhá Yã Ndiöxí xii-ndo, te cundetu-ndo sàá nduu quixi Xítohó Jesucristú ñuyíú-a nacuaca ñaha-gã

xii-ndo cùndecu-ndo ndíhi-gá ñí caa ñí quíhíⁿ, chi Yaá-áⁿ ïo cùndahú ìní ñáhá-gã xii-o.

²²Te ñáyiú sàni ìⁿ sani úú ìní-xi cúñaha-ndo xíi-yu nàcuáa cadá-yu cundecú-yu ichi Yá Ndiöxí. ²³Te nchaa ñáyiú ta xíta nihnu ñùhu ichi cuáháⁿ núú ùhú núú ndàhú, ïo cundíhí ìní-ndó cúñaha-ndo xíi-yu tnùhu Yá Ndiöxí cuèndá sá ná cãcu nihnú-yu, te cundàhú ìní-ndó-yu, te quíhi ìní-ndó vã cáda-ndó tnàhá-ndó nàcuáa quidé-yu, chi daquèe tíhú-ndó nchàa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu-áⁿ.

Nàcuáa ndacáⁿ táhú-ó núú Yã Ndiöxí

²⁴Te Yá Ndiöxí chindee ñaha-gá xii-ndo cuèndá sá vã cùndècu-ndo ichi cuehé ichi duha, te cunduu ndoo cunduu nine ìní-ndó càndeca ñaha-gá xii-ndo quíhíⁿ cundecu-ndo núú ïo váha càa ndecu-gá, te ïo cudíí ìní-ndó. ²⁵Te Yá Ndiöxí ïo ndècu ndíhi-gá nchaa sá xini tnùní-gá te diu-gá ní dácãcu nihnu ñaha-gã xii-o núú ùhú núú ndàhú, te ducaⁿ ñí quide ñaha-gã xii-o chi ndècu ndíhi-o Xítohó Jesucristú. Te ïo ndacáⁿ táhú-ó núú Yã Ndiöxí, chi ïo càhnu cuu-gá ndécú-gã táxi tnùní-gá, te súúni váha ìní-gá, te ndàcu-gá quidé-gã nchaa sá váha, te ducaⁿ-ni ïo càhnu cuu-gá ndéé cútnàhá vátá ngáva-gã ñuyíú, te ducaⁿ-ni ïo càhnu cuu-gá ndéé vitna, te diu-ni ducaⁿ ïo càhnu cuu-gá ñí caa ñí quíhíⁿ, duha xini ñuhu-xi ndacáⁿ táhú-ó núú-gã. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ïo chí cáda ndèe ìní-ñá vitna.

NCHAA SÁ NĚ XINÍ TÉ JUÀÁ NDIHI NCHAA SÁ NĚ TECÚ DÓHO-DÉ

Xítohó Jesucristú xáhaⁿ-gă xii té
Juàá nchaa nàcuáa cada-xi ñuyúú

1 Te Yá Ndiöxí ní xáhaⁿ-gă xii
Xítohó Jesucristú nchaa sá
tá cùyatni vií-nă cada-xi ñuyúú-a
cuèndá sá cǔñaha-gă xii cue tée
xìnu cuechi núú-gă, te Xítohó
Jesucristú ní tendaha-gă ìⁿ espíritú
xínú cuèchi núú-gă ní quixi-xi
ní cachí tnúhu-xi nchaa tnúhu-áⁿ
xii yúhú té Juàá tée xìnu cuechi
núú-gă, te nchaa tnúhu-áⁿ ndèé núú
tútú-a. ²Te yúhú càchí tnúhu ndáá-í
xii-ndo nàcuáa ní cáháⁿ Yă Ndiöxí,
te càháⁿ ndáá tucu-í cuèndá Xítohó
Jesucristú, ndihi cuèndá nchaa sá
ní xiní-í.

³Te váha táhú ñăyiu dàcuaha
nchaa tnúhu ndèé núú tútú-a, te
váha tucu táhú ñăyiu ndèdóho, te
váha tucu táhú nchaa ñăyiu tñi
nacuáa càháⁿ-xi, chi sa ta cùyatni
vií-nă nduu càda-xi nchaa nacuáa
càháⁿ-xi.

Té Juàá cádúha-dé tutú quíhⁿ
ndaha ndi ùsá xichi cue ñăyiu
ndècu ichi Yá Ndiöxí

⁴Te yúhú té Juàá cádúha-í tutú
daquixi-í ndi ùsá xichi núú ndécú

nchòhó ñăyiu ndècu ichi Yá Ndiöxí
ndécú dístítú Àsiá. Te mee-gă ná
chìndee chítúú ñaha-gă xii-ndo, te
ío váha cuu iní-ndó cùndecu-ndo.
Te cuèi ndéé sanaha diu-ni-gă
ndécú, te diu-ni-gă ndécú cuèi
vitna, te ducaⁿ-ni cùndecu-gă cuèi
ndéé núú cuàháⁿ núú vèxi, te diu-ni
ducaⁿ ìo na chìndee chítúú ñaha
ndi usá cue espíritú ndécú nǔú-gă
xii-ndo, te ío váha cuu iní-ndó
cùndecu-ndo. ⁵Te diu-ni ducaⁿ na
càda tucu Xítohó Jesucristú, te
diu-gă cúú-gă Yaá càháⁿ ndáá, te
diu-ni-gă ní xíhí-gă te díhna-gă ní
ndoto, te dàtnúni ndéé cuèé-gă te
ndoto cue ñăyiu ní xíhí, te diu-ni-gă
táxi tñuní-gă nchaa cue tée yìndaha
ñaha xii ñăyiu ndècu ñuyúú-a. Te
ío cùu iní ñáhá-gă xii-o, te mee-gă
ní sati níñí-gă te ní xíhí-gă núú
cùrúxí sá cuèndá nchaa sá cuèhé
sá dúhá quide-o, te ní ndada ndoo
ní ndada nine-gă iní-ó, ⁶te vitna ní
quide ñaha-gă xii-o dàtná cue tée
yìndaha ñăyiu, te ní quide ñaha
tùcu-gă xii-o dàtná cue dútú xínú
cuèchi-o núú Tătá-gă Dútú Ndiöxí.
Te vitna nchaa-o chí ná càchí-ó
să ìo càhnu cuu Xítohó Jesucristú,
te ío cùnuu-gă, te ducaⁿ-ni na

cùnuu-gá ni caa ni quíhíⁿ. Te ducaⁿ na cùnduu.

⁷Te cundehe-ndo àndiu! Chi ichi xití vícò quixi Xítohó Jesucristú, te nchaa ñáyiú ndècu ñuyú-a quini ñáhà-yu xii-gá, te tnàhá nchaa ñáyiú ìíⁿ-ni cùu ndíhi ñáyiú ní dánícuèhé ñáhà xii-gá quini ñáhà-yu, te nchaa ñáyiú xíndecu nihí ñuyú, ñáyiú ñá túú cùu váha iní ñáhà xii-gá ndíhú iní-yu òré quini ñáhà-yu xii-gá, te ndáá sá dúcáⁿ càda-xi.

⁸Te Yá Ndiòxí càchí-gá: “Yúhú ío cùnuu-í chi ñu-í sa ndècu ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyú, te ñu-ni-í cundecu ndéé ná sàá nduu nàa-xi ndíhi nchaa sá íó, chi yúhú cundecu-í ni caa ni quíhíⁿ”, duha càchí Yá Ndiòxí Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá vǎha. Chi ñu-ni-gá sa ndècu ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyú, te ñu-ni-gá ndécú-gǎ vitna, te ducaⁿ-ni cùndecu-gá ni caa ni quíhíⁿ.

Té Juàá ní xiní-dé Xítohó Jesucristú Yaá ío cùnuu

⁹Te yúhú té Juàá té ndècu ndíhi-ndo ichi Xítohó Jesucristú, tnàhá-í ndóhò-í cuèndá-gá dàtná ndóhó-ndó, te tnàhá-í nduu táhú-í cundecu ndíhi ñaha-í xii-ndo núú ndécú Yá Ndiòxí táxi tnùn-í-gá. Te ío quide cahnu iní-ó cuèi nǎndi yáha-o ndècu-o sá cuèndá Xítohó Jesucristú. Te yúhú ní ngava-í veaá ìíⁿ ñuú nání Pǎtmós, te ñuú-áⁿ cáá xití ndute lámár. Te ducaⁿ ní cuu cuèndá sá càháⁿ-í tnúhu Yá Ndiòxí, te càháⁿ váha-í cuèndá Xítohó Jesucristú. ¹⁰Te ìíⁿ nduu ndumìngú nduu nàtacá-ó chíñuhu-o

Yá Ndiòxí ní quide ñaha Espiritú-gá xii-í nàcuáa càchí iní-xi, te ní tecú dóho-í níhi ní càháⁿ ìíⁿ sá ní càháⁿ ndàa sàtà-í te dàtná níhi càháⁿ ìíⁿ cútú ducaⁿ níhi ní càháⁿ-xi. ¹¹Te càchí sá càháⁿ-áⁿ:

—Yúhú sa ndècu-í ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyú, te ñu-ni-í cundecu-í ndéé ná sàá nduu nàa-xi ndíhi nchaa sá íó, te chido tnùn-í ìíⁿ núú tütú sá ná dànehé núú ñáhà-í xii-n, te daquìhíⁿ-n tütú-áⁿ ndi ùsá xichi núú xíndecu cue ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiòxí xíndecu distritú Àsiá, ndaha ñáyiú ñuú Éfesú, ndaha ñáyiú ñuú Èsmirná, ndaha ñáyiú ñuú Pèrgamú, ndaha ñáyiú ñuú Tiàtirá, ndaha ñáyiú ñuú Sǎrdís, ndaha ñáyiú ñuú Filàdelfiá, ndaha ñáyiú ñuú Laodiceá, nchaa ñáyiú ñuú-áⁿ daquìhíⁿ-n tütú-áⁿ ndahá-yu —càchí sá càháⁿ-áⁿ.

¹²Te ní nchócuìhnu-í ndèhé-í nùu ná cúú sǎ càháⁿ-áⁿ, te ní xiní-í xínutnǎi úsá tnàhá sá ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ sá ndéé dité-xi, te núú dité-xi-áⁿ yíndòdo ìíⁿ caa candí. ¹³Te cuádava tnuú nchaa xíáⁿ ní xiní-í núnǎi Yaá cáá dàtná cáá nchàa nchoo ñáyiú ndècu ñuyú-a, te ñihnu-gá ìíⁿ dóó cáni càa-xi ndéé núú sàhá-gá, te yádúcúⁿ nuu ìíⁿ sìncú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ pèchú-gá. ¹⁴Te idi díquí-gǎ cuixíⁿ quiyí dàtná cuixíⁿ idi dava mbéé, àdi yúhá sǎ queé òré quidé víxiⁿ-xi, te tinu-gá quidé-xí dàtná quidé-xí òré sàá itá ñuhú. ¹⁵Te sàhá-gǎ súuní dàtásaⁿ-xi dàtná dátásaⁿ sá nání bròncé òré càyú-xi ducaⁿ dátásaⁿ-xi sàhá-gǎ, te dónaha tnúhu càháⁿ-gá quidé-xí dàtná quidé-xí dǒndaha titní víhí yúte. ¹⁶Te xio ndaha cùha-gá núnàha-gá úsá

tnàhá chódíní, te mei yùhu-gá quéné ìíⁿ yuchí cahnú ndéé úú xio núú-xi, te núú-gă quidé-xí dâtná quidé-xí nũ nchíanchii òré súúní ngòyo cahni.

¹⁷Te sá dúcáⁿ càa Yaá-áⁿ ní xiní-í nũu xíăⁿ ní yùhú-í ní nduá-í núú-gă, te ní cuu-í dâtná ìíⁿ téé ní xíhí sá dúcáⁿ òo ní yùhú-í, dico mee-gă ní sacáⁿ ndodo-gă ndaha cùha-gă núú yiqui cùñú-í, te ní cachí-gá:

—Vá yùhú-n, chi ðiu-ni yùhú sa ndècu-í ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyúú, te ðiu-ni yùhú cundecu-í ndéé ná sàà nduu nàa-xi ndíhi nchaa sá òó. ¹⁸Te yùhú cùu-í Yaá ní xíhí te ní ndoto-í, te vitna ndècu vívù-í, te ducaⁿ-ni cùndecu-í ni caa ni quíhíⁿ. Te yùhú cùnùu-í núú nchàa ñáyiu ní xíhí te ðiu-ni-í cùnùu-í núú ndécũ-yu. ¹⁹Te chido tnùní-n nchàa sá ní xiní-n-áⁿ ìíⁿ núú tütú, ndíhi nchaa nàcuáa cùu vitna, ndíhi nchaa sá cádá-xí ndéé núú cuàháⁿ núú vëxi-gá. ²⁰Te na cächí tnúhu-í xii-n nàcuáa quèe-xi ndi usá chódíní ní xiní-n yòtníi-í xio ndaha cùha-í, ndíhi nàcuáa quèe-xi ndi usá sá ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ, sá ndéé dité-xi te yìndodo ìíⁿ caa candíl núú dité-xi-áⁿ. Te ndi usá chódíní-ăⁿ, xíăⁿ cúú-xí sá cùtnùní iní-ó sã ndécú úsá cue téé xinu cuechi núú Yă Ndiòxí, te ndi usá cue téé-áⁿ ndécú-güedë ndi usá xichi núú ndécú ñáyiu ndècu ichi Yă Ndiòxí. Te cuendá ndi usá sá ndéé dité-xi-áⁿ, xíăⁿ cúú-xí sã cùtnùní iní-ó sã ndécú úsá xichi ñáyiu ndècu ichi Yă Ndiòxí — duha cächí Yaá càháⁿ-áⁿ.

Tnúhu sá cúú-xí ñáyiu xĩndecu ichi Yă Ndiòxí ndécú ñùú Ēfesú

2 Te ní cachí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùní-í nchaa

tnúhu sá vítná cãháⁿ-gá ìíⁿ núú tütú, te tendaha-í quíhíⁿ ndaha téé xinu cuechi núú Yă Ndiòxí ndécú ñùú Ēfesú sá cúú-xí cuè ñáyiu xĩndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ, te duha ní cachí-gá: “Yùhú cùu-í Yaá núndàha úsá chódíní xio ndaha cùha-í, te xica cuu-í núú ndécú ndi usá sá ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ, sá ndéé dité-xi te yìndodo ìíⁿ caa candíl núú dité-xi. ²Te yùhú xiní-í nchaa nàcuáa quide nchóhó ñáyiu xĩndecu ichi Yă Ndiòxí ndécú ñùú Ēfesú, te xiní-í sá òo ndècu ndee-ndo quide chiuⁿ-ndo cuendá-gá, te òo quide cahnu iní-ndó ndècu-ndo quide-ndo chiuⁿ-gá. Te xiní-í sá ñà túú tnàhí tnàhá iní-ndó nàcuáa quide nchaa ñáyiu ndècu ichi cuehé ichi duha. Te xiní tucu-í sá xító ndéé-ndó cuè téé cächí sá ní tendaha-í véxi càháⁿ tnúhu-í te ñã ndàá sá càháⁿ-güedé tnúhu-í, te ducaⁿ te cùtnuní iní-ndó sã ñã ndàá sá càháⁿ-güedé tnúhu-í. ³Te xiní tucu-í sá òo ndòho-ndo quide-ndo chiuⁿ cuendá-í, te ducaⁿ òo quide cahnu iní-ndó cuèi nándi yăha-ndo, te ñã túú cùu dusaⁿ-ndo quide-ndo chiuⁿ-áⁿ. ⁴Dico ñã túú cùu váha iní-í chi nchòhó ñã túú-gă quidé-ndó dâtná ní xóo cada-ndo cùtnàhá vitna cùu víi-ni ní sándáá iní ñáhá-ndó xii-í, chi vitna ñã túú-gă cúú iní ñáhá víhi-ndo datná ní xóo cada-ndo dàvá-áⁿ. ⁵Te chí dándacu iní nàcuáa ní xóo cada-ndo cùtnàhá vitna cùu saa ní sándáá iní ñáhá-ndó xii-í, te ndixi cuéchi iní-ndó sã ñà túú-gă quidé vâha-ndo ndècu-ndo vitna, te nucuíta saa tucu-ndo cada-ndo datná ní xóo cada-ndo ndéé díhna. Te nchòhó cada iní-ndó sã ndécú ndíhi-ndo

iiⁿ sá nǐ cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuàáⁿ, sá ndèé dité-xi te yǐndodo iiⁿ caa candíl núú dité-xi. Te núú vá ndíxí cuèchi iní-ndó nàcuáa quǐde-ndo ndecu-ndo ña, te quixi-í xocàni-í xǐáⁿ, te ducaⁿ sǎtnahá-xi cada ñaha-í xii-ndo te núú vá ndíxí cuèchi iní-ndó nàcuáa quǐde-ndo ndecu-ndo, te ducaⁿ te vá yǒo-gá nàtacá chiñuhu ñaha xii-í ñuú-ndó. ⁶Dico quǐde váha-ndo iiⁿ xichi chi dàquee tǐhú-ndó nchàa sá quǐdé cuè ñáyiú cùu nicolaitás, te yúhú tnàhá-í dáquèe tǐhù-í nchaa sá quǐdé ñáyiú-áⁿ. ⁷Te nchòhó cada cuèndá váha-ndo nàcuáa xǎhaⁿ-í xii Espírítú Yǎ Ndiòxí xǎhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xǐndecu nchaa xichi. Te duha ndùu tnúhu xǎhaⁿ-í xii Espírítú-gá xǎhaⁿ-xi xǐi-yu: Cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sá ñuú na càda ndee iní-yu yáha-yu nándi sá ná yǎha-yu sá cuèndá-í, te yúhú cada-í te nduu táhù-yu cundecu váha-yu núú ndécú Yǎ Ndiòxí, duha xǎhaⁿ-í xii Espírítú-gá cúu-xi ñáyiú”, duha càchí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ nǐ chídó tnùn-í sá cúu-xí ñáyiú xǐndecu ichi Yǎ Ndiòxí ndécú ñuú Èfésú.

Tnúhu sá cúu-xí ñáyiú xǐndecu ichi Yǎ Ndiòxí ndécú ñuú Èsmirná

⁸Te ní cachí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùn-í nchaa tnúhu sá vítná càháⁿ-gá iiⁿ núú tùtú, te tendaha-í quǐhíⁿ ndaha téé xínu cuechi núú Yǎ Ndiòxí ndécú ñuú Èsmirná sá cúu-xí cuè ñáyiú xǐndecu ichi-gá ndécú ñuú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú ndécù-í ndéé cútnàhá ní ngáva ñuyúú, te diu-ni-í cundecu-í ndéé ná sàá nduu nàa-xi

ndihí nchaa sá íó, te diu-ni-í ní xǐhí te ní ndoto-í ndécù-í vitna. ⁹Te yúhú xìn-í nchaa nàcuáa quǐde nchohó ñáyiú ndècu ichi Yǎ Ndiòxí ndécú ñuú Èsmirná. Te xìn-í sá ío ndòho-ndo ndecu-ndo sá cuèndá-í, te xìní tucu-í sá ío ndàhú-ndó dico cùu-ndo ñáyiú xǐndecu váha núú Yǎ Ndiòxí. Te xìní tucu-í sá ío càháⁿ cuèhé ñáyiú isràèl cuèndá-ndó, dico ñá túú quǐdé-yu nàcuáa tàù-yu cadá-yu sá cúú-yu ñáyiú isràèl, chi cùú-yu ñáyiú xǐnu cuechi mee-ni núú sàcuíhná. ¹⁰Dico nchòhó vá yúhú-ndó cuèi nándi cùu nchaa sá ná ndòho-ndo cuèndá-í, chi sàcuíhná cada-xi te ngava dava-ndo vècaá, te ducaⁿ càda-xi chi cuín-í coto ndéé ñáhá-xí xii-ndo núú ndisa sá vǎ ná tǔhú iní-ndó sǎ nchìcúⁿ nihnu-ndo ìchi Yǎ Ndiòxí. Te ndoho-ndo ùxí nduu dico vá dáñá ndèé-ndó càchìcúⁿ nihnu-ni-ndo ìchi-gá cuèi na cùú-ndó sǎ cuèndá-gá, te yúhú cada-í te nduu táhù-ndó cundecu-ndo ndihí-gá ni caa ni quǐhíⁿ. ¹¹Te nchaa nchòhó cada cuèndá váha-ndo nàcuáa xǎhaⁿ-í xii Espírítú Yǎ Ndiòxí xǎhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xǐndecu nchaa xichi, te duha ndùu tnúhu xǎhaⁿ-í xii Espírítú-gá xǎhaⁿ-xi xǐi-yu: Cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sá ñuú na cùndee iní-yu yáha-yu nándi sá ná yǎha-yu sá cuèndá-í te vá cuíta nihnú-yu na sàá nduu cuíta nihnu nchaa dava-gá ñáyiú, duha xǎhaⁿ-í xii Espírítú-gá cúu-xi ñáyiú”, duha ní cachí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ nǐ chídó tnùn-í sá cúu-xí ñáyiú xǐndecu ichi Yǎ Ndiòxí ndécú ñuú Èsmirná.

Tnúhu sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi

Yá Ndiöxí ndécú ñùú Përgamú

¹²Te ní cachí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tñuní-í nchaa tñúhu sá vítná càháⁿ-gá ìⁿ núú tütú, te tendaha-ï quíhíⁿ ndaha téé xĩnu cuechi núú Yá Ndiöxí ndécú ñùú Përgamú sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cúu-í Yaá néhé ìⁿ yuchí cání te ndèé úú xio núú-xi. ¹³Te yúhú xini-í nchaa nàcuáa quide nchohó cue ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Përgamú, te xini tucu-í sá ndécú-ndó núú ïo cùnnuu yucu ñávàha, te ñá túú dàña ndeé-ndó nchicúⁿ nihnu-ndo ìchi-í, te ducaⁿ ïo sàndáá iní ñáhá-ní-ndó xii-í, te ñu-ni ducaⁿ ñí quide-ndo cǔtnàhà ní sahní-güedé té Àntipás núú ndécú-ndó ñu-ni núú dúcáⁿ ïo cùnnuu yucu ñávàha. Te ndíi-áⁿ ñí quide ndáá ndíi ní xĩndecu ndíi ichi-í chi ní cáháⁿ váha ndíi cuendá-í. ¹⁴Dico ñá túú cùu váha iní-í cuendá ìⁿ úú sá quidé-ndó, chi ndècu ndíhi-ndo ñáyiú nchicúⁿ nihnu-ni nchaa nàcuáa ní cáháⁿ ndíi Bàlaám. Chi ndíi-áⁿ ñà túú ní quide váha ndíi chi ní dácáhu iní ndíi ingá téé ní xĩnani Bàlác nàcuáa cada-dé canu ichi-dé cue ñáyiú isràél ingá ichi sá ñà túú váha, chi ní xáhaⁿ tẽ Bàlác-áⁿ xii-yu sá cáxi-yu nchaa sá ndúú tãhú nchaa sá ñí cadúha cue téé ñuyú-a dãnani ñáyiú ndiöxí te ñá ndàá sá ndiöxí cúu-xí, te ní dácáhu iní ñáhá-dẽ xii-yu sá cündécú-yu ichi díí iní. ¹⁵Te ndècu ndíhi tucu-ndo ñáyiú nchicúⁿ nihnu sá dácuaàha cue ñáyiú

cùu nicolaitás. Te nchaa sá dácuaàha ñáyiú-áⁿ dáquèe tíhù-í, ¹⁶te nchòhó chí dándixi cuèchi iní sá ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, chi núú ñáhá te quixi-í nàá-í ndíhi cue ñáyiú-áⁿ ndíhi yuchí cání sá quéné yùhu-í. ¹⁷Te nchaa nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í xii Espíritú Yá Ndiöxí xáhaⁿ-xii xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xĩndecu nchaa xichi. Te duha ndùu tñúhu xáhaⁿ-í xii Espíritú-gá xáhaⁿ-xii xii-yu: Cúñaha-n xii nchaa ñáyiú sá núu na càda ndee iní-yu yáha-yu nándi sá ná yáha-yu sá cuendá-í, te yúhú cuãñaha-ï sá ndúú yùhu xii-yu caxi-yu ìⁿ sá vátá quini-gá-yu caxi-yu. Te xíáⁿ cúu-xí mànáá sá ñí xóo caxi cue ñáyiú ní xĩndecu ndéé sanaha, te cuãñaha tucu-í ìⁿ caa yúú cuixiⁿ xii-yu, te núú yúú-áⁿ cundeé ìⁿ ñu saa. Te ñu-áⁿ vã yòo tñàhí xini chi ìⁿ ñu díí-ñi ñáyiú na quèheⁿ cuendá ñu-áⁿ quini-yu, duha xáhaⁿ-í xii Espíritú-gá cúu-xi ñáyiú”, duha càchí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tñúhu-áⁿ ñí chídó tñuní-í sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Përgamú.

Tnúhu sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Tiàtirá

¹⁸Te ní cachí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tñuní-í nchaa tñúhu sá vítná càháⁿ-gá ìⁿ núú tütú, te tendaha-ï quíhíⁿ ndaha tẽé xĩnu cuechi núú Yá Ndiöxí ndécú ñùú Tiàtirá sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cúu-í Déhe Yá Ndiöxí, te càa tinuu-í dàtná cáá itá ñuhú, te sáhá-í cáá dàtná cáá sá nání bròncé òrè ñúhú-xí núú

ñùhú càyú-xi. ¹⁹Te yúhú xìní-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiu xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñúú Tiàtirá. Te xìní tucu-í sá ïo cùu iní-ndó Yá Ndiöxí te sàndáá iní-ndó-gá. Te xìní tucu-í nàcuáa ndùu chiuⁿ quide-ndo sá cúu-xí-gá. Te xìní tucu-í sá ïo quide cahnu iní-ndó cuèi nándi cùu sá yáha-ndo ndècu-ndo. Te xìní tucu-í sá ïo-gá ndúcú ndèe-ndo quide váha-ndo vitna dacúúxí cǔtnàhá vitna cùu saa ní sándáá iní-ndó Yá Ndiöxí. ²⁰Dico ñá túú cùu váha iní-í cuendá ìⁿ sá quidé-ndó, chi ñá túú tnàhí ná sání iní-ndó ndècu ndìhi-ni-ndo ñáyiu nchicúⁿ nihnu nchaa nàcuáa dānehé ñáhá ñaha nani Jezabél. Te ñaha-áⁿ cāchí-aⁿ sá cāháⁿ-aⁿ tnúhu Yá Ndiöxí dico ñá ndàá sá cāháⁿ-aⁿ tnúhu-gá, te cuáháⁿ-aⁿ dāndahú-aⁿ nchaa ñáyiu xĩnu cuechi núu-í ndìhi nchaa sá dānehé ñáhá-áⁿ cuendá cundecú-yu ichi díí iní, te caxi-yu nchaa sá ndúú tǎhú nchaa sá ñí cadúha cue tée ñuyúú-a dānani ñáyiu ndiöxí te ñá ndàá sá ndiöxí cúu nchaa xǎáⁿ. ²¹Te ní cuu vai nduu ta dacaca-í ndécú-áⁿ cuendá ndixi cuèchi iní-aⁿ sá ñá túú quide váha-aⁿ ndècu-aⁿ, te cuèi ducaⁿ quide-í dico ñá túú cuíní-aⁿ daña-aⁿ ñí ìⁿ sá cuèhé sá dúhá quide-aⁿ. ²²Te vitna yúhú ïo dandòho-í-aⁿ chi tñii ñaha cuèhé xii-aⁿ, te ñiu-ni ducaⁿ ïo dandòho-í nchaa ñáyiu quide datná quidé-áⁿ te núu vá ndíxí cuèchi iní-yu sá ñá túú quide váha-yu ndécú-yu, te dāñá-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá quidé-yu. ²³Te nchaa ñáyiu cundìhi ñaha xii ñaha-áⁿ cahni-í-yu, te ducaⁿ te nchòhó ndìhi dava-gá nchaa ñáyiu

xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú nchaa xichi cutnuni iní-ndó ndìhi-yu sá yúhú cúu-í Yaá xìní ndáá nchaa nàcuáa sàni iní ñáyiu, ndìhi nchaa nàcuáa quide-xi iní-yu. Te nchòhó nàcuáa ndùu sá quidé-ndó ìⁿ ìⁿ-ndo te ducaⁿ cunduu sá táxi-í nduu táhú-ndó. ²⁴Te dava nchòhó ñáyiu ndècu ñúú Tiàtirá, ñáyiu ñá túú nchicúⁿ nihnu nàcuáa dānehé ñáhá ñaha nani Jezabél-áⁿ ñá túú xìní-ndó ñá cúu sá cāchí ñáyiu ndùu yuhu dacahu iní ñáhá yècu ñávǎha. Te nchòhó, ñá túú ñǎgá cachí tnúhu-í xii-ndo càda-ndo ²⁵ñiu-ná sá ïo nducu ndèe-ndo cada-ndo nchaa nacuáa cāháⁿ tnúhu sá ndécú ndìhi-ndo, te ducaⁿ-ni càda-ndo ndéé òré quixi tucu-í. ²⁶Te nchaa nchòhó ñáyiu na càda ndee iní yáha nándi sá ná yáha sá cuendá-í, te núu na càda-ni-ndo nchaa nacuáa cuíní-í cada-ndo ndéé nduu vǎ cundècu-gá-ndó ñuyúú-a, te yúhú taxi-í tnúhu ndee ñí xii-ndo sá táxi tnùní-ndó nchaa ñáyiu ñuyúú ²⁷dàtná ní quide mee Tǎtà-í Dútú Ndiöxí ní taxi-gá tnúhu ndee ñí ndécú ndìhi-í, te ducaⁿ càda ñaha-í xii-ndo tàxi-í tnúhu ndee ñí xii-ndo cuendá ïo taxi tnùní-ndó, te cada iní-ndó sá cadá-ndó cuè ñáyiu dàtná quidé-xí ìⁿ quídí òré tǎhú-xi cāchi duuⁿ-xi, te ducaⁿ chi nchòhó cada-ndo sá ncháá ñáyiu ñá túú quide váha cuíta nihnú-yu. ²⁸Te cada iní-ndó sá dàtná dáyèhé chódíní quití quène oré sa ta tũndaá-ñá cuáháⁿ ducaⁿ càda-xi oré ná sàá nduu ngũíta-xi cada váha-xi, te ducaⁿ chi yúhú cada-í nàcuáa nduu táhú-ndó cundecu ndìhi ñaha-ndo xii-í núú ïo váha càa

ndecu-í. ²⁹Te nchaa nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í xii Espíritú Yá Ndiöxí xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xĩndecu nchaa xichi”, duha càchí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ nĩ chídó tnùn-í sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Tiàtirá.

Tnúhu sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sárdís

3 Te ní cachí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùn-í nchaa tnúhu sá vítná càháⁿ-gá ìⁿ núú tütú, te tendaha-ĩ quíhíⁿ ndaha téé xĩnu cuechi núú Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sárdís sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ te duha càchí-gá: “Yúhú cúu-í Yaá ndécú ndìhi ndi usá espíritú cúu cuendá Yá Ndiöxí, te ñu-ni-í cúu-í Yaá ndécú ndìhi ndi usá chódíní. Te yúhú xìn-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sárdís, te xìn-í sá cúu-ndo dàtná ñáyiú ní xíhí cuèi càchí ñáyiú sá ñáhá. ²Te chí cuáha cuendá nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo vitna, te nducu ndèe-ndo cada-ndo ìⁿ úu-gá nchaa sá vâha nchicúⁿ nihnu-ndo vitna, chi sa ndètu víi-nâ dañ-ndo nchâa-ndi túhú sá vâha quide-ndo ni cuu, te quide cuendá-í sá ñà túú quide-ndo nchaa nacuáa cuení Yá Ndiöxí cada-ndo. ³Te chí dándacu iní nàcuáa càháⁿ tnúhu sá nĩ xĩndedóho-ndo cǔtnàhá ní tuha-ndo ìchi Yá Ndiöxí, te canchicúⁿ nihnu-ndo càda-ndo nacuáa càháⁿ tnúhu-áⁿ, te ndixi cuéchi iní-ndó sã ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo, te núu vá nàcuáha-ndo cuendá

nàcuáa quide-ndo ndecu-ndo ña, te cada-í dàtná quidé ñàdúhú, chi òré ñà túú nã yíhí iní-ndó quèxio-í núú ndécú-ndó. ⁴Dico ndècu ndìhi-ndo ìⁿ úú ñáyiú càndoo caa nine iní-xi, chi ñáyiú-áⁿ nĩ nduu táhũ-yu cuihnú-yu dóo cuixíⁿ cuendá cundecu ndìhi-í-yu, te ducaⁿ chi cùdíu-yu núu-í. ⁵Te nchaa ñáyiú na càda ndee iní-xi yáha nándi sá ná yáha sá cuendá-í, te ñáyiú-áⁿ nduu táhũ-yu cuihnú-yu dóo cuixíⁿ, te vá náquète-í ñu-yu núú tütú núú yódó tnùn-í cue ñáyiú ní nduu táhú cundecu ndìhi-í ni caa ni quíhíⁿ, te cúñaha-ĩ xii Tãtà-í Dútú Ndiöxí ndìhi cue espíritú xínú cuèchi núu-í sá ñáyiú-áⁿ cúu-yu ñáyiú cùu cuendá-í. ⁶Te nchaa nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa xáhaⁿ-í xii Espíritú Yá Ndiöxí xáhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xĩndecu nchaa xichi”, duha càchí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ nĩ chídó tnùn-í sá cúu-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Sárdís.

Tnúhu sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiöxí ndécú ñùú Filàdelfiá

⁷Te ní cachí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùn-í nchaa tnúhu sá vítná càháⁿ-gá ìⁿ núú tütú, te tendaha-ĩ quíhíⁿ ndaha téé xĩnu cuechi núú Yá Ndiöxí ndécú ñùú Filàdelfiá sá cúu-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi-gá ndécú ñùú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cúu-í Yaá ío váha quide ndáá te ñà túú tnàhí cuéchi-í. Te díhna-gá ndí Dàvíí ní taxi tnùn-í ndí ñáyiú, te vitna yúhú táxi tnùn-í-yu, te yúhú cáháⁿ-í te núu ndèndida cà ñáyiú ndíhu ndaha-ĩ te ndèndida cà

ñáyiú vá ndĩhu ndaha-ĩ. ⁸Te yúhú xìní-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiõxí ndécú ñúú Filàdelfiá, te yúhú ní quide-í nàcuáa ní nĩhí-ndó ìⁿ ichi cahnu quide-ndo chiuⁿ-í, te vá yõ ìⁿ cada nàcuáa vá nihí-gá-ndó nàcuáa cada-ndo chiuⁿ-í. Te cuẽi ñá túú ïo nihí ndéé-ndó cùndecu-ndo ichi Yá Ndiõxí dico tn̄i-ndo nchaa tnúhu càháⁿ-í, te ni ìⁿ xito ñá túú càháⁿ-ndó sã ñà túú ndècu ndĩhi ñaha-ndo xii-í. ⁹Te nchaa ñáyiú quide nchaa nacuáa cuini yucu ñávaha, ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú isràél, te cuẽi cúú-yu ñáyiú isràél dico ñá túú quidé-yu nàcuáa tàù-yu cada-yu, te yúhú cada-í sá ncháá ñáyiú-áⁿ canehé-yu sá yĩñuhu núú-ndó, te cutnùní iní-yu sá yũhú ío cùu iní ñáhà-í xii-ndo. ¹⁰Te ío quide ndee-ni iní-ndó nchicúⁿ nihnu-ndo quide-ndo nchaa nacuáa ní càháⁿ-í, te xíãⁿ coto ñaha-í xii-ndo ñà túú ñã tnahá-ndó ndùu na quixi nchaa tnúndòho tnúhu ndàhú ñuyíú-a. Te òré quexìo nchaa tnúndòho-áⁿ ñuyíú-a te dàvá-áⁿ cutnùní nàcuáa ndùu sá quidé ìⁿ ìⁿ ñáyiú. ¹¹Te ío ndĩhi quixi tucu-í. Te vá dãná ndèé-ndó càda-ndo nchaa sá vãha nchicúⁿ nihnu-ndo quide-ndo cuendá sá vã cuĩta sá ñĩ cachí Yá Ndiõxí nduu táhú-ndó. ¹²Te nchaa nchòhó ñáyiú na càda ndee iní yáha nándi sá ná yãha sá cuendá-í, te yúhú cada-í sá nchòhó ío cuu càhnu-ndo cundecu-ndo núú ndécú Tãtà-í Dútú Ndiõxí, te vá íⁿ ndùu-gá xocuiñí-ndó núú ndécú-gã. Te cada iní-ndó sã dàtná sá chídó tnùní-í d̄iú Tãtà-í Dútú Ndiõxí ñi-ndo chi ducaⁿ-ni cùndecu-ndo

ndi-í-gá, te cada tucu iní-ndó sã dàtná sá chídó tnùní-í nàcuáa nani ñuú-gá ñi-ndo, chi d̄iú ñuú-gá-áⁿ cundecu-ndo, te ñuú-áⁿ nání-xí Jèrusalén Sáá, duha nani ñuú-gá. Te ñuú-áⁿ quee-xi andiú núú ndécú Yá Ndiõxí Yaá cúú Tãtà-í quée-xi ñuyíú. Te cada tucu iní-ndó sã dàtná sá chídó tnùní-í d̄iú mee-í ñi-ndo, te xíãⁿ cúú-xí ìⁿ d̄iú saa, te ducaⁿ càda iní-ndó chi cundecu ndi-í ñaha-ndo xii-í. ¹³Te nchaa nchòhó cada cuendá vãha-ndo nàcuáa xãhaⁿ-í xii Espiritú Yá Ndiõxí xãhaⁿ-xi xii cue ñáyiú ndècu ichi-gá xĩndecu nchaa xichi”, duha càchí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ ni chídó tnùní-í sá cúú-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiõxí ndécú ñúú Filàdelfiá.

Tnúhu sá cúú-xí ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiõxí ndécú ñúú Laodiceá

¹⁴Te càchí tucu Yaá càháⁿ-áⁿ xii-í sá chídó tnùní-í nchaa tnúhu sá vítná càháⁿ-gá ìⁿ núú tütú, te tendaha-í quĩhíⁿ ndaha téé xĩnu cuechi núú Yá Ndiõxí ndécú ñúú Laodiceá sá cúú-xí cuè ñáyiú xĩndecu ichi-gá ndécú ñuú-áⁿ, te duha càchí-gá: “Yúhú cúú-í Yaá quidé núú Yá Ndiõxí, te cùu-í Yaá quidé ndáá chi càháⁿ ndáá cuiti-í nàcuáa càháⁿ Yá Ndiõxí. Te yúhú cúú-í Yaá ní quide ní ngúndecu nchaa sá ñĩ cadúha Yá Ndiõxí. ¹⁵Te yúhú xìní-í nchaa nàcuáa quide nchohó ñáyiú xĩndecu ichi Yá Ndiõxí ndécú ñúú Laodiceá, te xìní-í sã ñà túú cuini-ndó càchicúⁿ nihnu-ndo nchàa nacuáa càháⁿ-í, te ni ñà túú cuini-ndó dàña duuⁿ-ndo. Te vãha-gá sá dúúⁿ dùuⁿ cada-ndo nchaa nacuáa càháⁿ-í àdi núú ñáhá

te duuⁿ duuⁿ dañà-ndo. ¹⁶Te sá dúcáⁿ quide-ndo ñá túú cuíní-ndó dùuⁿ duuⁿ-ni cada-ndo nàcuáa càháⁿ-í, te ni ñà túú cuíní-ndó dùuⁿ duuⁿ-ni dañà-ndo te sáá nduu vǎ cùndèe-gá iní-í cuendá nchaa sá quidé-ndó-ǎⁿ, te daquèe tǐhú ñàhà-í xii-ndo. ¹⁷Te cǎchí-ndó sǎ cuicá-ndó, te ío váha ta yǎha-ndo nchàa nduu cuáháⁿ, te ñá túú tǎhí ná cùmǎní xii-ndo, te ñá túú cùtnumí iní-ndó sǎ cúú-ndó dàtná cue ñáyíu ío ndàhú yǎha, te cùu-ndo datná ñáyíu ndàhú, ñáyíu ío cùndahú iní ñáhá tǎhà ñáyíu-xi, te cùu-ndo datná cue ñáyíu cuàá, te cùu tucu-ndo datná cue ñáyíu ndàhú ñá túú tǎhí dóó-xi. ¹⁸Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ cádá-ndó dàtná xǐquide cue ñáyíu sàaⁿ ìíⁿ sá ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuàáⁿ sá ío váha càa, te ducaⁿ quidé-yu te ío-gá cúú cuicá-yu. Te cada tucu-ndo dàtná xǐquide cue ñáyíu sàaⁿ dóó cuixíⁿ sácuihnu-yu cuendá sá vǎ cúú-yu dàtná ñáyíu ndàhú ñá túú dóó-xi, te cada tucu-ndo dàtná quidé cuè ñáyíu sàaⁿ yúcu quèe núú-xi nàcuáa cutnùní váha núú-yu, te duha càháⁿ-í xǎhaⁿ-í xii-ndo chi cuíní-í sá nàtuha ñaha-ndo xii-í, te ío váha cundecu-ndo sǎ cúú-xí Yǎ Ndiòxí. ¹⁹Te càháⁿ-í dóho nchaa ñáyíu cùu iní-í òrè ñá túú quide ndáá-yu, te dàndoho-í-yu, núu xíǎⁿ cuíní-í sá nchòhó ndixi cuéchi iní-ndó sǎ ñà túú quide váha-ndo ndècu-ndo. ²⁰Te na cǎchí tnúhu-í xii-ndo sǎ yǐhú cùu-í dàtná ìíⁿ tée nùtnǐ yuyèhe ndaa quehe te càháⁿ-í ñáyíu yìhí xití vehe, te núu na càda cuendá-yu sá càháⁿ-í te nacaáⁿ-yu yuyèhe te quǐhu-í xití vehe cudìni-í ndihí-yu, te duha càháⁿ-í chi cuíní-í

cundecu ndihi ñaha-í xii-ndo. ²¹Te nchaa nchòhó ñáyíu na càda ndee iní-xi yáha nándi sá ná yǎha sá cuendá-í, te yúhú taxi-í xii-ndo ìíⁿ xichi núú ndècù-í cundecu-ndo te cunuu-ndo tǎhà-ndó dàtná cùnùu-í, chi yúhú ducaⁿ ní quide ndee iní-í ní yáha-í nándi sá ní yáha-í te vitna ní nduu táhù-í ndècù-í núú ndécú Tǎtá-í Dútú Ndiòxí cùnùu-í. ²²Te nchaa nchòhó cada cuendá váha-ndo nàcuáa càháⁿ Espiritú Yǎ Ndiòxí xǎhaⁿ-xi xii cue ñáyíu ndècu ichi-gá xǐndecu nchaa xichiⁿ, duha cǎchí Yaá càháⁿ-áⁿ. Te nchaa tnúhu-áⁿ ní chídó tnùní-í sá cúú-xí ñáyíu xǐndecu ichi Yá Ndiòxí ndécú ñúú Laodiceá.

Nàcuáa chǐñuhu ñáyíu

Yá Ndiòxí andiu

4 Te sátá ní yáha ducaⁿ ní cuu te ní xiní-í nchǐí andiu, te ní càháⁿ tucu Yaá ní càháⁿ ndihi ñaha xii-í dǐhna, te Yaá-áⁿ ní càháⁿ níhi-gá dàtná càháⁿ níhi ìíⁿ cútú, te ní cachí-gá xii-í:

—Taquène iha te na dànehé ñàhà-í xii-n nchàa nacuáa cada-xi ndéé núú cuàháⁿ núú vèxi —cǎchí-gá.

²Te òrè-ni-áⁿ ní quide ñaha tùcu Espiritú Yǎ Ndiòxí xii-í nàcuáa cǎchí iní-xi, te dǐu-ni òrè-áⁿ ní xiní-í nùtnǐ ìíⁿ xilè váha andiu te càa datná cáá xilè sácò nchihí cue ñáyíu ío cùnuu, te núú xilè váha-áⁿ núcò Yaá táxí tnùní. ³Te Yaá-áⁿ cáá-gǎ dàtná cáá yúú chàhnchí yúú váha sá nání jǎspé, te càa tucu-gá dàtná cáá yúú váha sá nání còrnalíná, te ñuhu doco ñaha ìíⁿ cóo yáhnchí xii-gá, te tǎsaⁿ-dì dàtná tǎsaⁿ ìíⁿ yúú váha sá nání

èsmeraldá. ⁴Te ní xiní tucu-í nútní ócó cúmí xilé váha ní càndéé núú núcõo-gá, te núú xilé-áⁿ xínucóo ócó cúmí cue tée cùu sacuéhé te xíxíhnu-güedé mee-ni dõõ cuixíⁿ, te ìíⁿ caa coróná sá ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ xíxúhuⁿ díquí-güedě.

⁵Te núú núcõo Yaá táxí tñuní-áⁿ sáá nduté, te càháⁿ ñúhu te xica chìhi-xi dónaha, te càyú úsá iti núú núcõo-gá, te sá úsá iti-áⁿ xíáⁿ cútnùni sá ndécú úsá espíritú cúu cuendá-gá. ⁶Te ndècu ìíⁿ sá ndécú ndàa núú-gá te xíáⁿ cáá dàtná cáá làmár, te dàtná cáá vidiú cáá ñhíí.

Te ní càndéé ðíñi Yaá núcõo-áⁿ xínutñí cúmí quiti te titní víhí tìnuu-güedi ndéé ndàa sátá-güedi ndíhi ndàa núú-güedi. ⁷Te quiti díhna nuu càa-dí datná cáá ndìcaha, te quiti cùu uú cáá-dí dàtná cáá ndìcutu, te quiti cùu uní néhé-dí núú tée, te quiti cùu cumí cáá-dí dàtná cáá yàcolo oré cuáháⁿ-dí núú tàchí. ⁸Te ndi cúmí quiti-áⁿ ndéé ññú ndíxíⁿ-güedi ìíⁿ ìíⁿ-güedi, te ñhíí xití ndíxíⁿ-güedi ndíhi ndàa sátá ndíxíⁿ-güedi ndéé tinùu-güedi, te nduu núú chíñùhu-güedi Yá Ndiõxí, te xáhaⁿ-güedi xii-gá:

Yòhó Dútú Ndiõxí ducaⁿ-ni ta quìde ndáá-n vèxi, te ducaⁿ-ni quìde ndáá-n cuèi vitna, te ðiu-ni ducaⁿ càda ndáá-n núú cuáháⁿ núú vèxi, te cùu-n Yaá quidé nchàa-ndí túhú sá váha, te ðiu-ni-n sà ndecu-n ndéé cútnàhá ní cuáha ñuyúyú, te ðiu-ni-n ndècu-n cuéi vitna, te ðiu-ni-n cùndecu-n cuéi ndéé núú cuáháⁿ núú vèxi. Duha xáhaⁿ cuè quiti-áⁿ xii Yaá núcõo núú xilé váha-áⁿ chíñùhu ñaha-güedi.

⁹Te cue quiti-áⁿ ño ndácáⁿ táhú-güedi núú Yàá núcõo núú xilé váha-áⁿ cuendá nchaa sá quidé-gá. Te Yaá-áⁿ cúu-gá Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú. Te cue quiti-áⁿ càchí-güedi sá ño càhnu cuu-gá te nèhe-güedi sá yíñùhu núú-gá. Te ndi tnahá òré ducaⁿ càháⁿ-güedi, ¹⁰te ndi òcó cúmí cue tée cùu sacuéhé xínucóo-áⁿ ngüñí xítí-güedě núú Yàá núcõo-áⁿ, chí ðiu-gá cúu-gá Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú te chíñùhu ñaha-güedě xii-gá, te tàva-güedé coróná ñúhú díquí-güedě te tàxi ndecu-güedě núú-gá, te xáhaⁿ-güedě xii-gá:

¹¹Yòhó cúu-n Dútú Ndiõxí Yaá cúu cuendá ñáhá xii-ndí, te ío càhnu cuu-n, te ío váha quìde-n, te nèhe-ndí sá yíñùhu núú-n, chí ducaⁿ tàú-xi cada-ndí, chí yòhó cúu-n Yàá ní cadúha nchaandi túhú sá ío, te ducaⁿ ñí ngùndecu nchaa xíáⁿ chí mee-n dùcaⁿ ní sani iní-n càda-n.

Cuendá Yaá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quiti ní dánicuèhé-güedé ndíhi cuendá ìíⁿ tutú

5 Te ní xiní tucu-í sá Yàá núcõo núú xilé váha-áⁿ núndàha-gá ìíⁿ tutú ní nacaúnuu xio ndaha cùha-gá, te ndéé lètrá ndàa sátá-xi ndíhi ndàa xití-xi, te úsá tnahá tutú líhli ñùhu seyú ndéé sátá tütú-áⁿ cuendá sá vǎ dáñá-xí nàcaá. ²Te ní xiní-í ìíⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiõxí, te ndee vñi-xi te níhi càháⁿ-xi, te càchí-xi: —éYoo tàú-xi xocàni nchaa tutú líhli ñùhu seyú ndéé sátá tütú-a te nadacáa-xi? —càchí espíritú-áⁿ.

³Dico ni àndiu, te ni nũú ñùyú-a, te ni ndàa xítí ñuhu ñá túú ìíⁿ ñáyiú tàú-xi nadacáá tutú-áⁿ te cundèhé-yu. ⁴Te yúhú ní ngüíta-í ndàhyú víhì-í cuendá sá ñà túú nì ìíⁿ ñáyiú tàú-xi nadacáá tutú-áⁿ cundèhé-yu. ⁵Te ìíⁿ cue tée cùu sacuéhé xñucóo xíáⁿ nĩ cachí-güedé xii-í:

—Vá ndàhyú-gá-n, te cada cuendá-n chi Yaá ío cùnnoo cuu ndi mee cue ñáyiú cùu ñaní tnáhá ndii Jüdá, diu-ni Yaá cúú ñaní tnáhá ndii Dàvií, Yaá-áⁿ cúú-gã Yaá ní ndacu ní yáha nchaa nándi sá nĩ yáha, núu xíãⁿ diu-gá tàú-gá xocàni-gá nchaa tutú líhli ñùhu seyú ndèè sátá tütú-áⁿ te nadacáá-gá —duha càchí tée cùu sacuéhé-ãⁿ.

⁶Te tnuú ndi òcò cùmí cue tée cùu sacuéhé xñucóo-áⁿ, ndihi tnuú ndi cùmí quití xñutnĩ-áⁿ, ndihi núu núcõo Yaá táxi tñuní-áⁿ nĩ xiní-í núnĩ ìíⁿ Yaá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quití ní dánicuèhé-güedé te ní xihí-dì ni cùu te ní ndoto-dì, te ndèè úsá ndiqui-dì, te ndèè úsá tinùu-dì, te sá úsá tinùu-dì-áⁿ cùtñuní sá ndécú úsá espíritú cúú cuendá Yã Ndiõxí, ducaⁿ càa Yaá-áⁿ nĩ xiní-í. Te cue espíritú-áⁿ nĩ tendaha-gã xicá cùu-xi ni caa xico ñuyú. ⁷Te Yaá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quití ní dánicuèhé-güedé-áⁿ nĩ sáháⁿ-gá núu Yáa núcõo núu xilé váha-áⁿ. ⁸Te òré ní queheⁿ-gá tutú-áⁿ te ndi cùmí quití xñutnĩ xíáⁿ nĩ ngüíñí xítí-güèdi núu-gã, te ducaⁿ nĩ ngüíñí xítí tucu ndi òcò cùmí cue tée cùu sacuéhé xñucóo-áⁿ, te ndi dííⁿ nũú-güedé xñehe-güedé yaá sá nání àrpá, te xñehe tucu-güedé

ndi dííⁿ nũú-güedé ìíⁿ caa tñcùú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, te chitu dũsa sá sáháⁿ tnámí. Te ñúhmá dũsa sá sáháⁿ tnámí-ãⁿ cúú-xí dàtná nchaa tñúhu càháⁿ nchaa ñáyiú ndècu ichi Yá Ndiõxí òré càháⁿ ndihi ñàhá-yu xii-gá. ⁹Te xita-güedé ìíⁿ ndudú sáá ndihi cue quití-áⁿ chíñùhu ñaha-güedé xii-gá, te càchí-güedé ndihi cue quití-áⁿ:

Yòhò tàú-n quèheⁿ-n tutú-a te xocàni-n nchaa tutú líhli ñùhu seyú ndèè sátá-xi, chi yòhò ní sati nñí-n te ní xihí-n, te cuendá xíãⁿ ní nduu cuendá Yã Ndiõxí cue ñáyiú ìíⁿ ìíⁿ nacióⁿ, ndihi ñáyiú xñndecu ìíⁿ ìíⁿ ñuu, ndihi ñáyiú càháⁿ ndi dííⁿ ndi dííⁿ nũú tñùhu, ndihi ñáyiú xñndecu ìíⁿ ìíⁿ xichi.

¹⁰Te ní quidè-n-yu dàtná cue tée yìndaha ñáyiú, te ní quide tucú-n-yu dàtná cue dútú sá cúú-xí Yã Ndiõxí.

Te sáá nduu te taxi tñuní-yu ñuyú-a.

Duha càháⁿ cue tée-áⁿ ndihi cue quití-áⁿ chíñùhu-güedé ndihi-güedi Yaá-áⁿ.

¹¹Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní càháⁿ cuèhé víhí espíritú xínú cuèchi ni candéé núu núcõo Yaá táxi tñuní-áⁿ, ndihi núu xñutnĩ ndi cùmí cue quití-áⁿ, ndihi núu xñucóo cue tée cùu sacuéhé-ãⁿ, te ní xiní-í sá sũúní cuèhé víhí espíritú-áⁿ xñndecu xíáⁿ, ¹²te níhi ní càháⁿ cue espíritú-áⁿ, te càchí-xi:

Yòhò Yaá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quití ní dánicuèhé-güedé te ní xihí ní cùu te ní ndoto, te yòhò ío càhnu cuu-n, te ndècu ndihi-n nchaandi túhú,

te ío ndècu ndihi-n sá xìní
 tnùní-n,
 te ndàcu-n quide-n nchaá sá
 cuíní-n,
 te nèhe-ndí sá yíñùhu núú-n, te
 ío váha quide-n,
 te chiñùhu ñaha-ndí xii-n, chi
 ducaⁿ tàù-ndí cada-ndí chi ío
 càhnu cuu-n.

Duha càchí nchaá cue espíritú-áⁿ
 xáhaⁿ-xi xii-gá chíñùhu ñaha-xi.

¹³Te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ
 nchaandi túhú sá ní cadúha Yá
 Ndiòxí ndécú àndiu, ndihi nchaá sá
 ndécú ñùyíú, ndihi nchaá sá ndécú
 xítí ñuhu, ndihi nchaá sá ñúhú xítí
 ndute lámár, te xícachí-xi:

Yòhó Yaá núcõo núú xilé
 váha, ndihi yòhó Yaá cáá
 dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti
 ní dánícuèhé-güedé táxí
 tnùní-ndó, te nèhe-ndí sá
 yíñùhu núú-ndó,
 te ducaⁿ ìo ndácáⁿ táhú-ndí
 núú-ndó, chi ío váha
 quide-ndo te ío cùnuu-ndo,
 te diu-ni duha cáháⁿ váha-ndí
 cuendá-ndó ñi caa ñi quíhⁿ.

Duha càchí nchaá sá ní cadúha Yá
 Ndiòxí.

¹⁴Te ndí cùmí cue quiti xínutnfi-áⁿ
 càchí-güedi:

—iDucaⁿ na cùnduu!
 —cachí-güedi.

Te ndí òcò cùmí cue tée cùu
 sacuéhé xíndecu-áⁿ ñí ngüíñí
 xítí-güedé chíñùhu-güedé Yaá
 ndécú nchàa nduu nchaá quíú.

Cuendá úsá tutú lǐhli ñùhu seyú

6 Te sáta dúcáⁿ te ní xiní-í sá
 Yáa cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé
 quiti ní dánícuèhé-güedé-áⁿ ñí

xócání-gǎ ìⁿ tutú lǐhli ñùhu seyú
 ndéé sáta tütú sá ñí nadúcúⁿ nuu-áⁿ,
 te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ quiti
 cùmí xínutnfi-áⁿ, te níhi ní cáháⁿ-di
 dàtná cáháⁿ ñùhu, te càchí-di:

—iTaquiixi cundehe-n! —cachí-di.

²Te òré-ni-áⁿ ñí xiní-í ìⁿ cuàyú
 cuixíⁿ yódó ñàha ìⁿ sá yódó ñàha
 xii-di, te sá yódó ñàha xii-di-áⁿ
 néhé-xí ìⁿ arcú sá cúu tnùxií-xi, te
 ní nduu táhú-xi ìⁿ coròná, te ní
 ndacu-xi ní cunuuxi te ducaⁿ-ni ta
 cùnuu-xi cuáháⁿ.

³Te òré ní xócání-gǎ tutú lǐhli cùu
 uú ñúhú sèyú ndéé sáta tütú sá ñí
 nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní tecú dóho-í
 ní cáháⁿ tucu ingá quiti cùu uú
 xínutnfi-áⁿ, te càchí-di:

—iTaquiixi cundehe-n! —cachí-di.

⁴Te òré-ni-áⁿ ñí xiní tucu-í ìⁿ
 cuàyú tícuèhé ní quee-di cuáháⁿ-di,
 te yòdo ñàha ìⁿ sá yódó ñàha xii-di,
 te sá yódó ñàha xii-di-áⁿ ñí níhí-xi
 tnúhu ndee ìní sá dátécánuu-xi
 ñáyiú vá cùndècu ndihi tnaha
 váha-gá-yu, te ngüíta ñáyiú cahni
 tnàhá-yu, te ní nduu táhú-xi ìⁿ
 yuchí cáhnú víhi.

⁵Te òré ní xócání tucu Yaá-áⁿ ingá
 tutú lǐhli cùu uní ñúhú sèyú ndéé
 sáta tütú sá ñí nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní
 tecú dóho-í ní cáháⁿ quiti cùu uní
 xínutnfi xíáⁿ, te càchí-di:

—iTaquiixi cundehe-n! —cachí-di.

Te òré-ni-áⁿ ñí xiní tucu-í ìⁿ
 cuàyú tnúú te yòdo ñàha tucu
 ìⁿ sá yódó ñàha xii-di, te sá yódó
 ñàha-áⁿ nùndàha-xi úú yaxiⁿ libré.

⁶Te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ sá ñí
 cáháⁿ tnuú cue quiti xínutnfi-áⁿ, te
 càchí-xi:

—ìⁿ cuàrtú-nǎ tríú níhí-ndó sǎ
 ìⁿ dǐhúⁿ denàriú, te uní cuàrtú-nǎ

cebàdá níhí-ndó sǎ íⁿ tucu díhúⁿ
denàriú, dico acítì ndìhì ndudí
ndéhé yoho yàha stilé chi vá ndhí
nihnu —duha càchí sá càháⁿ-áⁿ.

⁷Te òré ní xócání tucu Yaá-áⁿ tutú
líhli cùu cumí ñúhú sèyú ndèé sátá
tútú sá ñí nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní tecú
tucu dóho-í ní cáháⁿ tucu íngá quítì
cùu cumí xínutnǎí-áⁿ, te càchí-dì:

—iTaquixi cundehe-n! —cachí-dì.

⁸Te òré-ni-áⁿ ñí xiní tucu-í íⁿ
cuàyú yàhá, te yòdo ñaha tucu
íⁿ sá yódó ñàha xii-dì, te sá yódó
ñàha xii-dì-áⁿ nání-xí Sǎ xihí, te xǎⁿ
sáhní-xí ñáyíu, te sátá xǎⁿ nchícúⁿ
sá nèhé núú ndécú ñáyíu ní xihí. Te
cúmí xichí cùu ñuyú, te sá sáhní
ñàha xii ñáyíu-áⁿ ñí níhí-xi tnúhu
ndee ìní danàa-xi ñáyíu íⁿ xichí
ñuyú, te davá-yu cahni ñaha-xi
ndìhì yuchí, te cada-xi sá cóo
tnámá te cuú-yu, te cada tucu-xi sá
cóo cuéhé cahni-xi ñáyíu, te ñu-ni
tucu-xi cada sá ncháá quítì dééⁿ
cahni-dì ñáyíu.

⁹Te òré ní xócání tucu Yaá-áⁿ tutú
líhli cùu uhúⁿ ñúhú sèyú ndèé sátá
tútú sá ñí nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te òré-áⁿ
ñí xiní-í núnǎí íⁿ núú sácódó sǎ
ndúú tǎhú Yǎ Ndiòxí, te ndàa caha
xǎⁿ ní xiní-í xíndecu nchaa àlmá
ñáyíu ní sahní-güedé núú ñuyú
sǎ cuendá tnúhu Yá Ndiòxí, ndìhì
sá cuendá sá ñí cáháⁿ váha-yu
cuendá-gá. ¹⁰Te nchaa àlmá-áⁿ ñíhì
xícáháⁿ-xi, te xǎháⁿ-xi xii Yá Ndiòxí:
—Yòhó Dútú Ndiòxí cúu-n Yàá ñá
túú tnàhí cuéchi-xi, te ñá túú tnàhí
quée cáva-n quide-n íⁿ sá càháⁿ-n.
¿Te ná ndéé ama dandòho-n ñáyíu
ndècu ñuyú nachinaa-n cuendá sá
ñí quide ñàhá-yu xii-ndí-í? —càchí
cue àlmá-áⁿ xǎháⁿ-xi xii-gá.

¹¹Te sátá dúcáⁿ te nchaa cue àlmá
ñáyíu-áⁿ ñí níhí-xi dóo cuixíⁿ ní
quée cuíhnu-xi, te ní xítñúhu ñaha
xii-xi sá ná ndètatú-xi te cundetu
tnaa-xi ndéé ná xínu cava cuú
ñáyíu nàcuáa ndèé tnuní dàtná ní
xihí cue ñáyíu dii àlmá-xi cùu-xi.
Te ñáyíu sa ní xihí-áⁿ íⁿ-ni cùú-yu
ndìhì ñáyíu vitna cuú-áⁿ chi mee-ni
chìuⁿ Xítóhó Jesucristú quidě-yu, te
ñu-ni ichi-gá ndécú-yu.

¹²Te òré ní xócání tucu Yaá-áⁿ
tutú líhli cùu iñú ñúhú sèyú ndèé
sátá tútú sá ñí nadúcúⁿ nuu-áⁿ, te ní
xiní-í súní ñíhì ní quidí-xi ñuyú,
te ní cutnuu ñíhì núú nchícanhii
dàtná íⁿ dóo tnúú, te ní cuu ticuèhé
ñǎí ñíhì núú yóó. ¹³Te ní xiní-í
ní ngoyo chódíní ñuyú-a dàtná
ngóyó ngúxí yǎhí òré quéné tǎchí
ñíhì. ¹⁴Te ní xiní-í ní nadúcúⁿ nuu
andíu dàtná nádúcúⁿ nuu íⁿ tutú
te ní ndóñúhú-xí, te nchaa tindúú
ñí xica ndehe-xi núú ndécú-xí, te
ducaⁿ ñí xica ndehe tucu nchaa
tindúú yìchí ndécú xítì ndute
làmar. ¹⁵Te nchaa cue téé yìndaha
ñáyíu ní nguivǎha-güedé, ndìhì
nchaa dava-gá cue téé ío tàxi tnuní,
ndìhì nchaa ñáyíu cuica, ndìhì
nchaa cue téé tàxi tnuní sandádú,
ndìhì cue sandádú cue téé ío váha
sàá díquí-xi nàcuáa cada-güedé
nàá-güedé, ndìhì nchaa ñáyíu ñá
túú tnàhí dàñá quee núú chíúⁿ
pàtróóⁿ-xi, ndìhì nchaa ñáyíu dàñá
quée núú chìuⁿ patróóⁿ-xi. Te dava
ñáyíu-áⁿ ñí nguivǎha-yu xítí yaú, te
davá-yu ní nguivǎha-yu nchaa tnuú
cava. ¹⁶Te xǎháⁿ-yu nchaa tindúú
ndìhì nchaa cava:

—Chí tácuuⁿ chiváha ñaha-ndo
xii-ndí cuendá sá vǎ quíní ñàhá Yàá

ío tàxi tnuní núcõo núú xilé váha, ndíhi cuendá sá vǎ dándõho ñaha Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánìcuèhé-güedé, chi Yaá-áⁿ ïo cùdééⁿ-gǎ núú-ndí —duha càchí nchaa ñáyiú-áⁿ xǎhǎⁿ-yu xii nchaa tindúú-áⁿ ndíhi nchaa cava-áⁿ.

¹⁷Te vitna ní sáá nduu ío cùu cahnu nduu tnúndõho tnúhu ndàhú, te vǎ yõ ìⁿ cundee ìní-xi yáha nchaa tnúndõho-a.

Ñáyiú isràél ñáyiú naníhí tàhú

7 Te sátá xǎⁿ te ní xiní-í cúmí tnáhá espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí xǎnutnǎi-xi ndí cùmí xio ñuyú, te cue espíritú-áⁿ ní ngani-xi táchí cuendá sá vǎ cuícó-gǎ-xi ní làmár, te ní ðǎquí yutnu, te ní ìⁿ xichi ñuyú vǎ cuícó-gǎ-xi. ²Te cue espíritú-áⁿ ndécú ndíhi-xi tnúhu ndee ìní danàa-xi sá ío làmár ndíhi sá ío ñuhu yìchí, te ní xiní tucu-í íngá espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiõxí ní quee nchita-xi ndàa nacuaa quène nchíanchii, te nùndaha-xi seyú Yǎ Ndiõxí Yaá ndécú nchàa nduu nchaa quíú, te níhi ní cáháⁿ-xi xǎháⁿ-xi xii ndí cùmí cue espíritú-áⁿ:

³—Vǎ dánàa-ndo sá ío làmár, te ní vǎ dánàa-ndo yutnu, te ní ìⁿ sá ío ñuyú vǎ dánàa-ndo, chi cundetu-ndo ndèé ná tàxi ndecu-ndí ìⁿ sèñǎ tneé nchaa ñáyiú xínu cuechi núú Tǎtá-ó Dǔtú Ndiõxí —duha càchí espíritú-áⁿ xǎháⁿ-xi xii ndí cùmí espíritú xǎnutnǎi ndí cùmí xichi ñuyú.

⁴Te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ sá ní cáháⁿ, te ní cachí-xi sá nǔú ndí úxúú xichi cue ñáyiú isràél te ní xínu ìⁿ ciendú údico cúmí

mǎl-yu ní ngúndecu sèñǎ tneé-yu.

⁵Te núú ìⁿ ciendú údico cúmí mǎl ñáyiú-áⁿ, te ní xínu úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Jùdá ní ngúndecu sèñǎ tneé-yu, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Rùbén, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Gǎd, ⁶te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Àsér, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Neftàlì, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Manàsés, ⁷te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Míó, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Lèví, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Isàcár, ⁸te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Zabùlón, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Chéé, te úxúú mǎl cue ñaní tnáhá ndíi Benjàmín, nchaandi túhú ñáyiú-áⁿ ní ngúndecu sèñǎ tneé-yu.

Cuéhé víhí ñáyiú nihnu dóo cuixíⁿ

⁹Te sátá xǎⁿ te ní xiní-í cuéhé víhí ñáyiú, ñáyiú ìⁿ ìⁿ nàcióⁿ, ndíhi ñáyiú ìⁿ ìⁿ ñuu, ndíhi ñáyiú càháⁿ ndí dííⁿ ndí dííⁿ nǔú tnúhu, ndíhi ñáyiú ní xíndecu ìⁿ ìⁿ xichi, te nchaa ñáyiú-áⁿ xǎnutnǎi-yu ndàa núú Yǎá táxí tnuní núcõo núú xilé váha, ndíhi núú Yǎá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánìcuèhé-güedé, te vǎ yõ ìⁿ ndàcu cahu ñaha xií-yu chi cuéhé víhí-yu, te nchaá-yu xǎxíhnu-yu mee-ni dóo cuixíⁿ, te nùndahá-yu nchaá-yu ìⁿ caa ndàha yutnu ñúú. ¹⁰Te nchaá-yu níhi xǎcáháⁿ-yu, te càchí-yu:

Yaá táxí tnuní núcõo núú xilé váha cùu-gǎ Ndiõxí-ó, te ðiu-gǎ ndíhi Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánìcuèhé-güedé ní dácacu nihnu ñaha-gǎ xii-o nǔú ùhú núú ndàhú.

Duha càchí nchaa ñáyi-u-áⁿ. ¹¹Te nchaa espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí ní nadúcúⁿndèè-xi xĩnutnĩ-xi ní càndéé núú núcõo Yaá núcõo núú xilé váha, ndihí núú xĩnucõo cue tée cùu sacuéhé, ndihí cue ndí cùmí quiti xĩnutnĩ-áⁿ, te nchaa-xi ní ngüfĩnĩ xítí-xí te ní ngúnu ndeyi-xi núú Yàá núcõo núú xilé váha-áⁿ, te nchaa-xi ní ngüíta-xi chĩñuhu ñaha-xi xii-gá, ¹²te càchí-xi:

Na càháⁿ ndáá-ndí núú yòhó Tătá-ndĩ Dútú Ndiöxí sá ïo càhnu cuu-n, te ndàcu-n quide-n nchaa sá vâha cuiní-n, te ío váha quide-n, te ndècu ndihí-n nchaa sá xìní tnùní-n, te chĩñuhu ñaha-ndí xii-n, te ducaⁿ ndàcáⁿ táhú-ndĩ núú-n cuendá nchaa sá quidé-n, te nèhe-ndí sá yĩñuhu núú-n, te tnúhu càháⁿ-ndí-a cùu-xi tnúhu ndáá, te ñiu-ni duha cáháⁿ-ndí ndéé núú cuaháⁿ núú vèxi.

Duha càchí nchaa cue espíritú-áⁿ xăhaⁿ-xi xii Yaá núcõo núú xilé váha-áⁿ.

¹³Te ìⁿ cue tée cùu sacuéhé xĩndecu-áⁿ nĩ xícáⁿ tnúhú-dě núù-í, te càchí-dé:

—¿Yóndi cùu ñáyi-u dácáⁿ xĩxĩhnu dóo cuixíⁿ-ăⁿ, te ndéé véxi-yu núú dácáⁿ xĩndăă-yu-i? —càchí-dé.

¹⁴Te yúhú ní xáhaⁿ-ĩ:

—Tătá, ñá túú xìní-í, dico mee-n xìní-n —duha ní xáhaⁿ-ĩ xii-dé.

Te dătnùní ní cachí tnúhu-dé xii-í ná cúú ñáyi-u-áⁿ, te càchí-dé:

—Nchaa ñáyi-u-a cúu-yu ñáyi-u ní quee núú ïó víhí tnúhu ndòho tnúhu ndàhú sá vă cúndèe iní-ó te véxi-yu

iha, te cùu-yu ñáyi-u sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi cuendá sá nĩ sati nĩnĩ Yàá cáá dătná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dănicuèhé-güedé, cuendá xĩăⁿ vitna ní ndihí-yu ní nduu cuixíⁿ dóo xĩxĩhnu-yu. ¹⁵Te núú xĩăⁿ vitna ní nduu táhũ-yu ndécú-yu núú ndécú Yă Ndiöxí Yáá táxí tnùní núcõo núú xilé váha, te cuèi nduu cuèi niú xínú cuèchí-yu núú-gă vitna, te ñiu-gá xító ñaha-gá xii-yu. ¹⁶Te vitna ní sáá-yu núú-gă cundecú-yu te vă ndóhó-gă-yu docó, te ni vă quiní-gă-yu ndohó-yu yíchí-yu ndute, te ni vă quiní-gă-yu ndohó-yu cahni nchíanchii, te ñă túú-gă ná cahni ndohó-yu. ¹⁷Te ducaⁿ chi Yáá cáá dătná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dănicuèhé-güedé ndécú-gă núú nútñĩ xilé váha núcõo Yă Ndiöxí Yáá táxí tnùní, Yáá-áⁿ coto ñaha-gă xii-yu dătná quidé ìⁿ toli oré xító-dě mbéè-dě, te candeca ñaha-gă xii-yu quĩhĩⁿ núú tõo ndute, te ndute-áⁿ cúú-xí ndute candeca iní-yu, te Yă Ndiöxí cada-gá sá vă quiní-gă-yu tnúhu ndăhyú —duha ní cachí tnúhu tée cùu sacuéhé-ăⁿ xii-í.

Cuendá tícúú sá nĩ cuáha mee-ni dĩhúⁿ cuăăⁿ

8 Te sátá dúcáⁿ te Yáá cáá dătná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dănicuèhé-güedé ní xócání-gă tutú líhli cùu usá ñúhú sèyú ndéé sátá tütú sá nĩ nadúcúⁿnuu-áⁿ, te òrè-áⁿ nĩ cunahi sũúní năvíí-nă ní cuu andiu dătná cuádava òrè. ²Te ní xini-í úsá tnàhá espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí xĩnutnĩ-xi núú núcõo-gă, te ní níhí-xi ìⁿ caa cútú xĩnehe-xi. ³Te dătnùní ní xini

tucu-í ingá espíritú xínú cuèchi núú-gǎ ní quexìo-xi nehe-xi ìⁿ tǐcùú ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuàáⁿ te ñuhu vai dusa sá sàháⁿ tnámí, te ní ngúnutnǐ espíritú-áⁿ núú ndécú sǎ ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ cuàáⁿ núú sácòdó sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndiòxí, te xǐǎⁿ nútñǐ-xi ndàa núú-gǎ, te dusa sá sàháⁿ tnámí-áⁿ cahmi espíritú-áⁿ núú sácòdó sǎ ndúú tǎhú-gǎ-áⁿ cuèndá ñúhmá dusa-áⁿ cundǐhi-xi nchaa tnúhu càháⁿ ñáyiú càháⁿ ndǐhi ñaha xì-gá, nchaa ñáyiú cùu cuendá-gá. ⁴Te nùndaha espíritú-áⁿ tǐcùú ñúhú dusa sá sàháⁿ tnámí càyú, te quène ñúhmá nútñǐ-xi núú Yǎ Ndiòxí, te ñúhmá-ǎⁿ cùndǐhi-xi nchaa tnúhu càháⁿ ñáyiú càháⁿ ndǐhi ñaha xì-gá, nchaa ñáyiú cùu cuendá-gá. ⁵Te ní queheⁿ espíritú-áⁿ tǐcùú te ní dáchitù-xi ñuhú yódó núú sácòdó sǎ ndúú tǎhú Yǎ Ndiòxí, te ní xítenuu-xi ñuyúú, te òré ducaⁿ ní quide-xi te ní càháⁿ víhí ñuhu, te ío dusaⁿ ní quide-xi ñuyúú, te ní sáá ndúté, te níhi vǐhi ní tnáa.

Ndi ùsá espíritú ní tiú-xi ìⁿ caa cùtú xǐnehe-xi

⁶Te ndi ùsá cue espíritú xǐnehe ìⁿ caa cùtú-ǎⁿ ní ngúndecu túha-xi cuèndá tiú-xi.

⁷Te espíritú díhna nuu ní tiú-xi cútú néhé-xí, te ñuyúú-a ní ngoyo ñǐñǐ dàcánuu-xi ndǐhi ñuhú ndǐhi níñí, te luha-ná te cuu dava ñuyúú ní càyú, te luha-ná te cuu dava tucu nchaa yutnu ío ñuyúú ní càyú, te luha-ná te cuu dava tucu nchaa cùhú ío ñuyúú ní càyú.

⁸Te espíritú cùú úú ní tiú-xi cútú néhé-xí, te dàtná cáá ìⁿ tindúú cáá ìⁿ sá ní ngava xítí làmár te

nchicúⁿ ñuhú, te luha-ná te cuu dava ndute làmár-áⁿ ní nduu-xi níñí. ⁹Te luha-ná te cuu dava nchaa quiti xǐxúhuⁿ xítí làmár-áⁿ ní xǐhí-güedi, te luha-ná te cuu dava nchaa bàrcú ní quée naa-xi xítí ndute.

¹⁰Te espíritú cùú ùní ní tiú-xi cútú néhé-xí, te ní ngava ìⁿ chódíní cáhnú ndèe andiu ñuyúú te nchicúⁿ ñuhú-dí, te ñuhú-áⁿ cáá dàtná cáá ñùhú iti. Te luha-ná te cuu dava nchaa yúte ní ngava chódíní-ǎⁿ, te luha-ná te cuu dava tucu nchaa núú quèniñni ndute ní ngava-dí.

¹¹Te chódíní-ǎⁿ nání-dí: Yúcú Úá. Te ndute xica nchaa yúte-áⁿ ndǐhi nchaa ndute quèniñni-áⁿ ní cuu úá-xi dàtná yúcú úá, te ío cuéhé ñáyiú ní xǐhí sá dúcáⁿ ní cuu úá ndute-áⁿ.

¹²Te espíritú cùú cùmí ní dácàháⁿ-xi cútú néhé-xí, te luha-ná te cuu dava nchícanhii ñá túú ní dàyehé-xi, te ducaⁿ lùha-ná tucu cuu dava yóó ñà túú ní dàyehé-dí, te ducaⁿ lùha-ná te cuu dava tucu nchaa chódíní ñà túú ní dàyehé-güedi, te luha-ná te cuu dava nduu ñà túú ní dàyehé nchícanhii, te ducaⁿ lùha-ná te cuu dava niú ñà túú ní dàyehé yóó ndǐhi nchaa chódíní.

¹³Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í xícó ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiòxí núú tàchí, te ní tecú dóho-í níhi càháⁿ-xi, te cǎchí-xi:

—Íío ndàhú ndoho nchaa ñáyiú xǐndecu ñuyúú òré ná dàcaháⁿ úní-gá cue espíritú cùmǎní cútú xǐnehe-xi, chi sa xǐndecu túha-ná-xi sá dácàháⁿ-xi!— duha cǎchí espíritú-áⁿ.

9 Te espíritú cùú ùhúⁿ ní tiú-xi cútú néhé-xí, te òré-áⁿ ní

xiní-í ní quee ìíⁿ espíritú andiu te càa-xi datná cáá ìíⁿ chódíní, te ní ngava-xi ñuyú, te ní níhí-xi ìíⁿ ndacaá néhé-xí cuèndá nacaáⁿ-xi yuyèhe yaú cùnú víhí. ²Te ní nacaáⁿ-xi yaú-áⁿ te ní ngúíta-xi ní quene ñúhmá dàtná quéné ñúhmá ìíⁿ xítnú cáhnú vèhi, te ní quene táchí ñí xítenuu-xi ñúhmá-áⁿ te ní sadí-xi núú nchìcanchii, te ní cunee ñuyú. ³Te xítí ñúhmá-áⁿ ñí quene tíca làngóstá, te ní xítenuu-dí ñuyú, te dééⁿ-güedi dàtná dééⁿ nchacua. ⁴Te ní ngúndecu ndìhi-güedi tnúhu ndee ìní cuèndá sá dándòho-güedi mee-ni ñáyiú ñá túú ndéè sèñá Yá Ndiòxí tneé-xi, te ñá túú ñá cada-dí nchaa yutnu ndìhi nchaa cùhú. ⁵Te ñá túú tnúhu ndee ìní ndécú ndìhi-güedi sá cáhní-güedi ñáyiú, chi mee-ni sá dándòho ñaha-güedi xíí-yu úhúⁿ yóó. Te òré ní ngúíta-güedi dàndòho ñaha-güedi xíí-yu te tàhú tnúhú núú dáquèe-güedi ìñu-güedi dàtná quídé-xí núú dáquèe nchacua ìñu-güedi. ⁶Te ñáyiú-áⁿ xicáⁿ táhú-yu sá ndìhi cuú-yu cuèndá sá ïo ndòhó-yu dàquèe ñaha nchàa quítí-áⁿ ìñu-dí xíí-yu te ñá cuíní-xi cuú-yu, te ìíⁿ nduu ìíⁿ nduu sàni ìní-yu cuú-yu te ñá túú cuíní-xi cuú-yu chi ñá túú tnúhu xihí sá cúú-xí-yu.

⁷Te nchaa tíca làngóstá-áⁿ xíndáa-güedi dàtná ndáa nchaa cuàyú cue tée cuáháⁿ nàà, te díquí-güedi ñúhu ìíⁿ sá cáá dàtná cáá còroná ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ, te núú-güedi càa datná cáá núú cuè tée. ⁸Te idi díquí-güedi càa datná cáá ìdi díquí ñáyiú dìhí, te núhu-güedi càa datná cáá núhu

ndicaha. ⁹Te yìdúcúⁿnuu-güedi ìíⁿ sá cáá dàtná cáá càá, te ndíxíⁿ-güedi quìde-xi datná quídé-xí núú vèxi cuéhé víhí càrretá sá táñhu cuayú cuáháⁿ-güedé ndìhi-güedi núú nàa-güedé. ¹⁰Te ndéè ìñu núú lùhmá-güedi dàtná ndéè ìñu núú lùhmá nchacua, te ìñu núú lùhmá-güedi-áⁿ dáquèe-güedi ñáyiú dàndòho ñaha-güedi xíí-yu, te ducaⁿ-ni càda-güedi dàndòho ñaha-güedi xíí-yu ndéè xínu úhúⁿ yóó. ¹¹Te nchaa tíca làngóstá-áⁿ táxí tnùnì ñáhá espíritú sá táxí tnùnì yaú cùnú víhí, te espíritú-áⁿ nánì-xí Àbadón tnúhu hèbreú, te tnúhu grìégú nánì-xí Àpoliòn, te ndì ndùú tnúhu-áⁿ quèé-xí: Sá dánàa ñáyiú.

¹²Te tnúndòho-a cuu-xi tnúndòho díhna nuu, te vitna cùmánì úú-gá.

¹³Te espíritú cúú ìñú ní tiú-xi cútú néhé-xí. Te núú Yá Ndiòxí nútní ìíⁿ sá ñí cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ núú sácòdó sá ndúú tàhú-gá, te ndì cùmí xíquí-xi xíndecu ìíⁿ caa ndìqui, te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ìíⁿ sá ñí cáháⁿ nihnu ndì cùmí ndìqui-áⁿ. ¹⁴Te sá càháⁿ nihnu ndìqui-áⁿ xàháⁿ-xi xii espíritú cúú ìñú sá ñí tiú cútú-áⁿ: —Cuáháⁿ nandaxi-n ndì cumí espíritú ndútú ndècu yúte càhnu nani Eúfratés —càchí sá càháⁿ-áⁿ xàháⁿ-xi xii espíritú-áⁿ.

¹⁵Te sáta dúcáⁿ te ní nandaxí ndì cùmí cue espíritú-áⁿ cuèndá cahni-xi cuéhé víhí ñáyiú, te sa yatni dàtná cuádava ñáyiú xíndecu ñuyú cahni-xi, te ducaⁿ chi sa ndècu túha tnàhí cue espíritú-áⁿ ndétú-xí sàà òré, àdi nduu, àdi yóó, àdi cuíá ducaⁿ càda-xi cahni-xi ñáyiú. ¹⁶Te ní xiní-í nchaa cue sandàdú cùndìhi-xi xixódó-güedé

cuàyú, te ní nìhì-í tnúhu sá xínu úú
cièndú millón-güedě.

¹⁷Te duha xĩndáa cue cuàyú-án ndihi
cue tée yòdo ñaha-án ní xiní-í: Te cue
té-án yídúcúⁿ nuu ìⁿ sá yídúcúⁿ nuu
pèchú-güedé, te luha ticuèhé te luha
cuìi datná cuìi andiu, te luha cuàáⁿ, te
nchaa cuàyú-án cáá dǐquí-güedi dàtná
cáá dǐquí ndicaha, te yuhu-güedi
quène ñuhú ndihi ñúhmá, ndihi
àzufré nchicúⁿ ñuhú. ¹⁸Te ío cuèhé
ñáyiú ñuyú ní xíhí chi luha-ná te
cudavá-yu ní xíhí sá cuèdá ñuhú-án
ndihi ñúhmá-án ndihi àzufre-án.

¹⁹Te ndihi núú lùhmá-güedi ndihi
yuhu-güedi dàndoho-güedi ñáyiú, te
núú lùhmá-güedi nèhe-xi dǐquí cǒó,
te diu-ni dàtná cáá cǒó cáá ñhíí
lùhmá-güedi.

²⁰Te nchaa dava-gá ñáyiú ní cácu
ñá túú ni xíhí núú nchaa tnúndòho-án
ñá túú ní cuiní-yu dàñá-yu ichi
cuèhé ichi duha ndécú-yu, chi quède
cahnu-ní-yu nchaa espíritú cúnđhi
yucu ñávàha, ndihi nchaa sá càchí-yu
cùu ndiòxí ní cadúha cue tée ñuyú-a,
te dava xíáⁿ ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ
cuàáⁿ, te dava ní cuáha mee-ni dǐhúⁿ
cuixíⁿ, te dava ní cuáha sá nání
bròncé, te dava ní cuáha mee-ni yúú,
te dava ní cuáha mee-ni yùtnu, te
nchaa xíáⁿ ñá túú cùtnuní núú-xi, te ni
ñá túú tècú dóho-xi, te ni ñá ndácú-xí
càca-xi. ²¹Te ni sá sáhní tnahá-yu, te
ni sá sáhní ndùu tnahá-yu, te ni sá
ndécú-yu ichi dǐí ìní, te ni sá dúhú
ndàchiuⁿ tnahá-yu ñá túú ní cuiní-yu
dàñá-yu.

**Ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú
Yá Ndiòxí néhé-xí ìⁿ librú**

10 Te sátá dúcáⁿ te ní xiní
tucu-í ìⁿ espíritú cúnùu

xinu cuechi núú Yá Ndiòxí ní
quee-xi andiu, te yìhì-xi xití vícò
cuànguee-xi ñuyúú te ndaa dǐquí-xi
ndècu ìⁿ còó yáhnchí, te núú-xi
súúní chàhnchí dàtná chàhnchí
núú nchìcanchii, te ndi ndùú
dǐhìⁿ-xi càa datná cáá itá ñuhú. ²Te
nùndaha-xi ìⁿ librú líhli ní nandícá,
te sáhá cùha-xi ní sani-xi núú ndute
làmar, te sáhá dàtni-xi ní sani-xi
núú ñuhu yìhí. ³Te espíritú-án ñhí
vìhì ní cáháⁿ-xi, te ní quide-xi dàtná
quidé ìⁿ ndicaha oré cánásàa-di, te
òré ducaⁿ ñhí vìhì ní cáháⁿ-xi te
úsá xito ní cáháⁿ ñúhu. ⁴Te sátá ní
yáha ní cáháⁿ ñúhu-án ùsá xito, te
chido tnùnì-í ìⁿ núú tùtù nàcuáa
ní cáháⁿ-xi ni cùu, te mei òré-án ní
tecú dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ sá ní cáháⁿ
andiu te càchí-xi:

—Vá chídó tnùnì-n nàcuáa ní cáháⁿ
ñúhu-án, iní mée-ní-n ná cùhuⁿ —
duha càchí sá ní cáháⁿ-án.

⁵Te espíritú sá nútñí ìⁿ xio
sáhá-xi núú ndute làmar-án ndihi
ingá xio sáhá-xi núú ñuhu yìhí-ánⁿ
ní xiní-í ní ndonehe-xi ndaha
cùha-xi, ⁶te càchí-xi:

—Yá Ndiòxí Yáá ndécú nchaa
nduu nchaa quíú Yáá ní cadúha
ñuyúú, ndihi andiu, ndihi làmar,
ndihi nchaa sá íó, Yáá-án náhá
ndáá-gá sá yùhú càháⁿ ndáá-í, te
vá cùyàa vihi ⁷te cada-xi nchaa
nàcuáa ndùu tnúhu ndùu yuhu ní
cáháⁿ-gá, tnúhu ní xáhaⁿ-gá xii cue
téé ní xinu cuechi nùú-gá, cue tée
ní xóo cáháⁿ tnúhu-gá ndéé sanaha,
chi òré ná tìú espíritú cúú ùsá cútú
néhé-xí, te òré-án cada-xi nchaa
nàcuáa ndùu tnúhu ndùu yuhu sá
ní xáhaⁿ-gá xii nchaa cue tée-án —
duha càchí espíritú-án.

⁸Te sáta dúcáⁿ te ní tecú tucu dóho-í ní cáháⁿ tucu sá ní cáháⁿ andiu-áⁿ, te càchí-xi xii-í:

—Cuàháⁿ te queheⁿ-n lìbrú lìhli sá ní nàndicá nùndàha espíritú-áⁿ, espíritú sá nútní ìíⁿ xio sáhá-xi núú ndute làmár, te ìíⁿ xio sáhá-xi núú ñuhu yìchí —duha càchí sá ní cáháⁿ-áⁿ.

⁹Te yúhú ní sáháⁿ-í núú ndécú espíritú-áⁿ xicáⁿ-í lìbrú lìhli nèhe-xi-áⁿ, te ní cachí-xi:

—Iha te caxi-n, te cuvídí yuhu-n dàtná cuvídí òré xíhí-n ndúdí ñúñú, dico xítí-n chi cada úa-xi —càchí-xi.

¹⁰Te ní queheⁿ-í lìbrú lìhli nùndaha espíritú-áⁿ ní xexi-í, te yuhu-í ní quide vídí-xi dàtná vídí ndudí ñúñú, dico sáta ní ngava-xi xítí-í te ní quide úa-xi. ¹¹Te ní cachí tucu espíritú-áⁿ xii-í:

—Dacuitíí cǎháⁿ tucu-n nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiǒxí cuèndá ñáyiú titní víhí nàcióⁿ, ndìhi cuèndá ñáyiú titní víhí ñúú, ndìhi cuèndá ñáyiú cǎháⁿ ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú tñuhu, ndìhi cuèndá cue téé yìndaha ñáyiú.

**Cuèndá úú cue téé cǎháⁿ
nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiǒxí**

11 Te ní ñhì-í ìíⁿ tnuyoo nàcuáa chicùhá-í ìíⁿ sá chicùhá-í, te ní cáháⁿ ìíⁿ sá ní cáháⁿ, te cǎchí-xi:

—Ndacuñí te chicùhá-n vèhe Yǎ Ndiǒxí, te chicùhá tucu-n núú sácódó sǎ ndúú tǎhú-gǎ, te cahu-n nǎ daha tñàhá ñáyiú chihñuhu ñaha xii-gǎ xíndecu. ²Dico vá chicùhá-n ndàa quehé vehe-gǎ, chi xíaⁿ ní nduu cuèndá cue ñáyiú ñá túú cùu ñáyiú isràél, te ñáyiú-áⁿ nduu nuu-nǎ-yu núú ní cuu ñúú-gǎ, te

cadá-yu dàtná cǎchí iní mée-yu, te údico úú yóó ducaⁿ cǎdá-yu. ³Te yúhú tendaha-í úú tñàhá cue téé cáháⁿ yuhu-í nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiǒxí, te úxúú cièndú únidico nduu ducaⁿ cǎháⁿ-güedé yuhu-í cada-güedé núú-í, te cuihnu-güedé dóó tñúú sǎ sácuìhnu cue ñáyiú ndìhú iní-xi —duha cǎchí sá cǎháⁿ-áⁿ.

⁴Te ndí ndúú cue téé-áⁿ cúú-güedé dàtná úú yutnu òlvívú sá xínutní núú Yǎ Ndiǒxí, ndìhi dàtná úú sá ndèè dité-xi, sá yíndòdo ìíⁿ caa candíl núú dité-xi ndècu tucu núú-gǎ, te diu-gǎ cúú-gǎ Yáa yíndàha ñuyú. ⁵Te ñáyiú na cànì iní-xi ná cada ñaha xì-güedé te yuhu-güedé quene ñuhú cahmi ñaha-xi xii-yu, te ducaⁿ cǎda-güedé cahni-güedé nchaa ñáyiú na cùu úhú iní ñáhá xì-güedé. ⁶Te ndí ndúú-güedé ndécú ndìhi-güedé tñuhu ndee iní cada-güedé sá vǎ cúúⁿ dǎú, te ducaⁿ cǎda-güedé ñini cǎháⁿ-güedé nàcuáa cǎchí Yǎ Ndiǒxí, te ndacu-güedé nadatìu-güedé ndute nduu-xi níñí, te ndacu-güedé dandòho-güedé nchaa ñáyiú titní núú tñuhu ndòho, te ducaⁿ cǎda-güedé ná daha xito cǎchí iní mée-güedé. ⁷Te ná yáha sá cǎháⁿ-güedé nàcuáa ní cachí Yǎ Ndiǒxí, te dàvá-áⁿ quene ìíⁿ quiti dééⁿ yàú cùnú víhí sǎ ìo nèhé cáá, te quiti-áⁿ ngüita-di nàà-di ndìhi ndí ndúú cue téé-áⁿ te cahni ñaha-di xì-güedé. ⁸Te yiqui cùñú cue téé-áⁿ cautùu-xi ìíⁿ tnuú ñúú cáhnú núú ní sahani-güedé Xítohó Jesucristú núú cùrúxí, te diu Yáa-áⁿ cúú Xítohó-ó ndìhi-güedé, te cǎchí ñáyiú sá ñúú-áⁿ cúú-xí

dàtná ñuú Sòdomá ndihi nàcióⁿ Ègíptú. ⁹Te úní nduu dava cautùu yiqui cuñú-güedé xíaⁿ, te ñáyiú nchaa nàcióⁿ, ndihi ñáyiú nchaa ñuú, ndihi ñáyiú càháⁿ ndí dífⁿ ndí dífⁿ núú tnùhu, ndihi ñáyiú xĩndecu nchaa xichi quini-yu yiqui cùñú-güedé, te vá dǎñǎ-yu nguĩndǔxi. ¹⁰Te nchaa ñáyiú-áⁿ nduu vétú iní-yu sá dúcáⁿ cùú cue téé càháⁿ nàcuáa càchí Yǎ Ndiöxí-áⁿ, te ío cudíí iní-yu, te nándí sá cuǎha táhú tnáhǎ-yu sá cúdíí iní-yu sá dúcáⁿ ní xihí-güedé, te ducaⁿ chi ñuú-güedé ní quide ío ní ndohó-yu. ¹¹Te sátá ná yǎhá úní nduu dava sá dúcáⁿ cùú-güedé te Yá Ndiöxí dandòto ñaha-gá xii-güedé, te ndacóo-güedé, te nchaa ñáyiú na quini sá ndótó-güedé te yùhú víhí-yu. ¹²Te ndí ndúú cue téé-áⁿ tecú dóho-güedé càháⁿ ìⁿ sá càháⁿ ndéé andíu, te cúñaha-xi xii-güedé: —Chí táquène iha —duha cúñaha sǎ càháⁿ-áⁿ xii-güedé.

Te cue téé-áⁿ quǎhu-güedé ìⁿ xití vícò caa-güedé andíu, te nchaa ñáyiú cùu úhú iní ñáhá xii-güedé quini ñáhǎ-yu xii-güedé caa-güedé andíu. ¹³Te òré-áⁿ níhi víhi tnáa ñuyíú, te úxí xichi cùu-xi ñuú núú cùndècu-güedé-áⁿ te ìⁿ xichi ñuú-áⁿ naa, te cuú úsá mǐl ñáyiú, te nchaa dava-gá ñáyiú cácu vá cùú yùhú víhí-yu, te cachí-yu sá ío càhnu cuu Yá Ndiöxí Yaá ndécú àndíu.

¹⁴Te tnúndòho-a cuu-xi tnúndòho cuu úú yáha, te vitna sa ndètu víi-nǎ tucu sáá tnúndòho cuu úní.

Espíritú cùú ùsá tíu-xi cútú néhé-xí

¹⁵Te espíritú cùú ùsá ní tíu-xi cútú néhé-xí, te òré-áⁿ ní tecú níhi

ní càháⁿ titní sá ní càháⁿ andíu, te càchí-xi:

Nchaa sá cùú cuendá nchaa ñáyiú ñuyíú táxí tnùni-yu ní cùu ní nduu cuendá Tǎtá-ó Dútú Ndiöxí táxí tnùni-gá, Te tnàhá Yaá ní tendaha-gǎ ní sáháⁿ ñuyíú táxí tnùni-gá nchaa xíaⁿ, te ñuú-gá taxi tnùni-gá ní caa ní quǎhⁿ.

Duha ní càháⁿ nchaa sá ní càháⁿ-áⁿ. ¹⁶Te ndí òcò cúmí cue téé sacuéhé xĩnucóo núú xilé váha ní nguĩñí xití-güedé núú Yǎ Ndiöxí, te ní nuu núú-güedé ndàa núú ñùhú te ní nguíta-güedé chíñùhu ñaha-güedé xii-gá, ¹⁷te càchí-güedé:

Ío ndàcáⁿ táhú-ndí núú yòhó Dútú Ndiöxí, Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá vǎha, te ñuú-ni-n ndècu-n ndéé cútnáhá ní ngáva ñuyíú, te ñuú-ni-n ndècu-n vitna, te ñuú-ni-n cùndecu-n ndéé núú cuaháⁿ núú vǎxi, te ío càhnu cuu-n te ní nguíta-n ño-gá táxí tnùni-n.

¹⁸Te nchaa ñáyiú xĩndecu ñuyíú xĩcudéⁿ-yu núú-n, te vitna ní sáá nduu dándohó-n-yu chí ñá túú cùu váha iní-n núu-yu, te cada ndáá-n cuèchi nchaa ñáyiú sa ní xihí, te ní sáá tucu nduu cuñaha-n sǎ ndúú táhú nchaa ñáyiú ní xinu cuechi núu-n ní càháⁿ-yu tnùhu-n, ndihi nchaa dava-gá ñáyiú cùu cuendá-n, chí ñáyiú-áⁿ néhé-yu sá yǎñùhu núú-n,

te cuēi ñáyiū cūnuū ndīhi ñáyiū
 ñá túú cūnuū cuáñaha-n sǎ
 ndúú tǎhŷ-yu,
 te ní sǎá tucu nduu dànaa-n
 nchaa ñáyiū sǎhni tnaħa
 ñáyiū-xi.

Duha cǎchí ndi òcò cǔmí cue tée
 sacuéhé-ǎⁿ xǎħaⁿ-güedě xii Yá
 Ndiöxí.

¹⁹Te ní xiní-í ní naca^an yuyèħe
 veħe Yá Ndiöxí andiū, te xití
 veħe-gá-áⁿ ñi xiní-í ndécú cǎjá ñúħú
 sǎ yódó tñuní ñacuáa ní cundáa
 cada-gá sǎ cúú-xí ñǎyiū, te òré-áⁿ ñi
 xiní-í ní sǎá ndúté, te ní cáħáⁿ ñúħu
 te ío dusaⁿ ñi quide-xi, te níħi vīħi
 ní tnáa, te súúní cǎħnu dáú ñiñí ñi
 cuuⁿ.

**Cuendá ĩiⁿ ñadīħi ndīhi cuendá
 ĩiⁿ quiti déeⁿ nání drǎgón**

12 Te ío vīħi ní quide-xi ĩiⁿ
 sǎ ñi quide-xi andiū, te
 ní xiní-í ĩiⁿ ñadīħi te dóó níħnú-áⁿ
 quide-xi datná quidé-xí ñú
 nchīcanchii, te ndàa núú sǎħá-aⁿ
 quide-xi datná quidé-xí ñú yǒ, te
 ñúħu ĩiⁿ coroná díquí-aⁿ te ndèé
 úxúú chódíní. ²Te ñúħu déħe-aⁿ te
 cǎna saa-aⁿ sǎ quidé úħú ñǎħá-xí
 xī-aⁿ chi sa ndètu vií-nǎ cacu
 déħe-aⁿ. ³Te dǎtnùní ní quide
 tucu-xi sǎ ñi quide-xi andiū, te ní
 xiní-í ĩiⁿ quiti cǎħnu quiti ticuehé,
 quiti déeⁿ nání drǎgón, te ndèé úsá
 díquí-dī ndīhi úxí ndīqui-dī, te ĩiⁿ
 caa coróná ñúħú ĩiⁿ caa díquí-dī-áⁿ.
⁴Te quiti-áⁿ luħa-ná te cuu dava
 nchaa chódíní dǎngòyo-di ñuyíú
 ndīhi lúħmá-dī, te quiti-áⁿ ñi ngúnu
 tñi-dī núú ñaha ndètu vií-nǎ cacu
 déħe-xi-áⁿ cuendá caxi-dī déħe-aⁿ
 òré cacu ni cūu. ⁵Te ñaha-áⁿ ñi cacu

déħe-aⁿ te tée cūu-dé, te té līħli-áⁿ
 ĩo cūnuū-dě taxi tñuní-dé nchaa
 ñáyiū ñuyíú, te mee Yǎ Ndiöxí
 ní nacuaca ñaha-gǎ xii té līħli-áⁿ
 cuendá cundecu ndīhi ñaha-dě
 xii-gá núú ndécú-gǎ táxí tñuní-gá.

⁶Te ñadīħi-áⁿ ñi xīnu-aⁿ cuáħáⁿ-aⁿ
 xití yucu núú ñi quide túħa Yá
 Ndiöxí cundecu-aⁿ cuendá xíáⁿ
 ñiħi-aⁿ caxi-aⁿ, te ducaⁿ ñiħi-aⁿ sǎ
 cǎxí-áⁿ úxúú ciendú únídico nduu
 chi ducaⁿ ndūu cundecu-aⁿ xíáⁿ.

⁷Te sǎtá dúcáⁿ te andiū ñi xiní-í
 espíritú cúnūu xīnu cueħi núú Yǎ
 Ndiöxí nání Mìguél, ndīhi nchaa
 dava-gǎ espíritú cúndīħi-xi, te
 nchaa espíritú-áⁿ nǎa-xi ndīhi quiti
 déeⁿ nání drǎgón ndīhi nchaa
 espíritú cúndīħi-dī. ⁸Te quiti-áⁿ
 ñá túú ní ndǎcu-dī ndīhi nchaa
 espíritú cúndīħi-dī, te ñá túú ní
 ñiħi-gǎ-dī núú cúndècu-dī andiū
 ndīhi nchaa espíritú cúndīħi-dī-áⁿ.

⁹Te cue espíritú xínú cuèħi núú
 Yǎ Ndiöxí-áⁿ ñi dǎngává-xí quiti
 déeⁿ nání drǎgón-áⁿ ndīhi nchaa
 espíritú cúndīħi-dī ñuyíú, te quiti-áⁿ
 cúú-dí mèi sǎcuíħná àdi sǎ cǎchí-ó
 cūu yucu ñávǎħa, te diu xíáⁿ ní
 dǎndàħú-xi ñáyiū ñiħi ñuyíú,
 te diu-ni xíáⁿ ní nduu-xi cóó ñi
 dǎndàħú-xi ñáyiū ndéé sanaha.

¹⁰Te ní tecú dóħo-í níħi ní cáħáⁿ
 tucu ĩiⁿ sǎ ñi cáħáⁿ andiū, te
 cǎchí-xi:

—Vitna te Yá Ndiöxí ní quide-gǎ
 ní ngúndecu ñáyiū ndīhi-gǎ, te ío
 cǎħnu cuu-gǎ, te ío tàxi tñuní-gǎ,
 te tnàħá Cristú Yaá ní tendaha
 Yǎ Ndiöxí ní quixi ñuyíú-a ío
 tàxi tñuní-gǎ, te ducaⁿ chi sa ní
 xócuñí sǎcuíħná sǎ súúní núnūu
 sacáⁿ cuèħi núú Tǎtá-ó Dǔtú

Ndiöxí cuendá nchaa ñáyi ndècu ndìhi-o ichi-gá, te nduu niú ducaⁿ sàcáⁿ cuéchi-xi núú-gã cuendá-yu ni cùu. ¹¹Dico ní ndacú-yu ní cunùú-yu núú sàcuíhná sã dúcáⁿ sàcáⁿ cuéchi cuendá-yu-áⁿ ní cùu, te ducaⁿ ñi cunùú-yu sá cuendá Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dãnícuehé-güedé, chi Yaá-áⁿ ñi sati ñíí-gã te ní xíhí-gá sá cuendá-yu, te ducaⁿ ñi cunuu tucú-yu sá cuendá sá sàndáá iní ñáhã-yu xii Yaá-áⁿ, te ñã túú ní yùhú-yu cuú-yu sá cuendá-gá. ¹²Te vitna ío chí cúdíí iní nchaa nchòhó espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiöxí, ndìhi nchaa nchòhó ñáyi ndècu andiu, dico indàhú ní cuu nchaa ñáyi xĩndecu nihí ñuyú! Chi súní cùdééⁿ sàcuíhná ñi ngava-xi te nãndi cada ñaha-xi xíi-yu, te ducaⁿ chi cùnuní iní-xi sá sàcú duha-ná nduu cudíi-xi cundecu-xi —duha càchí sá ñi cáháⁿ andiu.

¹³Te sátá ñi quee quiti dééⁿ nání dràgón-áⁿ andiu ñi ngava-di ñuyú quiti cùu mei sàcuíhná-áⁿ, te quiti-áⁿ ñi chinchícúⁿ-di ñadìhí ñaha ní cacu déhe té-xi-áⁿ. ¹⁴Te ñadìhí-áⁿ ñi nduu táhú-aⁿ ní quene úú ndíxí-aⁿ, te càa datná cáá ndíxíⁿ ñi yacòlo cahnu vihi cuendá ndava-aⁿ núhú-aⁿ yucu núú ñi cachí Yã Ndiöxí cundecu-aⁿ, te yacáⁿ cundecu-aⁿ úní cuíá dava cuendá sá vã ñhí ñáhá quiti dééⁿ quiti nàni dràgón-áⁿ te xíáⁿ ñhí-aⁿ sá cáxi-áⁿ, te quiti-áⁿ cúú tucu-di datná ñi cóo dèéⁿ. ¹⁵Te quiti-áⁿ ñi quene cuéhé ndute yuhu-di, te ndute ní quene yuhu-di-áⁿ ñi cuu-xi ñi yúte, te ducaⁿ ñi quide-di cuendá ndute-áⁿ cuido-xi ñadìhí-áⁿ ní cùu. ¹⁶Te ñuhu

yìchí ní chindee-xi ñadìhí-áⁿ, chi ní ndátá te ní quee naa-ni ndute ní quene yuhu quiti-áⁿ. ¹⁷Te sá dúcáⁿ ñi quide-xi xíáⁿ ní cudééⁿ víhí quiti-áⁿ núú ñadìhí-áⁿ, te ní xica-di cuáháⁿ-di núú xĩndecu nchaa dava-gá cue déhe ñadìhí-áⁿ cuendá nàá ndìhi ñaha-di, te ñáyi-áⁿ cúú-yu ñáyi tñi nchaa tñuhu càháⁿ Yã Ndiöxí, te nchicúⁿ nihnú-yu nchaa tñuhu sá càháⁿ váha cuendá Xítóhó Jesucrístú.

Cuendá úú quiti

13 Te yúhú ní ngúnu tñi-í yuhu làmár, te ní xíní-í ní quene ñiⁿ quiti te ndéé úsá díquí-di te úxí ndiqui-di, te núú ñiⁿ ñiⁿ ndiqui-di-áⁿ ndécú ñiⁿ caa coroná. Te ñiⁿ ñiⁿ díquí-di-áⁿ ndéé tñuhu sá càháⁿ úhú-xi cuendá Yã Ndiöxí. ²Te quiti-áⁿ cáá-dí dàtná cáá cuíí, te sáhá-di càa datná cáá sãhá òso, te yuhu-di càa datná cáá yùhu ndicaha. Te quiti dééⁿ nání dràgón ní sãñaha-di tñuhu ndee iní xii quiti-áⁿ cuendá taxi tñuní víhí-dí, te dràgón-áⁿ ñi sãñaha-di núú ndécú-dí tàxi tñuní-di xii quiti ní quene xití làmár-áⁿ, te ducaⁿ ñi quide-di cuendá sá ñhí ndéé quiti-áⁿ cunuu-di. ³Te ñiⁿ díquí quiti ní quene xití làmár-áⁿ càhú víhí càa ní nícuèhé, te sa ndètu víi-nã cuú-di sànuu dico ní ndúha-di, te ñhí ñuyú ñi ñhí ñáyi tñuhu sá dúcáⁿ ñi cuu, te ío ní cuíhú-yu te ní tuhá-yu quiti-áⁿ. ⁴Te nchaa ñáyi-áⁿ ñi cachí-yu sá ío càhnu cuu quiti dééⁿ quiti nàni dràgón-áⁿ cuendá sá ñi sãñaha-di tñuhu ndee iní sá táxi tñuní quiti ní quene xití làmár-áⁿ, te ní ngúita-yu ní chiñuhú-yu quiti ní quene xití làmár-áⁿ, te càchí-yu:

—Vá yõo iiⁿ nũtnahá ñáhá xii
quiti-a, te ní vã yõo iiⁿ ndacu nàa
ndihi ñaha xii-di —cachí-yu.

⁵Te ní níhí-di tnúhu ndee ìní sá
càháⁿ úhú-di Yá Ndiõxí, te cada
càhnu-di mee-di, te údico úú yóo
ducaⁿ ñí níhí-di tnúhu ndee ìní-áⁿ
cunuu-di. ⁶Te ducaⁿ ñí quide-di
ní cáháⁿ úhú-di Yá Ndiõxí ndihi
cuendá nchaa sá quidé-gã, te diu-ni
ducaⁿ ñí cáháⁿ úhú-di núú ndécú-gã,
te ní cáháⁿ úhú tucu-di nchaa ñáyi
ndècu ndihi-gá andiú. ⁷Te ducaⁿ ñí
níhí-di tnúhu ndee ìní sá nàa-di
ndihi nchaa ñáyiú cùu cuendá Yá
Ndiõxí, te ducaⁿ nàa ndihi ñaha-di
xii-yu ndéé òré vã ndácú-gã-yu nàa
ndihi ñàhá-yu xii-di, te tnàhá ní
ngúndecu ndihi-di tnúhu ndee ìní
sá táxi tnùnì-di ñáyiú nchaa nàcióⁿ,
ndihi ñáyiú nchaa ñúú, ndihi nchaa
ñáyiú càháⁿ ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú
tnúhu, ndihi ñáyiú xĩndecu nchaa
xichi. ⁸Te cue ñáyiú ñihí ñuyúú ní
cachí-yu sá ìo càhnu cuu quiti-áⁿ, te
ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ñá túú yòdo
tnuní núú tütú Yaa cáá dàtná cáá ìíⁿ
mbéé quiti ní dánicuèhé-güedé Yaa
ní xihí ní cùu te ní ndoto. Te ndéé
cútnàhá ní ngáva ñuyúú sa yòdo
tnuní ñáyiú naníhí tàhú, dico ñáyiú
càhí sá ìo càhnu cuu quiti-áⁿ ñà
túú yòdo tnuní-yu núú tütú-gá.

⁹Te nchaa nchòhó ñáyiú
xĩndedóho chí cúndedóho váha
nchaa nàcuáa cuáháⁿ tnúhu-áⁿ. ¹⁰Te
nchaa ñáyiú na chìhi tnaha ñáyiú-xi
vecaá te sáá nduu te quíhíⁿ-yu
tnàhá-yu vecaá, te nchaa ñáyiú
sàhni tnaha ñáyiú-xi ndihi yuchí te
diu-ni ndihi yuchí cuú-yu tnàhá-yu,
te xíáⁿ núú ìo xìni ñuhu-xi sá
ncháá ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiõxí

cunduu càhnu iní-yu, te quindáá iní
ñáhã-yu xii-gá.

¹¹Te ní xiní tucu-í ingá quiti ní
quene-di núú ñuhu yìhí, te ndèé
úú ndiqui-di te càa datná cáá
ndiqui canerú, te càháⁿ-di dàtná
càháⁿ quiti dééⁿ nání dràgón. ¹²Te
dàtná ndécú ndihi quiti ní quene
xití làmár-áⁿ tnúhu ndee ìní sá táxi
tnùnì-di ducaⁿ ndècu ndihi quiti
ní quene ñuhu yìhí-áⁿ tnúhu ndee
ìní taxi tnùnì-di cada-di núú quiti
ní quene xití làmár-áⁿ, te quiti
ní quene ñuhu yìhí-áⁿ ñí quide
yica-di sá ncháá ñáyiú xĩndecu ñihí
ñuyúú chiñuhú-yu quiti ní quene xití
làmár-áⁿ, quiti càhú víhí ñí tnahá ní
nícuehé te ní ndúha-di. ¹³Te quiti ní
quene xití ñuhu yìhí-áⁿ ñí quide-di
títí núú sã vã yõo tnàhí ndàcu
cada, te nchaa ñáyiú ní xiní-yu sá
ndèé andiú ñí dányóyó-dí ñùhú
ñuyúú. ¹⁴Te sá dúcáⁿ ñí ngúndecu
ndihi-di tnúhu ndee ìní ní quide-di
nchaa xíáⁿ ní quide-di núú quiti
ní quene xití làmár-áⁿ, te sá dúcáⁿ
ñí quide-di te xíáⁿ ní dándàhú-di
nchaa ñáyiú xĩndecu ñihí ñuyúú, te
ní xáhaⁿ-di xii-yu sá ndúcú-yu ìíⁿ sá
cádúha-yu nàcuáa-ni càa nacuáa-ni
ndùu quiti ní quene xití làmár-áⁿ,
quiti càhú víhí ñí tnahá ní nícuehé
díquí-xi-áⁿ ñí quée machití te ñá
túú ní xihí-di chi ní xĩndecu-ni-di.
¹⁵Te quiti ní quene xití ñuhu
yìhí ní ngúndecu ndihi tucu-di
tnúhu ndee ìní sá chíhí-dí ìní sá ñí
cadúha-yu-áⁿ, sá ñí natavá-yu dàtná
cáá quiti ní quene xití làmár-áⁿ,
te ducaⁿ ñí quide quiti-áⁿ cuendá
càháⁿ sá ñí cadúha-yu-áⁿ, te xíáⁿ
cada-xi cuú nchaa ñáyiú ñá túú
ní cuiní chiñuhu ñaha xii-di. ¹⁶Te

quiti ní quene xití ñuhu-áⁿ quidé-dí sá ncháá ñáyiú ngúndeé ìⁿ tnuní ndaha cùhá-yu àdi tneé-yu, te ducaⁿ ní quide-dí cuéi ñáyiú cùnuu te cuéi ñáyiú ñá túú cùnuu, te cuéi ñáyiú cuica te cuéi ñáyiú ndàhú, te cuéi ñáyiú ñá túú dàñá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, te cuéi nchaa ñáyiú dàñá queé núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi ncháá-yu ducaⁿ ní ngúndeé tnuní ñíí-yu. ¹⁷Te ní quide-dí sá ncháá ñáyiú ñá túú ndéé tnuní ñíí-xi vá cúú cuàáⁿ-yu sá càchí iní-yu te ni vǎ cúú òcò-yu ìⁿ sá cuìní-yu òcò-yu, te tnuní-áⁿ cúú-xí òcò-yu quiti ní quene xití làmár-áⁿ àdi númerú-dí. ¹⁸Te xini ñuhu-xi sá ncháá ñáyiú ío váha cùtnuní iní-xi ío váha cuáha-yu cuèndá nàcuáa quèe-xi númerú quiti-áⁿ, te númerú-áⁿ cúú-xí ìñú cièndú únídico ìñú, te cùu-xi cuendá ìⁿ ñáyiú ñuyú.

**Cuèndá ìⁿ cièndú údico
cúmí mǐl ñáyiú**

14 Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í Yaa cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé nútñí-gá ìⁿ yucu ñúú nání Sìón ndécú àndíu, te nutñí-gá ndíhi ìⁿ cièndú údico cúmí mǐl ñáyiú, te tneé-yu ndéé òcò-gá ndíhi òcò-tátá-gǎ Dútú Ndiòxí. ²Te ní tecú dóho-í ní quide-xi andíu dàtná quidé-xí núú xíca cuèhé víhí ndùte, te quide tucu-xi datná quidé-xí òré níhi víhi caháⁿ ñúhu, te quide tucu-xi datná quidé-xí òré cuèhé víhí ñáyiú càní-yu àrpá. ³Te ní tecú dóho-í xixita yuhu sǎ xítá yùhu núú Yàá núcòo núú xilé váha, ndíhi núú ndí cúmí cue quiti xínutñí-áⁿ, ndíhi núú nchàa cue tée cùu sacuéhé

xínucóo-áⁿ, te xixita-xi ìⁿ ndudú sáá. Te mee-ni cuè ñáyiú ìⁿ cièndú údico cúmí mǐl-áⁿ quèe díquí-yu ndudú-áⁿ, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ní dácácu nihnu ñaha Yàá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé núú ñáyiú ndècu ichi cuèhé ichi duha xíndecu ñuyú, te vá yòo ìⁿ-gá quèe díquí-xi ndudú sáá-áⁿ chi mee-ni ñáyiú ní cácu nihnu-áⁿ quèe díquí-yu. ⁴Te ñáyiú ní cácu nihnu-áⁿ cúú-yu ñáyiú ñá túú ní xíndecu ichi díí òcò, te cùu-yu ñáyiú cándoo canine iní-xi, te ndèni ní cuu cuáháⁿ Yaa cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní nícúèhé-áⁿ, te ducaⁿ-ni ndèndaha ñàhá-yu xii-gá cuáháⁿ, te ñáyiú-áⁿ ní cácu nihnú-yu núú nchàa ñáyiú ñuyú, ñáyiú ndècu ichi cuèhé ichi duha, te ñáyiú ní cácu nihnu-áⁿ cúú-yu ñáyiú díhna nuu ní nduu táhú Yá Ndiòxí cuu cuèndá-gá ndíhi Yaa cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánícuèhé-güedé. ⁵Te cùu-yu ñáyiú ñá túú càháⁿ ni ìⁿ tnúhu ndehnde, te cándoo canine iní-yu ndècu-yu núú núcòo Yá Ndiòxí táxí tnuní-gá.

**Cuèndá úní cue espíritú xínú
cuèchi núú Yá Ndiòxí**

⁶Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí xícó-xí cuàdava andíu, te ndècu ndíhi-xi tnúhu sá càháⁿ nàcuáa naníhí tàhú-ó, tnúhu sá ñà túú tnàhí ndíhi nihnu te tnúhu-áⁿ danèhé espíritú-aⁿ nchaa ñáyiú ndècu ñuyú, ñáyiú nchaa nàcìóⁿ, ndíhi ñáyiú nchaa ñúú, ndíhi nchaa ñáyiú càháⁿ ndí dííⁿ ndí dííⁿ núú tnúhu, ndíhi ñáyiú xíndecu nchaa xichí. ⁷Te níhi ní càháⁿ-xi te càchí-xi:

—Nchaa nchòhò ñáyiú ndècu ñuyú canehe-ndo sá yíñùhu núú Yá Ndiòxí, te cachí-ndó sá ïo càhnu cuu-gá chi sa ní sáá nduu càda ndáá-gá nchaa cuèchi-ndo, te chiñuhu-ndo-gã chi ñu-gá ní cadúha-gá andiu, ndihi ñuhu yèhí, ndihi làmár, ndihi nchaa ndóhyo — duha càhí espíritú-áⁿ.

⁸Te nchìcúⁿ tucu ingá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí, te càhí-xi:

—Vitna ní naa ñuú Babiloniá ñuú ío cùnuu, te ducaⁿ ñí naa chi cue ñáyiú ñuú-áⁿ ñí quidé-yu ní xíta nihnu nchaa ñáyiú ñihí ñuyú, chi ní sanu ichi ñàhá-yu ichi cuèhé ichi duha —duha càhí espíritú-áⁿ.

⁹Te nchìcúⁿ tucu ingá espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí te níhi càháⁿ-xi, te càhí-xi:

—Nchaa ñáyiú chiñuhu ñaha xii quití ní quene xítí làmár, ndihi sá ñí natava ñàhá-yu nàcuáa càa-di-áⁿ, ñáyiú ní dǎná mèe-xi ní ngúndéé tñuní ndahá-yu àdi tneé-yu, ¹⁰ñáyiú-áⁿ sùúní dándoho ñaha Yá Ndiòxí xií-yu chi ío cùdééⁿ-gã, te ducaⁿ ío dandòho ñaha-gá xií-yu chi daquhíⁿ ñàhá-gã xií-yu núú ñùhú núú ñùhú àzufré càyú-xi, te núú cuè espíritú xínú cuèchi núú-gã ducaⁿ dándoho ñaha-gá xií-yu, ndihi núú Yá cáá dàtná cáá ñí mbéé quití ní dǎncuèhé-güedé. ¹¹Te ní caa ñí quíhíⁿ quene ñúhmá núú dúcáⁿ cùndecú-yu ndohó-yu-áⁿ, te cuè nduu cuè níú ducaⁿ ndòhó-yu. Te ducaⁿ ndòho nchaa ñáyiú chiñuhu ñaha xii quití ní quene xítí làmár, ndihi sá ñí natava ñàhá-yu nàcuáa càa-di-áⁿ, te ñu-ni ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ní ngúndéé tñuní ndaha-xi àdi tneé-xi —duha càhí espíritú-áⁿ.

¹²Te xǎⁿ xíní ñùhu-xi sá ncháá ñáyiú cùu cuená Yá Ndiòxí cunduu càhnu iní-yu, chi ñu-ni-yu cúú-yu ñáyiú tñi nchaa tñuhu càháⁿ-gá, te ní yùhu ní iní-yu sàndáá iní-yu Xítòhó Jesucristú.

¹³Te sáta dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní càháⁿ ñí sá ñí càháⁿ andiu, te càhí-xi:

—Chido tñuní-n ñí núú tütú nàcuáa na càháⁿ-í-a. “Není vitna ío váha táhú nchaa ñáyiú sàndáá iní tñuhu Xítòhó Jesucristú te xihí-yu” —duha càhí sá ñí càháⁿ-áⁿ.

Te Espíritú Yá Ndiòxí ní càháⁿ-xi, te càhí-xi:

—Ndáá, chi ndetatú-yu chi ñá túú-gã nágá chiúⁿ ndohó-yu cadá-yu, te Yá Ndiòxí sa ñaha-gá nchaa nàcuáa ndùu chiúⁿ ní quidé-yu —duha càhí Espíritú-gá.

Nchaa sá cúú núú ñùhú

¹⁴Te sáta dúcáⁿ te dàtñuní ní xiní-í ñí vícò cuixíⁿ, te núú vícò-ǎⁿ ñí xiní-í núcò ñí Yáa, te càa-gá dàtná cáá ñí tée ñuyú, te díquí-gã ñùhú ñí coroná ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ, te nùndaha-gá ñí yuchí ndíquí te sùúní dǎéⁿ. ¹⁵Te ní xiní-í ñí espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí ní quee-xi xítí vehe-gá, te níhi ní càháⁿ-xi xǎhaⁿ-xi xii Yáa núcò núú vícò-ǎⁿ:

—Sa ní cuu nàquehndé-n nchàa sá ñí cuu ñuyú ndihi yuchí ndíquí-n, chi sa ní cuu nucóo tñaha-xi — duha càhí espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xii Yáaⁿ.

¹⁶Te Yáa núcò núú vícò-ǎⁿ ní dáyaha ndodo-gá yuchí ndíquí-gã núú ñuyú ñí nataxi tñaha-gá nchaa sá ñí cuu.

¹⁷Te ní xiní tucu-í ingá espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí ní quee-xi xití vehe-gá sá cáá àndiu, te nùndaha-xi tnahá-xi ìíⁿ yuchí ndíquí dĕéⁿ. ¹⁸Te ní xiní tucu-í ní quee tucu ingá espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí núú nùtnĭ núú sácödó sǎ ndúú tǎhú-gǎ, te ndĕcu ndĭhi-xi tnúhu ndee ìní táxí tnùnĭ-xi ñuhú, te espíritú-áⁿ nĭhi ní cáháⁿ-xi xǎhaⁿ-xi xìi espíritú néhé yùchí ndíquí dĕéⁿ-áⁿ:

—Ngúíta naquehndé-n ndĭhi yuchí ndíquí-n ndĕhé yoho yàha stilé sá ìò ñuyú chi sa ní cuu nàtehndé — duha càchí espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xìi espíritú néhé yùchí ndíquí-ǎⁿ.

¹⁹Te espíritú néhé yùchí ndíquí-ǎⁿ nĭ dáyǎha ndodo-xi yuchí ndíquí-xí nŭú ñuyú nĭ nàquehndé-xi nchaa ndĕhé yoho yàha stilé, te ní chihi-xi ìíⁿ xichi núú nĭ chihi-xi cuendá xíáⁿ quihni-xi quee ndudí-xi, te sá dúcáⁿ nĭ quide-xi xíáⁿ cútnùnĭ ìní-ó sǎ ìo cùdĕéⁿ Yă Ndiöxí núú ñáyiú ñuyú.

²⁰Te ndĕhé yoho yàha stilé-áⁿ nĭ quihni-xi ìíⁿ xio yuhu ñúú, te ndudí ndĕhé yoho yàha stilé-áⁿ nĭ nduu-xi nĭñĭ te ní quee-xi núú quĭhni ñihnu espíritú-áⁿ. Te únĭ ciendú mĭl mĕtrú ní xica nĭñĭ-ǎⁿ, te dàtná ìíⁿ mĕtrú dava ní sáá cuehnu nĭñĭ-ǎⁿ nĭ xica-xi.

Úsá tnúndòho

15 Te ío vĭhi ní quide-xi ìíⁿ sá nĭ quide-xi andiu te ní cuñúhu vĭhi-í, te ní xiní-í úsá tnàhá espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiöxí, te ìíⁿ ìíⁿ cue espíritú-áⁿ ndĕcú ndĭhi-xi tnúhu ndee ìní dandòho-xi ñáyiú ñuyú, te nà yàha nchaa tnúndòho-áⁿ, te vǎ cùdĕéⁿ-gǎ Yă

Ndiöxí núú-yu dândoho ñaha-gá xii-yu.

²Te ní xiní-í ìíⁿ làmár te ndute làmár-áⁿ cáá dàtná cáá vĭdriú, te dàcánuu-xi ndĭhi ñuhú, te yuhu làmár-áⁿ xĭnutnĭ nchaa ñáyiú ní ndacu ní dáquĕé tĭhú ñáhá xii quiti ní quene xití làmár-áⁿ, te ducaⁿ nĭ ndacú-yu ní dáquĕé tĭhŭ-yu sá nĭ natava ñáhá-yu nàcuáa càa-di-áⁿ, te ducaⁿ nĭ ndacu tucú-yu ní dáquĕé tĭhú tucú-yu númerú-di sá cúú dàtná ðu-di, te nchaa ñáyiú-áⁿ nĭ nduu tǎhŭ-yu núú Yă Ndiöxí àrpá xĭnehé-yu cuendá canĭ-yu. ³Te xĭxitá-yu ndudú sá nĭ xita ndĭi Moisés ndĭi ní xinu cuechi nŭú Yă Ndiöxí ndĕé sanaha, te xita tucú-yu ndudú Yaá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quiti ní dánĭcuĕhé-güedé, te càchĭ-yu:

Yòhó Dútú Ndiöxí ío càhnu cuu-n, chi quide-n nchaa sá vǎ yò tnàhĭ ndàcu cada, te cùu-n Yaá ndácú quide nchaandi túhú sá vǎha, te ío ndáá quide-n te ío ndáá càháⁿ-n, te yàndaha-n nchaa ñáyiú ñihĭ ñuyú.

⁴Te nchaa ñáyiú nèhé-yu sá yĭñúhu núú-n, te ncháá-yu càchĭ-yu sá ìo càhnu cuu-n, chi ìíⁿ ðii díi-ni yòhó cúú-n Yàá ío váha quide ndáá, te nchaa ñáyiú ñihĭ ñuyú natacá-yu chiñúhu ñáhá-yu xii-n, te ducaⁿ càdá-yu chi ndĕhé-yu nchaa sá vǎha quide-n.

Duha càchĭ ñáyiú-áⁿ xĭxitá-yu.

⁵Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í ní nacaáⁿ yuyĕhe vehe Yă Ndiöxí

andiu, te xití vehe-gá-áⁿ ndécú sã ndèè tnúhu-gá. ⁶Te xití vehe-gá-áⁿ ní quee úsá tnàhá espíritú xínú cuèchi núú-gã, te ìⁿ ìⁿ-xi ndècu ndihi-xi tnúhu ndee ìní dandòho-xi ñáyiú, te xíxíhnu-xi mee-ni dóó vãha, te súúni vãha cãndoo, te chàhnchí, te yìdúcúⁿ nuu cìnchú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ pèchú ndi úsá cue espíritú-áⁿ. ⁷Te ìⁿ quití cúmí xĩnutnĩ níú núnĩ xilé vãha ní sãñaha-di ìⁿ caa sá nàhá tícúú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ xii ìⁿ ìⁿ espíritú-áⁿ, te xití nchaa tícúú-áⁿ ñúhú ìⁿ sá ñúhú te xíáⁿ cútnùni sá Yã Ndiòxí dandòho-gá ñáyiú ñuyúú, te ñiu-gá cúú-gã Yaá ndécú nchaa nduu nchaa quíú. ⁸Te xití vehe-gá-áⁿ ní chítú ñùhmá, te ducaⁿ ní quide-gá cuendá cutnùni ìní ñáyiú sá ìo càhnu cuu-gá táxi tnùni-gá, te vã yõ ìⁿ cuu quíhu xití vehe-gá-áⁿ ndèè ndihi ndi úsá tnúndòho cada ndi usá cue espíritú-áⁿ ñuyúú.

Tnúndòho cada-xi ñuyúú

16 Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í níhi ní cáháⁿ ìⁿ sá ní cáháⁿ xití vehe Yã Ndiòxí, te xãhaⁿ-xi xii ndi usá cue espíritú-áⁿ:
—Chí cuàháⁿ coyo-ndo sã ñúhú xití nchaa tícúú néhé-ndó-ãⁿ núú ñuyúú, chí sá ñúhú-ãⁿ cúú-xí tnúndòho tendaha Yã Ndiòxí sá cúú-xí nchaa ñáyiú ñuyúú —duha càchí sá càháⁿ-áⁿ.

²Te espíritú díhna ní sáháⁿ-xi ní coyo-xi sá ñúhú xití tícúú néhé-xí-ãⁿ ñuyúú, te nchaa ñáyiú ñùhu tnuní quití ní quene xití làmár ñáyiú ní chíñuhu sá ní natava ñàhá-yu xii-di, nchaa ñáyiú-áⁿ ní quené-yu ndíhyi

tèhyú te súúni dândòho ñaha-xi xíí-yu.

³Te espíritú cúú ùú ní coyo-xi sá ñúhú xití tícúú néhé-xí núú làmár, te ndute làmár-áⁿ ní nduu-xi níñí te càa-xi datná cáá níñí ñáyiú sa ní xíhí, te nchaa quití ñùhu xití làmár-áⁿ ní xíhí-güedi.

⁴Te espíritú cúú ùni ní coyo-xi sá ñúhú xití tícúú néhé-xí nchaa yúte ndihi nchaa núú quènihni ndute, te ndute nchaa yúte-áⁿ ndihi nchaa ndute quènihni-áⁿ ní nduu-xi níñí.

⁵Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yã Ndiòxí, espíritú yíndàha ndute, te xãhaⁿ-xi xii Yã Ndiòxí:

—Yòhó Dútú Ndiòxí cúú-n Yàá quidé ndãá cuiti núu duha quide-n tendaha-n tnúndòho-a, te ñiu-ni-n cùu-n Yáá ndécú ndèè cútnàhá ní ngáva ñuyúú, te ñiu-ni-n cùu-n Yáá ndécú vitna te ñã túú tnàhí cuèchi-n. ⁶Chí cue ñáyiú ñuyúú ní dácácã-yu níñí nchaa ñáyiú ní cáháⁿ tnúhu-n ndihi nchaa dava-gá ñáyiú cùu cuendá-n, te ní sahní-yu nchaa ñáyiú-áⁿ, te vitna ní dátíú-n ndute ní nduu-xi níñí te ducaⁿ-ni càa ndute-áⁿ xíhí-yu, te ducaⁿ tàú-xi ndohó-yu cuendá sá ní sahní-yu cue ñáyiú cùu cuendá-n —duha càchí espíritú-áⁿ xãhaⁿ-xi xii-gá.

⁷Te ní tecú tucu dóho-í ní cáháⁿ ìⁿ sá ní cáháⁿ núú núnĩ níú sácòdó sã ndúú tãhú Yã Ndiòxí, te xãhaⁿ-xi xii-gá:

—Ndáá sá yòhó Dútú Ndiòxí Yáá ndácú quide nchaandi túhú sá vãha dândòho-n ñáyiú nàcuáa tàú-xi cunduu —duha càchí sá càháⁿ-áⁿ xãhaⁿ-xi xii-gá.

⁸Te espíritú cúú cùmí ní coyo-xi sá ñúhú xìtí tícúú néhé-xí nǔú nchíanchii cuèndá nchíanchii-áⁿ cahmi-xi nchaa ñáyiú ñuyíú. ⁹Te nchaá-yu ní ndoho viðí-yu ní cáyú-yu, te cuéi ducaⁿ ñí ndohó-yu dico ñá túú ní cuíní-yu ndixi cuéchi iní-yu cuèndá nchaa sá ñà túú vâha quidé-yu, te ni ñà túú ní cächí-yu sá ïo càhnu cuu Yá Ndiöxí chi da ní cáháⁿ úhú-yu cuèndá-gá, te ðiu-gá cúú-gă Yaá ducaⁿ ñí tendaha tnündòho-áⁿ sǎ cúú-xí-yu.

¹⁰Te espíritú cúú ùhúⁿ ní coyo-xi sá ñúhú xìtí tícúú néhé-xí nǔú ndécú quítí ní quene xìtí làmár-áⁿ táxí tnúní-ðí, te nchaa núú táxí tnúní-ðí ní cuu nee, te nchaa ñáyiú ñuyíú ndéé yàá-ná-yu nàcaxi nihnú-yu sá ndóhó-yu. ¹¹Dico ni ðucaⁿ ñá túú ní cuíní-yu ðañá-yu ni ìⁿ sá cuèhé sá dúhá quidé-yu, chi da ní cáháⁿ úhú-yu cuèndá Yá Ndiöxí Yaá ndécú àndiu sá cuèndá sá dándòho ñaha ndíhyi tèhyú ndéé-yu-áⁿ ndíhi nchaa dava-gá sá yâha-yu.

¹²Te espíritú cúú ñúú ní coyo-xi sá ñúhú xìtí tícúú néhé-xí xìtí yúte càhnu nani Eúfratés, te ndute yúte-áⁿ ñí yíchí cuèndá yâha cue téé yìndaha ñáyiú xìndecu ndàa xio nacuáa quène nchíanchii.

¹³Te ní xiní-í ní quee ìⁿ espíritú cúndìhi yucu ñávâha yuhu quítí dééⁿ nání dràgón, te ní xiní tucu-í ní quee tucu ingá espíritú cúndìhi yucu ñávâha yuhu quítí ní quene xìtí làmár, te ní xiní tucu-í ní quee tucu ingá espíritú cúndìhi yucu ñávâha yuhu téé ðandahú ñáyiú cächí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá, te ndí núní espíritú-áⁿ

xìndáa-xi ðàtná cáá làhvá. ¹⁴Te ndí núní espíritú-áⁿ quidé-xí sǎ vǎ yòo tnàhí ndàcu cada, te xica datacá-xi nchaa cue téé yìndaha ñaha xii ñáyiú xìndecu nihíi ñuyíú cuèndá nàá-güedé mei ndúu cachí Yá Ndiöxí coo tnündòho cahnu vihi-gá, te ðiu mee Yá Ndiöxí cúú-gă Yaá ïo càhnu cuu. ¹⁵Te Yaá cúú Xìtohó-ó ñí cachí-gá: “Cunaha-ndo chi nduu ñà túú yìhi iní-ndó quixi-í núú ndécú-ndó, te cada-í ðàtná quidé ñàdúhú. Te váha táhú nchaa nchòhó ñáyiú xìndecu túha, chi cùu-ndo datná cue ñáyiú xìndecu túha xixíhnu-ni dóó-xi cuèndá sá vǎ cúcàhaⁿ núú-yu ðàtná cúcàhaⁿ núú cue ñáyiú ñá túú nihnu dóó-xi, te duha càháⁿ-í cuèndá sá nchòhó cundecu túha-ndo òré quexio-í”, duha cächí-gá. ¹⁶Te ndí núní cue espíritú cúndìhi yucu ñávâha-áⁿ ñí dátacá-xi nchaa cue téé yìndaha ñaha xii ñáyiú, te ní taxi ndecu ñaha-xi ìⁿ xichi núú nání Àrmagedón, duha nàni xíáⁿ tnúhu hèbreú.

¹⁷Te espíritú cúú ùsá ní coyo-xi sá ñúhú xìtí tícúú néhé-xí nǔú tàchí, te ní tecú dóho-í níhi ní cáháⁿ Yaá núcòo núú xilé váha xìtí vehe-gá, te cächí-gá:

—Xèhé-ñǎ cúmǎni te xínu cava nchaa tnündòho tnúhu ndàhú — duha cächí-gá.

¹⁸Te sáta dúcáⁿ te ní sáá nduté te ní cáháⁿ ñúhu, te súúni ðusaⁿ ní quide-xi, te níhi viðí ní tnáa ñuyíú, te ndéé cútnàhá ní ngúndecu ñáyiú ñuyíú te vátá ìⁿ xito-gá níhi tnáa ðàtná ní quide-xi. ¹⁹Te ñúú cáhnú ïo cùnuu nani Babiloniá ní quee dava-xi ní cuu-xi úní xichi, te nchaa

ñuú cáá ñihí ñuyú ní ngoyo nchaa vehe, chi Yá Ndiöxí ní ndacu iní-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá quide nchaa ñáyi ñuú Babiloniá-áⁿ, te ducaⁿ ní quide ñaha-gã xií-yu chi ío cùdééⁿ-gã núú-yu. ²⁰Te nchaa tindúú ní ndóñúhú-xí cuéi nchaa tindúú ñuhu yíhí ndécú xítí làmár. ²¹Te ní xiní-í ní cuuⁿ ñiñi ñàhnu vihi ní ngaundodo-xi cue ñáyi ñuyú, te nchaa ñiñi-áⁿ vëe-xi dàtná údico kílú, te cue ñáyi ñuyú ní cáháⁿ úhú-yu cuendá Yá Ndiöxí sá dúcáⁿ ní dácúúⁿ-gã ñiñi ñàhnu vihi-áⁿ, chi ní cuu-xi ñiñi ñàhnu cahnu vihi sá cúú-xí-yu.

Ñadìhí ndécú ichi díí iní

17 Te núú úsá espíritú néhé tícùú-áⁿ, te ñiñi-xi ní quixi-xi núú ndécú-í, te càchí-xi xii-í:

—Néhé ná quèhⁿ-ó dànehé ñàhà-í xii-n nchàa tñúndòho sá ndóhó ñadìhí ñaha ndècu ichi díí iní, te ñaha-áⁿ cùnù-aⁿ nucóo-aⁿ núú ñúhú vihi ndute. ²Te ñaha-áⁿ ndécú díí iní-aⁿ ndihi nchaa cue téé yàndaha ñaha xii ñáyi xíndecu ñihí ñuyú, te nchaa dava-gá ñáyi ñuyú ío iní-yu nchìcúⁿ nihnú-yu quidé-yu nchaa nàcuáa quide ñaha-áⁿ —duha càchí espíritú-áⁿ.

³Te òré ducaⁿ quide ñaha Espíritú Yá Ndiöxí xii-í nàcuáa càchí iní-xi, te ñiñi espíritú xínú cuèchi núú-gã ndécá ñaha-xi xii-í cuáháⁿ ñiñi xítí yucu, te xítí yucu-áⁿ ní xiní-í ñiñi ñadìhí yódó-áⁿ ñiñi quiti tícuèhé, te ndèé úsá díquí-dí te úxí ndíquí-dí, te ñihí-dí ndèé tñuní-dí mee-ni tñúhu sá càháⁿ úhú cuendá Yá Ndiöxí. ⁴Te ñadìhí-áⁿ ñihnú-áⁿ dóó muradú ndihi dóó

tícuèhé, te mee-ni sá ní cuáha díhúⁿ cuááⁿ, ndihi yúú vaha sá nání pèrlá, ndihi nchaa dava-gá núú yúú vaha, mee-ni nchàa xíáⁿ ní cuáha sá yíhí löho-aⁿ, ndihi sá ñúhú dúcúⁿ-aⁿ, ndihi sá ñúhú dúcúⁿ ndáhá-áⁿ, te nùndaha-aⁿ ñiñi tícùú ní cuáha mee-ni díhúⁿ cuááⁿ te ñuhu mee-ni sá cuèhé sá dúhá, te xíáⁿ cùtnùní iní-ó sá cúú-áⁿ ñiñi ñadìhí ñaha ndècu ichi cuèhé ichi duha. ⁵Te tneé-aⁿ ndèé tñuní ñiñi tñúhu, te càchí-xi: “Ñuú Babiloniá ñuú ío cùnùu, cada iní-ndó sá cúú-xí mèi ñadìhí-a, te díu ñadìhí-a cùu-aⁿ ñaha sanu ichi ñaha xii nchaa ñáyi ñadìhí ñáyi ndècu ichi díí iní, te nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá sànu ichi-aⁿ nchaa ñáyi cadá-yu”, duha càháⁿ tñúhu ndèé tñuní tneé ñadìhí-áⁿ. Te vá yòo tècú tñuní ná cuendá ducaⁿ càháⁿ tñúhu-áⁿ. ⁶Te ní cutnùní iní-í sá díú ñàhà-áⁿ ní dácáca-áⁿ ñiñi ñáyi cùu cuendá Yá Ndiöxí ní sahani ñaha-aⁿ xii-yu, te ñáyi ní xíhí-áⁿ cúú-yu ñáyi ní cáháⁿ vaha cuendá Xítóhó Jesucristú, te sá dúcáⁿ ní quide-aⁿ te ní nduu-aⁿ dàtná ñiñi ñáyi quihu. Te ío ní cuñúhu-í sá dúcáⁿ ní cuu ní xiní-í. ⁷Te sáta dúcáⁿ te espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiöxí-áⁿ càchí tucu-xi xii-í:

—Vá ndèé dúcáⁿ cùñúhu-n, chi vitna na càchí tñúhu-í xii-n nàcuáa quèe-xi cuendá quiti ndèé úsá díquí-xi ndihi úxí ndíquí-xi-áⁿ, ndihi nàcuáa quèe-xi cuendá ñadìhí ñaha yòdo ñaha xii-dí-áⁿ. ⁸Te quiti ní xiní-n-áⁿ cúú-dí ñiñi quiti sa ní xíndecu te vitna ñá túú-gã-dí ndècu, te sáa nduu te quene-dí yaú cùnú víhí sá ño nèhé cáá, te dàtnùní sáa

nduu te quíhíⁿ-di núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhíⁿ, te cue ñáyiú xíndecu ñuyíú cuñúhu víhí-yu quítí-áⁿ chí cùu-di ìíⁿ quítí sa ní xíndecu ni cùu te sáá nduu cùndecu tucu-di, te ñáyiú ducaⁿ cùñúhu ñaha xii-di-áⁿ ñà túú yòdo tñuní-yu núú tútú núú yódó tñuní cue ñáyiú naníhí tàhú, chí ndéé cùtnàhá vátá ngáva-gá ñuyíú ducaⁿ sa yòdo tñuní cue ñáyiú naníhí tàhú.

⁹Te nchaa ñáyiú tècú tñuní xini ñuhu-xi cani váha iní-yu cuèndá tñúhu-a. Te ndí ùsá díquí quítí-áⁿ cada iní-ó sá cúú-xí ùsá tñdúú nùú núcõ ñadìhí-áⁿ. ¹⁰Te ndí ùsá díquí quítí-áⁿ cada iní-ó sá cúú-xí ùsá tñàhá cue téé yìndaha ñaha xii ñáyiú, te úhúⁿ cue téé-áⁿ ñà túú-gá cùnùu-güedé vitna, te ìíⁿ téé-áⁿ cùnùu-dé vitna te ìngá-dé vátá sàá-gá nduu cùnùu-dé, te na sàá nduu dùcaⁿ cunuu-dé te sacú-ni nduu cunuu-dé. ¹¹Te quítí ní xíndecu ni cùu te ñá túú-gá-di ndècu vitna, cùu-di datná téé cùu uná yíndàha ñaha xii ñáyiú, te ìíⁿ-ni cùu-di ndìhi cue téé úsá yíndàha ñáyiú-áⁿ, te quítí-áⁿ sáá nduu cuíta nihnu-di quíhíⁿ-di núú ùhú núú ndàhú ni caa ni quíhíⁿ.

¹²Te ndí ùxí ndíquí quítí-áⁿ cada iní-n sá cúú-xí ùxí tñàhá cue téé quíndaha ñaha xii ñáyiú, dico vátá sàá-gá nduu cùnùu-güedé quíndaha ñaha-güedé xii-yu. Te cue téé-áⁿ ñíhí-güedé tñúhu ndee ìní taxi tñuní-güedé ndìhi quítí-áⁿ, dico tnaa-ni taxi tñuní-güedé ndìhi quítí-áⁿ. ¹³Te ndí ùxí cue téé-áⁿ cuu ìíⁿnuu-güedé taxi tñuní-güedé, te chindee-güedé quítí-áⁿ cuèndá cuu ìíⁿnuu-güedé ndìhi-di cuèndá

taxi tñuní-gá-di. ¹⁴Te cue téé-áⁿ nàá-güedé ndìhi Yaá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quítí ní dánícüèhé-güedé dico vá ndácú-güedé nàá-güedé ndìhi-gá chí cuíta-güedé. Te diu-gá cúú-gá Yaá ío cùnùu taxi tñuní cuèi nchaa téé yìndaha ñaha xii ñáyiú, te ducaⁿ-ni tàxi tñuní-gá cuèi nchaa dava-gá-yu. Te mee Yá Ndiòxí ní cachí-gá nándi cùu nchaa ñáyiú cundecu ndìhi Yaá cáá dàtná cáá ìíⁿ mbéé quítí ní dánícüèhé-güedé-áⁿ, te diu-ni ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ní cáháⁿ-gá te cúú-yu ñáyiú quíde ndáá ndécú ìchi-gá —duha càchí espíritú xínú cuèchi núú-gá.

¹⁵Te ní cachí tucu espíritú-áⁿ xii-í: —Ndute ñuhu núú núcõ ñadìhí ñaha ndècu ichi díí ìní-áⁿ, ndute-áⁿ cada iní-n sá cúú-xí ñáyiú nchaa nacióⁿ, ndìhi ñáyiú nchaa ñuú, ndìhi ñáyiú xíndecu nchaa xichi, ndìhi ñáyiú càháⁿ ndí dííⁿ ndí dííⁿ nùú tñúhu. ¹⁶Te dàtná ní cachí-í sá ndí uxí ndíquí quítí ní xiní-n-áⁿ cúú-xí ùxí tñàhá cue téé quíndaha ñaha xii ñáyiú, te cue téé-áⁿ cuu úhú iní-güedé ñadìhí ñaha ndècu ichi díí ìní-áⁿ, te ni vã cadá cuèndá ñàhá-gá-güedé xii-aⁿ, te ndada ndàhú ñàhá-güedé, te dacàchi ñaha-güedé xii-aⁿ, te cahmi ñaha-güedé. ¹⁷Te mee Yá Ndiòxí ducaⁿ dàcaháⁿ-gá iní cue téé-áⁿ cuèndá cada-güedé nàcuáa cuíní méé-gá, te xíáⁿ nùu cuu ìíⁿnuu-güedé cuèndá cúñaha-güedé xii quítí-áⁿ cada-di núú-güedé taxi tñuní-di, te ducaⁿ-ni càda-di núú-güedé taxi tñuní-di ndéé ná sàá nduu càda Yá Ndiòxí nàcuáa ní cachí-gá. ¹⁸Te ñadìhí ñaha ní xiní-n-áⁿ cada iní-n sá cúú-áⁿ ñuú

cáhnú ñúú ío cùnuu, te ñúú-áⁿ ndécú tée ío-gá cúnùu taxi tnuní nchaa cue tée yìndaha ñaha xii ñáyiú xĩndecu ñuyúú —duha ní cachí espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiõxí xii-í.

Ní naa ñúú Babiloniá

18 Te ducaⁿ te dàtnùní ní xiní tucu-í ingá espíritú xínú cuèchi núú Yă Ndiõxí, te ndéé andiu nì dátăsaⁿ-xi te ní dáyèhé-xi ñuyúú, te espíritú-áⁿ ío cùnuu-xi. ²Te níhí ní cáháⁿ-xi, te càchí-xi: —Ní sáá nduu nàa ñúú cáhnú ñúú cúnùu nani Babiloniá, te xíáⁿ-nă nataká nchaa núú espíritú cùndìhi yucu ñávăha cundecu-xi, te vâ quée-gă-xi xíáⁿ, te diu-ni xíáⁿ nataká nchaa quiti ndăva núú tàchí nchaa quiti ndehe quide, quiti ñá túú tnahá ínı ñáyiú te xíáⁿ-nă cundecu-güedı. ³Te ducaⁿ chi ñáyiú ñúú-áⁿ sánú ìchí-yu nchaa ñáyiú nihı ñuyúú ichi cuèhé ichi duha, te ducaⁿ-ni xĩnchícúⁿ nihnu nchaa ñáyiú ñuyúú xĩquidé-yu, te nchaa cue tée cùnuu yìndaha ñaha xii ñáyiú, cue tée-áⁿ cúú ìⁿnuu-güedé ndihı nchaa ñáyiú ñúú-áⁿ quidé-güedé ndihı-yu nándı sá cuèhé sá dúhá. Te nchaa ñáyiú dıco nándı sá dıcú quèheⁿ ñáyiú ñúú-áⁿ ío cùu cuicá-yu, te ducaⁿ quèheⁿ nchaa ñáyiú ñúú Babiloniá-áⁿ nchaa sá dıcú ñáyiú-áⁿ cuendá xíáⁿ cănehé-yu ndécú-yu ichi cuèhé ichi duha —duha càchı espíritú-áⁿ.

⁴Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-ı ní cáháⁿ ìⁿ sá nı cáháⁿ andiu, te càchı-xi:

—Nchaa nchòhó ñáyiú cùu cuendá-ı quee-ndo ñúú Babiloniá

cuendá sá vâ cùndecu-ndo tnahá-ndó ìchi cuehé ichi duha dàtná ndécú ñáyiú ñúú-áⁿ, te ducaⁿ te vâ quını-ndó tnùndòho tnúhu ndàhú sá quıxı cùu xii ñáyiú-áⁿ. ⁵Chi ío cuèhé cuèchi-yu ní cuu ndècu núú Yă Ndiõxı, te mee-gă náhá-gă năcuáa ndùu nchaa sá quidé-yu. ⁶Te nchòhó ñáyiú cùu cuendá-ı, chí nánchòcáva dandòho-ndo ñáyiú-áⁿ dàtná quidé mèe-yu dândohó-yu cue ñáyiú, te úú xito nanchòcáva-ndo dândoho-ndó-yu, te ducaⁿ càda-ndo cuendá ío-gá ndohó-yu. ⁷Te ío quide cahnú-yu mèe-yu, te ío cùdífı ínı-yu quidé-yu nchaa núú să cuèhé sá dúhá, te sá dúcáⁿ xidó-yu quidé-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá nùu xíáⁿ nchòhó ío dandòho-ndó-yu, te ducaⁿ chi ñáyiú ñúú-áⁿ sánı ínı-yu, te càchı-yu: “Nchúhú cúú-ndı dàtná ìⁿ ñadìhı ñá túú quée, ñaha ío cùnuu yìndaha ñaha xii ñáyiú. Te ducaⁿ sàtnahá-xi cùu-ndı chi nchaa-ni nduu ío váha cùu ínı-ndı ndécú-ndı, te ni vâ sáá ìⁿ nduu te ndıhı ínı-ndı”, duha càchı ñáyiú ñúú-áⁿ. ⁸Te sá cuendá nchaa sá quidé-yu-áⁿ nùu xíáⁿ ìⁿ-ni ndùu sáá tnùndòho sá cúú-xı-yu, te ío ndohó-yu chi ñúú-yu coo tnamá, te coo cuèhé cahni ñaha-xi xıı-yu, te ío ndıhı ínı-yu, te cáyú ñúú-yu, te ducaⁿ ndòhó-yu chi Dútú Ndiõxı ío cùnuu-gá, te diu-gá ducaⁿ dândoho ñaha-gá xıı-yu —duha càchı sá nı cáháⁿ àndıu-áⁿ.

⁹Te nchaa cue tée cùnuu yìndaha ñaha xii ñáyiú ío ndáhyú-güedé sá ndıhı ínı-güedé òré nă quını-güedé quene ñúhmá cáyú ñúú cue ñáyiú Babiloniá, chí diu

cue tée-áⁿ cúú-güedě cue tée cùu
 iiⁿnuu ndihí-yu quide-güedé nchaa
 núú sá cuèhé sá dúhá ndihí-yu,
 te ducaⁿ chi ío tnàhá iní-güedé
 cundecu-güedé ndihí-yu ichi
 díí iní. ¹⁰Te cue tée-áⁿ xica-nă
 cundecu-güedé cundehe-güedě
 năcuáa ndoho nchaa năyiu nūú-áⁿ
 sá yùhú-güedé nchaa tnúndòho-áⁿ,
 te cachí-güedé:

—iNdàhú nchòhò năyiu nūú
 cahnú nūú cúnùu nani Babiloniá!
 Chi uuⁿni ní sáá nchaa tnúndòho
 tnúhu ndàhú sá cúú-xí-ndó —duha
 cachí-güedé.

¹¹Te nchaa năyiu dîco nchaa
 sá nândîhi năyiu nūú Babiloniá
 tnàhá-yu ío ndáhyú-yu sá ndìhú
 iní-yu chi vá yòo-gá cuaaⁿ nchaa
 sá dîcõ-yu. ¹²Te dîcõ-yu nchaa sá
 nî cuáha mee-ni dîhúⁿ cuàáⁿ, ndihî
 nchaa sá nî cuáha mee-ni dîhúⁿ
 cuixíⁿ, te dîco tucú-yu sá nî cuáha
 mee-ni yúú vâha yúú nánî përlá,
 ndihî nchaa dava-gá sá nî cuáha
 dava-gá yúú vâha, te dîcõ-yu tnàhá
 dóo sèdá, ndihî ingá núú dõó vâha
 sá nánî lînú, ndihî dóó muràdú,
 ndihî dóó tícuèhé te mee-ni dõó
 vâha cùu-xi, te dîco tucú-yu tnàhá
 yutnu sá sàháⁿ tnámî, te dîco
 tucú-yu sá nî cuáha sá nánî màrřîl,
 te dîco tucú-yu sá nî cuáha mee-ni
 yutnu vâha sá ío ndèyáhu, te dîco
 tucú-yu sá nî cuáha mee-ni càá,
 ndihî sá nî cuáha mee-ni sá nánî
 bròncé, ndihî sá nî cuáha mee-ni
 yúú vâha yúú nánî màrmól. ¹³Te
 dîco tucú-yu canèlá, ndihî yúú sá
 sàháⁿ tnámî, ndihî dúsa sá sàháⁿ
 tnámî, ndihî yúú sá nánî mîrrá, te
 dîco tucú-yu ingá núú dúsa sá sàháⁿ
 tnámî nàni olivánú, te dîco tucú-yu

ndudí ndéhé yoho yàha stilé, ndihî
 acítí yutnu nàni olívú, ndihî yuchi
 triú vâha, te dîco tucú-yu nchaa
 dava-gá núú triú, te dîcõ-yu tnàhá
 mběé, ndihî cuàýú, ndihî nchaa
 dava-gá quitî tatá, te dîco tucú-yu
 tnàhá carrètá, te dîco tucú-yu
 tnàhá năyiu xînu cuechi, năyiu
 nă túú tnàhí dàná quee núú chíúⁿ
 pàtróroⁿ-xi. ¹⁴Te nchaa năyiu dîco-áⁿ
 cūñàhá-yu xii năyiu nūú Babiloniá:
 —iNchaa sá ío cùdíí iní-ndó
 cundecu ndihî-ndo ni cuu vá
 ndácú-gă-ndó nîhî-ndó vitna, te
 nchaa sá sánî iní-ndó sá ío vâha
 càa ndecu ndihî-ndo ndihî nchaa
 dava-gá sá ndécú ndihî-ndo ní ndihî
 nihnu-xi vitna, te ni ìⁿ nduu-gá
 vá nihî-ndó nî ìⁿ xíáⁿ cundecu
 ndihî-ndo! —duha cúñaha năyiu-áⁿ
 xí-yu.

¹⁵Te nchaa năyiu ní cuu cuica ní
 xóo dîco nândî nchaa sá nî xóo dîco
 nî queheⁿ cue năyiu nūú Babiloniá,
 nchaa năyiu-áⁿ xica-nă cundecú-yu
 cundèhé-yu sá yùhú-yu cuendá
 nchaa tnúndòho sá yâha cue năyiu
 nūú-áⁿ, te ío ndáhyú-yu sá ndìhú
 iní-yu sá dúcáⁿ ndòho năyiu-áⁿ. ¹⁶Te
 cúñaha tucú-yu:

—iNdàhú nchòhò năyiu xîndecu
 nūú cahnú nūú nánî Babiloniá! Chi
 nchòhò cúú-ndó dàtná ìⁿ nândîhî
 ñaha nihnu dóó vâha dóó muràdú,
 ndihî dóó tícuèhé, te mee-ni sá nî
 cuáha díhúⁿ cuàáⁿ, ndihî mee-ni sá
 nî cuáha yúú vâha yúú nánî përlá,
 ndihî sá nî cuáha dava-gá yúú vâha
 sá ío vii ndăa mee-ni nchaa xíáⁿ
 ní cuáha sá yíhî lõho-aⁿ, ndihî sá
 nūhú dúcúⁿ-aⁿ, ndihî sá nūhú dúcúⁿ
 ndáhá-áⁿ. ¹⁷iTe uuⁿni ní ndihî nihnu
 nchaandi túhú sá ndécú ndihî

ñadihí-áⁿ, te ducaⁿ sãtnahá-xi cùu nchohó ní cùu! —duha cùñàhá-yu xii cue ñáyiu ñuú Babiloniá.

Te nchaa cue tée dàcaca barcú ndihí nchaa cue tée tàxi tnuní bàrcú-áⁿ, ndihí nchaa ñáyiu ñuhu xití bàrcú-áⁿ, ndihí nchaa dava-gá cue tée nándí chùuⁿ quide ndecu lamár, nchaa ñáyiu-áⁿ xica cùndecú-yu ¹⁸te quini-yu òré quene ñúhmá cáyú ñuú cue ñáyiu Babiloniá, te níhi cáháⁿ-yu, te cachí-yu:

—Ni ìⁿ ñuú ñá túú nũtnahá-xi ñuú Babiloniá —duha cáháⁿ-yu.

¹⁹Te nchaa ñáyiu-áⁿ chidó-yu ñuhu díquí-yu, te nguíta-yu ndáhí-yu sá ndìhú iní-yu, te níhi cáháⁿ-yu, te cachí tucú-yu:

—iNdàhú nchòhó ñáyiu xĩndecu ñuú cáhnú ñuú nání Babiloniá! Chi ío cuica-ndo ni cùu, te ñu-ndo ñí quide ní cuu cuica nchaa ñáyiu ndècu ndihí barcú, te vitna uuⁿ ni ní naa-ndo ndìhi ñuú-ndó —duha cachí-yu.

²⁰Te nchaa nchòhó ñáyiu ndècu andiu ío chí cúdĩ iní sá dúcáⁿ dândoho Yá Ndiòxí nchaa ñáyiu ñuú Babiloniá-áⁿ, te ñu-ni ducaⁿ chĩ cúdĩ iní nchaa nchòhó cue tée ní cachí Xítóhó Jesucristú cáháⁿ tnúhu-gá, te ñu-ni ducaⁿ chĩ cúdĩ iní nchaa nchòhó cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí nàcuáa dàcahu iní ñáhá-gã xii-ndo, te ñu-ni ducaⁿ chĩ cúdĩ iní nchaa dava-gá nchòhó ñáyiu cùu cuendá-gá cuendá sá dúcáⁿ dândoho-gá nchaa ñáyiu ñuú-áⁿ. Te ducaⁿ càda ñaha-gá xii cue ñáyiu-áⁿ cuendá nchaa sá quidé ñàhá-yu xii-ndo.

²¹Te sátá dúcáⁿ te ní xini-í ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí,

te espíritú-áⁿ ío ndee-xi te ní queheⁿ-xi ìⁿ yúú cáhnú dàtná càhnu yódó te ní dáquèe-xi xití ndute làmár, te càchí-xi:

—Dàtná ní quide-í ní dáquèe-í yúú xití ndute ducaⁿ càda-xi ñuú cáhnú ñuú Babiloniá, chi ñáyiu ñuú-áⁿ ío ndìhi naá-yu ndìhi ñuú-yu, te vá ìⁿ ndùu ìⁿ quíú-gã quini ñáhá ñáyiu xii-yu. ²²Te ni ìⁿ-gá ñáyiu càni arpá, te ni ìⁿ-gá ñáyiu tũu vĩlu, te ni ìⁿ-gá ñáyiu tũu cútú, te ni ìⁿ-gá yaá vá cóo ñuú-áⁿ, te ni ìⁿ-gá cue ñáyiu xini cada ìⁿ núú chùuⁿ vá cóo-gã, te ni vã yòo-gã canehe chùuⁿ yúú cúú yódó mulinú. ²³Te ni ìⁿ-gá ñuhú vá cùndècu ñuú-áⁿ, te ni ìⁿ nduu-gá vá cóo vico tnándaha, te ñáyiu ñuú-áⁿ ñáyiu quide ndáhú cúú-yu ñáyiu ío-gá cuicá-yu dàcúxí ñáyiu quide ndáhú xĩndecu ñihí ñuyúú, dico nchaá-yu naá-yu chi quide nduú-yu te ío dândahú-yu cue ñáyiu ñuyúú sã dúcáⁿ quidé-yu.

²⁴Te ñu-ni ñuú-áⁿ ñí dàcãcã-yu ñíñí cue tée ní cáháⁿ tnúhu Yá Ndiòxí, te ñu-ni ducaⁿ ñí quidé-yu nchaa dava-gá cue ñáyiu cùu cuendá-gá, te ñu-ni-yu quide xísahni tnàha ñáyiu ñuyúú —duha càchí espíritú-áⁿ.

19 Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í níhi ní cáháⁿ cuèhé víhí ñáyiu andiu, te càchí-yu:

Ío càhnu cuu Yá Ndiòxí!, chi ñu-ni dúcáⁿ cúú-gã Yaá ní dàcãcu ñihnu ñaha xii-o núú ùhú núú ndàhú, te ío cùnuu-gá, te mee-ni sã vãha quide-gá,

²te mee-gã ío vãha ndáá quidé-gã quidé ndáá-gá cuèchi nchaa ñáyiu,

chi ñu-ni dúcáⁿ ní dáquihíⁿ-gá ñadìhí ñaha ndècu ichi díí iní núú ùhú núú ndàhú,

chi diu-aⁿ ní sanu ichi-aⁿ ñáyiu
ñuyú ichi cuèhé ichi duha,
te ducaⁿ ñí dáquihíⁿ ñáhá-gǎ
xii-aⁿ núú ùhú núú ndàhú chi
nàchinaa-gá sá ñí sahani-aⁿ
cue ñáyiu ní xinu cuechi
núú-gǎ.

Duha càchí-yu.

³Te càchí tucú-yu:

—Ío càhnu cuu Yá Ndiöxí, chi
nchaa nduu nchaa quúú ducaⁿ-ni
quène ñúhmá núú ñúhú ñàha-áⁿ
càyú-aⁿ —duha càchí-yu.

⁴Te ndi òcò cùmí cue téé cùu
sacuéhé xĩndecu-áⁿ ñí ngüñí
xítí-güedé núú Yá Ndiöxí núú
núcòo-gá táxí tnùní-gá, te tnàhá
cue quitì cùmí xĩnutnì-áⁿ ñí ngüñí
xítí-güedé núú-gǎ, te cue téé-áⁿ
càchí-güedé ndìhi cue quitì-áⁿ:

—Sá ndáá sá ño càhnu cuu Yá
Ndiöxí —duha càchí-güedé ndìhi
cue quitì-áⁿ.

⁵Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í ní
cáháⁿ ìⁿ sá ñí cáháⁿ mei núú nútnì
xilé váha nùcòo Yá Ndiöxí, te càchí
sá cáháⁿ-áⁿ:

Nchaa nchòhó ñáyiu xìnu cuechi
núú Yá Ndiöxí, diu-ni nchòhó
ñáyiu nèhe sá yíñuhu núú-gǎ,
cáháⁿ-ndó sǎ ño càhnu cuu-gá
cuèí cùnuu-ndo àdi ñá túú
cùnuu-ndo.

Duha càchí sá cáháⁿ-áⁿ.

Ìⁿ vico cùu datná vico tnàndaha

⁶Te sátá dúcáⁿ te ní tecú dóho-í
ní cáháⁿ cuèhé víhí ñáyiu andiu, te
òré ducaⁿ ñí cáháⁿ-yu te ní quide-xi
dàtná quídé-xí núú xícá cuèhé víhí
ndùte, te ní quide tucu-xi dàtná
quídé-xí òré cáháⁿ níhi víhi ñúhu,
te càchí-yu:

Ío càhnu cuu Dútú Ndiöxí Yaá
cúú Tátá-ó! Te ío cùnuu-gá
táxí tnùní-gá, te quide-gá
nchaandi túhú sá vǎha.

⁷Te ío chí ná cùdífí ìní-ó, te chí
ná càchí-ó sǎ ño càhnu cuu Yá
Ndiöxí,

chi vitna ní sáá nduu càda Yaá
cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quitì
ní dánicuéhé-güedé ìⁿ vico,
te cùu-xi datná vico tnàndaha.

Te nchaa ñáyiu cùu cuendá-gá
sa ní ndìhí-yu sa ndècu
túha-yu cundecú-yu vico-áⁿ,
te cada ìní-ó sǎ ñáyiu-áⁿ
cúú-yu dàtná ìⁿ ñadìhí xíchí
tnàndaha ndìhi-gá,

⁸te ñáyiu-áⁿ ñí nduu táhú-yu
cuihnú-yu dóó vǎha dóó
chàhnchí sá ño vǎha càndoo.

Duha càchí-yu.

Te sá dúcáⁿ ñí nduu táhú ñáyiu
cùu cuendá Yá Ndiöxí dóó vǎha
nìhnú-yu, xǎⁿ cùtnùní ìní-ó sǎ
cúú-yu ñáyiu quide ndáá núú-gǎ.

⁹Te ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú
Yá Ndiöxí ní cachí tnúhu-xi xii-í, te
càchí-xi:

—Chido tnùní-n ìⁿ núú tütú
nàcuáa na cáháⁿ-í-a: “Váha táhú
nchaa ñáyiu ní cáháⁿ ñáhá Yàá
cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quitì ní
dánicuéhé-güedé cundecú-yu
vico, te vico-áⁿ cúú-xí dàtná vico
tnàndaha cada-gá”, te duha chido
tnùní-n chi tnúhu-a cùu-xi tnúhu
ndáá tnúhu Yá Ndiöxí —duha càchí
espíritú-áⁿ.

¹⁰Te ní ngüñí xítí-í núú espíritú-áⁿ
cuendá chiñuhu-í-xi ni cùu, te ní
cachí-xi:

—Vá dúcáⁿ càda-n, chi tnàhá-í
dìcò xínú cuèchi-í núú Yá Ndiöxí

dàtná quidé-n xínu cuechi-n núú-gǎ ndihi nchaa dava-gǎ ñáyiú ndècu ndihi-n ichi-gǎ, ñáyiú nchicúⁿ nihnu quide ni yuhu ni iní nchaa nàcuáa càháⁿ Xítóhó Jesucristú, te núú xíǎⁿ càchí-í sǎ vǎ dúcáⁿ càda-n, chi mee Yǎ Ndiǒxí chiñuhu-n — duha càchí espíritú-áⁿ.

Te nchaa cue tée càháⁿ tnúhu Yá Ndiǒxí càháⁿ-güedé nàcuáa ndúu tnúhu càháⁿ Xítóhó Jesucristú.

Cuèndá Yaá yódó ìⁿ cuayú cuixíⁿ

¹¹Te ní xiní-í nchí andiú, te ní xiní-í ní quee ìⁿ Yaá yódó-gǎ ìⁿ cuayú cuixíⁿ. Te Yaá-áⁿ nání-gǎ Yaá quidé ndǎá cuiti, duha nàni-gǎ. Te quide-gǎ nchaa sǎ càháⁿ-gǎ, te ío váha quide ndǎá-gǎ cuèchi nchaa ñáyiú, te nchaa ñáyiú nǎá ndihi ñaha xii-gǎ ío váha xiní-gǎ nàcuáa cada ñaha-gǎ xií-yu chi ío ndǎá quidé-gǎ. ¹²Te tinùu-gǎ dáyèhé-xi dàtná dáyèhé ñuhú, te titní coróná ñuhú dǐquí-gǎ, te nèhe-gǎ ìⁿ sǎ ndèe dù-gǎ, te vǎ yǒ ìⁿ cùnuni iní-xi nása cuáháⁿ tnúhu-áⁿ, chi ìⁿdii díi-ni mee-gǎ nǎhá-gǎ nàcuáa càháⁿ-xi. ¹³Te Yaá-áⁿ níhnú-gǎ ìⁿ dóo ní cuu mee-ni ñǎí, te Yaá-áⁿ càchí tnúhu-gǎ nchaa nàcuáa sàni iní Yǎ Ndiǒxí, núú xíǎⁿ nání-gǎ Tnúhu Yá Ndiǒxí. ¹⁴Te sátá-gǎ nchicúⁿ nchaa espíritú xínu cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí, te cue espíritú-áⁿ cúu-xí dàtná sandadú, te xíxíhnu-xi dóo cuixíⁿ dóo vǎha sǎ cándò, te xíxódó-xi cuayú cuixíⁿ. ¹⁵Te yuhu Yaá yódónùu-áⁿ quéné ìⁿ yuchí cáhnú, te ndihi yuchí-áⁿ dǎnicuèhé-gǎ nchaa ñáyiú xǐndecu ñuyú, te ío dandòhò ñaha-gǎ xií-yu, te dàtná quidé tǎe quihni ndéhé

yoho yàha stilé ducaⁿ sǎtnahá-xi cada ñaha-gǎ xií-yu, chi ío dandòhò ñaha-gǎ xií-yu cuèndá sǎ ío cùdéeⁿ-gǎ. Te mee-gǎ ío cùnùu-gǎ táxi tnùní-gǎ, te quide-gǎ nchaandi túhú sǎ vǎha. ¹⁶Te sátá dǒó níhnú Yáá-áⁿ ndihi núú tícácáⁿ-gǎ yódó tnùnì nàcuáa nàni-gǎ, te duha càháⁿ-xi: “Tée ío cùnùu taxi tnuní ñǎhá xii nchaa cue tée yǐndaha ñaha xii ñáyiú ndihi nchaa dava-gǎ ñáyiú”, duha ndèe tnuní sátá dǒó-gǎ-áⁿ ndihi tícácáⁿ-gǎ-áⁿ.

¹⁷Te dàtnùnì ní xiní-í ìⁿ espíritú xínu cuèchi núú Yǎ Ndiǒxí núnǎ-xi núú nchicanchii, te níhi ní cáháⁿ-xi, te xǎhaⁿ-xi xii nchaa quiti ndava núú tàchí:

—Nchaa nchòhó quiti ndàva, chí táquixi chi caxi-ndo nchàa sǎ ní quide túha Yá Ndiǒxí, ¹⁸chi caxi-ndo cùñú nchaa cue tée yǐndaha ñaha xii ñáyiú, ndihi cuñú nchaa cue tée tàxi tnuní ñǎhá xii cue sandadú, ndihi cuñú nchaa cue tée ío ñǎí xǐndáa, ndihi cuñú nchaa cuayú, ndihi cuñú nchaa cue tée ní xódó ñaha xii-güedí, ndihi cuñú nchaa dava-gǎ ñáyiú, ñáyiú ñá túu tnáhi ni dàǎá quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, ndihi cuñú nchaa ñáyiú ní dàǎá ní quee núú chíúⁿ pàtróóⁿ-xi, ndihi cuñú nchaa ñáyiú cùnùu, ndihi cuñú nchaa ñáyiú ñá túu cùnùu, te nchaa cuñú-áⁿ caxi-ndo —càchí espíritú-áⁿ xǎhaⁿ-xi xii nchaa quiti-áⁿ.

¹⁹Te sátá dúcáⁿ te ní xiní tucu-í quiti ní quee xití làmár, ndihi nchaa cue tée yǐndaha ñaha xii ñáyiú, ndihi nchaa cue tée cùu sandadú-güedé ní naníhi tnáhá-güedé ndihi quiti-áⁿ

cuèndá cuu iⁿnuu-güedë ndihi-di nàá-güedé ndihi Yaá yódó cuàyú-áⁿ, ndihi nchaa cue espíritú cú sàndadú ndihi-gá. ²⁰Te cue espíritú cúú sàndadú ndihi Yaá-áⁿ nǐ tñii-xi quiti-áⁿ, ndihi téé ío dándahú ñáhá xii ñáyiú càchí sá càháⁿ tnúhu Yá Ndiöxí te ñá ndáá sá càháⁿ-dé tnúhu-gá, te ðiu-ni téé-áⁿ nǐ quide-dé titní núú sǎ vǎ yõ tnàhí ndàcu cada núú quiti-áⁿ. Te sá dúcáⁿ nǐ quide téé-áⁿ xíáⁿ ní dándahú-dé ñáyiú ní sándáá iní-yu ní quée-yu tnuní quiti-áⁿ, te ní chiñuhú-yu sá nǐ dándácú ñáhá-yu xii-di, te cue espíritú-áⁿ nǐ dáquëe-xi quiti-áⁿ núú ñuhú núú ñuhú àzufre càyú-xi, ndihi téé ducaⁿ dándahú ñáhá xii ñáyiú-áⁿ, te xíáⁿ cuhuⁿ téé-áⁿ ndihi quiti-áⁿ, te ío ndoho-dé ndihi-di. ²¹Te ndihi yuchí cáhnú sǎ quéné yùhu Yaá yódó cuàyú-áⁿ nǐ sahní-gá nchaa dava-gá cue téé cùndihi quiti-áⁿ, te nchaa cue quiti ndàva ní chítú xítí-güedi ní xexi-güedi cuñú nchaa cue téé-áⁿ.

Úxí cièndú cuíá

20 Te sátá dúcáⁿ te ní xiní-í iⁿ espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí ní quee-xi andiu, te nùndaha-xi ndacaá nacaáⁿ-xi yèhe iⁿ yaú cùnú víhí núú cùndècu sácúíhná, te nùndaha tucu-xi iⁿ cadená cáhnú. ²Te espíritú-áⁿ nǐ tñii-xi quiti dééⁿ nání dragón, te ðiu-ni quiti-áⁿ cúú-dí mèi yucu ñávàha sá nání sácúíhná, te ðiu xíáⁿ ní nduu-xi cóó ndéé sanaha. Te espíritú-áⁿ nǐ dácútú ñàha-xi xii-di, te ducaⁿ-ni cùndutu-di ndéé xínu úxí cièndú cuíá. ³Te sátá nǐ dácútú ñàha espíritú-áⁿ xii-di te ní

dáquëe ñàha-xi xii-di yaú-áⁿ chi ðiu yaú-áⁿ tàú-di quée-di cundecu-di. Te ní nacadí-xi yuyèhe yaú-áⁿ, te ní tee-xi sèyú yuyèhe-áⁿ cuèndá sá vǎ quéné-gǎ-di dandàhú-di cue ñáyiú ñuyíú, te xíáⁿ cundedí nihnu-di ndéé xínu úxí cièndú cuíá. Te sátá ná yǎha úxí cièndú cuíá-áⁿ te nandáxí-di te quene-di yaú núú ñuhú-dí-áⁿ caca cuu tnaa-di iⁿ ùú nduu.

⁴Te dǎtnùní ní xiní-í xǐnutní titní xilé váha, te xíáⁿ xǐnucóo nchaa ñáyiú ní ngúndecu ndihi tnúhu ndee ìní cada ndáá cuèchi nchaa ñáyiú, te ní xiní-í xǐndecu tnàhá cue ñáyiú ní xehndé-güedé dúcúⁿ-xi cuèndá sá nǐ càháⁿ-yu tnúhu Yá Ndiöxí, ndihi cuèndá sá nǐ càháⁿ váha-yu cuèndá Xítohó Jesucristú. Te ðiu-ni ñáyiú-áⁿ cúú-yu ñáyiú ñá túú ní chiñuhú-yu quiti ní quene xítí làmár-áⁿ, te ni ñà túú ní chiñuhú-yu sá nǐ dándácú ñáyiú ní natava ñáhá-yu xii-di, te ni ñà túú ní dàñá-yu mèe-yu quée-yu tnuní quiti-áⁿ chi ni tnéé-yu te ni ndàhà-yu ñá túú ní dàñá-yu quée tnuní-di. Te ní xiní-í ní ndoto cue ñáyiú-áⁿ cuèndá tnàhá-yu cunúú-yu taxi tnuní-yu ndihi Xítohó Jesucristú úxí cièndú cuíá. ⁵Te dava ñáyiú ní xíhí ñá túú ní ndòtó-yu, chi ndéé yáha úxí cièndú cuíá te dǎtnùní ndotó-yu. Te ñáyiú ní xiní-í ní ndoto-áⁿ cúú-yu ñáyiú ní ndoto díhna nuu. ⁶Te ío váha ní tnahá nchaa ñáyiú ní nduu táhú nǐ ndoto díhna nuu!, chi cue ñáyiú-áⁿ ío cùdúú-yu núú Yǎ Ndiöxí, te nchaa ñáyiú-áⁿ vǎ quíhíⁿ-yu núú ùhú núú ndàhú, te ñáyiú-áⁿ cúú-yu dúúú ndécú-yu núú Yǎ Ndiöxí ndihi

núú Xítohó Jesucristú, te ñáyiú-áⁿ cúnúú-yu dàtná cúnùu Xítohó Jesucristú, te cunuu ndìhi ñáhá-yu xii-gá úxí cièndú cuíá.

⁷Te sáta ná yáha úxí cièndú cuíá-áⁿ te sácuíhná quee-xi núú yíndèdí nihnu-xi-áⁿ, ⁸te ngüíta tucu-xi dandàhú-xi nchaa ñáyiú xíndecu ñihí ñuyíú, te cuéi ñáyiú ñúú Góg, te cuéi ñáyiú ñúú Màgóg ducaⁿ quíhíⁿ-xi dandàhú ñáhá-xí xii-yu, te datàcá-xi nchaa ñáyiú cuèndá nàá-yu, te cuéhé víhí-yu dàtná cuéhé ñuhu cúchí làmár.

⁹Te nchaa ñáyiú-áⁿ tñíⁿ-yu ichi quíhíⁿ-yu ííⁿ ichi sá cuáháⁿ núú cáá ííⁿ yodo cahnu vihi, te sáá-yu núú xíndecu ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí, te ñáyiú-áⁿ chidòcò-yu cue ñáyiú cùu cuendá-gá-áⁿ ndìhi ñúú-yu, te ñúú-áⁿ ío cùu iní-gá, dico mee Yá Ndiöxí dangòyo-gá ñuhú cahmi-gá nchaa ñáyiú ducaⁿ chidoco ñaha xii ñáyiú cùu cuendá-gá-áⁿ, te nchaa ñáyiú-áⁿ cuú.

¹⁰Te sácuíhná sá dúcáⁿ dandahú ñáhá xii ñáyiú chidoco ñaha xii ñáyiú cùu cuendá Yá Ndiöxí-áⁿ dàquée ñaha-gá xii-xi núú ñùhú núú ñùhú àzufré càyú-xi, te diu-ni xíaⁿ sa ñuhu quitì ní quene xití làmár, ndìhi téé ní dandàhú ñáyiú ní xáhaⁿ-dè xii-yu sá càháⁿ-dé tñúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá sá càháⁿ-dé tñúhu-gá, te xíaⁿ cuhuⁿ-xi ndoho-xi ni caa ni quíhíⁿ ndìhi quitì ní quene xití làmár, ndìhi téé càchí sá càháⁿ tñúhu Yá Ndiöxí te ñá ndàá sá càháⁿ-dé tñúhu-gá.

Cùndáá cuéchi ñáyiú

¹¹Te ní xiní-í nùtníí ííⁿ xilé váha xilé cuixíⁿ, te núú xilé-áⁿ núcòo ííⁿ

Yaá. Te ndèhe Yaá-áⁿ nì ndóñúhú àndíu ndìhi ñuyíú-a, te ducaⁿ nì ndóñúhú-xí chi vá cùndècu-gá-xi. ¹²Te sáta dúcáⁿ te ní xiní-í nchaa ñáyiú ní xihí ní cùu, ñáyiú cùnno ndìhi ñáyiú ñá túú cùnno xínutnì-yu núú Yáá núcòo núú xilé váha-áⁿ, te Yaá-áⁿ cúu-gá Yá Ndiöxí, te òré-áⁿ nì nandicá nchaa tutú núú yódó tñuní nchaa nàcuáa ndùu sá nì quide ííⁿ ííⁿ ñáyiú-áⁿ, te ní nandicá tucu íngá tutú núú yódó tñuní nchaa ñáyiú ní naníhí tàhú, te nchaa ñáyiú ní xihí ní cùu xínutnì-yu núú Yá Ndiöxí cundáa cuéchi-yu, te nchaa nàcuáa ndùu nchaa cuéchi-yu yòdo tñuní núú nchaa tutú-áⁿ ducaⁿ cùndáa. ¹³Te nchaa ñáyiú ní xihí xití ndute làmár, ndìhi nchaa ñáyiú ní xihí núú ñuhu yìchí nchaa ñáyiú-áⁿ cundáa cuéchi-yu nàcuáa ní quidé-yu ííⁿ ííⁿ-yu. ¹⁴Te vitna te vá cúu-gá ñáyiú chi ñá túú-gá tñúhu xihí, te nchaa ñáyiú ñuhu núú ñùhú núú càyú ñáyiú-áⁿ cúu-yu ñáyiú ní xita nihnu ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁵Te ducaⁿ chi nchaa ñáyiú ñá túú yòdo tñuní núú tütú núú yódó tñuní nchaa ñáyiú naníhí tàhú ní dàquée ñaha Yá Ndiöxí xii-yu núú ñùhú núú càyú.

Andíu sàa ndìhi ñuyíú sáá

21 Te sáta dúcáⁿ te ní xiní-í andíu sàa ndìhi ñuyíú sáá, te andíu sá ndécú díhna ndìhi ñuyíú sà ndécú díhna ní ndóñúhú-xí, te tñàhà làmár ní ndóñúhú-xí. ²Te yúhú té Juáá ní xiní-í ñúú Jerusalén sáá nì quee-xi núú ndécú Yá Ndiöxí, te ñúú-áⁿ cúu-xí ñúú méé-gá, te ío vii càa chi càa datná cáá ííⁿ ñadìhí xíchí tñandaha. ³Te ní tecú dóho-í

níhi ní cáháⁿ ìⁿ sá nǐ cáháⁿ andiù, te cächí-xi:

—Chí cündèdóho ìⁿ tnúhu na cáháⁿ-í-a: Yá Ndiöxí ndécú ndìhi-gá cue ñáyiu vitna, te ducaⁿ-ná cundecu ndìhi ñaha-gǎ xíⁿ-yu, te diú-yu cùu-yu ñáyiu cùu cuendá-gá, te vá íⁿ ndùu ìⁿ quíú-gǎ te dañá ñaha-gá xíⁿ-yu. ⁴Te mee Yǎ Ndiöxí cada-gá sá ñà túú tnàhí-gá ná caní iní-yu cundecú-yu, te ni vǎ quíní-gá-yu tnúhu xihí, te ni vǎ quíní-gá-yu tnúhu ndàhyú, te ni vǎ quíní-gá-yu tnúhu ndìhú iní-xi, te ni vǎ quíní-gá-yu tnúhu cùhú, chi nchaa sá nǐ xiní-yu ñuyíú òhna vá quíní-gá-yu vitna —duha cächí sá nǐ cáháⁿ-áⁿ.

⁵Te Yaá núcöo núú xilé váha-áⁿ nǐ cachí tnúhu-gá xii-í, te cächí-gá:

—Yúhú quídè-í nàcuáa nduu saa nchàa sá cündècu vitna. Te vitna chido tnùní-n ìⁿ núú tùtú nchaa tnúhu sá nǐ cáháⁿ-í-a, chi nchaa tnúhu-a cùu-xi tnúhu ndáá cuiti —duha cächí-gá.

⁶Te dàtnùní ní cachí tnúhu tucu-gá xii-í:

—Sa ní xínu cava nchaa chùuⁿ ní sani iní-í cada-í, te diu-ni yúhú cùu-í Yaá sa ndècu ndéé cùtnàhá ní ngáva ñuyíú, te diu-ni-í cundecu-í ní caa ní quíhíⁿ. Te nchaa ñáyiu cuíní tuha ñaha xii-í te cada iní-yu sá dàtná ndute cùu-xi sá cuañaha tǎhù-í xii-yu candeca-xi iní-yu ní caa ní quíhíⁿ. ⁷Te nchaa ñáyiu na cundee iní yáha nándi sá ná yǎha-yu sá cuendá-í, te ñáyiu-áⁿ nduu tǎhù-yu cundecu váha-yu, te yúhú cuu-í Ndiöxí-yu, te ducaⁿ mèe-yu cuú-yu déhe-í. ⁸Te nchaa ñáyiu na yùhú ndoho cuendá-í

quíhíⁿ-yu núú ñùhú núú càyú ndìhi ñáyiu ñá túú sàndáá iní ñáhá xii-í, ndìhi ñáyiu quide nándi nchaa sá cuèhé sá dúhá, ndìhi ñáyiu sàhni tnaha, ndìhi ñáyiu ndècu ichi díí òní, ndìhi ñáyiu quide nduu, ndìhi ñáyiu chìñuhu nchaa sá cächí-yu cùu ndiöxí ní cadúha cue tée ñuyíú-a, ndìhi ñáyiu dàcuandehnde, nchaa ñáyiu ducaⁿ xiquide-áⁿ cuíta nihnú-yu chi quíhíⁿ-yu núú ñùhú núú ñùhú àzufré càyú-xi —duha ní cáháⁿ Yǎ Ndiöxí ní cachí tnúhu-gá xii-í.

Ñúú Jerusalén sáá

⁹Te núú ùsá espíritú xínehe tícùú ñùhú tnúhu ndòho, te ìⁿ-xi ní quixi-xi te cächí-xi:

—Taquixi, te na dànehé ñàhà-í xii-n nchàa ñáyiu cùu cuendá Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánycuèhé-güedé, ñáyiu-áⁿ cada iní-n sǎ cùú-yu dàtná ìⁿ xíchí cuéchí vitna tnándaha, te ducaⁿ càda iní-n sǎ cùú-yu chi cundecú-yu ndìhi-gá —duha ní cachí tnúhu espíritú-áⁿ xii-í.

¹⁰Te òré quidé ñàha espíritú Yǎ Ndiöxí xii-í nàcuáa cächí iní-xi, te espíritú néhé tícùú-áⁿ ndécá ñàha-xi xii-í cuáasa ìⁿ tindúú dùcúⁿ, te xiáⁿ nǐ dánèhé núú ñáhá-xí xii-í ñúú Jerusalén te ñúú-áⁿ ní quee-xi núú ndécú Yǎ Ndiöxí, te ñúú-áⁿ cùú-xí ñúú mèe-gǎ. ¹¹Te ñúú-áⁿ ò càhnu cuu-xi chí ducaⁿ ò càhnu cuu mee-gá, te dàtásaⁿ-xi dàtná dátásaⁿ yúú váha sá nání jǎspé yúú cáá dàtná cáá vidriú sá tùu ingá xio ndàa sáta-xi. ¹²Te ní càndéé yuhu ñúú-áⁿ súúní dùcúⁿ nchaa sá ñùhú dòco, te nchíí úxúú yuyèhe-xi, te

ndi tnahá ìⁿ ìⁿ yuyèhe-áⁿ xĩndecu ìⁿ caa espíritú xínú cuèchi núú Yá Ndiòxí. Te ndi tnahá ìⁿ ìⁿ yuyèhe-áⁿ yódó tñuní ðiu ìⁿ caa xichi cue ñáyiú isràél. ¹³Te úní yuyèhe-xi nchií ndàa xio nacuáa quène nchíanchii, te úní tucu yuyèhe-xi nchií ndàa nacuáa quée nchíanchii, te úní tucu yuyèhe-xi nchií ndàa xio cuha nacuáa quène nchíanchii, te úní tucu yuyèhe-xi nchií ndàa xio datní nacuáa quène tucu nchíanchii. ¹⁴Te sá ñúhú dòco-áⁿ chi úxúú tñáhá yúú cúú cìmientú-xi, te ndi tnahá ìⁿ ìⁿ yúú-áⁿ ndèè ìⁿ caa ðiu cue téé ní cáháⁿ tñúhu Yaá cáá ðàtná cáá ìⁿ mbéé quití ní dánícuèhé-güedé, te ðiu mee-gã ní táuchíúⁿ-gã ní cáháⁿ-güedé tñúhu-gã.

¹⁵Te espíritú sá cáháⁿ ndihi ñaha xii-í-áⁿ néhé-xí ìⁿ sá cání ñí cuáha mee-ni díhúⁿ cuàáⁿ, te ndihi xíáⁿ chícùhá-xi ñúú-áⁿ, ndihi sá ñúhú dòco ñúú-áⁿ, ndihi nchaa yuyèhe-xi. ¹⁶Te ñúú-áⁿ ìⁿ-ni nèhe-xi cuendá quèhéⁿ-xi ndihi cuendá càni-xi, te espíritú-áⁿ ní chícùhá-xi ndihi sá néhé-xí-áⁿ ñúú-áⁿ, te nèhe-xi ócó úú cièndú mĩl mètrú sá cání te ðiu-ni ducaⁿ nèhe-xi cuendá quèhéⁿ-xi, te ðiu-ni ducaⁿ nèhe-xi sá dùcúⁿ nchaa vehe càa ñúú-áⁿ. ¹⁷Te ðàtnùní ní chícùhá-xi sá ñúhú dòco ñúú-áⁿ, te xíáⁿ néhé-xí ùnídico cúmí mètrú sá dùcúⁿ, te ní chícùhá-xi ðàtná chícùhá cue ñáyiú ñuyíú-a.

¹⁸Te sá ñúhú dòco-áⁿ ñí cuáha mee-ni yúú vãha yúú sã nání jãspé, te ñihí ñúú-áⁿ cúú-xí mèè-ni díhúⁿ cuàáⁿ, te càa ðàtná cáá vídriú sá ïo váha càndoo te túu ndàa ingá xio. ¹⁹Te ndi úxúú yúú cúú cìmientú

sá ñúhú dòco-áⁿ ndèè ndí díⁿ núú yúú vii càa sátá-xi, te yúú díhna ndèè mee-ni yúú vãha sá nání jãspé sátá-xi, te yúú cúú úú ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání zàfirú sátá-xi, te yúú cúú ùní ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání àgatá sátá-xi, te yúú cúú cùmí ndèè ingá núú yúú vãha sá nání èsmeraldá sátá-xi. ²⁰Te yúú cúú ùhúⁿ ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání ònícé sátá-xi, te yúú cúú ìñú ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání còrnalíná sátá-xi, te yúú cúú ùsá ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání crisolítú sátá-xi, te yúú cúú ùná ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání bèrilú sátá-xi, te yúú cúú ìⁿ ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání tòpacíú sátá-xi, te yúú cúú ùxí ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání crìsopásá sátá-xi, te yúú cúú ùxí ìⁿ ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání jàcintú sátá-xi, te yúú cúú ùxúú ndèè tucu ingá núú yúú vãha sá nání àmatístá sátá-xi. ²¹Te ndi úxúú yuyèhe sá ñúhú dòco-áⁿ cúú-xí mèè-ni yúú vãha sá nání pèrlá, te ndùu ñii yúú cúú ìⁿ ìⁿ yuyèhe-áⁿ. Te tnuú cáhnú ndècu xití ñúú-áⁿ cúú-xí mèè-ni díhúⁿ cuàáⁿ, te càa-xi ðàtná cáá vídriú sá túu ndàa ingá xio.

²²Te ní xiní-í sá ñà túú vèhe núú chíñùhu ñáyiú Dútú Ndiòxí cáá ñúú-áⁿ, chi mee-nã Dútú Ndiòxí Yaá quídé nchàa-ndi túhú sá vãha ndècu ñúú-áⁿ, ndihi Yaá cáá ðàtná cáá ìⁿ mbéé quití ní dánícuèhé-güedé. ²³Te ñúú-áⁿ ñà túú-gã xíní ñùhu-xi nchíanchii dayèhé-xi, te ni yóò ñà túú-gã xíní ñùhu-xi, chi mee-nã Yá Ndiòxí dáyèhé-gã ñúú-áⁿ ndihi

Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánìcuèhé-güedé. ²⁴Te cue ñáyiú nchaa ñuú cáá ñùyíú, ñáyiú ní naníhí tàhú xíndecu ñuú-áⁿ dáyèhé-gá núú-yu, te nchaa cue téé yíndaha ñaha xí-yu nèhe-güedé sá yíñùhu sá cúú-xí ñùú-áⁿ, te quide cahnu ñaha-güedé xii-gá. ²⁵Te yuyèhe ñuú-áⁿ ñà túú tñàhí nàndedí, te ñuú-áⁿ ñà túú tñàhí cùndiquíⁿ. ²⁶Te nchaa ñáyiú nèhé-yu sá yíñùhu sá cúú-xí ñùú-áⁿ te quide cahnú-yu Yá Ndiöxí. ²⁷Te ñuú-áⁿ vǎ cúú cùndecu ni ìⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, te ni ìⁿ ñáyiú ndehnde, te ni ìⁿ ñáyiú quide sá ñà túú cùu váha iní Yǎ Ndiöxí vǎ cúú cùndecú-yu ñuú-áⁿ, chi mee-ni ñáyiú naníhí tàhú ñáyiú yòdo tnuní núú tütú Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánìcuèhé-güedé, mee-ni ñáyiú-áⁿ cundecú-yu ñuú-áⁿ.

22 Te sátá dúcáⁿ te ñuú-áⁿ ní dánhèhé núú ñáhá-xí xì-í yúte núú ñùhú ndùte candoo canine, te ndute-áⁿ candeca-xi iní ñáyiú ni caa ni quíhíⁿ, te ndute-áⁿ quée-xí mèi núú núcõo Yá Ndiöxí ndíhi Yaá cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánìcuèhé-güedé. ²Te cuádava tnuú cáhnú yǎha xití ñuú-áⁿ cáá yúte-áⁿ, te xio xio yuhu yúte-áⁿ níhnú yùtnu cuuⁿ sávídí-xi, te sávídí nchaa yutnu-áⁿ cúú tucu-xi sá cándèca iní ñáyiú ni caa ni quíhíⁿ, te nchaa yutnu-áⁿ cúúⁿ sávídí-xi úxúú xito ìⁿ cuíá chi ndí tnahá yóó cúúⁿ sávídí-xi, te nchaa ndaha-xi cùu-xi tátna sá cúú-xí nchàa ñáyiú. ³Te vǎ yõ ìⁿ-gá cada ìⁿ sá ñà túú cùu váha iní Yǎ Ndiöxí ñuú-áⁿ. Chi ñuú-áⁿ núcõo mee Yá Ndiöxí ndíhi Yaá cáá dàtná cáá

ìⁿ mbéé quiti ní dánìcuèhé-güedé xítaxi tñuní-gá, te nchaa ñáyiú xínu cuechi núú-gǎ cada càhnu ñáhá-yu xii-gá. ⁴Te nchaa ñáyiú-áⁿ cundehe núú-yu Dútú Ndiöxí, te tneé-yu cundeé ñuú-gá. ⁵Te ñuú-áⁿ vǎ quíni-gá-yu niú, te ni vǎ cǎnèhe chiuⁿ-gá-yu ñuhú cutnùní núú-yu, te ni nchícanhíi ñà túú-gǎ xíní ñùhu-xi dayehé ñuú-áⁿ chi mee Dútú Ndiöxí dáyèhé-gá, te ni caa ni quíhíⁿ cunúú-yu cundecú-yu ñuú-áⁿ.

**Sa ta cùyatni nduu quixi
tucu Xítóhó Jesucristú**

⁶Te sátá dúcáⁿ te ní cachí tñuhu espíritú xínú cuèchi núú Yǎ Ndiöxí-áⁿ xii-í:

—Nchaandi túhú tñuhu-a cùu-xi mee-ni tñuhu ndáá cuíti. Te Yá Ndiöxí Yaá dácàhu iní nchaa cue téé càhⁿ tñuhu-gá nàcuáa cáhⁿ-güedé ní tendaha-gǎ ìⁿ espíritú xínú cuèchi núú-gǎ ní quixi-xi ní dánhèhé-xi nchaa ñáyiú xínu cuechi núú-gǎ nchaa nàcuáa cada-gá, te vǎ cùyàa-gá ducaⁿ càda-gá —duha càhí espíritú-áⁿ.

⁷Te ní cáhⁿ Xítóhó Jesucristú, te càhí-gá:

—Ílo ndíhi quixi tucu-í!

’iTe ío váha tnahá nchaa ñáyiú tñèi nchaa tñuhu càhⁿ Yǎ Ndiöxí yódó tñuní núú tütú-a! —duha càhí-gá.

⁸Te yúhú té Juáá ní tecú dóho-í nchaa nàcuáa ní ngódó tñuní núú tütú-a, te ní xíní núú-í nchaa nàcuáa cada-xi ndéé cuèé-gá. Te sátá dúcáⁿ ní cuu te ní ngúíñí xítí-í núú espíritú sá ní dánhèhé núú ñáhá nchàa xíáⁿ cuèndá chiñuhu-í-xi ni cùu. ⁹Te ní cachí-xi:

—Vǎ dúcáⁿ càda-n, chi yúhú dicó xínú cuèchi-í núú Yǎ Ndiöxí dàtná

cúu yòhó ndìhi nchaa dava-gá ñáyiú ndècu ndìhi-n ichi-gá càháⁿ-ndó tñuhu-gá, ndìhi nchaa ñáyiú tñì nchaa tñuhu ndèé núú tütú-a, te xíáⁿ cächí-í sá vǎ dúcáⁿ càda-n, chi mee Yǎ Ndiòxí ducaⁿ chiñuhu-n-gá —cächí espíritú-áⁿ xii-í.

¹⁰Te ní cachí tñuhu tucu-xi xii-í, te cächí-xi:

—Vǎ chídǎhu-n nì ìⁿ tñuhu Yǎ Ndiòxí ndèé núú tütú-a, chi sa ní cuyatni cada-xi nchaa nàcuáa ndèé tnumí. ¹¹Te daña sǎ ncháá ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha na cùndecu-ní-yu ichi-áⁿ, te ducaⁿ-ni dàña-n nchaa ñáyiú quide nándi-gá nchaa sá cuèhé sá dúhá ná càda nahi-ní-yu nchaa sá cuèhé sá dúhá sàni iní-yu, te nchaa ñáyiú quide váha te ducaⁿ-ni na càda váha-yu cundecú-yu, te nchaa ñáyiú quide nchaa nacuáa cùu váha iní Yǎ Ndiòxí te ñu-ni ducaⁿ na càda-yu cundecú-yu —duha cächí espíritú-áⁿ.

¹²Te ní cachí Xítóhó Jesucristú:

—Cundedóho-n tñuhu na càháⁿ-í-a. Ío ndìhi quixi tucu-í, te canehe-í nchaa sá ndúú tǎhú ñáyiú quixi, te nàcuáa ndùu chiuⁿ ní quidé-yu ìⁿ ìⁿ-yu te ducaⁿ cùnduu sá cuñaha-í nduu tǎhú-yu. ¹³Te yúhú cùu-í Yǎ sa ndècu ndèé cùtnàhá ní ngáva ñuyú, te ñu-ni-í cundecu-í ni caa ni quíhíⁿ —duha cächí-gá.

¹⁴Te váha tǎhú nchaa ñáyiú sa ní nduu ndoo ní nduu nine iní-xi, chi ñáyiú-áⁿ nì nduu tǎhú-yu quíhu-yu xití ñuú-áⁿ, te caxí-yu sávidí yutnu nùtní-áⁿ te xíáⁿ candeca-xi iní-yu ni caa ni quíhíⁿ. ¹⁵Te ñuú-áⁿ vǎ cúu quíhu ni ìⁿ ñáyiú ndècu ichi cuehé ichi duha, ni cuè ñáyiú quide nduu,

te ni cuè ñáyiú ndècu ichi díí iní, te ni cuè ñáyiú sǎhni tñaha ñáyiú-xi, te ni cuè ñáyiú chiñuhu nchaa sá nǐ cadúha cue téé ñuyú-a cächí-yu cùu ndiòxí, te ni cuè ñáyiú tñàhá iní dacuàndehnde, te ni ìⁿ ñáyiú ducaⁿ xǐquide vǎ ndúú tǎhú-yu quíhu-yu xití ñuú-áⁿ.

¹⁶Te ní càháⁿ tucu Xítóhó Jesucristú, te cächí-gá:

—Yúhú Xítóhó Jesucristú ní tendaha-í espíritú xínú cuèchi núu-í cuendá cachí tñuhu-xi xii-n nàcuáa ndùu tñuhu cùñaha-n xii nchaa ñáyiú ndècu ndìhi-n ichi-í dácùaha tñuhu-í ìⁿ ìⁿ ñuú. Te yúhú cùu-í mei ñàní tñàhá ndìi Dàvíí, te cada iní-n sǎ cùu-í dàtná ìⁿ chódíní quiti quène datnee —duha cächí-gá.

¹⁷Te nchaa ñáyiú cùu cuendá Xítóhó Jesucristú Yǎ cáá dàtná cáá ìⁿ mbéé quiti ní dánicuèhé-güedé, ñu-ni ñáyiú-áⁿ cúu-yu ñáyiú cada iní-ó sǎ cúu-yu ìⁿ ñadhí xíchí tñandaha ndìhi ñaha xii-gá, te ñáyiú-áⁿ ìⁿ-ni càháⁿ-yu ndìhi Espíritú Yǎ Ndiòxí, te xǎhǎⁿ-yu ndìhi Espíritú-gá xii nchaa dava-gá ñáyiú:

—Chí táquixi —cachí-yu xǎhǎⁿ-yu ndìhi Espíritú Yǎ Ndiòxí.

Te nchaa ñáyiú ducaⁿ ndèdóho tñuhu-áⁿ vitna, te xini ñuhu-xi ducaⁿ càháⁿ-yu tñàhá-yu cùñàhá-yu xii nchaa dava-gá ñáyiú-áⁿ, te nchaa ñáyiú cuini tuha ichi-gá te na quixí-yu, te dicó ducaⁿ cùu tǎhú-yu sá cándèca iní-yu ni caa ni quíhíⁿ.

¹⁸Te nchaa nchòhó ñáyiú ndèdóho nchaa nàcuáa càháⁿ tñuhu Yǎ Ndiòxí ndèé núú tütú-a càháⁿ-í dóho-ndo. Te núu ìⁿ ñáyiú na còdo-gá tñuhu chido tñuní-yu núú

tùtú-a, te Yá Ndiõxí ío dandòho ñaha-gá xí-yu chi yáha-yu nchaa tnúndòho yodo tnuní núú tùtú-a te núú ducaⁿ na càdá-yu. ¹⁹Te núú ìíⁿ ñáyíu na chídáhu dava tnúhu Yá Ndiõxí ndèé núú tùtú-a te ñáyíu-áⁿ vǎ ndúú tǎhǔ-yu cundecú-yu ñuú-gá, te ni vǎ ndúú tǎhǔ-yu sá cándèca iní-yu ni caa ni quíhíⁿ dàtná yódó tnùní núú tùtú-a.

²⁰Te Xítóhó Jesucristú Yaá càháⁿ sá ncháá tnǎhu-a cù-xi tnúhu

ndáá ní cáháⁿ-gá ní tecú dóho-í, te càchí-gá:

—Ndáá sá ìo ndǎhi quixi tucu-í — duha càchí-gá.

Te yúhú ní xáhaⁿ-ǎ xii-gá:

—Ducaⁿ na cùnduu, taquixi yohó Xítóhó Jesucristú —duha ní xáhaⁿ-ǎ xii-gá.

²¹Te Xítóhó Jesucristú ío na chindee chitúu ñaha-gǎ xii-ndo nchàa-ndo. Te ducaⁿ na cùnduu. Te ío chí cádá ndèe iní-ǎ vitna.